

'Én-la Nainá

xi kjoa ts'e Jesucristo

El Nuevo Testamento
en el mazateco
de San Jerónimo Tecóatl

Primera edición
El Nuevo Testamento
en el mazateco de San Jerónimo Tecóatl
maa 12-024 1C
©Liga Bíblica Internacional 2013

Versión electrónica ©2023 Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.scriptureearth.org

Licencia Creative Commons
(Reconocimiento-NoComercial-SinObraDerivada 4.0 Unported)

- Compartir — Usted es libre de copiar, distribuir y comunicar públicamente la obra.
  - Reconocimiento — Debe reconocer los créditos de la obra.
  - No comercial — No puede utilizar esta obra para fines comerciales.
  - Sin obras derivadas — No se puede alterar, transformar o generar una obra derivada.
- <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.es>

Prólogo

El Nuevo Testamento forma parte de las Sagradas Escrituras, mejor conocidas como la Biblia. Consta de veintisiete libros distintos, cada uno de los cuales es proveedor de ricas bendiciones al que lo lee. Fue escrito originalmente en el idioma griego, pero a través de casi dos mil años se ha traducido en más de mil quinientos idiomas. En la actualidad, millones de personas de miles de pueblos pueden leerlo en su propio idioma.

El vocabulario y la gramática del idioma mazateco son muy distintos a los del griego, y también a los del español; sin embargo, el mazateco posee abundantes formas gramaticales y retóricas que pueden expresar a fondo el significado del griego original.

Aclaraciones sobre el alfabeto

A continuación se presenta el alfabeto mazateco con algunos ejemplos:

a	sasa - rápido	l	líká - oreja
b	ba - tristeza	m	masan - se agría
ch	chijo - polvo	n	nandá - agua
chr	chroba - blanco	ñ	ñánda - donde
nd	nandá - agua	o	one - toca
nds	ndsokó - su pie	p	pàyo - rebozo
e	te - diez	r	orrè - borrego
f	fe - se acaba	s	se - espeso
ng	ngojña - ayer	t	ti - muchacho
h	síhiseèn - alumbra	ts	tsatse - compró
i	itoò - siete	x	xítá - gente
j	ji - tí	y	ye - víbora
k	kine - come	'	ni'ín - lumbre

La **chr** representa un sonido semejante a la **ch**, pero con la punta de la lengua doblada hacia arriba.

chroba - blanco

machrañà - se acerca

La **ts** representa un sonido que se pronuncia como una **t** seguida de **s**, como catsup.

tsatse - compró

kitsò - dijo

La **x** representa un sonido semejante al sonido que algunas personas producen para calmar o arrullar a un niño.

xítá - gente

síxá - trabaja

En mazateco la letra **'** representa al saltillo, que es un pequeño corte de voz.

'on - adolorido

ni'ín - lumbre

La **h**, al igual que en español, no tiene sonido. Se usa para separar dos sílabas.

síhiseèn - alumbra

La **b** del mazateco siempre tiene el sonido suave como en la palabra labio.

ba - tristeza

chiba - poco

Cuando la letra **n** se presenta al final de la palabra, no representa una consonante; indica una modificación de la vocal anterior, es decir, que una parte del aire sale por la nariz. En las siguientes palabras se puede notar la diferencia entre palabras con la **n** al final y palabras sin la **n**.

chjoón - mujer

chjoó - blanquillo

En algunas palabras del mazateco la **n** se presenta antes de otras consonantes. A diferencia del español, estas combinaciones pueden presentarse al principio de la palabra y no solamente en medio.

nchijá - atole

nchraja - toro

ndobá - calor

ndsoko - su pie

ngojiña - ayer

En mazateco la **j** se pronuncia de una manera parecida a la del español cuando se presenta antes de una vocal y al principio de la palabra o entre dos vocales.

jò - dos

ndajo - jabón

Pero a diferencia del español, la **j** en mazateco también se presenta antes o después de algunas consonantes y grupos de consonantes. En estos casos, la **j** representa solamente un pequeño soplo de aire antes o después de la consonante. En los siguientes ejemplos se puede notar la diferencia entre las consonantes con la **j** después y las que no la tienen.

tj **tjo** - aire

t **toò** - fruta

tsj **tsjò** - tostado

ts **tsò** - dice

chj **kichja** - va a hablar

ch **kicha** - fierro

chrj **chrjoa** - piel

chr **chroba** - plato

kj **kjaán** - se pelea

k **kaàn** - veinte

En los siguientes ejemplos se nota la diferencia entre palabras con la **j** antes de algunas consonantes y palabras que no la tienen.

jt **jti** - ojo

t **ti** - muchacho

jts **kijtseè** - vió

ts **kitseè** - se llenó

jch **jchínga** - viejo

ch **chínga** - marrano

jnd **jnda** - vacuna

nd **ndaà** - bueno

jnch **ijnchi** - Teotitlán

nch **nchi** - mojado

jnchr **ijnchró** - pozo de agua

jng **ijngoò** - otro

ng **ingo** - uña

jm **jmà** - negro

m **ma** - se puede

jn **jnó** - tecolote

n **nó** - año

jñ **jñò** - oscuro

ñ **ñánda** - donde

jy **jye** - se acabó

y **ye** - culebra

En mazateco la **x** se puede presentar antes de la **t** o la **k**, como en los siguientes ejemplos:

xt **ixti** - niños

xk **xka** - hierba

En mazateco el saltillo (´) se presenta antes de las consonantes y grupos de consonantes **m, n, y, b, nd, nds, nch, nchr** y **ng**; y representa una pequeña pausa antes de la consonante dándole una pronunciación más fuerte a la misma.

'm	na'miì - cura	'nds	'ndse - su hermano
'n	na'ni' - mala mujer (planta)	'nch	'nchán - frío
'y	ni'ya - casa	'nchr	'nchré - oye
'b	ka'biù - tomó	'ng	'nga - alto
'nd	i'nde - lugar		

El saltillo (´) también se presenta después de las consonantes o grupos de consonantes **t, ts, ch, k, jts, jch, sk, j, s, x**, y **f**. El saltillo representa una glotalización de la sílaba.

t'	t'è - siembren (imperativo)	j'	j'e - jilote
ts'	ts'ó - huipil	s'	s'e - va a haber
ch'	ch'o kji - está feo	x'	x'in - hombre
k'	k'oé-lá - le vamos a pegar	f'	f'iù - llega

El mazateco es una lengua tonal. Esto quiere decir que el tono que lleva una palabra es tan importante como las vocales y consonantes que la forman. Cambiar el tono de una palabra tiene el mismo efecto que cambiar una de sus vocales o consonantes; puede resultar una palabra con un significado completamente diferente.

xkón - peligro	xkon - tacaño	xkõn - su ojo
-----------------------	----------------------	----------------------

El mazateco de San Jerónimo tiene cuatro niveles de tonos. El nivel más agudo se indica por medio de un acento encima de la vocal.

xá - trabajo	káló - guajolote
yá - árbol	naxá - costal
sá - luna	naxó - flor
ndátí - mecapal	nañá - perro
kátó - sapo	katé - treinta
ímá - aguacate	oté - techar

En los siguientes ejemplos se puede notar la diferencia entre las palabras que tienen tono agudo y las que tienen tono medio (que se escriben sin acento).

xá - trabajo	xa - león
jé - pecado	je - gordo
katé - treinta	kate - bailó
oté - techa	ote - corta

El tono más grave se indica por medio de una raya debajo de la vocal.

j'e - jilote	x_ita - gente
t_in - pescado	n_axa - sal
j_a - águila	n_ach_o - calabaza
y_e - culebra	i_ma - pobre
ch_o - animal	n_atse - mosquito

nĩño - *tortilla*
xĩtin - *jitomate*

kĩcha - *fierro*

En los siguientes ejemplos se puede notar la diferencia entre las palabras que tienen tono grave y las que tienen tono medio o tono agudo.

j'è - *jilote*
tĩn - *pescado*
naxa - *sal*
natse - *mosquito*
ĩma - *pobre*
ĩnaxo - *carrizo*

je - *gordo*
tĩ - *muchacho*
naxá - *costal*
natsé - *conejo*
ĩmá - *aguacate*
ĩnaxó - *planta de una flor*

El mazateco de San Jerónimo también tiene un tono medio agudo que se indica por medio de un acento inclinado (´).

jè - *él*
tè - *baila*
jò - *dos*
tíxò - *está hirviendo*

tífi - *está caminando*
títĩ - *está quemando*
sínè - *está pisando*

En los siguientes ejemplos se puede notar la diferencia entre las palabras que tienen tono medio agudo y las que tienen tono medio.

títĩ - *se está quemando*
tè - *baila*
komà - *sucedió*

títii - *se está cortando*
te - *diez*
komá - *va a suceder*

Corchetes

Las palabras entre [corchetes] expresan ideas que los lectores originales entendían por el contexto cultural e histórico, pero no estaban escritas en el texto original.

Índice

San Mateo.....	1
San Marcos.....	84
San Lucas.....	135
San Juan.....	220
Hechos.....	282
Romanos.....	355
1 Corintios.....	387
2 Corintios.....	417
Gálatas.....	438
Efesios.....	450
Filipenses.....	461
Colosenses.....	469
1 Tesalonicenses.....	476
2 Tesalonicenses.....	483
1 Timoteo.....	487
2 Timoteo.....	496
Tito.....	502
Filemón.....	506
Hebreos.....	508
Santiago.....	532
1 Pedro.....	540
2 Pedro.....	549
1 Juan.....	554
2 Juan.....	563
3 Juan.....	565
Judas.....	567
Apocalipsis.....	570

'Én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kiskii San Mateo

Xita jchínga-là Jesucristo

(Lucas 3:23-38)

1 ¹ Jè xojon xi oxkít'aà 'ín-là na'èn-jchá kjiin-là Jesucristo, xi ya inchrobàt'aà-ne tje-là David kò ts'e Abraham.

² Jè Abraham, jè komà na'èn-là xi Isaac ki'mì; kò jè Isaac, jè komà na'èn-là xi Jacob ki'mì; kò jè Jacob, jè komà na'èn-là xi Judá ki'mì, kò jñà xita 'ndse. ³ Judá, jè komà na'èn-là xi Fares kò Zara ki'mì. Kò jè nea-là, Tamar ki'mì. Jè Fares, jè komà na'èn-là xi Esrom ki'mì; kò jè Esrom, jè komà na'èn-là xi Aram ki'mì; ⁴ kò jè Aram, jè komà na'èn-là xi Aminadab ki'mì; kò jè Aminadab, jè komà na'èn-là xi Naasón ki'mì; kò jè Naasón, jè komà na'èn-là xi Salmón ki'mì; ⁵ kò jè Salmón, jè komà na'èn-là xi Booz ki'mì; kò jè nea-là Booz, Rahab ki'mì. Kò jè Booz, jè komà na'èn-là xi Obed ki'mì; kò jè nea-là Obed, Rut ki'mì. Kò jè Obed, jè komà na'èn-là xi Isaí ki'mì; ⁶ kò jè Isaí, jè komà na'èn-là xi David ki'mì xi xitaxá ítjòn tsibìjna; koa jè David, jè komà na'èn-là xi Salomón ki'mì; kò jè nea-là Salomón, jè xi komà chjoón-là Urías nga sa ítjòn.

⁷ Jè Salomón, jè komà na'èn-là xi Roboam ki'mì; kò jè Roboam, jè komà na'èn-là xi Abías ki'mì; kò jè Abías, jè komà na'èn-là xi Asa ki'mì; ⁸ kò jè Asa, jè komà na'èn-là xi Josafat ki'mì; kò jè Josafat, jè komà na'èn-là xi Joram ki'mì; kò jè Joram, jè komà na'èn-là xi Uzías ki'mì; ⁹ kò jè Uzías, jè komà na'èn-là xi Jotam ki'mì; kò jè Jotam, jè komà na'èn-là xi Acáz ki'mì; kò jè Acáz, jè komà na'èn-là xi Ezequías ki'mì; ¹⁰ kò jè Ezequías, jè komà na'èn-là xi Manasés ki'mì; kò jè Manasés, jè komà na'èn-là xi Amón ki'mì; kò jè Amón, jè komà na'èn-là xi Josías ki'mì; ¹¹ kò jè Josías, jè komà na'èn-là xi Jeconías ki'mì, kò jñà xita 'ndse, k'e nga kiiko kjo'in xita Israel ján i'nde nándá 'mì Babilonia.

¹² Xi komà iskan k'e nga jye kiiko kjo'in xita ján Babilonia, jè Jeconías, jè komà na'èn-là xi Salatiel ki'mì; kò jè Salatiel, jè komà na'èn-là xi Zorobabel ki'mì; ¹³ jè Zorobabel, jè komà na'èn-là xi Abiud ki'mì; kò jè Abiud, jè komà na'èn-là xi Eliaquim ki'mì; kò jè Eliaquim, jè komà

na'èn-la xi Azor ki'mì; ¹⁴ko jè Azor, jè komà na'èn-la xi Sadoc ki'mì; ko jè Sadoc, jè komà na'èn-la xi Aquim ki'mì; ko jè Aquim, jè komà na'èn-la xi Eliud ki'mì; ¹⁵ko jè Eliud, jè komà na'èn-la xi Eleazar ki'mì; ko jè Eleazar, jè komà na'èn-la xi Matán ki'mì; ko jè Matán, jè komà na'èn-la xi Jacob ki'mì; ¹⁶ko jè Jacob, jè komà na'èn-la José. Ko José, jè xi x'in-la komà María; ko jè María, nea-laá komà Jesús xi Cristo, [xita xi xó kisikasén-ne Nainá].

¹⁷Ngats'iì xita jchínga-la Jesús, teñijòn skò ma-ne xi inchrobàt'aà-ne ts'e Abraham skanda David. Ko jña xita jchínga-la Jesús xi inchrobàt'aà-ne ts'e David skanda k'e nga kiìko kjo'in jña xita Israel ján i'nde ñánda 'mì Babilonia, tikoáá teñijòn skò ma-ne. Ko nguì teñijòn skò ma-ne skanda k'e kits'iìn xi Cristo, [xita xi xó kisikasén-ne Nainá].

Kíí komà k'e nga kits'iìn Jesucristo

(Lucas 2:1-7)

¹⁸K'e nga kits'iìn Jesucristo kiís'ín komà: María xi nea-la Jesús ko José jña títsajna'ño-la xíkjin nga kixan. K'e nga tikj'eè bitsajnakò xíkjin, María ki'ya-la nga ki'ndí 'ya xi it'aà ts'e nga'ño-la Inima Tsjeè-la Nainá.

¹⁹José, xi x'in-la komà, nga xita kixi-né, majìn-la nga kjosobà tsjá-la jè María, kisíkítsjeèn nga tà sèikíjna-ne chjoón jè, ko mì yá xita kji'nchré. ²⁰K'e nga k'oas'ín tísikítsjeèn jña kjoa koi, jngodè àkjale-la Nainá tshóko inga nijná. Kitsò-la:

—José, xi ya nchrobàt'aà-ne tje-la David, kì tsakjoòn-jèn nga bijnakoi María xi chjoón-lè koma, jè ki'ndí xi 'ya, nga'ño ts'e Inima Tsjeè-la Nainá-né. ²¹S'eé jngodè-la ki'ndí x'in, ko 'ín-la Jesús k'oín. Koi k'oas'ín k'oín-ne nga jè kochrjetji naxandá-la xi kjoa ts'e jé-la.

²²Ngats'iì kjoa koi, k'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò Nainá xi it'aà ts'e xita xi kiìchja ngajo-la Nainá kjòtsee nga kitsò:

²³Jngodè chjoón xongó, ki'ndí k'oa ko k'oèè jngodè ki'ndí x'in xi Emanuel k'oín 'ín-la.

Jè 'ín xi Emanuel tsò, Nainá tíjnakò-ná tsòyaá-ne.

²⁴K'e nga jaá-la José, k'oaá s'ín kis'iìn koni s'ín kitsò-la àkjale-la Nainá, kiskoétjò María ko chixàn-ko. ²⁵Tanga mikiì tsoyijòko xíkjin skanda k'e-né nga kits'iìn ki'ndítjòn-la María. Ko k'oaá s'ín tsibít'aà 'ín-la nga Jesús ki'mì.

Kiís'ín komà nga ijchò katsejèn-la Jesús jñà xità xi 'ñó tjín-la kjoachjine

2¹ Jesús kits'iìn ya naxandá xi 'mì Belén, nangui xi chja-ne Judea, k'e nga xitaxá ítjòn tjína xi 'mì Herodes ya i'nde jè. Ijchò ján Jerusalén, xi naxandá sko-la Judea, xità xi 'ñó tjín-la kjoachjine, xi inchrobà-ne ñánda bitjokàtji-ne ts'oi² nga kjònangui. Kitsò:

—¿Ñánda tjína xitaxá ítjòn-la ts'e xità judío xi jye kits'iìn? Ki'yaá jngod-jen ni'ño ján ñánda bitjokàtji-ne ts'oi xi tsakó nga jye kits'iìn. Ko ngajen koií xá kjoì-najen nga jchaxkón-jen.

³ K'e nga kii'nchré Herodes xi xitaxá ítjòn tjína, tà kitsakjòn-né ko ngats'iì xità naxandá Jerusalén. ⁴ Jè xitaxá ítjòn xi 'mì Herodes, kiichja-la ngats'iì xità sko-la no'miì ko xità xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés; kiskònangui-la ñánda jts'ín xi Cristo, [jè xità xi xó siikasén-ne Nainá]. ⁵ Jñà xità koi kitsò-la:

—Yaá Belén, naxandá xi chja-ne Judea. K'oaá s'ín tíchja xojon xi kiskii jñà xità xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò:

⁶ Jñò xi xità Belén 'mì-nò, xi nangui Judá nokjoà-nò, ngásòn chjí-la naxandá-nò koni jñà naxandá ítjòn-la nangui Judá, nga yaá kitjoiin jngod xitaxá ítjòn xi siikinda naxandá-na Israel.

⁷ Jè xitaxá ítjòn xi 'mì Herodes, kiichja'ma-la jñà xità xi 'ñó tjín-la kjochjine nga kiskònangui-la mé nachrjein-ne nga kijtseè ni'ño. ⁸ K'eé kisikasén ján Belén; kitsò-la:

—Tanguió ján, koa ndaà chjinanguio xi it'aà ts'e ki'ndí jè. K'e nga sakò-nò, tikí'nchré-ná mé-ne tikoá kjián katsejèn-la nga skoexkoán koa jeya siikíjna.

⁹ K'e nga jye kii'nchré xità xi 'ñó tjín-la kjoachjine koni s'ín kitsò Herodes, k'eé kii xità koi kò jè ni'ño xi kijtseè ñánda bitjokàtji-ne ts'oi k'oaá s'ín kii ítjòn-la skanda ijchò ñánda tjína ki'ndí jè, kò yaá tsasijna jè ni'ño. ¹⁰ Jñà xità xi 'ñó tjín-la kjoachjine k'e nga kijtseè ni'ño jè, taxkí tsjaá komà-la. ¹¹ K'e nga jahas'en ni'ya jñà xità koi, kijtseè ki'ndí kò nea-la María. K'eé chincha-xkó'nchit'aà-la jè ki'ndí kò kijtseèxkón; jeya kisikíjna. Ikjoàn kiskíx'a kaxa-la kò kitsjaà-la ton oro, kò chrjongó-la Nainá kò xkii xi 'ñó ndaà jne xi 'mì mirra. ¹² Nga komà iskan kits'iì-la nijná xità xi 'ñó tjín-la kjoachjine nga mì tì k'oaá s'ín ndiyá kjoì-ne ñánda tjína Herodes. Xìn ndiyá kii-ne nangui-la.

K'e nga jñà xità jchínga-là Jesús kiiko ján nangui Egipto

¹³ K'e nga jye kiì-ne jñà xità xi 'ñó tjín-là kjoachjine, jngoò àkjale-là Nainá kisìnijñá-là José, kitsò-là:

—Tisítjiin; chjoí jè ki'ndí kò nea-là; t'in ján nangui Egipto; yaá tijni skanda k'e 'an koxán-lè. Nga jè Herodes xi xitaxá ítjòn tíjna, kohótsji ki'ndí jè nga mejèn-là nga sùik'en.

¹⁴ K'eé tsasítjen José, k'e nga nitjen kiskoé jè ki'ndí kò nea-là nga kiì ján nangui Egipto. ¹⁵ Yaá tsibítsajna skanda k'e nga k'en Herodes. K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò Nainá xi it'aà ts'e xità xi kiichja ngajo-là Nainá nga kitsò: “Ya nangui Egipto kichjà-là ki'ndí-na.”

K'e nga kinik'en ndí ixti x'in

¹⁶ K'e nga kijtseè jè Herodes nga jñà xità xi 'ñó tjín-là kjoachjine kiskoònachan-là, tsí jti komà-là. Ikjoàn kitsjaà okixi nga sùik'en yije ndí ixti x'in xi jò nó tjín-là kò ngats'iì xi isa ki'ndí isa kóhokji ján naxandá Belén, kò ya naxandá indii-là koni s'ín jye kisijiin-là mé nacherjein-ne nga kijtseè ni'ño jñà xità xi 'ñó tjín-là kjoachjine. ¹⁷ K'oaá s'ín tsitasòn 'én xi kitsò Jeremías, xità xi kiichja ngajo-là Nainá, nga kitsò:

¹⁸ Ya i'nde Ramá kina'yà jngoò-là xità
xi tísikájno kò 'ñó tíkjindáya kò títsiné;
jè chjoón Raquel xi tíkjindáyakeè ndí ixti-là,
nga mikì majehikon inima-là nga jye k'en ixti-là.

¹⁹ K'e nga jye k'en Herodes, xi xitaxá ítjòn tíjna, jngoò àkjale-là Nainá kisìnijñá-là José ján Egipto. Kitsò-là:

²⁰ —Tisítjiin, chjoí ki'ndí jè kò nea-là. T'in ijngoò k'a-ne nangui Israel. Jyeé k'en jñà xità xi tjín-ne nga mejèn-là sùik'en ki'ndí jè.

²¹ K'eé tsasítjen José, kiiko-ne ki'ndí jè kò nea-là ya nangui Israel.
²² Tanga k'e nga kiì'nchré José nga jè tíhotíxoma jè xi 'mì Arquelao ya nangui Judea, nga jè tíjna ngajo-là na'èn-là Herodes, José kitsakjòn-né; mì k'oaá s'ín kiì. Ján kiì i'nde ñánda 'mì Galilea nga k'oaá s'ín kis'enojmíya-là inga nijñá. ²³ K'e nga ijchò i'nde jè, yaá tsibítsajna ya naxandá xi 'mì Nazaret. K'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn koni s'ín kitsò jñà xità xi kiichja ngajo-là Nainá, nga jè Jesús xità Nazaret k'óin.

'Én xi kiùchja Juan xi kis'iìn bautizar xita

(Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-9, 15-17; Juan 1:19-28)

3¹ Jñà nàchrjein koi j'iì Juan xi kis'iìn bautizar xita ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn, nangui xi chja-ne Judea, nga kisika'bi 'én-la Nainá, ²kitsò:

—Tikájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò nga jyeé kjòchrañàt'aà-nò nàchrjein nga jchaà kó s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne.

³ Jè Isaiás, xita xi kiùchja ngajo-la Nainá, k'oaá s'ín kiskii xojon-la xi it'aà ts'e Juan nga kitsò:

Na'ya-la jta-la jngoò xita xi 'ñó chja

ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn, nga tsò:

“Tjandaà ndiyá-la Nainá ya ijiìn inima-nò;

kixi tikíjna koni jngoò ndiyá ñánda kojmeèya Na'èn-ná.”

⁴ Nikje xi tsohòkjá Juan, tsja-la cho camello-né; kò jngoò sincho chrjoa tsibíkjá ndáyá-la. Koa jñà tsojmì xi kiskine, cho langosta-né kò tsjén-la cho cera xi tjín ijiìn ijñá. ⁵ Ijchò 'nchré-la xita xi inchrobà-ne Jerusalén, kò nga kijndà nangui Judea kò ngats'iì naxandá xi ya chrañàt'aà-la xajngá nandá Jordán. ⁶ K'e nga jye tsafátakòn jé-la jñà xita, Juan, ikjoàn kis'iìn bautizar ya xajngá nandá Jordán.

⁷ K'e nga kijtseè Juan nga kjìn xita fariseo kò xita saduceo j'iì nga koma bautizar, kitsò-la:

—Jñò, k'oaá s'ín ngaya-nò koni tsà tje-la ye! ¿Yá xi okitsò-nò nga kinchat'aàxìn-là jè kjo'in xi nchrobá machrañàt'aà-nò? ⁸ Ndaà tjín kjoa xi t'een nga ndaà kàta'ya-nò nga jyeé kinikájno jé-nò nga mì tì jé binchaàtsji-nò. ⁹ Kì k'oaá s'ín nikítsjeèn ijiìn inima-nò nga bixón: “Ngajen, [mikiì s'e-najen kjo'in nga] yaá inchrobàt'aà-najen tje-la Abraham.”

K'oaá xan-nò, Nainá, skanda jñà ndajo koma-la siikjatjiya-la nga ixti-la Abraham koma. ¹⁰ Jè kichayá jyeé kjijnandaà nga kotesòn yá; ngats'iì yá xi 'mì ndaà toò ojà-la, skanda kò ima-la, jtìsòn-né, ikjoàn sinchájiìn ni'ín nga kitì. ¹¹ Xi okixi, 'an koó nandá s'iìn-nò bautizar, mé-ne nga sikájnoò jé-nò kò mì tì jé kinchátsji-nò. Tanga jè xi nchrobátjngui-na s'iìn-nò bautizar kò Inima Tsjeè-la Nainá koa kò ni'ín. Ìsaá tjín-la nga'ño mì k'oaá-ne 'an. Skanda mikiì tjí'nde-na nga 'an kjikooa xojté-la. ¹² Jyeé kjinaya tsja jè pala nga siìtsjeè tjé-la trigo. Kincháxkó trigo ya iya ni'nga; kò jè tjé paja kinchájiìn ni'ín ñánda nga mikiì bits'o nita mé nàchrjein-ne.

K'oaá s'ín komà nga komà bautizar Jesús

(Marcos 1:9-11; Lucas 3:21-22)

¹³ Jesús j'i-ne Galilea ya xajngá nandá Jordán nga mejèn-la nga jè Juan s'iin bautizar Jesús. ¹⁴ Tanga jè Juan k'e nga sa ítjòn mìkii kòkjeín-la, kitsò-la Jesús:

—'Aán xi mochjeén-na nga jí s'een-ná bautizar, tanga ngaji, ta saá 'an f'iichòn-ná.

¹⁵ K'eé kitsò Jesús:

—Tjii-lè kjondaà, t'een-ná bautizar mé-ne nga k'oas'ín sikitasoán kjotíxoma-la Nainá.

K'eé kòkjeín-la Juan. ¹⁶ K'e nga jye komà bautizar Jesús, k'e nga jye itjojiin-ne nandá, ikjoàn kitáx'a-la ngajmii, kò jè Jesús kijtseè Inima Tsjeè-la Nainá xi inchrobàjen-ne ngajmii, koni kji nise paloma kji; yaá kiskaàsòn-la Jesús. ¹⁷ K'eé kina'ya jngòd-la 'én xi ngajmii inchrobà-ne xi kitsò:

—Jè jèe xi ki'ndí-na xan-la xi 'ño matsjake; tsja tjín-la takoàn it'aà ts'e.

K'e nga jè xitá neí kiskòd'aà Jesús

(Marcos 1:12-13; Lucas 4:1-13)

4 ¹ Jè Inima Tsjeè-la Nainá kiiko Jesús jngòd i'nde it'aà xìn nga jè xitá neí skót'aà nga mejèn-la nga kàtátsji jè.

² Ichán nàchrjein kò ichán nitjen tsibijnachjan Jesús kò k'e nga koma iskan jye kjòhòd-la. ³ Jè xitá neí xi ma-la konachan ijchò kasit'aà chraña-la nánnda tíjna Jesús, kitsò-la:

—Tsà kixí kjoa nga ngaji xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè, tjii-la okixi jña ndajo koi nga inchrájin kátama.

⁴ Tanga Jesús kitsò-la:

—Tjít'aà Xojon-la Nainá, nga tsò: “Mitsà tà koi tsojmi xi ma chine kítsakon-ne xitá, tikoaá kítsakon-ne nga yije 'én xi chja Nainá.”

⁵ Jè xitá neí kiiko Jesús ya Naxandá-la Nainá xi xó kitjaajjiiin-ne [nánnda 'mì Jerusalén]; kisikíjnasòn ingò ítjòn nánnda isa 'nga kji. ⁶ Kitsò-la:

—Tsà kixí kjoa nga jí xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè, tikatjengui yijo-lè, nga k'oaá s'ín tjít'aà Xojon-la Nainá nga tsò:

Nainá koií xá-la àkjale-la it'aà tsiji,

nga kò tsja tsoba'ño-lè,

mé-ne nga nijngòd ndajo satíngui-ne ndsokoiì.

⁷ Jesús kitsò-la:

—Tìkoáá tjí't'aà Xojon-la Nainá, nga tsò: “Kì k'oaá s'ín chít'iì Nà'è'n-ná xi Nainá.”

⁸ Ìjngòò k'a jè xità neíí kii ko Jesús isòn nindoò xi 'nó 'nga kji, koá tsakó yije-la ngats'iì naxandá xi tjin isò'nde ko kjoajeya-la jñà naxandá.

⁹ Kitsò-la:

—Nga jíí tsjaà yije-lè naxandá koi, tsà kosixkò'nchit'aà-ná ko jeya sikíjna-ná.

¹⁰ K'eé kitsò Jesús:

—Tixín xità neíí, tísit'aàxìn-ná. Nga k'oaá s'ín tjí't'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “Jeya tikíjni Nà'è'n-ná xi Nainá 'mì-la; tà jè tajngòò tikitasòn-la.”

¹¹ K'eé kii jè xità neíí, tsasit'aàxìn-la Jesús. Ikjoàn ijchò àkjale-la Nainá xi kisis'in-la Jesús.

Kíí komà nga kii síxájiìn-la xità Galilea Jesús

(Marcos 1:14-15; Lucas 4:14-15)

¹² K'e nga kii'nchré Jesús nga jè Juan xi kis'iìn bautizar xità ndayá tíjna'ya, kii ìjngòò k'a-ne ya ì'nde-la ñánda 'mì Galilea. ¹³ Tanga mì ya tsibijna ñánda 'mì Nazaret; ján kii kíjna ñánda 'mì Capernaum, jngòò naxandá xi kijnandiì ndáchikon ya ì'nde xi chja-ne Zabulón ko Neftalí. ¹⁴ K'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn-ne 'én xi kiskii Isafás xità xi kiiichja ngajo-la Nainá nga kitsò:

¹⁵ Jè nangui xi ts'e Zabulón ko jè nangui xi ts'e Neftalí,
ya ndiyá xi fi indiì ndáchikon,
ján xijngoaà xajngá nandá Jordán ya nangui Galilea,
ñánda tjin xi mitsà xità judío.

¹⁶ Jñà xità naxandá koi xi tjiñò kjohítsjeèn-la,
kijtseè jngòò ni'ín xi 'nó tse kji,
koá jñà xità xi ya tjimaya ndiyá-la kjoabiyaà,
kjòhiseèn kjohítsjeèn-la.

¹⁷ K'eé tsibíts'ia Jesús nga kiiichjaya 'én ndaà-la Nainá. Kitsò:

—Tíkájno jé-nò, kii tì jé binchaàtsji-nò nga jyeé kjòchrañàt'aà-nò nàchrjein nga jchaa kós'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne.

Kíí kis'iìn Jesús nga ñijòn x̣iṭa kiìchj̣a-ḷa xi ma-ḷa sík'en ṭin

(Marcos 1:16-20; Lucas 5:1-11)

¹⁸ K'e nga tífa Jesús ya indìi ndáchikon ts'e Galilea, kijtseè jò x̣iṭa xi 'ndse ma, jngoò xi 'mì Simón kò tijè-ne xi 'mì Pedro, kò xi ijngoò, jè xi 'mì Andrés. J̣n̄à x̣iṭa koi xi sík'en ṭin. K'e nga nchisíkatjen-j̣iìn-ndá na'ya-ḷa, ¹⁹ Jesús kitsò-ḷa:

—Nchrohótj̣ingui-ná, 'aán tsjaà-nò xá nga kíxkóya x̣iṭa xi 'an kjìt'aà-na koni s'ín maxkóya ṭin.

²⁰ J̣n̄à x̣iṭa koi ñiṭoón kisikájna na'ya-ḷa nga kiiṭj̣ingui-ḷa Jesús.

²¹ Ísa xijngoàà ísa Jesús kijtseè nguì jò x̣iṭa xi ṭikoa 'ndse ma-ne; jngoò xi 'mì Jacobo, kò xi ijngoò, Juan 'mì; ixti-ḷa Zebedeo. Yaá títsaya chitso kò na'èn-ḷa. Nchibíndaàya j̣n̄à na'ya-ḷa. Jesús kiìchj̣a-ḷa nga j̣n̄à kojmeiiko.

²² X̣iṭa koi ñiṭoón kisikájna chitso-ḷa kò na'èn-ḷa nga kiiṭj̣ingui-ḷa Jesús.

Kíí kis'iìn Jesús nga ḳjìn x̣iṭa tsakóya-ḷa

(Lucas 6:17-19)

²³ Jesús tsajmeè kóhokji nangui Galilea, tsakóya 'én-ḷa Nainá ya ni'ya ingo sinagoga nga íjngó íjngó naxandá. Kiìchj̣aya 'én ndaà-ḷa Nainá koni s'ín otíxoma Nainá; ṭikoa kisindaà-ne ngats'iì ch'in xi ṭjín-ḷa x̣iṭa nga xkì xi ján ijòjno ijòt'aà yijo-ḷa. ²⁴ Kina'yà-ḷa Jesús kóhokji ya i'nde ñánda 'mì Siria, koa j'iiko-ḷa x̣iṭa xk'én xi ḳjìn skaya ch'in ṭjín-ḷa, j̣n̄à xi ijòjno ijòt'aà yijo-ḷa kò x̣iṭa xi ch'in neí ṭj̣iìn inima-ḷa, kò ṭjín xi ch'in biyaàxín ṭjín-ḷa, kò x̣iṭa xi mì ḳi ndaà ma síhiníyá yijo-ḷa. Jesús kisindaà-ne ngats'iì x̣iṭa koi. ²⁵ Ḳjìn x̣iṭa xi ya i'nde-ḷa Galilea kiiṭj̣ingui-ḷa, kò j̣n̄à x̣iṭa naxandá xi te ma-ne (xi 'mì Decápolis), kò j̣n̄à x̣iṭa naxandá Jerusalén kò naxandá xi i'nga xi ya cḥj̣a-ne nangui Judea, kò xi cḥj̣a-ne xijngoàà xajngá nandá Jordán.

Kíí kitsò Jesús nga kiìchj̣aya ya isò'nga nindoò

5 ¹ Jesús, k'e nga kijtseè ngats'iì x̣iṭa xi ḳjìn ma-ne, kiimijìn-jno ya isò'nga nindoò koa yaá tsibijna. J̣n̄à x̣iṭa xi kota'yàt'aà-ḷa ijchò kinchat'aà-ḷa. ² Jesús k'eé tsakóya-ḷa kitsò-ḷa:

Kjondaà xi sakó-la jñà xità k'e nga mé kjoa títsajìin

(Lucas 6:20-23)

³—Mé tà ndaà-la jñà xità xi machiya-la nga mochjeén-la kjondaà-la Nainá; xità koi, jyeé ts'e ngats'iì kjondaà xi tjín ya ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne.

⁴'Mé tà ndaà-la jñà xità xi kjindáya; Nainá sùjetakòn-né.

⁵'Mé tà ndaà-la jñà xità xi indaàjìin tjín inìma-la; jñà tjoé-la nangui xi Nainá jye k'oas'ín kitsò nga jñà tsjà kjotjò-la.

⁶'Mé tà ndaà-la jñà xità xi 'ñó mejèn-la nga kítasòn xi kjoa kixi xi Nainá sjé; Nainá kosìko nga kítasòn kjoa koi.

⁷'Mé tà ndaà-la jñà xità xi mahimakeè xità xi kj'eí; Nainá kohimakeè ngajo-ne jñà xità koi.

⁸'Mé tà ndaà-la jñà xità xi tsjeè tjín inìma-la; jñà xità koi, jñà-né xi skoexkon Nainá.

⁹'Mé tà ndaà-la jñà xità xi síkijna'nchán kjoa; Nainá ki'ndí-laá kító-la.

¹⁰'Mé tà ndaà-la jñà xità xi kjo'in tjín-la nga fitjìngui kondra-la xità, koi kjoa-la nga ndaà síkitasòn xi kjoakixi. Xità koi, jyeé ts'e ngats'iì kjondaà xi tjín ya ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne.

¹¹'Mé tà ndaà-nò k'e nga jñà xità ch'o kító-nò nga kotít'aà-nò kò k'e nga ch'o sùko-nò, kò k'e nga 'én ndiso tsját'in-nò xi kjoa ts'an. ¹²Tsja t'è-là inìma-nò, koa tsja t'è-là takòn. Jñò, tseé kjondaà tjoé-nò ján ngajmii. Mìtsà tà jñò xi otínìko-nò. K'oaá tìs'ín kinìko jñà xità xi kiìchja ngajo-la Nainá xi chinchima ítjòn-nò.

Kiís'ín kochjeén naxa kò ni'ín xi tjín isò'nde

(Marcos 9:50; Lucas 14:34-35)

¹³Jñò, k'oaá s'ín ngaya-nò koni tsà naxa xi mochjeén-la xità isò'nde. Tanga tsà jè naxa mì tì kiì sùjnchra-ne tsojmì, ¿kó tìs'ín kochjeén-ne? Mì tì mé chjí-la; xíxteèn-ne kò yaá kinchanè xità.

¹⁴Jñò, k'oaá s'ín ngaya-nò koni tsà ni'ín xi mochjeén-la xità isò'nde. Tsà jngoò naxandá xi isò'nga nindoò kijna, mìkiì koma kíjna'ma. ¹⁵K'e nga jngoò ni'ín sit'a'í, mìtsà ya sijnangui kaxa. Yaá sijná ñánda 'nga choòn, mé-ne nga kohiseèn yije-la xità xi títsajnaya ni'ya. ¹⁶Koni ni'ín xi síhiseèn-la xità, k'oaá s'ín ndaà tìjchá yijo-nò nguixkon xità xi kj'eí, mé-ne jñà xità koi, jeya sùkijna Na'è-nò xi Nainá xi tjina ngajmii k'e nga skoe-nò nga ndaà tìtsa'nè.

Kiís'ín tsakóya Jesús it'aà ts'e kjoṭíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés

¹⁷ 'Jñò, kì k'oaá s'ín níkítsjeèn: mìtsà koi xá j'ì-na 'an nga kochrjekànguia jè kjoṭíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kò jè xi tsakóya xítà xi kíichja ngajo-la Nainá. Tà saá j'ì sijnogò-ná 'én xi tjt'aa kjoṭíxoma. ¹⁸ Okixíí xi xan-nò, koni tjin nchrjein kína-isa isò'nde kò ngajmì, nímé xi tjáxin-la jè kjoṭíxoma, njngòò punto kò njngòò letra tjáxin-la, skanda kóni nga kojngòò yije kjoa xi tjt'aa kjoṭíxoma. ¹⁹ Jè xítà xi mìkii síkitasòn koni s'ín tíchja kjoṭíxoma, nas'ín 'nó chiba tíchja, kò k'oaá s'ín okóya-la xítà, k'oaá tís'ín 'nó chiba jcha-la ya jjiin naxandá xi jè otíxoma-la xi ngajmì nchrobá-ne. Kò jè xítà xi síkitasòn kjoṭíxoma-la Nainá kò k'oas'ín okóya-la xítà xi kj'eíí, jè xítà jè, jè xi 'nó 'nga kína ya jjiin naxandá xi jè otíxoma-la xi ngajmì nchrobá-ne. ²⁰ Okixíí xi xan-nò, tsà mìkii isa ndaà síkitasòn kjoakixi koni jña xítà fariseo kò xítà xi okóya kjoṭíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, mìkii kitjás'en-jñòò ñánda fhótíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne.

Kiís'ín tjin it'aà ts'e kjoajti

(Lucas 12:57-59)

²¹ 'Jñò jye kina'yà koni s'ín ki'mì-la jña xítà jchínga-nò: “Kì xítà ník'eèn; nítà yá-ne xi xítà síik'en, kjo'in s'e-la.” ²² Tanga 'an k'oaá xan-nò, tsà jngòò xítà xi kojtikeyè 'ndse, s'eé-la kjo'in. Jè xi ch'o kítso-la 'ndse, xítaxá tsjá-la kjo'in. Kò jè xi 'ndse kítso-la: “Ngaji nímé chjí-lè”, ok'in-la nga ján kjoí jjiin ni'ín ts'e i'nde kjo'in.

²³ Tsà k'e nga kíkoii tsojmì kjoṭjò-lè nga Nainá k'oi-la ya i'nde tsjeè-la, koa ya koiitsjeèn-lè nga jè 'ndsi tjin-la kondra tsiji, ²⁴ tikítsajnei tsojmì kjoṭjò-lè ya i'nde tsjeè, ikjoàn tikitsi'ba-la 'ndsi koa k'eé koma síkítsajnei tsojmì-lè.

²⁵ Tsà tjin xítà xi kohòngui-lè nga kjiko-lè ni'ya osen, k'e nga tjaàya ndiyá, nitoón jchibàndaà-nò, mé-ne nga mì ya kjiko-lè nguixkon xítaxá, kò jè xítaxá mì ya tsjá-la kindá jña policia nga mì ndayá kjiko-lè. ²⁶ Okixíí xi xan-lè, mì tì kii koma kitjoo-ne ndayá skanda k'e nga kíchjítjì yijo-lè nga yije xi síjé-lè xítaxá.

Kiís'ín tjin ts'e kjoa chijngui

²⁷ 'Jñò, jye kina'yà koni s'ín ki'mì-nò kjòtseé: “Kì kjoa chijngui 'nè.” ²⁸ Tanga 'an k'oaá xan-nò, nítà yá-ne xi kotsejèn-jno jngòò chjoón nga fahajiin-la, jye kjoa chijngui tís'ín koni títsò inima-la.

²⁹ Tsà jǎà xkoòn kixi ótsji jé-nò, tinachrjeè; kjiin tikatsjoè. Ìsaá ndaà-ne tsà chija jngoè xkoòn mì k'oaá-ne tsà ya kixojiin yije yijo-nò ya ijiin ni'ín ya i'nde kjo'in. ³⁰ Tsà jǎà ndseji kixi ótsji jé-nò, tichátjòn; kjiin tikatsjoè. Ìsaá ndaà-ne tsà chija jngoè ndseji mì k'oaá-ne tsà ján kjo i yijo-nò ijiin ni'ín ya i'nde kjo'in.

Kiís'ín tjín kjotíxoma it'aà ts'e xita xi tsjeiin xíkjín

(Mateo 19:9; Marcos 10:11-12; Lucas 16:18)

³¹ K'oaá tis'ín kis'enojmi kjòtseé, nita yá xita-ne xi mejèn-la tsjín chjoón-la, ítjòn tjámiì'nga xojon xi tsjeiin-ne xíkjín xita. ³² Tanga 'an k'oaá xan-nò: tsà jngoè xita x'in xi tsjín chjoón-la, tsà mìtsà kjoa chijngui tís'ín jè chjoón, jè x'in-la tíbít'in-la nga kjoa chijngui kàtas'ín chjoón. Jè chjoón, k'e nga kixan ijngoè k'a-ne, jè x'in xi kixan-ko, tikoáá jye kjoa chijngui tís'ín.

Kiís'ín tjín it'aà ts'e 'én xi nokjoá nga Nainá tíbeè

³³ Tikoáá jye kina'yà koni s'ín ki'mì-la jǎà xita jchínga-ná: “K'e nga bixón: tíbeè Nainá, kì chonachan-jèn, tikitasòn 'én-nò.” ³⁴ Tanga 'an k'oaá xan-nò: K'e nga 'biod 'én-nò, jngoè k'aá kì yá xi níkjina ítjòn. Kì k'oas'ín bixón: “Tíbeè ngajmiì.” Nga jè ngajmiì, jè íxile kjotíxoma-la Nainá. ³⁵ Tikoáá kì bixón-jèn: “Tíbeè isò'nde”, nga jè nangui, yaá nchasòn ndsoko Nainá. Tikoáá kì bixón-jèn: “Tíbeè naxandá Jerusalén”, nga jè naxandá jè, ts'eé Xitaxá Ítjòn xi Nainá. ³⁶ Tikoáá kì skoè níkjina ítjòn k'e nga mé 'én xi 'biod. Nga mìkiì koma-nò nga sijmà o sichroba jngoè tsja skoè. ³⁷ Tà k'oaá s'ín tinókjoaa “jon”, o xi “majin”. Jǎà 'én xi kjisòn, yaá nchrobá-ne it'aà ts'e xita neíí.

Kiís'ín tikoo jǎà xita xi ch'o síko-nò

(Lucas 6:29-30)

³⁸ Jye kina'yà koni s'ín ki'mì-nò kjòtseé: “Tsà yá xi kochrje jngoè xkoiin, tinachrjeè ngajo-ne ts'e. Ko tsà yá xi skoetoòn-lè nga skónájen jngoè ni'noi, chjínájen ngajo-ne ts'e.” ³⁹ Tanga 'an, k'oaá xan-nò: Tikjeíin-la xita ts'en. Tsà jngoè xita xi sijts'iin-t'aà kjiodn kixi, tikoáá tjii-la xi ngobà nga kàt'eé-la. ⁴⁰ Tsà jngoè xita kohòngui-nò nga mejèn-la skoé nachro-nò, tikoá tjii-la nachrokisòn-nò nga kàtakjoé. ⁴¹ Tsà jngoè

x̄t̄a xi k̄jò'n̄ó s'ín-nò nga s̄iikajen jngoò hora-nò ch'á-là nga onguíko-là, jò hora isa k̄jiin tanguíko-là. ⁴² Tsà yá x̄t̄a xi s̄íjé-nò tsojmì, t̄jiì-là; k̄o tsà jngoò x̄t̄a xi mejèn-là sk̄iñat'aà-nò tsojmì, k̄i 'mì-là: mikiì koma.

Kó s'ín s̄ikoo jñà x̄t̄a xi majtikeè-nò

(Lucas 6:27-28, 32-36)

⁴³ T̄iikoáá jye kina'yà koni ki'mì-nò k̄jòtseé: “T̄itsjacha x̄t̄a xinguiqo k̄o t̄ijticha kondra-nò.” ⁴⁴ Tanga 'an k'oaá xan-nò: T̄itsjacha jñà xi kondra-nò, t̄ichikon-t'ioòn jñà xi chja'on-k̄o-nò, ndaà t̄ikoo jñà xi jtikeè-nò, t̄itsi'batjiò jñà xi ch'o tsò-nò k̄o jñà xi ch'o síko-nò. ⁴⁵ Tsà k'oas'ín s'eén, ki'ndí-là Nainá xi t̄jna ngajmiì koma; Nainá síhiseèn-la ndobá-là ts'óí x̄t̄a xi ndaà k̄o xi mì k̄i ndaà; t̄iikoáá Nainá sík'a-là jtsí jñà x̄t̄a kixi k̄o xi mìtsà x̄t̄a kixi. ⁴⁶ Jñò, tsà tà jñà matsjacha x̄t̄a xi matsjakeè-nò, ni mé k̄jondaà xi s'e-nò; nga k'oaá t̄is'ín jñà x̄t̄a xi síkíchjít̄jì tsojmì ts'e Roma. ⁴⁷ Tsà tà jñà x̄t̄a xinguiqo xi 'ndsè chiba sixat'aà, ¿a k'oaá ma-nò nga 'ñó ndaà t̄itsa'nè?; nga t̄iikoáá jñà x̄t̄a xi mikiì beèxkon Nainá, k'oaá t̄is'ín. ⁴⁸ Jñò, nguì k̄joakixií t'een, koni jè Na'èn-ná xi t̄jna ngajmiì nga nguì k̄joakixií s'ín.

Kiís'ín t'een k'e nga k'oi-là k̄jondaà x̄t̄a

6 ¹ K'e nga ndaà t̄jín k̄joa xi 'nè, t̄ikindako-nò yijo-nò; k̄i tà k'eé k'oa 'nè k'e nga nguixkon x̄t̄a, tsà tà jè xi mejèn-nò nga skoe-nò x̄t̄a xi k̄j'eíí. Tsà k'oas'ín s'een, Na'èn-ná xi t̄jna ngajmiì mikiì s̄ichikon-t'in-nò. ² K'e nga jngoò k̄jondaà k'oi-là x̄t̄a ima, k̄i kiì bènojmi-là ngats'iì x̄t̄a xi k̄j'eíí, koni s'ín x̄t̄a xi jò isén t̄jín-là ya ni'ya ingo sinagoga k̄o ya ndiyá nga tsjá k̄jotjò-là tsojmì x̄t̄a; tà jé xi mejèn-là nga skoe yije x̄t̄a. Tanga okixií xi xan-nò, jñà x̄t̄a xi k'oas'ín s'ín, jyeé t̄jín-là chjì-là [nga nguixkon x̄t̄a. Mì t̄i mé s̄ichikon-t'in-ne Nainá.] ³ K'e nga tsà tsojmì k'oi k̄jotjò-là x̄t̄a ima, mochjeén-né nga mì yá x̄t̄a xi skoe; ni jè skoe xi 'ñó amigo chibá. ⁴ Tjà'ma-là jè k̄jondaà-nò; k'e nga jè Na'èn-ná skoe jè xi k̄joa'ma, jè tsjá-nò chjì-nò.

Kiís'ín t'een k'e nga bìtsi'ba-lá Nainá

(Lucas 11:2-4)

⁵ K'e nga bìtsi'ba, k̄i k'oaá 'nè koni s'ín x̄t̄a xi jò isén t̄jín-là. Jñà x̄t̄a koi, k'e nga bìtsi'ba-là Nainá, tsjakeè-né nga bincha kixi ya ni'ya

ingo sinagoga ko ya chrjangui-la nditsin nānda kjin xita kotsejen-la nga Nainá bítisi'ba-la. Xi okixi k'oaá xan-nò, jñà xita koi, jyeé tjín-la chjí-la [nga nguixkon xita. Mì tì mé sùichikon-t'in-ne Nainá.] ⁶Tanga k'e nga mejèn-lè nga kítisi'ba-la Na'èn-ná, títjás'iin ni'ya-lè, tichjoì xotjoa-la ni'ya-lè, ikjoàn tíjé-la kjondaà-la Na'èn-ná xi ya tajngoò tíjna'mako-lè. Jè Na'èn-ná tsjá-lè chjí-lè nga jè tíbeè xi kjoa'ma.

⁷K'e nga bítisi'ba, kì taxki kjin 'én nokjoà, koni s'ín xita xi mìkii beèxkon Nainá. K'oaá s'ín síkítseèn nga kjin 'én kichja-la Nainá, isaá ndaà kji'nchré-la. ⁸Kì k'oaá 'nè koni s'ín jñà xita koi; jè Na'èn-ná jye tíjiin-la mé xi mochjeén-nò k'e nga tikj'eè nìjèt'aà-là. ⁹K'e nga bítisi'ba, kíis'ín tinókjoa:

Na'èn-najen xi tijni ngajmiì,
kàtayaxkón-la kjoajeya-lè nga tsjeè tijni.

¹⁰Kàtjanchrobá kjotíxoma-lè,
k'oas'ín kàtama i it'aà nangui koni s'ín mejèn-lè nga koma,
koni s'ín ma ján ngajmiì.

¹¹Tjiì-nájen i'ndeì jè niño xi mochjeén-najen nga nachrjein inchijòn.

¹²Tijchàat'aà-nájen jé-najen koni s'ín nìjchàat'aà-lajen
jñà xita xi ch'o síko-najen.

¹³Kì kii bìi'ndi yá xi mejèn-la nga kot'aà-najen nga kinchátsji jé-jen.
Tikinda-nájen xi it'aà ts'e xita neí.

Nga tsjií kjotíxoma, tsjií nga'nó ko tsjií kjoajeya nita
kjé-ne. K'oas'ín kàtama.

¹⁴Tsà jñò sijchàat'aà-là jé-la xita xi kj'eí, tikoaá jè Na'èn-ná xi tíjna ngajmiì sijnchàat'aà-nò jé-nò. ¹⁵Tanga tsà jñò mìkii sijchàat'aà-là jé-la xita, tikoaá Na'èn-ná mìkii sijnchàat'aà-nò jé-nò.

Kíis'ín t'een k'e nga bitsajnachjan

¹⁶K'e nga bitsajnachjan, kì k'oaá 'nè koni s'ín jñà xita xi jò isén tjín-la nga síkijatíya isén-la, mé-ne nga skoe-ne xita nga ba tjín-la nga títsajnachjan. Xi okixi, k'oaá xan-nò, jñà xita koi, jyeé kitjoé-la chjí-la [nga nguixkon xita. Mì tì mé sùichikon-t'in-ne Nainá.] ¹⁷Tanga jñò, k'e nga bitsajnachjan, kì k'oaá 'nè. Ta saá tanìjnoò isén-nò ko tasi'a tsjaskòò, ¹⁸mé-ne nga mìkii skoe-nò xita tsà titsajnachjan, ko jè Na'èn-ná xi tíjna'mako-nò, ta jè xi tíbeè. Jè sùichikon-t'in-nò.

Kjoa nchiná xi tjin ján ngajmì

(Lucas 12:33-34)

¹⁹Jñò, kì tsojmì kjìn binchatjò ì isò'nde; bits'on-né ko makixo-né ko jñà xitá síchijé. ²⁰Ta saá ján ngajmì tinchatjò tsojmì. Ján ngajmì mikì bits'on ko mikì makixo tsojmì; tikoáá tsjìn xitá chijé. ²¹Ya ñánda kinchatjò tsojmì-nò, tikoáá yaá sükítsjeèn inima-nò.

Kós'ín mochjeén xkoaán

(Lucas 11:34-36)

²²Jñà xkoaán, jè ma ni'ín xi síhiseèn-là yijo-ná. Koí kjoa-là k'e nga ndaà tsejèn-ná, iseèn choòn yije-là yijo-ná; ²³tanga tsà mikì ndaà tsejèn-là xkoiìn, tikoáá kóhokji yijo-lè, tà jñò choòn-là. Nga tjíjñò-là kjohítsjeèn-lè tikoáá nguì tà jñò choòn-là yijo-lè.

Yá xi koma nei-là xitá xi 'ñó matsjakeè ton

(Lucas 16:13)

²⁴Nijngoò xitá xi jò koma nei-là nga síxá-là. Tsà jò koma nei-là, jngoò kojtikeyè koa jngoò kotsjakeè; jngoò ndaà kjit'aà-là koa ch'o síko xi ijngoò. Jñò, tsà kjoa nchiná sí's'in-là, mikì kos'in-là kjoa ts'e Nainá.

Kós'ín síkinda Nainá jñà xi ixti-là ma

(Lucas 12:22-31)

²⁵K'oaá xan-nò, kì makájno-nò mé tsojmì xi chjinee, xi s'ioo, nga sijchá yijo-nò, ko mé nikje xi chikjá. ¿A mì 'ya-jèn k'e nga titsajnakoaán ì isò'nde tjin-isa kjoa xi isa 'ñó chjí-là mì k'oa-ne koni tsojmì xi ma chine? Tikoáá yijo-ná, tjin-isa kjoa xi isa 'ñó chjí-là mì k'oa-ne koni jè nikje xi chikjá. ²⁶Chítsejèn-là nise xi tjíma jjiìn isén; mì jnoó 'beé; mì nijjin majchá-là koa mì ni'nga tjin-là ñánda bincháxkó nijjin-là; tanga jè Na'è-ná xi tjina ngajmì tsjá-là tsojmì xi kine; koa jñò, isaá chjí-nò mì k'oa-ne jñà nise. ²⁷Jñò, nas'ín takó 'ñó síkájnoò, ni itsé koma síkatonè-là nàchrjein-nò koni s'ín tjíndaà-là Nainá.

²⁸¿Mé-ne níkájno-nò xi it'aà ts'e nikje xi chikjá? Chítsejèn-là naxó lirio xi majchá jjiìn ijñá; mikì síxá ko mikì ma-là faña nikje. ²⁹Tanga 'an, k'oaá xan-nò, ndaà tsà jè Salomón xi xitaxá ítjòn tsibijna nga 'ñó

x̄ita jeya, mì k'oaá kjoàn nikje xi tsohòkjá koni kjoàn j̄nà naxó nga ndaà kjoàn. ³⁰Nainá, k'oaá s'ín ndaà kjoàn s'ín xk̄a ij̄ná, xi jngoð nachrjein títsajnakon k̄o xi ma nchijòn kotsjòojiìn ni'ín. J̄nð xi x̄ita 'mì-nò xi mìkiì ndaà mokjeín-nò, ¿a mìtsà is̄a n̄iton tsjá-nò Nainá nikje xi mochjeén-nò nga ch̄ikjá? ³¹Kì makájno-nò, k̄i bixón-jèn: “¿Mé xi ch̄jineé?, k̄o ¿mé xi s'ioaá? k̄o ¿mé nikje xi ch̄ikjá?” ³²Nga yije tsojmì koi, k'oaá t̄jín xi ótsji j̄nà x̄ita xi mìkiì mokjeín-la ìt'aà ts'e Nainá. T̄anga j̄nð t̄jinaá-nò Na'èn xi t̄jna ngajmì xi jyeé t̄jiìn-la nga mochjeén-nò ngats'iì tsojmì koi. ³³Ítjòn t̄inchátsjioð kjoa ts'e Nainá koni s'ín ot̄ixoma k̄o kjoakixi-la; ngats'iì tsojmì xi mochjeén-nò tà tjoésòn-nò. ³⁴Kì makájno-nò mé kjoa xi s'e nchijòn-lè; nga nchijòn-lè, s'eé-nò kjoa xi k̄okájno-nò; tà koiì kjoa t̄ikájno xi t̄jín nachrjein ì'ndeì.

Mì k̄i k̄oma j̄ná s̄ikindaá jé-la x̄ita xinguiáá

(Lucas 6:37-38, 41-42)

7 ¹Kì kjo'in 'biì-la x̄ita xinguiòo kjoa ts'e jé-la mé-ne nga mì kjo'in tjoé-nò kjoa ts'e jé-nò. ²Koni s'ín k'oi-la kjo'in x̄ita xi k̄j'eíì, k'oaá t̄is'ín tjoé ngajo-nò kjo'in. Jè ch̄iba xi s̄ich̄ibaya-la xinguiòo, t̄ijè koch̄iba ngajo-nò. ³[¿Mé-ne jé-la xinguii n̄ikinda-ne koa ts̄iji mìkiì n̄ikindjì?] ¿Mé-ne ch̄itsejèn-la jè t̄jé xi k̄jinangui xk̄on xinguii, k̄o jè yá ch̄iso xi k̄jinangui xkoiìn mìkiì ch̄itsejèn-la? ⁴Tsà yá ch̄iso k̄jinangui xkoiìn, ¿a k̄oma k'oin-la x̄ita xinguii: “T̄jiì'nde-ná nga kochrjekànguia t̄jé xi k̄jinangui xkoiìn?” ⁵Ngajì xi jò ma isén-lè, ìtjòn t̄inachrjekàngui ch̄iso xi k̄jinangui xkoiìn mé-ne nga ndaà k̄otsejèn-lè, ìkjoàn t̄inachrjekàngui t̄jé xi k̄jinangui xk̄on xinguii.

⁶Tsojmì tsjeè xi ts'e Nainá, k̄i nañá 'biì-la mé-ne nga mì ya s̄ikáfat'aà-lè k̄o ya sk̄ine-lè. Koa jè ndáton ch̄jì xi n̄ikjìín, k̄i ch̄inga n̄ikatjèn-la mé-ne nga mì ndsok̄o k̄inchanè-ne.

Kó s'ín s̄ijé-lá Nainá k'e nga mé xi mejèn-ná

(Lucas 11:9-13; 6:31)

⁷T̄ijé mé xi mejèn-nò, jè Nainá tsjá-nò; t̄inchátsjioð Nainá, sakó-nò; t̄inókjoat'aà-la Nainá mé xi mejèn-nò mé-ne sk̄ix'a'nde-nò koni jngoð xotjoa. ⁸Ngats'iì x̄ita xi s̄jé, tjoé-la, jè xi ótsji, sakó-la k̄o jè xi ch̄jat'aà-la Nainá, táx'a'nde-la koni jngoð xotjoa.

⁹Jñò xi x̄it̄a jchínga 'mì-nò, tsà inchrájin s̄ijé-nò ixti-nò, ¿a ndajoó k'oì-là? Majìn. ¹⁰Koà tsà t̄in s̄ijé-nò, ¿a yeé k'oì-là? Majìn. ¹¹Jñò nas'ín x̄it̄a xi ch'o 'nè, ma-nò 'biì-là ixti-nò tsojmì xi ndaà kjoàn. Jè Nà'èn-nò xi t̄ijna ngajmiì, ìsáá n̄it̄on s̄is'in-nò nga tsjá-nò tsojmì xi ndaà kjoàn tsà jñò s̄ijét'aà-là.

¹²'N̄it̄a mé kjondaà xi mejèn-nò nga s̄ikò-nò x̄it̄a, k'oaá t̄is'ín t̄ikò ngajo-nò. K'oaá s'ín t̄ichja kjotíxoma-la Nainá xi kiskì Moisés kò xojon-la x̄it̄a xi kiìchja ngajo-la Nainá.

Kó kji xotjoa xi kitjás'eén

(Lucas 13:24)

¹³T̄itjás'ioðn jè xotjoa xi 'nchrèya kji. Jè xotjoa kò jè ndiyá xi 'nó tiyà, ndiyá-la kjo'in-né. Kjìn x̄it̄a xi ya fahas'en. ¹⁴Kò jè xotjoa kò ndiyá xi 'nchrèya choðn, ndiyá-la kjoabinachon-né, kò chiba x̄it̄a matsji-la.

Kó s'ín jchaxkoaán x̄it̄a it'aà ts'e xá xi s'ín

(Lucas 6:43-44)

¹⁵'Ndaà t̄ikindaa yijo-nò it'aà ts'e x̄it̄a ndiso xi tsò nga 'én-la Nainá síka'bí. K'e nga f'iikon-nò jñà x̄it̄a koi, ima kjoaá s'ín koni orrè tanga inima-la, tsején ts'eén 'ya. ¹⁶Jñò jchaxkoðn x̄it̄a koi it'aà ts'e xá xi s'ín. K'oaá ngaya-la koni jngoð yá xi ndaà toð ojà-la. Jè toð uva, mìtsà jè majchá-la yá na'yá. T̄ikoaá jè toð ikò, mìtsà jè majchá-la yá na'yá. ¹⁷Ngats'iì yá xi ndaà kjoàn, ndaà toð ojà-la. Tanga jè yá xi mìkiì ndaà kjoàn, mìkiì ndaà toð xi ojà-la. ¹⁸Jngoð yá xi ndaà kji, mìtsà ch'o kjoàn toð xi ojà-la. Koà jè yá xi ch'o kji, mìkiì ojà-la toð xi ndaà kjoàn. ¹⁹Nga yije yá xi mìkiì ojà-la toð xi ndaà, satèsòn-la ikjoàn s̄inchájiin ni'ín nga kit̄i. ²⁰K'oaá s'ín jchaxkoðn x̄it̄a koi it'aà ts'e xá xi s'ín.

Yá x̄it̄a xi kjoahas'en-jiin n̄anda nga Nainá tíhotíxoma

(Lucas 13:25-27)

²¹Mìtsà tà ngats'iì x̄it̄a xi tsò-na: “Nà'èn, Nà'èn”, kjoas'en-jiin jè kjotíxoma-la ngajmiì. Tà jñà x̄it̄a xi kjoas'en-jiin xi síkitasòn koni s'ín mejèn-la Nà'èn-na xi t̄ijna ngajmiì. ²²K'e nga kijchò n̄achrjein, kjìn x̄it̄a kitso-na: “Nà'èn, Nà'èn, ngajen kinokjoàya-nájen 'én-lè xi it'aà tsiji. Nga koó 'ín-lè kinachrjekàjiin-nájen inima ch'o-la neif xi mìkiì ndaà;

tíkooá k̄jìn k̄joxkón ki'nè-j̄en xi ndaà t̄jín.” ²³ K'èé k'oa xán-la: “Mikii bexkon-nò. T̄inchat'aàxìn-ná j̄nò xi ch'o ki'nè.”

Mé xi ngaya-la j̄nà x̄it̄a xi s̄ikitasòn 'én-la Jesús ko xi mikii s̄ikitasòn

(Lucas 6:47-49; Marcos 1:22)

²⁴ Jè xi 'nchré koa s̄ikitasòn 'én-na koni xan-la, k'oaá s'ín ngaya-la koni jngod̄ x̄it̄a xi t̄jín-la k̄joh̄itsjeèn; yaá b̄indaàsòn ni'ya-la ñánda nax̄i choòn. ²⁵ 'Ba jtsí; 'ba t̄joxkón; f'ìi xajngá nandá xi fahanè ni'ya; nì mé xi ma-la nga ndaà t̄jindaà jè ni'ya, yaá kijnasòn ñánda nax̄i choòn. ²⁶ Tanga n̄it̄a yá-ne xi 'nchré 'én-na ko mikii s̄ikitasòn, k'oaá ngaya-la koni jngod̄ x̄it̄a xi ts̄jìn-la k̄joh̄itsjeèn; yaá b̄indaàsòn ni'ya ñánda jncha tsomì. ²⁷ 'Ba jtsí; 'ba t̄joxkón; f'ìi xajngá nandá yaá bixòña ni'ya jè; m̄i tà k'oaá k̄ji kjoa xi ma k'è nga bixòña.

²⁸ K'è nga jye kiùchja Jesús, ngats'ìi x̄it̄a xi títsajna, tà k'oaá komà-la koni tsò 'én xi tsakóya. ²⁹ K'oaá s'ín tsakóya koni jngod̄ x̄it̄a xi 'ñó t̄jín-la k̄jot̄ixoma, mìtsà k'oa's'ín tsakóya koni x̄it̄a xi okóya k̄jot̄ixoma-la Nainá xi kiskii Moisés.

Kíi komà nga k̄jòndaà jngod̄-ne x̄it̄a xi t̄bindojo chrjoa yijo-la

(Marcos 1:40-45; Lucas 5:12-16)

8 ¹ K'è nga itjojen-ne Jesús ya isò'nga nindoò, k̄jìn x̄it̄a j'ìit̄jngui-la. ² Jngod̄ x̄it̄a xi t̄bindojo chrjoa yijo-la ijchòkon koa tsasixkó'nchit'aà-la, kitsò-la:

—Na'èn, tsà mejèn-lè, t̄itsjeè-ná ch'in xi t̄jín-na.

³ Jesús, k'èé tsijmeé tsja nga tsohót'aà-la yijo-la x̄it̄a jè, kitsò-la:

—Mejèn-na, kàtandaà-ne yijo-lè.

K'è nga okitsò Jesús, n̄itoón k̄jòndaà-ne. ⁴ K'èé kitsò-la Jesús:

—T̄iná'yi, k̄i yá x̄it̄a xi bènojmi-la. T'in ñánda t̄jna no'miì, takó-la yijo-lè nga jyeé k̄jòndaà-ne; koa jch'ìi k̄jot̄jò-lè, tsojmi xi síjé k̄jot̄ixoma-la Nainá xi kiskii Moisés, mé-ne nga kàteè-ne j̄nà x̄it̄a nga jyeé k̄jòndaà-ne ch'in-lè.

Kíi komà nga k̄jòndaà-ne chi'nda-la xi x̄it̄a sko-la soldado

(Lucas 7:1-10)

⁵ K'è nga jahas'en Jesús ya naxandá Capernaum, jngod̄ x̄it̄a sko-la soldado ts'è Roma ijchòkon, kisijé-la k̄jòndaà. ⁶ Kitsò-la:

—Na'èn, xita chi'nda-na kijna-né ján ni'ya-na. Tsí 'nó xk'én koa tífa kjo'in nga mikii ma síhiníyá yijo-la.

⁷ Jesús kitsò-la:

—Koma kjisindaà-na.

⁸ Jè xita sko-la soldado kitsò:

—Na'èn, mikii ok'in-na nga ngaji k'oín sobi ni'ya-na, ta saá tjiì okixi nga kàtandaà-ne, koa kondaà-ne chi'nda-na. ⁹ 'An, tjiin-na nga tjin-lè kjoixoma. Tikoáá 'an, tjin-na xita íjtòn xi otixoma-na, tikoáá tjin-na soldado xi 'an otixoma-la, k'e nga xan jngod-la: “T'in”, fi-né; xan-la xi l'jngod: “Nchroboí”, nchrobá-né; koa k'e nga xan-la jè xi chi'nda-na: “K'oa t'iin”, síkitasòn-na.

¹⁰ K'e nga kiinchré Jesús jñà 'én koi, tà kjòxkón-la. Kitsò-la jñà xita xi tjiingui-la:

—Okixíí xi xan-nò, ya Israel ni saá jngod xita sakó-na xi k'oas'ín ndaà mokjeiin-la koni jè xita jè. ¹¹ K'oaá xan-nò, kjin xita kjoii-ne nga ñijòn chrjangui-la isò'nde xi kokjen-ko Abraham ko Isaac ko Jacob ya ngajmiì ñánda tíhotixoma Nainá. ¹² Tanga jñá xita xi tjin-ne nga ya kítsajna ñánda kotixoma Nainá, kitjokàjiin-né; ján kjoí nditsin ñánda jñò choòn, ko yaá skindàya koa siijts'iin ni'ño.

¹³ K'eé kitsò-la Jesús jè xita sko-la soldado:

—T'in-ne ni'ya-lè; koni s'ín nga ndaà mokjeiin-lè, k'oaá s'ín koma.

Jè chi'nda-la tik'eé kjòndaà-ne.

Kíí kis'iin Jesús nga kisindaà-ne nachíya-la Pedro

(Marcos 1:29-31; Lucas 4:38-39)

¹⁴ Jesús kiì ni'ya-la Pedro koa kijtseè nachíya-la nga kijna xk'én; ch'in tijnnga tjin-la. ¹⁵ Jesús tsohót'aà-la tsja jè chjoón, niñoón kjòndaà-ne ch'in tijnnga-la, tsasítjen-ne jè chjoón, ikjoàn kisis'in-la Jesús.

Kíí kis'iin Jesús k'e nga kjin xita xk'én j'iiko-la

(Marcos 1:32-34; Lucas 4:40-41)

¹⁶ K'e nga jye kòjñò, kjin xita xk'én j'iiko-la Jesús xi inima ch'o-la neií tjin-la. Jesús tà jngod okixi kitsjaà nga tsatixoma-la mé-ne nga itjokàjiin-ne inima-la jñà xita ngats'iì inima ch'o-la neií, koa kjòndaà yije-ne xita xk'én. ¹⁷ Kjoa koi koni s'ín komà, koií tsitasòn koni kitsò Isaías xita xi kiichja ngajo-la Nainá k'e nga kitsò: “Jè jaàxin ch'in-ná ko jè kisikjeiin kjo'in nga kjòndaà-ne ñánda kitsi'on yijo-ná.”

Mé xi síjé Jesús it'aà ts'e xita xi mejèn-la fitjingui-la

(Lucas 9:57-62)

¹⁸ K'e nga kijtseè Jesús nga kjin ma-ne xita xi kitseèndii-la, kitsjaà-la okixi xita xi kota'yàt'aà-la nga kiì ján xijngoàà ndáchikon. ¹⁹ K'ée j'ii jngod xita xi okóya kjoítixoma-la Nainá xi kiskiì Moisés, ijchòkon Jesús, kitsò-la:

—Maestro, kjítjingui-lè nita ñánda nga k'óin.

²⁰ Jesús kitsò-la:

—Jña ninda tjín-la nguijo ñánda oyijò, koa jña nise tjín-la tjé, tanga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tsjin-na i'nde ñánda síkjáya.

²¹ Jngod xita xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:

—Na'èn, tjiì'nde-ná nga ítjòn kjián kihijñaà na'èn-na.

²² Jesús kitsò-la:

—Ji, nchrobátjingui-ná, jña mik'en kàtihijìn mik'en-la.

Kíi kis'iin Jesús nga kisikijnajyè tjojkón ya ijiin ndáchikon

(Marcos 4:35-41; Lucas 8:22-25)

²³ Jahas'en Jesús jè chitso; kihijtakò jña xita xi kota'yàt'aà-la. ²⁴ Tà nitoón tsatsejèn jngod tjojkón kò jtsí ya ijiin ndáchikon, kò jè ndáchikon taxki komà-né, mejèn bíjtsa'ma jè chitso. Tanga jè Jesús kjinafé-né.

²⁵ Jña xita xi kota'yàt'aà-la k'ée kiikon nga kisikjaá-la Jesús, kitsò-la:

—Na'èn, tikinda-nájen. Jye titsabixònguindá.

²⁶ Kiichja Jesús kitsò:

—¿Mé-ne tsakjoèn-nò? 'Ñó chiba mokjeiín-nò xi it'aà ts'an.

K'ée tsasítjen Jesús, tsohótiko tjojkón kò ndáchikon koa nitoón kisijyò-ne tjo koa kjòndaàya-ne. ²⁷ Koa jña xita xi kota'yàt'aà-la tà kjòjkón-la, kitsò:

—Yá xita-ne jè skanda jè tjo kò ndáchikon síkitasòn-la.

**Kíi kis'iin Jesús nga tsachrjekàjiin
inima ch'o-la neí xi tjín-la xita Gadara**

(Marcos 5:1-20; Lucas 8:26-39)

²⁸ K'e nga ijchò Jesús ján xijngoàà ndáchikon ya nangui Gadara, jò xita ijchò kinchat'aà-la xi ya itjo-ne ya ñánda sihijìn mik'en. Inima

ch'o-la neí tjin-la. 'Nó jchán ts'en, kjaán-ko-ne tsà yá xi ya kjoahaya ndiyá. ²⁹ 'Nó kiichja nga kitsò:

—¿Mé xi mejèn-lè ko ngajen, ji xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè? ¿A koií xá kòf'i-ne nga jchatoòn-nájen k'e nga tikj'eè bijchó nachrjein-la kjo'in?

³⁰ Ya chrañat'aà-la kjin jchán chinga nchikjèn-jno, ³¹ koa jñà inima ch'o-la neí tsibísi'ba-la Jesús, kitsò-la:

—Tsà kinachrjekàjìn-nájen, tji'nde-nájen nga kitjás'en-jìn-jen yijo-la chinga koi.

³² Jesús kitsò-la:

—Ndaà tjin, tanguió.

Ikjoàn itjojin yijo-la jñà xita koi, k'eé jahas'en-jiin yijo-la jñà chinga, koa ngats'iì chinga tsatfkájen-jno ya naxi skanda ijin ndáchikon ko yaá k'en.

³³ Jñà xita xi ko'ndà chinga tsanga; k'e nga ijchò ijin naxandá, tsibénojmi yije kjoa xi komà ko kjoa xi komàt'in jñà xita xi inima ch'o-la neí tjiin inima-la. ³⁴ K'eé ijchò ngats'iì xita naxandá nándá tjna Jesús; k'e nga kijtseèkon tsibísi'ba-la nga xin nangui kàtji.

Kíi kis'iin Jesús nga kisindaà jngò-ne xita xi mì kì ma síhiníyá yijo-la

(Marcos 2:1-12; Lucas 5:17-26)

9 ¹ K'e nga jahas'en Jesús jè chitso, jahatot'aà xijngoà ndáchikon koa ijchò-ne naxandá-la. ² Ya ijchòko jngò-la xita xi mìkiì ma síhiníyá yijo-la; kjinason-la nachan-yá. K'e nga kijtseè Jesús nga jñà xita koi mokjeín-la it'aà ts'e, kitsò-la jè xita xk'éen:

—Ji ndí na'èn, tji-la nga'ño yijo-lè; jé-lè jye kichàat'aà-lè.

³ Jñà xita xi okóya kjoíxoma-la Nainá xi kiskì Moisés, tjin i'nga xi kitsò kjohítsjeèn-la: “Xita jè, Nainá chjajno-la.” ⁴ Jesús nitoón kijtseèya-la koni s'ín nchisíkítsjeèn, kitsò-la:

—¿Mé-ne kotsò-ne kjohítsjeèn-la inima-nò nga ch'o tsò-ne? ⁵ ¿Mé xi isa chiba 'in tjin, tsà xán-la jè xita xi xk'éen: “Jé-lè jye kichàat'aà-lè”, ko tsà xán-la: “Tisítjin koa titjeí”? ⁶ Kokoò-nò nga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tji'nde-na nga sijchàat'aà-la jé-la xita i isò'nde.

K'eé kitsò-la jè xita xk'éen:

—Tisítjin, chjoí nachan-lè, t'in-ne ni'ya-lè.

⁷ K'eé tsasítjen jè xita xk'éen, kiì-ne ni'ya-la. ⁸ K'e nga kijtseè jñà xita nga tsasítjen-ne jè xita xk'éen, tà k'oá koma-la; k'eé jeya kisikjna Nainá nga k'oas'ín tse nga'ño tsjá-la xita isò'nde.

Mé kjoa xi komà k'e nga jè Jesús kiichja-la Mateo

(Marcos 2:13-17; Lucas 5:27-32)

⁹ Jesús ki-ne i'nde jè. K'e nga tífi, kijtseè jngoò xita xi 'mì Mateo xi tíjnat'aà ímixa ya ñánda síkíchjítjì tsojmì, ton xi fi Roma; kitsò-la:

—Nchrobátjingui-ná.

K'ee tsasítjen Mateo, kiitjingui-la Jesús.

¹⁰ K'e nga tíjnat'aà ímixa Jesús nga tíkjèn ya ni'ya-la Mateo, kjìn xita j'iì xi tikoá tsojmì síkíchjítjì ko xita xi jé tjín-la. Tikoá tsibítsajnat'aà ímixa, tsakjèn-ko Jesús ko jña xita xi kota'yàt'aà-la. ¹¹ Tanga jña xita fariseo, k'e nga kijtseè xita koi, kiskònangui-la xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, kitsò-la:

—¿Mé-ne k'oas'ín-ne maestro-nò nga xita xi síkíchjítjì tsojmì ko xita jé kjèn-ko-ne?

¹² Kii'nchré Jesús, k'ee kitsò-la:

—Jña xita xi mì ch'in tjín-la, mì chjìnexkiì mochjeén-la, jña-né xita xi xk'éen xi mochjeén-la chjìnexkiì. ¹³ Tanguió chíta'yà isa kó tsòya-ne Xojon-la Nainá xi tsò: “'An mejèn-na nga kàtas'e-nò kjohimatakòn; ki ta tsaà cho ník'eèn kjotjò xi 'an 'biù-ná.” Mitsà koi xá j'i-na 'an nga j'íkjaàjñaà xita kixi, jña-né xita xi tjín-la jé nga kàtasíkájno jé-la nga mì ti jé kohótsji-ne.

Kó kitsò Jesús k'e nga kitjònangui-la mé-ne mì bitsajnachjan-ne xita-la

(Marcos 2:18-22; Lucas 5:33-39)

¹⁴ Jè Juan xi kis'iìn bautizar xita, jña xita xi kota'yàt'aà-la j'iikon Jesús ñánda tíjna koá kiskònangui-la, kitsò:

—Ngajen ko xita fariseo kjit'aà nachrjein bitsajnachjan-jen. ¿Mé-ne jña xita tsiji mìkiì bitsajnachjan-ne?

¹⁵ Jesús kitsò-la:

—¿A baá bitsajna xita k'e nga s'eí tjín k'e nga títsajna osen xi kòbixan? Tanga kijchò nachrjein k'e nga tjáxin-la x'in xi kòbixan, k'e-né nga kítsajnachjan xita.

¹⁶ Jngoò níkje íbaà mìkiì ma sijto-ne ko níkje xitse; nga jè níkje xitse, kjeèn-yó-né koá kotejnda-né jè níkje íbaà. Isa tse koma ñánda kixajndà kji. ¹⁷ Tikoáá mìkiì ma sìnchá xán ixii jè chrjoá jchínga, jè xán ixii kotijnda-né jè chrjoá jchínga koá xíxteèn jè xán. Tikoáá chija jè chrjoá. Jè xán ixii, chrjoá xitseé sìnchá. K'oaá s'ín ndaà sìnchá ingajò.

Tsòti-là Jairo kò chjoón xi kitsobà nikje-là Jesús

(Marcos 5:21-43; Lucas 8:40-56)

¹⁸ Tìk'eé-ne nga tíchja Jesús, ijchò jngòò xita sko-là jñà xita judío, tsasixkó'nchit'aà-là, kitsò-là:

—Ndí tsòti-na, sa kò jye k'en; tanga tsà jì k'oin kò tsà kjòt'aà-là ndsei, kíjnakon ìjngòò k'a-ne.

¹⁹ Tsasítjen Jesús, kiiko jè xita sko-là kò jñà xita xi kota'yàt'aà-là.

²⁰ K'e nga nchifi, jngòò chjoón ijchòtjingui-là; chjoón jè, jyeé kò tejò nó xk'én nga tíxíteèn-là jní. Kii kasit'aà chraña-là Jesús ya ijton íts'in nga kitsobà'ño ítjòn nikje-là. ²¹ K'oaá s'ín tíhóko inima-là: “Tsà tà jè sikoaa nikje-là, kondaá-na.” ²² Jè Jesús kisikáfaya, kijtsee chjoón jè, kitsò-là:

—Ndí nea, tjii-là nga'ño yijo-lè. Kòmandaà-ne koií-né nga mokjeín-lè ít'aà ts'an.

Tijè-ne hora kjòndaà-ne chjoón jè.

²³ K'e nga ijchò Jesús ya ni'ya-là jè xita sko-là xita judío, kijtsee música xi nchisíkjane nga jye kihijiin mik'en koa kijtsee nga fijen fikjá xita nga 'ño nchikjindáya. ²⁴ Kitsò-là:

—Títjoo ni'ya; jè tsòti mìtsà kòbiyaà, tà kjinafé-né.

Jñà xita, tà tsijndòkeè-né k'e nga okitsò Jesús. ²⁵ Tanga Jesús tsachrje ni'ya ngats'iì xita xi títsajna; k'eé jahas'en ni'ya, kiskoé tsja jè tsòti, koa jè tsòti tsasítjen. ²⁶ Nga kijndà ì'nde jè, tsabísòn 'én ít'aà ts'e kjoa xi koma.

Kó s'ín komàt'in xita xi jò ma-ne xi mìkii tsejèn-là

²⁷ K'e nga itjo-ne Jesús ì'nde jè, jò xita xi mìkii tsejèn-là kiitjingui-là; 'ño kiichja, kitsò-là:

—¡Jchahimatakòn-nájen, ngaji xi ya nchrobàt'aà-ne tje-là xitaxá ítjòn David [nga jì tijna ngajo-là]!

²⁸ K'e nga jahas'en ni'ya Jesús, jñà xita xi mìkii tsejèn-là ijchòkon. Jesús, kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿A mokjeín-nò nga koma-na sindaà-nò?

K'eé kitsò jñà xita xi mìkii tsejèn-là:

—Jon, Na'èn. Komaá-lè.

²⁹ Jesús k'eé kisikò jñà xkon, kitsò-là:

—Jñò, koni s'ín mokjeín-nò, k'oas'ín kàtandaà-nò.

³⁰ Jñà xita xi mìkii tsejèn-là, kitáx'a-ne xkon koa kjòndaà-ne. Jesús 'ño tsibínè-là nga kitsò-là:

—Ndaà t'een kindà nga mì yá x̣iṭa xi skoē kjoā koi.

³¹ Tanga j̄nà x̣iṭa koi, k'ē nga itjo-ne ni'ya, ṭik'ēé tsibíts'iā nga tsibénoj̄mí nga kijndà i'nde jè, kós'ín kis'iin Jesús.

Kó s'ín komà nga kjòndaà-ne jngò x̣iṭa xi mìkiì ma chja

³² K'ē nga jye nchifi-ne j̄nà x̣iṭa xi mìkiì tsejèn-la, j'iiko jngò-la Jesús x̣iṭa xi mìkiì ma chja nga in̄im̄a ch'o-la neif̄ t̄jiin in̄im̄a-la. ³³ Jesús k'ē nga jye tsachrjekàjiin in̄im̄a ch'o-la neif̄ xi t̄jiin in̄im̄a-la jè x̣iṭa xi mìkiì ma chja, ṭik'ēé komà kiichja-ne. Ngats'iì x̣iṭa xi ya t̄tsajna tà kjòxkón-la. Kitsò:

—Kj'ēè kiì 'yaá kjoā xi k'oas'ín ma i i'nde Israel.

³⁴ Tanga j̄nà x̣iṭa fariseo kitsò:

—Jè sobà x̣iṭa skò-la x̣iṭa neif̄ tsjá-la nga'nó nga ma-la ochrjekàjiin in̄im̄a ch'o-la neif̄ xi t̄jín-la x̣iṭa.

Kó kitsò Jesús k'ē nga kjòhimakeè x̣iṭa xi kjìn ma-ne

³⁵ Jesús tsajmeèjiin n̄anda naxandá iì kò naxandá jtobá nga tsakóya 'én-la Nainá ya ni'ya ingo sinagoga ts'ē naxandá koi. Kiichjaya 'én ndaà-la Nainá koni s'ín otíxoma Nainá; t̄ikōa kisindaà-ne ngats'iì ch'in xi t̄jín-la x̣iṭa nga x̄k̄i xi ján ijòjno ijòt'aà yijo-la. ³⁶ K'ē nga kijtseè Jesús nga kjìn ma x̣iṭa, kjòhimakeè nga 'nó makájno-la kò mì yá xi osikò nga jye t̄tsjohoya k'oaá ngaya-la koni orrè xi tsjìn-la paxtò xi ko'ndà. ³⁷ K'ēé kitsò-la x̣iṭa xi kota'yàt'aà-la:

—Xi okixi, 'nó tse xá t̄jín xi it'aà ts'ē 'Én-la Nainá koni s'ín ma k'ē nga kjìn tsojmì majchá tanga j̄nà x̣iṭa chi'nda xi síxá, chiba ma-ne; ³⁸ t̄itsi'ba-là jè Nei-la xá, kàtasíkasén-isa x̣iṭa chi'nda xi koixkó tsojmì koi.

Kó 'mì 'ín-la x̣iṭa-la Jesús xi tejò ma-ne

(Marcos 3:13-19; Lucas 6:12-16)

10 ¹ Nga koma iskan Jesús kiichja-la x̣iṭa-la xi tejò ma-ne xi kota'yàt'aà-la, kitsjaà-la kjotíxoma nga koma kochrjekàjiin in̄im̄a ch'o-la neif̄ xi t̄jín-la x̣iṭa kōa koma-la siindaà-nè n̄ita mé ch'in-ne nga ijòjno ijòt'aà yijo-la x̣iṭa.

² J̄nà 'ín-la x̣iṭa xi tejò jaèjiin Jesús nga tsibíxaya-la: jè t̄jna ítjòn, Simón xi t̄ikōa Pedro ki'mì, kò Andrés xi 'ndse ma Pedro; Jacobo kò 'ndse Juan xi

ixti-là Zebedeo; ³ Felipe, Bartolomé, Tomás, kò Mateo jè xi kisikíchjítjì tsojmì ts'è Roma; Jacobo, ti-là Alfeo; Lebeo xi tìkoà Tadeo ki'mì; ⁴ Simón, xitá xi yà fit'aà-là xitá cananista; kò Judas Iscariote jè xi kisìngatsja kondra-là Jesús.

**Kós'ín tsatíxoma-là Jesús xitá-là xi tejò ma-ne xi
kisikasén nga kisika'bí 'én-là Nainá**

(Marcos 6:7-13; Lucas 9:1-6)

⁵ Jesús kisikasén nga tejò xitá xi kota'yàt'aà-là nga kisika'bí 'én-là Nainá koà kitsjaà-là kjotíxoma, kitsò-là:

—Mikìì onguìò ya i'nde-là jñà xi mìtsà xitá judío; tìkoà mikìì bitjaàs'en-jñòò ya naxandá-là xitá Samaria. ⁶ Yaá tanguíchòn jñà xitá naxandá Israel koni orrè xi kichijà. ⁷ K'è nga onguìò tìnókjòaya koà tixón: “Jye kjòchrañàt'aà-nò nachrjein nga jchaa kó s'ín otíxoma jè xi ngajmìì nchrobá-ne.” ⁸ Tindaà-nò xitá xi xk'én; tìtsjeè xi tìbinojno chrjoa yijo-la; tìkjaáya-là xi jye k'en; nachrjekàjñòò inìma ch'o-là neií xi tíjiin inìma-là xitá. Tà kjotjò kitjóé-nò nga'nó koi, tìkoáà tà kjotjò tjiì ngajo-là jñà xitá.

⁹ Nìmé ton ch'aà. ¹⁰ Kì nà'ya ch'aà xi it'aà ts'è ndiyá. Mikìì tsà jò nachro ch'aà. Tìkoáà mikìì xoxté tsjayaà. Tìkoáà kì yá garrote ch'aà. Nga jè xitá xi síxá, mochjeén-né nga k'oi-là tsojmì xi skine.

¹¹ K'è nga kijchoò naxandá ìì, o xi naxandá jtbá tìnchátsjioò jngòò ni'ya xi ndaà xitá nei-là, yaá tìtsajnakoo skanda k'è nga onguí-nò. ¹² K'è nga kitjás'een ni'ya, tìixat'aà jñà xitá nei-là ni'ya. ¹³ Tsà jñà xitá nei-là ni'ya skoétjò-nò, tìchikon-t'ioòn nga s'e-là kjoa'nchán, tanga tsà mikìì skoétjò-nò, tà saá jñò s'e-nò kjoa'nchán nga s'ichikon-t'in-nò Nainá.

¹⁴ Tsà mikìì skoétjò-nò, kò tsà majìn-là kji'nchré 'én-nò, tìtjoo ni'ya jè, o naxandá jè, koà tìtsajneè chijo-là ndsokòò. ¹⁵ Okixí xi xan-nò, naxandá jè, isaá tse kjo'in s'e-là jè nachrjein k'è nga sindaàjiin-là xitá, mì k'oaá-ne koni jñà xitá ts'è naxandá Sodoma kò Gomorra.

Kjò'in xi tjin k'è nga 'én-là Nainá bènojmiá

¹⁶ Tìná'ya, 'an, k'oaá s'ín sikasén-nò koni tsà orrè ya jjiin-là cho tsején. Jñò, tìtsajnandaà nità mé kjoa-ne koni tsà ye xi 'nó maña tìkoà indaàkjoa kàtama koni tsà nise paloma. ¹⁷ Ndaà tìkindaa yijo-nò. Jñà xitá koi, ján skìnìt'aà-nò nguixkòn xitaxá koà skaàn-koo-nò ya ni'ya ingo sinagoga. ¹⁸ Skanda ján kjiko-nò nguixkòn xitaxá gobernador kò xitaxá ítjòn, tà koií kjoa-là it'aà ts'an. K'oaá s'ín koma kinókjoa-là 'én xi ts'an

jñà xitaxá ko jñà xi mìtsà xitá judío. ¹⁹ K'e nga skìnìt'aà-nò ñánda títsajna xitaxá, kì makájno-nò kós'ín kinókjoaa, o kós'ín kixón. Nga tik'eé-ne, Nainá tsjá-nò 'én xi kinókjoaa. ²⁰ Nga mìtsà jñò xi kinókjoaa; jè Inima Tsjeè-la Nainá tsjá-nò kjohítsjeèn nga ma kinókjoajin-là jñà xitá.

²¹ 'Tijè-ne 'ndse siingatsja 'ndse xitá nga siik'en. Jè na'èn-la siingatsja ki'ndí-la nga siik'en xitá. Jñà ixti-la siingatsja na'èn-la nga kiyá.

²² Ngats'iì xitá isò'nde kojtikeyè-nò xi kjoa ts'an; tanga jè xitá xi kixi kájna skanda kjoehet'aà-ne, jè-né xi kitjokàjìn kjo'in. ²³ K'e nga kjitjingui kondra-nò xitá xi jngoò naxandá, tiyó, xìn naxandá tanguió. Okixí xi xan-nò, 'an xi Ki'ndí-la Xitá xan-la yijo-na, isaá íjtòn kjoiaa nga tikj'eè onguió yije kóhokji naxandá Israel.

²⁴ 'Jngoò xitá xi kota'yà mìtsà isa tíjna íjtòn koni maestro-la; tikoaa jngoò xitá xi chi'nda tíjna mìtsà isa tíjna íjtòn-la nei-la. ²⁵ Jè xitá xi kota'yà kojngoó ikon tsà k'oas'ín kijchò koni jè maestro-la ko jè xi chi'nda tíjna tsà tà k'oas'ín kájna koni jè nei-la. Jè xi na'èn tíjna, xitá neí tsò-la; jñà xi ixti-la, isaá tsato ch'o kitso-la.

Yá xitá xi kiskón-lá

(Lucas 12:2-9)

²⁶ 'Kì xitá tsakjoòn-là. Nga nì mé tíjn xi tíjtsa'ma xi mìkiì kotsejèn; ngats'iì xi tíj'ma, jchaá-la. ²⁷ Jè kjoa xi k'oá xan-nò k'e nga jñò choòn, k'oaa tixón k'e nga nachrjein; koa jè xi kjoa'ma xan-nò, jñò tinókjoaya kóhokji isò'nga ni'ya. ²⁸ Kì tsakjoòn-là jè xi ma-la sík'en yijo-ná, tanga inima-ná mìkiì koma-la siik'en. Jè xi tiskón-là xi ma-la sík'en yijo-ná ko inima-ná nga kinjìn-ná ni'ín ts'e kjo'in.

²⁹ 'Maá satíjna jò ndí nise nas'ín tà jngoò ma ton-ná. Tanga nijngoò nise kiyá tsà mìkiì tsjá'nde Nainá. ³⁰ Jñò, skanda tsjaskòd tíxkeya yije-la Nainá. ³¹ Koiì kjoa-la, kì tsakjoòn-jèn. Isaá tse chjí-nò mì k'oaa-ne nas'ín kjin ma ndí nise.

Jñà xitá xi tsò nga 'an fit'aà-na

(Lucas 12:8-9)

³² 'Nita yá-ne xi tsjá 'én nga nguixkon xitá nga 'an fit'aà-na, 'an k'oaa tí xán nga nguixkon Na'èn-na xi tíjna ngajmiì nga xitá ts'an-ná. ³³ Tanga jè xi kójna'mat'in-na nga nguixkon xitá, 'an k'oaa tis'ín kójna'mat'ian it'aà ts'e nga nguixkon Na'èn-na xi tíjna ngajmiì.

Kií koma nga kojòya x̄ita xi kjoa ts'e Cristo

(Lucas 12:51-53; 14:26-27)

³⁴'Kì k'oaá s'ín níkítsjeèn nga kjoa'nchán j'iikoaa isò'nde. Mì kjoa'nchán j'iikoaa, t̄a s̄aá kjoajchán j'iikoaa. ³⁵Koií xá j'i-na nga j̄n̄a x̄ita, t̄ijè-ne na'èn-là koma-ne kondra-là; jè tsòti-là, t̄ijè koma-ne kondra-là nea-là; k̄o jè kja'nda-là, t̄ijè nachíya-là koma-ne kondra-là. ³⁶Nga jngoò ijngoò x̄ita, t̄ij̄n̄a-ne x̄ita ni'ya-là koma kondra-là.

³⁷'Jè xi is̄a t̄jòkeè na'èn-là k̄o nea-là k̄o 'an mìkìi matsjakeè-na, mìkìi ok'in-là nga x̄ita-na xán-là; k̄o jè xi is̄a t̄jòkeè ti-là, o jè tsòti-là, k̄o 'an mìkìi matsjakeè-na, mìkìi ok'in-là nga x̄ita-na xán-là. ³⁸Jè xi kjo'in tsakjón-là nga majìn-là ojen krò-là nga 'an k̄jinchrobà t̄jingui-na mìkìi ok'in-là nga x̄ita ts'an xán-là. ³⁹Jè x̄ita xi ndaà ótsji kós'ín ma s̄iikinda yijo-là nga mì mé kjo'in sakò-là, t̄a s̄aá s̄ichija-né k̄o kjo'in kíjnajìn; t̄anga jè xi t̄ijnandaà nga tsjá yijo-là nga kiyá xi kjoa ts'an, sakò-là kjoabinachon nga it'aà ts'an ndaà kíjna.

Kjondaà xi t̄jín-là x̄ita xi skoétjò xíkjín

(Marcos 9:41)

⁴⁰'Jè x̄ita xi skoétjò-nò, 'an kjoétjò-na; k̄o jè xi skoétjò-na, jè kjoétjò xi kisikasén-na. ⁴¹Jè x̄ita xi kjoétjò jngoò x̄ita xi ch̄ja ngajo-là Nainá, koií kjoa-là nga 'én-là Nainá ch̄ja, k'oaá t̄is'ín kochikon-t'in koni jè x̄ita xi ch̄ja ngajo-là Nainá. K̄o jè x̄ita xi skoétjò jngoò x̄ita kixi, koií kjoa-là nga ndaà s'ín, t̄ikoaá t̄a ngásòn kochikon-t'in koni jè x̄ita kixi. ⁴²N̄ita yá-ne xi tsjá jngoò ch̄itsín-là nandá 'nchán jngoò ndí x̄ita ima-na koií kjoa-là nga 'an kota'yàt'aà-na, okixi-né kochikon-t'in-né.

11 ¹K'e nga jye kitsjaà-là okixi kós'ín s̄ixá x̄ita-là xi tejò ma-ne xi kota'yàt'aà-là Jesús, kiikakóya k̄o kisika'bí 'én-là Nainá ngats'iì naxandá xi t̄jín ya i'nde jè.

Jesús, kií kitsò-là x̄ita xi ijchò kjòngui-là it'aà ts'e Juan

(Lucas 7:18-35)

²Juan, nga ndayá t̄jina'ya, kiì'nchré kjoa xi t̄is'ín Cristo [x̄ita xi xó kisikasén-ne Nainá]. Kisikasén i'nga x̄ita xi kota'yàt'aà-là ³nga kiì kjòngui-là. Kitsò-là:

—¿A j̄i-né xi Cristo xi t̄jínè-lè nga kjoii a xi kj'eíi chíña-lajen?

⁴ Jesús kitsò-la:

—Tanguió, tènøjmí-là Juan jñà kjoa xi títsa'yaà ko xi títsana'ya. ⁵ Jñà xita xi mìkiù tsejèn-la, jyeé tsejèn-la; jñà xi tsá'ya kjoàn, jyeé ma fi-ne; jñà xi tíbindojno chrjoa yijo-la, tímatsjeèjno-ne yijo-la; jñà xita xi jtayaà, jyeé 'nchré-ne; ko xita xi jye k'en, nchifaáyaá-la; koa jñà xita ima, jyeé tís'enojmi-là 'én ndaà-la Nainá. ⁶ Mé tà ndaà-la jè xita xi nguì jngoò k'a ndaà mokjeíin-la it'aà ts'an nga nì mé xi osijna-ikòn-la.

⁷ K'e nga jye kiì-ne xita xi kota'yàt'aà-la Juan, tsibít's'ia Jesús nga tsohóko xita xi it'aà ts'e Juan, kitsò-la:

—¿Mé xi tsanguì chitsejèn-là ya i'nde it'aà xìn nándá nanguì kixì choòn? ¿A jè tsanguì chitsejèn-là jngoò xita xi yá ínaxo kji nga tsjin-la nga'nó nga ma síjtìya-la tjò? ⁸ Tsà majìn, ¿mé-nè xi tsanguì chitsejèn-là? ¿A jngoò xita xi 'nó ndaà kji nikje-la? Jñà xita xi 'nó ndaà kjoàn nikje-la, yaá títsajna ya ni'ya-la xitaxá ítjòn. ⁹ ¿Mé xá xi tsanguì-nò? ¿A jè tsanguì chitsejèn-là jngoò xita xi chja ngajo-la Nainá? Okixi-né, k'oaá xan-nò, Juan, isaá tíjna ítjòn mì k'oaà-ne koni jngoò xita xi chja ngajo-la Nainá. ¹⁰ It'aà ts'e Juan, yaá tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

'Aán sikasén ítjòn-lè xita-na xi kjiko 'én,
jè xi koìindaàya ítjòn-lè ndiyá-lè.

¹¹ Okixi-né, ngats'iì xita xi tjín i isò'nde, ni saá jngoò xita bitjokàjìin xi mangásòn koni jè Juan xi kis'iìn bautizar xita; tanga ya ijiin naxandá nándá otíxoma jè xi ngajmiù nchrobá-ne, jè xita xi fehet'aà-ne, isaá jeya tíjna mì k'oaá-ne koni Juan.

¹² Tjen-ne nga j'i Juan xi kis'iìn bautizar xita, jè kjotíxoma-la ngajmiù, tse kjoasìl tísakó-la skanda nachrjein i'nde; jñà xita ts'en mejèn-la nga kàtachija kjotíxoma. ¹³ Ngats'iì xita xi kiichja ngajo-la Nainá ko xojon ts'e kjotíxoma-la Nainá xi kiskù Moisés, tà 'én j'iiko skanda k'e nga j'i Juan xi kis'iìn bautizar xita. ¹⁴ Tsà mokjeíin-nò koni tsò jè kjotíxoma ko xita xi kiichjaya tikoáà kòkjeíin-nò nga jè Juan, jè-né xita xi 'mì Elías xi tjínè-la nga kjoíi. ¹⁵ Ndaà tiná'yaà koni xan-nò.

¹⁶ ¿Yá xi sìngásòn-koaa jñà xita xi tjín nachrjein i'nde? Jñà kòngásòn-kjoò jñà ixti xi bìtsajna ndítsin nga síská, chja-la xíkjin, tsò-la: ¹⁷ “Kànikjaneé-nòjen xobí tanga jñò, mìkiù kàchè; kàjndaá-nòjen sò xi ba tsò tanga jñò, mìkiù kàchihindáyaà.” ¹⁸ K'e nga j'i Juan, mìtsà 'nó tsakjèn, ni mì xán kits'iì, koa jñò bixón-nò: “Inima ch'o-la neíi tjín-la.” ¹⁹ Ikjoàn j'iaa xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na; ma-na kjeen, tikoá ma-na 'biaa; jñà xita tsò-né: xita chrjá'a-né, xita ch'i-né, amigo-la-né jñà xita-la

xítaxá Roma xi síkíchjítjì tsojmì kò jñà xi xítà jé. Tanga jè kjoachjine-la Nainá, 'yaá-la nga kixi tjin k'e nga jye bitasòn.

Jesús, kíí kitsò-la jñà xítà naxandá xi mikii 'nchréñijon

(Lucas 10:13-15)

²⁰ Jesús k'ée tsibíts'ia nga tsohótiko ngats'iù xítà naxandá ñánda nga kjìn kjojkón-ndaà kis'iìn, koíí kjoa-la nga jñà xítà xi ya i'nde-la mikii kisikájno jé-la nga tákó jé nchihótsji. Kitsò-la:

²¹ —iIma xó-nò jñò, xítà naxandá Corazín! iIma xó-nò jñò, xítà naxandá Betsaida! Tsà ya-làne naxandá Tiro kò Sidón nga k'oas'ín kis'iaàn kjojkón xi ndaà tjin xi komà ya ijìn naxandá tsajòn, tsà jñà xítà Tiro kò Sidón kijtseè, jyeé-la nikje naxá íkjá kò chijo ni'ín kisikaàjno skò koni seña nga jye kisikájno kjoa ts'e jé-la, mì tì jé ótsji-ne. ²² Tanga k'oaá xán-nò, k'e nga jè nachrjein nga sindaàjìn, isaá tse kjo'in s'e-nò mì k'oaá-ne koni jñà xítà naxandá Tiro kò Sidón. ²³ Koa jñò xi xítà naxandá Capernaum tsajòn, ¿a k'oaá s'ín mokjeiín-nò nga jchaxkón-nò ján ngajmii? Majìn, yaá kitsajnajñò i'nde ñánda tjin kjo'in. Tsà yaá-làne naxandá Sodoma k'oas'ín komà kjojkón xi komà tsajòn, jè naxandá Sodoma tákó kijnaá-la skanda nachrjein i'nde. ²⁴ K'oaá xán-nò, k'e nga kijchò nachrjein nga sindaàjìn, isaá tse kjo'in s'e-nò mì k'oaá-ne koni jñà xítà naxandá Sodoma.

Ñánda sakó-ná kjoa nìkjáya ts'e inima-ná

(Lucas 10:21-22)

²⁵ Jñà nachrjein koi Jesús kitsò:

—Na'èn xi tsiji ngajmii kò tsiji isò'nde, jeya síkijna-lè nga jñà kjoa koi tsibi'ma-la jñà xítà xi tjin-la kjoachjine kò xi 'ñó tjin-la kjohítsjeèn nga jñà tsakoð-la xi taxki ndí xítà ima kjoa. ²⁶ Jon, Na'èn, nga k'oaá s'ín kjòmejèn-lè.

²⁷ Ngats'iù kjoa ts'e kjotíxoma, 'aán kisingatsja-na Na'èn-na. Mìtsà yá xi beèxkon yá-né xi Ki'ndí-la ma, tajngoð jè xi Na'èn ma; tikoáá mìtsà yá xi beèxkon yá-né xi Na'èn ma, tajngoð jè xi Ki'ndí-la beèxkon; kò jè Ki'ndí-la kòkò-la jñà xítà xi jè mejèn-la nga skoexkon, yá-né xi Na'èn ma. ²⁸ Nchrobáchón-ná ngats'iod xi jye ijta-nò nga nixá kò nga kich'àjen ch'á-nò, 'aán síkjáya-nò. ²⁹ Jch'ajen-kò-ná jè yá ibo xi 'an 'yajen mé-ne nga koma-nò kos'ín s'een koni s'ín s'iaàn 'an. K'oas'ín t'een koni 'an

nga tǵín-na kjoatsejta kò indaá kjoa tǵín inima-na. K'oas'ín sakó-nò kjoa nìkjáya ts'e inima-nò. ³⁰ Jè yá ibò kò ch'á xi 'an sik'àjen-nò, jna-né, mìtsà 'ńó i'í.

Yá xita xi otixoma-la jña nachrjein nìkjáya

(Marcos 2:23-28; Lucas 6:1-5)

12 ¹ Jè nachrjein nìkjáya, Jesús kò xita xi kota'yàt'aà-la ya ja ya ñánda títje trigo. Koa jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kjòhojò-la. K'eé tsate natín-la trigo, ìkjoàn kiskine. ² Jña xita fariseo k'e nga kijtseè, kitsò-la Jesús:

—Chítsején-la jña xita xi kota'yàt'aà-lè, jè kjoa xi nchis'ín; mìkiì tǵí'nde nga k'oas'ín koma jè nachrjein nìkjáya.

³ Jesús kitsò-la:

—¿Jñò, a mìtsà jye tǵiìn-nò koni s'ín tíhja Xojon-la Nainá koni kis'iìn xitaxá ítjòn xi ki'mì David kò jña xita-la xi kjihijta k'e nga kjòhojò-la? ⁴ Jahas'en ni'ya-la Nainá koa tsakjèn inchrajín tsjeè-la Nainá xi mìkiì tǵí'nde-la nga jè David kòkjen kò xita xi kjihijta kò; ta jña no'miù tǵí'nde-la nga kòkjen. ⁵ ¿A tìkoaá mìtsà jye tǵiìn-nò koni tsò kjotixoma xi kiskìì Moisés? Nga jña no'miù, ya iya ingo ítjòn, síxá-né nas'ín jè nachrjein nìkjáya, kò nas'ín síxá mìtsà jé nchihótsji. ⁶ 'An, k'oaá xan-nò, jngoè tíjna ijndé xi ìsà jeya tíjna mì k'oaá-ne koni jè ingo ítjòn. ⁷ Ngats'ioè jñò mìkiì machiya-nò kó tsòya-ne Xojon-la Nainá nga tsò: “'An, mejèn-na nga kàtas'e-nò kjohimatakòn, kì ta tsjaà cho nìk'eèn kjotjò xi 'an 'biì-ná.” Tsà kochiya-nò, mì-la kiì kjo'in k'oi-là xita xi mìtsà jé tǵín-la. ⁸ K'oaá s'ín tǵín, 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, 'aán otixoma-la nachrjein nìkjáya.

Mé kjoa xi kisakò-la Jesús k'e nga kisindaà jngò-ne xita nachrjein nìkjáya

(Marcos 3:1-6; Lucas 6:6-11)

⁹ Ìkjoàn kiì-ne Jesús ya i'nde jè; jahas'en jngoè ni'ya ingo sinagoga. ¹⁰ Ya tíjna jngoè xita xi kixit'aà jngoè tsja. Jña xita xi ya títsajna kiskòngui-la Jesús nga mejèn-la kohòngui, kitsò-la:

—¿A tǵí'nde-né nga kjondaà-ne xita k'e nga jè nachrjein nìkjáya?

¹¹ Jesús kitsò-la:

—Jñò, tsà tíjna jngoè-nò orrè kò tsà ya skaya ngajo, ¿a mìtsà konguínachrjeè nas'ín nachrjein nìkjáya? ¹² Jyee 'ya, ìsáá 'ńó chjí-la

jngoò x̄it̄a mì k'oaá-ne koni jngoò orrè. Koií kjoa-l̄a nga t̄j'nde-né nga k̄os̄ikoáá x̄it̄a nas'ín jè nachrjein n̄ikj̄aya.

¹³ Jesús kitsò-l̄a jè x̄it̄a xi kixit'aà jngoò tsja:

—Tjeèndojò ndseji.

X̄it̄a jè, tsjmeé tsja, n̄itoón kjòndaà-ne; k'oaá t̄i kji komà-ne koni kji xi ìjngoò. ¹⁴ J̄nà x̄it̄a fariseo, k'e nga itjo-ne ìngo, ìkjoàn tsajoóya-ne nga mejèn-l̄a s̄iik'en Jesús.

K'oaá s'ín tsitasòn 'én xi kiichja Isaías xi it'aà ts'e Jesús

¹⁵ Jesús, k'e nga kijtseè nga j̄nà x̄it̄a fariseo mejèn-l̄a s̄iik'en, itjo ni'ya, kiì. K̄jìn x̄it̄a kiit̄j̄ngui-l̄a. Jesús kisindaà-ne ngats'iì x̄it̄a xi xk'én.

¹⁶ Kitsjaà-l̄a òkixi j̄nà x̄it̄a nga mìkiì kènojmit'in yá-né jè. ¹⁷ K'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn-ne 'én xi kiichja Isaías, x̄it̄a xi kiichja ngajo-l̄a Nainá, nga kitsò:

¹⁸ Ì t̄j̄na jè ch̄i'nda-na jè xi 'an jaàj̄nàà,

xi 'ñó matsjake,

t̄j̄n-l̄a kjotsja in̄ima-na xi it'aà ts'e.

'Aán tsjaà-l̄a In̄ima Tsjeè-na

nga jè k̄ichjaj̄in-l̄a ngats'iì x̄it̄a isò'nde xi kjoakixi

mé-ne nga koma sindaàj̄in-l̄a.

¹⁹ M̄itsà x̄it̄a skaàn-ko, k̄o n̄i mé 'én xi 'ñó k̄ichja,

k̄o mì k̄i k̄iná'ya-l̄a ȳa ìya ndiyá 'én xi k̄ichja.

²⁰ M̄ikiì skít'o jngoò yá ìnaxo xi jye mejèn tít'ò,

t̄ikoáá mìkiì s̄iikits'o jngoò ni'ín xi ta n̄i'ndíí t̄íbitjo sa-l̄a.

K'oas'ín s'j̄in skanda k'e nga koiindaàj̄in xi kjoakixi.

²¹ J̄nà x̄it̄a naxandá xi t̄j̄n isò'nde xi m̄itsà x̄it̄a judío,

k̄okjeiín-l̄a nga skóña-l̄a kjondaà xi tsjá-l̄a.

Mé xi komat'in j̄nà x̄it̄a xi chjajno-l̄a In̄ima Tsjeè-l̄a Nainá

(Marcos 3:19-30; Lucas 11:14-23; 12:10)

²² J'ìk̄o jngoò-l̄a x̄it̄a Jesús xi mìkiì tsejèn-l̄a, k̄o xi mìkiì ma chja nga in̄ima ch'o-l̄a neíí t̄j̄j̄in in̄ima-l̄a. Kisindaà-ne Jesús nga komà kiichja-ne koá kjòtsejèn-l̄a. ²³ Ngats'iì x̄it̄a, tà kjòxkón-l̄a. K'eé kitsò:

—¿A jè jèè xi ȳa nchrobát'aà-ne t̄je-l̄a x̄itaxá ít̄jòn David [nga jè k̄jna ngajo-l̄a]?

²⁴ K'e nga kiì'nchré j̄nà x̄it̄a fariseo kitsò:

—Xita jè, ma-la ochrjekàjiin inima ch'o-la neí xi tíjiin inima-la xita, k'oií-né nga jè síkjeén nga'nó-la Beelzebú xi sko-la xita neí.

²⁵ Jesús kijtseèya-la koni s'ín nchihóko inima-la, kitsò-la:

—Ngats'ii naxandá xi jòya tjin nga kondra títsajna-la xíkjin, ti yijo-lá tískixòña-ne; koa tsà jngod naxandá ko tsà jngod ni'ya xita siijòya xíkjin, mìkiì koma ndaà kítsajna. ²⁶ Tsà jè xita neí tijè tíhocrjejiin-ne yijo-la neí, jòya tí'sín xi tijè-ne yijo-la. ¿Kós'ín koma s'e-la nga'nó nga kotixoma? ²⁷ Jñò bixón-nò nga 'an síkjeén nga'nó-la xi sko-la xita neí k'e nga ochrjekàjñaà inima ch'o-la neí. Tsà k'oaá s'ín tjin kjoa, jña xita tsajòn, ¿yá xi tsjá-la nga'nó k'e nga ochrjekàjiin neí? Koií kjoa-la, tijña-ne xita-nò keènojímí nga mìtsà kixi kjoa nga jè sko-la neí síkjeén. ²⁸ Tanga 'an, k'e nga ochrjekàjñaà inima ch'o-la neí xi tíjiin inima-la xita, jè Inima Tsjeè-la Nainá tsjá-na nga'nó. Jè kjoa koi tsòyaá-ne nga Nainá, jyeé i tíhotixoma i it'aà nangui.

²⁹ ¿Kó s'ín koma kjoahas'en ni'ya-la nga sìichijé-la jngod xita nei-la ni'ya xi tjin-la nga'nó tsà mìtsà ítjòn koiit'aà'nó? K'eé koma sìichijé-la k'e nga jye kàsít'aà'nó.

³⁰ Nìton yá-ne xi mì 'an fit'aà-na, jè-né kondra-na; koa nìton yá-ne xi mìkiì síchját'aà-na nga bíxkóyako-na xita xi ts'an koma, jè tísítsjohoba xita.

³¹ K'oaá xan-nò, Nainá siijchàat'aà-la jña xita nita mé jé xi kohótsji, nita mé 'én xi ch'o tsò kichja. Tanga jè xi Inima Tsjeè-la Nainá kichjajno-la mìkiì jchat'aà-la jé-la. ³² Nìton yá-ne xi kichjajno-na 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, jchat'aà-la jé-la; tanga jè xi kichjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá, mìkiì jchat'aà-la jé-la ni jè nachrjein i'ndeji, ko ni jè nachrjein xi iskan kjoí.

Kós'ín 'ya-la kós'ín tjin inima-la jña xita

(Lucas 6:43-45)

³³ Tsà jngod yá xi ndaà kji, ndaà toò xi ojà-la. Ko tsà jngod yá xi mìkiì ndaà kji, mìkiì ndaà toò xi ojà-la. Jngod yá, jè toò-la yaxkon-la. ³⁴ Jñò, xita tje-la ye-nò! ¿Kós'ín ma kinókjoaa 'én xi ndaà tsò nga ch'o tsò inima-nò? Nga k'oaá tsò 'én xi chja jña xita koni tsò kjohítsjeèn xi tíjiin inima-la. ³⁵ Jngod xita xi 'én ndaà chja, koií-né nga kjondaà tíjiin inima-la; koa jngod xita xi 'én ts'en chja, koií-né nga kjoats'en tíjiin inima-la. ³⁶ K'oaá xán-nò k'e nga kijchò nachrjein nga sindaàjiin, k'oaá

s'ín tsjá kinda ngats'iì xità nità mé 'én xi taxkì chja. ³⁷ Xi it'aà ts'e 'én-nò, k'oaá s'ín sindaàjiin-nò nga jcha-la tsà xità ndaà-nò, o tsà jé tjín-nò.

Yá xi tsját'in 'én jñà xità ts'en xi tjín nachrjein i'ndeì

(*Marcos 8:12; Lucas 11:29-32*)

³⁸ Jñà xità fariseo ko xità xi okóya kjoíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kitsò-la Jesús:

—Maestro, mejèn-najen nga jcha jngoð-jen seña xi ji 'nì.

³⁹ Jesús kitsò-la:

—Jñà xità ts'en ko xità xi mìkii 'nchréñijon-la Nainá, síjé jngoð seña xi jeya tjín; tanga nímé seña skoe; ta jè skoe ts'e Jonás, xità xi kiichja ngajo-la Nainá. ⁴⁰ Koni jè Jonás nga jàn nachrjein ko jàn nitjen tsibijnaya indso'ba jngoð tìn je, k'oaá tìs'ín 'an xi Ki'ndí-la Xità xan-la yijo-na, jàn nachrjein ko jàn nitjen kójna ijñaa nangui. ⁴¹ Jñà xità naxandá Nínive kosítjen-né jè nachrjein k'e nga koindaàjiin Nainá; jñà tsját'in 'én jñà xità xi tjín nachrjein i'ndeì, koií kjoa-la nga kisikájno jé-la nga mì tì jé tshótsji-ne k'e nga kiichjaya 'én-la Nainá Jonás; tanga nachrjein i'ndeì, 'an xi tìchjàko-nò, isaá 'nó jeya tijnaa mì k'oaá-ne koni Jonás [tanga jñò, mìkii mokjeín-nò]. ⁴² Tìkjoá jè chjoón ítjòn xi ya otíxoma nangui sur, kosítjen-né jè nachrjein k'e nga koindaàjiin Nainá; jè tsját'in 'én jñà xità xi tjín nachrjein i'ndeì, koií kjoa-la nga kjiin nangui j'iì-ne nga j'iì 'nchré-la kjoachjine-la Salomón; tanga nachrjein i'ndeì, 'an xi tìchjàko-nò, isaá 'nó jeya tijnaa mì k'oaá-ne koni Salomón [tanga jñò, mìkii na'ya-ná].

Inima ch'o-la neí xi f'iì ijngoð k'a-ne

(*Lucas 11:24-26*)

⁴³ K'e nga jngoð inima ch'o-la neí bitjokàjiin inima-la jngoð xità, yaá ojmeè i'nde ñánda kixì choòn, ótsji'nde nga siikjáya; k'e nga mìkii sakó'nde-la, ⁴⁴ ijngoð k'a síkítseèn, tsò: “Kjín-la ijngoð k'a-na ni'ya-na ñánda inchrobà-na.” K'e nga bijchó ijngoð k'a-ne, beè ni'ya-la nga kijjñá, ndaà kisatiicha ko tsjeè choòn. ⁴⁵ Ikjoàn fikjaá ngui itoð xíkjin xi isa ch'o s'ín. K'ée fahas'en-jiin inima-la xità jè; yaá bitsajna. Xità jè isaá 'nó ch'o bijna koni s'ín tsibijna k'e nga sa ítjòn. Jñò, xi xità ts'en 'mì-nò, k'oaá tìs'ín komat'ioòn nachrjein i'ndeì.

Nea-là ko 'ndse Jesús

(*Marcos 3:31-35; Lucas 8:19-21*)

⁴⁶Tákó tìk'ée tíhóko xítà Jesús nga ijchò nea-là ko 'ndse. Yaá tsibítsajna ján ndítsiaán nga mejèn-là kichja-là. ⁴⁷Jngoò xítà kitsò-là Jesús:

—Nea-lè ko jñà 'ndsi ján ndítsiaán títsajna. Jì xó koòko-lè.

⁴⁸Jesús kitsò-là jè xítà xi ijchòko-là 'én:

—¿A mejèn-lè nga jchii yá-né xi nea-na ko xi 'ndse?

⁴⁹K'ée tsakó-là jñà xítà xi kota'yàt'aà-là. Kitsò:

—Chítsején-lá jñà xítà koi, jè-né xi nea-na ko jñà-né xi 'ndse.

⁵⁰Ngats'iì xi síkitasòn koni s'ín mejèn-là Na'èn-na xi tíjna ngajmiì, jñà-né xi 'ndse xi tichja ko xi nea-na.

Kjoa xi mangásòn ts'e xítà xi kíjndi xojmá

(*Marcos 4:1-9; Lucas 8:4-8*)

13 ¹Tijè-ne nàchrjein, Jesús itjo-ne ni'ya, yaá tsibìjnandii ndáchikon. ²Kjín jchán xítà chixoñat'aà-là; Jesús jahas'en jngoò chitso; yaá tsibìjnaya. Ngats'iì xítà xi i'nga, yaá tsibítsajna indii nandá. ³Tsibíts'ia Jesús nga kjìn skoya kjoa xi mangásòn tsibénojmi kitsò:

—Jngoò xítà kii kíjndi xojmá. ⁴K'e nga tsibíts'ia nga kiskíjndi xojmá, chixò chiba ya iya ndiyá. Ikjoàn j'iì nise; tsakjèn. ⁵Nguì koa tjín chixò ñánda naxi choòn nga chiba ni'nde tjín-là. Jñà xojmá koi, nitoón isò, koi-né nga mì nanga tjín nangui. ⁶Tanga k'e nga itjokàtji ts'oi nga kjòtsjè ndobá, kixiñó, ikjoàn jngoò k'aá kixi, koi-né nga tsjìn-là ima. ⁷Nguì koa tjín chixò ya ijìin na'yá. K'e nga kjò'nga na'yá, kisik'en-ngui xka-là xojmá. ⁸Jñà xi chixò ñánda nangui ndaà, ndaà tsajà-là toò. Tjín xi kitsjaà jngoò sìndo nga jngoò ijngoò xojmá, tjín xi kitsjaà jàn kaàn, koa tjín xi kitsjaà katé. ⁹Ndaà tìná'yaà koni xan-nò.

Mé-ne kjoa xi mangásòn tsakóya-ne Jesús

(*Marcos 4:10-12; Lucas 8:9-10*)

¹⁰Jñà xítà xi kota'yàt'aà-là Jesús ijchòkon ñánda tíjna koa kiskònangui-là kitsò-là:

—¿Mé-ne k'oas'ín nokjoà-là xítà kjoa xi mangásòn k'e nga okoòyi?

¹¹ Jesús kitsò-la:

—Jñò, Nainá jye kitsjaà-nò nga jchaa kjoa'ma-la xi bénojmíya kó s'in otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne. Tanga jñà xita xi kj'eíí, mìkiì tíjìin-la. ¹² Jè xi tjín-la kjohítsjeèn, k'oií isa-la skanda tsatoó s'e-la, tanga jè xi tsjìn-la, skanda tjá'aán-la mé xi chiba tjín-la. ¹³ Koií kjoa-la k'e nga okoóya, koií 'én chjà-la kjoa xi mangásòn. Jñà xita koi, sík'aá xkon tanga mìkiì tsejèn-la. Bínchá líká-la tanga mìkiì 'nchré, tíkooá mìkiì machiya-la. ¹⁴ Kjoa ts'e xita koi, k'oaá s'in bitasòn koni kitsò Isaías xita xi kiichja ngajo-la Nainá, nga kitsò:

Jñò, nas'in í'ño-isa kiná'ya-nò tanga mìkiì kochiya-nò,
nas'in í'ño-isa chítsejèn-nò tanga mìkiì jchaa.

¹⁵ Inima-la xita koi, tájaàjìin tjín;
tsibíchjoàjto líká-la, tíchjoàjto xkon.

Koií kjoa-la mìkiì ndaà 'nchré kò mìkiì tsejèn-la kò
mìkiì fahas'en-jiin-la.

K'oaá ma-ne nga majìn-la nga 'an fit'aà-na mé-ne nga 'an sindaà-na.

¹⁶ Jñò, mé tà ndaà-nò nga tjín xkoòn nga ma tsejèn-nò kò tjín líká-nò nga ma na'yà kjoa xi tíma nachrjein i'ndeí. ¹⁷ Okixíí xi xan-nò, kjìn xita xi kiichja ngajo-la Nainá kò xi xita kixi kjòmejèn-la nga skoe jè xi jñò titsa'yaà tanga mìkiì kijtseè; tíkooá kjìn xita kjòmejèn-la nga kji'nchré jè xi jñò titsana'yà tanga mìkiì kii'nchré.

Kó tsòya-ne kjoa xi mangásòn ts'e xojmá

(Marcos 4:13-20; Lucas 8:11-15)

¹⁸ Tiná'yaà kó tsòya-ne jè kjoa xi mangásòn ts'e xita xi kíjndi xojmá. ¹⁹ Jñà xojmá xi chixò iya ndiyá, jè ngaya-la koni jñà xita xi 'nchré 'én-la Nainá koni s'in otíxoma tanga mìkiì machiya-la; f'iì xita neií, ikjoàn faáxìn jè 'én ijiin inima-la xita. ²⁰ Jñà xojmá xi chixò ya ñánda naxi choòn, jè ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá. Tsjaá ma-la nga sa 'nchré. ²¹ Tanga jè-nè nga tsjìn-la ima, ta chiba nachrjein chíkjoa-la. K'e nga mé kjoa xi sakó-la kò tsà xita fitjngui kondra-la nga jè ngatjì-la 'én-la Nainá, nitoón síkíjna ndiyá-la Nainá. ²² Jñà xojmá xi chixò ijiin ñánda tjín na'yá, jè ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá tanga 'ño síkájno kjoa ts'e tsojmi xi tjín isò'nde kò jè kjoa nchiná konachan-la. Jñà kjoa koi síkíts'ón-jiin 'én-la Nainá, k'oaá ma-ne nga mìkiì makjìn-ya. ²³ Tanga jñà xojmá xi chixò ñánda nga nangui ndaà, jè ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá kò machiya-la; ikjoàn makjìn-ya 'én, k'oaá ngaya-la koni yá xi ojà-la toò. Tjín xi tsjá katé; tjín xi tsjá jàn-kaàn; tjín xi tsjá jngoò sindo nga jngoò ijngoò yá.

Kjoa xi mangásòn it'aà ts'e ijñá xi mìkiì ndaà

²⁴ Jesús nguì jngòè kjoa xi mangásòn tsakóya-la xita, kitsò-la:

—Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne, k'oaá ngaya-la koni jngòè xita xi 'ñó ndaà xojmá-la trigo tsibítjesòn nangui-la. ²⁵ Tanga k'e nga kjifè yije kóhotjín xita, j'iì kondra-la nga tsibítjejiìn xka ijñá xi mìkiì ndaà ya ijiìn trigo. Ikjoàn kiì. ²⁶ K'e nga jye kjò'nga jñá trigo koa kixò-la natín, yaá tsatsejèn-jiìn ijñá xi mìkiì ndaà. ²⁷ K'eé kiì jñá ch'i'nda nga tsibénojmi-la nei-la. Kitsò-la: “Na'èn, jñà xojmá xi tsibítjiì ya nangui-lè, ndaà-né. Tanga, ¿ñánda j'iì-ne ijñá xi mìkiì ndaà xi tsatsejèn-jiìn trigo?” ²⁸ Jè nei-la nangui, kitsò: “Jngòè-la xita kondra-na xi okis'iìn.” K'eé kitsò jñá xita ch'i'nda: “¿A mejèn-lè nga konguí-jen, chjínèjiìn-jen jñá ijñá xi mìkiì ndaà?” ²⁹ Tanga jè nei-la nangui kitsò: “Majìn, tsà chjínè jñò ijñá xi mìkiì ndaà, tsà koi nachrjein-la yaá chjínèkjòè jñá trigo.” ³⁰ Tikoáá-ne kàtamajchákjòè ingajò skanda k'e nga jye kojchá. K'e nga jè nachrjein nga sìncháxkó, 'aán koxán-la ch'i'nda xi koìxkó: “Ítjòn xìn kìncha ijñá xi mìkiì ndaà, ko'ñójté-né mé-ne nga kitì-ne. Nga koma iskan kìncháxkó jñá trigo; yaá kìncha iya ni'nga-na.”

Kjoa xi mangásòn it'aà ts'e xojmá mostaza

(*Marcos 4:30-32; Lucas 13:18-19*)

³¹ Jesús ijngòè k'a tsakóya-la xita kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

—Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne, jè mangásòn-kò koni kji xojmá mostaza k'e nga jngòè xita bítjejiìn nangui-la. ³² Okixi-né xojmá jè, jè xi isa itsé kji ngats'iì xojmá xi tjín, tanga k'e nga jye majchá, isaá 'nga ma koni xka xi ma chine xi sitje indii ni'ya. K'oaá kji 'nga ma koni jngòè yá 'nga; f'iì nise xi tjímajiìn isén, jñà chrja-la ya bíndaà'a tjé-la nise.

Kjoa xi mangásòn it'aà ts'e na'yo san

(*Lucas 13:20-21*)

³³ Jesús nguì jngòè k'a tsakóya-la xita kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

—Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne, k'oaá ngaya-la koni jè na'yo san, k'e nga jngòè chjoón síkajiìn jàn chiba skoan inchrajín, masan yije-né kóhokji na'yo.

Jesús, kós'ín kisikjeén kjoa xi mangásòn

(Marcos 4:33-34)

³⁴ Ngats'iì 'én koi, Jesús, nguì kjoa xi mangásòn tsakóya-la xita; nimé 'én kiichja xi mìtsà kjoa xi mangásòn tsibénjmi. ³⁵ K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò jè xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò:

Kjoa xi mangásòn kichjà.

Koií kjoa kènojmiá kjoa xi tjí'ma skanda tjen-ne nga kisindaà isò'nde.

Kó tsòya-ne kjoa xi mangásòn it'aà ts'e ijná xi mìkiì ndaà

³⁶ Jesús k'e nga kisihixat'aà xita xi kjin ma; ikjoàn jahas'en ni'ya. Yaá ijchòkon xita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—Tènojmi-nájen kó tsòya-ne jè kjoa xi mangásòn kò jè ijná xi mìkiì ndaà xi tjin ya ijìn trigo.

³⁷ Jesús kitsò:

—Jè xi kijnđi xojmá xi ndaà, 'an-ná xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na; ³⁸ kò jè nangui, jè isò'nde; jná xojmá xi ndaà, jná-né xita xi títsajnajin kjotíxoma-la ngajmi; jná ijná xi mìkiì ndaà, jná-né xi xita-la xita neií; ³⁹ kò jè xita kondra xi tsibítje ijná xi mìkiì ndaà, tije-ne xita neií; k'e nga jye sincháxkó tsojmì xi kojchá jè ngaya-la k'e nga kjoehet'aà isò'nde; koa jná xi bíxkó tsojmì, jná ngaya-la àkjale. ⁴⁰ K'oaá s'ín sincháxkó ijná xi mìkiì ndaà mé-ne nga kotsjòjìn-ne ni'ín nga kitì, k'oaá s'ín koma k'e nga kjoehet'aà isò'nde. ⁴¹ 'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na siikasén àkjale-na it'aà ts'e kjotíxoma-na mé-ne nga koixkó ngats'iì xita xi bít'in-la xita xi kjeií nga kàtátsji jé, kò ngats'iì xita xi ch'o s'ín. ⁴² Yaá kotsjòya ngajo nánda títi ni'ín; yaá skindàya kò sijts'iìn ni'ño. ⁴³ Koa jná xi xita kixi, k'oaá s'ín ote kotsejèn koni ndobá-la ts'oi ya nánda nga tíhotíxoma Na'èn-la. jNdaà tiná'yaà koni xan-nò!

Jngoò tsojmì chjí xi kisijna'ma

⁴⁴ Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá ngaya-la koni jngoò ton xi ñó chjí xi tjina'ma ijìn nangui. Jè xita xi sakó-la, tsjaá ma-la. Tiyaá ijngoò k'a bíjna'ma-ne. K'eé fi katijna yije tsojmì xi tjin-la; ikjoàn otse nangui jè, nga ts'e koma ton xi ñó chjí-la.

Jngoò ndátòn chjí

⁴⁵ 'Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá tís'ín ngaya-la koni jngoò xítà xi koi xá s'ín nga tsojmì otíjnaya. Ótsji ndátòn chjí xi 'ñó ndaà. ⁴⁶ K'e nga jye sakó-la xi 'ñó chjí, ikjoàn fi katíjna yije tsojmì-la xi tjín-la; k'eé otse ndátòn jè.

Na'ya xi bixkóya tìn

⁴⁷ 'Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, tikoáá k'oaá s'ín ngaya-la koni jngoò na'ya xi nìkatjen-jiìn ndáchikon mé-ne nga koma kjìn skoya tìn koiìxkóya-ne. ⁴⁸ K'e nga jye tse na'ya-la jñà xítà xi sík'en tìn, fiko ya indìi ndáchikon; yaá faájiìn ngats'iì tìn xi ndaà kjoàn; nisíyá binchá; koa jñà tìn xi mìkiì ndaà kjoàn, síkatsjoè-né. ⁴⁹ K'oaá s'ín koma k'e nga kjoehet'aà isò'nde, kitjojen àkjale xi kjoaájiìn jñà xítà xi ch'o s'ín ya ñánda títsajna xítà kixi. ⁵⁰ Ko jñà xítà xi ch'o s'ín kotsjoya ngajo ñánda títi ni'ín; yaá skindàya ko sùjts'iìn ni'ño.

Tsojmì chjí xi xitşè ko xi jye kòjchínga

⁵¹ Jesús kiskònangui-la jñà xítà, kitsò-la:

—¿A machiyáá-nò ngats'iì kjoa koi?

Jñà xítà kitsò:

—Jon, Na'èn.

⁵² K'eé kitsò-la Jesús:

—Jngoò xítà xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés k'e nga kota'ya kó s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá s'ín ngaya-la koni jngoò nei-la ni'ya xi 'nchaxkó-la tsojmì, koa k'e nga mochjeén-la, ochrje tsojmì chjí xi xitşè, o xi jye kòjchínga.

Kó kitsò xítà k'e nga kii Jesús ján naḡandá-la Nazaret

(*Marcos 6:1-6; Lucas 4:16-30*)

⁵³ Jesús, k'e nga jye tsibénojmiya kjoa xi mangásòn, kii-ne. ⁵⁴ K'e nga ijchò-ne nangui-la ján Nazaret, ya ni'ya ingo sinagoga, tsibíts'ia nga tsakóya-la xítà 'én-la Nainá. Koa jñà xítà ta kjòxkón-la, k'eé kitsò:

—¿Xítà jè, ñánda komà-la ngats'iì kjoachjine xi okóya? ¿Kó ma-ne nga ma-la s'ín kjoxkón xi ndaà tjín? ⁵⁵ ¿A mìtsà jè ti-la chjineyá? ¿A

mìtsà jè nea-là xi 'mì María? ¿A mìtsà 'ndse ma Jacobo, José, Simón, ko Judas? ⁵⁶ Tìkooá, ¿a mìtsà ì títsajnaìin-ná jñà íchjín ndichja? ¿Nánda ma yije-là kjoa koi?

⁵⁷ K'oaá ma-ne nga mìkì kòkjeíin-là ìt'aà ts'e Jesús. Tanga jè Jesús kitsò-la:

—Jngoò xita xi chja ngajo-là Nainá, nita ñá naxandá-ne yaxkón-né, tanga ya naxandá-là ko ni'ya-là mìkì yaxkón.

⁵⁸ Mìkì kjin kjojkón xi ndaà tjin kis'iin nga jñà xita xi ya i'nde-là mìkì kòkjeíin-là ìt'aà ts'e Jesús.

Kíi komà k'e nga k'en Juan xi kis'iin bautizar xita

(Marcos 6:14-29; Lucas 9:7-9)

14 ¹ Jñà nachrjein koi, jè Herodes xi xitaxá ítjòn tjna ya nangui Galilea, kì'nchré koni s'ín bénojmi xita mé kjoa xi tís'ín Jesús.

² Kitsò-la jñà xita xi síxá-la:

—Xita jè, jè-né xi 'mì Juan xi kis'iin bautizar xita xi jye jaáya ìjngoò k'a-la. K'oaá ma-ne nga tjin-la nga'ño nga ma-la s'ín kjojkón xi ndaà tjin.

³ Nga isa kjòtseé, jè Herodes kitsjaà okixi nga kitsobà'ño Juan, ikjoàn kiskinis'en ndayá, koi kjoa-là nga jè chjoón Herodías xi chjoón-la Felipe xi 'ndse komà Herodes k'oaá s'ín kisijé. ⁴ Koi kjoa-là nga jè Juan xi kis'iin bautizar xita, kjin k'a okitsò-la Herodes: “Mìkì tí'nde-lè nga jì tijnakoji chjoón-la 'ndsi.”

⁵ K'oaá ma-ne nga jè Herodes mejèn-la kisik'en Juan, tanga jñà kitsakjòn-la xita naxandá, nga jyeé tíjiiin-la naxandá nga jè Juan, jè xita xi chjaya ngajo-là Nainá. ⁶ K'e nga ijchò nó-la jè Herodes, tsachrje s'eí-la koà jè tsòti-la Herodías kitè nga nguixkon xita xi títsajna s'eí. Jè Herodes, 'ño ndaà kisaseèn-la. ⁷ Koà kitsjaà kixi 'én-la nga tsjá yije-là mé xi sijié-la jè tsòti. ⁸ Koà jè nea-là chinchá'a ítjòn jè tsòti nga katasijé-la sko Juan. Jè tsòti, k'eé kitsò-la Herodes:

—Tjii-ná sko Juan xi kis'iin bautizar xita, tinaya-ná chrobate.

⁹ Jè Herodes xi xitaxá ítjòn tjna, kjòba-là k'e nga kii'nchré-la jè tsòti. Tanga koi kjoa-là nga jye kitsjaà kixi-la 'én nga nguixkon xita xi ya títsajna s'eí, k'eé kitsjaà okixi nga k'oi-la sko Juan jè tsòti. ¹⁰ Jè Herodes kitsjaà-la okixi xita-la nga tsatesin Juan ya iya ndayá. ¹¹ Ikjoàn kiiko sko Juan, tjíya-la chrobate nga kitsjaà-la jè tsòti, ko jè tsòti kisingatsja nea-la.

¹² K'eé ijchò xita xi kota'yàt'aà-la Juan; kiskoé yijo-la nga jye k'en, ikjoàn kii kiihijiiin; nga komà iskan, kisik'i'nchré Jesús.

Kó kis'iin Jesús nga 'òn jmiì xità kisikjèn

(*Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14*)

¹³ Jesús, k'e nga jye kiì'nchré jè kjoa xi komàt'in Juan, tà tajngoò kiì-ne; tsibìjna'ya jngoò chitso; ijchò jngoò i'nde it'aà xìn. Tanga jñà xità, nga jye kiì'nchré nga kiì-ne Jesús, tikoáa kiitjingui-la; saà ndsokoò kiì-ne ngats'iì xità xi ya chrañàt'aà-la naxandá-la. ¹⁴ Jesús, k'e nga itjojen chitso, kijtseè nga 'nó kjìn ma xità xi títajna; kjòhimakeè-né. K'ée kisindaà-ne ngats'iì xità xi xk'én. ¹⁵ Nga jye kjòhoxòn jñà xità xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchò kinchat'aà-la, kitsò-la:

—Jye kjòhoxòn, ko i'nde jè, it'aà xìn-né; nímé tjín. Kot'in-la jñà xità kàtjì-ne nga kàtatse tsojmi xi skìne jñà naxandá nànda nga chrañàt'aà.

¹⁶ Jesús kitsò:

—Mikiì kjoì-ne. Tjiì-là jñò xi kòkjen xità koi.

¹⁷ Xità xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Nímé tjín-najen. Tà 'òn ma inchrájin ko jò ma tìn xi títajna-najen.

¹⁸ Jesús kitsò-la:

—Nchrohóko-ná ijdé.

¹⁹ K'ée kitsò-la jñà xità xi kjìn ma-ne nga kàtitsajnajìin ijñá; ikjoàn kiskoé jñà inchrájin xi 'òn ma-ne ko jñà tìn xi jò ma-ne; ikjoàn kiskodtsejèn ngajmiì, kitsjaà-la kjondaà Nainá, ikjoàn kisixkoaya inchrájin; k'ée kitsjaà-la jñà xità xi kota'yàt'aà-la, koa jñà xità xi kota'yàt'aà-la kisika'bì-la jñà xità xi kjìn ma-ne. ²⁰ Tsakjèn yije kóhotjín xità kó nga kjòskiì. K'ée tsibíxkò-ne jñà xi tsiningui-ne. Nguì tejò nìsiyá komà. ²¹ Jñà xità xi tsakjèn, 'òn jmiì ma-ne xi xità x'in. Mikiì kòxkeya jñà íchjín ko ixti.

Kjoxkón xi kis'iin Jesús nga kiì-ne ndsoko ya isòn ndáchikon

(*Marcos 6:45-52; Juan 6:16-21*)

²² Nga komà iskan, Jesús kisikas'en xità xi kota'yàt'aà-la ya iya chitso mé-ne nga isa ítjòn kijchò-ne ján xijngoàà ndáchikon; koa jè Jesús k'ée tísíhixat'aà xità xi kjìn ma-ne nga jye nchifi-ne. ²³ K'e nga jye kisíhixat'aà yije jñà xità, Jesús kiimijìn-jno jngoò nindoò nga kiì kiìchjat'aà-la Nainá nga ta jè tajngoò. K'e nga jye kòjñò, Jesús tà tajngoò tjína ya i'nde jè. ²⁴ Jè chitso jye 'nó kjìn ijchò. Jè nga'nó-la nandá jye ngaxìn ngajen tífiko chitso nga jè tjo bíchjoà ikon-la. ²⁵ K'e nga tajñòya isa, Jesús kiitjingui-la xità xi kota'yàt'aà-la nga kiì-ne ndsoko ya isòn

nandá. ²⁶ Jñà x̣iṭa xi kota'yàt'aà-la k'e nga kijtseè nga tífsòn nandá tà kitsakjòn-la; k'eé kiskindàya xkón, kitsò:

—Inima ch'o-né.

²⁷ Tanga Jesús n̄iṭoón kiichja-la, kitsò-la:

—'Nó t'è-là takòn, kì tsakjoòn-jèn, 'an-ná.

²⁸ Jè Pedro, k'eé kiichja-la kitsò-la:

—Na'èn, tsà jì-né, tji'nde-ná nga k̄jisoàn nandá skanda n̄anda tisìjni.

²⁹ Jesús kitsò-la:

—Nchroboí.

Jè Pedro itjojen-jno chitso koa tsibíts'ia nga k̄i-ne ndsoko ya isòn nandá n̄anda s̄jna Jesús. ³⁰ Tanga k'e nga kijtseè nga jè tjo 'nó tí'ba, kitsakjòn-né, ikjoàn tsibíts'ia nga mejèn kiskaàjiindá; k'eé kiskindàya kitsò:

—¡Na'èn, n̄achrjejiin-ndá-ná!

³¹ Jesús n̄iṭoón kitsobà'nó tsja, kitsò-la:

—¡Chibaá mokjeín-lè it'aà ts'an! ¿Mé-ne jò kòbeè-la takòin?

³² K'e nga jahas'en-ne chitso ingajò, n̄iṭoón kisijyò-ne tjo. ³³ Jñà x̣iṭa xi títsajnyaya chitso chinchaxkó'nchit'aà-la Jesús, kitsò-la:

—¡Xi okixi, jì-né xi Ki'ndí-la Nainá!

Kí s'ín kjòndaà-ne x̣iṭa xi xk'éñ ján Genesaret

(Marcos 6:53-56)

³⁴ K'e nga jye tsatojiin ndáchikon, ijchò ján nangui Genesaret. ³⁵ Jñà x̣iṭa xi ya i'nde-la, k'e nga kijtseèxkon Jesús nga jè xi ya ijchò, kisikí'nchré xíkjin kóhokji ya i'nde n̄anda chrañàt'aà; ikjoàn j'iiko-la ngats'iì x̣iṭa xi xk'éñ ya n̄anda tíjna Jesús. ³⁶ Tsibítsi'ba-la nas'ín ta jè itjòn nikje-la tsobà'nó nga kàtandaà-ne; ngats'iì xi kitsobà'nó nikje-la kjòndaà yijeé-ne.

Jè kjoa xi síkits'ón x̣iṭa

(Marcos 7:1-23)

15 ¹ Ijchò i'nga x̣iṭa fariseo ko x̣iṭa xi okóya k̄jotíxoma-la Nainá xi kiskì Moisés xi inchrobà-ne Jerusalén nga kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

² —¿Mé-ne jñà x̣iṭa xi kota'yàt'aà-lè, k'e nga kjèn, mì k'oaá s'ín on̄jno-ne tsja koni s'ín s̄jé k̄jotíxoma-la x̣iṭa jchínga-ná?

³ Jesús k'eé kiskònangui-la jñà x̣iṭa koi, kitsò-la:

—¿Jñò, mé-ne mìkìl nìkitasòn-nò kjotíxoma-la Nainá nga koi onguítjngui-là kjotíxoma-la xítà? ⁴Jè Nainá k'oaá kitsò: “Jchaxkoín na'èn-lè kò nea-lè”, kò: “Jè xi chjajno-la na'èn-la kò nea-la tjínè-la nga kiyá.” ⁵Tanga jñò bixón-nó: “Jngodò xítà ma kitsò-la na'èn-la, o nea-la: Mìkìl koma sìichját'aà-lè; ngats'iì tsojmì xi tjín-na, jè Nainá jye kitsjaà-la.” ⁶Bixón-nó nga mì tì kùl tjí'nde-la nga skoexkón na'èn-la kò nea-la; mì tì kùl koma kosìko-nò. K'oaá s'ín 'nè jñò nga nìkíjna kjotíxoma-la Nainá nga koi onguítjngui-lá kjotíxoma tsajòn. ⁷Jñò, xítà xi jò ma isén-nò, ndaà kiichja it'aà tsajòn Isaías, xítà xi kiichja ngajo-la Nainá k'e nga kitsò:

⁸Jñà xítà koi beèxkón-na xi tà 'én chja tanga jè inìma-la kjiìn tjínat'aàxìn.

⁹Nimé chjí-la nga beèxkón-na, nga kjotíxoma-la xítàá okóya koni tsà kjotíxoma-la Nainá.

¹⁰Jesús, k'eé kiichja-la ngats'iì xítà, kitsò-la:

—Tiná'yaà kò ndaà kàtachiya-nò. ¹¹Jñà tsojmì xi tso'ba kine-ne xítà, mìtsà jñà xi síkìts'ón xítà nga nguixkòn Nainá; jñà xi tso'ba bitjo-ne xi síkìts'ón.

¹²Jñà xítà xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchòkon, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A tíjiiin-lè jñà xítà fariseo kòjti-la k'e nga kùl'nchré 'én koni s'ín kinokjoi?

¹³Jesús kitsò-la:

—Nìton mé tsojmì tjè xi mìtsà jè Na'èn-na xi tíjna ngajmìl tsibítje, tjánè-né skanda kò ìma-la. ¹⁴Kì kùl 'nè kindà; jñà xítà fariseo mejèn-la okò-la ndiyá jñà xítà xi mìkìl tsejèn-la, tanga jñà, tìkoáá mìkìl tsejèn-la. Tsà jngodò xítà xi mìkìl tsejèn-la, mìkìl koma kòkò-la ndiyá ijngodò xi tìkoá mìkìl tsejèn-la. Ingajò, yaá kixoya ngajo ñánda ch'o choòn.

¹⁵Pedro kitsò-la Jesús:

—Tènojmya-nájen jè kjoa koi koni s'ín kasi.

¹⁶Jesús kitsò:

—¿Jñò, a tìkoáá mìkìl machiya-nò kó tsòya-ne? ¹⁷¿A mì fiya-nò ngats'iì tsojmì xi ndsobaá chine-ná, indso'ba fis'en, ìkjoàn bitjoiin-ne yijo-ná? ¹⁸Tanga ngats'iì 'én xi ndsobaá nokjoàa-ná, inìma-ná bitjoiin; jñà 'én koi, jñà-né xi síkìts'ón xítà nga nguixkòn Nainá. ¹⁹Nga yaá bitjokàjiiin inìma-la xítà kjohítsjeèn xi ch'o tsò, koni jñà xi xítà sík'en, kò xi kjoa chijngui s'ín ts'e xítà xi kj'eè kùl bixan kò xi jye chixàn, kò kjoa chijé, kò kjoa ndiso kò kjoa nga chjajno-ná. ²⁰Ngats'iì kjoa koi xi inìma-la bitjokàjiiin-ne xítà, jñà-né xi síkìts'ón xítà; tanga k'e nga bichiaá, nas'ín mìkìl onìjnoaá ndsaá, mìkìl síkìts'ón-ná.

Kó kitsò jngòè chjoón xi xìn nangui-là nga kòkjeiín-là it'aà ts'e Jesús*(Marcos 7:24-30)*

²¹ Jesús itjokàjiiin ya i'nde jè; kii i'nde nãnda 'mì Tiro kò Sidón.

²² Jngòè chjoón xi xitã Cananea xi ya i'nde-là, inchrobà-ne ijchòkon Jesús, 'nó kiichja, kitsò-là:

—iNa'èn, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-là xitaxá ítjòn David [nga ji tijna ngajo-là] jchahima-ná! Ndí tsòti-na ch'in neií tjiin inima-là, tsee kjo'in tískjeiín.

²³ Tanga Jesús nì mé 'én kiichja-là jè chjoón. Kò jñà xitã xi kota'yàt'aà-là Jesús, kitsò:

—Kot'in-là chjoón jè, kàtjì-ne; tsí ch'o kjindáya tjingui-ná.

²⁴ K'eé kitsò Jesús:

—Nainá kisikasén-na, tà jñà j'i katsjià xitã naxandá Israel nga kichjã koni orrè.

²⁵ Tanga jè chjoón tsasixkó'nchit'aà-là Jesús, kitsò-là:

—Na'èn, tichjãt'aà-ná.

²⁶ Jesús kitsò-là:

—Mikiì ndaà tjín nga chjaà'an-lá niño jñà ixti, ikjoàn k'oi-lá nañá.

²⁷ Tanga jè chjoón kitsò:

—Jon, Na'èn, tanga jñà nañá kineé xi-là tsojmi xi bixòngui ímixa-là nei-là.

²⁸ Jesús k'eé kitsò-là:

—Ji chjoón, 'nó ndaà mokjeiín-lè it'aà ts'an. K'oas'ín kàtama koni s'in mejèn-lè.

Kò jè tsòti-là chjoón, tik'eé kjòndaà-ne nga tijè-ne hora.

Kó kis'iin Jesús nga kjìn skoya ch'in kisindaà-ne

²⁹ Jesús kii-ne ya i'nde nãnda 'mì Tiro kò Sidón koã tsatot'aà indiì nandá Galilea. K'eé kiimijìn-jno jngòè nindoò kò yaá tsibijna. ³⁰ Kjìn jchán xitã ijchòtjingui-là nãnda tjina; ijchòko-là xitã xi tsá'yá kjoàn, xitã xi mìkiì tsejèn-là, xitã xi kótó tsja kjoàn, xitã xi mìkiì ma chja kò xitã xi kj'eíí ch'in tjín-là; yaá kisikítsajngui ndsoko Jesús. Ngats'iì xitã koi kisindaà-ne. ³¹ Tà kjòxkón-là jñà xitã k'e nga kijtseè nga komà kiichja-ne jñà xi mìkiì ma chja; koã jñà xi mìkiì ndaà síxá tsja, kjòndaà-ne; xi mì ma fi, komà kii-ne; koã jñà xi mìkiì tsejèn-là, kjòtsejèn-là. K'eé jeya kisikíjna Nainá koni kisiko jñà xitã-là naxandá Israel.

Kó kis'iin Jesús nga ñijòn jmiì x̣iṭa kisikjèn

(Marcos 8:1-10)

³² Jesús kiichja-là x̣iṭa xi kota'yàt'aà-là, kitsò-là:

—Mahimakeè-ná j̄nà x̣iṭa koi. Jye kò jàn nachrjein t̄jín-là nga títsajnakò-na, koà n̄imé t̄jín tsojmì xi kine. Majìn-na nga tà k'oas'in s̄ikasén chjan-na ni'ya-là tsà ya k̄ohindaàya ndiyá.

³³ J̄nà x̣iṭa xi kota'yàt'aà-là Jesús kitsò:

—Jngoò i'nde it'aà xìn ñánda n̄imé tsojmì t̄jín, ¿kós'in koma sakó-ná tsojmì xi k̄okjen j̄nà x̣iṭa koi nga 'ñó k̄jìn ma-ne?

³⁴ Jesús kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿Kó t̄jín ma inchr̄ajín xi t̄yijò-nò?

J̄nà x̣iṭa xi kota'yàt'aà-là kitsò:

—Itoò ma-ne inchr̄ajín, k̄o t̄jín chiba-najen t̄in j̄tobá.

³⁵ K'eé kitsò Jesús:

—Koat̄in-là kàt̄itsajnat'aà nangui j̄nà x̣iṭa.

³⁶ Jesús kiskoé inchr̄ajín xi itoò ma-ne k̄o j̄nà t̄in j̄tobá, kitsjaà-là k̄jondaà Nainá, ik̄joàn kisixkoaya, k̄jòngatsja j̄nà x̣iṭa xi kota'yàt'aà-là mé-ne nga kitsjaà-là j̄nà x̣iṭa xi k̄jìn ma-ne. ³⁷ Tsakjèn yije x̣iṭa kóhot̄jín skanda kó nga k̄jòskiì. K'e nga tsibíxkó-ne xi tsiningui-ne, nguì itoò nisiyá komà. ³⁸ J̄nà x̣iṭa xi tsakjèn, ñijòn jmiì ma-ne xi x̣iṭa x'in, mìkiì kòxkeya j̄nà íchjín k̄o íxti. ³⁹ Jesús kisihiyat'aà x̣iṭa, ik̄joàn jahas'en chitso koà k̄iì ya i'nde ñánda 'mì Magdala.

Kó kitsò Jesús k'e nga j̄nà x̣iṭa fariseo k̄o x̣iṭa saduceo kisijé jngoò seña

(Marcos 8:11-13; Lucas 12:54-56)

16 ¹ J̄nà x̣iṭa fariseo k̄o x̣iṭa saduceo kiikon Jesús ñánda t̄jna nga mejèn-là skót'aà tsà kixi k̄joà nga Nainá kisikasén. Kisijé jngoò-là seña xi jeya t̄jín xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne. ² Tanga Jesús kitsò-là:

—K'e nga jye mahixòn, j̄nò, bixón-nò: “Ndaà choòn nchijòn-lè, inì choòn ján ngajmiì.” ³ K'e nga taj̄nòya bixón-nò: “Mìkiì ndaà choòn nachrjein i'nde; ngajmiì inì choòn k̄o ifi k̄jiya.” J̄nò xi jò ma isén-nò, 'ya-nò kó choòn ngajmiì tanga mìkiì fiya-nò kó tsòya-ne k̄joxkón xi tíma nachrjein i'nde. ⁴ J̄nà x̣iṭa ts'en k̄o x̣iṭa xi mìkiì 'nchr̄éñijon-là Nainá, jngoò seña síjé xi jeya t̄jín; tanga n̄imé seña skoe, tà jè skoe ts'e Jonás, x̣iṭa xi kiichja ngajo-là Nainá.

Jesús yaá kisikítsajna x̣iṭa koi; jè, kiì-né.

Jesús, mé kjoa xi tisingásòn-kò kjohítsjeèn xi okóya xita fariseo

(Marcos 8:14-21)

⁵ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, k'e nga tsatot'aà xijngoaà nandá, kijchàajiin-la mìkiì ts'a inchrájin. ⁶ Jesús kitsò-la:

—Chítsejèn-là koa tikindaa yijo-nò it'aà ts'e na'yo san-la xita fariseo kò xita saduceo.

⁷ Xita xi kota'yàt'aà-la Jesús tsohóko xíkjin, kitsò-la:

—Koií kotsò-ná nga mìkiì kich'á inchrájin.

⁸ Jesús nitoón kijtseèya-la, kitsò-la:

—¿Mé-ne kòkixón-nò nga tsjin-nò inchrájin? 'Ñó chiba mokjeiín-nò it'aà ts'an. ⁹ ¿A mì machiya-nò, a mì bítsjeèn-nò k'e nga kisika'biá inchrájin xi 'òn ma-ne koa 'òn jmiì xita x'in tsakjèn? ¿Kó tjin nisiyá tsibíxkó-isa? ¹⁰ ¿A mì tíjiin-nò tikoá k'e nga kisika'biá inchrájin xi itod ma-ne kò ñijòn jmiì xita tsakjèn? ¿Kó tjin nisiyá tsibíxkó-isa? ¹¹ ¿Mé-ne nga mìkiì machiya-nò nga 'an mìtsà koi xi otìxan-nò it'aà ts'e inchrájin? Jè-né nga tikindaa yijo-nò na'yo san-la xita fariseo kò xita saduceo.

¹² K'eé kjòchiya-la nga jè Jesús k'e nga okitsò-la: “Tikindaa yijo-nò”, mìtsà na'yo san-la inchrájin xi tsibénojmi-la, jñà kjohítsjeèn xi okóya jñà xita fariseo kò xita saduceo.

Kó kitsò Pedro yá xita-ne Jesús

(Marcos 8:27-30; Lucas 9:18-21)

¹³ K'e nga ijchò Jesús ya i'nde nánnda 'mì Cesarea ts'e Filipino kiskònangui-la jñà xita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—¿Kó tsò jñà xita? ¿Yá-ná 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na?

¹⁴ Kitsò jñà xita xi kota'yàt'aà-la:

—Tjin xi tsò: “Jè Juan xi kis'iin bautizar xita.” Kò tjin xi tsò: “Jè Elías.” Tikoá tjin xita xi tsò: “Jè Jeremías.” Kò xi kj'eif xita tsò-né: “Jngòd xita xi kiìchja ngajo-la Nainá.”

¹⁵ K'eé kitsò Jesús:

—¿Koa jñò, kó bixón? ¿Yá-ná 'an?

¹⁶ K'eé kiìchja Simón Pedro kitsò:

—Ji-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá], Ki'ndí-la Nainá xi tijnakon.

¹⁷ Ikjoàn kiìchja Jesús; kitsò-la:

—Mé tà ndaà-lè nga ji Simón, ki'ndí-la Jonás. Jè Nainá xi tjna ngajmiì tsakó-lè ngats'iì kjoa koi; mìtsà xita isò'nde tsibénojmi-lè. ¹⁸ An,

k'oaá xán-lè nga Pedro 'mì-lè [nga ndajo tsò-ne]; yaá isòn ndajo jè kindaàsoàn naxandá-na; nas'ín jè nga'ńó-la kjoabiyaà mìkìi sìikijne-la jñà xita naxandá-na. ¹⁹ 'Aán tsjaà-lè ibi-la xotjoa-la naxandá xi jè otíxoma-la jè xi ngajmii nchrobá-ne; ngats'iì kjoa xi ko'i'ndi i isò'nde, tikoáá ján ngajmii Nainá tsjá'nde-né; kọ jñà kjoa xi mìkìi ko'i'ndi i isò'nde, tikoáá ján ngajmii, Nainá mìkìi tsjá'nde.

²⁰ Jesús kitsò-la jñà xita xi kota'yàt'aà-la:

—Kì yá xi bènojmí-là nga 'an-ná xi Cristo [nga 'aán kisikasén-na Nainá].

K'oaá s'ín tsibénojmí Jesús kjoabiyaà-la

(Marcos 8:31–9:1; Lucas 9:22-27)

²¹ Tiko'i-ne nàchrjein Jesús tsibíts'ia nga tsibénojmíya-la xita xi kota'yàt'aà-la nga jè, ján kjo'i Jerusalén, koa jñà xita jchínga kọ xita sko-la no'miì kọ xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, tseé kjo'in tsjá-la. Sìik'en-né. Tanga k'e nga kijchò jàn nàchrjein, kjoaáya-la. ²² Jè Pedro k'ée kiìkọ Jesús ñanda it'aà xìn nga kiichjako nga mìkìi ndaà tjín koni tsò. Kitsò-la:

—Na'èn, kì k'oaá s'ín nikítsjiìn. Mì k'oaá tsò Nainá nga k'oas'ín kọmat'in.

²³ Tanga Jesús kisikáfaya, kitsò-la jè Pedro:

—Tisít'aaxín-ná jì xita neí. Tà mejèn-lè nga jé binchaàtsji-ná. Mítsà k'oas'ín nikítsjiìn koni s'ín tjín kjohítsjeèn-la Nainá. Ngajì tà k'oaá s'ín nikítsjiìn koni s'ín tjín kjohítsjeèn-la xita.

²⁴ Jesús k'ée kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Tsà yá xi mejèn-la nga xita ts'an koma, kàtatsjeiìn-takòn mé xi mejèn-la yijo-la; koni jngoò xita xi 'yajen krò-la, kàtijnandaà nga sìikjeiín kjo'in xi kjoa ts'an; ndaà kàtjít'aà-na. ²⁵ Nga nita yá xita xi mejèn-la kọchrjetjì yijo-la nga nímé kjo'in sakò-la, tà saá sìichija-né kọ kjo'in kíjnajiìn; tanga jè xi tjínandaà nga tsjá yijo-la xi kjoa ts'an, sakò-la kjoabinachon nga it'aà ts'an ndaà kíjna. ²⁶ ¿Mé xi sìikijne jngoò xita nas'ín tjoé yije-la isò'nde tsà sìichja inima-la? Nímé. ¿A komaá koìichjí kjoabiyaà jngoò xita xi majìn-la nga kiyá? Majìn. ²⁷ 'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na kitjojeén ijngoò k'a-na nga kjoikoaa kjoajeya-la Na'èn-na kọ àkjale-la nga sichikon-t'ian nga jngoò ijngoò xita koni s'ín kisikitasòn. ²⁸ Okixí xi xan-nò, títsajnajjiìn i'nga ijndé xita xi mì kì kiyá skanda k'e nga skoe-na xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na nga kítjojen ijngoò k'a nga kotiixoma.

Kií komà nga jahatjìya í'ńó isén-là Jesús ya isò'nga nindoò

(*Marcos 9:2-13; Lucas 9:28-36*)

17 ¹ Nga komà joòn nàchrjein Jesús kìmijìn-jno jngoò nindoò xi 'nga kji; kiìko jè Pedro, Jacobo, ko Juan xi 'ndse ma Jacobo. ² K'e nga ijchò i'nde jè, Jesús, jahatjìya í'ńó isén-là nga nguixkon jñà xit̩a koi. K'oaá kji komà isén-là koni kji ts'oi ko jè nikje-là kjòchroba-né koni isén ndobá. ³ Jñà xit̩a koi tà nitoón kijtseè Moisés ko Elías nga nchijoókjod Jesús. ⁴ Pedro kitsò-là Jesús:

—Na'èn, ndaà tjin nga i titsajnaá; tsà mejèn-lè jàn ni'ya xkójndà kíndaà-jen, jngoò tsiji, jngoò ts'e Moisés ko xi ijngoò ts'e Elías.

⁵ K'e nga tichja Pedro, j'iì jngoò 'nguién-là ifi xi ote kji xi tsibí'ma xit̩a koi, ko ya ijìin ifi kina'yà jngoò-là 'én xi kitsò:

—Jè jèè xi ki'ndí-na xi 'ńó matsjake ko xi xó jaèjìin-na; jè tiná'ya-là.

⁶ Jñà xit̩a xi kota'yàt'aà-là Jesús k'e nga ki'̀nchré, tà kitsakjòn-né. K'eé tsoyijò tsakjàn skanda it'aà nangui. ⁷ Jesús kiìkasit'aà chrañà-là; kisìkjaníyá-là, kitsò-là:

—Tisítjeen, kì tsakjón-jèn.

⁸ K'e nga kiskoòtsejèn xit̩a koi mì tì yá tjin-ne. Tà jè tajngoò síjna Jesús.

⁹ K'e nga inchrohòjen-t'aà-ne nindoò, Jesús kitsò-là:

—Kì yá xit̩a xi bènojímí-là jè kjoa xi kà'yaà skanda k'e nga kjoaáya-na it'aà ts'e kjoabiyaà 'an xi Ki'ndí-là Xit̩a xan-là yijo-na.

¹⁰ Jñà xit̩a xi kota'yàt'aà-là Jesús kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿Mé-ne kotsò-ne xit̩a xi okóya kjoítixoma-là Nainá xi kiskì Moisés nga jè Elías kjoíí ítjòn?

¹¹ Jesús kitsò:

—Okixi-né, jè kjoíí ítjòn Elías, ko jè koìindaajìin yije kjoa. ¹² Tanga 'an, k'oaá xán-nò, jè Elías, jyeé j'iì. Jñà xit̩a, mikì kijtseèxkon. Ta k'oaá s'ín kisìko koni s'ín mejèn-là. K'oaá tis'ín komat'ian 'an xi Ki'ndí-là Xit̩a xan-là yijo-na; tseé kjo'in tsjá-na jñà xit̩a.

¹³ Jñà xit̩a xi kota'yàt'aà-là Jesús k'eé kjòchìya-là nga jè Jesús, k'e nga tichja it'aà ts'e Elías, jè Juan xi kis'iìn bautizar xit̩a xi otsò-là.

Kós'ín koma kitjokàjìin inima ch'o-là neíí xi tjin-là xit̩a

(*Marcos 9:14-29; Lucas 9:37-43*)

¹⁴ K'e nga ijchò Jesús nánnda títsajna xit̩a xi kjìn ma-ne, jngoò xit̩a ijchò kasit'aà-là nga tsasìxkó'nchit'aà-là, kitsò-là:

¹⁵—Na'èñ, chahimaj ki'ndí-na. Ch'in biyaàxín tjín-la. 'Nó tse kjo'in síkjeiín. Jyeé kòkjin k'a kaàjìn ni'in kò nandá. ¹⁶Í kòf'iikò-la jñà xita xi kota'yàt'aà-lè, tanga mìkiì mandaà-la.

¹⁷Jesús kitsò:

—Jñò xita xi mìkiì mokjeiín-nò it'aà ts'an xi ch'o 'nè. ¿Skanda mé nachrjein kótijnako-nò? ¿Skanda mé nachrjein ska-na kjoa-nò? Nchrohóko-ná jè ti ijndé.

¹⁸Jesús tsohótiko jè inima ch'o-la neí koa itjokàjìn-ne yijo-la jè ti. Tjè-ne hora, nitoón kjòndaà-ne.

¹⁹Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kiskònanguit'aàxìn-la. Kitsò-la:

—¿Mé-ne ngajen mìkiì kòbitjòjìn-najen jè inima ch'o-la neí?

²⁰Jesús kitsò-la:

—Mìkiì komà-nò koi-né nga tà chiba mokjeiín-nò it'aà ts'an. Okixí xi xan-nò tsà ta okji kòkjeiín-nò koni kji xojmá mostaza nga itsé kji, koma k'óin-là nindò: “Tixín ijndé. T'in ján xijngoaà ñánda it'aà xìn.” Koa jè nindò kosit'aàxìn-né. Jñò, nimé kjoa xi 'in koma-nò tsà ndaà kòkjeiín-nò. ²¹Jñà inima ch'o-la neí xi okjoàn, k'ée bitjokàjìn nga nokjoàt'aà-là Nainá kò nga bijnachjaán.

K'oaá s'in tsibénojmi Jesús kjoabiyaà-la xi ma-ne jò k'a

(Marcos 9:30-32; Lucas 9:43-45)

²²K'e nga taña kitjen nga tjíma ya i'nde Galilea, Jesús kitsò-la jñà xita xi kota'yàt'aà-la:

—'An, xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, yaá tsoa'ño-na jñà xita, ²³ikjoàn siik'en-na. Tanga k'e nga kijchò jàn nachrjein nga kiyá, kjoáya-na.

Jñà xita xi kota'yàt'aà-la k'e nga kii'nchré 'én koi ta ba koma-la.

Tsojmì xi machjítjì ts'e ingo ítjòn

²⁴K'e nga ijchò Jesús kò xita xi kota'yàt'aà-la ján naxandá Capernaum, jñà xita xi bíxkó ton ts'e ingo ítjòn kiskònangui-la Pedro kitsò-la:

—Jè Maestro-lè, ¿a mìkiì bíchjí ton ts'e ingo?

²⁵Jè Pedro kitsò:

—Jon, bíchjí-né.

K'e nga jahas'en ni'ya Pedro, Jesús, jè kiichja ítjòn-la, kitsò-la:

—¿Kó si Simón, jè xitaxá ítjòn xi i isò'nde ts'e, yá-né xi síkíchjítjì tsojmì kò ton-sá? ¿A jñà-né xi i naxandá-la, o xi jñá-né xi xìn i'nde-la?

²⁶ Pedro kitsò:

—Jñà xi xìn i'nde-là xi bíchjí.

K'eé kitsò-là Jesús:

—Jñà xi i naxandá-là nimé koìichjí. ²⁷ Tanga mé-ne nga mì ch'o kítso-ná jñà xita, t'in ján indii ndáchikon. Tikatjen-jiin kicha libá-lè xi tsojà'nó tìn, koà jè tìn xi chjoé ítjoin, chíx'eìi tso'ba; ya tjí'a jngòd ton. Komaá-ne nga kíchjí xi ts'an ko tsiji. Tikoii, tíchjí-là.

Yá xita-ne xi títina ítjòn it'aà ts'e Nainá

(Marcos 9:33-37; Lucas 9:46-48)

18 ¹ Jñà nachrjein koi jñà xita xi kota'yàt'aà-là Jesús ijchòkon nga kiskònangui-là; kitsò-là:

—Jñà xita xi jè otíxoma-là xi ngajmiì nchrobá-ne, ¿yá-ne xi títina ítjòn nga isa 'nó chjí-là?

² Jesús kùichja jngòd-là ndí ti. Kisikasíjna jngòd osen-là jñà xita. ³ Kitsò:

—Okixíí xi xan-nò, jñò, tsà mì kì sikkatjíya-là kjohítsjeèn-nò ko tsà mì kì k'oas'ín s'een koni jñà ndí ixti mìkiì kitjás'en-jnòd ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne. ⁴ Jè xi síkjajen-là inima-là koni ndí ti jè, jè-né xi títina ítjòn-là ngats'iì xita xi jè tíhotíxoma-là xi ngajmiì nchrobá-ne.

⁵ Nita yá-ne xi it'aà ts'an skoétjò jngòd ndí ti koni jè, 'aán xi skoétjò-na.

Mé xi ok'in-là jñà xita xi jé ótsji-là xita xi kj'eíí

(Marcos 9:42-48; Lucas 17:1-2)

⁶ Nita yá-ne xi jé skinjiiin jngòd ndí xita ima xi mokjeiín-là it'aà ts'an, isaá-la ndaà koma tsà singui'nó jngòd ndajo natsí ís'iin, ikjoàn sikkatjen-jiin ndáchikon ñánda nga 'nó nanga 'ncha nandá. ⁷ Ima xó-ne jñà xita isò'nde nga tjin jchán xita xi ótsji'nde-là nga mejèn-là nga sakó jé. Tanga xó k'oaa koma-ne isò'nde, tanga ima xó-nè jè xita xi ótsji-là jé xi kj'eíí xita.

⁸ Tsà jè ndsaa ko ndsokoò ótsji jé-nò, tíchátjòn koà kjiin tikatsjoò. Ísaá ndaà-nè tsà xkoán titsjoò nga kitjás'een ñánda s'e-nò kjoabinachon, mì k'oaa-ne tsà jò ma ndsaa ko ndsokoò koà ján onguió ijiin ni'ín ts'e i'nde kjo'in nita mé nachrjein-ne. ⁹ Tsà jè xkoòn ótsji jé-nò, tìnachrjeè, kjiin tikatsjoò. Ísaá ndaà-nè tsà jngòd ma xkoòn nga kitjás'een ñánda s'e-nò kjoabinachon, mì k'oaa-ne tsà jò ma xkoòn koà ján onguió ijiin ni'ín ts'e i'nde kjo'in.

Kjoa xi mangásòn ts'e orrè xi kichijà

(Lucas 15:3-7)

¹⁰'Nijngòè ndí xitá koi xi nàchrjenguioè; k'oaá xán-nò, ján ngajmiì, jñà àkjale-la xitá koi, yaá títsajna kjit'aà nga nguixkon Na'èn-na xi tíjna ngajmiì. ¹¹'An xi Ki'ndí-la Xitá xan-la yijo-na koií xá j'i-na nga j'i kàchrjekàjñàà kjo'in jñà xitá xi kichijà.

¹²'¿Kó bixón? Tsà jngòè xitá xi jngòè sìndò ma orrè-la koa tsà sijchaya jngòè ján ijiìn ijñá, ¿a mìtsà sìlkítsajna jñà xi ñijòn-kaàn ko chrj'oòn ñijòn ma nga kjoì kátsji jè orrè xi kichijà jngòè? ¹³Tsà kotsji-la, okixíí xi xan-nò, isaá tsja koma-la nei-la jè orrè xi jngòè ma, mì k'oaá-ne jñà xi kjìn ma xi mì kì kichijà. ¹⁴K'oaá s'ín mejèn-la Nainá xi tíjna ngajmiì nga nijngòè xitá sìichja inima-la.

Mé xi mochjeén k'e nga sindaàjiìn jngòè-la xitá

(Lucas 17:3-4)

¹⁵'Tsà jè 'ndsi ch'o tísíko-lè, tinókjoa-la k'e nga tà jè tajngòè tíjna; tindaàjiìn-koiì jè kjoa-la; tsà kjì'nchré-lè, jyeé ndaà kichibà-nò 'ndsi.

¹⁶Tanga tsà mìkii kjì'nchré-lè, k'eé tinókjoa-la tsà jngòè ko tsà jò xitá mé-ne nga kjì'nchré yije-ne 'én xi chibà koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: Mochjeén-né tsà jò ko tsà jàn xitá xi tsjá 'én nga koma sindaàjiìn nita mé kjoa-ne mé-ne nga chjí-la. ¹⁷Tsà mìkii 'nchréñijon-la jñà xitá koi, koatìn-la xitá naxandá-la Nainá; koa tsà mìkii 'nchréñijon-la jñà xitá naxandá-la Nainá, tà k'oas'ín jchatakoìn koni tsà jngòè xitá xi mìkii beèxkon Nainá, koni tsà jngòè xitá xi tsojmì síkíchjítjì.

¹⁸'Okixíí xi xan-nò, jñò, ngats'ii kjoa xi koi'nde i isò'nde, tikoáá ján ngajmiì Nainá tsjá'nde-né; koa jñà kjoa xi mìkii koi'nde i isò'nde, tikoáá ján ngajmiì Nainá mìkii tsjá'nde.

¹⁹'Ijngòè k'a koa xan-nò: tsà jò ma-nò i isò'nde xi tíjngòè takòn nga sijét'aà-là Na'èn-na xi tíjna ngajmiì nita mé kjoa-ne, tsjá-nò. ²⁰Ya nánda títsajna jò jàn xitá-na xi it'aà ts'an bixoña, yaá tíjnajiìn osen-la.

²¹K'eé kii kasit'aà chraña-la jè Pedro, kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:
—Na'èn, ¿kó tjín k'a sìjchàat'aà-la xinguiáa k'e nga tsà ch'o tísíko-na?
¿A skanda itoè k'a?

²²Jesús kitsò-la:

—Mìtsà xan-lè itoè k'a; xaán-lè itoè k'a xi jàn-kaàn ko te.

Jngoò chì'nda xi mì kì kisìjchàat'aà-la xíkjín

²³ Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmìi nchrobá-ne, k'oaá s'ín tjin koni kis'iin jngoò xitaxá íjtòn xi kisijé-la kindá xitá chì'nda-la. ²⁴ K'e nga tís'ín kindá j'iì jngoò chì'nda-la xi 'nó kjìn millón ton kitjen-la. ²⁵ Chì'nda jè tsjìn-la ton xi kojìchjí-la. Jè nei-la kitsjaà okixi nga kàtasatíjna osen jè chá, kò chjoón-la kò ixti-la, ngats'iì tsojmì xi tjin-la mé-ne nga kochjí-la ton xi kitjen-la. ²⁶ Chì'nda jè tsasixkó'nchit'aà-la jè nei-la; tsibítisi'ba-la, kitsò-la: “Na'èn, tjin-lè kjondaà, chíñakjoa-ná; kíchjí yijeé-lè ngats'iì xi kitjen-na.” ²⁷ Jè nei-la kjòhimakeè chì'nda-la, kisìjchàat'aà-la nga yije kindá xi kitjen-la koa kisikíjnandeí-ne. ²⁸ Tik'e-ne nga itjo ni'ya chì'nda jè, kisatìkjoò jngoò chì'nda xíkjín xi tikoá ton kitjen chiba-la xi ts'e. Kitsobà'nó ís'iin nga mejèn-la kìnchàjta-la, kitsò-la: “Tíchjí-ná xi kitjen-lè.” ²⁹ Koa jè chì'nda xíkjín tsasixkó'nchit'aà-la, tsibítisi'ba-la. Kitsò-la: “Chíñakjoa-ná, kíchjí yijeé-lè xi kitjen-na.” ³⁰ Tanga jè mikìi kòkjeíin-la. Ta saà ndayá kiskinìs'en skanda k'e nga kojìchjí yije-la kóhotjín xi kitjen-la. ³¹ K'e nga kijtsee jñà chì'nda xíkjín xi i'nga, baá koma-la. K'eé kiì tsibénojní-la nei-la ngats'iì kjoa xi komà. ³² Jè xitaxá íjtòn xi nei-la, k'eé kiskinìkjaá chì'nda jè, kitsò-la: “Jì chì'nda xi ch'o 'nì. 'An kisìjchàat'aà-lè ngayije xi kitjen-lè k'e nga tsibítisi'ba-ná. ³³ Tikoaá ngaji tjí'nde-lè nga jchahimachii chì'nda xinguii koni s'ín kisìko-lè nga kjòhimakeè-lè.” ³⁴ Jè nei-la kjòjtíi-la, k'eé kitsjaà okixi nga kàt'iì-la kjo'in skanda k'e nga kojìchjí yije xi kitjen-la.

³⁵ Jesús kitsò:

—Jñò k'oaá tís'ín sùko-nò nga jngoò ìjngoò Na'èn-na xi tjna ngajmìi tsà nga mì koo inima-nò sijchàat'aà-la jé-la xinguiio.

Kiís'ín tsakóya Jesús it'aà ts'e xitá xi tsjìin xíkjín

(*Marcos 10:1-12; Lucas 16:18*)

19 ¹ K'e nga jye kiichjá Jesús, kiì-ne ya Galilea ján nangui Judea xi tjna xijngoàà xajngá nandá Jordán. ² N'ó kjìn xitá kiitjingui-la koa yaá kisindaà-ne i'nde jè jñà xitá xi xk'én.

³ Ijchò i'nga xitá fariseo ya ñánda tjna Jesús nga mejèn-la skónachan-la. Ikjoàn kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A tjí'nde-la xi x'in nga tsjìin chjoón-la xi nita mé kjoa-ne?

⁴ Jesús kitsò-la:

—¿A kj'eè bixkejñò Xojon-la Nainá nga tsò: “Nainá, k'e nga sa tsibíndaà xita, tsibíndaà x'in ko chjoón?”⁵ K'oaá kitsò: “K'oaá ma-ne nga jè x'in siikijna na'èn-la ko nea-la nga kijnako chjoón-la. Ta jngoò xita koma-ne ingajò.”⁶ Mitsà ti jò ma-ne, tà jngoò koma-ne. K'oif kjoa-la nga mì yá xita tjí'nde-la nga siitsjiin-ne xikjín xi Nainá kisijngò.

⁷ Jñà xita fariseo kiskònangui-la Jesús:

—¿Mé-ne jè Moisés kitsjaà'nde-ne nga tsò: xojon kàtasindaà nga koma tsjín xikjín xita?

⁸ Jesús kitsò-la:

—Koií-né nga tájaajiin tjín inima-nò, Moisés kitsjaà'nde-nò nga kijniòò íchjín-nò, tanga k'e nga sa tàts'en-la kjoa, mì k'oaá s'ín tjín.⁹ An k'oaá xán-nò, jè x'in xi tsjín-ne chjoón-la, tsà mìtsà kjoa chijngui tísiko, ko tsà kj'eif chjoón kixan-ko, jyeé kjoa chijngui tís'ín jè x'in. Tikoaá tsà jè x'in xi kixan-ko jngoò chjoón xi kitsjiin x'in-la, tikoaá kjoa chijngui tís'ín.

¹⁰ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Tsà k'oaá s'ín 'iín tjín kjoa ts'e xita xi bixan, isaá-la ndaà s'e tsà mì kì kixan xita.

¹¹ Jesús kitsò-la:

—Tjín xita xi mìkiì mokjeiín-la kjohítsjeèn jè; tà jñà xita xi Nainá xó k'oas'ín kitsjaà-la.¹² Tjín xita xi mìkiì bixan nga xó k'oas'ín kits'iin-ne nga mì íchjín siis'in-la; tikoaá tjín xita xi xita xikjín okisiko nga mì íchjín siis'in-la; tikoaá tjín xita xi mìkiì bixan nga k'oas'ín tsibínè-la yijo-la nga mì íchjín siis'in-la nga mejèn-la siixá it'aà ts'e kjotíxoma-la ngajmiì. Jñà xita xi chíkjoa-la nga mokjeiín-la kjoa koi, k'oas'ín kàtasikitason.

Kií kitsò Jesús nga kisìchikon-t'in ndí ixti

(Marcos 10:13-16; Lucas 18:15-17)

¹³ Jñà xita j'iiko-la ndí ixti nándá tjína Jesús nga mejèn-la koòt'aà-la tsja ko kiitsi'batji, tanga jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús tsohótiko jñà xita xi j'iiko ndí ixti.¹⁴ K'eé kitsò Jesús:

—Tjii'nde-là jñà ndí ixti nga kàtjanchrobákon-na. Kì binchahikon-là. Jñà xi k'oa s'ín tjín inima-la koni ts'e ndí ixti, jyeé ts'e ngats'iì kjondaà xi tjín ya nándá tíhotíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne.

¹⁵ Jesús tsohósòn-la tsja jñà ndí ixti; ikjoàn kiì-ne ya i'nde jè.

Xità xi 'ńó k̄jìn tsojmì tjín-la*(Marcos 10:17-31; Lucas 18:18-30)*

¹⁶ Jngoò xità ijchòkon Jesús, kiskònangui-la, kitsò-la:

—Maestro, ¿mé k̄jondaà xi s'iaàn nga s'e-la kjoabinachon inima-na nita kjé-ne?

¹⁷ Jesús kitsò-la:

—¿Mé-ne chjinangui-ná it'aà ts'e kjoa xi ndaà tjín? Mìtsà yá tjín xi ndaà xità, tà jngoò Nainá. Tsà mejèn-lè nga s'e-lè kjoabinachon nita kjé-ne, tikitasoìn kjotíxoma-la Nainá.

¹⁸ Xità jè kiskònangui:

—¿Ná-laá kjotíxoma-ne?

Jesús kitsò-la:

—“Kì xità nìk'in; kì kjoa chijngui 'nì; kì chijé 'nì; kì 'én ndiso nokjoi it'aà ts'e xità xi kj'eí; ¹⁹ jchaxkoín na'èn-lè kò nea-lè; tìtsjachi xità xingui koni tsà tì yijo tsiji-ne.”

²⁰ —Ngats'ìi kjotíxoma koi jyeé kisikitasoàn —kitsò jè ti—. ¿Mé xi chija isa-na?

²¹ Jesús kitsò-la:

—Tsà mejèn-lè nga nguì kixi kijni, t'in, tatìjni yije tsojmì xi tjín-lè. Jè ton-lè tika'bí-la xità ima mé-ne nga s'e-lè kjoa machikon-t'in ján ngajmì. Ikjoàn nchrobátjìngui-ná.

²² Xità jè, k'e nga kii'nchré 'én koi, tà baá komà-la, koií kjoa-la nga 'ńó k̄jìn tsojmì tjín-la.

²³ K'eé kitsò-la xità xi kota'yàt'aà-la Jesús:

—Okixí xi xan-nò. 'Nó 'in koma-la jñà xità nchiná nga kjoahas'en-jiin ñanda tíhotíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne. ²⁴ Nguì jngoò k'a koxan-nò, isaá mì 'in koma-la jngoò cho camello nga kjoahas'en xkon nindoò xi tjahaña-ne nikje, mì k'oaá-ne koni jngoò xità nchiná xi 'ńó tjín-la tsojmì nga koma kjoahas'en-jiin ñanda tíhotíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne.

²⁵ K'e nga kii'nchré 'én koi jñà xità xi kota'yàt'aà-la Jesús tà kjòxkón-la. K'eé kitsò:

—¿Yá-né xi kitjokàjiin kjo'in kjoa ts'e jé-la?

²⁶ Jesús kiskoð'an, kitsò-la:

—Jñà xità mìkii koma-la kochrjekàjiin kjo'in inima-la. Tanga xi Nainá komaá-la ngats'ìi kjoa.

²⁷ K'eé kitsò Pedro:

—Na'èn, ngajen, jyeé kinìkítsajna yije-jen ngats'iì tsojmì xi t́jín-najen, koa jì tjaàtjìngui-lèjen. ¿Mé xi tjoé-najen?

²⁸ Jesús kitsò-la:

—Xi okixí xi xan-nò, k'e nga kijchò nàchrjein nga koxitseyá ìjngòò k'a isò'nde, ko 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, k'e nga kótijnasoàn íxile xi 'nó jeya t́jna, jñò, xi jye 'an tjaàtjìngui-ná, tìkoaá yaá kítsajnasòn íxile ts'e kjotíxoma xi tejò ma-ne, nga jñò kíndaàjìin-là jñà xita xi tejò tje-la ts'e naxandá Israel. ²⁹ Ngats'iì xi kjoa ts'an kisikíjna ni'ya-la, 'ndse, ndichja, na'èn-la, nea-la, chjoón-la, ixti-la, nangui-la, jngòò sìndo k'a k'oa t́jín tjoé isa-la. Tìkoaá tjoé-la kjoabinachon nita kjé-nè. ³⁰ I'ndei, kjìn xita xi títsajna ítjòn, k'e nga koma iskan jñà kítsajna t́jìngui. Ko xi títsajna t́jìngui i'ndei k'e nga koma iskan jñà kítsajna ítjòn.

Chì'nda xi kisixáko tsojmì t́jè

20 ¹ Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne, k'oaá s'ín गया-la koni tsà jngòò xita xi t́jín-la nangui. Kiì nga tajñòya nga kiì kátsji chì'nda xi siixáko ñánda t́jín-la toò uva. ² K'e nga jye tsibíndaàjìin-ko nga koìchjí-la koni t́jín síkijne xita chì'nda nga jngòò nàchrjein, ikjoàn kisikasén ñánda kisixá. ³ Ìjngòò k'a kiì jè nei-la xá koni xi ñijaàn-la nga tajñòya. Kijtseè isa chì'nda xi t́yijòjìin ndítsin xi tsjìn-la xá. ⁴ Kitsò-la: “Tanguió tixáko-ná. 'An kíchjí-nò koni t́jín machjí-nò.” Kiì chì'nda koi nga kisixá. ⁵ Jè nei-la xá, kiì ìjngòò k'a k'e nga ijchò nchisen. Tìkoaá kiì ìjngòò k'a k'e nga ijchò xi jàn nga kjòhoxòn. ⁶ Jye-la ijchò tsà xi 'òn nga kjòhoxòn, itjo ìjngòò k'a jè nei-la xá; koa kisakò isa-la chì'nda xi tà jyò títsajna. Kitsò-la: “¿Mé-ne tà jyò títsajna-nò kó nga kò'ba-nò nàchrjein nga mì nixá-nò?” ⁷ Jñà chì'nda koi kitsò: “Koíí-né nga mì yá tsjá xá-najen.” K'eé kitsò-la: “Tanguió ndaà tsà jñò; tanguí tixá ján ijìin tsojmì t́jè-na.” ⁸ K'e nga jye kòjñò, jè nei-la xá kitsò-la jè xita xi síkinda chì'nda-la: “Tínókjoa-là ngats'iì chì'nda. Tichjí-la. Títs'iaqo-ne jñà xi iskan kòfahas'en xá-la; koa jñà xi ítjòn kòfahas'en, tìkجهت'aa-ne.” ⁹ K'eé kiichja-la jñà chì'nda xi jahas'en xi 'òn nga kjòhoxòn; k'oaá t́jín tsibíchjí-la koni t́jín chí-la nga jngòò nàchrjein nga jngòò ìjngòò. ¹⁰ K'e nga kjòchjí-la jñà chì'nda xi jahas'en tajñòya, k'oaá komà-la tsà isaá tse kochjí-la. Tanga tà ngásòn t́jín kjòchjí-la koni t́jín machjí-la nga jngòò nàchrjein nga jngòò ìjngòò. ¹¹ K'e nga jye kjòchjí-la chì'nda koi ikjoàn tsibíts'ia nga tsatít'aà jè nei-la xá. ¹² Kitsò-la: “Jñà chì'nda xi iskan kòbijchó, tà jngòò hora kásixá, koa ngajen kànixá-nájen nga kò'ba

nàchrjein koà kànikjeín-lajen ndobá nga kò'ba nàchrjein. Tà ngàsòn tjin túbichjí-nájen.” ¹³ Tanga jè nei-là xá kitsò jngoò-là jñà chí'nda: “Jì amigo mìtsà mé xi ch'o tìsìkò-lè; k'oaá tjin túbichjí-lè koni tjin chjí-là nga jngoò nàchrjein nga k'oaá s'ín kàchibá. ¹⁴ Chjóí chjí-lè koà t'in-ne. K'oaá s'ín mejèn-na nga k'oa tì tjin tsjaà-là jè xi iskan kàsíxá koni tjin tìtsjaà-lè. ¹⁵ Nga kò ton-na, ¿a mì tjí'nde-na nga k'oas'ín s'iaàn koni s'ín mejèn-na? ¿A maxítakòn-né nga 'an ndaà xita?”

¹⁶ Jesús kitsò ìsà:

—K'oaá s'ín koma jñà xita xi tìtsajna tjingui nàchrjein i'ndeí, nga koma iskan, jñà kítsajna ítjòn; koà jñà xi tìtsajna ítjòn i'ndeí nga koma iskan jñà kjoehet'aà-ne. [Kjin ma-ne xi xó chja-là Nainá tanga chiba ma-ne xi tjájiin.]

K'oaá s'ín tsibénojmí Jesús kjoabiyaà-là xi ma-ne jàn k'a

(Marcos 10:32-34; Lucas 18:31-34)

¹⁷ Jesús k'e nga nchifi ján naxandá Jerusalén, kiichjat'aàxìn-là jñà xita xi kota'yàt'aà-là xi tejò ma-ne, kitsò-là:

¹⁸ —I'ndeí nga tìtsahonguíá naxandá Jerusalén, 'an xi Ki'ndí-là Xita xan-là yijo-na yaá tsobà'nò-na xita sko-là no'mìl kò xita xi okóya kjetíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés nga koi'nè-na kjoabiyaà, ¹⁹ ikjoàn sìngatsja-na jñà xi mìtsà xita judío nga sìsobà-na, kojà-na, koèt'aà-na krò. Tanga xi koma jàn nàchrjein kjoáya-na.

Kjondaà xi kisijé nea-là Jacobo kò Juan

(Marcos 10:35-45)

²⁰ Nea-là Jacobo kò Juan ixti-là Zebedeo ijchòkon nánanda tíjna Jesús. Tjiko ixti-là. Tsasìxkó'nchit'aà-là Jesús nga kisijé jngoò-là kjondaà.

²¹ Jesús kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿Mé xi mejèn-lè?

Jè chjoón kitsò:

—Ya nánanda kotíxomai, tjii okixi nga ya kàtiyijòt'aà-lè ixti-na. Jngoò kàtijnakixi-lè koà jngoò kàtijnat'aà-lè xi ngaskón-lè.

²² Jesús kitsò-là:

—Mikii 'yaà mé xi nijé. ¿A kichikjoáá-nò nga kotojñòd jè kjo'in xi 'an kotojñà?

Xita koi kitsò:

—Kichikjoáá-najen.

²³ K'eé kitsò-la Jesús:

—Okixi-né, k'oaá tìs'ín kotojñoò kjo'in koni 'an, tanga xi 'an tsjaà-nò nga ya kitsajnat'aà-ná ya kixi-na ko ngaskón-na mìtsà 'an oko-na nga tsjaà-nò. Jñà i'nde koi, jñà tjoé-la xita xi Nainá títsajnaandaà-la nga tsjá-la.

²⁴ K'e nga kiì'nchré jñà xita-la Jesús xi i'nga xi te ma-ne, kòjti-la it'aà ts'e xita xi jò ma-ne. ²⁵ Jesús kiìchja-la, kitsò:

—Jyeé tíjìn-nò nga jñà xita sko-la naxandá, nangui síkítsajna xita-la xi jñà otíxoma-la. Tíkoáá jñà xita xi 'nga xá tjín-la, jñà xi beè nga otíxoma-la xita. ²⁶ Tanga jño mìkiì k'oa'sín s'een. Tsà jngoò xita xinguiò mejèn-la 'nga kójna, jè xi kàtasíxá-la xita xi i'nga. ²⁷ Ko jè xi mejèn-la kójna íjtòn, chí'nda-nò kàtama. ²⁸ 'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, mìtsà koi xá j'i-na nga 'an kos'in-na, tà saá 'an siìxá-la xita xi i'nga ko tsjaà yijo-na nga kiyá mé-ne nga kjin xita kitjokàjìn-ne kjo'in xi kjoa ts'e jé-la.

Kó kisikò Jesús nga kisindaà-ne xita xi jò ma-ne xi mìkiì tsejèn-la

(Marcos 10:46-52; Lucas 18:35-43)

²⁹ K'e nga jye nchifi-ne ya naxandá Jericó, kjin xita kiìtjingui-la Jesús. ³⁰ Ya indìi ndiyá koni s'ín tífi Jesús, jò xita xi mìkiì tsejèn-la títsajna. K'e nga kii'nchré nga jè Jesús tífaya ndiyá, 'nó kiìchja-la kitsò-la:

—jNa'èn, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá íjtòn David [nga ji tijna ngajo-la] jchahimatakòn-nájen!

³¹ Jñà xita xi tíjiko Jesús tsohótiko-ne nga jyò kàtítsajna, tanga jñà xita xi mìkiì tsejèn-la, isaá 'nó kiìchja, kitsò:

—jNa'èn, xi tje-la David, jchahimatakòn-nájen!

³² K'eé tsasíjna Jesús koa kiìchja-la, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé xi mejèn-nò nga siìko-nò?

³³ Jñà xita koi, kitsò:

—Na'èn, mejèn-najen nga kàtatsejèn-najen.

³⁴ Jesús kjòhimatekèè jñà xita koi. Tsohót'aà-la tsja xkon koa nitoón kjòtsejèn-la. Ikjoàn kiìtjingui-la Jesús.

Kó kitsò xita naxandá k'e nga jahas'en-jìin Jesús ján Jerusalén

(Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

21 ¹ K'e nga jye kjomeè bijchó chraña-la naxandá Jerusalén ijchò jngoò naxandá xi 'mì Betfagé ya chrañat'aà-la nindoò Yá Olivo. Jesús kisikasén jò xita xi kota'yàt'aà-la. ² Kitsò-la:

—Tanguió ján ndí naxandá itsé xi kijnat'aà ján koa ya sakó jngòd-nò orra xi tjit'aà'ño kò ndí búrró ki'ndí-la. Chíjnda'ño koa nchrohóko-ná. ³ Tsà yá xi kó kitso-nò, kot'in-là: “Jè xó Na'èn-ná kochjeén-la koa nitoón xó sùikasén-ne.”

⁴ K'oaá s'in komà mé-ne nga tsitasòn-ne koni s'in kiskii xita xi kiichja ngajo-la Nainá, nga tsò:

⁵ Kot'in-la naxandá Sión:

“Chítsejèn-là Xita Ítjòn-lè;
nga jíi nchrobá katsejèn-lè;
imaá kji;
tinasòn jngòd-la búrró,
jngòd ndí búrró itsé xi ki'ndí-la cho ch'á.”

⁶ Kii jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, k'oas'in kisikitasòn koni s'in kisatiixá-la. ⁷ K'e nga ijchòko ñánda tíjna Jesús jè orra kò ki'ndí-la, jñà kisikjeén nikje-la nga tsohójtasa-la; ikjoàn tsibijnasòn-la Jesús. ⁸ Koa jñà xita xi kjin ma-ne tsohójngòd nikje-la ya iya ndiyá. Tjín i'nga xi chrja-la yá tsate, ikjoàn tsohójngòd iya ndiyá. ⁹ Jñà xita xi tjíma ítjòn-la kò xi tjingui-la tsibíts'ia nga 'ño kiichja, kitsò:

—¡Jeya kàtíjna jè xi ya nchrobát'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga jè kíjna ngajo-la]! ¡Mé ta ndaà-la jè xi nchrobá ngajo-la Na'èn-ná! ¡Jeya choòn ján ngajmii!

¹⁰ K'e nga jahas'en Jesús ya naxandá Jerusalén ngats'iì xita naxandá tà kjoòxkón-la, koa kiskònangui-la xikjín. Kitsò:

—¿Yá xita-ne jè?

¹¹ Jñà xita xi kjin ma-ne kitsò:

—Jè xita xi chja ngajo-la Nainá xi Jesús 'mì xi Nazaret ts'e, ya nangui Galilea.

K'e nga tsachrje ingo ítjòn jñà xita xi otíjna tsojmi

(Marcos 11:15-19; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

¹² Jesús jahas'en ya nditsin ingo ítjòn-la Nainá, tsachrje yije ngats'iì xita xi ya nchihotíjna kò nchihotse tsojmi ya nditsin ingo. Kisihitkja ímixa-la jñà xita xi síkjatíya ton kò tikoáá kisikatsjod íxile-la jñà xi otíjna nise paloma. ¹³ Kitsò-la:

—Jè Xojon-la Nainá tsò-né: “Ni'ya-na, ni'ya-la ochikoón k'oín.” Tanga jñò, nguijo-la xita chijé tita'nè.

¹⁴ Nga ya ingo íjtòn tíjna Jesús, ijchò kinchat'aà-la xítà xi mìkìi tsejèn-la kò xi tsá'yá kjoàn; jè Jesús kisindaà-ne xítà koi. ¹⁵ Jñà xítà sko-la nò'miì kò xítà xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés kòkjan-la k'e nga kijtseè kjojkón xi kis'iìn Jesús kò nga kiì'nchré 'én-la jñà ndí íxti xi chjaya iya ingo íjtòn, nga tsò: “;Jeya kàtíjna jè xi ya nchrobát'aà-ne tje-la xítaxá íjtòn David [nga jè kíjna ngajo-la]!” ¹⁶ K'eé kiìchja xítà koi, kitsò-la Jesús:

—¿A na'yà-né? ¿A ndaà tsò 'én xi chja jñà íxti koi?

Jesús kitsò:

—Jon, 'nchré-ná. ¿A kj'eè bìxkejñò Xojon-la Nainá nga tsò?:

Jñà ndí íxti xi jtobá kjoàn kò ki'ndí xi sa oki,

jñà-né xi títsajnandaà nga jeya siìkíjna Nainá.

¹⁷ Jesús yaá kisikítsajna jñà xítà koi, itjoiìn-ne ya naxandá íjtòn Jerusalén. Kìi ján naxandá Betania. Yaá kisikjaya nga nitjen.

K'e nga jè Jesús kisixì yá-la toò iko

(Marcos 11:12-14, 20-26)

¹⁸ K'e nga tajñòya nga tífi-ne Jerusalén, Jesús, kjòhojò-la. ¹⁹ Kijtseè jngoò yá-la toò iko xi ya chraña indii ndiyá síjna. Kìi katsejèn-la tanga nimé toò yijà-la. Tà xkaá tjín-la. K'eé kitsò-la Jesús:

—Ni tí jngoò nachrjein koja-lè toò.

Koa jè yá toò iko nitòón kixì. ²⁰ K'e nga kijtseè jñà xítà xi kota'yàt'aà-la Jesús, tà kjòxkón-la. K'eé kiskònangui-la mé-ne nga tà niton kixi-ne jè yá-la toò iko.

²¹ Jesús kitsò-la:

—Xi okixi, tsà ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'an, tsà mì jò tjín-la inima-nò, komaá-nò nga k'oas'ín s'eén koni s'ín kàsikoaà jè yá iko; tìkooá komaá-nò k'oín-là jè nindoò: “Tìsixin; ján tìkatjen-jìin yijo-lè ndáchikon.” Kò k'oaa s'ín koma. ²² Jñò, tsà ndaà mokjeiín-nò nità mé xi sijé k'e nga kítsi'ba, k'oaa s'ín tjoé-nò.

Kjotíxoma xi tjín-la jè Jesús

(Marcos 11:27-33; Lucas 20:1-8)

²³ K'e nga jye komà kjoa koi, Jesús jahas'en ya nditsin ingo íjtòn kò k'e nga tíhokóya-la xítà ijchòkon jñà xítà sko-la nò'miì kò xítà jchínga-la jñà xítà judío. Kiskònangui-la:

—¿Mé kjotíxoma xi tsjá'nde-lè koni s'ín 'nì? ¿Yá xi kitsjaà-lè kjotíxoma koi?

²⁴ Jesús kitsò-la:

—Tíkoáá 'an skònangui jngòè-nò kjoa. Jñò, tsà kòk'oín-ná, tíkoáá 'an k'oaá xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotíxoma koni s'ín s'iaàn. ²⁵ Jè Juan, k'e nga kis'iìn bautizar xita, ¿yá xi kitsjaà-la kjotíxoma? ¿A Nainá-né xi tíjna ngajmì, o xi tà xita-né?

Jñà xita koi k'eé tsajoóya-ne. Kitsò-la xíkjin:

—Tsà kixoán: “Nainá kitsjaà-la kjotíxoma”, kitso-ná: “¿Mé-ne mìkii kòkjeiín-nò it'aà ts'e?” ²⁶ Koá tsà kixoán: “It'aà ts'e xita-né”, tsakjoòn-ná tsà koi nachrjein-la jñà xita naxandá skaàn-ko-ná, nga ngats'iì, ngui k'oaá tsò nga jè Juan, jngòè xita xi kùichja ngajo-la Nainá.

²⁷ K'eé kùichja, kitsò-la Jesús:

—Mì kì 'ya-jen.

Koa jè Jesús kitsò-la:

—Tíkoáá 'an mìkii k'oa xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotíxoma koni s'ín s'iaàn.

Kjoa xi mangásòn ts'e ixti xi jò ma-ne

²⁸ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Jñò, kó bixón? Jngòè xita xi jò ma ixti x'in-la kitsò jngòè k'a-la jngòè ti-la: “Na'èn, t'in, tixá-la jè toò uva-na.” ²⁹ Ti jè kitsò: “Majìn-na.” Tanga koma iskan, kisíkitsjeèn; k'eé kii síxá. ³⁰ Na'èn-la k'eé kii nga kùikon ti xi ìjngòè. K'oaá ti kitsò-la. Tanga ti jè, kitsò: “Ndaà tjin na'èn, komaá kjián.” Tanga mìkii kii. ³¹ ¿Ná-laá nga ingajò ixti xi kisikitasòn-la na'èn-la?

Jñà xita kitsò:

—Jè xi ítjòn.

K'eé kitsò-la Jesús:

—Okixí xi xan-nò, jñà xita xi síkíchjítjì tsojmì ts'e Roma ko jñà íchjín ská, isaá nìton kjoahas'en nánnda nga Nainá tíhotíxoma mì k'oaá-ne koni jñò. ³² Nga jè Juan xi kis'iìn bautizar xita k'oíí xá j'iì-ne nga tsakóya-la xita kós'ín sìjchá yijo-la, tanga jñò mìkii kòkjeiín-nò. Koa jñà xi síkíchjítjì tsojmì ko jñà íchjín ská kòkjeiín-la. Tanga jñò ndaà nas'ín ki'yaá yije kjoa koi, mìkii kinikájno jé-nò ko mìkii kòkjeiín-nò.

Jñà chi'nda ts'en

(*Marcos 12:1-12; Lucas 20:9-19*)

³³ Tíiná'yaà ìjngoò-là kjoa xi mangásòn. Jngoò xità xi t́jín-là nangui, tsibítje toò uva kò tsibíndii-là ínchíbá, ìkjoàn tsibíndaà jngoò ì'nde ñánda tsi'ñóngui nandá-là toò uva. Tíkòá tsibíndaà jngoò torre ñánda bitsajna xità nga síkinda yije kóhótjín. ìkjoàn kisikìña-là nangui-là xità xi k'jeíí nga kisìxásòn. ìkjoàn kii nei-là nangui ñánda ì'nde kjiin. ³⁴ K'e nga ijchò nàchrjein-là nga jye kòjchá toò uva, jè nei-là nangui kisìkasén xità chi'nda-là nga kisijé-là xi jè oko-là ts'e toò uva xi kòjchá. ³⁵ Tanga jñà xità xi kisìxásòn nangui kitsobà'ñó xità-là jè nei-là nangui. Jngoò xi tsi'beé-là kò jngoò xi kisik'en koa jè xi ìjngoò ndajo tsibínè. ³⁶ K'e komà iskan jè nei-là nangui isaá kjiin xità-là kisìkasén tanga jñà xità xi síxásòn nangui ta ngásòn kisikò ngats'ìi chi'nda xi j'ìi.

³⁷ K'e nga jyehet'aà-ne kisìkasén ki'ndí-là. Kisikítsjeèn kitsò: “Skoexkón-là ki'ndí-na.” ³⁸ Jñà xità xi síxásòn nangui k'e nga kijtseè jè ki'ndí-là nei-là nangui tsajoóya-ne, kitsò-là xíkjín: “Jè jèè xi tjoé kjojtò-là ì'nde, sik'eén kò tsaján koma ì'nde.” ³⁹ Kitsobà'ñó, tsachrjejiin ya nangui ñánda títje toò uva. ìkjoàn kisik'en.

⁴⁰ Jñò, ¿kó bixón? K'e nga kjoíí nei-là nangui, ¿mé xi sìkò jñà xità xi kisìxásòn nangui-là?

⁴¹ Jñà xità xi nchi'nchré kitsò:

—Jngoò k'aá sìik'en jñà xità ts'en; mìkii kòhimakeè. Kò jè nangui-là, k'jeíí xità sìikìña-là xi koiichjí kó kji oko-là k'e nga kojchá toò uva.

⁴² Jesús kitsò-là:

—¿A k'jeè bìxkejñò Xojon-là Nainá nga tsò?:

Jè ndajo xi tsachrjekàngui chjinechrjò nga sa ítjòn,

jè-né xi komà ndajo tàts'en chrjò-là ni'ya.

K'oaá s'ín kis'iin Nainá.

Jñá, tà maxkón-ná k'e nga 'yaá kjoa koi.

⁴³ K'oií koxan-nò jñò, tjáxin-nò kjoa machikon-t'in nga jè Nainá tíhotíxoma-nò. Jñá tjoé-là xità xi k'oas'ín síxá koni s'ín ok'in-là xá-là Nainá. ⁴⁴ Xi it'aà ts'e ndajo, nita yá-ne xi kixosòn ndajo jè, koxkoaya-né; kò tsà jè ndajo skané xità, kochijo-né.

⁴⁵ Jñà xità sko-là no'miì kò xità fariseo, k'e nga kiì'nchré koni s'ín kiìchja Jesús nga tsibénojmi 'én xi mangásòn, k'eé kjòchiya-là nga it'aà ts'e-né koni s'ín kiìchja Jesús. ⁴⁶ Tik'eé-ne mejèn kitsobà'ñó Jesús tanga

jñá kitsakjòn-là xità naxandá, koi-né nga k'oaá s'ín mokjeíin-là jñà xità nga jè Jesús, jngodò xità xi chja ngajo-là Nainá.

S'eí xi bitjo k'e nga bixan xità

(Lucas 14:15-24)

22¹ Jesús tsibíts'ia ijngodò k'a nga tsakóya-là xità kjoa xi mangásòn. Kitsò:

²—Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, k'oaá s'ín mangásòn koni jngodò xítaxá ítjòn xi tsibíjna jngodò s'eí k'e nga chixàn ti-là. ³ Kisikasén chì'nda-là mé-ne nga kiì kichja-là ngats'iì xità xi xó kinokjoá-là nga ti-là túbixan. Tanga jñà xità koi, mìkiì kòkjeíin-là nga kiì s'eí. ⁴ Íjngodò k'a kisikasén chì'nda-là xi kj'eíí. Kitsò-là: “Kot'in-là jñá xità xi jye kiì'nchré: Tsojmì xi skine, jyeé tjíndaà; jyeé kisik'en nchraja-na, cho xi 'ñó xiné. Jyeé tjíndaà yije kóhotjín. Kàtjanchrobá s'eí.” ⁵ Tanga jñà xità koi mìkiì kisìs'in. Tjín xi rancho-là kiì-katsejèn-là; tjín xi kjohíma-là kiì. ⁶ Koa jñà xità xi i'nga, kitsobà'ñó chì'nda-là jè xítaxá ítjòn. Kiskaàn-ko koa kisik'en. ⁷ Jè xítaxá ítjòn, 'ñó kòjti-là. K'eé kisikasén xità soldado nga kisik'en yije kóhotjín jñà xità koi nga ma-là sík'en-ná, koa tsaká naxandá-là. ⁸ Jè xítaxá ítjòn, ijngodò k'a kitsò-là chì'nda-là: “Kixíí kjoa, jyeé tjíndaà yije xi kjoa ts'e s'eí, tanga jñà xità xi jye kiì'nchré, mìkiì mochjeén-là nga i kjoíí. ⁹ Tanguió ijngodò k'a ya ndiyá jngodò osen-là naxandá, tinókjoa-là xità nita yá-ne xi skajñòdò nga s'eí tjín kjoa ts'e xità xi bixan.” ¹⁰ Jñà chì'nda-là xítaxá ítjòn kiì kíxkóya xità inchò calle nita yá xi kjòtsja-la nga kiì s'eí, xità xi ndaà ko xi mìkiì ndaà; k'oaá s'ín kitseè ni'ya.

¹¹ 'Jè xítaxá ítjòn, k'e nga jahas'en ni'ya, kiskoòtsejèn-là jñà xità xi ijchò. K'eé kijtseè jngodò xità xi ya tijnajiin nga mìkiì íkjá nikje-là xi ts'e kjoa bixan. ¹² Kitsò-là: “Ji, amigo, ¿kó s'ín komà nga kòbitjaàs'iin ijndé nga mìkiì kichíkjeíí nikje xi ts'e s'eí?” Tanga xità jè, tà jyò tsibíjna. ¹³ Jè xítaxá ítjòn kitsò-là jñà xità xi nchisís'in-là ímixa: “Tit'aà'ñó ndsoko ko tsja. Ikjoàn tikatjeen ján ijìin jñòdò ya nánanda nga skindàya ko sijnjts'iin ni'ño.”

¹⁴ Kitsò-isa Jesús:

—K'oaá s'ín koma nga kjìn ma-ne xità xi nokjoà-là tanga tà chibaá ma-ne xi tjájiin.

Kjoa nga machjítjì tsojmì

(*Marcos 12:13-17; Lucas 20:20-26*)

¹⁵ Jñà xit̃a fariseo k'ée kii tsajoóya-ne nga mejèn-la kohòngui Jesús mé 'én xi kichja. ¹⁶ Koií kjoa-la nga kisikasén-la Jesús xit̃a-la ko xit̃a-la Herodes; kiskònangui-la, kitsò-la:

—Maestro, 'ya-nájen nga 'én kixí xi nokjoì koa k'oaá s'ín okoòyi ndiyá-la Nainá koni s'ín tjín xi kjoa kixi. Mikii 'nì kindá koni tsò-lè xit̃a; ko mìtsà jè chit̃sejèn-jnoi kó kjoàn xit̃a. ¹⁷ Koat̃in-nájen. ¿A ndaà tjín nga kichjítjì-jen tsojmì it'aà ts'e xit̃axá ítjòn ts'e Roma, a xi majìn-né?

¹⁸ Jesús kjòch̃iya-la nga ch'o nchisíkitsjeèn. K'ée kitsò-la:

—Jñò, xit̃a xi jò isén tjín-nò, mé-ne chonachan-ná. ¹⁹ Takó-ná jè ton xi machjítjì-ne tsojmì.

K'ée j'iiko jngoò-la ton denario. ²⁰ K'e nga kijtseè Jesús, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá ts'e isén jè ko jè 'ín xi tjít'aà?

²¹ Kitsò xit̃a koi:

—Ts'ée César, xit̃axá ítjòn ts'e Roma.

K'ée kitsò-la Jesús:

—Tjiì-lá César xi ts'e César koa tjii-lá Nainá xi ts'e Nainá.

²² K'e nga kii'nchré 'én koi jñà xit̃a fariseo ko xit̃a-la Herodes, tà kjòxkón-la. Kitsjiin Jesús, ikjoàn kii-ne.

Kó s'ín koma k'e nga kjoaáya ijngoò k'a-la xit̃a xi jye k'en

(*Marcos 12:18-27; Lucas 20:27-40*)

²³ Tikoi-ne nachrjein ijchòkon Jesús jñà xit̃a saduceo nga mikii mokjeiín-la nga faáya-la jñà xit̃a xi jye k'en. Xit̃a koi kiskònangui-la Jesús, ²⁴ kitsò-la:

—Maestro, Moisés kitsò-né: “Tsà jngoò xit̃a x'in kiyá xi mikii kis'e-la ixti ko chjoón-la, jè 'ndse mik'en kixan-ko ijngoò k'a chjoón-la 'ndse nga s'e-la ixti xi tje ts'e 'ndse.” ²⁵ Kis'e xó jngoò k'a xit̃a ijndé xi itoò komà 'ndse. Jè xi síjna ítjòn chixàn, tanga k'e nga k'en, mikii kis'e-la ixti koa jè 'ndse xi ma jò-ne tsibijnako jè chjoón ka'àn. ²⁶ K'oaá tì komàt'in jè 'ndse xi ma jò-ne ko xi ma jàn-ne skanda komà itoò. Nijngoò xi kis'e-la ixti. ²⁷ Xi jyehet'aà-ne, k'en jè chjoón. ²⁸ K'e nga tsà kjoaáya ijngoò k'a-la mik'en, ¿ná-laá nga itoò 'ndse xi koma chjoón-la? Nga jñà chixàn-ko nga itoò.

²⁹ K'eé kitsò-la Jesús:

—Jñò, maskáya-nò koi-né nga mìkii 'yaà kó s'ín tíchja Xojon-la Nainá kò nga'nó xi tjin-la Nainá. ³⁰ K'e nga kjoáya ìjngòò k'a-la mik'en, íchjín, íchjá, mì tì kii kixan-ne. K'oaá s'ín s'e koni jñà àkjale xi títsajna ngajmii xi ts'e Nainá. ³¹ Jè kjoa nga faáya ìjngòò k'a-la mik'en, ¿a kje'e bixkejñòò Xojon-la Nainá nga jè sobà Nainá xi kitsò: ³² “An-ná xi Nainá tsò-na Abraham, Isaac kò Jacob?” ; Jñà xi jye k'en, mìtsà Nainá tsò-la xi Nainá; tà jñà xi títsajnakon xi Nainá tsò-la! [Nga it'aà ts'e Nainá, títsajnakon xita koi.]

³³ Jñà xita naxandá, k'e nga kii'nchré 'én koi, tà kjòxkón-la koni s'ín tsakóya Jesús.

Jè kjotíxoma-la Nainá xi tíjna ítjòn

(Marcos 12:28-34)

³⁴ Jñà xita fariseo k'e nga kii'nchré nga Jesús kiskítsajnajyò jñà xita saduceo, tsibíxkóya xíkjin. ³⁵ Jngòò xi xita ts'e, xi chjine xojon-la kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, mejèn-la skót'aà Jesús nga skónachan-la. Kiskòngui-la, kitsò-la:

³⁶ —Maestro, ¿nà-laá kjotíxoma xi isa tíjna ítjòn nga yije kjotíxoma ts'e Moisés?

³⁷ Jesús kitsò-la:

—“Títsjachi Na'èn-ná xi Nainá 'mì-la, nga kò inima-lè kò kjohítsjeèn-lè kò nga tíjnakin.” ³⁸ Jè kjotíxoma xi isa 'nó tjin kò xi tíjna ítjòn. ³⁹ Jè xi ma-ne jò, k'oaá tì tsò-ne: “Títsjachi xita xingui xi i'nga koni tsà tì yijo tsiji-nè.” ⁴⁰ Jñà títsajna ítjòn jñà kjotíxoma koi. Yaá bitjokàt'aà kóhotjín kjotíxoma xi i'nga xi ts'e Moisés kò xi ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá.

Ñánda kitjen-la Cristo [xita xi xó kiskasén-ne Nainá]

(Marcos 12:35-37; Lucas 20:41-44)

⁴¹ Tà kó yaá títsajna jñà xita fariseo. Jesús kiskòngui-la, kitsò-la:

⁴² —¿Jñò, kó bixón it'aà ts'e Cristo [jè xita xi xó sikkasén-ne Nainá]? ¿Ñánda kitjen-la?

Jñà xita fariseo kitsò:

—Yaá kjinchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga jè kína ngajo-la].

⁴³ K'eé kitsò Jesús:

—Tanga jè David k'e nga kiichja nga kò nga'nó-la Inima Tsjeè-la Nainá, kitsò it'aà ts'e Cristo: “Jè otíxoma-na.” K'oaá s'ín kiichja David:

44 Jè Nainá kitsò-la jè xi otíxoma-na:

“Tijnat'aà-ná i kixi-na
skanda k'e nga siksajanguia ndsokoi
jñà xi kondra-lè nga 'an jye kisikijne-la.”

45 Jè David, tsà kòs'in kitsò-la Cristo [jè xita xi xó síkasén-ne Nainá], ÷kó s'in tjin-ne nga ya nchrobát'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David?

46 Nijngòd xi koma-la nga kisikátji-ne 'én koi. Tjen-ne nachrjein koi, mì tì yá xi kjò'nó-ne ikon nga kiskònangui isa-la 'én xi kj'eíí.

**Kiís'in kiichja Jesús ít'aà ts'e xita fariseo
ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá**

(Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

23 ¹ Xi komà iskan kitsò-la Jesús jñà xita xi kjìn ma-ne ko xita xi kota'yàt'aà-la:

²—Jñà xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés ko jñà xita fariseo tjin-la xá nga okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés.

³ Tiná'yaà yije-là koni s'in okóya-nò. Tanga mikii k'oa 'nè koni s'in jñà xita koi. Kj'eíí tsò ko kj'eíí s'in. ⁴ Jñà xita koi bínè-la xita xi kj'eíí kjotíxoma-la xi ñó 'in tjin koni tsà ch'á i'í sík'a xi mikii k'a-la; koa jñà xita xi okóya kjotíxoma, ni itsé síchját'aà-la jñà xita nga siikitasòn kjotíxoma-la. ⁵ Koni s'in s'in yije kjoa koi, tà jè-né nga mejèn-la nga isa ndaà skoé xita. Jè Xojon-la Nainá xi ót'aà tjen-la ko chrja-la, isaá iì s'in; koa jè nikje xi ókjá, isaá ndojò kjoàn s'in lixto xi tíjòn-la nikje-la, tà jè xi mejèn-la nga okó yijo-la nga tsò nga xita tsjeè-la Nainá-né. ⁶ Mejèn-la nga jñà kítat'aà ítjòn ímixa k'e nga kjèn xita ñánda tjin s'eí ko ya ni'ya ingo sinagoga mejèn-la nga jñà kítanè íxile xi jncha ítjòn. ⁷ Tikoá mejèn-la nga skoexkón xita xi kj'eíí, ndaà siixat'aà ya nditsin; kítóso-la: “Maestro, Maestro.”

⁸ Tanga jñò, mikii bì'nde nga “Maestro” kítóso-nò xita; ngats'ioè jñò, 'ndsè chibàkoo xinguiò; tà jngòd ma xi Maestro-nò, jè Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]. ⁹ Nijngòd xi “Na'èn” 'mì-là i ít'aà nangui; tà jngòd ma xi Na'èn-nò xi tjna ngajmiì. ¹⁰ Koa ni yá xi xita sko-la kítóso-nò; tajngòd Cristo xi sko-la tjna-nò. ¹¹ Jè xi ñó 'nga síkijna yijo-la ít'aà tsajòn, jè-né xi siixá-la xita xi i'nga. ¹² Jè xi 'nga síkijna yijo-la, isaá nangui kijna nga koma iskan; ko jè xi nangui síkijna yijo-la, isaá 'nga kijna nga koma iskan.

¹³ ;Ima xó-nò jñò, xita xi okoɔya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, ko jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjín-nò! Bíchjoà-là ndiyá-la ngajmii jñà xita xi mejèn-la fahas'en ya ñánda nga tíhotíxoma Nainá. Jñò, mikii bitjaàs'en-jñòò ko mikii biì'nde-là xi kj'eíí xita nga fahas'en-jiin.

¹⁴ ;Ima xó-nò jñò, xita xi okoɔya kjotíxoma-la Nainá, ko jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjín-nò! Chjaà'an-là ni'ya-la íchjín ka'àn xi jye k'en x'in-la; ikjoàn 'ñó ndojò onguíkoo ochikon-nò nga mejèn-nò nga bitsajna'ma nga mì jcha-nò mé kjoa xi 'nè. Koií kjoa-la isaá tse kjo'in s'e-nò.

¹⁵ ;Ima xó-nò jñò, xita xi okoɔya kjotíxoma-la Nainá, ko jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjín-nò! Bitjaàsòn yije isò'nde ko ndáchikon nga nokjoà-là nas'ín tà jngoò xita nga ya fit'aà-nò. Ko k'e nga jye bitasòn-nò xita jè, jò k'a okji ok'in-la koni jñò nga s'e-la kjo'in ya ñánda títi ni'in ts'e i'nde kjo'in.

¹⁶ ;Ima-xó-nò jñò, xita xi mikii tsejèn-nò nga mejèn-nò okoò-là ndiyá xita xi kj'eíí! Bixón-nó: “Tsà jngoò xita xi tsjá 'én-la xi it'aà ts'e ingo, mìtsà mé-ne. Tanga tsà jngoò xita tsjá 'én-la xi it'aà ts'e tsojmì chjí xi oro ts'e ingo, koií xi kjo'ño kítasòn 'én-la.” ¹⁷ ;Jñò xi xita tònɔ ko xita xkan 'mì-nò! ¿Ñá-laá xi isa ndaà tjín? ¿A jñà tsojmì chjí xi oro a xi jè ingo xi síchikon-t'in tsojmì chjí? ¹⁸ Jñò k'oaá tì bixón: “Tsà jngoò xita tsjá 'én-la nga kítso: Tíbeè i'nde tsjeè ñánda binchasòn kjotjò xi tsjá-la Nainá, jñà xita mikii kjo'ño kítasòn 'én-la. Tanga tsà tsjá 'én-la xi it'aà ts'e tsojmì xi ya títsajnasòn jè i'nde tsjeè, jè xi okixi nga kjo'ño kítasòn.” ¹⁹ ;Jñò xi xita tònɔ ko xita xkan 'mì-nò! ¿Ñá-laá xi isa ndaà tjín? ¿A jñà tsojmì xi tjín-sòn ya i'nde tsjeè a xi jè i'nde tsjeè xi síchikon-t'in tsojmì? ²⁰ Jè xi tsjá 'én-la xi it'aà ts'e i'nde tsjeè, tikoáá tsjá 'én-la xi it'aà ts'e ngayije tsojmì xi ya tjín-sòn ya i'nde tsjeè. ²¹ Jè xi tsjá 'én-la it'aà ts'e ingo mìtsà tà jè it'aà ts'e ingo tsjá, tikoáá tsjá 'én-la xi it'aà ts'e Nainá xi ya tíjna. ²² Jè xi tsjá 'én-la xi it'aà ts'e ngajmii, tsjá 'én-la xi it'aà ts'e íxile kjotíxoma-la Nainá; tikoáá tsjá 'én-la xi it'aà ts'e Nainá xi ya tíjnasòn íxile.

²³ ;Ima xó-nò jñò, xita xi okoɔya kjotíxoma-la Nainá, ko jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjín-nò! Nga ma-nò 'biì-là Nainá xi teya oko-la ts'e xka menta ko xka anís ko xka comino; tanga mikii nikitasòn jè kjotíxoma xi isa 'ñó mochjeén koni jè kjoa kixi, kjoahimatakòn ko jè kjoa nga kixi kàtakjeiin-nò it'aà ts'e Nainá. Koií kjoa xi 'ñó mochjeén nga kítasòn; tikoáá mochjeén-né nga kítasòn jñà kjoa xi i'nga. ²⁴ ;Jñò, xita xi mikii tsejèn-nò nga mejèn-nò okoò-là ndiyá xita xi kj'eíí, jñò, nikjaànguioð natse nga majìn-nò nga chíjeèn cho xi tjé, tanga mikii 'yaà k'e nga chíjeèn cho ch'á xi 'mì camello!

²⁵ 'iIma xó-nò jñò, xita xi okòdya kjotíxoma-la Nainá, ko jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjín-nò! Onijnoò chitsín-nò ko chroba-nò ya isò'nga-la tanga ya iya-la kitseè tsojmì xi nìchijé ko nga tse mejèn-nò. ²⁶ Jñò xi xita fariseo 'mì-nò, xi mìkì tsejèn-nò. Ítjòn taníya chitsín-nò ko chroba-nò ya iya-la, mé-ne nga kotsjeè-ne isò'nga-la.

²⁷ 'iIma xó-nò jñò, xita xi okòdya kjotíxoma-la Nainá, ko jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjín-nò! K'oaá titsjoò koni kjoàn chrjó-la mik'en xi kitsiinga isò'nga-la. Ndaà kjoàn, tanga ya iya-la kitseè nindaà-la mik'en ko ngats'iì tsojmì xi ch'o kjoàn. ²⁸ Jñò, k'oaá s'ín 'nè nga nguixkon xita, xita ndaà-nò; tanga ijiin iníma-nò kitseè kjoa xi jò isén tjín-la ko kjoa nga ch'o 'nè.

²⁹ 'iIma xó-nò jñò, xita xi okòdya kjotíxoma-la Nainá, ko jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjín-nò! Bindaà chrjó-la mik'en ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá ko nikiinga chrjó-la xi xita kixi komà. ³⁰ Ikjoàn bixón: "Tsà jñá-la-ná xi titsajnakoaán jè nachrjein-la xita jhínga-ná mì-la kiì kinìchját'aà-lá xita jhínga-ná nga kisik'en jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá." ³¹ K'oaá s'ín 'ya-la nga tijñò 'ya-nò yijo-nò nga ixti-la maá xita xi kisik'en xita xi kiichja ngajo-la Nainá. ³² Jñò, koni s'ín tsibíts'ia xita jhínga-nò, jngod k'a tikitasòn yije kjoa.

³³ Jñò, k'oaá ngaya-la koni ye, nga ya tjen-nò it'aà ts'e ye. Mìkì kojno-nò i'nde ts'e kjo'in. ³⁴ K'oií kjoa-la, 'an sikasén-nò xita xi kichja ngajo-la Nainá, xita xi tjín-la kjoachjine ko xi kokòdya kjotíxoma. Tanga jñò, tjín xi s'ik'eèn, tjín xi kjòt'aà krò koa tjín xi kixkàn-koò ya iya ni'ya ingo sinagoga; koa konguítjinguì kondra-là xita koi nga xki xi ján naxandá. ³⁵ Jñò skanè yije-nò kjo'in jè jní xi kixíxteèn ts'e xita ndaà xi k'en, mats'ia-ko-ne Abel, xita kixi xi k'en ítjòn, skanda jè Zacarías, ki'ndí-la Berequías, jè xi kisik'en xita tsajòn ya i'nde jngod osen-la ñánda tíjna Ni'ya Tsjeè-la Nainá ko ñánda binchásòn kjotjò xi tsjá-la Nainá jñà xita. ³⁶ Okixíí xi xan-nò, ngats'iì kjoa koi, jñà skanè-la kjo'in jñà xita xi tjín i'ndeí.

Mé kjoa-ne nga kos'ín kiichjako-ne Jesús xita naxandá Jerusalén

(Lucas 13:34-35)

³⁷ 'iJñò xi xita naxandá Jerusalén tsajòn xi nìk'eèn xita xi chja ngajo-la Nainá ko binè ndajo jñà xita xi Nainá síkasén-nò! iKjìn k'a kjòmejèn-na nga tsibíxkóya xita naxandá-nò, koni s'ín xa'nda nga bíngui jngaá-la jñà ixti-la; tanga jñò, mìkì kòkjeíin-nò! ³⁸ Chítsejèn-là ni'ya-nò nga jye tsjiin-takòn Nainá. ³⁹ K'oaá xán-nò mats'ia-ne nachrjein i'ndeí mì tì kiì

jchaxkoòn-ná skanda k'e nga jè nchrjein nga kixón: “¡Mé ta ndaà-la jè xi nchrobá ngajo-la Nainá!”

K'e nga kiichja Jesús it'aà ts'e ingo kó s'ín tjinè-la nga kixoña

(*Marcos 13:1-2; Lucas 21:5-6*)

24¹ Jesús k'e nga jye itjo-ne ingo ítjòn, jyeé tífi nga ijchò kinchat'aà chraña-la xita xi kota'yàt'aà-la. Ikjoàn tsakó-la jè ingo ítjòn ko ni'ya xi tjin-la. ² Jesús kitsò-la:

—¿A titsachitsejèn-là ngats'iì ni'ya koi? Okixífi xi xan-nò, nì tì jngodò ndajo siyijòsòn-la xíkjín. Kixoña yije-né kóhotjín.

Seña xi s'e k'e nga nchrobá ma chraña nga kjoehet'aà isò'nde

(*Marcos 13:3-23; Lucas 21:7-24; 17:22-24*)

³ Jesús, k'e nga tíjna ya nindoò Yá Olivo, ijchò kinchat'aà-la jña xita xi kota'yàt'aà-la nga kiskònanguit'aàxin-la kitsò-la:

—Koatìn-nájen, ¿mé nchrjein-ne nga okoma kjoa koi? ¿Mé seña xi s'e k'e nga kjoii ijngodò k'a ko k'e nga kjoehet'aà isò'nde?

⁴ K'eé kitsò-la Jesús:

—Tikindaa yijo-nò nga mì yá xita xi skónachan-nò. ⁵ Kjin xita kjoii xi 'ín ts'an siikjeén; kitso: “'An-ná xi Cristo, [nga 'aán kisikasén-na Nainá]”; koa kjin xita skónachan-la. ⁶ S'e kjojchán nanda chrañat'aà ko tiko kiná'ya-la kjoa ts'e kjojchán nanda kjiin i'nde, tanga jñò, kì tsakjoòn-jèn. Xó k'oaá koma-ne. Tanga kj'eè tsà isò'nde tífehèt'aà. ⁷ Naxandá skaàn-kjoò xi kj'eífi naxandá. Koa xitaxá koiits'ia nga skaàn-kjoòko xitaxá xi kj'eífi naxandá. S'e kjinchrá, s'e ch'in, ko k'oa ch'ón nga xki xi ján i'nde. ⁸ Ngats'iì kjoa koi, tà jè xi sa tímats'ia ko kjo'in.

⁹ Jña xita skinit'aà-nò ts'e xitaxá nga tsjá-nò kjo'in; siik'en-nò. Ngats'iì xita isò'nde kojtikeyè-nò koií kjoa-la nga 'an onguít'aà-ná. ¹⁰ Jè nchrjein koi, kjin koma xi mì kiì tì kòkjeiín-la it'aà ts'an. Tijnà koótjinè-ne xíkjín xita ko tsjénguikeyè xíkjín. ¹¹ Kjin xita s'e xi xita ndiso xi kitso nga Nainá chja ngajo-la. Tikoaá kjin xita skónachan-la. ¹² Ndaà jchán s'e kjoats'en; skanda mì tì kiì kotsjakeè-ne xíkjín xita. ¹³ Tanga jè xi kixi kíjnako kjoa xi mokjeiín-la skanda k'e nga kjoehet'aà-ne kjoa, jè xi kitjokàjiin kjo'in. ¹⁴ Koa jè 'én ndaà-la Nainá koni s'ín otíxoma Nainá, kobísòn yije-né nga tíjtsa isò'nde mé-ne nga kji'nchré-ne ngats'iì xita naxandá; ikjoàn k'eé kjoehet'aà isò'nde.

¹⁵'K'e nga jchaa nga 'ñó ch'o tíma ya I'nde Tsjeè-la Nainá, koií kjoa tíbitasòn koni s'ín kiskii Daniel, xita xi kiichja ngajo-la Nainá. (Kàtasijiin-la jñà xita xi bíxke xojon jé.) ¹⁶Jñò, k'e nga jchaa kjoa koi, jñà xita xi títsajna Judea, kàtanga, kàtji ñánda nindoò choòn. ¹⁷Jè xi tíjnasò'nga ni'ya-la, kì tì kii fahas'en-ne ni'ya nga skoé tsojmì-la. ¹⁸Jè xi tísíxájiin nangui-la, kì tì kì nchrobá-ne nga nchrohókjá nikje-la. ¹⁹iIma xó-ne jñà íchjín xi ki'ndí 'ya kò xi íxti xó nchisíkaki jñà nàchrjein koi! ²⁰Tijét'aà-la Nainá mé-ne nga mì k'eé kiyó-nò k'e nga nàchrjein-la cho 'nchán kò k'e nga nàchrjein nìkjáya. ²¹Jñà nàchrjein koi, tseé kjo'in s'e; kj'eè kii k'oa ma skanda tjen-ne nga kisindaà isò'nde. Koa mì tì kii okoma-ne nga koma iskan. ²²Tsà mì k'oaá kító Nainá nga isa chiba nàchrjein s'e kjo'in nijngoò xita kitjokàjiin kjo'in. Tanga koií kjoa-la jñà xita xi xó jaàjiin-ne Nainá, isa chiba nàchrjein s'e kjo'in.

²³'K'e nga tsà yá xita xi kító-nò: “iChítsejèn-là íí tíjna Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]!”, o tsà kító-nò: “iJán tíjna ján!”, kì kii mokjeín-nò. ²⁴Kjoíí xita ndiso xi Cristo kító-la yijo-la, tikoáá kjoíí xita xi koa tì kító nga jñà xi chja ngajo-la Nainá. K'oaá tís'ín kokò seña kò kjojkón xi ndaà tjín nga skónachan. Skanda jñà xita xi jye jaàjiin Nainá mejèn skónachan-la tsà kokjeín-la. ²⁵Kangui nàchrjeín tibenojmíya yije-nò kjoa xi koma iskan. ²⁶Tsà yá xita xi kító-nò: “iChítsejèn-là yaá tíjna Cristo ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn!”, kì kii onguió; kò tsà kító-nò: “iYaá tíjnaya inga ni'ya!”, tikoáá kì kii mokjeín-nò. ²⁷Koni ma ni'ín ch'on k'e nga ote ñánda bitjokàtji-ne ts'oí skanda ñánda okaàtji-ne, k'oaá s'ín koma k'e nga kjoiaa ijngoò k'a xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na. ²⁸Ya ñánda kijna mik'en, yaá kítsajnajtín jñà líké.

Mé xi koma k'e nga kjoíí ijngoò k'a Ki'ndí-la Xita

(*Marcos 13:24-37; Lucas 21:25-33; 17:26-30, 34-36*)

²⁹'Tijè-ne nàchrjein, k'e nga kjoehet'aà kjo'in koi, jè ts'oí, mì tì kii sílhiseèn-ne, kojñò-né, mì tì kii kotsjè-ne ndobá-la. Tikoáá jè sá, mì tì kii sílhiseèn-ne. Ni'ño xi tjín ngajmiì, kixongui-né. Jñà nga'ño xi tjín ngajmiì kitíya yijeé-la. ³⁰Ikjoàn skoe xita ján ngajmiì seña-na xi Ki'ndí-la Xita 'mì-na. Ngats'iì naxandá xi tjín i isò'nde, jñà xita skindàya-né nga 'ño tsakjón. Koa skoe-na xita xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na nga kjinchrobàjñaa jiin ifi xi tjín ngajmiì; tse nga'ño kò kjoajeya kjoikoaa. ³¹Siikasén àkjaḷe-na nga 'ño sílkjindáya chrjo nga koiixkóya xita-na xi 'an xó jaàjiin-na nga ñijòn chrjangui-la isò'nde, nga jngoò ijngoò ngobà-la isò'nde.

³² 'Chíta'yàkòdè jè yá-là toò iko mé xi okóya-ná; k'e nga ma kíndíya chrja-là, ikjoàn bíjts'én xka-là, tíjiin-nò nga jye nchrobá machrañà chon ndobá. ³³ K'oaá tis'ín t́ín, k'e nga jchaá nga k'oas'ín tíma kjoa koi, kàtasijiin-nò nga 'an xi Ki'ndí-là Xíta xan-là yijo-na jyeé niton kjoiaa, k'oaá ngaya-là koni tsà jye tíjna chrañà xotjoa-là ni'ya. ³⁴ Okixíí xi xan-nò, k'oaá s'ín kítasòn yije kjoa koi, k'e nga tikj'eè biyaà xíta xi t́ín nàchrjein i'ndeí. ³⁵ Jè ngajmiì ko isò'nde kjoehet'aà-né, tanga jñà 'én-na mìkiì kjoehet'aà; kítasòn-né.

³⁶ 'Tanga k'e nga okoma, mì yá xi tíjiin-là mé nàchrjein-ne ko mé hora-ne; ni jñà àkjale xi t́ín ngajmiì, ko ni jè Ki'ndí-là Nainá tíjiin-là; tajngòd Nainá xi Na'èn-ná tíjiin-là.

³⁷ 'Koni s'ín komà nàchrjein-là Noé, k'oaá tis'ín koma k'e nga kjoiaa ijngòd k'a 'an xi Ki'ndí-là Xíta xan-là yijo-na. ³⁸ Jñà nàchrjein koi, k'e nga tikj'eè 'ba jtsí xkón, jñà xíta xi t́ín k'e-ne, nchikjèn, nchi'biì, nchibixan íchjá ko íchjín skanda k'e nga jè nàchrjein nga jahas'en ni'ya chitso jè Noé. ³⁹ Xíta xi t́ín koi nàchrjein, mìkiì tíjiin-là mé xi koma skanda k'e nga j'iì jtsí xkón xi kiichrjoako nandá ngats'iì xíta. K'oaá tis'ín koma k'e nga kjoiaa ijngòd k'a 'an xi Ki'ndí-là Xíta xan-là yijo-na. ⁴⁰ Jè nàchrjein k'e nga 'an xi kjoiaa, jò xíta xi nchisíxá ján ijín ijná, jngòd tjámiitjen, xi ijngòd sijna-né. ⁴¹ Jò íchjín nchat'aà natsí xi nchi'o na'yo, jngòd tjámiitjen, xi ijngòd sijna-né.

⁴² 'Titsajnakòdn nga mìkiì 'yaà mé nàchrjein-ne ko mé hora-ne nga kjoiaa 'an xi Nainá 'mì-na. ⁴³ Kàtasijiin-nò, tsà jngòd nei-là ni'ya sijiin-là mé hora-ne k'e nga jñò kjoíí xíta chijé nga siìchijé-là, siìkindaá ni'ya-là; mìkiì tsjá'nde nga kochijé-là. ⁴⁴ Jñò, tikoáá titsajnandaà; nga 'an xi Ki'ndí-là Xíta xan-là yijo-na, k'eé kjoiaa ijngòd k'a k'e nga jñò mìkiì titsachiñà.

Chì'nda xi ndaà s'ín ko xi ch'o s'ín

(Lucas 12:41-48)

⁴⁵ '¿Yá-ne xi chì'nda kixí xi t́ín-là kjoachjine? Jè nei-là siìkíjna'nda jñà chì'nda-là xi i'nga xi ya síxá ni'ya-là mé-ne nga k'e kijchò chiba-là, siìkjèn chì'nda xíkjín. ⁴⁶ Mé tà ndaà-là jè chì'nda xi k'oas'ín ndaà tískitasòn k'e nga kjoíí-ne nei-là. ⁴⁷ Xi okixíí xi xan-nò, nei-là chì'nda jè, jè siìkíjna'nda yije tsojmì xi t́ín-là. ⁴⁸ Tanga tsà jè chì'nda ts'en kitso nga koòko inima-là: "Nei-na, kjin nàchrjein kochrjein-là nga kjoíí-ne." ⁴⁹ Ikjoàn koiits'ia nga skaàn-ko chì'nda xíkjín, koà kòkjen-ko ko skoíko

x̄ita ch'ì. ⁵⁰ Chi'nda jè, kjoí-ne nei-la jè n̄achrjein ko jè hora k'e nga mìkiì tíkoña-la. ⁵¹ 'Nó tse kjo'in tsjá-la. Tà ngásòn okji kjo'in tsjá-la koni j̄nà x̄ita xi jò isén tjín-la. Ikjoàn skindàya ko s̄iìts'iìn ni'ño.

Kjoa xi mangásòn ts'e ìxti íchjín xi te ma-ne

25 ¹ Jè n̄achrjein k'e nga kotìxoma jè xi ngajmìi nchrobá-ne, k'oaá s'ín koma koni komàt'in j̄nà ìxti íchjín xi te ma-ne. Kiskoé ni'ín lámpara-la xi ts'e asìti. Kiìkoña-la jè x̄ita xi bixan. ² Òn ma-ne ìxti íchjín xi tjín-la kjohítsjeèn koa 'òn ma-ne xi tsjìn-la kjohítsjeèn. ³ J̄nà ìxti íchjín xi tsjìn-la kjohítsjeèn kiskoé lámpara-la tanga mìkiì ts'a-la asìti. ⁴ Koa j̄nà ìxti íchjín xi jye tíjiìn-la ts'a nomìta asìti-la ko lámpara-la. ⁵ Jè x̄ita xi tíbixan, mìkiì xátì j'ìi, koa kjònij̄nà-la ngats'ìi ìxti íchjín; tsohofè í'ño. ⁶ K'e nga ijchò osen n̄itjen, 'nó kiìchja j̄nà x̄ita, kitsò: “Jye nchrobá jè x̄ita xi bixan. Tìtjoo ni'ya, tanguíchjaà indiaà.” ⁷ Ngats'ìi ìxti íchjín tsasítjen, koa tsíbítsaj̄nandaà lámpara-la. ⁸ J̄nà xi 'òn ma-ne xi tsjìn-la kjohítsjeèn kitsò-la j̄nà xi tjín-la: “Tjìi ìtsé-náj̄en asìti-nò. Jè ni'ín-naj̄en jye tíbits'o.” ⁹ Tanga j̄nà ìxti íchjín xi tjín-la kjohítsjeèn, kitsò-la: “Mìkiì koma, mìkiì kichóya-la tsaj̄en. Tanguí kindá n̄anda satíjna.” ¹⁰ Tanga j̄nà ìxti íchjín xi tsjìn-la kjohítsjeèn k'e nga kii katse asìti-la, k'eé j'ìi x̄ita xi bixan. Koa j̄nà ìxti íchjín xi 'òn ma-ne xi títsandaà nga títi lámpara-la, jahas'en ko jè x̄ita xi bixan ya ni'ya n̄anda tjín s'eí. Ikjoàn kisìchjoà xotjoa-la ni'ya. ¹¹ Koma iskan j'ìi-ne j̄nà ìxti íchjín xi ngui 'òn ma. Kitsò: “Na'èn, Na'èn, chíx'a-náj̄en ni'ya.” ¹² Tanga jè x̄ita xi bixan, tà kitsò-la: “Okixí xi xan-nò, mìkiì bexkon-nò yá-nò j̄nò.”

¹³ Jesús kitsò-ìsa:

—J̄nò, títsaj̄nandaà, nga mìkiì 'yaà mé n̄achrjein-ne koa mé hora-ne nga kjoiaa 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na.

Kjoa xi mangásòn ts'e ton xi kitjoé-la j̄nà chí'nda

¹⁴ Jè n̄achrjein k'e nga kotìxoma jè xi ngajmìi nchrobá-ne, k'oaá ti ngaya-la koni tsà jngoò x̄ita xi tjín-la chí'nda. Kjiìn i'nde tífi. Kiìchja-la chí'nda-la; kisìngatsja ton-la nga jngoò ìjngoò nga k̄atasíkinda.

¹⁵ Jngoò chí'nda xi kitsjaà-la 'òn jmiì ton oro; xi ìjngoò jò jmiì kitsjaà-la; xi ma-ne jàn jngoò jmiì kitsjaà-la. K'oaá s'ín kitsjaà-la koni s'ín koma-la nga s̄ixáko nga jngoò ìjngoò. Ikjoàn kiì jè nei-la xá n̄anda i'nde kjiìn. ¹⁶ Jè chí'nda xi kitjoé-la 'òn jmiì, kisìxáko ton xi kitjoé-la koa

ngui okji kisikijnesòn. ¹⁷ Ko jè chi'nda xi jò jmiì kitjoé-la, k'oaá tì kis'iin, tìkoá ngui jò jmiì kisikijnesòn. ¹⁸ Tanga jè chi'nda xi kitjoé-la jngoò jmiì, tà tsibíjna'ma-né ton xi kitsjaà-la nei-la. Yaá tsibíjnajiin it'aà nangui.

¹⁹ 'K'e nga jye kjòtseé kii nei-la chi'nda koi, j'iì ijngoò k'a-ne; kis'iin-la kindá jè ton xi kitsjaà-la. ²⁰ Ijchò jè xi kjòngatsja xi 'òn jmiì, koá ngui 'òn jmiì ijchòkosòn. Kitsò-la nei-la: “Na'èn, 'òn jmiì ton xi jì kinìngatsja-ná, koá ngui 'òn jmiì kisikijnesoàn.” ²¹ Jè nei-la kitsò-la: “Ndaà tjin; ngaji, xita ndaà-né. Ndaà kinìtasòn-ná nas'in tà chiba ton kitsjaà-lè. 'An, isaá tse tsja isa-lè. Títjás'en-jìin nga títjako-ná.” ²² Ikjoàn ijchò jè chi'nda xi jò jmiì kjòngatsja, kitsò: “Na'èn, jò jmiì ton kinìngatsja-ná koá ngui jò jmiì kisikijnesoàn.” ²³ Jè nei-la kitsò-la: “Ndaà tjin; ngaji, xita ndaà-né. Ndaà kinìtasòn-ná nas'in tà chiba ton kitsjaà-lè. 'An isaá tse tsja isa-lè. Títjás'en-jìin nga títjako-ná.” ²⁴ Koá k'e nga ijchò jè chi'nda xi jngoò jmiì kjòngatsja kitsò-la nei-la: “Na'èn, bexkoón-lè nga xita jti takòn-né nga bìxkoí tsojmi xi mì jì bitji, kò bìxkoí jña xi mì jì chíjndii. ²⁵ Koí kjoa-la nga kitsakjòn-na nga tsibijna'ma ton-lè ya jìin nangui. I tijná-ne ton-lè xi jngoò jmiì kinìngatsja-ná.” ²⁶ Jè nei-la kitsò-la: “iNgaji, chi'nda ch'o-né koá xita ts'eè-né! Tsà jye tjiin-lè nga 'an bìxkoá ñánda mì 'an bitjée kò bìxkoá ñánda mì 'an kíjndiaa. ²⁷ Tsà ya tsibìjni ton-na ya banco mé-ne k'e nga kjoí-na, tjoé-na ton-na kò ki'ndí-la ton xi ts'an.” ²⁸ Ikjoàn kitsò-la jña xita xi ya títajna: “Chjaà'an-là jè ton xi jngoò jmiì; jè tji-la chi'nda xi te jmiì ma ts'e. ²⁹ Nga jè xi tjin-la, k'oí isa-la skanda tsatoó s'e-la, tanga jè xi tsjin-la, skanda tjá'aán-la mé xi chiba tjin-la. ³⁰ Jè chi'nda xi nì mé chíj-la, tìkatjeen ján nditsiaán ya ñánda jñò choòn, yaá skindàya kò yaá siijts'iin ni'ño.”

K'e nga jè Nainá koìndaàjìin-la ngats'iì xita isò'nde

³¹ 'K'e nga kjoiaa ijngoò k'a 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na koni jngoò xitaxá ítjòn nga kjoikoá kjoajeya-na, kò àkjale tsjeè-na xi títajnanndii-na, k'eé kótijnasoàn íxile ts'e kjotíxoma-na xi 'ño jeya tjna. ³² Ngats'iì xita xi tjin isò'nde, yaá koxkóya nguixkoaàn; ikjoàn siijòya koni s'in paxtò xi ko'ndà tíndsó nga ochrjekàjìin orrè kò tíndsó ska. ³³ Jñà orrè, yaá kítajnat'aà kixi-na, koá jña tíndsó ska, yaá kítajnat'aà ngaskón-na. ³⁴ 'An xi xitaxá ítjòn 'mì-na xán-la jña xi títajnat'aà kixi-na: “Nchrobá jñò xi Nainá kisichikon-t'in-nò; chjoé kjondaà xi tijnandaà-la Nainá skanda k'e nga kisindaà isò'nde, nga ya kítajnaà ya ñánda nga jè tíhotíxoma. ³⁵ 'K'e nga kjòhojò-na, kits'iì-ná jñò xi tsoókjeen; k'e nga kjòxínda-na, kits'iì-ná nandá nga kits'iaa; k'e nga tsjin-na i'nde

ñánda síkjáya, kits'iì'nde-ná ni'ya-nò. ³⁶ K'e nga tsjìn-na níkje xi ónakjá, jñò kits'iì-ná; k'e nga kjòxk'én, tsanguì níkinda-ná; k'e nga ndayá tshótijna'ya, tsanguì chítsejèn-ná.” ³⁷ Koá jñà xi xítá kixí skonanguí-na, kítso-na: “Na'èn, ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga kjòhojò-lè, kò kits'iì-lèjen xi chichi?, o ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga kjòxínda-lè, kò kits'iì-lèjen nandá nga ki'yoì? ³⁸ ¿Kjé-né nga ki'ya-lèjen nga tsjìn-lè i'nde ñánda níkjáyi, kò kits'iì'nde-lèjen ni'ya-najen, nas'ín mìkiì yaxkon-lèjen? ¿Kjé-né nga ki'ya-lèjen nga tsjìn-lè níkje xi chíkjeí, kò kits'iì-lèjen? ³⁹ ¿Kjé-né nga ki'ya-lèjen nga kjòxk'ín, kò tsanguì níkinda-lèjen?, o ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga tina'yi ndayá, kò tsanguì chítsejèn-lèjen?” ⁴⁰ 'An xi xítaxá ítjòn 'mì-na xán-la: “Okixíí xi xan-nò, k'e nga k'oas'ín kinìkò jngòò xítá xinguiáa nas'ín takó 'ñó xítá imá kji, 'aán xi k'oas'ín kinìkò-ná.”

⁴¹ 'An xi xítaxá ítjòn 'mì-na xán-la jñà xítá xi títsajna ngaskón-na: “Tínchat'aàxìn-ná jñò xi kjo'in tjínè-nò. Tanguió ya i'nde ñánda títi ni'ín xi mìkiì bits'o nítá kjé-ne, jè i'nde xi tjíndaà it'aà ts'e xítá neí kò àkjale-la. ⁴² K'e nga kjòhojò-na, jñò, mìkiì kits'iì-ná xi tsoókjeen; k'e nga kjòxínda-na, mìkiì kits'iì-ná nandá nga kits'iaa; ⁴³ k'e nga tsjìn-na i'nde ñánda síkjáya, mìkiì kits'iì'nde-ná ni'ya-nò. K'e nga tsjìn-na níkje xi ónakjá, jñò mìkiì kits'iì-ná; k'e nga kjòxk'én mìkiì tsà kinìkinda-ná; k'e nga ndayá tshótijna'ya, mìkiì tsanguì chítsejèn-ná.” ⁴⁴ Tíkooá jñà xítá xi títsajna ngaskón-na skonanguí-na, kítso-na: “Na'èn, ¿kjé-né nga ki'ya-lèjen nga kjòhojò-lè, nga kjòxínda-lè nga tsjìn-lè i'nde ñánda níkjáyi, nga tsjìn-lè níkje xi chíkjeí, nga kjòxk'ín, o k'e nga tina'yi ndayá kò mìkiì kinìchját'aà-lèjen?” ⁴⁵ 'An xi xítaxá ítjòn 'mì-na, xán-la: “Okixíí xi xan-nò, k'e nga mìkiì k'oas'ín kinìkòò jngòò xítá nas'ín takó 'ñó imá kji, 'aán xi mìkiì k'oas'ín kinìkò-ná.” ⁴⁶ Jñà xítá ts'en koi s'eé-la kjo'in nítá kjé-ne, koá jñà xi xítá kixí s'eé-la kjoabinachon nítá kjé-ne.

Kiís'ín tsajoóya-ne xítá kondra-la Jesús nga tsoba'ño

(Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

26 ¹ Jesús k'e nga jye kiìchja yije 'én koi kitsò-la xítá xi kota'yàt'aà-la:

²—Jñò, jye tjíin-nò nga tà jò nachrjein chija ts'e s'eí Paxko; 'an xi Ki'ndí-la Xítá xan-la yijo-na, yaá kongatsja it'aà ts'e xítá naxandá nga kòòt'aà-na krò.

³ Nachrjein koi jñà xítá sko-la no'miì, xítá xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskìì Moisés kò xítá jchínga-la jñà xítá judío, yaá chixoña ya

nditsin ni'ya-la Caifás xi no'miì ítjòn. ⁴Yaá tsajoóya-ne kós'ín tsobà'nó Jesús xi kjoa chijé, ikjoàn sikk'en. ⁵Kitsò-la xíkjin:

—Mì nachrjein-la s'eí sikk'eén nga mì kots'en jñà xita naxandá.

Jngoð chjoón xi kisikaajno xkiì jne sko Jesús

(Marcos 14:3-9; Juan 12:1-8)

⁶Jesús, k'e nga tíjna ján naxandá Betania, ya ni'ya-la jngoð xita xi tsindojno chrjoa yijo-la nga sa ítjòn xi 'mì Simón, ⁷ijchò jngoð chjoón xi 'ya jngoð lamita ndajo xi 'mì alabastro xi tíjya-la xkiì jne, xi 'nó chjí-la. K'e nga tíjnat'aà ímixa Jesús, chjoón jè, tsibíxteèn-sòn sko jè xkiì jne.

⁸Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús k'e nga kijtseè, kòjti-la, kitsò:

—¿Mé-ne nga kasíkits'ón-ne jè xkiì jne? ⁹Tsà kàsatíjna, 'nó-là tse chjí-la koa jè ton-la komaá kochját'aà-la xita ima.

¹⁰Kiì'nchré Jesús. K'eé kitsò-la:

—¿Mé-ne nìjti-là chjoón jè? Koni s'ín kasiko-na ndaà kàs'ín. ¹¹Jñà xita ima kítsajnakò kjit'aà-nò; tanga 'an mì í tíjnakò kjit'aà-nò. ¹²Koni s'ín kasiko-na chjoón jè, nga kàbíxteèn-jno xkiì jne yijo-na, koií okàs'ín-ne nga síkíjnandaà-na nga sijnà. ¹³Okixíí xi xan-nò, nita nãnda-ne nga tíjtsa isò'nde nga kobísòn 'én ndaà-la Nainá, tikoáá kobísòn-nè koni s'ín kasiko-na mé-ne nga síkítsjeèn-ne xita it'aà ts'e chjoón jè.

Kó kis'iìn Judas nga tsatíjna Jesús

(Marcos 14:10-11; Lucas 22:3-6)

¹⁴Jè xi 'mì Judas Iscariote xi ya itjojiìn ts'e xita xi tejò ma-ne xita-la Jesús, kiikon jñà xita sko-la no'miì, ¹⁵kitsò-la:

—¿Kó tíjn ton k'oi-ná nga síngatsja-nò Jesús?

Jñà xita sko-la no'miì, katé ixò ton chroba tsibíndaàjiìn-ne. ¹⁶Judas, k'eé tsibíts'ia nga tsohótsji'nde-la kós'ín síngatsja Jesús.

Kiís'ín tsibíjna okixí Jesús k'e nga tsakjèn-ko xita-la xi tejò ma-ne

(Marcos 14:12-25; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

¹⁷Jè nachrjein xi mats'ia ítjòn ts'e s'eí k'e nga kjèn inchrajín xi tsjin-la na'yo san jñà xita judío, jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchòkon, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Nánda mejèn-lè nga onguí kındaà-jen tsojmì xi chjineé ts'e s'eí Paxko?

¹⁸ Jesús kitsò-là:

—Tanguíchòn ni'ya-là jngòò x̄it̄a ya ijiìn naxandá. Kot'in-là: “Jè maestro k'oaá tsò: Jyeé tíma chrañà n̄achrjein-n̄a nga kiyá. Yaá ni'ya-lè kjián kachrje s'eí Paxkò kò x̄it̄a xi kota'yàt'aà-na.”

¹⁹ Jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là, k'oaá s'ín kis'iìn koni s'ín kitsò-là Jesús. Yaá tsibíndaà tsojmì xi kòkjen kjoa ts'e s'eí Paxkò.

²⁰ K'e nga jye kòjñò, Jesús, tsibíjnat'aà ímixa kò x̄it̄a-là xi tejò ma-ne.

²¹ K'e nga nchikjèn, Jesús kitsò-là:

—Okixí xi xan-nò, jñò, i tijnajiìn jngòò-nò xi siìngatsja-na it'aà ts'e x̄it̄a kondra-na.

²² Jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là Jesús 'ñó kjòba-là k'e nga okitsò. K'eé jngó jngó kiskònangui-là, kitsò-là:

—Na'èn, ¿a 'an-ná?

²³ Jesús kitsò-là:

—Jè xi kóngajiìn-kò-na chroba, jé xi siìngatsja-na. ²⁴ 'An xi Ki'ndí-là X̄it̄a xan-là yijo-nà, k'oaá s'ín komat'ian koni s'ín tíchj̄a Xojon-là Nainá. ¡Tanga íma xó-ne jè x̄it̄a xi siìngatsja-na! Ísaá-là ndaà komà tsà mikì kits'iìn x̄it̄a jè.

²⁵ K'eé kiìchj̄a Judas, jè xi siìngatsja Jesús, kitsò:

—Maestro, ¿a 'an-ná?

Jesús kitsò-là:

—Jon, ngaji-né.

²⁶ K'e nga nchikjèn, Jesús kiskoé inchrájin, kiìchjat'aà-là Nainá nga kisichikon-t'in, kisixkoaya ikjoàn kitsjaà-là x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là, kitsò-là:

—Chjóé, tìchiod, yijo-nà né.

²⁷ Ikjoàn kiskoé jngòò chitsín, kitsjaà-là kjondaà Nainá, k'eé kitsjaà-là x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là. Kitsò-là:

—Ngats'ioò, t'ioo jè xi tjíya chitsín. ²⁸ Jè-né xi jní-nà xi síkixiya kjoa xit̄se xi bìndaajiìn-kò-nò. Jè jní-nà xíxteèn xi kjondaà ts'e kjìn x̄it̄a mé-ne nga jchat'aà-là jé-là. ²⁹ K'oaá xán-nò, mì tì kiì ski-na vino skanda jè n̄achrjein k'e nga skiko ijngòò k'a-nò vino xit̄se jè n̄achrjein k'e nga kotixoma Na'èn-na.

'Én xi kiìchj̄a Jesús nga jè Pedro kjó'mat'in

(Marcos 14:26-31; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)

³⁰ K'e nga jye kiseè jngòò-là sò Nainá ts'e Salmo, ikjoàn kiì ján i'a nindoò Yá Olivo. ³¹ Jesús kitsò-là x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là:

—Ngats'ioò j̄nò, n̄t̄j̄en j̄è, kijneí takòn-ná, nga k'oaá s'ín t̄ichj̄a Xojon-l̄a Nainá nga tsò: “Kiyá j̄è paxtò koa j̄nà orrè tsjohoya-né.” ³² T̄anga koma iskan, k'e nga kjoaáya-na, kjín ítjòn-nò ján nangui Galilea.

³³ Kitsò Pedro:

—Nas'ín ngats'iì x̄it̄a-lè xi i'nga tsjín takòn-lè, 'an, n̄imé nachrjein-ne nga tsjiin takòn-lè.

³⁴ K'eé kitsò-l̄a Jesús:

—Okixí xi xan-lè, n̄t̄j̄en j̄è, k'e nga t̄ikj'eè kjindáya kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.

³⁵ Pedro kitsò:

—Nas'ín skanda ya kiyáko-lè mikiì kójna'mat'in-lè.

Ngásòn kitsò ngats'iì x̄it̄a xi kota'yàt'aà-l̄a Jesús.

Kíi kitsò Jesús nga tsibítsi'ba ya i'nde ñánda 'mì Getsemaní

(Marcos 14:32-42; Lucas 22:39-46)

³⁶ K'eé kii Jesús ya ñánda 'mì Getsemaní kò x̄it̄a xi kota'yàt'aà-l̄a. Kitsò-l̄a:

—T̄itsajna ijndé. 'An, ya kò-là kjián nga kichjàt'aà-l̄a Nainá.

³⁷ Jesús kiikò Pedro kò ingajò ixti-l̄a Zebedeo. Ikjoàn tsibítsi'ia nga kjòba-l̄a koa kisikájno inima-l̄a. ³⁸ K'eé kitsò Jesús:

—Tsí baá ma-l̄a inima-na koni tsí mejèn kiyá. T̄itsajna ijndé koa t̄itsajnakon-kò-ná.

³⁹ Jesús kiikjá chiba-isa. Ikjoàn tsohjna tsakjàn skanda it'aà nangui koa kisijét'aà-l̄a Nainá, kitsò:

—Ji xi N̄a'èn-n̄a xan-lè, tsà koma, kàtatjaàxìn-ná kjo'in koi, t̄anga mìtsà j̄è 'én ts'an k̄itasòn, j̄è kàt̄itasòn 'én tsiji.

⁴⁰ Ikjoàn j'iì ijngoò k'a-ne ya ñánda t̄itsajna x̄it̄a-l̄a xi kota'yàt'aà-l̄a, t̄anga j̄nà x̄it̄a-l̄a, kjijijòfè-né. Jesús kitsò-l̄a Pedro:

—¿A mì kachíkjoa-nò tsà tà jngoò hora kòbitsajnakon kò-ná?

⁴¹ T̄itsajnakòon koa t̄itsi'ba-là Nainá mé-ne nga mì s̄iikijne-nò kjoa ts'e jé. Xi okixi, jé inima-nò t̄ijnandaà-né t̄anga j̄è yijo-nò xi tsjìn-l̄a nga'ñó.

⁴² Xi ma-ne jò k'a kii ijngoò k'a Jesús nga kii k̄itsi'ba. Kitsò:

—Ji xi N̄a'èn-n̄a xan-lè, tsà mikiì koma t̄jáchìn-na kjo'in koi, kòs'ín kàt̄itasòn koni s'ín mejèn-lè.

⁴³ K'e nga j'iì ijngoò k'a-ne, j̄nà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-l̄a, tákó kjijijòfè-né nga 'ñó nijná-l̄a. ⁴⁴ Komà jàn k'a nga kii k̄itsi'ba. Yaá kisik̄itsajna x̄it̄a xi

kota'yàt'aà-la. Tákó k'oaá tì kitsò nga tsibítsi'ba. ⁴⁵ J'iì ijngòè k'a-ne ya ñánda títsajna x̣iṭa xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—¿A tákó títšanìkjáya-nò kò tít safè-nò? Jyeé ijchò hora-la, 'an xi Ki'ndí-la X̣iṭa xan-la yijo-na, yaá kóngatsja j̄n̄a x̣iṭa jé. ⁴⁶ Tísítjēen, chítsejèn-là, tíkjaán, jyeé nchrobá chrañà jè xi sìngatsja-na.

Kíí komà k'e nga kindobà'ñó Jesús

(*Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11*)

⁴⁷ Tákó tìk'eé tíchja-isa Jesús nga ijchò Judas xi ya itjojiìn ts'e x̣iṭa-la Jesús xi tejò ma-ne. Kjìn x̣iṭa t̄jiko xi 'ya kich̄a ndojò kò yá. J̄n̄a kisikasén x̣iṭa sko-la nò'miì kò x̣iṭa jchínga xi ts'e x̣iṭa judío. ⁴⁸ Judas, jè xi tsat̄jna Jesús, ítjòn tsibénojímí-la kós'ín kòkò-la Jesús. Kitsò-la:

—Jè xi skíne'a, jè-né xi t̄ndoba'ñó.

⁴⁹ N̄it̄oón kii kasit'aà chrañà-la Jesús. Kitsò-la:

—Ndaà-lè Maestro.

Īkjoàn kiskine'a. ⁵⁰ Jesús kitsò-la:

—Amigo, ¿mé xá kjoì-ne?

J̄n̄a x̣iṭa xi t̄jiko Judas, n̄it̄oón kitsobà'ñó Jesús.

⁵¹ Jngoè x̣iṭa xi t̄kōa ya tsóhoko Jesús, tsachrje kich̄a ndojò-la. Tsajá-la jè x̣iṭa chí'nda-la nò'miì ítjòn; tsatet'aà líká-la. ⁵² Jesús kitsò:

—Tíkájnatjòì kich̄a ndojò-lè ya i'nde-la; j̄n̄a xi kich̄a skaàn-ne nga s̄iik'en xíkjín, ngásòn kich̄a kiyá ngajo-ne. ⁵³ ¿A mì 'ya-jèn tsà 'an sijé-la Na'èn-na, tsatoó tejò jmii àkjale n̄it̄oón s̄iikasén-na? ⁵⁴ Tanga tsà k'oas'ín sijé, mìkiì k̄itasòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga mochjeén-né nga k'oas'ín kōma.

⁵⁵ Jesús kitsò-la j̄n̄a x̣iṭa xi kjìn ma-ne:

—¿Mé-ne kōs'ín kòf'iì ndobà'ñó-ná nga kò kich̄a kò yá kich'à koni tsà jngoè x̣iṭa chijé? Nachrjein nchijòn t̄jnakò-nò ján ingo ítjòn nga okoòya-nò kò mìkiì kindobà'ñó-ná. ⁵⁶ K'oíj̄ kjoa-la okōma-ne nga k̄itasòn 'én xi t̄jít'aà xojon-la j̄n̄a x̣iṭa xi k̄ichja ngajo-la Nainá.

Tìk'eé-né ngats'iì x̣iṭa xi kota'yàt'aà-la Jesús tsanga kò kitsjeiìn takòn.

Kíí komà k'e nga tsibìjna Jesús nguixkōn nò'miì ítjòn

(*Marcos 14:53-65; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24*)

⁵⁷ J̄n̄a x̣iṭa xi kitsobà'ñó Jesús k̄iiko ñánda t̄jna Caifás xi nò'miì ítjòn. Yaá títsajna x̣iṭa xi okóya kjot̄ixoma-la Nainá xi kiskii Moisés kò x̣iṭa

jchínga-là xítà judío. ⁵⁸ Jè Pedro, tà kjiin tà kjiin tsajmeètjngui-là skanda ijchò ndítsin ni'ya-là nò'miù ítjòn. Jahas'en ni'ya. Yaá tsibìjnat'aà-là ñánda títsajna xítà xi síkinda ni'ya ingo nga mejèn-là skoe kós'ín koma nga kjoehet'aà kjoa.

⁵⁹ Jñà xítà skò-là nò'miù kò xítà jchínga, ngats'iì xítà xi tjin-là xá ts'e xítà judío, tsohótsji'nde-là nga tsját'in 'én xi kondra ts'e Jesús mé-ne nga koma sìngatsja-ne xítà Roma nga sùk'en Jesús. ⁶⁰ Tanga nímé 'én kisakò-là nas'ín ijchò xítà ndiso xi kondra ts'e. Xi komà iskan ijchò jò xítà ndiso ⁶¹ xi kitsò:

—Xítà jè kitsò-né: “'An, koma-na nga sìhixòña ingo ítjòn-là Nainá koa jàn nachrjein kìndàyà ìjngòè k'a-na.” ⁶² K'eé tsasìjna kixì jè nò'miù ítjòn. Kitsò-là Jesús:

—¿A nímé 'én nokjoi, koni tsò 'én xi tsjá xítà koi xi kondra tsiji?

⁶³ Jesús mìkiì kiìchja. Jè nò'miù ítjòn kitsò-là:

—Tènojní kixì nga nguixkon Nainá xi tjinakon. Kot'in-nájen. ¿A ngaji-né xi Cristo [xítà xi xó kisikasén-lè Nainá] nga Ki'ndí-là mai?

⁶⁴ Jesús kitsò-là:

—Ngají xi k'oa si nga 'an-ná. Tìkoa, k'oaá xán-nò, jñò jcha-ná xi Ki'ndí-là Xítà xan-là yijo-na nga kótijnat'aà kixì-là ñánda tíjna Nainá xi 'ñó tse nga'ñó tjin-là. Tìkoaá jcha-ná k'e nga kjinchrobàjñaà ijìin ifi xi ts'e ngajmii.

⁶⁵ Jè nò'miù ítjòn tsatijndajno yijo-là nikje-là xi íkjá nga 'ñó kòjti-là, kitsò:

—Xítà jè, jyeé kà'yaà nga chjajno-là Nainá koni tsò 'én xi chja.

¿Mé s'eén-isa-ná xítà xi kj'eíí xi tsjá 'én? Jñá, jyeé kàna'yà-lá koni s'ín chjajno-là Nainá. ⁶⁶ ¿Jñò, kó bixón, mé xi sikoáá?

Ngats'iì xítà kitsò:

—Tjin-là jé, ok'ín-là nga sùk'en.

⁶⁷ Ikjoàn tsibíchrá'a kò tsi'beé-là. Koa tjin xi isén-là tsi'beé'a, ⁶⁸ kitsò-là:

—Jì Cristo [xi xó kisikasén-lè Nainá], kot'in-nájen, ¿ya xi tí'beé-lè?

K'e nga jè Pedro jàn k'a tsoho'mat'in Jesús

(*Marcos 14:66-72; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-27*)

⁶⁹ Jè Pedro k'e nga tíjna ndítsin ni'ya, ijchòkon jngòè chjoón chìnda xi kitsò-là:

—Tìkoaá ngaji, yaá tjaàkoi Jesús xi Galilea ìnde-là.

⁷⁰ Tanga jè Pedro tsoho'mat'in-né nga nguixkon ngats'iì xítà. Kitsò:

—Mikiì be mé 'én xi tinokjoi.

⁷¹ Jè Pedro jyeé tíbitjo xotjoa ni'ya k'e kijtsee ìjngoð chjoón xi k'oa ti kitsò-la jñà xita xi ya títsajna. Kitsò:

—Xita jè, tikoáá ya tsóhoko Jesús xi Nazaret ts'e.

⁷² Pedro ìjngoð k'a tsoho'mat'in. Kitsò:

—Tíbeè Nainá, mikiì bexkoan xita jè!

⁷³ Nga komà iskan jñà xita xi ya títsajna ijchòkon ñánda tíjna Pedro. Kitsò-la:

—Okixi-né, tikoáá ngaji xita xi kota'yàt'aà-la Jesús-né. 'Yaà-lè; k'oaá tìs'in nokjoi.

⁷⁴ K'eé isa 'ño kiichja Pedro kitsò:

—Beè Nainá, nas'in tik'eèn-ná, mikiì bexkoan xita jè!

Tik'e-ne kiskindàya jngoð kóxtí. ⁷⁵ K'eé tsibítseèn-la Pedro koni kitsò-la Jesús: “K'e tik'j'eè kjindàya kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.” K'eé itjo ni'ya Pedro, jàn ndítsiaán; ndaà jchán kiskindàya.

Kjoa xi komàt'in Jesús k'e nga kjòngatsja Pilato

(*Marcos 15:1-2; Lucas 23:1-2; Juan 18:28-32*)

27 ¹ K'e nga kis'e isén, ngats'iì xita sko-la no'miì, jñà xita jchínga ts'e xita judío tsajoóya-ne nga kondra kjoì-la Jesús mé-ne nga koma sìngatsja-ne jñà xita Roma nga sìk'en. ² Tsibít'aà'ño, kiiko nga kisìngatsja Pilato xi xitaxá gobernador tíjna ts'e Roma.

Kií komàt'in Judas k'e nga k'en

³ Judas, jè xi tsatíjna Jesús, k'e nga jye kijtsee nga jye kitjoèt'in kjoa nga kiyá, 'ño kokájno-la kjoa xi kis'iin koa kisikátji-ne ton chroba xi katé ma-ne jñà xita sko-la no'miì ko xita jchínga. ⁴ Kitsò-la:

—Tseeé jé tshótsji-la yijo-na nga kisìngatsja-nò jngoð xita xi nimé jé tjín-la.

Tanga jñà xita koi kitsò:

—Ngajen, mikiì 'ya-jen. Kjoa tsiji-né.

⁵ Judas tsibítso ton ya ingo ítjòn. K'eé kiì tsibítjohóngui yijo-la.

⁶ Jñà xita sko-la no'miì, kiskoé ton, kitsò:

—Mikiì koma ya sijngoaá ton xi tíjya kaxa-la ton kjojtò-la Nainá. Ton jè, chjí-la mik'en-né.

⁷ K'eé tsajoóya-ne nga jè tòn jè, nanguií kòtse jngòò 'nde-ne, xi 'mì: Ì'nde Ñánda Mandaà Tijí, mé-ne nga s'e-ne ì'nde ñánda koma sùjjiìn xitá xi xìn naxandá-la. ⁸ K'oií kjoa-la, skanda nachrjein ì'nde, tákó k'oaá 'mì ì'nde jè nga ì'nde-la Jní 'mì. ⁹ K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò Jeremías xitá xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò: “Kiskoé tòn chroba xi katé ma-ne, koni tjin tsibijna-la chjí-la jña xitá Israel, ¹⁰ kò k'oaá s'ín kisikjeén tòn jè nga tsatse ì'nde-la xitá xi tijí bíndaà koni s'ín kitsjaà-na okixi Nainá.”

'Én xi kiichja Pilato k'e nga kiskònangui-la Jesús

(*Marcos 15:2-5; Lucas 23:3-5; Juan 18:33-38*)

¹¹ Jesús, k'e nga síjna nguixkòn jè xitaxá gobernador kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A jì-né xi xitaxá ítjòn-la jña xitá judío?

Jesús kitsò:

—Ngají xi k'oa si nga 'an-ná.

¹² K'e nga nchihóngui Jesús jña xitá sko-la no'miì kò xitá jchínga-la xitá judío, Jesús nimé 'én kiichja. ¹³ K'eé kitsò Pilato, jè xi xitaxá gobernador:

—¿A mì na'ya-la koni tsò-lè? Kjin 'én tsjá xi kondra tsiji.

¹⁴ Tanga Jesús nijngòò 'én kiichja. K'oií kjoa-la nga jè xitaxá gobernador tà k'oaá komà-la.

Kíí komà k'e nga kitjoònè kjoa Jesús nga kiyá

(*Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25; Juan 18:38–19:16*)

¹⁵ Nga xkì nó k'e nga bitjo s'eí Paxkò, jè xitaxá gobernador síkijnandeí jngòò xitá xi títsa'ya ndayá, jè xi mejèn-la xitá naxandá nga kíjnandeí.

¹⁶ Tik'eé-ne tjna'ya ndayá jngòò xitá xi 'ya-la nga 'ñó ts'en xi 'mì Barrabás. ¹⁷ K'e nga chixoña xitá naxandá, jè Pilato kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá-né xi mejèn-nò nga kíjnandeí? ¿A Barrabás-né, o xi Jesús-né xi Cristo 'mì-là?

¹⁸ Koíí okitsò-ne Pilato nga jyeé tíjiìn-la nga tà kjoaxitakòn-né nga ya ijchò síngatsja Jesús.

¹⁹ Jè Pilato k'e nga tjna ni'ya osen, jè chjoón-la kisikasén xá-la, kitsò-la: “Kìì jì chingájiìn kjoa-la xitá kixi jè. Nati nitjen, tsí 'nó ch'o tsò nijná xi kò'biì-na it'aà ts'e.”

²⁰ Tanga jñà xit̩a sko-la no'miì ko xit̩a jchínga, chinchá'a xit̩a naxandá nga kàtasíjé nga kàtijnandeíj Barrabás ko kàtasík'en Jesús. ²¹ Jè xit̩axá gobernador ìjngoò k'a kiskònangui-la jñà xit̩a naxandá; kitsò-la:

—¿Ñá-laá nga ingajò xit̩a koi xi mejèn-nò nga sikíjnandiaá?

Jñà xit̩a naxandá kitsò:

—Jè Barrabás.

²² Pilato kiskònangui-la jñà xit̩a naxandá. Kitsò-la:

—¿Mé xi sikoáá Jesús xi Cristo 'mì-là?

Ngats'iì xit̩a naxandá kitsò:

—¿Kàtasit'aà krò!

²³ K'eé kitsò Pilato:

—¿Mé jé xi tsohótsji, mé-ne kiyá-ne?

Jñà xit̩a, isaá 'nó kiichja, kitsò:

—¿Kàtasit'aà krò!

²⁴ K'e nga kijtsee Pilato nga nì mé kjoa sindaàjiin, tà isaá tímatse kjoasì, kiskinikjaá nandá nga tsaníjno tsja nga nguixkon xit̩a naxandá [mé-ne nga skoe-ne jñà xit̩a nga nimé jé tjín-la]. Kitsò:

—Nimé jé tjín-na xi it'aà ts'e xit̩a kixi jè nga mejèn-nò nìk'eèn. Kjoa tsajòn-nò.

²⁵ Ngats'iì xit̩a kjìn kitsò:

—Kjoabiyaà-la xit̩a jè, kinda tsajen-nájen ko ixti-najen.

²⁶ Pilato, k'eé kisikíjnandeíj Barrabás; k'e nga jye kitsjaà okixi nga tsajá-la Jesús, ikjoàn kisìngatsja nga sít'aà krò.

²⁷ Jñà soldado-la xit̩axá gobernador kiiko Jesús ján ni'ya osen. Ikjoàn kiichja yije-la soldado xíkjín nga tsibitsajandii-la. ²⁸ Tsachrje nikje-la koa kisikjá jngoò nikje xi inì kji. ²⁹ Ikjoàn tsibí'a sko jngoò corona na'yá xi jñà xó tsibíndaà-ne, koa jngoò yá tsohóya tsja kixi; k'eé chincha-xkó'nchit'aà-la nga kisisobà-la. Kitsò-la:

—¿Viva xit̩axá ítjòn-la xit̩a judío!

³⁰ Tikoáá tsibíchrájno koa kiskoé yá xkajinchra xi kjiya tsja, tsatjì sko. ³¹ K'e nga jye kisisobà-la, jaàxin-la nikje inì xi íkjá. Ikjoàn kisikákjá-ne xi nikje ts'e. K'eé kiiko nga kosit'aà krò.

Kíí kinìko Jesús k'e nga kisasit'aà krò

(Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

³² K'e nga jye nchifiko Jesús, kiskaàkjoò jngoò xit̩a xi Cirene i'nde-la xi 'mì Simón. Jñà soldado kjo'ñó kis'iin-la nga kisik'ajen krò-la Jesús.

³³ K'e nga ijchòko ya i'nde ñánda 'mì Gólgota 'én xi tsòya-ne i'nde sko mik'en, ³⁴ yaá kitsjaà-la vino xi tsjájiin-la ndá chikitsja. K'e nga kiskoòt'aà Jesús mikiì kits'iì.

³⁵ K'e nga jyeé tsasit'aà krò, jñà soldado kisiskáko nikje-la Jesús nga kisika'bí-la xíkjin yá ts'e koma. K'oaá s'in tsitasòn 'én-la jè xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò: “Kisika'bí nikje-na koa kisiskáko yá ts'e koma.” ³⁶ Ikjoàn yaá tsibitsajna nga kisikinda Jesús. ³⁷ Ya isòn sko krò tsibít'aà 'én xi k'oa kitsò mé jé xi komà-la nga kinik'en. Jñà 'én koi, tsò: “Jè jèe xi Jesús xi Xitaxá Ítjòn-la xita judío.”

³⁸ Tikoaá kisit'aà krò jè xita chijé. Jngoò kisit'aà nga kixi-la koa jngoò kisit'aà nga ngaskón-la. ³⁹ Jñà xita xi ya ja, síkatji sko nga kiichjajno-la, ⁴⁰ kitsò-la:

—Ji, k'oaá kisi nga siixòni ingo ítjòn-la Nainá ko jàn nachrjein kíndaà ngajo-ne; tikijnandeif yijo-lè. Tsà kixi kjoa nga ji xi Ki'ndí-la Nainá, chinájen-t'i yijo-lè krò.

⁴¹ K'oaá tis'in kisìsobà-la jñà xita sko-la no'miì, ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, ko xita jchínga ts'e xita judío. Kitsò:

⁴² —Xita jè, tsachrekàjiin kjo'in xi kj'eíi xita, tanga jè xi yijo-la, mikiì ma ochrekàjiin kjo'in. Tsà kixi kjoa nga jè Xitaxá Ítjòn-la Israel, kàtítjojen-t'aà krò mé-ne nga kokjeiín-ná it'aà ts'e. ⁴³ Xita jè, it'aà ts'e Nainá kjò'nót'aà ikon. Tsà kixi kjoa tsjakeè Nainá, i'nde, jè kàtasiko. Nga k'oaá ti kitsò nga Ki'ndí-la Nainá ma.

⁴⁴ Skanda jñà xita chijé xi tikoa ya kjit'aà krò tikoaá tsatít'aà.

Mé xi komà k'e nga k'en Jesús

(*Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30*)

⁴⁵ K'e nga ijchò nchisen skanda xi jàn nga kjòhoxòn, kòhokji nga tíjtsa isò'nde kòjñò. ⁴⁶ Tijè-ne hora Jesús 'ñó kiichja nga kitsò: “Elí, Elí, ¿lama sabactani?” ‘Én jè tsòya-ne: Nainá, Nainá, ¿mé-ne kàjneitakòn-ná?

⁴⁷ Tjin i'nga xita xi ya títsajna xi kiì'nchré-la, kitsò:

—Xita jè, jé chja-la Elías.

⁴⁸ K'eé tsangachikon jngoò xi kiikjaá tsanga; kisika'nchi-la ko vinagre; ikjoàn tsibísko-la ínaxo; kitsjaà-la Jesús nga kàt'iì. ⁴⁹ Tanga kitsò xita xi i'nga:

—Kii k'oa niko, chítsejèn-lá, ¿a kjoíi Elías nga skónájen-t'aà krò?

⁵⁰ Jesús ijngoò k'a 'ñó kiskindàya. Ikjoàn k'en. ⁵¹ Jè nikje velo xi tjohóya jngoò osen ingo ítjòn kixajndà. Jòya komà skanda it'aà nangui;

ts'a ch'ón koa tsàkjàn naxi⁵² nga kitáx'a jñà itsjó-la mik'en. Kjin xita tsjeè-la Nainá jaáya-la xi kjòtsee k'en.⁵³ Jñà xita mik'en xi itjo-ne itsjó-la, k'e nga koma iskan nga jaáya-la Jesús, xita koi, jahas'en ya naxandá tsjeè Jerusalén; kjin xita kijtseexon.

⁵⁴ Jñà xita xi nchisikinda Jesús ko jé xita sko-la soldado, k'e nga kijtsee nga ts'a ch'ón, ngats'i kjoa xi komà, tsí ndaà kitsakjòn. K'ée kitsò: —Kixí-là kjoa, xita jèe, Ki'ndí-la Nainá-né.

⁵⁵ Tikoaá kjin íchjín títsajna xi kjiin nchikotsejèn-ne xi inchrobà-tjingui-la Jesús skanda ján Galilea nga kisichját'aà-la.⁵⁶ Yaá títsajna xi 'mì María Magdalena, María xi nea-la ma Jacobo ko José, ko nea-la ixti-la Zebedeo.

K'e nga kisihiijn Jesús

(Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁵⁷ K'e nga jye kòjñò, j'i jngòd xita nchiná xi 'mì José. Yaá i'nde-la jè naxandá xi 'mì Arimatea. Xita jè tikoaá yaá kiskoòta'yàt'aà-la Jesús.

⁵⁸ K'ée kiichja-la Pilato nga kisijé-la yijo-la Jesús. Jè Pilato kitsjaà okixi nga kàtatjoé-la.⁵⁹ José kiskoé yijo-la Jesús; kisikájté jngòd nikje sávana tsjeè.⁶⁰ Kiì kíhiijn ya nangui-la xi ts'e José. Kiskinìs'engui jngòd ngajo itsjó xitse xi xó tsibindaà-ne ya ingui nguijo. Ikjoàn tsohótsa xotjoa-la ngajo jngòd ndajo teè; ikjoàn kiì-ne.⁶¹ Jè María Magdalena ko María xi ijngòd, yaá tsibìtsajnat'aà chraña-la ñánda kisihiijn Jesús.

Mé-ne soldado kisikinda-ne ñánda kisihiijn Jesús

⁶² K'e nga komà inchijòn, jè nachrjein nikjáya, jñà xita sko-la no'mii ko xita fariseo kiikon Pilato.⁶³ Kitsò-la:

—Na'èn, bítsjeèn-najen, jè xita ndiso jèe, k'e nga sa tsibijnakon kitsò-né: “K'e nga kijchò jàn nachrjein kjoaáya-na.”⁶⁴ K'oií kjoa-la kàtamakinda itsjó-la skanda k'e koma jàn nachrjein nga mì yaá kijchò xita-la xi kota'yàt'aà-la k'e nga nitjen nga kjiko chijé yijo-la. Ikjoàn kitsò jñà xita-la nga keènojmí-la jñà xita naxandá: “Jyeé jaáya-la xi it'aà ts'e kjoabiyaà.” Koa isaá ch'o komà 'én ndiso koi koni jñà xi ítjòn.

⁶⁵ Kitsò Pilato:

—Ya títsajna soldado. Tanguió tikinda. 'Ñó tichjoà jè itsjó nga 'ñó kàtas'e.

⁶⁶ K'eé kii nga tsibíchjoà'nño jè itsjó koa tsasén jngò-là sello ya isò'nga-là ndajo xi kijtsa. Ikjoàn kisikítsajna soldado xi kisikinda.

Mé xi komà k'e nga jaáya-là Jesús it'aà ts'e kjoabiyaà

(Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

28 ¹ K'e nga jye tsato nàchrjein níkjáya, nga jye tís'e isén jè nàchrjein tahàngo nga tàts'en xomàna, kii María Magdalena ko María xi ijngòd nga kii katsejèn-là itsjó-là nãnda kisihijin Jesús. ² K'e nga itjokàjen jngòd àkjale-là Nainá xi inchrobà-ne ngajmiì, tà nitoón ts'a jngòd ch'ón xi 'nño ts'a nga jaàxin jè ndajo xi kijtsa ngajo itsjó; yaá tsibijnasòn. ³ Jè àkjale ote kji koni jngòd ni'ín ch'on; ko jè nikje-là xi íkjá, chroba kji koni kjoàn 'nchán. ⁴ Jñà soldado k'e nga kijtseè, tsí ndaà kitsakjòn-là. Tsí chiba-là tsatsé-né koa yaá k'en-ña. ⁵ Jè àkjale kitsò-là jñà íchjín:

—Kì tsakjoòn-jèn. Be-ná, jè binchaàtsjiod Jesús xi kisit'aà krò. ⁶ Mì tì í tìjna-ne. Jyeé kòfaáya-là koni s'ín kitsò nga kjoaáya-là. Nchrobá chitsejèn-là i'nde-là nãnda kisijna. ⁷ Nitoón tanguió, koatin-là xita xi kota'yàt'aà-là: “Jyeé kòfaáya-là. Jè, yaá tífi ítjòn-nò ján Galilea. Yaá jchaxkoòn ijngòd k'a.” Tà k'oaá tjin 'én xi tsja-nò.

⁸ Jñà íchjín nitoón itjongui-ne nguijo; kii tsangachikon; okji tsakjón koa okji 'nño tsja s'e-là nga kii kénajmí-là xita xi kota'yàt'aà-là Jesús. ⁹ K'e nga nchifi íchjín, tà nitoón kisatiikjod Jesús koa kishixat'aà. Jñà íchjín, kii kinchat'aà chraña-là, ikjoàn chinchaxkó'nchit'aà-là nga kijtseèxkón, k'eé kitsohòkjá ndsoko. ¹⁰ Jesús kitsò-là:

—Kì tsakjoòn-jèn. Tanguió tiki'nchré jñà 'ndsè mé-ne nga kàtjì-ne ján Galilea. Yaá skoe ijngòd k'a-na.

'Én xi kitsjaà jñà soldado

¹¹ K'e nga nchifi-ne jñà íchjín, tikoá kii i'nga-ne jñà soldado xi kisikinda jé itsjó; kii ján jngòd osen naxandá nga kii kénajmí-là jñà xita sko-là no'miì ngats'iì kjoa xi komà. ¹² Jñà xita sko-là no'miì kiikáko jñà xita jchinga. K'e nga jye tsajoóya-ne, tseé ton kitsjaà-là jñà soldado, ¹³ ikjoàn kitsò-là:

—Jñò, k'oaá tixón: “K'e nga ijchò osen nitjen nga titsayijòfè-jen, jñà xita xi kota'yàt'aà-là Jesús ijchòkjaá chijé yijo-la.” ¹⁴ Tsà kji'nchré jè

xitaxá gobernador nga titsayijòfè, ngajeén onguíchoòn-jen mé-ne nga mì kjo'in tsjá-nò.

¹⁵ Jñà soldado kiskoé tòn xi kitsjaà-la kò k'oaá s'ín kitsò koni s'ín ki'mì-la. Skanda nàchrjein i'ndeì tákó k'oaá tsò jñà xitá judío.

Kíí kitsò Jesús nga kitsjaà-la xá xitá xi kota'yàt'aà-la

(Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23)

¹⁶ Jñà xitá xi kota'yàt'aà-la Jesús xi nguì tejngoò ma-ne, kù ján Galilea ya nindoò ñánda nga okitsò-la Jesús. ¹⁷ K'e nga kijtseè Jesús, chinchá-xkó'nchit'aà-la nga kijtseèxkón. Tanga tjin i'nga xi mìkù kòkjeín-la tsà jè-né. ¹⁸ Jesús, k'eé kù kasit'aà chrañà-la, kitsò-la:

—Jyeé kitjoé yije-na nga'ñó nga 'an kotìxoma ngajmì kò ì isò'nde. ¹⁹ Tanguíchòn yije xitá xi tjin nga tíjtsa naxandá xi tjin isò'nde; takóya-là nga it'aà ts'an kàtakota'yà; t'een bautizar it'aà ts'e 'ín-la Na'èn-ná kò ts'e Kí'ndí-la koa kò ts'e Inima Tsjeè-la Nainá; ²⁰ takóya-là nga kàtasíkitasòn yije kjoa xi 'an tsakoóya-nò. Kì nìjchàajiìn-jèn nga 'aán tìjnako-nò nàchrjein inchijòn skanda k'e nga kjoehet'aà isò'nde. K'oaá s'ín kàtama.

'Én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kiskiì San Marcos

Kó kitsò 'én xi kiichja Juan xi kis'iin bautizar xita

(Mateo 3:1-12; Lucas 3:1-9, 15-17; Juan 1:19-28)

1 ¹ I mats'ia-ne 'én ndaà-là Jesucristo xi Ki'ndí-là Nainá.
² K'oaá s'ín komà koni s'ín tjit'aà xojo-là Isaiás xita xi kiichja ngajo-là Nainá nga kitsò:

'An, sikasén ítjòn-lè xita-na xi kjiko 'én,
jè xi koiindaàya ítjòn-lè ndiyá-lè.

³ Na'yà-là jta-là jngò xita xi 'ño chja
ya i'nde it'aà xìn nãnda nangui kixi choòn, nga tsò:
“Tjandaà ndiyá-là Nainá ya ijiin inima-nò;

kixi tikájna koni jngò ndiyá nãnda kojmeèya Na'èn-ná.”

⁴ K'oaá s'ín komà; j'ii jè Juan nga kis'iin bautizar xita ya i'nde it'aà xìn nãnda nangui kixi choòn. Kiichjaya nga kàtasikájno jé-là jña xita nga mì tì jé kohótsji-ne, ikjoàn kàtas'ín bautizar yijo-là mé-ne nga siichàat'aà-là Nainá jé-là. ⁵ Kjin xita ijchò 'nchré-là Juan xi inchrobà-ne nangui Judea kò naxandá Jerusalén. K'e nga jye jahatakòn jé-là jña xita, jè Juan kis'iin bautizar ya nandá xajngá nandá Jordán.

⁶ Nikje xi tsohòkjá Juan, tsja-là cho camello-né; kò jngò sincho chrjoa tsibíkjá ndáyá-là; tsojmì xi kiskine Juan, jña cho langosta, kò tsjén-là cho cera xi tjin ijiin ijña. ⁷ K'oaá s'ín kiichja nga tsò:

—Ijngò nchrobátjingui-na xi isa tse nga'ño tjin-là mì k'oaà-ne koni 'an, skanda mì kì tj'nde-na nga kósiñiat'aà-là nga skíjnda jè xox'ín-là xojté-là. ⁸ Kixí kjoa 'an, ta nandá s'iin-na bautizar xita, tanga jè xi sa nchrobátjingui-na, kóo Inima Tsjeè-là Nainá s'iin-nò bautizar.

Kós'ín komà k'e nga komà bautizar Jesús

(Mateo 3:13-17; Lucas 3:21-22)

⁹ Jngò nachrjein j'ii-ne Jesús ya Nazaret, nangui xi chja-ne Galilea; ikjoàn jè Juan kis'iin bautizar ya nandá xajngá nandá Jordán. ¹⁰ K'e nga

itjokàjìin-ne nandá Jesús, nìtoón kijtseè nga kitáx'a ngajmìi koa jè Inima Tsjeè-la Nainá inchrobàjen 'nè-la koni jngoò nise paloma. ¹¹ Koa kina'ya jngoò-la 'én xi ngajmìi inchrobà-ne xi kitsò:

—Jì-né xi ki'ndí-na, xan-lè, xi 'ñó matsjake-lè, tsja tjin-la takoàn it'aà tsiji.

K'e nga jè xita neí kiskoòt'aà Jesús

(Mateo 4:1-11; Lucas 4:1-13)

¹² Nga komà iskan jè Inima Tsjeè-la Nainá kisikasén Jesús ya i'nde it'aà xìn nãnda nangui kixì choòn. ¹³ Ichán nàchrjein tsibìjna; tsibìjnajiìn-la cho ts'en ko jè xita neí kiskoòt'aà nga mejèn-la nga kàtátsji jé. Tanga jñà àkjale kisis'in-la.

K'e nga tsibíts'ia Jesús nga kisìxá ya i'nde Galilea

(Mateo 4:12-17; Lucas 4:14-15)

¹⁴ K'e nga jye kii ndayá Juan xi kis'iìn bautizar xita, Jesús kii ján Galilea nga kiichjaya 'én ndaà-la Nainá koni s'ín otíxoma Nainá. ¹⁵ Kitsò:
—Jye kjòchrañàt'aà-nò nàchrjein nga jchaa kós'ín otíxoma Nainá. Tikájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò; kàtakjeíin-nò 'én ndaà-la Nainá.

Kíi kis'iìn Jesús nga ñijòn xita kiichja-la xi ma-la sík'en tìn

(Mateo 4:18-22; Lucas 5:1-11)

¹⁶ Jesús, k'e nga ja indii ndáchikon Galilea, kijtseè xi 'mì Simón ko 'ndse Andrés nga nchisíkatjen-nguindá na'ya-la. Xita koi, tìn sík'en.

¹⁷ Jesús kitsò-la:

—Nchrobátjìngui-ná, 'an tsjaà-nò xá nga kíxkóya xita xi 'an kjìt'aà-na koni s'ín maxkóya tìn k'e nga nìk'eèn.

¹⁸ Jñà xita koi nìtoón kisikájna na'ya-la nga kiitjìngui-la Jesús.

¹⁹ Ìsa xijngoàà ìsa, Jesús kijtseè xi 'mì Jacobo ko 'ndse Juan, ixti-la Zebedeo nga títsaya chitso; nchibíndaàya na'ya-la. ²⁰ Tìkoáá nìtoón kiichja-la xita koi; yaá kiitjìngui-la Jesús; kisikájna Zebedeo xi na'èn-la ma, ko xita chí'nda xi síxáko ya iya chitso.

Jngòd x̄it̄a xi in̄im̄a ch'o-l̄a neí t̄jiin in̄im̄a-l̄a

(Lucas 4:31-37)

²¹ Ijchò naxandá Capernaum; k'e nga jye ijchò nachrjein nìkjáya, jahas'en ni'ya ingo sinagoga ts'e x̄it̄a judío; ikjoàn tsakóya 'én-l̄a Nainá. ²² J̄n̄à x̄it̄a, tà k'oaá komà-l̄a koni tsò 'én xi tsakóya. K'oaá s'ín tsakóya koni jngòd x̄it̄a xi 'ñó t̄jín-l̄a k̄jot̄ixoma; mìtsà k'oaas'ín tsakóya koni x̄it̄a xi okóya k̄jot̄ixoma-l̄a Nainá xi kiskii Moisés. ²³ Ya ni'ya ingo sinagoga t̄jna jngòd x̄it̄a xi in̄im̄a ch'o-l̄a neí t̄jiin in̄im̄a-l̄a. 'Ñó kiichja nga kitsò:

²⁴ —J̄i Jesús, xi Nazaret tsiji, ¿mé xi mejèn-lè? ¿Mé xi binchaàtsji? ¿A kòf'i nìkjesòn-nájen? Bexkon-lè; j̄i-né xi X̄it̄a Tsjeè-l̄a Nainá.

²⁵ Tanga Jesús tshótiko jè in̄im̄a cho-l̄a neí, kitsò-l̄a:

—Jyè t̄jni, titjoiin in̄im̄a-l̄a x̄it̄a jè.

²⁶ Jè in̄im̄a cho-l̄a neí kisikatsé ko kiskindàya xá, ikjoàn itjoiin in̄im̄a-l̄a x̄it̄a jè. ²⁷ Ngats'i x̄it̄a xi t̄tsajna, tà k'oaá koma-l̄a; x̄ki xi ján tshóko x̄ikjín; kitsò:

—¿Mé kjoa-ne koi? Jngòd kjoa x̄it̄se okóya xi t̄jín-l̄a k̄jot̄ixoma. Skanda j̄n̄à in̄im̄a cho-l̄a neí tsj̄a-l̄a okixi, ko 'nchréñijon-l̄a.

²⁸ Jesús, n̄itoón kina'yà-l̄a kóhokji nga jngòd itjandì nangui xi chja-ne Galilea.

K'e nga kisindaà-ne Jesús jè nachíya-l̄a Pedro

(Mateo 8:14-15; Lucas 4:38-39)

²⁹ Jesús, k'e nga itjo-ne ni'ya ingo sinagoga, kjihjtako Jacobo ko Juan, n̄itoón ki yà ni'ya-l̄a n̄anda t̄jna Simón ko Andrés. ³⁰ Jè nachíya-l̄a Simón, kijna xk'én-né. Ch'in t̄jnga t̄jín-l̄a. N̄itoón kis'enojmí-l̄a Jesús. ³¹ Ikjoàn kiikasit'aà chrañà-l̄a; kitsobà'ñó tsja; kisikasítjen. Ko n̄itoón kitjaàxìn-l̄a ch'in t̄jnga. Ikjoàn chjoón jè, kisis'in-l̄a Jesús ko x̄it̄a xi kjihjtako.

K'e nga Jesús, kjin x̄it̄a xk'én kisindaà-ne

(Mateo 8:16-17; Lucas 4:40-41)

³² K'e nga jye kiskaàt̄jì ts'oi nga jye kòjñò, j'iiko-l̄a Jesús ngats'i x̄it̄a xk'én ko xi in̄im̄a cho-l̄a neí t̄jiin in̄im̄a-l̄a. ³³ Ngats'i x̄it̄a naxandá, yaá kitseèjto xotjoa ni'ya. ³⁴ Jesús, kjin jchán x̄it̄a kisindaà-ne xi kjin skaya ch'in t̄jín-l̄a t̄kooá tsachrjekàjiin in̄im̄a ch'o-l̄a neí xi t̄jiin in̄im̄a-l̄a x̄it̄a;

Jesús mìkìi kitsjaà'nde nga j̄nà neíi kùichj̄a nga j̄nà inìma ch'o-la neíi j̄yeé beèxkon yá-né Jesús.

K'e nga ijchò Jesús ján Galilea nga kisìka'bí 'én ndaà-la Nainá

(Lucas 4:42-44)

³⁵ 'Ñó taj̄n̄o_ya tsasítjen Jesús; tákó j̄nò-ìsa nga itjojìin najnchra; kùì jngòè ì'nde it'aà xìn ñánda tsjìn xit̄a nga kùichjat'aà-la Nainá. ³⁶ Simón kò xit̄a xíkjín xi i'nga, kùì kátsji Jesús. ³⁷ K'e nga jye kisakò-la ñánda tíjna Jesús, kitsò-la:

—Ngats'iì xit̄a, jíí ótsji-lè.

³⁸ Kùichj̄a Jesús, kitsò:

—Tìkoa tíkjaán j̄nà naxandá chrañàt'aà nga kichj̄aya 'én-la Nainá nga koíi xá j'i-na.

³⁹ K'oaá s'ín tsajmeè Jesús kóhokji ì'nde Galilea nga kùichj̄aya 'én-la Nainá ya nì'ya ingo sinagoga nga xkì xi ján naxandá. Tìkoaá tsachrjekàjìin-ne inìma cho-la neíi xi tíjìin inìma-la xit̄a.

Kíi komà nga kjòndaà jngòè-ne xit̄a xi tíbindojno chrjoa yijo-la

(Mateo 8:1-4; Lucas 5:12-16)

⁴⁰ J'iìkon jngòè xit̄a xi tíbindojno chrjoa yijo-la. Tsasèn-xkó'nchit'aà-la Jesús, tsibít_{si}'ba-la, kitsò-la:

—Tsà mejèn-lè, títsjeè-ná ch'in xi tíjìn-na.

⁴¹ Jesús kjòhìmakeè-né, tsijmeé tsja nga tsohót'aà-la yijo-la xit̄a jè, kitsò-la:

—Mejèn-na, kàtandaà-ne.

⁴² Tìk'eé-ne nga tíchj̄a Jesús, nìtoón kjòndaà-ne; kitjaàxin-la ch'in; kjòtsjeè-ne yijo-la. ⁴³ Jesús kisìhixat'aà xit̄a jè nga kiì-ne. Tanga ítjòn 'ñó tsibít'in-la, kitsò-la:

⁴⁴ —Tìná'yi, kì yá xit̄a bènojmí-la. T'in ñánda tíjna no'miì, takó-la yijo-lè nga jye kjòndaà-ne; jch'iì kjotjò-lè, tsojmì xi síjé kjotíxoma-la Nainá xi kiskùì Moisés, mé-ne nga tsjeè kijna-ne nguixkon Nainá tìkoa skoe j̄nà xit̄a nga jye kjòndaà-ne ch'in-lè.

⁴⁵ Tanga xit̄a jè, k'e nga kiì-ne, tsibít_{si}'ia nga tsibénojmí yije kós'ín komàt'in. K'oaá komà-ne nga jè Jesús, mì tí kiì ma taxkì jahas'en-jìin-ne j̄nà naxandá; yaá tsibìjna ñánda tsjìn xit̄a. Tanga j̄nà xit̄a xi xkì xi ján ì'nde inchrobà-ne, yaá ijchòkon ñánda tíjna Jesús.

K'e nga jè Jesús kisindaà jngoò-ne xita xi mikii ma osijna kixi

(Mateo 9:1-8; Lucas 5:17-26)

2¹ Xi komà jò jàn nàchrjein, ijchò ijngoò k'a Jesús ján naxandá Capernaum. Kii'nchré xita nga ya tija Jesús ya ni'ya jè. ²Tik'e-ne kjin jchán xita ijchò maxkót'aà-la skanda mi ti kiì tsì'ndè-ne xotjoa ni'ya. Jesús kiìchjayajin-la 'én ndaà-la Nainá. ³Jngoò xita j'iiko xi mikii ma síhiniyá yijo-la. Nijòn xita yangui. ⁴Nga mikii komà kitjò'nde-la nga jahas'en ya xotjoa ni'ya, nga 'nó kjin xita títajna, yaá kiskix'a itsjá ni'ya ya kixi-la nánda tija Jesús. Yaá kiskinjen-ne jè xita xi xk'én xi kjiya-la yá. ⁵Jesús, k'e nga kijtsee nga jná xita koi mokjeín-la it'aà tse, kitsò-la jè xita xi xk'én:

—Ji ndí nà'èn, jé-lè jye kichàat'aà-lè.

⁶Ya títajna i'nga xita xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés nga nchisíkitsjeèn ijin inima-la. Kitsò: ⁷“¿Mé-ne kos'ín chja-ne jè xita jè nga Nainá chjajno-la? Nga tajngoò Nainá síjchàat'aà-ná jé-ná.” ⁸Tik'e kijtseeya-la Jesús koni s'ín nchisíkitsjeèn ijin inima-la. Kitsò-la:

—¿Mé-ne kotsò-ne kjohítsjeèn-la inima-nó? ⁹¿Mé xi isa chiba 'in tjin? Tsà xan-la jè xita xi xk'én: “Jé-lè jye kàchàat'aà-lè”, o tsà xán-la: “Chjóí nàchan-lè, tísitjin, titjeí.” ¹⁰Kokod-nò nga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tjí'ndeé-na nga síjchàat'aà-la jé-la xita i isò'nde.

K'eé kitsò-la jè xita xi xk'én:

¹¹—Ji, k'oaá xan-lè: Tísitjin, chjóí nàchan-yá-lè, t'in-ne ni'ya-lè.

¹²K'eé tsasítjen jè xita xk'én. Kiskoé nàchan-la. Itjojin-la ngats'iì xita xi títajna. K'e nga kijtsee kjoa koi, tà kjòxkón-la ngats'iì xita. K'eé jeya kisikijna Nainá. Kitsò:

—Ni saá jngoò k'a 'yaá jngoò kjoa xi kos'ín ma.

K'e nga jè Jesús kiìchja-la Leví

(Mateo 9:9-13; Lucas 5:27-32)

¹³Jesús, ijngoò k'a itjo. Kiì ján indiì ndáchikon. Ngats'iì xita yaá ijchòkon, ikjoàn tsakóya-la 'én ndaà-la Nainá. ¹⁴K'e nga nchifi, Jesús kijtsee jè Leví, ki'ndí-la Alfeo. Tijnat'aà ímixa ya nánda síkíhjtjì tsojmì ts'e Roma. Kitsò-la:

—Nchrohótjingui-ná.

K'eé tsasítjen Leví, kiitjingui-la Jesús. ¹⁵K'e nga tijnat'aà ímixa Jesús nga tíkjèn ya ni'ya-la Leví, kjin ma xita xi síkíhjtjì tsojmì ko xita xi jé

tjín-la títsat'aàko ímixa Jesús ko xita xi kota'yàt'aà-la. Kjin jchán ma xita xi tjingui-la. ¹⁶ Jñà xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés ko xita fariseo k'e nga kijtsee Jesús nga t'kjen-ko xita xi tse jé tjín-la ko xita xi síkíchjítjì tsojmì, kitsò-la jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús:

—¿Mé-ne k'oas'ín-ne Maestro-nò nga xita xi síkíchjítjì tsojmì ko xita jé kjèn-ko-ne?

¹⁷ K'e nga kiì'nchré Jesús; kitsò-la:

—Jñà xita xi mì ch'in tjín-la, mì chjinexkii mochjeén-la; jñà-né xita xi xk'én xi mochjeén-la chjinexkii. 'An, mìtsà koi xá j'i-na nga jñà kichjà-la jñà xita xi tsò-la yijo-la nga xita kixi, koií xá j'i-na nga jñà kichjà-la xita xi beè-la ikon nga jé tjín-la.

Xita xi bitsajnachjan

(Mateo 9:14-17; Lucas 5:33-39)

¹⁸ Jngòd k'a, k'e nga jñà xita xi kota'yàt'aà-la Juan ko jñà xi kota'yàt'aà-la xita Fariseo nchibitsajnachjan, kiì i'nga xita koi nga kiskònangui-la Jesús. Kitsò-la:

—Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Juan ko xi kota'yàt'aà-la xita Fariseo bitsajnachjan-né. ¿Mé-ne jñà xita tsiji xi kota'yàt'aà-lè mì bitsajnachjan-né?

¹⁹ Kitsò Jesús:

—¿A bitsajnachjaán xita k'e nga xita kòbixan k'e nga ya tíjnako-isa jé xita x'in xi kòbixan? Majìn, mikii bitsajnachjan xita. ²⁰ Tanga kijchò nàchrjein k'e nga tjáxin-la x'in xi kòbixan; k'e-né nga kítsajnachjan xita.

²¹ Jngòd nikje ibaà mikii ma sijto-ne ko nikje xitse; nga jé nikje xitse, kjeèn-yó-né koa kotejnda-né jé nikje ibaà. Ìsaá tse koma ñánda kixajndà kji. ²² Tikoáá mìtsà yá xi koma binchá xán ixii ko chrjoa jchínga; tsà kos'ín s'een, k'e nga jye kojchá xán, sìxajndà chrjoa jchínga, ikjoàn chija xán ko chrjoa. Jè xán ixii, chrjoa xitseé sinchá.

Kiís'ín tjín it'aà ts'e nàchrjein nìkjáya

(Mateo 12:1-8; Lucas 6:1-5)

²³ Jngòd nàchrjein nìkjáya ja Jesús ya ñánda títte trigo. Jñà xita xi kota'yàt'aà-la tsate chiba natín-la trigo. ²⁴ Jñà xita Fariseo kitsò-la:

—¿Mé-ne kos'ín-ne xita-lè jé nàchrjein nìkjáya? Mikii tjí'nde nga kos'ín koma.

25–26 Kiichja Jesús kitsò-la:

—¿Jñò, a mìtsà jye tíjìn-nò koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá koni kis'iin xitaxá ítjòn xi ki'mì David kò jñà xita-la xi kjihijtako k'e nga no'miì ítjòn tsibijna jè Abiatar? K'e nga kjòhojò-la nga nì mé tjin xi kine, jahas'en ni'ya-la Nainá. Tsakjèn inchrajín tsjeè-la Nainá. Tikoá kitsjaà-la xita-la xi tjiko. Mikiì tjí'nde nga jñà kokjen. Tà jñà no'miì tjí'nde-la nga kokjen.

27 Ìjngoò k'a kitsò Jesús:

—Jè nàchrjein nikjáya, koií xá kisindaà-ne nga kjondaà ts'e xita. Mìtsà koi xá kisindaà-ne xita nga kjondaà ts'e nàchrjein. 28 K'oaá s'ín tjin, 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, skanda jè nàchrjein nikjáya, 'aán otiixoma-la.

Xita xi kixit'aà jngoò tsja

(Mateo 12:9-14; Lucas 6:6-11)

3 1 Ìjngoò k'a jahas'en Jesús ñánda tíjna jngoò ni'ya ingo sinagoga. Kò ya tíjna jngoò xita xi kixit'aà jngoò tsja. 2 Jñà kondra-la Jesús nchisíkinda nga mejèn-la nga skoe a siindaá-ne jè xita xi kixit'aà tsja jè nàchrjein nikjáya, mé-ne nga koma kohòngui-ne. 3 Jesús kitsò-la jè xita xi kixit'aà jngoò tsja:

—Tisítjìn, tisijni ì jngoò osen-la xita.

4 Jesús k'eé kitsò-la jñà xita xi i'nga:

—¿A tsjá'nde kjotixoma nga ndaà s'eén, o xi ch'o s'eén, jè nàchrjein nikjáya? ¿A sindaá-ná xita, o xi sik'en-ná?

Jñà xita xi otì'mì-la ta jyò tsibitsajna. 5 Jesús kiskoòtsejèn-jìin-la xita nga jti komà-la. Tikoá ba kis'e-la nga tájaàjìin tjin inima-la jñà xita. K'eé kitsò-la jè xita xi kixit'aà tsja:

—Tjeèndojoi ndseji.

Tsijmeé tsja, nitoón kjondaà-ne. 6 Jñà xita fariseo, k'e nga itjo-ne, tsajoáya-ne kò xita Herodes nga mejèn-la sikk'en Jesús.

K'e nga kjìn xita kiitjingui-la Jesús ya indii ndáchikon Galilea

7 Jesús kò xita xi kota'yàt'aà-la chinchat'aà xìn. Ján kiì indii ndáchikon. Kjìn xita kiitjingui-la xi nangui Galilea ts'e kò xita nangui Judea, 8 kò xita naxandá Jerusalén, kò xita nangui Idumea, kò xita xijngoaà xajngá nandá Jordán kóhokji jngoò itjandii-la naxandá Tiro kò

Sidón nga kii'nchré-la kjojkón xi kis'iin Jesús. K'oaá komà-ne kjìn jchán xita ijchò tjingui-la. ⁹ Jesús kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Kjit'aà nàchrjein tjañandaà jngòò chitso mé-ne nga mì xita kojtinè-ná.

¹⁰ Koií kjoa-la nga jyeé kjìn jchán xita xk'én kjòndaà-ne. Jñà xita xk'én xi i'nga, yaá fikjanè'ño ñanda tíjna Jesús nga mejèn-la kòòt'aà-la tsja. ¹¹ Jñà xita xi inima ch'o-la neíí tíjìn inima-la, k'e nga beè Jesús bincha-xkó'nchit'aà-la, ikjoàn 'ño chja, tsò:

—Ji-né xi Ki'ndí-la Nainá.

¹² Tanga jè Jesús 'ño tsohótiko nga mì jñà keènojmi yá-né jè.

Kó 'mì 'ín-la xita-la Jesús xi tejò ma-ne

(Mateo 10:1-4; Lucas 6:12-16)

¹³ Xi jye komà iskan, Jesús kiimijìn-jno jngòò nindoò. Kiichja-la xita xi jè ndaà kisaseèn takòn. Xita koi, ijchò kinchat'aà-la. ¹⁴ Ikjoàn jaàjìn tejò xita xi koahitako, tjñà-ne xi siikasén nga kichjaya 'én ndaà-la Nainá ¹⁵ xi tikoá kitjoé-la okixi nga siindaà-ne xita xi ch'in tíjn-la tikoá kochrjekàjìn inima ch'o-la neíí xi tíjìn inima-la xita. ¹⁶ Jñà xita xi kitjaajìn: jè Simón. Ikjoàn tsibít'aàsòn 'ín-la; Pedro kitsò-la. ¹⁷ Kò jñà ixti-la Zebedeo xi 'mì Jacobo kò jè 'ndse xi 'mì Juan, xi tikoá tsibít'aàsòn 'ín-la; Boanerges kitsò-la. (Jè 'én jè tsò-ne: Ixti-la ch'on.) ¹⁸ Kò Andrés; Felipe; Bartolomé; Mateo; Tomás; Jacobo xi ti-la ma Alfeo; Tadeo; Simón, xita xi ya fit'aà-la xita cananista; ¹⁹ Judas Iscariote, jè xita xi kisìngatsja kondra-la Jesús.

Xita xi chjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá

(Mateo 12:22-32; Lucas 11:14-23; 12:10)

K'e nga j'i-ne Jesús ni'ya ñanda síkjáya, ²⁰ jngòò k'a kòkjìn xita skanda mì ti kii kitjò'nde-la nga tsakjèn. ²¹ K'e nga kii'nchré xita xíkjìn Jesús, kjoa xi tís'ín, kii kátsji nga tsòba'ño; kitsò: Skáyaá-la.

²² Jñà xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés xi j'i-ne Jerusalén k'oaá kitsò nga jè xita neíí xi 'mì Beelzebú tíjìn inima-la Jesús, nga jè xita sko-la xita neíí tsjá-la nga'ño nga ochrjekàjìn inima ch'o-la neíí xi tíjìn inima-la xita.

²³ Jesús kiichja-la xita koi. Tsibénojmi jngòò-la kjoa xi mangàsòn. Kitsò-la:

—¿A komaá jè xità neí kochrjekàjiin-ne xi tijè-ne yijo-la ya inima-la xità? Majìn. ²⁴ Tsà jngoò naxandá je, tsà jòya tjín nga kondra títsajna-la xíkjin, mìkiì koma 'nó kítsajna; ²⁵ kò tsà jngoò ni'ya, tsà jòya tjín nga kondra títsajna-la xíkjin, tikoáà mìkiì koma 'nó kítsajna. ²⁶ Tsà jè xità neí, tsà jòya tí'sín xi tijè-ne yijo-la, mìkiì koma 'nó kína. Jye tífehèt'aà nachrjein-la.

²⁷ Jngoò xità xi tjín-la nga'nó, mì yá xi koma kjoahas'en ni'ya-la nga sìichijé-la tsà mì ítòn koiit'aà'nó. K'eé koma sìichijé-la k'e nga jye kàsít'aà'nó.

²⁸ Okixíí xi xan-nó, xità xi tjín-la jé kò xi chjajno-la Nainá, jchat'aà-la jé-la. ²⁹ Tanga jñà xità xi chjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá, mìkiì jchat'aà-la nità mé nó-ne, nità mé nachrjein-ne. Kjo'in s'e-la nità kjé-ne.

³⁰ Koií k'oas'ín kitsò-ne Jesús nga jñà xità xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kitsò-né: “Xità jè, inima ch'o-la neí tíjiin inima-la.”

Nea-la Jesús kò 'ndse

(Mateo 12:46-50; Lucas 8:19-21)

³¹ Xi komà iskan, ijchò 'ndse kò nea-la Jesús. Ján ndítsiaán tsibítsajna. K'eé kinokjoà-la Jesús. ³² Jñà xità xi títsajnandiì-la, kitsò-la:

—Nea-lè kò jñà 'ndsi, ján ndítsiaán títsajna. Jì xó ótsji-lè.

³³ K'eé kiichja Jesús, kitsò:

—¿Yá-né xi nea-na kò xi 'ndsè?

³⁴ Ikjoàn kiskoòtsejèn-jiin-la jñà xità xi títsajnandiì-la. Kitsò:

—Jñà xità koi xi nea-na, kò xi 'ndsè. ³⁵ Nga nità yá xità-ne xi síkitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá, jñà-né xi 'ndsè, xi tichja, kò xi nea-na.

Kjoa xi mangásòn ts'e xità xi bítje xojmá

(Mateo 13:1-9; Lucas 8:4-8)

4 ¹ Jesús ijngoò k'a tsibíts'ia nga tsakóya ya indiì ndáchikon. Kjin jchán ma xità xi chixoñat'aà-la. Jesús jahas'en jngoò chitso xi kjiijnajiin ndáchikon; ikjoàn tsibijnaya. Ngats'ii xità, yaá títsajnat'aà nanguíí ya indiì ndáchikon. ² Kjin skaya kjoa xi mangásòn tsakóya-la xità. K'e nga tsibénojmi-la kitsò-la:

³—Ndaà tin'yaà. Jngoò xità kiì kíjndi xojmá. ⁴ K'e nga tsibíts'ia nga kiskíjndi xojmá, chixò chiba ya iya ndiyá. Ikjoàn j'ii nise; tsakjèn. ⁵ Nguí k'oa tjín chixò ñanda naxi choòn nga chiba ni'nde tjín-la. Jñà xojmá koi,

n̄itoón isò koi-né nga mì nanga t̄jín nangui. ⁶ Tanga k'e nga itjokàtji ts'oi nga kjòtsjè ndobá, kixiñó, ikjoàn jngoò k'aá kixì, koi-né nga tsjìn-la ìma. ⁷ Nguì k'oa t̄jín chixò ya j̄iìn na'yá. K'e nga kjò'nga na'yá, kisik'en-ngui xka-la xojmá; k'oaá ma-ne nga mìkiì tsajà-la toò. ⁸ Tanga j̄nà xojmá xi chixò ñánda nangui ndaà, tsjin, kjò'nga, tsajà-la toò, ndaà itjo. Kitsjaà katé, jàn-kaàn skanda jngoò sìndo toò nga jngoò ijngoò.

⁹ Ikjoàn kitsò Jesús:

—Ndaà t̄iná'yaà koni xan-nò.

Mé-ne kjoa xi mangásòn kisikjeén-ne Jesús

(Mateo 13:10-17; Lucas 8:9-10)

¹⁰ K'e nga jye tsibijna t̄ajngoò Jesús, j̄nà x̄ita xi chrañà títsajnat'aà-la kò x̄ita-la xi tejò ma-ne, kiskònangui-la kó tsòya-ne 'én xi tsibénojmi.

¹¹ Kitsò Jesús:

—J̄nò, Nainá jye kitsjaà-nò nga jchaa kjoa'ma-la kó s'ín otíxoma Nainá. Tanga j̄nà x̄ita xi kj'eíí, tà 'én ts'e kjoa mangásòn s'enojmi yije-la, ¹² mé-ne nga mìkiì skoe-ne nas'ín skótsejèn, t̄ikoaá mìkiì kochiya-la nas'ín kjì'nchré. Nga j̄nà x̄ita, majìn-la síkjatj̄iya kjohítsjeèn-la koa mìkiì jchat'aà-la jé-la.

Jesús tsibénojmi kó tsòya-ne kjoa xi mangásòn ts'e x̄ita xi bítje xojmá

(Mateo 13:18-23; Lucas 8:11-15)

¹³ Kitsò Jesús:

—¿A mì fiya-nò jè 'én ts'e kjoa xi mangásòn? ¿Kós'ín skaya-nò ngats'iì kjoa xi i'nga? ¹⁴ Jè xi bítje xojmá, jè ngaya-la x̄ita xi síka'bí 'én-la Nainá. ¹⁵ J̄nà xojmá xi chixò ya iya ndiyá, j̄nà ngaya-la x̄ita xi 'nchré 'én-la Nainá. K'e nga ma iskan nga jyeé 'nchré, f'iì x̄ita neíí faáxìn jè 'én ya j̄iìn inima-la x̄ita. ¹⁶ J̄nà xojmá xi chixò ya ñánda naxi choòn, j̄nà ngaya-la x̄ita xi 'nchré 'én-la Nainá. Tsjaá s'e-la k'e nga sa 'nchré. ¹⁷ Tanga jè 'én mìkiì ndaà kisij̄iìn inima-la koni xka xi tsjìn-la ìma, mì 'ñó binchako 'én, ta chiba n̄achrjein chíkjoa-la. K'e nga mé kjoa xi sakó-la kò tsà x̄ita fitj̄ingui kondra-la nga jè ngatj̄i-la 'én-la Nainá, n̄itoón síkijna ndiyá-la Nainá. ¹⁸ Jè xojmá xi chixò ya ñánda t̄jín na'yá, j̄nà ngaya-la x̄ita xi 'nchré 'én-la Nainá, ¹⁹ tanga 'ñó síkájno kjoa ts'e tsojmì xi t̄jín isò'nde; kò jè kjoa nchíná konachan-la; kò mejèn yije-la tsojmì xi t̄jín isò'nde. J̄nà kjoa koi síkits'ón-j̄iìn 'én-la Nainá, k'oaá ma-ne nga mìkiì makjìn-ya. ²⁰ Tanga j̄nà

xojmá xi chixò ñánda nga nangui ndaà, jñà ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá koa mokjeín-la; ikjoàn makjìn-ya 'én, k'oaá ngaya-la koni yá xi ojà-la toò. Tsjá katé, jàn-kaàn skanda jngoò sìndo nga jngoò ìjngoò yá.

Kjoa xi mangàsòn ts'e ni'ín xi síhiseèn

(Lucas 8:16-18)

²¹ Jesús kitsò-ìsa:

—¿A k'oaá s'ín mochjeén ni'ín xi síhiseèn nga ya sijnangui kaxa, o ya sijnangui nàchan? Majìn, jngoò ni'ín xi síhiseèn, 'ngaá sijná mé-ne nga síhiseèn-la xita. ²² Nímé kjoa tjin xi tjí'ma i'ndeì xi mìkiì jcha-la; tikoáá tsjin kjoa xi tjí'ma i'ndeì xi mìkiì kotsejèn. ²³ jNdaà tiná'yaà koni xan-nò!

²⁴ Jesús kitsò-ìsa-la:

—Jñò xi na'yà, ndaà tiná'yaà. Koni kji machiya-nò, k'oaá ti kji siikíchiya-nò Nainá, skanda tsjásòn-ìsa-nò. ²⁵ Jè xi tjin-la [kjo'hítsjeèn], tjoé-ìsa-la; tanga jè xi tsjin-la, skanda tjá'aán-la [kjo'hítsjeèn] xi chiba tjin-la.

Kjoa xi mangàsòn ts'e nga majchá nijin

²⁶ Kitsò Jesús:

—Koni s'ín otíxoma Nainá k'oaá tis'ín tjin koni k'e tsà jngoò xita bitje nojmé. ²⁷ Jè nojmé, síxá nga bisò, ma'nga, nas'ín jè xita xi bitje mìkiì tíbeè kós'ín tísíxá nga jè xita ojnafè-né k'e nga nitjen; nga s'e isén osítjen; ²⁸ nga jè nangui tísíjchá; ítjòn bitjo xka-la, iskan ma'nga, ikjoàn tjo-la natín koa ikjoàn majchá nijin. ²⁹ K'e jye majchá nijin, jye ma maxkó nga jye ijchò chiba-la nga sincháxkó nijin.

Kjoa xi mangàsòn ts'e xojmá mostaza

(Mateo 13:31-32; Lucas 13:18-19)

³⁰ Jesús ìjngoò k'a kitsò:

—¿Mé xi kongàsòn-ko koni s'ín otíxoma Nainá?, o ¿mé 'én xi singàsòn-kjoaá? ³¹ Jè mangàsòn-ko koni kji xojmá mostaza; k'e nga sitje ijiin nangui, jè xi isa itsé kji i it'aà nangui. ³² K'e nga jye sitje, bisò, ma'nga skanda isaá 'nga ma koni ngats'ìi xka xi ma chine xi sitje indii ni'ya. 'Nó 'nga ma chrja-la skanda ma bíndaà'a tjé-la nise ya ngui 'nguién-la.

Jesús, kós'ín kisikjeén kjoa xi mangásòn

(Mateo 13:34-35)

³³ Jesús kjin skaya kjoa xi mangásòn kisikjeén nga tsakóya 'én ndaà-la Nainá, koni kji nga ndaà fiya-la xita. ³⁴ Nguì koó kjoa xi mangásòn tsakóya-la xita; nímé 'én kiichja xi mìtsà kjoa xi mangásòn tsibénojmi; tanga k'e nga jye tíjnat'aàxìn-ko xita-la xi kota'yàt'aà-la, k'eé ijngoò k'a tsakóya ndaà yije-la.

K'e nga jè Jesús kisikijnajyò tjojkón

(Mateo 8:23-27; Lucas 8:22-25)

³⁵ K'e nga jye kòjnò nga tíjè-ne nàchrjein, Jesús kitsò-la xita-la xi kota'yàt'aà-la:

—Tíkjaán, ján xijngoà ndáchikon.

³⁶ Jná xita xi kjin ma-ne ta yaá kisikítsajna; kii Jesús ko xita xi kota'yàt'aà-la nga títsajnaya chitso. Tíkoáá tsafáhijtakò chitso xi i'nga.

³⁷ K'e nga jye tímajijn nandá, j'ì jngoò tjojkón xi taxki komà-né; kiskímii'nga nandá koa jè chitso jye kitseè nandá. ³⁸ Jesús yaá kjinafè tàts'en chitso. Kijnanguisko jngoò nikje nguisko. K'eé kisikjaá-la, kitsò-la:

—Maestro, ¿a mìtsà tì'yi nga titsabixònguindá-ná.

³⁹ Jesús k'eé tsasítjen, tsohótiko jè tjo; kitsò-la ndáchikon:

—Jyò tíjni.

Nitòón kisijyò-ne tjo; kjòndaàya-ne. ⁴⁰ Jesús kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—¿Mé-ne tsakjoòn-nò? ¿A mìtsà mokjeiín-nò it'aà ts'an?

⁴¹ Jná xita xi kota'yàt'aà-la ndaà jchán kitsakjòn. Xki xi ján kjònangui-la xíkjín, tsò-la:

—¿Yá xita-ne jè skanda jè tjo ko ndáchikon síkitasòn-la?

Xita Gerasa xi kjin inima ch'o-la neí tíjijn inima-la

(Mateo 8:28-34; Lucas 8:26-39)

5¹ Jesús ko xita xi kota'yàt'aà-la ijchò ján xijngoà ndáchikon ya nangui-la xita Gadareno. ² K'e nga itjojen chitso Jesús ijchò kasit'aà jngoò-la xita xi inima ch'o-la neí tíjijn inima-la. Jè xita jè yaá itjo-ne itsjó ngajo mik'en. ³ Xita jè yaá bijnaya ya itsjó ngajo mik'en. Mì yá xi ma bí't'aà'nó nas'ín na'nó kichá cadena. ⁴ Kjin k'a okis'iin-ko nga

tsibít'aà'nó ndsokò kò tsja na'nó kicha cadena. Niyá xi chíkjoa-la nga kisi'nchré; otejtso xó cadena. ⁵ Kò nachrjein kò nítjen yaá ojmeèsòn nindoò ñánda tjin ítsjó ngajo-la mik'en. Kjindáya tsò kjindáya ská nga kjaán kò yijo-la; 'beé-la ndajo yijo-la. ⁶ K'e nga kijtseè nga kjiin tínychrobá Jesús, tsangachikon. Kii kasit'aà chraña-la, tsasèn-xkó'nchit'aà-la. ⁷ 'Nó kiichja, kitsò:

—¿Mé xi tjin-lè kò 'an, Jesús, Ki'ndí-la Nainá xi 'nó 'nga tjna? Bitsi'bà-lè nga nguixkon Nainá, kì yatoòn-ná.

⁸ Koií k'oas'ín kiichja-ne nga jè Jesús kitsò-la:

—Ngaji inima ch'o-la neíí, titjojiín inima-la xita jè.

⁹ Jesús kiskònangui-la. Kitsò-la:

—¿Kó 'mì-lè?

Jè kitsò:

—Legión 'mì-na, koií-né nga kjin jchán ma-najen.

¹⁰ Jñà inima ch'o-la neíí, 'nó tsibítsi'ba-la Jesús nga mì it'aà xìn skini ya i'nde jè. ¹¹ Kò ya chraña it'aà nindoò, kjin chinga nchikjèn-jno. ¹² Jñà inima ch'o-la neíí tsibítsi'ba-la Jesús. Kitsò-la:

—Yaá tikasén-nájen ñánda tjin chinga; yaá kitjás'en-jiin-jen yijo-la.

¹³ Jesús kitsjaà'nde-la; jñà inima ch'o-la neíí itjojiin inima-la xita jè; ikjoàn jahas'en-jiin yijo-la chinga. Ma-la tsà jò jmiì jñà chinga xi tsanga; tsatíkájjen-jno ya naxi skanda jiin ndáchikon, yaá k'en yije jiin ndáchikon.

¹⁴ Jñà xita xi ko'ndà chinga, tsanga. Kii kénójmí-la xita naxandá kò xita rancho jè kjoa xi komà. Jñà xita naxandá ijchò katsejèn-la kjoa xi komà. ¹⁵ Kjin xita ijchò ñánda tjna Jesús, kijtseè jè xita xi inima ch'o-la neíí tíjiin inima-la nga sa ítjòn. Jyò tjna. Íkjá-ne nikje-la. Ndaà tjin-ne kjohítsjeèn-la. Xita xi ijchò, ta kitsakjòn-la. ¹⁶ Jñà xita xi kijtseè koni s'ín komàt'in jè xita xi inima ch'o-la neíí tíjiin inima-la nga kjòndaà-ne kò chinga xi tsatíkjá, tsibénójmí-la jñà xita xi ijchò xi mìkiì kijtseè. ¹⁷ Jñà xita xi ijchò tsibítsi'ba-la Jesús nga xìn i'nde kàtjì.

¹⁸ K'e nga jahas'en chitso Jesús, jè xita xi inima ch'o-la neíí kisijiin inima-la, tsibítsi'ba-la Jesús nga mejèn-la kjiko. ¹⁹ Tanga jè Jesús mìkiì kitsjaà'nde-la. Kitsò-la:

—T'in-ne ni'ya-lè, ténójmí yije-la xita xingui jè kjondaà xi kisìko-lè Nainá; kós'ín kijtseè ima-lè.

²⁰ Xita jè, kiì; ikjoàn tsibíts'ia nga tsibénójmí-la jñà xita naxandá Decápolis jè kjondaà xi kisìko Jesús. Ngats'iì xita xi kis'enojmí-la tà k'oaá komà-la.

Tsòti-là Jairo kò chjoón xi kitsobà'ńó ítjòn nikje-là Jesús

(Mateo 9:18-26; Lucas 8:40-56)

²¹ Jesús tsibìjna'ya chitso, inchrobà ìjngòò k'a-ne ján xijngoaà ndáchikon, kjin jchán xita chixoñat'aà ìjngòò k'a-là, koa yaá tsibijnandii ndáchikon. ²² Ijchòkon jngòò xita xi 'mì Jairo xi xita ítjòn ts'e ni'ya ingo sinagoga. K'e nga kijtseeè Jesús tsasèn-xkó'nchit'aà-là. ²³ 'Nó tsibítsi'ba-là, kitsò-là:

—Ndí tsòti-nà jye kjomeè biyaà; nchroboí, tíkjiaán, tjat'aà-là ndesei nga kàtandaà-ne, mé-ne nga kíjnakon-ne.

²⁴ Jesús kiiko, kjin jchán xita kiitjingui-là; chiba-là ó'nchò'ńó-né.

²⁵ Yaá sóhojiin jngòò chjoón xi kjò tejò nó xk'én, ch'in jní tjín-là.

²⁶ Kjøtseeé tískjeiín kjo'in ít'aà ts'e chjnexkii; jye xó kisikje yije ton-là; mikii mandaà-ne, ta saà tíma'ńó ch'in-là. ²⁷ Chjoón jè, k'e nga kiì'nchré ít'aà ts'e Jesús, kiìjiiin-là ngats'iì xita kjin; ijton ít's'in kitsobà-ne nikje-là Jesús. ²⁸ K'oas'ín tískítsjeèn, kitsò: “Tsà tà jè nikje-là sikoaa, kondaá-na.”

²⁹ K'e nga kitsobà'ńó nikje-là, nitoón kisijyò-là jní, koa kijtseeèyaá-là yijo-là nga jye kjòndaà-ne ch'in-là. ³⁰ Jesús nitoón kijtseeèya-là nga nga'ńó-là itjoiin; kisikátji, kiskoòtsejèn-jiiin-là xita kjin, kitsò:

—¿Yá xi kàtsobà'ńó nikje-nà?

³¹ Jñà xita xi kota'yàt'aà-là Jesús kitsò-là:

—¿A mìtsà 'yi nga jñà xita ó'nchò'ńó-lè? Ngaji si-né: “¿Yá xi kàtsobà'ńó nikje-nà?”

³² Tanga jè Jesús kotsejèn-jiiin-là jñà xita nga mejèn-là skoe yá xi kitsobà'ńó nikje-là. ³³ Chjoón jè, tsí tíhotsé-né nga kitsakjòn, nga jyeé tíjiiin-là kós'ín komà ch'in-là; kiì, tsasèn-xkó'nchit'aà-là Jesús; tsibénojmí kixi yije-là kós'ín komàt'in. ³⁴ Jesús kitsò-là:

—Ndí neaa, koi-né nga mokjeiín-lè ít'aà ts'an nga kòmandaà-ne. T'in-là ndaà-ne. Jyeé kòmaxkiì-là ch'in-lè.

³⁵ Táko tík'eé tíchja-isa Jesús nga j'iì i'nga xita xi inchrobà-ne ni'ya-là xita ítjòn ts'e ni'ya ingo sinagoga, kitsò-là:

—Kì tì kiì nìsiì-là Maestro, ndí tsòti-lè jyeé k'en.

³⁶ Tanga jè Jesús, nga kiì'nchré koni kitsò okixi xi j'iiko, kitsò-là jè na'èn-là ndí tsòti:

—Kì tsakjoòn-jèn; tà jè-né nga kàtakjeiín-lè.

³⁷ Jesús mikii kitsjaà'nde nga kjin xita kiiko. Tà jè Pedro, Jacobo kò Juan 'ndse Jacobo. ³⁸ K'e nga ijchò ni'ya-là jè xita ítjòn ts'e ni'ya ingo

sinagoga, Jesús kijtsee nga fijen fikjá x̄it̄a, 'ñó nchikjindáya ko 'ñó nchisíkájno. ³⁹ Jahas'en ni'ya Jesús, kitsò-l̄a:

—¿Mé-ne ko'nè-nò nga ko tà ndaà chihindáya-nò? Jè ndí tsòti mìtsà kòbiyaà; ta kjinafé-né.

⁴⁰ J̄nà x̄it̄a xi t̄ítsajna tà tsijnòkeè Jesús. K'èé tsachrje yije ni'ya kóhotjín x̄it̄a; tà j̄nà tsibìtsajna na'èn-l̄a, nea-l̄a, ko x̄it̄a ts'e xi tj̄iko. Ikjoàn jahas'en ñánda kijna ndí tsòti. ⁴¹ Kiskoé tsja, kitsò-l̄a:

—Talita cumi —'én xi tsòya-ne: J̄i tsòti, k'oaá xan-lè, t̄is̄t̄jiin.

⁴² Jè ndí tsòti n̄iton tsas̄it̄jen, tsajmeè-ne. Jye kjò tejò nó tjín-l̄a. J̄nà x̄it̄a xi t̄ítsajna, 'ñó jchán kitsakjòn. ⁴³ Tanga Jesús 'ñó kitsjaà okixi nga mì yá x̄it̄a xi keènojmi-l̄a. Ikjoàn kitsò-l̄a:

—Tj̄i-l̄a nga kàtakjèn ndí tsòti.

Kó kitsò x̄it̄a k'e nga kiì Jesús ján Nazaret

(Mateo 13:53-58; Lucas 4:16-30)

6 ¹ Jesús itjojiin-ne ya i'nde jè, kiì-ne nangui-l̄a Nazaret, tj̄iko x̄it̄a xi kota'yàt'aà-l̄a. ² K'e nga jye ijchò n̄achrjein nikjáya, tsibìts'ia nga tsakóya 'én ndaà-l̄a Nainá ya ni'ya ingo sinagoga. Kjìn jchán ma x̄it̄a xi kiì'nchré-l̄a koni s'ín tsakóya. J̄nà x̄it̄a, tà k'oaá komà-l̄a, kjònangui-l̄a x̄ikjín, kitsò:

—X̄it̄a jè, ¿ñánda komà-l̄a ngats'iì 'én xi okóya? ¿Ñánda ochrje kjoachjine koi ko kjojkón xi s'ín? ³ ¿A mìtsà jè xi chjineyá xi ti-l̄a María, xi 'ndse ma Jacobo, José, Judas ko Simón? ¿A mìtsà t̄ikoa i t̄ítsajnajiiin-ná íchjín ndichja?

X̄it̄a koi mìkiì kòkjeiín-l̄a it'aà ts'e Jesús. ⁴ Tanga jè Jesús kitsò-l̄a:

—Jngoò x̄it̄a xi chj̄a ngajo-l̄a Nainá, n̄ita ñá naxandá-ne yaxkón-né, tanga ya naxandá-l̄a ko ni'ya-l̄a ko it'aà ts'e x̄it̄a x̄ikjín mìkiì yaxkón.

⁵ Jesús n̄imé kjojkón xi ndaà tjín kis'iin nangui-l̄a, tà chiba x̄it̄a xk'én xi tsohót'aà-l̄a tsja nga kisindaà-ne. ⁶ Tà kjòxkón-l̄a Jesús, nga j̄nà x̄it̄a koi, mìkiì mokjeiín-l̄a it'aà ts'e.

Kós'ín tsatíxoma-l̄a Jesús x̄it̄a-l̄a xi tejò ma-ne xi kisikasén nga kisika'bí 'én-l̄a Nainá

(Mateo 10:5-15; Lucas 9:1-6)

Jesús yaá tsajmeè naxandá jtobá xi chrañat'aà kjiyjò nga tsakóya.

⁷ Nga komà iskan, Jesús kiichja-l̄a x̄it̄a-l̄a xi tejò ma-ne xi jè tsibíxáya-l̄a;

jò jò kisikasén, kitsjaà-la òkixi nga kochrjekàjiin inima ch'o-la neí xi tíjiin inima-la xita. ⁸ K'oaá tís'ín kitsjaà-la òkixi nga nimé tsojmi k'oa k'e nga kjoí ndiyá. Kitsò-la:

—Tà k'oaá s'ín tanguió. Tà jngoò yá garrote ch'aà. Kì na'yaá ch'aà, kì inchrájin ch'aà, kì ton ch'aà. ⁹ Komaá tsjayaà xojté-nò. Tà jngoò nachro ch'aà. Kì jò ch'aà.

¹⁰ Jesús kitsò-isa-la:

—K'e nga kijchò jngoò naxandá, jngoò ni'ya titsajna skanda k'e nga konguí-nò. ¹¹ Tsà tjín naxandá ñánda mìkiì skoétjò-nò, tsà majin-la nga 'nchré-nò, titjojnò, titsajneè chijo-la ndsokò mé-ne nga skoe-ne nga jña tjín-la jé nga mìkiì 'nchréñjon. Xi ngui òkixi k'oaá xan-nò k'e nga kijchò nachrjein-la jña naxandá koi, isaá tse kjo'in s'e-la koni s'ín komàt'in naxandá Sodoma kò Gomorra.

¹² Xita koi, kiì nga tsibénqjmíya-la xita nga kàtasíkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne. ¹³ Kjin inima ch'o-la neí tsachrjekàjiin inima-la xita, tikoa kjin xita kisindaà-ne xi xk'én nga kiskaàjno-la asiti.

K'e nga k'en Juan xi kis'iin bautizar xita

(Mateo 14:1-12; Lucas 9:7-9)

¹⁴ Jè Herodes xi xita xá ítjòn tjína, kiì'nchré it'aà ts'e Jesús nga jye xki xi ján naxandá kina'ya-la. Tjín xita xi kitsò:

—Jè Juan xi kis'iin bautizar xita, jyeé jaáya-la. K'oaá ma-ne nga tjín-la nga'ño nga ma-la s'ín kjoxxón xi ndaà tjín.

¹⁵ Tjín xita xi kitsò:

—Jè Elías.

Tikoa tjín xi kitsò:

—Jngoò xita xi kiichja ngajo-la Nainá kjòtseé.

¹⁶ Jè Herodes, k'e nga kiì'nchré kitsò-né:

—Jè Juan xi jaáya-la xi 'an tsatesian sko.

¹⁷ Nga isa kjòtseé, Herodes kisikasén xita nga kitsobà'ño Juan nga kiskinis'en ndayá, koi kjoa-la ts'e chjoón Herodías xi chjoón-la Felipe nga jè Herodes chixàn-kò xi chjoón-la 'ndse. ¹⁸ Nga jè Juan xi kis'iin bautizar xita, kjin k'a òkitsò-la Herodes:

—Mikiì tjii'nde-lè nga ji tijnakoji chjoón-la 'ndsì.

¹⁹ Jè chjoón Herodías, kòjtikeè Juan, mejèn-la nga siik'en tanga mìkiì ma xi síko. ²⁰ Nga jè Herodes, beèxkón Juan kò síkinda-ne nga jye tíjiin-la nga xita kixi-né kò xita tsjeè-né. Herodes k'e nga chjako Juan,

matsjaá-la nga 'nchré-la, tanga mikìi beè mé xi s'iin, a s̀ikitasòn-né, a xi majìn. ²¹ Ijchò jngoò nachrjein xi ndaà ts'e chjoón Herodías k'e nga tsachrje s'eí-la jè Herodes jè nachrjein nga kits'iin. Ijchò xita-la xitaxá ítjòn, kò xita sko-la soldado, kò xita nchiná xi t́ín kóhokji Galilea nga tsakjèn-kò Herodes. ²² Tíkoá ijchò tsòti-la Herodías, jahas'en ni'ya; kitè. Jè Herodes kò xita xi títsajna, ndaà jchán kisaseèn-la koni s'ín kitè jè tsòti. Herodes, xi xita xá ítjòn t́jna, kitsò-la:

—Tijé-ná mé xi mejèn-lè, tsjaà-lè.

²³ K'oaá s'ín kitsjaà-la tso'ba nga tsjá yije-la nita mé xi mejèn-la nas'ín osen nangui xi jè otíxoma-la. ²⁴ Jè tsòti, itjo ni'ya, kiskònangui-la nea-la. Kitsò-la:

—¿Mé xi siijé-la?

Jè nea-la. Kitsò:

—Tijé-la sko Juan xi s'ín bautizar xita.

²⁵ Jè tsòti, nitoón jahas'en ijngoò k'a ni'ya ñánda t́jna xitaxá ítjòn. Kitsò-la:

—I'ndeí mejèn-na nga niton tjiì-ná sko Juan xi s'ín bautizar xita; tinaya-ná chrobate.

²⁶ Jè Herodes, xi xitaxá ítjòn t́jna, 'nó kjòba-la k'e nga kiì'nchré-la jè tsòti. Tanga koíí kjoa-la nga jye kitsjaà-la 'én-la nga nguixkon xita xi títsajna s'eí, kjo'noó kisikitasòn-la. ²⁷ Jè Herodes, tik'eé-ne kisikasén jngoò soldado, kitsjaà okixi nga kàtjanchrohóko sko Juan. ²⁸ Jè soldado kiì ján ndáyá nga tsatesin Juan; ikjoàn j'iiko sko Juan; tjíya-la chroba nga kitsjaà-la jè tsòti; kò jè tsòti kisingatsja nea-la.

²⁹ K'e nga kiì'nchré xita xi kota'yàt'aà-la Juan nga jye k'en, kiikjaá yijo-la nga kiskinìs'en-ngui jngoò ngajo itsjó-la mik'en.

Jè kjojkón xi kis'iin Jesús nga 'òn jmìi xita kisikjèn

(Mateo 14:13-21; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)

³⁰ K'e nga j'iì ijngoò k'a-ne j̀nà xita xi tsibíxáya-la Jesús, tsibénojmi ngats'iì kjoa xi kis'iin kò xi tsakóya ñánda kiì. ³¹ Jesús kitsò-la:

—Nchrobá. Tíkjaán nga s̀ikjáya í'noá jngoò i'nde it'aà xìn.

Koíí k'oa kitsò-la nga kjìn jchán ma xita, koa t́ín bijchó, koa t́ín nchrobá-ne. Jesús kò xita xi tsibíxáya-la skanda mì tì kiì ma'a-la nga kjèn. ³² Tsibitsajnyaya chitso nga ta j̀nà kiì jngoò i'nde it'aà xìn ñánda tsjìn xita. ³³ Tanga kjìn xita kijtseè k'e nga kiì. Kijtseèxkon nga jè Jesús. Ikjoàn kìtjingui-la ngats'iì xita naxandá xi ya chrañàt'aà-la nga kiì-ne

ndsokò; skanda isa ítjòn ijchò jǎà xítà koi. ³⁴ Jesús, k'è nga itjojen chitso, kijtseè nga 'nó kjìn ma xítà xi títsajna; kjòhìmakeè-né. K'oaá ngaya-la koni jǎà orrè xi tsjìn-la paxtò xi ko'ndà. Ikjoàn tsibít's'ia_kò nga kjìn 'én tsibénojímí-la. ³⁵ K'è nga jye 'nó kjòhoxòn, jǎà xítà xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchò kinchat'aà-la, kitsò-la:

—Jyee kjòhoxòn, jè ì'nde jè, it'aà xìn-né, nímé tjín. ³⁶ Kot'in-la jǎà xítà kàtjì-ne nga kàtatse tsojmi xi skìne ya naxandá kò tsà jǎà ni'ya nǎnda nga chrañàt'aà.

³⁷ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Tjì-là jǎò xi kokjen xítà koi.

Kitsò jǎà xítà:

—¿A mejèn-lè nga konguí kindaà-jen inchrájin koni tjín síkijne xítà nga jò sìndò nàchrjein síxá?

³⁸ Kitsò Jesús:

—Chítsejèn-là kó tjín ma inchrájin-nò.

K'è nga kijtseè kó tjín ma-ne, kitsò-la:

—'Òn ma inchrájin kò jò ma tìn.

³⁹ K'è kitsjaà okixi Jesús nga kàtìtsajnajtín jǎà xítà ya ijìn ijǎà nǎnda sasè choòn. ⁴⁰ Íjngó íjngó sìndò tsibít'sajnajtín-ne jǎà xítà; kò tjín nǎnda icháte icháte tsibít'sajnajtín-ne. ⁴¹ Jesús kiskoé jǎà inchrájin xi 'òn ma-ne kò jǎà tìn xi jò ma-ne; ikjoàn kiskoòtsejèn ngajmiì; kitsjaà-la kjondaà Nainá; ikjoàn kisixkoaya inchrájin; k'è kitsjaà-la jǎà xítà xi kota'yàt'aà-la nga kisika'bí-la ngats'iì xítà kjìn xi títsajna. Tìkoá kisìjòya tìn xi jò ma-ne. Kitsjaà-la ngats'iì xítà. ⁴² Tsakjèn yije kóhotjín xítà kó nga kjòskiì. ⁴³ K'è tsibíxkó-ne inchrájin kò tìn xi kjòxkoaya jǎà xi tsiningui-ne; nguì tejò nìsiyá komà. ⁴⁴ Jǎà xítà xi tsakjèn, 'òn jmiì ma-ne xi xítà x'in.

K'è nga jè Jesús tsajmeèsòn ndáchikon

(Mateo 14:22-27; Juan 6:16-21)

⁴⁵ Nga komà iskan, Jesús kisikas'en xítà xi kota'yàt'aà-la ya iya chitso mé-ne nga isa ítjòn kjìchò-ne ján naxandá Betsaida ya xijngoaa ndáchikon; koa jè Jesús k'è tísíhixat'aà xítà xi kjìn ma-ne nga jye nchifi-ne.

⁴⁶ K'è nga jye kisìhixat'aà xítà, Jesús kìmijìn-jno jngoò nindoò nga kii kiichjat'aà-la Nainá. ⁴⁷ K'è nga jye kòjñò, jè chitso, jyee ya síjna jngoò osen ndáchikon. Jesús, nga tajngoò tsibíjnat'aà nangui, ⁴⁸ kijtseè

chitso nga mìkìi ma fi. Nga jè tjo bíchjoà ikon-la. K'e nga tajnòya isa, Jesús kiitjingui-la xita xi kota'yàt'aà-la nga kii-ne ndsoko ya isòn nandá. Tanga k'oaá kis'iin koni tsà mejèn-la nga kjoì ítjòn-la chitso. ⁴⁹ Jnà xita xi kota'yàt'aà-la, k'e nga kijtsee nga tífsòn nandá, k'oaá s'ín kisikítsjeèn, kitsò, tsà inima ch'o-né; kiskindàya xkón ⁵⁰ nga kitsakjòn-la k'e nga kijtsee kóhotjín. Tanga Jesús nitoón kiichja-la, kitsò-la:

—'Ñó t'è-là takòn, kì tsakjoòn-jèn, 'an-ná.

⁵¹ K'e nga jahas'en chitso Jesús, nitoón kisijyò-ne tjo. Tà k'oaá komà-la jnà xita xi kota'yàt'aà-la, ⁵² nga kj'eè kì ndaà fahas'en-jìin-la jè kjojkón xi kis'iin Jesús ts'e inchrájín, koi-né nga tájaàjìin tjín inima-la.

K'e nga jè Jesús kisindaà-ne xita xk'én ján Genesaret

(Mateo 14:34-36)

⁵³ K'e nga jye tsatojiin ndáchikon, ijchò ján nangui Genesaret; yaá tsibít'aà'nó chitso-la ya indii ndáchikon. ⁵⁴ K'e nga tsitajen yije chitso, jnà xita xi ya títsajna, nitoón kijtseeèxkon nga jè Jesús. ⁵⁵ Tikoáá nitoón kii kóhokji nga jngod itjandii i'nde jè. Ikjoàn tsibíts'ia xita nga j'iiko-la ngats'iì xita xi xk'én; kjisòn-la nàchan-yá ya i'nde nánnda nga 'nchré xita nga bijchó Jesús. ⁵⁶ Nita nánnda naxandá nga jahas'en Jesús, tsà naxandá jtobá-né, naxandá iì-né, inchiya-né, kò tsà rancho-né, jnà xita yaá sikáyijò jnà xita xi xk'én ya jngohosen ndiyá; ikjoàn bítsi'ba-la nas'ín tà jè itjòn nikje-la tsobà'nó nga kàtandaà-ne. Ngats'iì xita xi kitsobà'nó nikje-la kjòndaà yijee-ne.

Kjoa xi síkíts'ón xita

(Mateo 15:1-20)

7 ¹ Ijchò xita fariseo kò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés xi j'iì-ne naxandá Jerusalén. Yaá ijchòtjingui-la nánnda tjina Jesús. ² Jnà xita koi, kijtsee i'nga xita xi kota'yàt'aà-la Jesús nga kjèn tjéko tsja nga mikii oníjno; kitsò-la xíkjín [nga mikii nchisíkitasòn koni s'ín tjín kjotíxoma ts'e xita judío xi xkón tjín]. ³ Nga jnà xita fariseo kò ngats'iì xita judío, k'oaá s'ín síkitasòn koni s'ín tjín kjotíxoma-la xita jchínga; tsà mì nguì ndaà koníjno tsja, mikii kòkjen. ⁴ Tikoáá k'e nga f'iì-ne ndítsin, ítjòn oníjno tsja, k'ée kjèn; tjín-isa-la kjotíxoma xi kj'eif koni oníya chítsín-la, tíjì-la, kò chítsín kicha-la kò nàchan-la. ⁵ Koií kjoa-la jnà xita fariseo kò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

—¿Mé-ne mìkiì síkitasòn-ne x̄it̄a xi kota'yàt'aà-lè, koni s'ín t̄jín k̄jot̄íxoma-l̄a x̄it̄a jchínga nga ta k'oaá s'ín k̄jèn t̄jéko tsja?

⁶ Jesús kitsò-la:

—Koni s'ín kiskii Isaiás, x̄it̄a xi kiichja ngajo-l̄a Nainá, ndaà kiichja it'aà tsajòn, j̄n̄ò, x̄it̄a xi jò ma isén-nò, k'e nga kitsò:

J̄n̄a x̄it̄a koi,

beèxkón-na xi tà 'én chja,

t̄anga j̄n̄a in̄ima-l̄a k̄jiin títsajna;

⁷ Nìmé chjì-l̄a nga beèxkón-na,

nga k̄jot̄íxoma-l̄a x̄itaá okóya koni tsà k̄jot̄íxoma-l̄a Nainá.

⁸ J̄n̄ò, n̄ikíjna-nò xi nguì k̄jot̄íxoma-l̄a Nainá, k̄o jè onguít̄jngui-l̄a k̄jot̄íxoma-l̄a x̄it̄a jchínga-nò nga oníya t̄jì-nò, ch̄itsín-nò; k̄jìn sk̄aya k̄jot̄íxoma t̄jín-nò koni s'ín 'nè.

⁹ Kitsò-isa Jesús:

—J̄n̄ò, nachrjekàngui-nò xi nguì k̄jot̄íxoma-l̄a Nainá, jè n̄ikitasòn k̄jot̄íxoma-l̄a x̄it̄a jchínga-nò. ¹⁰ Moisés k'oaá kitsò: “Jchaxkoín na'èn-lè k̄o nea-lè.” K'oaá t̄i kitsò: “Jè xi chjajno-l̄a na'èn-l̄a k̄o nea-l̄a, t̄jínè-l̄a nga sik'en.” ¹¹ T̄anga j̄n̄ò bixón-nó: “Jngòò x̄it̄a, ma kit̄so-l̄a na'èn-l̄a, o nea-l̄a: Mìkiì koma siichjât'aà-lè; ngats'iì tsojmì xi t̄jín-na, Corbán-né.” ('Én xi tsò Corbán, 'én Hebreo-né; tsòyaá-ne: jè Nainá jyeé kitsjaà yije-la.)

¹² Bixón-nó nga mì t̄i kiì t̄jì'nde-l̄a nga kosik̄o na'èn-l̄a, o nea-l̄a. ¹³ J̄n̄ò, nachrjekàngui-nò 'én-l̄a Nainá nga n̄ikatoya-l̄a xinguiòo k̄jot̄íxoma-l̄a x̄it̄a jchínga-nò. K̄jìn sk̄aya k̄jot̄íxoma t̄jín-isa-nò xi k'oaas'ín 'nè.

¹⁴ Jesús, k'eé kiichja-l̄a ngats'iì x̄it̄a, kitsò-la:

—Ngats'ioò, t̄iná'yaà k̄o ndaà k̄atachiya-nò. ¹⁵ Nìmé t̄jín xi fahas'en-j̄iìn yijo-l̄a x̄it̄a xi síkits'ón. Jè-né xi in̄ima-l̄a x̄it̄a bitjojiìn-ne, xi síkits'ón.

¹⁶ ;Ndaà t̄iná'yaà koni xan-nò!

¹⁷ Jesús itjokàjiìn-l̄a x̄it̄a; kiì, jahas'en jngòò ni'ya; ik̄joàn j̄n̄a x̄it̄a xi kota'yàt'aà-l̄a kiskònangui-l̄a kó tsòya-ne jè k̄joa mangásòn xi tsibénojmi.

¹⁸ Kitsò Jesús:

—¿J̄n̄ò, a t̄ikoaá mìkiì machiya-nò kó tsòya-ne? ¿A mì fiya-nò ngats'iì tsojmì xi fahas'en-j̄iìn yijo-l̄a x̄it̄a mìkiì síkits'ón ¹⁹ nga mìtsà in̄ima-l̄a fahas'en-j̄iìn? Yaá fahas'en indso'ba, ik̄joàn bitjo-ne k'e nga fi k̄ítsajna ján baño.

Jesús kitsòyaá-ne: Ngats'iì tsojmì xi ma chine, tsjeè-né; mìkiì síkits'ón in̄ima-l̄a x̄it̄a. ²⁰ Kitsò-isa Jesús:

—Jè k̄johítsjeèn xi bitjojiìn in̄ima-l̄a x̄it̄a, jè xi síkits'ón. ²¹ Koi-né nga in̄ima-l̄a x̄it̄a nchrobájiìn, j̄n̄a k̄johítsjeèn xi ch'o tsò, koni jè k̄joa chijngui

ts'e xit̩a xi jye chixàn k̩o xi kj'eè bixan jèn, k̩o xi xit̩a sík'en, ²² k̩o kjoa chijé, k̩o kjoa tse mejèn, k̩o kjoa ts'en, k̩o kjoa konachan, k̩o kjoa ts'e xi otònè-là kjoa ts'e yijo-ná, k̩o kjoaxitakòn, k̩o kjoa 'on takòn, k̩o kjoa 'nga ikon, k̩o kjoa 'én ndiso, k̩o kjoa tònḁo xi mìtsà ítjòn nìkítsjeèn. ²³ Ngats'iì kjoa koi xi inima-là xit̩a bitjokàjiin-ne, koi xi síkits'ón xit̩a.

Mé xi komàt'in chjoón xi xìn nangui-là nga kòkjeiín-là ít'aà ts'e Jesús

(Mateo 15:21-28)

²⁴ Kii Jesús ján naxandá Tiro k̩o Sidón. K'e nga ijchò ya, jahas'en jngòḁ ni'ya; mejèn-là nga mì yá xit̩a xi skoe, tanga mìkii komà tsibijna'ma.

²⁵ Nìtoón kii'nchré jngòḁ chjoón xi inima ch'o-là neií tíjiin inima-là tsòti-là. Kii ñánda tíjna Jesús nga tsasixkó'nchit'aà-là; ²⁶ tsibítsi'ba-là nga kochrjekàjiin jè inima ch'o xi tíjiin inima-là tsòti. Jè chjoón, yaá i'nde-là ñánda 'mì Sirofenicia; 'én griego chja. ²⁷ Jesús kitsò-là:

—Tjiin'nde-là jñà kàtakjèn ítjòn xi ixti ma. Mìkii ndaà tjín tsà chjaà'an-là ñiño jñà ixti, ikjoàn k'oì-lá ndí nañá.

²⁸ Jè chjoón kitsò:

—Ndaà tjín Na'èñ; tanga jñà ndí nañá kineé xi-là tsojmì xi bixòngui ímìxa xi síkatsjoḁ ixti.

²⁹ K'eé kitsò Jesús:

—Ndaà kinokjoi. T'in-ne ni'ya-lè. Jè inima ch'o-là neií, jye itjokàjiin-ne inima-là tsòti-lè.

³⁰ K'e nga ijchò-ne ni'ya-là, jè chjoón, jè tsòti-là, yaá kijnasòn nachan; tanga jye itjokàjiin-ne inima-là jè inima ch'o-là neií.

K'e nga jè Jesús kisindaà jngòḁ-ne xit̩a jtayaà k̩o xi skí'in

³¹ Jesús kii-ne ya i'nde ts'e Tiro; jahatojiin i'nde Sidón, tikoá jahatojiin nangui xi 'mì Decápolis, ijchò-ne ya ndáchikon ts'e Galilea.

³² Yaá ijchòk̩o jngòḁ xit̩a xi jtayaà k̩o skí'in, tsibítsi'ba-là Jesús nga kòt'aà-là tsja jè xit̩a jè. ³³ Jesús, ít'aà xìn kiìk̩o ñánda tsjìn xit̩a, k'eé jahas'en jnótsja ya líká-là, k̩o ndánachrá-là kisikaàjno nijen-là. ³⁴ Jesús kiskòtsejèn ngajmii; ikjoàn jaátse-là, kitsò:

—¡Efata! —tsò-ne 'én jè: ¡Kàtatáx'a!

³⁵ Nìtoón kitáx'a-ne líká-là xit̩a jè, tikoáá ndaà komà kiichja-ne.

³⁶ Jesús kitsò-là jñà xit̩a:

—Kì yá xit̩a xi bènojmi-là.

Tanga k'e nga 'nó tsibít'in-la Jesús nga mì yá x̄it̄a keènojmi-la, tanga j̄n̄a x̄it̄a isaá ndaà kiskinìsòn 'én. ³⁷ J̄n̄a x̄it̄a xi kiì'nchré, ta kjojkón-la, kitsò:

—Ndaà s'ín yije. Síndaà-ne x̄it̄a xi jtayaà kò xi mikiì ma chja.

Jè kjojkón xi kis'iin Jesús nga ñijòn jmiì x̄it̄a kisikjèn

(Mateo 15:32-39)

8 ¹ Ìjngòè nchrjein nga kjin jchán x̄it̄a kjòkóya koa tsjin tsojmì xi kine, Jesús kiìchja-la x̄it̄a-la xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

² —J̄n̄a x̄it̄a koi, mahimakeè-ná. Jyeé kò jàn nchrjein tjín-la nga títsajnakò-na koa nímé tjín tsojmì xi kine. ³ Tsà tà kòs'ín siikasén chjan-na ni'ya-la yaá kohindaàya ndiyá nga tjín xi kjìin inchrobà-ne.

⁴ Kitsò x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la Jesús:

—¿Kòs'ín sikjèn x̄it̄a koi jngòè i'nde it'aà xìn ñánda nímé tjín?

⁵ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Kó tjín ma inchrajín xi tíyijò-nò?

Kitsò j̄n̄a x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la:

—Itoò ma-ne.

⁶ K'eé kitsò Jesús:

—Koatìn-la kàtitsajnat'aà nangui j̄n̄a x̄it̄a.

Jesús kiskoé inchrajín xi itoò ma-ne; kitsjaà-la kjondaà Nainá ikjoàn kisixkoaya; k'eé kjòngatsja j̄n̄a x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la mé-ne nga kisika'bí-la j̄n̄a x̄it̄a xi kjin ma-ne. ⁷ Tíkooá tíyijò chiba-la tin jtobá. Jesús kisichikon-t'in; ikjoàn kitsò-la x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la:

—Tika'bió.

⁸ Tsakjèn yije x̄it̄a kóhotjín skanda kó nga kjòskii; k'e nga tsibíxkó-ne j̄n̄a xi kjòkkoaya nga tsiningui-ne, nguì itoò nisiyá koma. ⁹ J̄n̄a x̄it̄a xi tsakjèn, kjomeè ñijòn jmiì ma-ne. Jesús, ikjoàn kisihixat'aà-ne j̄n̄a x̄it̄a; ¹⁰ ikjoàn jahas'en chitso kò x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la. Yaá kii i'nde ñánda 'mì Dalmanuta.

K'e nga j̄n̄a x̄it̄a fariseo jngòè seña kisijé xi jeya tjín

(Mateo 16:1-4; Lucas 12:54-56)

¹¹ Ijchò x̄it̄a fariseo, tsibíts'ia nga tsajoókjoè-kò Jesús. Kisijé jngòè-la seña xi jeya tjín xi it'aà ts'e Nainá nchrobà-ne nga mejèn-la skoe tsà kixi kjoa nga Nainá kisikasén. ¹² Jesús 'nó jaátse-la, kitsò:

—Jǎà x̄it̄a koi, ¿mé-ne seña xi jeya t̄jín s̄jé-ne? Xi nguì okixi, k'oaá xan-nò, nijngoò seña jchaa.

¹³ Yaá kisikítsajna x̄it̄a koi; jahas'en ijngoò k'a-ne chitso; kii ján xijngoàà ndáchikon.

Na'yo san-la x̄it̄a fariseo

(Mateo 16:5-12)

¹⁴ Jǎà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la Jesús, k'e nga kiì, kijchàajiin-la mìkiì ts'a inchrájin. Tà jngoò ma inchrájin xi kjinaya-la chitso. ¹⁵ Jesús kitsò-la:

—Chítsejèn-là koa t̄ikindaá yijo-nò it'aà ts'e na'yo san-la x̄it̄a fariseo ko ts'e Herodes.

¹⁶ Jǎà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la Jesús tsohóko x̄ik̄jín, kitsò-la:

—Koif k'oa tsò-ná nga mìkiì kich'á inchrájin.

¹⁷ Jesús kisijiin-la koni s'ín nchijoó, k'eé kitsò-la:

—¿Mé-ne kobixón-nò nga tsjin-nò inchrájin? ¿A kj'eè fiya-nò? ¿A mì machiya-nò? ¿A tsí 'nó tájaajiin t̄jín inima-nò? ¹⁸ T̄jín xkoòn, ¿mé-ne mìkiì tsejèn-nò? T̄jín líká-nò, ¿mé-ne mìkiì na'yà-nò? ¿A mì bítsjeèn-nò ¹⁹ k'e kisika'biá inchrájin xi 'òn ma-ne koa 'òn jmiì x̄it̄a tsakjèn? ¿Kó t̄jín nisiyá tsiningui-ne xi tsibíxkó-isa?

Kitsò jǎà x̄it̄a:

—Tejò nisiyá komà.

²⁰ —K'e nga kisika'biá jǎà inchrájin xi itoò ma-ne, koa ñijòn jmiì x̄it̄a tsakjèn, ¿kó t̄jín nisiyá tsiningui-ne xi tsibíxkó-isa?

Kitsò jǎà x̄it̄a:

—Itoò nisiyá komà.

²¹ K'eé kitsò-la:

—¿A tà kó kj'eè machiya-nò?

K'e nga jè Jesús kisindaà jngoò-ne x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-la

²² Jesús ijchò ján naxandá Betsaida; ya ijchòko jngoò-la x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-la. Tsibítsi'ba-la nga kátát'aà-la tsja jǎà xkon. ²³ Jesús kitsobà'nó tsja jè x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-la. Ikjoàn tsachrjekàjiin naxandá, tsibíchrángui xkon, ikjoàn tsohósòn-la tsja. K'eé kiskònangui-la a tsejèn chiba-la. ²⁴ Jè x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-la kiskoòtsejèn, kitsò:

—Jye be x̄it̄a tanga k'oaá ma-na ta koni kjoàn yá kjoàn nga t̄jima.

²⁵ Jesús, ijngoò k'a tsohót'aà-là tsja jñà xkōn. Kitsò-là nga ndaà kàtakotsejèn, nìtoón kjòndaà-ne. Ndaà kijtseè yije-ne. ²⁶ Jesús kisìkasén-ne ni'ya-là xìtā jè, kitsò-la:

—Kì yā bitjaàs'en-jìin naxandá, kì yá xìtā xi bènojímí-la.

K'è nga jè Pedro tsibénojímíya nga Jesús, jé xi Cristo

(Mateo 16:13-20; Lucas 9:18-21)

²⁷ Itjo Jesús kō xìtā xi kota'yàt'aà-là, kù yā naxandá jtobá xi chja-ne Cesarea ts'è Filipino. K'è nga tjímaya ndiyá, Jesús kiskònangui-là xìtā xi kota'yàt'aà-là, kitsò-la:

—¿Kó tsò jñà xìtā? ¿Yá-ná 'an?

²⁸ Kitsò jñà xìtā xi kota'yàt'aà-là:

—Tjín xi tsò: “Jé Juan xi kis'iìn bautizar xìtā.” Tjín xi tsò: “Jé Elías.”
Tìkoáá tjín xi tsò: “Jngoò xìtā xi kùichja ngajo-là Nainá.”

²⁹ Jesús kiskònangui-là jñá xìtā xi kota'yàt'aà-là; kitsò-la:

—¿Jñò kó bixón? ¿Yá-ná 'an?

Kùichja Pedro, kitsò:

—Jì-né xi Cristo [xi xó kisìkasén-lè Nainá].

³⁰ Tanga jè Jesús kitsò-là:

—Kì yá xìtā xi bènojímí-là xi it'aà ts'an.

K'è nga jè Jesús tsibénojímíya kjoa biyaà-là

(Mateo 16:21-28; Lucas 9:22-27)

³¹ Tsibíts'ia Jesús nga tsakóya-là xìtā xi kota'yàt'aà-là, kitsò-la:

—'An xi Ki'ndí-là Xìtā xan-là yijo-na, tse kjo'in siikjiaán; kōchrjengui-na jñà xìtā jchínga, kō jñà xìtā sko-là nō'miì, kō xìtā xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés. Siik'eén-na tanga k'è nga kijchò jàn naxrjein kjoaáya-na.

³² Jesús nguì ndaà tsibénojímí kjoa xi komàt'in. Jé Pedro kùichjat'aàxìn-là Jesús nga mìkii ndaà tjín koni tsò. ³³ Tanga Jesús, kisikáfaya, kiskoòtsejèn-là xìtā xi kota'yàt'aà-là, tsohótiko Pedro. Kitsò-la:

—Tìsìt'aàxìn-ná jì xìtā neíf. Nga jì, mìtsà k'oas'ín nìkítsjìin koni s'ín tjín kjohítsjeèn-là Nainá. Ngaji tà k'oas'ín nìkítsjìin koni s'ín tjín kjohítsjeèn-là xìtā.

³⁴ Jesús kùichja-là xìtā xi kota'yàt'aà-là kō xìtā xi tjìngui-là. Kitsò-la:

—Tsà yá xi mejèn-la nga xita ts'an koma, kàtatsjeiin-takòn mé xi mejèn-la yijo-la; koni jngoò xita xi 'yajen krò-la, kàtijnandaà nga siikjeiin kjo'in xi kjoa ts'an; ndaà kàtjìt'aà-na. ³⁵ Nga nita yá xita xi mejèn-la kochrjetjì yijo-la nga nimé kjo'in sakò-la, tà saá siichija-né kò kjo'in kíjnajiin; tanga jè xi tijnandaà nga tsjá yijo-la xi kjoa ts'an kò kjoa ts'e 'én ndaà-la Nainá, jè-né xi kitjokàjiin kjo'in nga it'aà ts'an ndaà kíjna. ³⁶ ¿Mé xi siikijne xita nas'ín tjoé yije-la isò'nde tsà siichja inima-la? Nimé. ³⁷ ¿A koma koiichjí kjoabiyaà jngoò xita xi majìn-la nga kiyá? Majìn. ³⁸ Tsà tjin i'nga xita xi kosobà-la it'aà ts'an kò it'aà ts'e 'én-na ya nguixkon xita jé xi tjin, tikoaá 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, kosobà-na it'aà ts'e k'e nga kjoikoaa ijngoò k'a kjoajeya-la Na'èn-na kò àkjale tsjeè-la Nainá.

9 ¹ Jesús kitsò-isa:

—Okixí xi xan-nò, títajnajjìn i'nga xita ijndé xi mìkìl kiyá skanda k'e nga skoe kó s'ín otíxoma Nainá nga kjoiko nga'nó-la.

K'e nga jè Jesús jahatjiya í'nó isén-la kóhokji yijo-la

(Mateo 17:1-13; Lucas 9:28-36)

² Nga komà joòn nàchrjein, Jesús kiimijìn-jno jngoò nindoò xi 'nga kji; tà jnà kiikò Pedro, Jacobo kò Juan. K'e nga ijchò i'nde jè, Jesús, jahatjiya í'nó isén-la nga nguixkon jnà xita koi. ³ Jè nikje-la 'nó kjòchroba, tsí ote ni'ín né. Tsjìn xita nga tjtisa isò'nde xi ma-la ts'iin nikje koni s'ín kjòchroba. ⁴ Tikoaá kijtsee jè Elías kò Moisés nga nchijoókjoò kò Jesús. ⁵ Jè Pedro kitsò-la Jesús:

—Maestro, ndaà tjin nga i títajnaá. Jàn ni'ya xkójndà kíndaà-jen. Jngoò tsiji, jngoò ts'e Moisés, jè xi ijngoò ts'e Elías.

⁶ Jè Pedro tà k'oaá kitsò. Mì tì kì beè-ne kó s'ín kiichja nga 'nó kitsakjòn xita koi. ⁷ K'eé j'iì jngoò 'nguién-la ifi xi tsibí'ma xita koi; yaá ijiin ifi kina'yà jngoò-la 'én xi kitsò:

—Jè jèè xi ki'ndí-na xi 'nó matsjake. Jè tiná'ya-là.

⁸ Tik'e-ne kiskoòtsejèn xita koi. Mì tì yá tjin-ne. Tà jè tajngoò Jesús síjna.

⁹ K'e nga inchrobàjen-t'aà-ne nindoò, Jesús kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Kì yá xita xi bènojmi-là jè kjoa xi kà'yaà; skanda k'eé tènøjmi-là k'e nga kjoaáya-na it'aà ts'e kjoabiyaà 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na.

¹⁰ Jnà xita xi kota'yàt'aà-la tsibí'ma jè kjoa jè, sakoá tsajoóya-ne kó tsò-ne xi tsò-la kjoaáya-la. ¹¹ Kiskònangui-la Jesús. Kitsò-la:

—¿Mé-ne kòtsò-ne j̄nà x̄it̄a xi okóya kjotíxoma-l̄a Nainá xi kiskii Moisés nga jè Elías kjoíí ítjòn?

¹² Jesús kitsò-la:

—Okixi né. Jè kjoíí ítjòn Elías, jè koìndaàjiìn yije kjoa. ¿Koa mé-ne kòtsò-ne Xojon-l̄a Nainá nga 'an xi Ki'ndí-la X̄it̄a xan-l̄a yijo-na, tseé kjo'in siikjiaán, toòn skoe-na x̄it̄a? ¹³ Tanga 'an, k'oaá xán-nò, jè Elías jyeé j'ìi. J̄nà x̄it̄a k'oaá s'ín kisikò koni s'ín mejèn-l̄a. Tanga k'oaá s'ín tíchja Xojon-l̄a Nainá nga k'oaá s'ín komat'in.

K'e nga jè Jesús kisindaà jngoò-ne ti xi inima ch'o-la neíí tíjiìn inima-la

(Mateo 17:14-21; Lucas 9:37-43)

¹⁴ Jesús k'e nga ijchò-ne ñánda títsajna x̄it̄a xi kota'yàt'aà-l̄a xi i'nga, kijtseè nga kjìn jchán ma x̄it̄a xi títsajna. Yaá títsajnajiìn i'nga x̄it̄a xi okóya kjotíxoma-l̄a Nainá xi kiskii Moisés, 'ñó nchijoóya-ne. ¹⁵ J̄nà x̄it̄a k'e nga kijtseè nga ijchò Jesús, tà k'oaá koma-la. Kii yije kóhotjín nga kisihixat'aà. ¹⁶ Jesús kiskònangui-l̄a, kitsò-la:

—¿Mé xi kò ta ndaà chibàya-nò?

¹⁷ K'eé kiichja jngoò x̄it̄a xi ya tíjnajiìn. Kitsò:

—Maestro, jè ki'ndí-na kòf'iikò-lè. Inima ch'o-la neíí tíjiìn inima-la; mikii ma chja. ¹⁸ Nìton ñánda tíjna k'e nga tsobà'ñó, majndoòt'aà nangui kò ochrje ndáxó tso'ba, síjts'iìn ni'ño, ikjoàn sijna tsjò. Koi tìsijé-la x̄it̄a xi kota'yàt'aà-lè nga kàtachrjekàjiìn inima-la jè inima ch'o-la neíí tanga mikii bitjokàjiìn-la.

¹⁹ Kiichja Jesús, kitsò:

—J̄nò, x̄it̄a xi mikii mokjeíín-nò it'aà ts'an. ¿Skanda mé nàchrjein kótijnako-nò? ¿Mé nàchrjein ska-na kjoa-nò? Nchrohóko-ná jè ti ijndé.

²⁰ K'eé kiikò jè ti ya nguixkon Jesús; jè inima ch'o-la neíí, k'e nga kijtseé Jesús, ijngoò k'a k'en xín ti. K'e nga kiskaat'aà nangui tsangáyà'nde koa itjo ndáxó tso'ba. ²¹ Jesús kiskònangui-l̄a na'èn-l̄a, kitsò-la:

—¿A kjòtseé oma-la ti-lè?

Jè na'èn-l̄a kitsò:

—Tik'e-ne nga sa ndí ti jtobá kji. ²² Jè inima ch'o-la neíí kò kjìn jchán k'a síkatjen-jiìn ni'ín kò síkatjen-jiìn nandá nga mejèn-l̄a sík'en. Tsà koma-lè mé xi sikoi, jchahimatakòn-nájen kò tichját'aà-nájen.

²³ Jesús kitsò-la:

—¿Kó si tsà koma-lè? Ma yije-né nita mé kjoa-ne jè xi mokjeíín-la.

²⁴ Nìtoón 'ñó kiichja jè na'èn-l̄a ti. Kitsò:

—Mokjeíín-na, tichját'aà-isa-ná nga ngui isa ndaà kòkjeíín-na.

²⁵ Jesús k'e nga kijtsee nga tíma k̄jìn x̄it̄a, tsohótiko jè in̄im̄a ch'o-la neif; kitsò-la:

—Ngaji, in̄im̄a ch'o-la neif xi mìkiì ma-lè nokjoi k̄o mìkiì na'yì, 'an, k'oaá xan-lè, titjoiìn in̄im̄a-la ti jè; k̄i ti yaá bitjaàs'en-jìin-ne in̄im̄a-la.

²⁶ Jè in̄im̄a ch'o-la neif kiskindà yaxá; ikjoàn ijngod k'a k'en x̄in ti. Ikjoàn itjoiìn-ne in̄im̄a-la. Kisikájna jè ti koni tsà jye k'en, j̄n̄a x̄it̄a xi nchikotsejèn, kitsò:

—Jyeé k'en.

²⁷ Tanga jè Jesús kitsobà'nó tsja; kiskímì'nga; ikjoàn tsasíjna kixi jè ti.

²⁸ K'e nga jahas'en ni'ya Jesús, j̄n̄a x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la kiskònangui-la nga tajngod, kitsò-la:

—¿Mé-ne ngajen mìkiì kòbitjoiìn-najen jè in̄im̄a ch'o-la neif?

²⁹ Kìichj̄a Jesús, kitsò:

—J̄n̄a in̄im̄a ch'o-la neif xi okjoàn, k'eé bitjokàjiìn nga nokjoat'aà-là Nainá k̄o nga bijnachjaán.

K'oaá s'ín tsibénojmí Jesús kjoabiyaà-la xi ma-ne jò k'a

(Mateo 17:22-23; Lucas 9:43-45)

³⁰ K'e nga kiì-ne ya i'nde jè, jahatojiìn nangui Galilea. Tanga Jesús majìn-la nga x̄it̄a skoe; ³¹ Jesús k'oaá s'ín tsakóya-la x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—'An xi Ki'ndí-la X̄it̄a xan-la yijo-na yaá tso'ba'nó-na j̄n̄a x̄it̄a; ikjoàn siik'en-na. Tanga k'e nga kijchò jàn nachrjein nga kiyá, kjoaáya-na.

³² Tanga j̄n̄a x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la mìkiì kjòch̄iya-la 'én xi kitsò-la. Tà kitsakjòn-né, mìkiì kiskònangui-la.

Yá x̄it̄a x̄íkjín xi k̄ijna ítjòn

(Mateo 18:1-5; Lucas 9:46-48)

³³ K'e nga ijchò ya naxandá Capernaum, k'e nga jye títsajna iya ni'ya, Jesús kiskònangui-la x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—¿Mé xi koa ta ndaà chibàya-nò k'e nga tìtsanchrobáya ndiyá?

³⁴ X̄it̄a xi kota'yàt'aà-la tà jyò tsibìtsajna, koi-né, k'e nga nchinchrobá ya ndiyá, tsajoóya-ne yá x̄it̄a x̄íkjín xi k̄ijna ítjòn. ³⁵ Jesús tsibìjna; ikjoàn k̄iichj̄a-la nga tejò x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—Tsà yá x̄it̄a xi mejèn-la nga k̄ijna ítjòn, ta saà jè kjoehet'aà-ne, ch̄i'nda-la kàtama ngats'iì x̄it̄a xi i'nga.

³⁶ Jesús kiskoé jngò ndí ti. Tsasíjna 'nchòhosen. Tsa'nga. Ikjoàn kitsò-la:

³⁷ —Nìta yá-ne xi it'aà ts'an skoétjò jngò ndí ti koni jè, 'aán xi skoétjò-na; kò jè xi skoétjò-na mìtsà tà 'an skoétjò-na, tìkoaá jè skoétjò xi kisikasén-na.

Yá xi kondra-la Cristo kò yá xi xita ts'e

(Lucas 9:49-50; Mateo 10:42)

³⁸ Kìichja Juan, kitsò:

—Maestro, jngò xita ki'ya-jen xi it'aà tsiji ochrjekàjiin inima ch'o-la neí inima-la xita. Tanga mìtsà xita tsaján; mìkii kits'i'nde-lajen.

³⁹ Jesús kitsò:

—Kì k'oaá nìkoo. Niyá-jèn xi it'aà ts'an s'iin jngò kjoxxón xi ndaà tjin xi tije kichjajno-ná. ⁴⁰ Jè xi mìtsà kondra tsaján, it'aà tsaján tjna.

⁴¹ Ngats'i' xita xi it'aà ts'an tsjá jngò chitsín-nò nandá, koií kjoa-la nga xita-la Cristo 'mì-nò, okixí xi xan-nò, jña xita koi, tjoé-la chjí-la.

Xita xi bit'in-ná nga binchaàtsjiaá jé

(Mateo 18:6-9; Lucas 17:1-2)

⁴² Nìta yá-ne xi jé skinìjiin jngò ndí xita ima xi mokjeín-la it'aà ts'an, isaá-la ndaà koma tsà sngui'nó jngò ndajo natsí ís'iin, ikjoàn sikatjengui ndáchikon. ⁴³ Tsà jè ndsaa ótsji jé-nò, tichátjòn. Ìsaá ndaà-ne tsà xkoán titsjòè nga kitjás'en-jñòè kjoabinachon mì k'oa-ne tsà jò ma ndsaa koa ján konguió ijiin ni'ín nánnda mìkii bits'o, ⁴⁴ ya nánnda mìkii biyaà ch'i'ndo xi kine-ná kò ya nánnda mìkii bits'o ni'ín nga títia. ⁴⁵ Tsà jña ndsokòè ótsji jé-nò, tichátjòn. Ìsaá ndaà-ne tsà xkoán titsjòè nga kitjás'en-jñòè kjoabinachon mì k'oa-ne tsà jò ma ndsokòè koa ján konguió ijiin ni'ín, ⁴⁶ ya nánnda mìkii biyaà ch'i'ndo xi kine-ná kò ya nánnda mìkii bits'o ni'ín nga títia. ⁴⁷ Tsà jña xkoòn ótsji jé-nò, tinachrjeè. Ìsaá ndaà-ne tsà jngòè ma xkoòn nga kitjás'en-jñòè nánnda tìhotíxoma Nainá mì k'oaá-ne tsà jò ma xkoòn koa ján konguió ijiin ni'ín ⁴⁸ ya nánnda mìkii biyaà ch'i'ndo xi kine-ná kò ya nánnda mìkii bits'o ni'ín nga títia.

⁴⁹ Ngats'i' xita sa ni'ín kotsjeè-ne, koa jña kjotjòè xi tsjá xita, naxaa kojnchra-ne. ⁵⁰ Jè naxa, ndaà-né; tanga tsà mì tì kii jnchra-ne, çkós'ín siko-la nga kojnchra ijngòè k'a? Kàtasijiin naxa inima-nò koa 'nchán titsajnakò xinguiòo.

K'e nga jè Jesús tsakóya kjoa ts'e xita xi tsjiin xikjin

(Mateo 19:1-12; Lucas 16:18)

10¹ Jesús itjojijn ya naxandá Capernaum, kii ján i'nde Judea, ijchò ján nangui ijton xajngá nandá Jordán. Yaá kòkjin ijngoò k'a xita; koa jè tsibíts'ia ijngoò k'a nga tsakóya-la xita koni s'in kjit'aà. ²Ijchò kinchat'aà chraña i'nga-la xita fariseo. Nga mejèn-la skónachan-la, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A tji'nde-la xi x'in nga tsjin chjoón-la?

³Tanga Jesús kitsò-la:

—¿Kós'in tsakóya-nò Moisés?

⁴Kitsò xita koi:

—Moisés kitsjaà'nde-né nga ma sindaà xojon nga koma tsjin xikjin xita.

⁵Jesús kitsò-la:

—Moisés, koi k'oa kitsò-nò, jñò, 'ñó tájaajijn tjin inima-nò. ⁶Tanga k'e nga sa kisindaà isò'nde, Nainá tsibíndaà x'in ko chjoón. ⁷K'oaá ma-ne nga jè x'in siikijna na'èn-la ko nea-la nga kijnako chjoón-la. ⁸Ta jngoò xita koma-ne ingajò. Mítsà ti jò ma-ne, ta jngoò koma-ne. ⁹K'oií kjoa-la nga mì yá xita tji'nde-la nga siitsjiin xikjin xi Nainá kisijngoò.

¹⁰K'e nga ijchò-ne ni'ya-la, jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kiskònangui ijngoò k'a-la tikoi-ne kjoa koi. ¹¹Jesús kitsò-la:

—Jè xita xi tsjin chjoón-la, ikjoàn bixan-ko ijngoò xi kj'eíí chjoón, kjoa chijngui tís'in it'aà ts'e chjoón-la. ¹²Tsà jè chjoón tsjin x'in-la ikjoàn bixan-ko ijngoò xi kj'eíí x'in, tikoáá kjoa chijngui tís'in it'aà ts'e x'in-la.

K'e nga jè Jesús kisichikon-t'in ndí ixti

(Mateo 19:13-15; Lucas 18:15-17)

¹³Jngoò k'a jña xita j'iiko-la ndí ixti jè Jesús nga mejèn-la siichikon-t'in; koòt'aà-la tsja. Tanga jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús mikii kitsjaà'nde-la. Tsohótiko-né. ¹⁴K'e nga kijtsee Jesús, kòjti-la, kitsò-la:

—Tji'nde-là ndí ixti kàtjanchrobákon-na. Kì binchahikon-là. Jña xi k'oaá s'in tjin inima-la koni ts'e ndí ixti, jña xi tjin-la kjondaà nga Nainá tíhotixoma-la. ¹⁵K'oaá xan-nò xi ngui okixi, jña xi mikii kòkjeíín-la koni jngoò ndí ixti nga skoé kjondaà-la Nainá nga jè kotixoma-la, mikii kjoahas'en-jijn nánnda tíhotixoma Nainá.

¹⁶ Jesús tsa'nga jñà ndí ixti; tsohósòn-la tsja; ikjoàn kisijét'aà-la Nainá nga kàtasíchikon-t'in jñà ixti.

Xità xi 'ñó kjin tsojmì tjín-la

(Mateo 19:16-30; Lucas 18:18-30)

¹⁷ K'e nga tífi ijngòd k'a-ne Jesús, tsangachikon jngòd xità xi ijchò tjingui-la. Tsasixkó'nchit'aà-la; ikjoàn kiskònangui-la; kitsò-la:

—Jì Maestro ndaà, ¿mé xi s'iaàn nga s'e-na kjoabinachon nità kjé-ne?

¹⁸ Jesús kitsò-la:

—¿Mé-ne nga xità ndaà 'mì-ná? Nijngòd xità xi ndaà, tã jngòd jè Nainá xi ndaà. ¹⁹ Jyeé tjiin-lè kó tsò kjotíxoma: “Kì xità nìk'in; kì kjoa chijngui 'nì; kì chijé 'nì; kì 'én ndiso nokjoì it'aà ts'e xità xi kj'eí; kì chonachan-jèn; chaxkoín na'èn-lè kò nea-lè.”

²⁰ Jè xità nchiná kitsò:

—Maestro, ngats'iì kjotíxoma koi, jyeé kisikitasoàn kó nga sa chítia.

²¹ Jesús tsja komà-la, kiskòd'an, ikjoàn kitsò-la:

—Ijngòd kjoa chija-lè. T'in, tatijni yije tsojmì xi tjín-lè. Ikjoàn tika'bí-la xità imã mé-ne nga s'e-lè kjoa machikon-t'in ján ngajmì. Ikjoàn nchrobátjingui-ná.

²² Jè xità nchiná, tà kjòbaa-la nga kiì'nchré 'én koi. Tà ba kis'e-la nga kiì, koi xó nga 'ñó kjin tsojmì tjín-la.

²³ Jesús kiskòdsejèn tjingui-la, kitsò-la xità xi kota'yàt'aà-la:

—'Iín jchán koma-la jñà xità nchiná nga kjoahas'en-jìin ñanda tíhotíxoma Nainá.

²⁴ Jñà xità xi kota'yàt'aà-la Jesús, k'e nga kiì'nchré 'én koi, tà k'oaá komà-la. Tanga jè Jesús ijngòd k'a kitsò-la:

—Jñò xi ki'ndí-na xan-nò, 'ñó 'iín koma-la jñà xità xi ton-la 'ñót'aà takòn nga kjoahas'en-jìin kjotíxoma-la Nainá. ²⁵ Ìsaá mì 'in koma-la jngòd cho camello nga kjoahas'en xkon nindoò xi tjahaña-ne nikje, mì k'oaá-ne koni jngòd xità nchiná xi 'ñó tjín-la tsojmì nga koma kjoahas'en-jìin ñanda tíhotíxoma Nainá.

²⁶ Jñà xità xi kota'yàt'aà-la Jesús, isaá ndaà kjòxkón-la. Ikjoàn kiskònangui-la xíkjín, kitsò:

—¿Yá-né xi kitjokàjìin kjo'in?

²⁷ Jesús kiskòd'an, kitsò:

—Jñà xità mìkiì koma-la; tanga Nainá komaá-la; it'aà ts'e Nainá nità mé kjoa-ne, koma yijeé-la.

²⁸ Kiichja Pedro, kitsò:

—Na'èñ, ngajen, jyeé kinìkítsajna yije-jen ngats'iì tsojmì xi tjin-najen nga tjaàtjingui-lèjen.

²⁹ Jesús kitsò:

—Okixi xi xan-nò, nita yá xita-ne xi kisikijna ni'ya-la, 'ndse, ndichja, nea-la, na'èñ-la, chjoón-la, ixti-la ko nangui-la xi kjoa it'aà ts'an ko it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá ³⁰ i isò'nde, isaá tsato tjoé ngajo-la xi ni'ya 'mì, xi 'ndse, ndichja, nea-la, ixti-la ko nangui-la, nas'in kjitjinguikeè xita kondra. Tanga jè isò'nde xi sa nchrobá, s'eé-la kjoabinachon nita kjé-ne. ³¹ Kjin xita xi títsajna íjtòn i'ndeí, k'e nga koma iskan jña kítsajna tjingui. Ko xi títsajna tjingui i'ndeí k'e nga koma iskan jña kítsajna íjtòn.

K'oaá s'in tsibénojmí Jesús kjoabiyaà-la xi ma-ne jàn k'a

(Mateo 20:17-19; Lucas 18:31-34)

³² Jesús, tsó'ba íjtòn-la xita xi kota'yàt'aà-la nga nchifi ján naxandá Jerusalén. Jña xita xi tjingui tà nchimaxkón-la nga nchifi. K'eé kiichjat'aà-xin ijngod k'a-la xita-la xi tejò ma-ne, ikjoàn tsibénojmí ijngod k'a-la jè kjoa xi komàt'in. Kitsò-la:

³³ —I'ndeí ján títshonguíá naxandá Jerusalén; 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, yaá tsojà'nó-na xita sko-la no'miì ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés nga koi'nè-na kjoabiyaà, ikjoàn siìngatsja-na jña xi mìtsà xita judío ³⁴ nga siìsobà-na, kichrájno-na, kojà-na, ikjoàn siik'en-na. Tanga k'e kijchò jàn nachrjein kjoaáyaá-na.

Kjondaà xi 'in tjin xi kisijé Jacobo ko Juan

(Mateo 20:20-28)

³⁵ Jacobo ko Juan ixti-la Zebedeo ijchò kinchat'aà-la Jesús, kitsò-la:

—Maestro, mejèn-najen nga k'oi-nájen jè kjondaà xi sijé-lèjen.

³⁶ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé-ne xi mejèn-nò nga tsjaà-nò?

³⁷ Jacobo ko Juan kitsò:

—K'e nga jeya kjini nga tìhotìxomai, ki'nde-nájen nga ya kitsat'aà-lèjen, jngod kijnat'aà-lè kixi-lè koa jngod kijnat'aà-lè ngaskón-lè.

³⁸ K'eé kitsò Jesús:

—Mikii 'yaà mé xi nijé. ¿A kichikjoaá-nò nga s'ioya jè chitsín ts'e kjo'in xi 'an skiaa, a chíkjoa-nò nga koma bautizar ts'e kjo'in xi 'an tímat'ian?

³⁹ Kitsò jǎ̀nà x̄it̄a koi:

—K̄ich̄ik̄joaá-najen.

Kitsò-la Jesús:

—Jǎ̀nò, komaá s'ioo koa koma-nò bautizar it'aà ts'e kjo'in xi 'an kotojǎ̀nà, ⁴⁰ tanga xi 'an tsjaà-nò nga ya k̄itsajnat'aà-ná ya kixi-na ko ngaskón-na mìtsà 'an oko-na nga tsjaà-nò. Jǎ̀nà i'nde koi, jǎ̀nà tjoé-la x̄it̄a xi Nainá t̄itsajnandaà-la nga tsjá-la.

⁴¹ K'e nga kiì'nchré jǎ̀nà x̄it̄a-la Jesús xi i'nga xi te ma-ne, kòjti-la koni kitsò Jacobo ko Juan. ⁴² Tanga jè Jesús kiichja-la, kitsò-la:

—Jye tíjiin-nò nga jǎ̀nà x̄it̄a sko-la naxandá xi 'ya-la nga k̄jot̄ixoma t̄j̄iya tsja, nangui s̄k̄itsajna x̄it̄a-la xi jǎ̀nà ot̄ixoma-la. T̄ikoáá jǎ̀nà x̄it̄a xi 'nó jeya t̄itsajna, beetoòn-né jǎ̀nà xi x̄it̄a ima. ⁴³ Tanga jǎ̀nò mìkiì k'oas'ín s'e'en; tsà jngoò x̄it̄a xinguiòo mejèn-la 'nga k̄ijna, jè xi k̄atasíxá-la x̄it̄a xi i'nga. ⁴⁴ Koá jè xi mejèn-la k̄ijna ít̄jòn, ch̄i'nda-la k̄atama ngats'iì x̄it̄a xi i'nga. ⁴⁵ Ndaà tsà 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na, mìtsà koi xá j'i-na nga 'an kos'in-na; tà saá 'an s̄iixá-la x̄it̄a xi i'nga, ko tsjaà yijo-na ko inima-na nga k̄jìn x̄it̄a k̄itsajnandeí kjoa ts'e jé-la.

K'e nga kisindaà-ne Jesús jè x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-la xi 'mì Bartimeo

(Mateo 20:29-34; Lucas 18:35-43)

⁴⁶ K'e nga ijchò naxandá Jericó nga jye nchibitjoiin najnchra, Jesús t̄j̄iko x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la ko k̄jìn x̄it̄a t̄j̄ingui-isa-la. Ya indiì ndiyá t̄j̄jna jngoò x̄it̄a ima xi mìkiì tsejèn-la xi 'mì Bartimeo, ti-la ma x̄it̄a xi 'mì Timeo, nga t̄is̄jé k̄jot̄jò tsojmì. ⁴⁷ Jè x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-la k'e nga kiì'nchré nga jè Jesús xi Nazaret ts'e t̄ífi, n̄itoón kiichja-la, kitsò-la:

—Jesús, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-la x̄itaxá ít̄jòn David [nga j̄i tijna ngajo-la], jchahimatakòn-ná!

⁴⁸ K̄jìn ma x̄it̄a xi tsohótiko Bartimeo nga jyò kàt̄ijna. Tanga jè Bartimeo isaá 'nó kiichja. Kitsò:

—J̄i xi ya nchrobàt'aà-ne tje-la x̄itaxá ít̄jòn David, jchahimatakòn-ná!

⁴⁹ K'eé tsas̄jna Jesús, kitsò:

—T̄inókjoa-là.

Īkjoàn kinokjoà-la jè x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-la. Kitsò-la:

—'Nó te-la takoìn, t̄is̄t̄jiin, chja-lè Jesús.

⁵⁰ Jè x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-la kisikat̄jen inchrokisòn-la, n̄itoón tsas̄t̄jen, kiì kasit'aà-la n̄ánda s̄ijna Jesús. ⁵¹ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé xi mejèn-lè nga s̄iiko-lè?

Jè xit̩a xi mikii tsejèn-l̩a kitsò:

—Maestro, mejèn-na nga kàtatsejèn-na.

⁵² Jesús kitsò-la:

—T'in-ne; koi-né nga mokjeiín-lè it'aà ts'an nga kòmandaà-ne.

Jè xit̩a xi mikii tsejèn-l̩a nitòón kjòtsejèn-l̩a. Kiiit̩jngui-l̩a koni s'in ndiyá tífi Jesús.

K'e nga jè Jesús jahas'en-jiin naxandá Jerusalén

(Mateo 21:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

11 ¹ K'e nga jye kjomeè bijchó chrañà-l̩a naxandá Jerusalén, jñà naxandá xi 'mì Betfagé kò Betania, ya it'aà nindoò Yá Olivo, Jesús kisikasén jò xit̩a xi kota'yàt'aà-l̩a; ² kitsò-la:

—Tanguiò ján ndí naxandá itsé xi kijnat'aà ján. K'e nga kijchoè yaá síjnat'aà'ñó jngodé búrró ki'ndí xi ni saá yá bijnasòn-l̩a. Chíjnda'ñó, nchrohókoo. ³ Tsà yá xi kjònangui-nò, tsà kitsò-nò: “¿Mé-ne konìko-nò búrró?”, tìn-là: “Jé xó Na'èn-ná Jesús kochjeén-l̩a, koa nitòón xó siikasén-ne.”

⁴ Kii jñà xit̩a xi kota'yàt'aà-l̩a. K'e nga ijchò jngodé ni'ya, yaá tjit'aà'ñó jngodé búrró jè xotjoa-l̩a ni'ya ya iya ndiyá. K'e nga kiskíjnda'ñó.

⁵ Jñà xit̩a xi ya títsajna kitsò-la:

—¿Mé s'een-nò, mé-ne chíjnda'ñó-nò ndí búrró?

⁶ K'oaá s'in kitsò-l̩a koni s'in tsibénqjmí-l̩a Jesús; kitsjaà'nde-l̩a nga kiiko. ⁷ K'e nga ijchòkò ñánda tíjna Jesús jè ndí búrró, jñà nikje ts'e xit̩a kisikjeén nga tsohójt̩sa-l̩a jè ndí búrró; ikjoàn tsibijnasòn-l̩a Jesús. ⁸ Kjìn xit̩a tsohójngodé nikje-l̩a ya iya ndiyá. Jñà xit̩a xi i'nga, xka chrja-l̩a yá tsohójngodé xi tsate ya ijiin ijñá.

⁹ Jñà xit̩a xi tíjtòn kò xi tjingui 'ñó chja, nga kitsò:

—¿Mé tà ndaà-l̩a jè xi nchrobá ngajo-l̩a Nainá, jè xi otíxoma-ná! ¹⁰ ¿Mé tà ndaà-ne nga jè kotixoma ngajo-l̩a xit̩a jchínga-ná David! ¿Kàtas'e kjoajeya ján ngajmii!

¹¹ Jesús jahas'en-jiin ya naxandá Jerusalén. Ikjoàn jahas'en nditsin ingo ítjòn. Xki xi ján kiskoòtsejèn. Ikjoàn itjo-ne; kiiko xit̩a-l̩a xi tejò ma-ne ján naxandá Betania, koi-né nga jye kjòhoxòn.

K'e nga jè Jesús kitsò-la jngoò yá-la toò iko nga ch'o kàtama-la

(Mateo 21:18-19)

¹² K'e koma nchijòn nga itjo ìjngoò k'a-ne ján naxandá Betania, Jesús kjòhòd-la. ¹³ K'ée kijtsee jngoò yá-la toò iko xi kjiin síjna. Kii katsejèn-la tsà yijà-la toò, tanga nimé tjín-la; tà xkaá tjín-la. Mìtsà nachrjein-la toò.

¹⁴ K'ée kitsò-la jè yá toò iko:

—Ni tì yá xi skine-ne toò-lè.

Xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kii'nchré 'én koi.

K'e nga tsachrje ingo ítjòn jñà xita xi otíjna tsojmì

(Mateo 21:12-17; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

¹⁵ K'e nga ijchò naxandá Jerusalén, Jesús jahas'en ya nditsin ingo ítjòn; ikjoàn tsibíts'ia nga tsachrje jñà xita xi tsojmì otíjna ko xi otse tsojmì. Kisihitíkjá ímixa-la jñà xita xi síkjatjìya ton tìkoaá kisihitíkjá íxile-la xita xi otíjna nise paloma. ¹⁶ Mì tì kii kitsjaà'nde-la xita xi tsojmì otíjna nga ch'á fahatoyako ingo ítjòn. ¹⁷ Ikjoàn tsakóya-la xita. Kitsò-la:

—Jè Xojon-la Nainá tsò-né: “Ni'ya-na, ni'ya ts'e ochikoón k'oín nga i kichjat'aà-na ngats'iì xita naxandá xi tjín kóhokji isò'nde.” Tanga jñò, nguijo-la xita chijé titsa'nè.

¹⁸ K'e nga kii'nchré jñà xita sko-la no'miù ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, tsohótsji'nde-la kós'ín sílko nga síik'en Jesús nga tsakjón-la. Koif kjoa-la nga jñà kjotíxoma xi okóya Jesús ndaá tsò, ko jñà xita xi 'nchré-la tà k'oaá ma-la 'én xi okóya. ¹⁹ K'e nga jye kòjñò, Jesús ko xita xi kota'yàt'aà-la itjojiin naxandá Jerusalén, xìn kii.

Mé xi komà-la jè yá toò iko xi tsjìn-la toò

(Mateo 21:20-22)

²⁰ K'e nga tajñòya nga koma nchijòn, ja ìjngoò k'a nánnda síjna yá toò iko, kijtsee nga jye kixì yá kóhokji skanda i'ma-la. ²¹ Jè Pedro tsibítsjeèn-la koni kitsò Jesús. K'ée kitsò-la:

—Maestro, chítsejèn-la jè yá toò iko xi 'on kinokjoàkoii ngojña. Jye kixì.

²² Jesús kiichja; kitsò:

—Kàtakjeiín-nò it'aà ts'e Nainá. ²³ Okixíí xi xan-nò, tsà yá xi kitsò-la jè nindoò jè: “Tisixìn; ján tìkatjen-jìin yijo-lè ján jjiin ndáchikon.” Tsà mìtsà

tà jò t́jín-là k'e nga okítso nga t́jngoò iníma-là nga mokjeíín-là, k'oaá s'ín koma. ²⁴ Koi kos'ín xan-nò kóhotjión, k'e nga kítisi'ba-là Nainá, k'oaá s'ín kàtakjeíín-nò koni tsà jye kitjoé-nò mé-ne nga tjoé-nò. ²⁵ K'e nga kínókjoat'aà-là Nainá t́jchàat'aà-là jé-là xinguiò mé-ne jè Na'èn-nò xi t́jna it'aà ngajmii síjchàat'aà-nò jé-nò xi tsajòn. ²⁶ Tanga tsà mikii síjchàat'aà-là jé-là xita xinguiò t́koo mikii síjchàat'aà-nò Na'èn-ná xi t́jna ngajmii.

Kjotíxoma-là Jesús

(Mateo 21:23-27; Lucas 20:1-8)

²⁷ Jesús ijchò ìjngoò k'a Jerusalén. K'e nga tsó'ba ya ndítisin ingo ítjòn, j'ii kinchat'aà-là jñà xita sko-là no'mii, ko xita xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés, ko xita jchínga; ²⁸ kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿Mé kjotíxoma xi tsjá'nde-lè koni s'ín 'nì? ¿Yá xi kitsjaà-lè kjotíxoma kjoa xi 'nì?

²⁹ Jesús kitsò-là:

—Tíkooá 'an jngoò kjoa skònangui-nò. Kot'in-ná, koa 'an, k'oaá xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotíxoma koni s'ín s'iaàn. ³⁰ ¿Yá xi kitsjaà-là kjotíxoma Juan nga kis'iin bautizar xita? ¿A Nainá-né xi t́jna ngajmii, o xi tà xita-né? Kot'in-ná.

³¹ Jñà xita koi, k'eé tsajoóya-ne, kitsò-là xíkjín:

—Tsà kixoán: “Nainá kitsjaà-là kjotíxoma”, kítso-né: “¿Mé-ne mikii kòkjeíín-nò it'aà ts'e?” ³² Mì-la kii koma kixoán: “It'aà ts'e xita-né.”

Nga jñà xita naxandá tsakjón-là, koi-né nga jñà xita k'oaá tsò nga jè Juan, ngui kjoa kixi-né nga jè xi kiichja ngajo-là Nainá.

³³ K'eé kiichja, kitsò-là Jesús:

—Mikii 'ya-jen.

Jè Jesús kitsò-là:

—Tíkooá 'an mikii k'oa xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotíxoma koni s'ín s'iaàn.

Kjoa mangásòn ts'e xita xi tsibítje toò uva

(Mateo 21:33-46; Lucas 20:9-19)

12 ¹ Tsibíts'ia Jesús nga tsibénojmiya kjoa xi mangásòn. Kitsò: —Jngoò xita tsibítje toò uva, tsibíndii-là ínchíba, íkjoàn tsibíndaà jngoò i'nde nánnda tsi'nóngui nandá-là toò uva. Tíkoo tsibíndaà jngoò torre xi síkinda yije kóhotjín. Íkjoàn kisikiña-là nangui xita xi kj'eíi nga kisixásòn. Íkjoàn kii jè nei-là nangui nánnda i'nde kjiin. ² K'e

nga ijchò nàchrjein-là nga kòjchá toò uva, jè nei-là nangui kisikasén jngòò x̄it̄a ch̄i'nda-là nga kisijé-là xi jè tjoé chiba-là ts'e tsojmì xi kòjchá. ³Tanga jñà x̄it̄a xi s̄ixásòn nangui kitsobà'ñó koà kiskaàn-ko, tà kisikasén tiyaá-ne. ⁴Jé nei-là nangui kisikasén ijngòò x̄it̄a ch̄i'nda-là. T̄ikoáà tà ndajo tsibínè, tsate skò, kisiki'on ko ch'o kisikò. ⁵Jè nei-là nangui ijngòò kisikasén x̄it̄a ch̄i'nda-là. T̄ikoáà kisik'en-né. K̄jìn x̄it̄a-là kisikasén-isa, tanga t̄jín xi kiskaàn-ko, koà t̄jín xi kisik'en.

⁶'Kò jè nei-là nangui tà jngòò x̄it̄a-là t̄jna-isa; tà jè ki'ndí-là xi 'ñó matsjakeè kisikasén, kitsò: “Skoexkón-là ki'ndí-na.” ⁷Tanga jñà x̄it̄a xi s̄ixájiìn nangui, tsajoóya-ne, kitsò-là x̄ikjín: “Jè jèè xi tjoé k̄jot̄jò-là i'nde, s̄ik'eén, tsaján koma i'nde.” ⁸Kitsobà'ñó, kisik'en, ik̄joàn kisikat̄jen ján ijton nangui ñánda t̄t̄je toò uva.

⁹Jñò, ¿kó bixón? K'e nga k̄joíí nei-là nangui, ¿mé xi s̄ikò jñà x̄it̄a koi? S̄ik'en-né; k̄j'eíí x̄it̄aá s̄iingatsja jè nangui ñánda t̄jín toò uva.

¹⁰'¿A k̄j'eè b̄ixkejñòò Xojon-là Nainá? Tsò-né:

Jè ndajo xi tsachrjekàngui ch̄jinechr̄jò nga sa ít̄jòn,
jè-né xi komà ndajo tàts'en chr̄jò-là ni'ya;

¹¹K'oaá s'ín kis'iìn Nainá. Jñá, tà maxkón-ná.

¹²Jñà x̄it̄a skò-là no'miì, ko x̄it̄a xi okóya k̄jot̄ixoma-là Nainá ko x̄it̄a jchínga mejèn kitsobà'ñó Jesús nga kiskaàya-là jè k̄joa xi mangásòn xi tsibénojmi nga kondra ts'e-né, tanga jñà kitsakjòn-là x̄it̄a naxandá; kisikíjna, ik̄joàn kii-ne.

Kjoa ts'e xi machjít̄ji tsojmì

(Mateo 22:15-22; Lucas 20:20-26)

¹³Kisikasén i'nga-là Jesús x̄it̄a Fariseo ko x̄it̄a ts'e Herodes nga mejèn-là ótsji'nde-là kós'ín s̄ikò nga kohòngui. ¹⁴X̄it̄a koi, kíí kitsò-là:

—Maestro, 'ya-nájen nga 'én kixíí xi nokjoi; m̄ik̄iì 'nì kindà koni tsò-lè x̄it̄a; ko mìtsà jè ch̄it̄sejèn-jnoi kó k̄joàn x̄it̄a; k'oaá s'ín okoòyi ndiyá-là Nainá koni s'ín t̄jín xi k̄joa kixi. ¿A ndaà t̄jín nga k̄ichjít̄ji-jen tsojmì it'aà ts'e x̄it̄axá ít̄jòn ts'e Roma, o xi majìn-né? ¿A k̄ichjí-nájen a xi m̄ik̄iì k̄ichjí-jen?

¹⁵Jesús jye beè nga jò t̄jín inima-là; kitsò-là:

—¿Mé-ne nga chonachan-ná? Nchrohóko jngòò-ná ton nga skoeè kó kji.

¹⁶K'eé kiikò jngòò-là ton. Jesús kitsò-là:

—¿Yá ts'e isén jè ko jè 'ín xi t̄jít'aà?

Kitsò-là:

—Ts'eé César, x̄it̄axá ít̄jòn ts'e Roma.

¹⁷ K'eé kitsò Jesús:

—Tjiì-là César xi ts'e César koa tjiì-là Nainá xi ts'e Nainá.

Tà k'oaá koma-la nga kiì'nchré koni kitsò Jesús.

Kjoa ts'e nga faáya-la mik'en

(Mateo 22:23-33; Lucas 20:27-40)

¹⁸ Jñà xita Saduceo ijchòkon Jesús. Jñà xita koi mìkiì mokjeiín-la nga faáya-la xi jye k'en. Kiskònangui-la, kitsò-la:

¹⁹ —Maestro, jè Moisés, k'oaá s'ín kiskii: Tsà jngòò xita xi kiyá 'ndse, tsà tsjin-la ixti k'e nga kiyá, jè chjoón-la, tijè-ne 'ndse kixan-ko ijngòò k'a-ne mé-ne nga s'e-la ixti xi tje ts'e 'ndse. ²⁰ Kis'e xó jngòò k'a xita xi itòò komà 'ndse. Jè xi síjna ítjòn, kis'e xó-la chjoón; tanga k'e nga k'en, mìkiì kis'e-la ixti. ²¹ Jè xi ma jò-ne chixàn-ko chjoón ka'àn-la 'ndse. Tikoáá jè k'en. Mìkiì kis'e-la ixti. K'oaá ti komà jè xi ma jàn-ne. ²² Ngásòn komà nga itòò. Nijngòò xi kis'e-la ixti. Nga jye it'aà-ne k'en jè chjoón. ²³ K'e nga tsà kjoáya-la mik'en, nga itòò 'ndse, zyá-né xi chjoón-la koma? Nga jñà tsibìtsajnakò nga itòò 'ndse.

²⁴ Kisikátji-ne 'én Jesús, kitsò-la:

—Jñò, koif maskáya-nò nga mìkiì 'yaà kó s'ín tíchja Xojon-la Nainá ko nga'nó xi tjín-la Nainá. ²⁵ K'e nga kjoáya-la mik'en, íchjín, íchjá mì ti kiì kixan-ne. K'oaá s'ín s'e koni jñà àkjale xi títsajna ngajmiì. ²⁶ Jè kjoa ts'e mik'en nga kjoáya-la, ¿a kj'eè bìxkejñòò xojon-la Moisés ya ñánda tíchja ts'e yá na'yá xi títi? Nainá kitsò-la Moisés: “‘An-ná xi Nainá tsò-na Abraham, Isaac, ko Jacob.” ²⁷ Jñà xi jye k'en, mìtsà Nainá tsò-la xi Nainá; tà jñà xi títsajnakon xi Nainá tsò-la! Jñò, 'nó maskáya-nò.

Kjotíxoma-la Nainá xi tíjna ítjòn

(Mateo 22:34-40)

²⁸ Jngòò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kiì'nchré-la Jesús nga ndaà kiichja; k'e nga nchijoókjoè ijchò kasit'aà chraña-la, ikjoàn kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Ñá-laá kjotíxoma-la Nainá xi tíjna ítjòn?

²⁹ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Jè kjotíxoma xi tíjna ítjòn tsò-né: “Tiná'yaà xita Israel, jè Nainá xi Na'èn-ná, ta jè ta jngòò-né xi otíxoma-ná. ³⁰ Títsjachi Na'èn-ná xi Nainá 'mì-la, nga ko inima-lè ko yijo-lè ko kjohítsjeèn-lè ko nga'nó-lè.” ³¹ Jè xi

ma-ne jò: “Tìtsjachi x̄it̄a xinguīi koni tsà t̄i yijo tsiji-ne.” Mì t̄i tsjìn-ne k̄jot̄íxoma xi ìs̄a xkón t̄jín.

³² Jè x̄it̄a xi okóya k̄jot̄íxoma-l̄a Nainá kitsò:

—Ndaà t̄jín, Maestro. Okixī-né koni s'ín nokjò. Jngòò ma-ne Nainá k̄o mì t̄i yá t̄jín-ne xi k̄j'eí. ³³ Ìs̄a ch̄jí-l̄a nga k̄o inimā-ná jchaxkoán Nainá, k̄o k̄johítsjeèn-ná k̄o nga'ñó-ná k̄o nga jchaxkoán xinguiáá koni tsà yijo-ná. Ìs̄a ch̄jí-l̄a koni ngats'iì ch̄o xi t̄isòn ím̄ix̄a tsjeè-l̄a Nainá, k̄jot̄jò xi tsjá j̄nà x̄it̄a.

³⁴ Jesús k'e nga k̄ijtseè nga ndaà kiichja jè x̄it̄a xi okóya k̄jot̄íxoma-l̄a Nainá, kitsò-l̄a:

—Mìtsà k̄jìn t̄jini ìt'aà ts'e k̄jondaà xi t̄jín-l̄a j̄nà x̄it̄a xi Nainá ot̄íxoma-l̄a.

Mì t̄i yá xi k̄jò'ñó-ne ikon nga kiskònangui-ìs̄a-l̄a.

Ñánda kit̄jen-l̄a Cristo [x̄it̄a xi xó s̄ik̄asén-ne Nainá]

(Mateo 22:41-46; Lucas 20:41-44)

³⁵ Jesús k'e nga tíhokóya ya nd̄itsin ingo ít̄jòn, kiskònangui-l̄a, kitsò-l̄a:

—¿Mé-ne k̄otsò-ne j̄nà x̄it̄a xi okóya k̄jot̄íxoma-l̄a Nainá xi kiskii Moisés nga jè xi Cristo, [x̄it̄a xi xó s̄ik̄asén-ne Nainá], nga yaá k̄jinchrobàt'aà-ne t̄je-l̄a x̄it̄axá ít̄jòn David? ³⁶ T̄jè-ne David k'e nga kiichja nga k̄o nga'ñó-l̄a Inimā Tsjeè-l̄a Nainá, kitsò-né:

Jè Nainá kitsò-l̄a jè xi Nei-na:

“T̄ijnat'aà-ná i kixi-na

skanda k'e nga s̄ik̄ítsaj̄nanguia ndsokoiì

j̄nà xi kondra-lè nga 'an jye kisikijne-l̄a.”

³⁷ Jè David, tsà Nainá kitsò-l̄a Cristo, [x̄it̄a xi xó s̄ik̄asén-ne Nainá], ¿kó s'ín t̄jín-ne nga t̄je-l̄a ma-ne David?

Ngats'iì x̄it̄a xi k̄jìn ma-ne, tsja ma-l̄a nga 'nchré-l̄a Jesús koni s'ín okóya.

K'e nga jè Jesús tsohojét'in j̄nà x̄it̄a xi okóya k̄jot̄íxoma-l̄a Nainá xi kiskii Moisés

(Mateo 23:1-36; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Jesús k'oaá s'ín tsakóya-l̄a x̄it̄a. Kitsò-l̄a:

—T̄ikindaá yijo-nò ìt'aà ts'e x̄it̄a xi okóya k̄jot̄íxoma-l̄a Nainá xi kiskii Moisés. Sasén-l̄a nga nikje ndojò ókjá. T̄ikoáá sasén-l̄a nga skoexkón x̄it̄a

xi kj'eíí, ndaà s̄ixat'aà ya nd̄itsin. ³⁹T̄ikoaá j̄nà ótsji íxile xi jncha ítjòn ya ni'ya ingo sinagoga, ko mejèn-la nga j̄nà k̄itsat'aà ítjòn ímixa k'e nga kjèn x̄ita ñánda t̄jín s'eí. ⁴⁰Koa faá'an ni'ya-la xi t̄jín-la íchjín ka'àn xi jye k'en x'in-la. K'e nga chjat'aà-la Nainá 'ñó ndajo fiko ochikon nga mejèn-la nga bitsajna'ma nga mì jcha-la mé kjoa xi s'in. J̄nà x̄ita koi isaá tse kjo'in s'e-la.

Ton xi kitsjaà kjotjò chjoón ka'àn xi 'ñó ima

(Lucas 21:1-4)

⁴¹Jesús tsibijna ya kixi-la ñánda t̄jna kaxa xi sinchá ton kjotjò-la Nainá. T̄ikotsejèn-la x̄ita naxandá nga bitsajna ton kjotjò-la Nainá. K̄jìn x̄ita nchiná xi tse ton bitsajna. ⁴²Ijchò jngodò chjoón ka'àn xi 'ñó ima. Jò ndí ton jtobá tsibijna xi chiba chj̄-la. ⁴³Jesús kiichja-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—K'oaá xan-nò xi nguì okixi, jè chjoón ka'àn xi 'ñó ima, jè xi isa tse ton kòbijna mì k'oaá-ne koni j̄nà x̄ita xi i'nga. ⁴⁴Tà jè tsjá xi ningui-la tanga jè ndí chjoón ima, nas'in nimé t̄jín-la, jngodò k'a kàtsjá yije ngats'iì ndí ton xi t̄jna-la xi t̄s̄jchá-ne yijo-la.

K'e nga jè Jesús tsibénojmí nga kixoña ingo ítjòn

(Mateo 24:1-2; Lucas 21:5-6)

13 ¹K'e nga itjo-ne nd̄itsin ingo ítjòn, Jesús, jngodò x̄ita xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:

—Maestro, chítsejèn-la mé tà ndaà kjoàn ni'ya ko ndajo-la.

²Kitsò Jesús:

—Chítsejèn-là ngats'iì ni'ya koi xi iì kjoàn. Nì t̄i jngodò ndajo siyijòsòn-la x̄ikjín. Kixoña yije-né kóhotjín.

Mé seña xi s'e k'e nga nchrohómachraña nga kjoehet'aà isò'nde

(Mateo 24:3-28; Lucas 21:7-24; 17:22-24)

³Jesús, k'e nga t̄jna ya nindoò Yá Olivo ya kixi-la Ingo ítjòn ts'e Jerusalén, jè Pedro, Jacobo, Juan ko Andrés, ijchò kinchat'aà-la Jesús, kiskònanguit'aàxin-la kitsò-la:

⁴—Koatin-nájen, ¿mé naxrjein-ne nga okoma kjoa koi? ¿Mé seña xi s'e k'e nga jye mejèn kitàsòn yije kjoa koi?

⁵ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Tikindaā yijo-nò nga mì yá xitá xi skónachan-nò. ⁶ Kjin xita kjoif xi 'ín ts'an siikjeén; kitsò: “'An-ná xi Cristo, [nga 'aán kisikasén-na Nainá].” Kò kjin xita skónachan-la.

⁷ Jñò, k'e nga kiná'ya kjoa ts'e kjojchán nga xki xi ján i'nde tjín, kì tsakjoòn-jèn. Xó k'oaá koma-ne, tanga kj'eè tsà isò'nde tífehèt'aà.

⁸ Naxandá skaàn-kjoò xi kj'eif naxandá. Koa xitaxá koits'ia nga skaàn-kjoò kò xitaxá xi kj'eif naxandá. Xki xi ján k'oa ch'ón. S'e kjinchrá. S'e kjoasiì. Jñà kjoa koi, tà jè xi sa tímats'ia kò kjo'in.

⁹ Ndaà tikindaā yijo-nò nga yaá skinìt'aà-nò nguixkòn xitaxá. Siki'oón-nó nga skaàn-kò-nò xita ya ni'ya ingo sinagoga. Kjikò-nò nguixkòn xitaxá gobernador kò xitaxá ítjòn, tà koií kjoa-la it'aà ts'an. K'oaá s'ín koma kinókjoa-là 'én xi ts'an. ¹⁰ Mochjeén-nè nga ítjòn kobísòn 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo nga tíjtsa isò'nde. ¹¹ K'e kijchò nguixkòn xitaxá, kì makájno-nò kós'ín kinókjoaa. Kì nikítsjeèn-jèn. Nga tik'eé-ne, Nainá tsjá-nò 'én xi kinókjoaa. Nga mìtsà jñò xi kinókjoaa; jè Inimā Tsjeè-la Nainá xi kichja ngajo-nò. ¹² Tijè-ne 'ndse siingatsja 'ndse xita nga siik'en. Jè na'èn-la siingatsja ki'ndí-la nga siik'en xita. Jñà ixti-la siingatsja na'èn-la nga kiyá. ¹³ Ngats'iì xita isò'nde kojtikeyè-nò xi kjoa ts'an; tanga jè xi kichikjoa-la skanda k'e nga kjoehet'aà-ne kjoa, jè xi kitjokàjiin kjo'in.

¹⁴ K'e nga jchaa nga 'ñó ch'o tíma ya i'nde Tsjeè-la Nainá nándà mìkiì ok'in-la, [koni s'ín kiskii Daniel xita xi kiichja ngajo-la Nainá]. (Kàtasijiin-la jñà xita xi bíxke xojon jé.) K'e nga okoma kjoa koi, jñà xita xi títsajna Judea, kàtanga, kàtji nándà nindoò choòn. ¹⁵ Jè xi tíjnasò'nga ni'ya-la, kì tì kii nchrobájen-ne, kì tì kii fahas'en-ne ni'ya-la tsà mé xi mejèn-la nga skoé. ¹⁶ Jè xi tísíxájiin nangui-la kì tì kì nchrobá-ne nga nchrohókjá nikje-la. ¹⁷ iImā xó-ne jñà íchjín xi ki'ndí 'ya kò xi ixti xó nchisíkaki jñà nachrjein koi! ¹⁸ Tijét'aà-là Nainá nga mì k'eé okoma k'e nga nachrjein-la chon 'nchán. ¹⁹ K'e nga jè nachrjein nga okoma, 'ñó tse kjo'in s'e, kj'eè nà oma skanda tjen-ne tsibíndaà isò'nde Nainá koa mì tì kii okoma-ne nga koma iskan. ²⁰ Tsà mì k'oaá kitsò Nainá nga isa kochiba nachrjein, nijngoò xita kitjokàjiin kjo'in. Tanga koií kjoa-la jñà xita xi xó jaàjiin-ne Nainá, kochibaya nachrjein.

²¹ K'e nga tsà yá xi kitsò-nò: “Chítsejèn-là, íj tíjna Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]”, o tsà kitsò-nò: “Chítsejèn-là, ján tíjna ján”, kì kii mokjeiín-nò. ²² Kjoif xita ndiso xi Cristo kitsò-la yijo-la, tikoaa kjoif xita xi koa ti kitsò nga jñà xi chja ngajo-la Nainá. K'oaá tís'ín kokò seña

ko kjojkón xi ndaà tjín nga skónachan. Skanda jñà xitá xi jye jaàjìn Nainá mejèn skónachan-la tsà kokjeiín-la. ²³ Tìkindaa yijo-nò. Nga jyeé tibenojmíya yije-nò ngats'iì kjoa xi koma iskan.

K'e nga kjoíí ìjngòò k'a Ki'ndí-la Xitá

(Mateo 24:29-35, 42-44; Lucas 21:25-36)

²⁴ K'e nga koma iskan nga jye koto nachrjein ts'e kjo'in, jè ts'oi kojñò-né, mì tì kii kotsjè-ne ndobá-la; tìkoáá jè sá mì tì kii kohiseèn-ne. ²⁵ Ni'ño xi tjín ngajmìi, kixongui-né. Jñà nga'nó xi tjín ngajmìi kitiya yijeé-la. ²⁶ Ikjoàn skoe-na xitá xi Ki'ndí-la Xitá xan-la yijo-na nga kjinchrobàjñàà ijìn ifi; tseé nga'nó ko kjoajeya kjoiiikoa. ²⁷ Siikasén àkjale-na nga koixkóya xitá-na xi 'an xó jaàjìn-na nga ñijòn chrjangui-la nga tíjtsa isò'nde ko nga tíjtsa ngajmìi.

²⁸ Chíta'yàkòò jè yá-la toò iko mé xi okóya-ná; k'e nga ma kíndíya chrja-la, ikjoàn bíjts'én xka-la, tíjìn-nò nga jye nchrobá machraña chon ndobá. ²⁹ K'oaá tís'ín tjín, k'e nga jchaá nga k'oas'ín tíma kjoa koi, kátasijiìn-nò nga 'an xi Ki'ndí-la Xitá xan-la yijo-na, jyeé niton kjoiaa, k'oaá ngaya-la koni tsà jye tijnáa chraña xotjoa-la ni'ya. ³⁰ Okixíí xi xan-nò, ngats'iì kjoa koi, k'oas'ín koma k'e nga tìkj'eè biyaá xitá xi tjín nachrjein i'ndeí. ³¹ Jè ngajmìi ko isò'nde kjoehet'aà-né, tanga jñà 'én-na mìkii kjoehet'aà; kítasòn-né.

³² Tanga k'e nga okoma, mì yá xi tíjìn-la mé nachrjein-ne ko mé hora-ne; ni jñà àkjale xi títsajna ngajmìi ko ni jè Ki'ndí-la Nainá tíjìn-la; tajngòò Nainá xi Na'èn-ná tíjìn-la.

³³ T'een kindá yijo-nò, títsajnakon, títsi'ba nga mìkii tíjìn-nò kjé-né nga okoma. ³⁴ K'oaá s'ín t'een koni s'ín chí'nda-la xitá xi kjiìn i'nde tífi, jè xitá xi tífi síngatsja ni'ya-la xitá chí'nda-la. Tsjá-la xá nga ìjngòò ìjngòò, tsò-la jè xi síkindá xotjoa ni'ya: “Tijni, tijnakoin.” ³⁵ K'oaá s'ín títsajnakoòn ngats'ioò nga mìkii 'yaá mé nachrjein kjoíí-ne nei-la ni'ya. ¿A k'eé-nè nga kjòhoxòn, o xi k'eé-nè nga kijchò osen nitjen, o xi k'eé-nè nga skindàya kóxtí, o xi k'eé-né nga jye s'e isén? ³⁶ Kì tsjayijòfè-jèn tsà koi nachrjein-la tà niton j'iì-ne nei-la ni'ya. ³⁷ Koni s'ín xan-nò jñò, k'oaá xan yije-la kóhotjín xitá: “Títsajnakoòn.”

Kiís'ín tsajoóya-ne x̣iṭa kondra-ḷa Jesús nga tsọbà'ñó

(Mateo 26:1-5; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

14 ¹Tà jò n̄achrjein chija-l̄a nga kiṭjo s'eí Paxko ts'e x̣iṭa judío k'e nga k̄jèn inchr̄ajín xi ts̄jìn-l̄a na'yo san. J̄nà x̣iṭa sk̄o-l̄a n̄o'miì ko x̣iṭa xi okóya k̄jot̄ixoma-l̄a Nainá xi kiskìl Moisés tsohótsji'nde-l̄a kós'ín s̄ik̄o nga skónach̄an-l̄a nga tsọbà'ñó Jesús, ik̄joàn s̄ik̄'en. ²Tjín i'nga x̣iṭa xi kitsò:

—Mì n̄achrjein-l̄a s'eí s̄ik̄'eén nga mì kots'en j̄nà x̣iṭa naxandá.

Jngoð chjoón xi kisikaajno xkiì jne sk̄o Jesús

(Mateo 26:6-13; Juan 12:1-8)

³Jesús, k'e nga tíjna ján naxandá Betania, ya ni'ya-l̄a Simón, jngoð x̣iṭa xi tsindojno chr̄joa yijo-l̄a nga sa ítjòn, k'e nga tíjnat'aà ímixa, ijchò jngoð chjoón xi 'ya jngoð ndajo ch̄itsín xi tjíya-l̄a xkiì jne ts'e nardo, xi 'ñó ch̄j-l̄a. Kiskíx'a ndajo ch̄itsín, ik̄joàn tsibíxteèn-jno sk̄o Jesús jè xkiì jne. ⁴Tjín i'nga x̣iṭa xi ya títsajna, kòjti-l̄a, kitsò-l̄a xíkjín:

—¿Mé-ne kasíkits'ón-ne jè xkiì jne? ⁵Tsà kàsatíjna, tsatoó-l̄a jàn sindo t̄on denario ch̄j-l̄a koa jè t̄on-l̄a koma kochját'aà-l̄a x̣iṭa ima.

Kiichajno-l̄a jè chjoón xi okis'iin.

⁶Tanga kitsò Jesús:

—Kì k'oaá 'mì-là. ¿Mé-ne n̄jti-là? Koni s'ín kàs'ín-ko-na, ndaà kàs'ín. ⁷J̄nà x̣iṭa ima k̄itsajnak̄o k̄jit'aà-nò, ko maá sichját'aà-là k'e nga mejèn-nò. Tanga 'an, mì i t̄ijnak̄o k̄jit'aà-nò. ⁸Jè chjoón jè, k'oaá s'ín kàs'ín koni k̄ji ma xi kàs'ín. Kàsikaajno ítjòn xkiì jne yijo-na xi ts'e nga s̄ijj̄naà. ⁹Okixíí xi xan-nò, n̄ita ñánda-ne nga tíjtsa isò'nde nga kobísòn 'én ndaà-l̄a Nainá, t̄ikoaá kobísòn-né koni s'ín kasiko-na mé-ne nga s̄ik̄itsjeèn-ne x̣iṭa it'aà ts'e chjoón jè.

K'e nga jè Judas tsatíjna Jesús

(Mateo 26:14-16; Lucas 22:3-6)

¹⁰Jè Judas Iscariote xi ya itjojiin-ne ts'e x̣iṭa xi tejò ma-ne xi tsajmeiik̄o Jesús, kiikon j̄nà x̣iṭa sk̄o-l̄a n̄o'miì nga s̄iingatsja Jesús. ¹¹J̄nà x̣iṭa sk̄o-l̄a n̄o'miì, k'e nga kiì'nchré, k̄jòtsja-l̄a, kitsjaà-l̄a tso'ba nga t̄on tsj̄-l̄a. Jè Judas tsohótsji'nde-l̄a kós'ín s̄iingatsja Jesús.

K'e nga jè Jesús tsakjèn kò xit̩a xi kota'yàt'aà-la jè s'eí Paxkò

(Mateo 26:17-29; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

¹² Jè nàchrjein ts'e s'eí xi mats'ia ítjòn-ne k'e nga kjèn inchrájin xi tsjin-la na'yo san jñà xit̩a judío, k'e nga sík'en orré xi ts'e s'eí Paxkò, jñà xit̩a xi kota'yàt'aà-la Jesús kiskònangui-la; kitsò-la:

—¿Ñánda mejèn-lè onguíkindaà-jen xi kichiaá ts'e s'eí Paxkò?

¹³ Jesús kisikasén jò xit̩a xi kota'yàt'aà-la ján Jerusalén, kitsò-la:

—Tanguió ján ijiin naxandá, yaá skajñòð jngoð xit̩a xi 'yajen jngoð nisa nandá; tanguítjinguì-là. ¹⁴ Ya ñánda kjoahas'en, koatìn-là nei-la ni'ya: “K'oaá tsò Maestro: ¿Ñánda tíjna jè cuarto ñánda kókjen-koa xit̩a xi kota'yàt'aà-na jè s'eí Paxkò?” ¹⁵ Yaá kòkò jngoð-nò cuarto xi je kji xi tíjna isò'nga ni'ya. Jyeé tíjndaà tsojmì xi kochjeén. Ya tindaà xi kichiaá.

¹⁶ Kii jñà xit̩a xi kota'yàt'aà-la ján ijiin naxandá. K'oaá s'ín kisakò-la koni s'ín kitsò-la Jesús, yaá tsibíndaà tsojmì xi kòkjen kjoa ts'e s'eí Paxkò.

¹⁷ K'e nga jye kòjñò, Jesús, ijchòkò xit̩a-la xi tejò ma-ne. ¹⁸ K'e nga títsajnat'aà ímixa nga nchikjèn, Jesús kitsò-la:

—Okixí xi xan-nò, jñò, í tíjnajiin jngoð-nò xi siingatsja-na it'aà ts'e xit̩a kondra-na, jngoð xi 'an tíkjèn-ko-na.

¹⁹ Jñà xit̩a xi kota'yàt'aà-la Jesús ta kjòba-la k'e nga okitsò. K'eé jngó jngó kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A 'an-ná?

²⁰ Jesús kitsò:

—Jngoð xi kitjokàjiin ts'e xit̩a-na xi tejò ma-ne jè xi tijè-ne chroba ts'an tísíka'nchì-ne inchrájin-la. ²¹ 'An xi Ki'ndí-la Xit̩a xan-la yijo-na, k'oaá s'ín komat'ian koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá. ¡Tanga imà xó-ne jè xit̩a xi siingatsja-na! Ísaá-là ndaà komà tsà mìkii kits'iin xit̩a jè.

²² K'e nga nchikjèn, Jesús kiskoé inchrájin, kiichjat'aà-la Nainá nga kisichikon-t'in, kisixkoaya ikjoàn kitsjaà-la xit̩a xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—Chjóé. Yijo-na né.

²³ Ikjoàn kiskoé jngoð chitsín, kitsjaà-la kjondaà Nainá; k'eé kitsjaà-la xit̩a xi kota'yàt'aà-la, ngats'iì xit̩a kits'iì vino xi tjíya chitsín. ²⁴ Kitsò-la:

—Jè-né xi jní-na xi sikkixiya jè kjoa xit̩se xi bindaàjiin-ko-nò. Jè jní-na xiixteèn xi kjondaà ts'e nga kjìn xit̩a. ²⁵ Okixí xi xan-nò, mì tì kiì ski-na vino skanda jè nàchrjein k'e nga skiaa vino xit̩se, ján ñánda tíhotíxoma Nainá.

'Én xi kiichja Jesús nga jè Pedro kjó'mat'in

(Mateo 26:30-35; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)

²⁶ Jesús ko xita-la, k'e nga jye kiseè jngoò-la sò Nainá ts'e Salmo, ikjoàn ki ján nindoò Yá Olivo. ²⁷ Jesús kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Ngats'iod jñò, kijneí takòn-ná jè nitjen jè, nga k'oaá s'in tíchja Xojon-la Nainá, nga tsò: “Kiyá jè paxtò koa jñà orrè tsjohoya-né.”

²⁸ Tanga koma iskan, k'e nga kjoáya-na, kjín ítjòn-nò ján nangui Galilea.

²⁹ Kitsò Pedro:

—Nas'ín ngats'iì xita-lè xi i'nga tsjeiin takòn-lè, 'an, mìkìi tsjeiin-takòn-lè.

³⁰ Jesús kitsò-la:

—Okixí xi xan-lè; nitjen jé, k'e nga tikj'eè kjindáya jò k'a kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.

³¹ Jè Pedro isa 'nó kiichja; kitsò:

—Nas'ín ya kiyáko-lè, mìkìi kójna'mat'in-lè.

Ngásòn kitsò yije xita xi kota'yàt'aà-la xi i'nga.

Kíi kitsò Jesús nga tsibítsi'ba ya i'nde ñánda 'mì Getsemaní

(Mateo 26:36-46; Lucas 22:39-46)

³² Kii ján i'nde ñánda 'mì Getsemaní; Jesús kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Títsajna ijndé; 'an, Nainá kò-là kichjàt'aà-la.

³³ Jesús kiikò Pedro, Jacobo, kò Juan. Ikjoàn tsibítsi'ia Jesús nga ba koma-la. 'Nó kisikájno. ³⁴ K'e kitsò Jesús:

—Tsí baá ma-la inima-na koni tsà mejèn kiyá. Títsajna ijndé, títsajnaokòn.

³⁵ Jesús kiikjá chiba-isa. Ikjoàn tsohojna skanda it'aà nangui koa kisijét'aà-la Nainá tsà koma, kjoáxìn-la kjo'in jè. ³⁶ K'e nga tíchjat'aà-la Nainá, kitsò-la:

—Na'èn xi Na'èn-na xan-lè, ma yijeé-lè nita mé kjoa-ne it'aà tsiji. Chjaàxìn-ná kjoa ts'e kjo'in jè, tanga mìtsà jè 'én ts'an kítasòn, jè kàtitasòn 'én tsiji.

³⁷ Ikjoàn j'iì ijngoò k'a-ne ya ñánda títsajna xita-la, tanga jñà xita-la, kjiyijòfè-né. Jesús kitsò-la Pedro:

—Simón, ¿a títsajnafè-né? ¿A mì kachíkjoa-lè tsà tà jngoò hora kòbijnakoin? ³⁸ Títsajnaokòn, tíjèt'aà-la Nainá mé-ne nga mì sìikijne-nò kjoa ts'e jé. Xi okixi, jè inima-nò tíjnandaà-né tanga jè yijo-nò, indaá tjín, tsjìn-la nga'ñó.

³⁹ Jesús kii kítsi'ba ijngòò k'a. Tákó k'oaá tì kitsò-ne koni kitsò nga sà ítjòn. ⁴⁰ K'e nga j'ii ijngòò k'a-ne, jñà xità xi kota'yàt'aà-la, tákó kjiyijòfè-né nga 'nó nijñá-la. Mikiì beè kó kítsò-la Jesús. ⁴¹ Koma jàn k'a nga j'ii Jesús. Kitsò-la:

—¿A tákó títanikjáya-nò kò títasafè-nò? Kàtje kjoa. Jyeé ijchò hora-la, 'an xi Ki'ndí-la Xità xan-la yijo-na, yaá kongatsja jñà xità jé. ⁴² Tísítjeen, chítsejèn-là, tíkjaán, jye nchrobá chrañà jè xi sìngatsja-na.

Kíí komà k'e nga kindobà'nó Jesús

(Mateo 26:47-56; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11)

⁴³ Tákó tìk'eé tíchja-isa Jesús nga ijchò Judas, xi ya itjojiin-ne ts'e xità-la Jesús xi tejò ma-ne. Kjin xità tjiko xi 'ya kichà ndojò kò yá. Xità koi, jñà kisikasén xità sko-la nò'miì kò xità xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kò xità jchínga-la xità judío. ⁴⁴ Judas, jè xi tsatíjna Jesús, ítjòn tsibíhichiya-la kós'ín kokò-la Jesús. Kitsò-la:

—Jè xi skíne'a, jè-né xi tìndoba'nó; ndaà tìkindaa k'e nga onguíkoo.

⁴⁵ K'e nga ijchò Judas, kii ndiyá-né ñánda tíjna Jesús, kitsò-la:

—Maestro.

Ikjoàn kiskine'a. ⁴⁶ Jñà xità xi tjiko, nitoón kitsobà'nó Jesús.

⁴⁷ Yaá tíjna jngòò xità xi tsachrje kichà ndojò-la. Tsajá-la jè xità chí'nda-la nò'miì ítjòn, tsatet'aà jngòò líká-la. ⁴⁸ Jesús kiichja, kitsò-la jñà xità:

—¿Mé-ne kos'ín kof'i ndobà'nó-ná nga kò kichà kò yá kich'à koni tsà jngòò xità chíjé? ⁴⁹ Nachrjein nchijòn tíjnaako-nò ján ingo ítjòn nga okoòya-nò koa mikiì kindobà'nó-ná. Koiì k'oaá s'ín tíma-ne nga kítasòn 'én xi tjít'aà Xojon-la Nainá.

⁵⁰ Ngats'ii xità xi kota'yàt'aà-la Jesús tsanga-né, yaá kitsjeiin-takòn.

⁵¹ Jngòò chíti tjíngui-la xi tíjnajté jngòò nikje sámana. Jñà xità kitsobà'nó, ⁵² tanga jè chíti kitsjeiin nikje sámana-la; ikjoàn k'oas'ín tsanga laká.

K'e nga kiiko Jesús ñánda tíjna nò'miì ítjòn

(Mateo 26:57-68; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24)

⁵³ Jesús kiiko ñánda tíjna nò'miì ítjòn. Yaá chixoña kóhojtín xità sko-la nò'miì, jñà xità jchínga, kò xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. ⁵⁴ Jè Pedro, tà kjiin tà kjiin tsajmeètjíngui-la skanda k'e nga

ijchò yà nditsin ni'ya-là nò'miù ítjòn. Yáá tsibíjnat'aà-là ñánda títsajna xítà chì'nda xi síkinda ingo nga títsajna'ngui.

⁵⁵ Jñà xítà sko-là nò'miù kò ngats'iù xítaxá xi ts'e xítà judío tsohótsji'nde-là nga tsját'in 'én xi kondra ts'e Jesús mé-ne nga koma síik'en-ne tanga nímé 'én kisakò-là. ⁵⁶ Kjìn ma xítà xi tsját'in 'én ndiso xi kondra ts'e Jesús tanga kj'eíj tsò nga jngoò ìjngoò; mìkiù mangásòn 'én xi tsját'in. ⁵⁷ Chíncha kixi i'nga xítà xi tsibénojímí 'én ndiso. Kitsò:

⁵⁸ —Ngajen, kina'yà-lajen nga tsò: “'An síikixoña ingo ítjòn xi tsja xítà kisindaà-ne, kò jàn nàchrjein kindaà ìjngoò-na xi mìtsà tsja xítà sindaà-ne.”

⁵⁹ Nì mìkiù kjòngásòn 'én-là nas'ín okitsò.

⁶⁰ K'eé tsasítjen jè nò'miù ítjòn; tsasíjnajiìn osen-là; kiskònangui-là Jesús, kitsò-là:

—¿A nì mé 'én nokjòì, koni tsò 'én xi tsjá xítà koi xi kondra tsiji?

⁶¹ Tanga jè Jesús jyò tsibìjna, nímé 'én kiichja. Jè nò'miù ítjòn ìjngoò k'a kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿A jì-né xi Cristo, xi Ki'ndí-là Nainá xi 'ñó jeya tíjna?

⁶² Jesús kitsò:

—'An-ná, jñò jcha-ná xi Ki'ndí-là Xítà xan-là yijo-nà nga kótijnat'aà chrja kixi-là Nainá xi 'ñó tse nga'ñó tjín-là, koà kjinchrobàjñàà ifi ján ngajmiù.

⁶³ Jè nò'miù ítjòn tsatijndajno yijo-là nikje-là xi íkjá nga 'ñó kòjti-là. Kitsò:

—¿Mé s'eén-isa-ná xítà xi kj'eíj xi tsjá 'én? ⁶⁴ Jñá, jye titsana'yà koni s'ín chjajno-là Nainá. ¿Jñò, kó bixón? ¿Mé xi síkooá?

Ngats'iù xítà kisijngoò ikon nga tjín-là jé koà ok'ín-là nga kiyá.

—Ok'ín-là nga sík'en.

⁶⁵ Jñà xítà tsibíts'ia nga tsibíchrájno koà tsibíchjoà xkon, tsi'beé-là, kitsò-là:

—K'ooá si, ¿yá xi tí'beé-lè?

Jñà xítà xi síkinda ingo, kisíjts'iìn-'a isén-là.

K'e nga jè Pedro tsibìjna'mat'in Jesús

(Mateo 26:69-75; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-29)

⁶⁶ Jè Pedro yáá tíjna kangui nditsin ni'ya. Ijchò jngoò chjoón xi chì'nda-là nò'miù ítjòn. ⁶⁷ K'e nga kijtseè Pedro, nga tíjna'ngui, kiskoòtsejèn-jno, kitsò-là:

—Tikooá ngaji, yáá tjaàkoii Jesús xi Nazaret i'nde-là.

⁶⁸Tanga jè Pedro tsoho'mat'in-né. Kitsò:

—Mikiì bexkoan. Mikiì be mé 'én xi tinokjòì.

Pedro itjo ni'ya ján xotjoa-la. K'eé kiskindàya jngoò kóxtí. ⁶⁹Jè chjoón chi'nda-la no'miì ítjòn kijtseè ijngoò k'a jè Pedro. Kitsò-la jñà xita xi ya títsajna:

—Jè xita jè, xita ts'eé Jesús.

⁷⁰Tanga jè Pedro tsoho'mat'in ijngoò k'a. Nga koma iskan, jñà xita xi ya títsajna, ijngoò k'a kitsò-la Pedro:

—Xi okixi, ngaji, xita-la Jesús-né nga Galilea i'nde-lè, k'oaá tsò 'én-lè xi nokjòì.

⁷¹Tanga isaá 'ñó kiichja Pedro kitsò:

—jBeè Nainá, nas'ín tik'eèn-ná, mikiì bexkoan jè xita xi o'mi-là!

⁷²Tik'e-ne nga okitsò Pedro, jè xi ma-ne jò k'a kiskindàya kóxtí. K'eé tsibítsjeèn-la Pedro koni kitsò-la Jesús: “K'e tikj'eè kjindàya jò k'a kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.” Ikjoàn ndaà jchán kiskindàya.

Kjoa xi komàt'in Jesús k'e nga kjòngatsja Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Lucas 23:1-5; Juan 18:28-38)

15 ¹K'e nga kis'e isén jñà xita sko-la no'miì ko xita jchínga ko xita xi okóya kjoítixoma-la Nainá xi kiskì Moisés ko ngats'iì xitaxá ts'e xita judío tsajoóya-ne. Tsibít'aà'ñó Jesús, kiiko, kisingatsja jè Pilato. ²Jè Pilato kiskòngangui-la, kitsò-la:

—¿A ji-né xi xitaxá ítjòn-la jñà xita judío?

Jesús kitsò:

—Ngají xi k'oa si nga 'an-ná.

³Tanga jñà xita sko-la no'miì, kjìn skaya 'én tjín-ne xi tsját'in nga óngui. ⁴Pilato ijngoò k'a kiskòngangui-la, kitsò-la:

—¿A nimé 'én nokjòì? Tí'na'yaà-la, 'ñó kjìn skaya kjoa tsját'in-lè nga óngui-lè.

⁵Jesús mikiì kiichja nas'ín koa tí'mi-la. Pilato, tà k'oaá komà-la.

K'e nga jè Jesús kitjoònè kjoa nga kiyá

(Mateo 27:15-31; Lucas 23:13-25; Juan 18:38-19:16)

⁶Nga xki nó k'e nga bitjo s'eí Paxko jè Pilato síkijnandeí jngoò xita xi títsa'ya ndayá, jè xi síjé xita naxandá nga kijnandeí. ⁷Jñà xita xi títsa'ya ndayá nga kjoasiì tsohótsji ts'e gobierno, ya tíjna xi 'mì Barrabás

xi x̄it̄a kisik'en. ⁸ J̄n̄a x̄it̄a naxandá kiikákō Pilato nga mejèn-là koa s'in síkitasòn koni ma nga xk̄i nó. ⁹ Kiichja Pilato, kitsò:

—¿A mejèn-nò nga siikijnandeí-nò xi x̄itaxá ítjòn-là x̄it̄a judío?

¹⁰ Pilato jye tíjiin-là nga tà kjoaxitakòn-né nga j̄n̄a x̄it̄a sko-là nò'miì ya ijchò síngatsja Jesús. ¹¹ J̄n̄a x̄it̄a sko-là nò'miì chinchá'a x̄it̄a naxandá nga kos'in kàtasíjé nga kàtijnandeí-ne Barrabás. ¹² Pilato ijngòd k'a kiskònangui-là x̄it̄a naxandá, kitsò-la:

—¿Mé xi s̄ikoaá jè xi 'mì-là x̄itaxá ítjòn-là x̄it̄a judío?

¹³ J̄n̄a x̄it̄a, 'n̄ó kiichja, kitsò:

—Tasit'ìi krò.

¹⁴ K'eé kitsò Pilato:

—¿Mé jé xi tsohótsji, mé-ne kiyá-ne?

J̄n̄a x̄it̄a, isaá 'n̄ó kiichja, kitsò:

—Tasit'ìi krò.

¹⁵ Pilato mejèn-là nga ndaà kíjnako x̄it̄a naxandá. Kisikijnandeí Barrabás. K'e nga jye kitsjaà okixi nga tsajá-là Jesús, ikjoàn kisìngatsja nga sit'aà krò.

¹⁶ J̄n̄a soldado kiiko Jesús ján ni'ya osen. Ikjoàn kiichja yije-là soldado xíkjin. ¹⁷ Kisikákjá jngòd nikje xi inì jmà kji; tsibí'a sko jngòd corona na'yá xi j̄n̄a xó tsibíndaà-ne. ¹⁸ Ikjoàn tsibíts'ia nga kiskindàyat'in. Kitsò-la:

—Viva x̄itaxá ítjòn-là x̄it̄a judío.

¹⁹ Tsatji yá xkajnchr̄a sko; ikjoàn tsibíchr̄ajno koa chinchaxkó'nchit'aà-là koni tsà nchibeèxkón. ²⁰ K'e nga jye kisìsobà-là, jaaxìn-là nikje sko xi íkjá, ikjoàn kisikákjá-ne xi nikje ts'e. K'eé itjoko nga kosit'aà krò.

K'e nga kisit'aà krò Jesús

(Mateo 27:32-44; Lucas 23:26-43; Juan 19:17-27)

²¹ Jngòd x̄it̄a kisatiikjòd xi 'mì Simón xi Cirene i'nde-là xi tínchrobá-ne rancho-là. Na'èn-laá ma jè Alejandro kō Rufo. J̄n̄a soldado kjo'n̄ó kis'iin-là nga kisik'ajen krò-là Jesús.

²² Kiiko Jesús ján i'nde n̄anda 'mì Gólgota, jè 'én xi tsòya-ne i'nde sko mik'en. ²³ Kitsjaà-là vino xi tsjájijn xich'a tsja xi 'mì mirra tanga jè Jesús mìkiì kits'iì. ²⁴ K'eé tsasit'aà krò, ikjoàn j̄n̄a soldado kisiskákō nikje-là Jesús nga kisika'bí-là xíkjin yá ts'e koma.

²⁵ Ijchò-là tsà xi n̄ijaàn nga tajñòya nga kisasit'aà krò Jesús. ²⁶ J̄n̄a 'én xi tsohót'aà isòn sko krò, yaá tíchja mé jé xi komà-là Jesús nga

kinik'en. Tsò-né: “Xitaxá Ítjòn-là xita judío.” ²⁷ Tikoáá chinchat'aà krò jò xita hijé. Jngòè tsasíjnat'aà nga kixi-là Jesús kò jngòè tsasíjnat'aà nga ngaskón-là. ²⁸ K'oaá s'ín kjòngásòn koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga tsò: “K'oaá ngaya-là koni jngòè xita xi tse jé tjin-là.”

²⁹ Jñà xita xi ya ja, sikatji skò nga kiichjajno-là, kitsò-là:

—Ji, k'oaá kisi nga siixòni ingo ítjòn-là Nainá kò jàn nachrjein kíndaà ngajo-ne, ³⁰ tikíjnandeí yijo-lè kò chínájen-t'i yijo-lè krò.

³¹ K'oaá tís'ín kisísobà-là jñà xita skò-là no'miè kò xita xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés. Kitsò-là xíkjin:

—Xita jè, tsachrekàjiin kjo'in xi kj'eíí xita, tanga jè xi yijo-là, mikii ma ochrekàjiin kjo'in. ³² Kàtítjojen-t'aà krò jè xi Cristo, xi Xitaxá Ítjòn-là naxandá Israel, mé-ne nga jcha-ná koa kòkjeíin-ná.

Skanda jñà xita xi tikoá ya kjit'aà krò, tikoáá tsatít'aà.

K'e nga k'en Jesús

(Mateo 27:45-56; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

³³ K'e nga ijchò nchisen, kóhokji nga tíjtsa isò'nde kòjñò skanda xi jàn nga nguixòn. ³⁴ Tijè-ne hora Jesús 'nó kiichja nga kitsò:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —'Én jè tsòya-ne: Nainá, Nainá, ¿mé-ne kàjneitakòn-ná?

³⁵ Tjin i'nga xita xi ya títsajna xi kii'nchré-là, kitsò:

—Tiná'yaà-là, jè chja-là Elías.

³⁶ K'eé tsangachikon jngòè xi kisika'nchi tsanga kò vinagre, ikjoàn tsibísko-là ínaxo, kitsjaà-là Jesús nga kàt'iì, kitsò:

—Chítsejèn-là, ¿a kjoíí Elías nga skónájen-t'aà krò?

³⁷ Tanga Jesús isaá 'nó kiskindàya; k'en. ³⁸ Jè nikje velo xi tjo'hóya jngòè osen ingo ítjòn kixajndà, jòya koma skanda it'aà nangui. ³⁹ Jè xita skò-là soldado xi síjna ñánda kisit'aà krò Jesús k'e nga kijtsee nga jye k'en Jesús, kitsò:

—Kixíí kjoa, xita jèè, Ki'ndí-là Nainá-né.

⁴⁰ Tikoá títsajna i'nga íchjín xi kjiin nchikotsejèn-ne; jè María Magdalena, kò chjoón Salomé, kò María xi nea-là ma José kò Jacobo, jè xi isa ma ki'ndí. ⁴¹ Jñà íchjín koi, k'e nga tsibìjna Galilea Jesús, yaá chinchima-tjingui-là kò yaá kisìchját'aà-là. Kjìn ma íchjín xi ya títsajna xi ijchòkò ján Jerusalén.

K'e nga kisihiijìn Jesús

(Mateo 27:57-61; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁴² K'e nga jye kjònguixòn nga jye bitsajnandaà-la nàchrjein nikjáya. ⁴³ José xi Arimatea i'nde-la, jngodò xita xi tikoá 'nga xá tjin-la ts'e xitaxá-la xita judío xi tikoá tíkoña-la nga mejèn-la skoe kó s'in otíxoma Nainá, kitsjaà-la nga'ño yijo-la, jahas'en ya ni'ya ñánda tjna Pilato nga kisijé yijo-la Jesús. ⁴⁴ Pilato, tà k'oaá koma-la nga jye k'en Jesús; kiichja-la jè xita sko-la soldado; kiskònangui-la tsà kixi kjoa nga jye k'en. ⁴⁵ K'e nga jye tsibénojmí jè xita sko-la soldado nga jye k'en Jesús, Pilato kisìngatsja José yijo-la Jesús. ⁴⁶ José tsatse jngodò nikje sávana; kiskójen-t'aà krò yijo-la Jesús; ikjoàn kisikájté jè nikje. K'eé kii kfhijìn ñánda jye tjinnda jngodò ngajo itsjó ingui nguijo; kiskin's'en-ngui, ikjoàn tsohójtza xotjoa-la ngajo jngodò ndajo. ⁴⁷ María Magdalena ko María nea-la José, nchikotsejèn-la nga kisihiijìn Jesús.

K'e nga jaáya-la Jesús

(Mateo 28:1-10; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

16 ¹ K'e nga jye tsato nàchrjein nikjáya, María Magdalena, Salomé, ko María nea-la Jacobo, tsatse xkii jne nga mejèn-la siikaájno yijo-la Jesús. ² Jè nàchrjein nga tàts'en xomàna, 'ño tajñòya kii katsejèn-la ñánda kisihiijìn Jesús. Tík'eé tìbitjokàtji ts'oi. ³ Tsò-la xíkjin:

—¿Yá xi kjoaáxìn-ná ndajo xi tíchjoàjto ya xotjoa-la ngajo itsjó?

⁴ K'e nga ijchò, kiskoòtsejèn, kijtseè nga jè ndajo je xi 'ño i'í xi tíchjoàjto-la ngajo itsjó ñánda kisijna Jesús, jye kitjaàxìn. ⁵ K'e nga jahas'en-ngui nguijo kijtseè jngodò xita ixti xi tijnajté jngodò nikje chroba ndojò. Tijnat'aà kixi-la ngajo. Jñà íchjín tà kitsakjòn-né. ⁶ Tanga jè xita ixti kitsò-la:

—Kì tsakjodò-jèn. Jñò, jè binchaàtsjiod Jesús xi Nazaret i'nde-la, jè xi kisit'aà krò. Jye kòfaáya-la. Mì tì i tjna-ne. Chítsejèn-là i'nde-la ñánda kisijna. ⁷ Tanguió koatìn-là xita xi kota'yàt'aà-la ko Pedro: “Jè tífi ítjòn-nò ján Galilea. Yaá jchaxkòòn ijngodò k'a koni s'in kitsò-nò.”

⁸ Jñà íchjín, itjo nitoón-ne ya iya nguijo. Kii, tsangachikon. Chiba-la nchihotsé-né nga kitsakjòn. Niyá xi tsibénojmí-la nga 'ño tsibíxkón-la yijo-la.

K'e nga jè María Magdalena kijtseè Jesús

(Juan 20:11-18)

⁹ Jè nàchrjein nga tàts'en xomàna, Jesús jaáya-la nga tajñòya. Jè kijtseè ítjòn María Magdalena, jè xi tsachrjekàjiin itoò inima ch'o-la neif inima-la. ¹⁰ María Magdalena kiì, kisikí'nchré ngats'iì xita-la Jesús nga ba tjin-la koa nchikjindáya. ¹¹ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la, k'e nga kiì'nchré nga tijnakon Jesús nga jè chjoón kijtseè, mìkiì kòkjeiín-la.

K'e nga jò xita-la kijtseè Jesús

(Lucas 24:13-35)

¹² K'e komà iskan, Jesús, kj'eif kji isén-la k'e nga tsakó-la yijo-la jò xita-la xi nchifi campo. ¹³ Tsohótji-ne jñà xita xi jò ma, kisikí'nchré jñà xita xi i'nga. Tikoáà mìkiì kòkjeiín-la.

Kií kitsò Jesús nga kitsjaà-la xá xita xi kota'yàt'aà-la

(Mateo 28:16-20; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23)

¹⁴ Xi jyehet'aà-ne, Jesús tsakó-la yijo-la jñà xita xi tejngòè ma-ne k'e nga títsajnat'aà ímixa nga nchikjèn. Tsohótiko nga tájaà tjin inima-la nga mì kòkjeiín-la k'e nga tsibénojmi-la jñá xita xi tsakó ítjòn-la yijo-la nga jè jye jaáya-la. ¹⁵ Koa kitsò-la:

—Tanguió nga títsa isò'nde. Tènojmi yije-là ngats'iì xita jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'an. ¹⁶ Jñà xita xi kòkjeiín-la it'aà ts'an koa koma bautizar, kitjokàjiin kjo'in. Tanga jñà xi mìkiì kòkjeiín-la, kjo'iín s'e-la. ¹⁷ Jñà xi kòkjeiín-la it'aà ts'an, k'oaá s'ín jcha-la; nga koma-la kochrjekàjiin inima ch'o-la neif xi tíjiin inima-la xita; tikoáà koma-la kichja 'én xi kj'eif tsò; ¹⁸ tsà ye tsobà'nño, tsà xkiì kjan skine, nimé xi koma-la; kohòsòn-la tsja xita xi xk'én, kondaà-ne.

K'e nga jè Jesús kiimijìn ngajmiì

(Lucas 24:50-53)

¹⁹ K'e nga jye okitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la, Na'èn-ná Jesús, kitjámii'nga; nga kiì ngajmiì, tsibijna it'aà kixi-la Nainá. ²⁰ Jñà xita-la kiì; kisika'bí 'én ndaà-la nga kijndà i'nde, ko jè Na'èn-ná Jesús kisichját'aà-la ko kisikixiyandaà 'én-la ko kjondaà xi kis'iin xita-la. K'oaá s'ín kàtama.

'Én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kiskiì San Lucas

'Én xi kiskiì-là Teófilo jè Lucas

1 ¹ Kjoa kixi xi komà ijìin naxandá it'aà ts'e Cristo, jye kjìn ma-ne xita xi kiskiì chiba ² koni s'ín tsakóya-najen jñà xita xi xkon kijtseè-ne skanda tàts'en-là kjoa, tijñà-ne xi kis'e-là xá nga kisika'bí 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ³ Ngaji Na'èn Teófilo xi 'nó ndeè, tikoáá 'an, ndaà sasén-na nga tikjiì-lè xojon jè, koni s'ín tjín nga jngoò ìjngoò skoya kjoa; ndaà tsohotsjì-jñaà yije skanda tisa tàts'en-là kjoa ⁴ mé-ne nga isa ndaà jcha-ne kjoa kixi xi nguì kos'ín tjín, jñà 'én xi k'oas'ín tsakóya-lè xita.

'Én xi kiichja jngoò àkjale-là Nainá nga iskan jts'ín Juan xi kis'iin bautizar xita

⁵ Koi nachrjein k'e nga jè tjina xitaxá ítjòn Herodes ján nangui Judea, tjina jngoò no'miì xi Zacarías 'mì xi tje-là ts'e Abías. Jè Zacarías tjín-là chjoón xi Elisabet 'mì xi tikoá tje-là ts'e Aarón. ⁶ Jñà ingajò, xita kixi-né nga nguixkon Nainá. Síkitasòn yije-né ngats'iì kjotíxoma-là Nainá. ⁷ Tsjin-là ixti; jè Elisabet, chjoón 'ndi-né; ingajò, jyeé 'nó xita jchínga.

⁸ Jngoò nachrjein, jñà xita no'miì xi síxákjoò Zacarías, jñà tsako-là nga kisixá nguixkon Nainá. ⁹ Koni s'ín tjín kjotíxoma xi ts'e no'miì Israel, tsako-là suerte Zacarías nga jahas'en ni'ya tsjeè-là Nainá, ya iya ingo ítjòn, nga jè kòkà chrjongó-là Nainá. ¹⁰ Jè hora k'e nga tì chrjongó-là Nainá ngats'iì xita naxandá, yaá títsajna nditsin nga nchichjat'aà-là Nainá. ¹¹ Jè Zacarías tsatsejèn jngoò-là àkjale-là Nainá xi síjna kixi ya ngobà kixi-là ñánda tìsòn chrjongó-là Nainá. ¹² Jè Zacarías k'e nga kijtseè, tà kjòxkón-là, tà kitsakjòn-né. ¹³ Tanga jè àkjale-là Nainá kitsò-la:

—Ngaji, Zacarías, kì tsakjoòn-jèn; jè kjoa bìtsi'ba-lè jye kina'yà-là; jè chjoón-lè Elisabet, jts'ín jngoò-là ki'ndí x'in; k'oáá s'ín kít'aà 'ín-là nga Juan k'oín. ¹⁴ 'Nó s'e-lè kjotsja. Koi kjoa-là nga jè ki'ndí xi jts'ín, kjìn xita kjotsja-là. ¹⁵ Xita ítjòn kíjna nga nguixkon Nainá; mikiì xán sk'oi nga xó k'oáá s'ín kitjaajìin-ne; Inima Tsjeè-là Nainá sijiin inima-la

skanda tìk'e-ne nga tisa tijnaya'ma indso'ba nea-la. ¹⁶ Xi it'aà ts'e, kjin xita naxandá Israel koófat'aà-la Nainá. ¹⁷ Jè kjoí ítjòn-la Na'èn-ná. Sijiin inima-la nga'ño xi kisikjeén jè Elías xita xi kiichja ngajo-la Nainá. Inima-la xita jhínga, 'nchán siikitsajnaço ixti-la. Jñà xita xi tájaàjiin tjin inima-la nga mikii síkitasòn, siikjatjiya-la kjohitsjeèn-la mé-ne nga s'e-la kjoa chjine xi tjin-la xita kixi. K'oaá s'ín siikiyijòndaà xita naxandá mé-ne nga kitsajnaandaà-ne k'e nga kjoí Na'èn-ná.

¹⁸ Zacarías kitsò-la jè àkjale:

—¿Kó s'ín skoeè-na tsà kixi kjoa? 'An, jye 'ño xita jhínga; tikoá chjoón-na jye tífehèt'aà nachrjein-la.

¹⁹ Jè àkjale kitsò:

—'An-ná Gabriel xi tijnáa nguixkon Nainá; kisikasén-na nga kichjàko-lè, tsjaà-lè 'én ndaà-la Nainá. ²⁰ I'ndei, kijna chisín-né, mikii koma kinókjoi skanda k'e nga kijchò nachrjein nga kitasòn 'én koi, koí kjoa-la nga mikii kòmokjeín-lè 'én-na xi kàxan-lè.

²¹ Jñà xita naxandá, nchikoña-la Zacarías. Kjòngui-la xíkjín nga tífichrjein-la nga mikii xátí bitjo-ne ni'ya tsjeè-la Nainá. ²² K'e nga jye itjo-ne jyeé kjòchisín; mì tì kiì ma chja-ne; jñà xita xi nchikoña-la kis'ejiiin-la nga tjin kjoa xi kijtseè ya iya ni'ya tsjeè-la Nainá; Zacarías tà jmeé chisín-isa tsja. K'oaá s'ín tsibijna nga mikii komà kiichja.

²³ Zacarías, k'e nga jye kisisòn jñà nachrjein nga kisikitasòn xá-la, kiì-ne ni'ya-la. ²⁴ K'e nga komà iskan, jè chjoón Elisabet, ki'ndí ts'a; 'òn sá mì tì kiì itjo-ne ni'ya-la. Kitsò: ²⁵ “K'oaá s'ín kisikò-na jè Nainá xi it'aà ts'an: kijtseè imaá-na nga kitsjaà-na kjòndaà-la mé-ne nga mì kiì tì kochrjekàngui-na xita.”

Kií komà k'e nga jngod àkjale tsibénojmí nga iskan jts'ín jè Jesús

²⁶ K'e nga ijchò joòn sá, jè àkjale Gabriel, Nainá kisikasén jngod naxandá xi chja-ne Galilea ñanda 'mì Nazaret. ²⁷ Kiìkon jngod chjoón xongó xi tjin-ne nga jè kixan-ko jngod xita xi 'mì José xi tje-la ts'e xitaxá ítjòn xi ki'mì David. Jè 'ín-la chjoón xongó, María 'mì. ²⁸ Jè àkjale, k'e nga jahas'en ni'ya nga kijtseèxkon María, kitsò-la:

—¿Ndaà-lè, ngaji xi jì kitjoé-lè kjòndaà jè! Nainá tijnako-lè. Ngaji xi ndaà kjòchikon-t'in mì k'oaá-ne koni íchjín xi kj'eí.

²⁹ Jè María k'e nga kijtseèxkon, tà kjòxkón-la koni s'ín kitsò-la jè àkjale; kisikitsjeèn kó tsòya-ne nga kos'ín j'iì síhixat'aà-ne. ³⁰ Jè àkjale kitsò-la:

—María, kì tsakjoòn-jèn, jye kitjoé-lè kjondaà nga nguixkõn Nainá.
³¹ I'ndeí koxk'én-né, ki'ndí jcha jngoiì. K'oaá s'ín kí'tiì 'ín-la nga Jesús k'oín. ³² Xita ítjòn koma; Ki'ndí-la Nainá k'oín xi isa 'ño 'nga tjna; Nainá, jè sìngatsja kjotixoma-la. Xitaxá ítjòn kijná koni s'ín tsibijná David xi xita jchínga-la komà. ³³ Jè kotixoma-la naxandá Israel. Kjotixoma-la mì kì kjoehet'aà nita kjé-ne.

³⁴ Jè María k'eé kitsò-la àkjale:

—¿Kó s'ín koma jè kjoa koi? Nga mìtsà x'in tjin-na.

³⁵ Jè àkjale kitsò:

—Jè Inima Tsjeè-la Nainá kitjojen-nè-lè. Jè nga'ño-la Nainá xi 'ño 'nga tjna koiìjtsat'in-lè koni jngodè 'nguién-la ifi mé-ne jè ki'ndí tsjeè xi jts'ín, Ki'ndí-la Nainá k'oín. ³⁶ Jè xinguiì Elisabet xi chjoón 'ndí, kò jodn sá tjin-la nga ki'ndí 'ya nas'ín jye 'ño xita jchínga. ³⁷ Xi it'aà ts'e Nainá, nijngodè kjoa xi mìkiì koma-la —kitsò àkjale.

³⁸ K'eé kitsò María:

—'An-ná xi chjoón chi'nda-la Nainá; k'oas'ín kátama koni s'ín kò'mì-ná.

Jè àkjale tinguixkoón-ne kiì-ne.

Kíí komà k'e nga jè María kiì katsejèn-la Elisabet

³⁹ Nachrjein koi, jè María nitoón kiì jngodè naxandá xi kijna'nchò nindodè ján nangui Judea. ⁴⁰ Jahas'en ni'ya-la Zacarías; kisihihat'aà Elisabet. ⁴¹ K'e kiì'nchré Elisabet nga kisihihat'aà María, ki'ndí xi 'ya, kiskì'nga iya indso'ba. Jè inima-la Elisabet ndaà kis'ejijn Inima Tsjeè-la Nainá. ⁴² K'eé 'ño kiìchja, kitsò:

—jNainá, isaá 'ño ndaà tísichikon-t'in-lè mì k'oaá-ne koni jñà íchjín xi kj'eíí; tikoáá ki'ndí-lè xi tijnaya indso'boì 'ño ndaà tímachikon-t'in!
⁴³ ¿Yá-ná 'an? ¡Mé tà ndaà kòf'ijichon-ná ji xi nea-la Na'èn-ná! ⁴⁴ Tik'e-né nga kà'nchrè nga kànihixat'aà-ná, ki'ndí-na kàkji'ngaya indso'bà nga tsja kòma-la. ⁴⁵ ¡Mé tà ndaà-lè nga mokjeíín-lè 'én xi kis'enojmi-lè! Jè 'én xi kiìchja Nainá kitasòn-né —kitsò Elisabet.

⁴⁶ Jè María kitsò:

Inima-na 'ño 'nga tísikijná Nainá.

⁴⁷ Matsja-na it'aà ts'e Nainá xi ochrjekátji-na.

⁴⁸ Kijtseè imaá-na, 'an xi chjoón chi'nda-la ma;

i'ndeí skanda nita kjé-ne k'oaá s'ín kitso-na xita: “Mé tà ndaá-la.”

⁴⁹ 'Ñó ndaà tse kjoa kisiko-na Nainá, jè, nga isa tse nga'ño tjin-la.

Nainá, x̄it̄a tsjeè-né.

⁵⁰Tjín kjit'aà-la kjohimatakòn it'aà ts'e jñà x̄it̄a xi beèxkón skanda tàts'en-la kjoa n̄it̄a kjé-ne.

⁵¹K'oaá s'ín okó nga tse nga'nó tjín-la; jñà x̄it̄a xi 'nó 'nga ikon ijìin inima-la, ochrjekàngui kjohítsjeèn-la.

⁵²Jñà x̄it̄axá ítjòn xi 'nga títsajna, faáxin kjotíxoma-la, koa jñà xi nangui títsajna, isaá 'nga síkítsajna.

⁵³Jñà x̄it̄a xi tsjìn-la tsojmì xi kine, 'nó kjìn tsjá-la, koa jñà x̄it̄a nchiná, nímé tsjá-la, tà síkasén tiyaá-ne.

⁵⁴Nainá síchját'aà-la naxandá Israel, jñà x̄it̄a chí'nda-la; mìkiì síjchàajiìn nga tjòkeè Abraham,

⁵⁵ngats'iì tje-la n̄it̄a mé nachrjein-ne.

Nga Nainá, k'oaá s'ín kitsjaà-la tso'ba jñà x̄it̄a jchínga-ná.

Kitsò María.

⁵⁶Jè María, jàn sá tsibìjnako Elisabet; k'e komà iskan kii-ne ni'ya-la.

K'e nga kits'iìn Juan xi kis'iìn bautizar x̄it̄a

⁵⁷K'e nga jye ijchò nachrjein-la, Elisabet, kits'iìn jngò-la ki'ndí x'ín. ⁵⁸Nainá, 'nó ndaà kisìko. K'e nga kii'nchré x̄it̄a xíkjín ko x̄it̄a indii ni'ya-la tikoaá kjòtsja-la. ⁵⁹Nga komà jiìn nachrjein, kiìko jè ki'ndí nga nguixkon nò'mì, mé-ne nga kisit'aà chíba-la yijo-la kjoa ts'e circuncisión. Jñà x̄it̄a xi kj'eíí, k'oaá s'ín mejèn tsibít'aà 'ín koni 'mì na'èn-la nga Zacarías 'mì. ⁶⁰Tanga jè nea-la kitsò:

—Majìn, Juan k'oín.

⁶¹Kitsò jñà x̄it̄a xi títsajna:

—¿Mé-ne kos'ín k'oín-ne? Nijngòd x̄it̄a xingui xi kos'ín 'mì 'ín-la.

⁶²K'eé kitjònangui chísin-la na'èn-la kó k'oín. ⁶³Zacarías kisijé jngòd íteè nga kiskijno, tsibít'aà: “Juan 'mì 'ín-la.” Ngats'iì x̄it̄a xi ya títsajna, tà k'oaá komà-la. ⁶⁴Zacarías tik'eé-ne kitáx'a-ne tso'ba ko tsaniyá-ne nijen, ikjoàn komà kiìchja-ne. K'eé kitsjaà-la kjondaà Nainá. ⁶⁵Ngats'iì x̄it̄a xi títsajna chrañà indii ni'ya-la, tà kjòxkón-la k'e nga kii'nchré nga jye ma kiìchja-ne Zacarías. Xki xi ján tsabísòn kjoa koi kóhokji inchò nindoò nangui Judea. ⁶⁶Ngats'iì x̄it̄a xi kii'nchré kjoa koi, tsohóko ijìin inima-la; kitsò:

—Jè ki'ndí, k'e nga kojchínga, ¿yá x̄it̄a xi koma?

Nga jè nga'nó-la Nainá tíjnako.

Kíí komà k'e nga jè Zacarías kiichja it'aà ts'e Nainá

⁶⁷ Zacarías, na'èn-là Juan, kisijiìn inima-là Inima Tsjeè-là Nainá.
Kiichja ngajo-là Nainá, kitsò:

⁶⁸ ¡Mé tà ndaà kji-là Na'èn-ná jè xi Nainá tsò-là naxandá Israel nga
j'ì kichjítjì naxandá-là tikoá j'ì síkijnandeí!

⁶⁹ Kitsjaà jngòè-ná xitá xi tse nga'nó tjin-là nga j'ì
kachrjetjì-ná kjo'in xi kjoá ts'e jé-ná,
jè xi tje-là David xi chi'nda-là Nainá tsibijna.

⁷⁰ Nainá kisikjeén tso'ba jñà xitá tsjeè-là xi kiichja ngajo-là.
K'oaá s'ín kitsò nga tisa tàts'en-là kjoá nga

⁷¹ kochrjekátjì-ná it'aà ts'e xitá kondra-ná,
kò xitá xi jtikeè-ná.

⁷² K'oaá tì kitsò Nainá nga skoe ima jñà xitá jchínga-ná.
Mikiì sijnchàajiìn jè 'én xi kitsjaà-là xitá jchínga-ná Abraham
nga tsibíndaajiìn-kò jngòè kjoá tsjeè.

⁷³ Nainá, k'oaá s'ín kitsjaà-là tso'ba Abraham xi xitá
jchínga kjìin-ná nga

⁷⁴ sijkítsajndeí-ná ts'e xitá kondra-ná mé-ne nga
mikiì kiskoán nga sixá-lá.

⁷⁵ Kjit'aà nachrjein tsjeè kitsajnaá tikoá kixi kitsajnaá
nga nguixkòn Nainá.

Kitsò Zacarías.

⁷⁶ K'eé kitsò-là ki'ndí-là:

Ngaji, sijkjeén-lè Nainá xi 'nó 'nga tjna nga kinókjoá ngajo-là.
Ngají k'oín ítjòn-là Na'èn-ná nga kíndi ndiyá-là.

⁷⁷ Kénojmí-là naxandá-là kós'ín s'ín Nainá nga kochrjekátjì-ná jé-ná.
Nainá, 'nó tse kjohimatakòn tjin-là nga síjchàat'aà-là jé-là jñà xitá.

⁷⁸ Nainá sijkasén jngòè-ná xi nchrobá-ne ngajmiì.
K'e nga kjoí, k'oaá s'ín sijnhiseèn-là xitá koni s'ín
mahiseèn k'e nga tajñòya.

⁷⁹ Jñà kohiseèn-là kjohísjeèn-là xitá xi i'nde jñò títsajnajìin,
kò xi jye ndiyá kjoá biyaà tjimaya.
Yaá kjiko-ná ndiyá nándá tjin kjoá'nchán.

Kitsò Zacarías.

⁸⁰ Ki'ndí jè tímajchínga tikoá tís'e-là nga'nó xi ts'e inima-là. Yaá
tsibijna i'nde it'aà xìn nándá nangui kixi choòn skanda k'e nga tsibíts'ia
nga tsibijna osen-là naxandá Israel.

Kíí komà k'e nga kits'iin Jesús

(Mateo 1:18-25)

2¹ Koi nàchrjein k'e nga t́jín-là xá ítjòn César Augusto tsjachrje jngòd òkixì nga ngats'iì xítà nàxandá xi otíxoma-là Roma, xojoón sít'aà 'ín-là. ² Jè xojon censo xi kisindaà ítjòn k'e nga t́jna gobernador xítà xi 'mì Cirenio ján i'nde ñánda 'mì Siria. ³ Kìi yije xítà nga kii kít'aà xojon yijo-là nga jngòd òjngòd nàxandá-là xi chja-ne.

⁴ José itjo-ne Nazaret, nàxandá ts'e Galilea, kii nangui ñánda 'mì Judea ya nàxandá Belén ñánda kits'iin xítà ítjòn xi David ki'mì nga jè José, tje-là ts'e David-né. ⁵ Kii kít'aà xojon yijo-là; tikoáá kii jè María, chjoón-là xi t́jna'ño-là nga jè kixan-ko, tanga jyeé ki'ndí 'ya. ⁶ K'e nga jye títajna Belén, María ijchò nàchrjein-là nga kits'iin ki'ndí-là. ⁷ Kits'iin ki'ndítjòn-là xi ndí ki'ndí x'in; kisikájté nikje-là; ya kisikánaya kaxa ñánda kjèn-ya cho, nga mì tì kii t́jín-ne i'nde ya ni'ya ñánda ma níkjáya.

Kíí komà k'e nga jñà àkjale-là Nainá j'iikon jñà paxtò

⁸ Ya chrañàt'aà-là Belén títajna paxtò xi nchisíkinda cho orrè-là nga nitjen. ⁹ Tà nitoón ijchòkon jngòd àkjale-là Nainá. Jè kjoajeya-là Nainá xi 'ño ote kji, kishiseèn yije kóhokji jngòd itjandii ñánda títajna jñà paxtò. K'e nga kijtseè, tsí ndaà kitsakjòn. ¹⁰ Jè àkjale kitsò-là:

—Kii tsakjoòn-jèn; 'an, koií xá j'i-na nga síkí'nchré jngòd-nò 'én xítse xi ndaà tsò xi 'ño kjotsja-là ngats'iì nàxandá: ¹¹ I'ndeì kats'iin jngòd ki'ndí ya nàxandá-là David jè xi kochrjekàjiiin-ná kjo'in, jè xi Cristo, [xítà xi xó kisikasén-ne Nainá], nga jè kotìxoma-ná. ¹² Tjín jngòd seña nga kixi kjoa: sakò jngòd-nò ki'ndí xi tsjáltéjiiin nikje-là; kjinaya kaxa ñánda kjèn-ya cho.

¹³ Tik'e-ne kjin jchán àkjale tsatsejèn-kjoò-isa xi inchrobà-ne ngajmii xi 'nga kisikijna Nainá. Kitsò:

¹⁴ Nainá kàtas'e-là kjoajeya ján ngajmii;

ko i it'aà nangui,

'nchán kàtas'e kjoa, it'aà ts'e xítà xi t́jín-là kjondaà-là Nainá.

¹⁵ K'e nga kii-ne jñà àkjale ján ngajmii, jñà paxtò kitsò-là xíkjin:

—Tíkjaán skanda Belén nga jchaá kjoa xi kòma koni s'ín kàsikí'nchré-ná Na'èn-ná.

¹⁶ Nitoón kii jñà paxtò ján Belén; k'e nga ijchò, kisakò-là ñánda t́jna María ko José, koa jè ki'ndí, kjinaya kaxa ñánda kjèn-ya cho. ¹⁷ K'e nga

kijtsèxkon ki'ndí jè, tsibénojímí yije koni s'ín kitsò jè àkjale it'aà ts'e ki'ndí. ¹⁸Ngats'iì xità xi kii'nchré koni s'ín kitsò jñà paxtò tà k'oaá komà-la. ¹⁹Tanga jè María yaá tsibíjìin yije ijìin inima-la jñà 'én xi kis'enojmí-la. 'Ñó kisikítsjeèn-jìin kjoa koi. ²⁰Kiì ijngòò k'a-ne jñà paxtò; jeya tsachrje tìkoà ndaà kisikíjna Nainá ngats'iì kjoa xi kii'nchré ko xi kijtseè, nga nguì k'oaá s'ín komà koni s'ín kis'enojmí-la.

K'e nga jñà xità jchínga-la Jesús kiiko ingo ítòn ya Jerusalén nga kisìngatsja Nainá

²¹K'e nga ijchò jìin nachrjein nga kits'iìn ki'ndí jè, kisit'aà chiba-la yijo-la kjoa ts'e circuncisión; Jesús kisit'aà 'ín-la koni s'ín kitsò àkjale-la Nainá k'e nga tisa kisinaya'ma indso'ba nea-la.

²²Ijchò nachrjein nga k'oas'ín s'ín xità koi, koni s'ín tíchja kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, mé-ne jè María tsjeè kíjna-ne nguixkon Nainá. Nachrjein koi, kiiko Jesús ingo ítòn ya Jerusalén nga kisìngatsja Nainá. ²³K'oaá s'ín tíjt'aà kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés: “Ngats'iì ki'ndí x'in xi jts'ín ítòn, ts'eé Nainá, jè kongatsja.” ²⁴Xità jchínga-la Jesús kiiko kjotjò-la nguixkon Nainá; jò tjoni'ña ko tsà jò pichón koni s'ín tjin kjotíxoma-la Nainá.

²⁵Koi nachrjein ján Jerusalén tíjna jngòò xità kixi xi ndaà beèxkón Nainá, Simeón 'mì. Tìkoáá tíkoña-la jè xi sùikíjnandeí naxandá Israel; jè Simeón, yaá tíjnako Inima Tsjeè-la Nainá. ²⁶Jè Inima Tsjeè-la Nainá k'oaá s'ín tsibénojmiya-la Simeón nga mikii kiyá skanda k'e nga skoexkon Cristo xi Nainá sùikasén. ²⁷Jè Inima-la Nainá kisikasén Simeón ján ingo ítòn Jerusalén. K'e nga ijchòko Jesús jñà xità jchínga-la mé-ne nga kisikitasòn-ne koni s'ín síjé kjotíxoma-la, ²⁸Simeón kiskoé ki'ndí jè, tsohóya tsja; 'nga kisikíjna Nainá. Kitsò:

²⁹Na'èn, jyeé kòbitasòn 'én-lè koni s'ín ki'mì-ná,
j'ndeì, 'nchán kàtiyaà 'an xi chi'nda-lè ma.

³⁰Jyeé kòbe-na xkoaàn jè xi kochrjekátji-ná kjo'in,

³¹jè xi kànìkíjna-osin nguixkon ngats'iì naxandá,

³²jè xi sùihiseèn-la kjohítsjeèn-la jñà xità xi mìtsà
xità naxandá Israel.

It'aà ts'e ki'ndí jè, naxandá-lè Israel jeyaá kíjna.

³³Jñà xità jchínga-la Jesús tà k'oaá komà-la koni s'ín kitsò Simeón it'aà ts'e ki'ndí-la. ³⁴Simeón kisijét'aà-la Nainá nga kàtasíchikon-t'in; ikjoàn kitsò-la María, nea-la Jesús:

—It'aà ts'e ki'ndí jè, k'oaá s'ín t́jínè-là nga ḱjìn xítà naxandá Israel kítjoiin kjo'in koà ḱjìn kixojiiin. Seña-là Nainá ḱjna ³⁵ mé-ne nga jcha-là kó s'ín t́jín kjo'hítsjeèn-là nga jngodò ìjngodò xítà, tanga ḱjìn xítà xi mìkì kòkjeifin-là; tikoá ngaji, k'oaá s'ín s'e-lè kjo'on-takòn koni tsà jngodò kichà ndojò kotokjá inima-lè.

³⁶ Tikoá yaá t́jna chjoón Ana xi chjaya 'én-là Nainá, tsòti-là Fanuel xi tje-là Aser. Jyeé 'nó xítà jchínga. Itoò nó tsibijnako x'in-là. ³⁷ Nachrjein koi, jè chjoón Ana kò ñijòn kaàn kò ñijòn nó t́jín-là nga t́jna ka'àn. Yaá bijnaya nachrjein inchiòn ya ndítsin ingo ítjòn; kò nachrjein kò nitjen beèxkón Nainá; bítsi'ba-là koà bijnachjan. ³⁸ Tijè-ne hora, chjoón jè ijchò kasijnat'aà chraña-là xítà jchínga-là Jesús; kitsjaà-là kjondaà Nainá; kiichja-là ngats'iù xítà it'aà ts'e ki'ndí jè, jña xi tikoà nchikoña-là nga kítjotjì yije naxandá xi chja-ne Jerusalén.

K'e nga kii ìjngodò k'a-ne Nazaret

³⁹ José kò María, k'e nga jye kisihitasòn yije koni s'ín t́chja kjo'tíxoma-là Nainá, kii ìjngodò k'a-ne ján Galilea ya naxandá-là Nazaret. ⁴⁰ Ki'ndí jè tímajchínga; tís'e-là nga'nó jiiin inima-là; tikoá isa ndaà tímachiya-là; yaá t́jnako kjondaà-là Nainá.

Kíí komà k'e nga jè Jesús tsibijnaya ingo ítjòn ján Jerusalén

⁴¹ Jña xítà jchínga-là Jesús, xki nó fi ya Jerusalén k'e nga bitjo s'eí Paxko. ⁴² Jesús, k'e nga jye t́jín-là tejò nó tikoà kii ján Jerusalén koni s'ín choòn kjo'tíxoma ts'e s'eí Paxko. ⁴³ K'e nga inchrobà-ne xítà nga jyehet'aà s'eí, jè Jesús yaá tsibijna Jerusalén; koà jña xítà jchínga-là mìkì kisijiin-là tsà ya tsibijna. ⁴⁴ Jngodò nachrjein chinchimaya ndiyá. Maá-là tsà yaá sóhojiin-là jña xítà xi nchifi-ne. K'e nga tsohótsjijiin-là xíkjin kò xítà xi beèxkon, ⁴⁵ mìkì kisakò-là. K'eé kii ìjngodò k'a ján Jerusalén nga kii kátsji.

⁴⁶ K'e nga komà jàn nachrjein nga nchihótsji, kisakò-là ya ndítsin ingo ítjòn; t́jnajiin-là xítà xi okóya kjo'tíxoma-là Nainá; t́'nchré-là tikoà tíkjonangui-là. ⁴⁷ Ngats'iù xítà xi nchi'nchré-là tà k'oaá komà-là jè kjo'hítsjeèn xi t́jín-là koni s'ín t́chja. ⁴⁸ Jña xítà jchínga-là, k'e nga kijtsee nga ya t́jna, tikoá tà k'oaá komà-là; jè nea-là kitsò-là:

—Jì na'èn, ¿mé-ne nga kos'ín nìkò-nájen? Na'èn-lè kò 'an tímakájno-najen nga kichijì, titsabinchaàtsji-lèjen.

⁴⁹ Jesús kitsò:

—¿Mé-ne nga binchaàtsji-ná? ¿A mì tíjìn-nò nga tjinè-na nga ya kótijna ni'ya-la Na'èn-na?

⁵⁰ Tanga jñà xitá jchínga-la mìkì jahas'en-jiin-la jè 'én xi kitsò Jesús.

⁵¹ Jesús, kii ìjngòd k'a-ne ján Nazaret kò nea-la kò na'èn-la; Jesús ndaà kisikitasòn-la xitá jchínga-la. Jè nea-la tà yaá tsibíjiin-ikon inima-la ngats'iì kjoa koi. ⁵² Jesús, tímajchínga koa nàchrjein inchijòn, isa ndaà tímachiya-la; tìkoa tís'e-la kjondaà-la Nainá kò ts'e xitá.

'Én xi kiìchjā Juan xi kis'iin bautizar xitá

(Mateo 3:1-12; Marcos 1:1-8; Juan 1:19-28)

3¹ K'e nga jye tjin-la chrj'oòn nó nga tíhotíxoma-la isò'nde xi chja-ne Roma jè xi 'mì Tiberio César, kò ján nangui Judea, jè tjna gobernador Poncio Pilato; kò jè Herodes, xitaxá ítjòn tjna ya nangui Galilea; kò jè Felipe xi 'ndse ma Herodes, xitaxá ítjòn tjna ya nangui ñánda 'mì Iturea kò ya nangui Traconite; kò jè Lisancias, xitaxá ítjòn tjna ya nangui Abilinia. ² Kò ján Jerusalén, no'miì ítjòn títsajna jè Anás kò Caifás. Tíkoi-ne nàchrjein, Juan, ki'ndí-la Zacarías, kits'iì-la 'én-la Nainá ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn. ³ Juan, kii kóhokji indii xajngá nandá Jordán nga kiìchjaya nga kàtasíkájno jé-la jñà xitá nga mì tì jé kohótsji-ne, ikjoàn kàtas'ín bautizar yijo-la mé-ne nga siijchàat'aà-la Nainá jé-la.

⁴ K'e nga k'oas'ín kiìchjaya Juan, jñà tíbitasòn 'én xi kiskii Isaiás, xitá xi kiìchjā ngajo-la Nainá nga tsò:

Na'ya-la 'én xi 'ñó chja ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn:
 “Tjandaà ndiyá-la Nainá ya ijiin inima-nò; kixì tikíjna koni
 jngòd ndiyá ñánda kojmeèya Na'èn-ná.

⁵ Ngats'iì xajngá kongásòn-né;
 ngats'iì nindòd kò chrjangui, kokixi-né;
 jñà ndiyá xi tsó'ño tjin, tìkoaá kokixi-né;
 koa jñà ndiyá xi tjen-jen-jno tjen-jen-t'aà choòn, kojchoòn-la.

⁶ Ngats'iì xitá nga títsa isò'nde, skoe-né kó s'ín s'jin
 Nainá nga kochrjekátjì jé-la xitá.”

Kitsò Isaiás.

⁷ Juan kitsò-la jñà xitá xi ijchò nga mejèn-la koma bautizar:

—Jñò xi xitá tje-la ye 'mì-nò! ¿Yá xi okitsò-nò nga kinchat'aaxìn-là jè kjo'in xi sa nchrobá machrañàt'aà-nò? ⁸ Ndaà tjin kjoa xi t'een nga

ndaà kàta'ya-nò nga jyeé kinikájno jé-nò nga mì tì jé binchaàtsji-nò. Kì bixón-jèn ya ijìin inima-nò: “Ngajen, [mìkìi s'e-najen kjo'in] nga yaá inchrobàt'aà-najen tje-la Abraham.” K'oaá xan-nò, Nainá, skanda jñà ndajo komaá-la sijkatjiya-la nga ixti-la Abraham koma. ⁹ Jè kichayá jyeé kijjindaà nga kotesòn yá; ngats'iì yá xi 'mì ndaà toò ojà-la, skanda kò ima-la, jtísòn-né, ikjoàn sinchájiin ni'ín nga kiti.

¹⁰ Jñà xita kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Mé xi s'en-jen?

¹¹ Juan kiichja kitsò-la:

—Jè xi jò ma nachro-la kàtatsjá jngoò-la jè xi tsjin-la; jè xi tjín-la tsojmì xi kine, kàtatsjá-la jè xi tsjin-la.

¹² Tikoá j'iì i'nga xita-la xitaxá Roma xi síkíhjtji tsojmì nga mejèn-la koma bautizar. Kitsò-la Juan:

—Maestro, ngajen, ¿mé xi s'en-jen?

¹³ Juan kitsò:

—Kì tsato níkíhjió koni s'ín tíhja kjoíxoma.

¹⁴ Tikoá kiskònangui i'nga jñà soldado, kitsò:

—Ngajen, ¿mé xi s'en-jen?

Juan kitsò-la:

—Kì xita binchaxkón-là, kì 'én ndiso nìyasòn-là k'e nga nì mé kjoa tjín-la nga ton mejèn-nò nachrjekájno-là; kàtajngoò-takòn koni tjín machjí-nò.

¹⁵ Nchikoña jñà xita naxandá; nchisíkítsjeèn ijìin inima-la xi it'aà ts'e Juan: tsà jè xi Cristo, [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]. ¹⁶ Juan kitsò-la ngats'iì xita naxandá:

—Okixi-né, 'an, tà nandá s'iin-nò bautizar; tanga nchrobá ljngoò xi isa tse nga'ño tjín-la mì k'oaá-ne koni 'an; skanda mìkìi tjí'nde-na nga skíjnda'ñoá xox'ín-la xojté-la; jè xi sa nchrobá, s'iin-nò bautizar kò Inima Tsjeè-la Nainá ko kò ni'ín. ¹⁷ Jyeé kjinaya tsja jè pala nga sùtsjeè tjé-la trigo. Kínchàxkó trigo ya iya ni'nga; tanga jè tjé-la trigo, kòkà-né ya ijìin ni'ín nãnda mìkìi bits'o nita mé nachrjein-ne.

¹⁸ Juan, k'oaá s'ín kiichjayajiin-la xita 'én ndaà-la Nainá; kjìn skoya kjoíxoma tsibít'in-la xi ndaà tsò. ¹⁹ Juan, tsohótiko jè Herodes xi xita ítjòn tjina, koíi kjoa-la nga jè tjínako Herodías chjoón-la Felipe xi 'ndse Herodes. Tikoá tsohótiko Herodes ngats'iì kjoa xi ch'o tís'ín. ²⁰ Tanga jè Herodes, isaá 'ño ch'o kis'iin-isa: ndayá kiskinìs'en Juan.

Kíí komà k'e nga komà bautizar Jesús

(Mateo 3:13-17; Marcos 1:9-11)

²¹ K'e nga tìkj'eè ndayá fahas'en Juan nga tís'ín bautizar ngats'iì xita naxandá, tìkoáá k'eé komà bautizar Jesús; k'e nga tíchjat'aà-la Nainá Jesús, kitáx'a ngajmì. ²² Ikjoàn itjojen-nè-la Jesús jè Inima Tsjeè-la Nainá xi okji koni kji nise paloma; koá kina'yà jngòè-la 'én xi ngajmì inchrobà-ne xi kitsò:

—Ji-né xi ki'ndí-na xan-lè xi 'ñó matsjake-lè; tsja tjín-la takoàn it'aà tsiji.

Tje-la Jesucristo

(Mateo 1:1-17)

²³ Jesús k'e nga tsibíts'ia nga kisixá, tjín-la tsà katé nó. K'oaá s'ín tíjijn-la xita, nga ki'ndí-la xó José; José, ki'ndí-la Elí;

²⁴ Elí, ki'ndí-la Matat; Matat, ki'ndí-la Leví; Leví, ki'ndí-la Melqui; Melqui, ki'ndí-la Jana; Jana, ki'ndí-la José;

²⁵ José, ki'ndí-la Matatías; Matatías, ki'ndí-la Amós; Amós, ki'ndí-la Nahúm; Nahúm, ki'ndí-la Esli; Esli, ki'ndí-la Nagai;

²⁶ Nagai, ki'ndí-la Maat; Maat, ki'ndí-la Matatías; Matatías, ki'ndí-la Semei; Semei, ki'ndí-la Josec; Josec, ki'ndí-la Judá;

²⁷ Judá, ki'ndí-la Joanán; Joanán, ki'ndí-la Resa; Resa, ki'ndí-la Zorobabel; Zorobabel, ki'ndí-la Salatiel; Salatiel, ki'ndí-la Neri;

²⁸ Neri, ki'ndí-la Melqui; Melqui, ki'ndí-la Adi; Adi, ki'ndí-la Cosam; Cosam, ki'ndí-la Elmodam; Elmodam, ki'ndí-la Er;

²⁹ Er, ki'ndí-la Josué; Josué, ki'ndí-la Eliezer; Eliezer, ki'ndí-la Jorim; Jorim, ki'ndí-la Matat;

³⁰ Matat, ki'ndí-la Leví; Leví, ki'ndí-la Simeón; Simeón, ki'ndí-la Judá; Judá, ki'ndí-la José; José, ki'ndí-la Jonam; Jonam, ki'ndí-la Eliaquim;

³¹ Eliaquim, ki'ndí-la Melea; Melea, ki'ndí-la Mainán; Mainán, ki'ndí-la Matata; Matata, ki'ndí-la Natán;

³² Natán, ki'ndí-la David; David, ki'ndí-la Isaí; Isaí, ki'ndí-la Obed; Obed, ki'ndí-la Booz; Booz, ki'ndí-la Salmón; Salmón, ki'ndí-la Naasón;

- ³³ Naasón, ki'ndí-là Aminadab; Aminadab, ki'ndí-là Aram; Aram, ki'ndí-là Esrom; Esrom, ki'ndí-là Fares; Fares, ki'ndí-là Judá;
- ³⁴ Judá, ki'ndí-là Jacob; Jacob, ki'ndí-là Isaac; Isaac, ki'ndí-là Abraham; Abraham, ki'ndí-là Taré; Taré, ki'ndí-là Nacor;
- ³⁵ Nacor, ki'ndí-là Serug; Serug, ki'ndí-là Ragau; Ragau, ki'ndí-là Peleg; Peleg, ki'ndí-là Heber; Heber, ki'ndí-là Sala;
- ³⁶ Sala, ki'ndí-là Cainán; Cainán, ki'ndí-là Arfaxad; Arfaxad, ki'ndí-là Sem; Sem, ki'ndí-là Noé; Noé, ki'ndí-là Lamec;
- ³⁷ Lamec, ki'ndí-là Matusalén; Matusalén, ki'ndí-là Enoc; Enoc, ki'ndí-là Jared; Jared, ki'ndí-là Mahalaleel; Mahalaleel, ki'ndí-là Cainán;
- ³⁸ Cainán, ki'ndí-là Enós; Enós, ki'ndí-là Set; Set, ki'ndí-là Adán; Adán, xi jè sobà Nainá tsibíndaà.

K'e nga jè xita neí kiskoòt'aà Jesús

(Mateo 4:1-11; Marcos 1:12-13)

4¹ Jesús, nga ndaà tjiin inima-là jè Inima Tsjeè-là Nainá, inchrobà iŋgoò k'a-ne ya xajngá nandá Jordán, koa jè Inima Tsjeè-là Nainá kiiko jngoò i'nde it'aà xìn nánnda nangui kixi choòn. ² Ichán nàchrjein tsibijna. Jè xita neí kiskoòt'aà nga mejèn-là kàtátsji jé Jesús. Ngats'iì nàchrjein koi, Jesús mìkii tsakjèn, tsibijnachjan-né. K'e nga jyehet'aà nàchrjein, jyeé 'nó kjòhòjò-là. ³ Jè xita neí kitsò-la:

—Tsà kixi kjoa nga ngaji xi Ki'ndí-là Nainá 'mì-lè, tjiì-là okixi ndajo jè nga inchrájin kàtama.

⁴ Jesús kiichja kitsò:

—Tjít'aà Xojoŋ-là Nainá nga tsò: “Mìtsà tà koi tsojmì xi ma chine kítsakon-ne xita, tikoáá kítsakoón-ne ngats'iì 'én-là Nainá.”

⁵ Jè xita neí kiiko Jesús jngoò nindoò 'nga, tà jngoðhijta tsakó yije-là ngats'iì naxandá xi tjín isò'nde. ⁶ Jè xita neí kitsò-la Jesús:

—Ngajíí tsjaà yije-lè ngats'iì naxandá koi, nga ji kotixoma-là nga jeya kijni. Nga 'aán kjòngatsja yije. Tsà mejèn-na maá s'ingatsja nita yá-ne.

⁷ Ngaji, tsà kosixkó'nchit'aà-ná ko jeya sikijna-ná, tsijíí koma kóhótjín.

⁸ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Tisít'aà xìn-ná ji, xita neí. K'oaá s'ín tjít'aà Xojoŋ-là Nainá nga tsò: “Jeya tikijni Na'èn-ná xi Nainá; tà jè tajngoò chaxkoín.”

⁹ Jè x̄ita neíí, ik̄joàn k̄iiko Jesús ján Jerusalén; kisik̄jnasòn ingo ít̄jòn ñánda is̄a 'nga k̄ji; kitsò-la:

—Tsà kix̄íí k̄joa nga j̄i xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè, t̄ikat̄jengui yijo-lè ijndé; ¹⁰ k'oaá s'ín t̄jít'aà Xojon-la Nainá nga tsò:

Nainá koií xá-la àk̄jalé-la mé-ne nga siik̄inda-lè,

¹¹ nga ko tsja tsoba'ñó-lè mé-ne nga nijngòò ndajo sat̄íngui-ne ndsokoiì.

¹² Kiichja Jesús, kitsò-la:

—K'oaá s'ín t̄íchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Kì tax̄ki chít'aà-jèn Na'èn-ná xi Nainá.”

¹³ Jè x̄ita neíí, k'e nga mì t̄i kii kisakò-la kós'ín skónachan-la Jesús nga mejèn-la kohótsji jé, tsasit'aà xìn chiba nachrjein-la skanda komà iskan.

Kii komà nga tsibíts'ia Jesús nga kisixá nangui Galilea

(Mateo 4:12-17; Marcos 1:14-15)

¹⁴ Jesús j'ii ijngòò k'a-ne Galilea, ko nga'ñó-la Inima Tsjeè-la Nainá ndaà t̄jiin inima-la; kina'ya-la it'aà ts'e, kóhok̄ji nga jngòò itjandii nangui ts'e Galilea. ¹⁵ Tsakóya ya ni'ya ingo sinagoga xi ts'e naxandá ñánda tsajmeè; ngats'ii x̄ita xi kii'nchré 'én-la ndaà kisik̄jna Jesús.

Kó kitsò Jesús nga mì kii kòk̄jeiín-la j̄nà x̄ita ya naxandá-la Nazaret

(Mateo 13:53-58; Marcos 6:1-6)

¹⁶ Jesús ijchò Nazaret ya nangui-la ñánda kòjchá. Jè nachrjein nik̄jaya, koni s'ín s'ín k̄jit'aà, jahas'en ni'ya ingo sinagoga. Tsasijna kix̄i nga tsibíxke Xojon-la Nainá. ¹⁷ Kits'ii-la xojon-la Isaías, x̄ita xi kiichja ngajo-la Nainá; k'e nga kisk̄jndaya jè xojon, kjòtsji-la ñánda t̄jít'aà 'én xi tsò:

¹⁸ Jè Inima Tsjeè-la Nainá t̄jnakò-na nga 'aán tsibít'aà-na xá nga sika'bí-la x̄ita ima 'én ndaà-la Nainá;

'aán kisikasén-na nga sindaà-na x̄ita xi kjo'on t̄jiin inima-la; t̄ikoáá koi xá kisikasén-na nga 'an kichjàj̄iin-la x̄ita xi ndayá t̄ítsajna nga k̄ítsajnadeíí-ne;

sindaà-na j̄nà x̄ita xi mìkii tsejèn-la;

k̄ítsajnadeíí x̄ita xi t̄iyatoòn;

¹⁹ kichjaya jè nó-la Nainá k'e nga tsjá-la kjotjò x̄ita-la.

²⁰ Tsibíxkóya-ne xojoṇ, kitsjaà-la jè xita xi síchját'aà xá ts'e ni'ya ingo sinagoga, ikjoàn tsibìjna. Tà nchikotsejèn-la ngats'iì xita xi ya títsajna.

²¹ K'eé tsibíts'ia Jesús nga kiichja kitsò:

—I'ndeì, jyeé kàna'ya-là nga nguixkoòn kòbitasòn koni s'ín tíchja Xojoṇ-la Nainá xi 'an kòbìxkee.

²² Ngats'iì xita ndaà kiichja it'aà ts'e Jesús. Tà k'oaá komà-la nga 'nó ndaà tsò 'én xi chja. Jñà xita kitsò-la xíkjin:

—¿A mìtsà jè jèe xi ki'ndí-la José?

²³ K'eé kitsò Jesús:

—Xi okixi, jñò, k'oaá k'oín-ná 'én xi tsò: “Chjine xkiì, tiji tixkiì-la yijo-lè.” K'oaá tís'ín k'oín-ná: “Koni s'ín kina'ya-jen kjoa xi ki'nì ján Capernaum nga kinixkiì-la xita, k'oa tís'ín tixkiì-la i nangui-lè.”

²⁴ Jesús kitsò-isa:

—Okixí xi xan-nò, nijngòd xita xi chja ngajo-la Nainá xi yaxkón ya nangui-la. ²⁵ Tìkoaá okixí xi xan-nò, kjin íchjín ka'àn tjin ya Israel jè nàchrjein ts'e Elías k'e nga jàn nó osen mì tì kiì ts'a-ne jtsí; j'ì kjinchrá 'nó kóhokji i'nde Israel. ²⁶ Tanga jè Elías mìtsà ya kiì nándá títsajna íchjín ka'àn ts'e naxandá Israel; yaá kinikasén nándá tíjna chjoón ka'àn ts'e naxandá Sarepta xi chja-ne Sidón. ²⁷ Tìkoaá kjin ma xita xi tìbindojno chrjoa yijo-la ya Israel koi nàchrjein ts'e Eliseo, xita xi kiichja ngajo-la Nainá. Tanga nijngòd xi xita Israel kjòndaà-ne, tà jè tajngòd Naamán xi Siria ts'e.

²⁸ Ngats'iì xita xi ya títsajna ya ni'ya ingo sinagoga, 'nó kòjti-la k'e nga kiì'nchré 'én xi kiichja Jesús nga k'oaá s'ín kiskaàya-la nga kondra ts'e-né. ²⁹ Ngats'iì xita koi tsasítjen, tsàchrjeiìn Jesús ya naxandá jè, kiiko isò'nga nindoò nándá kijna naxandá-la nga mejèn-la sùkatjen-ngui naxi nándá nga 'nó tjen-jen-jno choòn. ³⁰ Tanga jè Jesús jahajiìn osen-la koa kiì.

Jngòd xita xi inima ch'o-la neif síxájiìn yijo-la

(Marcos 1:21-28)

³¹ Jesús kiì nándá 'mì Capernaum, naxandá xi chja-ne Galilea; tsakóya-la xita k'e nga nàchrjein nìkjáya. ³² Jñà xita, tà k'oaá komà-la koni tsò 'én xi tsakóya, nga jè 'én xi kiichja, tjin-la kjotíxoma.

³³ Ya ni'ya ingo sinagoga tíjna jngòd xita xi inima ch'o-la neif síxájiìn yijo-la; xita jè, 'nó kiichja:

³⁴ —Jesús xi Nazaret tsiji, kì k'oaá nìko-nájen. ¿Mé kjoa xi tjin-lè ko ngajen? ¿Mé-ne ngajen nìti-nájen? ¿A kòf'i nìkjesèsòn-nájen? Beèxkon-lè; jì-né xi Xita Tsjeè-la Nainá —kitsò.

³⁵ Jesús tsohótiko jè x̣iṭa neí:

—Jyò ṭijni, tiṭjoiiṇ yijo-ḷa x̣iṭa jè! —kitsò-ḷa.

Jè iṇiṃa ch'o-ḷa neí, tsajndoòt'aà nangui nga nguixḳon ngats'iì x̣iṭa, iḳjoàn iṭjoiiṇ yijo-ḷa x̣iṭa jè, ṭanga nì mé xi kisiki'on. ³⁶ Ngats'iì x̣iṭa xi ṭítsajna, tà kitsaḳjòn-né; k'eé tsohóko x̣íḳjín:

—¿Mé 'én-ne koi? K'e nga cḥja x̣iṭa jè, ṭjín-ḷa nga'n̄o ṭikoa ṭjín-ḷa ḳjoṭixoma nga síkitasòn-ḷa iṇiṃa ch'o-ḷa neí —kitsò.

³⁷ Jesús, kina'yà-ḷa kóhoḳji nga jngòò iṭjandiì nangui xi cḥja-ne Galilea.

Kíí kis'iiṇ Jesús nga kisindaà-ne n̄acḥíya-ḷa Pedro

(Mateo 8:14-15; Marcos 1:29-31)

³⁸ Jesús tsasítjen; iṭjo-ne ni'ya ingo sinagoga; kiì; jahas'en ni'ya-ḷa Simón. Jè n̄acḥíya-ḷa Simón 'n̄ó xk'én. Ch'in ṭijnga ṭjín-ḷa. J̄n̄à x̣iṭa kiìcḥjaṭjì nga skótsejèn-ḷa. ³⁹ Jesús tsasiñiat'aà-ḷa, tsohótiko ch'in ṭijnga; jè cḥjoón n̄itoón ḳjòndaà-ne. Iḳjoàn tsasítjen, kisìs'in-ḷa x̣iṭa.

Kíí kis'iiṇ Jesús nga ḳjìn x̣iṭa xk'én kisindaà-ne

(Mateo 8:16-17; Marcos 1:32-34)

⁴⁰ K'e nga ṭíkaàṭjì ts'oi, ngats'iì x̣iṭa xi ṭjín-ḷa x̣iṭa xk'én xi ḳjìn skoya ch'in ṭjín-ḷa, j'iiḳo n̄ánda ṭijna Jesús. Jè Jesús tsohót'aà-ḷa tsja nga jngòò ìjngòò x̣iṭa xk'én; ngats'iì x̣iṭa koi, ḳjòndaà yijeé-ne. ⁴¹ Ṭikoaá ḳjìn ma x̣iṭa xi iṇiṃa ch'o-ḷa neí iṭjoḳaj̄iiṇ yijo-ḷa nga ḳjòndaà-ne. 'N̄ó kiìcḥja iṇiṃa ch'o-ḷa neí:

—J̄i-né xi Ki'ndí-ḷa Nainá 'mì-lè! —kitsò.

Ṭanga jè Jesús tsohótiko. Mikii kitsjaà'nde-ḷa nga kiìcḥja, koií ḳjoa-ḷa nga jyeé beèxkon nga jè xi Cristo, [x̣iṭa xi xó kisikasén-ne Nainá].

Kíí komà k'e nga jè Jesús kisika'bí 'én-ḷa Nainá

(Marcos 1:35-39)

⁴² K'e nga jye kis'e isén, iṭjo Jesús; kiì jngòò ì'nde ìt'aà xìn n̄ánda tsjìn x̣iṭa. J̄n̄à x̣iṭa tsohótsji n̄ánda kiì. K'e nga ijchò n̄ánda ṭijna, mejèn-ḷa nga ya ḳjínaḳo nga mì xìn ḳjoi. ⁴³ Ṭanga jè Jesús kitsò-ḷa j̄n̄à x̣iṭa:

—Ṭikoaá mochjeén-né nga xìn nax̣andá ḳjíḳoa 'én ndaà-ḷa Nainá koni s'ín oṭixoma Nainá. Koií xá kisikasén-na Nainá.

⁴⁴ K'oaá s'ín cḥjaya 'én-ḷa Nainá kóhoḳji ni'ya ingo sinagoga xi ṭjín ya nangui-ḷa x̣iṭa judío.

Kjòxkón xi komà k'e nga kjìn tìn tsibíxkóya Pedro

(Mateo 4:18-22; Marcos 1:16-20)

5¹ Jesús k'e nga síjna ya indii ndáchikon ts'e Genesaret kjòjtínè jña xita xi ijchò nga mejèn-la kji'nchré 'én-la Nainá. ² Jesús, kijtsee jò chitso xi ya kjiòndiì ya indii nandá. Jña xita nei-la xi bíxkóya tìn, jyeé itjojen chitso nga nchihoníjno na'ya-la. ³ Jesús jahas'en jngòd chitso xi ts'e Simón, tsibítsi'ba-la nga skínikjá-ìsa chitso-la ya ijiin ndáchikon. Ikjoàn tsibijnaya nga tsakóya-la xita. ⁴ K'e nga jye tsakóya-la xita, kitsò-la Simón:

—Tikoji chitso-lè ñánda nga isa 'ño nanga nandá; ikjoàn tìkatjen-ngui-ndá na'ya-nò mé-ne nga kíxkóya-nò tìn.

⁵ Simón kiichja kitsò:

—Maestro, kànik'a-nájen nìtjen nga kànixá-jen, nímé xi kàsakó-najen; tanga tsà jì xi osi nga sìkatjen-ngui-ndá na'ya-na, koma-né.

⁶ K'e nga iñgòd k'a kisìkatjen-ngui-ndá na'ya-la, kjìn jchán tìn tsibíxkóya, tsí mejèn xajndá na'ya-la. ⁷ K'eé kisìkatjiì-la tsja xíkjin nga kiichja-la jña xita xi títsaya chitso xi iñgòd mé ne nga kisìchjât'aà-la. Ingajò chitso jngòd k'a kitsee tìn. Mejèn tsà bixòngui-ndá nga 'ño i'í komà. ⁸ Jè Simón xi tìkoà Pedro 'mì, k'e nga kijtsee kjoà koi, tsasèn-xkó'nchit'aà-la Jesús, kitsò-la:

—Tìsít'aàxìn-ná Na'èn, 'an xita jé-ná!

⁹ Jè Simón kò xita xíkjin xi taña síxákjoè, tà kjòxkón-la nga 'ño kjìn tìn kjòxkóya-la. ¹⁰ Tìkoàà tà kjòxkón-la jè Jacobo kò Juan, ixti-la Zebedeo, jña xita xi taña síxákjoè Simón. Jesús kitsò-la Simón:

—Kì tsakjoèn-jèn, i'ndeì mì tì kiì tìn kíxkóya-ne, xitaá kíxkóyi xi it'aà ts'an.

¹¹ K'e nga jye kiiko-ne chitso-la ya indii ndáchikon, yaá kitsjeiin-takòn yije tsojmì-la, ikjoàn kiitjingui-la Jesús.

K'e nga jè Jesús kisitsjeè jngòd xita xi tìbindojno chrjoà yijo-la

(Mateo 8:1-4; Marcos 1:40-45)

¹² Jesús k'e nga tsibijna jngòd naxandá, ijchò jngòd xita x'in xi tìbindojno chrjoà yijo-la; nga kijtsee Jesús, tsohojna-ñiat'aà nangui nga kijtseeàkón Jesús, tsibítsi'ba-la, kitsò-la:

—Na'èn, tsà mejèn-lè, tìtsjeè-ná ch'in xi tjin-na.

¹³ Jesús tsijmeé tsja nga tsohót'aà-la yijo-la xita jè, kitsò-la:

—Mejèn-na; jkàtandaà-ne!

Xità jè, nitoón kjòndaà-ne. ¹⁴ Jè Jesús kitsò-la:

—Kì yá xità xi bènojmi-la; t'in ñánda tíjna no'mi; takó-la yijo-lè nga jye kjòndaà-ne; tjii-la kjotjò xi síjé kjotíxoma-la Moisés mé-ne nga tsjeè kijna-ne nguixkon Nainá tikoá skoe jñà xità nga jye kjòndaà-ne ch'in-lè.

¹⁵ Tanga Jesús, isaá 'ñó kina'ya-isa-la; ko isaá kjin xità kjòxkóya xi mejèn-la nga kji'nchré-la; tikoá mejèn-la nga kondaà-ne ch'in xi tjin-la.

¹⁶ Tanga Jesús xin i'nde fi ñánda tsjin xità nga chjat'aà-la Nainá.

Kíí kis'iin Jesús nga kisindaà jngoò-ne xità xi mì kí ma síhiníyá yijo-la

(Mateo 9:1-8; Marcos 2:1-12)

¹⁷ Jngoò nachrjein k'e nga tíhokóya-la xità Jesús, ya títsajna jiiin xità fariseo ko xità xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Xità koi, ján inchrobà-ne naxandá xi chja-ne Galilea, Judea ko Jerusalén.

Jesús ya títnajiiin inima-la nga 'ñó-la Nainá nga siindaà-ne ngats'ii xità xi xk'é. ¹⁸ J'iiko jngoò xità xk'é xi mikii ma síhiníyá yijo-la; kjiya-la nachan-yá. Tsohótsji'nde-la kó s'in siikas'en xotjoa ni'ya ya ñánda tíjna Jesús. ¹⁹ Tanga mikii komà jahas'en ni'ya nga 'ñó kjin xità títsajna; k'eé tsijin isò'nga ni'ya; jaàxin nitja; kiskinijen-jiiin-la xità koni s'in kjiya nachan-yá-la jè xità xk'é. Yaá tsohójna nguixkon ñánda tíjna Jesús.

²⁰ Jesús k'e nga kijtseè nga mokjeiin-la it'aà ts'e, kitsò-la jè xità xk'é:

—Ngaji, jyeé kachàat'aà-lè jé-lè.

²¹ Jñà xità fariseo ko xità xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés tsohóko inima-la, kitsò: “Xità jè, chjajno-la Nainá koni s'in tsò. ¿Yá-né jè nga ma-la síjchàat'aà-ná jé-ná? Tajngoò Nainá xi síjchàat'aà-ná jé-ná.”

²² Jesús kijtseèya-la koni s'in nchisfíktsjeèn; kiichja, kitsò-la:

—¿Mé-ne kotsò-ne inima-nò? ²³ ¿Mé xi isa chiba 'in tjin, tsà xán-la jè xità xi xk'é: “Jé-lè jyeé kichàat'aà-lè”, ko tsà xán-la: “Tísitjiin koa titjé”? ²⁴ Kokò-nò nga 'an xi Ki'ndí-la Xità xan-la yijo-na, tjí'nde-na nga síjchàat'aà-la jé-la xità i isò'nde.

Jè Jesús k'eé kitsò-la jè xità xi mikii ma síkjaníyá:

—Ji, k'oaá xan-lè, tísitjiin, chjoí nachan-lè, t'in-ne ni'ya-lè.

²⁵ Jè xità xk'é nitoón tsasítjen nga nguixkon ngats'ii xità xi ya títsajna; kiskoé nachan-la xi kijnasòn; k'e nga tífi-ne ni'ya-la, jeya chjat'aà-la Nainá. ²⁶ Ngats'ii xità xi ya títsajna tà kjòxkón-la, tikoá jeya kiichjat'aà-la Nainá. Tsakjón-ko-ne, kitsò:

—I'ndeí kà yaxkon jngoáá kjo xkón.

Mé kjoa xi komà k'e nga jè Jesús kiichja-la Levi

(Mateo 9:9-13; Marcos 2:13-17)

²⁷ K'e nga jye os'ín komà kjoa koi, itjo Jesús, ki; k'eé kijtseè jngoò xita xi 'mì Leví, xita-la xitaxá Roma xi síkíchjítjì tsojmì. Tíjnat'aà ímíxa ya ñánda síkíchjítjì tsojmì ts'e Roma. Jesús kitsò-la:

—Nchrobátjìngui-ná.

²⁸ Leví, tsasítjen; kisikítsajna yije tsojmì xi tjin-la; kiitjìngui-la Jesús.

²⁹ Leví, ya ni'ya-la, tsí ndaà kis'iin-la s'eí Jesús. Tíkoáá kjìn xita xíkjin títsajna xi tíkoá tsojmì síkíchjítjì, ko xita xi kj'eí; títsat'aà ímíxa. ³⁰ Jñà xita fariseo ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés tsatít'aà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, kitsò-la:

—¿Mé-ne jñà xita xi síkíchjítjì tsojmì, ko xi tjin-la jé, 'yò-koo koa bichi-koo?

³¹ K'eé kiichja Jesús kitsò:

—Jñà xita xi mìtsà ch'in tjin-la mìtsà chjine xkiì mochjeén-la, tà jñà xita xi xk'én xi mochjeén-la chjine xkiì. ³² Mìtsà koi xá j'i-na 'an nga j'íkjaajnaà xita kixi, jñà-né xita xi tjin-la jé nga kàtasíkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne.

Kó kitsò Jesús k'e nga kitjònangui-la mé-ne mì bìtsajnachjan-ne xita-la

(Mateo 9:14-17; Marcos 2:18-22)

³³ Jñà xita kitsò-la Jesús:

—¿Mé-ne jñà xita xi kota'yàt'aà-la Juan tsí ndaà bìtsajnachjan tíkoá tsí ndaà bítsi'ba; k'oaá tjs'ín jñà xita fariseo; tanga jñà xita tsiji, kjèn-né koa 'biì-né?

³⁴ Jesús kitsò-la:

—K'e nga bixan jngoò xita, ¿a komaá síkítsajnachjaán xita xi báhihtako-ná k'e nga táko tíjna xita x'in xi kòbixan? ³⁵ Tanga kijchò nàchrjein nga tjáxin-la x'in xi kòbixan, k'e-né nga kítsajnachjan xita.

³⁶ Tíkoáá tsibénojmi jngoò-la 'én xi mangásòn [nga tsakóya-la nga jñà kjotíxoma jchínga, mìkiì sasén-la xi kjotíxoma xitse]. Kitsò-la:

—Mìtsà yá xi ote chiba nikje xitse nga bíjto-ne ko nikje íbaà. Tsà kos'ín s'een kíts'ón nikje xitse; tíkoáá mìkiì ndaà kóngásòn nikje xitse ko nikje íbaà. ³⁷ Tíkoáá mìtsà yá xi binchá xán ixii chrjoa jchínga; tsà kos'ín s'een, k'e nga jye kojchá xán, síxajndà chrjoa jchínga, íkjoàn xixteèn xán; tíkoáá chija jè chrjoa. ³⁸ Jè xán ixii, chrjoa xitsee sinchá mé-ne nga

ndaà sìnchátjò-ne. ³⁹Tsà yá xi skoí xán jchínga xi kjòtseé jncha, mìkìi nìton sījé ìjngòò k'a xi xán ixii. Kìtso-né: “Jè xán jchínga, ìsáá ndaà.”

K'e nga jñà xità xi kota'yàt'aà-là Jesús tsate natín jè nàchrjein nìkjáya

(Mateo 12:1-8; Marcos 2:23-28)

6 ¹Jngòò k'a jè nàchrjein nìkjáya, ja Jesús ñánda tíjtje trigo. Xità xi kota'yàt'aà-là tsate natín-là trigo, tsafèya-ne tsja, ìkjoàn kiskine.

²Tjín i'nga xità fariseo xi kitsò:

—¿Mé-ne kò'nè-enò jè kjoà xi mìkìi tjí'nde nga kòs'ín koma jñà nàchrjein nìkjáya?

³Kiichja Jesús, kitsò-là:

—¿Jñò, a mìtsà jye tíjiiin-nò koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá koni kis'iin xítaxá ítjòn xi ki'mì David kò jñà xità-là xi kjihijtako k'e nga kjòhojò-là?

⁴Jahas'en ni'ya-là Nainá; kiskoé inchrájin tsjeè-là Nainá; tsakjèn. Tìkoa kitsjaà-là xità-là xi tjiko. Mìkìi tjí'nde nga jñà kòkjen. Tà jñà ño'miì tjí'nde-là nga kòkjen.

⁵Jesús kitsò-ìsa-là:

—¿An xi Ki'ndí-là Xità xan-là yijo-na, 'aán otìxoma-là nàchrjein nìkjáya.

Xità xi kixit'aà jngòò tsja

(Mateo 12:9-14; Marcos 3:1-6)

⁶Ìjngòò k'a k'e nga jè nàchrjein nìkjáya, Jesús jahas'en ni'ya ingo sinagoga; tsibíts'ia nga tsakóya-là xità. Koà yaá tíjna jngòò xità xi kixit'aà tsja kixi. ⁷Jñà xità xi okóya kjotìxoma-là Nainá xi kiskìi Moisés kò xità fariseo nchisíkinda Jesús kó s'iin, a sìnndaá-ne jè xità xi xk'éen jè nàchrjein nìkjáya; mejèn-là nga skoe mé-ne nga koma kohòngui-ne.

⁸Tanga Jesús jyeé tíjiiin-là kó s'ín nchisíkítsjeèn jñà xità koi. Kitsò-là jè xità xi kixit'aà tsja:

—Tisítjiiin, tìsijna kixi ya jngòò osen.

Xità jè tsasítjen, tsasijna kixi. ⁹Jesús, k'èé kitsò-là ngats'ii xità xi ya títsajna:

—Jngòò kjoà skònangui-nò: ¿A tjí'nde-né k'e nga jè nàchrjein nìkjáya nga ndaà s'eén, o xi ch'o s'eén? ¿A s'ik'en-ná o xi sìnndaá-ná jngòò xità?

¹⁰Jesús kiskoòtsejèn yije-là kóhojtín xità xi ya títsajnandi-là. K'èé kitsò-là jè xità xi kixit'aà tsja:

—Tjeèndojò ndseji.

Xità jè, tsijmeé tsja, nitoón kjòndaà-ne. ¹¹ Jnà xità fariseo, 'nó jti komà-la; k'eé tsibíts'ia nga tsajoóya-ne mé xi sùkò Jesús.

Kó 'mì 'ín-la xità-la Jesús xi kota'yàt'aà-la xi tejò ma-ne

(Mateo 10:1-4; Marcos 3:13-19)

¹² Tijnà-ne nàchrjein koi, Jesús kìmijìn-jno jngoò nindoò nga kiichjat'aà-la Nainá; kisik'a nitjen nga tíchjat'aà-la. ¹³ K'e nga kis'e isén kiichja-la xità xi kota'yàt'aà-la; ikjoàn jaàjiìn tejò xità xi tsibíxáya-la. ¹⁴ Jè Simón xi tikoá Pedro tsibít'aà 'ín; Andrés xi 'ndse ma Simón; Jacobo; Juan; Felipe; Bartolomé; ¹⁵ Mateo; Tomás; Jacobo, ti-la Alfeo; Simón xi ya fit'aà-la kjoáxoma ts'e xità Celote; ¹⁶ Judas, ti-la Jacobo; kò Judas Iscariote, jè xi iskan komà kondra-la Jesús.

K'e nga jè Jesús, kjin xità kisindaà-ne

(Mateo 4:23-25)

¹⁷ Jesús itjojen-jno-ne nindoò, tjiko xità xi kota'yàt'aà-la; j'iì jngoò i'nde náná isòn choòn; yaá tsibítsajna. Kjin ma xità-la xi ya nchikoña-la; tikoáá kjin ma xità xi kj'eij xi inchrobà-ne kóhokji i'nde Judea kò naxandá Jerusalén kò xi inchrobà-ne Tiro kò Sidón, naxandá xi kjiyijòndii ndáchikon. Koi xá j'iì-ne nga kj'i'nchré-la Jesús, tikoá mejèn-la kondaà-ne ch'in xi tjín-la. ¹⁸ Jnà xità xi inima ch'o-la neij síjti-la, tikoáá kjòndaà-ne. ¹⁹ Ngats'iì xità, mejèn-la nga koòt'aà-la tsja yijo-la Jesús nga tseé nga'nó tíbitjojiìn yijo-la nga mandaà yije-ne xità.

Kó kitsò Jesús it'aà ts'e xità ima kò xità nchiná

(Mateo 5:1-12)

²⁰ Jesús kiskòtsejèn-'a xità xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:

—Mé tà ndaà-anò jnò xi xità ima 'mì-nò, nga tsajòn-nó jnà kjondaà xi tsjá Nainá nga jè tíhotíxoma.

²¹ 'Mé tà ndaà-anò jnò xi ijò-nò i'ndeij, nga koma iskan, koskii-nò.

'Mé tà ndaà-anò jnò xi chihindáya i'ndeij, nga koma iskan kijno-nò.

²² 'Mé tà ndaà-anò k'e nga tjín xità xi síjtikeè-nò tà 'an ngatji-na xi Ki'ndí-la Xità xan-la yijo-na; k'e nga síkítsajnat'aaxìn-nò, k'e nga chja'on-kò-nò, k'e nga ochrjekàngui-nò koni tsà jngoò xità xi 'nó ts'en.

²³ Tsja t'è-là takòn jè nàchrjein koi; títjsa-là inima-nò; tseé kjondaà

tjoé-nò ján ngajmii; tikoáá jñà xita jchínga-la xita xi beètoòn-nò, k'oaá tìs'ín kijtseètoòn jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá.

²⁴ Tanga ima-xó-nò jñò xi xita nchiná 'mì-nò nga tjín yije-nò xi mochjeén-la yijo-nò [tanga mikii níkítsjeèn kjondaà-la Nainá xi mochjeén-la inima-nò].

²⁵ Ima-xó-nò xi skiì tìtsajnaà i'ndeì; k'e nga koma iskan, kohojò-nò.

Ima-xó-nò jñò xi bijnò i'ndeì; k'e nga koma iskan kobaá-nò koa jchihindáya-nò.

²⁶ Ima-xó-nò jñò k'e nga ndaà síkítsajna yije-nò xita. Jñà xita jchínga k'oaá tìs'ín ndaà kisíkítsajna jñà xita xi 'én ndiso kiichjaya.

Kó s'ín sikoáá xita kondra-ná

(Mateo 5:38-48; 7:12)

²⁷ Tanga jñò xi tìtsana'yà, k'oaá xán-nò: Tìtsjacha kondra-nò, ndaà tìkoo jè xi jtikeè-nò. ²⁸ Tijét'aà-là Nainá nga kàtasíchikon-t'in jñà xi chja'on-ko-nò, tìtsi'batjiò jè xi ch'o síko-nò. ²⁹ Jè xi síjts'iin-t'aà kjioòn, tìkoa tjiì-là xi ngobà; jè xi faá'an nachrokisòn-nò, tìkoa tjiì-là nachro-nò xi i'ngodò. ³⁰ Nita yá xita xi síjé-nò tsojmì, tjiì-là; tsà yá xi skoé xi tsojmì tsajòn, kì tì kii nìjé-là. ³¹ Koni s'ín mejèn-nò nga síiko-nò xita, k'oaá tìs'ín tìko ngajo-nò.

³² Tsà matsjacha jè xi matsjakeè-nò, nímé kjondaà xi s'e-nò, nga k'oaá tìs'ín jñà xita ts'en, matsjakeè xíkjin. ³³ Tsà tà jñà ndaà síkoò xita xi tìkoa ndaà síko-nò, nímé kjondaà xi s'e-nò. Jñà xita ts'en, k'oaá tì síko xíkjin. ³⁴ Tsà síkiña-là jè xi yaxkoòn nga koichjí, tìkoaá nímé kjondaà s'e-nò. Tìkoaá jñà xita ts'en síkiña-la xíkjin nga jyeé tjiin-la nga koichjí yije kóhotjin. ³⁵ Tìtsjacha kondra-nò; ndaà tìkoo; tìkiña-là mé xi síjé-nò, nímé xi chiña-là it'aà ts'e. Tsà kos'ín s'een, isaá tse kjondaà s'e-nò. Ixti-la Nainá xi 'ñó 'nga tìjna komaà k'e nga k'oas'ín s'een koni s'ín Nainá, nga tjín-la kjohimatakòn it'aà ts'e xita xi 'nga ikon ko xi ch'o s'ín.

³⁶ Chahimaa xinguiò koni s'ín beèhima-nò Nainá xi Na'èn-ná 'mì-là.

Mì kii koma jñá síkindáá jé-la xita xinguiáá

(Mateo 7:1-5)

³⁷ Kì jé-la xinguiò 'nè kindaa mé-ne nga Nainá tìkoa mikii síkinda jé-nò; kì jé binchanè-là xinguiò mé-ne nga Nainá mì jé kìnchanè-nò; tìjchàat'aà-là jé-la xinguiò mé-ne nga Nainá tìkoa síjchàat'aà-nò jé-nò.

³⁸ Tjiì-là xinguiò; jè Nainá tsjá ngajo-nò; Nainá sìchìbà-nò chìbà xi ndaà kitseè, xi 'ñó jncha, xi ndaà kisitsajneè kò xi tíxíteèn-tji nga kincha chijtsa-nò; jè chìbà xi sìchìbaya-là xinguiò, tjiè sìchìbaya ngajo-nò Nainá.

³⁹ Jesús tsibénqjmí jngòd-là kjoa xi mangásòn, kitsò-là:

—Jngòd xita xi mìkiì tsejèn-là, mìkiì koma kokò-là ndiyá ìjngòd xi tikoá mìkiì tsejèn-là. Ingajò, yáá kixoya ngajo ñánda ch'o choòn.

⁴⁰ Jngòd xita xi kota'yà mìtsà isa 'nga tíjna koni maestro-là; tanga k'e nga kjoehet'in-là nga ndaà skóta'yà, tikoáá kongásòn-né koni jè maestro-là.

⁴¹ '¿Mé-ne jé-là xinguii níkinda-ne koa tsiji mìkiì níkindii? ¿Mé-ne chitsejèn-là tjé xi kjinangui xkon xinguii, koa jè yá chíso xi kjinangui xkoìin mìkiì chitsejèn-là? ⁴² ¿A mì 'ya-jèn yá chíso xi kjinangui xkoìin? ¿Mé-ne kò'mì-là xinguii: “'Ndsè, tjiì'nde-ná nga kochrjekànguia tjé xi kjinangui xkoìin”? Ngaji xi jò ma isén-lè; íjtòn tinachrjekàngui chíso xi kjinangui xkoìin, mé-ne nga ndaà kotsejèn-lè, ikjoàn tinachrjekàngui tjé xi kjinangui xkon xinguii.

Kós'ín 'ya-là kós'ín tjín inima-là jña xita

(Mateo 7:17-20; 12:33-35)

⁴³ Tsjìn yá xi ndaà kjoàn kò ch'o kjoàn toò xi ojà-là; tikoáá tsjìn yá xi ch'o kjoàn kò ndaà kjoàn toò xi ojà-là. ⁴⁴ Nga jngòd ìjngòd skoya yá, k'oaá s'ín yaxkon-là koni kjoàn toò xi ojà-là. Jè toò iko, mìtsà yá na'yá ojà-là. Tikoáá jña toò uva mìtsà na'yá xanchroò ojà-là. ⁴⁵ Koni kjoàn yá, k'oaá tì kjoàn xita; jngòd xita xi 'én ndaà chja, koií-né nga kjondaà tíjiin inima-là; koa jngòd xita xi 'én ts'en chja, koií-né nga kjoats'eén tíjiin inima-là; nga k'oaá tsò 'én xi nokjoá koni tsò kjohítsjeèn xi tíjiin inima-ná.

Chró ni'ya xi jò ma-ne

(Mateo 7:24-27)

⁴⁶ ¿Mé-ne kos'ín 'mì-ná nga bixón: “Na'èn, Na'èn”, koa mìkiì níkitasòn koni xan-nò? ⁴⁷ K'oaá xan-nò yá xi mangásòn jè xita xi 'an fit'aà-na, xi 'nchré 'én-na, tikoá síkitasòn. ⁴⁸ Jè mangásòn jngòd xita xi bíndaà ni'ya-là; 'ñó nanga ò'nguii; bíjna tàts'en chrjó ni'ya ya isòn naxi. K'e nga 'ba jtsí xkón, f'iì xajngá nandá, kaàt'aà'ñó-là ni'ya; nimé xi síko nga ya tíjndaàsòn naxi. ⁴⁹ Tanga jè xi 'nchré 'én-na koa mìkiì síkitasòn,

k'oaá ngaya-la koni jngoò xita xi bíndaàson ni'ya-la nánda tà nangui; mikii ndaa bíndaà tàts'en chrjò; f'iì xajngá nandá, kaàt'aà'nó-la ni'ya; yaá bixòña ni'ya jè; jngoò k'a bixòjen.

Kíí komà nga kjòndaà-ne chí'nda-la xi xita sko-la soldado

(Mateo 8:5-13)

7¹ Jesús, k'e nga jye tsakóya-la xita naxandá xi nchi'nchré 'én-la, kiì, jahas'en-jiin naxandá Capernaum. ²Ya tjna jngoò soldado ítjòn. Jè chí'nda-la, 'nó xk'én. Kjomeè biyaà. Tanga 'nó tjòkeè. ³K'e nga kiì'nchré xita jè it'aà ts'e Jesús, kisikasén xita jchínga xi ts'e xita judío nga kiì kítsi'ba-la Jesús mé-ne nga kàtjanchrobá, kàtasíxkiì-la jè chí'nda-la xi xk'én. ⁴Jñà xita jchínga, k'e nga ijchòkon Jesús 'nó tsibítsi'ba-la, kitsò-la: —Ok'ín-la nga sichját'aà-la xita ítjòn jè. ⁵Tsjakeè naxandá xi chja-ne Judea, koa jè tsibíndaà jngoò-ná ni'ya ingo sinagoga i naxandá-ná.

⁶Jesús kiiko jñà xita jchínga koi, tanga k'e nga jye kjomeè bijchó chrañàt'aà-la ni'ya, jè xita ítjòn-la soldado kisikasén i'nga amigo-la nga kitsò-la Jesús:

—Na'èn, kì yijo-lè nijti-la. 'An, mikii ok'in-na nga ngaji k'oín sobi ni'ya-na. ⁷Tikoáá mikii ok'in-na nga 'an kòfikon sobà-lè. Tanga tjii okixi nga kàtandaà-ne chí'nda-na. ⁸'An, tjiin-na nga tjín-lè kjotíxoma. Tikoáá 'an, tjín-na xita ítjòn xi otíxoma-na, tikoáá tjín-na soldado xi 'an otíxoma-la, k'e nga xan jngoò-la: “T'in”, fi-né; xan-la xi jngoò: “Nchroboí”, nchrobá-né; koa k'e nga xan-la jè xi chí'nda-na: “K'oa t'iin”, síkitasòn-na.

⁹K'e nga kiì'nchré Jesús jñà 'én koi, tà kjòxkón-la. K'eé kiskoòtsejèn-'a jñà xita xi tjingui-la; kitsò-la:

—K'oaá xan-nò, ya Israel, ni saà jngoò xita sakó-na xi kos'ín ndaa mokjeiín-la koni jè xita jè.

¹⁰Jñà xita xi kiikjaá Jesús, k'e nga j'iì-ne, jè chí'nda xi xk'én, jyeé kjòndaà-ne.

Kós'ín komà k'e nga jè Jesús kisikjaáya-la ki'ndí-la chjoón ka'àn

¹¹Nga komà iskan Jesús kiì jngoò naxandá xi 'mì Naín. Tjiko xita xi kota'yàt'aà-la, tikoáá kjin xita xi tà xita naxandá tjingui-la. ¹²K'e nga jye ijchò chrañà ijto xotjoa naxandá, kjin ma xita naxandá xi kjihijtako chjoón ka'àn nga nchifi kíhijiin jngoò mik'en xi ti ta jngoò-la jè chjoón

ka'an. ¹³ Na'en-ná Jesucristo, k'e nga kijtseèxkon, kjòhimakeè; kitsò-la chjoón ka'an:

—Kì chihindáya-jèn.

¹⁴ Kii kasit'aà chraña-la jè kaxa mik'en, tsohósòn-la tsja; jña xita xi yangui mik'en chinchako. Kitsò Jesús:

—Ngaji ti, k'oaá xán-lè: ¡Tisítjin!

¹⁵ Jè mik'en nitóón tsibijna kixi; ikjoàn kiichja. Jesús, k'ée kisingsatsja nea-la. ¹⁶ Ngats'iì xita xi tjiko, tà kitsakjòn-né; k'ée jeya kisikijna Nainá kitsò:

—Jngodò xita tijnako-ná xi 'ño ndaà chja ngajo-la Nainá.

Tikoáá tjin xi kitsò:

—Nainá j'iì kasiko naxandá-la.

¹⁷ Jña 'én koi, kina'ya-la kóhokji nangui Judea, ngats'iì i'nde nga jngodò itjandiì nangui Judea.

Xita xi kota'yàt'aà-la Juan xi kis'iìn bautizar xita

(Mateo 11:2-19)

¹⁸ Juan xi kis'iìn bautizar xita kii'nchré yije kjoa xi tís'in Jesús; jña xita xi kota'yàt'aà-la tsibénojmi-la. K'ée kiichja jò-la xi xita ts'e. ¹⁹ Kisikasén nanda tijná Jesús nga skonangui-la, ¿a jè-né xi Cristo xi tjinè-la nga kjoii a xi kjeií chíña-lá? ²⁰ Jña xita-la Juan, k'e nga ijchòkon Jesús, kitsò-la:

—Jè Juan kàsikasén-najen xi it'aà tsiji nga chjinnangui-lèjen, ¿a ji-né xi Cristo xi tjinè-lè nga kjoii a xi kjeií chíña-lajen?

²¹ Tijè-ne hora, Jesús, kjìn xita kisindaà-ne xi xk'én, xi kjo'in nchisikjeiín, xi inima ch'o-la neií tjin inima-la; tikoáá kjìn xita xi mikii tsejèn-la kjòndaà-ne. ²² Jesús kitsò-la jña xita xi ijchòkon:

—Tanguió ténajmi-là Juan jña kjoa xi kà'yaà ko xi kàna'ya. Jña xita xi mikii tsejèn-la, jyeé tsejèn-la; jña xi tsá'yá kjoàn, jyeé ma fi-ne; jña xi tbindojno chrjoa yijo-la, tímatsjeèjnoó-ne yijo-la; jña xita xi jtayaà, jyeé 'nchré-ne; ko xita xi jye k'en, nchifaáyaá-la; koa jña xita ima, jye tís'enojmi-la 'én ndaà-la Nainá. ²³ ¡Mé tà ndaà-la jè xita xi nguì jngodò k'a ndaà mokjeiín-la it'aà ts'an nga nimé xi osijna-ikòn-la!

²⁴ K'e nga jye kii-ne xita xi kisikasén Juan, tsibíts'ia Jesús nga tsohóko xita xi it'aà ts'e Juan, kitsò-la:

—¿Mé xi tsanguì chitsejèn-là ya i'nde it'aà xìn nanda nangui kixi choòn? ¿A jè tsanguì chitsejèn-là jngodò yá inaxo xi sijtiya-la tjo?

²⁵ ¿Mé-né xi tsanguì chitsejèn-là? ¿A jngodò xita xi 'ño ndaà kji nikje-la?

Jñò, jyeé 'yaà, jñà xi ndaà kjoàn nikje xi ókjá, xi tikoá 'ñó ndaà kjoàn tsojmì xi tjín-la, yaá tútsaya ni'ya-la xitaxá ítjòn. ²⁶ Tanga, ¿mé xi tsanguì chitsejèn-là? ¿A jngodò xita xi chja ngajo-la Nainá? Okixi-né, k'oaá xan-nò, Juan, isaá 'ñó ndaà koni jngodò xita xi chja ngajo-la Nainá. ²⁷ It'aà ts'e Juan, yaá tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

'An, sikasén ítjòn-lè xita-na xi kjiko 'én;

jè xi koìindaàya ítjòn-lè ndiyá-lè.

²⁸ K'oaá xán-nò, ngats'iì xita xi tjín i isò'nde, nijngodò xita xi mangásòn koni jè Juan xi kis'iìn bautizar xita, tanga ya ijìin naxandá ñánda otíxoma Nainá, jè xita xi fehet'aà-ne, isaá jeya tíjna mì k'oaá-ne koni Juan.

²⁹ K'e nga kiì'nchré jñà xita naxandá ko jñà xita-la xitaxá Roma xi síkíchítjì tsojmì, kjòjngodò-ikon nga ndaà tjín jè ndiyá kixi-la Nainá, nga jye komà bautizar it'aà ts'e Juan. ³⁰ Tanga jñà xita fariseo ko xita chjine xojon ts'e kjotíxoma-la Nainá, mìkiì komà bautizar it'aà ts'e Juan. Tsachrjengui-né kjondaà xi tjindaà-la Nainá nga tsjá-la xita koi.

³¹ Jesús kitsò:

—¿Yá xi siingásòn-koaa jñà xita xi tjín nachrjein i'ndeì? ¿Kó kjoàn xi kongásòn-ko? ³² Jñà kongásòn-kjoò jñà ixti xi bitsajna nditsin nga síská, chja-la xíkjin, tsò-la: “Kànikjaneé-nòjen xobí tanga jñò mìkiì kàchà; kàjndaá-nòjen sò xi ba tsò tanga mìkiì kàchìhindáyaà.” ³³ J'iì Juan xi kis'iìn bautizar xita xi mìtsà inchrajín tsakjèn, tikoá mìtsà xán kits'iì koa jñò bixón-nò: “Inima ch'o-la neí tjín-la.” ³⁴ Ikjoàn j'iaa xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na; ma-na kjeen, tikoá ma-na 'biaa; jñò, k'oaá s'in bixón i'ndeì: “Xita chrjá'a-né, xita ch'i-né, amigo-la-né jñà xita-la xitaxá Roma xi síkíchítjì tsojmì ko jñà xi xita jé.” ³⁵ Tanga jè kjoachjine-la Nainá, 'yaá-la nga kixi tjín k'e nga jye bitasòn.

Kó tsò 'én xi kiichja Jesús k'e nga jngodò chjoón xi tse jé tjín-la tsaníjno ndsoko

³⁶ Jngodò xita fariseo kiichja-la Jesús nga mejèn-la kokjen-ko. K'e nga jahas'en ni'ya-la jè xita fariseo, tsibìjnat'aà ímixa. ³⁷ Ya naxandá jè, tíjna jngodò chjoón xi tse jé tjín-la. K'e nga kiì'nchré nga ya tíjnat'aà ímixa Jesús, ya ni'ya-la jè xita fariseo, ijchòko jngodò chitsín xi jíya-la xkiì xi ndaà jne. ³⁸ Yaá tsasìjnat'aà ijton ndsoko Jesús nga tíkjindáya. Ikjoàn tsaníjno ndsoko Jesús ko ndáxkon. K'eé kisixìjno-ne ko tsja sko. Kjìn k'a kiskine'a ndsoko. Ikjoàn kisikaàjno xkiì xi ndaà jne. ³⁹ Jè xita fariseo xi kiichja-la Jesús, k'e nga kijtseè kjoa koi, kitsò jjiin inima-la: “¿Mé-ne nga

mìkii beèxkon-ne yá chjoón-ne xi otísiko? Tsà kixi kjoa nga jè xita xi chja ngajo-la Nainá, skoexkon-né nga chjoón xi jé tjín-la.”⁴⁰ K'ée kiichja Jesús, kitsò-la:

—Simón, jngoò kjoa koxán-lè.

Simón kitsò:

—Maestro, kot'in-ná.

⁴¹ Jesús kitsò:

—Jò xita títsajna xi ton tjen-la ts'e xita xi síkiña ton; jngoò xi 'òn sindo tjen-la; jè xi ìjngoò icháte tjen-la.⁴² Ingajò xita koi, tsjìn-la ton xi koiichjí ngajo-ne. Jè nei-la ton kisijchàat'aà-la ingajò. Kot'in-ná, ¿ná-laá ingajò xita koi xi isa 'nó matsjakeè jè nei-la ton?

⁴³ Kiichja Simón kitsò:

—'An, k'oaá s'ín sikítsjeèn, jè-la xi isa tse ton kitjen-la.

Jesús kitsò:

—Ndaà kichòdsòn-la.

⁴⁴ Jesús kiskoòtsejèn-jno jè chjoón, kitsò-la Simón:

—Chítsejèn-la chjoón jè. 'An, k'e nga kòfahas'eèn ni'ya-lè [mìkii kànikitasoin koni s'ín tjín kjotíxoma tsaján]; mìkii kò'biì-ná nandá xi mochjeén-la ndsokoaà nga saníjno; tanga chjoón jè, ndáxkoón kòhoníjno-ne ndsokoaà koa tsja skoó kàsíxijno-ne.⁴⁵ K'e nga kànihixat'aà-ná mìkii kichine'a-ná tanga chjoón jè, kóni kòfahas'eèn ni'ya-lè tíkine'a ndsokoaà.

⁴⁶ 'Ngaji, mìkii kànáhiynoi asiti skoaà, tanga chjoón jè, kòfáhijno ndsokoaà xkii xi ndaà jne.⁴⁷ Koií k'oaas'ín xan-lè: Chjoón jè, jyeé kàchàat'aà yije-la ngats'iì jé-la koi kjoa-la nga 'nó matsjakeè-na, tanga jè xita xi chiba kàchàat'aà-la jé-la, isaá chiba matsjakeè-na.

⁴⁸ K'ée kitsò-la Jesús jè chjoón:

—Jé-lè jyeé kàchàat'aà-lè.

⁴⁹ Jná xita xi taña títsajnat'aà ímixa kitsò-la xíkjin:

—¿Yá xita-né jè nga tikoá ma-la síjchàat'aà-ná jé-ná?

⁵⁰ Jesús kitsò ìjngoò k'a-la jè chjoón:

—Koi-né nga mokjeiín-lè it'aà ts'an nga bitjotjì-ne jé-lè; t'in-là ndaà-ne.

Íchjín xi kisìchját'aà-la Jesús

8¹ K'e nga komà iskan, Jesús, kjìn naxandá tsajmeè, kò rancho, nga kiichjaya kò kisika'bí 'én ndaà-la Nainá koni s'ín otíxoma Nainá. Tjiko xita-la xi tejò ma-ne.² Tikoá tjiko i'nga íchjín xi jye kjòndaà-ne ch'in neií-la kò xi kj'eíí ch'in. Yaá tjiko María jè xi Magdalena 'mì, xi

itòè inìma ch'o-la neí itjòjìn yijo-la; ³ t̄jiko Juana, chjòón-la Chuza xi síkinda tsojmì-la xitaxá ítjòn xi 'mì Herodes; t̄jikoá t̄jiko xi 'mì Susana koa kjìn-ìsa íchjín t̄jiko xi síchját'aà-la mé tsojmì xi t̄jín-la.

Kjoa xi mangásòn ts'e xita xi bítje xojmá

(Mateo 13:1-9; Marcos 4:1-9)

⁴ K'e nga jye kòkjìn xita xi xki xi ján naxandá j'iì-ne, Jesús, tsibénojímì-la kjoa xi mangásòn. Kitsò-la:

⁵ —Jngodò xita xi kiì kíjndi xojmá. K'e nga tsibíts'ia nga kiskíjndi xojmá, chixò chiba ya iya ndiyá. Koa chinchane xita koa jñà nise tsakjèn. ⁶ Nguì k'oa t̄jín chixòsòn ya ñánda naxi choòn, tanga k'e nga isò xojmá, nitoón kixi nga mìkiì 'nchi'nde nangui. ⁷ Nguì k'oa t̄jín chixò ya ijìn na'yá; yaá taña isòkjoè; k'e nga kjò'nga na'yá, kisik'en-ngui xka-la xojmá. ⁸ Nguì k'oa t̄jín chixò ñánda nangui ndaà; isò, kjò'nga, koa tsajà-la toè; kitsjaà jngodò sìndo nga jngodò ìjngodò.

Jesús k'e nga jye tsibénojímì kjoa koi, 'ñó kiichja, kitsò:

—jNdaà tiná'yaà koni xan-nò!

Mé-ne kjoa xi mangásòn kisikjeén-ne Jesús

(Mateo 13:10-17; Marcos 4:10-12)

⁹ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kiskònangui-la kó tsòya-ne jè kjoa xi mangásòn xi tsibénojímì-la xita. ¹⁰ Jesús kitsò:

—Jñò, Nainá jye kitsjaà-nò nga jchaà kjoa'ma-la xi bénojímíya kó s'ín otíxoma Nainá; tanga jñà xita xi kj'eíí, tà kjoa xi mangásòn s'enojmí-la, mé-ne nga mìkiì skoe-ne xi kjoa kixi nas'ín skótsejèn, mìkiì kochiya-la nas'ín nchi'nchré.

Kó tsòya-ne kjoa xi mangásòn ts'e xita xi bítje xojmá

(Mateo 13:18-23; Marcos 4:13-20)

¹¹ 'Jè kjoa xi mangásòn ts'e xojmá, kíí tsòyaá-ne: Jñà xojmá, jè 'én-la Nainá. ¹² Jñà xojmá xi chixò iya ndiyá, jñà ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá, ikjoàn f'iì xita neíí, faáxìn jè 'én ijìn inìma-la mé-ne nga mìkiì kòkjeíín-la koa mìkiì kitjòjìn kjo'in inìma-la. ¹³ Jñà xojmá xi chixòsòn naxi, jñà ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá, k'e nga tàts'en-la kjoa tsjaà ma-la nga mokjeíín-la, tanga tsjìn-la i'ma; tà chibaá nchrjein

mokjeín-la; k'e nga mé kjoa xi sakó-la, nitoón síkijna-ne. ¹⁴ Jñà xojmá xi chixò jjiin na'yá, jñà ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá; k'e nga jye tjímaya ndiyá-la Nainá, bíts'ia nga síkájno-la yijo-la, ótsji xi kjoa nchiná ko xi kjoa kjotsja. Jñà kjoa koi xi tjín isò'nde bíchjoà-ikòn-la nga mìkiì makixi nga ojà-la toò. ¹⁵ Jñà xojmá xi chixò ñánda nangui ndaà, jñà ngaya-la xita xi ndaà tjín ko xi kixi tjín inima-la; 'nchré 'én-la Nainá tikoá bjiin-ikon 'én xi 'nchré; ndaà bincha kixi skanda k'e nga ndaà makjin-ya jñà 'én.

Kjoa xi mangásòn ts'e ni'ín xi síhiseèn

(Marcos 4:21-25)

¹⁶ Tsjin xita xi oká ni'ín, ikjoàn bíjtsa'ma, o xi ya síkijnangui naxhan; jngoò ni'ín xi tì, sijna 'nga-né; yaá sijnaya candelero mé-ne nga kohiseèn-la jñà xita xi kjoahas'en ni'ya. ¹⁷ Nimé kjoa tjín xi tji'ma i'ndeì xi mìkiì kotsejèn nga koma iskan; tikoáá tsjin kjoa xi tji'ma i'ndeì xi mìkiì jcha-la. Ngats'ii kjoa skoexkon yije xita.

¹⁸ T'een kinda kjohítsjeèn-nò k'e nga kiná'ya 'én-la Nainá. Ndaà tiná'yaà. Nga jè xi tjín-la kjohítsjeèn k'oií isa-la; tanga jè xi tsjin-la, skanda tjá'aán-la mé xi k'oas'ín síkítsjeèn nga tjín-la.

Nea-la Jesús ko 'ndse

(Mateo 12:46-50; Marcos 3:31-35)

¹⁹ Nea-la ko 'ndse kiikon ñánda tjina Jesús. Tanga mìkiì komà ijchò skanda ñánda tjina nga 'ñó kjìn ma-ne xita xi títsajna. ²⁰ Jesús kis'enojmí-la, kitsò-la:

—Nea-lè ko jñà 'ndsi, ján nditsiaán títsajna, mejèn xó-la nga skótsejèn-lè.

²¹ Kiichja Jesús, kitsò:

—Xi nea-na ko xi 'ndsè xan-la, jñà-né xi 'nchré 'én-la Nainá, tikoá síkitasòn.

K'e nga jè Jesús kisikíjnajyò tjoxkón

(Mateo 8:23-27; Marcos 4:35-41)

²² Jngoò naxrjein, Jesús ko xita xi kota'yàt'aà-la jahas'en jngoò chitso, kitsò Jesús:

—Tíkjaán, kitjájtoaá ján xijngoàà ndáchikon.

Ikjoàn kiì. ²³ Tanga k'e nga kiisòndá chitso, Jesús tsohojnafè-né. Ikjoàn kjòts'ia nga j'iì tjojkón ya ijìin ndáchikon. Jyeé tífahas'en nandá chitso; xkón tjín tsà ya skajiìn-ndá. ²⁴ Jñà xita-la k'eé kiìkon nga kisìkjaá-la Jesús; kitsò-la:

—¡Maestro! ¡Maestro! ¡Chitso, jye tíkaànguindá! Jyeé-la kiyá.

Jaá-la Jesús; ikjoàn tshótiko tjojkón ko ndáchikon, niñoón kisijyò-ne, kjòndaàya-ne. ²⁵ Jesús kitsò:

—¿Mé-ne mìkiì mokjeíin-nò it'aà ts'e Nainá?

Jñà xita-la tà kitsakjòn-né. Tà kjòxkón-la. Kitsò-la xíkjin:

—¿Yá xita-ne jè nga chja-la tjo ko nandá koa síkitasòn-la?

Xita Gadara xi kjìn inima ch'o-la neíí tíjìn inima-la

(Mateo 8:28-34; Marcos 5:1-20)

²⁶ Ikjoàn ijchò ya nangui-la xita Gadareno xi kijna xijngoaà ndáchikon ts'e Galilea. ²⁷ K'e nga itjojen chitso, Jesús, ijchò kasit'aà jngod-la xita x'in xi ya i'nde-la naxandá Gadara. 'Nó kjòtseé tíjìn yijo-la inima ch'o-la neíí; mìtsà nikje ókjá, koa mì ni'ya tjín-la; yaá xó bijnaya ngajo-la mik'en. ²⁸ Xita jè, k'e nga kijtseé Jesús, 'nó kiskindàyat'aà-la koa tsasèn-xkó'nchit'aà-la; ikjoàn 'nó kiìchja, kitsò:

—Jesús, ngaji xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè xi 'nó 'nga tíjna, ¿mé xi mejèn-lè ko 'an? ¡Bitsi'bà-lè, kì yatoòn-ná!

²⁹ Koií okitsò-ne, nga jè Jesús, jyeé kos'ín tsatíxoma-la jè inima ch'o-la neíí nga kàtitjoiìn yijo-la xita jè. Jyeé kjòtseé kos'ín tíjìn yijo-la nga biyaàxín; nas'ín na'nó kicha cadena sit'aà'nó ndsoko ko tsja, chíkjoaá-la nga otejtso, ikjoàn fiko jè inima ch'o-la neíí ya nangui kixi nánnda tsjin xita. ³⁰ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Kó 'mì-lè?

Xita jè kitsò:

—Legión 'mì-na.

Koií ko'mì-ne nga 'nó kjìn inima ch'o-la neíí tíjìn yijo-la. ³¹ Jñà inima ch'o-la neíí tsibítsi'ba-la Jesús nga mì yaá síkatsjoya nitjan-la neíí nánnda tjín kjo'in. ³² Ya it'aà nindoò, 'nó kjìn ma chinga xi nchikjèn-jno ijìin ijñá. Jñà inima ch'o-la neíí, tsibítsi'ba-la Jesús nga tsjá'nde-la nga ya kjoahas'en-jiìn yijo-la chinga. Jesús, kitsjaà'nde-la. ³³ Jñà inima ch'o-la neíí, nga jye itjoiìn yijo-la xita jè, ikjoàn jahas'en-jiìn yijo-la jñà chinga. Ikjoàn jñà chinga tsatíkájjen-jno ya naxi skanda ijìin nandá; yaá k'en-jiìn nandá ngats'iì jñà chinga.

³⁴ Jñà xit̄a xi nchikondà chinḡa, k'e nga kijtseè kjoa xi komà, tsangachikon nga kisikí'nchré naxandá kóhokji ñánda rancho. ³⁵ Jñà xit̄a naxandá, k'e nga kiì'nchré, itjo katsejèn jñà kjoa xi komà. Kiì ñánda t̄jna Jesús. T̄kōa yā t̄jnat'aà ndsoko Jesús jè xit̄a xi jye itjoiin-ne yijo-la jñà inima ch'o-la neií. Jyeé ikjá-ne nikje-la, t̄kōaá jyeé ndaà t̄jn-ne kjohítsjeèn-la. Jñà xit̄a k'e nga kijtseèxkon, tà kitsakjòn-la. ³⁶ Jñà xit̄a xi kijtseè kjoa koi, tsibénojmí-la xíkjin kó s'ín komà nga kjòndaà-ne jè xit̄a xi inima ch'o-la neií kisijiin yijo-la. ³⁷ Ngats'iì xit̄a xi t̄tsajna yā nangui-la xit̄a Gadareno, kóhokji jngòè itjandiì, tsibítsi'ba-la Jesús nga kàtjì-ne, koií kjoa-la nga 'ñó kitsakjòn xit̄a koi. Jesús jahas'en-ne chitso, ikjoàn kiì-ne. ³⁸ Jè xit̄a xi jye itjokàjiin-ne yijo-la inima ch'o-la neií tsibítsi'ba-la Jesús nga mejèn-la nga yā kojmeiik̄o; tanga jè Jesús kitsjaà-la okixi nga kàt̄jna; kitsò-la:

³⁹ —T'in-ne ni'ya-lè, tènnojmí yije-la xit̄a nga 'ñó tse kjoa kàsiko-lè Nainá.

Xit̄a jè, kiì-ne; ikjoàn tsibítsi'ia nga tsibénojmí, kisihingasòn 'én kóhokji naxandá jè nga 'ñó tse kjoa kisik̄o Jesús xi it'aà ts'e.

Tsòti-la Jairo k̄o chjoón xi kitsobà it̄jòn nikje-la Jesús

(Mateo 9:18-26; Marcos 5:21-43)

⁴⁰ K'e nga jye j'iì jngòè k'a-ne Jesús ján xijngoàà ndáchikon, kjòtsjaà-la jñà xit̄a xi kjìn ma-ne, koií kjoa-la nga ngats'iì, nchikoña-la. ⁴¹ J'iìkon jngòè xit̄a sk̄o-la xi ts'e ni'ya ingo sinagoga xi 'mì Jairo; tsasèn-xkó'nchit'aà ndsoko Jesús, tsibítsi'ba-la nga mejèn-la kjik̄o ni'ya-la. ⁴² Koií xá j'iìkjaà-ne nga jye t̄biyaà ndí tsòti-la xi tajngòè ma-ne xi tejò nó t̄jín-la.

Jesús, k'e nga t̄fí, jñà xit̄a nga kjìn ma-ne, chiba-la tsohó'nchò'ñó-né. ⁴³ Yā tsóhojiin jngòè chjoón xi jye kjò tejò nó t̄jín-la ch'in jní. Jye kjò tse t̄on k̄o tsojmì xi t̄jín-la kisikjeheya xi kjoa ts'e chjinekk̄i; mìkiì mandaà-ne n̄it̄a yá xi síxkiì-la. ⁴⁴ Chjoón jè, kiì kasit'aà chraña-la Jesús yā ijton íts'in nga kitsobà'ñó it̄jòn nikje-la, kōa jè jní xi t̄ixíteèn-la, n̄it̄oón kisijyò-ne. ⁴⁵ K'eé kiskònangui Jesús, kitsò:

—¿Yá-né xi kàtsobà-na?

Ngats'iì xit̄a kitsò:

—Mìtsà yá-jèn.

K'eé kitsò Pedro k̄o xit̄a xi i'nga:

—Maestro, jñà xit̄a nga kjìn ma-ne fàhitjèn-lè kōa ó'nchò'ñó-lè, ngaji si-né: “¿Yá-né xi kàtsobà-na?”

⁴⁶ Jesús kitsò ìjngòò k'a:

—Tjín xi kàtsobà-na; kàbeéyaá-na nga kòbitjojiin nga'ñó yijo-na.

⁴⁷ Jè chjoón, k'e nga kijtsee nga mìkiì koma kójna'ma nga ki'yat'in-la, chiba-la tíhotsé yijo-la nga tsasèn-xkó'nchit'aà-la Jesús. Tsibénojímí-la nga nguixkon ngats'iì xita naxandá mé kjoa-ne nga nikje-la Jesús kitsobà-ne, koa kó s'ín nga nìton kjòndaà-ne ch'in-la. ⁴⁸ Jesús kitsò-la:

—Ndí neaa, koi-né nga mokjeiín-lè it'aà ts'an nga kòmandaà-ne. T'in-là ndaà-ne.

⁴⁹ Tákó tik'eé tíchja-isa Jesús nga j'iì jngòò xita xi ts'e xita ítjòn xi inchrobà-ne ni'ya-la nga kitsò:

—Ndí tsòti-lè jyeé k'en; kì tì kiì nìjti-la Maestro.

⁵⁰ K'e nga kiì'nchré Jesús kitsò-la:

—Kì tsakjoòn-jèn; tà jè-né nga kàtakjeiín-lè, jè ndí tsòti-lè kondaá-ne.

⁵¹ K'e nga jahas'en ni'ya, Jesús, mìkiì kitsjaà'nde-la xita xi kj'eif nga jahas'en-ko, tà jè Pedro, Jacobo, Juan, ko na'èn-la ko nea-la ndí tsòti.

⁵² Ngats'iì xita xi títsajna, nchikjindáya-né koa nchisíkájno-né xi it'aà ts'e ndí tsòti. Tanga jè Jesús kitsò-la:

—Kì chihindáya-jèn; mìtsà kòbiyaà ndí tsòti, tà kjinafè-né.

⁵³ Jñà xita xi títsajna tà tsijnòkeè Jesús nga tíjiin-la nga jyeé k'en.

⁵⁴ Tanga Jesús kiskoé tsja ndí tsòti; 'ñó kiichja-la kitsò-la:

—Tsòti, ¡tísítjiin!

⁵⁵ J'iì ìjngòò k'a-ne inima-la; ìkjoàn nitoón tsasítjen; Jesús kitsjaà okixi nga tsjá-la xi skine. ⁵⁶ Jñà xita jchínga-la, tà kjòxkón-la; tanga jè Jesús kitsò-la:

—Kì yá xita xi bènojímí-la jè kjoa xi kòma.

K'e nga jè Jesús kitsjaà-la xá xita-la xi tejò ma-ne

(Mateo 10:5-15; Marcos 6:7-13)

9 ¹ Jesús kiichja-la xita-la xi tejò ma-ne xi jè tsibíxáya-la; kitsjaà-la nga'ñó ko kjotíxoma nga kochrjejiin yije inima ch'o-la neií xi tíjiin yijo-la xita; tíkoa koma-la sìindaà-ne xita xi ch'in xk'én tjín-la. ² Kisikasén nga kichjaya kó s'ín otíxoma Nainá, tíkoa sìindaà-ne xita xi ch'in tjín-la. ³ Kitsò-la:

—Nimé xi ch'aà xi ts'e ndiyá; kì yá garrote ch'aà; kì na'yaá ch'aà; kì inchrajín ch'aà; kì toón ch'aà; tíkoa kì jò nachro ch'aà. ⁴ Nita ñánda ni'ya nga kijchoò, yaá títsajna, skanda k'e kitjoo-nò. ⁵ Tsà jngòò naxandá ñánda kijchoò, tsà mìkiì skoétjò-nò, titjojñoò, titsajneè chijo-la ndsokòò nga kàteè kjoa koi koni jngòò seña, nga jñò, mì tì kiì sis'in-là; kjo'íin s'e-la nga mìkiì mokjeiín-la.

⁶ Itjo xit̩a koi, xki xi ján naxandá kiì; kisika'bí 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo; tikoáá kisindaà-ne xit̩a xi ch'in tjin-la nga kijindà naxandá.

K'e nga k'en Juan xi kis'iin bautizar xit̩a

(Mateo 14:1-12; Marcos 6:14-29)

⁷ Jè xitaxá ítjòn xi 'mì Herodes, k'e nga kiì'nchré ngats'iì kjoa xi tís'ín Jesús, mìkiì beè kó s'ín siikítsjeèn, nga tjin i'nga xit̩a xi tsò: “Juan, jyeé jaáya-la.” ⁸ Xit̩a xi i'nga tsò: “Jè Elías xi tsatsejèn ìjngodò k'a-ne.” Tikoáá xit̩a xi kj'eíí tsò: “Jaáya jngodò-la xit̩a jchínga xi kiìchja ngajo-la Nainá.” ⁹ Kitsò Herodes:

—'An sobà tsibixá-la xit̩a xi kisik'en Juan nga tsatesin. ¿Yá xit̩a-ne jè xi kos'ín tís'ín kjoa xi 'nchrè?

K'oaá ma-ne nga mejèn-la skoexkon Jesús.

K'e nga 'òn jmiì xit̩a kisikjèn Jesús

(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Juan 6:1-14)

¹⁰ K'e nga j'iì ìjngodò k'a-ne jñà xit̩a xi tsibixáya-la Jesús, tsibénojmi ngats'iì kjoa xi kis'iin. Jesús, k'eé kiìko jngodò i'nde ts'e naxandá Betsaida nánanda tsjin xit̩a. ¹¹ Jñà xit̩a, k'e nga kiì'nchré nga jye kiì Jesús, kiitjingui-la; k'e nga ijchòtjingui-la, Jesús, kisis'in-la, tsohóko, tsibénojmi-la kó s'ín otíxoma Nainá, tikoá kisindaà-ne xit̩a xi mochjeén-la nga kondaà-ne.

¹² K'e nga jye tímahixòn, jñà xit̩a-la xi tejò ma-ne, ijchò kinchat'aà-la Jesús, kitsò-la:

—Kot'in-la ngats'iì xit̩a kàtji-ne mé-ne nga kàtasíkjáya ya naxandá chrañat'aà ko rancho nánanda sakò-la xi skine. I i'nde nánanda titsajnaá, it'aà xìn-né, nímé tjin.

¹³ Jesús kitsò-la:

—Tjiì-là jñò xi kokjen xit̩a koi.

Jñà xit̩a-la kitsò:

—Nímé tjin-najen, tà 'òn ma inchrájin-najen koa jò ma tin, tà jè-la tsà konguí kindaa-lajen xi kokjen ngats'iì xit̩a koi.

¹⁴ Maá-la tsà 'òn jmiì xi ngui xit̩a x'in.

Jesús kitsò-la xit̩a xi kota'yat'aà-la:

—Tikítsajnajtión, icháte icháte tikítsajna-nò.

¹⁵ K'oaá s'ín kisikítsajna kóhotjín. ¹⁶ Jesús, kiskoé jñà inchrájin xi 'òn ma-ne kò jñà tìn xi jò ma-ne; ikjoàn kiskoòtsejèn ngajmii; kitsjaà-la kjondaà Nainá; ikjoàn kisixkoaya inchrájin, k'eé kitsjaà-la jñà xita xi kota'yàt'aà-la nga kisika'bí-la jñà xita xi kjin ma-ne. ¹⁷ Tsakjèn yije kóhotjín xita, kó nga kjòskii; k'eé tsibíxkó-ne jñà xi tsiningui-ne; ngui tejò nisiyá komà.

Kós'ín kiichja Pedro nga jè Jesús xi Cristo

(Mateo 16:13-19; Marcos 8:27-29)

¹⁸ Jngoò k'a k'e nga tíjnat'aàxìn Jesús nga tíchjat'aà-la Nainá, ya títsajnakò xita xi kota'yàt'aà-la. Jesús kiskònangui, kitsò-la:

—¿Kó tsò xita, yá-ná 'an?

¹⁹ Jñà xita-la kitsò:

—Tjín xi tsò: jè Juan xi kis'iin bautizar xita, tikoáá tjín xi tsò: jè Elías, koá tjín i'nga xi tsò: jaáyaá-la jngoò-la xita xi chinchima kjòtseé xi kiichja ngajo-la Nainá.

²⁰ Jesús kiskònangui-la kitsò-la:

—Jñò, kó bixón. ¿Yá-ná 'an?

K'eé kiichja Pedro, kitsò:

—Ji-né xi Cristo xi xó kisikasén-lè Nainá.

K'oaá s'ín tsibénojmí Jesús kjoabiyaà-la

(Mateo 16:20-28; Marcos 8:30-9:1)

²¹ Tanga Jesús 'nó tsibít'in-la nga mì yá xita xi keènojmí-la kjoa koi. ²² Kitsò-la:

—'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tseé kjo'in siikjiaán; kochrje-nguí-na jñà xita jhínga, kò xita skò-la no'mii kò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Siik'eén-na tanga k'e nga kijchò jàn nachrjein kjoáya-na.

²³ Xi komà iskan kitsò-la kóhotjín:

—Tsà yá xi mejèn-la nga xita ts'an koma, kàtatsjeiin-takòn mé xi mejèn-la yijo-la; koni jngoò xita xi 'yajen krò-la, nachrjein inchiòn kàtijnandaà nga siikjeiin kjo'in xi kjoa ts'an; ndaà kàtjìt'aà-na. ²⁴ Nga nita yá xita xi mejèn-la kochrjetjì yijo-la nga nimé kjo'in sakò-la, tà saá siichija-né kò kjo'in kijnajiin; tanga jè xi tíjnandaà nga tsjá yijo-la xi kjoa ts'an, jè-né xi kitjokàjiiin kjo'in nga it'aà ts'an ndaà kijná. ²⁵ ¿Mé xi siikijne

jngodò x̄it̄a nas'ín tjoé yije-la isò'nde tsà chija in̄im̄a-la koa s̄ikits'ón yijo-la? Nimé. ²⁶ Tsà t̄jín i'nga x̄it̄a xi kosobà-la it'aà ts'an ko it'aà ts'e 'én-na, t̄ikoáá 'an xi Ki'ndí-la X̄it̄a xan-la yijo-na, kosobà-na k'e nga kitjojen ijngodò k'a nga skoe x̄it̄a kjoajeya-na, skoe kjoajeya-la Na'èn-na t̄ikoa skoe kjoajeya-la ts'e àkjale tsjeè-la Nainá. ²⁷ Xi okixi, k'oaá xán-nò, ijndé títsajnajiin i'nga x̄it̄a xi mìkiù kiyá skanda k'e nga skoe kó s'ín otíxoma Nainá.

Kíi komà k'e nga jè Jesús jahatjiya í'ño isén-la kóhokji yijo-la

(Mateo 17:1-8; Marcos 9:2-8)

²⁸ T̄jín-la tsà kó jiin nachrjein nga tsibénojmí 'én koi, Jesús, kiimijin-jno jngodò nindodò nga kiichjat'aà-la Nainá. Kiiko Pedro, Juan ko Jacobo.

²⁹ K'e nga tíchjat'aà-la Nainá, Jesús, jahatjiya í'ño isén-la; jè nikje-la 'ño kjòchroba; tsí ote tsatsejèn. ³⁰ Jò x̄it̄a x'ín tsatsejèn xi nchijoókjoò Jesús, jè Moisés ko Elías. ³¹ X̄it̄a koi, tsí ote choòn kjoajeya-la nga jngodò itjandii nãnda jncha. Nchijoóya-ne nga jè Jesús, jye tífi síkitasòn kjoa ján Jerusalén nga ya kiyá. ³² Jè Pedro ko x̄it̄a x̄ikjín, tsí 'ño nijná-la, tanga k'e nga jye kitjaàxìn-la nijná kijtseèxkon kjoajeya-la Jesús ko jñà x̄it̄a xi jò ma-ne xi títsajnako. ³³ K'e nga jye chinchat'aà xìn-la Jesús x̄it̄a koi, jè Pedro kitsò:

—Maestro, ndaà t̄jín nga i titsajnaá. Kíndaá jàn ni'ya xkójndà, jngodò tsiji, jngodò ts'e Moisés, jè xi ijngodò ts'e Elías.

Jè Pedro tà k'oaá kitsò, mì t̄i kiì beè-ne kó s'ín kichja. ³⁴ Tik'e-né nga tíchja Pedro, j'ìi jngodò 'nguién-la ifi xi tsibí'ma x̄it̄a koi. K'e nga jahas'en-jiin ifi, tà kitsakjòn-né. ³⁵ Ya jiin ifi kina'ya jngodò-la 'én xi kitsò:

—Jè jèè xi ki'ndí-na xi 'ño matsjake, jè t̄iná'ya-là.

³⁶ K'e nga jye kina'ya-la 'én koi tà jè tajngodò síjna-isa Jesús. Nachrjein koi jñà x̄it̄a-la jyò tsibitsajna, nimé 'én xi kiichja, mìtsà yá x̄it̄a tsibénojmí-la kjoa xi kijtseè.

K'e nga jè Jesús kisindaà jngodò-ne ti xi in̄im̄a ch'o-la neí t̄jiin in̄im̄a-la

(Mateo 17:14-21; Marcos 9:14-29)

³⁷ Xi komà inchijòn, k'e nga itjojen-jno-ne nindodò, 'ño kjìn x̄it̄a kisatiikjoò. ³⁸ K'eé jngodò x̄it̄a xi ya tíjnajiin-la x̄it̄a kjìn, 'ño kiichja, kitsò-la Jesús:

—Maestro, t̄ibitsi'bà-lè nga chítsejèn-la ki'ndí-na xi tà jè tajngodò-ne.

³⁹ Jngodò in̄im̄a ch'o-la neí tsobà'ño; tà n̄itoón kjindáya, ikjoàn 'ño síkatsé yijo-la; ochrje ndáxò tso'ba; tse kjo'in tsjá-la, mìkiù xátí tsjein.

⁴⁰ Kàbìtsi' bà-la j̄nà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-lè nga kàtachrjekàj̄iìn in̄im̄a ch'o xi t̄j̄iìn yijo-la, tanga mìkiì kòma-la.

⁴¹ K'eé kiichja Jesús kitsò:

—J̄nò, x̄it̄a xi mìkiì mokjeiìn-nò it'aà ts'an, xi ch'o 'nè. ¿Skanda mé nachrjein kótijnako-nò koa ska-na kjoa-nò? Nchrohókoii ki'ndí-lè ij̄ndé.

⁴² K'e nga tínchrobá chrañà jè ti, jè in̄im̄a ch'o-la neif, tsajndoòt'aà nangui, ikjoàn kisikatsé yijo-la; tanga jè Jesús, tsohótiko jè in̄im̄a ch'o-la neif; ikjoàn kisindaà-ne jè ti; kisìngatsja-ne na'èn-la. ⁴³ Ngats'iì x̄it̄a tà kjòxkón-la jè kjoajeya-la Nainá.

K'oaá s'ín tsibénojmí Jesús kjoabiyaà-la xi ma-ne jò k'a

(Mateo 17:22-23; Marcos 9:30-32)

Ngats'iì kjoa xi kis'iìn Jesús, t̄ikoaá tà kjòxkón-la ngats'iì x̄it̄a. Jesús kitsò-la j̄nà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la:

⁴⁴ —Ndaà t̄ináyaa j̄nà 'én koi; k̄i n̄ijchàajiìn-jèn: 'An xi Ki'ndí-la X̄it̄a xan-la yijo-na yaá siìngatsja-na x̄it̄a nguixkon x̄itaxá.

⁴⁵ J̄nà x̄it̄a-la mìkiì kjòch̄iya-la jè 'én xi kos'ín kitsò-la. Nainá tsibí'ma-né nga mìkiì kjoahas'en-jiìn-la; tà kitsakjòn-né, mìkiì kiskònangui-la Jesús kó tsòya-ne 'én xi tsibénojmí-la.

Yá x̄it̄a x̄ikjín xi k̄jna ítjòn

(Mateo 18:1-5; Marcos 9:33-37)

⁴⁶ X̄it̄a xi kota'yàt'aà-la Jesús, tsibíts'ia nga tsajoóya-ne yá x̄it̄a x̄ikjín xi k̄jna ítjòn. ⁴⁷ Jesús, k'e nga kijtseè koni s'ín nchisíkítsjeèn, kiskoé jngoò ndí ti, kisikíjnat'aà-la yijo-la, ⁴⁸ kitsò-la:

—N̄it̄a yá-ne xi it'aà ts'an skoétjò jngoò ndí ti koni jè, 'aán xi skoétjò-na; jè xi skoétjò-na, t̄ikoaá skoétjò-né jè xi kisikasén-na. Koif kjoa-la, jè xi is̄a nangui t̄jna xi ya t̄ijnajiìn-nò, jè-né xi is̄a t̄jna ítjòn.

Yá xi kondra-la Cristo ko yá xi x̄it̄a ts'e

(Marcos 9:38-40)

⁴⁹ Juan kitsò:

—Maestro, ki'ya jngoò-jen x̄it̄a xi ko 'ín-lè ochrjekàj̄iìn in̄im̄a ch'o-la neif xi t̄j̄iìn yijo-la x̄it̄a; mìkiì kits'iì'nde-lajen nga mìtsà x̄it̄a tsaján xi j̄nà fit'aà-ná.

⁵⁰ Jesús kitsò-là:

—Kì bichakjája-là. Jè xi mìtsà kondra tsaján, xità tsaján-ná.

K'e nga jè Jesús tsohótiko Jacobo ko Juan

⁵¹ K'e nga jye kjòchraña nàchrjein nga kjoì ìjngòd k'a-ne Jesús ján ngajmì, 'nó tsi'beé-là ikon nga kiì ján Jerusalén. ⁵² Kisìkasén ítjòn i'nga xità-là jngòd naxandá jtabá ján nangui Samaria. Kii kátsji'nde nánnda sìkjàya. ⁵³ Jñà xità Samaria mìkiì kitsjaà'nde-là nga jyeé tíjìn-là nga ján nchifi Jerusalén. ⁵⁴ Xità xi kota'yàt'aà-là Jesús, Jacobo ko Juan, k'e nga kijtseè nga mìkiì kitsjaà'nde-là kitsò:

—Na'èn, ¿a mejèn-lè nga k'oà kixón-jen nga kàtjanchrobá-jen ni'ín xi ts'e ngajmì nga kàtjehesòn xità koi koni s'ín kis'iìn Elías?

⁵⁵ Tanga jè Jesús kisikátji'a, tsohótiko. Kitsò-là:

—Jñò, mìkiì tíjìn-nò yá ts'e inìma xi kàtsjá-nò kjohítsjeèn jè. ⁵⁶ 'An xi Ki'ndí-là Xità xan-là yijo-na, mìtsà koi xá j'i-na nga kàtachija inìma-là xità; jè-né nga kàtitjokàjìin kjo'in.

Ikjoàn xìn naxandá kiì.

Jè xi mejèn-là nga kjítjìngui-là Jesús

(Mateo 8:19-22)

⁵⁷ K'e nga nchifiya ndiyá, jngòd xità kitsò-là:

—Na'èn, kjítjìngui-lè nita nánnda-ne nga k'oín.

⁵⁸ Jesús kitsò-là:

—Jñà nìnda, tjín-là nguijo nánnda oyijò; tikoáá jñà nìse tjín-là tjé; tanga 'an xi Ki'ndí-là Xità xan-là yijo-na, tsjìn-na i'nde nánnda sìkjàya.

⁵⁹ Jesús kitsò ìjngòd-là xità:

—Nchrobátjìngui-ná.

Jè xità xi oki'mì-là kitsò:

—Na'èn, tjì'nde-ná nga ítjòn kjián kìhijñàà na'èn-na.

⁶⁰ Jesús kitsò-là:

—Jñà mik'en kàtihijìin mik'en-là; ngaji t'in, tika'bí 'én kó s'ín otíxoma Nainá.

⁶¹ Ìjngòd xità xi k'oà tì kitsò:

—Kjítjìngui'è ngaji Na'èn, tanga tjì'nde-ná nga kjián síhixat'aà ítjoàn jñà xità xi títsajna ni'ya-na.

⁶² Jesús kitsò-là:

—Nijngòò x̄it̄a xi ij̄ton íts'in t̄íkotsejèn-ne koma s̄íkitasòn xá-la Nainá nga jè t̄íhotíxoma. K'oaá ngaya-la tsà jngòò x̄it̄a xi t̄ísíkon nchraja, tsà ij̄ton íts'in t̄íkotsejèn-ne, mìkii koma s̄ìxá.

Xá xi kits'iì-la x̄it̄a xi jàn-kaèn kò te ma-ne

10¹ K'e nga jye komà kjoa koi, Na'èn-ná Jesús kitsjaà-la xá ngui jàn-kaèn kò te x̄it̄a xi kj'eíí. Jò jò kisikasén ítjòn nga kjijndà naxandá ko i'nde ñánda nga isa iskan kjoí jè.

² Kitsò-la:

—Xi okixi, ñó tse xá t̄jín xi it'aà ts'e Én-la Nainá koni s'ín ma k'e nga jkìn tsojmì majchá, tanga j̄nà x̄it̄a ch̄i'nda xi síxá, chiba ma-ne. T̄itsi'ba-là jè Nei-la xá, k̄atasíkasén-isa x̄it̄a ch̄i'nda xi koìxkó tsojmì koi.
³ Tanguió; 'aán siikasén-nò koni orrè ki'ndí ya ijiin-la cho tsején. ⁴ Kì chijtsa ton ch'aà, k̄i naxá na'yaá ch'aà, ni xoxté tsjayaà; t̄ikoaá mìkii yá x̄it̄a xi nihixat'aà ya iya ndiyá. ⁵ Nita ñánda ni'ya nga kitjás'een, ítjòn k'oa tixón: “Nchán k̄atas'e ni'ya jè.” ⁶ Ni'ya jè, tsà t̄jín x̄it̄a xi ok'in-la nga s'e-la kjoa'nchán, k̄itasòn-né; tsà majin, mìkii k̄itasòn. ⁷ T̄itsajna ya ni'ya ñánda kitjás'een; k̄i x̄k̄i xi ján ni'ya onguió; ch̄inee, t'ioo mé tsojmì xi tsjá-nò. Jè x̄it̄a xi síxá mochjeén-né nga k'oi-la ch̄jí-la. ⁸ K'e nga kijchoò jngòò naxandá ñánda tsjá'nde-nò, ch̄inee mé tsojmì xi tsjá-nò. ⁹ Tsà t̄jín x̄it̄a xi xk'éen, t̄indaà-nò; koatìn-là: “Jye kjòchrañat'aà-nò nga jchaa kó s'ín otíxoma Nainá.” ¹⁰ Tsà jngòò naxandá ñánda kijchoò, tsà mìkii tsjá'nde-nò, t̄itjáyaa ndiyá, koatìn-là: ¹¹ “Skanda jè chijo-la naxandá-nò xi k̄atsobà'ñó ndsokòd-jen, k̄itsajneè-nòjen koni jngòò seña nga mì t̄i kii s̄is'in-nòjen. Tanga k̄atasijiin-nò nga jye kjòchrañat'aà-nò nga jchaa kó s'ín otíxoma Nainá.” ¹² K'oaá xán-nò, naxandá jè, isaá tse kjo'in s'e-la jè nchrjein k'e nga sindaàjiin-la x̄it̄a, mì k'oaá-ne koni j̄nà x̄it̄a ts'e naxandá Sodoma.

Mé kjo'in xi tjoé-la naxandá xi mìkii síkjahatjìya kjohítsjeèn-la kjoa ts'e jé-la

(Mateo 11:20-24)

¹³ 'Ima xó-nò j̄nò, x̄it̄a naxandá Corazín! 'Ima xó-nò j̄nò, x̄it̄a naxandá Betsaida! Tsà ya-làne naxandá Tiro kò Sidón nga k'oas'ín kis'iaàn kjojkón xi ndaà t̄jín xi komà ya ijiin naxandá tsajòn, tsà j̄nà x̄it̄a Tiro kò Sidón kijtseè, jyeé-la nikje naxá íkjá kò chijo ni'ín t̄itsajiin koni seña nga jye

kisikájno jé-la nga mì tì jé ótsji-ne. ¹⁴ Tanga jè nàchrjein nga sindaàjìin, isaá tse kjo'in s'e-nò mì k'oaá-ne koni jñà xitá naxandá Tiro kò Sidón.

¹⁵ Jñò xi xitá naxandá Capernaum tsajòn, ¿a k'oaá s'ín mokjeín-nò nga jchaxkón-nò ján ngajmii? Majìn, yaá kitsajnajñòò i'nde ñánda tjin kjo'in.

¹⁶ Jè xi 'nchré-nò, 'aán xi 'nchré-na; jè xi kochrjengui-nò, 'aán xi ochrjengui-na; jè xi kochrjengui-na, jè ochrjengui xi kisikasén-na.

Mé-ne kjòtsja-la jñà xitá xi jàn-kaàn kò te ma-ne

¹⁷ J'i-ne jñà xitá xi jàn-kaàn kò te ma-ne. Ñó tsja tjin-la, kitsò:

—Na'èn, xi it'aà tsiji, skanda jñà inima ch'o-la neí síkitasòn-najen.

¹⁸ Jesús kitsò-la:

—Kixí kjoa, kijtseè-ná jè xitá neí koni kji ni'ín ch'oón kji nga kiskaàngui it'aà ngajmii. ¹⁹ An, jyeé kitsjaà-nò kjotíxoma kò nga'ño nga koma kinchanè ye kò cho na'yá, nga sikijneè-la ngats'iì nga'ño-la xitá neí xi kondra tsajòn; nimé xi ch'o siko-nò. ²⁰ Tanga kì matsja-nò nga jè inima ch'o-la xitá neí síkitasòn-nò; jè xi kàtatsja-nò nga jye tjin-nò i'nde ján ngajmii nga jyeé ya tjit'aà 'ín-nò.

Mé kjoa-ne nga jè Jesús kitsjaà-la kjondaà Na'èn-la it'aà ts'e xitá-la

(Mateo 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Tijè-ne hora, Jesús, tsjaá komà-la xi it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá; kitsò:

—Na'èn, xi tsiji ngajmii kò tsiji isò'nde, tsjaà-lè kjondaà nga jñà kjoa koi tsibi'ma-la jñà xitá xi tjin-la kjoachjine kò xi 'ño tjin-la kjohítsjeèn nga jñà tsakoò-la xi taxki ndí xitá ima kjoa. Jon, Na'èn, nga k'oaá s'ín kjòmejèn-lè.

²² Ngats'iì kjoa ts'e kjotíxoma, 'aán kisingatsja-na Na'èn-na. Mìtsà yá xi beèxkon yá-né xi Ki'ndí-la ma, tajngoò jè xi Na'èn ma; tikoáà mìtsà yá xi beèxkon yá-né xi Na'èn ma, tajngoò jè xi Ki'ndí-la beèxkon, kò jè Ki'ndí-la kokò-la jñà xitá xi jè mejèn-la nga skoexkon, yá-né xi Na'èn ma.

²³ Jesús kisikáfaya'a xitá xi kota'yàt'aà-la, tà jñà kiichjat'aà xìn-la, kitsò-la:

—Mé tà ndaà-la jñà xitá xi xkon nchibeè-ne koni s'ín titsa'yaà jñò.

²⁴ K'oaá xán-nò, kjìn xitá xi kiichja ngajo-la Nainá, tikoá kjìn xitaxá ítjòn xi kjòmejèn-la nga skoe jè kjoa xi jñò titsa'yaà, tanga mìkiì kijtseè; tikoáà kjòmejèn-la nga kji'nchré jè xi titsana'ya, tanga mìkiì kii'nchré.

X̣ita samaritano xi ndaà x̣ita

²⁵ Jngoò x̣ita chjine xojon ts'e kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés kiikon Jesús nga mejèn-là skónachan-là, kitsò:

—Maestro, ¿mé kjondaà xi s'iaàn nga kijnakon inima-na nita mé nachrjein-ne?

²⁶ Jesús kitsò-là:

—¿Mé xi tjit'aà jè xojon ts'e kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés? ¿Kó tsò xi bixkejiin?

²⁷ Jè x̣ita chjine xojon kitsò:

—“Titsjachi Na'èñ-ná xi Nainá 'mì-là nga kò inima-lè, kò nga'ñó-lè, kò kjohítsjeèn-lè; koa tis'ín titsjachi x̣ita xinguii koni tsà tì yijo tsiji-ne.”

²⁸ Jesús kitsò-là:

—Ndaà kànokjoì. Tsà k'oas'ín s'iin, kijnakon-né.

²⁹ Jè x̣ita chjine xojon mejèn-là nga ndaà siikijna yijo-là 'én xi kiskònangui; ijngoò k'a kiskònangui-là Jesús, kitsò:

—¿Yá-né xi x̣ita xinguiia?

³⁰ Jesús kitsò:

—Jngoò x̣ita tífiyen ján ndiyá Jerusalén skanda Jericó. Ya iya ndiyá tsibíchjoà-là x̣ita chijé. Tsafaá'an tsojmì-là kò nikje-là. 'Nó kisiki'on. Ikjoàn yaá kisikájna k'en ya iya ndiyá. ³¹ Tijè-ne ndiyá, k'e chiba-là jahajen jngoò no'miì, tanga k'e nga kijtseèxkon nga ya kjinaya ndiyá x̣ita xi kitsi'on, tà jahat'aà xìn-là. ³² Tik'eé-ne ja jngoò x̣ita levita [xi iya ingo síxá] k'oaá tì kis'iin k'e nga kijtseèxkon x̣ita jè nga kjinaya ndiyá; tikoáá tà jahat'aà xìn-là. ³³ Tanga k'e nga ijchò jngoò x̣ita Samaria [xi x̣ita kondra-là x̣ita judío] nga koa tis'ín tífi ndiyá jè, k'e nga kijtseèxkon, kjòhimakeè-né. ³⁴ Kii kasit'aà chraña-là. Kisixkii-là; kisikaàjno asiti kò xán nánda kitii-là. Ikjoàn tsibíjtéjiin; kisikijnasòn-là kohòyo-là; kiiko jngoò ni'ya nánda nga ma nikjáyaá. Jè kisikinda. ³⁵ Xi komà inchijòn k'e nga jye tífi-ne jè x̣ita Samaria, tsibíchjí-là nei-là ni'ya, kitsjaà-là ton koni tjín chjí-là ch'i'nda xi jò nachrjein; kitsò-là: “Tikinda-ná x̣ita jè. K'e nga kjoì ijngoò k'a-na kíchjiá tsà isa tse siikje.” ³⁶ Ngaji, ¿kó si? Ingajàn x̣ita koi, ¿yá-né xi xíkjin jè x̣ita xi kisiki'on chijé?

³⁷ Jè x̣ita chjine xojon kitsò:

—Jè xi xíkjin, jè x̣ita xi kjòhimakeè.

Jesús kitsò-là:

—Ngaji, k'oaá tis'ín t'iin.

K'e nga jè Jesús tsibìjna ni'ya-la María ko Marta

³⁸ Jesús k'e nga tjímaya-isa iya ndiyá, ijchò jngòè ndí naxandá jtabá ñánda tíjna ni'ya-la chjoón xi 'mì Marta. Yaá kitsjaà'nde-la nga tsibìjna.

³⁹ Jè Marta tíjna i'ngòè-isa chjoón ndichja xi 'mì María. Jè María tsibìjnat'aà ndsoko Jesús nga kii'nchré-la 'én xi tíbénajmí. ⁴⁰ Tanga jè Marta, 'ñó tísíkájno xá xi tjin-la. Kii kasit'aà-la Jesús, kitsò-la:

—Na'èn, ¿a mì makájno-lè nga jè xinguiáa tajngòè síkijna-na nga s'iaàn xá? Kot'in-la kátasíchjât'aà-na.

⁴¹ Jesús kii'chja kitsò-la:

—Marta, Marta, tsí ndaà níkájnoi, tsí ndaà binè-la xá yijo-lè. ⁴² Tà jngòè kjoa xi 'ñó mochjeén. Jè María ndaà tjin xi kòfaájiin; niyá xi kjoaáxin-la kjoa jè.

K'e nga jè Jesús tsakóya kjoa ts'e nga bìtsi'baá

(Mateo 6:9-15; 7:7-11)

11 ¹ Jngòè k'a, Jesús tíjna jngòè i'nde ñánda tíchjat'aà-la Nainá; k'e nga jye kii'chjat'aà-la, jngòè xitá xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:

—Na'èn, takóya-nájen kó s'ín kinókjoat'aà-lajen Nainá koni s'ín kis'iin Juan nga tsakóya-la xitá xi kota'yàt'aà-la.

² Jesús kitsò-la:

—K'e nga kinókjoat'aà-la, k'oaá s'ín tixón:

Na'èn xi tijni ngajmii, kátayaxkón-la kjoajeya-lè nga tsjeè tijni.

Kàtjanchrobá kjotíxoma-lè.

K'oas'ín kàtama i it'aà nangui koni s'ín mejèn-lè nga koma, koni s'ín ma ján ngajmii.

³ Tjii kjit'aà-nájen niño xi mochjeén-najen nga nachrjein inchijòn.

⁴ Tijchàat'aà-nájen jé-najen koni s'ín nijchàat'aà-lajen ngats'iì xitá xi ch'o síko-najen.

Ki kii bì'ndi yá xi mejèn-la nga kot'aà-najen nga kinchátsji jé-jen.

⁵ Jesús kitsò-isa-la:

—Jñò, tsà tjin jngòè-nò amigo, tsà osen nitjen onguíchoòn, tsà k'oín-là: “Amigo, tikìña jàn-ná inchrájin-lè, ⁶ jngòè amigo-na kòf'iikon-na koa tsjin-na mé xi tsjaà-la.” ⁷ Tsà jè amigo xi tíjna inga ni'ya, tsà kitso: “Kì 'an nijti-ná. Jè xotjoa ni'ya jyeé tíchjoajto. Jñà ndí ixti-na ko 'an jyeé kinikjáya-jen. Mikii koma kósitjeen nga tsjaà-lè tsojmì xi mochjeén-lè.”

⁸ K'oaá xán-nò, nas'ín majìn-la nga osítjen nga amigo tsajòn, tsà 'nó sisì-là, chaán kosítjen. Tsjá yije mé xi mejèn-nò.

⁹ 'K'oaá xan-nò: Tìjé mé xi mejèn-nò, jè Nainá tsjá-nò; tìnchátsjioð Nainá, sakó-nò; tìnókjoat'aà-là Nainá mé xi mejèn-nò mé-ne skíx'a'nde-nò koni jngòð xotjoa. ¹⁰ Ngats'iì xita xi síjé, tjoé-la, jè xi ótsji, sakò-la kò jè xi chjat'aà-la Nainá, tjáx'a'nde-la koni jngòð xotjoa.

¹¹ Jñò xi na'èn 'mì-nò, tsà inchrájin síjé-nò ìxti-nò, ¿a ndajoó k'oi-là? Majìn. Koa tsà tìn síjé-nò, ¿a yeé k'oi-là? Majìn. ¹² Tsà chjoó síjé-nò, ¿a cho na'yá k'oi-là? Majìn. ¹³ Jñò, nas'ín xita xi ch'o 'nè, ma-nò 'biì-là ìxti-nò tsojmì xi ndaà kjoàn; jè Na'èn-nò xi tìjna ngajmì, isaá niton síis'in-nò nga tsjá-nò Inima Tsjeè-la tsà jñò sijét'aà-là.

Jngòð ni'ya xi jòya tjin

(Mateo 12:22-30; Marcos 3:20-27)

¹⁴ Jesús, tíhocrjejiìn inima ch'o-la neí xi tíjiìn inima-la jngòð xita xi mìkìi ma chja. Xita jè, k'e nga jye itjokàjiìn jè inima ch'o-la neí, komà kiìchja-ne. Jñà xita xi nchikotsejèn, tà kjòxkón-la jè kjoa jè. ¹⁵ Tanga tjin i'nga xita xi kitsò:

—Jè xita sko-la xita neí xi 'mì Beelzebú, jè tsjá-la nga'nó nga k'oas'ín ochrjekàjiìn inima ch'o-la neí xi tíjiìn inima-la xita.

¹⁶ Tjin i'nga xita xi mejèn-la skót'aà tsà kixi kjoa nga Nainá kisikasén Jesús; kisijé jngòð-la seña xi jeya tjin xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne.

¹⁷ Jesús, tik'eé kijtseèya-la koni s'ín nchisíkiitsjeèn xita koi, kitsò-la:

—Ngats'iì naxandá xi jòya tjin nga kondra títsajna-la xíkjin, ti yijo-laá tísíxixòña-ne; tíkooá tsà jngòð ni'ya xita xi jòya tjin nga kondra títsajna-la xíkjin tíkooá jngòð k'a tsjohoba xita. ¹⁸ Tsà tíkooa jè xita neí, tsà jòya tís'ín xi tíjè-ne yijo-la. ¿Kós'ín koma s'e-la nga'nó nga kotixoma? Jñò, bixón-nò nga 'an, koo nga'nó-la Beelzebú ochrjekàjñà inima ch'o-la neí. ¹⁹ Tsà k'oas'ín tjin kjoa, jñà xita tsajòn, ¿yá xi tsjá-la nga'nó k'e nga ochrjekàjiìn neí? Koií kjoa-la, tíjñà-ne xita-nò keènojmi nga mìtsà kixi kjoa nga jè sko-la neí síkjeén. ²⁰ Tanga 'an, k'e nga ochrjekàjñà inima ch'o-la neí xi tíjiìn inima-la xita, jè Nainá tsjá-na nga'nó. Jè kjoa koi tsòyaá-ne nga Nainá, jyeé i tíhotixoma i it'aà nangui.

²¹ 'K'e nga jngòð xita xi tjin-la nga'nó kò tjin-la kichá, kò ndaà síkinda ni'ya-la, ndaà jncha tsojmì xi tjin-la. ²² Tanga tsà kjoí jngòð xi kjeí xita xi isa tse nga'nó tjin-la, síikijne-la, kjoaá'an yije kichá xi ma'nót'aà takòn, ikjoàn síjòya yije tsojmì xi tjin-la; kjiko-né.

²³ 'Nìton yá x̣iṭa-ne xi mì 'an fit'aà-na, jè-né xi kondra-na; koa n̄iṭa yá x̣iṭa-ne xi mìkii síchját'aà-na nga bíxkóyako-na x̣iṭa xi ts'an koma, jè tísítsjohoba x̣iṭa.

Mé xi mat'in x̣iṭa k'e nga f'ii ìjngoò k'a-ne inima ch'o-la neí

(Mateo 12:43-45)

²⁴ 'K'e nga jngoò inima ch'o-la neí bitjokàjiin inima-la jngoò x̣iṭa, yaá ojmeè i'nde ñánda kixì choòn, ótsji'nde nga siikjáya. K'e nga mìkii sakó'nde-la, ìjngoò k'a síkítsjeèn, tsò: “Kjín-la ìjngoò k'a-na ni'ya-na ñánda inchrobà-na.” ²⁵ K'e nga bijchó ìjngoò k'a-ne ni'ya-la, beè nga ndaà kisatiicha kò tsjeè choòn. ²⁶ Ìkjoàn fikjaá ngui itoò x̣ikjín xi ìsa ch'o s'ín. K'eé fahas'en-jiin inima-la x̣iṭa jè; yaá bitsajna. X̣iṭa jè, ìsaá 'ñó ch'o bijna koni s'ín tsibijna nga s̄a ítjòn.

Yá x̣iṭa-ne xi ìsa 'ñó ndaà-la

²⁷ Tik'e-né nga tíbénajmí Jesús j̄nà kjoa koi, kiichja jngoò chjoón xi ya tijnajiin-la x̣iṭa k̄jìn, 'ñó kiichja, kitsò:

—ÌMé tà ndaà-la jè chjoón xi kisikatsejèn-lè ìsò'nde t̄ikoa kisikaki-lè!

²⁸ Jesús kitsò:

—Ìsaá ndaà-la j̄nà x̣iṭa xi 'nchré 'én-la Nainá, t̄ikoa síkitasòn!

X̣iṭa xi kisijé jngoò kjoxkón

(Mateo 12:38-42; Marcos 8:12)

²⁹ K'e nga jye kòkjìn x̣iṭa ñánda t̄jna Jesús, tsibíts'ia nga kitsò:

—X̣iṭa xi t̄jín nachrjein i'ndeí, ch'oó s'ín; síjé jngoò seña xi it'aà ts'e Nainá, tanga nijngoò seña skoë. Tà jè skoë seña ts'e Jonás. ³⁰ Koni s'ín komàt'in Jonás, j̄nà x̣iṭa naxandá Nínive kijtseè jngoò kjoxkón xi ndaà t̄jín, 'an xi Ki'ndí-la X̣iṭa xan-la yijo-na, k'oaá t̄is'ín t̄jín jè kjoa xi s̄a komat'ian; j̄nà x̣iṭa xi t̄jín i'ndeí skoéé kjoxkón xi ndaà t̄jín. ³¹ Jè chjoón ítjòn xi ya otíxoma nangui sur, kosítjen-né jè nachrjein k'e nga koìndaàjiin Nainá; jè tsját'in 'én j̄nà x̣iṭa xi t̄jín nachrjein i'ndeí, koí kjoa-la nga k̄jiin nangui j'ii-ne nga j'ii 'nchré-la kjoachjine-la Salomón; tanga nachrjein i'ndeí, 'an xi tichjàkò-nò, ìsaá 'ñó jeya t̄jnaa mì k'oaá-ne koni Salomón. ³² J̄nà x̣iṭa naxandá Nínive kosítjen-né jè nachrjein k'e nga koìndaàjiin Nainá; j̄nà tsját'in 'én j̄nà x̣iṭa xi t̄jín nachrjein i'ndeí,

koií kjoa-là nga kisikájno jé-là nga mì tì jé tsohótsji-ne k'e nga kiichjaya 'én-là Nainá Jonás; tanga nachrjein i'ndeí, 'an xi tìchjàko-nò, isaá 'nó jeya tìjnaa mì k'oaá-ne koni Jonás.

Ni'ín xi síhiseèn-là xitá

(Mateo 5:15; 6:22-23)

³³ Nijngodò xitá xi síkíjna'ma k'e nga jngodò ni'ín bí't'a'í. Mítsà kaxa síkíjnangui; síkíjna'nga-né, candelero síkíjnaya mé-ne nga kohiseèn yije-là xitá xi fahas'en ni'ya. ³⁴ Jñà xkoaán, jè ma ni'ín xi síhiseèn-là yijo-ná; k'e nga ndaà tsejèn-ná, iseèn choòn yije-là yijo-ná; tanga tsà mìkii ndaà tsejèn-là xkoiìn, jñò choòn-là yijo-lè. ³⁵ Ndaà chí'tsejìn, ¿a ndaà tíjna iníma-lè? ¿A iseèn choòn-là? ¿A xi jñò choòn-là? ³⁶ Tsà iseèn choòn kóhokji yijo-lè, tsà mì ñánda tjí't'aà xi jñò choòn, ndaà kotsejìn k'oaá ngaya-là koni tsà jngodò ni'ín xi 'nó tí'ti tísíhiseèn-lè.

K'e nga jè Jesús kisikaká-là xitá fariseo ko xitá chjine xojon ts'e kjotíxoma-là Nainá

(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40; Lucas 20:45-47)

³⁷ K'e nga jye kiichja Jesús, jngodò xitá fariseo kiichja-là nga mejèn-là kòkjen-ko ya ni'ya-là. K'e nga jahas'en ni'ya Jesús, tsibìjnat'aà ímíxa. ³⁸ Jè xitá fariseo, tà k'oaá komà-là nga kijtseè nga jè Jesús, mìkii kisíhitasòn kjotíxoma xi xkón tjin, mìkii tsaníjno tsja nga tsakjèn. ³⁹ Kiichja Na'èn-ná Jesucristo, kitsò-là:

—Jñò, xi xitá fariseo 'mì-nò, onìjnoò chí'tsín-nò ko chroba-nò ya isò'nga-là, tanga jjiìn iníma-nò, 'nó fahajiìn-nò nga chjaà'an-là tsojmì-là xitá xi kj'eíí tìkoaá binchaàtsjiod kjoa xi ch'o tjin. ⁴⁰ Jñò xi xitá tònò 'mì-nò. ¿A mì tíjiìn-nò: Nainá, k'e nga tsibíndaà isò'nga yijo-là xitá, tìkoaá tíjè-ne xi tsibíndaà iníma-là? ⁴¹ Tjiì-là xitá íma kjondaà xi tíjiìn iníma-nò mé-ne nga tsjeè kítsajnaà nguixkon Nainá.

⁴² 'Íma xó-nò xi xitá fariseo 'mì-nò! Nga ma-nò bí'chjí-là Nainá xi teya oko-là ts'e xka menta ko xka ruda ngats'iì xka xi ma chine, tanga mìkii kjoa kixi nìkoo xitá; mìkii tjòcha 'yaà Nainá. Koií kjoa xi 'nó mochjeén nga kítasòn; tìkoaá mochjeén-né nga kítasòn jñà kjoa xi i'nga.

⁴³ 'Íma xó-nò xi xitá fariseo 'mì-nò! Nga mejèn-nò nga jñò kítsanè íxile xi jncha ítjòn ya ni'ya ingo sinagoga, tìkoaá mejèn-nò nga skoexkón-nò xitá xi kj'eíí, ndaà sìxat'aà-nò ya ndítsin.

⁴⁴ 'iIma xó-nò jñò xita xi okoðya kjoṭíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés ko xi xita fariseo 'mì-nò xi jò ma isén-nò! K'oas'ín titsjoð koni kjoàn ngajo-la mik'en nga mikii tsejèn; k'e nga binchimasòn xita, mikii beè mé xi jinchaya.

⁴⁵ K'eé kitsò jngoð jñà xita chjine xojon:

—Maestro, k'e nga k'oas'ín nokjoi, tikoaa 'on nokjoàko-nájen.

⁴⁶ Jesús kitsò:

—Tikoaa, ima xó-nò jñò xi xita chjine xojon 'mì-nò! Nga binè-là kjoṭíxoma-nò xita xi kje'ei xi 'nó 'in tjin nga mikii chíkjoa-la nga síkitasòn, tanga jñò, ni itsé nìchjât'aà-là.

⁴⁷ 'iIma xó-nò xi bindaà chrjó-la mik'en ts'e jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá! Jñà xita jchínga-nò kisik'en. ⁴⁸ K'oaá s'ín bitjo kixi kjoa nga tíjngoð-takòn nga xita jchínga tsajòn kisik'en xita koi, koa jñò, bindaà chrjó-la mik'en.

⁴⁹ 'Xi kjohítsjeèn ts'e Nainá kitsò-né xi it'aà ts'e xita jchínga-nò ko tsajòn: “Siikasén xita xi kichja ngajo-na ko xita xi 'an kotiixáya-la; tanga tjin xi sik'en koa tjin xi kondra kjoí tjingui-la.” ⁵⁰ Nainá kindaa síjé-la jñà xita xi tjin i'nde, jni xi kixixteèn ngats'iì xita xi k'en xi kiichja ngajo-la Nainá skanda k'e nga tisa kisindaà isò'nde; ⁵¹ mats'iake-ne Abel xita xi k'en ítjòn skanda jè Zacarías xi jyehet'aà-ne nga k'en; jè xita xi k'en ya i'nde jngoð osen-la nánda tjna Ni'ya Tsjeè-la Nainá ko nánda binchásòn kjoṭjò xi tsjá-la Nainá jñà xita. K'oaá xán-nò, jè Nainá síjé-la kindaa jñà xita xi tjin i'nde.

⁵² 'iIma xó-nò jñò xita xi okoðya kjoṭíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés! Binchachjoà-là xita xi kje'ei nga mikii kjoahas'en-jìin-la kjoa chjine-la Nainá; jñò, mikii bitjaàs'en-jñoð ko mikii bi'nde-là xi kje'ei xita nga fahas'en-jìin kjoa chjine-la Nainá.

⁵³ K'e nga jye okitsò Jesús jñà 'én koi, jñà xita xi okóya kjoṭíxoma-la Nainá ko xita fariseo 'nó tsibít'aà-la nga kjìn skoya kjoa kiskòngui-la, ⁵⁴ tikoá kisikinda nga skoe mé 'én xi kichja-isa mé-ne nga koma kohòngui-ne it'aà ts'e xitaxá.

Kjoa ts'e xita xi jò isén tjin-la

12 ¹ K'e nga jye 'nó kjìn jmiì kòkjìn xita, chiba-la otjino, otít'aà xíkjín, tsibíts'ia Jesús nga kiichja ítjòn-la xita xi kota'yát'aà-la; kitsò-la:

—Tikindaá yijo-nò it'aà ts'e xita fariseo xi jò isén tjín-la; kì k'oaá s'ín komat'ioòn koni ma na'yo san nga sísan xíkjin k'e nga ótijin-la. ²Nì mé tjín xi tjtisa'ma xi mikii kotsejèn; ngats'iì xi tjí'ma, jchaá-la. ³Ngats'iì kjoa xi kinókjoa'maà k'e nga nitjen, kji'nchré yije xita k'e nga nachrjein; jè kjoa xi ya kinókjoa'maà iya ni'ya-nò, ján isò'nga ni'ya, 'ñó kiná'ya-la.

Yá-né xi kiskón-lá

(Mateo 10:26-31)

⁴Jñò xi amigo ts'an xan-nò, kì tsakjoòn-là jñà xi ma-la sík'en yijo-ná; k'e nga jye ma, ni ti mé xi síko-isa-ná. ⁵'An, k'oa xán-nò yá xi kiskón-là; jè xi tiskón-là, jè xi ma-la sík'en-ná, ikjoàn tjí'nde-la nga síkatjen-jin-ná nãnda títi ni'ín xi ts'e kjo'in. K'oaá xan-nò, jè xi tiskón-là.

⁶K'e nga 'òn ndí nise, saá jò ton satijna-ne. Tanga Nainá, tjín-la kindá. Nijngòè nise síjchàajiin. ⁷Xi it'aà tsajòn, isaá 'ñó tse chjí-nò mì k'oaá-ne koni nas'ín 'ñó kjin ma nise. Skanda tsjaskòè tíxkeya yije-la Nainá. Kì tsakjoòn-jèn, nga Nainá 'ñó ndaà s'ín-nò kindá.

Jñà xi beèxkón Jesús nga nguixkon xita

(Mateo 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸Ngats'iì xita xi tsjá 'én nga nguixkon xita nga 'an fit'aà-na, tikoaá 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tsjaà-la 'én jñà àkjale-la Nainá nga xita ts'an xan-la. ⁹Tanga jè xi kjójna'mat'in-na nga nguixkon xita, tikoaá si'mat'in-né nga nguixkon àkjale-la Nainá.

¹⁰Ngats'iì xita xi ch'o tsò 'én xi kichjajno-na 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, jchat'aà-la jé-la; tanga jñà xi kichjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá mikii jchat'aà-la jé-la.

¹¹Jñò, k'e nga kjiko-nò xita ya ni'ya ingo sinagoga, ya nguixkon xita ítjòn kò ts'e xitaxá, kì makájno-nò kó s'ín kixón nga kosiko yijo-nò mé 'én xi kinókjoaa. ¹²K'e nga kijchò hora nga kinókjoaa, jè Inima Tsjeè-la Nainá, keènojmiya-nò kó s'ín kixón.

Xi ts'e kjoa nchiná

¹³Jngòè xita xi ya tijnajiin-la xita kjin, kitsò-la Jesús:

—Maestro, kot'in-la jè 'ndsè kàtasíjòya tsojmì-la xita jchinga-najen; xi 'an oko-na, kàtatsjá-na.

¹⁴ Tanga jè Jesús kitsò-la:

—Jì amigo, mìtsà xitaxá t́jín-na nga 'an s̀ijòya-nò tsojmì xi tsajòn.

¹⁵ Jesús t̀ikoáá kitsò-isa-la:

—Chítsejèn, t̀ikoá t'een kindá yijo-nò; k̀i 'nó k̀jìn tsojmì binchaàtsjioè ì isò'nde; nga jngòè xitá, nas'ín 'nó k̀jìn tsojmì t́jín-la, mìkii s̀iikíjnakon tsojmì-la.

¹⁶ T̀ikoáá tsibénojmí jngòè-la kjoá xi mangàsòn; kitsò-la:

—Jngòè k'a jngòè xitá xi 'nó nchiná, 'nó k̀jìn tsojmì kòjchàsòn nangui-la. ¹⁷ Xitá jè, kisikítsjeèn; kitsò: “¿Mé xi s'iaàn? Tsjin-na ñánda kìnchaàxkoá tsojmì-na.” ¹⁸ K'èé kitsò: “Jyeé be mé xi s'iaàn. Siikixòña ni'nga-na, ìkjoàn kindaà-isa xi isa ìi kjoàn; yaá kìnchaàxkoá yije kóhòtjín tsojmì xi kòjchá-na kò xi t́jín-na. ¹⁹ Ìkjoàn xán-la yijo-na: K̀jìn tsojmì 'nchaxkó-na. K̀jìn nó koma-la; s̀iikjáya, kókjēen, skiaa, siìtsjakoáa isò'nde.” ²⁰ Tanga jè Nainá kitsò-la: “Jì xi xitá tòndo 'mì-lè, nítjen jè, kiyá-né. Tsojmì xi 'nchaxkó-lè, ¿yá ts'e koma?” ²¹ K'oaá s'ín mat'in jñá xitá xi tà tsojmì ts'e yijo-la bincháxkó koá mìtsà xitá nchiná nga nguixkon Nainá.

Kós'ín síkindá Nainá jñá xi ìxti-la ma

(Mateo 6:25-34)

²² Nga komà iskan Jesús kitsò-la xitá xi kota'yàt'aà-la:

—Koif k'oa xan-nò: k̀i makájno-nò mé tsojmì xi chjinee nga sijchá yijo-nò kò mé nikje xi chikjá. ²³ Ìsaá 'nó tse chjì-la nga titsajnakoaán ì isò'nde koni jñá tsojmì xi ma chine. T̀ikoáá yijo-ná, isaá 'nó tse chjì-la koni jñá nikje xi chikjá. ²⁴ Chítsejèn-là jñá nchraá; mì jnoó 'beé, mì nijin bincháxkó, tsjin-la kaxa nojmé, t̀ikoá tsjin-la ni'nga; tanga jè Nainá tsjá-la tsojmì xi kine. ¡Jñò, isaá 'nó chjì-nò mì k'oaá-ne koni jñá cho xi t́jímajjìn isén! ²⁵ Jñò, nas'ín takó 'nó s̀ikájnoè, nì itsé koma s̀ikatonè-là nàchrjein-nò koni s'ín t́jindaà-la Nainá. ²⁶ Tsà mìkii ma-nò nìkitasòn kjoá xi chiba t́jín, mé-ne nga jè nìkájno-nò kjoá xi isa chjá t́jín.

²⁷ Chítsejèn-là naxó lirio, kó s'ín majchá; mìkii síxá, mìkii ma-la faña nikje; tanga 'an, k'oaá xan-nò, ndaà tsà jè Salomón xi xitaxá ítjòn tsibijna nga 'nó xitá jeya, mì k'oaá kjoàn nikje tsohòkjá koni kjoàn jñá naxó. ²⁸ Nainá, k'oaá s'ín ndaà kjoàn s'ín xka ijñá, xi jngòè nàchrjein títajnakon kò xi ma nchijòn kotsjòojjìn ni'ín. Jñò xi xitá 'mì-nò xi mìkii ndaà mokjeiín-nò, ¿a mìtsà isa nìton tsjá-nò Nainá nikje xi mochjeén-nò nga chikjá? ²⁹ Jñò, k̀i nìkájno-jèn; k̀i bixón-jèn: “¿Mé xi chjineé; mé xi s'ioaá?” ³⁰ Ngats'iì xitá isò'nde, k'oaá t́jín tsojmì xi ótsji, tanga jñò, t́jnaá-nò Nà'èn xi Nainá; jyeé

tíjìin-là nga kotjín tsojmì xi mochjeén-nò. ³¹ Jñò, tìnchátsjiod kjoa ts'e Nainá koni s'ín otíxoma; ngats'iì tsojmì xi mochjeén-nò tikoáá tjoésòn-nò.

Tsojmì xi 'ñó tse chjí-là ngajmii

(Mateo 6:19-21)

³² Jñò, xi ndí orrè-na xan-nò, kì tsakjoòn-jèn; k'oaá s'ín kiskoòsòn-là Nainá nga jñò kotíxomakjoè yà ñánda tíhotíxoma Nainá. ³³ Tatijná tsojmì xi tjín-nò; tjìi kjojtò-là jñà xítà xi mochjeén-là; k'e nga tsà k'oas'ín s'een, k'oaá ngaya-là koni tsà nchisakó ngajo-nò chijtsa ton ján ngajmii xi mìkiì majchínga; sakò-nò tsojmì xi 'ñó tse chjí-là ján ngajmii yà ñánda mìkiì kjoehet'aà, mìkiì bijchó chijé, tikoá mìkiì síkje cho kixo. ³⁴ Yà ñánda kìnchajtión tsojmì-nò, tikoáá yáá sìkítsjeèn inima-nò.

Chí'nda xi ndaà títsajnaandà

³⁵ Ndaà títsajnaandà nga sìkítasòn-là Na'èn-ná koni jngod xítà xi ndaà tíkjá xincho-là ko ndaà títi ni'ín-là. ³⁶ K'oaá s'ín ndaà títsajnaandà koni jñà xítà chí'nda xi nchikoña-là nei-là xi s'eí kòfi ñánda kòbixan xítà, mé-ne k'e nga kjoíí-ne, nei-là ni'ya kichja, sìikjane xotjoa ni'ya, ikjoàn skíx'a-là. ³⁷ Mé tà ndaà-là jñà xítà chí'nda xi títsajnakon k'e nga kjoíí-ne nei-là. Xi okixi, k'oaá xán-nò, jè sobà nei-là skoé níkje ot'aà-là nga kòt'aà koá sìikítsajnat'aà ímíxa-là, ikjoàn sìikjèn. ³⁸ Mé tà ndaà-là jñà chí'nda xi kos'ín títsajnakon nas'ín jye ijchò osen nítjen, nas'ín jye nchrohós'e isén nga kjoíí-ne nei-là. ³⁹ Tíjìin-nò tsà jngod nei-là ni'ya sijiin-là mé hora kjoíí xítà chijé nga sìichijé-là, kíjnakon-né nga mìkiì tsjá'nde nga kochijé-là. ⁴⁰ Jñò, k'oaá tís'ín títsajnaandà; 'an xi Kí'ndí-là Xítà xan-là yijo-na, kjoii ijngod k'a k'e nga mìkiì títsachiñà kjoaa.

Chí'nda xi mì ndaà s'ín

(Mateo 24:45-51)

⁴¹ Pedro kiskònangui, kitsò:

—Na'èn, jè kjoa mangásòn xi tinokjoì, ¿a tà jíin xi otì'mì-nájen, a xi kóhotjín xítà?

⁴² Kitsò Na'èn-ná Jesús:

—K'oaá xán-nò yá-né xi chí'nda kixi xi tjín-là kjoachjine nga jè nei-là sìikíjna'nda jñà chí'nda-là xi i'nga xi yà síxá ni'ya-là mé-ne nga k'e kijchò

chìba-la, sìkjàn chi'nda xíkjin. ⁴³ Mé tà ndaà-la jè chi'nda xi k'oas'ín ndaà tísikitasòn k'e nga kjoí-ne nei-la. ⁴⁴ Okixíí xi xan-nò, nei-la chi'nda jè, jè sìkjàna'nda yije tsojmì xi tjin-la. ⁴⁵ Tanga tsà jè chi'nda jè kitsò nga koòko inima-la: “Nei-na, kjin nàchrjein kòchrjein-la nga kjoí-ne.” Ikjoàn koìts'ia nga skaàn-ko chi'nda x'ín xíkjin, tikoá k'oeè-la jnà chi'nda íchjin; kòkjen, koá skoí, koá koch'i. ⁴⁶ Chi'nda jè, kjoí-ne nei-la jè nàchrjein kò jè hora k'e nga mìkii tikoña-la. 'Nó tse kjo'in tsjá-la; yaá sìkjànajiin-la nánnda títajna xita xi mìkii mokjeín-la.

⁴⁷ Jè chi'nda xi jye ndaà tíjiin-la mé xi mejèn-la nei-la, tanga mìkii bijnandaà, tikoá mìkii síkitasòn koni s'ín síjé nei-la, koí jé xi koma-la nga 'nó kojà-la nei-la. ⁴⁸ Tanga tsà jè chi'nda, tsà mìkii tíjiin-la nga kjo'in tjin-la kjoa xi ch'o tjin, isaá chiba kjo'in s'e-la. Jè xi tse kitjoé-la, isaá tse sijé-la; tikoá jè xi tse kjòngatsja, tikoá isaá tse sijé-la.

Mé xi koma ya ni'ya-la xita xi jè ngatji-la kjoa ts'e Jesús

(Mateo 10:34-36)

⁴⁹ Koni jngòè ni'ín xi oká tjé kò síkijne-ngui xi tsjeè, koíí xá j'i-na í it'aà nangui nga kjoaaxin-la jé-la xita mé-ne nga kotsjeè-ne. Tsí mejèn-na tsà jye tíbitasòn. ⁵⁰ K'oaá s'ín tjinè-na nga tse kjo'in kotojñaà; ¡tsí ndaà makájno-na skanda k'e nga kitasòn! ⁵¹ ¿A k'oaá s'ín níkítsejèn nga jè kjoa xi j'iikoaa nga 'nchán kítajna xita? Majin, xán-nò, kjoasi kítajnajin jè ngatji-la kjoa ts'an. ⁵² Mats'ia-ne skanda i'ndeí kóni nga fi-isa nàchrjein, k'oaá ngaya-la tsà 'òn ma xita xi títajna nga jngòè ni'ya, jòya koma; xi jàn ma-ne skaàn-kjoòko xi jò ma-ne, jnà xi jò ma-ne skaàn-ko xi jàn ma-ne. ⁵³ Jò skoya s'e. Na'èn-la, kondra-laá koma jè ki'ndí-la; koá jè ki'ndí-la, kondra-laá koma na'èn-la; nea-la, kondra-laá koma tsòti-la; jè tsòti-la kondra-laá koma nea-la; nachíya-la, kondra-laá koma jè kja'nda-la; jè kja'nda-la kondra-laá koma nachíya-la.

Seña ts'e nàchrjein

(Mateo 16:1-4; Marcos 8:11-13)

⁵⁴ Jesús tikoá kitsò-la jnà xita xi kjin ma-ne:

—K'e nga 'yaà nga nchrobá ifi, bixón-nò: “Jtsí k'oa.” K'oaá s'ín bitasòn. ⁵⁵ K'e nga 'ba tjo tsjè, bixón-nò: “Ndobá kotsjè.” K'oaá s'ín bitasòn, matsjè-né. ⁵⁶ ¡Jnò, xita xi jò ma isén-nò! Maá-nò chítsejèn-là kó

choòn it'aà ngajmiì ko it'aà nangui, koa, ¿mé-ne nga mìkìi ma-nò 'nè kindà mé kjoa xi tíma jñà nachrjein xi titsajnaà?

Mé xi komat'iaán tsà mìkìi nìton kíndaàjìin-koaá kondra-ná

(Mateo 5:25-26)

⁵⁷ ¿Mé-ne nga mì tà jñò bìnndaàjìin-là xinguiòo nga kàtakixiya kjoa xi tjin-nò? ⁵⁸ K'e nga onguió ján nguixkon xitaxá ko kondra-lè, tinchátsji'nde-la ya iya ndiyá mé-ne nga koma jchibàndaà-nò nga mì ya kjiko-lè it'aà ts'e xitaxá koa jè xitaxá mì ya sùngatsja-lè it'aà ts'e policia koa jè policia nga mì ndayá skinis'en-lè. ⁵⁹ K'oaá xan-lè, mìkìi koma kitjoo-ne ndayá skanda k'e nga kichjítjì yijo-lè nga yije xi sùjé-lè xitaxá.

Mé xi koma tsà mìkìi sùkájno jé-la jñà xita

13 ¹ Tijnà-ne nachrjein koi, ijchò xita xi tsibénojmi-la Jesús nga jè Pilato tsatíxá-la xita nga taña kisik'en-kjoò cho ko xita Galilea k'e nga nchitsjá-la kjojò Nainá. Kisikátjijìin jni-la cho ko ts'e xita.

² Kiichja Jesús, kitsò:

—Jñò, ¿a k'oaá s'in níkítsejèn nga isaá tse jé tjin-la jñà xita Galilea nga k'oa'sín komát'in? ³ Majìn, xán-nò; tsà mìkìi sùkájnoò jé-nò nga mì tì jé kinchátsji-nò, jñò, kiyá yije-nò. ⁴ K'e nga k'en jñà xita xi chrj'oòn jàn ma-ne xi kiskaànè chrjò ts'e torre Siloé, ¿a k'oaá s'in níkítsejèn nga isaá tse jé tjin-la xita koi nga kos'in komát'in, mì k'oa-ne koni ngats'iì xita xi tjin ján Jerusalén? ⁵ Majìn, xán-nò; tsà mìkìi sùkájnoò jé-nò nga mì tì jé kinchátsji-nò, jñò, tìkoaá kiyá yije-nò.

Kjoa xi mangásòn-kjoò yá iko xi mìkìi ojà-la toò

⁶ Jesús tìkoaá tsibénojmi jngòò-la kjoa xi mangásòn. Kitsò-la:

—Jngòò xita xi kijna jngòò-la i'nde nánnda tjin-la toò uva, yaá títjejiin jngòò-la yá toò iko. Xita jè, j'iì katsejèn-la tsà yijà-la toò, tanga nímé kisakò-la. ⁷ K'eé kitsò-la jè xita xi tjna'nda: “Kó jàn nó nga f'iì katsejèn-la yá jè, tsà yijà-la toò. Tanga nímé tjin-la. Tichásoìn. Nanguíí tísikits'ón.” ⁸ Jè xita xi tjna'nda kitsò: “Na'èn, tikíjna-là nguì jngòò nó-isa. Sikòn-la, sùxan-ngui-la ni'nde nga jngòò itjandiì; ikjoàn kingui-la tjé'nde. ⁹ Tsà koií nachrjein-la, kjoa-la toò nó xi nchrobá; tsà majìn, komaá iskan kichásoìn.”

K'e nga jè Jesús jngoò chjoón kisindaà-ne nàchrjein nìkjáya

¹⁰ Jesús, k'e nga tìhokóya jngoò ni'ya ìngo sinagoga ts'e xita judío, jè nàchrjein nìkjáya, ¹¹ ya tìjna jngoò chjoón xi jye kò chrj'oòn jàn nó tìjna nga xk'én. Jngoò inima ch'o-la neíí tísítit'in koa mì xó kii ma osìjna kixi. ¹² Jesús, k'e nga kijtsee, kiìchja-la, kitsò-la:

—Chjoón, jyeé ndaà-ne ch'in xi tìjn-lè.

¹³ Ikjoàn tsohósòn-la tsja; jè chjoón, nitoón kjòkixi ìjngoò k'a-ne, ikjoàn kitsjaà-la kjondaà Nainá. ¹⁴ Tanga jè xita sko-la ts'e ni'ya ìngo sinagoga kòjtíí-la nga jè Jesús kisindaà-ne chjoón jè, koií kjoa-la nga nàchrjein nìkjáya; kitsò-la jñà xita xi tìtsajna:

—Joòn nàchrjein tìjn nga ma maxá; jñà nàchrjein koi komaá kjìinchrobà nga kondaà-nò, tanga mìkii tìj'nde jè nàchrjein nìkjáya.

¹⁵ K'eé kiìchja Nà'èn-ná Jesús, kitsò:

—Jñò, xi jò ma isén-nò. Jè nàchrjein nìkjáya, ¿a mì chíjnda'ñó-jèn nchraja-nò ko búrró-nò nga nachrjenguiod ni'nga nga onguí nìk'iod nandá? ¹⁶ Ko jè chjoón jè, xi tsòti-la Abraham, jyeé kò chrj'oòn jàn nó tìjn-la nga tít'aà'ñó-la xita neíí. ¿A mì koma tájnda'ñó nas'ín jè nàchrjein nìkjáya?

¹⁷ K'e nga jye okitsò Jesús, tà kjòsobà-la ngats'ii xita kondra-la tanga jñà xita naxandá kjòtsja-la koni s'ín tìjn kjojkón xi 'ñó jeya tís'ín Jesús.

Kjoa xi mangásòn-kjoò xojmá mostaza

(Mateo 13:31-32; Marcos 4:30-32)

¹⁸ Jesús kitsò:

—¿Mé xi k'oas'ín mangásòn-kjoò koni s'ín otíxoma Nainá? ¿Mé xi siìngásòn-kjoaà? ¹⁹ Jè mangásòn-ko koni kji xojmá mostaza; k'e jngoò xita bíjtjejiìn nangui-la, ikjoàn bisò, ma'nga; jñà nise xi tìjma i'ngaá, bíndaà'a tjé-la jñà chrja-la yá.

Kjoa xi mangásòn-kjoò na'yo san

(Mateo 13:33)

²⁰ Ìjngoò k'a kiìchja Jesús, kitsò:

—¿Mé xi sìngásòn-kjoaá koni s'ín otíxoma Nainá? ²¹ K'oaá ngaya-la koni jè na'yo san, k'e nga jngoò chjoón síkájiiìn jàn chiba skoan inchrajín, masan yije-né kóhokji na'yo.

Xotjoa xi 'nchrèya kji

(Mateo 7:13-14, 21-23)

²² Jesús, nga tífi ján ndiyá Jerusalén, kjin naxandá jahato nga tsakóya, naxandá xi jtabá kjoàn kò xi ìi kjoàn. ²³ Jngoò xitá xi kiskònangui-la, kitsò-la:

—Na'èn, ¿a chibaá ma xitá xi kochrjekàjìin kjo'in Nainá?

Jè, k'èé kitsò:

²⁴ —T'een-là kjo'ño yijo-nò nga kitjás'een jè xotjoa xi 'nchrèya kji. K'oaá xán-nò: kjin xitá komejèn-la kjoahas'en tanga mìkiì koma kjoahas'en. ²⁵ K'è nga jè nei-la ni'ya kosítjen nga kiìchjoàjto xotjoa ni'ya, jñò, tsà nditsiaán titsajnaà, k'èé kíts'iaa nga kinókjoaa, kixón: “Na'èn, chíx'a-nájen xotjoa ni'ya.” Jè nei-la ni'ya kitso-nò: “Mìkiì bexkon-nò ñánda-ne tsajòn.” ²⁶ K'èé kíts'iaa nga kixón: “Tañaá chichiko-lèjen, tikoaá tañaá ki'yòko-lèjen, tikoaá yaá nditsin-najen tsakoòyi.” ²⁷ Tanga jè, tà kitsóó-nò: “K'oaá xan-nò, mìkiì bexkon-nò ñánda-ne tsajòn. ¡Tinchat'aàxìn-ná ngats'iodò xi ch'o 'nè!” ²⁸ Yaá jchìhindáyaà, tikoa sijts'iodòn ni'ñoò k'è nga jchaxkoòn jè Abraham, Isaac, Jacob, ngats'ìi xitá xi kiìchja ngajo-la Nainá nga ya títsajna ñánda tíhotíxoma Nainá, koa jñò, xìn i'nde siikasén-nò Nainá. ²⁹ Kjoif-ne xitá xi kjinchrobà-ne nga ñijòn chrjangui-la isò'nde xi kítsajnat'aà ímixa nga kòkjen ñánda tíhotíxoma Nainá. ³⁰ I'nde, tjin xitá xi títsajna-tjingui, nga koma iskan jña kítsajna ítjòn; tikoaá tjin xitá xi títsajna ítjòn i'nde, k'è nga koma iskan, jña kjoehet'aà-ne.

K'è nga jè Jesús kiskindàyakeè naxandá Jerusalén

(Mateo 23:37-39)

³¹ Tijè-ne nachrjein ijchò i'nga xitá fariseo ñánda tíjna Jesús, kitsò-la:

—Tisít'aà xìn, jè Herodes mejèn-la siik'en-lè.

³² Kitsò Jesús:

—Tanguió, kot'in-là xitá maña jè: “I'nde kò nchijòn-lè k'oaá s'iaàn: kochrjekàjñaà inima ch'o-la neif xi tíjìin inima-la xitá, tikoa siindaà-na xitá xi xk'én; skanda k'è kijchò nachrjein nga kjoehet'aà xá-na.” ³³ K'oaá s'ín koma i'nde, nchijòn-le kò jngui-le, kàtjì-isa ndiyá-na. Mìkiì ndaà tjin nga jngoò xitá xi chja ngajo-la Nainá, xìn-t'aà kiyá-la naxandá Jerusalén.

³⁴ ¡Jñò xi xitá naxandá Jerusalén tsajòn xi nìk'eèn xitá xi chja ngajo-la Nainá, kò bìnè ndajo jña xitá xi Nainá síkasén-nò! ¡Kjin k'a kjòmejèn-na

nga tsibìxkóya ìxti-nò koni s'ín xa'nda nga bíngui jngaá-la jñà ìxti-la; tanga jñò, mìkìl kòkjeín-nò! ³⁵ Chítsejèn-là ni'ya-nò nga jye tsjeiin-takòn Nainá; k'oaá xán-nò nga mì tì kii jchaxkoòn-ná skanda k'e nga kijchò nàchrjein nga kixón: “¡Mé tà ndaà-la jè xi nchrobá ngajo-la Nainá!”

Kós'ín komà k'e nga kisindaà jngòò-ne xita Jesús xi ch'in chjón-ndá tjín-la

14 ¹ Jngòò k'a jngòò nàchrjein nìkjáya, Jesús kii kjen ni'ya-la jngòò xita sko-la jñà xita fariseo; jñà xita koi, nchisíkinda mé kjoa xi s'iin Jesús. ² Tikoá yaá tjina nguixkon Jesús jngòò xita xi ch'in chjón-ndá tjín-la (jñà xita xi nandá sinchá indso'ba). ³ Jesús kiskònangui-la jñà xita chjine xojon ts'e kjotíxoma-la Nainá ko xita fariseo, kitsò-la:

—¿A tjí'nde-né nga sixkii-lá xita jè nàchrjein nìkjáya, a xi majìn-né?

⁴ Tanga jñà xita koi, mìkìl kiichja, tà jyò tsibítsajna. Tanga jè Jesús kiskoé xita jè, kisindaà-ne, ikjoàn kisikasén-ne ni'ya-la. ⁵ K'eé kitsò-la jñà xita koi:

—Jñò, tsà búrró-nò, ko tsà nchraja-nò kixoya jngòò ngajo, ¿a mìtsà nìton kinàchrje-nò nas'ín nàchrjein nìkjáya?

⁶ Jñà xita fariseo, ni tì mé 'én kiichja-ne.

Xita xi faájiin íxile xi jncha ítjòn

⁷ Jesús, k'e nga kijtsee jñà xita xi xó kinokjoà-la nga nchifaájiin íxile ts'e xita ítjòn ya it'aà ímíxa, tsibénojmi jngòò-la kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

⁸ —Tsà xó kinókjoa-lè ya ni'ya nánnda tjín s'eí nga xita bixan, mìkii ya bijnasoin íxile ts'e xita ítjòn, tsà koi nàchrjein-la tjín ìjngòò-isa xita xi 'ñó tíjòn koni ngaji, xi tikoá xó kànokjoà-la; ⁹ jè xita xi xó kàchja-nò kitsò-lè: “Tjii'nde-la xita jè nga kàtìjna.” Ngaji, kosobà-lè nga kj'eíí íxile kijnasoin nánnda fehet'aà-ne. ¹⁰ K'e nga xó kinókjoa-lè, yaá tijnasoin íxile xi fehet'aà-ne mé-ne k'e nga kjoíí jè xita xi xó kàchja-lè, kitsò-lè: “Amigo, tijnat'eii ímíxa nánnda síjna íxile ítjòn.” Ngaji, skoexkón-lè xita xi taña titsajnat'aà ímíxa. ¹¹ Jè xita xi 'nga síkìjna yijo-la, isaá nangui kíjna; jè xi nangui síkìjna yijo-la, isaá 'nga kíjna.

¹² Jesús, tikoá kitsò-la jè xita xi xó kiichja-la:

—K'e nga xó kinókjoa-la xita nga kichikoii nga nchisen, o nas'ín nguixòn, kii jñà nokjoà ítjòn-la amigo-lè, 'ndsi, xita xinguii, ni jñà xita

indii ni'ya-lè xi x̄ita nchiná, mé-ne nga j̄nà x̄ita koi, tsà koi n̄achrjein-la k'oaá t̄is'ín k̄ichja ngajo-lè nga kojndà-ne. ¹³Tà saá k'e nga s'eí s'iin, j̄nà t̄inókjoa ítjòn-la x̄ita im̄a, xi tsjìn tsja, xi mìkiì ma fi, k̄o xi mìkiì tsejèn-la. ¹⁴Ngaji, k'e nga k'oas'ín s'iin, ndaà s'e-la inima-lè nga j̄nà x̄ita koi mìkiì koma s̄ijndà ngajo-lè; tanga ngaji, k'eé kochjì ngajo-lè k'e nga kjoaáya-la j̄nà xi x̄ita kixi.

Kjoa xi mangásòn ts'e x̄ita xi kjèn s'eí

(Mateo 22:1-10)

¹⁵K'e nga kiì'nchré jngoò x̄ita xi ya taña títsajnat'aà ímixa, kitsò-la Jesús:

—jMé tà ndaà-la jè x̄ita xi k̄okjèn ya n̄anda tíhotíxoma Nainá!

¹⁶K'eé kitsò Jesús:

—Jngoò x̄ita, xi s'eí tsibíjna, kjìn x̄ita kiichja-la. ¹⁷K'e nga ijchò hora-la nga jye k̄okjèn x̄ita, kisikasén ch̄i'nda-la nga kiì k̄ichja-la j̄nà x̄ita xi xó kinokjoà-la, kitsò-la: “Nchrobá, jyeé tj̄indaà yije.” ¹⁸Ngats'iì x̄ita kisijé kjoa n̄jchàat'aà. Kitsò jè xi tíjtòn: “Mì-la kiì koma kjian; jngoò nangui jye kòhotse; mochjeén-né nga kjian katsejèn-la; kitsi'bà-lè, tije-la takoin, mìkiì kjian.” ¹⁹Jè xi ìjngoò kitsò: “'An, 'òn nga nchraja xi bínchi jyeé kòhotse; mejèn-na kjian kat'aà tsà ndaà síxá; kitsi'bà-lè, tije-la takoin, mìkiì kjian.” ²⁰Xi ìjngoò, k'oaá t̄i kitsò: “'An, saá jye kòbixan, koi kjoa-la nga mìkiì koma kjian.” ²¹K'e nga j'iì-ne ch̄i'nda jè, tsibénojmi yije-la nei-la ngats'iì kjoa koi. Jè nei-la ni'ya, k̄ojti-la; k'eé kitsò-la ch̄i'nda-la: “T'in n̄itoiìn ján nditsin, kóhokji iya ndiyá-la naxandá; nchrohókoii yije x̄ita im̄a, xi tsjìn tsja, xi mìkiì ma fi, k̄o xi mìkiì tsejèn-la.” ²²Ch̄i'nda jè, nga komà iskan kitsò: “Na'èn, jyeé kòbitasòn yije koni s'ín kò'mì-ná, tanga tj̄ín-isa i'nde.” ²³K'eé kitsò jè nei-la ch̄i'nda: “T'in kóhokji ndiyá teè, k̄o ndiyá itsjì; nchrohókoii x̄ita; k̄o'ño t'en-la nga kàtjahas'en mé-ne nga kàtatseè ni'ya-na. ²⁴K'oaá xán-nò; nijngoò x̄ita xi kichjà ítjòn-la k̄okjèn-ko-na s'eí-na.”

Mé kjo'in xi singui nga onguítj̄ingui-lá Cristo

(Mateo 10:37-38)

²⁵'Ñó kjìn x̄ita tj̄ingui-la Jesús; kisikáfayat'aà-la, kiichja, kitsò-la:

²⁶—Tsà yá xi mejèn-la nga 'an kjinchrobà-tj̄ingui-na, tsà jè yijo-la, tsà na'èn-la, tsà nea-la, tsà chjoón-la, ixti-la, 'ndse, ndichja, tsà isa

tjòkeè mì k'oaá-ne koni 'an, mìkiì koma nga xita ts'an xán-la nga 'an kota'yàt'aà-na. ²⁷ Jè xi mìkiì síkitasòn koni jngod xita xi 'yajen krò-la, tsà mìkiì tijnandaà nga sìkjeín kjo'in nga 'an kjinchrobà-tjinguina, mìkiì koma nga xita ts'an xán-la nga 'an kota'yàt'aà-na. ²⁸ Jñò, tsà mejèn-nò nga chrjó torre kındaà jngod, ¿a mìtsà ítjòn jchósòn-là kó tjin singui chjí-la, a tjin-nò ton xi sindaà yije-ne? ²⁹ Tsà koi nachrjein-la tà jè tàts'en chrjó sijna. Tsà mìkiì kongásòn yije chrjó, ngats'iì xita xi skoe kijnokeè-né. ³⁰ Kitsò: “Jñà xita koi tsibíts'ia nga kiskímiitjen chrjó ni'ya tanga mìkiì kisikjehet'aà.” ³¹ Tsà jngod xitaxá ítjòn xi mejèn-la koiíts'ia kjoichán nga skaàn-kjoòko xíkjin xi ngásòn xitaxá ítjòn, ¿a mìtsà ítjòn skósòn-la tsà te jmiì ma xita-la, a kichikjoaá-la nga skaàn-ko tsà kaàn jmiì ma xita kondra-la? ³² Tsà beè-la ikon nga mìkiì kichikjoa-la, tik'eé-ne nga kjiin tjina xitaxá ítjòn xi jngod, sìkasén xita xi kjoì sìjé kjoa'nchán. ³³ K'oaá tis'in tjin, ngats'iod, nita yá-nò xi mejèn-nò nga xita ts'an koma, ítjòn tikítsjeèn, a sijngod-takòn nga sichjaà yije tsojmì xi tjin-nò. Tsà majìn, mìkiì koma nga xita ts'an xán-nò.

Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Cristo, k'oaá s'in ngaya-la koni naxa

(Mateo 5:13; Marcos 9:50)

³⁴ Jè naxa, ndaà-né; tanga tsà mì tì kiì sìijnchra-ne tsojmì, ¿kó tis'in kochjeén-ne? ³⁵ Mì tì mé chjí-la; mì tì kiì kochjeén-la nanguì; mì tì kiì kochjeén-ne koni tjé'nde, tà xíxteèn-né. ¡Ndaà tin'yaà koni xan-nò!

Kjoa xi mangásòn ts'e paxtò xi kisakò-ne orrè-la

(Mateo 18:10-14)

15 ¹ Jñà xita-la xitaxá Roma xi síkíchjtjì tsojmì ko jñà xita xi ch'o tjin kjoa xi s'in, ijchò kinchat'aà chraña-la Jesús nanda tjina, nga mejèn-la kji'nchré-la. ² Jñà xita fariseo ko xita xi okóya kjoitixoma-la Nainá xi kiskìi Moisés kiichjajno-la Jesús, kitsò:

—Xita jè, ndaà óko jñà xita xi ch'o s'in, tikoaa tañaá kjèn-ko.

³ Jesús, k'eé tsibénojmí jngod-la kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

⁴—Tsà jngod xita tsajòn xi tjin-la jngod sindo orrè, tsà chija jngod orrè-la, ¿a mìtsà sìkítsajna ijiin ijñá jñà xi ñijòn kaàn ko chrj'òòn ñijòn ma-ne? Ikjoàn kjoì kátsji jè xi kichijà skanda kó nga sakò-la. ⁵ K'e nga jye sakò-la, tsjaá koma-la; koa'nga kohòsòn chrja-la. ⁶ K'e nga kijchò-ne ni'ya-la, kichja-la amigo-la ko xita indii ni'ya-la, kitsò-la: “Titsjako-ná,

jye kàsakó-ne orrè-nà xi kichijà.”⁷ K'oaá xán-nò, k'oaá tìs'ín isà ndaà s'e kjotsja ján ngajmiì it'aà ts'e jngoò xita jé xi síkájno jé-la nga mì tì jé ótsji-ne, mì k'oaá-ne koni tsà ñijòn kaàn kò chrj'òdòn ñijòn ma-ne xi tjin-la okixi xi mìkiì mochjeén-la nga sùikájno jé-la.

Kjoa xi mangàsòn ts'e chjoón xi kisakò-ne ton-la

⁸Tsà jngoò chjoón xi te ma-ne ton-la, tsà chija jngoò ton-la, ¿a mìtsà kòkà ni'ín, tìkoa kòtìcha inga ni'ya-la; ndaà ndaà kohótsji ton-la skanda kó nga sakò-la? ⁹K'e nga jye sakò-la, kichja-la amiga-la kò íchjín indii ni'ya-la, kitsò-la: “Tìtsjako-ná, jye kàsakó-ne ton-nà xi kichijà.” ¹⁰K'oaá xán-nò, k'oaá tìs'ín tjin kjotsja nga nguixkon àkjale-la Nainá k'e nga jngoò xita jé síkájno jé-la nga mì tì jé ótsji-ne.

Kjoa xi mangàsòn ts'e ti xi kichijà

¹¹Jesús tsibénojmí ìjngoò kjoa xi mangàsòn; kitsò:

—Jngoò xita xi jò ma ìxti-la. ¹²Jè ti xi ma ki'ndí kitsò-la na'èn-la: “Na'èn, tjiì-ná tsojmì xi 'an koko-na.” Jè na'èn-la kisijòya yije-la tsojmì xi tjin-la, ìkjoàn kitsjaà-la. ¹³Xi jye tsato jò jàn nachrjein, ti jè, ñitoón tsatijna yije tsojmì-la xi kitjoé-la, kisijngoò ton-la. Ìkjoàn kii jngoò naxandá xi 'ñó kjiin kijna. Yaá kisikjeheya yije ton-la nga taxki kisiko yijo-la. ¹⁴K'e nga jye kisikjeheya yije ton-la, ya i'nde ñánda tsibijna, j'iì jngoò kjinchrá 'ñó; mì tì mé tjin-la xi kine. ¹⁵K'eé kii síjé-la xá jngoò xita xi ya i'nde-la naxandá jè. Xita jè, kisikasén ñánda tjin-la rancho nga kisikinda chinga. ¹⁶Ti jè, mejèn xó kine chrjoa najmá xi kjèn chinga tanga mì yá xi tsjá-la. ¹⁷K'e nga jye kjòndaàya-ne kjohítsjeèn-la kitsò: “ìKjìn xita ch'i'nda tjin-la na'èn-nà ya ni'ya-la xi ningui-la inchrajín xi kjèn, koa 'an, ijndé, tìbiyaà-ná kjinchrá! ¹⁸Kjín ìjngoò k'a-na ni'ya-la na'èn-na; k'oaá xán-la: Na'èn, tseé jé tsohotsjià xi it'aà ts'e Nainá xi tjna ngajmiì kò it'aà tsiji; ¹⁹mì tì kii ok'in-na nga ki'ndí-lè k'oín-ná; k'oaá s'ín jcha-takòn-ná koni tsà jngoò ch'i'nda-lè.” ²⁰K'eé tsasítjen, kiikon na'èn-la.

²¹Tik'eé-ne nga kjiin tífi, jè na'èn-la kijtseèxkon, kjòhimakeè, tsangachikon, ìkjoàn kitsobàkjá ki'ndí-la, kiskine'a. ²¹Jè ki'ndí-la kitsò: “Na'èn, tsohotsjià jé xi it'aà ts'e Nainá xi tjna ngajmiì kò it'aà tsiji; mì tì kii ok'in-na nga ki'ndí-lè k'oín-ná.” ²²Tanga jè na'èn-la kitsò-la ch'i'nda-la: “Nìton nchrobákoò nikje xi isà 'ñó ndaà kjoàn, tìkákjá, tìkoa tíkjá jngoò tangò jnótsja, tjayaà xoxté ndsoko. ²³Tanguíchjaà

jngod̄ nchraja ki'ndí xi 'nó xiné, t̄ik'eèn. ¡Chjineé, s'eí s'eén! ²⁴ Jè ki'ndí-na, maá-na tsà jyeé k'en, tanga t̄jnakon-né; kichijà-né tanga i'ndeí kàsakó-ne. Ikjoàn tsibíts'ia s'eí.”

²⁵ Jè ti-la xi ma jchínga, ján tísíxá rancho-la. K'e nga j'i chrañà-ne ni'ya-la, kiì'nchré-la música nga s'eí t̄jín; xita nchitè. ²⁶ K'eé kiichja jngod̄-la chi'nda, kiskònangui-la mé xi tíma. ²⁷ Jè chi'nda kitsò: “Jè 'ndsì kòf'iì-ne; jè na'èn-lè kàsík'en jngod̄ nchraja ki'ndí xi 'nó xiné, koií kjoa-la nga ndaà kòf'iì-ne jè 'ndsì.” ²⁸ Jè ti xi ma jchínga, 'nó kòjti-la; majìn-la fahas'en ni'ya; k'eé itjo ni'ya na'èn-la, tsibítsi'ba-la nga kàtjahas'en ni'ya. ²⁹ Kitsò-la na'èn-la: “'An, kjò kjìn nó sixá-lè; nikjé-ne nga mikii sikitasòn-lè; n̄i saà jngod̄ ndí t̄indsó ki'ndí 'biì-ná nga s̄itsjakoaa amigo-na. ³⁰ Tanga k'e nga kòf'iì-ne ki'ndí-lè xi kisikjeheya ton-lè, tsojmì-lè, kisikjeheyako íchjín ská; ikjoàn kànìk'en jngod̄-la nchraja ki'ndí xi 'nó xiné.” ³¹ Jè na'èn-la kitsò-la: “Ngaji xi ki'ndí-na xan-lè, í t̄jnakò kjit'aà-ná; ngats'iì tsojmì xi t̄jín-na, tsji-né. ³² Mochjeén-né nga s'eí s'eén mé-ne nga s̄itsjakoaa yijo-ná, koi kjoa-la nga jè 'ndsì, jye kòf'iì-ne. Maá-na tsà jyeé k'en tanga t̄jnakon-né; kichijà-né tanga i'ndeí kàsakó-ne.”

Kjoa xi mangásòn ts'e chi'nda xi konachan

16 ¹ Jesús tsibénojmi i'ngod̄-la kjoa xi mangásòn, jñà xita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:

—Jngod̄ k'a, jngod̄ xita nchiná, t̄jna jngod̄-la xita xi síkinda chi'nda. Xita xi kj'eí kii nga nguixkon nei-la nga kitsjaàt'in 'én nga tsojmì-la t̄síkje. ² Jè nei-la, k'eé kiichja-la, kitsò-la: “¿Mé 'én xi tsját'in-lè xita? Tjiì-ná kindá kjoa ts'e xá-lè; mì-la t̄i kii chi'nda sko-la kijna-ne.” ³ Chi'nda jè, k'eé tsohóko yijo-la, kitsò: “¿Mé xi s'iaàn? Jè nei-na mì t̄i kii tsjá-na xá. 'An, mikii chíkjoa-na nga siixákoaa nangui. Masobà-na tsà ton siijé kjotjoà. ⁴ Jyeé be mé xi s'iaàn mé-ne nga s'e-na amigo xi tsjá'nde-na ni'ya-la k'e nga t̄jxìn-na xá jè.” ⁵ K'eé kiichja i'ngod̄ i'ngod̄-la jñà xita xi t̄jen-la ton ts'e nei-la. Kitsò-la jè xi ítjòn: “¿Kó t̄jín kitjen-lè ts'e nei-na?” ⁶ Xita jè kitsò: “Jngod̄ s̄indo barril asit̄i kitjen-na.” Jè chi'nda kitsò-la xikjín: “Chjoí xojon-lè, t̄jini, n̄iton t̄indaà i'ngoì xi kj'eí xojon xi tà icháte chjì-la.” ⁷ Ikjoàn kiskònangui-la xi i'ngod̄, kitsò-la: “Ngaji, ¿kó t̄jín kitjen-lè?” Xita jè kitsò: “Jngod̄ s̄indo naxá trigo kitjen-na.” K'eé kitsò-la: “Chjoí xojon-lè; t̄indaà i'ngoì xi tà ñijòn kaàn chjì-la.” ⁸ Chi'nda jè, kijtseèxkón nei-la nga t̄jín-la kjohítsjeèn nga amigo tsohótsji, nas'ín ch'o kis'iìn nga kiskoònachan-la

nei-la. Jñà xi mìtsà xità-la Nainá, ìsaá tjin-la kjohítsjeèn kó s'ín ótsji amigo-la xi skoétjò mì k'oaá-ne koni jñà xità xi iseèn tjin kjohítsjeèn-la.

⁹'K'oaá xán-nò, tikjeén ton kò tsojmì xi tjin ì isò'nde nga kàtas'e-nò amigo mé-ne k'e nga mì tì kiì kochjeén-ne ì isò'nde, ján ngajmiì s'e-nò amigo xi skoétjò-nò ya ñánda kitsajnaà nita mé nachrjein-ne.

¹⁰'Jè xi ndaà síkitasòn jè kjoa xi chiba tjin, tikoaá ndaà síkitasòn jè kjoa xi tse tjin; tanga jè xi konachan kjoa xi chiba tjin tikoaá konachan-né kjoa xi tse tjin. ¹¹Jñò, tsà mì ndaà titsanìchjeén tsojmì kò ton xi tjin isò'nde jè, mìkiì tjoé-nò kjoa xi nguì ndaà tjin ts'e ngajmiì. ¹²Tsà mì ndaà titsanikjeén tsojmì kò ton xi mì tsajòn-jèn xi Nainá kisingatsja-nò ì isò'nde, tikoaá mìkiì tjoé-nò xi nguì tsajòn ján ngajmiì.

¹³'Nijngòè chì'nda xi jò koma nei-la nga siixá-la; tsà jò koma nei-la, jngòè kojtikeyè koa jngòè kotsjakeè; jngòè ndaà kjit'aà-la koa ch'o siiko xi ijngòè. Jñò, tsà kjoa nchiná siis'in-là, mìkiì kos'in-la kjoa ts'e Nainá.

¹⁴Jñà xità fariseo nga tsjakeè ton, k'e nga kiì'nchré ngats'iì kjoa koi, tà tsijnòkèè Jesús. ¹⁵K'eé kitsò-la jè Jesús:

—Jñò, ndaà ñíkítsajnaà yijo-nò nga nguixkon xità, tanga Nainá, beè inima-nò nga mìtsà kixi kjoa nga ndaà 'nè. Jè kjoa xi jeya síkijna xità, Nainá ochrjekàngui-né.

Kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés

¹⁶Jesús kitsò-isa:

—Jñà Xojoñ-la Nainá xi kiskii Moisés kò xità xi kiichja ngajo-la Nainá, jñà tímakjeén xojoñ koi skanda k'e nga j'iì Juan xi kis'iin bautizar xità. Tjen-ne nachrjein koi, skanda i'ndeì, tínokjoáya 'én ndaà-la Nainá kó s'ín otíxoma Nainá. Ngats'iì xità xi mejèn-la kjoahas'en-jiin ñánda tíhotíxoma Nainá, bínè-la yijo-la.

¹⁷'Ñó 'in tjin tsà jè isò'nde kò ngajmiì chija, tanga ìsaá tà 'ñó 'in tjin nga chija jngòè letra ts'e kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Mìkiì chija nita kjé-ne —kitsò Jesús.

Kiís'ín tsakóya Jesús it'aà ts'e xità xi tsjiin xikjín

(Mateo 19:1-12; Marcos 10:1-12)

¹⁸—Nita yá-ne xi tsjiin chjoón-la ìkjoàn bixan-kò jngòè chjoón xi kj'eíí, kjoa chijngui tís'in; tikoaá jè x'in xi bixan-kò chjoón xi kitsjiin x'in-la, tikoaá kjoa chijngui tís'in —kitsò-isa Jesús.

Xità nchiná ko xita ima xi 'mì Lázaro

19 Jesús kitsò:

—Tsibìjna jngoò xita nchiná xi 'nó ndaà kjoàn nikje chjí xi tsohòkjá; nachrjein inchijòn kis'iìn s'eí xi taxki 'nó ndaà ma. ²⁰ Tìkoa tsibìjna jngoò xita ima xi Lázaro ki'mì, xi jtsé tjin yijo-la. Yaá bijna xotjoa ni'ya-la jè xita nchiná. ²¹ Xita ima jè, fahajìin xó-la jñà xi-la tsojmì xi kine jè xita nchiná nga bixòngui ímìxa; tìkoaá jñà nañá bijchó xó nga tomajno jtsé-la. ²² K'e nga k'en jè ndí xita ima, jñà àkjale-la Nainá kiko; yaá kisikíjnat'aà-la Abraham. Tìkoaá chaán k'en jè xita nchiná; ikjoàn kisihijìin.

²³ Ya i'nde ts'e mik'en nánnda nga tísikjeín kjo'in jè xita nchiná, kiskoòtsejèn, kijtseèxkon Abraham nga kjiin tjina; yaá tjinat'aà-la jè Lázaro. ²⁴ Xita nchiná, k'ée 'nó kiichja kitsò: “iNa'èn Abraham, chahìma-takòn-ná! Tìkasín Lázaro nga kàtasíka'nchi jnótsja ya ijiin nandá nga kàtasíkijne 'nchán nijen-na; 'nó tse kjo'in tìsikjiaán i ijiin ni'ín.” ²⁵ Jè Abraham kitsò-la: “Na'èn, tìkítsjiin k'e nga tsijni isò'nde, 'nó ndaà tsijni. Jè Lázaro, kjo'iín kisikjeín, tanga i'ndeji, ndaà tjina ijndé. Ngaji, kjo'iín tìnikjeín. ²⁶ K'oaá s'ín tjin, tìkoaá jngoò xajngá jñò xi 'nó nanga kijna-ikòn mé-ne nga mìkìl koma ján kotot'aà jñà xita xi i títstajna; tìkoa xi títstajna ján, mìkìl koma kjinchrobà ijndé.”

²⁷ Kitsò jè xita nchiná: “Na'èn Abraham, 'an bitsi'bà-lè tìkasín Lázaro ya ni'ya-la Na'èn-na; ²⁸ 'òn ma-ne 'ndsè xi títstajna; kàtènojímí-la xi okixi mé-ne nga tìkoa mì i kjinchrobà-ne i'nde ts'e kjo'in.” ²⁹ Abraham kitsò-la: “Xita xingui, jyeé tjin-la xojon-la Moisés ko ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá; jñà kàta'nchré-la!” ³⁰ K'ée kitsò jè xita nchiná: “Majìn, na'èn Abraham, tsà jngoò mik'en xi jye kijtseè kjo'in kjoì kènojímí-la, sikkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne.” ³¹ Jè Abraham kitsò-la: “Tsà mìkìl 'nchré-la Moisés ko xita xi kiichja ngajo-la Nainá, tìkoaá mìkìl kokjeín-la nas'ín kjoaáya jngoò-la mik'en.”

Xita xi bít'in-ná nga binchaàtsjiaá jé

(Mateo 18:6-7, 21-22; Marcos 9:42)

17 ¹ Jesús kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Kjit'aà nachrjein s'e xita xi koìt'in-ná nga kinchátsjiaá jé, tanga ima-xó-ne jè xita xi koìt'in. ² Isaa-la ndaà koma tsà singui'nó jngoò ndajo natsí ís'iin, ikjoàn sikatjen-jiin ndáchikon, mé-ne nga mì jé skinijìin-ne ndí xita xi mochjeén-la nga kokinda. ³ T'een kindá yijo-nò!

7Tsà jè xinguii ótsji jé xi kondra tsiji, tinókjoa-la nga kàtakixi; tsà siikájno jé-la nga mì ti jé kohótsji-ne, tijchàat'aà-la. 4Tsà itoò k'a nga jngoò nachrjein ótsji jé xinguii xi kondra tsiji, koa tsà siikájno jé-la koa tsà itoò k'a nga jngoò nachrjein kjoifkon-lè, kitsò-lè: “Mì ti kii k'oa s'iin-na”, tsà k'oa kitsò-lè, tijchàat'aà-la.

K'e nga mokjeiin-ná it'aà ts'e Jesús

5Jñà xita xi tsibíxáya-la Na'èn-ná Jesucristo kitsò-la:

—Tisikó-nájen mé-ne nga isa 'nó ndaà kokjeiin-nájen it'aà tsiji.

6Jè Na'èn-ná k'eé kitsò:

—Jñò, tsà tà okji kokjeiin-nò koni kji xojmá mostaza nga itsé kji, komaá k'oín-là yá xanchroò jè: “Chjínèyi yijo-lè, ikjoàn ya kàtatjen-jìin ndáchikon”; jè yá, k'oaá s'ín siikitasòn-nò.

Xá-la chi'nda

7Jñò, tsà tíjna jngoò-nò chi'nda xi kàfi síkínchi nchraja, o xi kàfi ka'ndà tíndsó, k'e nga kjoif-ne nga kàfi síxá, ɿa k'oín-là: “Tijni, tijnat'eii ímíxá”? 8Majìn, a mìtsà ta sa k'oín-là: “Tindaà-ná tsojmì xi kókjeen; tíxkóngui nikje-lè; tiya-ná tsojmì xi kókjeen ko xi skiaa. K'e nga jye kjoe koma, ikjoàn tichi koa tioji ji.” 9Jè nei-la, tikoaá mikiì tsjá-la kjondaà chi'nda-la nga ndaà kàsikitasòn jè xá xi kàsit'in-la; mìtsà tsò-la: “Ndaà chjì-lè.” 10Tikoaá jñò, k'e nga jye nikitasòn yije xá xi tsjá-nò Nainá, k'oaá tixón: “Ngajen, taxkì chi'nda-nájen, tà jè kànikitasòn-jen koni s'ín ki'mì-nájen.”

Kós'ín komà k'e nga jè Jesús, te xita kisindaà-ne xi tíbindojno chrjoa yijo-la

11Jesús, k'e nga tífi ján naxandá Jerusalén, jahato ya nangui Samaria ko Galilea. 12K'e nga jahas'en-jìin jngoò ndí naxandá xi jtobá kji, te xita kiskaàjìin ya iya ndiyá xi tíbindojno chrjoa yijo-la; kjìin chinha-ne 13nga 'nó kiichja kitsò:

—Jesús, Maestro, chahima-takòn-nájen!

14Jesús, k'e nga kijtseè, kitsò-la:

—Tanguió, takó-là yijo-nò jè no'miì.

K'oaá s'ín komà, k'e nga nchifi-ne, kjòtsjeè-ne yijo-la ch'in xi tjín-la.
¹⁵ K'e nga kijtseè yijo-la nga jye kjòndaà-ne ch'in xi tjín-la, jngoò-ne
 xi inchrobà ijngoò k'a-ne; 'nó kiichja nga kitsjaà-la kjòndaà Nainá.
¹⁶ Tsa-sèn-xkó'nchit'aà-la Jesús skanda it'aà nangui, nga kitsjaà-la
 kjòndaà. Xita jè, Samaria i'nde-la. ¹⁷ Jesús kitsò-la:

—¿A mìtsà te ma-ne xi kòmatsjeè-ne ch'in-la? Jñà xi ñijaàn, ¿ñánda
 títsajna? ¹⁸ ¿A tà jè tà jngoò xita xi xìn nangui-la kànchrobá ijngoò k'a-ne
 nga tsjá-la kjòndaà Nainá?

¹⁹ Jesús kitsò-la xita jè:

—Tisítjiin, t'in-ne; koi-né nga mokjeín-lè nga kòmandaà-ne.

K'e nga jcha-la kó s'ín kotixoma Nainá

(Mateo 24:23-28, 36-41)

²⁰ Jñà xita fariseo kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

—¿Kjé-né nga jcha-la kó s'ín kotixoma Nainá?

Jesús kitsò-la:

—Koni s'ín otixoma Nainá mìtsà tsejèn jcha-la. ²¹ Mìtsà yá xi kitso:
 “Íf títjna ijndé”, ko “Ján títjna ján”; nga jyeé títjnajiin-nò kó s'ín otixoma
 Nainá.

²² Jesús, kiichja-isa; kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Kijchò nàchrjein k'e nga komejèn-nò jchaxkoòn-ná nga jye
 kótijnajiin-nò 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tanga nàchrjein jè, mikii
 jchaxkoòn-ná. ²³ K'oaá kitso-nò xita: “Chítsejèn-là ijndé, chítsejèn-là
 ján.” Tanga kì kii mokjeín-nò, tikoá kì kii onguítjìngui-là nas'ín k'oa
 kitso-nò. ²⁴ Koni ma ni'ín ch'on k'e nga ote, ma iseèn kó okji nga jngoò
 itjandi, k'oaá s'ín koma k'e nga kijchò nàchrjein nga kjoiaa ijngoò k'a
 xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na. ²⁵ Tanga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la
 yijo-na, ítjòn, tse kjo'in siikjiaán; jñà xita xi tjín nàchrjein i'nde,
 kochrjekàngui-na. ²⁶ Koni s'ín komà jñà nàchrjein ts'e Noé, k'oaá tis'ín
 koma jñà nàchrjein k'e nga kjoiaa ijngoò k'a 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la
 yijo-na. ²⁷ Xita, tsakjèn, kits'iì, chixàn íchjá ko íchjín skanda jè nàchrjein
 nga jahas'en ni'ya chitso jè Noé, ikjoàn j'iì jtsí xkón, yaá jyehesòn
 yije xita kóhotjín. ²⁸ K'oaá tis'ín komà nàchrjein ts'e Lot [xita xi tsiniì
 kitsò-la Abraham]. Jñà xita tsakjèn, kits'iì, tsatse tsojmì, tsatítjna tsojmì,
 tsibítje tsojmì, tsibíndaà ni'ya; ²⁹ tanga jè nàchrjein nga itjojiin jè Lot
 ya naxandá Sodoma, ts'a jtsí ni'ín xi ngajmiì inchrobà-ne xi nguì chijo

azufre, yaá jyehesòn yije xitá kóhótjín. ³⁰ K'oaá s'ín koma jè nachrjein k'e nga 'an kítjojen ìjngodò k'a xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na.

³¹ Jè xi t́jnasò'nga ni'ya-la, kì tì kii nchrobájen-ne nga skoé tsojmi xi 'ncha ni'ya-la; t́ikoáá jè xi t́sísájiin nangui-la kì tì kii nchrobá-ne ni'ya-la. ³² Tíkítsjeèn koni s'ín komát'in chjoón-la Lot. ³³ Nítá yá xitá xi mejèn-la kochrjetjì yijo-la nga mì mé kjo'in sakò-la, tà saá sìichija-né kò kjo'in kíjnajiin; tanga jè xi t́jnandaà nga tsjá yijo-la, jè-né xi kítjokàjiin kjo'in nga it'aà ts'an ndaà kíjna.

³⁴ 'K'oaá xan-nò, jè nitjen k'e nga okoma, t́jín ni'ya ñánda jò xitá kjioòsòn nachan, jngodò t́jamiitjen nga kjiko Cristo, xi ìjngodò sijna-né nga kjo'in s'e-la. ³⁵ T́ikoáá t́jín ni'ya ñánda jò íchjín nchi'o na'yo, jngodò t́jamiitjen nga kjiko Cristo, xi ìjngodò sijna-né nga kjo'in s'e-la.

³⁶ Jò xitá xi nchisíxángui rancho-la, jngodò t́jamiitjen nga kjiko Cristo, jè xi ìjngodò sasíjna-né nga kjo'in s'e-la.

³⁷ Jñà xitá kiskònangui-la Jesús:

—¿Ñánda-ne nga k'oas'ín koma Na'èn?

Jesús kitsò-la:

—Ya ñánda kíjna cho k'en, yaá kítsajnajtín jñà líké.

Kjoa xi mangásòn ts'e chjoón ka'àn kò xitaxá ts'en

18 ¹ Jesús t́ikoá tsibénojmi jngodò-la kjoa xi mangásòn nga mochjeén-né nga mìkii sìindaàjñaá iníma-ná; nachrjein inchiòn kinókjoat'aà-lá Nainá. ² Kitsò-la:

—Jngodò naxandá ñánda t́jna jngodò xitaxá xi mìkii beèxkón Nainá t́ikoá mìkii beèxkón xitá xi kjeíí. ³ T́iya-ne naxandá jè, t́jna jngodò chjoón ka'àn xi f'iikon kjit'aà xitaxá jè nga tsò-la: “T́indaàjiin-ná kjoa ts'e kondra-na.” ⁴ Jè xitá xi t́jín-la xá, mìkii xátí tsibíndaàjiin-la, tanga xi komà jskan kisíkítsjeèn nga tsibíndaàjiin-la jè chjoón mé-ne nga mì tà tsja sìjti-la. Kitsò jjiin iníma-la: “Nas'ín mìkii bexkoán Nainá, t́ikoá mìkii bexkoán xitá, ⁵ tanga chjoón jè, 'nó t́sísì-na, koií kjoa-la nga kíndaàjiin-la mé-ne nga mì tà tsja i kjoíikon-na, mì tà tsja 'an sìjti-na.”

⁶ Kitsò Na'èn-ná:

—T́iná'ya-là koni tsò xitaxá xi tsjìn-la okixi. ⁷ Nainá, ¿a mìtsà isa ndaà sìis'in-la xitá-la xi xó k'oas'ín jaàjiin-ne nga kò nachrjein kò nitjen 'nó sìjét'aà-la? ¿A mìtsà isa niton sìis'in-la? ⁸ K'oaá xán-nò nga isa xátíya koiindaàjiin-la. Tanga k'e nga kjoiaa ìjngodò k'a 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, ¿a sakó-na xitá i isò'nde xi mokjeíin-la it'aà ts'an?

**Kjoa xi mangásòn ts'e xita fariseo ko
xita-la xitaxá Roma xi síkíchjítji tsojmi**

⁹ Jesús tsibénojmí ìjngòò-la kjoa xi mangásòn ts'e xita xi xita kixi tsò-la yijo-la koa ochrjekàngui xi i'nga. Kitsò:

¹⁰—Jò xita kiì ñánda tǵna ingo ítjòn nga kiìchjat'aà-la Nainá: jngòò xi xita fariseo, xi ìjngòò, xita-la xitaxá Roma xi síkíchjítji tsojmi. ¹¹ Jè xita fariseo, nga síjna kixi, tíchjatji yijo-la, kitsò: “Nainá, tsjaà-lè kjondaà, ndaà chjí-lè nga 'an mì k'oaá s'iaàn koni s'ín xita xi kjeíí xi tsjìn-la kjoa kixi, xita chijé, xita ts'en, xita chijngui; ni mì k'oaá s'iaàn koni s'ín jè xita xi síkíchjítji tsojmi. ¹² Jò k'a ótijnachjan nga jngòò xomàna; tsjaà-ná xi teya ngats'ìi xi síkijne.” ¹³ Tanga jè xita xi síkíchjítji tsojmi, kjiìn síjna; skanda majìn-la nga kotsejèn ngajmì; tà jè inima-la 'beé-la; tsò: “¡Nainá, kàtas'e-lè kjohimatakòn xi it'aà ts'an nga xita jé 'mì-na!” ¹⁴ K'oaá xán-nò, xita jè, k'e nga kiì-ne ni'ya-la, jyeé xita kixi kitsò-la Nainá; tanga jè xita fariseo majìn. Koií kjoa-la, nita yá-ne xi 'nga síkijna yijo-la, isaá nangui kǵjna, koa jè xi nangui síkijna yijo-la, isaá 'nga kǵjna.

K'e nga jè Jesús kisichikon-t'in ndí ixti

(Mateo 19:13-15; Marcos 10:13-16)

¹⁵ Tikoáá j'ìiko-la ndí ixti mé-ne nga koòt'aà-la tsja; jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, k'e nga kijtseèxkon jña xita xi ijchòko ndí ixti, tsohótiko. ¹⁶ Tanga jè Jesús kiìchja-la jña ixti; kitsò-la xita-la:

—Tjiì'nde-là jña ndí ixti nga kàtjanchrobákon-na, ki binchahikon-là. Jña xi k'oa s'ín tǵn inima-la koni ts'e ndí ixti, jña xi tǵn-la kjondaà nga Nainá tíhotíxoma-la. ¹⁷ K'oaá xán-nò xi ngui okixi, jña xi mikìi kòkjeíín-la koni jngòò ndí ixti nga skoé kjondaà-la Nainá nga jè kotíxoma-la, mìkiì kjoahas'en-jjiìn ñánda tíhotíxoma Nainá.

Jngòò xita xi 'ñó nchiná

(Mateo 19:16-30; Marcos 10:17-31)

¹⁸ Jngòò xi xita sko-la kiskònangui-la Jesús kitsò:

—Maestro ndaà, ¿mé xi s'iaàn nga s'e-na kjoabinachon nita kjé-ne?

¹⁹ Jesús kitsò-la:

—¿Mé-ne nga xita ndaà 'mì-ná? Nijngòò xita xi ndaà; ta jngòò jè Nainá xi ndaà. ²⁰ Jyeé tíjiìn-lè kó tsò kjotíxoma: “Kì kjoa chijnguí 'nì,

kì x̄itaá n̄ik'in, k̄i ch̄ijé 'n̄i, k̄i 'én ndiso nokjoi it'aà ts'e x̄ita xi k̄j'eíí, ch̄axkoín n̄a'è̄n-lè k̄o nea-lè.”

²¹ X̄ita jè kitsò:

—Ngats'iì k̄jot̄ixoma koi, jyeé kis̄ikitasoàn kó nga s̄a ch̄ítia.

²² K'e nga kiì'nchré Jesús, kitsò-la:

—Nguì jngoò kjoa ch̄ija-lè: tat̄ijni yiji kóh̄ot̄jín tsojm̄i xi t̄jín-lè; ik̄joàn t̄ika'bí-la x̄ita im̄a mé-ne nga s'e-lè kjoa machikon-t'in ján ngajm̄i. Ik̄joàn nchrobát̄jngui-ná.

²³ X̄ita jè, k'e nga kiì'nchré, tà k̄jòbaá-la, koií kjoa-la nga 'ñó nchiná.

²⁴ Jesús, k'e nga k̄ijtseè nga 'ñó ba kis'e-la kitsò:

—J̄n̄à x̄ita nchiná, 'iín koma-la nga kjoahas'en-jiin ñánda t̄íhot̄ixoma Nainá! ²⁵ Ìsaá mì 'in koma-la jngoò cho camello nga kjoahas'en xkon nindoò xi t̄jahaña-ne nikje, mì k'oaá-ne koni jngoò x̄ita nchiná xi 'ñó t̄jín-la tsojm̄i nga koma kjoahas'en-jiin ñánda t̄íhot̄ixoma Nainá.

²⁶ J̄n̄à x̄ita xi kiì'nchré kitsò:

—¿Yá-né xi k̄it̄jokàjiin kjo'in?

²⁷ Jesús kitsò-la:

—Jè kjoa xi mìkiì koma-la x̄ita, Nainá komaá-la.

²⁸ K'eé kitsò Pedro:

—Na'è̄n, ngajen, jyeé kinikítsajna yije-jen tsojm̄i xi t̄jín-najen nga t̄jaàt̄jngui-lèjen.

²⁹ Jesús kitsò-la:

—Okix̄íí xi xan-nò, ngats'iì x̄ita xi kits̄jiin-takòn ni'ya-la, na'è̄n-la, 'ndse, ch̄joón-la, ixti-la, nga mejèn-la k'oas'ín sījchá yijo-la koni s'ín ot̄ixoma Nainá, ³⁰ ngats'iì x̄ita koi, tsojm̄i xi kis̄ikítsajna, ìsaá tse t̄jóé ngajo-la j̄n̄à n̄achrjein xi t̄itsajnaá i'ndeí i isò'nde; koa j̄n̄à n̄achrjein xi s̄a nchrobá, s'eé-la kjoabinachon n̄ita k̄jé-ne.

Jesús, ìjngoò k'a tsibénojm̄i kjoabiyaá-la

(Mateo 20:17-19; Marcos 10:32-34)

³¹ Jesús kiìchjat'aà xìn-la x̄ita-la xi tejò ma-ne, kitsò-la:

—I'ndeí, ján onguiá Jerusalén; yaá k̄itasòn yije ngats'iì kjoa xi t̄jít'aà xojon it'aà ts'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na, koni s'ín kisk̄iì x̄ita xi kiìch̄ja ngajo-la Nainá. ³² Yaá sīngatsja-na it'aà ts'e x̄ita xi mìtsà x̄ita judío; k̄ijn̄okeè-na; ch'o sīko-na; kiìchrájno-na; ³³ kojà-na, ik̄joàn sīk'en-na; t̄anga xi koma jàn n̄achrjein kjoaáya-na.

³⁴Tanga jñà x̄ita-là mìkiì kjòch̄iya-là 'én xi tsibénoj̄mí-là; t̄jì'maá-là; mìkiì jahas'en-j̄iìn-là koni s'ín kitsò Jesús.

Kós'ín kisindaà-ne Jesús jngòè x̄ita xi mìkiì tsejèn-là ya naxandá Jericó

(Mateo 20:29-34; Marcos 10:46-52)

³⁵K'e nga jye tímachrañàt'aà nga kijchò Jesús ya naxandá Jericó, jngòè x̄ita im̄a xi mìkiì tsejèn-là t̄jna ind̄iì ndiyá; t̄s̄ijé kjotjò ton. ³⁶X̄ita jè, k'e nga kiì'nchré nga kjìn x̄ita nchifa, kiskònangui mé kjoa xi tíma. ³⁷K'eé kitsò-là x̄ita nga jè Jesús xi Nazaret ts'e tífahato. ³⁸K'eé 'ñó kiìchja, kitsò:

—jJesús, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-là x̄itaxá ítjòn David [nga j̄i t̄jna ngajo-là], jchahimatakòn-ná!

³⁹Jñà x̄ita xi t̄j̄ima ítjòn, tsohótiko nga jyò kàt̄ijna; tanga jè, isaá 'ñó kiìchja nga kitsò:

—jJì xi ya nchrobàt'aà-ne tje-là x̄itaxá ítjòn David, jchahimatakòn-ná!

⁴⁰K'eé tsas̄ijna Jesús; kitsò: “Nchrobákòè.” K'e nga ijchò kasit'aà chrañà-là kiskònangui-là, kitsò-la:

⁴¹—¿Mé xi mejèn-lè nga siìko-lè?

Jè x̄ita xi mìkiì tsejèn-là, kitsò:

—Na'èn, mejèn-na nga kàtatsejèn-na.

⁴²Jesús kitsò-là:

—jKàtatsejèn-lè! Koi-né nga mokjeiín-lè nga kòmandaà-ne.

⁴³X̄ita jè, n̄itoón kjòtsejèn-là, ikjoàn kiit̄j̄ingui-là Jesús; jeya kisik̄ijna Nainá. Ngats'iì x̄ita naxandá xi kijtseè kjoa koi, t̄ikoá jeya kisik̄ijna Nainá.

Jesús kò Zaqueo

19¹Jesús k'e nga ijchò naxandá Jericó, tsibíts'ia nga jahas'en-j̄iìn naxandá. ²Ya t̄jna jngòè x̄ita xi 'mì Zaqueo xi x̄ita sko-là jñà x̄ita-là x̄itaxá Roma xi síkíchj̄it̄j̄i tsojmi; t̄ikoá 'ñó x̄ita nchiná. ³Mejèn-là nga skoexkon yá-né xi 'mì Jesús; tanga mìkiì ma kotsejèn-là nga kjìn ma-ne x̄ita, nga jtóbá kji Zaqueo. ⁴K'eé tsangachikon ítjòn, ikjoàn tsijin-jno jngòè yá sicómoro nga mejèn-là skoexkon Jesús koni s'ín kjoahato. ⁵K'e nga jahaya ndiyá Jesús, kiskoòtsejèn mijìn k'oa kijtseèkon Zaqueo nga ya t̄jna'a yá; kitsò-là:

—Zaqueo, n̄itoón titajiin, i'ndeì mochjeén-né nga ya siìkjáya ni'ya-lè.

⁶ Zaqueo, nitoón tsitajen. Tsjaá komà-la nga kitsjaà'nde-la ni'ya-la.
⁷ Jnà xita k'e nga kijtseè nga ya kisikjáya ni'ya-la Zaqueo, tsibíts'ia nga kiichjajno-la Jesús; kitsò nga ya kisikjáya ni'ya-la xita xi jé tjín-la. ⁸ K'eé tsasìja kixi Zaqueo, kitsò:

—Na'èn, osen tsojmì xi tjín-na tsjaà-la xita ima; koa tsà tjín xita xi 'an kiskodnacha-an-la, ñijòn k'a kokji tsjaà ngajo-la.

⁹ Jesús kitsò-la:

—Ngats'iì xita nei-la ni'ya jè, nachrjein i'ndeì, jyeé kòbitjokàjiin kjoa ts'e jé-la, koif kjoa-la nga k'oas'ín mokjeiín-la Zaqueo koni jè xita jchínga-la Abraham.

¹⁰ 'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, koif xá j'i-na nga j'i katsjià xita xi kichijà, tikoá j'i kàchrjekàjñàà jé-la xita.

Kjoa xi mangàsòn xi okóya kjoa ts'e ton

(Mateo 25:14-30)

¹¹ Jnà xita, k'e nga nchi'nchré-la Jesús, koni s'ín tíbénajmí kjoa koi, k'oaá s'ín kisikísjeèn nga yaá koìts'ia nìton nga kotixoma Nainá; nga jè Jesús, jyeé kjomeè bijchó chrañà Jerusalén. Koif kjoa-la, Jesús, tsibénajmí jngod-la kjoa xi mangàsòn nga mìtsà k'oas'ín koma.

¹² Kitsò-la:

—Jngod k'a, jngod xita xi tje-la xita ítjòn kii jngod nangui ñánda 'nò kjiin nga tjoé-la xá ítjòn, ikjoàn kjinchrobà-ne k'e nga jye tjoé-la xá.

¹³ Tanga k'e nga tikj'eè bitjo xita jè, te xita chi'nda-la kiichja-la nga tse ton kisìngatsja nga jngod ìjngod; kitsò-la: “Chjóé ton koi, tixáko skanda k'e nga kjoì-na.” ¹⁴ Tanga jnà xita xi tiya-ne naxandá-la nga jtikeè komà, kisikasén-tjingui i'nga-la xita xi kitsò-la xitaxá ítjòn: “Majìn-najen nga jè xitaxá jè kotixoma-najen.”

¹⁵ Tanga jè xita jè, k'e nga jye kitjóé-la xá, j'iì ìjngod k'a-ne nangui-la. Ikjoàn kiichja-la ngats'iì xita chi'nda-la xi kisìngatsja ton mé-ne nga skoe kó tjín kisikijne ki'ndí-la jè ton xi kisìngatsja nga jngod ìjngod. ¹⁶ Jè xita xi j'iì ítjòn kitsò: “Na'èn, ton-lè xi kinìngatsja-ná, te k'a okji kisikijnesòn ki'ndí-la.” ¹⁷ Jè xitaxá ítjòn kitsò-la: “Ndaà tjín; ngaji, chi'nda ndaà-né; ndaà kinikjiin ton xi chiba kjòngatsjei; i'ndeì, te naxandá s'ingatsja-lè xi ji kotixoma-la.” ¹⁸ Ijchò ìjngod xi ma-ne jò chi'nda, kitsò: “Na'èn, ton-lè xi kinìngatsja-ná, 'òn k'a okji kisikijnesòn ki'ndí-la.” ¹⁹ Jè xitaxá ítjòn kitsò: “Tikoáá ngaji, 'òn naxandá s'ingatsja-lè xi ji kotixoma-la.”

²⁰ J'ìi ìjngoò xi kitsò: “Na'èn, ì tíjna ton-lè xi kinìngatsja-ná. Ndaà tsibìtjoà; pahìto tsibìjté'ñoá. ²¹ Kitsakjoón-lè; ngaji, xìta jti-takòn-né; chjoí xi mì ngají tsibìjni tìkoà bìxkoí xi mì ngajì tsibìtjii.” ²² Jè xìtaxá ítjòn kitsò: “Ngajì xi chí'nda ch'o 'mì-lè; tíjè-ne 'én xi nokjoì sinè-lè jé, nga si: xìta jti-takòn-né; chjoí xi mì ngajì tsibìjni tìkoà bìxkoí xi mì ngajì tsibìtjii. ²³ Tsà jye tíjiin-lè, ¿mé-ne mì yaá kinikíjna-ne ton-na ya banco nga kisikijnesòn ki'ndí-la mé-ne k'e nga kjoì ìjngoò k'a-na singatsja-ná ton-na?” ²⁴ K'eé kitsò-la jñà xìta xi ya títsajna: “Chjaà'an-là ton; jè tjii-là xìta xi te k'a kisikijnesòn.” ²⁵ Jñà xìta xi oki'mì-la kitsò: “Na'èn, ¿xìta jè, jyeé kò te k'a kotjín tjín-la!” ²⁶ Jè xìtaxá ítjòn kitsò: “K'oáá xán-nò, ngats'ìi xi tjín-la, k'oií-isa-la; tanga jè xi tsjìn-la, skanda tjá'aán-la mé xi chiba tjín-la. ²⁷ Tìkoà jñà xìta kondra-na xi majìn-la nga 'an kotìixoma-la, nchrohóko-ná ìjndé, tìk'eèn nga nguixkoaàn.”

K'e nga jahas'en Jesús ya naxandá Jerusalén

(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Juan 12:12-19)

²⁸ K'e nga jye okitsò Jesús, kù ítjòn-la xìta-la nga kiiko ján Jerusalén. ²⁹ K'e nga jye ijchò chraña jñà naxandá xi 'mì Betfagé ko Betania ya chrañat'aà-la jè nindoò xi 'mì Yá Olivo, kisikasén jò xìta xi kota'yàt'aà-la. ³⁰ Kitsò-la:

—Tanguió ján ndí naxandá itsé xi kijnat'aà ján; k'e nga kijchoò, yaá síjnat'aà'ñoò jngoò ndí búrró ki'ndí xi nì sa yá xìta bijnasòn-la. Chíjnda'ñoò, nchrohóko. ³¹ Tsà yá xi kjòngangi-nò, tsà kitsò-nò: “¿Mé-ne chíjnda'ñoò-nò?”, tìn-là: “Jè xó Na'èn-ná Jesús kochjeén-la.”

³² Kii jñà xìta-la; k'oáá s'ín kisakò-la koni s'ín tsibénojímí-la Jesús.

³³ K'e nga nchikíjnda'ñoò ndí búrró ki'ndí, kitsò nei-la:

—¿Mé-ne chíjnda'ñoò-nò ndí búrró?

³⁴ Jñà xìta-la Jesús kitsò:

—Jè xó kochjeén-la Na'èn-ná Jesús.

³⁵ K'e nga ijchòko ñánda tíjna Jesús, jñà kisikjeén nikje-la nga tsohójtsa-la ndí búrró; ìkjoàn kisikíjnasòn-la. ³⁶ Koni s'ín tífi Jesús, jñà xìta tsohójngoò nikje-la ya iya ndiyá. ³⁷ K'e nga jye kjòchrañat'aà nga nchifijen ya nindoò Yá Olivo, ngats'ìi xìta xi kota'yàt'aà-la xi tjiko tsibíts'ia nga 'ñoò kiichja xi nguì tà kjotsja-la nga kitsjaà-la kjondaà Nainá nga koí kjoa-la jñà kjojkón xi jye kijtseè. ³⁸ Kitsò:

—Mé tà ndaà-la jè xìtaxá ítjòn xi jè nchrobá ngajo-la Nainá. Tjín kjoa'nchán it'aà ngajmii. Tìkoà tjín kjoajeya.

³⁹ Jñà xìta fariseo xi ya taña tjiko xìta kjìn kitsò-la:

—jMaestro, jchitikoii xita xi kota'yàt'aà-lè!

⁴⁰ Tanga jè Jesús kitsò-la:

—K'oaá xán-nò tsà jñà xita koi kítsajnajyò, jñà ndajo kichja.

⁴¹ Jesús, nga jye ijchò chraña naxandá Jerusalén, k'e nga kijtseèxkon, kiskindàyakeè xi it'aà ts'e naxandá. ⁴² Kitsò:

—Jñò xi xita naxandá Jerusalén 'mì-nò, tsà jè-là-ne nachrjein i'ndei kòkjeíin-nò it'aà ts'e jè kjoa xi tsjá-nò kjoa'nchán; tanga i'ndei, tjí'maá-nò.

⁴³ Kjoíi nachrjein k'e nga jñà kondra-nò koi'ndii-nò chrjó ndajo, siikinda-nò kò kít'aà-nò nga jngoò itjandii. ⁴⁴ Jngoò k'a siikjehesòn-nò, siik'en yijeé-nò; níí tí jngoò ndajo siyijòsòn-la xíkjin. Koií jé xi koma-nò nga mikii kiyaxkòon Nainá k'e nga j'iì katsejèn-nò.

Kií komà k'e nga jè Jesús tsachrje xita xi otijna tsojmì ya ingo ítjòn ts'e Jerusalén

(Mateo 21:12-17; Marcos 11:15-19; Juan 2:13-22)

⁴⁵ Jesús jahas'en ya ñánda kijna ingo ítjòn, ikjoàn tsibíts'ia nga tsachrje jñà xita xi nchihotijna kò xi nchihotse tsojmì; ⁴⁶ kitsò-la:

—K'oaá s'ín tíchja Xojon xi tjít'aà 'Én Tsjeè-la Nainá: “Ni'ya-na, ni'ya ts'e ochikon-né, tanga jñò, nguio-la xita chijé títsa'nè.”

⁴⁷ Jesús, nachrjein inchijòn tsakóya-la xita ya nditsin ingo ítjòn; jñà xita sko-la nò'miì, xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, kò jñà xita sko-la naxandá, nchihótsji'nde-la nga mejèn-la siik'en Jesús.

⁴⁸ Tanga mikii kisakò-la kó s'ín siikò nga jñà xita naxandá, 'ñó ndaà nchi'nchré-la koni s'ín tsò 'én xi tíbénjímí.

Kjotíxoma-la Jesús

(Mateo 21:23-27; Marcos 11:27-33)

20 ¹ Jngoò nachrjein, k'e nga jè Jesús tíhokóya-la xita 'én ndaà-la Nainá ya nditsin ingo ítjòn, ijchò xita sko-la nò'miì kò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés; kjihijtakò xita jchínga. ² Kitsò-la:

—Koatín-nájen, ¿mé kjotíxoma xi tsjá'nde-lè koni s'ín 'ni? ¿Yá xi kitsjaà-lè kjotíxoma koi?

³ Kiichja Jesús, kitsò:

—Tíkoáá 'an, jngoò kjoa skònangui-nò. Koatín-ná: ⁴ ¿Yá xi kitsjaà-la kjotíxoma Juan nga kis'iin bautizar xita? ¿A Nainá-né xi tíjna ngajmiì, o xi tà xita-né?

⁵ Jñà x̄it̄a koi k'eé tsajoóya-ne; kitsò-là x̄íkj̄ín:

—Tsà kixoán: “Nainá kitsjaà-là k̄jot̄íxoma”, k̄it̄so-né: “¿Mé-ne nga mìkiì kòk̄jeiín-nò it'aà ts'e?” ⁶ T̄ikoá tsà kixoán: “It'aà ts'e x̄it̄a-né”, jñà x̄it̄a nax̄andá ndaj̄oó koiì'nè-ná nga k'oaá s'ín mok̄jeiín-là nga jè Juan xi kiìch̄ja ngajo-là Nainá. ⁷ K'eé kitsò:

—Mìkiì 'ya-jen yá xi kitsjaà-là k̄jot̄íxoma.

⁸ Jè Jesús, kitsò-là:

—T̄ikoáá 'an, mìkiì k'oa xán-nò yá-né xi kitsjaà-na k̄jot̄íxoma koni s'ín s'iaàn.

Kjoa xi mangásòn ts'e jñà ch̄i'nda ts'en

(Mateo 21:33-44; Marcos 12:1-11)

⁹ Īkjoàn tsibíts'ia Jesús nga kiìch̄ja-là x̄it̄a nax̄andá; tsibénojm̄í jngoò-là kjoa xi mangásòn, kitsò:

—Jngoò k'a jngoò x̄it̄a tsibít̄je toò uva, īkjoàn kisikiña-là x̄it̄a xi k̄j'eíí nga kisixásòn; jè nei-là nangui, k̄jiìn nó kiì. ¹⁰ K'eé nga ijchò nachr̄jein nga jye kòjchá toò uva, jè nei-là, kisikasén jngoò ch̄i'nda-là nga t̄joé ch̄iba-là ch̄j̄í-là toò uva xi jè oko-là; tanga jñà x̄it̄a xi kisixásòn nangui, tà kiskaàn-kò-né, tà kisikasén tiyaá-ne. ¹¹ Xi komà iskan, jè nei-là nangui ìjngoò x̄it̄a ch̄i'nda-là kisikasén; k'oaá t̄is'ín kisikò; kiskaàn-kò, ch'o kisikò, īkjoàn kisikasén tiya-ne. ¹² Ìjngoò kisikasén xi ma-ne jàn x̄it̄a ch̄i'nda; tà ngásòn kisikò; kisiki'on, koa tsachr̄jekàjiìn nangui-là.

¹³ K'eé kitsò jè nei-là nangui: “¿Mé xi s'iaàn? Jè-la sikasén ki'ndí-na xi 'ñò tsjakeè; jè-la xi skoexkón.” ¹⁴ Tanga jñà x̄it̄a ch̄i'nda koi, k'eé nga k̄ijt̄seèxkon, kitsò-là x̄íkj̄ín: “Jè jèè xi t̄joé k̄jot̄jò-là ì'nde; s̄ik'eén mé-ne nga tsaján koma ì'nde.” ¹⁵ Tsachr̄jekàjiìn ya ñánda tít̄je toò uva; īkjoàn kisik'en.

'Jñò, ¿kó bixón? Nei-là nangui, ¿mé xi s̄ikò x̄it̄a koi? ¹⁶ K̄joií sík'en x̄it̄a koi; k̄j'eíí x̄it̄a s̄iingats̄ja jè nangui ñánda t̄jín toò uva.

Jñà x̄it̄a xi nchi'nchré-là Jesús kitsò:

—¿N̄ik̄jé-ne k'oas'ín koma!

¹⁷ Tanga Jesús, kiskod'an, kitsò-là:

—Tsà majìn, ¿kó bixón? ¿Kó tsòya-ne koni s'ín tích̄ja Xojon xi t̄jít'aà 'Én-là Nainá nga tsò?:

“Jè ndaj̄o xi tsachr̄jekàngui ch̄j̄inechr̄jó nga sa ít̄jòn, jè-né xi komà ndaj̄o tàts'en chr̄jó-là ni'ya.”

¹⁸Ngats'iì xi ya kixosòn ndajo jè, koxkoaya-né; ko tsà jè ndajo skané xita, kochijo-né.

¹⁹Jñà xita sko-la no'miì ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, mejèn-la nga tijè-ne hora tsobà'ñó Jesús, nga jè kjoa xi mangásòn, kiskaàya-la nga kondra ts'e koni s'ín tsibénójmí; tanga jñà xita naxandá kitsakjòn-la.

Kjoa ts'e xi machítjì tsojmì

(Mateo 21:45-46; 22:15-22; Marcos 12:12-17)

²⁰Jñà xita sko-la no'miì kisikinda; kisikasén-'ma-la xita xi ijchò 'nchré-la xi k'oas'ín kis'iìn koni tsà xita ndaà nga mejèn-la sakòtsji jngoò-la 'én xi ch'o tsò mé-ne nga koma s'ìngatsja-ne jè gobernador xi tjíya kjotíxoma tsja nga jè koìndaàjìin. ²¹Jñà xita koi kiskònangui-la, kitsò-la:

—Maestro, 'ya-nájen jñà 'én xi nokjoì, ndaà okoòyi; mikii chjaàjìin xita; k'oaá s'ín okoòyi ndiyá-la Nainá koni s'ín tjín xi kjoa kixi. ²²¿A ndaà tjín nga kichítjì-jen tsojmì it'aà ts'e xitaxá ítjòn ts'e Roma? ¿A xi majìn-né?

²³Jesús, tik'eé kijtseèya-la nga nchikonachan-la, kitsò-la:

—¿Mé-ne nga mejèn-nò nga 'an chít'aà-ná? ²⁴Takó jngoò-ná ton. ¿Yá ts'e isén ko 'ín xi tjít'aà?

Kitsò xita koi:

—Ts'eé César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma.

²⁵Jesús kitsò:

—Tjii-lá César xi ts'e César, koa tjii-là Nainá xi ts'e Nainá.

²⁶Ngats'iì 'én xi kiichja Jesús nga nguixkon xita naxandá, mikii kisakò-la xi koma kohòngui-ne. Tà kjòxkón-la; tà saá tà jyò tsibìtsajna.

Kós'ín kiskònangui kjoa ts'e nga faáya-la mik'en

(Mateo 22:23-33; Marcos 12:18-27)

²⁷Jñà xita saduceo xi mikii mokjeiín-la nga faáya-la xita xi jye k'en ijchò kjònangui-la Jesús, kitsò-la:

²⁸—Maestro, Moisés, k'oaá s'ín kiskii: Tsà jngoò xita xi kiyá 'ndse, tsà tsjin-la ixti k'e nga kiyá, jè chjoón-la mik'en, tijè-ne 'ndse kixan-ko ijngoò k'a-ne mé-ne nga s'e-la ixti xi tje ts'e 'ndse. ²⁹Kis'e xó jngoò k'a xita xi itoò komà 'ndse. Jè xi síjna ítjòn, kis'e xó-la chjoón; tanga mikii kis'e-la ixti

skanda kóni nga k'en. ³⁰ Jè 'ndse xi ma-ne jò, chixàn-koó; t̄ikoáá k'e nga k'en, mìkii kis'e-la ixti. ³¹ Chjoón jè, chixàn-koó xi ma-ne jàn; k'oaá xó s'ín chixàn-ko ngats'iì nga itoò 'ndse, tanga nijngòò xi kis'e-la ixti skanda k'e nga k'en. ³² Xi komà iskan, t̄ikoáá k'en jè chjoón. ³³ K'e nga tsà kjoaáya-la, nga itoò 'ndse, ¿yá-né xi chjoón-la koma? Nga jñà tsibìtsajnakò nga itoò 'ndse.

³⁴ Jesús, k'eé kitsò-la:

—Jñà x̄it̄a xi t̄jín n̄achrjein i'ndeì, kò chjoón kò x'in, bixan-né.

³⁵ Tanga jñà x̄it̄a xi Nainá ok̄itsò nga ok'in-la nga kjoaáya-la nga k̄itsajna isò'nde xi sa kjoíí, mì t̄i k̄iì k̄ixan-ne. ³⁶ T̄ikoáá mì t̄i k̄iì k̄iyá-ne. K'oaá s'ín ngàsòn k̄itsajnakon koni àk̄jalè; yáá k̄itsajnakò Nainá nga ixti-la ma nga jye kòfaáya-la. ³⁷ T̄ijè-ne Moisés k'oaá s'ín okóya nga jñà xi jye k'en, kjoaáya-la. K'oaá s'ín t̄jít'aà xojon it'aà ts'e yá na'yá xi t̄it̄i k'e nga tsò Moisés: “Jè xi Nainá 'mì-lá, t̄ikoáá Nainá tsò-la Abraham, Isaac, kò Jacob.” ³⁸ Jñà xi jye k'en, mìtsà Nainá tsò-la xi Nainá; tà jñà xi t̄itsajnakon xi Nainá tsò-la! It'aà ts'e Nainá, ngats'iì-né nga t̄itsajnakon.

³⁹ K'eé k̄iichj̄a x̄it̄a xi okóya k̄jot̄ixoma-la Nainá xi kisk̄iì Moisés, kitsò: —Maestro, kixíí kjoa 'én xi nokjoi.

⁴⁰ N̄i t̄i jngòò x̄it̄a xi k̄jò'nó-ne ikon nga kiskònangui-ìsa-la.

Nánda kitjen-la Cristo [x̄it̄a xi xó kisikasén-ne Nainá]

(Mateo 22:41-46; Marcos 12:35-37)

⁴¹ Jesús kitsò:

—¿Mé-ne kotsò-ne jñà x̄it̄a nga jè xi Cristo, [x̄it̄a xi xó s̄iikasén-ne Nainá], nga ya k̄j̄inchrobát'aà-ne tje-la x̄it̄axá ít̄jòn David? ⁴² T̄ijè-ne David, tsò xojon-la ya ts'e Salmo:

Jè Nainá kitsò-la Cristo, jè xi ot̄ixoma-na:

“T̄ijnat'aà-ná i kixi-na,

⁴³ skanda k'e nga s̄ik̄itsajnanguia kondra-lè

nánda nchasòn ndsokoiì nga 'an, jye kisikijne-la.”

⁴⁴ Jè David, tsà kos'ín kitsò-la Cristo, ¿kó s'ín t̄jín-ne nga ya nchrobát'aà-ne tje-la David?

Kíí kitsò Jesús it'aà ts'e x̄it̄a xi okóya k̄jot̄ixoma-la Nainá

(Mateo 23:1-36; Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54)

⁴⁵ K'e nga nchi'nchré ngats'iì x̄it̄a naxandá, Jesús kitsò-la x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la:

⁴⁶—Tikindaa yijo-nò it'aà ts'e xita xi okóya kjoṭixoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Sasén-la nga nikje ndojò ókjá. Tikoaá tsjaá ma-la nga ndaà beèxkón xita xi kje'eí, ndaà síhixat'aà ya nditsin. Tikoaá jñà ótsji íxile xi jncha ítjòn ya ni'ya ingo sinagoga, ko mejèn-la nga jñà kítsat'aà ítjòn ímixa k'e nga kjèn xita ñánda tjín s'eí. ⁴⁷Faá'an ni'ya-la íchjín ka'àn xi jye k'en x'in-la. Ikjoàn 'ñó ndojò fiko ochikon-la nga mejèn-la nga bitsajna'ma nga mì jcha-la mé kjoa xi s'ín. Jñà xita koi isaá tse kjo'in s'e-la.

Ton xi kitsjaà kjoṭjò chjoón ka'àn xi 'ñó ima

(Marcos 12:41-44)

21 ¹Jesús k'e nga kiskoòtsejèn, kijtseè xita nchiná xi 'ñó tjín-la ton nga nchibítsajnaya ton-la ya kaxa ñánda sinchá ton kjoṭjò-la Nainá. ²Tikoaá kijtseè jngoè chjoón ka'àn xi 'ñó ima nga tsibítsajnaya jò ndí ton xi chibachjí chjí-la. ³K'eé kitsò:

—Xi kjoa kixi, k'oaá xán-nò, chjoón ka'àn ima jè, isaá tse ton kòbíjna mì k'oaá-ne ngats'iì xita xi i'nga. ⁴Ngats'iì xita koi xi tjín-la ton, koií tsjá-la Nainá jè xi ningui-la, tanga jè chjoón ima, kátsjá yijeé ton xi tjín-la xi tímajchá-ne.

K'e nga kiichja Jesús it'aà ts'e ingo kó s'ín tjínè-la nga kixoña

(Mateo 24:1-2; Marcos 13:1-2)

⁵Tikoa nchijoóya i'nga-ne xita xi nchikotsejèn-la ingo ítjòn nga ndaà kjoàn ndajo-la; tikoa ndaà kjoàn tsojmì xi kitsjaà kjoṭjò-la Nainá jñà xita. Jesús kitsò-la:

⁶—Kjoíí nacherjein k'e nga jñà ndajo ko tsojmì xi ndaà kjoàn xi chitsejèn-là, níí tí jngoè siyijòsòn-la xíkjín, kixoña yije-né.

Seña xi s'e k'e nga nchrobá machraña nacherjein nga kjoehet'aà isò'nde

(Mateo 24:3-28; Marcos 13:3-23)

⁷K'eé kiskònangui-la kitsò-la:

—Maestro, ¿mé nacherjein-ne nga okoma kjoa koi? ¿Mé seña xi s'e k'e nga jye kochraña nga k'oas'ín koma kjoa koi?

⁸Jesús kitsò:

—Tikindaa yijo-nò nga mì yá xita xi skónachan-nò. Kjìn xita kjoíí xi 'ín ts'an siikjeén; kitso: “'An-ná xi Cristo, [nga 'aán kisikasén-na

Nainá]”, tikoá k̄itso-nò: “Jyeé t̄jna chrañà n̄achrjein nga 'an kot̄ixoma.” Kì k̄iì onguít̄jngui-là. ⁹K'e nga kiná'ya kjoa ts'e kjojchán, kjoasii, k̄i tsakjoòn-jèn; mochjeén-né nga k'oas'ín koma ít̄jòn t̄nga kj'eè tsà jè n̄achrjein nga kjoehet'aà.

¹⁰Kitsò-isa-la:

—Naxandá skaàn-kjoò xi kj'eíí naxandá. Koa x̄itaxá koìts'ia nga skaàn-kjoòko x̄itaxá xi kj'eíí naxandá. ¹¹Ndaà jchán k'oa ch'ón xkón; xk̄i xi ján naxandá s'e k̄jinchrá k̄o ch'in xi 'ñó kjan. Ján ngajmiù jcha-la kjojkón xi ch'o t̄jín k̄o xi ch'o kjoàn.

¹²Tanga jñò, ít̄jòn t̄soba'ñò-nò x̄it̄a; k̄j̄it̄jnguikeè-nò k̄j̄iko-nò ya ni'ya ingo sinagoga nga ya sindaàj̄iìn. Skinìs'en-nò ndayá; k̄j̄iko-nò it'aà ts'e x̄itaxá ít̄jòn k̄o ts'e gobernador, tà koií kjoa-la nga mokjeíín-nò it'aà ts'an.

¹³K'e nga k'oas'ín komat'ioòn, jè hora nga kénajmí-là x̄it̄a xi it'aà ts'an. ¹⁴K'oaá s'ín t'è-là takòn, k̄i tà ch̄j̄à ít̄jòn nik̄itsjeèn kó kixón nga kinókjoaa nga kinchakoo yijo-nò, ¹⁵koií kjoa-la nga 'an, tsjaà-nò 'én tikoá tsjaà-nò kjoa k̄j̄in-takòn kó s'ín kinókjoaa mé-ne nga jñà x̄it̄a kondra-nò mikii siikijne-nò k'e nga chibàkjoò. ¹⁶Skanda jñà siingatsja-nò xi na'èn-nò, 'ndsè, xinguioo k̄o amigo-nò, tikoá siik'en i'nga-nò. ¹⁷Ngats'iì x̄it̄a isò'nde koj̄tikeé-nò xi kjoa ts'an. ¹⁸Tanga nijngòò tsjaskoò chija. ¹⁹Jè xi k̄ichikjoa-la kjo'in, k̄ijnakon inima-la!

²⁰'K'e nga jchaa naxandá Jerusalén nga kitseè jngòò itjandiì-la soldado, k'oaá s'ín t̄j̄iìn-nò nga jye kjòchrañà nga jngòò k'a kjoehesòn yije mé xi t̄j̄ín. ²¹Jñà x̄it̄a xi t̄tsajna Judea, kàtanga, kàt̄j̄i ñánda nindoò choòn; jñà xi t̄tsajna Jerusalén, kàtit̄jok̄aj̄iìn naxandá, jñà xi ján t̄tsajna campo, k̄i t̄i k̄iì nchrobá-ne j̄iìn naxandá-la. ²²Koií kjoa-la nga n̄achrjein ts'e kjo'in-né mé-ne nga k̄itasòn yije-ne koni s'ín t̄ichj̄a Xojon xi t̄j̄it'aà 'Én Tsjeè-la Nainá. ²³J̄ima xó-ne jñà íchj̄ín xi ki'ndí 'ya k̄o xi ixti xó nchisíkaki jñà n̄achrjein koi, nga 'ñó tse kjo'in s'e it'aà nangui! Xi kjoajti-la Nainá, tse kjo'in koì'nè-la x̄it̄a naxandá Israel. ²⁴T̄j̄ín x̄it̄a xi k̄ich̄a machit̄j̄in kiyá-ne; tikoaa t̄j̄ín xi kj'eíí nangui k̄j̄iko preso jñà x̄it̄a kjojchán. Jñà xi mìtsà x̄it̄a judío, 'ñó ch'o siiko nga skoetoòn jñà x̄it̄a naxandá Jerusalén; jñà kot̄ixoma skanda k'e nga k̄itasòn n̄achrjein-la x̄it̄a koi.

K'e nga kjoíí ìjngòò k'a-ne Ki'ndí-la X̄it̄a

(Mateo 24:29-35, 42-44; Marcos 13:24-37)

²⁵'Ikjoàn jcha-la jè ts'oií, sá k̄o ni'ño nga kotsejèn-la seña xi ch'o kjoàn. I it'aà nangui, ngats'iì x̄it̄a 'ñó tsakjón nga k̄j̄i'nchré-la nga 'ñó kjone nga

fi nchrobá ndáchikon. ²⁶ Jñà xit̄a ch̄iba-l̄a kiyáya-né nga tsakjón k'e nga skoe kjoa xi komat'in isò'nde. Skanda jñà ni'ño xi t̄jín ngajmiì kijtiyaá-la. ²⁷ Ikjoàn skoe-na xit̄a xi Ki'ndí-la Xit̄a xan-la yijo-na nga kjinchrobãjñàa ijìin ifi. Tseé nga'ño kō kjoajeya kjoikoaa. ²⁸ K'e nga kots'ia kjoa koi nga k'oas'ín koma, kixi t̄inchaà, ch̄jímì'ngaà skoò, tsja t'è-là inima-nò, chíñakjoaa nga jyeé kjòchrañà nachrjein nga jñò kitsajnandeí-nò.

²⁹ K'eé tsibénojmí jngòò-l̄a kjoa xi mangàsòn; kitsò-l̄a:

—Chítsejèn-là yá toò iko, ngats'iì yá xi t̄jín. ³⁰ K'e nga jye bíts'ia nga bíjts'én xka-l̄a yá, jyeé 'yaà nga nchrobá machrañà chon ndobá. ³¹ K'oaá t̄is'ín t̄jín, k'e nga jchaà nga k'oas'ín tíma kjoa koi, k̄atasijìin-nò nga jye t̄jnat'aà chrañà-nò nachrjein nga jchaà kó s'ín otíxoma Nainá.

³² 'Xi okixi, k'oaá xán-nò: Mikìi kiyá xit̄a xi t̄jín nachrjein koi skanda kóni nga jye k̄itasòn yije jñà kjoa koi. ³³ Jè ngajmiì kō isò'nde kjoehet'aà-né, t̄anga jñà 'én-na mikìi kjoehet'aà; k̄itasòn-né.

³⁴ 'T'een kind̄a yijo-nò; mikìi biì'nde nga sítajaajìin inima-nò jñà kjoa xi ch'o t̄jín koni kjoa ch'i, kjoa chrjá'a, kō kjoa xi nikájnoò i isò'nde. Tsà k'oas'ín s'een, mikìi titsajnandaà jè nachrjein k'e nga 'an kjoiaa ijngòò k'a; tà n̄iton kjoíi nachrjein, skanè-nò koni jngòò ch'an. ³⁵ K'oaá s'ín komat'in ngats'iì xit̄a xi t̄jín nga t̄jtsa isò'nde. ³⁶ Jñò, ndaà t̄jtsajna, t̄itsi'ba kijndà nga kjit'aà nachrjein mé-ne nga s'e-nò nga'ño nga koma kitjojñòò ngats'iì kjo'in xi k'oas'ín koma, t̄ikoa mé-ne nga mikìi kosobà-nò nga k̄incha nguixkōn Ki'ndí-la Xit̄a.

³⁷ K'e nga nachrjein, Jesús, yaá tsakóya ya nditsin ingo ítjòn. K'e nga majñò yaá fisikjáya ya nindoò xi 'mì Yá Olivo. ³⁸ Kjìn xit̄a naxandá, f'iìkon ya nditsin ingo ítjòn nga xkì tajñòya; f'iì 'nchré-l̄a mé 'én xi okóya.

Kiís'ín tsohótsji'nde-l̄a xit̄a kondra-l̄a Jesús nga tsoba'ño

(Mateo 26:1-5, 14-16; Marcos 14:1-2, 10-11; Juan 11:45-53)

22 ¹ Jyeé tímachrañà nachrjein nga bitjo s'eí Paxkō k'e nga kjèn inchrajín xi tsjìn-l̄a na'yo san jñà xit̄a judío. ² Jñà xit̄a sko-l̄a no'miì kō xit̄a xi okóya kjotíxoma-l̄a Nainá xi kiskìi Moisés, nga tsakjón-l̄a xit̄a naxandá, tsohótsji'nde-l̄a kó s'ín s̄ikō Jesús nga s̄ik'en.

³ Jè xit̄a neíí jahas'en-jìin inima-l̄a jè Judas xi t̄ikoa Iscariote 'mì, xi ya itjojìin ts'e xit̄a xi tejò ma-ne xi tsajmeiìkō Jesús. ⁴ Judas, kiikákō jñà xit̄a sko-l̄a no'miì kō xit̄a sko-l̄a xi s̄ikinda ingo ítjòn nga tsajoóya-ne kó s'ín s̄iingatsja Jesús. ⁵ Jñà xit̄a koi, tsjaá komà-l̄a; tsibindaajìin nga ton

tsjá-la. ⁶ Judas, kòkjeín-la, ikjoàn tsohótsji'nde-la kó s'ín s̀ingatsja Jesús nga mikì skoe j̀nà xita naxandá.

K'e nga jè Jesús tsakjèn-ko xita xi kota'yàt'aà-la

(Mateo 26:17-29; Marcos 14:12-25; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

⁷ Ijchò nachrjein-la s'eí ts'e inchrájin xi tsjin-la na'yo san, k'e nga k'oas'ín tjínè-la nga biyaà orrè xi bíxteèn jní-la xi it'aà ts'e s'eí Paxko.

⁸ Jesús kisikasén Pedro ko Juan, kitsò-la:

—Tanguió kındaà tsojmì xi kjoa ts'e s'eí Paxko mé-ne nga kichiaá.

⁹ J̀nà xita-la kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Nánda mejèn-lè nga konguí kındaà-jen?

¹⁰ Jesús kitsò:

—K'e nga kitjás'en-j̀noè naxandá, ya skakjoè jngod xita x'in xi 'yajen jngod nisa nandá. Tanguítjingui-là skanda ya nánda kjoahas'en ni'ya.

¹¹ Kot'in-là nei-la ni'ya: “Jè Maestro k̀onangui: ¿Nánda t̀jna cuarto-la ni'ya nánda kókjen-koaa xita xi kota'yàt'aà-na ts'e s'eí Paxko?” ¹² Xita jè, kòkò jngod-nò cuarto xi tiyà kji xi jye ndaà choòn xi ya t̀jnasò'nga ni'ya. Ya tındaà nga kichiaá.

¹³ J̀nà xita koi, kiì; k'oaá s'ín kisakò-la koni s'ín kitsò-la Jesús. Yaá tsibíndaà tsojmì xi kòkjen kjoa ts'e s'eí Paxko.

¹⁴ K'e nga ijchò hora nga kòkjen, Jesús tsibijnat'aà ímíxa ko xita-la xi tsibíxaya-la. ¹⁵ Kitsò-la:

—¡Nó tsìkítsjeèn nga mejèn-na kókjen-ko-nò ts'e s'eí Paxko nga tikj'eè fi-na kjoa biyaà! ¹⁶ K'oaá xán-nò nga mì tì kiì kókjeen-na s'eí Paxko skanda k'e nga kítasòn yije kjoa ts'e s'eí Paxko j̀nà nachrjein k'e nga Nainá kotìxoma.

¹⁷ K'eé kiskoé jngod chitsín, kitsjaà-la kjondaà Nainá, kitsò:

—Chjóé, tika'bí-là xinguiqo; ¹⁸ k'oaá xán-nò nga mì tì kiì ski-na vino skanda k'e nga kotìxoma Nainá.

¹⁹ Ikjoàn kiskoé inchrájin, kitsjaà-la kjondaà Nainá, kisixkoaya, kitsjaà-la xita-la, kitsò:

—Inchrájin jè, yijo-na-né nga 'aán kiyá ngajo-nò. K'oa tís'ín t'een nga tixkoaya inchrájin, mé-ne nga koiìtsjeèn-nò xi it'aà ts'an.

²⁰ K'e nga jye tsakjèn, k'oaá tís'ín kis'iìn; kiskoé chitsín, kitsò:

—Chitsín jè, jè-né xi kjoa xitse xi bindaàjiin-ko-nò xi it'aà ts'e jní-na xi xíxteèn xi kjondaà tsajòn nga makixiya kjoa. ²¹ Í t̀jnat'aàko-ná ímíxa, jè xita xi s̀ingatsja-na it'aà ts'e xita kondra-na. ²² Xi okixi, 'an xi

Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tjinè-na nga kiyá. Tanga, jima xó-ne jè xita xi siingatsja-na!

²³ Jñà xita-la tsibíts'ia nga kiskònangui-la xíkjín, kitsò:
—¿Yá-né xi k'oas'ín siingatsja?

Yá-né xi tíjna ítjòn

²⁴ Jñà xita-la tsajoókjoè xi kjoa ts'e yá-né xi tíjna ítjòn. ²⁵ Jesús kitsò-la:

—Jñà xitaxá ítjòn-la xi mitsà xita judío, 'ñó beètòon xita naxandá-la, tanga jñà xitaxá koi, tsò-né nga ndaà xita. ²⁶ Tanga jñò, mìkii k'oas'ín s'een. Jè xi tíjna ítjòn, isaá nangui kàtjina; jè xi otíxá, tà saá jè kàtama chi'nda. ²⁷ ¿Yá-né xi tíjna ítjòn? ¿A jè xi bijnat'aà ímixa, o xi jè xi bíya tsojmi? ¿A mitsà jè xi bijnat'aà ímixa? Tanga i'ndeí, mìkii k'oas'ín koma. 'An, tijnajiin-nò koni jngòè xita chi'nda xi síxá-nò.

²⁸ Skanda kó-ne nga tàts'en-la kjoa, jñò-nò xi titsajnakò kjit'aà-ná nita mé kjoa xi tímat'ian. ²⁹ Koií kjoa-la nga 'an siingatsja-nò kjotíxoma nga jñò kotíxomaà koni s'ín kisingsatsja-na Nainá xi Na'èn-na, ³⁰ mé-ne jñò, ya kichioè tikoa s'ioo ya it'aà ímixa-na ñanda tihotíxoma, tikoa ya kitsajnasòn íxile ts'e kjotíxoma nga jñò, kíndaàjiin-la xita xi tejò tje-la ts'e naxandá Israel.

'Én xi kiichja Jesús nga jè Pedro kjó'mat'in

(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Juan 13:36-38)

³¹ Kiichja-isa Na'èn-ná, kitsò:

—Simón, Simón, jè xita neí kisiyé'nde nga mejèn-la 'ñó skót'aà-nò. K'e nga skót'aà-nò, yaá jcha-la yá-né xi ndaà kò xi mìkii ndaà, koni s'ín niko trigo nga matsjeè.

³² Tanga 'an, tsibítsi'batjì-lè mé-ne nga mì jchijat'aà-lè nga mokjeín-lè xi it'aà ts'an. K'e nga jye síkátjifaya-ne xi it'aà ts'an, tisikoií xinguii nga kixi kítsajna.

³³ Simón kitsò:

—Na'èn, tijnandaà-ná nga kjíko-lè nas'ín ndayá k'oín, nas'ín skanda kiyáko-lè.

³⁴ Jesús kitsò-la:

—Ngaji Pedro, k'oaá xan-lè, i'ndeí, jàn k'a k'oa sí nga mìkii yaxkon-ná k'e nga tikj'eè kjindáya kóxtí.

K'e nga jye kjòchraña nàchrjein nga k'oi-la kjo'in Jesús

³⁵ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—K'e nga kisikasén-nò nga tsanguió nìka'bió 'én-na nga mìkiì kich'à ton, mìkiì kich'à chijtsa, mìkiì xòxté kitsjaya, ¿mé xi kisìchjaàt'aà-nò?

Jña xita kitsò:

—Nimé-jèn.

³⁶ K'eé kitsò-la:

—I'ndeì, jè xi tjin-la chijtsa ton, kàtakjoé; tìkoa jè xi tjin-la na'ya kàtakjoé; kò jè xi tsjin-la kichà ndojò, kàtatjina nàchrokisòn-la koa kàtatse kichà-la. ³⁷ K'oaá xán-nò nga tjinè-la nga kítasòn koni s'ín tíchja Xojon xi tjit'aà 'Én Tsjeè-la Nainá xi it'aà ts'an nga tsò: “K'oaá s'ín skoe-ikon koni jngoò xita xi mìkiì ndaà s'ín.” Koni s'ín tíchja 'Én Tsjeè-la Nainá xi it'aà ts'an, kítasòn yiye-né.

³⁸ Jña xita-la kitsò:

—Na'èn, kjioò jò-najen kichà ndojò ijndé.

Jè Jesús kitsò:

—Kàtje kjoa.

K'e nga jè Jesús tsibítsi'ba ya nindoò Yá Olivo

(Mateo 26:36-46; Marcos 14:32-42)

³⁹ Jesús kii nga kiichjat'aà-la Nainá ya ñánda 'mì nindoò Yá Olivo koni s'ín s'ín kjit'aà; ikjoàn kiitjingui xita xi kota'yàt'aà-la. ⁴⁰ K'e nga ijchò i'nde jè, kitsò-la xita-la:

—Tìtsi'ba-là Nainá mé-ne nga mì jé skajñoò.

⁴¹ K'eé tsasit'aà xìn chiba-la koni kji saté jngoò ndajo k'e jngoò xita osén. Tsasèn-xkó'nchi, ikjoàn kiichjat'aà-la Nainá. ⁴² Kitsò:

—Na'èn, tsà mejèn-lè, chjaàxìn-ná kjo'in jè; tanga mìtsà jè kítasòn 'én-na, jè kàtabitasòn tsiji.

⁴³ K'e nga tíchjat'aà-la Nainá tsatsejèn jngoò àkjale-la Nainá xi inchrobà-ne ngajmii nga kitsjaà-isa-la nga'ño. ⁴⁴ Nga tse kjo'in tísíkjeiín inima-la, isaá 'ño kiichjat'aà-la Nainá; chiba-la kitjoòndá-né, jè ndátsjèya-la xi chixòt'aà nanguì, jní kjoàn.

⁴⁵ K'e nga jye kiichjat'aà-la Nainá, kii ijngoò k'a-ne ñánda títsajna xita xi kota'yàt'aà-la. Tanga k'e nga ijchò, jyeé kjiyijòfè, koiì kjoa-la nga 'ño 'on ma-la inima-la. ⁴⁶ Kitsò-la:

—¿Mé-ne titsayijòfè-nò? Tísítjeen, títisi'ba-là Nainá mé-ne nga mì jé skajñoò.

Kíí komà k'e nga kindobà'ño Jesús

(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Juan 18:2-11)

⁴⁷ Tákó tìk'eé tíchja-isa Jesús, kjìn xítà ijchò; jè tsó'ba ítjòn Judas, xi yà itjojiìn ts'e xítà-là Jesús xi tejò ma-ne. K'e nga ijchò, kíi kasít'aà chraña-là Jesús nga kiskine'a. ⁴⁸ Jè Jesús kitsò-là:

—Ngaji Judas, ¿a k'oaá s'ín tà jngoò kjoa xi chine'aá nìngatsja-ná 'an xi Kí'ndí-là Xítà xan-là yijo-na?

⁴⁹ Jñà xítà-là xi i'nga, k'e nga kijtsee kjoa xi komat'in Jesús, kitsò:

—Na'èn, ¿a mejèn-lè nga kich'on-jen kichà ndojò?

⁵⁰ Jngoò xítà-là Jesús tsajá-là kichà ndojò jè chí'nda-là no'miì ítjòn, tsatet'aà líká kixi-là. ⁵¹ K'eé kitsò Jesús:

—¿Kí k'oaá níkoò, kàtje kjoa!

Íkjoàn tsohót'aà-là tsja líká-là; nìtoón kjòndaà-ne. ⁵² K'eé kitsò-là jñà xítà xi j'ìkjaá xi xítà sko-là no'miì kò xítà xi síkinda ingo ítjòn kò xítà jchínga:

—¿Mé-ne k'oas'ín kà'nè-nò nga kichà machítin kò yá kich'à koni tsà jngoò xítà chíjé kòf'ìchjaà? ⁵³ Nachrjein inchijòn tsohótijnako-nò yà ndítsin ingo ítjòn; ¿mé-ne nga mìkìl yà kindobà'ño-ná? Koií kjoa-là nga jè hora jè nga jñò choòn, tsajòn-nò k'e jè xítà neíí tíhotíxoma.

K'e nga jè Pedro mìkìl tsibénojímí nga beèxkon Jesús

(Mateo 26:57-58, 69-75; Marcos 14:53-54, 66-72; Juan 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Jesús, kitsobà'ño xítà, kíiko ní'ya-là no'miì ítjòn. Jè Pedro, tà kjiìn tà kjiìn tsajmeètjingui-là. ⁵⁵ Yà jngoò osen ndítsin, jñà xítà tsibítse jngoò ní'ín, íkjoàn tsibítsajna'ngui jngoò itjandì. Tìkoá jè Pedro tsibìjnajiìn-là xítà. ⁵⁶ K'eé jngoò chjoón chí'nda kijtseèxkon Pedro nga tíjna'ngui; kiskod'an, kitsò:

—Xítà jè, tíkoá yá tsóhoko Jesús.

⁵⁷ Tanga jè Pedro tsoho'mat'in-né, kitsò:

—Ngaji chjoón, xítà jè, mìkìl bexkoan.

⁵⁸ Xi komà ìjngoò tjò, nguì jngoò xítà kijtseèxkon Pedro, kitsò-là:

—Tìkoá ngaji, yá tjaàkoií Jesús.

K'eé kitsò Pedro:

—Ngaji x'ìin, mìtsà yà tsòhokoaa.

⁵⁹ Nga komà iskan, tjin-la tsà jngoò hora, tikoáá 'nó okitsò nguì jngoò xita:
—Kixíí kjoa, xita jè, yaá tsóhoko, tikoáá yaá i'nde-la Galilea.

⁶⁰ Pedro kitsò:

—Ngaji x'in, mìkii be mé 'én xi ko'mi-la.

Tik'eé-ne tíchja Pedro kiskindàya kóxtí. ⁶¹ Kisikátjifaya Na'èn-ná Jesús, kiskoòtsejèn-la Pedro. K'eé tsibítsjeèn-la Pedro 'én xi kitsò-la Na'èn-ná Jesús nga kitsò-la: “Jàn k'a k'oa sí nga mìkii yaxkon-ná k'e nga tikj'eè kjindáya kóxtí.” ⁶² Jè Pedro, k'eé itjo ni'ya, ikjoàn 'nó jchán kiskindàya nga 'on komà-la inima-la.

Kós'ín kiichja xita xi kisìsobà-la Jesús

(Mateo 26:67-68; Marcos 14:65)

⁶³ Jnà xita xi nchisíkinda Jesús, kisìsobà-la tikoá tsajá-la. ⁶⁴ Tsibíchjoà xkon, ikjoàn kiskònangui-la, kitsò-la:

—¡Koatìn-nájen yá xi tí'beé-lè!

⁶⁵ Kjin kjoa tjin-isa xi kj'eíí xi 'nó 'on kitsò-la.

K'e nga kiiko Jesús nánanda tíjna xitaxá ítjòn ts'e xita judío

(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Juan 18:19-24)

⁶⁶ K'e nga kis'e isén, kjòxkóya jnà xita jchínga ts'e xita judío, xita sko-la no'mii ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés; kiiko Jesús ya nánanda maxkóya jnà xitaxá ítjòn; ikjoàn kiskònangui-la, kitsò-la:

⁶⁷ —Koatìn-nájen, ¿a ngaji-né xi Cristo, [xi xó kisikasén-lè Nainá], o xi majìn-né?

Jesús kitsò:

—Tsà k'oa xán-nò: “'An-ná”, mìkii kòkjeiín-nò. ⁶⁸ Tsà 'an skònangui-nò, jnò, mìkii kìnókjoaa tikoáá mìkii s'ikíjnandeíí-ná. ⁶⁹ Jyee ijchò hora-la nga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na yaá kótijnat'aà kixi-la Nainá xi 'nó tse nga'nó tjin-la.

⁷⁰ Ngats'iì xita kitsò:

—¿A ngaji-né xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè?

Jesús kitsò-la:

—Jnò sobà xi obixón nga 'an-ná.

⁷¹ K'eé kitsò jnà xita:

—¿Yá xita xi mochjeén-isa-ná xi tsja 'én? Jnà sobá titsana'ya-lá koni s'ín tíchja-ne tso'ba.

K'e nga kiiko Jesús ñánda tíjna Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Juan 18:28-38)

23 ¹Tsásítjen ngats'iì xítà, kiiko Jesús ñánda tíjna Pilato. ²K'e nga ijchòko nguixkon Pilato, jñà xítà tsibíts'ia nga tshóngui, kitsò: —Xítà jè, kjòtsji-najen nga kj'eíí ndiyá fiko naxandá-ná. Tsò-né nga mì xó kii kichjítjía tsojmì xi it'aà ts'e César, xítaxá ítjòn ts'e Roma; tikoáá tsò-né nga jè xó xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá] nga xítaxá ítjòn kájna.

³Jè Pilato kiskòngui, kitsò-la:

—¿A jì-né xi xítaxá ítjòn-la jñà xítà judío?

Kitsò Jesús:

—Ngajíí xi k'oa si nga 'an-ná.

⁴Pilato kitsò-la jñà xítà sko-la no'miì ko xítà naxandá:

—Nimé jé xi matsji-na it'aà ts'e xítà jè.

⁵Tanga jñà xítà, ìsáá 'ñó kiichja nga tshóngui, kitsò:

—Kj'eíí s'ín okóya-la xítà naxandá nga ótsji-la kjoasì. Tsibíts'ia-ne nangui Galilea, kóhokji nangui Judea, skanda i Jerusalén.

K'e nga kiiko Jesús ñánda tíjna Herodes

⁶K'e nga kii'nchré Pilato jè 'én xi tsò, Galilea, kiskòngui-la xítà: ¿A yaá i'nde-la? ⁷K'e nga kis'enojmí-la nga ya i'nde-la, kisikasén-la jè xítà xi tíjna xítaxá ítjòn Galilea xi 'mì Herodes; jñà nachrjein koi, tikoáá ján tíjna naxandá Jerusalén. ⁸Herodes, k'e nga kijtseèkon Jesús, 'ñó tsja komà-la nga kjòtseé mejèn-la nga skoèkon, nga jyeé kjìn kjoa kii'nchré xi it'aà ts'e. Mejèn-la skoe jngod kjojkón xi s'ín. ⁹Kjìn skoya kjoa kiskòngui-la, tanga jè Jesús, nijngod 'én kiichja. ¹⁰Tikoáá yaá títsajna jñà xítà sko-la no'miì ko xítà xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés nga 'ñó nchihóngui. ¹¹Jè Herodes ko soldado-la tsachrjekàngui-né; kisikákjá nikje xi 'ñó ndaà kjoàn koni ts'e xítaxá ítjòn nga kisìsobà-la; ikjoàn kisikasén ìjngod k'a-la jè Pilato. ¹²Nachrjein jè, tsajoóndaà-ne jè Pilato ko Herodes; k'e nga sa ítjòn, kondraá títsajna-la xíkjín.

K'e nga kitjoònè kjoa Jesús nga kiyá

(Mateo 27:15-26; Marcos 15:6-15; Juan 18:39-19:16)

¹³Pilato tsibíxkóya jñà xítà sko-la no'miì ko jñà xítaxá, ngats'iì xítà naxandá, ¹⁴kitsò-la:

—Jñò, kinikasén-ná x̄ita jè nga onguiòd; bixón-nó nga kjoasì ótsji-la x̄ita naxandá; tanga 'an, kiskònanguí-la nga nguixkoòn; ngats'ii 'én xi 'bioò, nímé jé sakó-na it'aà ts'e.

¹⁵ T̄ikoáá jè Herodes, kisikasén ìjngòd k'a-na x̄ita jè nga nímé jé kisakòt'aà-la. Tsjìn-la jé nga kiyá. ¹⁶ Tsjaà-la kjo'in, ìkjoàn siikjñandeíí-na.

¹⁷ K'oaá s'ín t̄jñè-la, k'e nga bitjo s'eí Paxko, bijnandeíí jngòd x̄ita xi ndayá títsajna'ya. ¹⁸ Tanga jñà x̄ita naxandá, tà jngòd jtaá kiì ngats'ii, kitsò:

—¡Kàtiyaà Jesús; t̄ikjñandeíí-nájen Barrabás!

¹⁹ Barrabás, ndayá t̄jna koií kjoa-la nga x̄ita naxandá Jerusalén kisikjaán-kjoò t̄ikoa x̄ita kisik'en jngòd. ²⁰ Pilato, mejèn-la nga siikjñandeíí Jesús; ìjngòd k'a kiichja-la x̄ita naxandá. ²¹ Tanga jñà x̄ita naxandá, isaá 'ñó kiichja, kitsò:

—¡Tjat'aà krò! ¡Tjat'aà krò!

²² Xi ma-ne jàn k'a kitsò-la x̄ita naxandá:

—¿Mé jé xi tsohótsji, mé-ne kiyá-ne? 'An, nímé jé sakó-na xi it'aà ts'e nga kiyá. T̄ikoáá-ne tsjaà-la kjo'in, ìkjoàn siikjñandeíí-na.

²³ Siì kis'iìn x̄ita, 'ñó kiichja nga mejèn-la krò sit'aà Jesús. Koií kjoa-la nga 'ñó chja x̄ita naxandá ko x̄ita sko-la no'miì, kisikijne nga kisikitasòn Pilato. ²⁴ Jè Pilato kitsjaà okixi nga kàtitasòn koni s'ín s̄jé x̄ita naxandá. ²⁵ Kisikjñandeíí Barrabás, x̄ita xi xó k'oas'ín kisijé-ne naxandá xi t̄jna'ya ndayá nga kjoasì tsohótsji koa x̄ita kisik'en. Ìkjoàn kisingatsja Jesús nga k'oas'ín kàtasiko koni s'ín mejèn-la.

K'e nga kisit'aà krò Jesús

(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Juan 19:17-27)

²⁶ K'e nga kiiko Jesús nga kiì sík'en it'aà krò, kitsobà'ñó jngòd x̄ita xi tínchrobá-ne rancho-la xi 'mì Simón xi ya ì'nde-la ñánda 'mì Cirene; jé kisik'ajen krò nga kiitjinguiko-la Jesús.

²⁷ Kjin x̄ita naxandá t̄jngui-la, t̄ikoáá kjin íchjín t̄jngui-la xi kjindáyakeè nga mahimakeè kjoa xi tímat'in Jesús. ²⁸ Jesús, kisikátji, kiskòtsejèn-la, kitsò:

—Íchjín xi Jerusalén tsajòn, ki 'an chihindáyachaà-ná, chihindáyachaà yijo-nò ko ts'e ìxti-nò. ²⁹ Kijchò nachrjein k'e nga tse kjo'in s'e nga k̄itso x̄ita: “Mé tà ndaà-la jñà íchjín xi 'ndi, xi tsjìn-la ìxti, xi mikii ki'ndi tsi'beé, xi mì ìxti kisikaki nga isaá chiba siikájno.” ³⁰ Ìkjoàn koit̄s'ia nga k̄itso-la nindoò: “¡Kàtakaànè-najen!” K'oa ti k̄itso-la chrjangui-la nindoò:

“¡Tijtsa'nde-nájen!”³¹ 'An, koni jngòè yá xkoén, tanga 'ñó ch'o síko-na xita; jñò xi xita Jerusalén tsajòn, isaá tà 'ñó ch'o síko-nò xita koni jñà yá kixì.

³² Tikoá kiiko jò xita xi tse jé tjín-la nga tikoá krò kiyát'aà. ³³ K'e nga ijchòko ya i'nde ñánda 'mì I'nde Sko Mik'en, tsasíjnat'aà krò Jesús ko xita xi jò ma-ne, jñà xi tse jé tjín-la; jngòè, tsasíjnat'aà nga kixi-la koa jngòè, tsasíjnat'aà nga ngaskón-la. ³⁴ K'eé kitsò Jesús:

—Na'èn, tijchàat'aà-la; mikiì beè mé kjoa xi s'ín.

Ijjoàn jñà soldado kisiskáko nikje-la Jesús nga kisika'bí-la xíkjín yá ts'e koma. ³⁵ Jñà xita naxandá nchikotsejèn-la; tikoá jñà xitaxá ítjòn nchisísobà-la, nchitsò:

—Xita xi kjeíí tsachrjetjì kjo'in; tsà kixi kjoa nga jè xi Cristo xi xó k'oas'ín jaàjìin-ne Nainá, kàtsachrjetjì kjo'in yijo-la.

³⁶ Tikoáá jñà soldado kisísobà-la Jesús. Ijchò kinchat'aà chraña-la; kitsjaà-la nandá vinagre nga síkii. ³⁷ Kitsò-la:

—Tsa jì-né xi xitaxá ítjòn-la xita judío, tikíjnandeíí yijo-lè!

³⁸ Tikoá tjít'aàsòn-la skò krò xi 'én griego, 'én latín, ko 'én hebreo xi tsò: “Jè jèè xi Xitaxá ítjòn-la xita judío.”

³⁹ Jñà xita xi tse jé tjín-la xi tikoá ya tjohónguit'aà krò, jngòè xi 'ñó 'nga kiichjako Jesús, kitsò-la:

—Tsa jì-né xi Cristo [xi xó kisikasén-lè Nainá], tikíjnandeíí yijo-lè tikoá tikítsajndeíí-nájen!

⁴⁰ Jè xita xi ijngòè tsohótiko xíkjín, kitsò-la:

—¿A mì tsakjoòn-la Nainá nga ngásòn kjo'in titsanìkjaán? ⁴¹ Xi okixi, jñà ok'ín-ná nga síkjaán kjo'in nga kichjiá jé-ná, koi kjoa-la nga 'ñó ch'o kí'né; tanga jè xita jè, nímé xi ch'o kis'iin.

⁴² K'eé kitsò-la Jesús:

—Tikítsjeèn-ná k'e nga jye kíts'ii nga kotixomai.

⁴³ K'eé kitsò Jesús:

—Okixíí xi xan-lè; i'ndeí, ján kijnako-ná ngajmiì ya i'nde ñánda 'ñó ndaà choòn.

K'e nga k'en Jesús

(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Juan 19:28-30)

⁴⁴ K'e nga ijchò nchisen, kòjñò nga tíjtsa isò'nde skanda xi jàn nga nguixòn. ⁴⁵ Jè ts'oi, kòjñò, koa jè nikje xi tjohóya jngohosen ingo ítjòn, jòya komà nga kixojndà. ⁴⁶ Jesús 'ñó kiichja, kitsò:

—¡Na'èn, ndseií bíjnaya iníma-na!

K'e nga jye okitsò, k'en.

⁴⁷ Jè xita sko-la soldado, k'e nga kijtseè kjoa koi koni s'ín komà, kijtseèxkón Nainá, kitsò:

—Kixí kjoa, xita jè, xita kixi-né.

⁴⁸ Ngats'iì xita xi chixoña nga nchikotsejèn, k'e nga jye kijtseè kjoa xi komà, kiì-ne ni'ya-la; kisijts'iìn-sòn inima-la nga 'ñó tse kjoaba kis'ejiìn inima-la. ⁴⁹ Ngats'iì xita xi beèxkon Jesús kò íchjín xi inchrobà-tjingui-la skanda ján Galilea, kjiìn jncha-ne nga nchikotsejèn-la.

K'e nga kisihiijìn Jesús

(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Juan 19:38-42)

⁵⁰ Tíjna jngodò xita xi 'mì José xi 'ñó ndaà xita, tikoáá xita kixi-né. Yaá i'nde-la ñánda 'mì Arimatea, jngodò naxandá xi chja-ne Judea. Tikoáá xá ítjòn tjín-la ts'e xita judío. ⁵¹ Jè José, tikoáá tíkoñaá-la nga mejèn-la skoé kó s'ín otíxoma Nainá; mikiì tjngodò-ikon koni s'ín tsajoóya-ne xitaxá xíkjín koni s'ín kisikò Jesús. ⁵² Kiìkon Pilato; kiì síjé'nde-la nga kjinchrobàkò yijo-la Jesús. ⁵³ Kiskónájen-t'aà krò; kisikájté jngodò nikje lino chroba. Ikjoàn kiì kíhiijìn. Kiskinis'en-ngui jngodò ngajo mik'en ñánda nga xó k'oas'ín kitáx'a-ne naxi. I'nde jè, ni saá jngodò mik'en sihiijìn. ⁵⁴ Nachrjein jè, víspera-la s'eí Paxkò-né; jye kjomeè bijchó hora nga kots'ia jè nachrjein níkjáya.

⁵⁵ Jñà íchjín xi tjikò kóni nga inchrobà-ne Galilea, kiìtjingui-la; kijtseèxkon ngajo mik'en kó s'ín kisijna yijo-la Jesús. ⁵⁶ K'e nga j'iì-ne ni'ya-la tsibítsajnandaà xkiì xi 'ñó ndaà jne kò xkiì na'yo. Ikjoàn kisikjáya íchjín jè nachrjein níkjáya, koni s'ín tíchja kjotíxoma.

Mé xi komà k'e nga jaáya-la Jesús

(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Juan 20:1-10)

24 ¹ Jè nachrjein nga tàts'en xomàna, 'ñó tajñòya kiì jñà íchjín ya ngajo mik'en ñánda kisihiijìn Jesús nga kiìkò xkiì jne xi tsibítsajnandaà nga kiixten-jno yijo-la Jesús; tikoá kjihijtako íchjín xi kj'eíí. ² K'e nga ijchò, kijtseè jè ndajo xi tíchjoàjto-la ngajo mik'en, xin kijna. ³ K'e nga jahas'en-ngui ngajo mì tì kiì kjòtsji-la yijo-la Na'èn-ná Jesús. ⁴ K'e nga nchisikájno íchjín koi, tà nitoón chinchat'aà jò-la xita x'in xi íkjá nikje xi ote ni'ín kjoàn. ⁵ Íchjín koi, tà kitsakjòn-la; chincha-ñiat'aà nangui. K'eé kitsò jñà xita x'in xi jò ma-ne:

—¿Mé-ne i binchaàtsjijiin-là mik'en jè xit̃a xi t̃jnakon? ⁶Mì t̃i yá t̃jín-ne ijndé, jyeé kòfaáya-la. T̃ikítsjeèn koni s'ín kitsò-nò k'e nga t̃isa tsibìjna Galilea, ⁷nga kitsò: “Mochjeén-né nga jè Ki'ndí-la Xit̃a, j̃nà kòngatsja xit̃a jé nga kòòt'aà krò t̃anga k'e nga kijchò jàn nàchrjein kjoaáya-la.”

⁸J̃nà íchjín koi, k'eé tsibítsjeèn-la koni s'ín kitsò Jesús. ⁹K'e nga j'iì-ne nga kii katsejèn-la ngajo mik'en, tsibénojmí-la j̃nà xit̃a xi tsibíxáya-la xi tejngòò ma-ne kò xit̃a xi i'nga. ¹⁰J̃nà íchjín koi, jè xi 'mì María Magdalena, Juana, María xi nea-la ma-ne Jacobo kò xi kj'eíí íchjín-ìsa; j̃nà xi ijchòkò 'én nga tsibénojmí-la j̃nà xit̃a xi tsibíxáya-la. ¹¹T̃anga j̃nà xit̃a-la Jesús, xi kjoa nit̃on, tà kjoaská komà-la; mìkii kòkjeíin-la 'én xi tsibénojmí-la j̃nà íchjín.

¹²T̃anga jè Pedro, tsangachikon, kii katsejèn-la ngajo mik'en; k'e nga kiskoòtsejèn-s'en ngajo, kijtseè nga tà j̃nà kjioò nikje xi kisijtéjiiin Jesús. Ikjoàn kii-ne ni'ya-la; tà kjòxkón-la kjoa xi komà.

Ndiyá Emaús

(Marcos 16:12-13)

¹³Tijè-ne nàchrjein, jò xit̃a xi kota'yàt'aà-la Jesús nchifi jngòò naxandá xi 'mì Emaús, xi t̃jín-la tsà tejngòò kilómetro skanda ján Jerusalén. ¹⁴Nga nchifi ya ndiyá, koií nchijoóya-ne ngats'iì kjoa xi komà. ¹⁵Nga nchijoónojmí t̃ikoá nchikjònangui-la xíkjín ijchòt̃jngui chraña-la xi tijè-ne Jesús xi taña tsoháhijtako. ¹⁶T̃anga j̃nà, k'oáá komà-la koni tsà tíchjoà xkòn, mìkii kijtseèxkon. ¹⁷Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé 'én xi ondaà chibàya-nò nga tjaàya ndiyá? ¿Mé-ne ba t̃jín-nò?

¹⁸K'eé kiichja Cleofas, kitsò:

—Ngats'iì xit̃a naxandá Jerusalén, tà j̃i t̃a jngòò-lè xi mìkii tíjiin-lè jè kjoa xi komà ján Jerusalén, j̃nà nàchrjein xi tsato.

¹⁹Jesús kitsò:

—¿Mé kjoa-ne?

J̃nà xit̃a koi kitsò-la:

—Kjoa ts'e Jesús xi Nazaret i'nde-la, jè xi kiichja ngajo-la Nainá; kis'eé-la nga'ñò, ma yijeé-la nit̃a mé kjoa-ne, nit̃a mé 'én-ne nga nguixkòn Nainá, nguixkòn ngats'iì xit̃a naxandá. ²⁰Xit̃a sko-la no'miì, kò xit̃axá tsajen, kisìngatsja xit̃a Romano nga kisik'en, tsohót'aà krò. ²¹Ngajen, titsachiñá-lajen, bixón-nájen tsà jè Mesías xi s̃ikítsajnandeíif-ne xit̃a naxandá Israel. T̃anga i'ndeí, jyeé t̃jín-la jàn nàchrjein nga k'oas'ín

komà kjoa koi. ²² Tìkooá t́jín i'nga íchjín xi t́tsajnajíin-najen, xi tajñòya kòfi katsejèn-la jè ngajo mik'en. K'e nga kòf'i-ne kàbincháxkón-najen nga kàbénojímí-najen ²³ nga mì xó kiì kàsakó-la yijo-la Jesús; t́kooa kàbeèxkon xó àkjalé xi kàtsò-xó-la: Jesús t́jnakon-né. ²⁴ K'ée kòfi i'nga xita xingui-jen xi kòfi katsejèn-la ngajo mik'en, k'ooá t́s'ín kàbeèxkon koni s'ín kàtsò jñà íchjín tanga jè Jesús, mì xó kiì kòbeè.

²⁵ K'ée kitsò Jesús:

—Mé tà tònɔ-nò t́kooa mé tà tájaàjiiin t́jín inima-nò nga mikii ndaà mokjeíin-nò kjoa xi kitsò jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá! ²⁶ ¿A mìtsà t́jiiin-nò? K'ooá s'ín t́jìnè-la Cristo, [xita xi xó kisikasén-ne Nainá], nga ítjòn sìkjeíin kjo'in, ikjoàn kjoahas'en ngajmii ñánda jeya kójna.

²⁷ Tsibénojímíya-la kó tsòya-ne koni s'ín t́ichja ngats'iì Xojon-la Nainá it'aà ts'e Cristo. Tsibíts'iaqo-ne xojon xi kiskii Moisés; ikjoàn tsibénojímíya-la ngats'iì xojon xi kiskii jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá.

²⁸ K'e nga ijchò ya naxandá ñánda nchifi xita koi, Jesús, k'ooá kis'iin koni tsà isa kjiin tífi. ²⁹ Tanga jñà xita koi, kjo'ño kis'iin-la nga kisikójna; kitsò-la:

—Tijnako-nájen; jyeé kjòhoxòn, jye kiskaàtjì ts'oi.

Jè Jesús, kòkjeíin-la; jahas'en ni'ya; tsibijnako. ³⁰ K'e nga jye t́tsajnat'aà ímixa, kiskoé inchrajín, kitsjaà-la kjondaà Nainá, kisixkooaya, ikjoàn kitsjaà-la jñà xita. ³¹ K'ée kitáx'a xkon; kijtseèxkon nga jè Jesús; tanga jè Jesús, tà kichijà-né nga nguixkon xita koi. ³² K'ée kitsò-la xíkjín:

—Koií-la kjoa-la nga ndaà kòmatsja-la inima-ná k'e nga t́hókonojmí-ná ya iya ndiyá nga t́bénojímí-ná kjoa ts'e Xojon-la Nainá.

³³ Mì tì kiì kiskoðñà-ne, kisikátji nitoón-ne nga kiì-ne Jerusalén; ijchò ijngoò k'a-ne jngoò ni'ya ñánda t́tsajnajt́in xíkjín xi tejngoò ma-ne ko xita xi kj'eií-isa. ³⁴ Jñà xita xi tejngoò ma-ne kitsò-la xíkjín:

—Kixíí kjoa, jyeé kòfaáya-la Na'è-ná Jesús; jyeé kòbeèxkon Simón.

³⁵ K'ée tsibénojímí jñà xita xi jò ma-ne kó s'ín komàt'in ya iya ndiyá koa kó s'ín komà nga kijtseèxkon Jesús k'e nga kisixkooaya inchrajín.

K'e nga jè Jesús tsatsejèn-jiiin osen ñánda t́tsajna xita xi kota'yàt'aà-la

(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Juan 20:19-23)

³⁶ Tákó t́k'ée nchichja-isa nga nchibénojímí-la xíkjín kjoa koi, nga tsasijnajiiin osen-la Jesús; kisihixat'aà, kitsò-la:

—Nainá, 'nchán kàtasíkítsajna-nò.

³⁷ Jñà x̄it̄a koi, tsí ndaà kitsakjòn, koà tsí ndaà kisinchaàxkón; k'e nga kijtseè, komà-là tsà tà in̄im̄a-là mik'en-né. ³⁸ Tanga Jesús kitsò-là:

—¿Mé tà ndaà tsakjoòn-nò? ¿Mé-ne k'oà tsò-ne kjohítsjeèn xi bitjojiin in̄im̄a-nò? ³⁹ Chítsejèn-là ndsaa ko ndsokoaà. 'An-ná. Tjat'aà-ná ndsaa koà chítsejèn-ná. Jngoò x̄it̄a xi tà in̄im̄a, tsjin-là yijo, t̄ikoaá tsjin-là nindaà, tanga 'an, tjín-na koni s'ín t̄itsa'yaà-ná.

⁴⁰ K'e nga jye okitsò-là, tsakó-là tsja ko ndsoko. ⁴¹ Tanga jñà x̄it̄a-là mìkìl̄ x̄at̄í kòkjeiín-là nga tsja komà-là t̄ikoa kisinchaàxkón nga kijtseèxkon Jesús; k'eé kiskònangui Jesús, kitsò-là:

—¿A tjín chiba-nò tsojmì xi ma chine?

⁴² Kitsjaà itsé-là t̄in xi jye kichjàn, ko tsjén-là cho cera. ⁴³ Jesús kiskoé, ikjoàn kiskine nga nguixkon jñà x̄it̄a-là. ⁴⁴ K'eé kitsò-là jñà x̄it̄a-là:

—Jñà kjoa xi komàt'ian, jñà-né xi tsibenojmì-nò k'e nga t̄isa tsohótijnako-nò. K'oaa s'ín kixan-nò nga kitasòn yije-né koni s'ín t̄ichja xojon it'aà ts'an, jè kjot̄ixoma-là Nainá xi kiskìl̄ Moisés ko ts'e x̄it̄a xi k̄iichja ngajo-là Nainá ko xi t̄jít'aà libro ts'e Salmo.

⁴⁵ K'eé kisikichiya-là kjohítsjeèn-là mé-ne nga kàtjahas'en-jiin-là koni s'ín t̄ichja Xojon xi t̄jít'aà 'En Tsjeè-là Nainá. ⁴⁶ Kitsò-là:

—K'oaa s'ín t̄ichja Xojon-là Nainá nga tsò nga 'an xi Cristo, [xi xó kisikasén-na Nainá], k'oaa s'ín t̄jínè-na nga kiyá; tanga k'e nga kijchò jàn nachrjein, kjoaaya-na it'aà ts'e kjoa biyaà. ⁴⁷ Xi it'aà ts'an, Nainá siijchàat'aà-là jé-la x̄it̄a k'e nga siikájno jé-la nga mì t̄i jé kohótsji-ne. Jè 'én koi, mochjeén-né nga kinókjoayajiin yije-là x̄it̄a mats'iaako-ne Jerusalén kó nga t̄jtsa isò'nde. ⁴⁸ Jñò kénøjmió kjoa kixi koni s'ín komà. ⁴⁹ 'An sikasén-nò jè kjotjò xi tsjá Na'èn-na koni s'ín kitsjaà tso'ba. Tanga jñò, í t̄itsajna naxandá Jerusalén skanda k'e nga tjoé-nò nga'ñó-là Nainá xi nchrobá-ne ngajmiì.

K'e nga kiimijìn ngajmiì Jesús

(Marcos 16:19-20)

⁵⁰ K'eé kiiko x̄it̄a-là skanda ján naxandá Betania. Kiskimì'nga tsja nga kisijét'aà-là Nainá nga kàtasíchikon-t'in jñà x̄it̄a koi. ⁵¹ K'e nga t̄isijét'aà-là, kitjámì'nga nga k̄iì-ne ngajmiì. ⁵² Jñà x̄it̄a-là, k'e nga jye chincha-xkó'nchit'aà-là nga jeya kisikíjna Jesús, k̄iì-ne Jerusalén; 'ñó tsja kis'e-la. ⁵³ Nachrjein inchijòn tsibìtsajnyaya ingo ítjòn nga kitsjaà-là kjondaà Nainá t̄ikoa jeya kisikíjna.

'Én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kiskiì San Juan

Jesucristo xi 'Én-là Nainá, xitaá komà

1 ¹ K'e nga tisa tàts'en-là kjoa, jè 'Én, jyeé k'oa tijná-né. Yaá tijnako Nainá. Jè 'Én, Nainá-né. ² Ko yaá tijnako Nainá skanda tisa tàts'en-là kjoa. ³ Jè Nainá, k'e nga tsibíndaà ngats'iì tsojmì xi tjin, it'aà ts'eé 'Én tsibíndaà; nì mé tsojmì tjin xi mì it'aà ts'e kisindaà. ⁴ Jè 'Én, it'aà ts'e-né nga títsajnakon xita; jè kjoa nga títsajnakon xita, jè-né ni'ín xi síhiseèn-là ngats'iì xita. ⁵ Jè ni'ín xi síhiseèn nándá jñò choòn, ote-né, ko jè kjoa jñò mìkiì ma síkijne-là ni'ín nga síkits'o.

'Én xi kiichja Juan it'aà ts'e Cristo

⁶ Tsibijna jngoò xita xi 'mì Juan xi Nainá kisikasén. ⁷ Jè j'iì tsjá 'én it'aà ts'e ni'ín xi síhiseèn, mé-ne ngats'iì xita kòkjeiín-là koni s'ín kiichjaya. ⁸ Mìtsà jè Juan ni'ín xi síhiseèn-là xita, tà 'én j'iì tsjá it'aà ts'e ni'ín xi síhiseèn-là xita. ⁹ Jè ni'ín xi nguì kixi kjoa xi síhiseèn-là ngats'iì xita, yaá tinchrobá i isò'nde.

¹⁰ Íf tsibijna isò'nde, ko it'aà ts'eé kisindaà isò'nde, tanga jñà xita isò'nde mìkiì kijtseèxkon. ¹¹ J'iì nangui nándá ts'e, tanga jñà xita-là mìkiì kiskoétjò. ¹² Ngats'iì xita xi kiskoétjò tikoà kòkjeiín-là jñà 'én xi kiichja, k'oaá s'ín kitjò'nde-là nga Ki'ndí-là Nainá ma, ¹³ tanga mìtsà koi kjoa-là nga jní kits'iìn-jìin, ni mìtsà koi kjoa-là nga it'aà ts'e xita kits'iìn; koi-né nga it'aà ts'e Nainá kits'iìn.

¹⁴ Jè 'én, xitaá komà, íf tsibijnajiìn-najen. Ki'ya-nájen kjoa jeya-là nga Ki'ndí tà jngoò-là Nainá. 'Nó tjin-là kjondaà ko kjoakixi.

¹⁵ Juan kitsjaà 'én it'aà ts'e, kitsò:

—Jè jèe xi k'oa's'ín kixan-nò k'e nga kixan-nò: “Jè xi sa nchrobá tjingui-na, jè isa tijná ítjòn-na, nga isa kjòtsee tijná koni 'an.”

¹⁶ 'Nó tse kjondaà kitjoé-ná ngats'iaá, sa 'nó, sa 'nó kochikon-t'ian.

¹⁷ Jè kjotíxoma, it'aà ts'e Moisés j'iì-ne, tanga xi kjondaà ko kjoakixi,

it'aà ts'e Jesucristo j'iì-ne. ¹⁸ Nì saá jngoò x̣iṭa beèxkon kó kji Nainá. Tà jè xi ki'ndí tajngoò-la xi ya ṭijnat'aà-la, bénojmí kixi-ná it'aà ts'e.

'Én xi tsibénojmí Juan it'aà ts'e Jesús

(Mateo 3:11-12; Marcos 1:7-8; Lucas 3:15-17)

¹⁹ Jñà 'én koi xi kitsjaà Juan, k'e nga jñà x̣iṭa judío xi ṭítsajna Jerusalén kisikasén-la no'miì ḳo x̣iṭa levita ñánda ṭijna Juan nga kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá x̣iṭa-ne jì?

²⁰ Juan tsibénojmí kixi-né; mìkiì tsakajna'ma, kitsò:

—Mìtsà 'an xi Cristo, x̣iṭa xi xó kisikasén-ne Nainá.

²¹ X̣iṭa koi ìjngoò k'a kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Yá-né ngaji? ¿A jì-né Elías?

Juan kitsò:

—Majìn, mìtsà 'an.

—¿A jì-né x̣iṭa xi cḥja ngajo-la Nainá xi ṭjínè-la nga kjoíí?

Juan kitsò:

—Majìn, mìtsà 'an.

²² Ìjngoò k'a kiskònangui-la, kitsò-la:

—Kot'in-nájen, yá-ne jì, mé-ne nga koma ḳonguíko-lajen 'én jñà x̣iṭa xi kàsikasén-najen. ¿Mé 'én xi k'oi-nájen it'aà tsiji?

²³ K'eé kitsò Juan:

—'An-ná x̣iṭa xi 'ñó cḥjàya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn: “Tjandaà kixiḡo ndiyá-la Nainá”, koni s'ín kitsò Isafás, x̣iṭa xi kiicḥja ngajo-la Nainá.

²⁴ Jñà x̣iṭa xi ijchò kjònangui-la Juan, x̣iṭa fariseo-né. ²⁵ Ìjngoò k'a kiskònangui-la, kitsò-la:

—Tsà mìtsà jì xi Cristo, nì Elías, nì jè x̣iṭa xi cḥja ngajo-la Nainá, mé-ne x̣iṭa 'nè-ne bautizar.

²⁶ Kiicḥja Juan kitsò:

—'An tà nandá s'iin-na bautizar x̣iṭa, ṭanga ṭijnajin jngoò-nò xi jñò mìkiì yaxkon, ²⁷ jè xi iskan kjoíí, jè xi isa ṭijna ítjòn koni 'an; skanda mìkiì tjí'nde-na nga 'an skíjnda'ñoá xox'ín-la xojté-la.

²⁸ Ngats'iì kjoa koi, ján naxandá Betania nga k'oas'ín komà, naxandá xi kijna xijngoaà ndá je Jordán, ñánda kis'iin bautizar x̣iṭa jè Juan.

²⁹ Nga komà nchjòn, Juan kijtseè Jesús nga ṭínchrobákon, kitsò:

—¡Chítsejèn-là, jè jèe xi s'fkasén Nainá k'oaá ngaya-là koni Orrè Ki'ndí xi faáxìn jé-là xítà isò'nde! ³⁰ Jè jèe xi k'oa kixan-nò k'e nga kixan: “Nchrobá tjingui jngoò-na xítà x'in xi ìsa tíjna ítjòn-na nga ìsa kjòtsee tíjna koni 'an.” ³¹ Tíkooá 'an, mìkii bexkoan yá-né jè. Koií kjoa-là nga ta nandá s'in-na bautizar xítà mé-ne jñà xítà naxandá Israel skoexkon-ne.

³² Juan, k'oas'ín kitsjaà 'én nga kitsò:

—Kìjtsee-ná jè Iníma Tsjeè-là Nainá nga itjojen-ne ngajmii koni kji nise paloma kji, tsibìjnasòn-là Jesús. ³³ 'An, kj'eè kì bexkoan, tanga jè Nainá xi kisikasén-na nga kò nandá s'iin-na bautizar xítà, kitsò-na: “Jè xi jchii nga kitjojenè-là Iníma Tsjeè-na nga ya kíjnasòn-là, jè-né xi kò Iníma Tsjeè-na s'iin-ne bautizar xítà.” ³⁴ 'An, k'oaá s'ín kìjtsee, k'oaá ma-ne k'oas'ín tsjaà 'én nga Jesús, jè xi Ki'ndí-là Nainá.

Xítà xi kiskoòta'yàt'aà ítjòn-là Jesús

³⁵ Nga komà nchijòn, Juan yaá tíjna ìjngoò k'a; tji_kò jò xítà xi kota'yàt'aà-là. ³⁶ Juan kijtseeexkon Jesús nga tikoá ya tsóba, kitsò:

—¡Chítsejèn-là, jè jèe xi orrè-là Nainá [xi kiyátjì jé-là xítà]!

³⁷ Ingajò xítà koi, k'e nga kii'nchré koni s'ín kitsò Juan, kiitjingui-là Jesús. ³⁸ Jesús k'e nga kisikátjiya, kijtsee nga xítà tjingui-là kitsò-là:

—¿Mé xi binchaàtsjioò?

Ingajò xítà koi, kiichja, kitsò:

—Maestro, ¿ñánda tijni?

³⁹ Jesús kitsò-là:

—Nchrobá, chítsejèn.

Ikjoàn kiitjingui-là, kijtsee ñánda bijna Jesús. Yaá tsibìtsajnakò nga jye kjòhoxòn, ijchò-la tsà xi ñijòn.

⁴⁰ Ingajò xítà koi, jñà xi kiitjingui-là Jesús k'e nga kii'nchré-là koni s'ín kitsò Juan, jngoò xi 'mì Andrés xi 'ndse ma Simón Pedro. ⁴¹ Andrés kii kátsji ítjòn 'ndse xi 'mì Simón, kitsò-là:

—Jyeé kàyxkon-jen jè Mesías [xi xó kisikasén-ne Nainá]. Jè 'én Mesías, Cristo tsòya-ne.

⁴² Andrés kiikò Simón xi 'ndse ma ya ñánda tíjna Jesús. Jesús, k'e nga kijtsee, kitsò-là:

—Ngaji-né xi 'mì-lè Simón xi ki'ndí-là ma Jonás. I'ndeì, Cefas k'oín-lè ('én xi Pedro tsòya-ne).

K'e nga Jesús kiichja-là jè Felipe ko Natanael

⁴³ Nga komà nchijòn, Jesús k'oaá s'ín kisikítsjeèn nga ján kjoì nangui Galilea. Kiskaàjiìn Felipe, kitsò-là:

—Nchrobá tjingui-ná.

⁴⁴ Felipe, yaá i'nde-là naxandá Betsaida, ya ñánda i'nde-là Andrés ko Pedro. ⁴⁵ Felipe kù kátsji Natanael, kitsò-là:

—Jè xità xi oxkít'aà kjotíxoma xi kiskiì Moisés ko xità xi kiichja ngajo-là Nainá, jyeé kà yaxkon-jen nga jè Jesús xi ki'ndí-là José xi Nazaret i'nde-là.

⁴⁶ Natanael, kitsò-là Felipe:

—Ján naxandá Nazaret, ¿a tjin jngoò xi ndaà xità xi ya kitjokàjiìn-ne? Felipe kitsò:

—Nchroboí, chítsejèn-là.

⁴⁷ Jesús, k'e nga kijtseè Natanael nga tinchrobákon, kitsò:

—Jè xità jè xi nguì kixì kjoa nga xità Israel nga ndaà tísíjchá yijo-là ko mìkiì konachan.

⁴⁸ Natanael kitsò:

—¿Kó s'ín ma-ne nga yaxkon-ná?

Jesús kitsò:

—K'ée kòbe-lè k'e nga tikj'eè chja-lè Felipe nga tijna'ngui yá toò iko.

⁴⁹ Natanael kitsò:

—Maestro, ngaji-né xi Ki'ndí-là Nainá; ji-né xi xítaxá ítjòn-là naxandá Israel.

⁵⁰ Kiichja Jesús kitsò:

—¿A koií-né nga xan-lè: Kòbe-lè k'e nga tijna'ngui yá toò iko nga mokjeíin-lè? K'oaá xan-lè nga isa 'ño tse kjojkón jchaá-isi.

⁵¹ Jjngoò k'a kiichja Jesús kitsò:

—Nguì okixì xi xan-nò, nachrjein xi sa f'ii isa jchaxkoòn ngajmiì nga tix'á koa jña àkjale-là Nainá fimijìn koa nchrobájen nga tímat'aà-na xi Ki'ndí-là Xità xan-là yijo-na.

Jè kjojkón xi kis'iin ítjòn Jesús

2¹ Xi komà jàn nachrjein, kis'e jngoò s'eí nga chixàn xità ján naxandá Caná, ya nangui Galilea. Tikoaá yaá tjna jè nea-là Jesús. ² Tikoa kinokjoà-là Jesús ko xità xi kota'yàt'aà-là ya ñánda chixàn xità. ³ K'e nga jyehet'aà vino, jè nea-là Jesús kitsò:

—Mì tì mé vino tǵín-ne.

⁴ Jesús kitsò:

—¿Mé xi ma-lè? ¿Mé-ne 'an kò'mì-ná? Kǵ'eè kii bijchò nachrjein-na nga skoe-na xǵta yá-ná 'an.

⁵ Jè nea-la Jesús kitsò-la jǵnà xǵta xi bíya vino:

—K'oaá s'ín tǵkitasòn yije-là koni s'ín tsò-nò.

⁶ Ya tǵtsajna jòòn tǵjí ndajò xi sinchá nandá, xi síkjeén jǵnà xǵta judío nga ma sítsjeè-ne tsojmì xi tǵjín-la koni s'ín tǵjín kǵjotíxoma-la xi xkón tǵjín. Jǵnà tǵjí kǵiyaá-la tsà jò kò tsà jàn nisa nandá. ⁷ Jesús kitsò-la jǵnà xǵta chí'nda xi nchibíya vino:

—Tǵnchaà nandá tǵjí koi.

Jǵnà xǵta chinchá nandá; jngoò k'aa kǵisǵtseè. ⁸ Ikjoàn kitsò Jesús:

—Tǵnachrjeè chiba vino; tanguíko-là jè xi tǵsís'in-la xǵta.

K'eé kiiko-la. ⁹ Jè xǵta xi oko-la nga tǵsís'in-la jǵnà xǵta, kǵiskoòt'aa nandá xi vino komà; xǵta jè, mìkii tǵjiiin-la ñánda j'iì-ne. (Tà jǵnà tǵjiiin-la xǵta chí'nda xi tsachrje nandá.) Jè xǵta xi oko-la, k'eé kiichja-la xǵta x'in xi chixàn, ¹⁰ kitsò-la:

—Ngats'iì xǵta, jè tsjá ítjòn vino xi 'ñó ndaà; k'e nga jye 'ñó 'biì jǵnà xǵta, k'eé tsjá xi chiba ndaà. Tanga ngaji, kòbinchatjó-né xi 'ñó ndaà, skanda saá tì'biì.

¹¹ Jè kǵjoxkón xi kǵis'iin ítjòn Jesús ján naxandá Caná nangui xi chja-ne Galilea; k'oaá s'ín tsakó kjoa jeya-la kò jǵnà xǵta xi kota'yàt'aa-la kòkǵjeiín-la it'aa ts'e.

¹² Xi jye komà iskan, Jesús kii ján naxandá Capernaum; kiiko nea-la, 'ndse, kò xǵta xi kota'yàt'aa-la. Tà chibaá nachrjein tsibìtsajna ya naxandá jè.

K'e nga kii s'eí Jesús ján Jerusalén

(Mateo 21:12-13; Marcos 11:15-18; Lucas 19:45-46)

¹³ Nga jye nchrobá machrañà s'eí-la xǵta judío xi bitjo k'e nga itjokàjiin kǵjò'in ján nangui Egipto, Jesús kii ján Jerusalén. ¹⁴ K'e nga jahas'en ingo ítjòn, kǵjtseè nga tǵjín xǵta ya ndìtsin ingo xi nchihotǵjna nchraja kò orrè kò paloma; tǵkooa tǵtsajna xi síkǵatǵjya ton. ¹⁵ Jesús tsibíndaà jngoò na'ñó xi tsajá-la jǵnà xǵta nga tsachrje yije ya ndìtsin ingo, kò nchraja kò orrè. Tsibíxteèn ton-la jǵnà xi síkǵatǵjya ton. Jngoò k'aa chinchá ngajten ímǵxa-la. ¹⁶ Jǵnà xǵta xi nchihotǵjna nise paloma, kitsò-la:

—Tǵnachrjeè yije cho koi; kǵi ni'ya ndìtsin 'nè ni'ya-la Na'èn-na.

¹⁷ Jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la k'eé tsibítsjeèn-la nga k'oas'ín t̄jít'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “'Nó matsjake ni'ya-lè; koií kjoa-la nga machinikeè.”

¹⁸ Jñà x̄it̄a judío kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

—¿Mé kjoxkón xi okoð-nájen nga t̄jín-lè k̄jotíxoma it'aà ts'e kjoa xi 'nì?

¹⁹ Kiichja Jesús kitsò-la:

—T̄ikixàña ingo jè, 'an, jàn nachrjein k̄indàyà ìjngoð k'a-na.

²⁰ Kitsò jñà x̄it̄a judío:

—Ingo jè ichán joðn nó kisindaà-ne, koā ji, ¿a tà jàn nachrjein k̄indaà x̄it̄se ìjngoð k'a-ne?

²¹ Tanga jè ingo xi kisikaxki Jesús, jè yijo-la xi okitsò-la. ²² K'e nga jye jaáya-la Jesús nga k'en, k'eé tsibítsjeèn-la jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la 'én xi okitsò. K'eé kòkjeín-la koni s'ín t̄íchja Xojon-la Nainá ko 'én xi kiichja Jesús.

Jesús, kós'ín ma ndaá beè inima-la ngats'iì x̄it̄a

²³ Jesús k'e nga tsibijna s'eí Paxko ján Jerusalén, k̄jìn x̄it̄a kòkjeín-la it'aà ts'e k'e nga k̄ijtseè kjoxkón xi kis'iìn. ²⁴ Tanga Jesús mìtsà ngui ndaà t̄jingoð ikon it'aà ts'e x̄it̄a koi, nga jyeé beèxkon yije x̄it̄a. ²⁵ Jesús mìkiì mochjeén-la nga k̄j'eí x̄it̄a okitso-la kó s'ín jñà x̄it̄a; jè, jyeé beè inima-la x̄it̄a kós'ín síkítsjeèn.

K'e nga jè Jesús tsohóko Nicodemo

3 ¹ Tsibijna jngoð x̄it̄a fariseo xi t̄ikoa x̄it̄a ítjòn tsibijna it'aà ts'e x̄it̄a judío; Nicodemo ki'mì. ² Jngoð k'a j'iikon Jesús k'e nga jñò, kitsò-la: —Maestro, 'ya-nájen nga jè Nainá kisikasén-lè mé-ne kòkóya-nájen. Nga jngoð x̄it̄a xi mìtsà Nainá t̄jnakò, mìkiì koma-la s'iin kjoxkón xi jì 'nì.

³ Jesús kitsò-la:

—Xi ngui okixi, k'oaá xan-lè, jè x̄it̄a xi mìkiì jts'ín x̄it̄se ìjngoð k'a-ne, mìkiì skoè kó s'ín otíxoma Nainá.

⁴ Nicodemo kiskònangui, kitsò:

—¿Kós'ín koma jts'ín x̄it̄se ìjngoð k'a x̄it̄a xi jye kòjchínga? Nì it̄sé koma kjoahas'en ìjngoð k'a indso'ba nea-la nga jts'ín ìjngoð k'a.

⁵ Kiichja Jesús kitsò:

—Xi ngui okixi, k'oaá xan-lè, jè xi mì it'aà ts'e nandá ko Inima Tsjeè-la Nainá jts'ín-ne, mìkiì koma kjoahas'en-jiiin ñánda tíhotíxoma Nainá. ⁶ Jè

xi ts'iin it'aà ts'e xita, xita-né. Koa jè xi ts'iin it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá, inima-né. ⁷ Ki maxkón-lè koni s'ín tixan-lè: “Mochjeén-né nga jts'ín xitse ijngoò k'a-ne jña xita.” ⁸ Jè tjo 'ba-né nita ñánda-ne; na'yà-la nga one. Tanga mìkii 'ya-la ñánda nchrobá-ne, tikoá mìkii 'ya-la ñánda fi. K'oaá tís'ín ma yije ngats'iì xi it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá ts'iin-ne.

⁹ K'eé kitsò Nicodemo:

—¿Kós'ín ma-ne nga k'oas'ín koma-ne kjoa koi?

¹⁰ Jesús kitsò-la:

—Ngaji, maestro tijnì ts'e xita naxandá Israel. ¿Mé-ne mìkii tjiin-lè kjoa koi? ¹¹ Xi nguì okixi, k'oaá xan-lè: Jè kjoa xi ma-najen, k'oaá s'ín nokjoà-jen; xi jye kina'yà-jen, k'oaá s'ín bènøjímí-jen. Jñò, mìkii mokjeiín-nò 'én-najen. ¹² K'e nga benøjímí-nò kjoa xi tjin isò'nde, mìkii mokjeiín-nò. ¿A kòkjeiín-nò tsà keènøjímí-nò kjoa xi tjin ján ngajmii?

¹³ Ni saà jngoò xita xi jye kiimijìn ján ngajmii; tà jè Ki'ndí-la Xita xi ngajmii tjna nga ya itjojen-ne. ¹⁴ Koni s'ín kis'iin Moisés nga kiskimii'nga yá xi tjoót'aà ye kichá bronze ya i'nde it'aà xìn ñánda kixi choòn, k'oaá tís'ín tjinè-la jè Ki'ndí-la Xita nga tjámii'tjen-t'aà jè yá, ¹⁵ mé-ne ngats'iì xita xi kòkjeiín-la it'aà ts'e, mìkii chija, s'eé-la kjoabinachon nita kjé-ne.

¹⁶ Nainá ñò tsatoó kjòtsjakeè xita isò'nde nga kitsjaà Ki'ndí-la xi tajngoò ma-ne, mé-ne ngats'iì xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e, mìkii chija; s'eé-la kjoabinachon nita kjé-ne. ¹⁷ Nainá mìtsà koi xá kisikasén-ne Ki'ndí-la nga kjo'in koiinè-la xita isò'nde; koií xá kisikasén-ne nga kochrekàjiin kjo'in xita kjoa ts'e jé-la.

¹⁸ Jè xi mokjeiín-la it'aà ts'e Ki'ndí-la Nainá, mìtsà kjo'in sinè-la xi kjoa ts'e jé-la, tanga jè xi mìkii mokjeiín-la jyeé kjo'in tjinè-la, koií kjoa-la nga mìkii mokjeiín-la it'aà ts'e Ki'ndí-la Nainá xi tajngoò ma-ne. ¹⁹ Jña xita xi mìkii mokjeiín-la, jyeé kjo'in tjinè-la, koií kjoa-la k'e nga j'iì i isò'nde jè xita xi j'iiko kjoahiseèn, mìkii kisaseèn-la kjoahiseèn; isaá ndaà kisaseèn-la kjoajñò, nga ch'o tjin kjoa xi nchis'ín. ²⁰ Ngats'iì xita xi ch'o s'ín, majtikeè kjoahiseèn; mìkii ya síchrañat'aà ñánda iseèn choòn, mé-ne nga mìkii jcha-la kjoa xi ch'o nchis'ín. ²¹ Tanga jña xita xi kjoa kixi nchis'ín, nchrobá kinchat'aà chraña-la ñánda iseèn choòn, mé-ne nga jcha-la nga ndaà tjin kjoa xi nchis'ín koni s'ín mejèn-la Nainá.

Jè Juan, j'iì ítjòn-la Cristo

²² Nga jye komà kjoa koi, Jesús kiiko xita xi kota'yat'aà-la ján nangui Judea; yaá tsibìtsajna chiba nachrjein nga kis'iin bautizar xita. ²³ Juan

tikoá kis'iin bautizar xita ya naxandá Enón, jngoò i'nde xi chrañat'aà-la ya naxandá Salim, koií kjoa-la i'nde jè tjín jchán nandá. Jñà xita, yaá ijchòkon Juan nga komà bautizar. ²⁴ Nàchrjein koi, tikj'eè ndayá fis'en Juan.

²⁵ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Juan ko jngoò xita judío tsohótiya-ne kjotíxoma-la xita judío xi xkón tjín kós'ín matsjeèya-ne xita. ²⁶ Kiì jñà xita nánnda tǵjna Juan, kitsò-la:

—Maestro, jè xita xi ijchòkoi ján xijngoaà xajngá nandá Jordán, jè xita xi jì kits'ì 'én it'aà ts'e, i'ndei tikoá tís'ín bautizar; saá jé fitjingui-la ngats'ì xita.

²⁷ Kiichja Juan, kitsò:

—Nimé xi s'e-la xita tsà mì jè sobà Nainá tsjá-la. ²⁸ Jñò, ndaà tǵjìn-nò koni s'ín kixan-nò nga mìtsà 'an xi Cristo; 'an-ná xi kinikasén ítjòn-na it'aà ts'e xita jè. ²⁹ Jè xita x'in xi sa kòbixan, tǵjna chjoón-la; jè amigo-la xi kòbixan síjnat'aà chraña-la nga tí'nchré-la koni s'ín tichja. Tsja jchán ma-la k'e nga 'nchré-la xita xi sa kòbixan. 'An, k'oaá tís'ín matsja-na k'e nga 'nchrè koni s'ín tís'ín xita jè. ³⁰ Xita jè, mochjeén-né nga kàtasijna ítjòn. 'An, kósijna tǵngui-ná.

Mé 'én xi tsjá jè xi ngajmiì nchrobá-ne

³¹ Jè xi nchrobá-ne ngajmiì, jè tǵjna ítjòn-la ngats'ì xita. Jè xi i isò'nde ts'e, xita isò'nde-né, ko jñà 'én xi chja kjoa ts'e isò'nde-né. Tanga jè xi ngajmiì nchrobá-ne, jè tǵjna ítjòn-la nita yá-ne. ³² Jè tsjá 'én mé xi kijtseè ko mé xi kiì'nchré. Tanga 'én xi tsjá, niyá xi mokjeiín-la koni s'ín tsò. ³³ Tanga jè xita xi mokjeiín-la 'én xi chja, jè tsjá 'én nga Nainá, nguì 'én kixí xi chja. ³⁴ Xita xi Nainá kisikasén, 'én-la Nainá chja, nga mikiì fehet'aà koni s'ín síxájiin inima-la jè nga'nó xi tǵjn-la Inima Tsjeè-la Nainá. ³⁵ Na'èn-ná tsjakeé Ki'ndí-la; jè kisingatsja yije nita mé kjoa-ne. ³⁶ Jè xi mokjeiín-la koni tsò 'én xi chja Ki'ndí-la Nainá, tǵjn-la kjoabinachon nita kjé-ne. Ko jè xi mikiì mokjeiín-la mikiì kǵjnakon inima-la; kjo'in sinè-la xi kjojtí-la Nainá.

Kó komà k'e nga jè Jesús tsohóko jngoò chjoón samaritana

4 ¹ Jesús, kis'enojmí-la nga jñà xita fariseo kitsò: Jesús isaá kǵjín xita tís'ín bautizar mé-ne nga ya skóta'yàt'aà-la mì k'oa-ne Juan. ² (Tanga Jesús mìtsà xita kis'iin bautizar; tà jñà xita xi kota'yàt'aà-la xi

kis'iin bautizar.) ³ K'oaá komà-ne itjoiin-ne nangui Judea; kiì ìjngòò k'a-ne nangui Galilea.

⁴ K'e nga kiì-ne, kjo'ñoó tjin-ne nga ya kjoahato Samaria. ⁵ Ijchò jngòò naxandá xi 'mì Sicar, nangui xi chja-ne Samaria, ya chrañàt'aà-la nangui xi kitsjaà kjojtò-la kjo'tseé Jacob jè ki'ndí-la xi José ki'mì. ⁶ Yaá tjna jngòò ngajo nandá xi nei-la komà Jacob. Jesús jye 'ñoó ijta-la nga tsó'baya ndiyá. Tsibijnat'aà jè ngajo nandá nga jyeé kjomeè bijchó nchisen. ⁷⁻⁸ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, tsojmií kiì katse ján ijiin naxandá, jñà tsojmì xi skine. K'ee ijchò jngòò chjoón xi ya i'nde-la Samaria xi ijchòkjaá nandá. Jesús kitsò-la:

—Tjiì itsé-ná nandá xi skiaa.

⁹ Jñà xita judío mìkiì ndaà fiko xita Samaria. Koií kjoa-la, jè chjoón kitsò:

—Ngaji xita judío-né, ko 'an chjoón Samaria-ná. ¿Mé-ne nandá nìjé-ná?

¹⁰ Kiichja Jesús kitsò-la:

—Tsà 'ya-lè kjojtò xi tsjá Nainá ko tsà yaxkoin yá-né xi tísjé-lè nandá, tsà ji sijé-la nandá, jè tsjá-lè nandá xi síkijnakon-ná.

¹¹ Jè chjoón kitsò:

—Na'èn, nìmé kich'ì xi koma kinachrje-ne nandá. Jè ngajo nandá 'ñoó nanga. Nándá tjin-lè nandá xi síkijnakon-ná. ¹² Ngaji, ¿a isaá tjna ítjòn-la xita jchínga-najen Jacob? Jè kitsjaà-najen jè ngajo nandá jè. Jñà xita jchínga-najen, íí kits'iì nandá, ixti-la ko cho tje-la.

¹³ Kiichja Jesús kitsò-la:

—Nita yá-ne xi skoí nandá xi i tbitjo, koxíndá ìjngòò k'a-la. ¹⁴ Tanga jè xita xi skoí nandá xi 'an tsjaà-la, mì ti kiì koxíndá-la nita kjé-ne. K'oaá s'in s'e ijiin inima-la koni jngòò ngajo nandá xi tbitjo nga jè nandá siikijnakon-ne nita kjé-ne.

¹⁵ Jè chjoón kitsò:

—Na'èn, tjiì-ná jè nandá xi ko'mì-la mé-ne nga mì ti kiì koxíndá-na tikoá mì ti íí kjoikjaá-na nandá.

¹⁶ Jesús kitsò-la:

—Tinókjoa-la x'in-lè, nchrobákoii ijndé.

¹⁷ Kiichja jè chjoón kitsò:

—Tsjìn-na x'in.

Jesús kitsò-la:

—Okixí xi si nga tsjìn-lè x'in. ¹⁸ Jyeé kò 'òn ma x'in-lè xi bijnakoii. Jè xita xi tijnakoii i'ndeí, mìtsà x'in-lè ma. Okixí xi kasi nga tsjìn-lè x'in.

¹⁹ Jè chjoón k'e nga kii'nchré 'én koi kitsò:

—Na'èn, k'oaá s'ín machiya-na nga jíí-là xita xi chja ngajo-la Nainá.
²⁰ Xita jchínga-najen xi Samaria tsajen, íí nindoò jè kijtseèxkón Nainá. Tanga jñò xi xita judío 'mì-nò bixón-nó nga tà ján Jerusalén jchaxkoán Nainá.

²¹ Jesús kitsò-la:

—Ngaji chjoón, kàtakjeín-lè, jyeé nchrobá machraña nachrjein nga jchaxkón Nainá nas'ín mì í kjinchrobà nindoò jè kò nì ján onguió Jerusalén. ²² Jñò, xi Samaria tsajòn, mìkii 'ya yá-né xi yaxkón; tanga ngajen xi xita judío 'mì-najen, 'ya-nájen yá xi yaxkón-jen; nga tje-la xita judío kitjokàjiin jngòò xi kochrjekàjiin kjo'in xita. ²³ Jyeé nchrobá nachrjein, kò tije-ne hora jè, k'e nga jña xita xi nguì kixi kjoa nga beèxkón Nainá, kàteèxkón nga kò inima-la kò kjoa kixi. Tikoá jè Na'èn-ná ótsji-né xita xi k'oaá s'ín mejèn-la nga skoèxkón. ²⁴ Nainá Inima Tsjeè-né. Jè xita xi beèxkón, mochjeén-né nga nguì kò kjoa kixi kò nguì kò inima-la kàteèxkón.

²⁵ Jè chjoón, k'eé kitsò:

—'An, be-ná nga sa kjoíí jè Mesías [xi xó sikkasén-ne Nainá] jè xi Cristo tsòya-ne; k'e nga jè xi kjoíí keènojmi yije-najen kjoa koi.

²⁶ Jesús kitsò-la:

—'An-ná, jè xi tihóko-lè.

²⁷ Tije-ne hora j'ii-ne xita xi kota'yàt'aà-la xi kii katse tsojmi. Ta k'oaá komà-la nga kijtseè nga chjoón tihóko. Tanga nijngòò xita xi kitsò ikon nga kiskònangui-la mé xi tikjònangui-la, o mé 'én xi nchijoó. ²⁸ Jè chjoón, k'eé kisikijna nisa nandá-la; kii ján ijiin naxandá nga tsibénojmi yije-la xita; kitsò-la:

²⁹ —Nchrobá, chítsejèn-là jngòò xita xi k'oa kàtsò yije-na kjoa xi kis'iaàn. Tsà jè-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá].

³⁰ K'eé kii jña xita naxandá nga kii katsejèn-la ñánda tíjna Jesús.

³¹ Tik'e-ne jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, tsibítisi'ba-la, kitsò-la:

—Maestro, tichi.

³² Tanga Jesús kitsò:

—'An, tjín-na tsojmi xi kókjeen, xi jñò mìkii yaxkon.

³³ Jña xita xi kota'yàt'aà-la kitsò-la xíkjin:

—¿Yá xi kòf'iiko-la tsojmi xi skine?

³⁴ Tanga Jesús kitsò:

—Jña tsojmi xi kinee, jè-né nga sikitasoàn koni s'ín mejèn-la jè xi kisikasén-na kò nga sikjehet'aà xá-la. ³⁵ Jñò, bixón-nó nga nguì ñijòn sá chija-la nga sincháxkó tsojmi xi jye tímajchá. 'An, k'oaá xan-nò:

Chítsejèn-là x̄it̄a koi; k'oaá ngaya-la koni tsojmì t̄jè xi jye kòjchá; jyeé koma sincháxkó. ³⁶ Jè x̄it̄a xi bíxkó, machjì-la, kò j̄nà tsojmì xi bincháxkó, k'oaá ngaya-la koni x̄it̄a xi s'e-la kjoabinachon, mé-ne nga jè xi bítjè kò xi bincháxkó ngàsòn s'e-la kjotsja. ³⁷ 'Én kixi-né xi tsò: “Kj'eíj̄ x̄it̄a xi bítjè koa kj'eíj̄ xi bíxkó.” ³⁸ 'An, kisikasén-nò nga k̄inchàxkó tsojmì xi mìtsà j̄nò kisengui-nò kjo'in. Kj'eíj̄ xi kisìxá. Tanga j̄nò t̄fhoko-nò nga bíxkó tsojmì t̄jè-la.

³⁹ Kjìn jchán x̄it̄a Samaria xi ya t̄ítsajna naxandá jè kòkjeiín-la it'aà ts'e Jesús koni kitsò 'én xi kitsjaà jè chjoón nga kitsò: “K'oaá kàtsò yije-na kjoa xi kis'iaàn.” ⁴⁰ K'e nga j̄nà x̄it̄a Samaria ijchòkon Jesús ñánda t̄j̄na, tsibítsi'ba-la nga ya kàt̄ijnako. Jesús, jò nachrjein tsibìjnako. ⁴¹ Kjìn x̄it̄a kòkjeiín isa-la it'aà ts'e Jesús, k'e nga kiì'nchré-la 'én xi jè sobà tsibénajmì. ⁴² J̄nà x̄it̄a kitsò-la jè chjoón:

—I'ndeì mokjeiín-najen; mìtsà tà koi kjoa-la koni s'ín ki'mì-nájen. Ngajen sobà kina'yà-lajen; k'oaá s'ín ma-ne nga mokjeiín-najen. Kixíj̄ kjoa, jè xi kochrjekàj̄iìn kjo'in kjoa ts'e jé-la x̄it̄a isò'nde, jè-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá].

K'e nga jè Jesús kisindaà jngod-ne ti xi ch̄i'nda-la x̄itaxá ítjòn

⁴³ Xi jye komà jò nachrjein nga tsibìjna Samaria, Jesús, itjoiìn ìjngod k'a-ne i'nde jè. Kiì ìjngod k'a-ne nangui Galilea. ⁴⁴ Jè sobà Jesús kitsò: Nijngod x̄it̄a xi ch̄ja ngajo-la Nainá yaxkón nangui-la. ⁴⁵ K'e nga ijchò ya Galilea, j̄nà x̄it̄a xi ya i'nde-la, ndaà kiskoétjò, nga jyeé kijtseè j̄nà kjoa xi kis'iìn ján Jerusalén k'e nga itjo s'eí Paxko. J̄nà x̄it̄a koi t̄ikoá kiì-ne k'e nga itjo s'eí.

⁴⁶ Jesús ijchò ìjngod k'a ján Caná, nangui xi ch̄ja-ne Galilea, ñánda kisikjatj̄ya-la nandá nga vino kis'iìn. Ya naxandá Capernaum t̄j̄na jngod ch̄i'nda-la x̄itaxá ítjòn xi t̄ikoa xá 'nga t̄j̄n-la. 'Nó xk'én ki'ndí-la. ⁴⁷ X̄it̄a jè k'e nga kiì'nchré nga Jesús ya ijchò Galilea nga inchrobà-ne Judea, kiìkon, tsibítsi'ba-la nga kàt̄j̄i ni'ya-la, kàtasindaà-ne ki'ndí-la xi jyeé kjomeè biyaà. ⁴⁸ Jesús kitsò-la:

—J̄nò, mìkiì mokjeiín-nò k'e nga tsà mìkiì jchaa kjoxkón kò kjoa xi okó kjoa jeya-la Nainá.

⁴⁹ Jè x̄it̄a ch̄i'nda ítjòn kitsò-la Jesús:

—Na'èn, t'iìn kjondaà, n̄it̄on nchroboí nga t̄ikj'eè biyaà ki'ndí-na.

⁵⁰ Jesús kitsò-la:

—T'in-ne ni'ya-lè. Ki'ndí-lè jyeé ndaà t̄j̄na-ne.

Xita jè kòkjeín-la 'én xi kitsò-la Jesús. Ikjoàn kii-ne ni'ya-la. ⁵¹ K'e nga jye kjomeè bijchó-ne ni'ya-la, xita chi'nda-la kiikjaá indiaà, kitsò-la: —Ki'ndí-lè jyeé ndaà tjna-ne.

⁵² Xita jè, kiskònangui-la chi'nda-la:

—¿Mé hora kjòxan-la ch'in 'ndi xi tjin-la?

Kitsò xita chi'nda-la:

—Ngojña xi jngò-là kjòndaà-ne.

⁵³ Jè na'èn-la ti xi xk'én, kisijiin-la nga tijè-ne hora k'e nga kitsò-la Jesús: “Ki'ndí-lè jyeé ndaà tjna-ne.” Xita jè ko ngats'iì xita xi títsajna ni'ya-la, jyeé ndaà tjjngòò ikon nga mokjeín-la i'taà ts'e Jesús.

⁵⁴ Jè xi ma-ne jò kjòxkón xi kis'iin Jesús k'e nga inchrobà-ne Judea nga j'iì-ne ya Galilea.

Kó kitsò xita k'e nga Jesús kisindaà jngòò-ne xita xi mikii ma fi jè nachrjein nikjáya

5 K'e nga jye k'oas'in komà kjoa koi, nga komà iskan, jña xita judío tsibjna jngòò s'eí ján Jerusalén. Jesús kii ijngòò k'a ján Jerusalén. ² Ya Jerusalén tjna jngòò chrjó nandá xi 'mì Betesda nga 'én hebreo. 'Òn ma nguitjoa xi tjin-la. Yaá tjna chrañat'aà-la xotjoa ts'e orrè. ³ Ya nguitjoa-la kjin xita xk'én kjiyijòngui: xi mikii tsejèn-la, xi tsá'yá kjoàn, xi mikii ma síkjaníyá. Ngats'iì xita koi nchikoña-la k'e nga síjtíya-la nandá xi 'ncha jè chrjó. ⁴ Jngòò àkjale-la Nainá xi tà kjé tà kjé bitjojen-ne nga síjtíya-la nandá. Jè xita xk'én xi fahas'en-jiiin ítjòn nandá, k'e nga jye jtíya-la, nitoón mandaà-ne nita mé ch'in xi tjin-la. ⁵ Ya kijnajiin jngòò xita xi jye tjin-la kaàn chrj'oòn jàn nó nga xk'én. ⁶ Jesús, k'e nga kijtseèxkon nga ya kijna, kisijiin-la nga jyeé 'ño kjòtseé xk'én. Kitsò-la: —¿A mejèn-lè kondaà-ne?

⁷ Jè xita xk'én, kitsò:

—Na'èn, mì yá xi síchját'aà-na nga kinís'en-jiiin-na k'e jtíya-la nandá. 'An, k'e nga mejèn-na fahas'en-jña, kj'eíí xita síkijne-na nga fahas'en-jiiin ítjòn.

⁸ Jesús kitsò-la:

—Tisítjiiin, chjoí nijñaà-lè, títjámii.

⁹ Xita jè nitoón kjòndaà-ne, kiskoé-ne nijñaà-la, komà tsajmeè-ne. Nachrjein jè, nachrjein nikjáya-né. ¹⁰ Jña xita judío kitsò-la jè xita xi kjòndaà-ne:

—Nachrjein i'ndeí, nachrjein nikjáya-né. Mikii tji'nde-lè nga kíkoji nijñaà-lè.

¹¹ Xità jè kitsò:

—Jè xità xi kàsindaà-na, jè sobà xi kòkàtsò-na: “Chjoí nijñaà-lè, tìtjámìi.”

¹² Jñà xità koi kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá-né xi okàtsò-lè: “Chjoí nijñaà-lè, tìtjámìi?”

¹³ Jè xità xi jyeé kjòndaà-ne mìkìi beèkxon yá xità-ne xi kisindaà-ne nga jè Jesús jyeé xìn kii nga itjokàjiin-la xità xi kjìn ma-ne xi ya títajna.

¹⁴ Xi komà iskan, Jesús kisatìikjòè ijngòè k'a xità jè ya iya ingo, kitsò-la:

—Jyeé kòmandaà-ne; tanga kì tì jé binchaàtsji-ne, mé-ne nga mì isa ch'o tjin kjoa xi komat'in.

¹⁵ Xità jè kiikon jñà xità judío, tsibénojímí-la nga jè Jesús xi kisindaà-ne. ¹⁶ Jñà xità judío kiitjingui kondra-la Jesús, mejèn-la sikk'en koií kjoa-la nga k'oas'in s'in k'e nga nachrjein nikjáya. ¹⁷ Tanga Jesús kitsò-la:

—Na'èn-na skanda nachrjein i'ndeí k'oaá tjin xá xi tís'in, tikoáá 'an k'oaá tís'in tís'iaàn.

¹⁸ K'oaá ma-ne jñà xità judío isaá 'ñó ndaà kiitjingui kondra-la Jesús nga mejèn-la sikk'en. Mìtsà tà koií kjoa-la nga mìkìi beèkxon nachrjein nikjáya, tikoáá koií-né nga jè Jesús Na'èn-na tsò-la Nainá. K'oaá s'in tísingàsòn-kjòè yijo-la koni Nainá nga k'oa tsò.

¹⁹ Jesús kitsò-la:

—Xi nguì okixi xi xan-nò, 'an xi Ki'ndí-la Nainá nì mé kjoa xi s'iaàn xi tà kjohítseèn ts'an. Tà koií kjoa s'iaàn xi be koni s'in Na'èn-na. Ngats'iì kjoa xi s'in Na'èn-na, 'an xi Ki'ndí ma, k'oaá tís'in s'iaàn. ²⁰ Jè xi Na'èn-na ma, 'ñó tsjakeè-na nga Ki'ndí-la tsò-na; okó yije-na mé xi s'iaàn. Kòkò-isa-na kjoa xi isa 'ñó xkón tjin, mé-ne jñò, k'e nga jchaa, isa 'ñó ndaà koxkón-nò. ²¹ Koni s'in s'in Nainá nga síkjaáya-la mik'en kò síkítsajnakon inima-la nita kjé-ne, 'an xi Ki'ndí-la ma, k'oaá tís'in tsjaà-la kjoabinachon yá-né xi mejèn-na nga tsjaà-la. ²² Jè xi Na'èn-na ma, mìtsà jè bíndaajiin-la xità, 'an-ná xi Ki'ndí-la ma kisìngatsja yije-na kjotíxoma nga koma kìndaajiin-la xità, ²³ mé-nè ngats'iì xità skoèkxon-na nga Ki'ndí-la ma koni s'in beèkxon Na'èn-na. Jè xi mìkìi beèkxon-na nga Ki'ndí-la ma, tikoáá mìkìi beèkxon Na'èn-na nga jè kisikasén-na.

²⁴ Xi nguì okixi, k'oaá xan-nò: Jè xi 'nchré 'én-na koni s'in chjà, tikoá mokjeiín-la it'aà ts'e xi kisikasén-na, tjin-la kjoabinachon nita kjé-ne. Mìtsà kjo'in sinè-la, jyeé itjokàjiin kjo'in ts'e kjoa biyaà, jyeé tijnakon inima-la it'aà ts'e Nainá. ²⁵ Xi nguì okixi xi xan-nò: Nchrobá nachrjein, tije-ne hora jè, k'e nga jñà mik'en kji'nchré jta-na xi Ki'ndí-la Nainá

ma; jñà xi kji'nchré jta-na, kítsajnakon-né. ²⁶ Jè Na'èn-na, tijè-ne xi kjoabinachon; kò 'an xi Ki'ndí-la ma, k'oaá tís'ín kitsjaà-na nga tì'an-na xi kjoabinachon. ²⁷ Tíkoáá kitsjaà-na kjo'tíxoma nga 'an kìndaàjiin-la xita, nga 'an-ná xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na. ²⁸ Kì maxkón-nò 'én koi, kijchò nachrjein k'e nga ngats'iì xita xi títsajnak'en ján ínchíba mik'en kji'nchré-la jta-na. ²⁹ Kosítjen ìjngod k'a-ne ya ngajo mik'en. Jñà xita xi ndaà kis'iin, kjoaáya-la nga s'e-la kjoabinachon, tanga jñà xita xi ch'o kis'iin, kjoaáya-la nga s'e-la kjo'in.

Yá xi tsjá 'én it'aà ts'e Jesús

³⁰ Jesús kitsò:

—'An, nì mé xi s'iaàn xi ta kjohítsjeèn ts'an. K'oaá s'ín bindaàjñàà koni s'ín tsò-na Na'èn-na. Kixíí bindaàjñàà; mìtsà k'oas'ín s'iaàn koni s'ín mejèn-na. K'oaá s'ín s'iaàn koni s'ín mejèn-la Na'èn-na xi kisikasén-na. ³¹ Tsà tì'an tsjaà-na 'én xi it'aà ts'an, 'én xi tsjaà, jñò kixón-nò: “Nì mé chjí-la.” ³² Tanga tjin jngod xi kj'eíí xi tsjá 'én xi it'aà ts'an, be-ná nga jè 'én xi tsjá it'aà ts'an, nguì 'én kixi-né. ³³ Jñò kinikasén-la xita Juan nga kiskòngangi-la. Jè Juan, kitsjaà kixi 'én xi it'aà ts'an. ³⁴ Mìtsà kjo'nó tjinè-la nga kj'eíí xita tsjá 'én xi it'aà ts'an, koií k'oa xan-nò mé-ne nga kitjokajñòd kjo'in kjoa ts'e jé. ³⁵ Juan k'oas'ín ngaya-la koni jngod ni'ín xi títi nga síhiseèn, tanga jñò tà chiba nachrjein kinítsjakoo kjoa iseèn-la. ³⁶ Jè xá xi tìs'iaàn, isa 'nó ts'e chjí-la mì k'oa-ne koni 'én xi kitsjaà Juan, nga jè Na'èn-na kitsjaà-na nga sikitasoàn; tijè-ne xá xi tìs'iaàn okó it'aà ts'an nga kixi kjoa nga jè Na'èn-na kisikasén-na. ³⁷ Jè Na'èn-na xi kisikasén-na, tsjá 'én xi it'aà ts'an. Jñò, kj'eè kiì na'yà-là jta-la, nì mìkiì yaxkon kó kji isén-la; ³⁸ tíkoáá jè 'én-la mìkiì fahas'en-jiin inima-nò. Jè xi Nainá kisikasén, mìkiì mokjeíin-nò it'aà ts'e. ³⁹ Ndaà binchaàtsjijñòd Xojon-la Nainá nga k'oas'ín nìkítsjeèn nga ya sakó-nò kjoabinachon nitá kjé-né. Jè Xojon-la Nainá, tsjá 'én xi it'aà ts'an, ⁴⁰ tanga jñò, mìkiì sasén-nò nga nchrobátjingui-ná, mé-ne nga s'e-nò kjoabinachon koi.

⁴¹ Mìtsà koi kjoa otsjià nga jeya sìikíjna-na xita. ⁴² Tanga 'an, beèxkòd-nò, nga jñò, mìkiì matsjacha Nainá nga kò inima-nò. ⁴³ 'An, it'aà ts'e Na'èn-na j'i-na; jñò majin-nò nga choétjò-ná. Tanga tsà kj'eíí xita kjoíí xi ta kjotsja ts'e kjoíí-ne, isaá-là niton choétjò. ⁴⁴ Jñò, ¿kós'ín koma kòkjeíin-nò? Nga tà jè binchaàtsjiod nga ndaà kítsajnaà nga nguixkon xita, kò mìtsà jè binchaàtsjiod nga ndaà kítsajnaà nga nguixkon Nainá xi tà jngod ma. ⁴⁵ Kì k'oa s'ín nìkítsjeèn nga 'an tsjat'in-nò

'én nga nguixkɔn Na'èn-na. Jè xi tsját'in-nò 'én, tìjè-ne Moisés xi jè ma'ñót'aà takòn. ⁴⁶ Jñò, tsà mokjeiín-nò koni s'ín kiskii Moisés, tìkoáá kòkjeiín-nò it'aà ts'an nga jè Moisés it'aà ts'aán kiichja nga kiskii. ⁴⁷ Tsà mìkii mokjeiín-nò koni s'ín kiskii Moisés, ¿kós'ín kòkjeiín-nò 'én-na xi benojmí-nò?

Kó kis'iin Jesús nga 'òn jmiì xitá kisikjèn

(Mateo 14:13-21; Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17)

6 ¹ Nga jye komà kjoa koi, Jesús kii ján xijngoaa ndáchikon Galilea, xi tìkoá Tiberias 'mì. ² Ñó kjìn xitá kiitjingui-la nga jye kijtseè kjojkón ndaa xi s'ín nga síndaà-ne xitá xk'én. ³ Jesús k'eé kiimijìn-jno jngodò nindoò, yaá tsibìjna kò xitá xi kota'yàt'aà-la. ⁴ Jyeé tímachraña s'eí Paxkò ts'e xitá judío. ⁵ Jesús, k'e nga kiskoòtsejèn, kijtseè nga 'ño kjìn ma xitá tjíma tjingui-la, kitsò-la Felipe:

—¿Ñánda kindá-lá tsojmì xi kòkjen xitá koi?

⁶ Tà k'oaá kitsò-la, tà jè xi mejèn-la nga skoe kó kitsò Felipe. Jesús, jyeé tjiìn-la mé kjoa xi s'iin. ⁷ Felipe kitsò:

—Nas'ín jò-la síndo nachrjein tjin-ne chí-la xitá, mì-la kii kichiya-la nga itsé itsé skine ngats'iì xitá koi.

⁸ Kiichja Andrés xi tìkoá xitá xi ya kota'yàt'aà-la Jesús xi 'ndsè ma Simón Pedro, kitsò:

⁹ —I tjna jngodò ti xi 'ya 'òn inchrájin ts'e cebada kò jò ma tin xi 'ya, tanga mì-la kii kichiya-la nga 'ño kjìn ma-ne xitá.

¹⁰ Jesús kitsò-la:

—Kot'in-la jña xitá, kàtìtsajna yije.

I'nde jè 'ño tjin xka ijñá. Jña xitá xi tsibìtsajna, ma-la tsà 'òn jmiì xi nguì xitá x'in. ¹¹ Jesús, kiskoé inchrájin, kitsjaà-la kjondaà Nainá, ikjoàn kitsjaà-la jña xitá-la. K'eé kisika'bí-la jña xitá xi títsajna. K'oa tís'ín kisikò jña tin, kiskine nitá kó kji mejèn-la nga jngodò ijngodò. ¹² K'e nga jye kjòskii yije xitá, Jesús kitsò-la jña xitá xi kota'yàt'aà-la:

—Tíxkó yije-nò xi kaningui-ne, mé-ne nga mì kits'ón-ne.

¹³ Jña xitá-la tsibíxkó-ne inchrájin xi tsiningui-ne. Nguì tejò nisiyá komà, k'e nga jye tsakjèn yije xitá. ¹⁴ Jña xitá, k'e nga jye kijtseè kjojkón ndaa xi kis'iin Jesús, kitsò-la xíkjín:

—Kixí-la kjoa, jè-la xitá jè xi chja ngajo-la Nainá, xi tjinè-la nga kjoii i isò'nde.

¹⁵ Tanga Jesús, tìk'eé kijtseèya-la nga jñà xìta mejèn-la kjo'nó kiiko nga xitaxá ítjòn sìlkíjna; ìjngòè k'a kiimijìn-jno nindoè nga tà tajngòè tsibìjna.

K'e nga tsajmeèsòn ndáchikon Jesús

(Mateo 14:22-27; Marcos 6:45-52)

¹⁶ K'e nga jye kòjñò, xìta xi kota'yàt'aà-la Jesús inchrohòjen ìjngòè k'a-ne ñánda kijna ndáchikon. ¹⁷ Jahas'en jngòè chitso, kièsòn-ndá nga kì ján naxandá Capernaum. Jyeé 'ñó kòjñò, Jesús mikii xátí j'ì tjingui-la jñà xìta-la. ¹⁸ Ya ijìn ndáchikon j'ì jngòè tjojkón xi 'ñó jchán ts'a. Jè ndáchikon tsibíts'ia nga kiskì'nga. ¹⁹ K'e nga jye tjín-la tsà 'òn kò tsà joòn jmì metro nga tjímajìn nandá, kijtseè nga jè Jesús tsóbasòn ndáchikon. Tífi tjingui chraña-la jè chitso. Jñà xìta tà kitsakjòn-la. ²⁰ K'eé kiichja Jesús, kitsò-la:

—Kì tsakjoòn-jèn, 'an-ná.

²¹ Jñà xìta tsjaá komà-la, k'eé kisikas'en chitso. Kò jè chitso nitoón ijchò ya naxandá ñánda nchifi.

Mé xi kis'iìn jñà xìta nga tsohótsji Jesús

²² Nga komà nchijòn, jñà xìta xi tsibitsajna ján xijngoà ndáchikon, kijtseè nga tà jngòè chitso kijna xi kiiko xìta, tanga Jesús mikii tsejèn jahas'en ya chitso. Tà jñà xìta xi kota'yàt'aà-la jahas'en nga kiì. ²³ Tanga ijchò chitso xi kje'í xi ya inchrobà-ne naxandá Tiberias; yaá chinha chraña j'nde ñánda tsakjèn inchrájin xìta xi 'òn jmì ma-ne, k'e nga jè Jesús kitsjaà-la kjondaà Nainá. ²⁴ Jñà xìta, k'e nga kijtseè nga mì yá tjín Jesús kò xìta xi kota'yàt'aà-la, k'eé jahas'en jñà chitso koi, kì kátsji Jesús ján naxandá Capernaum.

Inchrájin xi tsjá Nainá, jè xi tsjá-la kjoabinachon xìta

²⁵ Xìta koi, k'e nga jye ijchò ján xijngoà ndáchikon, yaá kiskaàjìn Jesús kitsò-la:

—Maestro, ¿mé naxrjein j'ì ijndé?

²⁶ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Xi nguì okixi, k'oaá xan-nò, mìtsà koi xá binchaàtsji-ná nga ki'yaà kjojkón-nda xi kis'iaàn, koií-né nga kisìkjàn-nò skanda kó nga kjòskioè.

²⁷ Kì koi nìxátjiò tsojmì xi fehet'aà. Jè tìxátjiò tsojmì xi síkíjnakon inìma-ná nìta kjé-né, jè xi 'an tsjá xi Ki'ndí-la Xìta xan-la yijo-na. Na'èn-ná xi Nainá jè kitsjaà-na kjotíxoma kjoa xi s'iaàn.

²⁸ Xìta koi, kiskònangui, kitsò-la Jesús:

—¿Mé xi s'en-jen nga koma sixá-lajen Nainá koni s'ín mejèn-la jè?

²⁹ Jesús kitsò-la:

—Xá-la Nainá, jè-né nga kòkjeíin-nò it'aà ts'e xi Nainá kisikasén.

³⁰ Xìta koi, kitsò-la Jesús:

—¿Mé kjoxkón ndaà xi kòkó-nájen mé-ne k'e nga jcha-jen kòkjeíin-najen? ¿Mé xi ma-lè 'nì? ³¹ Jñà xìta jchínga kjin-najen tsakjèn inchrájin xi 'mì maná, ján i'nde it'aà xìn nándá nangui kixì choòn. Koni s'ín tjit'aà Xojoñ-la Nainá nga tsò: “Inchrájin xi nchrobá-ne ngajmiì kitsjaà-la nga kisikjèn.”

³² Kiichja Jesús kitsò-la:

—Xi nguì okixì xi xan-nò, mìtsà jè Moisés kitsjaà-nò inchrájin xi ngajmiì inchróbà-ne; jè Na'èn-na xi tsjá-nò xi nguì inchrájin xi ngajmiì nchrobá-ne. ³³ Inchrájin xi tsjá Nainá, jè xi jye itjojen-ne ngajmiì, jè xi tsjá-la kjoabinachon jñà xìta isò'nde.

³⁴ Xìta koi kitsò:

—Na'èn, kjit'aà nachrjein tjiì-nájen inchrájin koi.

³⁵ Jesús, kitsò-la:

—'An-ná inchrájin xi síkíjnakon inìma-la xìta. Jè xi 'an kjinchróbàt'aà-na, mì tì kii kòhijò-la. Jè xi kòkjeíin-la it'aà ts'an, mì tì kii koxíndá-la nìta kjé-ne. ³⁶ Jyee okixan-nò, jñò nas'ín tita'yaà-ná mìkii mokjeíin-nò. ³⁷ Ngats'iì xìta xi 'an tsjá-na Na'èn-na, 'aán nchrobát'aà-na; kò jñà xi 'an nchrobát'aà-na mìkii ochrjengua. ³⁸ 'An, mìtsà koi xá itjojen-na ngajmiì nga k'oas'ín s'iaàn koni s'ín mejèn-na. K'oaá s'ín sikitasoàn koni s'ín mejèn-la Na'èn-na xi kisikasén-na. ³⁹ Jè xi mejèn-la Na'èn-na xi kisikasén-na, nga nijngoò xìta chija xi 'an tsjá-na. 'An siikjaáya-la it'aà ts'e kjoa biyaà k'e nga kjoehet'aà nachrjein. ⁴⁰ Koi xi mejèn-la jè xi kisikasén-na: ngats'iì xìta xi skoexkon-na nga Ki'ndí-la Nainá 'mì-na kò kòkjeíin-la it'aà ts'an, s'ee-la kjoabinachon. 'An siikjaáya-la k'e nga kjoehet'aà nachrjein.

⁴¹ Jñà xìta judío k'ee tsibíts'ia nga kiichjajno-la Jesús, koií kjoa-la nga kitsò: “'An-ná inchrájin xi ngajmiì nchrobá-ne.”

⁴² Kitsò-la xíkjin:

—¿A mìtsà jè Jesús, xi ti-la ma José? Yaxkon-ná na'èn-la kò nea-la. ¿Mé-ne tsò-ne nga ngajmiì itjojen-ne?

⁴³ K'ée kitsò Jesús:

—Kii k'oas'ín nokjoajno-ná. ⁴⁴ Njingoò xita xi koma kjinchrobàt'aà-na tsà mìtsà jè Na'èn-na xi kisikasén-na kjinchrobàko, mé-ne nga 'an siikjaáya-la k'e nga kjoehet'aà nachrjein. ⁴⁵ Xita xi kiichja ngajo-la Nainá, k'oaá tsò xojon xi kiskii nga tsò: “Jè sobà Nainá kokòya yije-la xita.” K'oaá s'ín ma-ne nga ngats'iì xita xi 'nchré-la Na'èn-na ko xi machiya-la it'aà ts'e, 'aán nchrobát'aà-na.

⁴⁶ Ni saá jngod xita xi beèkxon Na'èn-ná. Tajngod jè beèkxon xi Nainá kisikasén. ⁴⁷ Xi nguì okixi xi xan-nò: Jè xi kokjeín-la it'aà ts'an s'ée-la kjoabinachon nita kjé-ne. ⁴⁸ 'An-ná inchrájin xi síkíjnakon inima-la xita. ⁴⁹ Jñà xita jhínga kjìn-nò tsakjèn inchrájin xi 'mì maná ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn, tanga táko k'en-né. ⁵⁰ Jè inchrájin xi k'oa xan-nò xi nchrobájen-ne ngajmiì. Ko jè xi kokjen inchrájin jè mikii kiyá. ⁵¹ 'An-ná inchrájin xi tíjnakon xi itjojen-ne ngajmiì. Tsà yá xi kokjen inchrájin jè, s'ée-la kjoabinachon nita kjé-ne. Jè inchrájin xi 'an tsja, jè yijo-na. Koí k'oas'ín tsjaà-na nga 'an kiyátjì-la xita isò'nde mé-ne nga kítsajnakon-ne.

⁵² Jñà xita judío xki xi ján tsajoóko xíkjín, kitsò:

—¿Kós'ín s'iin nga siikine-ná yijo-la?

⁵³ Jesús kitsò-la:

—Nguì okixí xi xan-nò. Jñò, tsà mikii chjinee yijo-na 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tikoá mikii s'ioo jní-na, mikii s'e-nò kjoabinachon. ⁵⁴ Jè xi skine yijo-na tikoá skoí jní-na tjín-la kjoabinachon nita kjé-ne. 'An siikjaáya-la k'e nga kjoehet'aà nachrjein. ⁵⁵ Yijo-na, jè xi kixi kjoa xi nguì yijo xi ma chine; koa jè jní-na jè nandá xi nguì kixi kjoa nga ma 'yò. ⁵⁶ Jè xi skine yijo-na koa skoí jní-na, kjit'aà nachrjein ya kíjnakon-na, tikoá 'an kjit'aà nachrjein ya tíjnakjoòkoa. ⁵⁷ Na'èn-na xi kisikasén-na, tíjnakon-né; ko it'aà ts'e-né nga tíjnakon; k'oaá tis'ín tjín jè xi skine yijo-na, it'aà ts'an kíjnakon-né. ⁵⁸ Jè inchrájin xi itjojen-ne ngajmiì, mìtsà jè xíkjín inchrájin maná xi tsakjèn xita jhínga kjiìn-nò; nga komà iskan, xita xi tsakjèn, k'en-né. Tanga jè xi kokjen inchrájin xi itjojen-ne ngajmiì, s'ée-la kjoabinachon nita kjé-ne.

⁵⁹ Jesús k'oaá s'ín kiichja nga tsakóya ya ni'ya ingo sinagoga ya naxandá Capernaum.

'Én xi tsjá-la kjoabinachon inima-la xita

⁶⁰ Jñà xita k'e nga ki'nchré koni s'ín tsakóya Jesús, kjín ma xita xi kota'yàt'aà-la xi kitsò:

—Jñà 'én koi, 'ñó 'in tjin. ¿Yá xi kòkjeín-là?

⁶¹ Jesús, k'e nga kijtseèya-là nga jñà xitá xi kota'yàt'aà-là ch'o nchijoóya-ne 'én xi tsakóya, kitsò-là:

—¿'Én koi, a mì sasén-nò? ⁶² ¿Kós'ín koma-ne tsà jcha-ná 'an xi Ki'ndí-là Xitá xan-là yijo-na nga kímijìn jngodò k'a-na nándá tjnaa nga sa ítjòn? ⁶³ Jè Inimá Tsjeè-là Nainá xi síkijnakon-ná. Jè yijo-ná nímé chjí-là. 'Én xi 'an okóya-nò, ts'eé Inimá Tsjeè-là Nainá, kò tsjá-là kjoabinachon inima-nò. ⁶⁴ Tanga jñò tjin i'nga xitá xinguióo xi mìkiì mokjeín-là.

Nga jè Jesús jye tjiin-là kóni skanda tàts'en-là kjoa yá-né xi mìkiì kòkjeín-là kò yá-né xi sìngatsja it'aà ts'e xitá kondra-là. ⁶⁵ Jesús kitsò isa:

—Koií k'oas'ín kixan-nò nga nijngodò xitá xi koma kjinchrobàt'aà-na tsà mìtsà jè Na'èn-na kjinchrobàko.

⁶⁶ Ikjoàn kjin jchán xitá xi kota'yàt'aà-là Jesús xi tjingui-là tsibíts'ia nga kiì-ne íts'in. Mì tì kiì ya chinchimako-ne. ⁶⁷ Jesús kitsò-là jñà xitá-là xi tejò ma-ne:

—Jñò, ¿a tikoáá mejèn-nò nga onguió?

⁶⁸ Kiichja Simón Pedro, kitsò:

—Na'èn, ¿yá xi onguítjingui-lajen? Ji-né xi tjin-lè 'én xi tsjá kjoabinachon. ⁶⁹ Ngajen 'ya-nájen, tikoáá mokjeín-najen nga ji-né xi Cristo, xi Ki'ndí-là Nainá xi tijnakon.

⁷⁰ Jesús kitsò-là:

—'An, xó k'oáá s'ín jaàjiin-nò nga tejò ma-nò, mé-ne nga kitjáko-ná. Tanga jñò, yaá tijnajiin jngodò-nò xi xitá neií tísixájiin inima-là.

⁷¹ Jesús, jè kiichja it'aà ts'e Judas, ki'ndí-là Simón Iscariote. Nga jè sìngatsja Jesús it'aà ts'e xitá kondra-là. Jè Judas, xi ya itjojiin xitá-là Jesús xi tejò ma-ne.

Kó kitsò jñà 'ndse Jesús nga mìkiì kòkjeín-là it'aà ts'e

7 ¹ K'e nga jye k'oas'ín komà kjoa koi, Jesús yaá tsajmeè nangui Galilea. Majìn-là nga ya kojmeè naxandá Judea, koií kjoa-là nga jñà xitá judío nchihótsji nga mejèn-là sìk'en. ² Jyeé nchrobá machraña s'eí-là xitá judío ts'e Ni'ya Xka Ijñá. ³ Jñà 'ndse Jesús kitsò-là:

—Kì tã tsja íí bijni. T'in ján Judea mé-ne jñà xitá xi kota'yàt'aà-lè xi títsajna ján kàteè-lè mé kjoa xi 'nì. ⁴ Tsà k'e mejèn-ná nga skoe-ná xitá mé kjoa xi tí'né, mochjeén-né nga kòkó-lá yijo-ná. Ngaji, koni s'ín 'nì, takó-là yijo-lè ngats'iì xitá isò'nde.

⁵ Koií okitsò-la jǎà 'ndse nga mìkii kòkjeíin-la it'aà ts'e. ⁶ Jesús kitsò-la: —Kj'eè kii bijchó nachrjein-na, tanga xi it'aà tsajòn ndaà tjín nita mé nachrjein-ne. ⁷ Jǎò, mìkii majtikeè-nò jǎà xita isò'nde, tanga 'an majtikeé-na, koií kjoa-la nga 'an benojmí kixi-la nga ch'o tjín kjoa xi s'ín. ⁸ Tanguió jǎò jè s'eí, 'an mìkii kjián. Kj'eè kii bijchó nachrjein-na. ⁹ K'e nga jye okitsò-la jǎà xita, Jesús yaá tsibijna ya nangui Galilea.

K'e nga jè Jesús kii s'eí ts'e ni'ya xka

¹⁰ K'e nga jye kii s'eí jǎà 'ndse Jesús, jè, tikoáá kii 'ma-né. Majìn-la nga xita skoexkon. ¹¹ Ya nǎnda tíbitjo s'eí, jǎà xita judío nchihótsji Jesús, kitsò-la xíkjín:

—Xita jè, nǎnda tíjna.

¹² Ngats'iì xita xi ijchò s'eí, xki xi ján tsajoóya-ne it'aà ts'e Jesús. Tjín xi kitsò: “Xita ndaà-né.” Tikoá tjín xi kitsò: “Majìn, naxandá konachan-la.”

¹³ Tanga niyá xi kiichja tsejèn nga nguixkon xita xi kj'eíí, nga jǎà xita sko-la xita judío, tsakjón-la.

¹⁴ K'e nga jye ijchò osen nga tíbitjo s'eí, ijchò Jesús, jahas'en ingo ítjòn, ikjoàn tsakóya-la xita. ¹⁵ Jǎà xita judío, k'e nga kijtseè koni s'ín okóya, tà kjòxkón-la kitsò-la xíkjín:

—Xita jè, ¿kós'ín ma-ne nga kò tà ndaà okóya-ne nga mìtsà xojon kiskoòta'yà?

¹⁶ Jesús kitsò-la:

—Jǎà 'én xi 'an okoóya, mìtsà 'én ts'an, ts'e-né jè xi kisikasén-na.

¹⁷ Tsà yá xi mejèn-la siikitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá, skoe-né jǎà 'én xi 'an okoóya tsà it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne, o xi tà kjohítsjeèn ts'an-ná.

¹⁸ Jngoò xita xi tà kjohítsjeèn ts'e tísikjeén nga tíchja, tà jè xi mejèn-la nga jè jchaxkón; tanga jè xita xi koií kjoa tíhótsji nga jè kàtayaxkón jè xi kisikasén, jè-né xi ngui 'én kixi tsjá, mìtsà 'én ndiso chja.

¹⁹ Jǎò, ¿a mìtsà kixi kjoa nga kitjoé-nò kjotíxoma-la Nainá xi jè Moisés kiskii? Tanga jǎò, nijngoò xi ma-la síkitasòn. ¿Mé-ne mejèn-nò nga sik'en-ná?

²⁰ Jǎà xita kitsò:

—¡Neíí-là tíjiin inima-lè! ¿Yá-né xi mejèn-la siik'en-lè?

²¹ Jesús kiichja kitsò-la:

—Jǎò, maxkón-nò jngoò kjoa xi kis'iaàn jè nachrjein nikjáya.

²² Kixíí kjoa, jè Moisés kitsjaà-nò kjotíxoma xi kjoa ts'e circuncisión. (Tanga kjotíxoma jè, mìtsà ts'e Moisés; it'aà ts'eé xita jchínga kjiìn-nò

inchrobà-ne.) Tanga jñò, nas'ín nàchrjein nìkjáya bít'aà chibaá-la x̄ita x'ín kjoa ts'e circuncisión. ²³ Jñò, nga bít'aà chiba-la jñà x̄ita kjoa ts'e circuncisión jè nàchrjein nìkjáya nga majìn-nò nìjchaànguio kjotíxoma xi kitsjaà-nò Moisés, ¿mé-ne majti-nò nga 'an jngoò k'a ndaà sindaà-na x̄ita jè nàchrjein nìkjáya? ²⁴ Kì k'oaá s'ín jchósòn-là koni s'ín tsejèn-nò. K'oaá s'ín jchósòn-là koni s'ín tjín xi nguì kjoa kixì.

Kós'ín bénojmí Jesús ñánda j'ì-ne

²⁵ Tjín i'nga x̄ita xi Jerusalén ts'e xi kitsò:

—¿A mìtsà jè x̄ita jè xi ótsji jñá x̄ita judío nga mejèn-la s̄ìk'en?

²⁶ Chítsejèn-là, tíchjajìn osen-la jñà x̄ita naxandá, niyá xi kó tsò-la. ¿A jyeé kòkjeiín-la jñà x̄itaxá nga kixì kjoa nga jè xi Cristo [xi xó Nainá kisikasén-ne]? ²⁷ Tanga jñá, 'ya-ná ñánda j'ì-ne x̄ita jè, k'e nga kjoíí Cristo niyá xi skoe ñánda kjoíí-ne.

²⁸ Jesús nga tíhokóya ya ndítsin ingo ítjòn, kii'nchré koni s'ín kitsò jñà x̄ita. K'eé 'ñó kiichja kitsò:

—Jñò, yaxkoón-ná; tíjìn-nò ñánda j'ì-na. Tanga mìtsà tà kjòtsja ts'an nga j'iaa. Jè xi kisikasén-na, jè-né xi nguì kixì kjoa nga Nainá. Jñò, mìkii yaxkon. ²⁹ Tanga 'an, bexkon-ná. It'aà ts'eé inchrobà-na nga jè sobà kisikasén-na.

³⁰ Tijè-ne hora jñà x̄ita mejèn-la nga tsobà'ñó Jesús tanga nijngoò xi kitsò ikon nga kitsobà'ñó, koi-né nga kj'eé kì bijchó nàchrjein-la nga kiyá. ³¹ 'Ñó kjin x̄ita kòkjeiín-la koni kitsò Jesús. Kitsò-la xíkjín:

—K'e nga kjoíí Cristo, ¿a isa kjìn kjojkón ndaà xi s'iin, koni jè x̄ita jè? Kixíí-là kjoa, jè-la xi Cristo.

Kó kitsò Jesús k'e nga jñà x̄ita fariseo mejèn-la kitsobà'ñó

³² Jñà x̄ita fariseo kii'nchré koni s'ín nchijoó jñà x̄ita it'aà ts'e Jesús. X̄ita sko-la no'mii kò x̄ita fariseo kisikasén x̄ita xi síkinda ingo nga mejèn-la tsoba'ñó Jesús. ³³ Jesús kitsò-la:

—'An, tà chibaá nàchrjein kótijnako-nò, ikjoàn kjín ijngoò k'a-na ñánda tíjna xi kisikasén-na. ³⁴ Jñò, kinchátsji-ná tanga mìkii sakò-nò nga mìkii koma konguío ya ñánda kótijna.

³⁵ Jñà x̄ita judío, tsibíts'ia nga kiskònangui-la xíkjín kitsò:

—X̄ita jè, ¿ñánda kjoí? ¿Mé-ne nga mìkii koma sakò-ná? ¿A yaá kjiko x̄ita judío xinguiáá xi xìn i'nde títsajna nga jñà xi taxki x̄ita kòkòya-la?

³⁶ ¿Kó tsòya-ne 'én xi bénojmi nga tsò: “Jñò, kìnchátsji-ná tanga mìkii sàkò-nò nga mìkii koma konguió ya ñánda kótijna”?

Jngòò xajngá nandá xi tíjnakon

³⁷ Jè nàchrjein xi fehet'aà-ne s'eí, Jesús tsasíjna kixi, 'ñó kiìchja, kitsò: —Tsà yá xi xíndá-là kàtjanchrobákon-na, kàt'iì nandá. ³⁸ Koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga tsò: Jè xi mokjeiín-là it'aà ts'an sijnajiin inima-là koni jngòò xajngá nandá xi mìkii xìya xi síkíjnakon xita.

³⁹ K'e nga okitsò Jesús, it'aà ts'eé Inima Tsjeè-là Nainá kiìchja nga iskan tjoè-là jñà xita xi kòkjeiín-là it'aà ts'e. Nachrjein jè, Inima Tsjeè-là Nainá kj'eè kii bitjojen nga kj'eè kii fi-ne ngajmii Jesús nga jcha-là kjoajeya-là.

Mé-ne kjòjòya-ne jñà xita it'aà ts'e Jesús

⁴⁰ Jñà xita, k'e nga kiì'nchré 'én koi, tjín i'nga xi kitsò:

—Kixíí kjoa xita jè, jè-né xi tjínè-là nga kjoíí nga kichja ngajo-là Nainá.

⁴¹ Jñà xita xi i'nga kitsò:

—Jè-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá].

Tikoáá tjín i'nga xi kitsò:

—Majìn-la nga jè Cristo, mìtsà nangui Galilea kjoíí-ne. ⁴² Xojon-là Nainá k'oaá s'ín tíchja nga jè Cristo, yaá kìnchrobàt'aà-ne tje-là David, ya naxandá Belén, i'nde-là David.

⁴³ K'oaá s'ín komà-ne nga kjòjòya jñà xita xi kjoa ts'e Jesús. ⁴⁴ Tjín i'nga xita xi mejèn-là kitsobà'ñó nga kjiko ndayá, tanga nijngòò xi kitsò ikon nga kitsobà'ñó.

Kjoa xi tsohótiya-ne xita ítjòn-là no'mii

⁴⁵ Jñà xita xi síkinda ingo, inchrobà-ne ñánda títsajna xita fariseo ko xita sko-là no'mii, kitjànangui-la, ki'mi-la:

—¿Mé-ne mìkii kànchrobáko-nò?

⁴⁶ Jñà xita xi síkinda ingo kitsò:

—Ni saá jngòò xita xi k'oas'ín chja koni s'ín chja xita jè.

⁴⁷ Jñà xita fariseo, kitsò:

—Jñò, ¿a tikoáá kachonachaán-nò? ⁴⁸ ¿A k'oaá tis'ín mokjeiín-là xitaxá ítjòn tsaján ko xita xinguiáá fariseo? ⁴⁹ Tanga jñà xita xi tíchonachan-la nga mìkii tíjiin-là kjotíxoma-là Moisés, tjínè-là nga kjo'in s'e-la.

⁵⁰ Nicodemo, jè xi x̄ita fariseo, xi j̄nò j'ìikon jngoò k'a Jesús, kitsò-là:

⁵¹ —K̄jotíxoma tsaján, mìkìì tsjá'nde nga k̄jo'in k'oi-là x̄ita, k'e nga t̄ikj'eè k̄i ndaà 'ya-là mé k̄joa xi t̄jín-là.

⁵² J̄nà x̄ita fariseo, kitsò-là Nicodemo:

—¿A t̄ikoaá yaá nangui-lè Galilea? Ch̄íta'yì Xojon-là Nainá mé-ne nga jcha-ne n̄i sà jngoò x̄ita xi ch̄ja ngajo-là Nainá f'ìi-ne Galilea.

Chjoón xi kjoa chijngui kis'ìn

⁵³ Tà k'oas'ín kitsjòya-ne x̄ita, x̄kì xi ján k̄i-ne ni'ya-là nga jngoò ìjngoò.

8 ¹ Tanga Jesús, ján k̄i ya nindoò Yá Olivo. ² Nga komà nchijòn taj̄nòyaá j'ìi-ne ya ìngo ítjòn. Ngats'ìi x̄ita j'ìi t̄jìngui-là Jesús ñánda t̄jina. K'èé tsibìjna nga tsakóya-là j̄nà x̄ita. ³ J̄nà x̄ita xi okóya k̄jotíxoma-là Nainá xi kiskìì Moisés k̄o x̄ita fariseo ijchòk̄o jngoò chjoón xi ki'yat'in-là nga kjoa chijngui tís'ín. Tsasíjna osen ñánda títsajna ngats'ìi x̄ita; ⁴ J̄nà x̄ita koi kitsò-là Jesús:

—Maestro, chjoón jè, ndaà kà'yat'in-là nga kjoa chijngui tís'ín. ⁵ Jè k̄jotíxoma-là Moisés, k'oaá s'ín t̄ich̄ja nga j̄nà íchjín xi k'oa t̄jín kjoa xi ótsji ndajoó kiyá-ne. Ngaji, ¿kó si?

⁶ J̄nà x̄ita koi, koi k'oas'ín kitsò-là Jesús nga mejèn-là skót'aà, mé-ne koma kohòngui-ne it'aà ts'e x̄itaxá. Tanga Jesús, tsasiñiat'aà nangui nga kiskìijno-ne k̄o jnótsja it'aà nangui. ⁷ X̄ita koi nga siì nchis'ín nga k̄jònangui, Jesús tsasíjna kixi kitsò-là:

—J̄nò, tsà t̄jín i'nga x̄ita xinguiòo xi tsjìn-là jé, jè k̄atínè ítjòn ndajo chjoón jè.

⁸ Jesús ìjngoò k'a tsasiñia nga kiskìijno ìsa it'aà nangui. ⁹ J̄nà x̄ita koi, k'e nga k̄i'nchré koni s'ín kitsò Jesús, tà ìjngó ìjngó k̄i-ne, nga k̄ijtseè nga mìkìì ndaà t̄jín k̄johítsjeèn xi k̄iich̄ja, tsibíts'ia-ne xi x̄ita jchínga, ìkjoàn k̄i-ne ìxti. Tà jè tajngoò Jesús k̄o chjoón tsibítsajna. ¹⁰ Jesús tsasíjna kixi-ne, k̄ijtseè nga mì t̄i yá x̄ita t̄jín-ne. Tà jè tajngoò chjoón síjna. K'èé kitsò-là:

—¿Ñánda títsajna x̄ita xi óngui-lè? ¿A nijngoò xi kòhónè-lè k̄jo'in?

¹¹ Jè chjoón kitsò:

—Na'èn, niyá-jèn.

Jesús kitsò-là:

—T̄ikoaá 'an, mìkìì k̄inè-lè k̄jo'in. T'in-ne ni'ya-lè; k̄i t̄i jé binchaàtsji-ne.

Ni'ín xi tsjá kjoabinachon xi s'hiseèn-là xità isò'nde

¹² Jesús, ijngoò k'a kiichjajiin-là jñà xità, kitsò-là:

—'An-ná ni'ín xi s'hiseèn-là isò'nde. Jè xi 'an fit'aà-na s'eé-là ni'ín xi tsjá kjoabinachon. Mì tì kiì yà kojmejiin-ne kjoajñò.

¹³ Jñà xità fariseo kitsò:

—Ti jí tì'biì-ne 'én it'aà tsiji. 'Én xi nokjoì, nímé chjí-là.

¹⁴ Jesús kiichjajà kitsò-là:

—'Én xi chjà, chjí-là-né, nas'ín tì'an tsjaà-na 'én xi it'aà ts'an. Nga be-ná ñánda j'i-na kò ñánda tífia. Tanga jñò mikii 'yaà ñánda j'i-na kò ñánda tífia.

¹⁵ Jñò, tà kjohítsjeèn ts'e xitaá nìkjeén k'e nga jé bìnè-ná. Tanga 'an nijngoò xità bìnè-là jé. ¹⁶ Tanga 'an, tsà yá xità xi konè-là jé, kjoakixí xi s'iaàn. Nga mìtsà tajngoò bindaàjiaàn, koo Na'èn-na xi kisikasén-na bindaàjiiin-kò-na.

¹⁷ Kjotíxoma tsajòn k'oas'ín tíchjajà nga tsò: K'e nga tsà jò ma-ne xità xi tsjá 'én, tsà ngàsòn tsò ingajò, kixí kjoa, chjí-là né. ¹⁸ Tì'aán-na xi tsjaà 'én it'aà ts'an. Kò tìkooá jè Na'èn-na xi kisikasén-na tsjá 'én it'aà ts'an.

¹⁹ Jñà xità fariseo, kiskònangui-là kitsò-là:

—¿Ñánda tíjna Na'èn-lè?

Kiichjajà Jesús, kitsò-là:

—Jñò, 'an, mikii yaxkon-ná, nì jè Na'èn-na mikii yaxkon. 'An, tsà yaxkon-ná tìkooá jchaxkon-nò Na'èn-na.

²⁰ K'e nga tsakóya jñà 'én koi Jesús, yaá tíjna yà ingo ítjòn ya chrañàt'aà-là i'nde ñánda maxkón tòn kjotjò. Nijngoò xità xi kitsò ikon nga kitsobà'ño Jesús nga kj'eè kiì bijchó nachrjein-là nga kiyá.

Mé-ne jñà xità mikii koma kjoì-ne yà ñánda tífi Jesús

²¹ Jesús ijngoò k'a kitsò-là:

—'An, tifi-ná. Jñò, kìnchátsji-ná. Tanga jñò yaá kiyájñòò jé-nò. Yà ñánda 'an tífia, jñò mikii koma konguió.

²² Jñà xità judío kitsò-là xíkjín:

—¿A tíjè s'ìk'en-ne yijo-là? ¿Mé-ne k'oa tsò-ne, nga tsò: Yà ñánda 'an tífia, jñò mikii koma konguió?

²³ Jesús kitsò-là:

—Jñò, íf it'aà nangui tsajòn, tanga 'an ján ngajmii ts'an. Jñò, íf i'nde-nò isò'nde, 'an, mìtsà isò'nde i'nde-na. ²⁴ Koí k'oas'ín kixan-nò nga yà kiyájñòò jé-nò nga mikii mokjeiín-nò nga 'an-ná (xi Cristo). Koí kjoa-là nga kiyájñòò jé-nò.

²⁵ X̄ita judío, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá-ne ngaji?

Jesús kiichja, kitsò-la:

—Jyeé okixan-nò nga sa ítjòn yá-ná 'an. ²⁶ It'aà tsajòn, k̄jín kjoa t̄jín isa xi 'an kènøjmí-nò, k̄o xi 'an k̄indaàjiìn-k̄o-nò. Jè xi kisikasén-na nguì 'én kixí xi chja. Koni s'ín ki'nchrè-la, k'oaá t̄jín 'én xi 'an chjàjiìn-la j̄nã x̄ita isò'nde.

²⁷ Tanga j̄nã x̄ita judío mikìi k̄jòchiya-la tsà it'aà ts'e Na'èn-ná xi Nainá tíchja Jesús. ²⁸ Jesús kitsò-la:

—J̄nò, k'e nga chjímì'nga-ná 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na, k'eé k̄ochiya-nò nga 'an-ná [xi Cristo]. Nímé kjoa xi s'iaàn xi ta k̄johítsjeèn ts'an. K'oas'ín chjà koni s'ín tsakóya-na xi Na'èn ma. ²⁹ Jè xi kisikasén-na í t̄jínako-na. Mikìi s̄kíjna tajngoð-na Na'èn-na. Koií kjoa-la nga k̄jit'aà n̄chrjein sikitasoàn koni s'ín sasén-la jè.

³⁰ Jesús, k'e nga kiichja 'én koi, k̄jín jchán x̄ita kòkjeiín-la it'aà ts'e.

Jè kjoa kixi s̄kítsajnadeíí-ná xi kjoa ts'e jé-ná

³¹ Jesús kitsò-la j̄nã x̄ita judío xi kòkjeiín-la it'aà ts'e:

—Tsà kixi sikitasòn 'én-na xi okoðya-nò, j̄nò-nò xi nguì kixi kjoa nga 'an kota'yat'aà-na. ³² Jchaxkoòn xi kjoa kixi, koa jè kjoa kixi s̄kítsajnadeíí-nò.

³³ Kiichja x̄ita judío, kitsò:

—Ngajen, x̄ita tje-la Abraham-nájen. Ni saá jngoð x̄ita xi k̄j'eíí s̄kítsajna'nó-najen. Ngaji, ¿mé-ne k'oa si-ne nga k̄ítsajnadeíí-najen?

³⁴ Jesús kitsò-la:

—Nguì kjoa kixí xi xan-nò, ngats'ìi x̄ita xi jé ótsji, yaá títsajna'nó it'aà ts'e jé-la, k'oaá ngaya-la koni jngoð x̄ita ch̄i'nda xi t̄jna'nó-la nei-la. ³⁵ Jngoð x̄ita xi ch̄i'nda t̄jna, mikìi t̄j'nde-la nga ya k̄jna k̄jit'aà ya ni'ya n̄anda síxá. Tanga jngoð xi ki'ndí ma, t̄j'ndeé-la nga k̄jit'aà n̄chrjein ya k̄jna ya ni'ya-la na'èn-la. ³⁶ K'oaá ma-ne, tsà jè Ki'ndí-la Nainá s̄kíjnadeíí-nò, nguì kixí kjoa nga j̄nò, k̄ítsajnadeíí-nó. ³⁷ 'An, be-ná nga tje-la Abraham-nò; tanga j̄nò mejèn-nò nga s̄k'en-ná, koi-né nga mikìi mokjeiín-nò 'én-na xi chjà. ³⁸ 'An, k'oaá s'ín chjà koni s'ín t̄jín xi k̄jtsee k'e nga t̄isa t̄jínakoaa Na'èn-na. J̄nò, k'oaá t̄is'ín 'nè koni s'ín kina'yà-là na'èn-nò.

Yá-né xi na'èn-la ma xita xi chjako Jesús

³⁹ Jñà xita judío kitsò:

—Jè tje-najen, yaá inchrobàt'aà-ne ts'e Abraham. Jè na'èn-jchá kjiin-najen.

Jesús kiichja kitsò-la:

—Tsà kixi kjoa nga ixti-la Abraham 'mì-nò, k'oaá s'ín s'een koni s'ín kis'iin Abraham. ⁴⁰ 'An, nas'ín jye k'oas'ín tsibenojmí kixi-nò, nga Nainá kitsjaà-na 'én xi chjà, jñò mejèn-nò nga sik'en-ná. Abraham mì k'oaá kis'iin. ⁴¹ Jñò, k'oas'ín 'nè koni s'ín na'èn-nò.

Jñà xita judío kitsò:

—Ngajen, mìtsà kjoa chijngui kits'iin-jiiin-jen. Tajngoò jè Na'èn-najen, jè Nainá.

⁴² Jesús kiichja, kitsò-la:

—Tsà kixi kjoa nga jè na'èn-nò Nainá, 'an tjòchaá-la s'en-ná nga it'aà ts'e Nainá inchrobà-na; mìtsà tà kjotsja ts'an nga j'iaa; Nainá kisikasén-na. ⁴³ ¿Mé-ne mìkiì machiya-nò 'én-na xi chjàko-nò? Koií-né nga mìkiì ma-nò na'yañijon. ⁴⁴ Na'èn-nò, jè xita neí, jè nokjoà-nò. K'oaá s'ín 'nè koni s'ín mejèn-la na'èn-nò. Jè xi ma-la sík'en xita kóni nga tisa tàts'en-la kjoa. Mìtsà kjoa kixi s'ín nga tsjin-la kjoa kixi. K'e nga chja 'én ndiso, k'oaá tsò koni s'ín tjin inima-la nga nguì xita ndiso-né. Jè na'èn-la ts'e 'én ndiso. ⁴⁵ Tanga 'an, 'én kixi benojmí-nò; koií kjoa-la jñò, mìkiì mokjeiín-nò. ⁴⁶ ¿Yá xita xinguiqo xi koma-la kokò mé jé xi tjin-na? K'e nga chjàko-nò, nguì 'én kixi chjà, ko ¿mé-ne mìkiì mokjeiín-nò? ⁴⁷ Jè xi xita-la Nainá, 'én-la Nainá 'nchré. Tanga jñò, nga mìkiì na'yà, koií-né nga mìtsà xita-la Nainá 'mì-nò.

Jñà kjoa xi tsohótiya-ne Jesús ko xita judío

⁴⁸ Jñà xita judío kiichja, kitsò-la Jesús:

—Ngajen, koií kjoa-la k'oas'ín 'mì-lèjen: ji, xita Samaria-né, inima ch'o-la neí tjiin inima-lè.

⁴⁹ Kiichja Jesús kitsò-la:

—'An, mìtsà inima ch'o-la neí tjiin inima-na. Jè kjoa xi tìs'iaàn, jè-né nga bexkoán Na'èn-na. Tanga jñò mìkiì yaxkón-ná. Tà saá nachrjengui-ná. ⁵⁰ Mìtsà jè kjoa tihotsjià nga jeya siikíjna yijo-na. Tíjna jngoò xi tìkosòn-la, jè-né xi jeya síkíjna-na. ⁵¹ Nguì 'én kixi xi chjàko-nò, jè xi síkitasòn 'én-na koni s'ín xan-nò, mìkiì kiyá nita kjé-ne.

⁵² X̄it̄a judío kiichja, kitsò:

—I'ndeḡ jyeé 'ya-jen nga in̄ima ch'o-la neí t̄jiin in̄ima-lè. Abraham ko ngats'iì x̄it̄a xi kiichja ngajo-la Nainá kjòtseé, k'en-né. Tanga j̄i si-né: “Jè xi síkitasòn 'én-na koni s'ín xan-nò, mìkii kiyá.” ⁵³ Ngaji, ¿a isa t̄jna ítjoin a mì k'oa-ne koni jè Na'èn-najen Abraham? K'en-né. Ko ngats'iì x̄it̄a xi kiichjaya ngajo-la Nainá t̄kooá k'en-né. ¿Yá-ne j̄i nga t̄ji tinachrjeè jeya-ne yijo-lè?

⁵⁴ Kiichja Jesús kitsò-la:

—Tsà t̄i'an jeya síkijna-na yijo-na, n̄imé chj̄i-la. Jè xi jeya síkijna-na, jè Na'èn-na xi Nainá 'mì-là. ⁵⁵ J̄nò mìkii yaxkon Nainá, tanga 'an beèxkon-ná. Tsà xán-nò mìkii bexkoan, x̄it̄a ndiso koma koni j̄nò nga x̄it̄a ndiso-nò. 'An, bexkon-ná koa síkitasòn-ná 'én-la. ⁵⁶ X̄it̄a jchínga-nò Abraham, tsjaá komà-la nga mejèn-la skoexkon nachrjein-na nga j'iaa. K'e nga kijtseè nachrjein-na isa 'ñó ndaà kjòtsja-la.

⁵⁷ J̄nà x̄it̄a judío kitsò-la:

—Skanda kj'eè t̄jín-lè icháte nó. ¿Kós'ín komà-ne nga kiyaxkoin Abraham?

⁵⁸ Jesús kiichja kitsò-la:

—Nguì kixi kjoa xi xan-nò, 'An-ná xi isa kjòtseé t̄jnaa koni jè Abraham.

⁵⁹ J̄nà x̄it̄a judío, kiskoé ndajo nga mejèn-la kosèn-la Jesús. Tanga Jesús tsibijna'ma, itjo-ne nditsin ingo, jahajiin osen-la x̄it̄a, ikjoàn kiì.

K'e nga jè Jesús kisindaà jngoð-ne x̄it̄a xi mìkii tsejèn-la

9 ¹ Jesús k'e nga tífi ya ndiyá, kijtseè jngoð x̄it̄a xi mìkii tsejèn-la xi xó k'oas'ín kits'iin-ne. ² X̄it̄a xi kota'yàt'aà-la Jesús kiskònangui-la kitsò-la:

—Maestro, x̄it̄a jè, ¿mé-ne k'oas'ín kits'iin-ne? ¿Yá xi tshótsji jé? ¿A j̄nà x̄it̄a jchínga-la, o xi jè x̄it̄a xi mìkii tsejèn-la?

³ Kiichja Jesús kitsò-la:

—Mìtsà jè x̄it̄a xi mìkii tsejèn-la t̄jín-la jé, n̄i mìtsà j̄nà x̄it̄a jchínga-la tshótsji jé. Koií-né nga it'aà ts'e x̄it̄a koi jcha-la kjoxkón-ndaà-la Nainá.

⁴ Mochjeén-né nga siikitasoàn kjoxkón-ndaà-la jè xi kisikasén-na nga nachrjein isa. Kijchò nachrjein k'e nga koj̄nò; n̄i t̄i jngoð-ne xi koma sìxá. ⁵ K'e tákó i t̄jnaa isa isò'nde, 'an-ná ni'ín xi sihiseèn-la x̄it̄a isò'nde.

⁶ K'e nga jye okitsò, tsibíchrá it'aà nangui. Jè ndánachrá-la tsibindaà-ne ndási, ikjoàn kisikaajno xkon jè x̄it̄a xi mìkii tsejèn-la. ⁷ Ikjoàn kitsò-la:

—T'in, kaníkjoìn ya chrjó nandá Siloé (jè 'én xi tsòya-ne, jè xi kinìkasén).

Jè x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-là kii kaníkjoan, k'e nga inchrobà-ne jye tsejèn-là. ⁸ Jñà x̄it̄a indiì ni'ya-là jè x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-là, ko jñà x̄it̄a xi jye kjòtsee beèxkon nga ton síjé kjotjò, kitsò-la xíkjín:

—¿A mìtsà jè x̄it̄a jè xi bìjna nga síjé kjotjò ton?

⁹ Tjín i'nga x̄it̄a xi tsò:

—Jè-né.

Koa jñà x̄it̄a xi i'nga kitsò:

—Kjomeè k'oaá kji, tanga mìtsà jè.

K'eé kiichja x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-là nga sa ítjòn, kitsò:

—'An-ná.

¹⁰ Jñà x̄it̄a kiskònangui-là kitsò-là:

—¿Kós'ín komà nga kitáx'a-ne xkoiìn?

¹¹ X̄it̄a jè kitsò:

—Jè x̄it̄a xi 'mì Jesús, kisindaà ndási, kisikaàjno xkoaàn, ikjoàn kitsò-na: “T'in, kaníkjoìn ya chrjó nandá Siloé.” 'An, kiaà, k'e nga jye tsaníkjoaàn, komà kotsejèn-na.

¹² Jñà x̄it̄a koi kiskònangui-là kitsò-là:

—X̄it̄a jè, ¿ñánda t̄jna?

Jè x̄it̄a xi jye kjòndaà-ne, kitsò:

—Mìkiì be ñánda t̄jna.

K'e nga jñà x̄it̄a fariseo kisìjtsò jè x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-là xi jye kjòndaà-ne

¹³ Jè x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-là nga jye kjòndaà-ne kiìko ñánda títsajna x̄it̄a fariseo, ¹⁴ koií kjoa-là nga nàchrjein nìkjáya-né k'e nga tsibíndaà ndási Jesús nga kisikaàjno xkon jè x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-là mé-ne koma kitáx'a-ne xkon. ¹⁵ Jñà x̄it̄a fariseo ìjngòò k'a kiskònangui-là jè x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-là xi jye kjòndaà-ne, kitsò-là:

—¿Kós'ín komà nga kitáx'a-ne xkoiìn?

X̄it̄a jè kitsò:

—Ndásií kisikaàjno xkoaàn; ikjoàn tsanìkjoàn; i'ndeì jyeé tsejèn-na.

¹⁶ Tjín i'nga x̄it̄a fariseo xi kitsò:

—X̄it̄a jè, mì-la tsà Nainá kisìkasén nga mìkiì beèxkón nàchrjein nìkjáya.

Tìkoà tjín i'nga xi kitsò:

—¿Kós'ín ma-ne nga ma-là s'ín kjoàxkón xi ndaà tjín tsà x̄it̄a jé-né?

Ikjoàn kjòjòya xi tijnà-ne xit̃a fariseo; mikiì kjòngàsòn kjohítsjeèn-la.
 17 Ìjngòd k'a kitjànangui-la jè xit̃a xi mikiì tsejèn-la xi jye kjòndaà-ne,
 kitsò-la:

—Ngaji, ¿kò si, yá xit̃a-ne xi kiskíx'a-ne xkoiìn?

Xit̃a jè kitsò:

—Jngòd xit̃a xi chja ngajo-la Nainá.

18 Tanga jnà xit̃a judío, mikiì kòkjeiín-la tsà kixi kjoa nga jè xit̃a
 xi mikiì tsejèn-la nga k'oas'ín kits'iin koa i'ndeì jyeé tsejèn-la. K'ée
 kiichja-la jnà xit̃a jchínga-la, 19 kiskònangui-la kitsò-la:

—Jè xit̃a jè, ¿a ki'ndí-nò ma? ¿A kixií kjoa nga mikiì tsejèn-la k'e nga
 sa kits'iin? ¿Kó ma-ne nga tsejèn-la i'ndeì?

20 Jnà xit̃a jchínga-la kitsò:

—'Ya-nájen nga ki'ndí-najen ma. Kixií kjoa nga mikiì tsejèn-la k'e
 nga sa kits'iin. 21 Tanga mikiì 'ya-jen mé-ne nga ma tsejèn-la i'ndeì,
 tikoáá mikiì 'ya-jen yá-né xi kiskíx'a-ne xkon. Jè sobà chjinangui-là, jè
 kàtènojmi-nò, nga jyeé xit̃a jchínga.

22 Jnà xit̃a jchínga-la koií k'oas'ín kitsò-ne nga jnà tsakjón-la xit̃a
 judío. Jnà xit̃a judío jyeé k'oas'ín tsajoóya-ne nga jngòd k'aá kitjokàjiin
 ya ni'ya ingo sinagoga, tsà yá xit̃a xi kitsò nga jè Jesús jè xi Cristo [xi xó
 kisikasén-ne Nainá]. 23 Koií k'oa tìs'ín kitsò-ne jnà xit̃a jchínga-la, nga
 kitsò: “Jè sobà chjinangui-là, nga jyeé xit̃a jchínga-né.”

24 Jnà xit̃a judío ìjngòd k'a kiichja-la jè xit̃a xi mikiì tsejèn-la, kitsò-la:

—Tènojmi kixi-nájen nga nguixkon Nainá. Ngajen 'ya-nájen nga jè
 xit̃a jè, xit̃a jé-né.

25 Jè xit̃a xi mikiì tsejèn-la xi jye kjòndaà-ne kiichja, kitsò:

—'An, mikiì be tsà xit̃a jé-né. Tà jè xi be, k'e nga sa kits'ian mikiì
 tsejèn-na, tanga i'ndeì jyeé tsejèn-na.

26 Ìjngòd k'a kitsò-la:

—¿Mé xi kisikò-lè? ¿Kó s'ín kisikò-lè nga kitáx'a-ne xkoiìn?

27 Jè xit̃a xi mikiì tsejèn-la kitsò:

—Jyeé koa kàxan-nò, tanga jnò mikiì na'yà. ¿Mé-ne mejèn-nò nga
 ìjngòd k'a k'oa xán-nò? ¿A tikoáá mejèn-nò nga xit̃a-la koma nga ya
 chíta'yàt'aà-là?

28 Jnà xit̃a judío k'e nga k'oa ki'mi-la, kòjti-la, kiichjajno-la jè xit̃a xi
 mikiì tsejèn-la, kitsò-la:

—Ji-né xit̃a xi ya chíta'yàt'aà-la. Tanga ngajen yaá chíta'yàt'aà-lajen
 Moisés. 29 'Ya-nájen nga jè sobà Nainá kiichjako Moisés. Tanga jè xit̃a jè
 mikiì 'ya-jen nãnda j'i-ne.

³⁰ Jè x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-l̄a kitsò:

—Kjoa jè, tà maxkón-ná nga j̄nò, mìkiì 'ya ñánda j'ù-ne x̄it̄a jè, tanga 'an be-ná nga jè kiskíx'a-ne xkoaàn. ³¹ 'Yaà-ná j̄nà x̄it̄a xi t̄jín-l̄a jé, mìkiì 'nchré-l̄a Nainá. Tanga j̄nà x̄it̄a xi tsakjón-keè Nainá t̄ikoá síkitasòn koni s'ín mejèn-l̄a, j̄nà-né xi 'nchré-l̄a. ³² Kóni nga t̄isa kjòtsee, n̄i saá jngoò x̄it̄a na'yà-l̄a xi ma-l̄a kík'a-ne xkon jngoò x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-l̄a k'e nga k'oas'ín kits'iìn. ³³ X̄it̄a jè, tsà mìtsà Nainá kisìkasén, n̄imé xi koma-l̄a nga k'oas'ín s'iìn.

³⁴ J̄nà x̄it̄a judío kitsò-l̄a jè x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-l̄a:

—Ngaji xi taxkì 'n̄ó tse jé t̄jín-lè, ¿a j̄í mejèn-lè kokóya-najen? Ikjoàn tsachrje ni'ya ingo sinagoga.

X̄it̄a xi mìkiì tsejèn-l̄a kjoa ts'e inima-l̄a

³⁵ Jesús kiì'nchré nga jè x̄it̄a jè kinachrjekàjiiìn ya ni'ya ingo sinagoga. K'e nga kisatiikjoò ìjngoò k'a, kiskònangui-l̄a kitsò-la:

—Jì, ¿a mokjeiín-lè it'aà ts'e xi Ki'ndí-l̄a X̄it̄a tsò-l̄a yijo-la?

³⁶ X̄it̄a jè kitsò:

—Na'èn, koatìn-ná yá-né, mé-ne nga kokjeiín-na it'aà ts'e.

³⁷ Jesús kitsò-la:

—Jyeé ki'yi, 'an-ná xi t̄ichjàko-lè.

³⁸ X̄it̄a jè tsasijna xkó'nchit'aà-l̄a Jesús nga kijtseeèkkón, kitsò-la:

—Na'èn mokjeiín-na it'aà tsji.

³⁹ Ikjoàn kitsò Jesús:

—'An, koií xá j'i-na ì isò'nde; nga 'an skosòn-l̄a mé-ne j̄nà x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-l̄a kotsejèn ìjngoò k'a-la, koa j̄nà xi tsejèn-l̄a mìkiì kotsejèn-l̄a.

⁴⁰ T̄jín i'nga x̄it̄a fariseo xi ya t̄ítsajnakò Jesús, k'e nga kiì'nchré 'én koi, kiskònangui-l̄a kitsò-la:

—Ngajen, ¿a t̄ikoáá mìkiì tsejèn-najen?

⁴¹ Jesús kiìchja kitsò-la:

—J̄nò, tsà mìkiì tsejèn-nò, tsjìn-nò jé. Tanga bixón-nò: “Tsejèn-najen”, k'oáá ma-ne nga ya t̄jínè-nò jé-nò.

Paxtò kò ndí orrè-la

10 ¹ Ngui kjoa kixí xi xan-nò, jè x̄it̄a xi mìtsà ya fahas'en-ne xotjoa-l̄a ínchíba-l̄a orrè, xi xìn fahas'en-kjá-ne, x̄it̄a chijé-né, jè x̄it̄a xi fiko chijé cho. ² Tanga jè xi ya fahas'en-ne xotjoa-l̄a ínchíba, jè-né xi paxtò, xi síkinda orrè. ³ Jè xi síkinda xotjoa-l̄a ínchíba, jé kík'a-l̄a. Jè xi paxtò, chja

'ín-la nga jngoò ijngoò orrè, kò jñà orrè 'nchréjta-la nei-la. I_kjoàn ochrje írchíbá-la. ⁴ K'e nga jye bitjo yije írchíbá-la jñà orrè, jè paxtò fiko nga 'nchréjtaá-la nga jè nei-la. ⁵ Tanga jngoò xítà xi kj'eíí, mìkiì kjítjingui-la nga mìkiì beèxkon. Tà saá ta kongaá-la nga mìkiì 'nchré jta-la xítà xi kj'eíí.

⁶ Jesús k'oaá tsò kjoa xi mangásòn xi tsibénojímí-la. Tanga jñà xítà koi mìkiì kjòchiya-la kó tsòya-ne.

Mé xi s'ín jè paxtò xi ndaà síkinda orrè

⁷ Jesús, ijngoò k'a kitsò-la:

—Xi nguì okixi k'oaá xán-nò. 'An-ná xotjoa-la írchíbá ñánda fahas'en-ne jñà orrè. ⁸ Ngats'iì jñà xi j'iì ítjòn-na, sa xítà chijé-né, jñà xi fiko chijé cho. Jñà orrè mìkiì kii'nchréñijon-la. ⁹ 'An-ná xi xotjoa; jè xi ít'aà ts'an kjoahas'en, kitjokàjiín kjo'in kjoa ts'e jé-la. K'oas'ín ngayala-koni s'ín orrè nga fahas'en írchíbá-la kò bitjo kò sakó-la ijñá xi kjèn.

¹⁰ Jè xítà chijé tà f'iì síchijé-né, f'iì sík'en-né, f'iì síkjesòn-ne. Tanga 'an, koií xá j'i-na nga kátas'e-nò kjoabinachon nità kjé-ne, nga nímé chijat'aà-nò nga nguì ndaà kátas'e-nò. ¹¹ 'An-ná xi paxtò xi ndaà ko'ndà orrè. Jè paxtò xi ndaà ko'ndà orrè, jè xi tjíjngoò ikon nga kiyátjì jñà orrè. ¹² Jè xítà xi tà ch'i'nda tíjna nga ko'ndà orrè, k'e nga beè nga nchrobá chrañà tsején, síkítsajna jñà orrè, i_kjoàn onga. Koií k'oas'ín-ne nga mìtsà jè paxtò xi ko'ndà, tìkōa mìtsà jè nei-la orrè. I_kjoàn matsja-la jè tsején nga tsoà'ñó jñà orrè, xkí xi ján sítsjòya jñà orrè xi i'nga. ¹³ Jè xítà xi ch'i'nda tíjna tà onga-né; koií k'oas'ín-ne nga nímé kinda-la. Tà jè síkinda chjí-la mìtsà jñà orrè síkinda.

¹⁴⁻¹⁵ 'An-ná paxtò xi ndaà ko'ndà orrè; koni s'ín beèxkon-na Na'èn-na, tìkōa 'an bexkoan Na'èn-na, k'oaá tjs'ín beèxkon-ná orrè-na kó kjoàn, kò jñà orrè beèxkoòn-na nga ts'an. 'An tíjngoò takoàn nga kiyátjìà jñà orrè-na. ¹⁶ Tìkōa tjín-isa-na xi kj'eíí orrè, jñà xi mìtsà i títsajnaya írchíbá jè. Tìkōaá mochjeén-né nga kjinchrobàkon-na mé-ne nga kjì'nchréñijon-na tìkōa síkitasòn-na. Jngoò írchíbá koma-ne kò jngoò koma paxtò xi skó'nda.

¹⁷ Koií kjoa-la nga matsjakeè-na Na'èn-na nga 'an tíjngoò takoàn nga kiyá mé-ne k'e nga koma iskan kjoaáya-na. ¹⁸ Niyá xi tjí'nde-la nga sílk'en-na, 'an kjotsja ts'an-ná nga tsja yijo-na. Tjí'nde-na nga tsja, tìkōa tjí'nde-na nga kjoaáya-na ít'aà ts'e kjoabiyaà. Jè Na'èn-na k'oa tjín kjotíxoma xi kitsjaà-na.

¹⁹ Jñà xítà judío k'e nga kii'nchré 'én koi, ijngoò k'a kjòjòya jñà xítà.

²⁰ Kjín ma xítà xi kitsò:

—Inima cho-la neif tjiin inima-la. Xita ská-né. ¿Mé-ne okji-ne xita xi na'yà-là?

²¹ Jñà xita xi i'nga kitsò:

—'Én koi mitsà ts'e xita neif. ¿A komaá-la jè xita neif nga skíx'a xkon xita xi mikiì tsejèn-la?

Mé xi komà k'e nga jñà xita judío kisijtikeè Jesús

²² K'e nga nachrjein chon 'nchán, ján Jerusalén tbitjo s'eí nga ijchò ìjngòè nó nga kjòchikon-t'in ingo. ²³ Jesús ya tìjna ingo ítjòn nga tsòbanguì nguitjoa xi 'mì Salomón. ²⁴ Jñà xita judío chinchà jngòè itjandi-la Jesús, kitsò-la:

—¿Skanda mé nachrjein chíña-lèjen? Jngòè k'a koatìn-nájen, ¿a jì-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá]?

²⁵ Jesús kiichja kitsò-la:

—Jyee k'oa kixan-nò, tanga jñò mikiì mokjeiín-nò. Jñà kjojkón xi it'aà ts'e Na'èn-na s'iaàn, jñà síkixiya ndaà kjoa xi it'aà ts'an. ²⁶ Tanga jñò, mikiì mokjeiín-nò, koií kjoa-la nga mitsà ndí orrè ts'an xan-nò.

²⁷ Jñà ndí orrè-na 'nchréjtaa-na; 'an beèxkon-ná, koa fitjingui-na. ²⁸ 'Aán tsja-la kjoabinachon nita kjé-ne; mikiì chija nita kjé-ne; tikoá niyá xi kjoaá'an-na. ²⁹ Jè Na'èn-na xi kisingatsja-na jñà ndí orrè, isa tìjna ítjòn nita yá-ne. Nijngòè xi koma-la kjoaá'an-na iya tsja Na'èn-na. ³⁰ 'An ko Na'èn-na tà jngòè ma-najen.

³¹ Jñà xita judío tsibíxkó ndajo nga mejèn-la kosèn-la Jesús. ³² Kiichja Jesús kitsò-la:

—'Nó kjin kjojkón xi ndaà tjin jye tsakòè-nò xi inchrobà-ne it'aà ts'e Na'èn-na. ¿Jñò, ñá-laá ngatjì-la kjoa koi, nga ndajo mejèn bínè-ná?

³³ Jñà xita judío kitsò:

—Mitsà koií kjoa-la kjojkón ndaà xi tì'nì nga ndajo kínè-lèjen. Koií kjoa-la nga Nainá nokjoajno-la nga Nainá 'mì-la yijo-lè. Jì, tà xita-né.

³⁴ Jesús kiichja kitsò-la:

—Jè Xojon-la Nainá xi jñò chità'yà k'oaá s'ín tichja ñánda nga tsò Nainá: “Jñò, k'oaá kixan-nò, nainá 'mì-nò.” ³⁵ Xojon-la Nainá, mì yá xi koma kochrjekàngui. K'oaá s'ín tichja nga jè Na'èn-ná, nainá kitsò-la jñà xita xi kitjoé-la 'én-la. ³⁶ Tsà k'oaá s'ín ki'mì xita koi, ¿mé-ne bixón-nò nga Nainá chjàjno-la k'e nga xan-nò: 'An-ná xi Ki'ndí-la Nainá? Nga jè Nainá kitsjaà-na xá nga kisikasén-na i isò'nde. ³⁷ Kì kii mokjeiín-nò it'aà ts'an, tsà mì k'oaá s'ín tìs'iaàn koni s'ín tís'ín Na'èn-na. ³⁸ Tanga tsà k'oa tjin kjoa xi tìs'iaàn nas'ín mikiì mokjeiín-nò it'aà ts'an, kàtakjeiín-nò it'aà

ts'e kjoa xi tìs'iaàn, mé-ne nga k'oas'ín jcha-nò ko kàtakjeiín-nò nga ta jngoó ma-najen Na'èn-na ko 'an.

³⁹ Jñà xita judío mejèn-la nga kitsobà'ño ìjngod k'a Jesús. Tanga Jesús itjokàya tsja xita koi, ikjoàn kii.

⁴⁰ K'eé kii ìjngod k'a ján xijngoàà xajngá nandá Jordán ya nándá kis'iìn ítjòn bautizar xita jè Juan; Jesús yaá tsibìjna. ⁴¹ 'Ñó kjin xita ijchò tjingui-la Jesús. Xita koi, kitsò:

—Juan, nimé kjojkón ndaà kis'iìn. Tanga ngats'iì 'én xi kitsò jè Juan it'aà ts'e xita jè, nguì kjoa kixi-né.

⁴² Ya i'nde jè, 'ño kjin xita kòkjeiín-la it'aà ts'e Jesús.

Kó kitsò Jesús k'e nga kii'nchré nga k'en Lázaro

11 ¹ Tíjna xk'én jngod xita xi 'mì Lázaro xi ya i'nde-la Betania, ya naxandá ts'e María ko ndichja xi 'mì Marta. ² (Jè María xi ndichja ma Lázaro, jè-né xi kisikaàjno xkii jne ndsoko Jesús. Ikjoàn ko tsja skò kisixijno-ne ndsoko.) ³ Jñà íchjín ndichja Lázaro, kisikasén-la xá Jesús, kitsò-la:

—Na'èn, jè amigo-lè xi ndaà matsjachi kijna xk'én-né.

⁴ K'e nga kii'nchré Jesús, kitsò:

—Ch'in jè, mikii kiyá-ne; k'oaá s'ín kochjeén nga jcha-la kjoajeya-la Nainá, mé-ne jè Ki'ndí-la tikoá jeya kijn-ne.

⁵ Jesús 'ño matsjakeè Marta ko ndichja ko Lázaro xi 'ndse ma. ⁶ K'e nga kii'nchré nga kijna xk'én Lázaro, nguì jò nachrjein tsibìjna Jesús, ya i'nde nándá tíjna. ⁷ Xi jye komà, ikjoàn kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Ìjngod k'a tìkjiaán ján nangui Judea.

⁸ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Maestro, k'jeè tsà kjin nachrjein tjín-la k'e nga jñà xita judío mejèn-la tsibínè-lè ndajo nga siik'en-lè. ¿A tiyaá mejèn k'oín ìjngod k'a ngá-ne?

⁹ Kiichja Jesús kitsò-la:

—Nga jngod nachrjein, ¿a mìtsà tejò hora tjín-la? Jè xi nachrjein tsóba mikii satíngui nga jè ni'ín xi tjín isò'nde síhiseèn-la. ¹⁰ Tanga jè xi tsóba nga nitjen, satíngui-né nga tsjin-la ni'ín xi síhiseèn-la.

¹¹ Ikjoàn kitsò-la xita-la:

—Jè amigo-ná Lázaro kjinafé-né, tanga 'an koií xá fi-na nga 'an sikjaá-la.

¹² Xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Na'èn, tsà kjinafé-né, kondaá-ne.

¹³ Jesús k'e nga okitsò, jè tichja it'aà ts'e kjoabiyaà-la Lázaro. Tanga jñà xita xi kota'yàt'aà-la k'oaá s'ín kisikítsjeèn tsà tà tískjáya-ne Lázaro nga kjinafè. ¹⁴ K'eé jngoò k'a tsibénojímí kixi-la kitsò-la:

—Lázaro jyeé k'en. ¹⁵ Matsja-na xi it'aà tsajòn nga jè nachrjein nga mì ya titsajnaà, mé-ne jñò kokjeín-nò. Nchrobá, tíkjaán chítsejèn-lá.

¹⁶ K'eé kiichja Tomás xi tikoá Dídimò tsò-la ['én xi tsòya-ne Ti'ño]; kitsò-la xíkjin:

—Jñá tikoá tíkjaán, mé-ne ya kiyákoá Jesús.

Jesús, jè xi síkjaáya-la xita tikoá tsjá-la kjoabinachon

¹⁷ K'e nga ijchò Jesús, kiì'nchré nga jyeé tjín-la ñijòn nachrjein nga kisihijin Lázaro. ¹⁸ Naxandá Betania chrañàt'aà kijna-la naxandá Jerusalén, tjín-la tsà jàn kilómetro. ¹⁹ Kjin xita judío ijchòkon jè Marta kò María nga ijchò síjehikon nga 'ndse k'en. ²⁰ Jè Marta, k'e nga kiì'nchré nga Jesús tíchrobá chrañà, kiìkjaá indiaà. Jè María yaá tsibijnaya ni'ya. ²¹ Jè Marta kitsò-la Jesús:

—Na'èn, tsà i-là tijni, jè 'ndsè mì-la kiì k'en. ²² Tanga i'ndeì be-ná nita mé xi sijé-la Nainá, tsjá-lè.

²³ Jesús, kitsò-la:

—Jè 'ndsi kjoaáya-la.

²⁴ Marta kitsò:

—Be-ná k'e nga kjoehet'aà nachrjein kíjnakon ijngoò k'a-ne, k'e nga kjoaáya-la ngats'iì xita xi jye k'en.

²⁵ Jesús, k'eé kitsò-la:

—'An-ná xi síkjaáya-la xita kò tsjaà-la kjoabinachon. Jè xi mokjeín-la it'aà ts'an nas'ín kiyá, kíjnakon ijngoò k'a-ne. ²⁶ Ngats'iì xita xi títsajnakon, jñà xi mokjeín-la it'aà ts'an, mìtsà jngoò k'a kiyá. Ngaji, ¿kó sí?, ¿a mokjeín-lè?

²⁷ Marta kiichja kitsò:

—Jon Na'èn, 'an, mokjeín-na nga ji-né xi Cristo; ji-né xi Ki'ndí-la Nainá, jè xi k'oas'ín tjínè-la nga kjoíí i isò'nde.

Jesús, mé-ne kiskindàyakeè-ne Lázaro

²⁸ Marta, k'e nga jye okitsò, kiichja'ma-la María xi ndichja ma, kitsò-la:

—Íí tjina Maestro, chja xó-lè.

²⁹ Jè María k'e nga kii'nchré, nitoón tsasítjen, kiikon Jesús. ³⁰ Jesús, kj'eè kii fahas'en-jiin naxandá, tákó yaá síjna nánda ijchòkjaá indiaà Marta. ³¹ Jñà xita judío xi títsajnakò ni'ya-la María nga nchisíjehikon, k'e nga kijtseè nga tà niton itjo ni'ya María, kìttjìngui-la. K'oaá s'ín kisikítsjeèn tsà ya tífi kjindáya nánda kisihijiin Lázaro.

³² María k'e nga ijchò nánda síjna Jesús, k'e nga kijtseè, tsasìjna xkó'nchit'aà-la, kitsò-la:

—Na'èn tsà íf-la tijni, jè 'ndseè mì-la kii k'en.

³³ Jesús k'e nga kijtseè nga tíkjindáya María tíkoa nchikjindáya xita judío xi tíjiko, 'oón komà-la inima-la Jesús, 'ñó kjòba-la. ³⁴ Jesús kiskònangui, kitsò:

—¿Nánda kisihijiin?

Kitsò jñà xita:

—Na'èn nchroboí, chítsejèn-la.

³⁵ Jesús kiskindáya-né. ³⁶ Jñà xita judío kitsò-la xíkjín:

—Chítsejèn-la, 'ñó matsjakeè Lázaro.

³⁷ Tjín i'nga xita xi kitsò:

—Xita jè komà-la kiskíx'a xkon xita xi mìkii tsejèn-la, ¿a mìtsà komà-la tsà mìkii k'en Lázaro?

Kós'ín ma jaáya-la Lázaro

³⁸ Jesús ijngodò k'a 'ñó 'on komà-la inima-la. Kii kasit'aà chraña-la jè itsjó-la mik'en. Jngodò nguijo nánda jngodò ndajo teè tíchjoàjto-la. ³⁹ Jesús kitsò:

—Chjaàxiòn jè ndajo.

Jè Marta, ndichja mik'en, kitsò-la Jesús:

—Na'èn, jyeé-la ch'o jne nga jyeé tjín-la ñijòn nachrjein nga kisihijiin.

⁴⁰ Kiichja Jesús kitsò-la:

—¿A mì jyeé k'oa kixan-lè, tsà mokjeín-lè jcha-ne kjoajeya-la Nainá?

⁴¹ K'eé jaàxin ndajo xi tíchjoàjto-la itsjó-la mik'en, Jesús kiskoòtsejèn ngajmii, kitsò:

—Na'èn, tsjaà-lè kjondaà, ndaàha chjí-lè nga na'yà-ná. ⁴² 'An be-ná nga kjit'aá nachrjein na'yà-ná, tanga koií k'oa kàxan-lè nga kjìn ma xita xi títsajna mé-ne nga kòkjeín-la nga ji kinikasén-ná.

⁴³ K'e nga jye okitsò, 'ñó kiichja, kitsò:

—Lázaro, nchroboí, tìtjoi ngajo.

⁴⁴ Jè xi kijna k'en, itjo-ne ngajo. Jñà ndsokò kò tsja, nikje na'ñó tji'ñó-ne. Jè isén-la, jngoò nikje chroba tíjtéjiin. Jesús k'ée kitsò-la jñà xita:

—Chíjnda'ñó-nò, kàtji-ne.

K'e nga jñà xita judío tsajoóya-ne nga siik'en Jesús

(Mateo 26:1-5; Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2)

⁴⁵ Jñà xita judío xi j'iì nga tsobáhihtakò María, k'e nga kijtseè koni s'ín kis'iin Jesús, kjin ma xi kòkjeiín-la it'aà ts'e. ⁴⁶ Tanga tjin i'nga xita judío xi kiikon jñà xita fariseo, tsibénojmí-la koni s'ín tjin kjoa xi kis'iin Jesús. ⁴⁷ Jñà xita sko-la no'miù kò xita fariseo tsibíxkóya xíkjín, tsibíjna jngoò junta ts'e xita íjtòn-la xita judío, kitsò-la xíkjín:

—¿Mé xi s'een? Xita jè ndaà jchán tís'ín kjoxkón xi ndaà tjin. ⁴⁸ Tsà ta ki'nde-lá, ngats'iì xita kòkjeiín-la it'aà ts'e. Ikjoàn kjoí xita Roma, siikits'ón-ya i'nde tsjeè-ná kò naxandá-ná.

⁴⁹ Xi tijnà-ne xita koi, jngoò xi 'mì Caifás xi no'miù íjtòn tjna jè nó jè, kiichja kitsò:

—Jñò, nimé kjoa xi tjiin-nò, ⁵⁰ kò mìkìl nìkítsjeèn nga mochjeén-né nga tà jngoò xita kàtiyaàtji-la naxandá-ná mì k'oaá-ne tsà kiyá yije xita naxandá-ná.

⁵¹ Caifás k'e nga k'oas'ín kiichja mìtsà tà kjohítsjeèn ts'e. Tanga koi-né nga no'miù íjtòn tjna nó jè, Nainá kisikichiya-la nga Jesús, k'oaá s'ín tjinè-la nga jè naxandá kiyátji ngajo-la. ⁵² Mìtsà ta jè naxandá kiyátji ngajo-la; tíkooá koiixkóya-né ngats'iì ixti-la Nainá xi xki xi ján naxandá nchisíjchá yijo-la, kóhokji nga tíjtsa isò'nde. ⁵³ Tije-ne nachrjein jè tsajoóya-ne nga siik'en Jesús.

⁵⁴ Koí kjoa-la Jesús mì tì kii taxki tsajmeèjiin osen-la xita judío. Yaá kii kijná i'nde it'aà xin ñánda nangui kixi choòn ya chrañat'aà-la jngoò naxandá xi 'mì Efraín; yaá tsibijna kò xita xi kota'yat'aà-la.

⁵⁵ Jyeé nchrobá machrañà s'eí Paxkò ts'e xita judío. K'e nga tik'eè mats'ia s'eí, kjin xita kii ján Jerusalén nga kii sítsjeèya yijo-la koni s'ín tjin kjotíxoma-la xi xkón tjin. ⁵⁶ Xki xi ján tsohótsji Jesús. K'e nga títsajna ya nditsin ingo, kitsò-la xíkjín:

—¿Kó bixón? ¿A kjoí s'eí Paxkò, o xi majin-né?

⁵⁷ Jñà xita sko-la no'miù kò xita fariseo, k'oaá s'ín kitsjaà okixi tsà yá xi skoexkon ñánda tjna Jesús, kàtènojmí mé-ne nga tsoba'ñó-ne.

Mé xi kis'iin María it'aà ts'e Jesús

(Mateo 26:6-13; Marcos 14:3-9)

12¹ Ngui joòn nàchrjein chija isa-la nga kitjo s'eí Paxko. Jesús kiì ján naxandá Betania ñánda tǵjna Lázaro xi jè Jesús kisikjaáya-la k'e nga k'en. ² Yaá kisindaà-la tsojmì Jesús xi tsakjèn nga kòjñò. Jè Marta tsibíya tsojmì xi kiskine. Ngats'iì xitá xi ya tǵsajnat'aà ímixa, tǵkoá ya tǵjna Lázaro ko Jesús. ³ María j'iiko osen litro xkiì jne xi 'ñó chjí xi ngui ts'e nardo. Kisikaàjno ndsoko Jesús, ikjoàn kisixìjno-ne tsjasko. Kóhokji i'nga ni'ya, ndaà jchán kiìjne. ⁴ Jngoò xitá xi kota'yàt'aà-la Jesús, jè ti-la Simón xi 'mì Judas Iscariote, jè xi siingatsja Jesús jña xitá kondra-la, kitsò:

⁵ —¿Mé-ne mìtsà kàsatǵjna-ne xkiì jne jè? Tsà kàsatǵjna-ne koni tǵjn síkijne chjí-la jngoò xitá xi jàn sìndo nàchrjein síxá, mé-ne jè ton-la ko'bì-la jña xitá ima.

⁶ Judas mìtsà koi kjoa-la okitsò-ne nga makájno-la xitá ima, koií-né nga xitá chijé-né. Jè ngatsja chijtsa xi sinchá ton; ma síchijé ton xi sinchá chijtsa. ⁷ Jesús kitsò-la:

—Kì k'oa 'mì-la jè chjoón. Xkiì jne jè tǵjnatjò-la k'e nga 'an xi siìjñaà. ⁸ Jñò, kjit'aà nàchrjein kǵtsajnakò-nò jña xitá ima, tanga 'an mìtsà tà kjit'aà nàchrjein i kótijnakò-nò.

K'e nga jña xitá judío tsajoóya-ne nga tǵkoá siik'en jè Lázaro

⁹ Ñó kjìn xitá judío kisijiin-la nga ya tǵjna Jesús ya naxandá Betania; k'ée kiitjingui-la. Tanga mìtsà tà koií kjoa-la Jesús kiì-ne; jè kiì katsejèn-la Lázaro xi jè Jesús kisikjaáya-la k'e nga k'en. ¹⁰ Jña xitá sko-la no'miì tsajoóya-ne nga tǵkoá mejèn-la siik'en jè Lázaro, ¹¹ koií kjoa-la nga jè ngatjì-la Lázaro, kjìn jchán xitá judío chinchat'aàxin nga jye mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús.

Kós'ín komà k'e nga jè Jesús jahas'en-jiin naxandá Jerusalén

(Mateo 21:1-11; Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40)

¹² Nga komà nchijòn, kjìn jchán xitá ijchò s'eí Paxko ján Jerusalén; kisijiin-la nga tǵkoá ya kijchò Jesús; ¹³ tsate xkajén, itjo kiskoòñà-la iya ndiyá; 'ñó kiichja, kitsò:

—¡Jeya kàtìjna Nainá! ¡Mé tà ndaà-là jè xità xi nchrobá ngajo-là Nainá, xi xitàxá ítjòn-là xità naxandá Israel!

¹⁴ Jesús kisakò jngoò-là ndí búrró ki'ndí xi tsibijnasòn-là koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá, nga tsò:

¹⁵ Kì tsakjoòn-jèn, jì naxandá Sión,
chítsejèn-là xitàxá ítjòn-lè xi nchrobá,
tíjnasòn jngoò-là ndí búrró ki'ndí.

¹⁶ K'e nga sa ítjòn, jñà xità xi kota'yàt'aà-là Jesús mikii kjòchija-là kó tsòya-ne 'én koi. Tanga k'e nga k'en Jesús, ikjoàn jaáya-là nga kiimijìn ján ngajmii, skanda k'eé kjòchija-là nga k'oaá s'ín komàt'in koni s'ín tíchja xojon xi ít'aà ts'e.

¹⁷ Jñà xità xi kijtsee k'e nga jè Jesús kisìkjaáya-là jè Lázaro nga jye kijnak'en, isaá ndaà kisika'bísòn 'én, tsibénojmí yije-là xità xi kj'eíí.

¹⁸ Koií kjoa-là 'nó kjìn xità kiikjaá indiaà Jesús nga jye kiì'nchré jñà kjojkón xi kis'iìn. ¹⁹ Jñà xità fariseo kitsò-là xíkjín:

—Chítsején-là; jñá, nimé xi s'eén nga ngats'iì xità isò'nde sa jè fitjingui-là.

Kó kitsò Jesús k'e nga jñà xità griego mejèn-là skoexkon

²⁰ Jñà xità xi ijchò s'eí ján Jerusalén nga ya beèxkón Nainá, yaá títsajnajiiìn i'nga xità griego. ²¹ Xità koi ijchòkon Felipe xi Betsaida i'nde-là, nangui xi chja-ne Galilea; tsibítisi'ba-là kitsò-là:

—Na'èn, mejèn-najen jchaxkon-jen Jesús.

²² Felipe kii kénojmí-là Andrés; k'eé kii Andrés kò Felipe tsibénojmí-là Jesús. ²³ Jesús kiìchja kitsò-là:

—Jyeé ijchò nachrjein-là nga jè Ki'ndí-là Xità kjimijìn ijngoò k'a-ne ngajmii mé-ne nga jeya kíjna-ne. ²⁴ Nguì okixíí xi xan-nò, jè nojmé tsà mikii tjókiyá k'e nga sitje, tà jngoò kjit'aá koma. Tanga tsà tjókiyá k'e nga sihijiìn, kòkjìn-ya-né. ²⁵ Jè xità xi tjòkeè yijo-là nga mì mé kjo'in sakò-là, tà saá siìchija-né kò kjo'in kíjnajiìn; tanga jè xità xi mikii tjòkeè yijo-là i isò'nde, ndaà tíjnatjò-là kjoabinachon-là skanda ta mé nachrjein-ne. ²⁶ Tsà yá xi mejèn-là nga 'an siìxáko-na kàtjanchrobá tjingui-na; ya ñánda nga 'an kótijna, tikoa jè, yaá kíjnat'aà-na. Tsà yá xi 'an siìxáko-na jè Na'èn-na ndaà skoexkón.

K'oaá s'ín tsibénojmi Jesús it'aà ts'e kjoabiyaà-la

²⁷ 'I'ndeí 'nó jchán ba ma-la inima-na. ¿Mé 'én xi kichjà? ¿A k'oaá xan-lè: “Na'èn, tìnachrjekàjiin-ná kjo'in xi komat'ian jè hora jè”? Majìn, nga koií xá j'i-na nga kitàsòn. ²⁸ Na'èn, jeya tijni.

Tik'e-ne kina'ya jngod-la 'én xi ngajmiì nchrobá-ne, kitsò:

—Jyeé kòkjìn k'a jeya síkíjna yijo-na ko ìjngod k'a jeya sìikíjna yijo-na.

²⁹ Jñà xita xi ya títsajna, k'e nga kiù'nchré, tjín xi kitsò: ch'oón xi jane. Jñà xita xi i'nga, kitsò:

—Àkjale-la Nainá xi kiichja-la.

³⁰ Kiichja Jesús kitsò:

—'Én xi kàna'ya-là mìtsà kjondaà ts'an, kjondaà tsajòn-nò. ³¹ Jè hora jè, nga sindaàjiin-la isò'nde; i'ndeí, jyeé ijchò hora nga jè xita neíí xi tìhotíxoma-la isò'nde, jyeé kitjojiin. ³² K'e nga 'an, tjámiitjen it'aà nangui, ngats'iì xita, 'aán kichjà-la nga kjinchrobàt'aà-na.

³³ Koií okitsò-ne, jè tsibénojmiya kós'ín komat'in k'e nga kiyá. ³⁴ Jñà xita kiichja kitsò-la:

—'Ya-nájen nga jè kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, k'oaá s'ín tíchja, tsò-né: Jè Cristo, kíjnakon-ne nita kjé-ne. Ngaji, ¿mé-ne kosi-ne nga mochjeén-né nga jè Ki'ndí-la Xita tjámiitjen-t'aà nangui? ¿Yá-ne xi Ki'ndí-la Xita 'mì-la?

³⁵ Jesús kitsò-la:

—Tákó kíjnajiin chiba nachrjein-nò ni'ín xi síhiseèn-nò. Títjájmeè nga tíjnajiin-nò xi síhiseèn-nò, mé-ne nga mì kojñò-nò. Jè xi jjiin jñò tsó'ba mìkii beè kós'ín fi. ³⁶ Kàtakjeíin-nò it'aà ts'e ni'ín xi síhiseèn k'e nga tákó tíjnajiin-nò, mé-ne nga ya kitjá ñánda iseèn choòn.

K'e nga jye okitsò Jesús, kiì tsibijna'ma-la jñà xita.

Mé-ne jñà xita judío mìkii kòkjeíin-la it'aà ts'e Jesús

³⁷ Jesús, nas'ín tákó 'nó kjìn kjoxkón ndaà kis'iin nga nguixkon xita, jñà xita mìkii kòkjeíin-la. ³⁸ Koií tsitasòn 'én xi kiskii Isaías, xita xi kiichjaya ngajo-la Nainá, nga kitsò:

Na'èn, ¿yá-né xi tímokjeíin-la 'én-ná xi kinokjoàyaá?

¿Yá xi tìhokod-la nga'ñó xi tjín-lè?

³⁹ Koií kjoa-la nga mìkii kòkjeíin-la, nga k'oaá s'ín tíchja ìjngod k'a xojon-la Isaías ñánda tsò:

40 Nainá tsibíchjoà xkōn,
 kisitájaàjiin inima-la,
 mé-ne nga mìkì kōtsejèn-la,
 mìkì kōchiya-la jjiin inima-la
 nga tikoá mì 'an kjinchrobàt'aà-na nga 'an sindaà-na.

41 Isaiás, koií k'oas'ín kiichja-ne nga jyeé kijtseè jè kjoa jeya-la Jesús nga it'aà ts'eé kiichja.

42 Nas'ín koatsò 'én koi, kjìn xita judío kòkjeiín-la it'aà ts'e Jesús, skanda kòkjeiín i'nga-la xi xita sko-la. Tanga mìtsà jngod k'a tsakò yijo-la nga jye kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo; nga jñà tsakjón-la jñà xita fariseo, tsà ya kochrjekàjiin ni'ya ingo sinagoga. 43 Jè xi mejèn-la nga isa ndaa kítsajna nga nguixkōn xita mì k'oa-ne koni nga nguixkōn Nainá.

'Én xi kiichja Jesús, nga jè kojindaàjiin-la xita

44 Jesús 'ñó kiichja kitsò:

—Jè xi mokjeiín-la it'aà ts'an, mìtsà tà it'aà ts'an mokjeiín-la, tikoáá mokjeiín-la it'aà ts'e Na'èn-na xi jè kisikasén-na. 45 Jè xi beèxkon-na, tikoáá beèxkon-né jè xi kisikasén-na. 46 'An xi síhiseèn-la xita, koií xá j'i-na i isò'nde, nga ngats'iì xita xi kòkjeiín-la it'aà ts'an, mì ya kítsajnajjiin jjiin jñò. 47 Jè xi 'nchré 'én-na kō mìkì síkitasòn, mìtsà 'an tsjaà-la kjo'in nga mìtsà koi xá j'i-na nga kjo'in tsjaà-la xita isò'nde, koií xá j'i-na nga kochrjekàjñaà kjo'in xita isò'nde. 48 Jè xi ochrjekàngui-na nga mìkì kjoétjò 'én-na, tjín xi tsjá-la kjo'in. Jè 'én xi jye 'an kichjà, jè tsjá-la kjo'in k'e nga kjoehet'aà nachrjein. 49 K'e nga chjà, mìtsà tà kjohítsjeèn ts'an sikjeén, jè Na'èn-na xi kisikasén-na kitsjaà-na okixi kós'ín chjà koá mé 'én xi kokoòya. 50 Be-ná jè kjoíxoma-la Na'èn-na, jè xi tjín-la kjoabinachon nita kjé-ne. Jñà 'én xi 'an chjà, k'oaá s'ín chjà koni s'ín tsatíxoma-na Na'èn-na.

K'e nga jè Jesús tsaníjno ndsoko xita xi kota'yàt'aà-la

13 1 Chibaá nachrjein chija-isa nga kitjo s'eí Paxkō ts'e xita judío. Jesús jyeé tíjiin-la nga jye ijchò nachrjein nga siikíjna isò'nde nga jye tífiko-ne Na'èn-la. Tanga Jesús tjòkeè kijtseè yije xita-la i isò'nde kóni skanda jyehet'aà nachrjein-la.

2 K'e nga jye kòjñò, Jesús tíkjèn-kō xita-la, kō jè xita neí jyeé k'oas'ín tsibíjiin inima-la jè Judas Iscariote, ti-la Simón, nga jè siingatsja Jesús it'aà ts'e xita kondra-la. 3 Jesús jyeé tíjiin-la nga jè Na'èn-la kisingsatsja

yije kjoa nga jè kotìxoma-là nga it'aà ts'e Nainá inchrobà-ne kò tije tífiko ìjngoò k'a-ne. ⁴ Jesús tsasítjen-t'aà ímìxa, jaàxìn nachro xi kisòn-'nga-là, kiskoé jngoò nikje toalla, tsibíkjá ndáyá-là. ⁵ Ikjoàn kiskoé jngoò tina, tsibíya nandá, tsibíts'ia nga tsaníjno ndsoko xita xi kota'yàt'aà-là, ikjoàn kisixijno-ne jè nikje toalla xi tíkjá ndáyá-là.

⁶ K'e nga ijchò kasit'aà-là Simón Pedro nga mejèn-là koníjno ndsoko, Simón kitsò:

—Na'èn, ¿a ok'ín-na nga jì konìjnoi ndsokoaà?

⁷ Kìichja Jesús, kitsò:

—I'ndeì mìkì machiya-lè mé kjoa xi tìs'iaàn, tanga koma iskan, k'ée kochiya-lè.

⁸ Jè Pedro kitsò:

—Mìkì tsjaà'nde nga ndsokoaà konìjnoi.

Jesús kitsò-là:

—Tsà mìkì kóníjnoa ndsokoiì mìtsà xita ts'an xán-lè.

⁹ K'ée kitsò Simón Pedro:

—Na'èn, mìtsà tà ndsokoaà tanìjnoiì, tìkooá tanìjnoiì ndsaa kò skoaà.

¹⁰ Kìichja Jesús kitsò-là:

—Jè xi jye tsangàya, tà jè ndsoko mochjeén nga saníjno, nga jyeé tsjeè yije yijo-là. Jñò, tsjeé kjoàn nas'ín mìtsà kóhotjión.

¹¹ Jesús koií k'oas'ín kitsò-là: “Mìtsà tà ngats'ioò nga tsjeè kjoàn”, nga jyeé tíjiin-là yá-né xi sìngatsja it'aà ts'e xita kondra-là.

¹² K'e nga jye tsaníjno ndsoko jñà xita-là, tsohòkjá-ne nachrokisòn-'nga-là. Tsibìjnat'aà-ne ímìxa, kitsò-là:

—¿A machiyaá-nò kjoa xi kasiiko-nò? ¹³ Jñò, k'oaá bixón nga Maestro kò Na'èn 'mì-ná. Ndaà bixón, kixíj kjoa xi 'mì-ná. ¹⁴ 'An, xi Maestro kò Na'èn 'mì-na, kònìjnoa ndsokòò, jñò tìkooá mochjeén-né nga k'oa tìs'ín tanìjnoò ndsoko xinguioo. ¹⁵ 'An, k'oaá s'ín kìjna jngoò-nò xkósòn mé-ne jñò k'oa tìs'ín tìkoo xinguioo koni s'ín kasiiko-nò. ¹⁶ Ngui kjoa kixíj xi xan-nò, jè xi ch'inda tíjna, mìtsà jè tíjna ítjòn-là nei-là. Tìkoo jè xi satíxá-là mìtsà jè tíjna ítjòn-là jè xi otíxá-là. ¹⁷ I'ndeì nga jye machiya-nò kjoa koi, mé ta ndaà-nò tsà k'oas'ín sikitason nga kos'ín s'een.

¹⁸ Mìtsà ngats'ioò k'oatixan-nò; bexkon-ná jñà xita xi 'an jaajñaà. Mochjeén-né nga kàtitasòn koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga tsò: “Jè xi kjèn-kò-na, tije-ne xi kondra kiltjingui-na.” ¹⁹ Tibenojmí-nò kjoa koi k'e nga tikj'eè k'oa ma, mé-ne k'e nga jye k'oas'ín koma, kokjeiín-nò nga 'an-ná [xi Nainá]. ²⁰ Ngui kjoa kixíj xi xan-nò, jè xi skoétjò xita xi 'an siikasén, 'aán skoétjò-na; kò jè xi skoétjò-na, jè skoétjò jè xi kisikasén-na.

Kó kitsò Jesús k'e nga tsibénojmi nga jè Judas sùngatsja xita kondra-la

(Mateo 26:20-25; Marcos 14:17-21; Lucas 22:21-23)

²¹ Jesús k'e nga jye okitsò, 'nó jchán kokájno-la; ìjngòd k'a kùichja, kitsò:

—Nguì okixífi xi xan-nò, ì tíjnajìin jngòd-nò xi sùngatsja-na it'aà ts'e xita kondra-na.

²² Jñà xita xi kota'yàt'aà-la, xki xi ján kiskoò'an xíkjin nga mikii tíjìin-la yá-ne xi otítòd-la Jesús. ²³ Jngòd xita xi kota'yàt'aà-la Jesús ya tíjnakjòdò k'e nga nchikjèn, jè xita-la xi jè Jesús 'nó matsjakeè. ²⁴ Jè Simón Pedro, kitsjaà-la seña jè xita xíkjin xi ya tíjnakjòdò Jesús nga skonangui-la yá-né xi otítòd-la. ²⁵ Jè xita jè, isa 'nó tsibìjnat'aà chraña-la; kiskònangui-la, kitsò-la:

—Na'èn, ¿yá-né xi otì'mì-la?

²⁶ Kùichja Jesús kitsò:

—Jè xi tsjaà jngòd-la inchrájin 'nchi, jè-né xi otìxan-la.

K'ee kitsjaà-la jè Judas Iscariote, ti-la Simón. ²⁷ Jè xita neií nitoón jahas'en-jìin inìma-la Judas k'e nga kiskoé inchrájin. Jesús kitsò-la:

—Jè kjoa xi s'ìin xátíya kot'ìin.

²⁸ Jñà xita xi títsajnat'aà ímìxa xi nchikjèn, nijngòd xi kjòchiya-la mé-ne kos'ín kitsò-ne Jesús. ²⁹ Tjín i'nga xita xi k'oas'ín kisikítsjeèn; maá-la tsà títsòd-la Jesús: “Tsojmì tìndí xi ts'e s'eí.” O tsà títsòd-la: “Ton tjii chiba-la xita ima.” Nga jè Judas ngatsja chijtsa ton. ³⁰ Judas, k'e nga jye tsakjèn inchrájin, nitoón itjo ni'ya; ki; nga jye jñò choòn.

Kjotíxoma xitse xi kitsjaà Jesús

³¹ K'e nga jye itjo ni'ya Judas nga kiì, Jesús kitsò:

—I'ndeì, jè Ki'ndí-la Xita, jyeé jeya tíjna. Tìkoà Nainá jyeé jeya tíjna it'aà ts'e Ki'ndí-la. ³² Nainá tsà jeya tíjna it'aà ts'e Ki'ndí-la, tíjè-ne Nainá jeya sùikìjna Ki'ndí-la. Nitoón jcha-la kjoa jeya-la. ³³ Jñò, xi ndí ìxti-na xan-nò, mìtsà tì tse kótìjnakò isa-nò. Jñò, kìnchátsji-ná tanga k'oaá xan-nò koni kixan-la jñà xita judío: Ya ñánda tífia, jñò, mikii koma konguió. ³⁴ Jngòd kjotíxoma xitse tsjaà-nò: Tìtsjacha xinguióo nga jngòd ìjngòd. K'oas'ín tìtsjacha xinguióo koni s'ín 'an kisìtsjakeè-nò. ³⁵ Tsà k'oas'ín sìtsjacha xinguióo nga jngòd ìjngòd, k'oaá s'ín skoe-ne ngats'ìi xita nga kixi kjoa nga ya chita'yàt'aà-ná.

'Én xi kiichjã Jesús nga jè Pedro kjó'mat'in*(Mateo 26:31-35; Marcos 14:27-31; Lucas 22:31-34)*³⁶ Simón Pedro kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

—Na'èn, ¿ñánda tì'mì?

Jesús, kitsò-la:

—Ya ñánda tífia, mìkìi koma kjítjìngui-ná xi kjoa ñiton, tanga k'e nga koma iskan, komaá kjítjìngui-ná.

³⁷ Simón Pedro kitsò-la:

—Na'èn, i'ndeì, ¿mé-ne mìkìi koma kjítjìngui-lè? Tíjngòè takoàn nga 'an kiyá ngajo-lè.

³⁸ Jesús kiichjã, kitsò-la:

—¿A kixíí kjoa nga tíjngòè takoìn nga jì kiyá ngajo-ná? Ngui okixíí xi xan-lè, k'e nga tìkj'eè kjindáya kóxtí, jàn k'a tsjá'mat'in-ná nga mìkìi yaxkon-ná.

Kó s'ín koma nga ma kijchoaá ya ñánda tíjna Na'èn-ná

14 ¹Kì makájno-nò. Kàtakjeíin-nò it'aà ts'e Nainá, tìkoá kàtakjeíin-nò it'aà ts'an. ²Ján ni'ya-la Na'èn-na tjin jchán i'nde ñánda ma ñìkjáya. Tsà mì kixi kjoa nga k'oas'ín tjin, mì-la tsà tà chjà k'oa xán-nò nga tifikindaà-nò jngòè i'nde xi tsajòn. ³Koni s'ín kjián nga kindaà-nò i'nde, k'oaá tìs'ín kjoiaa ijngòè k'a nga kjíko-nò, mé-ne ya ñánda kótijna, tìkoá ya kitsajnakò-ná. ⁴Jñò jyeé 'yaà kós'ín fi ndiyá ñánda tífia.

⁵ Tomás kitsò:

—Na'èn mìkìi 'ya-jen ñánda tì'mì. ¿Kós'ín jcha-najen ndiyá?

⁶ Jesús kitsò-la:—'An-ná xi ndiyá, 'an-ná xi kjoakixi, 'an-ná xi kjoabinachon. Tajngòè it'aà ts'an koma kijchò jñò ñánda tíjna Na'èn-ná. ⁷Jñò, tsà yaxkon-ná, tìkoá jchaxkon-nò Na'èn-na. Tanga i'ndeì, jyeé yaxkon ko titsachitsejèn-la.⁸ Felipe kitsò:

—Takó-nájen yá-ne xi Na'èn 'mì. Tã k'oaá tjin xi kojngòè-ne takòn-jen.

⁹ Jesús kiichjã kitsò-la:—Jì Felipe, kjòtseé tijnako-nò, ¿a tà kj'eè yaxkon-ná? Jè xi jye kijtseèxkon-na, jyeé kijtseèxkon Na'èn-na. ¿Mé-ne kosi-ne: “Takó-nájen xi Na'èn 'mì”? ¹⁰¿A mì mokjeíin-lè nga 'an, yaá tijnakoá Na'èn-na, koá

jè Na'èn-na ya tijnako-na? Jñà 'én xi 'an chjàko-nò, mìtsà kjohítsjeèn ts'an; jè Na'èn-na xi tijnako-na, jè-né xi tísíxá it'aà ts'an. ¹¹ Kàtakjeíin-nò nga 'an ya tijnakoaa Na'èn-na, kò jè Na'èn-na ya tijnako-na. Tsà mìkii mokjeíin-nò it'aà ts'an, nas'ín tà jè kàtakjeíin-nò it'aà ts'e xá-na xi 'an tìs'iaàn. ¹² Nguì okixíí xi xan-nò, jè xi mokjeíin-la it'aà ts'an, tìkoáá komaá-la s'iin xá xi 'an s'iaàn; skanda isaá tsato s'iin, nga 'an, ján tífia nãnda tijná Na'èn-na. ¹³ Nítá mé xi s'jé-la Na'èn-na xi it'aà ts'an, 'an sikitason, mé-ne jè Na'èn-na jeya kíjna-ne it'aà ts'e Ki'ndí-la. ¹⁴ Tsà mé xi s'jé it'aà ts'an, 'an, sikitason-ná.

K'e nga jè Jesús kitsjaà 'én-la nga sikasén jè Iníma Tsjeè-la Nainá

¹⁵ Jñò, tsà matsjacha-ná tikitason kjotíxoma-na. ¹⁶ 'An, kítsi'bà-la Na'èn-na nga kàtasikasén jngod-nò jè xi kosíko-nò, mé-ne kjit'aà nachrjein kíjako-nò. ¹⁷ Jè xi sikasén-nò Na'èn-na, jè Iníma Tsjeè-la xi nguì kjoa kixi. Jñà xítá isò'nde, mìkii koma skoétjò nga mìkii beèkxon, tanga jñò yaxkon-nò nga ya tijnako-nò, kò yaá kíjnajiin iníma-nò. ¹⁸ Mìkii siikítsajna jchan-nò, kjoikon ijngod k'a-nò nga kótijnako-nò. ¹⁹ Tà chibaá nachrjein chija-la nga jñà xítá isò'nde mì tì kii skoekxon-na; tanga jñò jchaxkon-ná; tìkoáá kítsajnakon-nò nga 'an tijnakon-ná. ²⁰ K'e nga kijchò nachrjein jè, jcha-nò nga yaá tijnakoaa Na'èn-na, koa jñò yaá titsajnakon-ná, kò 'an yaá tijnako-nò. ²¹ Jè xi tíjiin-la kjotíxoma-na tìkoáá síkitason-né, jè-né xi matsjakeè-na. Kò jè xi matsjakeè-na tìkoáá kotsjakeè Na'èn-na. 'An, tìkoáá matsjake-ná koa kokoò tsejèn-la yijo-na.

²² Kiskòngui Judas (mìtsà jè Iscariote). Kitsò-la:

—Na'èn kós'ín koma nga tà ngajen kòkótsejèn-nájen yijo-lè nga mìtsà jñà xítá isò'nde kòkótsejèn-la yijo-lè.

²³ Kìichja Jesús, kitsò-la:

—Jè xi matsjakeè-na sikitason 'én-na; kò jè Na'èn-na kotsjakeè-né. Na'èn-na kò 'an kjinchrobàchón-nájen; yaá kítsajnakon-jen. ²⁴ Jè xi mìkii matsjakeè-na mìkii síkitason 'én-na. Jñà 'én xi jñò titsana'yà, mìtsà ts'an, ts'eé Na'èn-na xi kiskasén-na.

²⁵ 'K'oaá s'ín tibenojmi yije-nò 'én koi k'e nga tákó tijnako isa-nò.

²⁶ Jè xi kosíko-nò, jè Iníma Tsjeè-la Nainá xi it'aà ts'an sikasén-nò Na'èn-na, jè kòkòya yije-nò koa siikítsjeèn-nò ngats'ii 'én xi tìxan-nò.

²⁷ 'An, tsjaà-nò kjoa'nchán; yaá sikíjnajnaa iníma-nò. K'oaá s'ín tsjaà-nò koni s'ín 'nchán tijnáa, mìtsà k'oas'ín tsjaà-nò koni s'ín tsjá isò'nde. Kì makájno-nò kò kì tsakjoòn-jèn. ²⁸ Jñò, jyeé kina'yà koni

s'ín tìxan-nò nga 'an tìfia tanga kjoii ìjngòè k'a. Tsà kixi kjoa nga matsjacha-ná, jñò, tìkoáá kotsjaá-nò nga xan-nò: Jye tìfia ñánda tìjna Na'èn-na; nga jè Na'èn-na ìsaá tìjna ítjòn mì k'oa-ne koni 'an. ²⁹ K'oaá s'ín tìbenojmí ítjòn-nò kjoa koi, mé-ne k'e nga jye kítasòn, kòkjeíin-nò.

³⁰ Mì tì kii kjìn 'én kichjàkò ìsa-nò. Jyeé nchrobá xita neíí xi tìhotíxoma-la jè ìsò'nde; tanga nímé nga'ño tjín-la nga jè sùikijne-na.

³¹ K'oaá s'ín kítasòn, mé-ne skoe-ne jñà xita ìsò'nde nga matsjake Na'èn-na nga tìsikitasoàn kjotíxoma xi kitsjaà-na.

'Tisítjeen, tìkjiaán.

Jè xi ngui yá-la toò uva kò jñà xi chrja-la

15 ¹ 'Aán गया-la yá je-la toò uva; jè Na'èn-na xi síxáko. ² Ngats'ii chrja-la yá uva xi ít'aà ts'an nchrobát'aà-ne xi mìkiì ojà-la toò, Na'èn-na otet'aà-né; koa jñà xi ojà-la toò, ta sítsjeè-né, mé-ne nga ìsa ndaà koja-la toò. ³ Jñò, jyeé k'oas'ín kjòtsjeè-nò xi ít'aà ts'e 'én xi okixan-nò. ⁴ Jñò, mochjeén-né nga ya kítsajnakò kjit'aà-ná koa 'an, yaá kótijnako kjit'aà-nò. Jngòè chrja-la yá toò uva, mìkiì koja-la toò tsà mìkiì 'ño tjt'aà jè yá je-la. It'aà tsajòn, k'oa tìs'ín tjín, nímé xi s'een tsà mì 'an kítsajnakò kjit'aà-ná.

⁵ 'An-ná xi yá je-la toò uva, jñò-nó xi chrja-la. Jè xi 'an kíjnakò kjit'aà-na kò 'an kótijnako kjit'aà, ndaà jchán koja-la toò. Tanga nímé xi s'een tsà titsajnat'aàxìn-ná. ⁶ Jè xi mìtsà 'an kíjnakò kjit'aà-na, k'oaá s'ín tjáxìn koni chrja-la yá xi nímé toò ojà-la; k'e nga jye xì, maxkó-né ìkjoàn sinchájiìn ni'ín nga tì.

⁷ Jñò, tsà ya kítsajnakò kjit'aà-ná, koa tsà kixi kítsajnakoo 'én-na xi 'an tsakòdya-nò, tìjé nita mé xi mejèn-nò, k'oaá s'ín kítasòn-nò koni s'ín kixón. ⁸ K'oaá s'ín ma-ne jcha-la kjoajeya-la Na'èn-na k'e nga 'ño kjìn toò koja-nò kò k'oaá s'ín ma-ne nga 'ya-la nga kixi kjoa nga ya chita'yàt'aà-ná. ⁹ Koni s'ín matsjakeè-na Na'èn-na, jñò, 'an, k'oa tìs'ín matsjake-nò. Mochjeén-né nga k'oas'ín titsajnakò kjit'aà kjoa tsjacha-na. ¹⁰ Tsà sikitason kjotíxoma-na, yaá kítsajnajñòè kjit'aà kjoa tsjacha-na. 'An, k'oaá tìs'ín sikitason kjotíxoma-la Na'èn-na kò yaá tijnajñaà kjit'aà kjoatsjacha-la.

¹¹ Jñò, k'oaá s'ín chjàkò-nò mé-ne sijnajiìn-ne inima-nò kjotsja xi 'an tjín-na kò ngui ndaà s'e-nò kjotsja. ¹² Kjotíxoma-na xi 'an tsjaà-nò, jè-né nga tìtsjacha xinguiòo nga jngòè ìjngòè, koni 'an matsjake-nò. ¹³ Jè xita xi biyaàtjì ngajo-la amigo-la, jè-né xi ìsa 'ño matsjakeè xikjín. ¹⁴ Jñò-nó

xi amigo-na xan-nò, tsà s̄ikitasòn koni s'ín bìnè-nò. ¹⁵ Mì tì chi'nda-na xan-nò nga jè chi'nda mìkii beè mé xi s'ín nei-la. Amigo ts'laán xan-nò nga jyeé tsibenojmíya yije-nò kjoa xi tsakóya-na Na'èn-na. ¹⁶ Mìtsà j̄nò kichjaàj̄iin-ná, t̄a saà 'an jaàj̄iin-nò. Kitsjaà-nò xá nga konguíó mé-ne nga ndaà sixá-nò. Jè xá-nò sijna-né n̄ita kjé-ne, mé-ne k'e nga mé xi sijé-là Na'èn-na xi it'aà ts'an, tsjá-nò. ¹⁷ Jè k̄jotíxoma xi 'n̄ó t̄ibìnè-nò: Nga t̄jòcha j̄cha xinguiòo nga jngòò ìjngòò.

Mé-ne j̄nà x̄ita isò'nde s̄j̄tikeè-ne x̄ita-la Jesús

¹⁸ J̄nò, tsà s̄ij̄tikeè-nò j̄nà x̄ita isò'nde, k̄atasij̄iin-nò nga 'an, k'oaá s'ín kis̄ij̄tikeè ít̄jòn-na. ¹⁹ J̄nò, tsà tákó ya t̄itsaj̄najīiin-là x̄ita isò'nde, j̄nà x̄ita isò'nde k̄otsjakeé-nò koni s'ín matsjakeé x̄ita x̄íkj̄ín. T̄anga j̄nò, mìtsà t̄i ì-ne isò'nde tsaj̄òn. 'An jaàj̄iin-nò nga tsachrjekàj̄iin-nò kjoa xi t̄j̄ín isò'nde, koií kjoa-la nga maj̄tikeè-nò j̄nà x̄ita isò'nde. ²⁰ Ndaà t̄ik̄ítsjeèn koni s'ín kixan-nò: “Jè xi chi'nda t̄ij̄na, mìtsà ìsa t̄ij̄na ít̄jòn-la nei-la.” Koni s'ín kiit̄j̄ingui kondra-na j̄nà x̄ita, j̄nò, k'oaá t̄is'ín k̄j̄it̄j̄ingui kondra-nò. Tsà kis̄ikitasòn 'én-na, t̄ikoaá s̄ik̄itasòn tsaj̄òn. ²¹ Ngats'iì kjoa koi, k'oaá s̄ik̄o-nò jè ngat̄j̄i-la it'aà ts'an nga mìkii beèxkon jè xi kis̄ikasén-na.

²² 'An, tsà mì-la kii j'iaa k̄o tsà mì-la kii tsohókoa, n̄i mé-la jé t̄j̄ín-la. T̄anga ì'ndeì, mì t̄i kii koma kos̄ik̄o-ne yijo-la kjoa ts'e jé-la. ²³ J̄nà x̄ita xi 'an maj̄tikeè-na, t̄ikoaá maj̄tikeè Na'èn-na. ²⁴ N̄imé-là jé t̄j̄ín-la j̄nà x̄ita tsà mì-la kii k̄ijtseè j̄nà k̄joxkón xi 'an kis'iaàn xi n̄i saá jngòò x̄ita k'oas'ín s'ín. T̄anga jyeé k̄ijtseè k̄joxkón xi 'an kis'iaàn, t̄anga tákó maj̄tikeè-na t̄ikoa maj̄tikeè Na'èn-na. ²⁵ K'oas'ín tíma nga t̄íbitasòn 'én xi t̄j̄ít'aà Xoj̄on-la Nainá xi kota'ya x̄ita koi, nga tsò: “T̄ís̄ij̄tikeè-na nas'ín n̄i mé kjoa t̄is̄ikoa.”

²⁶ T̄anga k'e k̄it̄jojen jè xi kos̄ik̄o-nò, xi 'an sikasén it'aà ts'e Na'èn-na, jè Inim̄a Tsjeè-la Nainá xi ngui okixi, xi it'aà ts'e Na'èn-na nchrobá-ne, jè tsjá 'én it'aà ts'an. ²⁷ J̄nò, t̄ikoaá k'oioo 'én it'aà ts'an nga yaá t̄itsaj̄nako-ná kóni nga tàts'en-la kjoa.

16 ¹ K'oas'ín t̄ibenojmí-nò kjoa koi mé-ne nga mìkii k̄inchat'aàxìn-nò nga mokjeiín-nò it'aà ts'an. ² Kochrjekàj̄iin-nò ya ni'ya ingo sinagoga. T̄ikoa k̄ijchò nachrjein k'e nga n̄ita yá-ne xi s̄ik̄'en-nò k'oaá s'ín s̄ik̄ítsjeèn nga Nainá nchisíxá-la. ³ Koií kjoa-la nga k'oas'ín s'j̄iin-ne nga mìkii beèxkon Na'èn-na, t̄ikoaá 'an mìkii beèxkon-na. ⁴ Koií k'oas'ín t̄ixan-nò mé-ne k'e nga k̄ijchò nachrjein k̄itsjeèn-nò nga jyeé tsibenojmíya yije-nò. K'e nga sa ít̄jòn, mìkii okixan-nò nga yaá t̄ijnako-nò.

Xá xi s'ín Inima Tsjeè-la Nainá

⁵Tanga i'ndeï, jyeé tífiko-na jè xi kisikasén-na. Jñò, nijngodè chjinangui-ná, ñánda tífia. ⁶Tà saà kjoaba tíjìn inima-nò, jè ngatji-la koni tìxan-nò kjoa koi. ⁷Én kixíí xi tìxan-nò; kjondaà tsajòn-nò nga kjián. Tsà mìkìì kjián, mìkìì koma kitjojen jè xi kosiko-nò nga i kijnako-nò. Mochjeén-né nga kjián mé-ne nga koma sikasén-nò. ⁸K'e nga kitjojen jè xi kosiko-nò, jè sikkíchiya ndaà-la xita isò'nde kjoa ts'e jé, ko kjoa xi kixi tjin ko nga sindaàjijn yá xi koko-la kjo'in. ⁹Jè sikkíchiya ndaà-la xita isò'nde xi kjoa ts'e jé nga mìkìì mokjeín-la it'aà ts'an. ¹⁰Ko sikkíchiya ndaà-la xita it'aà ts'e kjoa xi kixi tjin, nga 'an jyeé tífia ñánda tjna Na'èn-na. Jñò, mì tì kii jchaxkon-ná. ¹¹Ko sikkíchiya ndaà-la xita nga sindaàjijn-la yá xi koko-la kjo'in, koi kjoa-la nga jè xita neíí xi tìhotixoma-la isò'nde jye k'oas'ín tjinè-la nga kjo'in s'e-la.

¹²Kjìn jchán kjoa tjin isa xi kjeíí xi koxán-nò tanga i'ndeï mìkìì titsajnandaà nga kjoahas'en-jijn-nò. ¹³K'e nga kitjojen jè Inima Tsjeè-la Nainá xi nguì kjoa kixi, jè sikkíchiya ndaà-nò xi nguì kjoa kixi nga mìtsà kjohítsjeèn ts'e sikkjeén k'e nga kichja. K'oaá s'ín kichja koni s'ín tjin kjoa xi 'nchré. Keènojmi-nò kjoa xi s'e k'e nga koma iskan. ¹⁴Jè jeya sikkíjina-na k'e nga tjoé-la 'én-na ikjoàn kokòya-nò. ¹⁵Ngats'iì xi tjin-la Na'èn-na, tikoáá ts'an-ná. Koií k'oa xan-nò nga jè Inima Tsjeè-la Nainá tjoé-la 'én xi ts'an, ikjoàn kokòya-nò.

Mé-ne jè kjoa, kjotsjaá koma-ne

¹⁶Jñò, tà chibaá nachrjein chija nga mì tì kii jchaxkon-ná; xi koma jò jàn nachrjein ijngodè k'a jchaxkon ijngodè k'a-ná nga jè tífikoaa Na'èn-na.

¹⁷Xita xi kota'yat'aà-la k'eé kitsò-la xikjín:

—Kó tsòya-ne 'én xi tsò-la: tà chibaá nachrjein chija-la nga mì tì kii jchaxkon-ná, xi koma jò jàn nachrjein, ijngodè k'a jchaxkon-ná nga jè tífikoaa Na'èn-na.

¹⁸Kitsò-la xikjín:

—¿Kó tsòya-ne 'én xi tsò-la: “Ta chibaá nachrjein chija”? Mikii fiya-ná koni s'ín chja.

¹⁹Jesús, tik'eé kjòchiya-la nga jñà xita-la mejèn-la skonangui-la kó tsòya-ne 'én xi kiichja. K'eé kitsò-la:

—¿A titsachjinanguí-la xinguiqo kó tsòya-ne koni s'ín kàxan-nò: Tà chibaá nachrjein chija-la nga mì tì kii jchaxkon-ná, xi koma jò jàn nachrjein ijngodè k'a jchaxkon-ná? ²⁰Nguì okixíí xi xan-nò, jñò, ba s'e-la inima-nò,

jchìhindáya-nò, tanga jñà xità isò'nde tsjaá s'e-la inìma-la. Jñò, nas'ín ba s'e-nò, jè kjoa ba-nò, nga koma iskan, kjoa tsjaá koma-ne. ²¹ Jngoò chjoón, k'e nga chóya nachrjein-la nga 'beé ki'ndí, tse kjo'in síkjeín. Tanga k'e nga jye ts'iin jè ki'ndí, mì tì kii síkítseèn-ne kjo'in xi kasíkjeín jè chjoón. Ta saá tà kjotsjaá s'e-la nga jngoò xità kats'iin i isò'nde. ²² Okixi-né it'aà tsajòn, i'ndeì, ba tjin-nò, tanga koma iskan, k'e nga skoexkon ijngoò k'a-nò, k'e-né nga 'nó tsja koma-la inìma-nò. Jè kjotsja-nò niyá xi kjoaáxin-nò.

²³ K'e nga kijchò nachrjein nga jchaxkon ijngoò k'a-ná, nímé xi chjinangui-ná. Okixí xi xan-nò, nita mé xi sijé-là Na'èn-na xi it'aà ts'an, tsjá-nò. ²⁴ Skanda i'ndeì, ni sà mé xi nijé xi it'aà ts'an; tijé, tjoé-nò, mé-ne nga nímé xi chijat'aà-la kjotsja xi tjiin inìma-nò.

Mé kjoa-ne nga Jesús jye kisikijne-la kjoa xi tjin isò'nde

²⁵ 'Én xi tìchjako-nò, tà kjoa mangásòn-né tìsikjeén. Tanga kijchò nachrjein k'e nga mì tì kii kjoa mangásòn kichjako-nò. Kènojmi kixí-nò it'aà ts'e Na'èn-na. ²⁶ Nachrjein jè, jñò, it'aà ts'aán sijét'aà-là Na'èn-na. 'An, mì tì kii kitsi'ba-tji-nò xi it'aà tsajòn, ²⁷ nga jè sobà Na'èn-na matsjakeè-nò. Koií matsjakeè-nò nga jñò, tìkoaá matsjacha-ná ko mokjeín-nò nga it'aà ts'e Nainá inchrobà-na. ²⁸ Yaá itjokàt'aà-la Nainá nga inchrobà i isò'nde. I'ndeì sìikijna-ná isò'nde, tìfikoó ijngoò k'a-na Na'èn-na.

²⁹ Jñà xità xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:

—I'ndeì, tinokjoà kixi-né, nímé kjoa mangásòn tìnikjiin. ³⁰ I'ndeì, jyeé 'ya-jen nga jì machiya yijeé-lè nita mé kjoa-ne. Mikiì mochjeén tsà yá xi skonangui-lè. K'oaá ma-ne nga mokjeín-najen nga it'aà ts'e Nainá inchrobà-ne.

³¹ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—I'ndeì, ¿a mokjeín-nò? ³² Jyeé kjomeè bijchó hora, tijè-ne hora jè, jñò, tsjohoba-nò nga jngoò ijngoò; ongui-nò ni'ya-nò; tajngoò sìkijna-ná. Tanga mìtsà tajngoò tijnaa, jè tijnako-na Na'èn-na. ³³ K'oaá s'ín tìchjako-nò mé-ne it'aà ts'an s'e-nò kjoa'nchán. Koá i isò'nde kjo'íin s'e-nò, tanga 'nó t'è-là takòn. 'An, jyeé kisikijne-la jñà kjoa xi tjin isò'nde.

K'e nga jè Jesús tsibítsi'batjì jñà xità xi kota'yàt'aà-la

17 ¹ Jesús, k'e nga jye k'oas'ín kiichja, kiskoòtsejèn ngajmiì, kitsò: —Na'èn, jyeé ijchò hora-la, jeya tìkijni Ki'ndí-lè, mé-ne jè Ki'ndí-lè tìkoa ngaji, jeya sìikijna-lè, ² koni s'ín kits'iì-la kjotíxoma

Ki'ndí-lè it'aà ts'e ngats'iì xìtá nga tjí'nde-lá nga tsjaà-lá kjoabinachon nìtá kjé-ne ngats'iì xìtá xi jì kits'iì-lá. ³ Jè kjoabinachon xi tjin nìtá kjé-ne, jè-né nga skoexkon-lè, nga ta jì tajngoð-né xi kixì kjoa nga Nainá 'mì-lè, tìkoá skoexkon Jesucristo xi Ki'ndí-lè xi xó jì kinikasén-ne.

⁴ 'An, jeya kisikijna-lè i isò'nde, nga jyeé kisijngoàà xá xi jì kinìngatsja-ná. ⁵ Na'èn, i'ndeì, k'oas'ín jeya tìkìjna-ná nga nguixkoiìn koni tjin kjoa jeya xi kis'e-na nga tshótijnat'aà-lè k'e nga tìkj'eè sindaà isò'nde.

⁶ 'Jnà xìtá isò'nde xi xó jì kichjaàjìin-ne nga 'an kinìngatsja-ná, jyeé tsibenojmì-lá it'aà tsiji. Xìtá tsiji-né, nga jì kits'iì-ná, ko nchisikitasòn-né koni tsò 'én-lè. ⁷ Jnà xìtá koi, i'ndeì, jyeé beè nga ngats'iì kjoa xi 'an kits'iì-ná, it'aà tsiji nchrobá-ne. ⁸ 'An, tsibenojmì-lá jnà 'én xi jì kits'iì-ná; jnà xìtá koi, jahas'en-jìin-lá; jyeé kijtsee nga kixì kjoa nga it'aà tsiji inchrobà-na. Mokjeiín-lá nga jì kinikasén-ná.

⁹ 'Jnà xìtá koi, bìtsi'batjià. Mìtsà jnà xìtá isò'nde bìtsi'batjià; tà jnà-né xi jì kits'iì-ná, nga xìtá tsiji-né. ¹⁰ Ngats'iì xìtá xi ts'an, tìkoá tsiji-né, koá jnà xìtá xi tsiji, tìkoáá ts'an-ná. It'aà ts'eé xìtá koi, nga jeya ótìjna.

¹¹ 'An, mì tì kù tse kótìjna-na i isò'nde; tànga jnà xìtá koi, í kítsajna isò'nde. 'An, yaá tìfikon-lè nga ya kótìjnako-lè. Na'èn tsjeè, ndaà tìkindii xìtá koi nga ko nga'nó-lè, tijè-ne nga'nó xi jì kits'iì-ná mé-ne nga ndaà kítsajnajtìn-ne koni jnà ndaà tìtsajnakjoaá ngaji ko 'an. ¹² K'e nga tshótìjnakoá i isò'nde, ndaà kisikindaá nga ko nga'nó-lè, tijè-ne nga'nó xi jì kits'iì-ná. Nijngoð xi kichijà, tà jé kichijà jè xi k'oas'ín tjinè-lá nga k'oas'ín komat'in, mé-ne kítasòn-ne koni s'ín tìchja Xojon-lè.

¹³ 'Tànga i'ndeì yaá tìfikon-lè nánda tìjni. Jnà 'én xi tìchjà k'e nga tákó i tìjnaá isò'nde, koi-né nga 'nó ndaà kàtasijìin inìma-lá jnà xìtá-na, jè kjotsja xi tìjìin ts'an. ¹⁴ 'An, jyeé tsibenojmì-lá 'én-lè jnà xìtá-na; tànga jnà xìtá isò'nde sìjtikeè-né, koií-né nga mìtsà tì xìtá ts'e isò'nde-ne, tìkoáá 'an, mìtsà tì i isò'nde chjà-na. ¹⁵ Mìtsà xan-lè nga chjàxin i isò'nde, tà jè-né xi xan-lè nga tìkindii it'aà ts'e xìtá nejí. ¹⁶ Koni 'an mìtsà i isò'nde chjà-na, tìkoáá jnà xìtá-na mìtsà tì i-ne isò'nde chjà-ne. ¹⁷ It'aà ts'e kjoa kixì-lè, tsjeè tìkítsajni nga nguì xìtá tsiji kàtama; nga jnà 'én-lè, nguì kjoa kixì-né. ¹⁸ Jì, koni s'ín kinikasén-ná i isò'nde, 'an, k'oáá tìs'ín sikasén jnà xìtá-na it'aà ts'e xìtá isò'nde. ¹⁹ Xi kjondaá ts'e xìtá-na, 'an, jyeé tsjeè tìsingatsja-lè yìjo-na mé-ne jnà xìtá-na tìkoá tsjeè sìingatsja-lè yìjo-lá xi it'aà ts'e kjoa kixì-lè.

²⁰ Mìtsà tà jnà bìtsi'batjià jnà xìtá ts'an; tìkoáá bìtsi'batjià-ná jnà xìtá xi iskan kokjeiín-lá it'aà ts'an k'e nga kjì'nchré 'én-na xi keènojmi-lá jnà xìtá-na, ²¹ mé-ne ngats'iì jnà xìtá koi, tà jngoð koma-ne, koni jnà nga

jngoò ma-ná koni s'ín tijnako-ná ngaji Na'èn, tikoá 'an tijnako-lè. Jñà xitá koi, tikoá kàtitsajna-ko-ná mé-ne jñà xitá isò'nde kòkjeiín-la nga jì kinikasén-ná. ²² Jè kjoajeya xi jì kits'iì-ná, 'an, k'oaá tìs'ín kitsjaà-la jñà xitá-na mé-ne nga tà jngoò koma-ne koni jñá nga tà jngoò ma-ná. ²³ 'An tijnakoá jñà xitá-na kò jì tijnako-ná, mé-ne nga nguì jngoò koma-ne. K'oaá s'ín skoe-ne jñà xitá isò'nde nga jì kinikasén-ná kò tikoá skoe nga matsjachi jñà xitá-na koni s'ín matsjacha-ná 'an.

²⁴ Na'èn, koí xi mejèn-na nga jñà xitá xi jì kits'iì-ná ya kítsajna-ko-na ñánda kótijna, mé-ne nga skoe-ne kjoa jeya-na xi jì kits'iì-ná nga tikoá matsjacha-ná skanda k'e nga tikj'eè sindaà isò'nde. ²⁵ Na'èn xi xitá kixi 'mì-lè, jñà xitá xi tjin isò'nde, mìkiì beèxkon-lè, tanga 'an, beèxkoòn-lè. Tikoá jñà xitá xi jì kits'iì-ná jye kisijiin-la nga jì kinikasén-ná. ²⁶ Jñà xitá-na jyeé tsibenojmí yije-la it'aà tsiji; tákó saá kènojímí isa-la mé-ne jè kjoatjòcha xi tjin-lè it'aà ts'an, tikoá s'e-la jñà xitá koi, koá 'an sobà kótijnajñaà inima-la.

Kós'ín komà k'e nga kitsobà'ño Jesús xitá kondra-la

(Mateo 26:47-56; Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53)

18 ¹ Jesús k'e nga jye okitsò, ikjoàn itjo, kiiko xitá xi kota'yàt'aà-la ján xijngoaà xajngá nandá xi 'mì Cedrón. Ya kijna jngoò i'nde ñánda kjìn skaya tsojmí títje; yaá jahas'en-jiin Jesús kò xitá-la. ² Judas, xitá xi siingatsja Jesús it'aà ts'e xitá kondra-la, jyeé beèxkon i'nde jè, nga Jesús, kjìn k'a ya chixoñako xitá xi kota'yàt'aà-la ya i'nde jè. ³ Judas, kjìn soldado ijchòko, tjikò xitá xi síkinda ingo xi jñà kisikasén xitá sko-la no'miì kò xitá fariseo; 'ya ni'ín linterna, 'ya kicha ndojò, 'ya ni'ín nicha. ⁴ Jesús, nga jyeé tíjiin yije-la kjoa xi komat'in, nitoón itjo, kitsò-la:

—¿Yá xi binchaàtsjiodò?

⁵ Xitá koi, kitsò:

—Jè Jesús xi Nazaret i'nde-la.

Jesús kitsò-la:

—'An-ná.

Judas, xitá xi tísingatsja Jesús, tikoáá ya tsóbajiin-la. ⁶ K'e nga kitsò Jesús: “'An-ná”, xitá koi, kiì-ne íts'in, chixòt'aà nangui. ⁷ Jesús, ijngodò k'a kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Yá xi binchaàtsjiodò?

Xitá koi kitsò:

—Jè Jesús xi Nazaret i'nde-la.

⁸ Kiichja Jesús, kitsò-la:

—Jyeé, k'oa tìxan-nò, 'an-ná. Tsà 'an binchaàtsji-ná, tjiì'nde-là jñà xita-na xi i'nga nga kàtjì-ne.

⁹ K'e nga okitsò Jesús, koif tsitasòn 'én xi jè kiichja k'e nga kitsò: “Na'èn, xita xi ji kits'iì-ná, nijngoò kichijà.” ¹⁰ Jè Simón Pedro, 'ya jngoò kicha ndojò; tsachrje; tsajà-la xita xi 'mì Malco, xita chi'nda-la no'miì ítjòn; tsatet'aà líká kixi-la. ¹¹ Jesús kitsò-la jè Simón Pedro:

—Tikájnajtjò-ne kicha ndojò-lè. Tjaya-ne chrjoa-la. Jè kjoa ts'e kjo'in xi tsjá-na Na'èn-na koni s'in mejèn-la, ¿a mìtsà tjìnè-la nga siikitasoàn?

K'e nga jè Jesús tsibìjna nguixkon Anás

(Mateo 26:57-58; Marcos 14:53-54; Lucas 22:54)

¹² Jñà xita soldado ko soldado ítjòn ko xita judío xi síkinda ingo ítjòn, kitsobà'ño Jesús, ikjoàn chinchá na'ño. ¹³ Ítjòn kiiko ján nándá tìjna ni'ya-la Anás, nga níxáya-la ma jè Caifás xi no'miì ítjòn tìjna nó jè. ¹⁴ Jè Caifás xi okitsò-la jñà xita judío nga kitsò-la: Mochjeén-né nga tà jngoò xita kàtiyaàtjì-la naxandá.

K'e nga jè Simón Pedro k'oaá kitsò nga mìkii beèxkon Jesús

(Mateo 26:69-70; Marcos 14:66-68; Lucas 22:55-57)

¹⁵ Simón Pedro tjingui-la Jesús ko ijngoò sa xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, jè xi beèxkon jè no'miì ítjòn, jahas'en-ko Jesús ya nditsin ni'ya-la no'miì ítjòn. ¹⁶ Tanga jè Pedro, ján kiskoðñà nditsiaán; yaá tsibìjna xotjoa-la ni'ya. Jè xita-la Jesús xi ijngoò, k'ée itjo ijngoò k'a, kiichja-la jè chjoón xi síkinda xotjoa-la ni'ya, ikjoàn kisikas'en Pedro. ¹⁷ Jè chjoón xi síkinda xotjoa-la ni'ya, kitsò-la Pedro:

—Ngaji, ¿a mìtsà tikoá ya chità'yàt'aà-la xita jè?

Jè Pedro, kitsò:

—Majìn.

¹⁸ Jñà xita chi'nda ko xita xi síkinda ingo nchat'aà-la ni'in xi jñà tsibítse nga nchisíhiso-la yijo-la nga 'ño 'nchán tíma. Jè Pedro tikoá ya síjna nga tísíhiso-la yijo-la.

Mé 'én xi kiichjạ Jesús yạ nguixkọn nọ'miì ítjòn

(Mateo 26:59-66; Marcos 14:55-64; Lucas 22:66-71)

¹⁹ Jè nọ'miì ítjòn tsibíts'ia nga kiskònangui-lạ Jesús ít'aà ts'e xịtạ xi kota'yàt'aà-lạ kọ ít'aà ts'e 'én xi okóya. ²⁰ Kiichjạ Jesús kitsò-lạ:

—'An, kichjạjìin osen-lạ xịtạ nga tịttsa isò'nde. Kjit'aà nàchrjein tsakođya yạ ni'ya ingo sinagoga kọ yạ ndịtsin ingo ítjòn ñánda bixoña yije xịtạ judío. Nímé 'én xi tichjạ 'ma. ²¹ ¿Mé-ne 'an chjinangui-ná? Jñà chjinangui-lạ xịtạ xi kiì'nchré-na, mé 'én xi tsakođya-lạ. Jñà xịtạ koi, ndaà tịjìin-lạ kó kixan-lạ.

²² K'e nga jye okitsò Jesús, jngođ xịtạ xi síkinda ingo ítjòn síjnat'aà chrañà-lạ, kisịjts'iìn-t'aà kjín Jesús, kitsò-lạ:

—¿Mé-ne kotsò-ne 'én xi nokjoàkoìi nọ'miì ítjòn?

²³ Jesús kiichjạ kitsò-lạ:

—Tsà ch'o tsò 'én xi tichjạ, koatìn-ná, kó xán. Tanga tsà ndaà tsò 'én xi tichjạ, ¿mé-ne ti'bé-ná?

²⁴ Nga k'loas'ín tjt'aà'ñó Jesús, jè Anás kisikasén ñánda tịjna jè Caifás jè xi nọ'miì ítjòn tịjna koi nàchrjein.

K'e nga jè Pedro ìjngođ k'a kitsò nga mìkiì beèxkọn jè Jesús

(Mateo 26:71-75; Marcos 14:69-72; Lucas 22:58-62)

²⁵ Jè Pedro yạ síjnat'aà-lạ ni'ín nga tísíhiso-lạ yijo-lạ; jñà xịtạ koi kiskònangui-lạ, kitsò-lạ:

—Ngaji, ¿a mìtsà tịkoạ yạ chità'yàt'aà-lạ xịtạ jè?

Jè Simón Pedro tsibìjna'ma, kitsò:

—Majìn, mì yaá kota'yàt'aà-lạ.

²⁶ Ikjoàn kiskònangui ìjngođ-lạ xịtạ chì'nda-lạ nọ'miì ítjòn; xíkjín ma xịtạ xi jè Pedro tsatet'aà líká-lạ, kitsò-lạ:

—Ngaji, yaá kijtseèxkọn-lè kọ Jesús yạ i'nde ñánda tịjn tsojmì tjè.

²⁷ Jè Pedro, ìjngođ k'a tsibìjna'mat'in Jesús, ikjoàn nịtoón kiskindàya kóxtí.

K'e nga tsibìjna Jesús yạ nguixkọn Pilato

(Mateo 27:1-2, 11-14; Marcos 15:1-5; Lucas 23:1-5)

²⁸ Kiiko-ne Jesús yạ ni'ya-lạ Caifás skanda ján ni'ya osen ts'e xịtaxá ítjòn ts'e Roma. Nga jye tís'e isén, jñà xịtạ judío mìkiì jahas'en ni'ya

osen koni s'ín tjín kjotíxoma-là nga majìn-là nga siìkíts'ón yijo-là mé-ne koma kòkjen-ne s'eí paxko. ²⁹ K'oaá komà-ne nga itjo ni'ya osen jè Pilato, kiskònangui-là jñà xità koi, kitsò-là:

—¿Mé kjoa xi ongui-nò xità jè?

³⁰ Jñà xità judío kitsò:

—Tsà nímé jé tjín-là, mì-la jì títanìngatsja-lèjèn.

³¹ K'eé kitsò Pilato:

—Tanguíkoo, jñò tìndaàjiìn-là koni s'ín tjín kjotíxoma-nò.

Jñà xità judío kitsò:

—Ngajen mìkìì tjí'nde-najèn nga taxkì sik'en jngoò-jen xità.

³² K'oas'ín komà-ne nga tsitasòn 'én xi kitsò Jesús k'e nga tsibénojmí kós'ín komat'in k'e nga kiyá. ³³ Pilato, ijngoò k'a jahas'en ni'ya osen, kiìchja-là Jesús, kitsò-là:

—¿A jì-né xi 'mì-lè xítaxá ítjòn-là xità judío?

³⁴ Kiìchja Jesús, kitsò-là:

—¿A tà kjohítsjeèn tsiji-né nga k'oa tisi, a xi kj'eí xitàá okitsò-lè it'aà ts'an?

³⁵ Pilato kitsò:

—'An, mìtsà xità judío-ná. Jñà xità naxandá-lè kò xità sko-là no'miì, jñà xi kòfì síngatsja-nà it'aà tsiji. ¿Mé kjoa xi chìnchaàtsji?

³⁶ Kiìchja Jesús kitsò:

—Mìtsà ì isò'nde tjínè-na nga kotìxoma. Tsà k'oaá-la s'ín tjín jñà xità-nà kosìkò-na nga mì ya kòngatsja ts'e xità judío. Tanga mìtsà ì kotìxoma.

³⁷ Pilato, ijngoò k'a kiskònangui-là kitsò-là:

—Ngaji, ¿a xítaxá ítjòn 'mì-lè?

Kiìchja Jesús kitsò:

—Ngajíì xi osì nga xítaxá ítjòn 'mì-na. Koií xá kits'iìn-na kò koií xá j'i-na ì isò'nde, mé-ne nga kènojmiá it'aà ts'e kjoa kixì. Ngats'iì xi fit'aà-là kjoa kixì, 'nchré 'én-na.

³⁸ Pilato kiskònangui, kitsò-là:

—¿Mé-né xi 'mì-là kjoakixì?

K'e nga kitjoònè kjoa Jesús nga kiyá

(Mateo 27:15-31; Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25)

K'e nga jye kiskònangui Pilato, ijngoò k'a itjo ni'ya osen. Kiikon xità judío, kitsò-là:

—Xit̄a jè, nìmé jé xi sakót'aà-na it'aà ts'e. ³⁹ Jñò, k'oaá s'ín tjin kjotíxoma-nò k'e nga bitjo s'eí Paxko: bijnandeí jngoò xit̄a xi ndayá títsajna. ¿A mejèn-nò nga kàtijnandeí jè Xit̄axá Ítjòn-la xit̄a judío?

⁴⁰ Ìjngoò k'a 'ñó jchán kiichja kóhotjín xit̄a judío, kitsò:

—Majìn, jè Jesús, mìkii kijnandeí, jè Barrabás kijnandeí.

Tanga jè Barrabás xit̄a chijé-né.

K'e nga jñà xit̄a kisijé nga krò kàtasit'aà jè Jesús

19 ¹ Pilato kitsjaà-la okixi jñà xit̄a soldado nga tsajá-la Jesús. ² Jñà soldado tsibíndaà jngoò corona na'yá, tsibí'a sko Jesús, ikjoàn kisikákjá jngoò nikje sko. ³ Kitsò-la:

—A ta k'oaá ndaà-ne ji xi xit̄axá ítjòn-la xit̄a judío 'mì-lè.

Ikjoàn kisijts'iin-t'aà kjin.

⁴ Pilato itjoko ìjngoò k'a ya nditsin, kitsò-la jñà xit̄a naxandá:

—Chítsejèn-là, i j'iiko ìjngoò k'a-nò mé-ne nga jcha-nò nga nìmé jé sakót'aà-na it'aà ts'e xit̄a jè.

⁵ Itjo Jesús, tjí'a corona na'yá sko; íkjá nikje xi sko kjoàn; Pilato kitsò-la jñà xit̄a naxandá:

—Ì síjna xit̄a jè.

⁶ K'e nga kijtseèkon jñà xit̄a sko-la no'mii ko jñà xit̄a xi síkinda ingo, tsibíts'ia nga 'ñó jchán kiichja, kitsò:

—¡Tjat'aà krò! ¡Tjat'aà krò!

K'eé kitsò jè Pilato:

—Jñò, sobà tanguíko nga tjat'aà krò. 'An, nìmé jé xi sakót'aà-na it'aà ts'e xit̄a jè.

⁷ Kiichja jñà xit̄axá-la xit̄a judío, kitsò-la Pilato:

—Ngajen, tjin jngoò-najen kjotíxoma; k'oaá s'ín tíchja kjotíxoma tsajen: Xit̄a jè, mochjeén-né nga kiyá, koií kjoa-la nga Ki'ndí-la Nainá tsò-la yijo-la.

⁸ Pilato, k'e nga kiì'nchré 'én koi, isáá 'ñó ndaà kitsakjòn. ⁹ Pilato, jahas'en ìjngoò k'a ni'ya osen, kitsò-la Jesús:

—¿Nánda-ne i'nde-lè?

Tanga Jesús, mìkii kiichja-la.

¹⁰ Pilato kitsò-la:

—¿Mé-ne mì nokjoà-ná? ¿A mì 'ya-jèn? 'An, tjí'ndeé-na nga kot'aà-lè krò, tikoá tjí'ndeé-na nga siikijnandeí-lè.

¹¹ Kiichja Jesús kitsò-la:

—Nimé-la xi tji'nde-lè it'aà ts'an tsà mìtsà Nainá kitsjaà-lè. Jè xita xi sîngatsja-na it'aà tsiji, ìsaá tse jé tjin-la mì k'oa-ne koni ji.

¹² Tijè-ne hora, jè Pilato mejèn-la sîkijnandeí Jesús tanga jñà xita judío ìsaá 'ñó kiichja kitsò:

—Xita jè, tsà sîkijnandeí-ne, mìtsà amigo tsiji ma César xi xitaxá ítjòn tjina ts'e Roma. Nita yá-ne xi xitaxá ítjòn tsò-la yijo-la, kondra ts'eé César.

¹³ Pilato, k'e nga kù'nchré 'én koi, kiiko Jesús ján nditsiaán; tsibijnasòn íxile-la ya i'nde ñánda 'mì Ìsòn Chrjó Ndajo; Gabatá 'mì nga 'én hebreo.

¹⁴ Ta jngoò nachrjein chija-la ts'e s'eí Paxko; jyeé kjomeè bijchó nchisen. Pilato, kitsò-la jñà xita judío:

—¡I síjna xitaxá ítjòn-nò!

¹⁵ Jñà xita judío 'ñó jchán kiichja kitsò:

—¡Kàtabiyaà! ¡Kàtabiyaà! ¡Tjat'aà krò!

Pilato kitsò-la:

—Xitaxá ítjòn-nò, ¿a krò kót'aà?

Jñà xita sko-la no'miì, kiichja kitsò:

—Ngajen, tsjin-najen xitaxá ítjòn xi kj'eíí, tà jè ta jngoò César.

¹⁶ Pilato kisingatsja nga kàtát'aà krò. Jñà xita koi kiiko Jesús.

K'e nga kisit'aà krò Jesús

(Mateo 27:32-44; Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43)

¹⁷ Jesús itjo, 'yajen krò-la; yaá kiiko ya i'nde ñánda 'mì I'nde Sko Mik'en, xi 'én hebreo Gólgota 'mì. ¹⁸ K'e nga ijchòko i'nde jè, tsohót'aà krò, ko nguì jò xita xi kj'eíí, íjngó íjngó kisinchaàt'aà-la nga ngobà ngobà. Jè Jesús kîsasijna jngoò osen-la. ¹⁹ Pilato kiskii 'én xi tsohót'aà sko krò xi tsò: “Jesús xi Nazaret i'nde-la, Xitaxá Ítjòn-la xita judío.”

²⁰ Jñà 'én koi, kjìn xita judío tsibíxkejiìn; nga ya i'nde ñánda kisit'aà krò Jesús, yaá chrañàt'aà-la naxandá. 'Én hebreo tjít'aà ko 'én griego, ko 'én latín. ²¹ Jñà xita sko-la no'miì ts'e xita judío, kitsò-la jè Pilato:

—Kì k'oaá s'ín chjiì xi tsò: “Xitaxá ítjòn-la xita judío.” K'oaá s'ín chjí xi tsò: “Xita jè, k'oaá tsò nga jè-né xi xitaxá ítjòn-la xita judío.”

²² Kiichja Pilato kitsò:

—Koni s'ín jye kàkjiaà, k'oaá s'ín kàtijnna.

K'e nga jñà soldado, kisìjòya nikje-la Jesús

²³ Jñà soldado k'e nga jye tsohót'aà krò Jesús, tsibíxkó nikje-la; ñijòn ya kis'iin. Íjngó íjngó ya kitsjaà-la xíkjín. Tíkòá kiskoé jè nikje ndojò-la xi x'ió kji, mìkìi kitjahaña, tà kijna ndojò-né. ²⁴ Kitsò-la xíkjín:

—Mìkìi s_{ix}ajndá; tà s_{iskáko}-ná yá ts'e koma.

Jè kjoa koi k'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Nikje-na kisika'bí-la xíkjín;

jè nikje ndojò-na tà kisiskáko-né.

Jñà soldado, k'oaá kis'iin. ²⁵ Yaá nchat'aà chraña-la krò nea-la Jesús kò ndichja kò María chjoón-la Cleofas kò María Magdalena. ²⁶ Jesús, k'e nga kijtseèxkon nea-la kò jè xita xi kota'yàt'aà-la xi 'ñó matsjakeè, kitsò-la nea-la:

—Chjoón, ya s_{ijna} ki'ndí-lè.

²⁷ Ikjoàn kitsò-la jè xita xi kota'yàt'aà-la xi 'ñó matsjakeè:

—Ya s_{ijna} nea-lè.

Skanda tik'e-ne jè xita jè kiskoétjò jè nea-la ya ni'ya-la.

K'e nga k'en Jesús

(Mateo 27:45-56; Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49)

²⁸ Xi jye komà, Jesús kijtseè nga jye tsitasòn yije, kitsò:

—Xíndá-na.

K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín tjít'aà Xojon-la Nainá. ²⁹ Yaá tíjna jngoò t_{ij}í xi t_{ij}ya nandá vinagre. Kiskoé tsanga, kisika'nchi-ne vinagre, ikjoàn tsibí'a jngoò yá, tsijmeé'a chraña-la tso'ba Jesús. ³⁰ Jesús, k'e nga jye kits'iin nandá vinagre, ikjoàn kitsò:

—Jyeé tsitasòn yije.

Tsibíjnajteén sko, k'en.

Mé-ne kiskíx'akjá-ne nisin-la Jesús

³¹ Tà jngoò n_{achr}jein chija-la ts'e s'eí Paxko; jñà xita judío majin-la nga ya s_{itj}obát'aà krò yijo-la xita xi jye k'en jè n_{achr}jein nikjáya (koíí kjoa-la nga 'ñó xkón jè s'eí Paxko). Tsibítsi'ba-la Pilato nga kàtatsjá okixi mé-ne nga kàtakjàn-ne nindaà chrjomí-la jñà xita xi tjoót'aà krò, ikjoàn kàtakjínájen-t'aà krò. ³² Kìi jñà soldado nga tsakján nindaà chrjomí-la jè xi s_{ijna} ítjòn; k'oaá t_i kisìko jè xi ijngoò xi ngàsòn taña kisit'aà krò.

³³ Tanga k'e nga ijchò kinchat'aà-la Jesús, kijtseè nga jye k'en. Mikii tsakján nindaà chrjomí-la.

³⁴ Tanga jngoò soldado tsibísekjá nisin-la jngoò kicha xi 'mì lanza. Ijkoàn itjo jní kò nandá. ³⁵ Jè xi kijtseè kjoa koi, jè-né xi tsjá 'én nga kixi kjoa, kò jè 'én xi tsjá, nguì 'én kixi-né, ndaà tjiin-la nga 'én kixi xi benojmí, mé-ne jñò tikoá kokjeifn-nò. ³⁶ Kjoa koi, k'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn-ne koni s'ín tjt'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “Nijngoò nindaà-la kokján.”

³⁷ Tikoáá tjt'aà-né nánnda tsò: “Jè skótsejèn-la jè xi kiskíx'akjá nisin-la.”

K'e nga kisihiijn Jesús

(Mateo 27:57-61; Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56)

³⁸ K'e nga jye komà kjoa koi, José xi ya naxandá Arimatea i'nde-la, tikoáá jè xita xi kota'yàt'aà-la Jesús tanga tà tsajmeè'ma-né nga jñà tsakjón-la xita judío. Tsibítsi'ba-la Pilato nga kàtatsjá'nde-la nga kjiiko yijo-la Jesús. Pilato kitsjaà'nde-né. José kiskónájen-t'aà krò yijo-la Jesús, ijkoàn kiiko. ³⁹ Tikoá ijchò Nicodemo, jè xita xi ijchòkon jngoò k'a Jesús k'e nga jñò. 'Ya chijo jne xi tsjájiin-la chijo xi 'mì mirra kò áloe. Ma-la tsà katé kilo chijo xi 'ya. ⁴⁰ José kò Nicodemo, kiiko yijo-la Jesús. Kisikájtéjno nikje xi tjin-la chijo xi ndaà jne koni s'ín tjin kjotixoma-la jñà xita judío k'e nga sihiijn mik'en. ⁴¹ Ya i'nde nánnda kisit'aà krò Jesús, tjin jngoò i'nde nánnda títe tsojmì tje; yaá tix'á jngoò ngajo itsjó-la mik'en xi nguì xitse, nánnda ni saà jngoò mik'en sijnaya. ⁴² Yaá kisikájna yijo-la Jesús nga isa chrañat'aà nga jyeé tímats'ia nachrjein nikjáya ts'e xita judío, jè víspera-la s'eí Paxko.

K'e nga jaáya-la Jesús it'aà ts'e kjoa biyaa

(Mateo 28:1-10; Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12)

20 ¹ Jè nachrjein nga tàts'en xomàna, jè María Magdalena 'ñó tajñòya kii, nga kiì katsejèn-la itsjó nánnda kisihiijn Jesús; tákó jñò choòn k'e nga kii. K'e nga ijchò, kijtseè nga jye kitjaàxìn ndajo xi tíchjoàjto-ne jè ngajo itsjó. ² K'eé tsangachikon, kiikon nánnda tijná Simón Pedro kò xita xi ijngoò xi tikoá ya kota'yàt'aà-la Jesús, jè xi 'ñó matsjakeè, kitsò-la:

—Jñà xita, jyeé kiiko jè Na'èn-ná. Mikii 'yaá nánnda kisikájna.

³ Pedro kò xita xi ijngoò xi ngàsòn ya kiskoòta'yàt'aà-la Jesús, kii katsejèn-la jè ngajo itsjó. ⁴ Ingajo xita koi, 'ñó jchán tsangachikon, tanga

jè xi ìjngòd, ìsáá 'nńó tsangachikon mì k'oaá-ne koni jè Pedro. Ìsáá ítjòn ijchò ya ngajo ìtsjó-là Jesús. ⁵ K'e nga tsasińia kiskoòtsejèn-s'en ngajo, kijtseè nga tà jńà nikje-là kjioò, tanga mìkii jahas'en-ngui ya ngajo. ⁶ Ikjoàn ijchò tjingui Simón Pedro, jè-né xi jahas'en-ngui ngajo ìtsjó, tikoà kijtseè nga tà jńà nikje-là kjioò. ⁷ Tikoà kijtseè jè nikje xi kisìjtéjìn sko Jesús. Mìtsà ya tsátijìn-là nikje xi i'nga. Xìn kijna nga tíxkóya-là. ⁸ K'ée jahas'en-ngui xita xi ìjngòd, jè xi ijchò ítjòn; kijtseè kjoa xi komà, kòkjeíń-là. ⁹ Kj'eè kii ndaà machiya-là nga k'oas'ín tíchja Xojon-là Nainá nga jè Jesús, k'oaá s'ín tjínè-là nga kjoaáya-là it'aà ts'e kjoabiyaà. ¹⁰ Jńà xita xi kota'yàt'aà-là Jesús, kii-ne ni'ya-là.

K'e nga jè Jesús tsakó-là yijo-là jè María Magdalena

(Marcos 16:9-11)

¹¹ Tanga jè María Magdalena, yaá tsibijna nditsiaán nga tíkjindáyat'aà-là ngajo ìtsjó; k'e nga tíkjindáya tsasińia nga kiskoòtsejèn-s'en jè ngajo ìtsjó-là Jesús. ¹² Kijtseè jò àkjale xi nikje chroba íkjá. Jngòd tíjna ya sko nńanda kisijna yijo-là Jesús; jè xi ìjngòd ya tíjngangui ndsoko. ¹³ Jńà àkjale, kitsò-là María:

—Jì ndí chjoón, ¿mé-ne tíchìhindáya-ne?

Jè María kitsò:

—Koíí tíkjindáya-na, jyeé kiiko xita yijo-là Na'èn-na; mìkii be nńanda kisikájna.

¹⁴ María k'e nga okitsò, kisikátji sko, kijtseè Jesús nga ya síjna, tanga mìkii beè tsà jè-né. ¹⁵ Jesús kitsò-là:

—Jì ndí chjoón, ¿mé-ne chìhindáya-ne? ¿Yá xi binchaàtsji?

Jè María, k'oaá s'ín kisikítsjeèn, maá-là tsà jè xita xi síkinda i'nde jè, kitsò-là:

—Jì na'èn, tsà jì kiikoji, kot'in-ná nńanda kinikájnei mé-ne nga kíkjaá-na.

¹⁶ Jesús kiichja-là kitsò-là:

—¡María!

Ko jè María, kisikátji, kitsò-là:

—¡Raboni! —'én hebreo xi tsòya-ne: Maestro.

¹⁷ Jesús, kitsò-là:

—Kì 'an nìko-ná nga kj'eè kii fi mijìn-koaa jè Na'èn-na. Tanga t'in tíkì'nchré jńà 'ndsè, kot'in-là nga jye tífikooa jè Na'èn-na jè xi tikoà Na'èn-nò ma, jè xi Nainá xan-là, xi tikoà Nainá 'mì-là.

¹⁸ María Magdalena kîi kisikí'nchré jñà xit̩a xi kota'yàt'aà-la Jesús nga jye kijtseèxkon Jesús, t̩ikoá tsibénojmí-la 'én xi kiichja Jesús.

K'e nga jè Jesús tsakó-la yijo-la jñà xit̩a-la

(Mateo 28:16-20; Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49)

¹⁹ K'e nga jye kòjñò, t̩ijè-ne nachrjein nga tàts'en xomàna, jñà xit̩a xi kota'yàt'aà-la Jesús tíchjoàjto-la xotjoa-la ni'ya ñánda chixoña nga jñà tsakjón-la xit̩a judío. Jesús jahas'en ni'ya, tsasijnajiin osen-la xit̩a-la, kisihixat'aà, kitsò-la:

—¿A ta k'oaá ndaà-ne? Kàtas'e-nó kjoa'nchán.

²⁰ K'e nga jye okitsò-la, tsakó-la tsja kò nindaà nis̩in-la. Jñà xit̩a xi kota'yàt'aà-la 'ñó tsja kis'e-la k'e nga kijtseè Jesús. ²¹ Jesús, ijngòè k'a kitsò-la:

—Jñò, kàtas'e-nò kjoa'nchán. Koni s'ín kisikasén-na Na'èn-na, jñò, k'oaá t̩is'ín siikasén-nò.

²² K'e nga jye okitsò, ikjoàn kiskinomájno, kitsò-la:

—Chjoé jè Inima Tsjeè-la Nainá. ²³ Jñà xit̩a xi jñò sijchàat'aà-là jé-la, jchat'aà-la, jñá xi jñò mìkii sijchàat'aà-là jé-la, k'oaá s'ín kítsajna nga mìkii jchat'aà-la.

K'e nga kijtseè Tomás nga jye jaáya-la Jesús

²⁴ Xit̩a xi kota'yàt'aà-la Jesús xi tejò ma-ne, jngòè xi 'mì Tomás, xi t̩ikoá Dídimò tsò-la ['én xi tsòya-ne: Ti'ño], mìkii ya t̩íjna k'e nga ijchò Jesús. ²⁵ Jñà xit̩a xi i'nga xi t̩ikoá ya kota'yàt'aà-la Jesús, kitsò-la Tomás:

—Kà'ya-nájen Na'èn-ná Jesús.

Tomás kitsò:

—Tsà mìkii skoeè tsja ñánda kisinchaàs'en xó, kò tsà mìkii skinis'en najmá ndsaa ñánda kitáx'a, kò tsà mìkii skinis'en ndsaa ya nis̩in-la, mìkii kòkjeiín-na.

²⁶ Xi jye komà jiin nachrjein, jñà xit̩a xi kota'yàt'aà-la Jesús ijngòè k'a ya t̩ítsajna; jyeé ya t̩íjna-ne Tomás; t̩anga jè xotjoa ni'ya tíchjoàjto-né. Ijchò Jesús, tsasijnajiin osen-la, kitsò-la:

—Jñò, kàtas'e-nò kjoa'nchán.

²⁷ Jesús, ikjoàn kitsò-la Tomás:

—Ch̩in̩is'in najnóndseij ijndé, ch̩ítsejèn-la ndsaa. Nchrobákoji ndseij, ch̩in̩is'in nis̩in-na. Kì k'oaá s'ín mìkii mokjeiín-lè. Kàtakjeiín-lè.

²⁸ K'eé kiichja Tomás, kitsò:

—Ji xi Na'èn xan-lè kò xi Nainá xan-lè!

²⁹ Jesús kitsò-la:

—Ngaji Tomás, koi kjoa-la mokjeín-lè nga kà'ya-ná. ¡Mé tà ndaà-la jñà xita xi mokjeín-la nas'ín mìkiì beèxkon-na!

Mé-ne k'oas'ín kitjei-ne xojon jè

³⁰ Taxki jìn jchán kjojkón kis'iin isa Jesús nga nguixkon xita xi kota'yàt'aà-la xi mìkiì tjít'aà xojon jè. ³¹ Tà jñà 'én koi k'oas'ín kitjei mé-ne nga kòkjeín-nò nga Jesús, jè xi Cristo, [jè xi xó kinikasén-ne] xi Ki'ndí-la Nainá. Kò mé-ne k'e nga kòkjeín-nò s'eé-nò kjoabinachon xi it'aà ts'e.

K'e nga jè Jesús itod xita-la tsakó-la yijo-la

21 ¹ Jesús, ijngod k'a tsakó-la yijo-la jñà xita xi kota'yàt'aà-la ya indii ndáchikon xi 'mì Tiberias. Jñà kjoa koi, kiis'ín komà.

² Títsajna kjoð Simón Pedro kò Tomás, xi tikoá Dídimò tsò-la [én xi tsòya-ne: Ti'ño], kò Natanael xi Caná i'nde-la, nangui xi chja-ne Galilea. Tikoá títsajna jñà ixti-la Zebedeo kò ngui jò isa xita xi tikoá ya kota'yàt'aà-la Jesús. ³ Simón Pedro kitsò-la xita xíkjín:

—Tìn kó-lá tífi tsojà'ñoá nga sik'èn.

Jñà xita xi i'nga, kitsò-la:

—Tikoá onguíko-lèjen.

Ikjoàn kiì, jahas'en jngod chitso. Tanga nitjen jè, nimé tìn kisakò-la.

⁴ K'e nga jye kis'e isén, Jesús tsatsejèn, tsasijna ya indii nandá, tanga jñà xita xi kota'yàt'aà-la mìkiì kijtseèxkon tsà jè Jesús. ⁵ Jesús kitsò-la:

—Ixti, ¿a kj'eè sakó chiba-nò tìn?

Jñà xita-la kitsò:

—Majìn, nimé tjín.

⁶ Jè Jesús, k'eé kitsò-la:

—Tikatjen-ngui-ndá na'ya-nò ya kixi xijngoà chitso. Sakò-nò tìn.

Jñà xita koi, k'oaá s'ín kisikatjen-ngui-ndá na'ya-la. K'e nga tsachrjekàjìn-ne, jye mì tì kiì ma bitjokàjìn-ne na'ya-la nga 'ño jchán kjin tìn 'ncha. ⁷ Jè xita-la Jesús xi 'ño matsjakeè xi ngàsòn ya kota'yàt'aà-la Jesús, kitsò-la jè Simón Pedro:

—Jè Na'èn-ná Jesús xi okji.

Simón Pedro, k'e nga kii'nchré nga jè Na'èn-ná Jesús, nitoón tsohòkjá nāchro-lā (nga sá íjtòn tà níkjé kjinguí íkjá), ikjoàn kiskingui nandá nga kiitjingui-lā Jesús. ⁸ Jñà xitā xi i'nga xi ngàsòn ya kota'yàt'aà-lā, kiiko jè chitso; tífejiiin nandá jè nā'ya tìn nga kjin jchán tìn 'ncha; nga mìtsà kjiin kijna jè chitso; tjin-lā tsà jngoò sìndō metro nānda kijnajiin nandá. ⁹ Xitā koi, k'e nga tsitajen chitso, kijtseè it'aà nangui tjtse jngoò ni'ín. Jngoò tìn tímatsjò, tikoā kijtseè inchrajín. ¹⁰ Jesús kitsò-lā:

—Nchrohókoo i'nga tìn xi sá jye kitjoé-nò.

¹¹ Simón Pedro, jahas'en chitso. Kiskoé nā'ya tìn, tsibífet'aà nangui. Jngoò sìndō kō icháte jàn ma-ne jñà tìn ì xi 'ncha nā'ya. Nas'ín 'nó kjin ma-ne tìn, jè nā'ya mìkiì kixajndà. ¹² Jesús kitsò-lā:

—Nchrobá, tichiodò.

Tanga nijngoò xitā xi kota'yàt'aà-lā kitsò ikon nga kiskònangui-lā yá-né jè. Nga jyeé tíjiin-lā nga jè Na'èn-ná Jesús. ¹³ Jesús, kiì kasit'aà chrañà-lā, kiskoé inchrajín, kitsjaà-lā jñà xitā koi, k'oaá tí kisiko jñà tìn.

¹⁴ Ya ma-ne jàn k'a nga tsakó-lā yijo-lā Jesús jñà xitā xi kota'yàt'aà-lā, k'e nga jye jaáya-lā it'aà ts'e kjoabiyaà.

Jesús, mé-ne jàn k'a kiichja-lā Simón Pedro

¹⁵ K'e nga jye tsakjèn, Jesús kiskònangui-lā Simón Pedro, kitsò-lā:

—Ji, Simón, ti-lā Jonás, ¿a isaá ndaà matsjacha-ná mì k'oa-ne koni jñà koi?

Pedro kitsò:

—Jon Na'èn, jyeé 'yi nga matsjake-lè.

Jesús kitsò-lā:

—Tikindii jñà ndí ixti orrè-na.

¹⁶ Xi ma-ne jò k'a, Jesús ìjngoò k'a kiskònangui-lā, kitsò-lā:

—Simón, ti-lā Jonás, ¿a matsjacha-ná?

Kiichja Pedro, kitsò:

—Jon Na'èn, jyeé 'yi nga matsjake-lè.

Jesús kitsò-lā:

—Tikindii jñà orrè-na.

¹⁷ Xi ma-ne jàn k'a, ìjngoò k'a kiskònangui-lā kitsò-lā:

—Simón, ti-lā Jonás, ¿a matsjacha-ná?

Pedro, ba kis'e-lā nga ma-ne jàn k'a nga kjònangui-lā tsà nga matsjakeè-né. Kitsò-lā:

—Na'èn, 'ya yije-né, jyeé tíjiin-lè nga matsjake-lè.

Jesús kitsò-là:

—Tìkindji jñà orrè-na. ¹⁸Nguì okixíí xi xan-lè, k'e nga tisa ti titsjoi, ji tajngoó kichíkjeí nikje-lè k'e nga k'iìn ñánda mejèn-lè nga k'oín. Tanga k'e nga jye kojchíngui, tà kjoén-né ndseji. Kj'eíí xítaá sîkákjá-lè nikje-lè, kjoíko-lè ñánda nga majìn-lè nga k'oín.

¹⁹Jesús, koií okitsò-ne, jè kjoa tsibénojmiya kós'ín komat'in Pedro k'e nga kiyá mé-ne nga jeya sîkíjna-ne Nainá. K'e nga jye okitsò Jesús, ikjoàn kitsò-là Pedro:

—Nchrobátjìngui-ná.

Jè xíta-là Jesús xi 'ñó tsjakeè

²⁰Pedro, k'e nga kiskoòtsejèn-ne íts'in, kijtseè jè xíta-là Jesús xi 'ñó matsjakeè xi ngàsòn ya kota'yàt'aà-là nga tíftjìngui-là. Tijè-ne xíta xi taña tsibìtsajnakjoè Jesús k'e nga tsakjèn. Jè xi kiskònangui-là nga kitsò-là: “¿Yá-né xi sîngatsja-lè it'aà ts'e xíta kondra-lè?” ²¹Pedro, k'e nga kijtseè, kiskònangui-là Jesús, kitsò-là:

—Na'èn, xíta jè, ¿mé xi komat'in?

²²Kiichja Jesús, kitsò-là:

—Tsà 'an xi mejèn-na nga kíjnakon skanda k'e nga kjoiaa ijngoò k'a, mìtsà jì oko-lè. Ngaji, nchrobátjìngui-ná.

²³K'oaá s'ín komà-ne nga tsabísòn 'én koi. Ngats'iì xíta 'ndse kitsò nga jè xíta jè, mìkii kiyá; tanga Jesús mìtsà kitsò nga mìkii kiyá. Kitsò-né: “Tsà 'an xi mejèn-na nga kíjnakon skanda k'e nga kjoiaa ijngoò k'a, mìtsà jì oko-lè.”

²⁴Tijè-ne xíta xi kota'yàt'aà-là Jesús xi tíbénojmí kixi ngats'iì kjoa koi. Kò tijè-ne xi kiskii yije xojoñ jè. Kò 'ya-ná nga 'én kixíí xi chja.

²⁵Jesús kjin jchán kjoa kis'iìn-isa xi kj'eíí. Tsà tjeí yije nga jngoò ijngoò skaya kjoa xi kis'iìn, mì-la kii kichìya-là nga tíjtsa isò'nde jñà xojoñ. K'oas'ín kàtama.

Kó kis'iin jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús

'Én xi kitsjaà Jesús nga iskan kjoí Inima Tsjeè-la Nainá

1 ¹Ngaji Na'èn Teófilo, jè xojon xi 'an kiskii íjtòn-lè, k'oaá kixan-lè ngats'i kjoa xi kis'iin ko xi tsakóya Jesús kóni nga tsibíts'ia nga kisixá ²skanda jè nachrjein k'e nga Nainá kiiko ijngoò k'a-ne ján ngajmiì. K'e nga tikj'eè fi-ne ján ngajmiì, jè nga'ño-la Inima Tsjeè-la kisikjeén nga jaàjiin xita xi tsibíxáya-la nga kitsjaà-la kjotíxoma mé xá xi s'iin. ³K'e nga k'en ko nga jaáya-la it'aà ts'e kjobiyaa nguì ichán nachrjein tsibìjna isa; kjìn k'a tsakó-la yijo-la jñà xita-la ko kjìn skoya kjoa kis'iin nga kixi kjoa nga tíjnakon. Tikoá tsakóya-la xita-la kós'in otíxoma Nainá.

⁴K'e nga tíjnako xita-la k'oaá s'in kitsjaà-la okixi, kitsò-la:

—Kì tà chjà bitjojñò naxandá Jerusalén. Chíña kjoaa skanda k'e nga kitjojen kjondaà xi tsjá Na'èn-na koni s'in kitsjaà tso'ba. Jyeé k'oas'in kixan-nò nga sa íjtòn. ⁵Kixií kjoa, jè Juan, nandá kis'iin-ne bautizar xita. Tanga jñò, machraña nachrjein nga ko Inima Tsjeè-la Nainá koma-nò bautizar.

Kii komà k'e nga kii mijìn ijngoò k'a-ne Jesús ján ngajmiì

⁶Jñà xita xi títsajnakò Jesús, kiskònangui-la, kitsò-la:

—Na'èn, xi ji otíxoma-nájen, jñà nachrjein koi, ¿a sikíjnandeí ijngoò k'a-ne naxandá Israel nga ta jè tajngoò kotíxoma-la yijo-la?

⁷Jesús kitsò:

—Mítsà jñò okò-nò nga jchaa nachrjein; ta jngoò Na'èn-ná beè kó s'in kosòn-la xi kjotíxoma ts'e. ⁸Tanga k'e nga kitjojen-nè-nò jè Inima Tsjeè-la Nainá, tjoé-nò nga'ño-la. Jñò kénójmí-là xita xi it'aà ts'an i Jerusalén, kóhokji nga kijndà nangui Judea ko Samaria, skanda nãnda fehet'aà-ne isò'nde.

⁹K'e nga jye okitsò Jesús, ikjoàn kitjámijìn i'nga nga kiiko ijngoò k'a Nainá ján ngajmiì ko jñà xita-la nchikotsejèn-la. Chaán mì ti kii kijtseè-ne nga jè ifi tsibíjtsa'ma. ¹⁰Jñà xita-la, k'e nga nchikotsejèn-la nga tífi-mijìn ngajmiì Jesús, tà nitoón j'iì kinchat'aà jò-la xita xi íkjá nikje chroba. ¹¹Kitsò jñà xita koi:

—Jñò xi xit̩a Galilea tsajòn, ¿mé-ne kos'ín chitsejèn-nò ngajmii? Jè Jesús, koni s'ín kà'yaà nga kòfimiìn ìjngòò k'a-ne ngajmii, kijchò nàchrjein nga k'oa̩ t̩is'ín kjoíí ìjngòò k'a-ne.

Kíí komà nga kitjaàjiìn Matías

¹² Jñà xit̩a xi tsibíxáya-là Jesús inchrobà-ne nindoò Yá Olivo nga kiì ìjngòò k'a-ne Jerusalén. K'oa̩ kji chrañàt'aà fi ndiyá Jerusalén koni kji tsjá'nde kjotíxoma nga ma fi xit̩a k'e nga nàchrjein nìkjáya. ¹³ K'e nga ijchò-ne naxandá Jerusalén, kiimijìn isò'nga ni'ya, jahas'en cuarto ñánda síkjáya. Jñà xit̩a xi ijchò, jè Pedro, Jacobo, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Jacobo ki'ndí-là Alfeo, Simón Celote, Judas, ti-là Jacobo. ¹⁴ Ngats'iì xit̩a koi yaá bixoña nga kjit'aà nàchrjein nga jngòò t̩jín kjohítsjeèn-là nga chjat'aà-là t̩ikoá bítisi'ba-là Nainá; t̩ikoáá t̩ítsajna i'nga íchjín kò María xi nea-là Jesús kò jñà 'ndse Jesús.

¹⁵ Jñà nàchrjein koi, Pedro, kiichjajiìn-là xit̩a xíkjín xi mokjeíin-là it'aà ts'e Cristo. Maá-là tsà jngòò s̩indo kò kaàn jñà xit̩a. Pedro kitsò:

¹⁶ —'Ndsè, t̩jín-ne nga kitasòn koni s'ín t̩íchja Xojon-là Nainá jñà 'én xi kjòtseé kiichja Inima Tsjeè-là Nainá nga jè xitaxá ítjòn David kisíkjeén nga kiichja mé xi komat'in Judas, jè xi kiikakó-là xit̩a xi kitsobà'ño Jesús. ¹⁷ Judas, nga xit̩a xingui-nájen. T̩ikoáá kitjoé-là xá nga ngajen kisixáko-najen. ¹⁸ Jè ton xi kisíkijne Judas it'aà ts'e jé xi tsohótsji, nanguií tsatse jngòò 'nde-ne; ikjoàn skò kiskaànguit'aà-ne nangui, jngòò k'a kixojndà indso'ba, itjo ndó'ye-là. ¹⁹ K'e nga jye kiì'nchré yije xit̩a naxandá Jerusalén nga jye k'en Judas, i'nde jè, k'oa̩ s'ín tsibít'aà 'ín nga Acéldama kitsò-là. 'Én ts'e xi chja, tsòyaá-ne: “I'nde ts'e Jní-né.” ²⁰ Jè xojon ts'e Salmo, k'oa̩ s'ín t̩íchja nga tsò:

Ni'ya-là kàtasijna tiya-né,

nijngòò xit̩a kítsajnaya.

T̩ikoáá t̩íchja Salmo ñánda tsò:

Kj'eíí xit̩a kàt'iì-là xá-là.

²¹ 'Mochjeén-né nga kj'eíí xit̩a sakó ìjngòò-isa xi jè ngajo-là Judas; jñà chaàjiìn-jngoáá xit̩a xi kjòtseé t̩jímako-ná skanda k'e nga t̩isa tsajmeiiko-ná Jesús, ²² mats'ia̩ko-ne nga kis'iìn bautizar Juan skanda k'e nga tsijin ìjngòò k'a-ne Jesús ján ngajmii, mé-ne nga kíjnako-ná t̩ikoá tsjá 'én nga Jesús jyeé jaáya-là.

²³ K'eé tsafaájiìn jò xit̩a: jngòò xi 'mì José, t̩ikoá t̩jít'aàsòn 'ín-là nga Barsabás 'mì. Barsabás, kò tijè-ne xi 'mì Justo. Xi ìjngòò, Matías 'mì.

²⁴ Ikjoàn kiichjat'aà-là Nainá kitsò:

—Ngaji Na'èn, xi yaxkoin inima-la ngats'iì xita, kot'in-nájen nã-laá ingajò xita koi jye kàchjaàjìin, ²⁵ mé-ne nga skoé xá-lè xi jì bíxáya-la, jè xá xi kisikíjna Judas k'e nga tsohótsji jé, nga jye títjna i'nde nãnda oko-la.

²⁶ Kisiskákjòè suerte-la. Jè Matías kisikijne. Jè komà-ne tejò xita xi tsibíxáya-la Jesús xi tejngòè ma nga sa ítjòn.

K'e nga itjojen Inima Tsjeè-la Nainá

2 ¹ K'e nga ijchò nàchrjein-la s'eí Pentecostés, ngats'iì xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo ta jngòè jtín títsajna. ² Tà nitoón kina'yà jngòè-la xi 'nó one, koni jngòè tjo xi 'nó tí'ba xi ngajmiì inchrobà-ne. Kina'yà-la kóhokji i'nga ni'ya nãnda títsajna jñà xita. ³ Tsatsejèn-la nijen xi koni kjoàn ni'ín kjoàn; kjòxkoaya íjngó íjngó kisijnasòn-la jñà xita. ⁴ Ngats'iì xita, jngòè k'a ndaà kis'ejiin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá; ikjoàn tsibíts'ia nga kiichja 'én-la xita xi kj'eíí naxandá koni s'ín kitsjaà-la Inima Tsjeè-la Nainá nga kichja.

⁵ Nàchrjein koi, kjìn xita judío títsajna [xi ijchò s'eí] ya naxandá Jerusalén xi beèxkón Nainá xi inchrobà-ne nãnda nga xìn naxandá nga títsa isò'nde. ⁶ Jñà xita xi ya títsajna xi ijchò s'eí ya naxandá Jerusalén, ngats'iì kjòxkóya k'e nga kiì'nchré-la xi jane. Tíkooá tà kjòxkón-la k'e nga kiì'nchré-la xita-la Cristo nga ma-la chja nga jngòè íjngòè skoya 'én-la xita xi xìn naxandá-la xi ya títsajna. ⁷ Tà k'oaá komà-la, tíkooá tà kjòxkón-la, kitsò-la xíkjin:

—¿A mìtsà xita Galilea ngats'iì xita xi nchichja? ⁸ ¿Kós'ín ma-ne nga na'yá-lá 'én-ná xi nokjoá nga xìn naxandá-ná nga íjngòè jngoá? ⁹ Ngats'iaá xi í títsajnaá, tjín xita Partia, xita Media, xita Elam, xita Mesopotamia, xita Judea, xita Capadocia, xita Ponto, xita Asia, ¹⁰ xita Frigia, xita Panfilia, xita Egipto, xita Libia xi ya chrañàt'aà-la Cirene. Tíkooá tjín xita Roma xi í títsajna Jerusalén. Tjín xi nguì xita judío. Tíkooá tjín xi tà jahatjìya-la nga xita judío komà. ¹¹ Tíkooá tjín xi inchrobà-ne Creta ko Arabia. ¡Ngats'iaá na'yà-lá nga jngòè íjngòè skoya 'én-ná koni s'ín bénojímí-ná kjòxkón xi s'ín Nainá!

¹² Ngats'iì xita tà kisinchaàxkón-né, mì tì kiì machiya-la, kitsò-la xíkjin:

—¿Kó tsòya-ne kjoa koi?

¹³ Tjín i'nga xita xi tà tsijnòkeè-né, kitsò:

—¡Ch'íí xita koi!

'Én xi kiichjayajiin-la xita jè Pedro

¹⁴ K'eé tsasíjna kixi Pedro ko xita xi tejngoò ma-ne; 'nó kiichjayajiin-la xita, kitsò:

—Jñò, xita xinguiáá xi judío 'mì-ná ko ngats'ioò xi xìn naxandá-nò xi i titsajnaà Jerusalén, ndaà kàtasijiin-nò, ndaà tiná'ya 'én xi kichjàko-nò. ¹⁵ Jñò bixón-nò: “Ch'íi xita koi.” ¿Kós'ín koma-ne nga koch'i nga saá ijchò xi ñijaàn nga tajñòya? ¹⁶ Koíí tíbitasòn 'én xi kiichja Joel, xita xi kiichja ngajo-la Nainá.

¹⁷ K'oaá tsò Nainá:

K'e nga jye tífehet'aà nachrjein,
síka'bí-la Inima Tsjeè-na ngats'ii xita xi tjín nga tíjtsa isò'nde;
jñà ixti x'in ko ixti íchjín-nò, 'aán kichja ngajo-na;
jñà ixti xongó-nò, skoe kjojkón xi okó Nainá;
jñà xita jchínga-nò k'oií-la nijná xi it'aà ts'e Nainá.

¹⁸ Okixi-né nachrjein koi,
jñà chi'nda-na xi x'in ko íchjín siika'bí-la Inima Tsjeè-na
mé-ne nga kichja ngajo-na.

¹⁹ Ján ngajmii kjin kjojkón jcha-la,
tikoaá i it'aà nangui jchaá-la kjojkón
nga xíxteèn jní-la xita,
nga ko ni'ín ko ni'ndi tsjè xi kjoa ts'e kjojchán.

²⁰ Jè ts'oi, kojñò-né,
jè sá, jní kji koma
k'e nga tikj'eè f'ii Na'èn-ná
nga kjoíí kíndaàjiin-la xita
jè nachrjein xi jeya ko 'nó xkón.

²¹ Tanga ngats'ii xita xi kichjat'aà-la Nainá,
kitjokàjiin kjo'in.

[K'oaá tsò 'én-la Nainá xi kiskii Joel (2:28-32).]

²² Tiná'ya xi xita Israel 'mì-nò 'én xi k'oa xán-nò: Jñò, ndaà tíjiin-nò, Nainá tsakó nga Jesús xi Nazaret ts'e, tjín-la kjotíxoma. Xkoòn ki'ya-nò nga kis'iin ngats'ii kjojkón ko kjoa ts'e seña xi tseé nga'nó tjín-la.

²³ Koni s'ín tjíndaà-la Nainá nga tisa tàts'en-la kjoa, jñò, kindobà'nó xita jè nga kinik'eèn nga kinìngatsja xita xi mikii beèxkón kjotíxoma nga tsakat'aà krò. ²⁴ Tanga Nainá kisikjaáya-la; kisikjñandeíí kjoa ts'e kjo'in xi tjín-la kjoabiyaà nga mikii koma nga ya sijna'nó it'aà ts'e kjoabiyaà.

²⁵ Jè xitaxá ítjòn xi David ki'mì, kitsò it'aà ts'e Jesús:

Kijtseè kjit'aà-ná Nainá k'e nga tǵjna nguixkoaàn;
i tǵjnat'aà ndsaa kixi mé-ne nga nì mé xi komat'ian.

²⁶ Koií kjoa-la nga matsja-la inima-na,
tikoá matsja-la nijen-na nga seè.

Yijo-na, tikoá ndaà siikjáya nga skóña kjoa,

²⁷ koií kjoa-la nga mì ya sikǵjni inima-na ya i'nde-la mik'en,
tikoá mikii koi'ndi nga ki'ndo yijo-na xi chi'nda tsjeè-lè 'mì-ná.

²⁸ Tsakoð-ná ndiyá nga ma kótijnakoan,
tsee kjotsja s'e-la inima-na nga ji tijnako-ná.

[K'oaá tsò 'én-la Nainá xi kiskii David (Salmo 16:8-11).]

²⁹ 'Ndsè, k'oaá xan-nò xi nguì kjoa kixi: xita jchínga-ná David, jye kjòtseè k'en, tikoá kisihijiin-né. Jè itsjó-la, tǵjna skanda nachrjein i'nde.

³⁰ Tanga jè David, jngoð xita xi kiichja ngajo-la Nainá. Jyeé k'oas'ín tǵjiin-la koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá nga tje ts'e kitjokàjiin Cristo nga jè kǵjna ngajo-la koni xitaxá ítjòn. ³¹ Jè David, k'oaá s'ín kiichja it'aà ts'e Cristo koni tsà jye kijtseè nga jye jaáya-la. Kitsò: “Mikii ya kisijna inima-la ya i'nde-la mik'en, tikoá mikii i'ndo yijo-la.” ³² Nainá, jyeé kisikjaáya-la Jesús. Ngats'iì kjoa xi komà, k'oaá s'ín bènojmi-nòjen nga xkoòn ki'ya-najen. ³³ Nainá jeya kisikǵjnat'aà chrja kixi-la; kitjoé-la Inima Tsjeè-la koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá. Jè Jesús kisika'bísòn ìjngoð k'a Inima Tsjeè-la. Koií kjoa-la nga k'oas'ín titsa'yaà kò titsana'ya. ³⁴ Jè David, mìtsà ngajmiì kii mijìn; tanga k'oaá kitsò:

Jè Nainá kitsò-la jè xi Nei-na:

“Tǵjnat'aà-ná i kixi-na,

³⁵ skanda k'e nga sikǵtsajnanguia kondra-lè ñánda
nchasòn ndsokoiì.”

³⁶ 'Jñò xi xita naxandá Israel tsajòn, ndaà jchaa yije nga 'ñó kixi tǵjn kjoa nga jè Jesús xi jñò tsakat'aà krò, Nainá, k'oaá s'ín kisikǵjna nga jè-né xi Nà'èn-ná, kò tǵjè-ne xi Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá].

³⁷ K'e nga kiì'nchré 'én xi okitsò jñà xita xi ya tǵtsajna, kisikájno ijiin inima-la; k'eé kiskònangui-la Pedro kò xita xǵjǵn xi i'nga xi tikoá xó tsibíxáya-la Jesús. Kitsò-la:

—'Ndsè, ¿mé xi s'en-jen?

³⁸ Pedro kitsò-la:

—Tikájno jé-nò, kì tǵ jé binchaàtsji-nò; t'een bautizar yijo-nò it'aà ts'e Jesucristo nga jngoð ìjngoð-nò, mé-ne nga siijchàat'aà-nò Nainá, tikoá tsjá-nò Inima Tsjeè-la. ³⁹ Koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá, 'én xi tsibíjna

tsajòn-nò; tikoáá ts'eé ixti-nò, kò ngats'iì xità xi kjiìn títsajna, nga yije xi jè sobà Nainá xó kichja-la.

⁴⁰ Pedro, kjiìn 'én kiichjajiìn-sa-la. 'Nó kiichjako. Kitsò-la:

—¡Tinchat'aàxìn-là kjo'in xi tjoé-la jñà xità koi xi ch'o s'ín!

⁴¹ Jñà xità xi kòkjeiín-la 'én xi kiichja Pedro komà bautizar; ma-la tsà jàn jmiì xità xi jahas'en-t'aà nachrjein jè. ⁴² Kóhotjín, kixíí chinchako 'én xi kiì'nchré koni s'ín tsakóya-la jñà xità xi tsibíxáya-la Jesús, tikoá kjit'aà nachrjein maxkóya nga kjèn-kò xíkjín tikoá chjat'aà-la Nainá.

⁴³ Ngats'iì xità xi ya títsajna tà kitsakjòn-né k'e nga kijtsee ngats'iì kjondaà kò kjojkón xi kis'iìn jñà xità xi tsibíxáya-la Jesús. ⁴⁴ Jñà xità xi jye kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo bìtsajnajtín-né kóhotjín; síxkoaya yije mé tsojmì xi tjín-la. ⁴⁵ Otjina nangui-la kò tsojmì xi tjín-la, ikjoàn síjòya ton-la koni s'ín mochjeén-la nga jngoò ìjngoò. ⁴⁶ Nachrjein inchiòn bixoña ya nditsin ingo ítjòn, kò ya ni'ya-la xíkjín nga kjèn-kjoò nga tjín-la kjotsja kò indaàjiìn tjín inima-la. ⁴⁷ Jeya kisikíjna Nainá; jñà xità naxandá tsjakeè komà xità-la Cristo; jè Nainá, nachrjein inchiòn kisikas'en-t'aà-isa naxandá-la Cristo jñà xità xi jè mejèn-la nga kitjokàjiìn kjo'in.

Kós'ín komà k'e nga kjondaà jngoò-ne xità xi mìkiì ma fi

3 ¹ Jngoò k'a kiì Pedro kò Juan ya ingo ítjòn ts'e xità judío. Ijchò-la xi jàn nga nguixòn k'e nga chjat'aà-la Nainá jñà xità. ² Nachrjein nchiòn bijchó síkíjna jngoò xità ima xi mìkiì ma fi. Xità jè k'oaá s'ín kits'iìn. Yaá bìjnajto xotjoa-la ingo ítjòn xi k'oas'ín jtít'aà 'ín: xotjoa xi ndaà kji. Xità jè, ton síjé kjotjò-la jñà xità xi fahas'en nditsin ingo. ³ Jè xità xi mìkiì ma fi, k'e nga kijtsee Pedro kò Juan nga nchifahas'en nditsin ingo, kisijé kjotjò-la ton. ⁴ Jè Pedro kò Juan, kiskoò'an; jè Pedro kitsò-la: —¡Chítsejèn-'a-nájen!

⁵ Jè xità xi mìkiì ma fi kiskoò'an; k'oaá s'ín komà-la koni tsà tjín xi tsjá-la. ⁶ Tanga jè Pedro kitsò-la:

—Nimé ton tjín-na xi oro kò xi plata, tanga jè xi tjín-na tsjaà-lè; it'aà ts'e Jesucristo xi Nazaret ts'e, tísítjiìn, títjámjì.

⁷ Jè Pedro, k'e nga okitsò-la, kiskoé tsja kixi, kiskímiitjen; nitoón kis'e-la nga'nó tsji ndsoko, kóhokji ndsoko. ⁸ Jè xità jè, kiskì'nga nga tsasítjen; ikjoàn tsibíts'ia nga tsajmeè-ne; jahas'en-kò nditsin ingo jè Pedro kò Juan nga ndsoko kii-ne; fijen fikjá, kji'nga kitsian nga jeya kisikíjna Nainá. ⁹ Ngats'iì xità naxandá kijtsee jè xità jè nga jye ma fi-ne kò nga jeya kisikíjna Nainá. ¹⁰ Tà kjòxkón-la xità, tikoáá tà kitsakjòn-né

koni s'ín komàt'in jè x̄ita jè nga jyeé beèxkon nga jè-né xi s̄jé k̄jot̄jò ton ya xotjoa ingo xi k'oas'ín t̄jít'aà 'ín-la: xotjoa xi ndaà k̄ji.

'Én xi kiichjaya Pedro ya nguitjoa-la ingo ts'e Salomón

¹¹ Jè x̄ita xi jye k̄jòndaà-ne, mìkìi tsjeiin nga kitsobà'ñó Pedro k̄o Juan. Ngats'iì x̄ita naxandá tà k'oaá komà-la; k'eé tsangachikon kiitjingui-la ya ingo ít̄jòn, ya nguitjoa-la xi 'mì Salomón. ¹² Jè Pedro, k'e nga k̄ijtseè j̄nà x̄ita naxandá, kitsò-la:

—J̄nò, x̄ita xinguiáá xi x̄ita Israel 'mì-ná, ¿mé-ne maxkón-onò? ¿Mé-ne ngajen ch̄ì'àn-nájen? ¿A k'oaá s'ín n̄ik̄ítsjeèn koni tsà nga'ñó tsajen k̄o k̄jondaà tsajen kòmandaà-ne x̄ita jè nga ma fi-ne? ¹³ Jè xi Nainá tsò-la Abraham, Isaac, Jacob k̄o ngats'iì x̄ita jchínga-ná xi i'nga, jè-né xi jeya kàsíkijna Jesús xi ch̄i'nda-la ma; t̄jè-ne Jesús xi j̄nò kiningsja x̄itaxá. J̄nò, mìkìi kits'iì'nde k'e nga jè Pilato mejèn-la s̄ik̄íjnandeí-ne. ¹⁴ J̄nò, kinachrjekànguio jè xi X̄ita Tsjeè k̄o xi X̄ita Kixi; ik̄joàn kinijé nga tsib̄ijnandeí jè x̄ita xi mik'en kitjen-la. ¹⁵ J̄nò kinik'eèn jè xi s̄ik̄íjnakon-ná t̄anga jè Nainá kisikjaáya-la. Ngats'iì kjoa koi, ki'ya-nájen, k'oaá ma-ne nga bènoj̄m̄i-jen. ¹⁶ Jesús k̄àtsjá-la nga'ñó x̄ita jè xi j̄nò titsa'yaà t̄ikoa yaxkoòn, koi-né nga mokjeíin-najen ít'aà ts'e Jesús. Tà koií kjoa-la nga ndaà mokjeíin-najen nga ndaà kòmandaà-ne x̄ita jè nga nguixkoòn j̄nò xi i titsajnaà.

¹⁷ 'Ndsè, jyeé t̄jiin-na, k'e nga k'oas'ín ki'nè k̄o x̄itaxá-nò nga kinik'eèn Jesús, koi-né nga mìkìi machiya-nò. ¹⁸ Jè Nainá, k'oaá s'ín kisikitasòn koni s'ín kiichja ngats'iì x̄ita-la xi kiichja ngajo-la nga jè Cristo [jè xi xó kisikasén-ne Nainá] k'oaá s'ín t̄jínè-la nga kiyá. ¹⁹ Koií k'oa 'mì-nòjen nga t̄ikájno jé-nò, k̄i t̄i jé binchaàtsji-nò; Nainá tanguít'aà-là mé-ne nga jch̄at'aà-nò jé-nò ik̄joàn tsjá-nò Nainá kjoa'nchán ts'e in̄jma-nò. ²⁰ K̄àtasikasén-nò Jesús, jè xi xó k'oas'ín k̄jòtseé jāj̄iin-ne Nainá nga jè xi Cristo nga ít'aà tsajòn kjoí-ne. ²¹ Mochjeén-né nga ján k̄ijna ngajm̄i jè Jesucristo skanda k'e nga jè Nainá s̄ix̄itseyá yije ijngòd k'a tsojm̄i xi t̄jín. K'oaá s'ín kitsjaà okixi Nainá k'e nga kiichja ngajo-la x̄ita tsjeè-la xi jè kisikjeén nga sa k̄jòtseé. ²² Moisés, k'oaá s'ín kitsò-la j̄nà x̄ita jchínga-ná: “Jè Na'èn-ná xi Nainá, yaá kochrjekàj̄iin jngòd x̄ita xinguiáá xi kichja ngajo-la Nainá koni 'an. Jè t̄iná'ya-là koni s'ín k̄ichjako-nò ngats'iì kjoa xi keènoj̄m̄i-nò. ²³ Ngats'iì x̄ita xi mìkìi k̄jì'nchréñijon-la, jngòd k'a t̄jáxin ít'aà ts'e naxandá-la Nainá.”

²⁴Ngats'iì xit̄a xi kiichja ngajo-la Nainá, mats'ia-ne Samuel, skanda i'ndeì, saá koií 'én tsibénojmí mé kjoa xi tíma naxhrjein i'ndeì. ²⁵Kjondaà tsajòn-nò koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá it'aà ts'e xit̄a-la xi kiichja ngajo-la. Tikoaá kjondaà tsajòn-nò koni s'ín tsibíndaàjiin jngoò kjoa Nainá ko xit̄a jchínga-ná k'e nga kitsò-la Abraham: “Ngats'iì xit̄a xi t̄jín nga t̄jtsa isò'nde kochikon-t'in-né xi it'aà ts'e tje-lè.” ²⁶Nainá, k'e nga kisikjaáya-la Ki'ndí-la, jñò kisikasén ítjòn-nò nga siichikon-t'in-nò mé-ne nga sikjatjìya-là kjohítsjeèn-nò nga jngoò ijngoò, nga mì t̄i ch'o s'en-nò.

K'e nga jè Juan ko Pedro kiiko xit̄a naxandá ya nguixkon xitaxá

4 ¹Pedro ko Juan tákó tik'eé nchihóko xit̄a naxandá nga ijchò jñà no'miì, tjiko jè xit̄a sko-la policía xi síkinda ingo ítjòn ko jñà xit̄a saduceo. ²Jñà xit̄a koi 'ñó jti komà-la nga jè Pedro ko Juan k'oaá s'ín tsakóya-la xit̄a naxandá nga jyeé ki'ya-la nga kjoaáya-la xit̄a xi jye k'en koni s'ín jaáya-la Jesús. ³Kitsobà'ñó, kiiko, ikjoàn kiskinis'en ndayá nga jyeé kjònguixòn. Yaá kisikítsajna ndayá skanda komà nchijòn. ⁴'Nó kjin ma-ne xit̄a xi kòkjeiín-la k'e nga ki'nchré 'én xi kiichja Pedro ko Juan. Jyeé ma 'òn jmiì xit̄a x'in xi mokjeiín-la; ko jñà íchjín xi kòkjeiín-la mìkii kòxkeya.

⁵Xi komà inchijòn, kjòxkóya ján Jerusalén xit̄a sko-la jñà xit̄a judío ko xit̄a jchínga ko xit̄a chjine xojon xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. ⁶Tikoa ya t̄jna Anás, xi no'miì ítjòn, Caifás, Juan, ko Alejandro, ngats'iì xit̄a xikjín jñà xi no'miì ítjòn. ⁷Kiskinikjaá Pedro ko Juan, ikjoàn chinchá osen nga kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá ts'e nga'ñó? ¿Yá xi kitsjaà'nde-nò nga xit̄a xk'én nindaà-nò?

⁸Jè Pedro nga ndaà t̄jiin inima-la jè Inima Tsjeè-la Nainá kitsò:

—Jñò xi xitaxá ítjòn 'mì-nò ko xit̄a jchínga-la naxandá Israel: ⁹Jñò, ¿mé-ne mejèn-nò nga jchaà kjondaà xi kòmat'in xit̄a jè nga kòmandaà-ne nga jye ma fi-ne? ¹⁰Jñò nga nguixkoòn, kénnojmí-nòjen, tikoa kàtji'nchré yije ngats'iì xit̄a naxandá Israel. Xit̄a jè, it'aà ts'eé Jesucristo xi Nazaret ts'e kjòndaà-ne. Tijè-ne xi kinik'eèn nga tsakat'aà krò, tanga Nainá kisikjaáya-la. ¹¹Jñò, k'oaá ngaya-la koni chjinechrjó xi bíndaà ni'ya. Kinachrjekàngui-nò Jesús koni jngoò ndajo xi nimé chjì-la. Tanga i'ndeì jè t̄jna ítjòn koni ndajo chrjangui-la chrjó ni'ya. ¹²Tà jngoò ma xit̄a xi ma-la ochrjekàjiin-ná kjo'in, tà jè Jesucristo. Mì t̄i yá xit̄a t̄jín-ne i it'aà nangui xi Nainá kisikasén nga koma kochrjekàjiin-ná kjo'in.

¹³ Jñà xitaxá, k'e nga kijtseè nga 'ñó chja Pedro ko Juan nga mikii tsakjón, tikoa kijtseè nga taxki ndí xita-né nga mìtsà 'ñó ma-la xojon, tà kjòxkón-la; k'ee kjòchiya-la nga jñà xita xi tsajmeiiko Jesús. ¹⁴ Tikoa kijtseè nga ya síjna jè xita xi jye kjòndaà-ne, k'oaá s'ín komà-ne nga mì tì kó kitsò-la. ¹⁵ K'ee tsachrje jngoð tjà ni'ya osen, ikoàn tsajoóya-ne. ¹⁶ Kitsò-la xíkjin:

—¿Mé xi sikoaá xita koi? Ngats'iì xita naxandá Jerusalén, jyeé tíjin-la kjoxkón xi kis'iìn, mikii koma kí'maá. ¹⁷ Kinchaxkón-laá nga ni tì jngoð xita kohóko-ne xi it'aà ts'e Jesús, mé-ne nga mì tì kiì kobísòn-ne kjoa koi.

¹⁸ K'ee kiichja ijngoð k'a-la Pedro ko Juan; kitsjaà-la okixi nga jngoð k'a mì tì kiì tjí'nde-la nga kichja-isa-la, tikoa kokòya-isa-la xita it'aà ts'e Jesús. ¹⁹ Jè Pedro ko Juan kiichja, kitsò-la:

—Jñò, ndaà jchósòn-là, ñá-laá xi kixi tjín nga nguixkon Nainá. ¿Yá-né xi sikitasòn-lajen? ¿A jñò-nò xi xita 'mì-nò? ¿A xi jè sobá Nainá? ²⁰ Mikii koma jyð kitsajna-jen it'aà ts'e kjoa xi ki'ya-jen ko xi kina'yà-jen.

²¹ Jñà xitaxá mikii kjòtsji-la kós'ín siiko nga tsjá-la kjo'in, tà chincháxkón-la, ikoàn kisikítsajnadeí-ne, koiì kjoa-la nga jñà ngats'iì xita naxandá, 'ñó jeya kisikíjna Nainá it'aà ts'e kjoxkón xi komà. ²² Koií-né nga jè xita xi jye kjòndaà-ne, tsatoó ichán nó tjín-la k'e nga k'oas'ín komàt'in kjoxkón jè.

Kó s'ín kisijét'aà-la Nainá jñà xita xi mokjeíin-la it'aà ts'e Cristo

²³ K'e nga jye tsibítsajnadeí-ne Pedro ko Juan, kiì-ne ñánda títsajna xita xíkjin; tsibénojmí yije-la kó kitsò-la jñà no'miì ítjòn ko jñà xita jhínga. ²⁴ Jñà xita xíkjin, k'e nga jye kiì'nchré koni s'ín kis'enojmí-la, ngats'iì, tsibíts'ia nga tà jngoð jta kiichjat'aà-la Nainá, kitsò:

—Ji Na'èn xi ji tjín-lè kindá ngats'iì xi tjín, nga ji tsibìndiì ngajmiì, nangui ko ndáchikon, ngats'iì tsojmì xi tjín isò'nde. ²⁵ Nga ko Injma Tsjeè-lè kinikjín tso'ba chi'nda-lè David xi xita jhínga kjiin-najen nga k'oa kisi:

¿Mé-ne nga mats'en-ne xita isò'nde?

Ko jñà xita naxandá, ¿mé-ne kjoa ts'en joóya-ne xi kondra ts'e Nainá?

²⁶ Kjòxkóya xitaxá ítjòn xi tjín isò'nde;

kisijngoð yijo-la jñà xita xi tjín-la kjotíxoma

nga kondra kiì-la Nainá ko Cristo, [xita xi xó kisikasén-ne Nainá].

²⁷ 'Kixíí kjoa, jè Herodes ko Poncio Pilato, ko xi taxki xita xi mitsà xita judío, ko ngats'iì xita naxandá Israel, kisijngod yijo-la i naxandá jè, nga kondra ki-là Ki'ndí-lè Jesús xi xita tsjeè xi ngaji xó jì kichjaajìin-ne nga kinikasín nga jè xi Cristo. ²⁸ Jñà xita koi, k'oaá s'ín kis'iin yije koni s'ín tjíndaà-lè nga tisa tàts'en-la kjoa nga k'oas'ín koma. ²⁹ Na'èn, i'nde, chítsején-la xita koi nga mejèn-la beètoòn-najen; tichját'aà-nájen nga mìkìi kiskón-jen nga ma kinókjoaya-jen 'én-lè xi chì'nda-lè 'mì-nájen. ³⁰ Takóí nga'ño xi tjíya ndseji nga kàtandaà-ne xita xi xk'én; it'aà ts'e Chì'nda Tsjeè-lè Jesús, t'iin kjoxkón xi okó kjoajeya-la Nainá.

³¹ K'e nga jye kiichjat'aà-la Nainá, ts'a ch'ón ya i'nde ñánda títsajna. Ngats'iì xita xi ya títsajna kis'ejiin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá; mì tì kii kitsakjòn-ne nga kiichjaya 'én-la Nainá.

Kó kis'iin jñà xita-la Cristo nga nijngod xi kisichijàt'aà-la tsojmì xi mochjeén-la

³² Ngats'iì xita xi jye kòkjeiín-la, ngàsòn ngáya tjín inima-la ko kjohítsjeèn-la; ngats'iì tsojmì xi tjín-la nga jngod ijngod, ts'e yije-né kóhótjín. Nijngod xi kitsò: “Tsojmì xi tjín-na, tà ts'an, tajngod-ná.” ³³ Jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús 'ño tse nga'ño kis'e-la nga isa ndaà tsibénojímí nga jye jaáya-la Na'èn-ná Jesucristo it'aà ts'e kjoabiyaà. Ngats'iì jñà xita koi, Nainá 'ño ndaà kisichikon-t'in. ³⁴ K'oaá s'ín komà-ne nga nijngod xita kisichijàt'aà-la tsojmì xi mochjeén-la. Jñà xita xíkjin xi tjín-la nangui ko jñà xi tjín-la ni'ya, otíjna. Ikjoàn f'iikò yije ton-la tsojmì xi otíjna. ³⁵ Síngatsja jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús; ikjoàn síka'bí-la xíkjin nga jngod ijngod mé xi chijat'aà-la. ³⁶ Ya tijnajiin jngod xita levita xi José 'mì. Yaà i'nde-la naxandá Chipre. Jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús, tsibít'aàsòn 'ín-la: Bernabé kitsò-la. ('Ín jè, tsòyaá-ne: xita xi síjehikon-ná.) ³⁷ Xita jè, kijna jngod 'nde-la nangui; tsatíjna; j'iikò ton-la; kisìngatsja jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús.

Jé xi tsohótsji Ananías ko Safira

5 ¹ Tanga ijngod xita x'in xi 'mì Ananías ko chjoón-la Safira, tìkoa tsatíjna jngod 'nde nangui-la. ² Xita jè tsajoóya-ne ko chjoón-la, tsibí'ma chiba ton chjí-la nangui. Tà chiba j'iikò nga kisìngatsja jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús. ³ Jè Pedro kitsò:

—Jì Ananías, ¿mé-ne kòbì'nde-ne nga x̣iṭa neí kòfahas'en-jìin inìma-lè nga mejèn-lè kachonachan-là Inìma Tsjeè-là Nainá nga kòbì'ma chiba ton chjì-là nangui? ⁴ ¿A mìtsà tsjì nangui? K'e nga jye kòhotijni, ¿a mìtsà tsjì ton? ¿Mé-ne k'oas'ín kànikítsjeèn-ne jìin inìma-lè? Mìtsà taxkì x̣iṭa mejèn-lè kachonachan-là, jè sobà Nainá.

⁵ Jè Ananías, k'e nga ki' nchré 'én koi, kiskaajndoòt'aà nangui, k'en. Ngats'iì x̣iṭa xi kis'ejiin-là kjoa xi komà, ndaà jchán kitsakjòn. ⁶ K'eé j'iì i'nga ixti x'in xi kisikájté nikje yijo-là Ananías; tsachrje ni'ya, nga kiì kfhijìn.

⁷ Tjín-là tsà jàn hora nga j'iì Safira chjoón-là Ananías; mìkiì tíjìn-là mé kjoa xi komà. ⁸ Pedro kiskònangui-là kitsò-la:

—¿A k'oaá tjín kòhotijna-nò nangui-nò koni tjín bixón?

Jè chjoón kitsò:

—Jon, k'oaá tjín kòhotijna-najen.

⁹ Jè Pedro kitsò-la:

—¿Mé-ne k'oas'ín kàchibàya-nò? ¿A k'oaá s'ín kànikítsjeèn nga ma chónachan-là jè Inìma Tsjeè-là Nainá? Chítsején-là jñà ixti xi nchajto xotjoa ni'ya. Jñà kòfi kfhijìn x'in-lè; tikoáá ngaji, jñà kjìko-lè.

¹⁰ Chjoón jè, nitoón kiskaajndoòt'aà nangui ya ñánda s'jna Pedro; k'en. K'e nga jahas'en ni'ya jñà ixti x'in, kijtseè nga jye k'en; tsachrje ni'ya; kiì kfhijìn-t'aà-la x'in-la. ¹¹ Ngats'iì x̣iṭa naxandá-la Cristo kò ngats'iì x̣iṭa xi ki' nchré kjoa koi, ndaà jchán kitsakjòn.

Kjoxkón ndaà xi kis'iin jñà x̣iṭa xi tsibíxáya-là Jesús

¹² Jñà x̣iṭa xi tsibíxáya-là Jesús, kjìn kjoxkón xi okó kjoajeya-là Nainá kis'iin nga nguixkon x̣iṭa naxandá. Ngats'iì x̣iṭa-là Cristo, yaá bixoña kjit'aà ya ingo ítjòn ya nguitjoa-là xi 'mì Salomón. ¹³ Jñà x̣iṭa xi mìkiì mokjeíin-là it'aà ts'e Cristo, nijngodè kjò'ñóhikon nga ya kiit'aà-là jñà x̣iṭa-là Cristo. Tanga jñà x̣iṭa naxandá, 'ño ndaà kijtseèxkón jñà x̣iṭa-là Cristo. ¹⁴ Tanga jñà x̣iṭa xi kòkjeíin-là it'aà ts'e Cristo, íchjín íchjá, isaá 'ño kòkjìn-ya-isa. ¹⁵ Jñà x̣iṭa tsachrje x̣iṭa xi xk'één ya iya ndiyá; kisikáyjòsòn nàchan kò nijñaà mé-ne k'e nga kjoa Pedro, nas'ín tà jè 'nguién-là skat'aà i'nga-là jñà x̣iṭa xk'één. ¹⁶ Tikoá kjìn x̣iṭa j'iì ya Jerusalén xi inchrobà-ne naxandá xi kjiyjòt'aà chraña-la; j'iikò x̣iṭa xi xk'één kò jñà xi inìma ch'o-là neí nchibeètòon; ngats'iì x̣iṭa koi kjòndaà yijeé-ne.

Kjo'in xi tsatojiin Pedro ko Juan

¹⁷ Jè nò'miì íjtòn kò ngats'iì xìtá xi yá báhihtakò, jñà xi yá chja-ne it'aà ts'e xìtá saduceo, kjòchìnikéé jñà xìtá xi tsibíxáya-là Jesús. ¹⁸ Kitsobà'ñó; kiìko; kiskinìs'en ndayá xi ts'e naxandá. ¹⁹ Tanga k'e nga jye kòjñò, jngòò àkjale-là Nainá ijchò kix'a-là xotjoa ndayá. Tsachrje xìtá koi; kitsò-la:

²⁰ —Tanguió, tinchajtoò xotjoa ingo íjtòn. Tènojmi yije-là xìtá naxandá kós'ín kítsajnakon xìtá it'aà ts'e Cristo.

²¹ K'e nga kiì'nchré 'én koi, nga komà nchijòn, tajñòyaá kiì yá ingo íjtòn, ikjoàn tsibíts'ia nga tsakóya-là xìtá.

Tik'e-ne chixoña jè nò'miì íjtòn, ngats'iì xìtá-la xi yá títsajnakò. Kiichja-là ngats'iì xìtaxá kò xìtá jchínga ts'e naxandá Israel; ikjoàn kiskinikjaá jñà xìtá-la Cristo xi títsajna'ya ndayá. ²² Tanga k'e nga ijchò jñà policia, mìkiì kisakò-la jñà xìtá xi títsajna'ya ndayá; tà k'oaá s'ín inchrobà-ne; kitsjaà okixi nga mì tì yá tjín-ne. ²³ Kitsò:

—K'e nga kòbijchò-jen, ndaà tíchjoàjto xotjoa-là ndayá. Jñà xìtá soldado xi síkindá, yaá nchajto xotjoa, tanga k'e nga kòbitjaàs'en-jen mì tì yá xìtá tjín-ne iya ndayá.

²⁴ K'e nga kiì'nchré 'én koi, jè nò'miì íjtòn kò nò'miì xi i'nga kò jè xìtá sko-la policia xi síkindá ingo íjtòn, tà k'oaá komà-la nga mìkiì machiya-la kós'ín koma nga kjoehet'aà kjoa koi. ²⁵ Tik'eé-ne j'iì jngòò xìtá xi j'iì kénojmi, kitsò:

—Jñà xìtá xi kichinìs'en ndayá ngojña, yaá títsajna ingo íjtòn nga nchihokóya-là xìtá naxandá.

²⁶ K'eé kiì jè xìtá sko-la policia xi síkindá ingo, kjihhtakò jñà policia xi i'nga nga kiìkjaá Pedro ko Juan. Tà kjondaá inchrobàko. Jñà tsakjón-la xìtá naxandá tsà ndajo koi'nè nga sikk'en. ²⁷ K'e nga j'iìko, chinchá osen ñanda nchijoóya-ne. Jè nò'miì íjtòn kitsò-la:

²⁸ —¿A mìtsà k'oaas'ín ki'mi-nòjen nga jngòò k'a mì tì k'oaá tsò-ne 'én xi kókóya it'aà ts'e Jesús? I'ndeì, kóhokji Jerusalén, jyeé titsachinìsòn yije kjotíxoma-nò; tikoáá mejèn-nò ngajen chinì'nè-nájen nga k'en xìtá xi 'mì Jesús.

²⁹ Jè Pedro ko xìtá xi i'nga xi taña tsibíxáya-là Cristo kitsò:

—Ìsaá 'ñó mochjeén nga jè Nainá siktasòn-lajen mì k'oaá-ne koni xi taxki xìtá. ³⁰ Jè xi Nainá tsò-la xìtá jchínga-ná kisikjaáya-là Jesús it'aà ts'e kjoabiyaà, tijè-ne Jesús xi jñò kinik'eèn nga tsakat'aà krò. ³¹ Nainá, 'ñó jeya kisikíjnat'aà chrja kixi-la. Xìtaxá íjtòn kisikíjna. Tikoáá jè kisikíjna nga jè kochrjekàjiin-ná kjo'in. K'oaá s'ín kis'iìn Nainá, mé-ne

nga jñá xi naxandá Israel 'mì-ná s'íkájnoaá jé-ná; mì tì jé k'inchátsji-ná nga siijcháat'aà-ná Nainá jé xi t'jín-ná. ³² K'oaá s'ín bènojmí-nòjen kjoa koi xi xkoòn ki'ya-najen. T'ikoa bénojmí kixi-né jè Inima Tsjeè-la Nainá xi jye kitjoé-la jñà xita xi s'fkitasòn-la Nainá.

³³ K'e nga kiì'nchré 'én koi, 'ñó jchán kòjti-la; skanda mejèn-la siik'en. ³⁴ Ya t'ijnajìin jngoò xita fariseo xi t'ikoa xá t'jín-la xi 'mì Gamaliel, jè xi okóya kjotíxoma. Ngats'iì jñà xita naxandá 'ñó ndaà beèxkón xita jè. K'ée tsasíjna-kixi-jìin-la ngats'iì jñà xita xi t'jín-la xá; kitsjaà okixi nga kàtitjo jngoò t'jò ni'ya jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús. ³⁵ Jè Gamaliel kitsò-la xitaxá x'íkjín:

—Jñò ngats'ioò xi xita xinguiáá Israel 'mì-ná, ndaà tikítsjeèn mé kjoa xi s'ikoo jñà xita koi. ³⁶ Tikítsjeèn jñà nachrjein xi jye tsato, tsibìjnaá jngoò xita xi ki'mì Teudas. K'oaá kitsò nga xita ítjòn-né. Komà-la tsà ñijòn sìndo xita xi kiit'aà-la. Tanga k'e nga kisik'en xita, ngats'iì xita xi kiit'aà-la, kitsjohoba-né. Tà yaá jyehet'aà kjoa. ³⁷ K'e nga komà iskan, jè nachrjein nga kòxkeya xita, tsatsejèn ìjngoò xita xi 'mì Judas xi xita Galilea. T'ikoaá kjìn xita naxandá kiit'aà-la. Tanga k'e nga kinik'en xita jè, t'ikoaá ngats'iì xita xi ya kiit'aà-la, kitsjohoba yije-né. ³⁸ I'ndeì k'oaá ma-ne koxan-nò, tà tikjehet'aà kjoa. Tjii'nde-là xita koi nga kàtjì-ne. Tsà tà xá ts'e xitaá xi nchis'ín kjoehet'aà-né. ³⁹ Tanga tsà xá ts'e Nainá-né xi nchis'ín, mìkiì kichikjoa-nò nga jñò kixkàn-kò; tikindaá yijo-nò tsà koi nachrjein-la, tsà xá-la Nainá titsabixkàn-koo.

⁴⁰ Ngats'iì xita xi t'itsajna junta, kòkjeiín-la koni s'ín kitsò Gamaliel. K'ée kiichja ìjngoò k'a-la jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús. Ikjoàn tsajá-la. 'Ñó tsibínè-la nga mì tì k'oa s'ín kichjaya-ne it'aà ts'e Jesús. Ikjoàn kisikítsajnadeií-ne. ⁴¹ Jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús, 'ñó tsja t'jín-la k'e nga itjo-ne ni'ya nga jè Nainá kitsjaà'nde nga kitjoé-la kjondaà nga kisikjeiín kjo'in xi kjoa ts'e Jesús. ⁴² Jñà xita koi, mìkiì jyò tsibìtsajna. Nachrjein inchijòn tsakóya t'ikoa kiichjaya 'én ndaà-la Nainá ya ingo ítjòn kò xi kj'eíì ni'ya nga jè Jesús xi Cristo [jè xi xó kisikasén-ne Nainá].

K'e nga itoò xita kitjaàjìin xi kisichját'aà

6 ¹ Jñà nachrjein koi, k'e nga jye 'ñó tímakjìn-ya xita xi kota'yàt'aà-la Cristo, jñà xita xi chja 'én griego tsibíts'ia nga tsohojét'in jñà xita xi chja 'én hebreo, nga jñà íchjín ka'àn xi ts'e xita griego mì ngásòn tí'biì-la tsojmì xi kine koni jñà íchjín ka'àn xi ts'e xita hebreo. ² Jñà xita xi tejò

ma-ne xi tsibíxáya-la Jesús, tsibíxkóya ngats'iì xítà xi kota'yàt'aà-la Cristo, kitsò:

—Mì-la kii ndaà tjin nga sikíjna-jen xá-la Nainá nga mì tì kii kinókjoaya-najen 'én-la Nainá, nga nguì ta koi xá s'en-jen nga xítà ima sikjèn-jen. ³ Ndsè, chjaájñoò itodò xítà x'in xi 'yaà nga ndaà nchisíjchá yijo-la, tikoá ndaà tíjiin iníma-la Iníma Tsjeè-la Nainá, xítà xi ndaà kjohítsjeèn tjin-la mé-ne jñà kongatsja xá koi. ⁴ Ngajen, kjit'aà nachrjein kinókjoat'aà-lajen Nainá; tikoá kokóya-jen 'én-la Nainá.

⁵ Jñà 'én koi, ndaà kisaseèn yije-la ngats'iì xítà. K'eé jaàjiin Esteban, jngodò xítà x'in xi ndaà mokjeíin-la it'aà ts'e Nainá, tikoá ndaà tíjiin iníma-la jè Iníma Tsjeè-la Nainá. Tikoá kitjaàjiin Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Parmenas, Nicolás, jngodò xítà Antioquía xi jahatjìya-la nga xítà judío komà. ⁶ Jñà xítà xi itodò ma-ne chinchá osen nga nguixkon xítà xi tsibíxáya-la Jesús. Kò jñà xítà xi tsibíxáya-la Jesús kiichjatjì it'aà ts'e Nainá, ikjoàn tsohósòn-la tsja nga kjòngatsja xá.

⁷ Isaá 'ñó tsabísòn-isa 'én-la Nainá. Ya naxandá Jerusalén saá 'ñó saá 'ñó makjìn-ya xítà xi kota'yàt'aà-la Cristo. Skanda jñà nõ'miù, tikoáá jyeé kjìn ma-ne xi mokjeíin-la it'aà ts'e Cristo.

K'e nga kindobà'ñó Esteban

⁸ Jè Esteban, 'ñó ndaà kis'e-la nga'ñó kò kjondaà xi it'aà ts'e Nainá. K'oaá komà-ne nga kjìn kjoxxkón xi okó kjoajeya-la Nainá kis'iin ya jjiin naxandá. ⁹ Tjin i'nga xítà xi ya chja-ne ni'ya ingo sinagoga ñánda maxkóya xítà judío xi jye títsajnadeí-ne, kò xítà Cirene, xítà Alejandría, xítà Cilicia kò xi ján i'nde-la Asia; tsibíts'ia nga tsakátikjoó kò Esteban. ¹⁰ Tanga xítà koi, mikii kisikijne, nga jè Esteban, koó kjohítsjeèn-la Iníma Tsjeè-la Nainá kiichja. ¹¹ K'eé tsohótsji xítà xi tsibíchjí-la nga kitsjaàt'in 'én ndiso; kitsò:

—Kina'yà-lajen Esteban nga chjajno-la Moisés kò Nainá.

¹² K'oaá s'in komà-ne nga kòjti-la jñà xítà naxandá kò xítà jchínga kò xítà xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés. Kitsobà'ñó Esteban, kiikò ñánda títsajna xítaxá ítòn xi joóya-ne kjotíxoma. ¹³ Ijchòkò xítà ndiso xi kitsjaàt'in 'én, kitsò:

—Xítà jè, mikii jyò bìjna, kjit'aà nachrjein chjajno-la jè Ingo Tsjeè-la Nainá kò kjotíxoma xi kiskii Moisés. ¹⁴ Jyeé kina'yà-lajen nga tsò nga jè Jesús xi Nazaret ts'e, sikixòña Ingo-la Nainá tikoá sikjatjìya-la kjotíxoma xi 'né koni s'in tsakóya-ná Moisés.

¹⁵Ngats'iì xitaxá xi ya títsajna, k'e nga kiskod'an Esteban, k'oaá s'ín kijtseè isén-la koni kji isén-la àkjale.

'Én xi kiichja Esteban nga tsasìko yijo-la

7 ¹Jè xita sko-la no'miì kiskònangui-la Esteban kitsò-la:
—¿A kixíí kjoa nga k'oa tjin jé xi ónè-lè xita?

²Jè Esteban kitsò:

—'Ndsè, ko xi xita jhínga 'mì-nò, tiná'ya-ná: Jè Nainá, xi 'nó jeya tíjna, yaá ijchòkon nándá tíjna xita jhínga-ná Abraham k'e nga tákó ya tíjna Mesopotamia, k'e nga tikj'eè bijchó kijna ján naxandá Harán. Ko jè Abraham kijtseè tsejèn-né kó kji Nainá. ³K'eé kiichja Nainá, kitsò-la: “Titjoiin nangui-lè; tikítsajnei xita xingui; t'in kijni ya nangui nándá 'an kokoò-lè.” ⁴Jè Abraham, itjokàjiin nangui-la xita Caldea; ján kiì kíjna nangui Harán. K'e nga k'en na'èn-la, Nainá j'íiko i i'nde jè nándá titsajnaá i'nde. ⁵Nainá, nimé i'nde kitsjaà kjotjò-la; ni tsà tà itsé nándá kosijnasòn jngod ndsoko. Tanga k'oaá s'ín kitsjaà-la tso'ba nga kitsò-la nga ts'eé koma ko ts'eé xita tje-la nita mé nachrjein-ne. Nachrjein koi, kj'eè ixtíí tjin-la jè Abraham. ⁶Nainá k'oaá s'ín kitsò-isa-la: “Jná tje-lè, xita chi'ndaá koma; nijòn sìndo nó xìn naxandá sijchá yijo-la nga siikjeiín kjo'in.” ⁷Nainá kitsò: “Aán tsjaà-la kjo'in jè naxandá nándá chi'nda kítsajna; k'e nga koma iskan, kitjokàjiin-né nangui jè. Kjinchrobà ijngod k'a-ne ijndé, ko íí i'nde jè, skoexkón-na.” ⁸Nainá jngod kjoa tsibindaàjiin-ko Abraham nga sit'aà chiba-la yijo-la xita kjoa ts'e circuncisión. Abraham, kis'e jngod-la ki'ndí xi Isaac ki'mi; k'e nga ijchò jiin nachrjein nga kits'iin, tsibít'aà chiba-la. Isaac kis'e-la ki'ndí xi 'mì Jacob; k'oaá tis'ín kisìko. Jacob, kis'e-la ixti xi tejò ma-ne tje-la xita jhínga-la naxandá Israel. K'oaá tis'ín tsibít'aà chiba-la.

⁹Jná ixti-la Jacob, xi xita jhínga-ná, kjòxítakòn-keè jè 'ndse xi 'mì José; ikjoàn tsatíjna nga kiiko xita xi tsatse ján nangui Egipto. Tanga Nainá kisìkinda José. ¹⁰Nainá kisichját'aà-la nita mé kjoa xi kis'e-la José. Kitsjaà-la kjohísjeèn, kitsjaà-la kjondaà nguixkon faraón xi xitaxá ítjòn tíjna ján naxandá Egipto. Jè Faraón kisikíjna José nga jè tsatíxoma-la naxandá Egipto, tikoá jè tsatíxoma ni'ya-la faraón.

¹¹Jná nachrjein koi j'iì kjinchrá kóhokji nangui Egipto ko i'nde Canaán; tseé kjo'in kis'e-la xita; jná xita jhínga-ná tsjin tsojmì xi kine. ¹²K'e nga kiì'nchré Jacob nga tjin tsojmì xi ma chine ján Egipto kisikasén nga kiikjaá ítjòn tsojmì ixti-la jná xi xita jhínga-ná. ¹³Xi komà jò k'a

nga kiikjaá tsojmì, José tsakó-la yijo-la xíkjín nga 'ndse ma-ne. Faraón k'oaá s'ín komà-ne kijtseèkon, ñánda nchrobát'aà-ne tje-la José. ¹⁴ José kiskinìkjaá Jacob xi na'èn-la ma nga kjitjngui-la ján Egipto. Ngats'iì xita xíkjín, jàn kaàn kò chrj'òòn ma-ne. ¹⁵ K'oaá s'ín komà-ne nga kiì Jacob ján Egipto; yaá k'en; tìkooá yaá k'en ngats'iì ixti-la jñà xi xita jchínga-ná. ¹⁶ Xi komà iskan, kiìkò nindaà-la Jacob kò ts'e ti-la nga kiì kfihijìn jngòò ngajo itsjó ján Siquem; i'nde ñánda tsatse Abraham xi tsatíjna ixti-la Hamor.

¹⁷ K'e nga jye kjòchrañà nachrjein nga kitasòn 'én koni s'ín kitsjaá tso'ba Nainá koni s'ín tsajoókjòè Abraham, jè naxandá Israel, 'ñó kòkjìn-ya jñà xita-la ján Egipto. ¹⁸ Ijchò nachrjein nga ijngòò xita kisakò xi xita sko-la tsibijna ján Egipto; tanga xita jè, mìkiì beèxkon José. ¹⁹ Xitaxá ítjòn jè, tsibíts'ia nga kiskoònachan-la xita jchínga-ná nga kijtseètoòn; kis'iin-la kjo'ño nga kitsjeiìn takòn ngats'iì ndí ixti-la mé-ne nga kàtiyaà yije-ne nga kàtachija tje-ne. ²⁰ Tijnà-ne nachrjein koi, kits'iin Moisés. Ki'ndí jè, 'ñó ndaà kji isén-la. Jàn sá kisikíjna'ma ni'ya-la xita jchínga-la. ²¹ K'e nga ijchò síkíjna ijìin nandá, jè tsòti-la faraón kiskoétjò, kisìjchá koni tsà ki'ndí ts'e. ²² Jè Moisés kiskoòta'ya ngats'iì kjoachjìne xi tjín Egipto. 'Ñó ndaà kjohítsjeèn xi kis'e-la, ndaà kiìchja tìkoo ndaà kis'iin.

²³ Moisés, k'e nga jye tjín-la ichán nó k'oaá s'ín tsi'beé-la ikon nga mejèn kiìkon xita naxandá Israel xíkjín. ²⁴ Moisés, k'e nga kijtseè nga ch'o tìnìkò jngòò xita Israel xíkjín, tsasìkò nga kisìk'en xita Egipto mé-ne nga kòjndà-ne. ²⁵ Moisés, k'oaá s'ín tísíkítsjeèn, maá-la tsà tímachiyaá-la jñà xita Israel xíkjín nga jè Moisés sìkjeén Nainá nga sìkítsajnandeí; tanga jñà xita Israel mìkiì kjòchiya-la. ²⁶ K'e nga komà inchijòn, Moisés kijtseè jò xita Israel xi nchikjaán-kjòò, mejèn-la kòtekjáya-la, kitsò-la: “Jñò xi 'ndsè chiba, ¿mé-ne bixkàn-kò-nò xinguiò?” ²⁷ Jè xita xi tíkjaán-kò xíkjín, k'eé kiì jahitjen Moisés, kitsò-la: “¿Yá xi xitaxá kàsíkíjna-lè kò xi ixkàlè kàtsò-lè xi it'aà tsajen?” ²⁸ ¿A tìkooá mejèn-lè nga sìk'en-ná koni s'ín kinik'in ngojña jè xita Egipto?” ²⁹ Moisés, k'e nga kiì'nchré 'én koi, tsanga-né; ján kiì kíjna i'nde ñánda 'mì Madián. K'oaá s'ín tsibijna koni jngòò xita xi kjiìn i'nde-la; jò ixti kis'e-la.

³⁰ K'e nga jye ijchò ichán nó nga tíjna Madián, Moisés, tsatsejèn jngòò-la àkjale-la Nainá xi ya síjnajiìn ni'ín ñánda títi jngòò yá na'yá ya chrañàt'aà-la nindoò Sinaí, ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn. ³¹ Moisés, k'e nga tíkotsejèn-la jè yá na'yá xi títi, tà kjòxkón-la koni s'ín tíma; k'e nga isa chrañàt'aà kiì kasijna nga isa ndaà skoe, kiì'nchré jta-la

Nainá nga kùichja-là, kitsò: ³²“An-ná xi Nainá tsò-na xitá jchínga-lè, Nainá tsò-na Abraham, kò Isaac, kò Jacob.” Tanga jè Moisés tà tsatsé-né nga 'nó kitsakjòn, mìkì kitsò-ikon nga kiskoòtsejèn-là. ³³Jè Nainá kitsò-là Moisés: “Chjàxìn xojté xi titsjayi; jè i'nde ñánda tsìjnasòin, i'nde tsjeè-né. ³⁴Ndaà tìbe kjo'in xi nchisíkjeiín xitá-na xi títsajna Egipto. Jyee ki'nchrè-là nga nchihojé't'aà-na; koií xá kòbitjojen-na nga siikítsajnandiaá. Koií xá tìchjà-lè, nchroboí, ján siikasén-lè Egipto.”

³⁵Jñà xitá Israel nas'ín tsachrjekàngui Moisés k'e nga kitsò-là: “¿Yá xi xitaxá kàsíkijna-lè kò xi ixkàlè kàtsò-lè?”, tanga jè sobá Nainá kisikasén ján naxandá Egipto koni jngoò xitaxá ítòn xi kisíkítsajnandeíí xitá Israel. Nainá kisikjeén jè àkjale xi tsatsejèn-jiin yá na'yá xi títì. ³⁶Jé Moisés xi tsachrjekàjiin xitá Israel ján naxandá Egipto. Nainá kisikjeén Moisés nga 'nó kjin kjojkón kis'iin kóhokji Egipto, kò ya Ndáchikon Inì, kóhokji ñánda nangui kixì choòn nga ichán nó chinchimaya ndiyá. ³⁷Tijè-ne Moisés xi kitsò-là jñà xitá Israel: “Nainá kochrjekàjiin jngoò xi tì xitá xinguiòo-nò, jè xi kichja ngajo-là Nainá koni 'an.” ³⁸Tikoaá tijè-ne Moisés xi tsibijnako xitá naxandá Israel ya ñánda nangui kixì choòn, jè xi tsohóko àkjale ya nindoò Sinaí, jè xi tsajmeiiko xitá jchínga-ná nga kisikatoya-là 'én xi kitsjaà-là àkjale; tikoaá tijè-ne xi kitjóé-là 'én-là Nainá xi síkijnakon-ná mé-ne komà kisikatoya-ná jñà 'én.

³⁹Tanga jñà xitá jchínga-ná, tsachrjenguií 'én xi kitsjaà Moisés, mìkì kisikitasòn. K'oaá s'ín kisíkítsjeèn jjiin inìma-là, mejèn kù ijngoò k'a-ne ján Egipto. ⁴⁰Kitsò-là jè Aarón: “Tindaà i'nga-ná nainá xi kjiko-ná. Jè Moisés xi tsachrjekàjiin-ná ján nangui Egipto, mìkì 'yaá mé xi komà-là.” ⁴¹K'eé tsibíndaà jngoò xkósòn xi nainá kitsò-là xi isén-là nchraja ki'ndí kji; kisik'en cho kjotjò xi kitsjaà-là jè nchraja nga kijtseèxkón, ikjoàn tsibíjna jngoò-là s'eí xi it'aà ts'e xkósòn xi tijñà tsibíndaà-ne. ⁴²Koií kjoa-là tsasit'aàxìn Nainá it'aà ts'e xitá Israel. Kitsjaà'nde-là nga kijtseèxkón yije ni'ño xi tjín ngajmii. K'oaá s'ín tìchja jè xojon xi kiskii jñà xitá xi kùichja ngajo-là Nainá nga tsò:

Jñò xi xitá naxandá Israel tsajòn,
k'e nga ichán nó tsitjaàyaá ndiyá ya ñánda nangui kixì choòn,
kò kinik'eèn cho nga mejèn-nò kits'iì kjotjò-ná,
mìtsà 'an kiyaxkón-ná.

⁴³Majìn, ta saá kichijeèn ni'ya nikje-là Moloc,
kò ni'ño ts'e Renfán xi nainá 'mì-là;
jñà isén xi tijñò tsibíndaà-nò nga kiyaxkón.
Koií kjoa-là nga kochrjekàjiin-nò i'nde tsajòn.
Ján siikasén-nò ñánda nga isà kjiiin-là Babilonia.

⁴⁴ 'Ya ñánda nangui kixì choòn, jñà xità jchínga-ná kis'e-la Ni'ya Tsjeè xi nikje ñánda kjiyijòya kjotíxoma-la Nainá. K'oaá s'ín kisindaà koni s'ín tsatíxoma-la Nainá jè Moisés k'e nga kitsò-la nga kàtíndaà jngoò ni'ya koni kji isén-la ni'ya xi jye jè tsakó-la. ⁴⁵ Ni'ya tsjeè jè xi nikje, jñà xità jchínga-ná kjòngatsja; jñà xità Israel xi tjiko Josué, j'iiko ni'ya jè, k'e nga jahas'en nangui ijndé ñánda Nainá kitsjaà-la ko tsachrjekàjiin nangui-la jñà xità naxandá xi kje'íí. Ni'ya jè, yaá kisijna skanda nachrjein ts'e xitaxá ítjòn xi David ki'mì. ⁴⁶ Nainá, 'ñó ndaà kisaseèn takòn David. Ko jè David mejèn-la koíndaà jngoò-la ni'ya ñánda jeya kájna Nainá xi beèxkón jñà xità tje-la Jacob. ⁴⁷ Tanga jè xitaxá ítjòn xi ki'mì Salomón, jè xi tsibíndaà jngoò-la ni'ya Nainá. ⁴⁸ Nainá xi 'ñó 'nga tójna, mìtsà ya tójnaya ni'ya xi xità bíndaà. Jè xità xi kièchja ngajo-la Nainá kitsò:

⁴⁹ Jè ngajmì, jè íxile-na ñánda otíxoma;

jè isò'nde, k'oaá ngaya-la koni jngoò ískon ñánda nchasòn ndsokoaà.

¿A komaá-nò nga kíndaà jngoò-ná ni'ya ñánda

siikjája? tsò Na'èn-ná.

⁵⁰ ¿A mìtsà 'an sobà xi tsibíndaà yije tsojmì koi?

⁵¹ Jè Esteban kitsò-isa-la:

—Jñò, kjit'aà nachrjein, 'ñó tájaàjiin tjin inima-nò, ko mìkiì ndaà na'ya koni s'ín jñà xi mìtsà xità-la Nainá. Kjit'aà nachrjein kondra onguí-là Inima Tsjeè-la Nainá koni kis'iin jñà xità jchínga-nò. ⁵² Nijngoò xità xi kièchja ngajo-la Nainá xi mì kondra kiì-la; kisik'en jñà xità xi j'iì kénojmí it'aà ts'e jè xità kixi xi tjinè-la nga kjoíí. I'ndeí, nga jye j'iì jè xità kixi, yaá kinìngatsja jñà xitaxá nga kisik'en. ⁵³ Jñò, nas'ín it'aà ts'e àkjalè-la Nainá kitjóé-nò kjotíxoma, tanga mìkiì nìkitasòn.

K'e nga k'en Esteban

⁵⁴ K'e nga kiì'nchré 'én xi kièchja Esteban, 'ñó jti komà-la ijìin inima-la, chiba-la kinenè ni'ño xi kondra ts'e Esteban. ⁵⁵ Jè Esteban, 'ñó ndaà tjiin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá. Kiskoòtsejèn ngajmì; kijtsee kjoajeya-la Nainá nga Jesús ya síjnat'aà chrja kixi-la Nainá. ⁵⁶ Kitsò Esteban:

—Tíbe-ná ngajmì nga tix'á; jè xi Ki'ndí-la Xità tsò-la yijo-la yaá síjnat'aà chrja kixi-la Nainá.

⁵⁷ Ngats'iì xità koi, tsibíchjoàjto líká-la; ikjoàn 'ñó kiskindàya; jngoò k'a kiì kóhotjín nga jahatjen Esteban; ⁵⁸ tsachrjekàjiin naxandá; ko jñà xità ndiso xi kitsját'in 'én xi kondra kiì-la Esteban, yaá tsibítsajnangui

ndsoko jñà nikje-la ñánda síjna jngoò xita ixti xi 'mì Saulo mé-ne nga komà tsibínè-ne ndajo nga kisik'en.

⁵⁹ K'e nga tísinè ndajo, Esteban tíchjat'aà-la Nainá, kitsò:

—Na'èn Jesús, chjoétjoi iníma-na.

⁶⁰ Esteban tsasìjna-xkó'nchi, ikjoàn 'ñó kiichja kitsò:

—jNa'èn, kì kindaá 'nì jé-la xita koi!

K'e nga jye okitsò, k'en.

8 ¹ Jè Saulo, nga ya síjna tikoáá kisìjngoò ikon nga kinik'en Esteban.

Mé kjoa-ne nga jè Saulo kitsobà'ñó xita-la Cristo

Kjòts'ia-ne nachrjein jè nga 'ñó kùtjngui kondra-la xita ngats'iì xita naxandá-la Cristo ján Jerusalén. Kóhotjín xita-la Cristo kitsjohoba kóhokji nangui Judea ko Samaria. Tà jñà tsiningui-ne xita xi tsibíxáya-la Jesús. ² Tjín i'nga xita xi beèxkón Nainá, jñà tsibíhijìn Esteban. 'Ñó kiskindáyakeè. ³ Tanga jè Saulo, 'ñó kùtjngui kondra-la xita naxandá-la Cristo. Xki xi ján ni'ya jahas'en nga kjo'ñó ochrje íchjín ko íchjá, ikjoàn kinís'en ndayá.

Mé xi komà ya nangui Samaria k'e nga kiichjaya 'én-la Nainá jè Felipe

⁴ Jñà xita xi kitsjohoba, xki xi ján kii nga kisika'bí 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ⁵ Jè Felipe, k'e nga ijchò naxandá Samaria, yaá tsibénojímí it'aà ts'e Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]. ⁶ Jñà xita Samaria nga kjìn ma, k'e nga kii'nchré tikoá kijtseè jñà kjoxkón ndaà xi kis'iìn Felipe, kóhotjín, isaá ndaà kii'nchré-isa koni s'ín tsibénojmiya-la. ⁷ Kjìn xita xi iníma ch'o-la neíí tjíìn iníma-la kjòndaà-ne. Jñà iníma ch'o-la neíí, 'ñó kjindáya k'e nga bitjojììn iníma-la xita. Tikoáá kjìn xita ima kjòndaà-ne xi mikii ma síhiníyá yijo-la ko xi tsá'yá kjoàn. ⁸ K'oaá ma-ne nga jñà xita naxandá jè, 'ñó tsja kis'e-la.

⁹ Ya Samaria tsibìjna jngoò xita xi Simón ki'mì. K'e nga sa ítjòn, maá-la bíndaà. Kjìn nó kiskoðnachan-la xita xi ya i'nde-la nga chincháxkón-la nga kitsò: “'An 'ñó ndaà machiya-na.”

¹⁰ Ngats'iì xita ixti ko xita jchínga, ndaà kii'nchréñijon-la; kitsò:

—Jè xita jè xi tse nga'ñó tjín-la it'aà ts'e Nainá.

¹¹ Koíí kjoa-la nga ndaà kii'nchréñijon-la nga jye kò kjìn nó konachan-la nga bincháxkón-la nga 'ñó ndaà ma-la bíndaà. ¹² Jñà xita,

k'e nga kòkjeiín-la 'én ndaà-la Nainá kó s'ín otíxoma Nainá kò ìt'aà ts'e Jesucristo xi jè Felipe tíbénjímí, tsibíts'ia nga komà bautizar íchjín íchjá. ¹³ Skanda tìjè-ne Simón tìkoáà kòkjeiín-la; ìkjoàn komà bautizar. Nándá tsajmeè Felipe, yaá tsajmeiiko Simón. Tà k'oaá ma-la nga tìbeè kjoàkón ndaà xi tís'ín Felipe kò kjoa xi okó kjoa jeya-la Nainá.

¹⁴ Jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús xi títsajna Jerusalén, k'e nga kii'nchré nga jñà xita Samaria jyeé kòkjeiín-la 'én-la Nainá, kisikasén jè Pedro kò Juan. ¹⁵ Jñà xita koi, k'e nga jye ijchò Samaria, tsibítsi'batji jñà xita xi jye kòkjeiín-la mé-ne nga tjoé-la jè Inima Tsjeè-la Nainá. ¹⁶ Nga jè nachrjein jè, ni saá jngoò tjoé-la Inima Tsjeè-la Nainá. Sà tà jè ìt'aà ts'e Na'èn-ná Jesús komà bautizar xita koi. ¹⁷ Jè Pedro kò Juan, k'ée tsohósòn-la tsja, ìkjoàn kitjoé-la Inima Tsjeè-la Nainá.

¹⁸ Jè Simón, k'e nga kijtseè nga jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús, ósòn-la tsja jñà xita, nitoón tjoé-la Inima Tsjeè-la Nainá, jè Simón tsibít'aà-la ton jñà xita-la Cristo, ¹⁹ kitsò-la:

—'An, tìkoá tjiì-ná nga'ño jè, mé-ne nita yá xita-ne xi kosòn-la ndsaa tìkoá tjoé-la Inima Tsjeè-la Nainá.

²⁰ Jè Pedro kitsò-la:

—jKàtiyaàkoiì ton-lè! Ngaji, k'oaá s'ín nikítsjiin tsà maá bindaà-ná kjoàkò xi tsjá Nainá. ²¹ Ngaji mìkiì tji'nde-lè ìt'aà ts'e xá jè nga jè inima-lè mì kixi tíjna nguixkòn Nainá. ²² Tìkájnoi jé-lè, nga ch'o tsò ya jjiin inima-lè, kì tì jé binchaàtsji-ne. Tìjét'aà-la Nainá tsà koi nachrjein-la sijiichàat'aà-lè jé-lè. ²³ Be-ná nga jè kjoaxitakòn xi tíjiin inima-lè kò jè kjoach'o-lè mìkiì tsjá'nde-lè nga ndaà 'nì.

²⁴ Jè Simón k'ée kitsò:

—Sìjét'aà-nò, titsi'ba-là Nainá xi ìt'aà ts'an mé-ne nga mì k'oa s'ín komat'ian ngats'iì kjoa xi k'oas'ín tita'mi-ná.

²⁵ Jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús, k'e nga jye kitsjaà 'én ìt'aà ts'e Cristo tìkoá tsakóya 'én ndaà-la Nainá, kii ijngoò k'a-ne ján Jerusalén. K'e nga chinchimaya ndiyá, kjìn xita naxandá jtohá xi chja-ne Samaria tsibénjímí-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo.

Jè Felipe kò jngoò xita Etiopía

²⁶ Xi jye komà, jngoò àkjale-la Nainá kiichja-la Felipe, kitsò-la:

—Tisítjiin, t'in kixii ndiyá xi bitjokàt'aà-ne Jerusalén, fijèn bijchó skanda Gaza.

(Ndiyá jè, yaá fahato ya i'nde ìt'aà xìn nándá nangui kixi choòn.)

²⁷ Felipe, tsasítjen, kii; ya iya ndiyá kisatíikjoò jngoò xita x'in ts'e Etiopía xi 'nó 'nga xá tjin-la xi jye kjòxkiì-la nga mì tì íchjín s'is'in-ne; tesorero tjin-la ts'e chjoón sko-la Etiopía xi 'mì Candace. Jerusalén j'iì-ne xita jè nga kii ingo ñánda beèxkón Nainá. ²⁸ Xita jè, k'e nga tínchrobá-ne nangui-la, tijnaya carreta-la; túbixkejiin xojon xi kiskii Isaías, xita xi kiichja ngajo-la Nainá. ²⁹ Jè Inima Tsjeè-la Nainá kitsò-la Felipe:

—T'in tjingui-la carreta jè, tsjahijtakoji.

³⁰ Felipe nitoón kiitjingui-la, kii'nchré-la jè xita nga túbixkejiin xojon xi kiskii Isaías, xita xi kiichja ngajo-la Nainá; ikjoàn kiskònangui-la kitsò-la: —¿A fiyaá-lè kó s'in tichja xojon xi túbixkejiin?

³¹ Jè xita etiope kitsò:

—¿Kó s'in koma kjiya-na nga mì yá bénojmíya-na? K'eé tsibítsi'ba-la Felipe nga tsijin-jno carreta; yaá tsibìjnayako.

³² Jè Xojon-la Nainá xi túbixkejiin ts'e Isaías tsò-né:

Kiiko koni jngoò orrè nga kii sík'en;

k'oaá ngaya-la koni jngoò orrè ki'ndí xi mìkii kjindáya

k'e nga tísijno-la,

k'oaá s'in mìkii kiichja k'e nga tsatojiin kjo'in.

³³ K'e nga tsachrjekàngui xita, mì kixi kisindaàjiin-la.

Nga mì yá xita tje s'e-la, niyá xi siikítsjeèn,

nga jè, kinik'en-né i isò'nde.

³⁴ Jè xita etiope kitsò-la Felipe:

—T'iin kjondaà. Tènojmíya-ná yá-né xi k'oas'in títsò-la jè Isaías; ¿a kj'eíi xita-né, a xi tijè-ne yijo-la?

³⁵ Felipe tsibíts'iaako-ne jè xojon xi túbixkejiin xita etiope; tsibénojmí yije-la it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Jesús. ³⁶ Koni s'in nchifiya ndiyá, ijchò jngoò i'nde ñánda tjin nandá, kitsò xita etiope:

—I'nde jè, tjin nandá; ¿a mìtsà ndaà s'e tsà s'iaàn bautizar yijo-na?

³⁷ Felipe kitsò-la:

—Tsà koó inima-lè nga ndaà mokjeiín-lè koma-né.

Xita jè kitsò:

—Mokjeiín-na nga Jesús, jè xi Cristo xi Ki'ndí-la Nainá.

³⁸ Ko kitsjaà okixi nga tsasíjna carreta, ikjoàn tsitajen ingajò, jahas'en-jiin nandá, jè Felipe kis'iin bautizar. ³⁹ K'e nga jye itjokàjiin-ne nandá, Felipe, tà nitoón kichjà; jè Inima Tsjeè-la Nainá kiiko; mì tì kii kijtseèxkon-ne xíkjín; tanga jè xita etiope, k'e nga tífi ya ndiyá, tsjaá jchán tjin-la. ⁴⁰ Jè Felipe k'e nga kjòchya-la jye ya tijná naxandá Azoto; xki xi ján naxandá tsibénojmí 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo skanda k'e nga ijchò naxandá xi 'mì Cesarea.

Kós'ín komà k'e nga jè Saulo kòkjeiín-la ìt'aà ts'e Cristo

(Hechos 22:6-16; 26:12-18)

9¹ Saulo, xkì xi ján ì'nde bincháxkón-la xìtá xi kota'yàt'aà-la Cristo nga mejèn-la sùik'en. K'oaá ma-ne nga kiikon jè no'miì íjtòn, ² nga kisìjé-la xojon xi tjin-la nga'nó xi k'oa ts'e jñà ni'ya ingo sinagoga ján Damasco, mé-ne nga koma tsobà'nó-ne xìtá íchjín ko íchjá xi fit'aà-la jè ndiyá xitse-la Cristo; ikjoàn kjinchrobàko Jerusalén nga sùikítsajna ndayá. ³ K'e nga nchifiya ndiyá nga jye kjòchrañàt'aà-la naxandá Damasco, tà nitoón kjòhiseèn jngoò itjandiì-la jngoò ni'ín xi inchrobà-ne ngajmiì. ⁴ Jè Saulo kiskaajndodòt'aà nangui, ikjoàn kiì'nchré-la 'én xi kiìchjajìin isén xi kitsò:

—Saulo, Saulo, ¿mé-ne 'an tì'mìtjìngui kondra-ná?

⁵ Saulo kitsò:

—¿Yá-né ngaji, Na'èn?

Jè xi tìchja kitsò:

—'An-ná Jesús xi tì'mìtjìngui kondra-ná. Tijií tìyatoòn-ne yijo-lè, k'oaá ngaya-la koni tsà nchraja tsjón-la jè yá xi bínès'en-la nei-la.

⁶ Saulo, tsí tsatsé-né; tsí ndaà kitsakjòn; k'eé kitsò:

—Na'èn, ¿mé xi mejèn-lè nga 'an s'iaàn?

Jè Na'èn-ná kitsò-la:

—Tisítjìin, tìtjás'en-jìin naxandá; yaá s'enojmí-lè mé xi s'ìin.

⁷ Jñà xìtá xi tjkò Saulo, tà kisinchaà-né nga 'nó kitsakjòn; kiì'nchré-la jè xi tìchja tanga mikìi kijtseèxkon yá xi tìchja. ⁸ Jè Saulo, tsasítjèn-t'aà-ne nangui, tanga k'e nga kiskíx'a xkon mì tì kiì kjòtsejèn-la. Tà jñà xìtá xi tjkò kitsobàt'aà, kiìko ján Damasco. ⁹ Jàn naxrjein tsibìjna nga mì tì kiì kotsejèn-la; nìmé xi kiskine tìkoà nìmé xi kits'ìi.

¹⁰ Ya naxandá Damasco tìjna jngoò xìtá xi kota'yàt'aà-la Cristo xi 'mì Ananías; Nainá kiìchja-la nga tsatsejèn jngoò-la kjoà koni tsà nijñá tí'biì-la, kitsò-la:

—¿Ananías!

Kiìchja Ananías kitsò:

—¿Mé-ne Na'èn? ¿Mé xi mejèn-lè?

¹¹ Jè Na'èn-ná kitsò-la:

—Tisítjìin, t'in jè calle xi 'mì Calle Kixì, ya ni'ya-la Judas; ya tìnchátsji jngoò xìtá xi 'mì Saulo xi ya ì'nde-la Tarso. Ì'ndeì, tìbítì'ba-né. ¹² Saulo jyeé kòbeè jngoò kjoà koni tsà nijñá tí'biì-la xi tsò: jngoò xìtá xi 'mì Ananías kòbìjchókon nga kòhósòn-la tsja nga kòmandaà ìjngoò k'a-ne xkon.

¹³ Ananías, k'e nga kii'nchré kitsò:

—Na'èn, tjiin-na, kjin xita jye tsibénojmí-na nga 'nó ch'o kjoàn xita jè; jè-né xi 'nó tibeètoòn xita tsiji ján Jerusalén. ¹⁴ I'ndeí koií xá j'i-ne skanda ijndé, tjin-la okixi it'aà ts'e no'miì ítjòn nga tsoba'nó ngats'iì xita xi mokjeiín-la it'aà tsiji.

¹⁵ Nainá kitsò-la Ananías:

—Tich'oín xita jè; xó jaàjiin-na; k'oaá s'ín kochjeén-na nga jè kichjaya it'aà ts'an nga tjtisa isò'nde nguixkon ngats'iì xita xi mìtsà xita judío ko xitaxá ítjòn-la, tikoá jná xi xita Israel. ¹⁶ 'Aán kokoò yije-la kjo'in xi 'nó tse sijkjeiín xi kjoa ts'an.

¹⁷ Ananías kii nánnda tjna Saulo; jahas'en ni'ya. Tsohósòn-la tsja, kitsò-la:

—'Ndsè Saulo, jè Na'èn-ná Jesús xi kiichja-lè ya iya ndiyá k'e nga tjinchroboí, jè kàsikasén-na nga kotsejèn ijngoò k'a-lè tikoá sjiin inima-lè Inima Tsjeè-la Nainá.

¹⁸ Saulo, nitoón kitjaàxìn-la xkon xi koni kjoàn chrjoa ton-la tin. Ikjoàn kjòtsejèn ijngoò k'a-la. K'eé tsasítjen, ikjoàn komà bautizar.

¹⁹ Saulo, tsakjèn; ikjoàn kis'e ijngoò k'a-la nga'nó. Tsibijnako chiba nachrjein jná xita xi kota'yàt'aà-la Cristo xi títsajna Damasco.

Kós'ín komà nga jè Saulo kiichjaya 'én-la Cristo

²⁰ Saulo, nitoón tsibíts'ia nga kiichjaya it'aà ts'e Jesús ya ngats'iì ni'ya ingo sinagoga nga jè Jesús, jè xi Ki'ndí-la Nainá. ²¹ Ngats'iì xita xi kii'nchré-la tà kjòxkón-la; kitsò-la xíkjín:

—¿A mìtsà jè xita jè xi tsangatjingui-la xita ján Jerusalén, jná xi mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús? ¿A mìtsà tikoá koií xá j'i-ne ijndé nga ndayá kjiko yije xita koi, ikjoàn siingatsja no'miì ítjòn?

²² Tanga Saulo, isáá 'nó tse nga'nó tísiin inima-la nga chjaya. Jná xita judío xi títsajna Damasco, skanda mì ti kii beè-ne kós'ín sikkitsjeèn koni s'ín tsakóya Saulo nga ngui 'én kixi-né nga Jesús, jè xi Cristo [jè xi xó kisikasén-ne Nainá].

K'e nga jè Saulo tsanga-la xita judío

²³ Nga jye komà kjin nachrjein, jná xita judío, tsajoóya-ne nga sikk'en Saulo. ²⁴ Tanga jè Saulo kii'nchré koni s'ín tsajoóya-ne nga jná xita judío, ko nachrjein ko nitjen kisikinda, tsibítsajnajto xotjoa-la naxandá nga

mejèn-là s̄iik'en. ²⁵ Tanga j̄nà x̄iṭa-là Saulo, k'e nga j̄nò, kiiko, kisikijnaya jngoò nisiyá xi je kji; ikjoàn kiskinis'en-kjá ñánda t̄ix'á chiba jè chrj́o xi tjíndi-là naxandá kò yaá kiskinijen-jno jè chrj́o, mé-ne komà tsanga-ne.

K'e nga tsibìjna Jerusalén jè Saulo

²⁶ Saulo, k'e nga ijchò-ne ján Jerusalén, mejèn-là nga ya koahjtako j̄nà x̄iṭa xi kota'yàt'aà-là Cristo, tanga ngats'iì x̄iṭa koi, tà kitsakjòn-là, nga mìkiì kòkjeiín-là tsà kixi kjoa nga t̄ikoa ya kota'yàt'aà-là Cristo.

²⁷ Tanga jè Bernabé k'eé kiiko ñánda títsajna x̄iṭa xi tsibíxáya-là Jesús. Tsibénojímí-là nga jyeé jahatj̄iya-là k'e nga kijtseè Na'èn-ná Jesús nga kiichj̄a sobà-là ya iya ndiyá k'e nga tífi Damasco; t̄ikoaá tsibénojímí-là nga ján Damasco 'ñó ndaà kiichj̄a it'aà ts'e Jesús, mìkiì kitsakjòn.

²⁸ Saulo, yaá tsibijnako j̄nà x̄iṭa xi tsibíxáya-là Jesús; yaá tsajmeiiko Jerusalén. Mìkiì kitsakjòn nga kiichj̄aya it'aà ts'e Jesús. ²⁹ 'Ñó kiichj̄ako j̄nà x̄iṭa judío xi 'én griego chj̄a nga tsajoókjoòkò x̄íkjín; tanga j̄nà x̄iṭa koi tsohótsji'nde-là kó s'ín s̄iikò nga mejèn-là s̄iik'en Saulo. ³⁰ J̄nà x̄iṭa xi 'ndse joó it'aà ts'e Cristo, k'e nga kiì'nchré 'én koi, kiiko Saulo ján Cesarea, ikjoàn kisikasén skanda ján Tarso.

³¹ Ngats'iì x̄iṭa naxandá-là Cristo, 'nchán tsibìtsajna kóhotj̄ín naxandá xi chj̄a-ne nangui Judea, Galilea kò Samaria; nì t̄i mé kjoasiì kis'e-ne. Kis'e-isa-là nga'ñó ts'e inima-là nga isa ndaà kijtseèxkón Nainá; jè Inima Tsjeè-là Nainá isaá ndaà tsasikò nga isa kj̄ín komà x̄iṭa-là Cristo.

Kós'ín komà k'e nga kjòndaà-ne Eneas

³² Jè Pedro, k'e nga tsajmeèsòn i'nde koi, t̄ikoaá kiikon x̄iṭa-là Cristo xi títsajna ya naxandá Lida. ³³ Ya tíjna jngoò x̄iṭa xi 'mì Eneas; jyeé tj̄ín-là jiìn nó nga kijna xk'én, mìkiì ma síkjaníyá yijo-là. ³⁴ Pedro kitsò-là:

—Eneas, jè Jesucristo tísíndaà-lè. Tísítjiin, tixkóyi nijñaà-lè.

Eneas, n̄itoón tsasítjen. ³⁵ Ngats'iì x̄iṭa xi títsajna ya naxandá Lida kò Sarón, kijtseè Eneas nga tsajmeè-ne, ikjoàn kòkjeiín-là it'aà ts'e Na'èn-ná Jesús.

K'e nga jaáya-là Dorcas it'aà ts'e kjoabiyaà

³⁶ Ya naxandá Jope tíjna jngoò chjoón xi kota'yàt'aà-là Cristo: Tabita 'mì. Jè 'én griego, Dorcas 'mì. [Jè 'én tsaján, Naxín tsò-ne.] Chjoón jè,

'ñó ndaà x̄it̄a, t̄ikoaá ndaà síchját'aà-l̄a x̄it̄a im̄a. ³⁷ J̄n̄a n̄achrjein koi, chjoōn j̄è, kjòxk'én koa k'en. K'e nga jye kisihingáya, kiiko, kisikájnaya ni'ya xi ma-ne jò piso. ³⁸ J̄è n̄axandá Lida yaá kijnat'aà chrañà-l̄a Jope. J̄n̄a x̄it̄a xi kota'yat'aà-l̄a Cristo kii'nchré nga ya t̄ijna Lida j̄è Pedro. Kisikasén jò x̄it̄a x'in xi kii kítisi'ba-l̄a, kitsò-l̄a:

—Kì n̄ikachrjein-jèn, n̄iton nchrobáchón-náj̄en.

³⁹ Pedro, k'e nga kiskaat'aà-l̄a okixi, n̄itoón tsasítjen; tsobáhijtakò x̄it̄a koi. K'e nga ijchò Jope, kiiko ñánda kijna mik'en; jahas'en ni'ya. Ngats'iì íchjín ka'àn xi t̄itsajna ijchò kinchat'aà-l̄a Pedro nga kjindáya; tsakó-l̄a x'ió kò n̄achro xi tsibíndaà Dorcas k'e nga t̄isa t̄ijnakon. ⁴⁰ Pedro tsachrje yije ni'ya j̄n̄a x̄it̄a koi; ikjoàn tsasixkó'nchi, kiichjat'aà-l̄a Nainá; k'ée kiskod'an j̄è mik'en, kitsò-l̄a:

—¡Tabita, t̄isítjin!

J̄è mik'en, kiskíx'angui-ne xkon. K'e nga kijtseè Pedro, tsibìjna kixi. ⁴¹ Pedro kitsjaà-l̄a tsja, kisikasítjen; ikjoàn kiichja-l̄a x̄it̄a-l̄a Cristo kò j̄n̄a íchjín ka'àn; tsakó-l̄a Dorcas nga t̄ijnakon-né. ⁴² Kjoa j̄è, ki'ya yijeé-l̄a kóhokji Jope; kjìn x̄it̄a kòkjeiín-l̄a it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ⁴³ J̄è Pedro, kjìn n̄achrjein tsibìjna ya Jope, ya ni'ya-l̄a x̄it̄a xi 'mì Simón chjinechrjoa.

K'e nga j̄è Cornelio kiichja-l̄a Pedro

10 ¹ Ya n̄axandá Cesarea tsibìjna jngoò x̄it̄a xi 'mì Cornelio, j̄è xi x̄it̄a sko-l̄a ts'e soldado xi jngoò s̄indo ma-ne xi ya chja-ne xi 'mì Italiano. ² J̄è Cornelio, ngats'iì x̄it̄a ni'ya-l̄a, ndaà beèxkón Nainá, t̄ikoaá tsakjón-keè Nainá. Ndaà síchját'aà-l̄a j̄n̄a x̄it̄a im̄a xi n̄i mé t̄jín-l̄a. Kjit'aà n̄achrjein bítsi'ba-l̄a Nainá. ³ Jngoò n̄achrjein, ijchò-la tsà xi jàn nga nguixòn, tsatsejèn jngoò-l̄a kjoa koni tsà nijñá tí'biì-l̄a nga jahas'en jngoò àkjale-l̄a Nainá ya ni'ya ñánda t̄ijna; kitsò-l̄a:

—¡Cornelio!

⁴ J̄è Cornelio, k'e nga kiskod'an àkjale, tà kitsakjòn-l̄a, kitsò-l̄a:

—¿Mé xi mejèn-lè na'èn?

J̄è àkjale kitsò:

—Jyeé ijchò kaat'aà-l̄a Nainá j̄è kjoa bítsi'ba-lè kò kjoa nga n̄ichjít'aà-l̄a x̄it̄a im̄a xi n̄i mé t̄jín-l̄a. J̄è Nainá ndaà sasén-l̄a. ⁵ T̄ikasín x̄it̄a-lè ján n̄axandá Jope; k̄atikjaá Simón xi t̄ikoa Pedro 'mì. ⁶ Ya t̄ijna ni'ya-l̄a x̄it̄a xi t̄ikoa Simón 'mì xi chrjoa-l̄a cho síhinda. J̄è ni'ya-l̄a yaá kijnandii ndáchikon. J̄è keènojmi-lè mé xi s'jin.

⁷ K'e nga jye kii-ne àkjale-la Nainá xi tíchjako Cornelio, kiichja jò-la xita chi'nda-la koa jngoò soldado xi ndaà beèxkón Nainá xi ya síxát'aà-la. ⁸ K'e nga jye tsibénojmí yije-la ngats'iì kjoa xi kii'nchré, ikjoàn kisikasén ján naxandá Jope.

⁹ K'e nga komà nchijòn, ijchò-la tsà nchisen, jñà xita koi, jyeé kjomeè bijchó chraña-la naxandá Jope. Tijè-ne hora jè Pedro, tsijin isò'nga ni'ya nga kii kítsi'ba-la Nainá. ¹⁰ Pedro, jyeé 'nó kjòhojò-la; mejèn-la nga kòkjen, tanga tíkoñaá-la, k'ée tísindaà tsojmì xi skine; tsatsejèn jngoò-la kjoa koni nijná tí'bi-la. ¹¹ Kijtseè nga tixá ngajmii; inchrobàjen jngoò nikje skanda it'aà nangui xi 'nó teè kji, tjít'aà'nó nga ñijòn chrjangui-la. ¹² Jè nikje, yaá títsajnaya yije cho xi tjin í it'aà nangui xi ñijòn ma ndsoko ko jñà cho xi bífejno yijo-la nangui, ngats'iì cho xi tjin-la jngaá xi tjíma ijìn isén. ¹³ Jè Pedro kii'nchré jngoò 'én xi kitsò-la:

—Pedro, tísítjiin, tik'in cho koi, chinji.

¹⁴ Kitsò Pedro:

—Na'èn, majin; ni saà jngoò k'a tsojmì tjé kínee xi xkón tjin it'aà ts'e kjotíxoma.

¹⁵ Pedro, ijngoò k'a kii'nchré 'én xi kitsò-la:

—Tsojmì xi Nainá jye kisitsjeè nga ma chjine, kì tsojmì tjé 'mì-la.

¹⁶ Jè kjoa ts'e nikje, jàn k'a okomà. Ikjoàn tsijin ijngoò k'a-ne ján ngajmii. ¹⁷ Pedro, tísíkítsjeèn kó tsòya-ne jè kjoa xi kijtseè. Tik'eé-ne ijchò kinchajto xotjoa ni'ya jñà xita xi kisikasén Cornelio nga jye kiskònangui ñanda-ne ni'ya-la Simón. ¹⁸ Kiskònangui, a yaá tíjna jngoò xita xi Simón 'mì, tikoá tjít'aàsòn 'ín-la nga Pedro 'mì. ¹⁹ Jè Pedro, tákó k'ée tísíkítsjeèn jè kjoa xi kijtseè, jè Inima Tsjeè-la Nainá kitsò-la:

—Jàn ma xita xi ji ótsji-lè. ²⁰ Tísítjiin, titjojin, kì jò 'beé-la takoìn nga 'mikoi; jñà xita koi, 'aán kàsikasén.

²¹ Jè Pedro inchrobàjen ñanda 'ncha xita xi kisikasén Cornelio, kitsò-la:

—'An-ná xi binchaàtsji-ná; ¿mé xá xi kòf'i-nò?

²² Jñà xita koi kitsò:

—Jè kisikasén-najen xita sko-la soldado xi 'mì Cornelio, jngoò xita kixi xi ndaà beèxkón Nainá, tikoá jè, ndaà yaxkón it'aà ts'e naxandá Israel. Jngoò xó àkjale-la Nainá k'oa kitsò-la nga ngaji skinikjaá-lè nga k'oín ni'ya-la mé-ne nga kénojmíya-la 'én xi ji tihokoòyi.

²³ Jè Pedro kisikas'en ni'ya-la; yaá kisikjáyako jngoò nitjen. Xi komà nchijòn, kiiko xita koi; tikoáá tsobáhjtako i'nga xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo xi títsajna ya Jope.

²⁴ Xi komà nchijòn ijchò Cesarea; jyeé t́koña jè Cornelio; jyeé títsajna x̄ita x̄ikjín k̄o amigo-la xi ndaà óko xi xó kisikí'nchré-ne. ²⁵ K'e nga jye ijchò Pedro, jè Cornelio itjo ni'ya nga kisihixat'aà; tsasixkó'nchit'aà-la nga kijtseèxkón. ²⁶ Tanga jè Pedro kisikasítjen, kitsò-la:

—Tísítjiin; 'an, t́koá ta x̄ita-ná koni ngaji.

²⁷ Jè Pedro, nga t́hóko Cornelio, jahas'en ni'ya; kijtseè nga 'ñó kjìn ma-ne x̄ita xi ya títsajna. ²⁸ Pedro kitsò-la:

—Jñò, tíjiin-nò nga jñà x̄ita judío mìkiì t́j'nde-la nga jñà x̄ita xi xìn i'nde-la sìngàsòn-kò, mìkiì ma kjoas'en ni'ya-la xi mìtsà x̄ita judío. Tanga Nainá tsibénojmiya-na nga nijngòè x̄ita xi koma xán-la: jñò, taxki x̄ita-nò kò x̄ita t́jé-nó nga nguixkòn Nainá. ²⁹ Koif kjoa-la k'e nga ijchò nokjoà-ná, mìkiì kisitájaàjñà, nitoón inchrobà. Jè xi kjònanguia, ¿mé xá xi nokjoà-ná?

³⁰ Cornelio kitsò:

—Tjín-la ñijòn nachrjein, tijè-ne hora jè nga xi jàn nga nguixòn, k'e nga tichjät'aà-la Nainá i ni'ya-na, tà nitoón tsatsejèn jngòè x̄ita xi tsasijna nguixkoaàn; 'ñó ote kji nikje-la. ³¹ Kitsò-na: “Cornelio, jè kjoa bítsi'ba-lè jye kina'ya-la kò jye ki'ya-la nga nguixkòn Nainá koni s'ín nìchjät'aà-la x̄ita imà xi nì mé tjín-la. ³² Tíkasin x̄ita-lè ján naxandá Jope, kàtikjaá Simón xi t́koá Pedro 'mì. Ya tjina ni'ya-la x̄ita xi t́koá Simón 'mì xi chrjoa-la cho síhinda. Jè ni'ya-la yaá kijnandii ndáchikon.” ³³ K'oá komà-ne nga nìton kiskinikjaá-lè. Ndaà kà'nè-ne nga kànchroboì. Kóhotjín-jen íf títsajna-jen nga nguixkòn Nainá mé-ne nga kiná'ya yije-jen mé okixi xi kitsjaà-lè Nainá nga kénójmí-nájen.

K'e nga kiichja Pedro ya ni'ya-la Cornelio

³⁴ Pedro tsibíts'ia nga kiichja, kitsò:

—Kixí kjoa, t́be-ná nga Nainá mìkiì faájiin n̄ita yá x̄ita-ne, tà ngàsòn fikò yije. ³⁵ Nainá kjoétjò-né n̄ita yá x̄ita-ne n̄ita ñánda-ne i'nde-la xi beèxkón Nainá xi t́koá s'ín kjoakixi. ³⁶ Nainá kisikasén 'én-la ya naxandá Israel; tsibénojmiya-la 'én ndaà-la nga 'nchán k̄itsajnakoaá Nainá it'aà ts'e Cristo, jè xi otíxoma-la ngats'iì x̄ita xi tjín isò'nde. ³⁷ Jñò, ndaà tíjiin-nò koni s'ín komà kóhokji nangui-la x̄ita judío, kjòts'ia-ne i'nde Galilea k'e nga jye kiichjaya Juan xi kjoa ts'e bautismo. ³⁸ Tíjiin-nò nga jè Jesús xi Nazaret ts'e, Nainá xó jaàjiin-ne nga kitsjaà-la Inima Tsjeè-la kò nga'ñó. N̄ita ñánda-ne nga tsajmeè Jesús, ndaà tjín kjondaà xi kis'iin; kisindaà-ne x̄ita xi kjo'in nchisíkjeiín it'aà ts'e x̄ita neií. Koif k'oas'ín

kis'iin-ne nga jè Nainá tijnako. ³⁹ K'oaá ma-ne bènojmí-jen nga xkoón ki'ya-najen ngats'iì kjondaà xi kis'iin Jesús ya nangui-la xita judío ko Jerusalén. K'e nga komà iskan, jña xita kisik'en Jesús, tsibítjohónguit'aà krò. ⁴⁰ Tanga nga ijchò jàn nachrjein Nainá kisikjaáya-la ko k'oaá s'in kis'iin nga kiyaxkon iingòò k'a-la nga jye jaáya-la. ⁴¹ Mitsà ngats'iì xita naxandá kijtseèxkon, tà ngajen-nájen xi xó kjòtsee kitjaàjiin-najen mé-ne nga koma kénojmí-jen xi it'aà ts'e, ngajen-nájen xi chichiko-jen tikoá ki'yòko-jen k'e nga jye jaáya-la. ⁴² Jè Jesús tsibít'in-najen nga kinókjoaya-jen ko kénojmí kixi-lajen xita naxandá nga jè Jesús, k'oaá s'in kisikfjna Nainá koni xitaxá ítjòn nga jè bíndaàjiin-la xita xi títsajnakon ko xi jye k'en. ⁴³ Ngats'iì xita xi kiichja ngajo-la Nainá, k'oaá s'in tsjá 'én nga ngats'iì xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, it'aà ts'e-né nga jchat'aà-la jé-la.

K'e nga kitjoé-la Inima Tsjeè-la Nainá jña xi mitsà xita judío

⁴⁴ Tákó tik'eé tíchja isa Pedro, ngats'iì xita xi nchi'nchré-la itjojen-nè Inima Tsjeè-la Nainá. ⁴⁵ Jña xita judío xi tjiko Pedro [xi tikoá jye mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo], tà k'oaá komà-la k'e nga kijtsee nga jña xi mitsà xita judío, tikoá ndaà itjojen-nè jè Inima Tsjeè-la Nainá. ⁴⁶ Nga kii'nchré-la nga chja xi k'jei'én, tikoá chjat'aà-la Nainá nga 'nó jeya síkijna. ⁴⁷ K'eé kitsò Pedro:

—Mì-la kii koma kichakjáya-là jña xita koi nga koma bautizar nga jyeé kàtjoé-la Inima Tsjeè-la Nainá koni s'in kitjoé-ná jña.

⁴⁸ Jè Pedro kitsjaà okixi nga koma bautizar xita koi it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. Ikjoàn jña xita tsibít'si'ba-la Pedro nga kàtijnako chiba nachrjein isa.

Mé 'én xi kiichja Pedro nga tsibénojmí-la xita naxandá-la Cristo ján Jerusalén

11 ¹ Jña xita xi tsibíxáya-la Jesús ko xita xikjín xi 'ndse joó it'aà ts'e Cristo xi títsajna nangui Judea, kii'nchré nga jña xi mitsà xita judío tikoá jye kòkjeiín-la 'én-la Nainá. ² Jña xita judío xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo tshóhítiko Pedro, k'e nga ijchò-ne ján Jerusalén. ³ Kitsò-la:

—¿Mé-ne ya kii-ne ni'ya-la xi taxki xita xi mitsà xita judío, skanda yaá chichikojj?

⁴ Jè Pedro k'eé tsibíts'ia nga ndiyá ndiyá tsibénojmí yije-la koni s'in komàt'in; kitsò-la:

⁵—K'e nga tijnāa ján naxandá Jope, nga tichjàt'aà-la Nainá, tsatsejèn jngoò-na kjoa koni tsà nijná tí'biì-na, jngoò nikje kijtseè xi 'nó te kji, tjí'no nga ñijòn chrjangui-la xi ngajmì inchrobàjen-ne, j'ì skanda ñánda tijnāa. ⁶ K'e nga kiskootsejèn-la, ndaà kijtseè nga títsajnaya cho xi tjín i it'aà nangui xi ñijòn ma ndsokò kò cho ts'en xi tjín ijìn ijná, kò cho xi bifejno yijo-la nangui, ngats'ì cho xi jngaá tjín-la xi tjímajiìn isén.

⁷ Ki'nchrè jngoàà 'én xi kitsò-na: “Pedro, tísítjiin, tik'iìn cho koi, chinii.”

⁸ 'An kixan-la: “Majìn Na'èn, 'an, ni saà jngoò k'a tsojmì tjé kínee xi xkón tjín it'aà ts'e kjojíxoma.” ⁹ Xi ma-ne jò k'a, ijngoò k'a kiichja-na ján ngajmì kitsò-na: “Tsojmì xi Nainá jye kisitsjeè nga ma chjine, kì tsojmì tjé 'mì-la.” ¹⁰ Jè kjoa koi, jàn k'a okomà. Ikjoàn tsijin yije ijngoò k'a-ne ján ngajmì. ¹¹ Tijè-ne hora, jàn xita ijchò kátsji-na ya ni'ya ñánda tijnāa xi ján inchrobà-ne Cesarea xi xó kisatìxá-la. ¹² Jè Inima Tsjeè-la Nainá kitsò-na: “Tikoi xita koi; kì jò beè-la takòin nga tsjáhihtakoi; tikoáá tsobáhihtako-na jñà xita 'ndsè xi joòn ma-ne xi i títsajna; ijchò-jen ya ni'ya-la jè xita xi kiskinikjaá-na, ikjoàn tsitjaas'en-jen ni'ya-la.” ¹³ Xita jè tsibénojmí-najen nga jngoò xó àkjale kijtseè ya ni'ya-la xi kitsò xó-la: “Tikasín xita ján naxandá Jope nga kàtikjaá jè xita xi 'mì Simón xi tikoá Pedro 'mì. ¹⁴ Jè tsjá-lè 'én nga kitjokàjñoò kjo'in kjoa ts'e jé-nò, ngaji kò ngats'ì xita ni'ya-lè.” ¹⁵ K'e nga tsibíts'ia nga tsibénojmí-la, jè Inima Tsjeè-la Nainá, nitóón itjojen-nè jñà xita koi koni s'in komàt'iaán jñà nga sa tàts'en-la kjoa. ¹⁶ K'eé tsibítsjeèn-na koni s'in kitsò Na'èn-ná Jesús nga kitsò: “Jè Juan, nandá kis'iìn-ne bautizar, tanga jñò, koó Inima Tsjeè-la Nainá koma-nò bautizar.” ¹⁷ Tsà Nainá k'oas'in sasén-la nga tikoá tsjá kjojtò-la jè Inima Tsjeè-la koni s'in kitsjaà-ná jñà k'e nga kòkjeiín-ná it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo, ¿'an, mé-ne kondra kótijna-la Nainá?

¹⁸ K'e nga kiì'nchré 'én koi, jyò tsibítsajna. Jeyaá kisikíjna Nainá, kitsò:

—jKixií-la kjoa nga jñà xi mìtsà xita judío, tikoá tsjá-la kjondaà Nainá mé-ne nga sikkájno-ne jé-la kò mì tì jé kohótsji-ne mé-ne nga s'e-la kjoabinachon ts'e inima-la!

K'e nga kinikasén Bernabé ján naxandá Antioquia

¹⁹ K'e nga jye k'en Esteban, jñà xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús kitsjohoba, koí kjoa-la nga 'nó kùtjinguikèè xita. Tjín xi kiì ján nangui Fenicia kò Chipre kò naxandá Antioquia. Xita koi, k'e nga ijchò i'nde

koi, tsibénojímí-là 'én-là Cristo jñà xità judío xi yà títsajna tanga xi taxki xità, majìn. ²⁰ Jñà xità xi kitsjohoba, tjin i'nga xi ján i'nde-là nangui Chipre kò naxandá Cirene. K'e nga ijchò yà naxandá Antioquía tikoáá tsibénojímí-là jñà xità xi mìtsà xità judío 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Jesús xi otíxoma-ná. ²¹ Nainá kitsjaà-là nga'ño; kjin xità koi kòkjeín-là it'aà ts'e Cristo, jahatjìya-là kjohítsjeèn-là, kiìt'aà-là Nà'èn-ná.

²² Jñà xità naxandá-là Cristo xi títsajna Jerusalén kiì'nchré koni s'ín tíma ján Antioquía. Kisikasén jè Bernabé. ²³ Bernabé, k'e nga ijchò Antioquía, kijtseè nga jè Nainá ndaà tísíchikon-t'in xità koi. Tsja jchán komà-là. K'eé isa ndaà tsibít'in yije-là nga kò inima-là isa ndaà kàtjìt'aà-là Nà'èn-ná. ²⁴ Jè Bernabé, 'ño ndaà xità; ndaà tíjiìn inima-là Inima Tsjeè-là Nainá; tikoáá ndaà mokjeín-là it'aà ts'e Nainá. K'oaá s'ín komà-ne nga isa kjiìn xità jahas'en-t'aà-là Nà'èn-ná Jesús.

²⁵ Nga komà iskan, Bernabé kiì ján Tarso nga kiì kátsji Saulo. ²⁶ K'e nga jye kisakò-là, kiìkò ján Antioquía. Jngodó nó tsibítsajnakò jñà xità naxandá-là Cristo; koií xá kis'iìn nga kjin xità tsakóya-là. Yaá kisit'aà 'ín ítjòn nga xità-là Cristo 'mì ngats'iì xità xi kota'yàt'aà-là Cristo.

²⁷ Nàchrjein koi ijchò i'nga xità xi kùchja ngajo-là Nainá ján Antioquía xi inchrobà-ne Jerusalén. ²⁸ Jngodó xità xi 'mì Agabo, tsasìjna kixi, kùchja nga jè Inima Tsjeè-là Nainá tsibít'in-là, kitsò nga títsa isò'nde kjinchrá 'ño kjoí. 'Én jè, k'oaá s'ín tsitasòn k'e nga tsibìjna xitaxá ítjòn ján Roma jè xi 'mì Claudio. ²⁹ Jñà xità xi kota'yàt'aà-là Cristo xi títsajna Antioquía tsajoóya-ne nga sùikasén-là nga'ño xità xíkjin xi títsajna nangui Judea koni kji bijchó nga'ño-là nga jngodó ijngodó. ³⁰ Koni s'ín tsajoóya-ne, k'oaá s'ín kisikitasòn. Jè Bernabé kò Saulo, kiìkò kjotjò jè ján nangui Judea nga kisingatsja jñà xità jchínga xi tjin-là xá ts'e naxandá-là Cristo.

Kó s'ín komà nga itjo ndayá Pedro

12 ¹ Tijnà-ne nàchrjein koi, jè Herodes xi xitaxá ítjòn tíjna, kitsjaà okixi nga kitsobà'ño i'nga xità naxandá-là Cristo mé-ne nga koma skoetoòn-ne. ² Tsatíxá nga kichà ndojò kisik'en-ne Jacobo, 'ndse Juan. ³ Jè Herodes, k'e nga kijtseè nga tsja komà-là jñà xità judío nga jye k'en Jacobo, ikjoàn kitsobà'ño Pedro jè nàchrjein k'e nga bitjo s'eí nga kjèn inchrájin xi tsjin-là nalyo san. ⁴ Kiskinis'en ndayá. Chrj'òòn jngodó soldado kisikinda yà iya ndayá; ñijòn kisikinda nga indiaà indiaà. Kjohítsjeèn-là Herodes, jè-né k'e nga jye kjoehet'aà s'eí Paxko kochrje ndayá mé-ne jñà xità naxandá tsjá 'én nga kiyá Pedro. ⁵ Jè Pedro, ndaá

tímakinda iya ndayá; ko jñà xit̃a naxandá-la Cristo, mikii jyò tsibitsajna nga 'ñó ndaà nchisíjét'aà-la Nainá it'aà ts'e Pedro.

⁶ Jè naxrjein k'e nga mejèn-la Herodes nga sùngatsja xit̃a naxandá jè Pedro, tije-ne nitjen, kijinafè'nchò osen-la jò soldado; jò na'ñó kich̃a cadena tíjt'aà'ñó-ne; jñà soldado xi i'nga yaá nchisíkinda xotjoa ndayá. ⁷ Tà nitóon tsatsejèn jngoò àkjale-la Nainá ya iya ndayá; kjòhiseèn yije kóhokji; jè àkjale kisihiníyá-la Pedro nga kisikjaá-la; kitsò-la:

—¡Nit̃on t̃isítj̃in!

Jñà na'ñó kich̃a cadena xi tíjt'aà'ñó-ne tsja Pedro chixòt'aà nangui. ⁸ Jè àkjale kitsò-la:

—Chikjeí nikje-lè, tsjayi xojté-lè.

Jè Pedro, k'oaá s'ín kis'iin. Ikjoàn kitsò àkjale:

—Chikjeí nachrokisòn-lè, nchrobátj̃ingui-ná.

⁹ Pedro itjo tj̃ingui-la jè àkjale; mikii machiya-la tsà kixíí kjoa xi tísíko àkjale; jè Pedro k'oaá ma-la koni tsà nijñá tí'biì-la. ¹⁰ Jahat'aà-la jè soldado xi síjna ítjòn, t̃ikoa jahat'aà-la xi ma-ne jò; k'e nga ijchò xotjoa-la ndayá xi nguì kich̃a nga jye bitjoaá calle, tà tajngoò kitáx'a; ikjoàn itjo; tsato'nchò jngoò calle; tà nitóon kichijà jè àkjale; jè Pedro, tajngoò kisasijna. ¹¹ Jè Pedro, k'ée ndaà kjòchya-la nga kixíí kjoa xi tímat'in, kitsò:

—Kixíí kjoa, mokjeíin-na nga Nainá kàsikasén àkjale-la nga kàsíkíjnandeíi-na it'aà ts'e Herodes ko ngats'iì kjoa xi ch'o t̃jín xi nchikoña-la xit̃a judío nga s̃iiko-na Herodes.

¹² Jè Pedro, k'e nga ndaà kjòchya-la kjoa koi, kiì ni'ya-la María, nea-la Juan xi t̃ikoa Marcos 'mì. Ya ni'ya jè, kjìn xit̃a chixoña xi nchibítsi'ba-la Nainá. ¹³ Kiìchja, kisikjane xotjoa-la ni'ya; k'ée itjo katsejèn jngoò tsòti xi 'mì Rode nga mejèn-la skoe yá-né xi tíchja. ¹⁴ K'e nga kiì'nchré jta-la nga jè Pedro xi tíchja, tsja jchán komà-la skanda mì t̃i kiì kiskíx'a-la xotjoa ni'ya; ta saá tsangachikon iya ni'ya; kisikí'nchré ñánda títsajna xíkjin nga jè Pedro síjnajto xotjoa ni'ya. ¹⁵ Jñà xit̃a xíkjin kitsò-la:

—¡Ská-lè!

Tanga jè tsòti tákó k'oaá tsò nga kixíí kjoa jè Pedro xi tíchja. Tanga jñà xit̃a kitsò-la:

—Jè-la àkjale-la.

¹⁶ Jè Pedro, tákó tíchja-ne, síkjane xotjoa ni'ya. K'e nga kiskíx'a-la xotjoa ni'ya, kijtseèxkon nga jè Pedro; jñà xit̃a xíkjin, tà kjòxkón-la.

¹⁷ Kiskímiitjen tsja Pedro nga kitsò-la jyò titsajnaa; ikjoàn tsibénojmí-la kó s'ín komàt'in nga Nainá tsachrje-ne ndayá. Kitsò-la:

—K'oaá s'ín tènójmí-là jè Jacobo kò xítà xinguiáá xi i'nga.

Ikjoàn itjo ni'ya; xìn i'nde kiì.

¹⁸ K'e nga kis'e isén ngats'iì soldado xi nchisíkínda, m̀i tà k'oaá kji kjoasì kis'e-la nga mìkiì tjiìn-la kó s'ín komà nga itjo ndayá Pedro. ¹⁹ Jè Herodes kitsjaà okixi nga tsohótsji Pedro tanga mìkiì kisakò-la. K'e nga jye kiskònangui-la ngats'iì soldado xi kisíkínda, j̀nà kiskaànè-la nga tsjìn Pedro; ikjoàn kitsjaà okixi nga kàtiyaà j̀nà soldado. Herodes itjokàjiìn ya Judea. Ján kiì kijna naxandá Cesarea.

²⁰ Herodes kjoasí tjin-la kò xítà naxandá Tiro kò Sidón. Xítà naxandá koi, tsajoóya-ne nga inchrobàkon Herodes. Tanga ítjòn ndaà tsajoóko Blasto xi tikoá xá tjin-la ya ni'ya-la Herodes xi xítaxá ítjòn tijná. Kò jè Blasto kiìchjatjì naxandá koi nga kàtas'e kjoa'nchán. Koií k'oas'ín kis'iìn-ne j̀nà naxandá koi, nga ya nangui-la Herodes otse tsojmì xi kine. ²¹ Jè nachrjein k'e nga chixoña xítà nga kisijna junta, jè Herodes, tsohòkjá nikje-la xi ts'e xítaxá ítjòn; tsibìjnasòn íxile-la, ikjoàn kiìchjajiìn-la xítà naxandá. ²² J̀nà xítà naxandá, k'e nga kiì'nchré-la, tsibíts'ia nga 'nó kiìchja kitsò:

—Jè xi tíchja, jngod xítà xi nainá, mìtsà taxki xítà!

²³ Tik'e-ne j'iì àkjale-la Nainá xi kitsjaà ch'in-la; kjòxk'én, chì'ndoó kisikje, ikjoàn k'en, koií kjoa-la nga mìkiì jeya kisíkijna Nainá.

²⁴ Tanga jè 'én-la Nainá isaá ndaà tíhobísòn k'oa isaá ndaà tímakjìn xítà xi mokjeín-la.

²⁵ Jè Bernabé kò Saulo, k'e nga jye kjòngásòn xá-la, inchrobà-ne Jerusalén, kiì-ne ján Antioquía. Tjikò Juan xi tikoá Marcos 'mì.

K'e nga jè Bernabé kò Saulo tsibíts'ia nga kisixá

13 ¹ J̀nà xítà naxandá-la Cristo xi títsajna ya naxandá Antioquía, tjin i'nga xítà xi chjaya ngajo-la Nainá kò okóya 'én-la Nainá: jè xi 'mì Bernabé, Simón (xi tikoá Niger 'mì), Lucio xi Cirene ts'e, Manaén (xi taña kòjcháko Herodes, xi tsatíxoma Galilea), kò Saulo. ² Jngod nachrjein k'e nga tíma culto tikoá títsajnachjan xítà-la Cristo, jè Inima Tsjeè-la Nainá kitsò:

—Tíkítsajnandaà-ná jè Bernabé kò Saulo xá xi xó 'an kichjà-la.

³ J̀nà xítà-la Cristo, k'e nga jye tsibítsajnachjan koá jye tsibítsi'ba, tsohósòn-la tsja Bernabé kò Saulo, ikjoàn kisikasén [xi kjoá ts'e xá-la Nainá].

Kós'ín komà k'e nga jè Bernabé kò Saulo kiichjaya ján Chipre

⁴ Jè Inima Tsjeè-la Nainá kisikasén Bernabé kò Saulo nga kiì Seleucia; yaá jahas'en chitso nga kiì nangui xi kijnajiiin-ndá xi 'mì Chipre. ⁵ K'e nga ijchò naxandá Salamina, tsibíts'ia nga kiichjaya 'én ndaà-la Nainá ya jñà ni'ya ingo sinagoga ts'e xita judío. Tjiko jè Juan Marco xi kisichját'aà-la Bernabé kò Saulo. ⁶ Tsatojiin kóhokji nangui jiin-ndá Chipre, ijchò skanda naxandá Pafos. Yaá kiskaat'aà jngoò-la xita judío xi 'mì Barjesús xi xita tj'e, tikoáa xita ndiso-né nga tsò, 'én-la Nainá chjaya. ⁷ Jè xita tj'e, yaá ojmeèkò Sergio Paulo xi xitaxá ítjòn tjna kóhokji nangui Chipre. Jè Sergio Paulo ndaà fiya-la. Kiichja-la jè Bernabé kò Saulo nga mejèn-la kji'nchré 'én ndaà-la Nainá. ⁸ Tanga jè xita tj'e, xi 'mì Barjesús xi tikoá Elimas 'mì xi 'én griego, kondraá kiì-la jè Bernabé kò Saulo nga majin-la nga jè xitaxá ítjòn kòkjeiín-la 'én ndaà-la Nainá. ⁹ Tanga jè Saulo, tijè-ne xi 'mì Pablo, ndaà tíjiin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá; 'ñó kiskod'an, ¹⁰ kitsò-la:

—Xita ndiso xi ch'o tjin kjohítsjeèn-lè; ki'ndí-la xita neií; ngaji kondra 'mì yije-la xi kjoa kixi! ¿Mé-ne nga kjit'aà nachrjein mejèn-lè nikits'ón-jiin ndiyá kixi-la Nainá? ¹¹ I'ndeí Nainá tsjá-lè kjo'in; mi kiì tì kòtsejèn-lè. Kjìn nachrjein mi tì kiì jcha-ne isén ndobá ts'e ts'óí.

Tik'e-ne mi tì kiì kjòtsejèn-la. Kj'eíí xita tsohótsji xi kitsobà't'aà nga komà kiì. ¹² Jè xitaxá ítjòn, k'e nga kijtseè kjoa koi, kòkjeiín-la 'én-la Nainá nga kixi kjoa. Tà kjòxkón-la koni s'ín tsakóya-la Pablo kò Bernabé it'aà ts'e Na'è-ná.

Kós'ín komà k'e nga jè Pablo kiichjaya ya Antioquía ts'e Pisidia

¹³ Pablo kò jñà xita xi kjihijtakò jahas'en chitso ya Pafos, kiì ján Perge i'nde xi chja-ne Panfilia. Tanga jè Juan Marco, tsohótji-ne, ján kiì-ne Jerusalén. Mi tì ya tsoháijtakò-ne Pablo. ¹⁴ Jè Bernabé kò Pablo jahato Perge, kiì Antioquía, naxandá xi chja-ne Pisidia. Jè nachrjein nìkjáya, jahas'en ni'ya ingo sinagoga, ikjoàn tsibítsajna. ¹⁵ K'e nga jye kjòxkejiin kjotíxoma-la Moisés kò xojon xi kiskii xita xi kiichjaya ngajo-la Nainá, jñà xita sko-la ni'ya ingo sinagoga kisikasén xá-la jè Pablo kò Bernabé, kitsò-la:

—'Ndsè, tsà tjin-nò mé 'én xi kinókjoajiin-là xita, tinókjoaa mé-ne nga s'e-la nga'ño inima-la jñà xita.

¹⁶ K'ée tsasítjen Pablo; koo tsja kisijé-la nga jyò kàtitsajna; kitsò-la:

—Jñò xi xit̩a Israel 'mì-nò, kò xi mìtsà naxandá Israel tsajòn tanga yaxkón Nainá, tiná'ya-ná. ¹⁷ Jè Nainá xi ts'e naxandá Israel, jaàjiin xit̩a jchínga kjìn-ná; jngòè naxandá je kis'iin k'e nga tisa ján títsajna Egipto nga mìtsà ya i'nde-la; nga'ño ts'e Nainá-né nga tsachrjekàjiin nangui Egipto. ¹⁸ Nainá, ichán nó kis'e-la kjoatsejta nga kisikinda jñà xit̩a Israel ya i'nde it'aà xìn ñanda nangui kixì choòn. ¹⁹ Nainá, itoè naxandá xit̩a kisikjehesòn ya nangui Canaán. Ikjoàn kitsjaà-la jñà xit̩a Israel jè nangui jè nga ts'e koma. ²⁰ Ngats'iì kjoa koi, ñijòn sindo osen nó tsato.

'Xi komà iskan, Nainá kitsjaà-la xi xit̩a sko-la tsibìtsajna nga tsibíndaàjiin-la xit̩a naxandá Israel. Kò jñà tsasìkò skanda k'e nga j'iì Samuel, xit̩a xi kiichja ngajo-la Nainá. ²¹ Xit̩a naxandá Israel, kisijé-la Nainá jngòè xitaxá ítjòn xi mejèn-la nga kotìxoma-la. Nainá kitsjaà-la Saúl, ki'ndí-la Cis xi tje-la Benjamín. Ichán nó tsatìxoma Saúl. ²² Nga komà iskan, Nainá jaèxìn Saúl; jè David kitsjaà-la xá nga tsibìjna xitaxá ítjòn. Nainá kitsò: “Jyeé kisakò-na nga jè David xi ki'ndí-la Isaí, jngòè xit̩a xi sasén-la inima-na nga sìkitasòn yije xi 'an mejèn-na.” ²³ Nainá kisikasén-la xit̩a naxandá Israel, jngòè xit̩a xi tje-la David xi 'mì Jesús nga jè kochrjekàjiin kjo'in. Nainá, k'oaá s'ín kitsjaà tso'ba nga tisa tàts'en-la kjoa. ²⁴ K'e nga tikj'eè f'iì Jesús, Juan kiichjayajiin-la xit̩a naxandá Israel nga kàtasíkájno jé-la, mì tì jé kohótsji-ne kò kàtama bautizar. ²⁵ K'e nga jye tífehet'aà nachrjein-la Juan xá xi j'iì-ne, kitsò: “Jñò, ¿kó s'ín nikítsjeèn it'aà ts'an? ¿A bixón-nò: jè Cristo? Majin. Saá nchrobá tjingui jngòè-na xi isa tjina ítjòn skanda mìkiì ok'in-na nga 'an skíjnda'ñoá xox'ín-la xoxté-la”, kitsò Juan.

²⁶ Tanga i'ndeì, k'oaá ma-ne koxan-nò ngats'ioè jñò ndí 'ndsè xi tje-la Abraham inchrobàt'aà-nò kò jñò xi mìtsà ya inchrobàt'aà-nò tanga yaxkón Nainá: jñà j'iì-ná jè 'én it'aà ts'e Cristo nga jè kochrjekàjiin-ná kjo'in. ²⁷ Jñà xit̩a naxandá Jerusalén kò xitaxá-la, mìkiì kijtseèxkon Jesús nga jè xi Cristo, tikoaá mìkiì kjòchiya-la jñà 'én xi maxke nga jiin jiin nachrjein jè nachrjein nikjáya ya ni'ya ingo sinagoga koni s'ín jtít'aà xojoñ ts'e xit̩a xi kiichja ngajo-la Nainá. Tanga jñà xit̩a koi kitsjaà okixi nga kàtiyaà Jesús kò k'oaá s'ín tsitasòn koni tsò 'én koi. ²⁸ Nas'ín tsjìn-la jé Jesús nga ok'in-la nga kiyá, xit̩a koi, kisijét'aà-la Pilato nga kàtasík'en. ²⁹ K'e nga jye tsitasòn yije koni s'ín tíchja Xojoñ-la Nainá it'aà ts'e Jesús, kiskónájen t'aà krò, ikjoàn kiì nga tsibìhijiin. ³⁰ Tanga Nainá kisikjaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà. ³¹ Jesús, k'e nga jye jaáya-la, kjìn k'a tsakó-la yijo-la jñà xit̩a xi chinchimako nga inchrobà-ne Galilea skanda Jerusalén; nachrjein i'ndeì, jñà xit̩a koi xi bénojmi kixi-la xit̩a naxandá it'aà ts'e Jesús.

³² 'Koi xá j'i-najen nga kénajmí-jen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'in kitsjaà-la tso'ba Nainá jñà xita jchínga-najen. ³³ I'ndeí, k'e nga kisikjaáya-la Jesús, k'oaá s'in kisikitasòn xi it'aà tsajen xi ixti-la ma-jen jñà xita jchínga-najen. K'oaá s'in tjt'aà xojon ts'e Salmo xi ma-ne jò, nga tsò: "I'ndeí, ji-né xi Ki'ndí-na xan-lè; 'an-ná xi na'èn-lè ma."

³⁴ Koni kis'iin Nainá nga kisikjaáya-la Jesús it'aà ts'e kjoabiyaà nga mì ti kii kiyá-ne, yaá makixiya 'én koi nga tsò Xojon-la Nainá: "Siikitasòn-ná koni tsò 'én tsjeè-na, ko 'én kixi-na xi 'an kitsjaà-la David." ³⁵ K'oaá tis'in tjt'aà ijngod xojon ts'e Salmo nga tsò: "Mikiì koi'ndi nga ki'ndo yijo-la Xita tsjeè-lè." ³⁶ Jñà nachrjein nga tsibijnakon David, k'e nga jye kisikitasòn koni s'in mejèn-la Nainá, k'en. K'oaá tis'in kisihijiin koni komat'in xita jchínga-la. Tikoaá i'ndo yijo-la. ³⁷ Tanga jè Xita Tsjeè xi Nainá kisikjaáya-la mikii i'ndo yijo-la. ³⁸ Ngats'iod jñò ndí 'ndsè, k'oaá s'in kàtasijiin-nò, jñà 'én xi nokjoàyasiin-nòjen, jè-né nga it'aà ts'e Jesús, Nainá síjchàat'aà-ná jé-ná. ³⁹ Jñà xita, ngats'iì kjoa xi ch'o s'in, mìtsà it'aà ts'e kjoatixoma-la Moisés makixiya; jè it'aà ts'e Jesús makixiya xita, jñà xi mokjeiin-la it'aà ts'e. ⁴⁰ T'een kindá yijo-nò mé-ne nga mì k'oaá s'in komat'iodn koni s'in tíchja xojon-la jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga tsò:

⁴¹ Chítsejèn, jñò xi nachrjekànguioð kjoakixi,

kàtaxkón-nò, ko jngod k'a kàtachija jñò.

'An, jngod xá s'iaàn nachrjein tsajòn, k'e nga tisa titsajnaoðn.

Mikiì kokjeiin-nò nas'in s'enajmí-nò xá xi 'an tìs'iaàn.

⁴² Jè Pablo ko Bernabé k'e nga itjo-ne ni'ya ingo sinagoga, jñà xita kisijét'aà-la nga kàtènojmiya kjoa koi jè xòhoto xi sa nchrobá. ⁴³ K'e nga kisihixat'aà xikjín nga kii-ne, kjin xita kiit'aà-la Pablo ko Bernabé, jñà xi xita judío ko jñà xita xi beèxkón Nainá xi jye jahatjiya-la nga xita judío komà. Jè Pablo ko Bernabé, k'e nga tsohóko xita koi, 'ño tsibít'in-la nga ndaà kàtjiin inima-la jñà 'én xi jye kii'nchré xi kjondaà ts'e Nainá.

⁴⁴ Jè nachrjein nikjáya xi ijngod, kjomeé ijchò ngats'iì xita naxandá nga kii'nchré 'én-la Nainá. ⁴⁵ Tanga jñà xita judío k'e nga kijtseè nga 'ño kjin ma xita, isaá ndaà kjòchinikeè Pablo. Ikjoàn tsibíts'ia nga kondra kii-la Pablo 'én xi kiichja, tikoá tsakatít'aà. ⁴⁶ Pablo ko Bernabé, 'ño tsi'beé-la ikon; kitsò-la:

—Tjínè-najen nga kénajmí ítjòn-nòjen 'én-la Nainá jñò xi xita judío 'mì-nò; tanga jñò nachrjengui-nò; k'oaá ma-ne nga jñò, mikii s'e-nò kjoabinachon nita mé nachrjein-ne; ngajen ta saá jñà kénajmí-lajen jñà xi mìtsà xita judío. ⁴⁷ K'oaá s'in tsatixoma-najen Nainá nga kitsò:

Jí tsjaà-lè xá nga sihiseèn-la jñà x̄t̄a xi mìtsà x̄t̄a judío, kóhokji nga t̄j̄tsa isò'nde mé-ne nga kit̄jokàj̄iìn-ne kjoa ts'e kjo'in. ⁴⁸ K'e nga kiì'nchré ngats'iì xi mìtsà x̄t̄a judío, kjòtsjaá-la; ikjoàn tsibíts'ia nga kitsò: Ndaà t̄j̄n 'én-la Nainá; kòkjeiín-la ngats'iì xi xó kit̄jaàj̄iìn-ne nga s'e-la kjoabinachon n̄t̄a mé nachrjein-ne. ⁴⁹ K'oaá s'ín komà nga tsabísòn 'én ndaà-la Nainá kóhokji ya i'nde jè. ⁵⁰ Tanga jñà x̄t̄a judío tsibíts'ia nga chinchá'a jñà íchjín ít̄jòn xi ndaà beèxkón Nainá k̄o x̄t̄a ít̄jòn-la naxandá. K'oaá s'ín komà nga kondra kiì-la jè Pablo k̄o Bernabé. Tsachrjekàj̄iìn ya naxandá. ⁵¹ Jè Pablo k̄o Bernabé tsibítsajneè chijo-la ndsok̄o xi kondra ts'e x̄t̄a koi, [jè kjoa xi okó nga kjo'in s'e-la it'aà ts'e Nainá]; ikjoàn kiì ján Iconio. ⁵² Tanga jñà x̄t̄a xi kota'yàt'aà-la Cristo, ndaà kis'e-la kjòtsjacha k̄o ndaà kisixájiìn inima-la Inima Tsjeè-la Nainá.

K'e nga jè Pablo k̄o Bernabé kiichjaya ján Iconio

14 ¹ K'oaá s'ín komà ya Iconio, jè Pablo k̄o Bernabé, k'e nga jahas'en ni'ya ingo sinagoga ts'e x̄t̄a judío, 'ñó ndaà tsakóya; k'oaá komà-ne nga 'ñó kjìn x̄t̄a judío k̄o xi mìtsà x̄t̄a judío kòkjeiín-la it'aà ts'e Jesús. ² Tanga jñà x̄t̄a judío xi mìkiì mokjeiín-la, chinchá'a jñà xi mìtsà x̄t̄a judío mé-ne nga ch'o tsò-ne kjohítsjeèn xi kisikítsjeèn it'aà ts'e x̄t̄a-la Cristo. ³ Pablo k̄o Bernabé, tseè tsibítsajna ya Iconio. Mìkiì kitsakjòn nga tsakóya 'én ndaà-la Nainá koí kjoa-la nga Nainá ndaà ma'ñót'aà takòn. Nainá kisikixiyandaà nga kixi kjoa 'én xi tsibénojmi xi kjondaà-la Nainá. Kitsjaà-la nga'ñó nga kis'iìn kjoxkón xi ndaà t̄j̄n xi okó kjoajeya-la Nainá. ⁴ Jñà x̄t̄a naxandá Iconio, jòya komà; osen kiit'aà-la jñà x̄t̄a judío koa osen kiit'aà-la Pablo k̄o Bernabé, x̄t̄a xi tsibíxáya-la Jesús. ⁵ Jñà x̄t̄a judío k̄o xi mìtsà x̄t̄a judío tsajoóya-ne k̄o x̄taxá ít̄jòn-la nga mejèn-la skaàn-k̄o, kiìnè ndajo. ⁶ Pablo k̄o Bernabé, k'e nga jye kiì'nchré, tsanga; kiì ján Listra k̄o Derbe, naxandá xi chja-ne Licaonia; t̄ikoá chinchima kóhokji i'nde xi chja-ne nga jngod ít̄jandii. ⁷ Ya i'nde jè, t̄ikoá kisika'bí 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo.

K'e nga kisinè ndajo Pablo ya Listra

⁸ Ya Listra t̄jna jngod x̄t̄a x'in xi mìkiì ma fi. K'oaá s'ín kits'iìn; ni saá jngod nachrjein nga ndsok̄o tsajmeè-ne. ⁹ X̄t̄a jè, t̄jna; tí'nchré-la Pablo nga tíchjaya. Jè Pablo, k'e nga kiskod'an, kijtseè nga mokjeiín-la nga kondaà-ne. ¹⁰ Pablo, 'ñó kiichja kitsò-la:

—Tisítjijn, tisijna kixi-ne ndsokoi!

Xita jè, nguì kiskì'nga-né; tsibíts'ia nga tsajmeè-ne. ¹¹ Jñà xita, k'e nga kijtseè kjojkón ndaà xi kis'iin Pablo, 'ñó kiichja xi 'én Licaonia, kitsò:

—Jñà nainá, xitaá kjoàn kòma nga kòf'iikon-ná!

¹² Bernabé, Zeus kitsò-la; Pablo, Hermes kitsò-la nga jè xi isa 'ñó chja.

¹³ Jè ingo xkòsòn-la Zeus, yaá kijna indii naxandá. Jè no'miù-la j'iiko nchraja ko corona. Jè no'miù, ko ngats'iì xita naxandá mejèn sík'en-la jñà nchraja nga tsjá-la kjojtò mé-ne nga skoexkón-ne. ¹⁴ Jè Pablo ko Bernabé xi kisixáya-la it'aà ts'e Cristo, ch'oó komà-la k'e nga kijtseè kjoa xi nchis'ín; tsatejndajno yijo-la jè nikje-la; ijkjoàn kiis'ejiin-la xita. 'Ñó kiichja, kitsò-la:

¹⁵ —Tiná'yaà, ¿mé-ne k'oas'ín títsa'nè-nò? Ngajen, tikoá taxki xita-nájen koni jñò. Koií xá kòf'i-najen nga kénojmi-nòjen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo mé-ne nga síkijna-nò kjoa koi xi nì méé chjí-la; jè tanguít'aà-là Nainá xi tíjnakon xi tsibíndaà ngajmiù, nangui, ko ndáchikon, ko ngats'iì tsojmi xi ya tjin. ¹⁶ Nachrjein xi jye tsato, Nainá kitsjaà'ndeé-la ngats'iì xita naxandá xi tjin kóhokji isò'nde nga chinchimaya ndiyá xi kisaseèn-la. ¹⁷ Tanga Nainá, kjit'aà nachrjein tíhokó yijo-la yá-né jè, nga tí'ya-la ngats'iì kjondaà xi tís'ín; jè-né xi tísikasén-nò jtsí xi ngajmiù tínychrobá-ne; títsjá-nò tsojmi xi ndaà tímajchá-nò; jè tísichikon-t'in-nò nga ndaà títsjá-nò tsojmi xi ma chine, mé-ne nga ndaà s'e-nò kjotsja.

¹⁸ Pablo ko Bernabé, nas'ín k'oas'ín tsatekjáya yije-la kjoa xi nchis'ín nga mejèn sík'en-t'aà-la cho, tseé xá kisengui nga kòkjeiín-la jñà xita naxandá.

¹⁹ Tik'e-ne j'iì xita judío xi inchrobà-ne Antioquía ko Iconio xi chinchá'a jñà xita naxandá nga tsibínè ndajo jè Pablo. K'e nga jye k'oas'ín kisiko, kitsò-né tsà jyeé k'en; ijkjoàn tsibífejno nangui, kiì síkatjen ján indii naxandá. ²⁰ Tanga jñà xita xi kota'yàt'aà-la Cristo, k'e nga chixoñat'aà-la Pablo ñánda kijna, jè Pablo tsasítjen ijngod k'a-ne; jahas'en-jiin ijngod k'a-ne naxandá; xi komà inchjòn, Pablo ko Bernabé kiì ján Derbe.

²¹ K'e nga jye tsibénojmi 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo ya Derbe, nga jye kjin xita kòkjeiín-la, kiì ijngod k'a-ne Listra, Iconio ko Antioquía. ²² Pablo ko Bernabé kitsjaà-la nga'ñó inima-la jñà xita xi kota'yàt'aà-la Cristo xi títsajna naxandá koi; tsibénojmi-la nga kixi kàtitsajnakò 'én xi mokjeiín-la; kitsò-la:

—Mochjeén-né nga tse kjo'in s̄ikjiaán ítjoán k'e nga kitjás'en-jñaá ñánda tíhotíxoma Nainá.

²³ Nga jngod̄ ñjngod̄ i'nde ñánda tjín x̄ita naxandá-la Cristo, Pablo ko Bernabé jaàjiin x̄ita jchínga xi tsibít'aà xá nga s̄ikinda x̄ita-la Cristo; k'e nga jye kiichjat'aà-la Nainá, jye tsibítsajnachjan, kisikítsajnyaya tsja Nainá nga jye mokjeiín-la ít'aà ts'e Nainá.

Kós'ín ijchò-ne Pablo ko Bernabé ján Antioquía ts'e Siria

²⁴ Jahato i'nde Pisidia, ijchò-ne nangui Panfilia. ²⁵ Tsibénojmi 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo ya Perge, ikjoàn kiì-ne Atalia. ²⁶ Yaá jahas'en chitso nga tsohótji-ne nga kiì ñjngod̄ k'a-ne Antioquía, i'nde ñánda kisatiixá-la ít'aà ts'e kjondaà-la Nainá, xá xi jye kisikitasòn. ²⁷ K'e nga jye ijchò-ne Antioquía, tsibíxkóya x̄ita naxandá-la Cristo; tsibénojmi-la ngats'iì kjoa xi kisìko Nainá, kós'ín komàt'in nga Nainá kitsjaà'nde nga t̄ikoa kòkjeiín-la jña xi mitsà x̄ita judío. ²⁸ Pablo ko Bernabé, tseé tsibítsajnakò x̄ita xi kota'yàt'aà-la Cristo ya Antioquía.

Mé kjoa xi tsajoóya-ne jña x̄ita xi tsibíxáya-la Jesús ko x̄ita jchínga ján Jerusalén

15 ¹ Jña n̄achrjein koi, j'iì i'nga x̄ita xi inchrobà-ne Judea nga tsibénojmi-la x̄ita-la Cristo, kitsò-la: “Mìkiì kitjokàjñòd̄ kjo'in tsà mìkiì sit'aà chiba-la yijo-nò kjoa ts'e circuncisión koni s'ín tíchja kjotíxoma xi kiskìì Moisés.” ² Pablo ko Bernabé 'ñó tsajoókjoò ko jña x̄ita koi; tsohótiyaá-ne jña kjoa koi; ikjoàn kisikasén Pablo ko Bernabé ján Jerusalén; tsoháhihtako i'nga x̄ita-la Cristo xi títsajna ya Antioquía nga kiikon jña x̄ita xi tsibíxáya-la Jesús ko x̄ita jchínga xi otíxoma ya naxandá-la Cristo nga s̄indaàjiin kjoa koi.

³ Jña x̄ita naxandá-la Cristo xi títsajna Antioquía, kisichjít'aà-la nga kiì-ne x̄ita koi. Jahato Fenicia ko Samaria; tsibénojmi nga jña xi mitsà x̄ita judío t̄ikoa jyeé tífatjìya-la nga Cristo nchifit'aà-la. Ngats'iì x̄ita xi mokjeiín-la ít'aà ts'e Cristo, 'ñó kjòtsja-la.

⁴ Pablo ko Bernabé, k'e nga ijchò ján Jerusalén, jña x̄ita naxandá-la Cristo ko x̄ita jchínga xi ya otíxoma ko x̄ita xi tsibíxáya-la Jesús, ndaá kiskoétjò. X̄ita koi tsibénojmi yije mé kjoa xi kis'iin Nainá nga kisichjít'aà-la. ⁵ Ya títsajnajjiin i'nga x̄ita fariseo xi jye kòkjeiín-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo; chincha kixi, kitsò:

—Jñà xi mìtsà xit̃a judío xi jye mokjeiín-la, mochjeén-né nga sít'aà chib̃a-la kjoa ts'e circuncisión; t̃ikoa sinè-la nga kàtasíkitasòn kjotíxoma xi kiskii Moisés.

⁶ Kjøxkóya xit̃a xi tsibíxáya-la Jesús ko xit̃a jchínga xi otíxoma ya ij̃iin naxandá-la Cristo nga tsajoóya-ne kjoa koi. ⁷ Tse jchán tsajoóya-ne kjoa koi; chaán tsasíjna kixi Pedro, kiichja, kitsò:

—'Ndseé, jñò, jyeé tíj̃iin-nò nga kjòtseé jaàj̃iin-na Nainá nga 'an kènojmi-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñà xi mìtsà xit̃a judío mé-ne nga t̃ikoa kòkjeiín-la. ⁸ Nainá xi beè inima-ná, k'oaá s'ín tsakó kixi-ná nga t̃ikoa kiskoétjò xit̃a koi nga k'oaá t̃is'ín kitsjaà-la Inima Tsjeè-la koni s'ín kitsjaà-ná jñá. ⁹ Nainá, kisitsjeè inima-la xit̃a koi k'e nga kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo, nga mìkii faáj̃iin xit̃a, tà ngàsòn fiko-ná ngats'iaá, xi xit̃a judío 'mi-ná ko xi taxki xit̃a. ¹⁰ I'ndeí, ¿mé-ne kondra onguí-là kjohítsjeèn-la Nainá, tsà koi nachrjein-la kojti-la? Nga bìnè-lá xit̃a xi kota'yàt'aà-la Cristo nga sìikitasòn kjoa ts'e kjotíxoma. Ni jñà ko ni jñà xit̃a jchínga-ná chíkjoa-ná nga níkitasoán. ¹¹ Mìkii kos'ín koma. Nga k'oaá s'ín mokjeiín-ná nga jñá, ko xi taxki xit̃a, ta ngàsòn kjondaà-la Na'èn-ná Jesucristo kítkòkajñáa kjo'in.

¹² Jyò tsibítsajna ngats'iì xit̃a xi ya títsajna. Kii'nchré-la Bernabé ko Pablo nga tsibénojmi-la xit̃a nga 'ñó tse kjoxkón ndaà xi kis'iìn Nainá xi it'aà ts'e nga nguixkon jñà xi mìtsà xit̃a judío. ¹³ K'e nga jye kiichja Bernabé ko Pablo, k'ée kiichja Jacobo, kitsò:

—'Ndseé xi i t̃itsajnaà, t̃iná'ya-ná. ¹⁴ Jè Simón Pedro, jyeé tsibénojmi-ná kó s'ín komà nga t̃isa ítjòn nga Nainá jaàj̃iin jñà xi mìtsà xit̃a judío nga naxandá-la koma. ¹⁵ K'oaá s'ín mangàsòn 'én koni s'ín kiskii jñà xit̃a xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò:

¹⁶ K'e nga koma iskan, kitjojen ijngod k'a nga kìndàyà xit̃se-na kjotíxoma-la xitaxá ítjòn David xi jye its'oòn; jè xi jye chixoña, ijngod k'a síkixiya-na; sìkíjna jngod-na xit̃a xi kotixoma ngajo-la David,

¹⁷ mé-ne jñà xit̃a xi i'nga kohótsji-ne Nainá, ngats'iì xi mìtsà xit̃a judío, jñà xi 'ín ts'an t̃jít'aà.

¹⁸ K'oaá tsò Nainá, nga tsibénojmi kjohítsjeèn xi t̃jín-la skanda t̃isa tàts'en-la kjoa.

¹⁹ 'An, k'oaá xán-nò nga mìkii sinè-la kjoa xi 'in t̃jín jñà xi mìtsà xit̃a judío, jñà xi nchifatj̃iya-la nga Nainá nchifit'aà-la. ²⁰ Ta jè xi mochjeén nga sikasén-lá xojon mé-ne nga mìkii skine ngats'iì tsojmi xi ya sinchá nguixkon kjoaxkòsòn; t̃ikoa k̃i t̃i kjoa chijngui s'ín-ne, mì t̃i k̃i skine-ne jní ko ngats'iì yijo-la cho xi mìkii xíxteèn jní-la. ²¹ Skanda kjòtseé, xk̃i xi

ján naxandá tjin xita xi bixkejiin xojon kjotixoma xi kiskiù Moisés ya ni'ya ingo sinagoga nga jiin jiin nachrjein nga nachrjein nikjáya.

²² Jñà xita xi tsibixáya-la Jesús ko ngats'iì xita naxandá-la Cristo ko xita jhínga xi ya otixoma, tsajoóya-ne nga jaajiin i'nga xita xikjín xi kisikasén ján Antioquía. Jñà kitjaajiin Judas xi tikoá Barsabás 'mì ko Silas, jñà xita xi ndaà yaxkón ya ijiin naxandá-la Cristo. Tsobáhijtako Pablo ko Bernabé. ²³ Kisik'a jngòd xojon xi tsòd:

“Ngajen, xita xi tsibixáya-la Jesús ko xita jhínga, nihixat'aà-nòjen jñòd xi mìtsà xita judío 'mì-nòd xi 'ndsé chibá it'aà ts'e Cristo xi titsajnaà ya naxandá Antioquía, ko i'nde Siria ko Cilicia. ²⁴ Jyeé kina'yà-jen nga i itjokajiin i'nga xita xi ijchòkon-nòd nga siì siko-nòd nga chjako-nòd 'én xi síkits'ón-jiiin-la inima-nòd, tanga mìtsà ngajen tsatixá-lajen. ²⁵ Ngats'iì-jen, k'oaá s'ín kichoòsòn-lajen nga kinikasén i'nga-nòjen xita tsajen xi kiikon-nòd. Tsobáhijtako xinguiáá Pablo ko Bernabé, xita xi ñó matsjacha-jen. ²⁶ Jñà xita koi, jye k'oa'sín tsibínè-la yijo-la nita mé kjo'in xi komàt'in xi kjoa ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ²⁷ Titsanikasén-nòjen Judas ko Silas; ngats'iì 'én xi tít'aà xojon, jñà xita koi keènojmiya ijngòd k'a-nòd xi tà 'én koòko-nòd. ²⁸ Ngajen ko Inima Tsjeè-la Nainá ndaà kisaseèn-najen nga mì kjo'ño koma-nòd kjoa ts'e kjotixoma xi 'in tjin; tà koi-né xi ndaà mochjeén: ²⁹ nga mìkiù ma chjinee yijo-la cho xi ya biyaà nguixkon xkòsòn; mìkiù ma chjinee jní ko mìkiù ma chjinee yijo-la cho xi mìkiù xixteèn jní-la; tikoáá kì tì kjoa chjingui nis'in-là; tsà chjaàxìn-là yijo-nòd ngats'iì kjoa koi, ndaà s'e; k'e chibá.”

³⁰ Xita koi, k'e nga jye kishixat'aà xikjín, niñoón kii skanda ján Antioquía; k'e nga ijchò tsibixkóya ngats'iì xita-la Cristo, kisìngatsja xojon xi 'ya. ³¹ Jñà xita naxandá-la Cristo, k'e nga jye tsibixkejiin xojon, tsjaá komà-la nga ijchò-la 'én xi kisijehikon. ³² Jè Judas ko Silas tikoáá Nainá chja ngajo-la; ndaà kisijehikon jñà xita-la Cristo; kitsjaà-la nga'ño. ³³ Xita koi, kjìn nachrjein tsibìtsajna Antioquía. Nga komà iskan kishixat'aà xikjín, kiì-ne Jerusalén; kiikon-ne jñà xita xi kisikasén. ³⁴ [Tanga jè Silas ndaà kisaseèn-la nga tsibìjna Antioquía.] ³⁵ Jè Pablo ko Bernabé, yaá tsibìtsajna Antioquía; tsakóya-isa 'én-la Nainá tikoá kiichjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Tikoáá kjìn xita xi kj'eíì kisixákjoèd.

K'e nga chinchat'aà xìn-la xikjín jè Pablo ko Bernabé

³⁶ K'e nga komà iskan, Pablo kitsò-la Bernabé:

—Tíkjaán ijngòd k'aá kòhokji naxandá ñánda tsibènojmiá 'én-la Nainá mé-ne nga jchaá kó s'ín títsajna xita xinguiáá.

³⁷ Jè Bernabé mejèn-la kjiko Juan, xi tikoá Marcos 'mì; ³⁸ tanga jè Pablo mìkiì kisaseèn-la nga jè kjiko, koií kjoa-la nga kitsjeiìn takòn ján Panfilia nga mì tì kiì tsoháhtako-ne nga kisixá jè xá xi tjíma-ne. ³⁹ K'oaá s'ín komà-ne nga kisakò kjoa nga mìkiì kjòngàsòn 'én-la; chinchat'aà xìn-la xíkjin; jè Bernabé kiiko Marcos; kiìsòn-ndá skanda Chipre. ⁴⁰ Jè Pablo, jaàjiìn Silas nga tsoháhtako. Jñà xita-la Cristo kisikítsajmaya tsja Nainá nga kiì. ⁴¹ Kiì kóhokji nangui Siria kò Cilicia nga ya chinchima nga isa ndaà kisi'nó ikon jñà xita naxandá-la Cristo.

K'e nga jè Timoteo tsoháhtako Pablo kò Silas

16 ¹ Pablo, k'e nga ijchò naxandá Derbe kò Listra, ya kisatiikjoò jngoò xita xi kota'yàt'aà-la Cristo xi Timoteo 'mì; nea-la xita judío-né xi mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo. Tanga jè na'èn-la xita griego-né. ² Jñà xita-la Cristo xi títsajna Listra kò Iconio 'nó ndaà kisikíjna Timoteo. ³ Pablo mejèn-la nga jè koahhtako; k'oaá komà-ne nga kisit'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión mé-ne nga ndaà kíjna-ne Timoteo it'aà ts'e xita judío; nga jñà xita xi ya i'nde-la jyeé beè nga na'èn-la Timoteo, xita griego-né. ⁴ Ngats'iì naxandá ñánda jahato, k'oaá kitsò-la nga kàtasíkitasòn kjoakixi xi tsajoóya-ne jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús kò xita jchínga xi títsajna Jerusalén xi otíxoma ya ijiìn naxandá-la Cristo. ⁵ Jñà xita naxandá-la Cristo, isaá 'nó ndaà mokjeiín isa-la; nachrjein nchijòn tímakjìn-ya xita xi nchimokjeiín-la.

K'e nga jè Pablo kisiniñá jngoò-la xita Macedonia

⁶ Jè Inima Tsjeè-la Nainá mìkiì kitsjaà'nde-la Pablo kò xita xi kjihhtako nga 'én-la Cristo kiì síka'bí ján nangui Asia; k'oaá ma-ne nga ya jahatojiìn nangui ñánda 'mì Frigia kò Galacia. ⁷ K'e nga ijchò chrañàt'aà-la nangui Misia mején-la nga ján kjoì nangui Bitinia, tanga jè Inima-la Jesús mìkiì kitsjaà'nde-la. ⁸ Tà jahato Misia, ijchò skanda naxandá Troas. ⁹ Nga jye títsajna Troas, Pablo, k'e nga nitjen, tsatsejèn jngoò-la xita koni tsà nijná tí'biì-la xi nangui Macedonia i'nde-la xi tsasíjna kixi nguixkon Pablo. Tsibítsi'ba-la, kitsò-la: “Nchroboí i nangui Macedonia. Tichját'aà-nájen.” ¹⁰ Pablo, k'e nga jye kijtseè kjoa koi, nitoón tsitsajnandaà-jen nga tsanguì-jen ján nangui Macedonia; k'oaá s'ín kjòchíya-najen nga kixí kjoa nga Nainá tíchja-najen mé-ne nga síka'bí-jen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo ya i'nde jè.

Kós'ín komà nga jè Pablo kò Silas kiì ndayá ya naxandá Filipos

¹¹ K'e nga itjo-najen ya naxandá Troas, kichjoé jngod-jen chitso, tsanguí kixi-jen ya nangui xi kijnajin ndá xi 'mì Samotracia; xi komà inchijòn ijngod k'a tsanguì-jen skanda naxandá Neápolis. ¹² Itjo-najen Neápolis, tsanguí-jen Filipos, jngod naxandá ítjòn ts'e i'nde Macedonia xi 'nó tjoé-la nga'nó it'aà ts'e Roma. Kjin nachrjein tsitsajna-jen ya i'nde jè. ¹³ Jngod nachrjein nikjáya tsanguí jngod-jen i'nde indiì naxandá ñánda tífa jngod xajngá nandá nga k'oas'ín kiniktsjeèn-jen nga tjin jngod i'nde ñánda chjat'aà-la Nainá xita judío. Tsitsajna-jen; kinokjoàko-jen it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jña íchjín xi maxkóya ya i'nde jè. ¹⁴ Ya tijnajin jngod chjoón xi 'mì Lidia xi otjna nikje chjì xi sko kjoàn isén-la; yaá i'nde-la ñánda 'mì Tiatira; ndaà beèxkón Nainá; jè Nainá kiskix'ajin kjohítsjeèn-la nga ndaà tí'nchré koni s'ín tíchja Pablo. ¹⁵ Komà bautizar Lidia kò ngats'iì xita ni'ya-la; xi komà iskan tsibísi'ba-najen kitsò:

—Jñò tsà kixí kjoa nga mokjeiín-nò nga 'an, ndaà mokjeiín-na it'aà ts'e Nainá, tíkjiaán ni'ya-na, ya sikjáyaá.

Ngajen kjo'nó tsitsajna-jen.

¹⁶ Jngod nachrjein k'e nga titsahonguí-jen i'nde ñánda nokjoat'aà-lajen Nainá, kisatìkjoò jngod-jen tsòti chi'nda xi inima ch'o-la neí tíjin inima-la; maà-la bíndaà nga kot'aàsòn xita. Jña nei-la tsòti jè, ndaà jchán síkijne ton nga koi xá s'ín. ¹⁷ Tsòti jè, kiitjingui-najen; 'nó chja tjingui-najen, nga tsò:

—Xita koi, chi'nda-la Nainá-né xi 'nó jeya tjna; tijnà-ne xi bénojmi-nò ndiyá xi kitjokàjin-nò kjo'in.

¹⁸ Jè tsòti, kjin nachrjein k'oas'ín kitsò-najen. Pablo chaán kòjti-la, kisikátjifaya'a; kiichja-la jè tjo neí xi tíjin inima-la. Kitsò-la:

—It'aà ts'e Jesucristo, k'oaá xan-lè, tìtjokàjin inima-la tsòti jè.

Tik'eé-ne kjòndaà-ne.

¹⁹ Jña nei-la, k'e nga kijtseè nga kitjaàxin-la kjoa xi ma-la, nga mì ti kiì kisikijne-ne ton, kitsobà'nó Pablo kò Silas, kiiko nguixkon xitaxá.

²⁰ Chinchá osen ñánda títsajna xitaxá, kitsò:

—Jña xita koi xi xita judío, fi kátsji kjosì i naxandá-ná. ²¹ Kjotíxoma xi okóya mikì ndaà tjin, mikì tí'nde-ná nga chjoé, mikì k'oas'ín s'eén, koií kjoa-la nga xita Roma-ná jña.

²² Ngats'iì xita naxandá saà kondra kiì-la jè Pablo kò Silas; jña xitaxá kitsjaà okixi nga tsatejndajno nikje-la, ijkjoàn tsajá-la. ²³ K'e nga jye 'nó

tsajá-la, ingajò, kiskinìs'en ndayá; ikjoàn kitsjaà-la okixi jè xita xi síkinda ndayá nga ndaà kàtasíkinda xita koi. ²⁴ Jè xita xi síkinda ndayá, k'e nga kits'iì-la okixi, yaá chinchá iya ñánda isa 'ñó tjín. Tsibít'aà'ñó ndsoko it'aà yá ts'e ndayá.

²⁵ K'e nga jye ijchò osen nitjen, jè Pablo kò Silas, nchichjat'aà-la Nainá kò nchiseè-la; jñà xita xi i'nga xi tikoà kjo'in títsajna, tà nchi'nchré-la.

²⁶ Tik'e-ne tà nitóón j'iì jngoò ch'ón xi 'ñó jchán ts'a. Jñà xotjoa-la ndayá kitáx'a, tikoà jñà na'ñó kichá cadena xi tjít'aà 'ñó-ne xita xi títsajna ndayá, jngoò k'a kitjájnda'ñó. ²⁷ Jè xita xi síkinda ndayá, k'e nga jaá-la, kijtseè nga tix'á yije xotjoa-la ndayá. Kisikítsjeèn, maá-la tsà jyeé tsanga yije xita xi títsajna kjo'in. Kiskoé jngoò kichá ndojò nga mejèn-la sìik'en yijo-la. ²⁸ Jè Pablo, k'e nga kijtseè, nitóón 'ñó kiichja-la kitsò-la:

—Kì k'oaa níkoji yijo-lè; íí títsajna yije-jen.

²⁹ Jè xita xi síkinda ndayá kisijé jngoò ni'ín nga kjòhiseèn-ya ndayá; chiba-la tíhotsé-né k'e nga jahas'en cuarto ñánda títsajna Pablo kò Silas; ikjoàn kisikatjen yijo-la ya ingui ndsoko. ³⁰ Ikjoàn tsachrje-ne ndayá Pablo kò Silas; kiskònangui-la, kitsò-la:

—Na'èn, ¿mé xi s'iaàn nga kitjokàjñà kjo'in?

³¹ Pablo kò Silas kitsò-la:

—Kàtakjeiín-lè it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo mé-ne nga kítjokàjñò kjo'in ngaji kò ngats'iì xita ni'ya-lè.

³² K'eé tsibénojmi-la 'én-la Na'èn-ná ngats'iì xita xi ya títsajna ni'ya-la.

³³ Tijè-ne nitjen jè, jè xita xi síkinda ndayá, tsanjno ñánda kitii-la Pablo kò Silas; xita jè tikoà komà bautizar kóhotjín xita xi ya títsajna ni'ya-la.

³⁴ Nga jye komà iskan, kiiko ni'ya-la nga tsakjèn kjoò kóhotjín xita ni'ya-la xi nguì tà kjotsja nga jye kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá.

³⁵ Nga komà inchiòn, jñà xitaxá kisikasén policía-la nga kisikasén-la okixi jè xi síkinda ndayá nga tà k'oas'ín kàtitjo-ne Pablo kò Silas. ³⁶ Jè xita xi síkinda ndayá kisikí'nchré Pablo kitsò-la:

—Jñà xitaxá, jyeé kàtsjá-na okixi nga ma kitjondeí-nò. Ndaà tanguí-nò.

³⁷ Tanga jè Pablo kitsò:

—Ngajen xita Roma-nájen. [Mikiì tjí'nde nga taxki siko-najen.] Tanga kis'eé-najen yá nga nguixkon naxandá k'e nga skanda tikj'eé 'ya-la mé jé xi tjín-najen; tanga i'ndeí mejèn-la nga tà kjoa chijé kochrje-najen ndayá; jñà kàtjanchrobá sobà nga kàtachrje-najen.

³⁸ Jñà policía, k'oaa s'ín kiì kénojmi-la jñà xitaxá koni s'ín kitsò Pablo. K'e nga kiì'nchré jñà xitaxá nga jè Pablo kò Silas nga xita Roma, sí

ndaà kitsakjòn. ³⁹ K'ée nìton kiì nga tsachrje-ne ndayá Pablo kò Silas; ìkjoàn tsibítsi'ba-la kjoa xi komàt'in; kitsò-la nga ta kjondaà kàtitjojiìn naxandá. ⁴⁰ Pablo kò Silas, k'è nga jye itjo-ne ndayá, kiì ni'ya-la chjoòn xi 'mì Lidia. Yaá tsohóko nojmí xíkjín xi ngàsòn mokjeíin-la it'aà ts'e Cristo nga 'nó kàt'ee-la ikon; ìkjoàn kiì-ne.

K'è nga kisakò kjoasiì ján Tesalónica

17 ¹ Jahato Anfípolis kò Apolonia, ijchò Tesalónica ya naxandá ñánda tjin jngod ni'ya ingo sinagoga xi ts'e xita judío. ² Jè Pablo, koni s'ín kjit'aà, jahas'en jè ni'ya ingo sinagoga; jàn nachrjein nìkjáya tsajoóya-ne nga kiskoòta'ya Xojon-la Nainá. ³ K'oaá s'ín tsibénojmí-la nga jè Cristo k'oaá s'ín tjinè-la nga kiyá tikoáa jaáyaá-la it'aà ts'e kjoabiyaà. Kitsò-la:

— Jesús xi 'an tibenojmí-nò, jé-né xi Cristo [xi xó k'oas'ín tjinè-la nga kjoíí].

⁴ Tjin i'nga xita judío xi kòkjeíin-la; yaá tsoháhtako Pablo kò Silas. Tikoáa kjin íchjín ítjòn kòkjeíin-la kò xita griego xi beèxkón Nainá.

⁵ Tanga jñà xita judío xi mìkiì mokjeíin-la, kjòchinikèè Pablo kò Silas.

Tsibíxkóya xita ts'eè xi tà jyò tjíma; tsibíts'ia kjoasiì ya naxandá; kiì kjaán-t'aà ni'ya-la xita xi 'mì Jasón nga tsohótsji Pablo kò Silas nga mejèn-la siikíjna osen nga nguixkon naxandá. ⁶ Tanga mìkiì kisakò-la ñánda tjna Pablo kò Silas; kjo'ñó komà-la nga tsachrje ni'ya jè Jasón kò i'nga xita-la Cristo xi ya títsajna nga kiiko nguixkon xitaxá; 'nó kiichja kitsò:

— Jñà xita koi xi síkíts'ón xita xi tjin nga tíjtsa isò'nde; jyeé j'i i'nde tsaján. ⁷ Ngats'iì xita koi, jè Jasón kitsjaà'nde-la ni'ya-la. Saà kondraá fi-la kjotíxoma-la César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma; k'oaá tsò nga tjin ijngod xitaxá ítjòn xi Jesús 'mì.

⁸ Jñà xitaxá kò xita naxandá, k'è nga kiì'nchré 'én koi, kòjtíi-la.

⁹ Jè Jasón kò xita xi i'nga tsibíchjítjì yijo-la it'aà ts'e xitaxá nga komà tsibítsajnandeíí-ne.

K'è nga tsibítsajna naxandá Berea Pablo kò Silas

¹⁰ K'è nga jye kòjñò, jñà xita-la Cristo nitoón kisikasén jè Pablo kò Silas skanda ján naxandá Berea. K'è nga ijchò i'nde jè jahas'en ni'ya ingo sinagoga ts'e xita judío. ¹¹ Jñà xita xi títsajna Berea, isaá ndaà tjin

kjohítsjeèn-là mì k'oaà-ne koni xi títsajna ya Tesalónica; isaá nìton kòkjeíin-là 'én-là Nainá kò nàchrjein inchiòn tsibíxkejiìn Xojon-là Nainá nga mejèn-là skoe tsà kixí kjoa koni tsò 'én xi okóya Pablo. ¹² Kjin xita judío kòkjeíin-là tíkoa kjin íchjín ítjòn kò xita x'in kòkjeíin-là xi xita griego. ¹³ Jñà xita judío xi títsajna Tesalónica, k'e nga kiì'nchré nga jè Pablo kò Silas ya títsajna Berea, nga 'én-là Nainá nchibénojmí, kiì ya naxandá jè nga kiì kinchá'a xita mé-ne nga kisakò-ne kjoasiì. ¹⁴ Jñà xita-là Cristo, nitoón kisikasén Pablo ján indiì ndáchikon; tà jè Silas kò Timoteo tsibítsajna ya Berea. ¹⁵ Jñà xita xi tsobáhihtako Pablo nga kiì kinì indiaà, kiìkò skanda Atenas. K'e nga jye j'ù-ne xita koi, 'ya-là okixi Silas kò Timoteo nga nitoón kjitjingui-là Pablo.

Kó tsò 'én xi kiichja Pablo k'e nga tsibìjna ján Atenas

¹⁶ Pablo, k'e nga tíjna naxandá Atenas nga tíkoña-là Silas kò Timoteo, 'ñó baá komà-là nga kijtseè nga ya naxandá jè, 'ñó kjin xkósòn beèxkón. ¹⁷ Ya ni'ya ingo sinagoga tsajoókjoðkò xita judío kò xi taxki xita xi beèxkón Nainá; nàchrjein inchiòn tsohóko ngats'ùì xita xi bixoña ya nditsin. ¹⁸ Nàchrjein koi tjín i'nga xita xi tsakóya kjohítsjeèn ts'e xita epicúreo kò xita estoicos nga tsajoókjoð Pablo. Tjín i'nga xi tsò:

—¿Kó tsòya-ne 'én xi chjaya, nga siì s'ín nga chja?

Tíkoáá tjín i'nga xi tsò:

—K'oaá ma-ná, kj'eíí-la nainá tíhokóya.

Koií k'oas'ín kitsò-ne nga jè Pablo, jè tìbénojmí 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Jesús nga jaáya-là it'aà ts'e kjoabiyaà. ¹⁹ K'eé kiìkò jngoð i'nde ñánda 'mì Areópago. Kiskònangui-là kitsò-là:

—¿A komaá isa ndaà kénojmí-nájen jè kjotíxoma xitse xi ngaji okoðyi? ²⁰ 'Ñó kj'eíí tsò. Mejèn-najen nga jcha-jen kó tsòya-ne.

²¹ Koií okitsò-ne nga jñà xita Atenas kò xita xi xìn nangui-là xi ya títsajna, tà jè xi mejèn-là nga skoe kò koma kjoóya-ne ngats'ùì kjoa xitse.

²² Pablo, tsasíjna kixi nga jngoð osen-là i'nde Areópago, kitsò:

—Ngats'ioð xi i i'nde-nò Atenas, k'oaá s'ín tibexkon-nò; 'ñó ndaà yaxkón jñà xi nainá 'mì-là. ²³ K'e nga jáhatoaà jñà ingo ñánda bixoñaà, kijtseè jngoàà ingo ñánda tjít'aà 'én xi tsò: “Nainá xi mikiì yaxkon-là.” Jè xi jñò yaxkón, nas'ín mì kì yaxkon, tijè-ne xi 'an benojmí-nò.

²⁴ Jè Nainá xi tsibíndaà isò'nde, ngats'ùì tsojmi xi tjín nga títsa isò'nde, jè xi nei-là ngajmiì kò nangui; mìtsà ya tíjnaya ingo xi tsja

xita bındaà-ne. ²⁵ Tikoáá, nímé xi mochjeén-la it'aà tsaján. Ta saá jè tískíjnakon-ná, tsjá-ná tjo xi chjoaán, tsjá-ná ngats'iì xi mochjeén-ná.

²⁶ Nainá, jngoò xita kisikjeén nga tsibındaà ngats'iì xita xi tjin nga tíjtsa isò'nde; kiskoòsòn-la kótjín nàchrjein kítsajna ko ñánda kítsajna, ²⁷ mé-ne nga kátátsji-ne Nainá, nas'ín k'oas'ín kátas'ín koni jngoò xita xi mìkiì tsejèn-la nga ótsjijno ótsjit'aà nangui. Tanga Nainá, mìtsà kjiin tíjna; chraña tíjnat'aà-ná. ²⁸ Koni s'ín kitsò jngoò xita tsajòn xi ñó chjine: “Jña, ki'ndí-la Nainá 'mì-ná.” Kixí kjoa, nga jè tsjá-ná nga titsajnakoaán nga nìkjaníyá nga titsajnasoaán isò'nde. ²⁹ Tsà kixi kjoa nga ki'ndí-la Nainá 'mì-ná, mì k'oas'ín síkítsjeén nga Nainá jña isén xi kicha oro xi kicha plata ko xi ndajo xi xita bındaà-ne tsja koni s'ín tjin kjohítsjeèn-la. ³⁰ Nga sa ítjòn Nainá kitsjaà'nde-né nga tíjñò-la xita. Tanga i'ndeì, k'oáá s'ín tsjá okixi nga tíjtsa isò'nde nga jña xita kátasíkájno jé-la nga mì tí jé kohótsji-ne. ³¹ Nainá jye tsibíjna jngoò nàchrjein nga kixi koìndaàjiiin ngats'iì xita isò'nde. Jaàjiiin jngoò xita xi kitsjaà-la okixi nga jè koma xitaxá xi koìndaàjiiin-la ngats'iì xita. Ko k'oáá s'ín tsakó nga kixi kjoa k'e nga kisikjaáya-la it'aà ts'e kjoa biyaà.

³² K'e nga kiì'nchré-la kjoa ts'e nga faáya-la mik'en it'aà ts'e kjoa biyaà, tjin i'nga xita xi tà tsijnò'nga-né ko tjin i'nga xi kitsò:

—Jña kjoa koi, kj'eí nàchrjein kiná'ya-jen.

³³ Pablo, k'eé itjojiin-la. ³⁴ Tanga tjin i'nga xita xi ya títsajna nga kòkjeíin-la: jngoò xita xi 'mì Dionisio xi ya chja-ne ts'e xita xi títsajnajtjin xi 'mì Areópago; tikoá jngoò chjoón xi 'mì Dámaris, ko xita xi kj'eí isa.

K'e nga kisixá Pablo ya Corinto

18 ¹ K'e nga jye komà iskan, Pablo itjojiin Atenas, kiì Corinto. ² Yaá kiskaàkjoò jña xita judío xi 'mì Aquila ko chjoón-la xi 'mì Priscila. Ján nangui-la ñánda 'mì Ponto. Sà tà k'leé j'iì-ne nangui Italia koí kjoa-la nga jè Claudio xi xita skò-la tsachrje kjotixoma nga ngats'iì xita judío kitjokàjiiin naxandá ítjòn xi 'mì Roma. Pablo kiikon jña xita koi. ³ Jña xita koi, tikoáá koí xá s'ín jè xá xi s'ín Pablo nga ni'ya nikje bındaà. Yaá tsibìjnako nga kisixákjoò. ⁴ Nga jiin jiin nàchrjein, k'e nga nàchrjein nìkjáya, Pablo fi ya ni'ya ingo sinagoga nga fi káko jña xita judío ko xi mìtsà xita judío nga kàtakjeíin-la.

⁵ K'e nga j'iì-ne Macedonia, jè Silas ko Timoteo, jè Pablo nguì koí xá kis'iin nga tsibénojmi-la 'én-la Nainá jña xita judío. Kitsò-la nga jè Jesús, jè xi Cristo [xi xó kinikasén-ne]. ⁶ Tanga jña xita judío, tà kondraá kiì-la

Pablo koa kiichjajno-la; k'oaá s'ín komà-ne jè Pablo tsibítsajne nikje-la xi kondra ts'e xita koi, [jè kjoa xi okó nga kjo'in s'e-la it'aà ts'e Nainá], kitsò-la:

—Jé tsajòn-nó tsà mìkìlì mokjeíin-nò; 'an jye kisìkitasoàn nga tsibenojmí-nò 'én. I'nde, jñà tífikenojmí-la jñà xi mitsà xita judío.

⁷ Pablo, itjo ni'ya ingo sinagoga; kii jngodò ni'ya-la xita xi ya chrañàt'aà tìjna xi 'mì Ticio Justo xi ndaà beèxkón Nainá. ⁸ Crispo, jè xi xita ítjòn-la ni'ya ingo sinagoga, kòkjeíin-la 'én-la Nainá, ngats'iì xi xita ni'ya-la; tìkoaá kjìn xita Corinto xi kii'nchré 'én xi tsakóya Pablo kòkjeíin-la, ikjoàn komà bautizar. ⁹ Jngodò nitjen jè Pablo, k'oaá komà-la koni tsà nijñá kits'iì-la; Na'èn-ná kiichja-la, kitsò-la:

—Kì jyò bijni, ko kì tsakjoòd-jèn, tinókjoa-né. ¹⁰ Mì yá xita kó siko-lè, 'aán tijnako-lè; i'nde jè, kjìn ma xi xita ts'an ma.

¹¹ Pablo, jngodò nó osen tsibìjna Corinto nga tsakóya 'én-la Nainá.

¹² K'e nga xitaxá gobernador tsibìjna jè xi 'mì Galión ya i'nde Acaya, jñà xita judío tsajoóya-ne nga kitsobà'nó Pablo; kiiko ni'ya osen mé-ne nga kisindaàjiin-la. ¹³ Kitsò-la jè xitaxá xi gobernador tìjna:

—Xita jè naxandá tìbinchá'a nga kj'eíi s'ín beèxkón Nainá; mì k'oaá s'ín koni s'ín tìjn kjotíxoma ts'e Roma.

¹⁴ K'e nga mejèn kiichja Pablo, jè Galión kitsò-la xita judío:

—Tsà jngodò kjoa xi tse tìjn ko 'in tìjn, tìjnè-la nga 'an kíndaàjñàà; ¹⁵ tanga tà 'én-né, tà kjotíxoma tsajòn-nò; tà jñò tindaàjñòd; 'an mìkìlì skongájñàà kjoa koi.

¹⁶ Ikjoàn tsachrje ni'ya osen. ¹⁷ Ngats'iì xita griego kitsobà'nó jè xita ítjòn ts'e ni'ya ingo sinagoga, jè xi 'mì Sóstenes. Kiskaàn-ko ya ni'ya osen nga nguixkon xitaxá. Tanga jè xitaxá Galión, mìkìlì kisìs'in-la.

Kii s'ín kii ijngodò k'a-ne Pablo ya Antioquia

¹⁸ Pablo, kjìn nàchrjein tsibìjna isa ya Corinto. Iskan kisihixat'aà jñà xita 'ndse, kii-ne Siria. Tsobáhihtako Priscila ko Aquila. Ya Cencrea tsibìjno-la skò koni jngodò chiba xi okó nga jye kisìkitasòn koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá. ¹⁹ K'e nga ijchò Éfeso, yaá tsibítsajna Priscila ko Aquila. Pablo, ján kii ni'ya ingo sinagoga nga tsajoókjoè jñà xita judío xi ya bixoña. ²⁰ Jñà xita koi tsibítsi'ba-la Pablo nga isa kjìn nàchrjein kàtijnako, tanga Pablo, mìkìlì kòkjeíin-la. ²¹ Kisihixat'aà xita xíkjín kitsò-la:

—Tsà Nainá mejèn-la, iskan kjoikon ijngodò k'a-nò.

Ikjoàn tsibijnaya chitso nga kiì. ²² K'e nga ijchò Cesarea, kiì ján Jerusalén nga kisihixat'aà xita naxandá-la Cristo. Ikjoàn kiì skanda Antioquia. ²³ Kjin naxrjein tsibijna Antioquia; iskan kiì kóhokji i'nde Galacia ko Frigia. Kisì'nó ikon ngats'iì xita xi kota'yàt'aà-la Cristo.

K'e nga kiichjaya Apolos ya Éfeso

²⁴ Ya Éfeso ijchò jngodò xita judío xi 'mì Apolos xi ján i'nde-la Alejandría, jngodò xita xi 'nó ndaà ma-la chjaya. Ndaà tíjiin-la it'aà ts'e Xojon-la Nainá. ²⁵ Jè Apolos, xó kiskoòta'yà-ne ndiyá-la Nainá; 'nó tsja beè-la inima-la nga nguì kixí chjaya tikoáá tsakóya it'aà ts'e Jesús; jé kjoa ts'e bautismo nas'ín tà jè tíjiin-la ts'e Juan. ²⁶ Apolos, 'nó tjín ikon nga kiichja ya ni'ya ingo sinagoga. K'e nga kiì'nchré jè Priscila ko Aquila, it'aà xìn kiiko nga isa kixi tsakóya-la ndiyá-la Nainá. ²⁷ Apolos, k'e nga kjòmejèn-la kiì ján i'nde Acaya, ngats'iì xita-la Cristo kisì'nó ikon nga komà kiì. Ikjoàn kiskì jngodò-la xojon jñà xita xi kota'yàt'aà-la Cristo xi títsajna ján i'nde Acaya nga skoétjò jè Apolos k'e nga kijchò. K'e nga ijchò Acaya, 'nó ndaà tsasìko jñà xita xi kitsjaà-la kjondaà Nainá nga kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo. ²⁸ Apolos, 'nó ndaà tsajoókjoò jñà xita judío ya nguixkon naxandá nga kisikítsajnajyò nga it'aà ts'e Xojon-la Nainá, nguì ndaà tsakó-la nga jè Jesús, jè xi Cristo [xi xó kinikasén-ne].

K'e nga ijchò naxandá Éfeso jè Pablo

19 ¹ K'e nga tákó ya tíjna Apolos ya naxandá Corinto, jè Pablo, kjin i'nde jahatojiin xi nindoò choòn nga ijchò Éfeso. Yaá kiskaàjiin i'nga xita xi kota'yàt'aà-la Cristo. ² Kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A kitjoé-nò Inima Tsjeè-la Nainá k'e nga kòkjeiín-nò it'aà ts'e Cristo? Jñà xita koi kitsò:

—Ngajen mikì tíjiin-najen tsà tjín Inima Tsjeè-la Nainá.

³ Pablo kitsò-la:

—¿Kó s'ín komà bautizar?

Jñà xita koi kitsò:

—It'aà ts'eé bautismo-la Juan komà-jen.

⁴ Pablo kitsò:

—Kixí kjoa. Juan, kis'iin bautizar xita xi kisikájno jé-la nga mì tí jé kohótsji-ne, tanga k'oaá s'ín kitsò-la xita naxandá nga kàtakjeiín-la it'aà ts'e Jesús, jè xita xi iskan kjoí.

⁵ K'e nga jye kiì'nchré 'én koi, ikjoàn komà bautizar it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ⁶ Pablo, k'e nga jye tsohósòn-la tsja, jñà xita koi jahas'en-jiin inima-la Inima Tsjeè-la Nainá, ikjoàn kiichja 'én xi kje'íí tsò tikoá kiichjaya ngajo-la Nainá. ⁷ Ngats'iì xita koi, tejò ma xi xita x'in.

⁸ Pablo, jàn sá tsibìjna Éfeso nga xki xòhoto fi ya ni'ya ingo sinagoga; mìkiì tsakjón nga bénojmíya, 'ñó kiichjako xita nga kàtakjeín-la kós'ín otíxoma Nainá. ⁹ Tanga tjín i'nga xita xi kisitájaajiin inima-la, mìkiì kòkjeín-la koni s'ín tíhokóya Pablo. Ch'oo kiichja nga nguixkon xita it'aà ts'e ndiyá xitse-la Cristo. Pablo, k'eé tsasit'aà xìn; kiìko yije xita xi kota'yàt'aà-la Cristo. Yaá kiìko jngod ni'ya escuela ñánda okóya xita xi 'mì Tirano. Yaá tsajoóya-ne nga nachrjein nchijòn. ¹⁰ Pablo, jò nó tsibìjna nga tsakóya-la xita. K'oaá s'ín komà nga kiì'nchré 'én ndaà-la Na'èn-ná Jesucristo ngats'iì xita judío ko xi mìtsà xita judío xi títsajna naxandá ts'e nangui Asia. ¹¹ Nainá, tseé kjoxkón kis'iin nga jè kisikjeén Pablo. ¹² Skanda jè pahìto-la ko nikje xi síkjeén Pablo f'iikjaá xita nga fiko-la xita xi xk'én. K'e nga jye síko jñà nikje, mandaà-ne ch'in xi tjín-la; tikoáá bitjokàjiin-ne inima ch'o-la neíí xi tjiin inima-la.

¹³ Tjín i'nga xita judío xi xki xi ján naxandá tjíma nga ochrjekàjiin inima-la xita xi inima ch'o-la neíí tjiin inima-la. Mejèn-la k'oa tís'ín siikaxki 'ín-la Jesús nga koxkiì-la xita. Tsò-la jè neíí:

—It'aà ts'e Jesús xi jè Pablo okóya otiixoma-lè nga titjokàjiin inima-la xita koi!

¹⁴ Jngod xita judío xi 'mì Esceva xi xita sko-la no'miì, k'oaá s'ín mejèn kis'iin ixti-la xi itod ma-ne. ¹⁵ Tanga jè xita neíí, jngod k'a kiichja-la kitsò-la:

—'An bexkon-ná Jesús, tikoáá bexkon-ná Pablo; tanga jñò, ¿yá xita-nò?

¹⁶ Jè xita xi inima ch'o-la neíí tjiin inima-la kiskaàn-ko jñà ixti koi; kitsjoònè kitsjoòfe; kisikijne-la nga itod ixti. Itjo ni'ya, ikjoàn tsanga nga laká kjoàn koi kjoa-la nga 'ñó kisiki'on. ¹⁷ Ngats'iì xita judío ko xi mìtsà xita judío xi tjín ján naxandá Éfeso, kiì'nchré kjoa xi komà; tà kitsakjòn-né. Ísaá 'ñó ndaà kijtseèxkón Na'èn-ná Jesucristo.

¹⁸ Kjin xita xi jye mokjeín-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, j'iì kénajmí nga nguixkon xita nga ch'o tjín xá xi kis'iin nga sa ítjòn.

¹⁹ Tikoáá kjin ma xita tj'e j'iiko yije libro xi kisikjeén nga tisa ítjòn nga tsaká. Chinchájiin ni'ín nga kitii nga nguixkon yije xita. K'e nga komà kindá jè chjí-la libro xi kitì, icháte jmii ton plata tjín-ne chjí-la. ²⁰ K'oaá s'ín komà-ne nga 'ñó tsangasòn 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo; tseé nga'ñó kis'e-la.

²¹ K'e nga jye jyehet'aà kjoa koi, Pablo kisikítsjeèn nga ján kjoì Jerusalén, kjoahato nangui Macedonia ko Acaya. K'oaá s'ín kisikítsjeèn nga tikoá mochjeén-né nga ján kjoì naxandá Roma. ²² K'eé kisikasén ingajò xita xi síchját'aà-la ján nangui Macedonia, jè Timoteo ko Erasto; ko jè Pablo, yaá tsibijna chiba nachrjein isa ya nangui Asia.

Mé kjoa-ne nga kjoasiì kis'e ya naxandá Éfeso

²³ Jñà nachrjein koi, 'nó tse kjoasiì kis'e ya Éfeso, koií kjoa-la Ndiyá xitse-la Cristo. ²⁴ Jngoò xita xi 'mì Demetrio xi síxáko kicha plata, bíndaà xkòsòn-la ts'e ingo-la Diana. Ngats'iì xita xi síxáko 'nó ndaà síkijne ton. ²⁵ Tsibíxkóya ngats'iì xita-la xi síxáko ko xita xi kj'eíí xi tikoá koi xá s'ín, kitsò-la:

—Ngats'ioò jñò, 'ya-nò nga jè xá koi, bijne-ná ton. ²⁶ Tanga tikoáá titsa'ya-nò, ko titsana'ya-nò nga jè xita xi 'mì Pablo, k'oaá s'ín binchá'a yije xita nga mì xó tsà nainá xi tsja xita sindaà-ne. Kjin ma-ne xi jye jahatjiya-la, mìtsà ta i Éfeso, kóhokji jngoò itjandiì nangui Asia. ²⁷ Jè kjoa koi, mìkiì ndaà tjin. Mìtsà tà koi kjoa-la nga chija xá xi 'nè. Tikoáá tjin-la kjoskon tsà chija ingo-la nainá xi 'mì Diana, jè xi 'nó 'nga tíjna nga mì ti kiì skoexkón-ne xita; ko yaá chija kjoajeya-la; mìtsà tà i Asia nga yaxkón, tíjtsaá isò'nde.

²⁸ Jñà xita, k'e nga kiì'nchré 'én koi, 'nó kòjti-la, ikjoàn 'nó kiichja nga kitsò:

—i'Nga kàtìjna Diana ts'e naxandá Éfeso!

²⁹ Kóhokji naxandá kis'e kjoasiì; kitsobà'nó jè xi 'mì Gayo ko Aristarco. Ingajò xita koi, yaá kjihjtao Pablo; ján i'nde-la nangui Macedonia. Fàhatjen fàhania, kiiko ni'ya teatro ñánda bixoña xita naxandá. ³⁰ Pablo, mejèn jahas'en tjingui-la ni'ya nga kichjajiin-la xita naxandá tanga jñà xita xi kota'yàt'aà-la Cristo mìkiì kitsjaà'nde-la. ³¹ Tikoáá yaá títsajna i'nga xita xi xá tjin-la ts'e nangui Asia xi amigo ts'e Pablo. Kisikasén-la 'én nga mì ya kjoas'en-jijn ya ni'ya teatro. ³² Ya ni'ya teatro ñánda chixoña xita, mìkiì 'ya-la mé kjoa xi tjin. Xki xi ján chja, kaj'eíí kaj'eíí tsò nga jngoò ijngoò. Ísaá kjin ma-ne xi mìkiì tíjijn-la mé kjoa xi tjin i'nde jè. ³³ Jñà xita judío tsasíjna osen Alejandro nga kisikíchja. Jè Alejandro, k'eé kiskímiitjen tsja nga kisikítsajnajyò xita. Mejèn-la nga kosiko xita judío. ³⁴ Jñà xita, k'e nga kijtseèxkon Alejandro nga xita judío, ngats'iì, 'nó kiichja nga ta jngoò jtaá kiichja, kitsò:

—i'Nga kàtìjna Diana ts'e naxandá Éfeso!

Koni jò-la hora kiichja nga okitsò. ³⁵ Jè xita xi tjin-la secretario ts'e naxandá, k'e nga jye kisikítsajnajyò xita naxandá kitsò-la:

—Ngats'ioè xi xita Éfeso 'mì-nò, 'ya-nò nga ngats'iì xita xi tjin nga tíjtsa isò'nde beè-né nga i naxandá Éfeso tjin-la kinda ingo-la ko xkòsòn-la xi nea-ná Diana xi 'ñó 'nga tíjna xi ngajmiì j'iì-ne. ³⁶ Nijngòè xi koma kájna'ma kjoa koi. Mochjeén-né nga mì taxki s'een; ítjòn tikítsjeèn. ³⁷ Jñà xita xi jñò kòf'ikòè ijndé, nì mé kjoa xi kòhòtsji it'aà ts'e ingo; tikoáá mìtsà jè nea-ná Diana kàchjajno-la. ³⁸ Tsà jè Demetrio ko xita xi síxáko, tsà mé kjoa xi tjin-la ko xita xi kj'eíí, tjin xitaxá xi ma-la bíndaàjiin, koa tjin ni'ya osen ñánda sindaàjiin mé-ne nga koma kinchako-ne yijo-la. ³⁹ Jñò, tsà mé xi mejèn-isa-nò, kàtasijna jngoè junta ts'e xita naxandá xi kixi tjin nga kàtasindaàjiin koni s'ín tíchja kjotíxoma. ⁴⁰ Jè kjoa xi kòma i'ndeí, tjin-la kjoskon tsà jè xitaxá ítjòn ts'e Roma kichja'nchré-ná nga kjosìi tsitábinchaátsjiaá. ¿Mé kinda xi k'oiáá?

⁴¹ K'e nga jye okitsò xita jè, kiì yije-ne ni'ya-la xita.

K'e nga kiì Pablo ya nangui Macedonia ko Grecia

20 ¹ K'e nga jye kisikjoàn-la kjoasiì, Pablo tsibíxkóya yije xita xi kota'yàt'aà-la Cristo nga kitsjaà-la 'én xi ndaà tsò nga kisi'ñójiin ikon. Ikjoàn, kisihixat'aà xíkjin nga kiì ján nangui Macedonia. ² Koni s'ín tsajmeè nga kiì, jahato ngats'iì naxandá nga ndaà kisi'ñójiin ikon jñà xita-la Cristo; ijchò skanda Grecia. ³ Pablo, jàn sá tsibijna Grecia. K'e nga jye tñbjnandaà nga skoé jngoè chitso nga jye tífi ján Siria, kisijiin-la nga jñà xita judío, k'oaá s'ín tíndaà-la nga mejèn-la sikk'en; kisikátji-ne, ndiyá Macedonia kiì ijngoè k'a-ne. ⁴ Tsobáhijtakò jè Sópater xi Berea i'nde-la, ti-la ma Pirro; jè Aristarco ko Segundo xi Tesalónica i'nde-la; Gayo xi Derbe i'nde-la; ko Timoteo; tikoáá ya tjiko Tíquico ko Trófimo xi Asia i'nde-la. ⁵ Jñà xita xinguiáá koi, kiì ítjòn-né skanda ján Troas. Yaá kiskodñà-najen. ⁶ K'e nga jye jyehet'aà jñà nachrjein-la s'eí nga bichiaá inchrajín xi tsjin-la na'yo san, tsitsajmaya jngoè-jen chitso ya Filipos; ikjoàn tsanguijiin-ndá-jen; xi komà 'òn nachrjein ijchòtjingui-lajen ján Troas; yaá tsitsajna jngoè xomàna-jen.

K'e nga tsibijna Pablo ján Troas

⁷ Jè nachrjein tahàngo nga tàts'en xomàna chixoña yije-jen nga kinixkoaya-jen inchrajín; jè Pablo 'ñó ndojò kiìko nga tsibénojmíya 'én-la Cristo. Tíchja-né skanda kó nga ijchò osen nitjen, koií kjoa-la

nga komà inchiòn jye tífi-ne. ⁸Ya cuarto xi kijnasòn-'nga ts'e ni'ya ñánda titsajna-jen, kjìn lámpara títi. ⁹Jngoò chíti xi 'mì Eutico tíjnajto ventana-là ni'ya xi jàn piso tjín-là. Koà jè Pablo nga 'ñó ndojò kiiko 'én xi tsibénojmi, jè chíti kisijnafè nga 'ñó nijñá-là. K'e nga jye 'ñó kjinafè, kiskaàngui skanda it'aà nangui. K'e nga kitjámiitjen, jyeé k'en. ¹⁰K'eé inchrobàjen Pablo; kitsobàkjá, kitsò:

—Kì tsakjoòn-jèn, tíjnakon-né.

¹¹Ikjoàn kiì mijìn ìjngoò k'a-ne ya cuarto ñánda titsajna; kisixkoaya inchrajín, koà tsakjèn-ko xíkjin. Ìjngoò k'a tsibíts'ia nga kiichjaya skanda kis'e-là isén. Ikjoàn kii-ne. ¹²Jñà xitá kiiko-ne ni'ya-là jè chíti; jye tíjnakon-ne; k'oaá tjín kjoà xi isa ndaà kjòtsja-là xitá.

K'e nga itjo-ne Pablo ya Troas nga kiì ján Mileto

¹³Ngajen, tsanguí ítjòn-nájen, tsitsajnyaya-jen chitso skanda ján Asón; yaá tsitjaàchjaàjto-jen Pablo; k'oaá kitsò nga ndiyá ndsokoó kii-ne. ¹⁴K'e nga jye ijchò-jen ján Aso, yaá kiskaàkjò-jen Pablo; tsibìjnayako-najen chitso; tsanguí-jen skanda ján Mitilene. ¹⁵Itjo-jen Mitilene. Nga komà inchiòn, tsitjaàjto-jen Quío. Xi ma-ne jò nachrjein ijchò-jen Samos. Yaá Trogilio kinìkjáya-jen. Xi komà jàn nachrjein ijchò-jen Mileto. ¹⁶Jè Pablo, k'oaá s'ín kisìkìtsjeèn nga tà kjoahato kixíí Éfeso; kisixátíya-là yijo-là nga mikiì tsibìjna Asia; jè xi mejèn-là nga isa niton kijchò Jerusalén tsà koi nachrjein-là ya tjina k'e nga kitjo s'ef ts'e Pentecostés.

'Én xi kiichjako Pablo jñà xitá jchínga ts'e naxandá-là Cristo xi titsajna Éfeso

¹⁷Pablo, k'e nga tjina Mileto, kiskinikjaá jñà xitá jchínga xi tjín-là xá ya ijìin naxandá-là Cristo xi titsajna Éfeso. ¹⁸K'e nga ijchò jñà xitá jchínga, kitsò-là:

—Jñò, ndaà tjiìn-nò kós'ín tijnako-nò skanda tjen-ne k'e nga j'iaa i nangui Asia. ¹⁹Nga kjit'aà nachrjein, 'ñó indaàkjòà tìsixá-là Nainá; mì k'oaá kji ndáxkoaàn bixteèn nga otojñàà kjoà koií kjoa-là koni s'ín síko-na jñà xitá judío nga bíchjoà ikon-na. ²⁰'An, mikiì jyò ótjna nga benojmíya-nò ngats'iì kjoà xi mochjeén-nò xi kjondaà tsajòn. Benojmíya-nò ñánda bixoña xitá ko ni'ya-nò. ²¹K'oaá s'ín benojmíya yije-là, ngats'iì xitá judío ko xi mìtsà xitá judío nga kàtasíkajno jé-là nga mì tì jé kohótsji-ne, Nainá kàtjít'aà-là ko kàtakjeiín-là it'aà ts'e Na'èn-ná

Jesucristo. ²² 'I'ndeij, ján tífia Jerusalén; tsejèn ma-na nga jè kjo'ñó tífikò-na Inima Tsjeè-là Nainá. Mikii tíjiin-na mé kjoa xi komat'ian; ²³ ta jè-né nga kijjndà naxandá ñánda bijchoa, jè Inima Tsjeè-là Nainá, k'oaá s'ín bénojmiya-na, k'e nga kijchoa Jerusalén, ndayá kótijna, tse kjo'in siikjiaán. ²⁴ Kjoa ts'e kjo'in, mikii makájno-na nas'ín siik'en-na xita. Jè xi mejèn-na nga ndaà sikitasoàn. Ndaà sikjehet'aà xá xi kitsjaà-na Na'èn-ná Jesucristo nga sika'biá 'én ndaà-là it'aà ts'e kjondaà xi tsjá Nainá.

²⁵ 'I'ndeij, k'oaá xan kixi-nò ngats'ioò jñò xi kiyaxkon-ná nga tsibenojmí-nò kjotíxoma-là Nainá, mì tì kiì jchaxkon-ná. ²⁶ 'I'ndeij, k'oaá xan-nò, tsà mikii mokjeiín-nò it'aà ts'e Jesús, mìtsà 'an tjin-na jé tsà kjo'in s'e-nò. ²⁷ Nga 'an, jyeé tsibenojmí yije-nò kó s'ín tjin kjoa xi tjindaà-là Nainá; nimé xi tsibì'ma-nò. ²⁸ Jñò, tikindaa yijo-nò, tikoa tikindaa naxandá-là Cristo xi jè kisikijne nga kò jní-là. K'oaá s'ín tikindaa koni jngoò paxtò ts'e orrè nga jè xá kitsjaà-nò Inima Tsjeè-là Nainá. ²⁹ 'An, be-ná, k'e nga koma iskan, nga jye kjián, kjoahas'en-jiin-nò xita xi kj'eif koni tsején ts'en xi mejèn-là siikje xita naxandá-là Cristo. ³⁰ Tikoa kitjokajiin xi tì xita tsajòn-nò xi kj'eif kjotíxoma kokòya xi mìtsà kixi kjoa; kjiko xita xi kota'yàt'aà-là Cristo nga skónachan-là. ³¹ Títsajnakon; tikítsjeèn, 'an, jàn nó tsohótijnako-nò kò nachrjein kò nitjen bìxteèn ndáxkoaàn nga tsibenojmíya-nò kós'ín sijchá yijo-nò.

³² 'I'ndeij, ndí 'ndsè, ngats'ioò, tsja Nainá sikítsajnaya-nò. Tikoa sikítsajnajiin-nò 'én-là Nainá it'aà ts'e kjotsjacha xi tjin-là, jè 'én xi koma tsjá-là nga'ñó inima-nò. It'aà ts'e 'én koi tjoé-nò kjotjò ján ngajmii k'e nga tjoé yije-là xita tsjeè-là Nainá. ³³ 'An, nimé xi jaàjiin-na, ni ton, ni nikje xi ts'e xita. ³⁴ Jñò, ndaà tíjiin-nò nga ndsaa kisixá-na nga kisikijne ngats'iì tsojmì xi kinichjeén-jen kò xita xi títsajnako-na. ³⁵ K'oaá s'ín tsakòya-nò, mochjeén-né nga sixá mé-ne nga sichját'aà-lá jñà xita xi 'in títsajna; tikítsjeèn 'én-là Na'èn-ná Jesucristo xi tsò: “Ísaá ndaà machikon-t'in jñà xita xi tsjá mì k'oaà-ne jñà xita xi tjoé-là.”

³⁶ K'e nga jye okitsò, ikjoàn tsasijna-xkó'nchi Pablo, kiichjat'aà-là Nainá kóhotjín xita. ³⁷ Ngats'iì kiskindàya, kitsobàkjá kò kiskine'a Pablo. ³⁸ Jñà xita, tsí 'on komà-là jè 'én xi kitsò Pablo nga mì tì kiì skoexkon-ne xikjín. Kiì kinì indiaà skanda ñánda kijna chitso.

K'e nga kiì Pablo ján Jerusalén

21 ¹ K'e nga jye kinihixat'aà-jen xita xingui-jen, tsitsajnaya-jen chitso; tsanguí kixi-jen naxandá jiin-ndá ñánda 'mì Cos; xi komà

inchijòn ijchò-jen naxandá Rodas, ikjoàn tsanguì-jen skanda naxandá Pátara. ²Ya Pátara síjna ìjngoò chitso xi tífi Fenicia; jè tsitsajna-jen nga tsanguì-jen. ³K'e nga tsitjaàjiìn-ndá-jen, ki'ya-jen nangui jiìn-ndá ts'e Chipre xi kijna ya ngaskón-najen; tanga tsanguí kixi-nájen skanda Siria. Jè chitso, yaá kisasijna indiì ndáchikon Tiro nga yaá chinchá ch'á-la xi 'ya. ⁴Ya Tiro, kiskaàkjoò-jen xita xi kota'yàt'aà-la Cristo, itoò nachrjein tsitsajna-jen. Jñà xita koi kitsò-la Pablo nga mìkii kjoì ján Jerusalén; jè Inima Tsjeè-la Nainá k'oaá s'ín tsibénojmiya-la. ⁵K'e nga jye ijchò jngoò xomàna nga titsajna-jen, ikjoàn itjo ìjngoò k'a-jen. Tsoháhtako yije-najen jñà xita-la Cristo, ko íchjín-la ko ixti-la skanda ján indiì najnchra. Ko yaá indiì ndáchikon chinchaxkó'nchi-jen nga kinokjoat'aà-lajen Nainá. ⁶Ikjoàn kinihixat'aà-jen xita xingui-jen, tsitjaàs'en-jen chitso koa jñà xita koi, kiì-ne ni'ya-la.

⁷Yaá jyehet'aà nga tsitjaàjiìn-ndá-jen nga itjo-najen Tiro skanda ijchò-jen Tolemaida. Yaá kinihixat'aà-jen xita xinguiá it'aà ts'e Cristo; jngoò nachrjein tsitsajna-jen. ⁸K'e nga komà nchijòn, tsanguì-jen ján Cesarea. Ijchò-jen ni'ya-la Felipe, xita xi chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, jè xi taña kitjaàjiìn-ko jñà xita xi itoò ma-ne nga kisixáko naxandá-la Cristo. Yaá kinikjáya-jen ni'ya-la. ⁹Ñijòn ma ixti íchjín xongó-la xi síkjeén Nainá nga chja ngajo-la. ¹⁰Kjìn nachrjein tsitsajna-jen Felipe. Yaá j'iì jngoò xita xi 'mì Agabo xi inchrobà-ne Judea jè xi síkjeén Nainá nga chja ngajo-la. ¹¹K'e nga ijchòkon-najen, kiskoé sincho xi bìjnakjá Pablo. Tsibí'ño tsja ko ndsoko, ikjoàn kitsò:

—K'oaá tsò jè Inima Tsjeè-la Nainá: kiís'ín koiit'aà'ño jñà xita judío ján Jerusalén jè xita nei-la sincho jè; ikjoàn sìngatsja xi mìtsà xita judío.

¹²Ngajen ko xita Cesarea, k'e nga kina'yà-jen 'én koi, tsibìtsi'ba-lajen Pablo nga mìkii kjoì Jerusalén. ¹³Tanga jè Pablo kitsò:

—¿Mé xi ma-nò? ¿Mé-ne chihindáya-nò? Kì nìba-là inima-na. 'An tíjngoò takoàn nga kàtít'aà'ño-na nas'ín kàtasík'en-na xita ján Jerusalén xi kjoa ts'e Na'èn-ná Jesucristo.

¹⁴Mìkii komà kichjaàxin-lajen kjohítsjeèn-la; tà k'oaá ki'mì-lajen:

—K'oaas'ín kàtitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá.

¹⁵Xi komà iskan, tsibìxkó-jen tsojmi-najen, ikjoàn tsanguì-jen Jerusalén. ¹⁶Tsoháhtako i'nga-najen jñà xita-la Cristo xi Cesarea i'nde-la. Kiiko-najen ya ni'ya-la xita xi 'mì Mnasón xi Chipre i'nde-la. Xita jè kjòtseé kota'yàt'aà-la Cristo. Yaá kinikjáyako-jen.

Mé xi komà k'e nga jè Pablo ijchò Jerusalén

¹⁷ K'e nga ijchò-jen Jerusalén, jñà xit̩a-là Cristo xi ya tít̩sajna, tsjaá komà-là nga kiskoét̩jò-najen. ¹⁸ Xi komà inchijòn, tsanguì-jen kò Pablo ni'ya-là Jacobo; yaá tít̩sajna ngats'iì xit̩a jchínga xi otíxoma ijìin naxandá-là Nainá. ¹⁹ Pablo kisihiat'aà xit̩a koi, ikjoàn tsibénojmi yije-là kjoa xi tís'in Nainá it'aà ts'e xit̩a xi mìtsà xit̩a judío nga jè tísíkjeén Pablo xá xi tís'in. ²⁰ K'e nga kii'nchré 'én koi, jeyaá kisikíjna Nainá. Ikjoàn kitsò-là Pablo:

—Ji ndí 'ndsè, tí'ya-né nga jñà xit̩a judío jyeé 'ñó kjin jmiì ma-ne xi mokjeíin-là it'aà ts'e Jesús. Ngats'iì xit̩a koi, 'ñó mejèn-là nga kitasòn kjotíxoma xi Nainá kitsjaà-là Moisés. ²¹ Tanga jye xó kiì'nchré xi it'aà tsiji nga k'oaá xó s'in okoòya-là ngats'iì xit̩a judío xi tít̩sajnajìin ya naxandá-là jñà xi mìtsà xit̩a judío nga mì xó tì kiì sikit̩asòn-ne kjotíxoma-là Moisés; kàtasíchija xó kjotíxoma xi tjin-ná xi xit̩a judío 'mì-ná, tikoá mì xó tì kiì sit'aà chiba-là jñà ndí ixti kjoa ts'e circuncisión. ²² ¿Mé xi s'eén? Kjo'ñó-né kji'nchré xit̩a nga i tijni. ²³ K'oaá s'in t'jin koni s'in 'mì-lèjen; i tít̩sajnajìin ñijòn-najen xit̩a xi sikit̩asòn koni s'in kitsjaà-là tso'ba Nainá nga siitsjeèya yijo-là. ²⁴ Tikoii jñà xit̩a. Titsjeèyi yijo-lè kò xit̩a koi. Tíchjí nga kàtasijno-là tsja sko mé-ne nga skoe-ne xit̩a xi kj'eij nga mìtsà kixi kjoa koni tsò-lè xit̩a. Yaá skoe-ne nga tikoáá ngaji nikit̩asòin kjotíxoma-là Moisés. ²⁵ It'aà ts'e xit̩a xi mìtsà xit̩a judío xi jye mokjeíin-là 'én-là Cristo, jyeé kinikasén-lajen xojon koni s'in kichoòsòn-lajen nga mìkiì skine tsojmì xi xkòsòn sinchát'aà-là; mìkiì skine jní-là cho; tikoáá mìkiì skine yijo-là cho xi mìkiì xíxteèn jní-là k'e nga biyaà; tikoáá kì tì kjoa chijngui sís'in-là.

K'e nga kindobà'ñó Pablo ya ingo ítjòn

²⁶ Xi komà nchijòn, Pablo kiìkò nga ñijòn xit̩a koi. Tañaá kisikit̩asòn kjotíxoma-là xit̩a judío nga kisitsjeèya yijo-là kjoa ts'e jé-là. Ikjoàn kiì ya ñánda tíjna ingo ítjòn nga kisikí'nchré jñà xit̩a mé nachrjein kjoehet'aà nachrjein-là nga nchisítsjeèya yijo-là; ikjoàn koma kjìkò cho xi kjotjò ts'e Nainá nga jngod ìjngod.

²⁷ K'e nga jye kjomeè bijchó itod nachrjein, jñà xit̩a judío xi inchrobà-ne nangui Asia, kijtseèxkon Pablo nga ya tíjna ndítsin ingo ítjòn; chinchá'a ngats'iì xit̩a nga kitsobà'ñó. ²⁸ 'Ñó kiichja, kitsò:

—Ngats'ioð xi xit̩a Israel 'mì-nò, tìchját'aà-nájen! Jè xit̩a jè xi tsó'ba nga kijndà naxandá nga okoòya kjotíxoma xi kondra ts'e naxandá,

kondra ts'e kjotíxoma-la Moisés, ko kondra-la ingo íjtòn. Skanda j'iikoó xita xi mìtsà xita judío xi kisikas'en ya nditsin ingo nga sítjé jè i'nde tsjeè-la Nainá.

²⁹ Xita koi, koií kjoa-la nga k'oas'ín kitsò, k'e nga sa íjtòn kijtseèxkon Pablo ya ijiin naxandá nga taña tímakjoðko jngoð xi mìtsà xita judío xi 'mì Tróximo xi xita Éfeso; k'oaá s'ín kisikítsjeèn tsà tikoáá kiiko-né ya nditsin ingo.

³⁰ Kóhokji naxandá kii'nchré nga kjoasiì kisakò. Niñoón chixoña xita. Kitsobà'ño Pablo; kjo'ño tsachrje ya nditsin ingo; ijoàn tsibíchjoajtò-la xotjoa ingo. ³¹ Jye mejèn nchisik'en tanga niñoón kii'nchré jè xita sko-la soldado ts'e Roma nga kjoasiì kisakò naxandá Jerusalén. ³² Jè xita sko-la soldado, niñoón kiichja i'nga-la soldado xi isa nangui xá tjín-la nga tsibíxkóya soldado-la; ijoàn tsangachikon, kiì nándá tjín kjoasiì. Jñà xita, k'e nga kijtseè soldado, k'eé kitsjeiìn Pablo; mì ti kiì kiskaàn-ko-ne. ³³ K'e nga ijchò xita sko-la soldado, kitsobà'ño Pablo; kitsjaà okixi nga jò na'ño kicha cadena kisit'aà'ño Pablo. Ijoàn kiskònangui yá xita-ne xi 'mì Pablo ko mé xi kis'iin. ³⁴ Jñà xita xi kjin ma-ne, xki xi ján chja; kak'jeiì kak'jeiì tsò nga jngoð i'jngoð. Jè xita sko-la soldado, mìkiì kisakò-la mé kjoa xi komà nga 'ño siì nchis'ín. Kitsjaà-la okixi soldado-la nga kàtjiko Pablo ján cuartel. ³⁵ K'e nga nchifimijìn-jno escalón, jñà soldado tsa'nga Pablo, koií kjoa-la nga jñà xita xi kjin ma-ne xi tjingui-la, 'ño nchimats'en, ³⁶ nga tsò:

—¡Tik'eèn!

Kó kitsò Pablo nga kiichjatjì yijo-la

³⁷ Jè Pablo, k'e nga jye tífahas'en cuartel kiichja-la jè xita sko-la soldado, kitsò-la:

—¿A koma kichjàko jngoð tjò-lè?

Jè xita sko-la soldado kitsò:

—¿A maá-lè nokjoì 'én griego? ³⁸ ¿A mìtsà ngaji xi xita Egipto i'nde-lè xi tsibíts'ii kjoasiì kò jngoð kò jò nó nga kiikoji ñijòn jmiì xita kjoasiì ján i'nde it'aà xìn nándá nangui kixi choòn?

³⁹ Pablo kitsò:

—'An, xita judío-ná, yaá i'nde-na Tarso, jngoð naxandá xi ndaà yaxkon-la ts'e nangui Cilicia; tjín-lè kjondaà, tjii'nde-ná nga kichjàkoaa xita naxandá.

⁴⁰ Jè xit̄a sko-la soldado, kitsjaà'nde-la; ikjoàn tsasijna kixi Pablo ya escalón; kiskimittjen tsja nga jyò kàtitsajna xit̄a naxandá. K'e nga jye tsibitsajnajyò, kiichjako 'én hebreo, kitsò:

22 ¹—Ngats'iodè xi xit̄a judío xinguiáá 'mì-nò ko xi xit̄a jchínga, tiná'ya 'én kixi xi kichjàko-nò nga kichjàtjia yijo-na.

² Jñà xit̄a, k'e nga kiì'nchré nga 'én hebreo kiichja, ìsaá jyò tsibitsajna. K'ée kitsò Pablo:

³—'An, xit̄a judío-ná. Yaá kits'ian Tarso, naxandá xi chja-ne Cilicia. Tanga í Jerusalén kòjchá. Jè kiskoòta'yàt'aà-la jè maestro Gamaliel. Ngui kixi tsakóya-na koni s'ín tjín kjotíxoma-la xit̄a jchínga-ná. Ngui tíjngodò takoàn nga sikitasòn-la Nainá koni s'ín 'nè jñò skanda nàchrjein i'ndeì.

⁴ Nga sa kjòtsee, kiitjingui kondra-la jñà xit̄a xi fitjingui-la ndiyá xit̄se jè, skanda mejèn-na kisik'én. Tsibit'aà'ñoá, tikoá kiskinìs'en ndayá íchjín, íchjá. ⁵ Jñà xit̄a sko-la no'miì, ngats'iì xit̄a jchínga, ndaà kijtsee kjoá koi. Jñà kitsjaà-na xojon nga kiiko-la xit̄a xinguiáá xi títsajna Damasco nga koma kjinchrobàkoáa i Jerusalén ngats'iì xit̄a xi mokjeín-la it'aà ts'e Cristo mé-ne nga s'e-la kjo'in.

**Kó kitsò Pablo k'e nga tsibénojmi
kó s'ín komàt'in nga jahatjia kjohítsjeèn-la**

(Hechos 9:1-19; 26:12-18)

⁶ K'e nga jye kjomeè bijchoa chrañàt'aà-la Damasco, ijchò-la tsà nchisen, tà nitoón tsatsejèn jngodè-na ni'ín xi ngajmiì inchrobà-ne xi kjòhiseèn kòhokji nga jngodè itjandii-na koni s'ín tífia. ⁷ 'An, kiskaajndodèt'aà nangui. Ki'nchrè 'én xi ijiìn isén kiichja, kitsò: “Saulo, Saulo, ¿mé-ne 'an tì'mìtjingui kondra-ná?” ⁸ K'ée kiskònangui-la, kixan-la: “¿Yá-ne ngaji Nà'è?” Kitsò-na: “'An-ná xi 'mì-na Jesús xi Nazaret ts'an xi jì tì'mìtjingui kondra-ná.” ⁹ Jñà xit̄a xi tjikoá, kijtsee ni'ín nga kjòhiseèn, tà kitsakjòn-né, tanga mikii ki'ya-la 'én xi 'an kiichja-na. ¹⁰ K'ée kiskònangui-la kixan-la: “¿Mé xi s'iaàn, Nà'è?” Kitsò-na: “Tísítjijn, t'in kixi Damasco. Yaá s'enojmi yije-lè kó s'ín tjíndaà kjoá xi s'ijn.” ¹¹ Koi kjoá-la nga 'ño kjòhiseèn ni'ín, 'an mì tì kiì kjòtsejèn-na. Jñà xit̄a xi tjikoá kitsobà'ño ndsaa nga kiiko-na skanda Damasco.

¹² 'Ya Damasco tíjna jngodè xit̄a xi 'mì Ananías xi ndaà beèxkón Nainá koni s'ín tíchja kjotíxoma ts'e Moisés. Jè Ananías tikoáá ndaà yaxkón it'aà ts'e xit̄a judío xi títsajna ya i'nde jè. ¹³ K'e nga j'iì katsejèn-na Ananías, kitsò-na: “'Ndsè Saulo, kàtatá'a-ne xkoìin.” Tìk'ée-ne kitáx'a-ne

xkoaàn ikjoàn kiskoð'an Ananías. ¹⁴ Kitsò isa-na: “Nainá xi ts'e xita jchínga-ná jaàjiin-lè nga jchaxkoin mé xi mejèn-la; tikoā jchaxkoin jè xi Nguì Xita Kixi; kiná'yi 'én-la xi jè sobà kichja-lè. ¹⁵ Jí kénajmí-la ngats'iì xita, ngats'iì kjoa xi t'yi kō xi tina'yi. ¹⁶ I'nde, kì tì chiñà-ne. Tisítjii; kàtamai bautizar; tinókjoat'aà-la Na'èn-ná Jesús nga kàtatsjeèya jé-lè.”

**Mé xi komà k'e nga jè Pablo tsibénajmí-la kós'ín komà
nga kiikon jñà xi mitsà xita judío**

¹⁷ K'e nga j'i-na Jerusalén, kiaà ya ñánda tjna ingo ítjòn nga kichjàt'aà-la Nainá. Koni nijñá tí'biì-na, ¹⁸ tsatsejèn-na Na'èn-ná; kitsò-na: “Tixátíyi, nìton tìtjokàjiin naxandá Jerusalén; ijndé, mì yá xi kji'nchré 'én-lè xi kinókjoayi it'aà ts'an.” ¹⁹ An kixan-la: “Na'èn, jyeé beèxkon-na nga 'an, xki ni'ya ingo sinagoga kiaà nga kitsobà'ñoá xita, kiskinìs'en ndayá, tikoā kiskaàn-koā jñà xi mokjeíin-la it'aà tsiji. ²⁰ K'e nga kisik'en Esteban xi xita chi'nda-lè xi jè kitsjaà 'én tsiji, tikoá 'an yaá tijnā; tikoá kisijngòd takoàn nga kinik'en; skanda 'aán kitsobà nikje-la jñà xita xi kisik'en Esteban.” ²¹ Tanga jè Na'èn-ná kitsò-na: “T'in, ján siikasén-lè naxandá-la xi mitsà xita judío xi kjiin títajna.”

²² Jñà xita naxandá, ndaà nchi'nchré-la Pablo koni s'ín tíchja; k'eé kòjti-la k'e nga ki'nchré 'én xi jyehet'aà-ne; 'ño kiichja kóhotjín nga kitsò:

—¿Xita jè, kàtiyaà! jMikì ok'in-la nga kíjnakon isa isò'nde!

²³ Jñà xita koi, isaá 'ño kiichja isa, bítsajneé nikje-la koā bíxteèn chijo ni'nde. ²⁴ Jè xita sko-la soldado, kitsjaà okixi nga tsasjna'ya Pablo ya cuartel; tikoā kitsjaà okixi nga kàtajá-la mé-ne nga keénajmí-ne mé kjoa xi tshótsji nga kondra fitjingui-la xita. ²⁵ K'e nga jye tít'aà'ño, Pablo kiskònangui, kitsò-la jè soldado xi ya síjna, jè xi bít'in-la jñà soldado xi i'nga:

—¿A tsjá'ndeé-lè kjotixoma nga k'oas'ín nikoi jngòd xita Roma xi kj'eè kiì 'ya-la mé jé xi tjin-la?

²⁶ Jè xita xi bít'in-la jñà soldado xi i'nga, k'e nga ki'nchré nga xita Romaá Pablo, kiikon jè xita sko-la soldado, kitsò-la:

—¿Mé xi sikoi xita jè? Nga xita Roma-né.

²⁷ Jè xita sko-la soldado kiikon Pablo, kiskònangui-la kitsò-la:

—Ngaji, ¿a kixí kjoa nga xita Roma-né?

Pablo kitsò:

—Kixí kjoa.

²⁸ Jè x̄it̄a sko-l̄a soldado kitsò-l̄a Pablo:

—Tse jchán t̄on kisengui-na yijo-na nga x̄it̄a Roma komà.

Jè Pablo kitsò:

—Tanga 'an, k'oaá s'ín kits'ian nga x̄it̄a Roma-ná.

²⁹ Jñà x̄it̄a soldado xi t̄jín-ne nga kojà-l̄a, chinchat'aàxìn; t̄ikoaá jè x̄it̄a sko-l̄a soldado k'e nga kisijìn-l̄a nga jè Pablo x̄it̄a Roma-né, kitsakjòn-né koi kjoa-l̄a nga jè kitsjaà okixi nga kisit'aà'n̄ó Pablo.

Mé xi komà k'e nga jè Pablo tsibìjna nguixk̄on x̄it̄axá ítjòn-l̄a x̄it̄a judío

³⁰ K'e nga komà inchijòn, jè x̄it̄a sko-l̄a soldado mejèn-l̄a nga ndaà skoe mé jé xi t̄jín-l̄a nga k'oas'ín óngui-ne jñà x̄it̄a judío. Kiskíjnda'n̄ó; ikjoàn tsibíxkóya x̄it̄a sko-l̄a no'miì k̄o x̄it̄axá ítjòn-l̄a x̄it̄a judío; kiìko Pablo, tsasíjnangui nguixk̄on x̄it̄a koi.

23 ¹ Pablo kiskod'an jñà x̄it̄axá ítjòn kitsò-l̄a:

—Jñò xi x̄it̄a xinguiáá judío 'mì-nò, ngats'iodò, k'oaá xán-nò, kjohítsjeèn ts'an, k'oaá tsò nga ndaà tsìkitasoàn koni s'ín mejèn-l̄a Nainá skanda nachrjein i'ndeì.

² Jè no'miì ítjòn xi 'mì Ananías kitsò-l̄a jñà x̄it̄a xi nchat'aà chrañà-l̄a Pablo nga kàtasíjts'iìn-'a tso'ba. ³ Tanga jè Pablo kitsò-l̄a:

—jNgaji, xi jò isén t̄jín-lè, Nainá kàtasíjts'iìn-'a ndsoboi! Ngaji, koií xá tijna-ne nga kíndaàjìin-ná koni s'ín tíchj̄a kjotíxoma tanga ngaji, isaá nikatonè-l̄a kjotíxoma nga mejèn-lè síjts'in-'a-ná.

⁴ Jñà x̄it̄a xi nchat'aà chrañà-l̄a Pablo kitsò-l̄a:

—¿Mé-ne k'oas'ín nokjoàjno-l̄a xi no'miì ítjòn-l̄a Nainá?

⁵ Pablo kitsò:

—'Ndsè, mìkiì bexkoan tsà jè xi no'miì ítjòn tíjna. Kixíí kjoa, k'oaá s'ín tíchj̄a xojon kjotíxoma-l̄a Nainá nga tsò: “Jè xi x̄it̄axá sko-l̄a naxandá mìkiì koma kinókjoajno-l̄a.”

⁶ Pablo, k'e nga kijtseèxkon jñà x̄it̄a xi títsajna nga jò skoya ma; t̄jín x̄it̄a fariseo k̄o t̄jín x̄it̄a saduceo; 'n̄ó kiìchj̄a, kitsò-l̄a:

—'Ndseé, 'an, x̄it̄a fariseo-ná; ki'ndí-l̄a x̄it̄a fariseo-ná; koií kjoa-l̄a nga k'oas'ín tísindaàjìin-na nachrjein i'ndeì nga k'oaá s'ín mokjeiín-na nga faáya-l̄a jñà x̄it̄a xi biyaà.

⁷ K'e nga k'oa kitsò Pablo, kjòjòya jñà x̄it̄a xi títsajna junta; tsibíts'ia jñà x̄it̄a fariseo k̄o x̄it̄a saduceo nga tsohótiko xíkjín. ⁸ Koi kjoa-l̄a nga jñà x̄it̄a saduceo mìkiì mokjeiín-l̄a tsà kixi kjoa nga faáya-l̄a mik'en, t̄ikoa mìkiì mokjeiín-l̄a tsà t̄jín xi 'mì àkjale k̄o xi 'mì inima; tanga jñà

x̄ita fariseo mokjeíin yije-lā kjoā koi. ⁹Ngats'iì x̄ita 'nó jchán kiichja; k'eé chinchá kixi x̄ita xi okóya kjotíxoma-lā Nainá xi ya chja-ne ts'e x̄ita fariseo, kitsò:

—X̄ita jè, nimé kjoā xi ch'o tís'in; tsà inimā tsohókō kò tsà àkjale tsohókō; mikii komā jñá kinchá ikón-lá Nainá.

¹⁰Jè x̄ita sko-lā soldado, k'e nga kijtseè nga isā 'nó makjan-lā jñà x̄ita, kitsakjòn-né tsà ya s̄ik'en Pablo. K'eé kiichjā isa-lā soldado; kitsjaà-lā okixi nga kàtjikō iŋgoð k'a ján cuartel.

¹¹Xi komà nchijòn nga nitjen, ijchò kasit'aà-lā Na'èn-ná jè Pablo, kitsò-lā:

—Kì tsakjoðn-jèn, k'oaá s'in mochjeén nga kinókjoi xi it'aà ts'an ján Roma, koni s'in kinokjoi ī Jerusalén.

K'e nga jñà x̄ita judío tsajoóya-ne nga s̄ik'en Pablo

¹²Nga kis'e isén, jñà x̄ita judío tsajoóya-ne nga s̄ik'en Pablo; k'oaá kitsò nga mì kì kokjen kò mikii skoí nandá; Nainá kàtatsjá-lā kjo'in tsà mikii k̄itasòn nga s̄ik'en Pablo. ¹³Tsatoó ichán ma-ne jñà x̄ita judío xi k'oas'in tsajoóya-ne. ¹⁴X̄ita koi, kiikon jñà x̄ita sko-lā no'miì kò x̄ita jchínga ts'e x̄ita judío, kitsò-lā:

—K'oaá s'in tsibinè-lajen yijo-najen nga nimé xi chjine-jen, Nainá kàtatsjá-najen kjo'in tsà mikii k̄itasòn nga s̄ik'en-jen Pablo. ¹⁵Ngats'ioð xi t̄jín-nò xá ítjòn ts'e Junta jè, kot'in-là jè x̄ita sko-lā soldado nga kàtjanchrobákō nchijòn-lē ī nguixkoðn. Tà k'oaá tìn-là nga isā ndaà mejèn-nò jchaxkoðn kjoā xi t̄jín-lā. Ngajen k̄itsajnanda-jen yā iya ndiyá nga sik'en-jen k'e nga tikj'èè fi ijndé.

¹⁶Jè ti-lā ndichja Pablo, kiì'nchré kjoā xi tsajoóya-ne x̄ita judío; k'eé kiì kisikí'nchré Pablo yā cuartel. ¹⁷Pablo kiichjā jngoð-lā soldado, kitsò-lā:

—Tikoii ti jè ñánda t̄jna x̄ita sko-lā soldado. T̄jín 'én xi keènojmi-lā.

¹⁸Jè soldado kiikō jè ti ñánda t̄jna x̄ita sko-lā, kitsò-lā:

—Jè Pablo xi t̄jna ndayá kàchja-na kàtsò-na: “Tikoii ti jè.” T̄jín xó 'én xi keènojmi-lè.

¹⁹Jè x̄ita sko-lā soldado, kitsobà'nó tsja jè ti, kiikō it'aà xìn, kiskònangui-lā mé 'én xi keènojmi-lā. ²⁰Jè ti kitsò:

—Jñà x̄ita judío, jye ndaà tsajoóya-ne [nga mejèn-lā skónachan-lè]; s̄ijé-lè nga kíkoii nchijòn-lè jè Pablo ján nguixkon x̄itaxá judío nga mejèn xó-lā isā ndaà tjanangui-lā mé kjoā xi t̄jín-lā. ²¹Ngaji, kì kiì

mokjeín-lè. Xit̄a koi, ma-l̄a tsà ichán nga títsajnachjoà-l̄a Pablo ya iya ndiyá nga mejèn-l̄a siik'en. Jye k'oas'ín kitsjaà-l̄a tso'ba Nainá nga mikii k̄okj̄en t̄ikoa mikii skoí nandá skanda k'e nga siik'en Pablo. I'ndei, tà jè nchikoña-l̄a nga k'oi-l̄a 'én-lè koni s'ín nchisíjé.

²² Jè xit̄a sko-l̄a soldado, kitsò-l̄a jè ti nga komaá kjoí-ne; kitsjaà-l̄a okixi nga nijngòd xit̄a keènojmi-l̄a nga jè ijchò sík'nchré.

K'e nga jè Pablo kichinì'taà-l̄a Félix xi xit̄axá ítjòn

²³ Jè xit̄a sko-l̄a soldado kiichja jò-l̄a soldado-l̄a xi bít'in-l̄a soldado xi i'nga, kitsjaà-l̄a okixi nga kàtasíkítsajnandaà jò sìndo soldado xi ndsoko kjoí-ne, jàn kaàn k̄o te xi kohòyo kítsasòn-l̄a, jò sìndo xi kich̄a lanza k'oa nga kjoí skanda ján Cesarea k'e nga kijchò xi ñijaàn nga kojñò. ²⁴ T̄ikoa kitsjaà okixi nga kàtinchándaà kohòyo xi kíjnakjá-l̄a Pablo mé-ne nga ndaà k̄jiko-ne nga nimé xi komat'in skanda ñánda t̄ijna Félix xi xit̄axá ítjòn. ²⁵ Jngòd xojon carta tsibíndaà xi tsò:

²⁶ “T̄jín-lè kjondaà ngaji Félix xi xit̄axá ítjòn tijni; 'an, xi Claudio Lisias 'mì-na síhixat'aà-lè. ²⁷ Xit̄a xi t̄isikasén-lè, j̄nà xit̄a judío kitsobà'ñó, kjomeé kisik'en, t̄anga 'an tsohósikoa nga kiikoa soldado-na nga jye kis'ejiiin-na nga xit̄a Roma-né. ²⁸ 'An, mejèn-na nga skoeè mé kjoa xi t̄jín-l̄a. K'oaá komà-ne nga kiikoa ñánda títsajna xit̄axá judío. ²⁹ K'e nga ijchòkooa, kisijiiin-na nga tà koií kjoa-l̄a xi k̄jotíxoma ts'e. Ni mé jé t̄jín-l̄a nga kiyá; skanda mikii ok'in-l̄a nga ndayá kíjna iya. ³⁰ 'An, kis'enojmi-na nga j̄nà xit̄a judío, k'oaá s'ín tsajoóya-ne nga mejèn-l̄a siik'en chijé. K'oaá ma-ne nga j̄i t̄isikasén-lè. K'oa t̄is'ín kixan-l̄a j̄nà xit̄a xi óngui nga nguixkoiin kàtasindaàjiiin-l̄a mé kjoa xi t̄jín-l̄a kondra ts'e.”

³¹ J̄nà soldado, k'e nga jye kitjoé-l̄a okixi, kiiko Pablo k'e nga jye k̄ojñò skanda ján naxandá Antipatris. ³² Nga komà nchijòn j̄nà xit̄a soldado xi ndsoko kii-ne, kisikátji-ne; inchrobà-ne skanda cuartel. Tà j̄nà kiiko Pablo soldado xi kohòyo títsajnasòn. ³³ J̄nà xit̄a soldado, k'e nga ijchò Cesarea, kisingatsja jè xit̄axá ítjòn xojon carta xi 'ya; t̄ikoa kisingatsja Pablo. ³⁴ Jè xit̄axá ítjòn, k'e nga jye tsibíxkejiin xojon carta, kiskònangui ñánda i'nde-l̄a Pablo. K'e nga jye kis'enojmi-l̄a nga nangui Cilicia i'nde-l̄a, ³⁵ kitsò-l̄a:

—K'eé kji'nchrè-lè k'e nga kjoí xit̄a xi óngui-lè.

Ijjoàn kitsjaà okixi nga kàtamakinda, yaá kíjna ni'ya osen-l̄a Herodes.

Kó kitsò Pablo k'e nga kiichjatjì yijo-la nguixkon xitaxá ítjòn xi 'mì Félix

24 ¹K'e nga komà 'òn nàchrjein, ijchò Ananías ya Cesarea xi xitá sko-la nò'miì. Tjiko i'nga xitá jchínga xi xá tjín-la ts'e xitá judío tikoá tjiko jngoò xitá xi 'mì Tértulo xi chjine xojon ts'e kjotíxoma. Jñà xitá koi kiìkon Félix jè xi xitaxá ítjòn tjína nga kitsjaàt'in 'én xi kondra ts'e Pablo. ²K'e nga jye ijchòko Pablo nguixkon xitaxá, tsibíts'ia Tértulo nga kitsjaàt'in 'én xi kondra ts'e Pablo; kitsò-la Félix:

—Ngaji xi xitaxá ítjòn tjini, ndaà yaxkón-lèjen. Nga it'aà tsiji, 'ñó tísakó-najen kjoa'nchán. Ndaà xá xi t'bitasòn i naxandá-najen xi kjoa chjine tsiji. ³Kjit'aà nàchrjein, kóhokji ñánda titsajna-jen tjoé-najen kjondaà tsiji. Ndaà chjí-lè nga k'oas'ín nìchját'aà-nájen. ⁴Majìn-najen nga siì s'en-lèjen; tjín-lè kjondaà, tiná'ya itsé-nájen. ⁵K'oaá s'ín ki'ya-jen xitá jè nga tíjtsa isò'nde 'ñó ch'o tjín kjoa xi ótsji nga sjòya xitá judío; jè-né xi xitá ítjòn-la xitá Nazaret xi síkjatjya ndiyá-la Nainá. ⁶Tikoáá mejèn-la ch'o kisítjé Ingo Tsjeè-la Nainá, k'oaá ma-ne nga kindobà'ñó-jen. [Mejèn k'oas'ín siko-jen koni s'ín tíchja kjotíxoma tsajen, ⁷tanga jè Lisias xi xitá sko-la soldado tsasíko. Koó kjoats'en tsafaá'an-najen k'e nga jye tjínaya ndsaa-jen. ⁸Ko k'oaá kitsò Lisias nga jñà xitá xi óngui, íí kjoíí nguixkoiìn nga sindaàjiìn.] Komaá ngaji sobà chjinangui-la mé-ne nga jcha-ne mé kjoa xi tjín-la nga ongui-jen.

⁹Jñà xitá judío xi ya títsajna, tikoáá síngásòn 'én nga kixi kjoa. ¹⁰Jè xitaxá ítjòn kiskímiitjen tsja nga kitsjaà'nde-la Pablo nga kiichja. Pablo kitsò:

—Ji xi xitaxá ítjòn tjini, tjíiìn-na nga kò kjìn nó tinìkitasoìn xá i i'nde jè; k'oaá ma-ne nga kò kjotsja-na, ti'an kichjátjì-na yijo-na. ¹¹Ngaji, komaá kinchátsjiyi. 'An, saá tjín-la tejò nàchrjein nga kiaà Jerusalén ya ingo ítjòn nga kijtseèxkoán Nainá. ¹²Ni saá jngoò k'a 'ya-na nga xitá otikjoòkoáa, tikoáá mì xitá naxandá binchaà'a ya ndítsin ingo ítjòn, kò ni'ya ingo sinagoga, kò ya jiiìn naxandá. ¹³Jñà xitá xi óngui-na mìkiì koma kòkixiya-la kjoa xi ónè-na. ¹⁴K'oaá xán-lè xi nguì kixi kjoa, 'an, jè sikitasòn-la xi Nainá tsò-la xitá jchínga-najen; k'oaá s'ín sikitasoàn koni s'ín tjín jè ndiyá xitse-la Cristo, jè xi tsò-la jñà xitá koi nga ndiyá xìn-la Nainá-né. 'An, mokjeíin yije-na koni s'ín tíchja xojon ts'e kjotíxoma-la Nainá xi kiskìl Moisés kò ts'e xitá xi kiichja ngajo-la Nainá. ¹⁵'An, k'oaá tis'ín mokjeíin-na it'aà ts'e Nainá koni s'ín mokjeíin-la jñà xitá xi óngui-na nga faáya-la xitá xi biyaà, jñà xi xitá kixi kò xi mìtsà xitá kixi.

¹⁶ Koií k'oas'ín bìnè-là yijo-na nga tsjeè síkíjna kjohtsjeèn-na nguixkon Nainá ko nguixkon xita.

¹⁷ Nga jye kò kìn nó mì tì kiì f'i-na naxandá-na Jerusalén, j'íí ìjngòd k'a-na nga j'ìko-là ton jñà xita ima ko kitsjaà-là kjotjò Nainá. ¹⁸ K'oaá tjin kjoa xi tis'iaàn k'e nga jye kisitsjeèya yijo-na koni tjin kjotixoma-là xita judío. K'e nga kijtseè-na jñà xita judío xi Asia i'nde-là nga ya tijnna ya nditsin ingo, mìtsà kìn ma xita xi títsajna-ko-na. Tikoá mìtsà kjoasì tìbìts'iaa. ¹⁹ Jñà xita xi kijtseè-na ya nditsin ingo, tsà mé kjoa xi tjin-là xi kondra ts'an, jñà sabá kàtjanchrobá nga kàtatsjá 'én. ²⁰ Tsà majìn, jñà xita xi i títsajna kàtènojmi tsà mé jé kisakòt'aà-là it'aà ts'an k'e nga tsohótijna nguixkon xitaxá judío. ²¹ A xi koií jé xi tíma-na nga 'nó kichjà k'e nga tijnajin-là xitaxá judío nga kixan-là: “Nachrjein i'ndeí tísindaajin-na nga mokjeín-na nga faáya-là xita xi biyaà.”

²² Jè Félix, ndaà tjiin-là koni s'ín tjin ndiyá xitse ts'e Jesucristo. Tsibíchróbá kjoa koi. Kitsò:

—K'e nga kjoí Lisias xi xita sko-là soldado, k'eé skònangui-isa-nò kjoa xi tjin-nò.

²³ Félix kitsjaà-là okixi jñà soldado-là nga siikíjna isa ndayá Pablo, tanga komaá kojmeèndeí ya iya ndayá, tikoá komaá kijchòkon xita xikín ko amigo-là.

²⁴ K'e nga komà jàn ñijòn nachrjein, ijchò ìjngòd k'a Félix; tjiko Drusila xi chjoón-là ma xi tikoá xita judío. Kiskinìkjaá Pablo nga mejèn-là kjì'nchré-là kós'ín mokjeín-là it'aà ts'e Na'è-ná Jesucristo. ²⁵ Pablo, tsibénojmi-là kós'ín tjin xi kjoa kixi, mé xi s'eén nga kíkjoán-lá kjoa xi ch'o tjin xi síjé yijo-ná; tikoá tsibénojmi-là nga sa nchrobá nachrjein nga Nainá kìnndaajin. Félix tà kitsakjòn-né; k'eé kitsò-là:

—T'in-ne. Kj'eí nachrjein kichjà ìjngòd k'a-lè k'e nga ko'a-na.

²⁶ Jè Félix, k'oaá s'ín tísíkítsjeèn, mejèn-là ton kochrjekájno-là Pablo nga siikíjnandeí; k'oaá ma-ne nga kìn k'a kiichja-là. ²⁷ K'e nga tsato jò nó, jahatjiya xá-là Félix. Jè jahas'en xi 'mì Porcio Festo. Jè Félix, mejèn-là nga ndaà tsibijnako jñà xita judío; kisikíjna isa ndayá Pablo.

K'e nga jè Pablo tsibijna nguixkon Festo

25 ¹ Festo ijchò Cesarea nga jahas'en xitaxá ítjòn; xi komà jàn nachrjein itjo-ne Cesarea, kiì Jerusalén. ² K'e nga jye tijná Jerusalén, jñà no'miì ítjòn ko xita sko-là xita judío ijchòkon nga tsohóngui Pablo; kitsjaat'in 'én xi kondra ts'e. ³ Xita koi, kisijé-là kjondaà

jè Festo nga kàtjanchrobáko Pablo ya Jerusalén. K'oaá s'ín jye tjíndaà-la nga kítsachjoà ikon-la ya iya ndiyá mé-ne nga s̄ik'en-ne. ⁴Tanga jè Festo, kitsò:

—Majìn, mìkìi koma, nga jè Pablo ndayá tìjna ján Cesarea; 'an, jyeé ya tífia. ⁵Jñà x̄itaxá-nò koma koahijtako-na ján Cesarea mé-ne koma kohòngui-ne x̄ita jè, tsà mé jé xi t̄jín-la.

⁶Jè Festo tsibìjna-la tsà nguì jìin nàchrjein ko tsà te nàchrjein ján Jerusalén; ikjoàn kii ijngò k'a-ne ján Cesarea; nga komà inchiòn ijchò ni'ya osen, tsibìjnanè íxile-la ñánda otíxoma; ikjoàn kiskinìkjaá Pablo.

⁷K'e nga jahas'en ni'ya osen Pablo, jñà x̄ita judío xi j'i-ne Jerusalén, kii kinchat'aà chraña-la nga kitsjaàt'in 'én ndiso xi 'ñó ch'o tsò tanga mìkìi komà kjòkixiya 'én xi kitsjaàt'in. ⁸Pablo tsasìko yijo-la kitsò:

—Nimé jé xi tsohotsjià xi kondra ts'e kjotíxoma-la x̄ita judío, ni jè kondra ts'e ingo ítjòn-la Nainá, ni jè kondra ts'e César xi x̄itaxá ítjòn ts'e Roma.

⁹Tanga jè Festo mejèn-la nga ndaà kíjnako x̄ita judío; kiskònangui-la Pablo, kitsò-la:

—¿A mejèn-lè nga k'oín ján Jerusalén mé-ne nga ya kíndaàjñàà kjoa-lè?

¹⁰Pablo kitsò:

—Jye i tìjnaa ñánda t̄jín kjotíxoma-la César xi x̄itaxá ítjòn ts'e Roma. Mochjeén-né nga i kàtasindaajìin-na. Ngaji ndaà t̄jìin-lè nga ni mé kjoa tsohotsjià it'aà ts'e x̄ita judío. ¹¹Tsà t̄jín-na jé, tsà ok'in-la nga kiyá, t̄jngò takoàn nga kàtasík'en-na; tanga tsà mì kixí kjoa 'én xi tsját'in-na, mìkìi koma ya kongatsja it'aà ts'e x̄ita koi. Tìkooá-ne, jè kàtindaajìin-na César xi x̄itaxá ítjòn ts'e Roma.

¹²Jè Festo, k'eé tsajoóya-ne ko x̄ita-la xi títajnakò junta, ikjoàn kitsò:

—Tsà k'oaá s'ín n̄ijí nga jè César kiindaajìin-lè, tà saá ján síkasén-lè.

K'e nga ijchò ján Cesarea jè x̄itaxá Agripa

¹³K'e nga jye tsato chiba nàchrjein, jè x̄itaxá Agripa ko Berenice kii ján Cesarea nga kisihiat'aà Festo. ¹⁴Kjìn nàchrjein tsibìtsajna ya Cesarea; jè Festo tsibénojmí-la Agripa kjoa-la Pablo, kitsò-la:

—Jè Félix, jngò x̄ita kisikìjnaya ndayá ijdé. ¹⁵K'e nga tsohótijna ján Jerusalén, jñà x̄ita sko-la no'miì ko x̄ita jchínga-la x̄ita judío kitsjaà-na 'én nga óngui. Kisijé nga kàtiyaà. ¹⁶'An, k'oaá kixan-la nga jñà x̄itaxá Roma, mì taxkì sík'en x̄ita k'e nga t̄ikj'eè 'ya-la jé xi t̄jín-la. Ítjòn joó'a

kjoa-la ko jñà xita xi óngui mé-ne nga koma kinchako-ne yijo-la. ¹⁷ Koif kjoa-la, k'e nga j'iì ijndé jñà xita koi, mikii kisichja nachrjein; nga koma inchijòn, nga jye tijnasoàn íxile-na nga tihotixoma, nitoón kiskinikjaá xita jè. ¹⁸ K'e nga jye títsajna osen jñà xita xi óngui, mìtsà koi kjoa tshóngui koni s'ín 'an tísikítsjeèn. ¹⁹ Tà k'oaá tjin 'én xi kitsjaat'in xi kondra ts'e Pablo koni s'ín beèxkón Nainá ko it'aà ts'e jngod xita xi 'mì Jesús xi jye k'en; tanga jè Pablo tsò-né nga tijnakon-né. ²⁰ 'An, mikii be mé xi s'iaàn it'aà ts'e kjoa koi. K'eé kiskònangui-la Pablo, a mejèn-la nga ján kjoì Jerusalén mé-ne nga ya sindaàjijn-la kjoa xi finè. ²¹ K'oaá s'ín kisijé Pablo nga jè César kùindaàjijn-la. Koif k'oa'sín kitsjaà-na okixi nga ndayá tijnaya-isa skanda k'e nga koma sikasén-la César.

²² Agripa kitsò-la jè Festo:

—Tikoaá 'an mejèn-na nga kji'nchrè-la xita jè.

Festo kitsò:

—Nchijòn-le kiná'ya-la.

²³ Nga komà inchijòn, ijchò Agripa ko Berenice. K'e nga jahas'en ni'ya osen 'nò ndaà kisìs'in-la. Kjihijtako jñà xita sko-la soldado ko jñà xita sko-la naxandá. Festo kitsjaà okixi nga kiichjaà Pablo. ²⁴ Festo kitsò:

—Ngaji Agripa xi xitaxá ítjòn tijni, ngats'iod xi i titsajnaà: chítsejèn-là xita jè. Ngats'iì jñà xita judío, 'nó síjét'aà-na ján Jerusalén ko i Cesarea nga 'nó chja nga mejèn-la siik'en. ²⁵ Tanga 'an, nimé xi matsjit'aà-na it'aà ts'e nga mochjeén-la nga kiyá. Tanga tso'baá kisijé-ne nga jè kùindaàjijn-la César xi xitaxá sko-la tijn-la ngats'iì xita. 'An, k'oaá s'ín kiskòsòn-la nga ya siikasén. ²⁶ Tanga 'an, nimé kjoa xi matsji-na it'aà ts'e xita jè, kós'ín sikasén-la xojon jè César xi xitaxá sko-la tijn-la ngats'iì xita. K'oaá ma-ne nga síjét'aà-nò jñò xi i titsajnaà ko ngaji Agripa xi xitaxá ítjòn tijni, mé-ne k'e nga jye chjinangui-laá, 'an sakó-na okixi nga sikasén xita jè. ²⁷ 'An, k'oaá ma-na, nga nimé chjí-la tsà taxki sikasén jngoaa xita xi ndayá tijn tsà mì sik'à jngod xojon xi 'ya-la mé jé xi tjin-la.

K'e nga kiichjatji yijo-la Pablo nga nguixkon Agripa

26 ¹ Jè Agripa kitsò-la Pablo:

—Tj'í'ndeé-lè nga kinókjoatji yijo-lè.

Pablo kiskimütjen tsja; tsibíts'ia nga kiichjatji yijo-la; kitsò:

²—Ngaji Agripa, matsjaá-na nga ma kichjàko-lè mé-ne nga kósikoaa yijo-na ngats'iì kjoa xi kondra ts'an tsját'in-na 'én xita judío. ³ Be-ná nga ji Agripa, tíjijn yijeé-lè ngats'iì kjotixoma xi tjin-la xita judío ko kjoa xi

joóya-ne. K'oaá ma-ne sǐjét'aà-lè, tǐjn-lè kjondaà, tse t'iin takoin, ndaà tǐn'á'ya-ná.

⁴'Ngats'iì xǐta judío tǐjǐin-la kós'ín kisǐjchá yijo-na ján nangui-na kò Jerusalén tǐjēn-ne nga sǎ ti kǐja skanda nǎchrjein i'ndeǐ. ⁵Jǎà xǐta koi, tsà mejèn-la komaá kèènojǐmí-lè. Ndaà tǐjǐin-la nga 'an, nguì xǐta fariseo-ná; nga jǎà xǐta fariseo xi ìsǎ 'ñó bínè-la yijo-la nga beèxkón kjotǐxoma-la Nainá mì k'oaá-ne koni jǎà xǐta judío xi i'nga. ⁶'An mokjeíin-na nga kǐtasòn kjoǎ xi tǐkoña-la koni s'ín jye kitsjaà-la tso'ba Nainá jǎà xǐta jchínga kǐjǐin-ná. Koiǐ kjoǎ-la nga i tǐjnaa. ⁷Nga tejò tǐjē-la nǎxandá Israel, kò nǎchrjein kò nǐtǐjēn, jeya nchisǐkǐjna Nainá nga nchikoñaá-la nga kǐtasòn kjoǎ koi. K'oaá xan-lè ngaji Agripa, nga tǐkoií-ne kjondaà xi 'an tǐkoña-la; k'oaá ma-ne nga óngui-na jǎà xǐta judío. ⁸¿Jǎò, mé-ne nga mìkǐì mokjeíin-nò nga Nainá sǐkjaáya-la xǐta xi jye k'en?

K'e nga tsibénojǐmí Pablo kó kis'iin nga kisǐjtikeè xǐta-la Cristo

⁹'An, nga sǎ kjòtseé, k'oaá s'ín kisǐkǐtsjeèn nga mochjeén-né nga kondra kǐtǐjǐngui-la Jesús xi Nazaret i'nde-la. ¹⁰K'oaá kis'iaàn ján Jerusalén. Jǎà xǐta sko-la nò'miì kitsjaà-na okixi nga kǐjn xǐta tsjeè-la Nainá kiskinìs'en ndayá. K'e nga kinìk'en xǐta koi, 'an tǐkooá kjòjngodò takoàn. ¹¹Nga xkǐ xi ján ni'ya ingo sinagoga, kǐjn k'a kitsjaà-la kjo'in nga mejèn-na nga kǎtǐchajajno-la Cristo. 'Ñó kisǐjtikeè, skanda kǐtǐjǐngui kondra-la ñánda xìn nǎxandá xi tǐjn ìsò'nde.

Kó komà nga jahatǐya kjohǐtsjeèn-la Pablo

(Hechos 9:1-19; 22:6-16)

¹²'Koi xá kǐi-na ján nǎxandá Damasco nga 'an tsatǐxá-na jǎà xǐta sko-la nò'miì, tǐkoo kitsjaà-na okixi. ¹³Ngaji, xi xǐtaxá ítjòn tǐjni, k'e nga ijchò nchisen, kǐjtseè ya iya ndiyá, jngodò ni'ín xi ngajmiì inchrobà-ne xi ìsǎ 'ñó ote tsejèn mì k'oaá-ne koni ts'e ts'oi. Nguì kisihiseèn-né nga jngodò itjandiì-na kò ts'e xǐta xi tǐkoo. ¹⁴Chixòt'aà-jen nangui, ìkjoàn ki'nchrè jngoaà 'én hebreo xi kǐlchjajǐin ìsén-na; kitsò: “Saulo, Saulo, ¿mé-ne 'an tǐmǐtǐjǐngui kondra-ná? Tǐjǐí tǐyatoòn-ne yijo-lè, k'oaá ngaya-la koni tsà nchraja tsjón-la jè yá xi bínès'en-la nei-la.” ¹⁵'An kixan-la: “¿Yá-né ngaji Na'èn?” Jè kitsò-na: “'An-ná xi 'mì-na Jesús xi tǐmǐtǐjǐngui kondra-ná. ¹⁶Tǐsǐtǐjǐin; tǐsǐjna kixǐi; koiǐ xá kǎyaxkon-ná nga 'an sǐxá-ná; jǐí k'oji 'én, jè kjoǎ xi kà'yi kò kjoǎ xi ìskan 'an kokoò sobà-lè. ¹⁷'Aán sǐkinda-lè

it'aà ts'e xit̩a naxandá-lè kò ts'e xi mìtsà xit̩a judío. Yaá sikasén-lè ¹⁸ nga chíx'angui xkõn nga mì t̩a tsjaà ya kinchimaya ndiyá jñò; ndiyá iseèn kinchimaya. Kàtinchat'aàxìn-là nga'nó-là xit̩a neí; Nainá kàtjìt'aà-là. K'e nga kòkjeíin-là it'aà ts'an, jchat'aà-là jé-là, t̩koá s'e-là kjoṭjò xi tjoé-là xit̩a naxandá-là Nainá xi xó kit̩jaàj̩in-ne.”

¹⁹Ngaji Agripa xi xit̩axá ít̩jòn tijni, 'an mìkìl kisit̩ajaàj̩naà inima-na jè kjoá xi k̩jtseè kò xi ki'nchrè xi ngajmìl inchrobà-ne. ²⁰Ta saá, tsibenojmí ít̩jòn-là jñà xit̩a Damasco, ikjoàn tsibenojmí-là xit̩a Jerusalén, t̩koá tsibenojmí-là kóhokji nangui Judea, kò jñà xi mìtsà xit̩a judío. K'oaá s'ín tsibenojmí-là nga kàtasíkájno jé-là nga mì t̩i jé kòhótsji-ne. Nainá kàtjít'aà-là; ndaà kàtas'ín mé-ne nga jcha-là nga jye jahat̩jya-la k̩johísjeèn-là. ²¹Koí kjoá-là, jñà xit̩a judío, kitsobà'nó-na ya nditsin ingo; mejèn-là nga s̩ik'en-na. ²²Tanga Nainá tsasikò-na; tákó k'oaá t̩s'iaàn skanda i'ndeí; k'oaá s'ín tsibenojmí yije-là nit̩a yá xit̩a-ne. Mìtsà k̩j'eí 'én okodya; koi 'én benojmiá xi tsakóya Moisés kò xit̩a xi k̩ichja ngajo-là Nainá, kjoá xi koma nga tífi isa nachrjein. ²³K'oaá s'ín tsakóya xit̩a koi, nga jè Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá] t̩jñè-là nga k'en, tanga jè jaáya ít̩jòn-là mé-ne nga keènojmi-là xit̩a naxandá-là kò xi mìtsà xit̩a judío kós'ín kòhiseèn-j̩in inima-là nga koma kit̩jokàj̩in kjoaj̩nò.

Kó kitsò Agripa nga mejèn jahas'en-j̩in-là 'én-là Nainá

²⁴Jè Festo, k'e nga k̩i'nchré 'én-là Pablo nga tíhosikò yijo-là, 'nó k̩ichja kitsò:

—Ngaji Pablo, tímaskáyaá-lè; jè xojõn t̩ísíkáya-lè!

²⁵Tanga jè Pablo kitsò:

—Ngaji Festo xi xit̩axá tijni, mìtsà tímaskáya-na; k'oaá s'ín t̩jín; 'én kixí xi t̩ichjà. ²⁶Jè Agripa xi xit̩axá ít̩jòn t̩jna, t̩j̩in yijeé-là kjoá koi; k'oaá ma-ne ma'nó takoàn nga nguixkõn jè t̩ichjà 'én koi; 'an, k'oaá s'ín makixiya-na nga jè, t̩koáá 'nó ndaà t̩j̩in-là kjoá koi; nga mìtsà t̩j'ma koni s'ín komà. ²⁷Ngaji Agripa xi xit̩axá tijni, ¿a mokjeíin-lè koni s'ín kitsò jñà xit̩a xi k̩ichja ngajo-là Nainá? 'An, be-ná nga mokjeíin-lè.

²⁸Jè Agripa kitsò-là Pablo:

—Tà chibaá chija-là tsà kinikijne-ná nga 'an, xit̩a-là Cristo koma.

²⁹Pablo kitsò:

—Tsà tse kò tsà chiba chija-là, 'an, k'oaá s'ín mejèn-na nga nguixkõn Nainá nga kàtakjeíin-lè xi xit̩axá ít̩jòn tijni; t̩koá kàtakjeíin-là ngats'ii

xita xi nchi'nchré-na. K'oaá s'ín kàtamat'ioðn koni 'an tanga mì k'oaá s'ín na'ño kichá cadena sit'aà'ño.

³⁰ K'eé tsasítjen Agripa ko Festo ko Berenice, ngats'iì xita xi ya títsajna. ³¹ Xin kii nga tsajoóya-ne kjoa koi. Kitsò-la xíkjin:

—Xita jè, nímé kjoa tjín-la nga kiyá, tikoáá mìkii ok'in-la nga ndayá kijnaya.

³² Agripa kitsò-la jè Festo:

—Xita jè, komaá-la kijnandeí-ne tsà mì k'oaá s'ín kisijé nga jè kiindaàjiin-la César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma.

K'e nga kinikasén Pablo ján Roma

27 ¹ K'e nga jye k'oas'ín kiskoòsòn-la nga ján sikkasén-najen Italia, jè Pablo ko xita xi i'nga xi ndayá títsajna, jè kjòngatsja xita sko-la soldado xi 'mì Julio xi ya chja jngoð jtín-ne soldado xi ts'e César. ² Tsitjaàs'en-jen jngoð chitso xi ts'e Adramitio xi jye mejèn tíbitjo nga ya tífi jná naxandá indiì ndáchikon ts'e nangui Asia. Tikoáá yaá tíjnako-najen Aristarco xi ya i'nde-la Tesalónica, naxandá xi chja-ne nangui Macedonia. ³ Nga komà inchijòn, ijchò-jen Sidón. Jè Julio ndaà kijtseè ikon Pablo; kitsjaà'nde-la nga kiikon amigo-la mé-ne nga siis'in-la. ⁴ K'e nga itjo-najen Sidón, k'oaá s'ín tsanguì-jen xijngoà nangui jiin-nda Chipre, nga jè tjo, kondra tsajeén tí'ba. ⁵ Tsitjaàjto-jen ijiin ndáchikon i'nde ts'e Cilicia ko Panfilia; ijchò-jen Mira, naxandá xi chja-ne nangui Licia.

⁶ Jè xita sko-la soldado kisakò jngoð-la chitso xi naxandá Alejandría ts'e; yaá kisikas'en-najen nga ján tífi Italia. ⁷ Kjìn nachrjein tsitjaàjiin-jen ndáchikon nga tafi tafi tsanguì-jen; chjá ijchò-najen ya kixi-la Gnido. Jè tjo mikii tsjá'nde-najen nga onguí kixi-jen; tsitjaáhindiì-la-jen nangui Creta ya kixi-la naxandá Salmón. ⁸ Tseé kjo'in ki'nè-jen nga tsitjaàjiin-nda-jen kóhokji indiì ndáchikon ts'e Creta. Chjá ijchò-najen i'nde nánda 'mì Buenos Puertos ya chrañat'aà-la naxandá Lasea.

⁹ Jyeé kjìn nachrjein tsato; jyeé 'ño kjojkón tjín-la ijiin ndáchikon, nga jyeé nchrobá machraña nachrjein cho 'nchán [k'e nga 'ño 'ba tjo]. K'oaá ma-ne jè Pablo kitsò-la jná xita:

¹⁰ —An, k'oaá s'ín machiya-na, ndiyá jè, 'ño tse kjojkón tjín-la; jchijaá-la jè chitso ko ch'á xi 'ya, skanda jná, mejèn tsà sichijaá yijo-ná.

¹¹ Jè xita sko-la soldado, isaá ndaà kii'nchréñijon-la jè nei-la chitso ko jè xita sko-la xi tísíxáko chitso mì k'oaá-ne koni kitsò Pablo. ¹² Ya i'nde jè,

mìkìl ndaà choòn nga ya sasìjna chitso nachrjein ch'o 'nchán. Xità xi ya títsajnyaya chitso, kjin ma xi ngásòn kitsò nga kítjokàjiin Buenos Puertos; ján kjoì Fenice, jngodò ì'nde xi ndaà choòn xi chja-ne Creta ñánda bijchó sinchá chitso nga ya fahas'en jngodò chrja-là ndáchikon ya nga kixi-là ko ngaskón-là ñánda kahatji-ne ts'oi; yaá kítsajna nachrjein ts'e cho 'nchán.

K'e nga ts'a tjo xkón

¹³ Jñà xità xi síxáko chitso, k'e nga kijtseè nga indaà ts'a tjo xi inchrobà-ne ya ì'nde sur, k'oaá s'ín kisikítsjeèn nga jyeé koma kison-ndá; itjo-jen, tsanguisòn ndá-jen ya indiì nangui Creta. ¹⁴ Xi komà iskan nga jye tjaájiin-ndá-jen, j'ì tjojkón xi inchrobà-ne ya ì'nde norte. ¹⁵ Kiiko jè chitso koni s'ín fi tjo. Ngajen, mì tì kiì ma níkáfaya-najen jè chitso, nga jè tjo, mìkìl tsjá'nde-là; ta saá ta kits'iì'ndeé-lajen nga k'oas'ín kiiko-najen jè tjo. ¹⁶ Tsitjaàjto-jen ijton íts'in ì'nde Cauda; ì'nde jè, mì tì k'oaá 'ñó tí'ba-ne tjo; chjá kitjoé-najen jè chitso jtobá xi tíndófe-là ijton íts'in jè chitso je. ¹⁷ K'e nga jye kitjoé-najen jè chitso jtobá, ikjoàn na'ño tsibí'ñókjá-ne jè chitso je nga mì kixoña-jèn. Jñà xità xi síxáko chitso, tsakjón-là tsà ya skajiin-'ño ya ì'nde ñánda 'ño 'ncha tsumì ñánda 'mì Sirte. Koií kiskínajen-ne jè níkje ts'e chitso xi 'mì vela; tà k'oaá s'ín kiiko jè tjo. ¹⁸ Nga komà inchijòn, jè tjojkón, táko 'ño jchán tí'ba. K'eé tsachrje jñà ch'á xi 'ya chitso; tsibíxteèn-jiin ndáchikon [mé-ne nga isa jna komà-ne jè chitso]. ¹⁹ Xi komà jàn nachrjein, tjoa tsachrje tsojmi xi mochjeén-là nga síxáko chitso. Tsibíxteèn-jiin ndáchikon. ²⁰ Kjin nachrjein mì tì kiì ki'ya-najen ts'oi ko ni'ño nga 'ño 'ncha ifi nga jtsí xkón tíbanè-najen. K'oaá komà-ne nga chixón-jen nga mì-la tì kiì ndaà kítjokàjiin-najen ndáchikon.

²¹ Nga jyeé kò kjin nachrjein mì tì kiì bichi-najen, Pablo tsasìjna kixi, kitsò-là jñà xità:

—Ndaà-la komà tsà kina'yañijon-ná koni kixan-nò; tsà mìkìl itjokàjñáa ya ì'nde Creta, mì-la kiì k'oas'ín tímat'iaán nga kjo'in titsanikjiaán koa kinichijaá tsojmi-ná. ²² Tanga ì'ndeì, kì makájno-nò; nijngodò xità kiyá; tà jè chitso xi jchija. ²³ Nati nitjen kò'biì jngodò-na nijná; jngodò àkjale kò'íikon-na xi Nainá kàsíkásén, jè Nainá xi 'an fit'aà-là koa 'an sixá-là, ²⁴ kàtsò-na: “Pablo, kì tsakjoèn-jèn; kjo'ño tjin-ne nga kìjchoi nguixkon César, xitaxá ítjòn ts'e Roma. Nainá, k'oaá tjin kjondaà xi tsjá-lè nga nijngodò xità kiyá xi ya títsajnyako-lè chitso.” ²⁵ Jñò, 'ño t'è-là takòn. 'An

mìkìì sikhájnoa. 'Beé-la takoàn, k'oaá s'ín kítasòn koni kàtsò-na jè àkjale.
²⁶ Tanga yaá kìjcho kat'aà'nó-laá jngòò nangui jtohá xi kjjijnajiin-ndá.

²⁷ K'e nga jye komà jò xomàna nga tjaàjiin-jen ndáchikon Adriático, jè tjo fijen fikjako jè chitso. Jngòò nitjen, ijchò-la tsà osen nitjen, jñà xita xi nchisíxako chitso, kijtseè nga jyeé kjomeè bijcho chrañat'aà-lajen nangui. ²⁸ Kisichiba kó kji nanga kijna nandá; kijtseè nga kaàn chrj'oòn jngòò metro nanga kijna. K'eé ngui kò kji kii isa; ikjoàn kisichiba ijngòò k'a; jye kaàn itoò metro tjín-la nga nanga. ²⁹ Kitsakjòn-la tsà jñà ndajo nandá skakjòòkò jè chitso. Ñijòn kicha ii xi gancho kjoàn kisikatsjòòjiin tàts'en chitso mé-ne nga kítsobà'nó-ne nangui nga mì tì kii koma kjoì-ne jè chitso; ikjoàn tsibítsi'ba-la Nainá nga niton kàtas'e isén. ³⁰ Ngats'ii jñà xita xi síxako chitso mejèn tsanga chijé; k'oaá kis'iin koni tsà jñà kicha ii xi gancho kjoàn kinchangui'nó skò chitso nga kítsobà'nó nangui; tsibíts'ia nga kiskinjen-jiin nandá jè chitso jtohá. ³¹ Tanga jè Pablo kitsò-la jè xita skò-la soldado kò soldado xi i'nga:

—Tsà jñà xita koi kongá, jñá, mìkìì koma kitjójñáá nandá.

³² Jñà soldado tsate'nó jè chitso jtohá. Kiskaajiin ndáchikon.

³³ K'e nga jye kis'e isén, jè Pablo kitsò-la ngats'ii xita:

—Jyeé tjín-la jò xomàna nga titsajnachjaán nga chiñá-lá mé xi komat'iaán. ³⁴ Bìtsi'bà-nò, mochjeén-né nga tichioò mé-ne nga s'e-nò nga'nó. Ngats'ioò, nimé xi komat'ioòn, skanda nijngòò xi sìichja jngòò tsja skòò.

³⁵ Pablo, k'e nga jye okitsò, kiskoé inchrájin, kitsjaà-la kjondaà Nainá nga nguixkon ngats'ii xita. Kisixkoaya; ikjoàn tsakjèn. ³⁶ Ngats'ii xita, kjòtsja yije-la; tikoá tsakjèn kóhotjín. ³⁷ Jò sìndo kò jàn kaàn kò chrj'oòn jngòò ma-najen xi ya titsajnaya-jen chitso. ³⁸ K'e nga jye komà ndaà chichi yije-jen, jñà ch'á trigo kisíxteèn-jiin ndáchikon mé-ne nga isa jna komà-ne jè chitso.

³⁹ K'e nga jye itjokàtji ts'oi, jñà xita xi síxako chitso, mìkìì beèxkon kó 'mì nangui ñanda ijchò-jen, tanga kijtseè-né nga tjín jngòò i'nde ñanda fahas'en jngòò chrja-la ndáchikon ñanda 'nó 'ncha tsoimì; mejèn k'oas'ín kiskinì chitso tsà koma ya skajiin-'nó tsoimì. ⁴⁰ Tsate na'nó xi tjít'aà'nó chitso; jñà kicha ii xi gancho kjoàn, yaá kisiyijòjjiin ndáchikon; kiskijnda'nó jñà yá xi síxako nga fikò kixi chitso. Ikjoàn kiskimittjen jè nikje xi sinchá tjo nga fàhitjen chitso. Ikjoàn tsibíts'ia nga kii kixi ñanda kijna nangui xi 'nó 'ncha tsoimì. ⁴¹ Tanga yaá kii kaajiin-'nó ñanda 'ncha tsoimì ya ijiin ndáchikon. Jè skò yá chitso, kiskaajiin-'nó; mì tì kii

koma kisihiníyá-ne. Ikjoàn kjòts'ia nga kjòxkoaya jè tàts'en chitso nga jè nga'ñó-la nandá kisixkoaya.

⁴² Jñà soldado mejèn kisik'en jñà xita xi kjo'in nchifi nga majìn-la nga konga ya jjiìn ndáchikon. ⁴³ Tanga jè xita sko-la soldado mìkii kitsjaà'nde. Jè xi mejèn-la nga mì kiyá Pablo. Tà saá okixi kitsjaà kitsò:

—Yá xi ma-la nandá, kàtjì ítjòn mé-ne nga koma kijchò-ne ñánda nangui choòn, ⁴⁴ kò jñà xita xi i'nga xi mì ma-la nandá, kàtjìsòn íteè kò tsà jñà yá xkoa-la chitso.

K'oaá s'ín komà-ne nga ndaà ijchò yije-jen ñánda nangui choòn.

Mé xi komàt'in Pablo k'e nga tsibìjna Malta

28 ¹ K'e nga jye itjojìin-jen ndáchikon, kis'enojmí-najen nga ya i'nde jè, Malta 'mì. ² Jñà xita xi ya i'nde-la, ndaà kisìko-najen; tsibítse-najen ni'ín, ikjoàn kitsjaà'nde-najen nga kinìhiso-jen, nga jtsí tí'ba koa 'nchán choòn. ³ Jè Pablo tsibíxkó chiba chikín kixì. K'e nga chinchájiìn ni'ín jñà chikín, jngoò ye itjokàjiìn xi tíhonga nga 'ñó tsjè ni'ín; kiskine tsja Pablo. ⁴ Jñà xita xi ya i'nde-la nga kijtseè nga ye tjohóngui-la tsja Pablo, kitsò-la xíkjín:

—Xita jè, xitaá-la ma-la sík'en; nas'ín ndaà kòbitjokàjiìn ndáchikon, jè nea-ná xi tjín-la okixi, majìn-la síkíjnakon.

⁵ Jè Pablo, tsibítsajneè tsja ya jjiìn ni'ín; nímé xi komà-la. ⁶ Ngats'ii xita nchikoña-la mé hora kítjaya tsja koa mé hora kiyá Pablo. K'e nga kijtseè nga jye kjìn hora tsato nga nímé xi komà-la, kj'eíí s'ín kisikítsjeèn, kitsò:

—Jè Pablo, Nainá-la.

⁷ Ya chrañàt'aà-la i'nde ñánda ijchò-jen, tseé nangui tjín xi ts'e xita ítjòn-la i'nde Malta xi 'mì Publio. Jàn nachrjein tsitsajnakò-jen; ndaà kiskoétjò-najen kò ndaà kisis'in-najen. ⁸ Nachrjein koi, jè na'èn-la Publio, xk'én-né; ch'in tíjnga tjín-la kò xojmá jní tífa-la. Pablo kiikon; kiichjat'aà-la Nainá; ikjoàn tsohójnasòn-la tsja; jngoò k'a kjòndaà-ne. ⁹ K'e nga kiì'nchré jñà xita xk'én xi tjín ya i'nde jè, tikoá inchrobà ñánda tíjna Pablo. Kjòndaà yijeé-ne. ¹⁰ Jñà xita, ndaà kisis'in-najen. K'e nga jye titsachjoé jngoò-jen chitso nga jye titsahonguí-jen, jñà xita kisik'a yijeé-najen ngats'ii tsojmí xi kochjeén-najen ya ndiyá.

K'e nga ijchò Pablo ján naxandá Roma

¹¹ K'e nga jye tsato jàn sá nga titsajna-jen i'nde jè, ikjoàn tsanguì ijngòè k'a-jen. Tsitjaàs'en jngòè-jen chitso xi ján i'nde-la naxandá Alejandría xi tikoá ya kisasijna ya indiì ndáchikon ts'e Malta jñà naxrjein cho 'nchán; isén ts'e Cástor ko Pólux tjít'aà. ¹² K'e nga ijchò-jen naxandá Siracusa, jàn naxrjein tsitsajna-jen. ¹³ Tsanguì ijngòè k'a-jen; ijchò-jen skanda naxandá Regio. Xi komà inchijòn tsibíts'ia nga ts'a tjo xi inchrobà-ne i'nde sur. Ijchò jò naxrjein, ijchò-jen naxandá Puteoli. ¹⁴ Yaá kiskaàkjoè i'nga-jen xita xinguiáá xi it'aà ts'e Cristo xi kiìchjako-najen nga tsitsajna-ko-jen jngòè xomàna. Xi komà iskan, ikjoàn tsanguí-jen skanda Roma. ¹⁵ Jñà xita xinguiáá it'aà ts'e Cristo xi títsajna Roma, jyeé tíjiin-la nga ya titsahonguí-jen; tjín xi ijchò kaña-najen ya ndítsin Apio; tikoá tjín xi ijchò kaña-najen ñánda 'mì Jàn Tabernas. Jè Pablo, k'e nga kijtseèxkon, tsjaá kis'e-la inima-la; kitsjaà-la kjondaà Nainá. ¹⁶ K'e nga jye titsajna-jen Roma, Pablo kits'iì'nde-la nga tsibijna tajngòè ni'ya-la; ko tà jngòè soldado kisikinda.

Mé 'én xi kiìchja Pablo k'e nga tsibijna Roma

¹⁷ Nga komà jàn naxrjein nga ijchò-jen Roma, Pablo, tsibíxkóya jñà xita sko-la xita judío xi ya títsajna. K'e nga jye j'iì yije, kitsò-la:

—Jñò xi xita xinguiáá judío xi i titsajnaà Roma, ján Jerusalén, kitsobà'ño-na xita, ikjoàn kisingatsja-na it'aà ts'e xitaxá Roma nga tsibíndaàjiin-na. 'An, nimé jé xi tihotsjià it'aà ts'e xita xinguiáá judío ko it'aà ts'e kjotíxoma-la xita jchínga-ná. ¹⁸ Jñà xitaxá Roma nga tsibíndaàjiin-na, nimé jé xi kisakòt'aà-la it'aà ts'an. Mejèn kisikíjnandeíi-na nga mìkiì ok'in-la nga siik'en-na. ¹⁹ Tanga jñà xita judío, mìkiì kòkjeiín-la; k'oaá komà-ne nga 'an, kisijé nga jè kátíndaàjiin-na jè César xi xitaxá ítjòn ts'e Roma. 'An, nimé xi sijé xi kondra ts'e naxandá-ná. ²⁰ K'oaá ma-ne nga kòbìxkóya-nò mé-ne nga kichjàko-nò; koií kjoa-la nga mokjeiín-na it'aà ts'e kjoa xi titsachiñá-lá xi xita Israel 'mì-ná nga na'ño kicha tjít'aà'ño-na.

²¹ Jñà xita judío kitsò:

—Ngajen, nimé xojon tíkaàt'aà-najen xi kjoa tsiji xi ján Judea nchrobá-ne. Ngats'iì xita judío xinguiáá xi nchif'iì, nimé 'én xi ch'o tsò nchitsjá-najen xi kjoa tsiji. ²² Mejèn-najen nga kiná'ya-jen kjoa xi

nikítsjiin; ngajen, tíjiin-najen nga xki xi ján chjajno-la xita nga kondra fi-la jè ndiyá xitse xi ya tjaáyi.

²³ Tsibíjna jngòè nàchrjein-la xíkjín, mé nàchrjein kixoña. K'e nga chixoña, kjin xita ijchò ya ni'ya ñánda tíjna Pablo; ko jè Pablo tsakóya-la kós'ín otíxoma Nainá, tsibíts'iako-ne nga sa tajñòya skanda kjònguixòn. Pablo kisikjeén xojon ts'e Moisés ko ts'e xita xi kiichjaya ngajo-la Nainá nga tsakóya-la kó s'ín tíchja mé-ne nga jñà xita kàtakjeiín-la it'aà ts'e Jesús nga jè xi Cristo. ²⁴ Tjín xita xi kòkjeiín-la, tikoá tjín xi mìkiì kòkjeiín-la. ²⁵ Nga mìkiì kjòngásòn 'én-la koni s'ín tsajoókjoè, tsibíts'ia nga itjo ni'ya. K'eé kitsò-la Pablo:

—Ndaà kiichja Inima Tsjeè-la Nainá nga kisikjeén Isaías xita xi kiichja ngajo-la kjòtseé nga kitsò-la jñà xita jchínga judío:

²⁶ T'in, kot'in-la jñà xita naxandá:

Jñò, kíná'ya-nò tanga mìkiì kjoas'en-jiin-nò;
chítsejèn-nò tanga mìkiì jchaxkon.

²⁷ Koií kjoa-la nga jñà xita naxandá jè, kisitájaajjìn kjohítsjeèn-la,
tsibíchjoàjto líká-la,
tikoá tsibíchjoà xkon,
mé-ne nga mìkiì skoe-ne,
mìkiì kjí'nchré,
tikoá mìkiì kjoas'en-jiin-la;
majin-la nga 'an fit'aà-na
nga sindaà-na.

²⁸ Jñò kàtasijiin-nò, nàchrjein i'ndeí, Nainá, ján tísíkasén-la jñà xi mìtsà xita judío, kjòndaà jè, mé-ne nga kitjokàjjiin-ne kjo'in. Ko jñà xita koi, kòkjeiín-la.

²⁹ K'e nga jye okitsò Pablo, jñà xita judío, k'e nga kiì-ne, nguì tà tsohótiyaá-ne 'én xi tsibénojmi Pablo.

³⁰ Pablo, jò nó tsibíjna ni'ya xi kiskìña nga tsibíchjí. Yaá kisís'in-la ngats'iì xita xi ijchòkon. ³¹ Kitjò'nde-la nga kiichjaya kós'ín otíxoma Nainá tikoá tsakóya it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. Mì yá xita tsatekjáya-la.

Xojon carta-la San Pablo xi kiskiì-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Roma

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Roma

1 ¹ Jè xojon carta jè, 'aán tikjiì-nò xi Pablo 'mì-na xi chi'nda-la Jesucristo ma, xi xó kiichja-na Nainá nga 'an tsibíxáya-na kò xó kitjaàjiin-na nga 'an sika'bísoàn 'én ndaà-la Nainá.

² It'aà ts'e 'én koi, Nainá jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba nga tisa kjòtseé, koni s'ín tíchja Xojon Tsjeè-la xi kiskii xita xi kiichja ngajo-la Nainá. ³ Nga ya tíchja it'aà ts'e Ki'ndí-la, jè Na'èn-ná Jesucristo xi jè otíxoma-ná. Koni xita isò'nde, yaá inchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David. ⁴ K'e nga jaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà, Jesucristo, k'oaa s'ín kiyaxkon-la nga Ki'ndí-la Nainá-né xi tse nga'nó tjín-la koni s'ín ndaà síkichiya-ná jè Inima Tsjeè-la Nainá xi sítsjeè-ná. ⁵ It'aà ts'e Jesucristo, kitjoé-na kjondaà nga 'an tsibíxáya-na nga kènojmiya-la 'én ndaà-la jñà xita naxandá xi tjín nga tíjtsa isò'nde nga kàtasíkitasòn kò kàtakjeiín-la it'aà ts'e Cristo, mé-ne nga jeya kijná-ne Cristo. ⁶ Tikoaa jñò, xó kinokjoà-nò nga xita-la Cristo k'oín-nò.

⁷ Tikjiì-nò ngats'iod xi titsajnaà Roma xi matsjakeè-nò Nainá nga tikoá xó kinokjoà-nò nga xita tsjeè-la koma.

Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijiin inima-nò.

Mé-ne mejèn-la kjoì Roma jè Pablo

⁸ Xi mats'ia-ne, it'aà ts'e Jesucristo tsjaà-la kjondaà Nainá xi it'aà tsajòn, koi kjoa-la nga xki xi ján naxandá xi tjín nga tíjtsa isò'nde, na'yá-nò nga ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo. ⁹ It'aà ts'e Nainá xi 'an sixá-la nga tíjngòè takoàn nga sika'biá 'én ndaà-la xi kjoa ts'e Ki'ndí-la, jè tíbeè nga naxhrjein nchijòn síkítsjeèn-nò k'e nga chjàt'aà-la. ¹⁰ K'e nga bìtsi'ba-la Nainá, k'oaa s'ín síjèt'aà-la tsà ikon xi tsò nga chaán tsjá'nde-na nga kjíkon-nò. ¹¹ Tikoaa mejèn-na skoexkon-nò mé-ne nga tsja chiba-nò kjohítsjeèn ts'e inima-ná mé-ne nga isa kixi kitsajna-nò.

¹² Jè xi tixan-nò nga ngàsòn k'oi-lá nga'nó xinguiáá it'aà ts'e kjoa xi mokjeín-ná.

¹³ 'Ndsè, tichja, mejèn-na nga kàtasijiìn-nò nga kjòtseé tjín-ne nga kjíkon-nò tanga skanda i'ndeí mì tà jngoò kjoa bíchjoà ikòn-na. Xi kjohítsjeèn ts'an, jè xi mejèn-na nga siixáko-nò jñò, koni s'ín kisixá ñánda nga xìn naxandá mé-ne nga tikoá skoeè-na kjondaà-la xá-na xi 'an s'iaàn it'aà tsajòn. ¹⁴ Tjínè-na nga kokoòya-la ngats'iì xita xi 'én griego chja kò xi mìkiì chja, xita xi tjín-la kjoachjine kò xi tsjìn-la. ¹⁵ K'oaá ma-ne nga 'nó mejèn-na nga tikoá kichjàyajiìn-nò jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, jñò xi titsajnaà naxandá Roma.

Mé nga'nó xi tjín-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo

¹⁶ Mikii masobà-na it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, nga nga'nó-la Nainá-né. Jè 'én xi ma-la síkítsajnadeí xita kjoa ts'e jé, ngats'iì xita xi mokjeín-la it'aà ts'e, mats'ia'ko-ne jñà xi xita judío kò tikoá xi mìtsà xita judío. ¹⁷ Jñà 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo okó-ná kós'ín s'ín Nainá nga síkixi xita. Tà jè-né nga mokjeín-la it'aà ts'e Cristo mé-ne nga isa ndaà kòkjeín-la. K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè xi xita kixi, it'aà ts'e kjoa xi mokjeín-la kíjnakon-ne.”

Jé xi tjín-la xita isò'nde

¹⁸ Nga jè Nainá skanda ján ngajmiì tíhokó kjoajti-la it'aà ts'e xita xi mìkiì beèxkón kò xi ch'o s'ín. Jè kjohítsjeèn ch'o xi tjín-la mì kì tsjá'nde-la nga kjoétjò xi kjoakixi. ¹⁹ Jè kjoa xi 'ya-la it'aà ts'e Nainá, ndaà tíjiìn-la jñà xita koi, nga tijè-ne Nainá tíhokó-ne. ²⁰ Nga jñà kjoa ts'e Nainá xi mìkiì tsejèn, ndaà tíyaxkon-la kóni nga tisa kisindaà isò'nde. Yaxkoón-la nga tjín-la nga'nó Nainá nita mé nachrjein-ne nga tà jè tajngoò xi Nainá 'mì. Kjoa koi tí'yaá-la it'aà ts'e tsojmi xi tsibíndaà Nainá. K'oaá ma-ne nga jñà xita mì kì koma kinchako yijo-la nga kitsò: “Mikii tíjiìn-na tsà tíjna Nainá.” ²¹ Jñà xita nas'ín tíjiìn-la nga tjín Nainá xi tsibíndaà isò'nde, tanga mìkiì jeya kisikíjna, ni mìkiì kitsjaà-la kjondaà. Tà saá tà koií 'nó ndaà kisis'in-la kjohítsjeèn xi nímé chjí-la. Kjohítsjeèn tájaà-la kisijñò-la. ²² Xi kjohítsjeèn ts'e, xita chjineé kitsò-la yijo-la; tanga mìtsà kixi kjoa, xita nchikón-né. ²³ Kisikíjnat'aàxìn Nainá xi jeya tíjna xi mìkiì fehet'aà nachrjein-la; tà saá koi kijtseèxkón isén

ts'e xit̩a xi fehet'aà n̩achrjein-la; skanda j̩nà isén-la cho xi t̩jímaj̩iìn isén k̩ijtseèxkón, ko isén-la cho xi n̩ijòn ma ndsoko ko isén-la ye.

²⁴ Koif̩ kjoa-la nga kitsjeiìn takòn Nainá nga tax̩ki k̩àtas'ín nga k̩àtas'ín n̩it̩a mé kjoa ch̩inga xi bitjok̩aj̩iìn in̩ima-la. K'oaá ma-ne nga tsohótsji-la kjoa sobà yijo-la koni s'ín kisiko x̩íkjín. ²⁵ Kisik̩jat̩j̩yaá-la kjoa kixi-la Nainá; 'én ndiso kiskoé. J̩nà k̩ijtseèxkón koa j̩nà kis̩tsjako tsojm̩i xi jè Nainá tsib̩indaà. M̩tsà jè k̩ijtseèxkón koa kis̩tsjako Nainá xi tsib̩indaà tsojm̩i. Nainá k̩àtayaxkón n̩it̩a mé n̩achrjein-ne, k'oas'ín k̩àtama.

²⁶ Koif̩ kjoa-la nga kitsjeiìn takòn Nainá nga ko s'ín k̩àtas'ín-ko yijo-la kjoa sobà xi ch'o t̩jín. J̩nà íchjín kisik̩jat̩j̩yaá-la koni s'ín mochjeén x'ín; t̩jín íchjín xi t̩j̩nà x̩íkjín kiskoé-ne. ²⁷ K'oaá t̩is'ín kis'iìn íchjá, kitsjeiìn takòn-né koni s'ín mochjeén íchjín. T̩jín íchjá xi 'n̩ó kisaseèn-la nga t̩i x'ín x̩íkjín tsoy̩jòko-ne. Tsohótsji-la kjoa sobà yijo-la. K'oaá ma-ne nga kjo'in kis'e-la xi t̩i yijo ts'e-ne koni s'ín ok'ín-la kjoa ch'o xi kis'iìn.

²⁸ Xit̩a koi, mìk̩iì kisik̩tsjeèn tsà mochjeén-né nga skoexkon Nainá; k'oaá ma-ne nga kitsjeiìn takòn Nainá nga k̩àtasík̩jeén kjoh̩tsjeèn-la xi n̩i mée ch̩j̩-la mé-ne nga k'oas'ín k̩àtas'ín-ne kjoa xi mìk̩iì ok'ín-la. ²⁹ Xit̩a koi, yaá t̩j̩iìn yije in̩ima-la ngats'iì kjoa xi ch'o t̩jín koni: kjoa ch̩j̩ngui, kjoa ts'en, kjoa tse mejèn, kjoa toòn, kjoax̩itakòn, kjoa nga ma-la sík'en xit̩a, kjoa xi kjaán-kjod, kjoa konachan, kjoa xi ch'o s'ín, kjoa 'én ndiso; ³⁰ nga ch̩jajno-la x̩íkjín; nga s̩jtikeè Nainá; ochrjengui x̩íkjín; 'nga ikon; ndaà sík̩jna yijo-la; sík̩tsjeèn nga mejèn-la isa ch'o t̩jín kjoa xi s'iìn; mìk̩iì 'nchré̩n̩jon-la xit̩a jch̩inga-la; ³¹ mìk̩iì mach̩iya-la; mìk̩iì sík̩itasòn 'én xi ch̩ja; mìk̩iì beètjò xit̩a x̩íkjín; tsjìn-la kjoa n̩jchàat'aà; koa tsjìn-la kjoah̩matakòn. ³² J̩nà xit̩a koi, ndaà t̩j̩iìn-la nga k'oaá s'ín tsjá okixi Nainá: ngats'iì xi k'oa t̩jín kjoa xi s'ín, ok'ín-la nga kiyá. Tanga mìk̩iì majngoò ikon nga tà j̩nà xi k'oas'ín, skanda t̩ikoáá matsja-la k'e nga k'oa t̩is'ín xit̩a xi kj'eif̩.

Nainá, mé xi tsjá-la xit̩a xi ndaà s'ín ko xi ch'o s'ín

2 ¹ K'oaá ma-ne, ngaj̩i, n̩it̩a yá xit̩a-ne j̩i, nga jé onè-la x̩inguii, mìk̩iì koma kos̩ikoii yijo-lè nga nguixkon Nainá. K'e nga jé t̩ib̩inè-la xit̩a x̩inguii, t̩ikoáá ngaj̩i, t̩j̩i t̩ib̩inè-la jé yijo-lè nga k'oa t̩is'ín 'n̩i. ² Tanga 'ya-ná nga kixi s'ín Nainá k'e nga tsjá-la kjo'in j̩nà xit̩a xi koa t̩jín jé xi ótsji. ³ Ngaj̩i xi kjo'in b̩inè-la xit̩a xi kj'eif̩, ¿mé-ne koa s'ín n̩ik̩tsjeèn-ne nga jch̩at'aà-lè kjo'in xi tsjá Nainá? Nga j̩i k'oaá t̩is'ín 'n̩i. ⁴ ¿A mì t̩j̩iìn-lè nga n̩achrjekàngui jè kj̩ondaà-la Nainá nga t̩jín-la kjojetakòn koa t̩jín-la

kjoatsejta? ¿A mì tjiin-lè nga jè kjondaà-là Nainá tíkoña-né nga síkájnoi jé-lè nga mì tì jé kinchátsji-ne? ⁵ Nga tájaàjiiin tjin inima-lè nga mikii níkájnoi jé-lè, isaá tse kjo'in tibìnè-là yijo-lè xi tsjá-lè Nainá jè nchrjein k'e nga kjoifko kjoajti-là nga jcha-là kós'ín kixi koìndaàjiiin Nainá nga tsjá-là kjo'in jñà xita. ⁶ Nainá tsjá-là chj-là mé kjoa xi kis'iin nga jngod ìjngod xita. ⁷ Tsjá-là kjoabinachon nita mé nchrjein-ne jñà xita xi nchihótsji kjoajeya, ko nchihótsji nga jchaxkón, ko nchihótsji nga kítsajnakon nita mé nchrjein-ne ján ngajmii. Koií kjoa-là nga ndaà tjin kjoa xi nchis'ín nga kjit'aà nchrjein. ⁸ Tanga Nainá nga ko kjoajti-là tsjá-là kjo'in jñà xita xi kondra fi-là nga mikii 'nchréñijon xi kjoa kixi. Tà kjoa nchikón fitjingui-là. ⁹ Tseé kjoa s'e-là ko tseé kjo'in s'e-là ngats'iì xita xi ch'ò s'ín, mats'iaiko ítjòn-ne jñà xita judío, tikoáá ko xi taxki xita xi mìtsà xita judío. ¹⁰ Tanga jñà xita xi ndaà s'ín, tjoé-là kjoajeya, ndaà jchaxkón, tikoáá s'eé-là kjoa'nchán inima-là, mats'iaiko ítjòn-ne jñà xita judío, tikoáá ko xi taxki xita xi mìtsà xita judío.

¹¹ Nainá mikii faájiin nita yá xita-ne, tà ngásòn fiko yije. ¹² Ngats'iì jñà xita xi mikii tjiin-là kó tsò kjotíxoma xi kiskii Moisés, k'e nga jé ótsji, chija-né nas'ín mikii kijtsee kjotíxoma-là Moisés. Koa jñà xita xi ndaà tjiin-là kjotíxoma-là Moisés, k'e nga jé ótsji, k'oaá s'ín kojtsò koni s'ín tíchja xi tijè-ne kjotíxoma. ¹³ Jñà xita xi tà 'nchré-là kjotíxoma xi kiskii Moisés, mìtsà jñà xi xita kixi nga nguixkon Nainá. Jñà-né xi xita kixi xi síkitasòn. ¹⁴ K'e nga jñà xi taxki xita xi mikii tjiin-là kós'ín tíchja kjotíxoma-là Moisés, sà k'oaá tà yaá nchrobájiin inima-là nga k'oas'ín s'ín koni tsò kjotíxoma-là Moisés, yaá 'ya-là nga tikoá tjiin inima-là kjotíxoma xi ts'e nas'ín tsjin-là ts'e Moisés. ¹⁵ K'e nga ndaà s'ín yaá 'ya-là nga tjiin inima-là kjoa xi síjé kjotíxoma-là Moisés; jè inima-là okó kjoa xi ndaà tjin ko xi mikii ndaà tjin; tijè-ne kjohítsjeèn-là sà k'oaá óngui ko sà k'oaá osiko. ¹⁶ K'oaá s'ín koma jè nchrjein k'e nga Nainá koìndaàjiiin ngats'iì jé xi tíj'ma-là xita ijiin inima-là; it'aà ts'e Jesucristo sindaàjiiin, koni tsò 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an chjàya.

¹⁷ Ngaji xi xita judío 'mì-lè; jè ma'ñót'aà takoìn kjotíxoma xi kiskii Moisés; 'ngaá ma takoìn it'aà ts'e Nainá nga si tsiji-né; ¹⁸ 'ya-né mé xi mejèn-là Nainá nga síkitasoìn; ma-lè chjaàjiiin mé kjoa xi ngui ndaà tjin koni s'ín okóya-lè Kjotíxoma; ¹⁹ k'oaá s'ín níkítsjiin nga tijnngod takoìn nga jì okod-là ndiyá kixi xita xi mikii machiya-là nga tíchjoà xkon ko k'oaá ma-lè nga jì nihiseèn-là xi tjiñnd kjohítsjeèn-là. ²⁰ Jì, k'oaá s'ín níkítsjiin nga ma-lè okodya-là xi taxki xita xi tsjin-là kjohítsjeèn; nga maestro 'mì-lè ts'e xita xi chiba ma-là it'aà ts'e Nainá; nga tjin-lè kjoa

chjine ko kjoa kixi xi okó-lè it'aà ts'e Kjotíxoma. ²¹ Ji xi ma-lè okoòya-la xita xi kj'eíí, ¿mé-ne mìkii okoòya-la xi ti yijo tsiji-ne? Ji k'oaá s'ín nokjoàyi nga mìkii ma sichijé; ji, ¿mé-ne nìchijé-ne? ²² Ji, k'oaá si nga mìkii ndaà tjin nga kjoa chijngui s'jin xita; ji, ¿mé-ne nga k'oa tís'ín 'nè-ne? Ji, k'oaá si nga jtichii xkósòn; ¿mé-ne nga ingo bitjaàs'en-ne nga nìchijí tsojmì-la xkósòn? ²³ Ji, 'ngaá takoìn nga ndaà tjiin-lè kjoa ts'e kjotíxoma tanga, ¿a mìtsà tìnachrjekàngui Nainá nga mìkii nìkitasòn-la koni s'ín tíchja kjotíxoma? ²⁴ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: "Kjoa tsajòn-nò xi xita judío 'mì-nò nga chjajno-la Nainá jnà xi taxki xita."

²⁵ Tsà ndaà síkitasòin kjotíxoma xi kiskii Moisés, jè kjoa ts'e circuncisión nga tjit'aà chiba-lè, chjí-la-né; tanga tsà mìkii síkitasòin, k'oaá ngaya-la koni tsà mìkii tjit'aà chiba-lè. ²⁶ Jnà xi mìtsà xita judío, nas'ín mìkii tjit'aà chiba-la koni xita judío, tanga tsà kixi síkitasòn kjotíxoma ts'e Moisés, Nainá skoétjò-né koni tsà tjit'aà chiba-la. ²⁷ Jnà xita xi síkitasòn kjotíxoma ts'e Moisés, nas'ín mìkii tjit'aà chiba-la yijo-la, jnà koiindaàjiin-nò nga mìkii nìkitasòn nas'ín tjit'aà chiba-nò, nas'ín tjin-nò xojon ts'e kjotíxoma-la Nainá. ²⁸ Jngòd xi xita judío, mìtsà tà jè nga ndaà 'ya-la kjoa xi s'ín; koa jngòd xita xi tjit'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión, mìtsà tà jè xi mochjeén nga tjit'aà chiba-la isò'nga yijo-la. ²⁹ Jè xi nguì xita judío, jè xi chjí-la koni s'ín tjin ijiin inima-la. Ko jè xi nguì tjit'aà chiba-la, jè xi chjí-la koni s'ín tjit'aà chiba-la ya ijiin inima-la. Kjoa koi, mìtsà ts'e kjotíxoma xi xojon tjit'aà; ts'ee Inima Tsjeè-la Nainá. Jnà xi k'oas'ín síkitasòn, Nainá ndaà chja xi it'aà ts'e, nas'ín mìkii ndaà chja xita xi kj'eíí.

Mé kjoa xi 'nó chjí-la it'aà ts'e xita judío

3 ¹ Tsà k'oaá s'ín tjin, ¿mé kjondaà xi isa tse tjin-la nga xita judío 'mì? Ko ¿mé chjí-la nga tjit'aà chiba-la? ² Kjin skoya chjí-la. Jè xi tjina ítjòn, jè-né nga jnà xita judío kjòngatsja 'én-la Nainá. ³ Jnà xita judío, nas'ín tjin i'nga xi mìkii síkitasòn 'én xi kjòngatsja, ¿a koma sikjatjiya-la kjoakixi-la Nainá nga mìkii kítasòn koni s'ín kitsjaà tso'ba? ⁴ Majin, mìkii koma. Nainá, xita kixi-né, nas'ín xita ndiso ngats'iì xita xi tjin isò'nde; koni s'ín tíchja xojon nga tsò:

Mé-ne nga kàta'ya-la nga kixi kjoa 'én xi nokjoi sikijne-né k'e nga yá xi kohòngui-lè.

⁵Tjín i'nga x̄ita xi tsò: K'è nga ch'o 'nè, ìsàá ndaà 'ya-là kjoakixi-là Nainá. Tsà k'oas'ín tjín, ¿kó kixoán? ¿A kixón-ná nga mì kjoa kixi tís'ín Nainá nga kjo'in tsjá-ná? (Tsà kòs'ín kixoán, jngod̄ kjohítsjeèn-là xi taxkì x̄ita titsanikjeén.) ⁶Tanga majìn, mì k'oaá s'ín tjín. Tsà mìtsà kixi s'ín Nainá nga kjo'in tsjá-ná, ¿kòs'ín koma koìndaàjiìn-là x̄ita isò'nde?

⁷Tikoaá tsà k'oa k̄itso x̄ita koi: “Tanga tsà kjoandiso-na okó nga jè kjoa kixi-là Nainá ìsà jeya k̄ijna, ¿mé-ne k'oas'ín tísinè-na nga x̄ita jé t̄iyatakòn-na?” ⁸Tikoaá-ne ch'o s'eén mé-ne nga k̄atasakó-ìsa-ná k̄jondaà-là Nainá. Tjín x̄ita xi kòtsò nga k'oaá tjín 'én xi okodya; jè xi mejèn-là nga ch'o sík̄ijna-na. J̄nà x̄ita xi kòtsò, ok'ín-là nga tjoé-là kjo'in xi Nainá tsjá.

Mé jé xi tjín-là ngats'ii x̄ita

⁹¿Kó s'ín n̄ik̄ítsjeèn? J̄nà xi x̄ita judío 'mì-ná, ¿a ìsàá ndaà x̄itaá koni j̄nà x̄ita xi kj'eíí? Majìn, jyeé k'oaá kixan-nò, tà ngàsòn jé titsajnaj̄nàá ngats'iaá xi x̄ita judío 'mì-ná kò xi taxkì x̄ita. ¹⁰Koni s'ín t̄ichja Xojon-là Nainá nga tsò:

Nijngod̄ x̄ita tjín xi x̄ita kixi, n̄i tsà tà jngod̄.

¹¹Nijngod̄ tjín xi machiya-là,

nijngod̄ tjín xi ótsji Nainá.

¹²Ngats'ii x̄ita, saá xìn ndiyá kii; ngats'ii n̄imée chjì-là kjoa xi s'ín; nijngod̄ xi ndaà s'ín, n̄i tsà tà jngod̄.

¹³Naxájta-là, k'oaá kjoàn koni ngajo-là mik'en k'è nga táx'ajto; nijen-là nguì 'én ndisoó chja;

'én xi chja, k'oaá ngaya-là koni tsà xán-là ye.

¹⁴Chjajno-là x̄ita kò nguì koi 'én chja xi 'on ma-là inima-ná.

¹⁵Mìkii koña kjoa, n̄itoón sík'en x̄ita.

¹⁶N̄ita ñánda nga fi, síhima kò sík̄jehesko x̄ita xi kj'eíí.

¹⁷Mìkii beèxkon ndiyá ñánda tjín kjoa'nchán.

¹⁸Mìkii tsakjón-keè Nainá it'aà ts'è kjoa xi s'ín.

¹⁹Jyeé 'yaá nga ngats'ii 'én xi tjít'aà k̄jotíxoma ts'è Moisés, j̄nà chja-là ngats'ii x̄ita xi ya fit'aà-là, mé-ne nga ngats'ii x̄ita, mìkii koma k̄ichja nga k̄inchako yijo-là nga nguixkon Nainá; ngats'ii x̄ita xi tjín isò'nde koìndaàjiìn-là Nainá nga jcha-là nga jé tjín-là. ²⁰Nijngod̄ x̄ita xi kixi k̄ijna nga nguixkon Nainá tà koi kjoa-là nga ndaà t̄ísik̄itasòn K̄jotíxoma ts'è Moisés. Nga jè K̄jotíxoma, tà k'oaá s'ín mochjeén nga bénojmiya-ná nga jé tjín-ná.

Kó síko-ná Nainá nga kixi kítsajnaá nguixkon jè

²¹ Tanga i'ndeï, Nainá okó-ná kós'ín s'ín Nainá nga xita kixi beètakòn-ná. Kò mìtsà kjoa ts'e Kjotíxoma nga bitasòn. Jñà xojon jchínga ts'e kjotíxoma-la Nainá kò ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá k'oaá tís'ín bénojmiya-ná, ²² nga jñà xita k'e nga mokjeíin-la it'aà ts'e Cristo, kixií bitsajna nguixkon Nainá. K'oaá s'ín síko yije kóhotjín xi mokjeíin-la. Nga ngats'iì xita ngásòn jé tjín-la, ²³ nga ngásòn ótsji jé-né; kjiin títsajnat'aàxìn-la Nainá ñánda nga jeya tjna. ²⁴ Tanga Nainá, nga ndaà xita, kitsjaà kjotjò-ná kjondaà-la mé-ne nga kixi kítsajnaá nguixkon jè. Jè Jesucristo tsibíhjtjì ngajo-ná jé-ná mé-ne nga kitsajnadeíí-ná xi kjoa ts'e jé. ²⁵ Nainá kitsjaà ki'ndí-la koni jngoò kjotjò xi faàxìn jé-ná nga nguixkon Nainá k'e nga mokjeíin-ná it'aà ts'e Jesucristo, nga jè tsibíxteèn jní-la k'e nga k'en. Nainá k'oaá s'ín okóya-ná kós'ín tjín kjoakixi-la. Koií kjoa-la nga ngasa kjòtseé, Nainá, tíkoña kjoa-né, mìkiì nìton kitsjaà-la kjo'in xita koni s'ín ok'in-la jé xi tsohótsji. ²⁶ Tanga i'ndeï tí'ya-la nga it'aà ts'e Jesucristo tísindaàjiin-la xita jñà kjoa-la jé xi kisichroba mé-ne nga kàta'ya-la Nainá nga xita kixi-né kò tikoáá tijè-ne Nainá xi kixi síkítsajna xita xi mokjeíin-la it'aà ts'e Jesús.

²⁷ ¿A 'ngaá koma takoán nga kixi títsajnaá nguixkon Nainá? Majìn, mìkiì 'nga koma takoán. Nga mìtsà koi kjoa-la nga kjotíxoma níkitasoán. Jè-né nga mokjeíin-ná it'aà ts'e Jesús nga kixi síkítsajna-ná Nainá. ²⁸ K'oaá tsòya-ne ngats'iì kjoa koi nga Nainá síkixi xita k'e nga mokjeíin-la it'aà ts'e Jesús; mìtsà koi nga kjotíxoma ts'e Moisés síkitasòn.

²⁹ ¿A tà ts'eé xi xita judío Nainá? ¿A mìtsà tikoá ts'e xi taxki xita? Kjoa kixi-né, tikoáá ts'e-né xi taxki xita xi mìtsà xita judío. ³⁰ Nainá, tà jngoò ma xi kixi síkítsajna ngats'iì xita k'e nga mokjeíin-la it'aà ts'e Jesús. Ngásòn síko jñà xita judío xi tjít'aà chiba-la kò xi taxki xita xi mìkiì tjít'aà chiba-la. ³¹ Jè kjoa nga mokjeíin-ná it'aà ts'e Jesucristo, ¿a tíchahingui-né kjoa ts'e Kjotíxoma? Majìn, mìtsà tíchahingui; tà saá tímajngò-ne koni jè xá xi tjín-la.

Abraham, mé-ne kixi tsibìjna-ne nga nguixkon Nainá

4 ¹ ¿Kó kixoán? ¿Mé kjoa kixi xi kisakò-la na'èn-jchá-kjiin-ná Abraham nga kixi tsibìjna nguixkon Nainá? ² Na'èn-jchá-ná Abraham, tsà koií-la kjoa-la nga ndaà xá xi kis'iin nga kixi tsibìjna nguixkon Nainá, ok'ín-la nga jeya siikíjna yijo-la, tanga majìn nga nguixkon Nainá. ³ Nga

k'oaá s'ín tíchja Xojon jchínga-la Nainá nga tsò: “Abraham, jè-né nga kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá; k'oaá ma-ne nga kiskoétjò Nainá nga xita kixi kitsò-la.” ⁴ Jngòè xita xi síxá, jè ton xi tjoé-la, mìtsà tà kjotjò tjoé-la; jè chjí-la nga síxá. ⁵ Tanga jè xita xi mìtsà xá-la ma'nót'aà takòn, tanga mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá xi kixi síkítsajna xita xi jé tjín-la, xita jè, Nainá k'oaá s'ín skoétjò nga xita kixi tsò-la. ⁶ Jè xitaxá ítjòn xi ki'mì David k'oaá tís'ín kiichja nga tsja s'e-la xita xi Nainá kjoétjò nga xita kixi tsò-la; Nainá mì tì kindá s'ín-ne nita mé xi s'ín. ⁷ David kitsò:

Mé tà ndaà-la jña xita xi jye kichàat'aà-la kjoa ch'o-la
ko xi jye tíjtsa'ma jé-la.

⁸ Mé ta ndaà-la jña xita xi mì tì kindá s'ín-ne Nainá kjoa ts'e jé-la.

⁹ Jè kjondaà jè, ¿a tà ts'eé xita judío xi jtít'aà chiba-la? ¿A xi tikoáá ts'e-né xi taxki xita xi mìkiì jtít'aà chiba-la? Jye okixan nga jè xita jchínga Abraham, k'e nga kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá, kiskoétjò-né nga xita kixi kitsò-la. ¹⁰ ¿Kós'ín komà nga kiskoétjò Nainá Abraham nga xita kixi kitsò-la? ¿A k'e-né nga jye jtít'aà chiba-la? ¿A xi k'e-né nga tikj'eè jtít'aà chiba-la? Majìn, k'e-né nga tikj'eè jtít'aà chiba-la. ¹¹ Abraham, k'e nga jye kiskoétjò Nainá nga xita kixi kitsò-la, iskaán kisit'aà chiba-la koni jngòè chiba xi okó nga jye xita kixi nga kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá k'e nga tikj'eè jtít'aà chiba-la. K'oaá komà-ne nga xita jchínga kitsò-la Abraham ngats'iì xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá nas'ín mìkiì jtít'aà chiba-la. ¹² Abraham, tikoáá xita jchínga-la-né jña xita judío xi jtít'aà chiba-la, tanga mìtsà tà koií kjoa-la nga jtít'aà chiba-la, tikoáá koi-né nga ya tjímatjinguì-la nga mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá, koni s'ín kòkjeiín-la Abraham k'e nga tikj'eè jtít'aà chiba-la.

¹³ Nainá, k'oaá s'ín kitsjaà-la tso'ba Abraham ko ngats'iì xita tje-la, nga jè kongatsja isò'nde; mìtsà koi kjoa-la nga Kjoéxoma kisikitasòn, jè-né nga kòkjeiín-la koni s'ín kiichja Nainá, k'oaá ma-ne nga xita kixi kitsò-la. ¹⁴ Tsà tà jña tjoé-la kjondaà xita xi síkitasòn Kjoéxoma, tsà k'oaá s'ín tjín kjoa, nímé-là chjí-la nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá; tikoáá mì-là kiì kítasòn koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá. ¹⁵ K'e nga tjín Kjoéxoma, kjo'ín sinè-ná; tanga tsà tsjìn kjotíxoma, nímé tjín xi kotonè-la kjotíxoma.

¹⁶ Jña xita, nga mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá tjoé-la kjondaà koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá jè Abram. Nainá tsjá kjotjò kjondaà koi mé-ne nga jcha-ná nga kixi kjoa nga kítasòn it'aà ts'e ngats'iì tje-la Abraham. Mìtsà tà jña tjoé-la xita judío xi tje-la Abraham nga tjín-la kjotíxoma; tikoáá tjoé-la jña xita xi mìtsà xita judío xi tikoáá tje-la Abraham ma koií kjoa-la nga mokjeiín-la koni s'ín kòkjeiín-la Abraham. K'oaá ma-ne nga

jè Abraham, xita jchínga-ná ma ngats'iaá ¹⁷ nga nguixkon Nainá. Koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Kjìn naxandá xita xi jye kisingatsja-lè xi xita jchínga tsò-lè.” Abraham, kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá xi ma-la síkjaáya-la xita xi jye k'en xi tikoá tsjá 'én-la koni tsà jye tsitasòn kjoa xi kj'eè bitasòn.

¹⁸ Xita jchínga Abraham kòkjeiín-la koni kitsò-la Nainá; kiskoña kjoa-né nas'ín mìkìl tíjiin-la kós'ín koma nga kitasòn. K'oaá s'ín komà nga kjìn naxandá xi xita jchínga tsò-la, koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá nga kitsò-la: “K'oaá s'ín kjìn jchán koma tje-lè.” ¹⁹ Abraham, mìkìl kjòhindaà koni s'ín kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá, nas'ín kos'ín beè-la ikon nga mì tì mé chjí-la yijo-la nga jye 'ñó xita jchínga; jyeé kjomeè jngoò sìndo nó tjín-la; Sara xi chjoón-la, tikoá chjoón 'ndi-né; mì tì kii koma s'e-la ixti. ²⁰ Abraham, mìtsà jò tsi'beé-la ikon koni s'ín mokjeiín-la 'én xi kitsjaà-la Nainá. Tà isaá 'ñó tsi'beé-la ikon nga ndaà kòkjeiín-la. 'Nó jeya kisikijna Nainá. ²¹ Abraham, nguì ndaà tíjngoò ikon nga Nainá tjín-la nga'ñó nga komaá-la sìikitasòn yije kóhotjín kjoa koni s'ín kitsjaà-la tso'ba. ²² K'oaá ma-ne Nainá, k'e nga kijtsee nga ndaà mokjeiín-la Abraham, kiskoétjò nga xita kixi kitsò-la.

²³ Mìtsà tà it'aà ts'e Abraham kitjei xojon jè nga Nainá kiskoétjò nga xita kixi tsò-la. ²⁴ Tikoá it'aà tsaján kitjei nga Nainá skoétjò-ná nga ngàsòn xita kixi kitso-ná koi kjoa-la nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá, jè xi kisikjaáya-la Na'én-ná Jesucristo it'aà ts'e kjoabiyaá. ²⁵ Kjòngatsja xita nga kisik'en Jesús jè ngatji-la jé-ná; tikoá jaáya-la mé-ne nga kixi kitsajnaá nguixkon Nainá.

Mé kjondaà xi sakó-ná nga jye xita kixi tsò-ná Nainá

5 ¹ K'e nga jye xita kixi 'mì-ná nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá, jyeé 'nchán titsajnaoá Nainá it'aà ts'e Na'én-ná Jesucristo. ² Jè Cristo tsjá-ná nga s'e-ná kjondaà jè, nga mokjeiín-ná it'aà ts'e. Jè kjondaà jè, 'ñó ndaà tíjiin inima-ná; matsjaà-la inima-ná nga chiñà kjoá nga tikoá s'e-ná kjoajeya-la Nainá. ³ Mìtsà tà koi kjoa nga matsja-ná, tikoá matsja-ná k'e nga mé kjo'in xi otojñaá. K'e nga kjo'in otojñaá, yaá sakó-ná nga'ñó nga tseejta s'eén inima-ná. ⁴ K'e nga tseejta s'eén inima-ná, yaá sakó-ná nga ndaà kitjoáá; tsà nga ndaà kitjoáá, tikoá yaá sakó-ná nga skòña kjoa inima-ná kjondaà xi tsjá Nainá. ⁵ Jè kjoa xi chiñá-lá nga tíjngoò takoán, mìkìl masobà-ná nga mìkìl kitasòn; jè Nainá jyeé ndaà kisikijnajiin inima-ná kjotjòcha-la it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá xi kitsjaà-ná.

⁶ K'e nga kichóya nàchrjein, Cristo, k'en ngajo-ná jñá xi xítà jé 'mì-ná, koií kjoa-là nga tsjìn-ná nga'nó nga ma bitjokàjñáá jé-ná. ⁷ Mì-là yá xítà tjín xi kiyátjì ngajo-là jngòò xítà kixì, tanga tsà koi nàchrjein-là tsà tjín jngòò xi kò'nó ikon nga kiyátjì ngajo-là jngòò xi 'nó ndaà xítà. ⁸ Tanga jè Nainá okó-ná nga 'nó tsjakeè-ná nga jè Cristo k'en ngajo-ná, k'e nga tákó xítà jé 'mì-ná. ⁹ I'ndeì nga jye xítà kixì tsò-ná Nainá nga jè Cristo tsibíxteèn jní-là k'e nga k'en ngajo-ná, ìsáá 'nó tíkixì kjoa nga it'aà ts'e Cristo kítjokàjñáá kjo'in jè nàchrjein k'e nga sùikasén kjojtì-là Nainá. ¹⁰ K'e nga kondra titsajna-lá Nainá, jè Ki'ndí-là kisìkijne 'nchán kjoa k'e nga k'en. I'ndeì, k'e nga jye ndaà chibà-ná, ìsáá 'nó tíkixì kjoa nga kítjokàjñáá kjo'in it'aà ts'e Cristo nga jè tjínakon-né. ¹¹ Mìtsà tà jñá kjoa koi, tìkoáá 'nó matsja-ná it'aà ts'e Nainá koni s'ín kisìko-ná it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo nga it'aà ts'e Cristo 'nchán titsajnaakoáá Nainá nga jye kichibàndaà-aná.

¹² K'e nga jahas'en jé isò'nde, jngòò xítà xi ki'mì Adán tsohótsji jé, ikjoàn k'en; k'oaá s'ín komà nga kjòts'ia nga biyaà yije kóhotjín xítà, koií kjoa-là nga jé ótsji yije kóhotjín. ¹³ K'e nga tìkj'eè tjoé-là Kjotíxoma Moisés, xítà xi tjín isò'nde jyeé tjín yije-là jé. Tanga mìkiì ma kinda jé-là k'e nga tsjìn kjotíxoma. ¹⁴ Tjen-ne nàchrjein ts'e Adán skanda ts'e Moisés, tjínè-là nga kiyá yije xítà kóhotjín nas'ín mì k'oaá tjín jé xi tsohótsji koni kis'iìn Adán nga kisìkatonè-là okixì xi kitsjaà-là Nainá. Adán, jè ngaya-là [Cristo] xi iskan j'iì.

¹⁵ Tanga jé xi tsohótsji Adán, mìkiì mangàsòn koni jè kjondaà xi Nainá tsjá; nga tà jè ngatjì-là jé xi tsohótsji xi tà jngòò xítà, k'oaá ma-ne nga kjìn xítà biyaà; tanga ìsáá 'nó tse kjondaà tjín-là Nainá nga kjìn xítà machikon-t'in kjotjò xi tsjá Nainá it'aà ts'e xi tà jngòò xítà xi 'mì Jesucristo. ¹⁶ Jé xi tsohótsji xi tà jngòò xítà, mìkiì mangàsòn koni jè kjondaà xi Nainá tsjá. K'e nga kisakò jé ítjòn, Nainá kitsjaà okixì nga tsibínè-là kjo'in ngats'iì xítà. Tanga k'e nga jye kjìn jé tsohótsji xítà, j'iì kjondaà-là Nainá nga kixì kítsajna xítà nguixkòn Nainá. ¹⁷ Jè ngatjì-là jé-là xi tà jngòò xítà, tjínè-là nga kiyá xítà. Tanga i'ndeì, ìsáá 'nó tíkixì kjoa nga it'aà ts'e xi tà jngòò xítà xi 'mì Jesucristo, tjí'nde-là nga jeya kítsajnakon jñá xítà xi 'nó tse kjondaà-là Nainá kjoé, kò xi 'nó tse kjotjò tjoé-là nga kixì kítsajna nguixkòn Nainá.

¹⁸ Jè kjoa-là jé xi tsohótsji xi tà jngòò xítà kisinè-là kjo'in ngats'iì xítà, tanga jè kjoa kixì xi kis'iìn Jesucristo tìkoáá kixì kisìkítsajna ngats'iì xítà nga kítsajnakon nguixkòn Nainá. ¹⁹ Jè kjoa-là nga mìkiì kiì'nchréñijon-là Nainá xi tà jngòò xítà xi 'mì Adán, k'oaá ma-ne nga kjìn xítà kisakò

jé-la. Tanga jè kjoa-la nga kiì'nchréñijon-la Nainá xi tà jngòò xita xi 'mì Jesucristo, kjin xita xi kixi kítsajna nga nguixkon Nainá.

²⁰ J'iì Kjotíxoma-la Moisés mé-ne nga ndaà ki'ya-la nga isa 'ñó isa 'ñó tís'e jé; tanga k'e nga isa tse jé tísakó, isaá 'ñó tse kjondaà-la Nainá j'iì. ²¹ Nga sa ítjòn, jè kjoa ts'e jé tsatíxoma-la xita, mé-ne nga kisakò-la kjoabiyaà xita; tanga i'ndei, k'oaá tís'ín kàtatíxoma kjondaà-la Nainá k'e nga kixi síkítsajna xita nga nguixkon Nainá mé-ne nga s'e-la kjoabinachon nitá mé nachrjein-ne xi it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo.

Mé-ne nga jè kjoa ts'e jé, mì tì mé nga'ñó tjín-la nga jè kotíxoma-ná

6 ¹ ¿Kó kixoán? ¿A ndaà tjín nga kinchátsji-jé-isa mé-ne nga isa tse kjondaà tsjá-ne Nainá? ² Majìn, mì kiì tì k'oa s'en-ná. Jyeé titsajnat'aàxìn-lá kjoa ts'e jé koni tsà jye k'eén xi it'aà ts'e; mì tì kiì koma ya kítsajnajiìn-isaá kjoa ts'e jé. ³ ¿A mìtsà jye tíjìin-nò k'e nga komà bautizar it'aà ts'e Cristo ngats'iaá nga tìkoa ya titsakjòòkoaá k'e nga k'en? ⁴ K'e nga ma bautizar xita, k'oaá s'ín ngaya-la koni tsà ya sihiìin-t'aà-là Cristo k'e nga k'en. Koni s'ín jaáya-la Cristo it'aà ts'e nga'ñó-la Nainá xi 'ñó jeya tjína, k'oaá tís'ín mochjeén nga kos'ín sijchá yijo-ná nga kijnakon xitse ijngòò k'aá.

⁵ Koni s'ín titsakjòòkoaá Cristo k'e nga k'en, jná k'oaá tís'ín kjoaáya-ná koni s'ín jaáya-la jè. ⁶ Tíjìin-ná nga jè kjoa jhínga-ná koni s'ín ki'né nga isa kjòtseé, yaá kisit'aà krò-la Cristo mé-ne nga kàtachija-ne nga'ñó-la yijo jé-ná nga mì tì jé kjotíxoma-isa-ná. ⁷ Jngòò xita xi jye k'en, jyeé tíjnandeíí kjoa ts'e jé. ⁸ Nga ya k'en-koaá Cristo, mokjeíin-ná nga tìkoa ya kítsajna kjoa. ⁹ Ya-ná k'e nga jaáya-la Cristo k'e nga k'en, nì tì jngòò nachrjein kiyá ijngòò k'a-ne. Mì tì mé nga'ñó tjín-la kjoabiyaà nga jè kotíxoma-la. ¹⁰ K'e nga k'en Cristo, jngòò k'a k'en xi kjoa ts'e jé-ná; i'ndei nga ijngòò k'a tjínakon-né koíí kjoa tjínakon-ne nga jeya síkíjna Nainá. ¹¹ Jñò, k'oaá tís'ín tìkítsjeèn koni tsà jye k'eèn xi kjoa ts'e jé; títajnakon-nò xi kjoa ts'e Nainá nga ya titsajnakoo Na'èn-ná Jesucristo.

¹² Koíí kjoa-la, mì tì kiì bìl'nde-là yijo jé-nò nga jè kjoa ts'e jé kotíxoma-nò k'e nga kjo'ñó s'ín-nò nga nìkitasòn-là kjoa xi ch'o tjín xi síjé yijo-nò. ¹³ Kì ya nìngatsja yijo-nò kjoa ts'e jé nga jè jé síkjeén nga ch'o 'nè, ta saá jè Nainá tìngatsja yijo-nò koni jngòò xita xi jye jaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà. Nainá tìngatsja yijo-nò nga kàtasíkjeén kjoa xi kixi tjín. ¹⁴ Kjoa ts'e jé, mì tì mé nga'ñó tjín-la nga jè kotíxoma-nò nga mìtsà kjoa ts'e kjotíxoma-la Moisés titsajnajñò; kjondaà-la Nainá titsajnajñò.

¹⁵ ¿Kó bixoán? ¿A ndaà t́jín nga ḱinchátsji jé isaá nga ḱjondaà-la Nainá títajnajñaá nga mìtsà kjoa ts'e ḱjotíxoma títajnajñaá? Majín, mìkiì ndaà t́jín. ¹⁶Ndaà t́jiìn-nò tsà ya śingátsja yijo-nò ts'e xítà xi bítje chí'nda nga jè nìkitasòn-là, chí'nda-la komaà ts'e xítà jè. Kjo'ño t́jín-ne nga jè śikitasòn-là. K'oaá s'ín t́jín, tsà chí'nda-la jé komaà nga jè śikitasòn-là, kiyá-nò; t́anga tsà chí'nda-la Nainá komaà nga jè śikitasòn-là, kixí kítajnaà nguixkòn jè. ¹⁷Jñò, nga isa ḱjòtseé, k'oaá s'ín kinìkitasòn-là kjoa ts'e jé koni tsà jngò chí'nda, t́anga i'ndeí, ndaà ch́j-là Nainá nga kò iníma-nò ndaà nìkitasòn koni s'ín nguì ndaà t́jín 'én kixi xi kis'enojímí-nò. ¹⁸I'ndeí jyeé títajnadeí-là kjoa ts'e jé; chí'nda ts'e kjoakixi-nò; t́jínè-nò nga śikitasòn koni s'ín śjé kjoakixi. ¹⁹Koi 'én t́ichjàko-nò xi mìtsà 'in ch́ja koií kjoa-la nga indaà t́jín takòn; mìkiì ndaà machiya-nò kjoa ts'e Nainá. Koni s'ín ki'nè nga isa ḱjòtseé nga ya kinìngátsja yijo-nò it'aà ts'e ngats'ii kjoach'o xi t́jín nga jè tsatíxoma-nò koni xítà chí'nda; i'ndeí k'oaá tís'ín t́ingátsja yijo-nò it'aà ts'e kjoa kixi mé-ne jè kjoa kixi kátatíxoma-nò koni chí'nda xi tsjeé títajna nga nguixkòn Nainá.

²⁰K'e nga kjoa ts'e chí'nda-la jé títajnajñoò, mìkiì títajnikitasòn-là kjoakixi-la Nainá. ²¹T́anga, ¿mé xi kisakò-nò kjoa ts'e jé? I'ndeí tà masobà-nò kjoa koi; tà yaá fíko-ná ñánda t́jín kjoabiyaà. ²²I'ndeí nga jye títajnadeí-là xi kjoa ts'e jé, chí'nda-la Nainá ma; ḱjondaà xi sakó-nò jè-né nga tsjeé títajnaà nga nguixkòn Nainá. Xi fehet'aà-ne, s'e-nò kjoabinachon nítà mé nàchrjein-ne. ²³Ch́j xi t́jín-la kjoa ts'e jé, kjoabiyaà-né. T́anga ḱjotjò xi tsjá Nainá, kjoabinachon-né nítà mé nàchrjein-ne nga ya títajnakoáá Cristo Jesús xi Na'èn-ná ma.

Kó s'ín ma fehet'aà nga'ño-la jè ḱjotíxoma

7 ¹Jñò, xi 'ndseé chibà, t́ichjàko-nò xi jyeé t́jiìn-nò kós'ín t́ichja ḱjotíxoma; 'ya-nò nga t́jín-la nga'ño jè ḱjotíxoma kós'ín otíxoma-la xítà k'e nga títajnakon-isa skanda k'e nga kiyá. ²K'oaá ngaya-la jngò chjoón xi t́jín-la x'in, k'oaá tsò ḱjotíxoma nga mìkiì koma tsjín xíkjín k'e nga tákó títajnakon ingajò. T́anga tsà jè x'in kiyá, jè chjoón, jye t́jnadeí it'aà ts'e ḱjotíxoma xi ts'e kjoabixan. ³Jè chjoón, k'e nga tsà tákó t́jnakon x'in-la, tsà k'jeíí x'in kixan-kò, kjoa chijnguíí tís'ín; t́anga tsà jye k'en x'in-la, jè chjoón, jyeé t́jnadeíí xi kjoa ts'e ḱjotíxoma jè; komaá kixan-kò ijngòò k'a-ne xi k'jeíí x'in. Mì tì kjoa chijnguíí tís'ín-ne.

⁴Jñò ndí 'ndseé, k'e nga k'en-kjoòkòò Cristo, yaá k'en it'aà ts'e nga'ño-la ḱjotíxoma, mé-ne nga ya ḱnókjoa-nò it'aà ts'e Cristo xi jye

jaáya-la ts'e kjoabiyaà nga k'oas'ín kàta'ya-la it'aà tsaján jè kjondaà xi sasén-la Nainá. ⁵ K'e nga tisa ya tjaajnaá kjoa xi tjin isò'nde, jè kjotíxoma tsibít'in-ná mé-ne nga jña kjoa ch'o xi síjé yijo-ná, isa 'ño ch'o kisixájiin yijo-ná; k'oaá komà-ne nga kisakò-ná kjoabiyaà. ⁶ Tanga i'ndeí jyeé titsajnadeí-lá kjoa ts'e kjotíxoma. Jyeé k'eén it'aà ts'e kjoa xi bít'aà'ño-ná, mé-ne nga koma sixá-lá Nainá xi kjoa xitse koni s'ín okóya-ná Inima Tsjeè-la Nainá. Mìtsà k'oas'ín sixá-lá koni s'ín tjin kjoa jchínga xi tjít'aà xojon.

⁷ ¿Kó kixoán xi kjoa ts'e kjotíxoma? ¿A ch'o tjin? ¿A kjoa ts'e jé-né? Majín, ndaà tjin. Tanga 'an, tsà mìkii kijtseèxkoan kjoa ts'e kjotíxoma, tikoáá mì-là kii kijtseè kjoa ts'e jé. Mì-là kii kisijiin-na nga mìkii ndaà tjin nga 'an fahajiin-na tsojmì xi mìtsà ts'an, tsà jè kjotíxoma mì k'oaá s'ín bénojímí nga tsò: “Kì jì nìkjaajiin tsojmì xi mìtsà tsiji.” ⁸ Kjoa ts'e jé, yaá kisakò-la nga'ño it'aà ts'e kjotíxoma; k'oaá komà-ne nga isa 'ño jahajiin-na tsojmì xi mìtsà ts'an. Tanga tsà tsjìn kjotíxoma, tsjìn-la nga'ño kjoa ts'e jé. ⁹ K'e nga sa kjòtseé, kj'eè kii bexkoan kjotíxoma. Tanga k'e nga kijtseèxkoan kjotíxoma, kjoa ts'e jé, isaá ndaà kis'e-la nga'ño; kjoabiyaà kisakò-na. ¹⁰ Kjoa ts'e kjotíxoma, tjinè-la nga kjoabinachon tsjá-na, tanga tà saá kjoa biyaà kitsjaà-na. ¹¹ Kjoa ts'e jé, yaá kisakò-la nga'ño it'aà ts'e kjotíxoma nga kiskoðnachan-na, k'oa kisik'en-na.

¹² K'oaá s'ín tjin nga jè Kjotíxoma, tsjeè-né; koni s'ín otíxoma jña 'én xi tjít'aà, tsjeè-né, kixi-né, koa ndaà-né. ¹³ ¿Kó bixón? ¿A jè kjoa ts'e kjotíxoma xi ndaà tjin xi kisik'en-na? Majín, mìtsà koi kjoa-la. Kjoa ts'e jé-né. K'oaá s'ín ki'ya-la nga kixi kjoa nga jé-né. It'aà ts'e kjotíxoma xi ndaà tjin, jè kjoa ts'e jé kisakò-la nga'ño nga kisik'en-na, mé-ne nga ki'ya-la it'aà ts'e kjotíxoma nga 'ño ch'o tjin xi kjoa ts'e jé.

Kó tsò xitá xi otíxoma-la kjoa ts'e jé

¹⁴ Kjoa ts'e kjotíxoma, 'ya-ná nga kjohítsjeèn ts'e Inima Tsjeè-la Nainá; tanga 'an, yijo jé tsohoya; yijo-na yaá kjòngatsja kjoa ts'e jé nga jè otíxoma-na. ¹⁵ Mikii fiya-na mé kjoa xi s'iaàn. Kjoa xi ndaà tjin xi mejèn-na nga s'iaàn mìkii koa s'iaàn. Tà saá jña kjoa xi mìkii sasén-na sikitasoàn. ¹⁶ K'e nga k'oa s'iaàn jña kjoa xi mìkii mejèn-na, k'oaá xan nga tjíkiixi kjoa nga ndaà tjin koni s'ín tíchja kjotíxoma. ¹⁷ K'e nga k'oa s'iaàn nga otsjà jé, mìtsà 'an xi k'oa s'iaàn, jè kjoa ts'e jé xi tíjiin-na bít'in-na. ¹⁸ An xi xitá isò'nde 'mì-na, be-ná nga mìkii ndaà tjin kjoa xi tíjiin yijo-na. Mejèn-na nga ndaà s'iaàn, tanga mìkii sakó-na kó s'ín

s'iaàn kjoa xi ndaà tjin. ¹⁹ K'e nga mejèn-na ndaà s'iaàn, mikii sikitasoàn; tà saá koi sikitasoàn kjoa xi ch'o tjin xi majìn-na nga koa s'iaàn. ²⁰ K'e nga k'oas'ín sikitasoàn kjoa xi ch'o tjin xi majìn-na nga koa s'iaàn, mìtsà 'an xi k'oa s'iaàn, jè kjoa ts'e jé xi tijnajiìn-na xi k'oas'ín.

²¹ Jngoð kjoa matsji-na nas'ín mejèn-na nga ndaà s'iaàn, tà saá tà koi sakó-na kjoa xi ch'o tjin. ²² Xi ijiìn inima-na matsja-na it'aà ts'e Kjotíxoma-la Nainá. ²³ Tanga tjin jngoð kjoa xi tísíxájiìn yijo-na xi mikii tsjá'nde-na nga ndaà s'iaàn; jè kjoa ts'e jé kjaán-kjoð kjohítsjeèn-na xi mejèn-la nga ndaà s'iaàn. Kjoa ts'e jé xi tísíxájiìn yijo-na síkijne-na nga ch'o s'iaàn.

²⁴ Ima xó-na 'an; ¿yá xi síkíjnandeíí-na it'aà ts'e yijo jé-na xi kjoabiyaà tjin-la? ²⁵ Ndaà chjí-la Nainá nga it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo síkíjnandeíí-ná kjoa ts'e jé.

Nga jñà 'én xi kotìxan-nò nga 'an, ya ijiìn kjohítsjeèn-na mejèn-na sikitasoàn kjotíxoma-la Nainá, tanga ya ijiìn yijo jé-na, tà saá kjoa ts'e jé sikitasoàn.

Mé kjondaà xi sakó-ná k'e nga k'oas'ín títsanjchá yijo-ná koni s'ín mejèn-la Inima Tsjeè-la Nainá

8 ¹ Tanga i'ndeí, jñà xita xi ya títsajnakjoðko Cristo, mì ti mé kjo'in sinè-la, jñà xita xi mì k'oaá s'ín nchisíjchá yijo-la koni tjin jé xi síjé yijo-la; tà saá k'oaá s'ín nchisíjchá yijo-la koni s'ín mejèn-la Inima Tsjeè-la Nainá. ² Jè nga'ñó-la Inima Tsjeè-la Nainá xi síkítsajnakon-ná nga ya títsajnakjoðkoaá Cristo; ko tijè-ne nga'ñó xi kisíkítsajndeíí-ná it'aà ts'e nga'ñó-la kjoa ts'e jé ko it'aà ts'e kjoabiyaà. ³ Kjotíxoma ts'e Moisés mikii kichikjoa-la nga síkítsajndeíí-ná it'aà ts'e jé, nga tsjin-la nga'ñó, koi kjoa-la nga jè yijo-ná síjé jé xi tjin isò'nde. Tanga Nainá kichikjoaá-la nga kisikasén Ki'ndí-la koni jngoð xi xita isò'nde xi yijo kis'e-la koni jñà xi xita jé 'mì-ná. Ki'ndí-la kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en xi kjoa ts'e jé-ná. Nainá k'oaá s'ín kis'iìn nga jngoð k'a kisikjehet'aà kjoa ts'e jé xi tjin-la yijo-ná. ⁴ Nainá k'oaá s'ín kis'iìn mé-ne nga it'aà tsaján kàtitasòn-ne jè kjoa kixi xi ts'e kjotíxoma, jñà xi mì k'oaá s'ín títsanjchá yijo-ná koni tjin jé xi síjé yijo-ná, nga k'oas'ín títsanjchá yijo-ná koni s'ín mejèn-la Inima Tsjeè-la Nainá.

⁵ Jñà xita xi k'oa s'ín koni tjin xi síjé yijo-la, k'oaá tjin kjoa xi nchisíkítsjeèn; tanga jñà xi k'oa s'ín koni s'ín tjin xi síjé Inima Tsjeè-la Nainá, k'oaá tjin kjoa xi nchisíkítsjeèn. ⁶ Jñà xita xi k'oas'ín

nchisíkítsjeèn koni t́jín xi mejèn-la yijo-la, kjoabiyaà t́jín-la. Tanga j́nà xítà xi k'oas'ín nchisíkítsjeèn koni s'ín mejèn-la Iníma Tsjeè-la Nainá, t́jín-la kjoabinachon kò kjoa'nchán. ⁷Xítà xi tà koi kjoa nchisíkítsjeèn koni t́jín kjoa ch'o xi síjé yijo-la, kondra ts'e Nainá-né koií kjoa-la nga mìkìì síkitasòn kò mìkìì chíkjoa-la nga síkitasòn kjotíxoma-la Nainá. ⁸J́nà xítà xi k'oas'ín s'ín koni t́jín xi síjé yijo-la, mìkìì ma-la s'ín koni s'ín sasén-la Nainá.

⁹Tanga j́nò, mì t́ t́ k'oaá 'nè-nò koni t́jín xi síjé yijo-nò; k'oaá s'ín títas'nè koni t́jín xi síjé Iníma Tsjeè-la Nainá, nga jè t́jnajiìn iníma tsajòn Iníma Tsjeè-la Nainá. J́nà xítà xi tsjín-la Iníma Tsjeè-la Nainá xi kitsjaà Cristo, mìtsà xítà ts'e Cristo. ¹⁰Tanga tsà yaá t́jnajiìn iníma tsajòn Cristo, iníma tsajòn t́jnakon-né nga xítà kixí 'mì-nò nga nguixkòn Nainá, nas'ín k'oas'ín t́jìnè-la nga kiyá yijo-nò xi kjoa ts'e jé. ¹¹Jè Nainá xi kisikjaáya-la Jesucristo ít'aà ts'e kjoabiyaà, tsà ya t́jnajiìn iníma-nò jè Iníma Tsjeè-la, k'oaá tís'ín síikítsajnakon ìjngòè k'a yijo-nò xi kjoa ts'e kjoabiyaà ít'aà ts'e nga'ño-la Iníma Tsjeè-la Nainá xi t́jnajiìn iníma tsajòn.

¹²K'oaá ma-ne, j́nà xi 'ndseé chibá, t́jna jngòè xi t́jìnè-ná nga síkitasòn-lá, tanga mìtsà jè yijo-ná síkitasòn-lá; mì t́ kìì k'oas'ín s'en-ná koni t́jín kjoa ch'o xi síjé yijo-ná. ¹³Tsà tákó k'oaá s'ín s'een nga ya onguít'aà-là kjoa xi ch'o mejèn-la yijo-nò, kiyá-nò. Tanga tsà koj'nde-là Iníma Tsjeè-la Nainá nga jngòè k'a síikijne-la kjoa xi ch'o mejèn-la yijo-nò, kitsajnakon-nò.

¹⁴J́nà xítà xi jè Iníma Tsjeè-la Nainá okó-la ndiyá, j́nà-né xi ìxti-la Nainá 'mì. ¹⁵Jè Iníma Tsjeè xi kitsjaà-nò Nainá mìtsà taxki iníma ima xi kjo'ño s'ín-nò koni jngòè ch'í'nda xi ts'e jé nga ma-la bíxkón-nò; ta saá jè Iníma xi kitsjaà-ná Nainá skoétjò-ná nga ìxti-la komaá, tìjè-ne Iníma Tsjeè-la Nainá bénojmiya-ná nga ma nokjoà-lá Nainá nga Ndí Apa 'mì-lá. ¹⁶Jè Iníma Tsjeè-la Nainá tsjá kixi-la 'én iníma tsaján nga ìxti-la Nainá 'mì-ná. ¹⁷K'e nga jye ìxti-la maá, t́k'oaá tsaján-ná kjotjò-la Nainá xi jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba nga tsjá-ná; tañaá tjoékjòè-ná kò Cristo nga t́k'oa kò jè títanìkjaán kjo'in mé-ne nga jeya kitsajnakò-ná Cristo.

¹⁸'An, k'oaá xan nga kixí kjoa, koni t́jín kjo'in xi títanìkjaán ì'ndeì mìkìì mangásòn koni t́jín kjoajeya-la Nainá xi s'e-ná k'e nga koma iskan. ¹⁹J́nà tsojmì xi Nainá tsibíndaà, 'ño nchikoña kjoa nga mejèn-la skoè nachrjein k'e nga Nainá jngòè k'a ndaà kòkò kó kjoàn xi ìxti-la ma. ²⁰J́nà tsojmì xi tsibíndaà Nainá, jngòè k'a its'oòn-jììn koni s'ín t́jìnè-la nga kochjeén nga sa ítjòn; mìtsà kjotsja ts'e isò'nde nga k'oas'ín komàt'in; koi-né nga jè Nainá k'oaá s'ín kiskoòsòn-la; tanga ì'ndeì j́nà

xi tsibíndaà Nainá nchikoñaá-la ²¹ nga kjoíi nāchrjein k'e nga tikoā kítsajnandeí xi tsibíndaà Nainá nga mì tì kii kíts'ón-jjìn-ne; Nainá jeya siikítsajnandeí ijngoò k'a-ne koni s'ín siiko ixti-la. ²² 'Ya-ná ngats'iì xi Nainá tsibíndaà, skanda i'ndeí, nchitsiné-né, kjo'in nchisíkjeíin koni jngoò chjoón xi ki'ndí tí'beé. ²³ Mitsà tà koi xi tjin isò'nde xi tsiné; tikoáá jñá xi jye tjin-ná Inimā Tsjeè-la Nainá koni jngoò kjondaà xi tjen kitjoé ítjòn-ná, tikoáá tsiné-ná nga kjo'in titsanìkjiaán nga titsachiñá-lá nga 'ñó mejèn-ná nga skoétjò-ná Nainá nga jngoò k'a ya kítsajnaoáá koni ixti-la maá; yijo-ná kijnandeí-ne it'aà ts'e kjoa xi síkíts'ón-ná. ²⁴ Nga jye titsajnanidiaá, i'ndeí jè titsachiñá-lá nga jngoò k'a kàtitasòn. Tanga tsà tsejèn tjna xi chiñá-lá mìkii ma chiñá-lá. ¿Yá xi koña-la xi tsejèn tjna? ²⁵ Tanga tsà jè chíña-lá xi mìkii tsejèn tjna, tafi tafi chíñakjoa-lá.

²⁶ K'oaá tis'ín s'ín jè Inimā Tsjeè-la Nainá k'e nga indaàjjìn tjin inimā-ná síchját'aà-ná. K'e nga mìkii ma-ná kó s'ín sijét'aà-lá Nainá k'e nga bìtsi'ba-lá, tije-ne Inimā Tsjeè-la Nainá bìtsi'batji-ná, nimé 'én xi tsejèn chja, ni itsé fiya-ná kó tsòya-ne. ²⁷ Jè Nainá xi ma-la bíxkejjìn inimā-ná, tjjìn-la mé xi tíbítsejèn-la jè Inimā Tsjeè-la. K'e nga bìtsi'batji xita tsjeè-la Nainá k'oaá s'ín sijét'aà-la koni s'ín mejèn-la Nainá.

Nimé xi koma kochrjet'aàxin-ná kjoatjòcha-la Nainá xi jye tjin-ná it'aà ts'e Cristo Jesús

²⁸ Tjjìn-ná nga it'aà ts'e jñà xita xi tjòkeè beè Nainá, ngats'iì kjoa xi mat'in, Nainá k'oaá s'ín síkjeén xi kjondaà ts'e xita. K'oaá s'ín síko jñà xita xi xó jè kiichja-la koni s'ín mejèn-la, ²⁹ jñà xita xi jye tjjìn-la nga tisa tàts'en-la kjoa nga ixti-la koma; tikoáá k'oaá s'ín kiskoòsòn-la nga ngàsòn kjoàn koma koni kji Ki'ndí-la mé-ne nga jè Cristo Ki'ndítjòn koma koa kjin koma xita xikjín xi 'ndse. ³⁰ Nainá nga k'oaá s'ín kiskoòsòn-la it'aà ts'e xita koi, tikoáá xó kiichja-la, jñà xi xó kiichja-la tikoáá kixi kisiíkítsajna, jñà xi kixi kisiíkítsajna tikoáá jeya kisiíkítsajna.

³¹ ¿Mé xi kixoán it'aà ts'e kjoa koi? Nga Nainá tijnako-ná, nijngoò xita kondra-ná siikijne-ná. ³² Nainá mìkii 'on komà-la, nga kitsjaà kjotjò Ki'ndí-la it'aà tsaján ngats'iaá skanda kjoabiyaà. ¿A mìtsà tikoā tsjá kjotjò-ná ngayije nga ko Cristo? ³³ ¿Yá xi koma kohòngui-ná jñá xi Nainá xó jaàjjìn-ná? Mì yá xi koma kohòngui-ná nga jé Nainá jye kixi kisiíkítsajna-ná. ³⁴ ¿Yá xi koi'nè-ná kjo'in? Nga jé Cristo Jesús k'en ngajo-ná, tikoā jaáya-la kjoa ts'e kjoabiyaà. Yaá tjna it'aà kixi-la Nainá nga tíbítsi'batji-ná. ³⁵ ¿Yá xi kochrjet'aàxin-ná kjoatjòcha-la Cristo? ¿A

kjo'in-né? ¿O xi kjoaba-ne? ¿O xi jè-né nga ongatjingui-ná xita? ¿O xi kjoa ts'e kjinchrá-ne? ¿O xi koií-né nga tsjìn-ná nikje xi chíkjá? ¿O xi jè kjoa xi xkón tjín? ¿O xi jè kjoa biyaà nga xita sík'en-ná? Majìn, nímé kjoa-ne. ³⁶ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Xi kjoa tsiji kjit'aà nachrjein tjín kjojkón nga kiyá-jen,

k'oaá s'ín tíyatakòn-najen koni orrè xi tjínandaà nga kiyá.

³⁷ Tanga it'aà ts'e ngats'iì kjoa koi, jye tsato titsanikijne-lá xi it'aà ts'e Cristo xi kjòtsjakeè-ná. ³⁸ K'oaá s'ín tíjngod takoán nga nijngod kjoa xi koma kochrjet'aaxìn-ná xi kjoatjòcha-la Nainá, ni jè kjoa biyaà, ni kjoabinachon, ni àkjale, ni jñá nga'nó xi tjín isò'nde ni jñá xi tjín ijìn isén, ni jñá kjoa xi tjín nachrjein i'nde, ni jñá kjoa xi koma nachrjein xi sa nchrobá, ³⁹ ni jè xi isa 'nga, ni jè xi isa nanga, nita mé tsojmì xi Nainá tsibíndaà, nímé xi koma kochrjet'aaxìn-ná kjoatjòcha-la Nainá xi jye tjín-ná it'aà ts'e Cristo Jesús xi Na'èn-ná.

Mé-ne mìkiì ijchòtjingui-la kjoa kixi-la Nainá jñá xita Israel xi xó jaàjiin-ne

9 ¹ Okixí xi xan it'aà ts'e Cristo; mì 'én ndiso chjà; jè Iníma Tsjeè-la Nainá síkíchiya-la kjohítsjeèn-na nga tsjá 'én it'aà ts'an, ² nga kjit'aà nachrjein ba tjín-na koa 'on ma-la iníma-na, ³ it'aà ts'e jñá xita 'ndse xi xinguiáa ma koi-né nga 'ñó matsjake. 'Ñó mejèn-na nga kàtasakó-la kjondaà. Skanda komaá-là kósit'aaxìn-la Cristo tsà k'oas'ín sakò-la kjondaà jñá xita xinguiáa xi ts'e naxandá Israel, tanga mìkiì tjí'nde-na nga kos'ín s'iaàn. ⁴ Nga jñá xita Israel, jè Nainá kiskoétjò nga ixti-la ma, kò yaá ki'ya-la kjoajeya-la Nainá, kò kitjoé-la jñá kjoa xi tsibíndaàjiin-ko, tikoa kitjoé-la kjotíxoma-la Moisés, kò kitjoé-la okixi kós'ín skoexkón Nainá, kò kitjoé-la 'én koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá. ⁵ Jñá xita Israel yaá inchrobát'aà-ne ts'e xi 'ñó xita jchínga kjiin xi Nainá xó jaàjiin-ne. Jè Cristo [xi xó kisíkasén-ne Nainá] nga xita isò'nde komà, yaá inchrobát'aà-ne it'aà ts'e xita jchínga koi. Jè Cristo xi Nainá; jè otíxoma yije-la kjoa; jeya kàtíjna nita kjé-ne. K'oas'ín kàtama.

⁶ [Nga mìtsà mokjeín-la ngats'iì xita Israel], mìtsà koi kjoa-la nga jè 'én-la Nainá mìkiì bitasòn. Koi-né nga it'aà ts'e Nainá, mìtsà ngats'iì xita xi ya nchrobát'aà-ne tje-la Israel nga nguì kixi kjoa nga ya chja-ne. ⁷ Nas'ín ya tjen-la it'aà ts'e Abraham, mìtsà ngats'iì nga kitjoé-la kjondaà nga ixti-la ma. Nga k'oaá tsò Xojon-la Nainá: “Jñá xita tje-lè, yaá kjinchrobà-ne it'aà ts'e Isaac.” ⁸ Kjoa koi, k'oaá tsòya-ne, nga jñá ixti-la

Nainá, mìtsà jè xi chjí-là yá ts'e tje xi nchrobát'aà-ne. Ta jñà-né xi ixti-là Nainá ma jñà xi jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba Nainá nga ixti-là koma. Tà jñà-né xi k'oas'ín oxkit'aà nga kixi kjoa nga nguì tje-là Abraham ma. ⁹ Nga jè 'én xi Nainá kitsjaà-là tso'ba Abraham, k'oaá tsò: “Jè nó xi sa nchrobá kjoíí ìjngòò k'a-na; jè Sara, ki'ndí s'e jngòò-là.”

¹⁰ Mìtsà ta jñá kjoa koi xi komà. Tìkoáá jè Rebeca kis'e-là ixti'ño xi ts'e Isaac, jè xi xita jchínga-ná ma. ¹¹ Nainá k'oaá s'ín kitsjaà tso'ba k'e nga tikj'eè ts'iin jñà ixti'ño nga tikj'eè kiì 'ya-là mé kjoa xi s'iin, a jè xi ndaà tjín, o jè xi mìkiì ndaà tjín. K'oaá s'ín kjòkixi nga Nainá tjí'nde-là nga kjoaájìin xita koni s'ín jye tjíndaà-là nga kichja-là jñà xita xi jè mejèn-là. Mìtsà kinda s'ín mé xi jye kis'iin xita. ¹² Nainá k'oaá kitsò-là Rebeca: “Jè ti-lè xi jts'ín ítòn, chi'nda-lá koma jè xi iskan jts'ín.” ¹³ K'oaá s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga tsò: “Jè Jacob kjòtsjakeè-ná, kò jè Esaú kòjtikeè-ná.”

¹⁴ ¿Mé xi kixoán? Nainá, ¿a mìtsà kjoa kixi xi s'ín? Majìn, mì k'oaá s'ín tjín. ¹⁵ Nainá k'oaá kitsò-là Moisés: “Kohimakeè-ná xi 'an mejèn-na nga kohimakeè, skoehima-ná jè xi mejèn-na nga skoehima.” ¹⁶ K'oaá s'ín tjín kjoa koi, mìtsà koi nga jñá mejèn-ná nga s'e-ná, ni mìtsà koi nga 'ño binchaàtsjiaá; jè Nainá tsjá-là kjondaà-là jñà xita xi jè mejèn-là mahimakeè. ¹⁷ K'oaá s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga kitsò-là Faraón: “Koií k'oas'ín kisikíjna-lè nga xitaxá tijni ya naxandá Egipto mé-ne nga it'aà tsiji kokoaà nga'ño-na tìkoa skoexkon-na xita nga títsa isò'nde.” ¹⁸ K'oaá s'ín s'ín Nainá, tjín-la kjohimatakòn it'aà ts'e xita xi jè mejèn-là; tìkoáá ma-là sítájaajìin inima-là xita xi jè mejèn-là nga kàtasítájaajìin inima-là.

¹⁹ Tanga tsà jì k'oa k'oín-ná: “Tsà k'oas'ín s'ín Nainá, ¿mé-ne jé bínè-là jñà xita?, nga ni yá xita xi koma kondra kjoí-là koni s'ín mejèn-là jè.” ²⁰ Tanga jì, xi taxki xita-né, ¿yá-né jì, nga Nainá otikjoòkoií? Jngòò tijí xi xó kisindaà-ne, ¿a komaá kitso-là jè xi tsibíndaà: “Mé-ne k'oas'ín tsibindaà-ná?” ²¹ ¿A mì tjí'nde-là jè xi ma-là bíndaà tijí ni'nde nga tijè-ne ndási koiìndaà jngòò-ne tijí xi tà k'e mochjeén k'e nga tjín s'eí koa koiìndaà jngòò xi nachrjein nchijòn mochjeén?

²² Tsà Nainá mejèn-là tsakó kjoajti-là kò nga'ño-là, ¿a ch'o tjín nga kiskoòñà kjoa it'aà ts'e xita xi tjoé-là kjo'in kò xi tjínè-là nga kjoehesòn? ²³ Mìtsà ch'o tjín; nga koií k'oas'ín kis'iin-ne mé-ne nga ma tsakó kjoajeya-là xi it'aà tsaján nga kjòhimakeè-ná. Nga jè tsibítsajnaandaà-ná skanda tisa kjòtseé, mé-ne tìkoa s'e-ná kjoajeya-là. ²⁴ Nainá k'oaá s'ín xó kiìchja-ná. Tjín xita xi ya itjokàjìin ts'e xita judío; tìkoáá tjín xita xi ya itjokàjìin ts'e xi taxki xita xi mìtsà xita judío. ²⁵ K'oaá s'ín tíchja xojon-là Oseas xita xi kiìchja ngajo-là Nainá nga tsò:

Jè xi mìtsà naxandá-na ma nga sa ítjòn, naxandá ts'aán koma;
jè xi mì tjòkeè kijtseè nga sa ítjòn, tjòkeè skoeè.

²⁶ Ti ya-ne i'nde nánnda oki'mì-nò:

“Mìtsà naxandá ts'an xan-nò”,

“ixti-la Nainá xi tijnakon” k'oin-nò.

²⁷ Isaías, xita xi kiichjaya ngajo-la Nainá, k'oaá ti tsò it'aà ts'e naxandá Israel: “Nas'ín kjín jchán ma-ne ixti-la koni tsumì ts'e ndáchikon, tà chiba ma-ne xi kitjokàjiin kjo'in. ²⁸ Nga jè Na'èn-ná nitóón siikitasòn jè kjoakixi-la xi jye jè kitsjaà koni s'ín tjínè-la jñà xita nga tjtisa isò'nde.”

²⁹ Koni s'ín kitsò Isaías nga tisa ítjòn:

Jè Na'èn-ná, xi tse nga'nó tjín-la,

tsà mìkii kisikiningui chiba-ne tje-ná,

jyeé-la kisikjehesòn yije-ná

koni kisikò naxandá Sodoma kò naxandá Gomorra.

³⁰ ¿Mé xi kixoán? Jñà xi mìtsà xita judío, xi mìkii fitjingui-la kjoa kixi, i'nde, jyeé xita kixi-né nga nguixkon Nainá tà koí kjoa-la nga mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá. ³¹ Tanga jñà xita Israel xi fitjingui-la Kjotíxoma-la Moisés nga nchihótsji nga kixi kítsajna nguixkon Nainá mìkii ijchòtjingui-la. ³² ¿Mé-ne nga k'oas'ín komà-ne? Koí kjoa-la nga mìkii mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá. Tà k'oaá s'ín 'nó tshót'aàhikon nga ndaà tjín kjoa xi kis'iin it'aà ts'e Kjotíxoma. K'oaá ma-ne [k'e nga j'iì Cristo] yaá ksatíngui koni jngoò Ndajo xi kijnahikòn. ³³ Xojon-la Nainá k'oaá s'ín tíchja [it'aà ts'e Cristo] nga tsò:

Ya nindoò Sión kijnaá jngoáá ndajo xi kijnahikòn,

jngoò Ndajo xi satíngui xita,

tanga jè xi kòkjeiín-la it'aà ts'e Ndajo jè mìkii kosobà-la.

Mé xi s'eén nga kítsajnadeíí-ná xi kjoa ts'e jé-ná nga kixi kítsajnaá nguixkon Nainá

10 ¹ Jñò ndí 'ndsè, xi nguì okixi, koí xi 'nó mejèn-la inima-na kò xi 'nó sijét'aà-la Nainá it'aà ts'e naxandá Israel, nga kàtìtsajnadeíí kjoa ts'e jé-la. ² An be kixi-ná nga 'nó mejèn-la nga ndaà skoexkòn Nainá jñà xita Israel, tanga mìkii mangásòn kjohítsjeèn-la koni s'ín tjín jè kjohítsjeèn xi nguì kixi tjín. ³ Nga mìkii fahas'en-jiin-la nga tà jngoò jè Nainá xi ma-la kixi síkítsajna xita. Tà jè xi mejèn-la nga tà jñà kixi síkítsajna yijo-la. Majìn-la kjoé xi okixi-la Nainá xi ma-la kixi siikíjna-ná.

⁴ Nga jè Cristo kisìkjuhèt'aà kjoa ts'e kjoṭíxoma mé-ne nga s'e-la kjoa kixi ngats'iì xita xi mokjeíin-la it'aà ts'e Nainá.

⁵ Jè Moisés, k'oaá s'ín kiskii it'aà ts'e xita xi mejèn-la kixi kítsajna it'aà ts'e kjoṭíxoma nga tsò: “Jè xita xi sìkítasòn kjoṭíxoma, it'aà ts'eé kjoṭíxoma kíjnakon-ne.” ⁶ Tanga it'aà ts'e xita xi kixi kítsajna k'e nga mokjeíin-la, k'oaá tsò: “Kì k'oaá tsò inima-lè: ¿Yá xi kjimijìn ngajmii?” (Én koi tsòyaá-ne nga mejèn-la kjinchrobàjen-ko Cristo.) ⁷ Ko, kì k'oaá tsò inima-lè: “¿Yá xi ma koiis'en-jiìn i'nde ñánda nchisíkjeíin kjo'in jña mik'en?” (Én koi tsòyaá-ne nga mejèn-la skímii'nga ijngod k'a-ne Cristo ya jjiìn-la mik'en.) ⁸ Tanga, ¿kó tsò-isa 'én-la Moisés? Tsò-ne: “Chrañàt'aà tìjna-lè jè 'én, yaá tìjna'a ndsoboì, yaá tìjnajiìn inima-lè.” K'oaá tsò 'én xi 'an chjaya xi mochjeén nga kòkjeíin-ná. ⁹ Tsà ndsoboì kénojmi-ne nga Jesucristo, jè xi Na'èn-ná, koa tsà ko inima-lè kòkjeíin-lè nga Nainá kisìkjaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaá, kijnandeíí-né xi kjoa ts'e jé-lè. ¹⁰ Nga koó inima-ná mokjeíin-ná mé-ne nga kixi kítsajnaá nguixkon Nainá tìkoa koó ndsobaá bènojmiá nga Jesucristo, jè xi Na'èn-ná, mé-ne nga koma kítsajnandeíí-ná xi kjoa ts'e jé-ná.

¹¹ K'oas'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Ngats'iì xi kòkjeíin-la it'aà ts'e Cristo mìkii kòsobà-la.” ¹² Jña xita judío ko xi mìtsà xita judío, tà ngàsòn-né xi it'aà ts'e Nainá; nga tìjè-ne Cristo xi Na'èn tsò-la ngats'iì xita. Jè kjondaà xi 'nó tse tìjn-la Cristo, jè tsjá-la ngats'iì xita xi chjat'aà-la. ¹³ Nga k'oaá tì tsò Xojon-la Nainá: “Ngats'iì xita xi kichjat'aà-la Na'èn-ná, kítsajnandeíí-né xi kjoa ts'e jé-la.” ¹⁴ Tanga mìkii koma kichjat'aà-la Cristo jè xita xi kj'eè kì mokjeíin-la. Ko mìkii kòkjeíin-la xita xi kj'eè mé 'én 'nchré it'aà ts'e Cristo. Koa mìkii koma kji'nchré xita tsà mì yá xita tìjn xi keènojmi-la it'aà ts'e Cristo. ¹⁵ Koa jè xita xi keènojmi 'én, mìkii koma sìxá tsà mì yá xi sìkásén. K'oas'ín tít'aà xojon: “Mé tà ndaà-ne nga k'oas'ín binchimasòn jña xita xi chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi ts'e kjoa'nchán.”

¹⁶ Tanga mìtsà tà ngats'iì xita Israel kisìkítasòn jè 'én ndaà-la Nainá xi kii'nchré. Nga jè Isafas xita xi kii'chja ngajo-la Nainá, k'oaá kitsò: “Na'èn, ¿yá xi kòkjeíin-la 'én xi jìn kinokjoàya-jen?” ¹⁷ K'oaá ma-ne, k'e nga mokjeíin-ná, yaá nchrobát'aà-ne k'e nga na'yá-lá 'én. K'oa jña 'én xi na'yá, 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo-né.

¹⁸ Tanga, k'oaá xan: ¿A mìtsà kii'nchré xita Israel jè 'én ndaà-la Nainá? Jon, kii'nchré-né. Nga k'oaá tsò jè Xojon-la Nainá:

Kijnda isò'nde jyeé tsabìsòn 'én-la.

Jyeé ijchò skanda ñánda fehet'aà-ne nangui.

¹⁹ Tíkooá xan-ná: jñà x̄it̄a Israel, ¿a mì kisijiin-là kjoa koi? Kisijiín-là. Jè xi t̄jna ít̄jòn, k'oaá kitsò Moisés:

'An, k'oaá s'ín s'iaàn nga kàtachinicha jñò jngoò naxandá xi mìtsà naxandá ts'an xan-là.

Kàtamajticha it'aà ts'e naxandá xi chiba kjohítsjeèn t̄jín-là.

²⁰ Tíkooá Isaías 'ñó tsi'beé-là ikon nga kiichja 'én-là Nainá nga kitsò:

Kisakò-là jñà x̄it̄a xi mìkiì 'an tsohótsji-na.

Tsakó-là kjondaà-na jñà x̄it̄a xi mìkiì 'an kiskònanguiya-na.

²¹ Tanga jè Isaías k'oaá s'ín kiskii it'aà ts'e x̄it̄a Israel koni s'ín kitsò Nainá: “Nàchrjein nchijòn tsijmeé-là ndsaa nga kichjà'nchré-là jngoò naxandá xi kondra kiì-là 'én-na nga mì kì kisikitasòn.”

Kjohimatakòn xi t̄jín-là Nainá it'aà ts'e naxandá Israel

11 ¹ 'Aán kjònangui, jè Nainá, ¿a kitsjeiin takòn naxandá-là Israel? Majìn, mì k'oaá s'ín t̄jín. 'An, t̄ikooá x̄it̄a Israel-ná, tje-láá ma Abraham, x̄it̄a xinguiáá ma xi ya nchrobát'aà-ne ts'e Benjamín. ² Nainá mìtsà tsachrjekàngui naxandá-là nga jye t̄jiin-là nga t̄isa tàts'en-là kjoa nga ixti-là koma. ¿A mì t̄jiin-nò koni tsò Xojon-là Nainá it'aà ts'e Elías nga k'oas'ín chjat'aà-là Nainá xi kondra ts'e Israel? Tsò: ³ “Na'èn, jñà x̄it̄a-lè xi kiichja ngajo-lè, jyeé kisik'en x̄it̄a, koa jñà i'nde tsjeè-lè jyeé kisikits'óna; tà 'an tajngò t̄jinaa isa, t̄ikooá mejèn-là siik'en-na.” ⁴ Tanga k'oaá tsò 'én xi tsjá Nainá: “Majìn, mìtsà tà j̄i tajngò t̄jini. Itoò jmiì ma-ne x̄it̄a xi 'an t̄itsajnatjò-na xi kj'eè tsà ya bincha-xkó'nchit'aà-là xkósòn-là Baal.” ⁵ Nàchrjein i'ndeì tákó k'oaá s'ín ma, t̄jín isa x̄it̄a Israel xi t̄itsajnatjò-là Nainá xi xó jaàjiiin-ne xi kjondaà ts'e. ⁶ Tsà tà kjondaà ts'eé Nainá nga k'oas'ín jaàjiiin x̄it̄a, tsòyaá-ne mìtsà koi kjoa-là kjondaà xi kis'iin. Tanga tsà koií kjoa-là kjondaà xi kis'iin, mì-la tsà t̄i kjondaà-là Nainá kjòchjeén-ne nga kitjaàjiiin x̄it̄a.

⁷ ¿Kó s'ín t̄jín kjoa? Tsòyaá-ne nga kjín x̄it̄a Israel mìkiì ijchòt̄jngui-là jè kjoa xi tsohótsji. Tanga kis'e i'nga x̄it̄a xi xó jaàjiiin-ne Nainá xi jye ijchòt̄jngui-là. Jñà x̄it̄a xi i'nga, 'ñó kjòtájaàjiiin inima-là. ⁸ K'oaá s'ín t̄jít'aà Xojon-là Nainá nga tsò: “Nainá, kitsjaà-là nga kisijñòjiiin inima-là; jñà xkòn mìkiì tsejèn-là, kò líká-là, mìkiì 'nchré skanda nàchrjein i'ndeì.”

⁹ Jè x̄itaxá ít̄jòn David k'oaá ti kitsò:

Jè s'eí xi ochrje, t̄jè kàtama-ne ch'an nga kàtakaàngui,
kàtasiya'ñó na'ya,

kò t̄jñà kàtasat̄ngui-ne mé-ne nga kàtas'e-là kjo'in.

¹⁰ Kàtasichjoà xkon mé-ne nga mìkiì kotsejèn-là nga kjit'aà nachrjein kàtamatsit'in íts'in.

¹¹ 'An kjonangui-ná, ¿a jngod k'a chixòt'aà nangui jñà xitá Israel k'e nga ksatèngui? Majìn. Mì k'oaá s'ín tjin kjoa. Jè kjoa-là nga mìkiì kisikitasòn jñà xitá Israel, jñà kitjóé-là xi mìtsà xitá judío nga tsibitsajnandeíf xi kjoa ts'e jé-là. K'oaá s'ín komà mé-ne nga jñà xitá judío kàtachini-ne it'aà ts'e kjondaà-là Nainá. ¹² Tsà jñà xitá isò'nde kisakò-là kjoanchiná-là Nainá k'e nga jñà xitá judío mìkiì kisikitasòn-là Nainá ko kisichijà kjondaà-là, isaá ta 'nó ndaà s'e-là kjoa machikon-t'in jè isò'nde k'e nga jñà xitá judío ijngod k'a skoé i'nde-là ya nguixkon Nainá.

¹³ Jñò chjàko-nò xi mìtsà xitá judío mì-nò. 'An kisixáya-na nga 'an kichjàjiiin-là jñà xi mìtsà xitá judío. 'An beèxkón-ná xá xi kits'i-na.

¹⁴ Tsà koif nachrjein-là kochinií i'nga xitá xinguiáa mé-ne nga tikoá koma kítsajnandeíf-ne xi kjoa ts'e jé-là. ¹⁵ Tsà jñà xitá isò'nde kisakò-là kjoa'nchán it'aà ts'e Nainá k'e nga jñà xitá judío itjokàngui, isaá tse kjondaà sakò-là jñà xitá judío k'e nga skoétjò ijngod k'a-ne Nainá. Skanda k'oaá s'ín komat'in koni jngod xitá xi jye k'en ko kjoaáya-là it'aà ts'e kjoabiyaà. ¹⁶ Tsà tsjeè niño xi sindaà ítòn nga kongatsja Nainá, tikoá tsjeè-né na'yo xi kochjeén nga sindaà niño k'e nga koma iskan. Tsà tsjeè it'aà ts'e Nainá i'ma-là yá, jñà chrja-là tikoá tsjeè-né.

¹⁷ Jñà xitá Israel, k'oaá s'ín ngaya-là koni jngod yá olivo ndaà xi kitiit'aà chrja-là, koa ngaji k'oaá s'ín ngaya-là koni chrja-là yá olivo ijiiin ijñà nga ya kisikjoðkoji ya ngajo-là chrja-là yá olivo ndaà; k'oaá ma-ne nga ya tíchjoí jè nga'nó-là i'ma-là yá olivo ndaà. ¹⁸ Kì 'nga nìkìjni yijo-lè nga ya titsakjoðkoji chrja-là yá olivo ndaà. Tikítsjiin nga tà kisikjoðko-nè; mìtsà ji 'bi-là nga'nó jñà i'ma-là yá olivo ndaà, tà saà ji tsjá-lè nga'nó jñà i'ma-là yá olivo ndaà.

¹⁹ Ji, kì k'oaá si: “Kitiit'aà chrja-là yá olivo ndaà, nga 'an kisikjoðkoa.”

²⁰ Tikítsjiin koif kjoa-là nga mìkiì mokjeín-là nga kitiit'aà-ne. Tanga ji koif kjoa-là nga mokjeín-lè nga ya tijnat'eii. Kì 'ngaá beè-là takoìn, tiskón-là Nainá. ²¹ Nainá, tsà mìkiì kitsjaà'nde-là jñà chrja-là jè yá olivo ndaà nga ya kíjnakjoðko tikoá ngaji tsà mì tì kii mokjeín-lè mì tì kii tsjá'nde-lè nga ya kíjnakjoðkoji. ²² Chitsejèn-là Nainá, 'nó ndaà xitá tanga tikoá jè xi mejèn-là nga ndaà kítasòn 'én xi chja. Mikiì beè ima jñà xitá xi chinchat'aàxìn-là Nainá. Tanga it'aà tsiji títsjá-lè kjondaà. Tà jè xi mochjeén nga k'oas'ín kijni koni s'ín tjin kjondaà xi kitsjaà-lè. Tsà majìn tikoá kotet'aà-lè koni jngod chrja-là yá. ²³ Jñà xitá judío xi chrja-là yá xi kitiit'aà, tsà kòkjeín ijngod k'a-là, komaá sincháya-ne

i'nde-la, nga Nainá tjin-la nga'nó, komaá kikjoò ijngoò k'a-ne. ²⁴ Ji, nga ya kitiit'aà-ne jñà yá olivo ijiin ijñá koa kisikjoòkoi yá olivo ndaà nas'ín mìkiì ya ok'in-lè. jlsaá tà ndaà ok'in-la nga jñà chrja-la yá olivo xi xó kitjaàjiin-ne nga sincháya ijngoò k'a-ne i'nde-la xi tijè-ne yijo-la yá!

²⁵ 'Ndsè, mejèn-na nga ndaà kàtasijiin-nò kjoa'ma koi koni s'ín tjíndaà-la Nainá mé-ne nga mì 'nó chjine kinachrje yijo-nò. Jè kjoa nga tjin i'nga xita Israel xi kjòtájaàjiin inima-la nga mìkiì mokjeiín-la, tanga skanda k'ée kokjeiín-la k'e nga jye kokjeiín yije-la xi mìtsà xita judío.

²⁶ K'e nga jye k'oas'ín koma, ngats'iì xita Israel kítsajnadeií-né xi kjoa ts'e jé-la, koni s'ín tíchja xojon nga tsò:

Yaá nindoò Sión kjinchrobà-ne xi ma-la siíkítsajnadeií

xita Israel xi kjoa ts'e jé-la,

jè xi kjoaáxìn-la jé-la jñà xita tje-la Jacob.

²⁷ Jè kjoa xi bindaàjiin-koaa

k'e nga kjoaáxìn-la jñà jé xi tjin-la.

²⁸ Kjoa ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, jñà xita judío, kondra-laá ma Nainá mé-ne jñò sakò-nò kjondaà. Tanga jè kjoa nga xó kitjaàjiin-ne xita koi, tákó matsjakeè Nainá nga jye kos'ín kitsjaà-la tso'ba jñà xita jchínga kjiin-la. ²⁹ Nainá mìkiì faáxìn kjotjò xi tsjá, tikoà mìkiì faáxìn 'én xi chja-ná. ³⁰ Jñò, k'oaá tis'ín ki'nè nga sa kjòtseé; mìkiì kinìkitasòn-là Nainá, tanga i'ndeì jyeé kisakò-nò kjohimatakòn, koií ngatjì-la nga mìkiì kisikitasòn jñà xita judío. ³¹ Nachrjein i'ndeì jñà xita judío mìkiì síkitasòn-la Nainá. Tanga tà koi-né nga jè Nainá tjin-la kjohimatakòn xi it'aà tsajòn mé-ne jñà xita koi tikoá s'e-la kjohimatakòn ts'e Nainá. ³² Nainá, k'oaá tsò nga ngats'iì xita judío, kò xi mìtsà xita judío, mìkiì síkitasòn-la nga jè xi mejèn-la Nainá nga ngàsòn ngáya kohimakeè ngats'iì xita.

³³ ¡Mé tà 'nó tse ma kjoanchiná xi tjin-la Nainá, kò 'nó tse kjoachjine tjin-la kò kjohítsjeèn-la! Nijngoò xita xi machiya-la kós'ín kosòn-la k'e nga bíndaàjiin kò kós'ín tjin ndiyá-la. ³⁴ ¿Yá xi beè kós'ín tjin kjohítsjeèn-la Nainá? Mì yá xi koma-la siíkíchiya-la Na'èn-ná. ³⁵ ¿Yá xita xi jè kisikiña ítjòn-la xi mochjeén-la Nainá mé-ne nga jè siikátji ngajo-la? ³⁶ It'aà ts'ée Nainá nchrobát'aà-ne ngats'iì tsojmì xi tjin, tikoà it'aà ts'e-né nga títsakon, kò k'oaá s'ín mochjeén nga jeya kíjna.

Nainá, kàtas'e-la kjoajeya nita mé nachrjein-ne. K'oas'ín kàtama.

Mé xi s'eén nga tsjeè sijchá yijo-ná koni s'ín sasén-la Nainá

12 ¹K'oaá ma-ne 'ndsè, nga tse kjohimatakòn tjín-la Nainá xi it'aà tsaján, 'an bitsi'bà-nò nga k'oas'ín tìngatsja yijo-nò it'aà ts'e Nainá koni jngodò kjotjò xi tijnakon, xi tsjeè tjín, xi ndaà sasén-la Nainá; nga nguì kò inima-nò kò kjohítsjeèn-nò jeya sikíjna Nainá. ²Kì k'oas'ín onguíko yijo-nò koni s'ín tjín kjotíxoma-la isò'nde. Tixitseyá kjohítsjeèn-nò nga kàtatjìya-nò koni s'ín titsanìjchá yijo-nò mé-ne nga jcha-nò mé xi mejèn-la Nainá it'aà tsajòn, jñà kjoa xi ndaà tjín, xi nguì tjíkixi, xi jè ndaà sasén-la.

³It'aà ts'e xá xi 'an kitjoé kjotjò-na, k'oaá xan-nò nga jngodò ìjngodò, kì 'nga onguíko kjohítsjeèn-nò koni s'ín tjinè-la nga sikítsjeèn; tà saà ndaà tikítsjeèn koni s'ín ok'in-la kjondaà xi kitsjaà-nò Nainá k'e nga kòkjeiín-nò it'aà ts'e Cristo. ⁴Koni s'ín tjín yijo-ná nga kjìn skoya tjín-la tanga kakj'eíí kakj'eíí xá tjín-la nga ìjngodò ìjngodò skoya. ⁵K'oaá s'ín ma it'aà tsaján nga kjìn ma-ná, tanga xi it'aà ts'e Cristo tà jngodò ma-ná nga ìjngodò ìjngoá; k'oaá s'ín kindoba'ñoá xinguiáá koni s'ín kitsobà'ñoó xíkjin yijo-ná.

⁶Koni s'ín kjòmejèn-la Nainá jye kitsjaà-ná xá xi s'eén nga jngodò ìjngoá. Jngodò xita, tsà jè xá kitjoé-la nga xita kichjayajìin-la, k'oaá s'ín kàtasíkjeén koni s'ín mokjeiín-la. ⁷Tsà jè xá kitjoé-la nga xita kosiko, k'oaá s'ín kàtasíkjeén nga ndaà kàtasiko xita. O xi jè xá kitjoé-la nga kòkòya, k'oas'ín kàtasíkjeén nga ndaà kàtakòya. ⁸Jè xi kitjoé-la xá nga siìjehikon xita, k'oas'ín kàtas'ín. Jè xi ma-la sika'bí tsojmì, nguì koó inima-la kàtasíka'bí; jè xi xá ítjòn kjòngatsja, ndaà kàtasíkitasòn; jè xi síchját'aà-la jñà xita ima, koó kjotsja-la kàtasíchját'aà-la.

⁹Nguì koó inima-nò tìtsjacha xinguiò. Tìjticha kjoa xi ch'o tjín. Koií tanguítjìngui-là kjoa xi ndaà tjín. ¹⁰Koó kjotsja-nò tìtsjacha xinguiò nga 'ndsè chiba. Ìsa ndaà jchaxkón xita xinguiò xi i'nga; jñà tikítsajna ítjòn nga jngodò ìjngodò.

¹¹Kì ts'eè 'nè xi xá ts'e Nainá. Nguì koó inima-nò tixá-là Na'èn-ná.

¹²Tsja te-lá takòn jè kjoa xi chiñà-là. Kò inima-nò kàtachíkjoako-nò kjo'in xi titsanìkjoón. Nachrjein nchijòn tìtsi'ba-là Nainá.

¹³Tjì-là mé xi mochjeén-la jñà xita tsjeè-la Cristo. Chjoétjò xita xi bijchó ya ni'ya-nò.

¹⁴Tijét'aà-la Nainá nga kàtasíchikon-t'in jñà xita xi ch'o síko-nò; kì k'oaá s'ín nijét'aà-là nga kjo'in tsjá-la.

¹⁵Tìtsjakoo jñà xita xi tsja tjín-la. Chihindáyakoo jñà xi nchikjindáya.

¹⁶Tà jngoò t'een kjohítsjeèn-nò. Kì 'nga ikon 'nè yijo-nò, ya tsjahijtakoo jñà xita imà. Kì 'nó chjine nachrjenguiodò yijo-nò.

¹⁷Jñà xita xi ch'o siko-nò, kì ch'o nikoo ngajo-nò. Kjit'aà nachrjein ndaà t'een nga nguixkon ngats'iì xita. ¹⁸Skanda ñánda sakó'nde-nò, jñò tjínè-nò nga 'nchán titsajnakoo ngats'iì xita. ¹⁹Ndí 'ndsè xi matsjake-nò, k'e nga mé xi mat'iodòn, kì jñò 'nè ngajo-nò. Tsja Nainá tikíjnaya kjoa-nò mé-ne nga jè tsjá-ne kjo'in. K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Tsò Na'èn-ná: 'Aán oko-na nga kındaajìin-la xita, 'aán tsja-la chjí-la.” ²⁰K'oaá ma-ne, tsà jè kondra-lè, tsà tsjìn tsojmì xi kine, jíí tjiì-la; tsà xínda-la, tjiì-la nandá nga kàt'iì. K'e nga koa sikoji, kosobà tì'biì-la kondra-lè, chiba-la kohinì isén-la koni xá'í. ²¹Jè kjoa xi ch'o tjín, kì jè sikijne-nò; tikoaa-ne jè kàtitasòn xi kjondaà, mé-ne nga sikijne-la kjoa xi ch'o tjín.

Mé kjoa-ne nga nìkitasòn-lá xi xitaxá títsajna

13 ¹Ngats'iì xita kàtasíkitasòn-la xi xitaxá títsajna, nga Nainá kitsjaà-la kjotíxoma. Jñà xi xitaxá títsajna, Nainá kitsjaà-la xá. ²Jñà xita xi bitsajna tájaà-la kjotíxoma-la xitaxá, kondraá bitsajna-la jñà xita xi Nainá kitsjaà-la xá. Jñà xita koi, tì yijo-laá tìbínè-la kjo'in. ³Jñà xitaxá mìtsà koi xá títsajna-ne nga jñà kinchaxkón-la xita xi ndaà s'ín, jñà-né xita xi ch'o tjín kjoa xi s'ín. Tsà mejèn-lè nga mikì kiskón-la xitaxá, ndaà t'íin, ko jñà xitaxá ndaà síkíjna-lè. ⁴Jñà xi xitaxá tjín-la, xá ts'e Nainá nchisíkitasòn, mé-ne nga ndaà kijna-ne. Tanga tsà ch'o tjín kjoa xi tì'nì, tiskón-la xi xitaxá tjín-la, nga tjí'nde-la nga tsjaà-lè kjo'in. Nga xá-la Nainá nchis'ín k'e nga bíndaajìin kjoa ko nga tsjá-la kjo'in jñà xita xi ch'o s'ín. ⁵K'oaá ma-ne nga mochjeén-né nga ndaà síkitasòn-lá jñà xi xitaxá títsajna, mìtsà tà koi-ne nga kjo'in tsjá-ná; koi-né nga xó k'oas'ín beè-la takoán nga tjínè-ná nga síkitasoán. ⁶Koií kjoa-la nga tikoá machjí ton sá, nga jñà xitaxá k'oaá s'ín nchisíkitasòn-la Nainá ko kjit'aà nachrjein koatjín xá xi nchis'ín.

⁷Tichjió yije mé xi kitjen-nò. Jè xi kitjen-la ton sá, kàtíchjí. Jè xi kitjen-la tsojmì xi machjítjì, kàtíchjítjì. Jè xita xi mochjeén-la nga jchaxkón, kàtayaxkón. Jè xita xi mochjeén-la nga ndaà kíjna, ndaà tikíjna. ⁸Kì mé xi jmeèt'iodòn yijo-nò. Tanga kitjeén-nò ts'e kjoatjòcha it'aà ts'e xita xinguiò. Nga jè xi matsjakeè xíkjín, jyeé kisíkitasòn yije Kjotíxoma. ⁹Jñà kjotíxoma tsò-ne: “Kì kjoa chijngui 'nì, kì xita ník'in, kì chijé 'nì, kì 'én ndiso nokjoì, kì maxítakòn-chiì xinguii.” Ngats'iì kjotíxoma koi, ko xi kj'eíí, yaá mangásòn yije jè kjotíxoma xi tsò: “Títsjachi xita xinguii koni

tsà ti yijo tsiji-ne.”¹⁰ Jè xi matsjakeè xíkjin, mìtsà ch'o siko xita xíkjin. Jè xi matsjakeè xíkjin, jyeé ndaà tísikitasòn Kjotíxoma.

¹¹ K'e nga k'oas'ín s'eén yijeé kjoa koi, jcha-ná nachrjein i'ndeí mé kjoa xi tíma nga jye ijchò chiba-la nga sikja-lá yijo-ná nga titsafè. Koni k'e nga sa kòkjeíin-ná, jye 'nó kjòchrañàt'aà nachrjein nga kitsajnandiaá kjoa ts'e jé-ná. ¹² Nítjen, jyeé tífahato, jyeé tímachraña nachrjein nga s'e isén nga kitjojen ìjngod k'a Na'èn-ná. Kínachrjenguaá ngats'ìi kjoa xi ma ñánda nga jñò choòn kò chjoé nga'ñó-la Nainá koni s'ín mochjeén ñánda isèen choòn koni tsà kicha ts'e soldado. ¹³ K'oaá s'ín isèen kitjá koni nachrjein nga ndaà sijchá yijo-ná. Mì kì mochjeén nga taxki chjineé tsojmì kò nga mach'iaá. Mìkìi mochjeén nga íchjín kjóhijtakoaá, kò mì kì ma taxki sikoá yijo-ná. Mìkìi mochjeén nga xita kixkàn-koaá kò mìkìi mochjeén nga kjoaxitakòn kichjà-lá xinguaá. ¹⁴ K'oaá s'ín tìjchá yijo-nò koni s'ín kis'iin jè Na'èn-ná Jesucristo, kì kii níkitasòn-là yijo-nò kjoa ch'o xi síjé.

**K'e nga mìkìi mangásòn kjohítsjeèn-ná it'aà ts'e
kjoa xi mì xó kii tíj'nde-ná nga s'eén**

14 ¹ Chjoéttjò xita xinguiòo xi mìkìi tíjngod ikon mé kjoa xi tíj'nde-la nga s'ín; kì chibàya-nò jña kjoa xi mìkìi mangásòn kjohítsjeèn-nò. ² Tjín xita xi k'oas'ín mokjeíin-la nga ma chine yije tsojmì xi tjín, tikoá tjín xita xi mìkìi mokjeíin-la tsà ma chine yije tsojmì xi tjín. Tà jña tsojmì xi nangui síjchá kine. ³ Jè xi kine yije tsojmì xi ma chine mìkìi koma kochrjekàngui jè xi mìkìi ma-la kine yije tsojmì; kò jè xi mìkìi ma-la kine yije tsojmì, mìkìi koma kichjajno-la jè xi ma-la kine yije tsojmì xi tjín, nga Nainá jyeé kiskoéttjò nga ki'ndí-la ma. ⁴ ¿Yá-né jì nga níkindjì ch'ìnda xi mìtsà tsiji? Nga ch'ìnda ts'e Nainá-né. Jè ch'ìnda jè, kindà ts'eé nei-la tsà kixi tjina kò tsà mì kixi tjina. Tanga kixi kìjna, nga jè Na'èn-ná tjín-la nga'ñó nga kixi sìkìjna.

⁵ Tjín xita xi tsò: tjín nachrjein xi isa xkón. Tikoá tjín xi tsò: Nachrjein, tà ngásòn ngayá-né nga nachrjein nchijòn. Nga jngod ìjngod xita, k'oaá s'ín ndaà katíjngod-la ikon koni s'ín síkítsjeèn. ⁶ Jña xita xi faájiin jngod nachrjein nga beèxkón, k'oaá s'ín nga jeya síkìjna Na'èn-ná; koá jña xita xi tsò nga ta ngásòn ngayá nachrjein, tikoá k'oaá s'ín s'ín nga tikoá jeya síkìjna Na'èn-ná. Jña xita xi kine yije tsojmì, it'aà ts'e Na'èn-ná kine, nga tsjá-la kjondaà Na'èn-ná k'e nga kine; k'oa jña xita xi tsò nga tjín tsojmì

xi mìkìi ma chine, tìkoáá it'aà ts'eé Na'èn-ná nga mìkìi kine tsojmì, ko tìkoáá tsjá-la kjondaà Na'èn-ná.

⁷ Jñá, k'e nga titsajnakoaán, mìtsà koi xá titsajnakon-ná xi ta kjondaà tsaján. Kò k'e nga kiyá, mìtsà ta kjondaà tsaján kinchátsjiaá nga kiyá.

⁸ Tanga k'e nga titsajnakoaán, koií xá titsajnakoaán xi kjondaà ts'e Na'èn-ná. Kò nga kiyá, tìkoáá koií xá kiyá-aná xi kjondaà ts'e Na'èn-ná. K'oaá ma-ne tsà titsajnakoaán kò tsà kiyá kjondaà ts'e Na'èn-ná nga ts'e tsò-ná. ⁹ Koií kjoa-la nga k'en Cristo koa jaáya-la nga tsibìjnakon-né, mé-ne nga jè koma-ne Nei-la jñá xita xi biyaà kò xi títajnakon.

¹⁰ Tanga jì xi nokjoàjno-la 'ndsi, ¿mé-ne koa'nè-ne? Tìkoáá jì xi nachrjekàngui 'ndsi, ¿mé-ne nachrjekàngui-ne? Nga ngats'iì-ná kijchò kinchanguiaá ndsokò Cristo ñánda nga jè tíhotíxoma. ¹¹ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Tsò Na'én-ná: 'An tìjnakon-ná,
ngats'iì xita kìncha-xkó'nchit'aà-na
kò ngats'iì xita skoexkón Nainá.

¹² Ngats'iaá k'oi-lá kindá Nainá mé kjoa xi ki'né nga tsitsajnaá isò'nde.

¹³ K'oaá ma-ne nga mì tì xinguiáá kinókjoajno-lá; jñò, ta saá ndaà tìkìtsjeèn nga nìmé xi s'een xi s'ikits'ón-jìin koni s'ín mokjeiín-la xinguiòò mé-ne nga mì jé skajìin ìjngòò k'a-ne. ¹⁴ 'An ndaà tíjngòò takoàn it'aà ts'e Na'èn-ná Jesús nga kixi kjoa nga tsjìn tsojmì xi xkón tjín nga mìkìi ma chine; tanga jè xita xi k'oas'ín síkìtsjeèn nga tjín tsojmì xi xkón tjín nga mìkìi ma chine, xkón tjín-la it'aà ts'e tsà skine. ¹⁵ Tanga tsà ta koií kjoa-la ts'e tsojmì xi chiniì, jè 'ndsi ch'o ma-la, jè kjoa xi tì'nì mìtsà tì kjoatjòcha-ne; kì kìi bì'ndi nga jè 'ndsi xi Cristo k'en ngajo-la kìts'ón-jìin-la xi tà kjoa ts'e tsojmì xi chiniì. ¹⁶ Kì k'oaá s'ín 'nè mé-ne nga mì xita kìchjajno-nò it'aà ts'e kjoa xi titsa'nè nga k'oas'ín mokjeiín-nò nga ndaà tjín. ¹⁷ K'e nga jè Nainá tíhotíxoma-ná mìtsà jè xi isa 'ñó chjì-la mé xi s'ioáá kò mé xi chineé. Jè xi 'ñó mochjeén nga kixi kitsajnaá, 'nchán s'ijchá yijo-ná, kò tsja k'oé-lá inìma-ná; koi kjoa xi tsjá Inìma Tsjeè-la Nainá. ¹⁸ Jè xi k'oas'ín síkitasòn kjoa koi k'e nga síxá-la Cristo, ndaà sasén-la nguixkon Nainá, tìkoáá ndaà bìjna nga nguixkon xita.

¹⁹ K'oaá s'ín kjitjingui-lá kjoa xi 'nchán síkìjna-ná kò kjoa xi 'bì-lá nga'ñó xinguiáá nga jngòò jngoaá koni s'ín mokjeiín-ná. ²⁰ Kì xá-la Nainá nìkìts'ón-jìin-la xi ta kjoa ts'e tsojmì xi ma chine. Kixí kjoa, ngats'iì tsojmì xi tjín, tsjeè-né. Tanga jè xi ch'o tjín k'e nga ta koi kjoa-la tsojmì xi chineé bits'ón-jìin-la kjoa xi mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá jñá xita xi kj'eí. ²¹ Ìsaá ndaà-ne nga mì yijo chjìneé, nga mì xán s'ioáá, nga nìmé

kjoa xi s'eén jè xi s̀ikits'ón-jiin-la jè 'ndsi nga sakó-la jé. ²² Koni s'ín mokjeín-lè it'aà ts'e kjoa koi, tà jí tjiin takoìn ko Nainá. ¡Mé ta ndaà-la jè xi mì kjo'in bínè-la yijo-la k'e nga tijnogoè ikon nga ndaà tjin kjoa xi s'ín! ²³ Jè xi jò tjin-la k'e nga mé tsojmì xi kine, jé tihónè-la yijo-la nga mìkii tijnogoè ikon tsojmì xi kine. Tsà mìkii tijnogoè takoán k'e nga mé kjoa xi s'eén, jé titsahonè-lá yijo-ná.

15 ¹ Jñá xi jye kixi mokjeín-ná it'aà ts'e kjoa xi tji'nde-ná mé xi s'eén, mochjeén-né nga tikoa kichikjoako-ná jñá xita xi k'oas'ín mokjeín-la nga mìkii tji'nde-la mé kjoa xi s'ín. Mìtsà tà jñá kjoa xi ndaà sasén-ná kinchátsjiaá. ² Nga jngoè ìjngoáá, mochjeén-né nga k'oas'ín s'eén jè kjoa xi sasén-la jñá xita xinguiáá xi kjondaà ts'e, mé-ne nga kijin-isa kjohítsjeèn-la jè kjoa xi mokjeín-la. ³ Nga tikoa jè Cristo mìtsà jè tsohótsji kjoa xi sasén-la yijo-la, tà saá it'aà ts'eé tsitasòn koni s'ín tjit'aà xojon ts'e Salmo, nga tsò: “'Én ch'o xi ji kiichajno-lè, 'aán kiskaàt'aà-na.” ⁴ Jñá 'én xi kitjei nga sa kjòtseé, koí xá kitjei-ne nga kòkòya-ná mé-ne nga it'aà ts'e Xojon-la Nainá, tseé s'eén takoán tikoa s'e-la kjoa'nchán inima-ná, mé-ne nga koma chíñakjoa-lá it'aà ts'e Nainá. ⁵ Nainá xi ma-la tsjá-ná kjoatsetakòn ko xi ma-la sí'nchán-jiin inima-ná, k'oas'ín jngoè kjohítsjeèn kàtatsjá-nò nga jngoè ìjngoè koni tsò Cristo Jesús, ⁶ mé-ne ngats'ioè ngásòn jngoè jta jeya tikijna Nainá, Na'èn-la Jesucristo xi otíxoma-ná.

⁷ Koí kjoa-la k'oas'ín choétjò xinguiòo nga jngoè ìjngoè koni s'ín kiskoétjò-nò Cristo mé-ne nga jeya kijn-ne Nainá. ⁸ K'oaá xán-nò, jè Cristo Jesús, koí xá j'ì-ne nga j'ì síxájiin-la xita judío xi tjit'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión mé-ne nga tsakó-ne kjoakixi-la Nainá tikoa síkitasòn koni s'ín jye kitsjaà-la tso'ba Nainá jñá xita jchínga kjiin-la. ⁹ Tikoaá koí xá j'ì-ne mé-ne nga jñá xi mìtsà xita judío jeya síkijna Nainá it'aà ts'e kjohimatakòn xi tjin-la Nainá koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá, nga tsò:

Koí kjoa-la nga jeya síkijna-lè ijiin-la xita naxandá
xi mìtsà xita judío.

It'aà tsiji sé-lè sò xi ndaà tsò.

¹⁰ Ìjngoè k'a tjit'aà xojon ñánda nga tsò:

Jñò xi mìtsà xita judío 'mì-nò,
tsjaá t'è-lá takòn ko xita naxandá-la Nainá.

¹¹ Ìjngoè k'a tjit'aà xojon ñánda tsò:

Jñò ngats'ioè xi mìtsà xita judío 'mì-nò,
jeya tikijna Na'èn-ná,
ngats'ioè xi naxandá 'mì-nò jeya tinachrjeè Nainá.

¹² Ìjngòè k'a tǐt'aà xojon ts'e Isaiás nǎnda tsò:

Jè tje-la Isai kǐtjot'aà jngòè-ne jts'én-la xi kotixoma-la
jǎa xi mìtsà xǐta judío,

kò jè jts'én jè kòèt'aà ikon nga skóña-kjoa-la.

¹³ Nainá xi tsjá nga chiñàkjoaá, kàtatsjá yije-nò kjotsja kò kjoa'nchán nga mokjeín-nò ìt'aà ts'e, mé-ne nga ìsa ndaà chiñakjoa ìsaa xi kò nga'nó-la Inimá Tsjeè-la Nainá.

Pablo chi'nda-la Jesucristo

¹⁴ Tanga ndí 'ndsè, 'an tǐjngòè takoàn xi ìt'aà tsajòn xi tǐjñò-nò tǐjín-nò kjòndaà tǐkòǎ machiya-nò nga koma tǐjñò sikixiya-là xǐta xinguiòò nga ìjngòè jngòè. ¹⁵ Ndí 'ndsè, 'nó tíbeè-la takoàn nga tǐkjǐl-nò xojon jè; tìchjà kixi-nò, mé-ne nga mìkiì jchàajiin-nò koni tsò xojon jè. Koií k'oas'ín tìsikǐtsjeèn-nò nga 'an kitjoé-na kjotjò-la Nainá k'e nga kitsjaà-na xá, ¹⁶ mé-ne nga 'an koma-na chi'nda-la Jesucristo ìt'aà ts'e xi mìtsà xǐta judío. Sìxákoǎa 'én ndaà-la Nainá, mé-ne jǎa xi mìtsà xǐta judío ndaà sasén takòn-nè Nainá koni jngòè kjotjò xi 'nó sasén-la Nainá nga ìt'aà ts'e Inimá Tsjeè-la Nainá jyeé kjòtsjeè.

¹⁷ 'An tǐjín-na mé kjoa-ne nga matsja-na ìt'aà ts'e Cristo ts'e xá xi tìs'iaàn. ¹⁸ Nì mé kjoa tǐjín xi ma'nót'aà takoàn nga ma chjà, ta jè kjoa ts'e Cristo nga 'an síkjeén-na nga sìxákoǎa jǎa xi mìtsà xǐta judío mé-ne nga koma sìkitasòn-la Nainá. K'oaá s'ín kis'iaàn ìt'aà ts'e 'én xi kichjà kò ìt'aà ts'e xá xi kis'iaàn, ¹⁹ kò ìt'aà ts'e kjoǎkón xi okò kjoajeya-la Nainá kò ìt'aà ts'e nga'nó-la Inimá Tsjeè-la Nainá. Jyeé ndaà kisìngásoàn 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, tsibìts'iaǎko-na ján Jerusalén kóhokji nga jngòè itjandii-la skanda ján Ilírico. ²⁰ K'oaá s'ín tsibìnè-la yijo-na nga kichjàya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo ya ì'nde nǎnda kje'è yá bénojmíya ìt'aà ts'e Cristo, mé-ne nga mì 'an kokoðya ndaà-la xǐta xi kje'eií xi jye tsakóya ìt'ò-nò-la ìt'aà ts'e Cristo. ²¹ Koni s'ín tǐt'aà Xojon-la Nainá nga tsò:

Skoe-né jǎa xǐta xi mì yá tsibénojmí-la ìt'aà ts'e;

kochiyaá-la jǎa xǐta xi kje'èè mé 'én 'nchré xi ìt'aà ts'e.

Kós'ín tísikǐtsjeèn Pablo nga mejèn-la kjoì Roma

²² Kò kjìn k'a mejèn-na fikon-nò tanga jǎa xá xi 'an tìs'iaàn ì ì'nde jé mìkiì tjò'nde-na nga ma fia. ²³ Tanga ì'ndeì nga jye jyehet'aà xá-na ìjndé,

ko tikoá kò kjin nó tjin-la nga mejèn fikon-nò, ²⁴ k'oaá s'in tìsikítsjeèn, k'e nga kjián ján España, k'ée kichjàjto-nò mé-ne nga skoexkon-nò. K'e nga jye chibá jngod tjoà koma kinchako-ná nga koma kjián nãnda nga tífia. ²⁵ Tanga i'ndeí ján Jerusalén tífia, nga tífiko jngod-la nga'nó jñà xita-la Cristo xi ya títisajna. ²⁶ Nga jñà xita naxandá-la Nainá xi títisajna Macedonia ko Acaya kjòtsja ts'e-né nga tsibíxkó chiba ton koni jngod nga'nó xi kjotjò ts'e xita imá naxandá-la Cristo xi títisajna ján Jerusalén. ²⁷ Nguì kjòtsja ts'e-né koni s'in kis'iin jñà xita koi. Nga tjen-t'in-la kjondaà. Tsà jñà xita xi mìtsà xita judío k'oaá s'in kisakò-la kjondaà ya ijiin inima-la it'aà ts'e xi nguì xita judío, tikoáá tjinè-la jñà xi mìtsà xita judío nga kinchako nga tsjá-la tsojmì xi mochjeén-la. ²⁸ K'e nga jye kjoehet'aà kjoá koi nga jye sìngatsja jè ton xi kjòxkó, ikjoàn skotsejèn jngod tjò-nò, k'ée kjián ján España. ²⁹ Be-ná nga 'nó ndaà sìichikon-t'in-ná Cristo k'e nga kījchokon-nò.

³⁰ Tanga jñò ndí 'ndsè, bìtsi'bà-nò it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo ko it'aà ts'e kjoatjòcha xi tsjá-ná Inima Tsjeè-la Nainá, tìnókjòat'aà-la Nainá xi it'aà ts'an, ³¹ mé-ne nga kosiko-na Nainá it'aà ts'e xita xi mìkiì mokjeiín-la xi títisajna ján Judea, ko mé-ne nga jè ton xi tífiko-la xita-la Cristo xi títisajna ján Jerusalén ndaà kàtasasén-la, ³² mé-ne nga, tsà k'oas'in mejèn-la Nainá, nga ko kjòtsja-na kījchokon-nò, tikoá koma ndaà siikjáyá chiba naxrjein-ko-nò. ³³ Jè Nainá xi tsjá-ná kjoa'nchán kàtijnako-nò ngats'iod. K'oas'in kàtama.

Kós'in kisihixat'aà Pablo ngats'ii xita naxandá-la Nainá xi títisajna Roma

16 ¹ It'aà tsajòn sìngatsja-nò jè tichjaá Febe, jè xi síchját'aà naxandá-la Cristo xi ya tjna Cencrea; ² ndaà choéjtò xita jè nga xinguiáá ma nga tikoáá mokjeiín-la it'aà ts'e Na'èn-ná nga k'oaá s'in ok'in-la xi xita-la Cristo. Tichját'aà-la nita mé xi kochjeén-la nga 'nó kjin xita tsasiko, tikoá 'an kisichját'aà-na.

³ Tixat'eì jè Priscila ko Aquila, jñà xita xi taña nixákjoò-jen it'aà ts'e Cristo Jesús. ⁴ Jñà xita koi kjomeè kinik'en xi kjoá ts'an. Mìtsà tà 'an xi tsjaà-la kjondaà tikoá tsjá-la kjondaà ngats'ii xita naxandá-la Cristo xi mìtsà xita judío. ⁵ Tikoá tixat'eì jñà xita naxandá-la Cristo xi maxkóya ya ni'ya-la Priscila ko Aquila. Tixat'eì jè Epeneto xi 'nó matsjake nga jè kòkjeiín itjòn-la it'aà ts'e Cristo ya i'nde Acaya. ⁶ Tixat'eì jè María, chjoón xi 'nó ndaà kisixá it'aà tsajòn. ⁷ Tixat'eì jè Andrónico ko Junias, xi xinguiáá ma nga taña tsitsajna'ya-jen ndayá. Jñà xita xi tsibíxáyá-la

Cristo 'nó matsjakeè x̄ita koi. K̄o is̄a ít̄jòn kijtseèxkon 'én-la Cristo koni 'an.

⁸T̄ixat'eì jè Amplias, jè x̄ita xi 'an 'nó matsjake ìt'aà ts'e Na'èn-ná.

⁹T̄ixat'eì jè Urbano xi taña síxáko-na ìt'aà ts'e Cristo Jesús k̄o jè Estaquis xi 'an 'nó matsjake. ¹⁰T̄ixat'eì jè Apeles xi ndaà kixi mokjeín-la ìt'aà ts'e Cristo. T̄ixat'eì j̄nà x̄ita x̄íkjín xi ya tít̄sajna ni'ya-la jè Aristóbulo.

¹¹T̄ixat'eì jè Herodión xi xinguiáá ma. T̄ixat'eì j̄nà x̄ita x̄íkjín xi ya tít̄sajna ni'ya-la Narciso xi Na'èn-ná tít̄sajna. ¹²T̄ixat'eì jè Trifena k̄o Trifosa j̄nà íchjín xi 'nó síxá-la Na'èn-ná, k̄o tichjaá Pérsida xi 'nó matsjachaá nga t̄ikoá ndaà síxá-la Nainá. ¹³T̄ixat'eì jè Rufo xi xó jaàj̄in-ne Nainá. K̄o nea-la xi 'an k'oa t̄is'ín beètakoàn koni tsà nea-na.

¹⁴T̄ixat'eì jè Asíncrito, jè Flegonte, jè Hermas, jè Patrobas, jè Hermes k̄o x̄ita 'ndseé xi ya tít̄sajna. ¹⁵T̄ixat'eì jè Filólogo, jè Julia, jè Nereo k̄o ndichja, k̄o Olimpas, ngats'iì x̄ita xi mokjeín-la ìt'aà ts'e Cristo xi ya tít̄sajna.

¹⁶J̄nò nga jngoò ìjngoò, k'e nga síxat'aà xinguióo, nguì koó inima-nò t̄ixat'aà xinguióo nga k̄o okixi-nò. Ngats'iì x̄ita naxandá-la Cristo xi ì tít̄sajna síhixat'aà-nò.

¹⁷Ndí 'ndsè k'oaá s'ín bìtsi'bà-nò nga chítsejèn-là j̄nà x̄ita xi síjòya k̄o xi síkits'ón-j̄in koni s'ín mokjeín-nò, j̄nà xi kondra f'ii-la k̄johítsjeèn koni s'ín kichita'ya j̄nò. T̄inchat'aàxìn-là j̄nà x̄ita koi. ¹⁸J̄nà x̄ita koi, mìtsà Na'èn-ná Jesucristo síxá-la, tà yijo-laá síxátjì. 'Én sin 'én ndaà chja nga konachan-la x̄ita xi mìkìl ndaà machiya-la. ¹⁹'An, matsjaá-na ìt'aà tsajòn nga jye ndaà na'ya-nò nga ndaà nìkitasòn. Tanga 'an mejèn-na nga x̄ita chj̄inee kàtama ìt'aà ts'e kjoa xi ndaà t̄jín. K̄o j̄nà kjoa xi ch'o t̄jín, k'j'eè k̄iì na'ya-nò. ²⁰Jè Nainá xi tsjá-ná kjoa'nchán, tà chibaá chija-la nga ya sík̄ijnangui ndsokoò jè x̄ita neíí mé-ne nga koma kinchanè. K̄jonda-la Na'èn-ná Jesucristo kàtijnako-nò.

²¹Tísíhixat'aà-nò jè Timoteo xi taña nìxákjod-jen, k̄o Lucio, k̄o Jasón k̄o Sosípater j̄nà xi x̄ita xinguiáa ma.

²²'An xi Tercio mì-na, xi t̄ikj̄iì-nò xojon jè, ìt'aà ts'e Na'èn-ná, síhixat'aà-nò.

²³T̄ikoá tísíhixat'aà-nò Gayo; 'an íí t̄ijn̄a ì ni'ya-la nga t̄ikoá íí bixoña ngats'iì x̄ita naxandá-la Cristo. Tísíhixat'aà-nò Erasto x̄ita xi bítjò ton ts'e ni'ya osen; t̄ikoáá síhixat'aà-nò jè 'ndseé xi 'mì Cuarto.

²⁴Ngats'ioò, jè kàtijnako-nò k̄jonda-la Jesucristo xi otíxoma-ná.

'Én xi fehet'aà-ne

²⁵ Jeya kàtìjna jè Nainá xi tíjnakò-nò. Jè xi komà tsjá-nò nga'ñó tìkoà komà kixi sìikítsajna-nò koni tsò 'én ndaà-là Nainá xi 'an okoòya-nò kò jñà 'én xi nokjoàyajiin-nò it'aà ts'e Nà'èn-ná Jesucristo. Nga jyeé tí'ya-là kjoa xi tjí'ma-là Nainá skanda sà kjòtseé; ²⁶ tanga i'ndeì jye ki'ya-là koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá xi kiskì jñà xità xi kùchja ngajo-là Nainá kjòtseé. K'oaá s'ín tíchja kjotíxoma-là Nainá xi tíjna nità mé nàchrjein-nè. Jè kjoa'ma-là Nainá, jye kis'enojmí yije-là ngats'ì xità naxandá xi tíjn nga tíjtsa isò'nde mé-ne nga kàtasíkitasòn-ne koni s'ín mokjeín-là.

²⁷ Jè Nainá xi tajngoò ma-ne, xi tíjn-là kjoachjine, kàtas'e-là kjoa jeya it'aà ts'e Jesucristo nità mé nàchrjein-ne. K'oas'ín kàtama.

Xojoŋ carta-la San Pablo xi kiskiì ítjòn-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Corinto

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Corinto

1 ¹ 'An xi 'mì-na Pablo, xi xó k'oas'ín kinokjoà-na nga 'an tsibíxáya-na Cristo Jesús, nga k'oas'ín kjòmejèn-la Nainá. Títsanìhixat'aà-nòjen kò Sóstenes xi 'ndseé chibá ít'aà ts'e Cristo. ² Tìkjiì-nò xojoŋ carta jè, jñò xi naxandá-la Cristo maà xi títsajnaè ján Corinto, xi jye kisìtsjeè-nò Nainá nga ya títsakjoòkoo Cristo Jesús nga xó k'oas'ín jaàjiìn-nò Nainá mé-ne nga xita tsjeè-la komaà kò ngats'ìi xita xi xkì xi ján chjat'aà-la nga jeya síkíjna jè Na'èn-ná Jesucristo xi otíxoma-ná, tìkoo jè otíxoma-la xita koi. Xi Na'èn-ná 'mì-lá, tìkoo Na'èn-ná tsò-la jñà xita koi. ³ Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijìin inima-nò.

'Én xi kiìchja Pablo nga tsjá-la kjondaà Nainá

⁴ Kjit'aà nachrjein tsjaà-la kjondaà Nainá xi ít'aà tsajòn koií kjoa-la jñà kjondaà xi kitsjaà-nò Nainá nga ndaà kisìchikon-t'in-nò ít'aà ts'e Cristo Jesús. ⁵ Nga yaá ít'aà ts'e Cristo, Nainá kisìchikon-t'in yije kjohítsjeèn-la inima-nò, kós'ín nokjoà, kò kós'ín machiya-nò 'én-la Nainá. ⁶ Nga k'oaá s'ín 'ya-la, nga jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo kjòkixiyaá ijìin inima-nò. ⁷ Nímé kjotjò-la Nainá chijat'aà-nò k'e nga tákó títsachiñá-là nga kjoíj ijngoò k'a Jesucristo xi otíxoma-ná. ⁸ Nainá tsjá-nò nga'ño skanda k'e nga kjoehet'aà nachrjein, mé-ne nga nímé jé sakòt'aà-nò k'e nga kitjojen ijngoò k'a Jesucristo xi otíxoma-ná. ⁹ Nainá xita kixi-né, síkitasòn-né koni s'ín tsjá 'én-la. Xó k'oaá s'ín kiìchja-nò nga ya chraña kítajnakjoòkoo Jesucristo xi ki'ndí-la tsò-la nga jè otíxoma-ná.

Mé-ne kjòjòya-ne naxandá-la Cristo ján Corinto

¹⁰ Ndí 'ndsè kò tichjaá, ít'aà ts'e okixi xi kitsjaà-na Jesucristo xi otíxoma-ná, tibitsi'bà-nò ngats'iodò, ngàsòn ngáya títsajnakoo xinguioo,

mé-ne nga mì kojòya-ne kjohítsjeèn-nò. Tajngoò kjohítsjeèn tikjeén, ngásòn jchósòn-là nìtá mé kjoa-ne. ¹¹ Koí koxan-nò ndí 'ndsè, nga jñà xìtá ni'ya-là Cloé, tsibénojní-na nga kjoasiì tjín-nò. ¹² Koí k'oas'ín tìxan-nò, tjín i'nga xìtá xinguiáá xi tsò: “'An, jé Pablo fit'aà-la.” Tjín xi tsò: “'An, jè Apolos fit'aà-la.” Tjín xi tsò: “'An, jè Cefas [xi tìkoá Pedro 'mì] fit'aà-la.” Tjín xi tsò: “'An, jè Cristo fit'aà-la.” ¿Mé-ne obixón-nò? ¹³ ¿A kjìn ya ma-ne Cristo? ¡Majìn! ¿A jè Pablo xi kisit'aà krò it'aà tsajòn? ¡Majìn! ¿A it'aà ts'eé Pablo komà bautizar? ¡Majìn! ¹⁴ Ndaà chjí-la Nainá, 'an, mìtsà yá xìtá kis'iaàn bautizar ya naxandá tsajòn, ta jè Crispo kò Gayo, ¹⁵ mé-ne nga mì yá xìtá kìtso-ne: “It'aà ts'eé Pablo komà bautizar.” ¹⁶ Saá tíbítseèn-na nga tìkoá kis'iaàn bautizar Estéfnas kò xìtá xíkín, tanga mìkiì bítsjeèn-na tsà kis'iaàn bautizar xi kj'eíí xìtá. ¹⁷ Jè Cristo mìtsà koi xá kisikasén-na nga xìtá s'iaàn bautizar; koíí xá kisikasén-na nga 'an kichjàya 'én ndaà-la Nainá. K'e nga chjàya, mìtsà 'én-la xìtá chjine síkjeén; majìn-na nga chija nga'ñó-la krò-la Cristo.

Jè Cristo, nga'ñó-la Nainá-né kò kjoachjine-la Nainá-né

¹⁸ Jñà 'én xi tìnokjoáya it'aà ts'e Cristo nga k'en-t'aà krò, ta kjoa ská ma-la jñà xìtá xi ya tìjmaya ndiyá-la i'nde kjo'in. Tanga jñá xi jye titsabitjokàjñá kjo'in, k'oaá s'ín mokjeín-ná nga jè 'én-la Cristo nga'ñó-la Nainá-né. ¹⁹ K'oaá s'ín tìchja Xojon-la Nainá nga tsò:

Jñà xìtá xi 'ñó tjín-la kjoa chjine,
 'aán kokoò-la nga nímé chjí-la kjoachjine-la.
 'Aán kochrjeènguia kjohítsjeèn-la
 jñà xìtá xi 'ñó machiya-la.

²⁰ Jñà xìtá xi 'ñó tjín-la kjoachjine, kò xi 'ñó chjine xojon kò xi joóya-ne kjoa xi tjín isò'nde, i'ndeí, ¿ñánda títajnakò kjoachjine-la? Jè Nainá, kisiskáya-la kjoachjine xi tjín-la xìtá isò'nde. ²¹ Nainá 'ñó xìtá chjine, mìkiì kitsjaà'nde-la xìtá nga it'aà ts'e kjoachjine-la isò'nde kijtseèxkon. Nainá k'oaá s'ín sasén-la nga ochrjekàjìin kjo'in jñà xi mokjeín-la it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, 'én xi tsò-la xìtá koi, kjoa ská-né.

²² Jñà xìtá judío [mìkiì mokjeín-la] nga jé xi mejèn-la nga skoe kjoxkón xi 'ñó jeya tjín, kò jñà xi mìtsà xìtá judío [tìkoáá mìkiì mokjeín-la] nga koíí ótsji xi 'ñó kjoa chjine. ²³ Tanga ngajen k'oaá s'ín nokjoàya-jen nga krò k'en-t'aà Cristo [xìtá xi xó kisikasén-ne Nainá]. Jñà xìtá judío mìkiì mokjeín-la kjoa xi komàt'in Cristo, kò jñà xi mì xìtá

judío, kjoa ská ma-la. ²⁴ Tanga jñà xita xi xó jaàjiin-ne Nainá, xi xita judío ko xi mitsà xita judío, k'oaá s'ín mokjeiín-la nga jè Cristo nga'ño-la Nainá-né ko kjoa chjine-la Nainá-né. ²⁵ Kjoa-la Nainá xi ta kjoa ská tsò-la xita isò'nde, kjoa chjine-la Nainá-né. Ìsaá tse kjoachjine tjín-la mì k'oaá-ne koni kjoachjine xi tjín-la xita isò'nde. Ko jè kjoa-la Nainá xi ta kjoa indaà tsò-la xita isò'nde, nga'ño-la Nainá-né. Ìsaá tse nga'ño tjín-la mì k'oa-ne koni nga'ño xi tjín-la xita isò'nde.

²⁶ Jñò ndí 'ndsè ko ndí tichjaá, tikítsjeèn k'e nga sa jaàjiin-nò Nainá, chibaá ma-nò xi xita chjine tsò-nò xita isò'nde, ko chibaá ma-nò xi xita ítjòn titsajnaà, tikoá chibaá ma-nò xi ya ni'ya-la xita sko-la kits'ion. ²⁷ Tanga Nainá jaàjiin jñà xita xi tsò-la xita isò'nde nga chiba kjohítsjeèn tjín-la mé-ne kosobà-la jñà xita chjine. Tikoá jaàjiin Nainá xi tsò-la xita isò'nde nga nímé chjí-la mé-ne kosobà-la jñà xita xi xita ítjòn títsajna. ²⁸ Nainá jaàjiin xita ima ko xita xi bitjongui xi tsò-la xita isò'nde nga nímé chjí-la, mé-ne kitjongui-ne jñà xita xi tsò nga jñà títsajna ítjòn, ²⁹ mé-ne nijngod xita xi 'nga sùikíjna-ne yijo-la nga nguixkon Nainá. ³⁰ Tanga tijè-ne Nainá kisikítsajnakò-ná Cristo Jesús. K'oaá tís'ín kis'iin nga it'aà ts'e Cristo sakó-ná jè kjoachjine, nga jè Cristo, xita kixi s'ín-ná, xita tsjeè s'ín-ná ko síkítsajnadeíí-ná kjoa ts'e jé-ná. ³¹ Koni s'ín tichja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè xi jeya síkíjna yijo-la, ta saá Nainá jeya kàtasíkíjna.”

2 ¹ Ndí 'ndsè ko tichjaá, k'e nga kiikon-nò nga tsibenojmí-nò 'én-la Nainá, mitsà koi 'én kichjà-nò xi maxkón-la xita k'e nga 'nchré ko xi tsò-la nga 'én-la xita chjine. ² K'e nga tsohótijnako-nò, k'oaá s'ín kiskodòsòn-la; mitsà mé kjoa xi kj'eíí kisikítsjeèn; ngui tà 'én-la Jesucristo tsibenojmí-nò, nga jè-né xi krò k'en-t'aà. ³ K'e nga ijchò kènojmí-nò 'én-la Nainá, indaàkjoá ijchoa. Titsakjoòn-ná skanda tíhotsé-ná. ⁴ K'e nga kichjàyajiin-nò mitsà 'én-la xita chjine kisikjeén mé-ne nga kòkjeiín-nò. Ta saá jè Inima Tsjeè-la Nainá tsakó nga'ño-la nga kòkjeiín-nò. ⁵ Mé-ne jè kjoa xi mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo, mitsà ya nchrobá-ne kjoa chjine-la xita, yaá nchrobá-ne nga'ño-la Nainá.

Xi ngui kjoa chjine, it'aà ts'eé Nainá nchrobá-ne

⁶ Kixíí kjoa 'én chjineé nokjoàya-lajen jñà xita xi jye tímajchínga nga mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo. Tanga mitsà kjoa chjine ts'e isò'nde nokjoàya-jen, ni mitsà ts'e xita ítjòn xi tjín isò'nde xi jye tichija nga'ño-la. ⁷ 'Én xi nokjoàya-jen, kjoa chjine ts'e Nainá-né, jè kjoachjine xi tjí'ma-la xi k'oas'ín kiskodòsòn-la skanda tisa kjòtseé nga jñá jeya kítsajnaá.

⁸ Nijngòdò x̄it̄a it̄jòn xi t̄jín isò'nde kjòchiya-l̄a it̄'aà ts'e kjoa chjine koi. Tsà kjòchiya-l̄a, mì-là kiì k'oas'ín krò kisik'en-t'aà Na'èn-ná Jesucristo xi t̄jín-l̄a kjoa jeya. ⁹ Xojon-l̄a Nainá, k'oaá s'ín tichja nga tsò:

Jñà x̄it̄a xi matsjakeè Nainá,
jè t̄jindaà-l̄a kjoa xi n̄i saá jngòdò x̄it̄a xi xkòn beè-ne,
xi líká-l̄a 'nchré-ne
xi kò inima-l̄a machiya-l̄a.

¹⁰ Nainá, it'aà ts'e Inima Tsjeè-l̄a tsakó-najen kjoa koi. Nga jè Inima Tsjeè-l̄a Nainá ótsjiya yije-né skanda jñà kjoa xi mìkiì ndaà fya-ná it'aà ts'e Nainá.

¹¹ ¿Yá x̄it̄a-ne xi machiya-l̄a kó tsò kjohítsjeèn xi t̄jiin inima-l̄a x̄it̄a xi kj'eif? Tà jè t̄jiin inima-l̄a kó tsò kjohítsjeèn-l̄a. K'oaá tis'ín t̄jín kjoa ts'e Nainá, nijngòdò x̄it̄a t̄jiin-l̄a kó tsò kjohítsjeèn-l̄a Nainá; ta jè Inima Tsjeè-l̄a t̄jiin-l̄a. ¹² Ngajen, mìtsà jè inima-l̄a x̄it̄a isò'nde kitjoé-najen. Jè Inima Tsjeè-l̄a Nainá kitjoé-najen, mé-ne nga jcha-najen kjoa xi Nainá kitsjaà kjotjò-ná. ¹³ 'Én koi, k'oaá s'ín nokjoà-jen koni s'ín okóya-najen Inima Tsjeè-l̄a Nainá. Mìtsà kjohítsjeèn ts'e x̄it̄a isò'nde. 'Én Tsjeè-l̄a Nainá bènojmi-jen xi kjoa ts'e Inima Tsjeè-l̄a.

¹⁴ Jè xi mìtsà x̄it̄a-l̄a Cristo, mìkiì machiya-l̄a 'én xi ts'e Inima Tsjeè-l̄a Nainá. Tà kjoa ská ma-l̄a. Mìkiì fahas'en-jiin-l̄a, nga mochjeén-né nga it'aà ts'e Inima Tsjeè-l̄a Nainá kinchátsjiyaá. ¹⁵ Tanga jè x̄it̄a xi Inima Tsjeè-l̄a Nainá t̄jnajiin inima-l̄a, maá-l̄a ótsjiya yije n̄ita mé kjoa-ne. Tanga it'aà ts'e x̄it̄a jè, mì yá x̄it̄a xi koma-l̄a kohótsjiya kjohítsjeèn-l̄a. ¹⁶ K'oaá s'ín tichja Xojon-l̄a Nainá nga tsò: “¿Yá-né xi beè kjohítsjeèn-l̄a Nainá? ¿Yá-né xi koma kokóya-l̄a?” Tanga jñá t̄jín-ná kjohítsjeèn xi ts'e Cristo.

Jñà x̄it̄a xi síxá it'aà ts'e Nainá ján Corinto

3 ¹ Jñò ndí 'ndsè kò tichjaá, mìkiì komà kos'ín kichjàkò-nò koni x̄it̄a xi ndaà t̄jiin inima-l̄a Inima Tsjeè-l̄a Nainá. Ta k'oaá s'ín kichjàkò-nò koni tsà taxki x̄it̄a isò'nde xi tà kjoa ts'e yijo-l̄a ótsji, koni tsà tákó ndí ixti xó xi it'aà ts'e Cristo. ² Mìtsà 'in t̄jín 'én xi tsakóya-nò; k'oas'ín ngaya-l̄a koni ndí ixti xó xi sa nchihoki, tà tsjín 'biì, mìtsà tsojmi tájaà kine. Jñò, kj'eè kiì ndaà fahas'en-jiin-nò 'én-l̄a Nainá, k'oaá ngaya-l̄a koni tsojmi tájaà xi kj'eè kiì ma chine skanda nàchrjein i'ndeì. ³ Táko k'oaá s'ín 'nè koni s'ín x̄it̄a xi kjoa ts'e yijo-l̄a ótsji. Machinicha-nò xinguioo, chitiya-nò n̄ita mé kjoa-ne. Kjoa koi, kjoa ts'e x̄it̄a isò'nde-né.

⁴ K'e nga bixón: “ʼAn, xita ts'e Pablo-ná”, ko jè xi ijngoò tsò: “ʼAn, xita ts'e Apolos-ná”, jñò, k'oaá s'ín nokjoà koni chja xi taxki xita isò'nde.

⁵ ʼAn xi Pablo 'mì-na, ko Apolos, tà xita chi'nda-nájen xi nìxá-lajen Nainá. It'aà tsajeén kòkjeifn-nò 'én-la Nainá, nga ijngoò ijngoò-jen ki'nè-jen xá xi Na'èn-ná kisingatsja-najen. ⁶ ʼAán tsakoòya-nò 'én-la Nainá, k'oaá ngaya-la koni jngoò xita xi bítje xojmá, jè Apolos kiskinindá-la, tanga jè Nainá tísíjchá. ⁷ Mìtsà jè xita xi bítje tsojmì, ni mìtsà jè xi kinindá-la xi chjí-la, ta jngoò jè Nainá xi síjchá tsojmì xi sitje xi 'nó chjí-la. ⁸ Jè xi bítje ko xi kinindá-la, ta jngoò xá tjín-ne xi s'ín. Tanga jè Nainá tsjá-la chjí-la koni tjín xá xi kis'iin nga jngoò ijngoò. ⁹ Ngajen, yaá taña nìxákjoè-jen xá-la Nainá. Koa jñò-nò i'nde ñánda sitje 'én-la Nainá. Tikoáá jñò-nò ni'ya-la Nainá xi ngajen bíndaà-jen. ¹⁰ Koni s'ín tjín kjondaà-la Nainá xi kitjoé-na, 'an-ná xi chjine chrjó ítjòn, xi tsibijnà tàts'en chrjó-la ni'ya. Kj'eif xitaá bíndaàsòn ni'ya. Tanga jñà xi bíndaàsòn, ndaà kàtasíkinda nga jngoò ijngoò kós'ín kùindaà. ¹¹ Mì ti yá xi koma-la kùjna ijngoò-isa tàts'en chrjó ni'ya koni jè xi jye tjína, nga jè Jesucristo tjína koni tàts'en chrjó ni'ya. ¹² Tàts'en chrjó ni'ya, komaá sindaàsòn-ne kicha oro, plata, ndajo chjí xi 'nó ndaà kjoàn, nas'ín yá, nas'ín xka paja, o xka ndiji. ¹³ Tanga jñà xá xi s'ín nga jngoò ijngoò xita, k'eé jcha-la jè nachrjein k'e nga sindaàjìin-la xita. Nachrjein jè, ni'ín kjoifko, koa jè ni'ín skót'aà nga jngoò ijngoò skaya xá xi komà. ¹⁴ Tsà jngoò xá kichikjoako-la ni'ín xi skót'aà, tjoé-la chjí-la jè xita xi kùindaàsòn. ¹⁵ Tanga tsà jè xá xi kisindaàsòn, tsà kitì, chijaá chjí-la. Tanga jè xita kitjokàjìin kjo'in koni jngoò xita xi bitjokàjìin ni'ín.

¹⁶ Jñò, ¿a mìtsà tíjìin-nò nga ni'ya ingo tsjeè-la Nainá 'mì-nò? Nga jè Inimá Tsjeè-la Nainá tíjnajiin-nò. ¹⁷ Tsà yá xita xi mejèn-la sìikits'ón-jìin-la ni'ya tsjeè-la Nainá, Nainá tikoáá sìikits'ón-jìin-la jè xita xi k'oas'ín s'iin. Nga jè ni'ya-la Nainá, tsjeè-né. Koa jñò-nò xi ni'ya tsjeè-la Nainá 'mì-nò.

¹⁸ Kì yijo-nò chonachan-là, tsà yá xi k'oas'ín síkìtsjeèn nga 'nó tjín-la kjohítsjeèn xi ts'e kjoa chjine-la isò'nde, ta saá kos'ín kàtas'ín koni tsà tsjìn-la kjohítsjeèn, mé-ne nga nguì xita chjine koma-ne. ¹⁹ Jè kjoa chjine-la xita isò'nde, it'aà ts'e Nainá, kjoa ská tsò-la. Xojon-la Nainá, k'oaá s'ín tíchja nga tsò: “Nainá, k'oaá s'ín s'ín nga jñà xita chjine, tíjñà-ne kjoa maña-la kixojìin-ne.” ²⁰ Jè Xojon-la Nainá, ijngoò k'a tjt'aà ñánda tsò: “Nainá, beè-né nga nímé chjí-la kjohítsjeèn-la xita xi chjine tsò-la yijo-la.” ²¹ K'oaá ma-ne, jñò, kì nijngoò xita xi 'nga nìkíjna. Nga ngats'iì xi tjín, kjondaà tsajòn yije-nò. ²² Tsà jè Pablo, tsà jè Apolos, tsà

jè Cefas [xi tikoá Pedro 'mì], tsà jè isò'nde, tsà jè kjoabinachon, tsà jè kjoa biyaà, tsà jè nachrjein i'nde, tsà jè nachrjein xi sa nchrobá, kjondaà tsajòn yije-nò. ²³ Jñò, ts'e Cristo-nò, koa jè Cristo ts'eé Nainá.

Xá-la xita xi tsibíxáya-la Jesús

4 ¹ K'oaá s'ín jchatakòn-nájen koni xita chi'nda xi síxá-la Cristo, nga ngajen kjongatsja-jen nga kokóya-jen kjoa tjí'ma-la Nainá.

² Jngodò xita xi xá mangatsja, mochjeén-né nga kàta'ya-la nga kixi síkitasòn xá-la. ³ 'An, mikiì sikájnoa xi it'aà tsajòn kó tsò kjohítsjeèn-nò, a ndaá tìsikitasoàn, a xi ch'oó tìsikitasoàn xá xi 'an kjongatsja, kó kó s'ín síkítsjeèn jñà xitaxá xi bíndaàjìin-la xita isò'nde. Skanda 'an, mì tì kiì xan-na tsà ndaà tìjín kò tsà ch'oó tìjín xá xi tìs'iaàn. ⁴ 'An, nas'ín k'oas'ín síkítsjeèn nga tsjìn-na jé, tanga mìtsà tsò-ne kjoa nga nguì xita kixi-ná. Nga jè Na'èn-ná xi bíndaàjìin-na. ⁵ K'oaá ma-ne kì tà chjà jé binè-là xinguiòo nga ti kj'eè bijchó nachrjein. Chíña-kjoaa k'e nga kjoíí Na'èn-ná xi síhiseèn nga jcha-la kjoa xi tjí'ma ñánda nga jñò choòn. Koa síikatsjèn kó tsò kjohítsjeèn xi tjíjìin inima-la xita. Ikjoàn Nainá jeya síikfjna koni s'ín nga ok'in-la nga jngodò òjngodò xita.

⁶ Ndí 'ndsè kò tichjaá, koi 'én tìchjàkò-nò kjoa xi mangásòn it'aà ts'an kò it'aà ts'e Apolos xi kjondaà tsajòn mé-ne nga mìkiì síkatonè-là koni tsò 'én-la Nainá. Kì k'oaá s'ín níkítsjeèn nga jngodò chi'nda-la Nainá isa ndaà nachrjenguioò koni chi'nda xi i'nga. ⁷ Jñò, ¿mé-ne koa bixón-nò nga isa 'ñó chjí-nò koni xita xi i'nga? ¿Mé kjondaà xi tìjín-nò xi mìtsà Nainá kitsjaà-nò? Tsà jye kitjoé-nò ngats'iì kjondaà, ¿mé-ne nga 'nga ma-ne takòn koni tsà ta nga'ñó tsajòn kisakò-nò?

⁸ Jñò, k'oaá s'ín machiya-nò koni tsà jyeé ma yije-nò, koni tsà 'ñó xita nchiná it'aà ts'e Nainá. K'oaá s'ín níkítsjeèn koni tsà xitaxá ítjòn titsajnaà kò ngajen mìtsà xitaxá titsajna-jen. Ndaà-la tìjín tsà kixi kjoa nga otixoma, mé-ne ngajen koma kotixomako-nòjen. ⁹ 'An, k'oaá s'ín síkítsjeèn, ngajen xi it'aà ts'e Cristo kisixáya-najen, Nainá k'oaá s'ín kiskoòsòn-la nga ngajen-nájen xi fehet'aà-ne, xi tìjínè-najen nga kiyá-jen nga nguixkòn isò'nde, nga nguixkòn xita kò àkjale. Jñà xita, tà nchikotsejèn-najen nga tsja ma-la mé kjo'in xi tímat'in-jen.

¹⁰ Ngajen, xi kjoa ts'e Cristo, xita ská 'yatakòn-najen; tanga jñò, it'aà ts'e Cristo, k'oaá s'ín 'ya-nò nga 'ñó tìjín-nò kjoachjine. Ngajen, k'oaá s'ín 'yatakòn-najen nga xita indaàkjoa-nájen; tanga jñò, xita tájaà-nò. Ngajen, mì yá xita beèxkón-najen; jñò, beèxkón-nò xita. ¹¹ Skanda jè

hora jè, kjinchrá-najen, xíndá-najen, tsjin-najen nikje xi chíkjá-jen, 'ńó beètoòn-najen xita, tà tjaàsòn-najen, tsjin-najen ni'ya. ¹² Skanda bijtaá-najen nga 'ńó nìxá-jen. K'e nga chja'on-ko-nájen xita, ngajen, nijét'aà-lajen Nainá nga kàtasíchikon-t'in. K'e nga kondra fi-najen xita, chíkjokoó-najen. ¹³ On chjako-najen xita, ngajen ndaà nokjoá-lajen. K'oas'in beè takòn-najen koni tsà tjé-la isò'nde. Skanda nachrjein i'nde, jña xita k'oaá s'in beètakòn-najen koni tsojmì xi ningui-ne nga bíxteèn.

¹⁴ Koni s'in tikjiì-nò, mìtsà tìs'iìn sobà-nò. Kjhítsjeèn tìtsja jngodò-nò koni tsà ixti ts'an xi matsjake. ¹⁵ Nas'in te jmiì ma-ne xi okóya-nò it'aà ts'e Cristo, ta jngodò ma-ne xi na'èn-nò. 'An-ná xi komà na'èn-nò nga mokjeiìn-nò it'aà ts'e Cristo Jesús nga 'aán tsibenojmí ítjòn-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁶ K'oaá ma-ne bìtsi'bà-nò nga k'oas'in tijchá yijo-nò koni 'an.

¹⁷ Koií kjoa-la tìsikasén-nò Timoteo, xi ki'ndí-na xan-la nga 'ńó matsjake ko kixi síxá-la Na'èn-ná. Jè sìikítsjeèn-nò kós'in tijnakoa Cristo Jesús nga mokjeiìn-na it'aà ts'e, koa kós'in okoðya-la xita naḡandá-la Cristo nga kijndà naḡandá ñanda bijchoa. ¹⁸ Tjín i'nga xita xinguioo xi 'ńó 'nga chja, k'oaá-la s'in síkítsjeèn tsà mikìi kjikon-nò. ¹⁹ Tanga tsà Nainá mejèn-la, kjíkon nitoón-nò. K'e nga kijchoa, skoeè jña xita xi 'nga chja, a nga'ńó-la Nainá xi tjín-la a xi tà jè 'én-la xi 'nga chja. ²⁰ K'e nga jè Nainá tíhotíxoma jngodò-la xita, mìtsà ta kjoa ts'e 'én mochjeén, koó nga'ńó-la Nainá mochjeén. ²¹ Jñò, ¿kós'in mejèn-nò nga kjián? ¿A mejèn-nò nga kjo'in tsjaà-nò k'e nga kijchokon-nò, a xi mejèn-nò nga ko kjondaà-na ko kjotsja-na kijchokon-nò?

Jé xi kisakò ya jjiìn naḡandá-la Cristo ján Corinto

5 ¹ Jye na'ya-la nga kjoachijngui tíma jjiìn tsajòn. Kjoa xi tíma, skanda jña xita xi mikìi beèxkón Nainá, mì k'oaá s'in. Nga yaá tijnajiìn jngodò-nò xita xinguioo xi neajòn-la tsóhoko. ² Jñò, ¿mé-ne 'nga níkítsajna-nò yijo-nò? Mochjeén-né nga kjoaba kítsajnajñò, ko jè xita xi kotjín jé tíhótsji, tìnachrjekajioòn. ³ 'An, kixií kjoa, kjiìn tijnà-nò, tanga kjhítsjeèn-la inima-na yaá tijnajiìn osen-nò. 'An, k'oaá ngaya-la koni tsà ya tijnajiìn-nò, jyeé kiskoòsòn-la mé kjo'in xi sinè-la jè xita xi k'oa tjín jé tíhótsji. ⁴ Jñò, k'e nga koḡkóya nga jeya síkíjna Jesucristo xi otíxoma-ná, jè kjhítsjeèn-la inima-na yaá kíjnajiìn-nò, tikoḡ yaá kíjnajiìn-nò jè nga'ńó-la Na'èn-ná Jesucristo. Ko it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo, ⁵ xita jè, xita neí kàtangatsja yijo-la nga kàtas'e-la kjo'in, ko kàtasíkájno jé-la nga

mì tì jé kohótsji-ne mé-ne nga kitjokàjiin-ne kjo'in inima-la, k'e nga kjoif ijngoò k'a Jesucristo xi otíxoma-ná.

⁶ Mikiì ndaà tjin nga 'nga nikítsajna yijo-nò. ¿A mì tíjiin-nò nga nas'ín ta chiba na'yo san sísan yije xíkjin na'yo? ⁷ Tinachrjekàjiioñ jè xita xi ótsji jé k'oaá ngaya-la koni tsà na'yo san xi mì tì ndaà-ne nga síkits'ón-nò, mé-ne jñò k'oas'ín kjoàn koma-nò koni na'yo xitse ts'e inchrajín xi tsjin-la na'yo san. Nga jñò, jyeé kitjaàxìn-nò kjoa ts'e jé koni na'yo san jchínga nga jè Cristo k'en ngajo-ná koni jñà orrè xi kisik'en xita Israel k'e nga Paxko. ⁸ Koií kjoa-la jñá, k'oaá s'ín kináchrjeé s'eí nga jyeé kisíkítsajnadeif-ná Nainá kjoa ts'e jé, koni s'ín xita Israel k'e nga Paxko nga sítsjeè ni'ya-la nga faáxìn yije na'yo san. Jñá, k'oaá tís'ín chjaàxián kjoa ts'e jé kò kjoa ch'o kò nguì kjoatsjeè kò kjoakixi síkjeén k'oaá ngaya-la koni inchrajín xi tsjin-la na'yo san.

⁹ Jè xojon xi kisikasén ítjòn-nò, k'oaá kixan-nò nga mì ya koahijtakoo jñà xita xi kjoa chijngui s'ín. ¹⁰ K'e nga k'oa kixan-nò, mìtsà jñà kisikaxkia jñà xita isò'nde xi kjoa chijngui s'ín, kò jñà xi tse mejèn-la, kò jñà xita chijé, kò jñà xi xkósòn beèxkón. Xita koi, xki xi ján satíkjoò. Ta jè xi koma kinchat'aàxìn-là tsà xìn isò'nde onguió. ¹¹ Jñà 'én xi kixan-nò, jè-né nga mì ya tsjahijtakoo jñà xi tsò nga xita-la Cristo xi 'ndsè chibá tsà tákó kjoa chijngui nchis'ín, xita xi tse mejèn-la, xi xkósòn beèxkón, xi ch'o chjajno-ná, xi xán 'biì, xi chijé s'ín. Jñà xita xi k'oas'ín s'ín, skanda mikiì mochjeén nga kichikoo. ¹²⁻¹³ Mìtsà jñá oko-ná nga bíndaàjiin-lá jñà xita isò'nde. Jè Nainá kìindaàjiin-la jñà xita koi. Tanga jñò oko-nò nga kíndaàjiin-là xita naxandá-la Nainá xi tsajòn. K'oaá ma-ne nga xan-nò, chjaàxiòn jè xita xi ch'o tís'ín xi ya tíjnajiin-nò.

Kós'ín s'iin jñà xita-la Cristo nga tijñà xíkjin koìndaàjiin-la

6 ¹ Jñò, k'e nga tsà kjoasiì tjin-nò kò xita xinguioo, ¿mé-ne jñà mejèn-nò koìndaàjiin-nò jñà xitaxá xi mìtsà xita-la Cristo? ¿A mìtsà tà jñà kàtindaàjiin-nò xi xita naxandá-la Cristo? ² ¿A mìtsà tíjiin-nò nga jñá xi xita naxandá-la Cristo 'mì-ná, jñá kíndaàjiin-lá xita isò'nde? Tsà jñò koìndaàjiin-là xita isò'nde, ¿a mì chíkjoa-nò nga ta jñò kíndaàjiin-là xita xinguioo kjoa xi chiba tjin? ³ ¿A mìtsà tíjiin-nò nga tikoá it'aà tsaján kíndaàjiin-lá àkjale? Tsà jñá kíndaàjiin-lá àkjale, ¿a mì koma-ná kíndaàjiin-lá xita xinguiá kjoa xi tjin i isò'nde? ⁴ K'oaá ma-ne tsà ta kjoa ts'e isò'nde-né xi tjin-nò, tinókjoa jngoò-là xita 'ndsè xi jñò nachrjenguiòò nga 'mì-là nímé chjí-la, jè kàtindaàjiin-nò. ⁵ Koií koá

xan-nò mé-ne nga kàtasobà-nò. ¿A mìtsà tǐjna jngòd xǐta xinguiòo xi tǐjn-la kǐohítsjeèn nga koma-la koiindaàjǐin-la xǐta xi 'ndsé chibá? ⁶ Mìtsà ta koií kǐoa-la nga bixkàn-koo xinguiòo, skanda yaá onguíkoo xinguiòo nguixkon xǐtaxá xi mìkiì beèxkon Nainá nga bìndaàjǐin-nò.

⁷ Kixíí kǐoa, ch'oo tǐjn kǐoa k'e nga tǐjǐnò bixkàn-kò-nò xinguiòo. ¿Mé-ne mìtsà ta saà nǐkǐeíin-là xinguiòo k'e nga ch'o síko-nò? Ta saà tǐkǐeíin-la nga kàtasíchijé-nò. ⁸ Tanga jǐnò, k'oaá tǐs'ín ch'o nìkoo xinguiòo, tǐjǐnò nìchijé-là.

⁹ ¿A mìtsà tǐjǐin-nò nga jǐnà xi mìtsà xǐta kixi, mìkiì kǐoahas'en-jǐin ì'nde ñánda tǐhotíxoma Nainá? Jǐnà xǐta xi kǐoa chijngui s'ín, jǐnà xi xkòsòn beèxkón, jǐnà xǐta xi jye chixàn xi kǐoa chijngui s'ín, jǐnà xǐta xǐ'ndé xi tǐ x'ín xǐkǐjín oyijòko-ne, ¹⁰ jǐnà xǐta chijé, jǐnà xǐta tse mejèn, jǐnà xǐta xi xán 'biì, jǐnà xi xǐta chjajno-la, jǐnà xǐta xi konachan-la xǐkǐjín nga síchijé-la, kì yijo-nò chonachan-là nga jǐnà xǐta xi koatǐjín kǐoach'o xi s'ín mìkiì kǐoahas'en-jǐin ñánda tǐhotíxoma Nainá. ¹¹ Jǐnò, k'e nga sa kǐjòtsee k'oa tǐs'ín kǐ'nè ì'nga; tanga ì'ndeì, jye kisaníjno kǐoa ts'e jé-nò, jye xǐta tsjeè-la Nainá komà, kò jye xǐta kixi komà it'aà ts'e nga'ñó-la Jesucristo xi otíxoma-ná kò it'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá.

Kó s'ín síchjeén yijo-ná mé-ne nga jeya kǐjna Nainá

¹² Tǐjn ì'nga xǐta xinguiòo xi tsò: “'An tǐj'ndeé-na nǐta mé kǐoa xi s'iaàn.” Kixíí kǐoa tǐj'nde-né, tanga mìkiì ok'in-la tsà k'oaas'en yijee ngats'ìi kǐoa; k'oaá ma-ne, 'an, mìkiì tsjaà'nde-la yijo-na nga síkijne-na jngòd kǐoa. ¹³ Tǐkǐoaá tǐjn ì'nga xi tsò: “Jǐnà tsojmì xi ma chine, ts'eé ìndso'ba, kò jè ìndso'ba mochjeén-la tsojmì xi ma chine.” Kixíí kǐoa, tanga ingajò kǐoa koi, Nainá síkǐjehet'aà. Tanga jè yijo-ná, mìtsà kòs'ín kòchjeén nga kǐoa chijngui s'eén; it'aà ts'e Nainá kòchjeén; yijo-ná, ts'eé Nainá. ¹⁴ Koni s'ín kǐs'íin Nainá nga kǐsǐkǐaáya-la Na'èn-ná Jesús, jǐnà k'oaá tǐs'ín kǐoaáya-ná it'aà ts'e kǐoa biyaà nga tǐjn-la nga'ñó Nainá.

¹⁵ ¿A mìtsà tǐjǐin-nò nga jè yijo-ná, yaá tǐkǐjòdò ts'e Cristo? ¿A komaá síkǐjeén yijo-la Cristo nga síjngòd'aà-lá ts'e chjoón ská? Majìn, mìkiì koma. ¹⁶ ¿A mìtsà 'yaà, k'e nga jngòd xǐta x'ín, tsà chjoón ská kǐjnakò, jngòd yijoó koma? Nga k'oaá s'ín tǐchja Xojon-la Nainá nga tsò: Ingajò xǐta koi, jngòd yijoó koma. ¹⁷ Tanga jè xi Na'èn-ná tǐjnakò, yaá majngòdò kò inima-la kò ts'e Na'èn-ná.

¹⁸ Tǐnchat'aaxìn-là kǐoa chijngui. Jngòd xǐta, nǐta mé jé xi ótsji xi kǐ'eíí jé, mìtsà yijo-la tǐbeètòòn. Tanga jè xǐta xi kǐoa chijngui s'ín, yijo-laá

beètoòn. ¹⁹ ¿A mìtsà tíjìin-nò nga jè yijo-nò ni'ya-la Inìma Tsjeè-la Nainá-né xi jñò kitsjaà-nò Nainá nga tíjnajiìn inìma-nò? Yijo-nò, mìtsà tì tsajòn-nò. ²⁰ Nainá jye tsakatse-nò, tsee tsibíchjítjì-nò. Koií kjoa-la jchaxkón Nainá, ndaà tikjeén yijo-nò nga ts'eé Nainá.

Kjoa ts'e xita xi bixan

7 ¹ It'aà ts'e 'én xi kichjìngangui-ná nga kinikasén-ná xojoñ nga bixón: “Ndaà-la tjin, jngodò xita x'in ko jè chjoón tsà mìkiì kixan.” ² Tanga koií kjoa-la nga 'ñò tjin kjoa chijngui, nga jngodò ìjngodò xita x'in kàtas'e-la chjoón, ko nga jngodò ìjngodò chjoón kàtas'e-la x'in. ³ Koni s'in tjin kjotixoma ts'e kjoa bixan, jè x'in, ndaà kàtasís'in-la chjoón-la k'e nga kójnako, tikoa jè chjoón, ndaà kàtasís'in-la x'in-la. ⁴ Jè chjoón, mìtsà tijè otixoma-la yijo-la, jè x'in-la otixoma-la. Tikoa jè x'in mìtsà tijè otixoma-la yijo-la, jè chjoón-la otixoma-la. ⁵ K'e nga tsjáyijòkoo xinguiòo, kì yijo-nò nìxkon-là xinguiòo. Tà k'e-né tsà ngàsòn chibàya-nò kótjín nachrjein mìkiì tsjáyijòkoo xinguiòo tsà Nainá kìnókjoat'aà-là. Xi koma iskan mochjeén-né nga sis'in-là xinguiòo nga mì jè xita neií skónachan-nò k'e nga tsà mì tì kiì chíkjoa-nò nga xìn tsjáyijò-là xinguiòo. ⁶ Én xi tìxan-nò tà 'an-ná xi tìtsjaà'nde-nò; mìtsà kjotixoma tìbinè-nò. ⁷ Xi it'aà ts'an, mejèn-na tsà ngats'iì xita k'oas'in kàtìtsajna tajngodò, koni 'an, tajngoó tijnaa. Tanga ìjngodò ìjngodò xita kits'iì-la kjotjò xi Nainá kitsjaà-la, kós'in kìtsajna. Kàkj'eif kàkj'eif s'in tìtsajna nga ìjngodò ìjngodò xita.

⁸ Jñà xita xi tìtsajna tajngodò ko jñà íchjín xi jye k'en x'in-la, ndaà-la tjin tsà tà k'oas'in kìtsajna tajngodò koni 'an. ⁹ Tanga tsà mìkiì chíkjoa-la nga bìtsajna ìjngó, isaà ndaà-ne tsà kàtixan, mì k'oa-ne tsà tsjè s'ik'en.

¹⁰ An, k'oaá s'in bìnè-la jñà xita xi jye chixàn, nga mìkiì koma tsjein xíkjin. Jè chjoón, mìkiì koma s'ikíjna x'in-la. Mìtsà kjotixoma ts'an xi tsjaà-nò; ts'eé Nainá. ¹¹ Jè chjoón xi tsjeiin x'in-la, mìkiì tjí'nde-la nga kj'eif x'in kixan-ko ìjngodò k'a. Tikoaá-ne kàtajoóndaà-ne. Tikoa jè x'in, mìkiì tjí'nde-la nga tsjein chjoón-la.

¹² Jñà xita xi i'nga, k'oaá xan-la, xi tà kjohìtsjeèn ts'an, mìtsà jè Na'èn-ná tsibíjna kjotixoma jè. Tsà jngodò xita x'in xi mokjeiin-la 'én-la Nainá, tsà jè chjoón-la xi tíjnako, tsà mìkiì mokjeiin-la, tsà tsò ikon jè chjoón nga bìjnako, kàtìjnako, kì tsjeiin takòn jè chjoón-la. ¹³ Tsà jngodò chjoón xi mokjeiin-la 'én-la Nainá, jè x'in xi tíjnako, tsà mìkiì mokjeiin-la, tsà tsò ikon jè x'in nga bìjnako, kàtìjnako, kì tsjeiin takòn jè x'in-la. ¹⁴ Jè

x'in xi mikii mokjeiin-la 'én-la Nainá, it'aà ts'e chjoón-laá matsjeè-né; tikoáá jè chjoón xi mikii mokjeiin-la, it'aà ts'e x'in-laá matsjeè-né. Tsà majìn, jñà ixti-la mìtsà xita kixi nga nguixkon Nainá, tanga i'ndei ixti-la, yaá chja-ne naxandá-la Cristo. ¹⁵ Tanga tsà jè chjoón xi mikii mokjeiin-la 'én-la Nainá tsà mejèn-la tsjein x'in-la xi mokjeiin-la, kàtatsjeiin. Ko tsà jè xita x'in xi mikii mokjeiin-la 'én-la Nainá, tsà mejèn-la nga tsjein chjoón-la xi mokjeiin-la, kàtatsjeiin. Jñà xita koi mikii tjinè-la nga kjo'ño kítsajna kó xíkjín. Nainá, jè xi mejèn-la nga 'nchán kítsajna. ¹⁶ Ji chjoón xi mokjeiin-lè it'aà ts'e Cristo, mikii tjiin-lè tsà koi nachrjein it'aà tsiji koma kitjokàjiin kjo'in x'in-lè. Ko ji xi x'in 'mì-lè nga mokjeiin-lè it'aà ts'e Cristo, mikii tjiin-lè tsà koi nachrjein it'aà tsiji koma kitjokàjiin kjo'in chjoón-lè.

¹⁷ Jngod kjoa mejèn-na nga ndaà síkijna-la ngats'ii xita naxandá-la Cristo, nga ijngod ijngod xita x'in ko chjoón, mochjeén-né nga kos'in kàtasíjchá yijo-la koni s'in kitsjaà-la Nainá koni s'in títsajna k'e nga Nainá kiichja-la nga xita-la komà. ¹⁸ Tsà tjin i'nga xita xi jye tjit'aà chiba yijo-la kjoa ts'e circuncisión k'e nga xita-la Cristo komà, tà k'oaá s'in kàtijná. Tsà tjin i'nga xi kj'eè kii tjit'aà chiba yijo-la, kì bít'aà chiba-la yijo-la. ¹⁹ Xi kjoa ts'e circuncisión, tsà tjit'aà chiba-nò ko tsà majìn, mìtsà mé-ne. Jè xi chjí-la nga ndaà síkitasòn jè kjo'tíxoma-la Nainá. ²⁰ Nga jngod ijngod, k'oaá s'in títsajna koni s'in títsajnaà k'e nga kiichja-nò Nainá. ²¹ K'e nga kiichja-lè Nainá, tsà chi'nda tijnì, kì makájno-lè. Tanga i'ndei tsà koma kijnandeií-ne, ndaà s'e, tijnandeií-ne. ²² Jè xi chi'nda tís'in k'e nga kiichja-la Nainá nga kòkjeiin-la 'én-la, i'ndei tijnandeií-né it'aà ts'e Cristo. K'oaá tís'in tjin, jè xi tijnandeií k'e nga kiichja-la Nainá, i'ndei chi'nda-la Cristo-né. ²³ Jñò, Nainá jye tsatse-nò, kì kii bi'nde nga xita xi kj'eíí chi'nda 'nè-là. ²⁴ Jñò ndí 'ndsè ko tichjaá, koni s'in títsajnaà nga jngod ijngod k'e nga kiichja-nò Nainá, k'oaá s'in títsajna ya nguixkon Nainá.

²⁵ It'aà ts'e xita xi títsajna tajngod, tsjìn jngod-na kjo'tíxoma xi ts'e Na'èn-ná. 'An, k'oaá s'in kosòn-la koni tsò kjohítsjeèn-na nga Nainá kis'e-la kjohimatakòn mé-ne nga it'aà ts'an kjoàt'aà takòn-na jñà xita. ²⁶ Koií kjoa-la nga 'ño 'in choòn nachrjein i'ndei, 'an, k'oaá s'in síkítsjeèn, isaá-la ndaà tjin, tà k'oas'in kàtítsajna xita koni s'in títsajna skanda nachrjein i'ndei. ²⁷ Tsà tjin-lè chjoón, kì níkjina-jèn chjoón-lè. Tsà tsjìn-lè, kì chjoón binchaàtsji. ²⁸ Tsà kixein, mìtsà jé tìbinchaàtsji. Ko tsà jngod chjoón xongó xi kixan, tikoáá mìtsà jé tíhótsji. Ta jè-né, k'e nga jye kixan, kjoaá s'e-nò. 'An, mejèn-na nga mì kjoa kàtas'e-nò.

²⁹ Ndí 'ndsè, mejèn-na nga kàtasijiin-nò, nga chiba jchán nachrjein chija nga ma sixá-lá Nainá. Koií kjoa-la jngoò xita x'in xi tjin-la chjoón, k'oaá s'in kàtas'in koni tsà tsjin-la chjoón. ³⁰ Ko jñà xita xi kjoaba títsajnajiiin, k'oaá s'in kàtitsajna koni tsà mì ba títsajna. Koá jñà xi s'eí tjin-la, k'oaá s'in kàtitsajna koni tsà mì s'eí tjin-la. Koá jñà xi tsojmì otse, k'oaá s'in kàtas'in koni tsà nímé tjin-la. ³¹ Ko jñà xi fitjingui-la kjoa xi tjin isò'nde, k'oaá s'in kàtas'in koni tsà mì ya fitjingui-la; nga jè isò'nde xi titsajnasoán ijndé, kjoehet'aà-né.

³² 'An, k'oaá s'in mejèn-na nga nímé kjoa ts'e isò'nde síkítsjeèn. Jè xita x'in xi tjna tajngoò, koií síkítsjeèn kjoa ts'e Nainá, mé xi s'iin nga kotsja-la Nainá. ³³ Tanga jè xi jye chjoón tjin-la, koií síkítsjeèn kjoa xi tjin isò'nde mé xi s'iin nga kotsja-la chjoón-la, ³⁴ k'oaá ma-ne nga jò kjoa síkítsjeèn. Tíkooá jè chjoón ka'àn xi jye k'en x'in-la ko jè chjoón xi tjna tajngoò xi kj'eè x'in tjin-la, koií síkítsjeèn kjoa ts'e Nainá mé-ne nga tsjèè síkítsajna-ne yijo-la ko inima-la. Tanga jè chjoón xi x'in tjin-la, koií síkítsjeèn kjoa ts'e isò'nde mé xi s'iin nga kotsja-la x'in-la.

³⁵ Kjoa xi benojmí-nò kjondaà tsajòn-nò, mìtsà xan-nò nga 'an ósijna ikon-nò, jè-né nga nguì ndaà sijchá yijo-nò nga nímé kjoa kiichjoà ikon-nò nga sixá-là Nainá.

³⁶ Tsà jngoò x'in xi kos'in tísíkítsjeèn nga mì ndaà tísíko chjoón nga mì xátí tñbixan-ko nga jye tñhóto nó-la chjoón, k'oaá s'in kàtas'in koni s'in síkítsjeèn, kàtixan; jè kjoa bixan, mìtsà jé nchihótsji. ³⁷ Tanga tsà jngoò xi k'oas'in bínè-la yijo-la ko inima-la nga majin-la kixan, nga kjohítsjeèn ts'e-né, ko tsà chíkjoa-la yijo-la nga mìkii kixan, ko tsà jye kos'in kiskoòsòn-la, ndaà tjin. ³⁸ Jñà xita xi bixan, ndaà s'in, tanga jñà xi mìkii bixan, isáá ndaà s'in.

³⁹ Jngoò chjoón xi x'in tjin-la, mìtsà tíjnandeíí. K'eé-né tsà jye k'en x'in-la nga jye tíjnandeíí. Koma kixan-ko nita yá x'in-ne xi matsjakeè tsà tanga mokjeiín-la 'én-la Nainá. ⁴⁰ 'An, k'oaá s'in síkítsjeèn, ndaà-la tjin tsà mì tì kii kixan-ne jñà íchjín ka'àn. Tíkooá 'an, k'oaá s'in machiya-na nga jè Inima Tsjeè-la Nainá tísíchiya-na.

Tsojmì xi sinchásòn ya nguixkon xkósòn

8 ¹ Jè kjoa xi ts'e yijo-la cho xi sík'en-la xkósòn-la xita isò'nde nga tsjá-la kjojò, jñò bixón-nò nga ngats'iaá jyeé tjin-ná kjoachjine it'aà ts'e kjoa koi. Kixíí kjoa, tanga k'e nga tjin-ná kjoachjine, ma'ngaá takoán. Tanga k'e nga tjin-ná jè kjotsjacha, isáá ndaà 'bií-lá nga'ñó xinguiáá.

²Tsà t́jín i'nga xítà xi tsò nga ndaà machiya-là, chijaá isa-là; kj'eè kii beè yije koni s'ín t́jínè-là nga skoe. ³Jngoð xítà xi matsjakeè Nainá, jè Nainá ndaà beèxkon.

⁴K'oaá xan-nò kó s'ín t́jín, tsà ma chine yijo-là cho xi ya biyaàt'aà-la jñà xkòsòn. Tíjiiin-ná nga jñà xkòsòn xi t́jín i isò'nde, nímé nga'nò t́jín-la. Nga ta jngoð ma-ne xi Nainá. ⁵Jñà xítà, k'oaá s'ín síkítsjeèn nga kjìn ma nainá xi t́jín ján ngajmii kò it'aà nangui. (Kixí kjoa it'aà ts'e xítà koi, kjìn ma xi nainá kò nà'èn-ná tsò-la.) ⁶Tanga jñá, 'ya-ná nga ta jngoð ma-ne Nainá xi Nà'èn-ná nga it'aà ts'eé inchrobà-ne nítà mé xi t́jín. Jñá, koif xá t́jín-ná nga síkitasoán xá-la. Tíkooá ta jngoð ma-ne xi otíxoma-ná, jè Jesucristo; nga it'aà ts'eé nga'nò-la kisindaà yije nítà mé xi t́jín kò t́kooá jñá, it'aà ts'eé titsajnakooán.

⁷Tanga mìtsà ngats'ii xítà tíjiiin-là kjoa koi. T́jín i'nga xítà 'ndseé xi jye k'oas'ín kjò'nga-là kjoa ts'e xkòsòn k'e nga t́kj'eè mokjeiín-la. Tanga i'nde, k'e nga kine yijo-là cho xi ya biyaàt'aà-la jñà xkòsòn, k'oaá s'ín síkítsjeèn nga jñà nchibeèxkón xkòsòn xi nainá tsò-la xítà isò'nde. Nga jò t́jín kjohítsjeèn-la, k'oaá s'ín fiya-là nga jé ótsji nguixkon Nainá. ⁸Jñò bixón-nó nga jñà tsojmì xi ma chine, mìtsà koi kjoa-là nga isa ndaà skoétjò-ná Nainá. Tsà kichiaá mìtsà isa ndaà kítsajnaá kò tsà mìkii kichiaá mìtsà isa ch'o kítsajnaá nga nguixkon Nainá. ⁹Kixí kjoa, t́j'nde-ná nítà mé xi chjineé. Tanga jñá jchòsòn-lá yijo-ná nga mì k'oaá t́jín xi chjineé mé-ne jñà xítà 'ndseé xi indaàjiiin t́jín kjohítsjeèn-la mì jé sakò-la. ¹⁰Tsà t́jín jngoð xítà xinguiqoo xi tsò nga t́jín-la kjohítsjeèn nga ma chine nítà mé yijo-ne, kò yaá fi kakjèn ya i'nde nãnda yaxkón xkòsòn; tsà koi nàchrjein-la ya skoe jngoð 'ndsé xi indaàjiiin t́jín kjohítsjeèn-la nga ya t́kjèn. Jè xítà 'ndsé, k'oaá t́s'ín s'jiiin. ¹¹Kjohítsjeèn-la xítà jè nga tsò nga maá chine yije nítà mé-ne, koif kjoa-là nga kjo'in síkjeiín jè 'ndsè xi indaàjiiin t́jín kjohítsjeèn-la xi Cristo k'en ngajo-la. ¹²K'e nga jé binchaàtsjiod xi kondrà ts'e xítà 'ndseé nga nìkits'ón-jñòð kjohítsjeèn-la xi indaàjiiin t́jín, jé binchaàtsjiod xi kondrà ts'e Cristo. ¹³'An, tsà ta koif kjoa-là ts'e tsojmì xi kínee nga jé sakò-la jè 'ndsè, t́kooá-ne, jngoð k'a mì tì kii skíne-na yijo, mé-ne nga mì jé sakó-la 'ndsè.

Kjoa xi t́j'nde-la xítà xi tsibíxáya-la Cristo

9 ¹'Aán tsibíxáya-na Cristo. Tijnãndeíí-ná. Xkoaàn kijtseè-na jè Jesús xi otíxoma-ná. Nga xá-la Nà'èn-ná tís'iaàn, i'nde jñò-nò xi xítà-la Cristo maà. ²K'oaá xó tsò i'nga xítà xi kj'eíí nga mì xó tsà 'an

tsibíxáya-na Cristo, tanga jñò, ndaà tjiin-nò nga 'aán kisixáya-na, nga it'aà ts'an-ná nga mokjeín-nò 'én-la Nainá. K'oaá s'ín bitjo kixi kjoa.

³ K'e nga jngodò xita kjònangui-na xi kondra ts'an, 'an, kií xan-la nga ósikoaa yijo-na: ⁴ ¿A mìtsà tí'nde-najen nga k'oi-najen tsojmì xi chine-jen ko xi s'io-jen nga xá-la Nainá títsa'nè-jen? ⁵ ¿A mìtsà tí'nde-najen nga kitjako jngodò-jen xi chjoón-najen ma xi 'én-la Nainá mokjeín-la, koni s'ín xita xi i'nga xi tsibíxáya-la Cristo koni jñà 'ndse Na'èn-ná ko Cefas [xi tikoa Pedro 'mì]? ⁶ ¿A tà 'an-ná ko Bernabé xi tjinè-najen nga kj'eíí xá s'en-jen mé-ne nga sakò-najen tsojmì xi chine-jen? ⁷ ¿A tjin xita xi soldado síkitasòn xi tije bíchjí-la yijo-la? ¿A tjin xita xi bitje tsojmì tje, koa mikii kine toò xi ojà-la? ¿A tjin xita xi cho síjchá, koa mikii 'biì tsjin xi ochrje? ⁸ Kì k'oaá s'ín níkítsjeèn nga tà kjohítsjeèn ts'an koni s'ín tixan. Tikoaá tíchjaá kjotíxoma ts'e Moisés. ⁹ Kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, k'oaá s'ín tíchja nga tsò: “Jñà nchraja xi bínchi, kì na'ya bi'a tso'ba.” 'Én koi mìtsà tsò-ne kjoa nga Nainá 'ñó síkinda nchraja, ¹⁰ jñá-ná xi síkinda-ná Nainá; nga it'aà tsaján tíchja kjotíxoma. Jè xi síkínchi nchraja ko xi sítsjeè tsojmì xi majchá-la, nchikoñaá-la nga tjoé chiba-la tsojmì xi majchá-la. ¹¹ 'Én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi jin tsakodòya-nòjen jè ngaya-la koni tachó xi kisítje ijiin inima-nò. ¿A mì ndaà s'e tsà tjoé chiba-najen tsojmì xi majchá-nò? ¹² Tsà jñà xi kj'eíí xita tjoé chiba-la tsojmì xi tsajòn, ngajen, ¿a mìtsà isa ndaà tí'nde-najen nga tikoa tjoé-najen?

Tanga mì k'oaá s'ín títsa'nè-jen koni s'ín tí'nde-najen mé-ne nga mikii koma sichjoà ikon-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹³ Jñò, ndaà 'yaà, jñà xita xi ya síxá ya Ingo Ítjòn-la Nainá, koií tsojmì kine xi tjin ya i'nde jè; ko jñà xi ya síxá i'nde tsjeè-la Nainá ya ñánda binchásòn kjotjò xi tsjá-la Nainá jñà xita, okoó chiba-la yijo-la cho xi ya binchásòn. ¹⁴ Nainá k'oaá s'ín kitsjaà okixi: jñà xi chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo yaá sakò-la tsojmì xi skine. ¹⁵ 'An, mì k'oaá s'ín tìskjeén jñà kjoa xi tí'nde-na. Tikoaá mìtsà koi xá tikjiì-nò nga kos'ín síko-ná. Isaá-la ndaà tjin tsà kàtiyaà mì k'oaá-ne tsà tjin xita xi kjoaáxin-na kjotsja xi tjin-na nga ta kjotjò 'an chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo.

¹⁶ Nga 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo chjaya, mikii tsà jeya síkíjna yijo-na. 'An, xó k'oaá s'ín tjinè-na nga 'an kichjaya; ima xó-na tsà mikii kichjaya jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁷ Tsà tà kjohítsjeèn ts'aán-la nga kos'ín tìs'iaàn, tjinè-la nga kochjí-na, tanga mìtsà tà kjohítsjeèn ts'an, jè tìsikitasoàn xá xi kisingatsja-na Nainá. ¹⁸ Jè chjí xi tìsakò-na, jè-né nga tsja tjin-na nga chjaya 'én ndaà-la Nainá xi

kjoa ts'e Cristo nga mìtsà chjí-na sǐjé, nas'ín tǐj'nde-na nga jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo kótǐjnakon-na.

¹⁹'An tǐjnandeíí-ná, tanga i'ndeí, k'oaá s'iaàn koni tsà chi'nda-la ma ngats'iì xǐta, mé-ne nga isa kǐn xǐta koma kichjà-la 'én-la Cristo nga kǒkǐeíín-la. ²⁰K'e nga ya tǐjnajiin-la jǎa xǐta xinguiáa judío, k'oaá s'ín s'iaàn koni s'ín xǐta judío mé-ne nga koma kichjà-la 'én-la Cristo nga kǒkǐeíín-la. Kixíí kjoa nga 'an, mìkiì kjo'ńó tǐjnè-na nga kǒs'ín sǐkitasoàn koni tsò kǐotíxoma xi kiskíì Moisés, tanga k'e nga ya tǐjnajiin-la jǎa xǐta judío xi kǐotíxoma-la Moisés tǐtsajnajíin, 'an k'oaá ti s'iaàn, ta jè xi mejèn-na nga koma kichjà-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo nga kǒkǐeíín-la. ²¹K'e nga ya tǐjnajiin-la jǎa xǐta xi mìtsà ya tǐtsajnajíin kǐotíxoma-la Moisés, 'an, k'oaá ti s'iaàn koni tsà mì ya tǐjnajǎa kǐotíxoma mé-ne nga koma kichjà-la 'én-la Cristo nga kǒkǐeíín-la xǐta xi mì ya tǐtsajnajíin kǐotíxoma. Mìtsà tsò-ne kjoa nga tǐjnat'aà xìn-la kǐotíxoma-la Nainá. Yaá tǐjnajǎa kǐotíxoma-la Cristo. ²²K'e nga ya tǐjnajiin-la jǎa xǐta xi indaàjǐin tǐjn kǐohítsjeèn-la, 'an, k'oaá s'iaàn koni tsà tǐkoaá indaàjǐin tǐjn kǐohítsjeèn-na mé-ne nga koma kichjà-la 'én-la Cristo xǐta koi. Yaá singásòn yijekoa mé kjoa xi tǐtsajnajíin ngats'iì xǐta mé-ne nga koma kochrjekàjǐin i'nga-na kǐo'in kjoa ts'e jé-la. ²³K'oaá s'iaàn xi kǐondaà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo mé-ne nga s'e-na kjoa machikon-t'in it'aà ts'e 'én.

²⁴Jǎò, jyeé tǐjǐin-nò k'e nga sǐská xǐta xi ongachikon, ngats'iì-né nga ongachikon, tanga ta jngoò-né xi tǐoé-la kǐotǐò, ta jè xi sǐkijne. Jǎò, k'oaá s'ín tǐjchá yijo-nò nga xǐta-la Cristo 'mì-nò koni jngoò xǐta xi ongachikon mé-ne nga tǐoé-nò kǐotǐò xi Nainá tsǐá-nò. ²⁵Jǎa xǐta xi sǐská kǐoò nga mejèn-la sǐkijne, ítǐòn bitsajnandaà nga mì tǐjǎa sǐkǐeén-ne tsojmi xi ch'o sǐko; koi k'oaas'ín-ne nga mejèn-la tǐoé jngoò-la kǐotǐò. K'e nga jye ma iskan, jè kǐotǐò xi tǐoé-la, ta bits'on-né. Tanga jǎa bitsajnandaá nga tǐoé jngoò-ná kǐotǐò xi mìkiì bits'on nǐta kǐé-ne. ²⁶'An, mìtsà k'oaas'ín ongachikoan [kjoa ts'e xá-la Nainá] koni jngoò xǐta xi mìkiì beè ñánda kǐjchò. Tǐkoaá mìtsà k'oaas'ín [sǐxá it'aà ts'e Nainá] koni s'ín xǐta xi ta 'beéjǐin isén k'e nga kǐaán-kò xǐkǐín. ²⁷'An, k'oaá s'ín bìnè-la yijo-na nga kátas'e-na kǐo'in mé-ne k'e nga kǐoehet'aà nachrjein nga okoòya-la xǐta 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, Nainá mì kǐtso-na: “Nì mé chjí-la xá-lè.”

Kjoa ts'e xkósòn xi mìtsà kixí kjoa nga Nainá

10 ¹Jǎò ndí 'ndsè kò tichjaá, kì nǐjchàajǐin-jèn nga jǎa xǐta jchínga kǐjǐin-ná, [k'e nga itǐojǐin naxandá Egipto], yaá tsibítsajnangui

yije ijìin ifi [nga tsakó-la ndiyá], tìkoáá ngats'iì tsatojiìn ndáchikon. ² K'oaá ngaya-la koni tsà komà bautizar ya ijìin ifi kò ijìin ndáchikon mé-ne nga xìta-la Moisés koma-ne. ³ K'oaá tìs'ín jngoò skaya tsojmi kiskine xi kjojkón ndaà ts'e Nainá. ⁴ Tìkoáá ta jngoò skaya nandá kits'iì xi kjojkón ndaà ts'e Nainá, jè nandá xi ya naxì itjo-ne nga jè Nainá kitsjaà-la. Jè naxì, jè ngaya-la Cristo nga jè tsajmeèyako ndiyá nãnda chinchimaya. ⁵ Tanga jñà xìta jchínga koi, kjin jchán k'en ya nãnda nangui kixì choòn nga Nainá mìkiì kisaseèn-takòn koni s'ín kis'iìn ngats'iì xìta jchínga koi, ta chibaá tsiningui-ne.

⁶ Jñà kjoa xi k'oas'ín komà, jñà okóya-ná nga mì jñà sijkjaajñá kjoa xi ch'o tjín koni kis'iìn jñà xìta jchínga-ná. ⁷ Kì k'oa s'ín sandò xkósòn yaxkón koni kis'iìn i'nga xìta jchínga koi, nga k'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jñà xìta naxandá tsibítsajna nga tsakjèn koa kits'iì, ikjoàn tsasítjen nga kitè [nga jè kisítsjako xkósòn].” ⁸ Tìkoáá mìkiì kjoa chijngui s'eén koni s'ín kis'iìn i'nga xìta jchínga koi, nga tà jngoò nachrjein kaàn jàn jmiù xìta k'en. ⁹ Mì kì taxkì chít'aá Na'èn-ná koni s'ín kis'iìn i'nga xìta jchínga koi; k'oaá komà-ne nga k'en nga kiskine-la yè. ¹⁰ Tìkoáá kì í'ñó-isa tsajét'aà-là Nainá koni s'ín kis'iìn i'nga xìta jchínga koi. K'oaá komà-ne nga jè àkjale-la kjoabiyaà kisik'en xìta koi.

¹¹ Ngats'iì kjoa koi, k'oaá s'ín komàt'in jñà xìta jchínga-ná kò k'oaá s'ín kisijna chiba mé-ne sjiìn-ná. Kisit'aà Xojon-la Nainá nga jchaá jñá mé kjo'in xi sinè-ná tsà k'oa tìs'ín s'eén jñá xi titsajnakoaán nachrjein xi jye tífehèt'aà. ¹² K'oaá ma-ne jè xi kos'ín síkítsjeèn nga kixì tjina, kàtasíkinda yijo-la nga mì jé sakó-la. ¹³ Jñò, kj'eè mé kjoa xi mat'iodn nga tíchit'aà-nò xi isa 'ñó 'in tjín koni mat'in xìta xi kj'eí. Nainá, xìta kixì-né, jè kàta'ñót'aà takòn nga mìkiì tsjá'nde nga isa tsato chít'aà-nò koni kji chíkjoako-nò. Tijè-ne Nainá kokò ndiyá kós'ín kichikjoa-nò koni s'ín tíchit'aà-nò skanda k'e nga kjoehèt'aà kjoa.

¹⁴ Jñò ndí 'ndsè, nì itsé kjoa ts'e xkósòn níkítsjeèn nga mejèn-nò jchaxkón. ¹⁵ An, k'oaá s'ín tíchjà-nò koni xìta xi tjín-la kjohítsjeèn. Jchósòn-là 'én xi xán-nò, a kixí kjoa. ¹⁶ K'e nga 'yooá vino xi tjíya chítsín nga nìjét'aà-lá Nainá nga kàtasíchikon-t'in, ¿a mìtsà ya nìngàsòn-koá kò jní-la Cristo? Kò k'e nga nìxkoayáa inchrájin, ¿a mìtsà ya nìngàsòn-koá kò yijo-la Cristo? ¹⁷ Jñá, nas'ín 'ñó kjin ma-ná, jè inchrájin xi bichiaá, ta jngoò ma-ne; k'oaá ma-ne nga ngats'iaá, ta jngoò yijo ma-ná.

¹⁸ Chítsejèn-là xìta naxandá Israel, jñà xi kine yijo-la cho xi biyaà ya i'nde tsjeè nga tsjá-la kjojtò Nainá. Xìta koi, yaá síngàsòn-kò kjojtò xi tsjá-la Nainá ya i'nde tsjeè. ¹⁹ K'e nga k'oa xan-nò, mìtsà xan-nò nga

tjín-la òkixi jñà xkòsòn kò tsojmì xi sinchát'aà-la. ²⁰ Jñà 'én xi xan-nò, jñà kjoṭjò xi fiko jñà xita xi mikii beèxkon Nainá, jñà fiko-la inima ch'o-la neíí, mìtsà jè sobà Nainá. 'An, majìn-na nga ya sìnghàsòn-koo inima ch'o-la neíí. ²¹ Mikii ndaà tjín, k'e nga jye 'yò vino xi ts'e Jesús, xi otíxoma-ná, ikjoàn s'ioo xi ts'e inima ch'o-la neíí. Tikoáá mikii ndaà tjín, k'e nga jye bichiod ìnchrajín xi ts'e Jesús, ikjoàn bichiod xi ts'e inima ch'o-la neíí. ²² ¿A xi mejèn-nò sikkjàn-là Na'èn-ná nga kàtachini? ¿A isaá tjín-nò nga'ño mì k'oa-ne Nainá?

Jè kìnchátsjiaá ítjoán kjondaà ts'e xita xi kj'eíí

²³ Tsò jñà xita: “Tjì'nde-né nita mé xi s'eén.” Kixií kjoa tjì'nde-né, tanga mìtsà ngats'iì kjoa nga ndaà tjín. Tjì'nde-né nita mé kjoa xi s'eén, tanga mìtsà ngats'iì kjoa tsjá-ná nga'ño. ²⁴ Mìtsà tà kjondaà tsajòn binchaàtsjiod ítjòn, jè tìnchátsjiod ítjòn kjondaà ts'e xita xi kj'eíí.

²⁵ Maá chinee nita mé yijo xi satijna ya ñánda biyaà cho. Kì kii chjinanguio ñánda j'iì-ne mé-ne nga mì ch'o koma-la kjohítsjeèn-nò.

²⁶ Nga ts'eé Na'èn-ná jè nangui kò ngats'iì tsojmì xi tjín-la.

²⁷ Tsà jngod xita xi mikii mokjeiín-la 'én-la Nainá, kichja-nò nga kichikoo, tsà mejèn-nò nga onguió, chjinee yije-nò xi tsjá-nò. Kì mé xi chjinanguio nga mì ch'o koma-la kjohítsjeèn-nò. ²⁸ Tsà jngod xita xi kító-nò: “Jñà tsojmì koi, yaá kisinchaàt'aà-la xkòsòn.” Jè kjoa-la xita xi okítsò-nò, kì kii chine, mé-ne nga mì ch'o koma-la kjohítsjeèn-la. ²⁹ Mìtsà kjohítsjeèn tsajòn xi tìxan-nò, ts'eé xita xi okítsò.

Tanga tsà tjín i'nga xita xi skonangui nga kító: “¿Mé-ne mì tjì'nde-na nga s'iaàn nita mé kjoa xi mejèn-na nga ta koi kjoa-la nga mì ch'o koma-la kjohítsjeèn-la xita xi kj'eíí? ³⁰ 'An, tsà tsjaà-la kjondaà Nainá it'aà ts'e tsojmì xi kinee, mikii ndaà tjín tsà ch'o kító-la xita jñà tsojmì xi jye kàtsjaà-la kjondaà Nainá.” ³¹ Tanga jñò, k'e nga bichiod kò tsà 'yò, nita mé kjoa xi 'nè, k'oaá s'ín t'een nga jeya kàtijna Nainá. ³² Kì jé binchaàtsji-là jñà xita judío, kò xi mìtsà xita judío, kò jñà xita naxandá-la Nainá. ³³ 'An, k'oaá s'ín s'iaàn yije koni s'ín sasén-la xita xi kj'eíí. Mìtsà jè otsjià ítjoàn xi kjondaà ts'an, jè otsjià ítjoàn kjondaà ts'e xita xi kj'eíí mé-ne nga kítjokàjiin-ne kjo'in.

11

¹ Koni s'ín s'iaàn 'an nga kjingui-la Cristo, k'oa tís'ín chjinguì-ná.

Kó s'ín skoexkón x'in-la jñà íchjín k'e nga chjat'aà-la Nainá

²Ndí 'ndsè ko tichjaá, ndaà 'nè-nò nga nìkítsjeèn it'aà ts'an ngats'iì kjoa xi s'iaàn; tìkoá nìkitasòn kjotíxoma xi 'an kisikatoya-nò. ³Tanga mejèn-na nga kàtasijìin-nò nga jngoò ìjngoò xita x'in, jè Cristo xi sko-la ma, ko jè chjoón, jè xita x'in xi sko-la ma, koni jè Cristo, jè Nainá xi sko-la ma. ⁴Tsà jngoò xita x'in xi títjsa sko k'e nga chjat'aà-la Nainá, o k'e nga chjaya 'én-la Nainá, mìkiì beèxkón Cristo nga jè tíjna sko-la. ⁵Tanga tsà jngoò chjoón, tsà mìkiì bíjtsa sko k'e nga chjat'aà-la Nainá, o k'e nga chjaya 'én-la Nainá, mìkiì beèxkón x'in-la nga jè tíjna sko-la. K'oaá ngaya-la koni tsà kisijno-la. ⁶Tsà jngoò chjoón xi majìn-la bíjtsa sko, tìkoá-ne kàtasijno-la tsja sko. Ko tsà masobà-la nga sijno-la, kàtítjsa sko. ⁷Jè xita x'in, mìkiì tíj'nde nga kùjtsa sko, nga k'oaá s'ín 'ya-la koni Nainá, ko it'aà ts'e xita x'in, 'yaá-la kjoajeya-la Nainá; tanga it'aà ts'e chjoón 'yaá-la kjoajeya-la x'in-la. ⁸Jè x'in, mìtsà ya itjokàt'aà-ne ts'e chjoón; jè chjoón xi it'aà ts'e xita x'in itjokàt'aà-ne. ⁹Jè xita x'in, mìtsà kjoa ts'e chjoón kisindaà-ne; tanga jè chjoón, kjoa ts'e x'in kisindaà-ne. ¹⁰Koií kjoa-la jè chjoón tìjìn-la nga kùjtsa sko, seña-né nga beèxkón x'in-la, mé-ne nga tìkoá skoe-ne jñà àkjale. ¹¹Tanga koni s'ín tìjindaà-la Na'èn-ná, tsà tsjìn chjoón, mìkiì tíjna x'in; ko tsà tsjìn x'in, mìkiì tíjna chjoón. ¹²Koni s'ín komà nga jè chjoón, it'aà ts'e x'in kisindaà-ne; tìkoá jè x'in, it'aà ts'e chjoón ts'iìn. Tanga it'aà ts'e Nainá nchrobá yije-ne.

¹³Jñò, ndaà tìkítsjeèn: ¿A ndaà tìjìn tsà mìkiì tíjtsa sko jñà íchjín k'e nga chjat'aà-la Nainá? ¹⁴Tìjé-ne isò'nde, bénojmiya-ná nga kjoasobà-né k'e nga jè xita x'in síndojo tsja sko. ¹⁵Tanga ndaà tsejèn k'e nga jngoò chjoón xi ndojò kjoàn tsja sko. Kjoajeya ts'e-né. Koií xá kits'iì-la tsja-la nga ndojò kjoàn, mé-ne nga kùjtsa-ne sko koni tsà payo. ¹⁶Tsà tìjìn xita xi mìkiì tíjngoò ikon koni bixón-jen, k'oaá s'ín kàtasijìin-la, ngajen ko naxandá-la Cristo, nguì k'oaá s'ín 'nè-jen, tsjìn xi kj'eíí s'ín.

Kjoa xi mìkiì ndaà tìjìn k'e nga bichiaá koni s'ín tsakóya Cristo

¹⁷Nga tìkjì isà-nò, mìkiì ndaà s'íkítsajna-nò, koií kjoa-la nga mìkiì ndaà tìtsa'nè k'e nga maxkóya; ch'o tìtsa'nè. ¹⁸Jè kjoa xi tíjna ítjòn it'aà tsajòn, k'oaá s'ín ki'nchrè, jñò xi naxandá-la Cristo 'mì-nò, k'e nga maxkóya, jò xó ya maà. Mejèn tsà mokjeiín-na tsà koií nachrjein-la tsà k'oaá s'ín tìtsa'nè. ¹⁹Ta xó k'oaá-la komat'in-nò nga s'eé xita xinguioo xi siìjòya-nò, mé-ne nga jcha-la yá-ne xi tìjìn-la okixi. ²⁰K'e nga maxkóya

nga bichioð, koni s'ín tsakóya Cristo, mìtsà kixi kjoa nga jè nikítsjeèn-yaà koni s'ín komàt'in Na'èn-ná k'e nga k'en. ²¹ K'e nga bichioð, tjin i'nga xita xi ítjòn kjèn tsojmì xi bijchóko; mikii koña-la xikjín nga tsjá itsé-la; skanda tjin xi mach'i. Tanga jña xita xi i'nga, imaá ijò-la nga mikii tsjá itsé-la. ²² Jñò, ¿a tsjin-nò ni'ya ñánda nga bichioð ko nga 'yò? ¿Mé-ne nachrjekàngui-nò xita naxandá-la Cristo koa nìsobà-là xita ima xi tsjin-la tsojmì xi kine? K'e nga k'oas'ín 'nè, ¿kó s'ín xán-nò? ¿A ndaà síkítsajna-nò? Majìn, mikii ndaà síkítsajna-nò.

K'e nga jè Na'èn-ná tsakjèn-ko xita-la k'e nga kòjñò

(Mateo 26:26-29; Marcos 14:22-25; Lucas 22:14-20)

²³ Koni s'ín tsakóya-na Na'èn-ná, ti koií-ne xi 'an tsakoðya-nò. Jè nitjen k'e nga Na'èn-ná Jesús kitsobà'ño xita, kiskoé inchrájin, ²⁴ kitsjaà-la kjondaà Nainá, ikjoàn kisixkoaya, kitsò: “Chjóé, jè-né xi yijo-na nga tìtsjaà kjotjò nga kiyá xi kjondaà tsajòn. K'oa ti s'ín t'een nga tixkoaya inchrájin, mé-ne nga síkítsjeèn-nò it'aà ts'an.” ²⁵ K'oaá tìs'ín kis'iin k'e nga jye tsakjèn, kiskoé chitsín, kitsò: “Vino xi tjíya chitsín jè, jè jní-na xi síkixiya kjoa xitse xi bindaàjijn-ko-nò. Jñò, k'e nga ijngoð ijngoð k'a s'ioo, k'oaá s'ín t'een mé-ne nga síkítsjeèn-nò it'aà ts'an.” ²⁶ K'e nga ijngoð ijngoð k'a kichioð inchrájin jè, koa s'ioya vino chitsín jè, it'aà ts'eé kjoabiyaà-la Na'èn-ná kinókjoaya, skanda k'e nga kjoíí ijngoð k'a Cristo.

Mikii ma taxki bichikoaá Na'èn-ná

²⁷ Nita yá xita-ne xi kokjen inchrájin jè, o xi skoíya chitsín ts'e Na'èn-ná, tsà mikii skoexkón k'e nga kokjen, jé tíhótsji it'aà ts'e Na'èn-ná nga tíhochrjengui yijo-la ko jní-la. ²⁸ Koií kjoa-la, ítjòn ndaà tikítsjeèn ijii inima-nò kós'ín titsajnakoo Nainá ko xita xinguioo. Iskan tichioð inchrájin koa t'ioya chitsín ts'e Na'èn-ná. ²⁹ Tsà yá xita xi kokjen inchrájin koa skoí vino xi tjíya chitsín, tsà mikii síkítsjeèn nga jè yijo-la Na'èn-ná, xita jè, kjo'íin túbínè-la yijo-la. ³⁰ K'oaá ma-ne kjìn xita xinguioo xi ch'in bít'aà-la koa tjin xi indaàkjoa títajna, skanda jye kjò kjìn biyaà. ³¹ Tsà ndaà síkítsjeèn kós'ín titsajnakoaá Nainá ko xita xinguiáá, Na'èn-ná mikii kjo'in tsjá-ná. ³² Tanga tsà jè Na'èn-ná tsjá-ná kjo'in, koi-né nga mejèn-la síkixiya-ná mé-ne mikii kokot'aà-ná kjo'in xi mikii fehet'aà nita kjé-ne xi tjoé-la jña xita isò'nde xi mikii beèxkón Nainá.

³³ K'oaá ma-ne jñò ndí 'ndsè k'e nga maxkóya nga bichioò, chíñakjoa-là xinguioo. ³⁴ Tsà t́jín i'nga xi 'ńó ijò-là, tichioò ni'ya-nò, mé-ne k'e nga koxxkóya mì kjo'in tsjá-nò Na'èn-ná. Jñà kjoa xi i'nga xi t́jín ìsa-nò, k'e kijchokon-nò kíndaàjñáá.

**Kó s'ín t́jín kjoa chjine xi tsjá Inima
Tsjeè-là Nainá xi kjondaà ts'e naxandá-là**

12 ¹ Ndí 'ndsè kò tichjaá, 'an mejèn-na kàtasijiin-nò jñà kjoa chjine xi tsjá Inima Tsjeè-là Nainá.

² Jñò, ndaà t́jiin-nò k'e nga tikj'eè mokjeiín-nò 'én-là Nainá, yaá tsanguit'aà-là xkòsòn xi mìkìl ma chja nga xìn ndiyá kiikò-nò nga mìtsà kixi kjoa nga Nainá. ³ K'oaá xan-nò, niyá xita xi koma kitso-là Jesús: “¡Ch'o kàtamatin!” tsà it'aà ts'e Inima Tsjeè-là Nainá tichja. Tikoá tsà mìtsà nga'ńó ts'e Inima Tsjeè-là Nainá tichja, mìkìl koma kitso-la: “¡Ji-né Jesús xi otixomai!”

⁴ Ya jjiin naxandá-là Nainá, kjìn skaya kjoa chjine t́jín kjoa ts'e xá xi síkitasòn xita, tanga jè xi tsjá kjoa chjine, tijè-ne Inima Tsjeè-là Nainá. ⁵ Jñà xita, kjìn skaya xá t́jín-là nga siixá-là Na'èn-ná, tanga tijè-ne Na'èn-ná xi maxá-là. ⁶ Kjìn skaya nga'ńó t́jín kós'ín maxá, tanga tijè-ne nga'ńó-là Nainá xi síxájiin-là ngats'iì xita. ⁷ Nga jngoò ìjngoò xita, tjoé-là jngoò kjoa chjine xi okó nga yaá t́jnajiin inima-là Inima Tsjeè-là Nainá mé-ne nga ngats'iì xita naxandá-là Nainá kochjeén-là kjondaà xi tjoé-là. ⁸ Xi it'aà ts'e Inima Tsjeè-là Nainá t́jín xita xi 'bìl-là 'én xi t́jín-là kjohítsjeèn; koa t́jín i'nga xi 'bìl-là 'én xi t́jín-là kjoa chjine, nga tijè-ne Inima Tsjeè-là Nainá tsjá. ⁹ T́jín xi tjoé-là kjoachjine nga ndaà mokjeiín-là nga tijè-ne Inima Tsjeè-là Nainá tsjá-là, tikoá t́jín xi tjoé-là kjoachjine nga síndaà-ne xita xi xk'én, nga tijè-ne Inima Tsjeè-là Nainá tsjá-là. ¹⁰ T́jín xi tjoé-là kjoachjine nga ma-là s'ín kjoxxkón xi ndaà t́jín, kò xi ma-là chja ngajo-là Nainá, kò xi machiya-là mé inima xi tísíxájiin inima-là xita xi chja. Kò t́jín xi tjoé-là nga ma-là chja 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xita fiya-là, tikoá t́jín xi ma-là síkatoya 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xita fiya-là. ¹¹ Tijè ta jngoó-ne Inima Tsjeè-là Nainá xi síxá it'aà ts'e ngats'iì kjoa koi nga síka'bí-là nga jngoò ìjngoò xita kjoachjine xi jè mejèn-là nga tsjá-là.

¹² Yijo tsaján, kjìn jchán skaya t́jín-là; tanga koni s'ín t́kjoò, ta jngoò ma-ne yijo. Naxandá-là Cristo, k'oaá tís'ín t́jín, ta jngoò ma-ne. ¹³ Jñà xi xita judío kò xi mìtsà xita judío, xi xita chí'nda títajna kò xita xi

títsajnadeí ta jngò ma-ne. Ngats'iaá jñá, tà ngàsòn komaá bautizar it'aà ts'e xi tjà-ne Inima Tsjeè-la Nainá nga jngò naxandá-la Nainá komaá koni tsà jngò yijo. Nga jngò ìjngoaá, Nainá kitsjaà-ná xi tjà-ne Inima Tsjeè-la.

¹⁴ Jè yijo-ná, mìtsà tà jngò skaya tjin-ne; kjin jchán skaya tjkjooya.

¹⁵ Tsà jè ndsokoaá kitso: “'An, mìtsà tsja xita ma, mìtsà ya chjà-na jè yijo.” Mìtsà koi kjoa-la nga okitso nga mì ya chja-ne yijo. ¹⁶ Tsà jñá líká kitso: “'An, mìtsà xkon xita ma, mìtsà ya chjà-na jè yijo.” Mìtsà koi kjoa-la nga okitso nga mì ya chja-ne yijo. ¹⁷ Tsà kóhokji yijo-ná, tsà ngui xkoaán koma, ¿kós'ín kiná'ya-ná? Tsà jè yijo-ná, tsà ngui líká koma, ¿kós'ín kijne-ná? ¹⁸ Tanga Nainá nga jngò ìjngò skaya yijo-ná, yaá kisíkítsajna i'nde-la yijo-ná ñanda nga jè kjòmejèn-la. ¹⁹ Yijo-ná tsà tà jngò skoya koma, mì-la tsà yijo xi ngui tjjngò. ²⁰ Kixí kjoa nas'ín kjin skaya tjkjooya yijo-ná, tanga tajngò ma-ne.

²¹ Jñà xkoaán mìkii koma kitso-la jñà ndsaá: “Mìkii mochjeén-na.” Jè skoaá tikoá mìkii koma kitso-la jñà ndsokoaá: “Mìkii mochjeén-na.”

²² Tanga it'aà ts'e yijo-ná, tjin-né xi 'mì-lá nga chiba nga'ño tjin-la tanga isaá ndaà mochjeén. ²³ It'aà ts'e yijo-ná xi 'mì-lá nga mìkii ndaà tsejèn, jñà-né xi nikakjá nikje mé-ne nga isa ndaà kotsejèn-ne. Bjítsa'ma-né jè yijo-ná, jñà xi mìkii tjí'nde-la nga jcha-la. ²⁴ Mìkii mochjeén nga sijtsa'ma yijo-ná xi tsejèn. Nainá jye k'oas'ín tsibíndaà nga isa ndaà jchaxkón jè xi 'mì-lá nga isa chiba chjí-la, ²⁵ mé-ne nga mì kojòya-ne. Ta saá nga jngò ìjngò skaya kàtaskinda xíkjín. ²⁶ Tsà tjin jngò skaya yijo-ná ñanda ijò ma, ok'ín yije-la xíkjín kóhokji nga ma ijò. Koa tsà tjin ñanda ndaà tíyaxkón, ndaá s'e yije-la kóhokji yijo.

²⁷ Jñò, k'oaá ngaya-la koni yijo-la Cristo. Katjín, katjín xá xi kitjoé-nò ya ijin naxandá-la Nainá. ²⁸ Nainá k'oaá s'ín kiskoòsòn-la mé xá xi s'jin xita: jñà títsajna ítjòn xita xi bíxáya-la Nainá; xi ma-ne jò, xita xi chja ngajo-la Nainá; xi ma-ne jàn, xita xi okóya 'én-la Nainá. Tikoá tjin xi ma-la s'ín kjoxkón xi ndaà tjin. Kò tjin xi ma-la síndaà-ne xita xi xk'én; tjin xi ma-la síchját'aà; tjin xi otíxoma mé kjoa xi koma; kò tjin xi chja 'én xi kje'í tsò xi mì yá xita fiya-la. ²⁹ Mìtsà ngats'iì nga ma bíxáya-la Nainá. Mìtsà ngats'iì nga Nainá chja ngajo-la. Mìtsà ngats'iì nga ma-la okóya 'én-la Nainá. Mìtsà ngats'iì nga ma-la s'ín kjoxkón xi ndaà tjin. ³⁰ Kò mìtsà ngats'iì nga ma-la síndaà-ne xita xk'én. Mìtsà ngats'iì nga ma-la chja 'én xi kje'í tsò xi mì yá xita fiya-la. Mìtsà ngats'iì ma-la síkatoya 'én xi kje'í tsò xi mì yá xita fiya-la. ³¹ Tanga jñò, mochjeén-né nga tinchátsjioè jñà kjoachjine xi isa ndaà tjin.

Tanga i'ndeï 'aán kokoò-nò jngoò ndiyá xi ìsà ndaà t́jín kó s'ín sijchá yijo-nò.

I't'aà ts'e kjoatjòcha

13 ¹ 'An, tsà ma-na chjà j̀nà 'én xi kj'eíí tsò xi chjà xítà nas'ín j̀nà 'én xi chjà àkjale, tanga tsà tsjìn-na kjoatjòcha, nímé chjí-la; k'oaá ngaya-na koni jngoò kichà xi 'nó one, o koni j̀nà kichà tsjìn xi ch'o one k'e nga kaàkjòd. ² Tsà tsjìn-na kjoatjòcha, nímé chjí-na nas'ín ma-na chjà ngajo-la Nainá, nas'ín machiya yije-na kjoa xi t́j'ima-la Nainá; nas'ín ma yije-na kjoa chjine, nas'ín ndaà mokjeíín yije-na it'aà ts'e Nainá, skanda ma-na síkjaníyá-la nindoò. ³ Tsà sika'bíá yije tsojmì xi t́jín-na nga kòkjen xítà ima, koa tsjaà kjoatjòcha yijo-na nga kitì xi kjondaà ts'e xítà xi kj'eíí, tanga tsà tsjìn-na kjoatjòcha, nímé síkijne.

⁴ Jè xítà xi t́jín-la kjoatjòcha, t́jín-la kjoatsetakòn nítà mé kjoa-ne; t́jín-la kjondaà; mìkìl maxitakòn; mìtsà 'én 'nga chjà; kò mìtsà t́jè ndaà síkíjna-ne yijo-la; ⁵ mìtsà taxkì s'ín; mìtsà tà kjondaà ts'e ótsji; mìkìl taxkì majti-la; nímé kjoa bíngui takòn; ⁶ mìtsà matsja-la it'aà ts'e kjoa xi ch'o t́jín, ts'eé kjoa kixì xi matsja-la. ⁷ Jè xi t́jín-la kjoatjòcha, síkjeíín yije-la nítà mé kjoa-ne, mokjeíín yije-la, koña yije-la, chíkjoako yije-la ngats'iì kjoa.

⁸ Jè kjoatjòcha mìkìl kjoehet'aà. Tanga kijchò nachrjein nga mì tì yá xi kichjà ngajo-la Nainá, nga mì tì yá xi kichjà-ne 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xítà fíya-la kò nga mì tì yá xi tjoé-la kjohítsjeèn xi t́j'ima-la Nainá. ⁹ Nga kj'eè tsà ngui ndaà t́jiín yije-ná kjohítsjeèn xi t́j'ima-la Nainá, kò kj'eè tsà ngui ndaà nokjoà ngajo-lá Nainá. ¹⁰ Tanga k'e nga kijchò nachrjein nga kjoíí xi nímé chijat'aà-la, yaá kjoehet'aà j̀nà kjoa xi ta chiba machiya-ná.

¹¹ K'e nga sa chítia, k'oaá s'ín kichjà koni chjà ixti, k'oas'ín kisikítsjeèn koni s'ín síkítsjeèn ixti, k'oas'ín kiskoòsòn-la koni ixti. Tanga k'e nga jye kòjchínga, kisikíjna-ná kjoa ts'e ixti. ¹² I'ndeï, ta k'oaá s'ín 'yaá Nainá koni tsà chítisín jmà chítsejèn-yaá nga mìkìl ndaà tsejèn-ná. Tanga kijchò nachrjein k'e nga ndaà kòtsejèn-ná nga chí'aán Nainá. I'ndeï t̀a chibaá machiya-na, tanga kijchò nachrjein nga ndaà kochiya-na koni s'ín beèxkon-na Nainá.

¹³ Ján kjoa t́jín xi mìkìl kjoehet'aà, jngoò kjoa nga mokjeíín-ná it'aà ts'e Nainá, ijngoò nga chiñà-lá xi tjoé-ná, ijngoò nga s'e-ná kjoatjòcha. J̀nà ingajàn kjoa koi, jè kjoatjòcha xi ìsà 'nó chjí-la.

Jè xi ma-la chja 'én xi kj'eíí tsò

14 ¹Jè kjoatjòcha tanguítjìngui-là; tìkoá mochjeén-né nga tìnchátsjiodè jñà kjoachjìne xi tsjá Inìma Tsjeè-la Nainá. Kò jè xi isa 'nó mochjeén nga kinókjoa ngajo-là Nainá. ²Jngoò xita xi kj'eíí tsò 'én xi chja, mìtsà taxki xita tichja-la; Nainá tichjat'aà-la. Nga mì yá xita fiya-la kó tsò 'én xi tichja. Jñà 'én xi chja, ts'eé Inìma Tsjeè-la Nainá nga tichja'ma-né. ³Tanga jè xita xi chja ngajo-la Nainá, jñà xita naxandá-la Nainá chjajiin-la, mé-ne nga isa ndaà koma-la, isa ndaà ko'ñojiin-ne kjohítsjeèn-la koá isa ndaà siije takòn-ne xita naxandá-la Nainá. ⁴Jè xita xi chja 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xita fiya-la, ti yijo-laá tsjá nga'nó-la. Tanga jè xi chja ngajo-la Nainá, jñà xita naxandá-la Cristo tsjá-la nga'nó.

⁵'An, k'oaá s'ín mejèn-na tsà ngats'iodè koma-nò kinókjoa 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xita fiya-la. Tanga isaá-la ndaà tjín tsà koma-nò kinókjoa ngajo-là Nainá. Jè xi Nainá chja ngajo-la isaá 'nó chjí-la mì k'oa-ne koni jè xi chja 'én xi kj'eíí tsò. Ta jngoó-la tsà tjín xita xi koma-la siikatoya 'én xi kj'eíí tsò mé-ne isa ndaà s'e-la nga'nó xita naxandá-la Cristo.

⁶Ndí 'ndsè kò tichjaá k'oaá ngaya-la tsà 'an mejèn-na kjíkon-nò, tsà kj'eíí tsò 'én xi kichjàko-nò xi mìkiì na'yà-là, kós'ín kochjeén-nò. Ta jé-la tsà 'én-la Nainá sikíchiya-nò, tsà kènqjmí chiba-nò kjohítsjeèn xi ndaà tsò, tsà kichjàjiin-nò 'én kixi, kò kokoòya-nò 'én xi ndaà tsò.

⁷Jñà chrjo-la música kò ní'nó xi tíhone tsà ngàsòn kjone, ¿kós'ín jcha-la ñá-laá xi tíhone nga tà ngàsòn tsò? ⁸Tsà jè chrjo trompeta-la xita kjojchán, tsà mìkiì ndaà skindàya, ¿yá xita xi kítsajnandaà nga kjoì kjojchán? ⁹Jñò, k'oaá tìs'ín mat'iodòn tsà mìtsà 'én tsajòn kinókjoa nga kjìya-la xita, ¿kó s'ín kiná'ya-la mé 'én xi titsanokjoà? Tà ijìin isén-la titsanokjoà. ¹⁰Kjìn jchán skoya 'én tjín nga tíjtsa isò'nde, tanga ngats'iì 'én tjín-la kjohítsjeèn kó tsòya-ne nga jngoò ijngoò skoya. ¹¹'An, tsà mìkiì fiya-na kó tsò 'én xi tichja jngoò xita, xita xìn nanguií koma-na. Kò jè xita xi tichja, k'oaá tì koma-la it'aà ts'an koni xìn nanguií i'nde-na. ¹²Jñò, nga mejèn-nò jñà kjoachjìne xi tsjá Inìma Tsjeè-la Nainá, mochjeén-né nga isa ndaà tìnchátsjiodè jñà kjoachjìne xi koma ndaà sichját'aà-la naxandá-la Cristo mé-ne nga isa tse nga'nó s'e-la.

¹³K'oaá ma-ne jè xita xi kj'eíí tsò 'én xi chja xi mì yá xita fiya-la, kàtasíjét'aà-la Nainá nga kàtatsjá-la kjoachjìne mé-ne koma siikatoya-ne 'én xi chja. ¹⁴'An, k'e nga chjàt'aà-la Nainá nga kj'eíí tsò 'én xi tichja xi mìkiì fiya-na, tà jè tichja Inìma Tsjeè-la Nainá xi tíjnajiin inìma-na. Tanga jè kjohítsjeèn-na, nímé kjondaà sakò-la nga mìkiì fiya-na kó s'ín

tìchjà. ¹⁵ 'An, ¿mé xi s'iaàn? Mochjeén-né nga kichjàt'aà-là Nainá 'én xi bjiin inima-na Inima Tsjeè-là Nainá. Tikoáá mochjeén-né nga kichjàkoa Nainá 'én xi ndaà fiya-na. K'e nga seè, tikoáá mochjeén-né nga seè sò xi bjiin inima-na Inima Tsjeè-là Nainá. Tanga tikoáá mochjeén nga seè sò xi ndaà fiya-na. ¹⁶ K'e nga jeya nikíjni Nainá, tsà tà jñà 'én nokjoì xi bjiin inima-lè Inima Tsjeè-là Nainá, tsà kji'nchré-là 'én-lè jñà xita xi mìkìl fiya-là, mìkìl koma kitso: "K'oaá s'ín kàtama", nga mìkìl fiya-là kó tsò 'én xi nokjoì. ¹⁷ Okixi-né, kjondaà xi tì'biì-là Nainá, ndaà tjín, tanga jñà xita xi i'nga, nì mé nga'nó tísakó-là nga mìkìl fiya-là. ¹⁸ 'An, tsjaà-là kjondaà Nainá nga isaá ndaà ma-na chjà 'én xi mì yá xita fiya-là mì k'oa-ne koni jñò. ¹⁹ Tanga k'e nga ya tijnajiin-là xita naxandá-là Cristo, isaá ndaà tjín tsà tà 'òn 'én kichjà xi tjín-là kjohítsjeèn nga kokoòya-là xita, mì k'oa-ne tsà te jmiì 'én kichjà xi kj'eíí tsò xi mìkìl 'nchréya-là xita.

²⁰ Ndí 'ndsè kò tichjaá, kì k'oaá s'ín nikítsjeèn koni ixti. Tanga ts'e kjoa xi ch'o tjín, k'oaá s'ín t'een koni ixti xi kj'eè ndaà machiya-là. Tanga it'aà ts'e kjohítsjeèn-nò, k'oaá s'ín t'een koni xita xi jye ndaà machiya-là. ²¹ Xojon-là Nainá k'oaá s'ín tìchjà nga tsò: "Nga kichjà-là naxandá-na, xita xìn nanguiì síkjeén xi kj'eíí 'én chjà nga koma kichjà-là. Tanga nas'ín k'oas'ín s'iaàn mìkìl kji'nchréñijon-na, tsò Na'èn-ná." ²² K'e nga nokjoá 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xita fiya-là, kjoxkón okó-là Nainá jñà xita xi mìkìl mokjeín-là, mìtsà ts'e xita xi mokjeín-là. Tanga k'e nga nokjoà ngajo-lá Nainá, ts'eé xita xi mokjeín-là, mìtsà ts'e xita xi mìkìl mokjeín-là. ²³ Jñà xita naxandá-là Cristo k'e nga maxkóya, tsà ngats'iì nga kj'eíí 'én kichjà xi mì yá xita fiya-là, tsà kjoahas'en jngòò xita xi taxki xita xi mìkìl mokjeín-là 'én-là Nainá, kitso-né: "Jñà xita koi, xita ská-né." ²⁴ Tanga tsà ngats'iod nga 'én-là Nainá titsanokjoáya ngajo-lá, tsà kjoahas'en jngòò xi taxki xita xi mìkìl mokjeín-là 'én-là Nainá, k'e nga kji'nchré-nò, kokjeín-là kò kochiyaá-là nga xita jé-né. ²⁵ Jè kjoa xi tijnama jjiin inima-là, jchaá-là; kò jè xita, kosijna-xkó'nchi-là Nainá nga skoexkón; kokjeín-là nga kixi kjoa nga ya tijnajiin-nò Nainá.

Okixi xi kitsjaà Pablo kó s'jin xita k'e nga maxkóya nga jeya síkijna Nainá

²⁶ Jñò ndí 'ndsè kò tichjaá, ¿kó s'ín fiya-nò jñà 'én koi? Tsòyaá-ne, k'e nga maxkóya nga jeya níkijna Nainá, tjín i'nga xita xinguiòò xi seè-là Nainá; tjín i'nga xi ma-là okóya 'én-là Nainá; tjín xi ma-là bénojmi 'én xi jye tsakó-là Nainá; tjín xi chjà 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xita fiya-là;

tíkooá t́jín xi ma-là síkatoya 'én xi kj'eíí tsò. Ngats'iì xá koi, k'ooá s'ín kàtabitasòn mé-ne nga ìsà ndaà s'e-là nga'nó inìma-là jñà xítà naxandá-là Nainá. ²⁷ Tsà t́jín xítà xi ma-là chja 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xítà fíya-là, tà jò kò tsà jàn kichja; tanga ta ìjngò ìjngò kichja; kò jngò xi síkatoya 'én koi. ²⁸ Tsà tsjìn xítà xi ma-là síkatoya, tà jyò kàtìtsajna nga nguixkon naxandá-là Cristo, tíkooá-ne tà ijìin inìma-là kàtichjako Nainá. ²⁹ K'ooá tís'ín t́jín ts'e xítà xi chja ngajo-là Nainá, tà jò-ne kò tsà jàn xi kichja. Jñà xítà xi i'nga, tà kjì'nchré-né; ta sìngásòn-kjòò-né a ndaà t́jín, o xi majìn-né. ³⁰ Jñà xítà xi títsajna, tsà kitjokàjìin jngòò xítà xi Nainá sìkíchiya-là 'én xi mejèn-là nga kichja, jè xítà xi tíchjaya tíkooá-ne ta jyò kàtìjna, kàtatsjá'nde-là nga jè kàtichja. ³¹ K'ooá ma-ne, ngats'ioò xi ma-nò nokjoà ngajo-là Nainá komaá kinókjoaa nga ìjngò ìjngòò-nò mé-ne nga ìsà ndaà koma-nò kò ìsà ndaà kotsja-nò ngats'ioò. ³² Jñà xítà xi ma-là chja ngajo-là Nainá, mochjeén-né nga tìjñà skósòn-là kós'ín kichja. ³³⁻³⁴ Nga Nainá, jè xi mejèn-là nga s'e kjoa'nchán, majìn-là nga kjoasì s'e.

Jñà íchjín, jyò kàtìtsajna, koni ma ngats'iì naxandá-là Cristo ñánda maxkóya xítà-là; mìkìi t́jì'nde nga kichja; ndaà kàta'nchréñijon koni s'ín tíchja kjotíxoma. ³⁵ Tsà mé kjoa xi mejèn-là nga skoe, yáa ni'ya-là kàtakjònangui-là x'in-là. Mìkìi ndaà t́jín tsà jngòò chjoón kichjajìin ñánda maxkóya xítà naxandá-là Nainá.

³⁶ ¿A k'ooá s'ín níkítsjeèn nga ta it'aà tsajòn kisindaà 'én-là Nainá? ¿A k'ooá ma-nò tsà ta jñò-nó xi kitjoé-nò? ³⁷ Tsà t́jín i'nga xítà xinguiqo xi k'oas'ín síkítsjeèn nga ma-là chja ngajo-là Nainá, o xi ndaà machiya-là kjohítsjeèn-là Inìma Tsjeè-là Nainá, k'oas'ín kàtakixiya-là nga jñà 'én xi tìkjìi-nò, kjotíxoma ts'eé Nà'è-ná. ³⁸ Tsà t́jín xítà xi mìkìi sasén-là koni s'ín okòdya-nò, tíkooá Nainá mìkìi sasén takòn xítà jè.

³⁹ Ndí 'ndsè kò tichjaá, k'ooá s'ín 'ñó tìnchátsjioò nga tìnókjoa ngajo-là Nainá; tanga kì bìtsajna ikòn-là jñà xi ma-là chja 'én xi kj'eíí tsò xi mì yá xítà fíya-là. ⁴⁰ Tanga ngats'iì kjoa koi, nguì ndaà t'een, kixì tangufkoo.

K'e nga jaáya-là Cristo

15 ¹ I'ndeì ndí 'ndsè kò tichjaá, 'an mejèn-na nga síkítsjeèn-nò jè 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an kichjàyajìin-nò xi kichjoétjò kò nga kixì tìtsajnakoo. ² Jè 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi koma kochrjejiin-nò kjo'in tsà kixì tìtsajnakoo skanda i'ndeì

koni s'ín nga kichjàyajiin-nò nga tisa ítjòn; tsà majìn, nimé chjí-la nga kòkjeiín-nò.

³ Jè kjoa xi ìsa 'nó tjin, jè-né nga kos'ín tsakoòya-nò koni tjin xi 'an kitjoé-na, nga jè Cristo k'en ngajo-ná xi kjoa ts'e jé-ná nga k'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá; ⁴ nga kisihijiin, koa nga ijchò jàn nachrjein jaáya-la, koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá. ⁵ K'e nga jaáya-la, tsakó-la yijo-la jè Cefas [tjè-ne Pedro], ikjoàn tsakó-la yijo-la jñà xita-la xi i'nga, ya tejò ma-ne kò Pedro. ⁶ Xi komà iskan, tsato 'òn sìndò ma-ne xita 'ndsè xi títsajnajtín nga tsakó-la yijo-la. Jñà xita koi, tjin i'nga xi jye k'en, tanga kjin ma xi tákó títsajnakon skanda i'ndeí. ⁷ Ikjoàn tsakó-la yijo-la jè Jacobo. Xi komà iskan tsakó yije-la yijo-la jñà xita-la xi tsibíxáya-la.

⁸ Xi jyehet'aà-ne, ikjoàn 'aán tsakó-na yijo-la. 'An, k'oaá s'ín ngayala-la koni tsà jngòè ki'ndí xi mì jé nachrjein kits'iin koni s'ín chíya nachrjein-la. ⁹ 'An-ná xi ìsa 'nó nangui tijn-la kóhotjin jñà xita xi tsibíxáya-la Jesús. Skanda mìkiì ok'in-na nga k'oas'ín k'oín-na; nga 'aán kùtjingui kondra-la jñà xita naxandá-la Cristo. ¹⁰ Tanga jè kjondaà-la Nainá ndaà tsasikò-na; k'oaá komà-ne nga 'an tsibíxáya-na. Jè kjondaà-la, mìtsà tà kjojtò kitsjaà-na. Tanga 'an, isaá 'nó kisixá mì k'oa-ne koni ngats'iì xita-la xi i'nga. Kixí kjoa, mìtsà nga'nó ts'an, kjondaà ts'eé Nainá. ¹¹ Tsà 'an-ná, kò tsà jñà xita-la xi i'nga xi ndaà síxá, tanga jè xi chjí-la nga k'oa s'ín nokjoàya-jen, koa jñò, k'oaá s'ín mokjeiín-nò.

K'e nga kjoaáya-la jñà xita xi jye k'en

¹² K'oaá s'ín tínokjoáya nga jè Cristo jaáyajiin-la xita xi jye k'en, tanga, ¿mé-ne tjin i'nga-ne xita xinguiòò xi tsò: “Jñà xita xi jye k'en mì tì kiì kjoaáya-la.”? ¹³ Tsà mìkiì kjoaáya-la xita xi jye k'en, tikoáá jè Cristo, mì-la tsà kixi kjoa nga jaáya-la. ¹⁴ Tsà mìkiì jaáya-la Cristo, jñà 'én xi nokjoàya-jen nimé-la chjí-la, tikoáá nimé-la chjí-la koni s'ín mokjeiín-nò. ¹⁵ Tikoáá ngajen, xita ndisoó kítkòkàngui-jen it'aà ts'e Nainá, nga k'oaá s'ín nokjoàya-jen 'én-la Nainá nga bixón-jen: “Jè Nainá kisikjaáya-la Cristo.” Nga tsà jñà mik'en mìkiì kjoaáya-la, mì-la tsà kixi kjoa nga kisikjaáya-la Cristo. ¹⁶ Tsà jñà xita xi jye k'en mìkiì kjoaáya-la, tikoáá jè Cristo mì-la tsà kixi kjoa nga jaáya-la. ¹⁷ Jè Cristo, tsà mìkiì jaáya-la, nimé-la chjí-la koni s'ín mokjeiín-nò it'aà ts'e, tákó yaá-la titsajnajñòè jé-nò. ¹⁸ Tikoáá jñà xita xi jye k'en nga kòkjeiín-la it'aà ts'e Cristo, jngòè k'aá-la kichijà, tsà mì jaáya-la Cristo. ¹⁹ Jè kjoa xi chiñà-lá

it'aà ts'e Cristo, tsà tà íf isò'nde kjoehet'aà, jñá-la xi nguì xita ima 'mì-ná kó ngats'iì xita xi tjín isò'nde.

²⁰Tanga nguì kixí kjoa nga jè Cristo jaáyaá-la it'aà ts'e kjoa biyaà. K'oaá ngaya-la koni tsojmì xi majchá ítjòn, nga jè Cristo jaáya ítjòn-la ngats'iì xita xi iskan kjoaáya-la [nga mì tì kiì kiyá-ne]. ²¹Koni s'ín komà nga it'aà ts'e jngod xita kjòts'ia nga biyaà xita, k'oaá tis'ín komà nga it'aà ts'e jngod xita j'ìi nga kjoaáya-la xita xi jye k'en. ²²Koni s'ín ma nga biyaà ngats'iì xita xi it'aà ts'e tje-la Adán kits'iin, k'oaá tis'ín ma nga kjoaáyaá-la ngats'iì xita xi it'aà ts'e Cristo ts'iin xitse-ne. ²³Tanga jngod ijngod 'ncha ndiyá-né nga kjoaáya-la koni s'ín oko-la. Jè Cristo, tjina ítjòn nga jaáya-la; k'e nga kjoí ijngod k'a Cristo, k'ée kjoaáya-la xi xita ts'e. ²⁴Cristo, ítjòn sikkjehesòn ngats'iì xi kondra fi-la, ngats'iì xi títsajna ítjòn, xi tjín-la nga'ñó kò xi otíxoma. Ikjoàn jè Cristo sùngatsja kjotíxoma-la Nainá xi Na'èn-ná ma; k'ée kjoehet'aà isò'nde. ²⁵Mochjeén-né nga jè Cristo kátatíxoma skanda k'e nga jye sikkítsajngui yije ndsoko jñà xi kondra-la. ²⁶Kò jè kondra-la xi fehet'aà-ne nga chija, jé kjoa biyaà. ²⁷Nita mé xi tjín, Nainá, yaá kisikítsajngui yije ndsoko Cristo. Jè tíhotíxoma yije-la. Tanga mìtsà tsò-ne kjoa nga jè Nainá, yaá tíjngui ndsoko Cristo. Nga jè sobá Nainá xi kisikítsajngui ndsoko nita mé xi tjín. ²⁸K'e nga jye ya títsajngui yije ndsoko Cristo nita mé xi tjín, jè Cristo, nga Ki'ndí-la Nainá ma, tíkoaá nangui sikkíjna yijo-la nga nguixkon Nainá nga jè sobà Nainá tsibítsajngui ndsoko Cristo nita mé xi tjín, mé-ne nga jè Nainá jngod k'aa jè kíjna ítjòn-la nita mé kjoa-ne.

²⁹Tanga tsà jñà xita xi jye k'en mì tì kiì kjoaáya-la, jñà xita xi it'aà ts'e mik'en ma-ne bautizar, ¿kó s'ín síkítsjeèn? ¿Mé-ne it'aà ts'e mik'en ma-ne bautizar, tsà kixi kjoa nga mì tì kiì kjoaáya-la xita? ³⁰Kò ngajen, ¿mé kjoa-ne nga nachrjein nchijòn binchaxkón-lajen yijo-najen, tsà mì tì kiì kjoaáya-la xita? ³¹Ndí 'ndsè kò tichjaá, k'oaá xan-nò nga nguì kixí kjoa nga nachrjein nchijòn tjín-na kjojkón tsà ya kiyá, koni s'ín nga nguì kixí kjoa nga matsja-na it'aà tsajòn nga ngàsòn mokjeiín-ná it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. ³²Tsà tà jñà kjoa ts'e isò'nde-né nga kiskaàn-koa xita koni tsà xa ján Éfeso, ¿mé xi kisikijne? Tsà jñà xita xi jye k'en mì tì kiì kjoaáya-la, tíkoaá-ne: “Kichiaá, s'ioaá nga nchijòn-lè kiyá-ná.”

³³Kì yá xita xi konachan-nò it'aà ts'e kjoa koi. Nga tjín jngod 'én xi tsò: “Jñà xita xi tsjahijtakoá xi mìkiì ndaà s'ín, jñà síkíts'ón-jiin kjoa xi ndaà tjín koni s'ín titsanjchá yijo-ná.” ³⁴Ndaà tikítsjeèn it'aà ts'e kjoa koi; kì tà tsjaà jé binchaàtsjioò. Nga tjín i'nga xita xinguiòò xi mìkiì beèxkon Nainá. K'oaá xan-nò mé-ne nga kàtasobà-nò.

Kó kjoàn koma mik'en k'e nga kjoaáya-la

³⁵ Tsà koi nachrejin-la tjín i'nga xitá xi tsò: “¿Kós'ín koma nga kjoaáya-la xitá xi jye k'en? ¿Kó kjoàn yijo xi kitjokàjiin-ko?” ³⁶ Mé tà tònɔ-nò! K'e nga 'bè tje, jñà nojmé nga sihijiin, biyaà-né, mé-ne nga kiso xitse-ne jno, nga ijngòd k'a kítsajnakon. ³⁷ K'e nga 'bè tje, mìtsà jñà xi jye jno bitjee; tà jñà nojmé bitjee, o xi trigo-né. ³⁸ Tanga jè Nainá, k'oaá kjoàn s'ín koni s'ín mejèn-la; k'oaá kjoàn s'ín nga jngòd ijngòd skaya xojmá koni kjoàn tje-la. ³⁹ Jñà yijo, mìtsà ngàsòn kjoàn. Yijo-la xitá, k'jeif kjoàn; yijo-la cho, k'jeif kjoàn; yijo-la tin, k'jeif kjoàn; yijo-la nise, k'jeif kjoàn. ⁴⁰ Koni choòn i isò'nde nga tjín yijo xi k'jeif s'ín tsejèn, k'oaá ti choòn ngajmii nga tjín xi k'jeif s'ín tsejèn. Mìtsà ta ngàsòn tsejèn xi tjín ngajmii ko xi tjín isò'nde. ⁴¹ Jè ts'oi k'jeif s'ín tsejèn, jè sá k'jeif s'ín tsejèn, jñà ni'ño k'jeif s'ín tsejèn. K'a k'jeif, k'a k'jeif s'ín tsejèn nga jngòd ijngòd skoya.

⁴² K'oaá tis'ín ma nga kjoaáya-la xitá xi jye k'en. Jè yijo xi sihijiin, bits'on-né, tanga jè yijo xi kjoaáya-la, mì ti kiì kíts'ón-ne. ⁴³ Sihijiin-né xi nímé chjí-la; jè xi kjoaáya-la jeya-né. Xi sihijiin, yijo indaà-né; xi kjoaáya-la tjín-la nga'ño. ⁴⁴ Jè yijo xi sihijiin, taxki yijo-né, ts'e isò'nde-né. Yijo xi kjoaáya-la, yijo xitse-né, ts'ée Inima Tsjeè-la Nainá. Tjín xi taxki yijo, tikoa tjín xi tsjá Inima Tsjeè-la Nainá.

⁴⁵ K'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè xitá x'in tjòn xi ki'mi Adán, jngòd xi xitá komà xi tsibijnakon.” Tanga [jè Cristo], jngòd inima xi síkítsajnakon xitá, nga jè j'ii ngajo-la Adán nga jyehet'aà-ne kjoa.

⁴⁶ Tanga jè xi inima, mìtsà jè j'ii ítjòn; jè j'ii ítjòn xi taxki yijo ts'e isò'nde, iskaán j'ii xi inima. ⁴⁷ Jè xitá x'in xi tjòn, i it'aà nangui ts'e; ni'ndeé kisindaà-ne. Jè xitá x'in xi ma-ne jò, ngajmii ts'e, yaá inchrobà-ne, [nga jè xi Na'èn-ná]. ⁴⁸ Ngats'ii xitá xi i isò'nde ts'e, k'oaá kjoàn yijo-la koni kji ts'e Adán nga ni'ndeé kisindaà-ne. Ngats'ii xi ngajmii kítsajna, k'oaá kjoàn koma yijo-la koni kji ts'e Cristo xi ngajmii inchrobà-ne. ⁴⁹ I'nde*ij*, jñà, k'oaá kjoàn tsejèn yijo-ná koni kji xi ni'nde kisindaà-ne; nga komà iskan, k'oaá kjoàn kotsejèn yijo-ná koni kji xi ngajmii j'ii-ne.

⁵⁰ Ndí 'ndsè, k'oaá xan-nò jè yijo-ná nga jní tjín-la mìkiì ma kjoahas'en-jiin nán*da* tíhotíxoma Nainá. Tikoaá jè yijo-ná xi bi'ndoya mìkiì ok'in-la nga ya kjoahas'en-jiin nán*da* tjín xi mìkiì bi'ndoya.

⁵¹ Kènoj*m*i jngòd-nò kjoa'ma ts'e Nainá: Jñà xi xitá-la Cristo 'mì-ná, mìtsà ngats'iaá nga kiyá, tanga ngats'ii-ná ta jngòd tjò kjoatjìya-ná,

⁵² k'oaá ngayala-la koni k'e nga tsíx'aá koa bíchjoà xkoaán, tik'eé-ne nga

skindàya chrjo trompeta xi fehet'aà-ne. K'e nga kjone chrjo trompeta, jñà mik'en kjoaáya-la, mì tì kiì kì'ndo-ne nìta kjé-ne. Koà jñà kjoatjìya-ná. ⁵³ Jè yijo-ná nga biyaà kò nga bi'ndo, mochjeén-né nga tjoé jngoò-la yijo xi mì tì kiì kiyá-ne kò mì tì kiì kì'ndo-ne nìta kjé-ne. ⁵⁴ K'e nga k'oas'ín koma nga jè yijo-ná tjoé jngoò-la yijo xi mì tì kiì kiyá-ne kò mì tì kiì kì'ndo-ne nìta kjé-ne, k'eé kítasòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè kjoa xi síkijne jngoò k'aá síchija kjoabiyaà. ⁵⁵ Jì xi kjoa biyaà 'mì-lè, ¿ñánda-ne nga kinikijni? ¿Ñánda tíjna na'yá-lè xi ma-la sík'en xita?” ⁵⁶ Jè na'yá xi tjín-la kjoa biyaà, jé kjoa ts'e jé. Kò jè nga'ño xi tjín-la jè kjoa ts'e jé, jé kjotíxoma. ⁵⁷ Ndaà chjí-la Nainá nga jè tsjá-ná nga'ño xi ít'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná nga níkiyne-lá kjoa biyaà kò kjoa ts'e jé. ⁵⁸ Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, kixì títajna. Niyá xi sìkijatjìya-la kjohítsjeèn-nò. Kjit'aà nàchrjein isà 'ño tíxá-là Na'èn-ná. Nga tíjiin-nò nga jè xá xi 'nè xi ts'e Na'èn-ná, mìtsà tà kjotjò.

Ton xi maxkót'aà-la jñà xita naxandá-la Cristo

16 ¹ Jè ton xi maxkót'aà-la xita naxandá-la Cristo, k'oas'ín t'een koni s'ín kixan-la xita naxandá-la Nainá ján nangui Galacia. ² Jñò, nga jngoò l'jngoò, nga jiin jiin nàchrjein k'e nga tahàngo, titjò chiba ton-nò koni s'ín machikon-t'ioòn, mé-ne nga mì k'e kíxkó-nò k'e nga 'an xi kijchoa. ³ K'e nga k'ijchokon-nò ya Corinto, síkasén ján Jerusalén xita xi jñò chaajñòò. Tsjaà-la xojon carta nga k'jiko jè ton xi maxkót'aà-nò. ⁴ Tsà mochjeén nga tíkoa 'an kjián, komaá k'jiko-na jñà xita koi.

K'e nga kisíkítsjeèn Pablo nga kjoì ján Corinto

⁵ Mejèn k'jikon-nò k'e nga jye kjoáhatoaa ján nangui Macedonia, nga k'oaá s'ín tjíndaà-na nga ya kjoáhatoaa mé-ne nga íkjoàn kijcho-na Corinto. ⁶ Tsà koma ya kótijnako chiba nàchrjein-nò, kò tsà koií nàchrjein-la nga ya kótijnako-nò skanda k'e nga kjoehet'aà nàchrjein-la chon 'nchán, mé-ne jñò koma síchjít'aà-ná k'e nga tsà ñánda kjián nga koma iskan. ⁷ Majìn-na nga tà jngoò tjò skotsejèn-nò; jè xi mejèn-na nga kjin nàchrjein kótijnako-nò, tsà Nainá mejèn-la nga tsjá'nde-na. ⁸ Í kótijna naxandá Éfeso skanda nàchrjein ts'e s'eí Pentecostés, [jè s'eí xi bitjo k'e nga jye bijchó icháte nàchrjein nga bitjo s'eí Paxko]. ⁹ Ndaà títjo'nde-na nga tís'iaàn xá-la Nainá xi 'ño ndaà tíbitasòn, nas'ín 'ño kjin ma-ne xita xi kondra títajna-na.

¹⁰ Tsà kijchòkon-nò jè Timoteo, chítsejèn-là nga tsja kàtas'e-la nga kíjnakò-nò nga mì yijo-la kìnchaxkón-la, nga tikoá xá-la Nainá tís'ín koni 'an. ¹¹ K'oaá ma-ne, kì nachrjenguiodò jñò, ta saá tichját'aà-là nga 'nchán kàtjanchrobákon-na; 'an, tíkoñaá-la kò xita 'ndseé xi i'nga.

¹² 'An 'nó tsibìtsi'ba-la jè 'ndsè Apolos, nga katahijtakò jñà xita 'ndseé xi tjinè nga kjìkon-nò, tanga majìn-la nga fi; k'ée-la kjoì k'e nga kò'a-la.

¹³ Ndaà titsajnakon. 'Nó kixi titsajnakoo jè 'én xi mokjeiín-nò. Kì yá xi tsakjoòn-là, kàtas'e-nò nga'nó. ¹⁴ Ngats'ii kjoá xi 'nè, koo kjoatjòcha-nò k'oa t'een.

¹⁵ Jñò ndí 'ndseé kò tichjaá, jyeé tíjiin-nò nga jñà xita ni'ya-la Estéfanas, jñà kòkjeiín íjtòn-la 'én-la Cristo ya nangui Acaya. Jñà xita koi, k'oaá s'ín bínè-la yijo-la nga jñà xita naxandá-la Cristo sìchját'aà-la.

¹⁶ Ndí 'ndsè, bìtsi'bà-nò nga tiná'yañijon-là xita xi k'oas'ín síxá koni jñà xita koi, kò ngats'ii xita xi mìkiì bijta-la nga síxá-la Nainá. ¹⁷ Matsja-na nga j'iikon-na Estéfanas, Fortunato kò Acaico [nga jñò kinikasén], nga jñà j'iì síkitasòn xi jñò mìkiì komà kinítasòn nga inchrobàchon-ná. ¹⁸ Jñà j'iì síje ikon-na kò tsajòn. K'oaá ma-ne jchaxkón jñà xita xi k'oas'ín s'ín koni jñà xita koi.

Pablo síhixat'aà naxandá-la Cristo

¹⁹ Jñà naxandá-la Cristo xi títsajna nangui Asia síhixat'aà-nò. Jè Aquila kò Priscila kò xita naxandá-la Cristo xi bixoña ya ni'ya-la, it'aà ts'le Na'èn-ná ndaà síhixat'aà-nò. ²⁰ Ngats'ii xita 'ndseé, síhixat'aà-nò. Jñò tixat'aà nga jngodò ìjngodò xita xinguiodò nga kò inima-nò.

²¹ 'An, xi Pablo 'mì-na, tsìhixat'aà-nò nga kò ndsaa tìkjii-nò xojon jè.

²² Tsà tjin xita xi mìkiì matsjakeè Jesucristo xi otíxoma-ná, jè xita neí kàtjikò. Na'èn, jì nìton nchroboí.

²³ Jè kàtijnakò-nò kjondaà-la Jesucristo xi otíxoma-ná. ²⁴ Kjit'aà nachrjein kàtas'e-nò kjoatjòcha-na nga jè Cristo Jesús titsajnakoá. K'oaá s'ín kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi ma-ne jò xi kiski-là xita naxandá-la Cristo xi títsajna Corinto

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Corinto

1 ¹ 'An, Pablo, tìsikasén-nò xojon jè, nga k'oaá s'ín kjòmejèn-la Nainá nga 'an tsibíxáya-na Cristo Jesús. 'An, ko 'ndsè Timoteo tìtsanìkasén-nòjen xojon jè. Tìtsanìhixot'aà-nòjen jñò xi xita naxandá-la Nainá 'mì-nò xi títsajnaà ya naxandá Corinto, ko ngats'iì xita tsjeè-la Cristo xi títsajna kóhokji nangui Acaya. ² Nainá xi Na'èn-ná, ko jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà ko kjoa'nchán ya jjiin inima-nò.

Kó tsò Pablo nga tsjá-la kjondaà Nainá

³ Ndaà kàtayaxkón Nainá xi Na'èn-la ma Jesucristo xi otíxoma-ná. Jè Nainá xi Na'èn-ná ma, tse kjohimatakòn tjín-la it'aà tsaján. Ko jè, kjit'aà nachrjein síje takoán. ⁴ K'e nga mé kjo'in títsajnajnaá, jè Na'èn-ná síjetakòn-ná mé-ne jña, k'oaá tìs'ín síjetakoán xinguaá xi tíkoa kjo'in títsajnajjiin koni s'ín kisìjetakòn-ná Nainá. ⁵ Koni tjín kjo'in xi tse nìkjiaán xi kjoa ts'e Cristo, k'oaá tìs'ín tse kjojetakòn sakó-ná it'aà ts'e Cristo. ⁶ Ngajen, tsà kjo'in tìtsanìkjeiín-jen, kjondaà tsajòn-nò nga s'e-nò kjojetakòn, koa kitjokajjñò kjo'in. Tsà Nainá síjetakòn-najen, jè-né nga tíkoa jñò s'e-nò kjojetakòn, koa kichìkjoa ko-nò kjo'in xi jìin tìtsanìkjeiín-jen. ⁷ Tjín kixí kjoa xi chiñà-lajen it'aà tsajòn. Tíjiin-najen, koni s'ín tíhokot'aà-nò kjo'in xi tìtsanìkjeiín-jen, k'oa tìs'ín okot'aà-nò kjojetakòn xi tjín-najen.

⁸ Jñò 'ndsè ko tichjaá, mejèn-najen nga kàtasiijiin-nò kjo'in xi kis'e-najen ján nangui Asia. Tse jchán kjo'in kinìkjeiín-jen. Jyeé mì tì kii kichìkjoako-nájen skanda mì tì kii bixón-najen tsà kítajnakon isa-jen. ⁹ K'oaá s'ín komà-najen nga jyeé-la tjínè-la nga kiyá-jen. K'oaá s'ín komàt'in-jen mé-ne nga isa ndaà kjót'aà takòn-najen Nainá xi ma-la síkjaáya-la mik'en, nga mì tà yijo-najen kjót'aà takòn-jen. ¹⁰ Nga jyeé

kjomeè k'en-jen, tanga Nainá tsasiko-najen nga kisikatojiin-najen kjo'in ko tákó sikkatojiin-isa-najen kjo'in. Ko k'oaá s'in kjit'aà takòn-jen nga jè sikkatojiin isa-najen nita mé kjoa-ne. ¹¹ Jñò, mochjeén-né nga sichját'aà-nájen nga kinókjoat'aà-là Nainá it'aà tsajen mé-ne nga isa kjin koma-ne xita xi kichjat'aà-la Nainá, tikoaá kjin koma xita xi tsjá-la kjondaà Nainá koni s'in machikon-t'in-jen.

Mé-ne mikii kii-ne Pablo ján Corinto

¹² Tjín jngòò kjoa nga ndaà nikítsajna-jen yijo-najen. K'oaá s'in beè-lajen takòn-jen nga it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne nga tsjeè ko kixi tihonguiko-jen yijo-najen i isò'nde, ko jè tjina ítjòn it'aà tsajòn. Mìtsà kjoachjine-la xi taxki xita nga ko'nè-jen, kjondaà-la Nainá-né. ¹³ Mìtsà kj'eif kjoa nga titsachjiin-nòjen, ta jè-né nga kíkxejñòò ko kjoas'en-jiin-nò koni tsò 'én xi tjít'aà xojon jè. K'oaá s'in majngòò takoàn nga nguì ndaà kjiya-nò ¹⁴ koni s'in jye kjòchiya chiba-nò nga tsja kàtama-nò it'aà tsajen ko nga tikoa tsjaá koma-najen it'aà tsajòn k'e nga kjoif jngòò k'a Jesucristo xi otíxoma-ná.

¹⁵ An, jyeé ndaà tjíngòò takoàn it'aà ts'e kjoa koi, k'oaá ma-ne nga k'oas'in kiskoòsòn-la nga jò k'a kjíkon-nò mé-ne jñò, jò kjondaà sakò-nò. [Tanga mì k'oaá s'in tsitasòn.] ¹⁶ K'oaá s'in kisikítsjeèn, k'e nga kiaà nangui Macedonia nga ya jahato ítjòn-nò. Tjín-nè nga kjoahato jngòò k'a-nò k'e nga kjinchrobà-na mé-ne jñò koma sichját'aà-ná nga kjíán nangui Judea. ¹⁷ K'e nga k'oas'in kiskoòsòn-la, ¿a k'oaá s'in kinikítsjeèn nga 'an, tìsiskáko-nò? Majin, nga mì k'oaá s'in s'iaàn koni s'in xi taxki xita isò'nde. Mìtsà ítjòn xan-nò: “Koma-né”, ko tik'e-ne jngòò k'a xan-nò: “Mikii koma.” ¹⁸ Tíbeè Nainá; 'én kixif xi kixan-nò, ngajen, mì k'oaá s'in nokjoà-jen nga bixón-jen: “Jon, koma-né”, ko “Mikii koma.” ¹⁹ Timoteo, Silvano ko 'an, k'oaá s'in nokjoàyajiiin-nòjen it'aà ts'e 'én-la Jesucristo xi ki'ndí-la Nainá. Tsjin-la 'én xi tsò jon ko majin. Nainá jngòò k'a s'kitasòn it'aà ts'e Cristo nga tsò: “Jon, koma-né.” ²⁰ Ngats'iì 'én xi chja Nainá koni s'in tsjá tso'ba, it'aà ts'e Cristo bitasòn yije-né. Nga jè Cristo xi tsò “koma-né”. Ko it'aà ts'e Cristo, jñá bixón-ná: “K'oas'in kàtama”, mé-ne jeya kijn-ne Nainá. ²¹ Jè Nainá, xi síkixiyandaà-ná nga jè titsajna k'oaá Cristo [xi xó jaàjiin-ne Nainá], tikoaá jñá xó jaàjiin-ná Nainá. ²² Ko tjè-ne Nainá xi tsibít'aà chiba-ná koni jngòò sello; kisikíjnajiin inima-ná jè Inima Tsjeè-la xi tjoé ítjòn-ná nga kixi kjoa nga tikoa tjoé yije-ná kjondaà xi tjindaà-la nga tsjá-ná.

²³ Tíkotsejèn Nainá, jè t́beè iníma-na, mé-ne kj'eè kù fi-na Corinto koni s'ín t́jiin-na; koií kjoa-la, majìn-na nga 'on koma-la iníma-nò nga 'én ts'en kichjàko-nò. ²⁴ Ngajen, majìn-nòjen nga ngajen, kjo'ño kotìxoma-nòjen it'aà ts'e 'én xi mokjeíin-nò. Ta saá nìchját'aà-nòjen mé-ne nga s'e-nò kjotsja nga kixi tìtsajnaà koni s'ín mokjeíin-nò.

2 ¹ K'oaá ma-ne nga k'oas'ín kiskòdsòn-la nga mì tì kù kùkon-nò. Majìn-na nga ba kìtsajnaà. ² Tanga tsà 'an, ba s'íkìtsajna-nò, nga koma iskan, mì tì yá t́jín-ne xi s'ìtsjako-na, nga jñò, jyeé ba tìtsajnaà. ³ Koií xá jye kiskù jngòd-nò xojon, mé-ne k'e nga k'ijchokon ìjngòd k'a-nò nga mì ba s'ikíjna-ná nga mochjeén-né nga jñò s'ìtsjako-ná. Nga k'oaá s'ín t'jngòd takoàn, 'an, matsja-na t'ikoa jñò, matsjaá-nò. ⁴ K'e nga k'oas'ín kiskù-nò, ndaà jchán kokájno-la iníma-na, baá kis'e-na skanda ndáxkoaàn tsibíxteèn. Tanga 'an mìtsà koi xá kiskù-nò nga kàtaba-nò. Jè-né nga jchaa nga 'ño matsjake-nò.

Kó kitsò 'én xi kùichja Pablo it'aà ts'e xita xi tsohótsji jé

⁵ Jè xita xi tsohótsji jé, mìtsà ta 'an xi ba kisikíjna-na, mejèn tsà ba kisikìtsajna ngats'iì xita naxandá-la Cristo. Tà k'oaá xan-nò nga mì koto chibà-la koni s'ín tixan-nò. ⁶ Nga k'jìn ma-nò xi tsibìnè-là kjo'in jè xita jè; jyeé ndaà t'jín, ta koma-ne. ⁷ I'ndei, jè xi s'een nga sijchàat'aà-là jé-la; sijetakòn xita jè, mé-ne nga mì k'jòba kiyájiin-ne. ⁸ K'oaá ma-ne nga bitsi'bà-nò nga ndaà jchibàya-nò nga ìjngòd k'a t'ìtsjacha xita jè. ⁹ T'ikoa koií xá kiskù-nò it'aà ts'e kjoa koi, mejèn-na skot'aà-nò, a kixi kjoa nga ma-nò nìkitasòn yije. ¹⁰ Jè xita xi jñò n'ijchàat'aà-la jé-la, t'ikoaá 'an s'ijchàat'aà-la. Tsà mochjeén-né nga 'an s'ijchàat'aà-la xita jè, 'an jyeé kis'ijchàat'aà-la xi k'jondaà tsajòn kò t'beè Cristo. ¹¹ Mé-ne jè xita neií mìkù koma jè s'ikijne-ná, nga jyeé ndaà 'yaá kjoamaña-la kós'ín síxá.

Kó komà-la Pablo nga mìkù kisatìkjoè Tito ján Troas

¹² K'e nga ijchoa ján naxandá Troas, nga kichjàya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, it'aà ts'e Na'èn-ná kitáx'a'nde-na nga kisixákoa 'én ndaà-la Nainá. ¹³ Tanga mìkù ndaà kis'e-la iníma-na nga mìkù kiskaajnaà jè 'ndsé Tito. K'oaá komà-ne kisikìtsajna jñà xita xi ya i'nde-la, ikjoàn kiaà ján nangui Macedonia.

Mé kjoa-ne nga jè Pablo tsjá-la kjondaà Nainá

¹⁴ Ndaà chjí-la Nainá nga it'aà ts'e Cristo fiko-najen k'e nga okó-lajen jñà xita isò'nde nga jye kisikijne. It'aà tsajen k'oaá s'ín obísòn kjohítsjeèn-la Nainá xi kos'ín ngaya-la koni jngoò jta-la tsojmì xi 'ñó ndaà jne, mé-ne nga skoe-ne jñà xita nita ñanda-ne nga títsajna. ¹⁵ It'aà tsajen k'oaá s'ín ngaya-la koni ni'ndi-la chrjongó-la Nainá, k'e nga jè Cristo tsját'aà-la Nainá. K'oaá s'ín bijchókajiin-la jñà xita xi bitjokàjiin kjo'in ko xita xi chija. ¹⁶ It'aà ts'e jñà xita xi chija, [k'e nga beè-najen nga bènójmíya-jen 'én-la Nainá], k'oaá s'ín ch'o jne-la koni jngoò jta xi sík'en-ná. Tanga jñà xita xi bitjokàjiin kjo'in, k'oaá s'ín ndaà jne-la koni jngoò jta xi síkíjnakon-ná. It'aà ts'e xá koi, nijngoò xita chíkjoa-la nga síkitasòn xi ta kjohítsjeèn ts'e. ¹⁷ Ngajen, mìkii k'oas'ín 'nè-jen koni s'ín xita xi kj'eíí xi chjaya 'én-la Nainá nga ton síkijne. Ngajen, 'én kixíí nokjoà-jen. Nainá t'beè-ne nga jè kisikasén-najen ko nga'ñó ts'e Cristo-né nga nokjoàya-jen, nga jè Cristo titsajna-ko-jen.

Xá-la Nainá xi kjoa xitse

3 ¹ K'e nga k'oa'mì-nòjen kjoa koi, ¿a bits'ia ijngoò k'a-jen nga ndaà níkítsajna-jen yijo-najen? Jñò, ¿a k'oaá s'ín níkítsjeèn nga mìkii tjí'nde-na nga ma sixá tsà tsjìn-na xojon xi jñò k'oi-ná, o xi kj'eíí xita tsjá-na koni s'ín síjé xita xi kj'eíí? ² Majìn, jñò sobà-nò xi xojon-najen ma xi tíjìin ijìin iníma-najen. Ngats'ii xita beè-né koa bíxkejiin-né. ³ K'oaá s'ín ndaà 'ya-jen nga jñò-nò xi koni xojon-la Cristo xi it'aà tsajen kitjei. Jngoò xojon carta xi mìtsà tinta kitjei-ne; koó Iníma Tsjeè-la Nainá xi tíjnakon kitjei-ne; mìtsà ndajo kitjeit'aà; yaá kitjeit'aà yijo iníma-la xita.

⁴ Kjoa koi, k'oaá s'ín makixiya nga it'aà ts'e Cristo mokjeiín-najen it'aà ts'e Nainá. ⁵ Xi ta nga'ñó tsajen tsjìn-najen kjohítsjeèn mé xi s'en-jen. Tanga jè Nainá tsjá-najen kjohítsjeèn k'e nga mé xi 'nè-jen. ⁶ Jè Nainá tsjá-najen kjohítsjeèn nga chí'nda-la ma-jen mé-ne nga koma kíno'kjoaya-najen it'aà ts'e kjondaà xitse xi Nainá tsibíndaàjiin-ko jñà xita. Mìtsà kjoa ts'e kjotíxoma xi xojon tjít'aà, ts'eé Iníma Tsjeè-la Nainá. Jè kjoa xi ts'e kjotíxoma sík'en-ná nga nguixkon Nainá, tanga jè Iníma Tsjeè-la Nainá síkíjnakon-ná.

⁷ Jè kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés xi ndajo kitjeit'aà, kjoa biyaà j'iiko. Tanga k'e nga sa kitjoé ítjòn-la kjotíxoma jè, k'oaá s'ín ki'ya-la kjoa jeya-la Nainá. Jè Moisés, k'e nga j'iì-ne nga kii mijìn-jno nindoò, jñà xita

Israel mìkìl komà kiskòd'an Moisés nga 'nó ote ni'ín kji isén-la; tanga xi komà iskan, chaán kichijà xi ote kji isén-la. Tsà k'oaá s'ín kis'e-la kjoajeya, jè kjoa xi t́jínè-la nga chija, ⁸ isa jeya t́jín kjondaà xitse xi tsjá-ná Nainá k'e nga tsjá-ná Inima Tsjeè-la. ⁹ Nga jeya j'ìi jè kjotíxoma xi kjoa biyaà tsibínè-ná, isaá 'nó jeya kítasòn 'én xi nokjoàya-jen nga xita kixi síkítsajna-ná Nainá. ¹⁰ Nas'ín 'nó kis'e-la kjoa jeya jè kjotíxoma xi jye tsato, tanga mìkìl mangásòn-ko jè kjoajeya xi t́jín-la kjondaà xitse; isaá 'nó jeya t́jna. ¹¹ Tsà jè kjoa xi t́chijangui kis'e-la kjoa jeya, isaá jeya t́jín kjoa xitse xi mì tì kìl chija-ne nita kjé-ne.

¹² Nga t́jngòò takòn-jen nga titsachiñá-lajen kjoa koi, k'oaá ma-ne nga mìkìl masobà-najen nga nokjoá-jen. ¹³ Mitsà k'oas'ín 'nè-jen koni kis'iìn Moisés nga nikje tsibíjtsa isén-la, mé-ne nga jñà xita Israel mìkìl komà kiskòd'an-ne nga jye t́chijangui xi ote kji isén-la. ¹⁴ Tanga jñà xita Israel kjòtájaàjìin kjohítsjeèn-la. Skanda nachrjein i'ndeì, k'e nga bíxkejiìn Xojon-la Nainá xi t́jít'aà kjoa jchínga xi tsibíndaàjìin-ko xita, tákó k'oaá s'ín ma-la koni tsà nikje xoba kijtsa kjohítsjeèn-la. Ta jngòò it'aà ts'e Cristo koma t́jáxin nikje jè. ¹⁵ Skanda nachrjein i'ndeì, jñà xita Israel, k'e nga bíxkejiìn xojon xi kiskìl Moisés, tákó k'oaá s'ín ma-la koni tsà nikje xoba t́jtsa'ma kjohítsjeèn-la. ¹⁶ Tanga k'e nga jngòò xita síkjahatjìya-la kjohítsjeèn-la nga fit'aà-la Na'èn-ná xi otíxoma-ná, t́jáxin-la nikje xoba xi t́jtsa'ma kjohítsjeèn-la. ¹⁷ Nga jè Na'èn-ná, jè sobà-né xi Inima Tsjeè-la Nainá. Ya nánnda t́jna Inima-la Na'èn-ná, jñà xita t́tsajnandeìj-né kjoa ts'e kjotíxoma. ¹⁸ Ngats'iaá jñà mì tì nikje xoba t́jtsa'ma-ne kjohítsjeèn-ná. It'aà tsaján k'oaá s'ín ngaya-la koni jngòò chítsín xi ma chitsejèn-yá xi okó kjoa jeya-la Na'èn-ná. Kjit'aà nachrjein isa jeya t́hotsejèn koni kji Na'èn-ná nga jè Inima Tsjeè-la t́síkjatjìya-ná.

Kó s'ín síhiseèn-ná jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo

4 ¹ Koií kjoa-la ngajen, mìkìl mahindaà inima-najen nga jè Na'èn-ná kjòhìmakeè-najen nga xá ts'e kisingatsja-najen. ² Jyeé kichjaàxin-jen jñà kjoa ch'o xi t́jì'ma, xi sísobà-najen; mìkìl chonachan-jen, ni mìkìl níkjatjìya-lajen 'én-la Nainá. Nguì 'én kixi bènojímí-jen, mejèn-najen nga nguixkon Nainá ngats'iì xita kàteèxkon kjohítsjeèn-najen kós'ín 'nè-jen. ³ Jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi nokjoàya-jen, jñà xita xi ya t́chijajìin kjoa ts'e jé-la, ta jñà-né xi t́jtsa'ma kjohítsjeèn-la nga mìkìl fiya-la. ⁴ Jè xita neíj xi t́hotíxoma-la isò'nde nachrjein i'ndeì, xi kos'ín t́jna koni tsà nainá, jé bíchjoà xkon jñà xita xi mìkìl mokjeíin-la it'aà ts'e

Cristo; nga jè bǐjǎndò kjohísjeèn-la, mé-ne nga mìkiì skoe-ne kjoahiseèn-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'nǒ jeya tǐjna, nga jè Cristo xi okó kó kji xi ngui jè sobà Nainá. ⁵ Ngajen, mìtsà tà it'aà tsajen nokjoà-jen k'e nga bènojmiya-jen 'én-la Nainá; it'aà ts'eé Jesucristo nokjoà-jen nga jè xi otíxoma-ná. Ngajen, tà chǐndaá ma-jen nga ngajen nixá-nòjen, koií-né nga matsjacha-jen Jesús. ⁶ Nainá, jè xi kitsò nga jè ni'ín kàtasíhiseèn ì'nde nǎnda jǎnd choòn, tǐjè-né xi kisíhiseèn ìjiin inima-najen, mé-ne jǎnà xita xi kj'eíi kohiseèn-la nga skoexkon kjoa jeya-la Nainá koni s'ín 'ya-la ts'e Cristo.

Mé-ne tǐjngod-ne takoán nas'ín kjo'in titsaníkjaán

⁷ Kjondaà jè xi 'nǒ tse chǐ-la, yaá tǐjiin yijo-najen. Tanga yijo-najen k'oaá s'ín ngaya-la koni tǐjǐ ni'nde. Jè Nainá k'oaá s'ín kis'íin mé-ne nga 'ya-la nga jè nga'nó xi 'nǒ ndaá tísíxájiin yijo-najen, it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne; mìtsà it'aà tsajen nchrobá-ne. ⁸ 'Nǒ kǐin ma-ne kjoa xi tǐjín-najen, tanga maá kitjokàjiin-jen. Tǐjín kjoa xi makájno-najen, tanga mìkiì mahindaà-jen. ⁹ Fǐtǐjngui kondraá-najen xita, tanga Nainá mìkiì tsjeiin takòn-najen; jǎnà xita beètoòn-najen, tanga mìkiì chíkjoa-la nga síkjesòn-najen. ¹⁰ Nita nǎnda-ne nga onguí-jen, kjit'aà nachrjein mejèn-la siik'en-najen xita koni s'ín komàt'in Jesús; tanga jè Nainá, jè xi mejèn-la nga it'aà tsajen kàta'ya-la nga jè Jesús xi tísíkíjnakon-najen. ¹¹ Ngajen xi titsajnakon-jen, kjit'aà nachrjein tǐjnat'aà chrañà-najen kjoabiyaá xi jè ngatǐ-la Jesús, mé-ne jè yijo-najen xi ma biyaá jcha-la kjoabinachon ts'e Jesús. ¹² Ngajen, kjo'íin titsaníkjeíin-jen skanda mejèn-la xita siik'en-najen, tanga jǎnd kjoabinachon tísakó-nò.

¹³ K'oaá s'ín tǐchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Mokjeíin-na k'oaá ma-ne nga kichjà.” Ngajen, k'oaá tís'ín tǐjín inima-najen it'aà ts'e 'én xi mokjeíin-najen, k'oaá ma-ne nga nokjoá-jen. ¹⁴ Jè Nainá xi kisíkjaáya-la Na'èn-ná Jesús it'aà ts'e kjoabiyaá, 'ya-nájen nga tikoáá kǐjchò nachrjein nga siikjaáya-najen koni s'ín jaáya-la Jesús. Ikjoàn ngats'iaá kǐjko-ná ya nguixkon Nainá. ¹⁵ Ngats'iì kjoa koi, kjondaà tsajòn-nò, mé-ne ìsǎ kǐin koma-ne xita xi tjoé-la kjondaà-la Nainá, nga tikoá ìsǎ jeya kǐjna Nainá nga kǐin ma xita xi tsjá-la kjondaà.

¹⁶ K'oaá ma-ne mìkiì mahindaà inima-najen; kixǐ kjoa yijo-najen tífhengui-né; tanga Nainá, nachrjein nchìjòn tísíxǐtseya inima-najen. ¹⁷ Jè kjo'in xi nìkjeíin-jen ì ìsò'nde, tà chibaá tǐjín. Tà jngodò tǐjò oto. Tanga yaá sakó-najen kjondaà xi ìsǎ jeya tǐjín xi mìkiì fehet'aà nita

kjé-ne. ¹⁸ Nga mìtsà jǎ̀nà chítsejèn-lajen kjoa xi tǎ̀n isò'nde xi tsejèn, jǎ̀nà chítsejèn-lajen xi mìkiì tsejèn xi ts'e Nainá. Kjoa xi tíma i isò'nde, kjoehet'aà-né, tanga jǎ̀nà kjoa xi mìkiì tsejèn, mìkiì kjoehet'aà nítà kjé-ne.

Ni'ya xi tǎ̀ndaà-là Nainá ján ngajmiì

5 ¹ Yijo-ná k'oaá s'ín ngaya-là koni ni'ya xi tǎ̀n i it'aà nangui xi chiba nachrjein ma-là nga bixòña. Tsà kixòña ni'ya jè, Nainá tǎ̀ndaà jngod-là ni'ya ján ngajmiì, xi tǎ̀na nítà kjé-ne, nga mìtsà tsja xítà kisindaà-ne. ² K'oaá ma-ne nga imaá fahatse-là inima-ná i isò'nde nga jè xi mejèn-ná nga nítan kítsajnyaá ni'ya-ná ján ngajmiì. ³ Nas'ín sijná yijo-ná xi tsjach'á i'ndeì, Nainá tsjá ijngod-ná xi yijo xítse. Jè inima-ná mìtsà chija, yijo xítseé koma. ⁴ K'e nga tákó tǎ̀nakon yijo-ná koni jngod ni'ya xi ma bixòña, imaá fahatse-ná, maba-ná, mìkiì tsò takoán nga níkjina ni'ya-ná. Majìn-ná nga tǎ̀xìn-ná ni'ya jè, jè xi mejèn-ná nga kàtaxítseya yijo-ná mé-ne nga yijo-ná xi ma biyaà jngod k'aá jchija nga jè kjoabinachon siikijne-là. ⁵ Jè Nainá xi xó k'oas'ín tsibíndaà-ná kó kitsjaà-ná Inima Tsjeè-là mé-ne tjikixi-ne kjoa nga iskan tsjá yije-ná koni s'ín kitsjaà tso'ba.

⁶ Kjit'aá nachrjein k'oas'ín tǎ̀ngod takoán it'aà ts'e Nainá kó k'oaá s'ín tǎ̀jìn-ná, k'e nga tákó tǎ̀nakon yijo-ná i it'aà nangui koni jngod ni'ya ñánda titsajnaá, kjiìn titsajna-lá ni'ya-là Na'èn-ná ján ngajmiì. ⁷ K'oaá s'ín titsanjchá yijo-ná koni s'ín mokjeíin-ná it'aà ts'e Nainá, mì k'oaá s'ín mochjeén nga kos'ín sijchá yijo-ná koni s'ín beè xkoaán. ⁸ Tǎ̀ngod takoán it'aà ts'e Nainá, isaá-la ndaà tǎ̀n tsà síkíjnaá yijo-ná, mé-ne nga ján kítsajnaakoá Na'èn-ná ngajmiì. ⁹ Koí kjoa-là nga ndaà síkitasoán koni s'ín sasén-là Na'èn-ná, a i titsajnaá it'aà nangui a xi ján titsajnaá ján ngajmiì. ¹⁰ Mochjeén-né nga ngats'iaá kijchoaá nguixkon ñánda tíhotíxoma Cristo nga k'oi-lá kindà nga jngod jngoá; tjoé-ná chjí-ná mé kjoa xi ki'né nga titsajnaá isò'nde, a ndaà ki'né, o xi ch'o ki'né.

'Én xi tsjá kjoa'nchán it'aà ts'e Nainá

¹¹ Nga yaxkón-jen Nainá koni s'ín ok'in-la, k'oaá ma-ne bènojímí-lajen xítà xi kj'eíí, mé-ne kókjéíin-là it'aà ts'e Cristo. Nga nguixkon Nainá ndaà beèxkon-najen nga ndaà 'nè-jen, 'an k'oaá tis'ín mejèn-na nga tikoá jñò jyeé ndaà yaxkon-nájen. ¹² Mìtsà 'mì-nòjen nga tǎ̀jìn ndaà níkítsajna-nájen yijo-najen tanga jè xi mejèn-najen nga tsja kàtama-nò it'aà tsajen, mé-ne

koma k̄nókjoa-là j̄nà x̄ita xi t̄ijnà ndaà síkítsajna-ne yijo-là koni s'ín tsejèn-là, tanga jè in̄ima-là mìkii ndaà síkinda. ¹³ Tsà ská-najen, koi-né nga Nainá n̄ixá-lajen, tsà ndaà t̄jín kjohítsjeèn-najen, kjondaà tsajòn-nò nga j̄nò n̄ixá-nòjen. ¹⁴ Jè kjoatjòcha-là Cristo jè kitsobà'ñó-najen nga ma fiko-najen koni s'ín mejèn-là, k'oaá t̄jín kjohítsjeèn xi kjòchiya-najen nga jngod̄ x̄ita k'en ngajo-là ngats'iì x̄ita xi t̄jín isò'nde, k'oaá komà-ne nga ngats'iì x̄ita k'en. ¹⁵ Jè Cristo k'en ngajo-là ngats'iì x̄ita xi t̄jín isò'nde, mé-ne j̄nà x̄ita xi t̄ítsajnakon m̄i t̄i k'oaá s'ín s̄ijchá-ne yijo-là koni s'ín mejèn-là yijo-là. K'oaá s'ín s̄ijchá yijo-là koni s'ín mejèn-là Cristo nga jè k'en ngajo-là koa jaáya-là it'aà ts'e kjoabiyaà.

¹⁶ I'ndeì m̄i t̄i kii k'oas'ín nikítsjeèn-najen it'aà ts'e x̄ita xi k'jeíí kós'ín tsejèn, kó kjoàn, koni s'ín s'ín j̄nà x̄ita isò'nde. K'e nga sa ítjòn k'oaá s'ín kinikítsjeèn-jen, jè Cristo, tsà taxki x̄ita isò'nde-nè. Tanga i'ndeì m̄i t̄i k'oaá s'ín nikítsjeèn-najen. ¹⁷ Jngod̄ x̄ita, k'e nga Cristo t̄jínako, x̄ita x̄itse-né it'aà ts'e Nainá. Jè kjoa jchínga jyeé tsato, jyeé kjòxitseya yije.

¹⁸ Ngats'iì kjoa koi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne, nga it'aà ts'e Cristo kichibàndaà-ná ko Nainá. Ko jè Nainá kitsjaà-najen xá nga koma kénajmí-jen kós'ín kjoóndaà-ne x̄ita ko Nainá. ¹⁹ It'aà ts'e Cristo kisixá Nainá nga kisikjoóndaà-ne x̄ita isò'nde. M̄i t̄i kii kindá kis'iin-ne jé-là j̄nà x̄ita. Ko kitsjaà-najen xá nga bènajmí-jen kós'ín ma nga chibàndaà-ná ko Nainá. ²⁰ K'oaá ma-ne ngajen síkasén-najen Cristo nga nokjoà ngajo-lajen. K'oaá गया-là koni tsà jè Nainá t̄íbítsi'ba-nò. It'aà ts'e Cristo b̄ítsi'ba-nòjen: jchibàndaàko-nò Nainá. ²¹ Cristo, mitsà jé tsohótsji; tanga xi kjondaà tsaján, Nainá, jé tsohónè yije-là ngats'iì jé xi t̄jín isò'nde, mé-ne it'aà ts'e Cristo, x̄ita kixi komaá nga jè Nainá s̄ikixiya-ná.

6 ¹ Ngajen, xi Nainá n̄ixát'aà-lajen, b̄ítsi'ba-nòjen, kjondaà xi tsjá-nò Nainá, ndaà tikjeén. ² Nga jè Nainá, k'oaá tsò:

Ki'nchrè-lè k'e nga ndaà ch̄iba-là kjòchjeén-lè kjondaà-na, tsohósikoó-lè, jè nachrjein k'e nga tíchiñá-la nga kitjoiin kjo'in. I'ndeì, j̄nò, ndaà t̄iná'yaà. Jyeé ijchò nachrjein ts'e kjondaà-là Nainá nga kítjokàj̄nòd̄ kjo'in.

³ N̄imé kjoa xi ch'o 'nè-jen xi síkíts'ón-j̄iin-là x̄ita xi k'jeíí, mé-ne jè xá-là Nainá xi jin t̄itsa'nè-jen m̄i yá xi ch'o kichjajno-là. ⁴ N̄ita mé kjoa xi 'nè-jen, ndaá onguíko-jen yijo-najen mé-ne j̄nà x̄ita skoe-ne nga ch̄i'nda-là Nainá 'm̄i-najen, nga 'ñó t̄jín-najen kjoatsetakòn, 'ñó ndaà chíkjoako-najen kjoa ts'e kjo'in, ko tíchijat'aà-najen mé tsojmi xi kochjeén-najen, koa ch̄já tíma-najen kjoa xi tíhotoj̄iin-jen, ⁵ nga t̄ísat'é-najen, nga ndayá t̄inikjas'en-najen, nga ngajen binchaàtsji-lajen

kjoasii naxandá, nga 'nó nixá-jen, ko mìkii tsafé-jen, skanda bitsajna kjinchrá-nájen. ⁶Tanga nguì tsjeé titsanjchá-jen yijo-najen; ndaá machiya-najen nitá mé kjoa-ne; tjín-najen kjoatsetakòn ko kjondaà it'aà ts'e xita; ko jè Inima Tsjeè-la Nainá tísíxájiin inima-najen; ko nguì koó inima-najen nga tjín-najen kjoatjòcha. ⁷Bènojmí-jen 'én xi kixi tjín. Tjín-najen nga'nó-la Nainá. Jñà kjoa kixi xi 'nè-jen, k'oaá गया-la koni jñà kicha xi ko ngaskón ko kixi mochjeén. ⁸Tjín xita xi beèxkón-najen, tikoá tjín xi mìkii beèxkón-najen. Sakoáá ndaà chja it'aà tsajen, sakoáá majin. Tjín i'nga xi xita ndiso tsò-najen tanga ngajen 'én kixi nokjoá-jen. ⁹Tjín i'nga xi k'oas'ín síko-najen koni tsà mìkii beèxkon-najen, tanga tjín xi beèxkon-najen. K'oaá s'ín beèhikon-najen koni tsà jyeé k'en-jen, tanga titsajnakon-nájen. Tsjá-najen kjo'in jñà xita tanga mìkii biyaá-jen. ¹⁰K'oaá s'ín ko'an-najen koni tsà ba tjín-najen, tanga ngajen tsja tjín-najen. Tsò-najen nga xita ima-né, tanga it'aà tsajen, kjin jchán xita tísakó-la kjondaà ts'e inima-la. Nimé xi tjín-najen, tanga nguixkon Nainá, tjín yijeé-najen nitá mé-ne.

¹¹Jñò 'ndsee xi Corinto tsajòn, jyeé kinokjoà kixi-nòjen; nguì koó inima-najen matsjacha-nòjen. ¹²Ngajen, mìtsà bìxkon-nòjen kó tsò kjohítsjeèn-la inima-najen, jñò-nó xi bìxkodn kó tsò kjohítsjeèn-la inima-nò. ¹³K'oaá s'ín chjà-nò koni tsà ixti-na xan-nò, jñò, k'oaá tís'ín t'een koni s'ín 'nè-jen, nga ko inima-nò titsjacha-nájen.

Tinchat'aaxìn-là kjoa ts'e jé

¹⁴Jñò, xi mokjeíin-nò it'aà ts'e Cristo, kì jñà xita xi mìkii mokjeíin-la nìngásòn-ko kjohítsjeèn-nò. ¿A komaá kongásòn-ko jngoò xita xi tjín-la okixi ko jngoò xi tsjin-la okixi-la Nainá? ¿A komaá ya kitsajnajñaá ñánda jñò choòn nga tjín kjoa iseèn? ¹⁵¿A komaá ndaà kjiko xíkjin, jè Cristo ko xita neif? Tikoáá mìkii koma ndaà kjiko xíkjin jngoò xita xi mokjeíin-la it'aà ts'e Cristo ko jngoò xi mìkii mokjeíin-la. ¹⁶Mìkii koma ya sijnaya ni'ya ingo-la Nainá jñà xkósòn xi nainá tsò-la xita. Nga jñá-ná xi 'mì-ná ni'ya ingo-la Nainá xi tijnakon. Koni s'ín kitsò Nainá it'aà ts'e xita xi mokjeíin-la, tsò-né:

'An, yaá kótijnakoaa naxandá-na, tikoáá yaá kojmejiin-la.

'An-ná xi Nainá kitso-na koa jñà koma xita naxandá-na.

¹⁷Nainá k'oaá kitsò nga kiichjajiin-la xita naxandá-la:

Tìtjokàjiin-là jñà xita xi mìkii mokjeíin-la it'aà ts'an,

koa tinchat'aaxìn-là.

Nimé kjoa chingàjñòè xi tjé tjín nga nguixkoaàn,
mé-ne nga 'an koma skoétjò-nò.

¹⁸ 'An-ná xi skoétjò-nò koni jngoè Na'èn,

jñò koma ndí ixti x'in-na ko ndí ixti íchjín-na,

k'oaá tsò Na'èn-ná xi ta jè tajngoè xi 'ñó tse nga'ñó tjín-la.

7 ¹ Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, k'oaá tjín kjondaà xi tsjá-ná Nainá koni s'ín kitsjaà tso'ba. K'oaá ma-ne kinchat'aaxìn-là ngats'iì kjoa xi tjé tjín xi síkits'ón yijo-ná ko inima-ná, mé-ne tsjeè kitsajnaá nga nguixkon Nainá. Ndaà jchaxkoán Nainá mé-ne nga kjit'aà nachrjein isa tsjeè sijchá yijo-ná.

Mé-ne tsja ma-la Pablo kjoa xi s'ín xita Corinto

² Choétjò-nájen nga ko inima-nò. Ngajen, niyá xita xi ch'o nìko-jen; ni saá yá xita nìkí'on-jen, ni saá jngoè xita chonachan-lajen. ³ K'e nga k'oas'ín tìxan-nò, mìtsà mé kjoa xi ch'o tjín tìhonè-nò; jyeé k'oa kixan-nò nga sa ítjòn, kjit'aá nachrjein nga matsjacha-nòjen, nas'ín kiyá ko tsà titsajnakoaán, koò inima-najen nga matsjacha-nòjen. ⁴ Ngui 'én kixí xi tìchjàko-nò; 'ñó matsja-la inima-na it'aà tsajòn. 'Nó tjín-na kjojetakòn ko taxki tsjaá ma-la inima-na, nas'ín tse kjo'in tjín-najen.

⁵ K'e nga j'iì-jen i nangui Macedonia, nimé xi komà kinikjáya-jen. 'Nó kinikájno-jen; xki xi ján kis'e-najen kjoasiì, koa ya ijìin inima-najen 'ñó kisinchaàxkón. ⁶ Tanga Nainá síjehikon-né xita xi indaà tjín ikon; kisìjehikòn-najen k'e nga j'iì Tito. ⁷ Mìtsà tà koi kjoa-la nga j'iì Tito, jè-né nga jè, tìkoaá tsja tjín-la xi it'aà tsajòn. Tsibénojmí-najen nga jñò, 'ñó mejèn-nò nga jchaxkon-nájen. K'oaá ti kitsò-najen nga ba titsajnaà koa makájno-nò it'aà ts'an. K'e nga ki'nchrè 'én koi, 'an, isaá ndaà kjòtsja-na.

⁸ Jñò, nas'ín tà kjoaba tsohotsjì-nò k'e nga kisikasén ítjòn-nò xojon, j'ndeì, mì ti kii tìsikájno-na. Nga sa ítjòn kisikájnoa nga kisikasén jngoè-nò xojon, koií kjoa-la nga kisibaá chiba nachrjein-nò. ⁹ Tanga j'ndeì, matsja-la inima-na, mìtsà koi nga kjoaba kis'e-nò kjoa ts'e xojon, koi-né nga it'aà ts'e Nainá kinikájno jé-nò nga mì ti jé chinchaàtsji-nò. Jñò, k'oaá s'ín kjòba-nò koni s'ín mejèn-la Nainá. K'oaá ma-ne nga nimé kjoa ch'o kisakò-nò it'aà tsajen. ¹⁰ Jè kjoaba xi s'e-ná koni s'ín mejèn-la Nainá, jè síxájiin inima-ná nga nìkájnoaá jé-ná nga mì ti jé binchaàtsji-ná mé-ne nga koma kitjokájñaá kjo'in; ko mìtsà mé xi iskan síkájnoaá. Tanga jè kjoaba xi tsjá-ná isò'nde nga mìkìl mokjeín-ná it'aà ts'e Nainá, jé síxájiin inima-ná nga kjoa biyaá fiko-ná. ¹¹ Tanga tikítsjeèn

ngats'iì kjondaà xi ki'nè ta koi kjoa-là nga kjoaba kisakò-nò it'aà ts'e Nainá. I'ndeì tìtsajnaandaà-nò nga s'een kjoa xi tjinè-nò nga sikitasòn; k'oaá s'ín tìtsahokòd yijo-nò nga nímé jé tjin-nò; majticha-nò kjoa ts'e jé; i'ndeì tsakjoðn-chaà Nainá; mejèn-nò nga jchaxkon-ná; makájnoó-nò it'aà ts'an; k'oaá komà-ne nga kits'iì-là kjo'in jè xita xi tsohótsji jé. Ngats'iì kjoa koi koni s'ín ki'nè, k'oaá s'ín 'ya-là nga mìtsà ngats'ioð tjin-nò jé. ¹² 'An, koni s'ín kiskìl-nò xojon carta xi kisikasén-nò, mìtsà jè tìsikìtsjeèn it'aà ts'e xita xi tsohótsji jé; nì mìtsà it'aà ts'e xita xi kitsì'on kisikasén-nò xojon. Jè-né nga tijnò ki'ya-nò nga nguixkon Nainá nga kixìí kjoa nga tjòcha 'ya-nájen. ¹³ Maje takòn-nájen ngats'iì kjoa xi ki'nè.

Mìtsà ta koií kjoa-là nga maje takòn-jen it'aà ts'e kjoa koi; isa 'ño matsja-najen nga ki'ya-jen Tito nga 'ño tsja tjin-là, koií kjoa-là nga ngats'ioð kinìtsjakoo. ¹⁴ 'An, jyeé kos'ín ndaà kisikìtsajna-nò nga nguixkon Tito koni kixan-là. Jñò, nímé kjoa tjin xi ch'o kinikìjna-ná. Koni s'ín nga ngats'iì 'én xi ki'mì-nòjen, nguì 'én kixì-né, k'oaá tìs'ín kixì itjo koni tsò 'én xi kixan-là Tito nga ndaà kisikìtsajna-nò. ¹⁵ Tito, isaá 'ño ndaà matsjakeè-nò k'e nga bìtsjeèn-là nga ngats'ioð ndaà kinìkitasòn-là kò ndaà kichjoétjòd k'e nga ijchòkon-nò, koa 'ño ndaà kiyaxkón. ¹⁶ I'ndeì, it'aà tsajòn ma'ñót'aà takoàn nità mé kjoa-ne, k'oaá ma-ne nga matsja-là inìma-na.

Mé kjoa-ne nga ton maxkó-ne

8 ¹ Ndí 'ndsè kò tichjaá, mejèn-na nga kàtasijjìn-nò kjondaà-là Nainá xi okò ijìin naxandá-là Cristo xi tìtsajna ya nangui Macedonia. ² Nas'ín 'ño tse kjo'in nchihotojìin tìkjoa tí'ya-là nga 'ño matsja-là. Nas'ín 'ño xita ima, jña tsojmì xi tsjá kjotjò-là Nainá, koò inìma-là tsjá koni tsà 'ño xita nchiná. ³ 'An, tìbe-ná nga koó kjotsja-là tsjá ton xi kjotjò ts'e Nainá koni kji bijchó nga'ño-là, saà k'oaá skanda tsjásòn-né koni kji bijchó nga'ño-là. ⁴ Jña xita koi, 'ño tsibítsi'ba-najen nga mejèn-là nga tìkjoa sikkasén-là ton kjotjò jña xita naxandá-là Cristo jè i'nde nanda kochjeén-là. ⁵ Jña xita koi, isaá tsato kitsjaà koni s'ín tìtsachiñá-lajen. Ítjòn nangui kisikìtsajna-là Nainá inìma-là, ikjoàn, k'oaá ti s'ín kis'iìn it'aà tsajen koni s'ín mejèn-là Nainá. ⁶ K'oaá ma-ne bítsi'ba-lajen Tito koni s'ín tsibítsi'iaqò xá xi kitjoé-là k'e nga sa ítjòn, k'oaá tìs'ín kàtasíkjet'haà-ne nga kàtíxkó ton kjotjò xi jñò 'biod. ⁷ Tanga jñò, 'ño ndaà 'nè-nò ngats'iì kjoa xi 'nè nga ndaà mokjeiín-nò, nga ndaà nokjoà, nga ndaà tjin-nò kjoa chjine, nga tìtsajnaandaà nga mejèn-nò sikhját'aà

nità mé kjoa-ne, nga tjín-nò kjoatjòcha nga it'aà tsajen komà-nò. Koni s'ín 'nè yije kjoa koi, k'oaá tis'ín tikatonè-là jè kjotjò xi 'biòd.

⁸ Mìtsà k'oas'ín tìxan-nò koni tsà jngod kjotíxoma tìtsja-nò. Jè xi mejèn-na nga skoeè a nguì kixí kjoa nga tjín-nò kjoatjòcha koni s'ín tjín-là xita xi kj'eíí nga titsajnandaà nga tsjá kjotjò-là. ⁹ Jñò, jyeé 'yaà kjondaà-là Jesucristo xi otíxoma-ná. Xita imaa kis'iin yijo-là xi kjondaà tsajòn, nas'ín ts'e yije-né ngats'iì tsojmì xi tjín, mé-ne jñò tjoé-nò kjoa nchiná xi tjín-là.

¹⁰ Tsjaà jngod-nò kjohítsjeèn it'aà ts'e kjoa jè. Kochjeén-nò nga ndaà sikitasòn koni s'ín tsibìts'iaqoo jè nó xi tsato nga kits'ioò ton xi kjotjò ts'e Nainá. K'oas'ín ki'nè nga kò kjotsja-nò kits'ioò. ¹¹ I'ndeí, tákó k'oaá s'ín t'een koni s'ín tsibìts'iaqoo. K'oaá s'ín tikjehet'aà koni s'ín kjòmejèn-nò nga sa ítjòn. K'oaá kji tjioò koni kji bijchó nga'nò-nò. ¹² K'e nga jngod xita xi tjínandaà nga kò inima-là mejèn-là tsjá, k'oaá kji kàtatsjá koni kji ma xi s'ín, mìtsà tsato tìnjé-là. Nainá mìtsà tsato síjé koni kji ma xi 'nè.

¹³ Mìtsà koi kjoa-là nga kjo'in s'e-nò nga síhját'aà-lá xita xi kj'eíí, jè-né nga ngàsòn ngáya s'e-ná mé xi mochjeén-ná. ¹⁴ I'ndeí, jñà xita koi, tsjin-là mé xi mochjeén-là, tanga jñò, tjín-nò. K'e nga kj'eíí nachrjein, jñà xita koi, s'eé-là mé xi mochjeén-là, kò jñà kosíko-nò k'e nga jñò tsjin-nò. K'oaá s'ín ngàsòn ngáya s'e-ná mé xi kochjeén-ná. ¹⁵ K'oaá s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga tsò: “Jè xi kjin tsibíxkó, nímé tsiningui-là, koa jè xi chiba tsibíxkó, nímé kisichjaat'aà-là.”

Kós'ín komà nga kinikasén Tito ján Corinto

¹⁶ Ndaà chjí-là Nainá nga k'oas'ín tsibíjiin inima-là jè Tito nga tikoa kisikájno it'aà tsajòn koni s'ín 'an kisikájnoa. ¹⁷ Kixí kjoa jè Tito kòkjeíin-là koni s'ín tsibit'ín-là; tikoa jè, 'nò mejèn-là nga kiikon-nò; ikoón xi kitsò nga kjikon-nò.

¹⁸ Jè Tito tífiko jngod 'ndseé xi ndaà síkíjna ngats'iì xita naxandá-là Cristo xi tjín nità nãnda-ne; nga jè 'ndseé ndaà chjaya 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁹ Mìtsà tà koi kjoa koi, tikoaá jñà naxandá-là Cristo jaàjiin jè 'ndseé nga koahitako-najen nga onguíko-jen ton kjotjò-là Nainá xi ngajen titsabíxkó-jen mé-ne jè Na'èn-ná jeya kíjna, tikoa skoe jñà xita nga koo inima-najen síhját'aà-lajen xita. ²⁰ K'oaá ma-ne nga mì yá xita kichjajno-najen kós'ín kochjeén ton xi tse tímaxkó. ²¹ K'oaá s'ín bìnè-lajen yijo-najen kjoa xi ndaà tjín nga nguixkon Nainá kò tikoa nguixkon xita.

²²Tito, tikoáá báhihtako ìjngòò 'ndsè xi xkì xi ján ki'ya-jèn nga 'ñó bínè-là yijo-là nga kjìn xá ma-là. Tjín kixì-né ì'ndeì, isaá ndaà bínè-là yijo-là nga síchját'aà-nò nga isa ndaà beè takòn-nò. ²³Jè Tito, amigo ts'an-ná nga 'aán síxáko-na xi kjondaà tsajòn. Jñà xita 'ndseé xi i'nga, jñà naxandá-là Cristo xi tjín nangui Macedonia jñà kisikasén; nga it'aà ts'e xita 'ndseé koi, jè Cristo jeya bìjna. ²⁴Takó-là xita koi kjoatjòcha xi tjín-nò, takó-là kjondaà xi tjín-nò koni s'ín jye okixan-là jñà xita 'ndseé koi, mé-ne nga skoe-ne jñà naxandá-là Cristo xi i'nga nga kixì kjoa.

Mochjeén-né nga síchját'aà-lá xita-là Cristo xi kj'eíí

9 ¹Jè kjoa ts'e nga'ñó xi maxkót'aà-là jñà xita tsjeè-là Nainá xi kochjeén-là jè nga'ñó, mì tì kùì mochjeén-ne nga 'an skùì-isa-nò. ²Be-ná nga titsajnaandaà nga mejèn-nò síkitasòn. K'oaá xan-là jñà xita xi nangui Macedonia ts'e nga jñò xi Acaya tsajòn, titsajnaandaà-nò skanda jè nó xi tsato nga mejèn-nò síkasén nga'ñó. K'e nga kùì'nchré jñà xita Macedonia koni s'ín titsa'nè, kjìn ma-ne xi matsja-là it'aà tsajòn tikoáá kjòtsja-là nga mejèn-là sìichját'aà. ³Koií xá tsikasén-nò jñà 'ndseé koi, mé-ne 'an mì ch'o kótijna-na tsà koi nachrjein-là tsà ta 'én ndiso koma-ne koni s'ín ndaà síkítsajna-nò it'aà ts'e kjoa koi, mé-ne jñò titsajnaandaà koni s'ín kixan. ⁴Kós'ín koma-ne tsà koi nachrjein-là kjìko i'nga-na xita Macedonia. K'e nga kijchò skoe-nò nga kj'eè kùì titsajnaandaà nga'ñó xi síkasén. Tsà k'oas'ín koma kjoa koi, ngajen kosobá-najen, kò jñò, isaá 'ñó kosobà-anò. Nga ngajen, it'aà tsajòn 'ñó ndaà nikítsajna-nòjen. ⁵Koií kjoa-là k'oaá s'ín tsikítsjeèn nga tsibìtsi'ba-là jñà 'ndseé nga kisikasén ítjoàn, mé-ne nga kàtikon-nò koa kàtasíchját'aà-nò nga kàtíxkòko-nò ton kjotjò xi jye k'oas'ín kits'iodò ndsobàà, mé-ne k'e nga jye tíjnandaà kjotjò-nò jcha-là nga ijiin inima-nò inchrobàjiin-ne; mìtsà kjo'ñó komà-nò.

⁶Tikítsjeèn jè 'én xi tsò: Jè xi chiba tsojmì bítje, chibaá tsojmì majchá-là; jè xi tse tsojmì bítje, kjìn tsojmì majchá-là. ⁷Nga jngòò ìjngòò, k'oaá kji kàtatsjá koni kji kosòn-là inima-là. Mìtsà kò kjoba-là nga tsjá, nì mìtsà kjo'ñó koma-là, nga Nainá tsjakeè-né xi kò kjòtsja-là tsjá. ⁸Nainá koma-là tsjá yije-nò kjondaà xi tjín-là, mé-ne nga kjit'aà nachrjein s'e yije-nò xi mochjeén-nò, skanda kininguìí-nò mé-ne koma síchját'aà ts'e xá xi ndaà tjín. ⁹K'oaá s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga tsò:

Kisika'bí-là xita ima nga kitsjaà-là mé xi mochjeén-là.

Kjoakixi-là, mìkùì kjoehet'aà nita kjé-ne.

¹⁰ Nainá tsjá tje-la tsojmì xi sitje, tikoá tsjá tsojmì xi chineé. Tsjá yije-nò xi mochjeén-nò nga kitjee; tikoáá síjchá tsojmì xi bitjee. Kjin skoya kjondaà sakò-nò k'e nga kò kjoakixi-nò 'biòd kjotjò-nò. ¹¹ Jñò, s'e yije-nò ngats'iì kjoa nchiná xi tjín, mé-ne nga kò kjondaà-nò ma síhját'aà-là xita xi kj'eíí, nga síkasén-là kjotjò xi ngajen onguíko-jen. K'e nga tjoé-la jñà xita 'ndseé, tsjá-la kjondaà Nainá. ¹² Jñà tsojmì kjotjò xi titsanikasén-là jñà xita 'ndseé, mìtsà ta koi kjoa-la nga kochját'aà-la mé xi chija-la, tikoá koií-né nga isa kjin koma xita xi tsjá-la kjondaà Nainá. ¹³ Jñà xita koi, k'e nga tjoé-la tsojmì kjotjò, jeya síkíjna Nainá. K'oaá s'ín skoe-ne nga kixíí kjoa nga jñò níkitasòn-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín mokjeiín-nò. Jñà xita koi skoexkón Nainá it'aà ts'e tsojmì kjotjò xi 'biì-là kò xi 'biì-là jñà xita xi kj'eíí. ¹⁴ Koó inima-la kichjat'aà-la Nainá it'aà tsajòn, nga 'ñó tse kjondaà tísakó-nò xi tsjá-nò Nainá. ¹⁵ Ndaà chjí-la Nainá nga 'ñó tse kjondaà tsjá-ná, skanda tsjìn-ná 'én kós'ín k'oi-lá kjondaà!

Kó tsò Pablo nga chjatjì xá-la nga chi'nda-la ma Cristo

10 ¹ An xi Pablo 'mì-na, bitsi'bà-nò it'aà ts'e Cristo xi tjín-la kjondaà, kò xi indaà tjna inima-la. Tjín xita xi tsò-na nga imá kjoa xó s'iaàn k'e nga ya tijnajin-nò, kò 'ñó xó ts'en s'iaàn k'e nga kjiin tijnáa. ² Tikoá bitsi'bà-nò k'e nga kjikon-nò, jñò, ítjòn jchibàya-nò kjoa xi tjín-nò, mé-ne k'e nga kijchoa, kì kiì binè-nájen nga 'ñó kichjàkooa jñà xita xi k'oas'ín nchitsò nga k'oaá s'ín titsa'nè-jen koni s'ín xi taxkì xita isò'nde. Tanga 'an, tjna ndaà-ná nga kojtkoaa jñà xita xi chajno-najen. ³ Kixíí kjoa nga xita isò'nde 'mì-najen, tanga mì k'oas'ín bixkán-jen koni s'ín kjaán jñà xi taxkì xita isò'nde. ⁴ Kicha xi níkjeén-jen, mìtsà kicha ts'e isò'nde. Nga 'ñó ts'e Nainá-né xi ma-la síkixòña nga 'ñó-la xita neíí xi bíchjoà ikòn-la 'én-la Nainá. ⁵ Níkixòña-nájen ngats'iì kjohítsjeèn xi ch'o tjín kò kjoa 'nga takòn xi kondra ts'e kjoachjine-la Nainá. Ndobà'ñó-nájen ngats'iì kjohítsjeèn mé-ne koma kítasòn-la Cristo koni s'ín mejèn-la. ⁶ Titsajnandaà-nájen nga k'oi-lajen kjo'in xita nita mé kjoa-ne xi mìkiì ndaà bitasòn-la, k'e nga jye jcha-la nga jñò kixì níkitasòn.

⁷ Jñò, tà k'oaá s'ín chitsejèn-là koni s'ín 'ya-la jñà xita. Tsà tjín i'nga xita xi tsò-la yijo-la nga jè Cristo kiskasén, ndaà kátasíkítsjeèn, tikoá ngajen jè sobà Cristo kiskasén-najen. ⁸ Mìkiì masobà-na nga ndaà síkíjna yijo-na it'aà ts'e kjotíxoma xi kisingatsja-najen Cristo mé-ne koma síhját'aà-nò nga isa 'ñó kítsajnaà; kò mìtsà koi-ne nga 'an

sikits'ón-jìin-nò. ⁹ Majìn-na nga k'oas'ín s'íkítsjeèn nga 'an mejèn-na binchaxkón-nò k'e nga xojon tìsikasén-nò. ¹⁰ Tjín i'nga xita xi tsò: “Xojon-la, 'nó jchán tjín, 'nó tìchja, tanga k'e nga i tijnajìin-ná mìtsà 'nó xkón kji. 'Én xi chja, mì yá xi ndaà beèxkón.” ¹¹ Jñà xita xi k'oa tsò, ndaà kàtasíkítsjeèn koni tsò xojon xi nikasén-jen k'e nga kjiin titsajna-jen. K'oaá tìs'ín s'en-jen k'e nga ya titsajnajìin-nòjen.

¹² Kixí kjoa, ngajen, majìn-najen nga siingásòn-kjoòko-jen jñà xita xi tì yijo-la ndaà s'íkítsajna-ne. Jñà xita xi k'oas'ín s'ín, xita tònò-né. Tsjìn-la kjohítsjeèn nga tì chiba ts'eé síchiba-ne yijo-la. Tikoa tì xíkjín síchibakjòò-ne. ¹³ Ngajen, mìkìl s'ikatonè-lajen chiba-la nga ndaà s'íkítsajna-jen yijo-najen. K'oaá kji koni kji tsjá chiba Nainá it'aà ts'e xá-najen. Jè Nainá kitsjaà-najen xá xi ijchòko-nòjen skanda ján Corinto. ¹⁴ Kò tsà mì-là ngajen ijchò ítjòn-jen, kixí kjoa kinikatonè-lajen chiba-la i'nde koni kji kitjò'nde-najen. Tanga ngajen-nájen xi ijchòko ítjòn-nòjen 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁵ Mìtsà jìn ndaà níkítsajna-jen yijo-najen it'aà ts'e xá xi nchis'ín xita xi kj'eíí. Mìtsà titsanikatonè-lajen chiba-la koni kji xá xi oko-najen. Chiñàkjoa-nájen, koni s'ín isa 'nó ndaà kòkjeíin-nò, kò isaá kotseya xá xi titsa'nè-jen. Tanga ta k'oaá kji sixá-jen koni s'ín tjen chiba-la. ¹⁶ K'oaá s'ín kénòjmíya-jen 'én ndaà-la Nainá jñà naxandá xi fi-isa ñánda kijna naxandá tsajòn. Tanga mì ya kitjás'en-jìin-jen i'nde ñánda jye nchis'íxa xita xi kj'eíí nga mì jìn ndaà s'íkítsajna-jen yijo-najen xá xi nchis'ín xita xi kj'eíí.

¹⁷ Jè xi jeya s'íkíjna yijo-la, ta saá Nainá jeya kàtasíkíjna. ¹⁸ Mìtsà jè xi ndaà bitjongui xi tì yijo-la ndaà s'íkíjna-ne it'aà ts'e mé kjoa xi s'ín. Jè Nainá xi k'oa k'itso tsà kixi kjoa nga ndaà xita.

Pablo, jè xi nguì xita-la Cristo nga jè tsibíxáya-la

11 ¹ T'een kjondaà, tìná'ya jngoò tjò-ná; k'oaá s'ín tìchjàko-nò koni jngoò xita xi mì ndaà tjina kjohítsjeèn-la. Kàtas'e-nò kjoatsejta. ² Koni s'ín makájno-la Nainá, 'an, k'oaá tìs'ín makájno-na it'aà tsajòn nga mì kj'eíí xita konguít'aà-là. Ta jngoó x'ín tsibindaajìin-ko-nò nga siingatsja-nò, jè Cristo. 'An mejèn-na nga tsjeè siingatsja-nò Cristo koni jngoò tsòti xongó. ³ Tanga tsakjòòn-ná tsà k'oas'ín komat'ioòn koni komat'in Eva nga kiskòdnachan-la jè ye, tsà ya k'its'ón-jìin kjohítsjeèn-nò nga kinchat'aaxìn-lá jè kjoatjòcha kixi xi tjín-nò kò Cristo nga mì tì tijnò-nè takòn nga onguít'aà-là. ⁴ Nga bìi'nde-là nga kj'eíí xita bijchókon-nò xi kj'eíí tsò 'én xi okóya-nò it'aà ts'e Jesús koni tsò 'én kixi

xi jin bènojmi-nòjen, ko mokjeiín-nò nga choétjò jngoò inima xi kj'eif xi mìtsà jè Inima Tsjeè-la Nainá xi jye kichjoétjò. Tikoá, mokjeiín-nò nga kj'eif tsò 'én ndaà-la Nainá xi kjoá ts'e Cristo xi bénojmi-nò koni tsò xi kòkjeiín-nò nga sa ítjòn. Nga ndaà sasén-nò nga jñà na'yà-là xita koi. ⁵ 'An, mìtsà isa nangui tìjna-la jñà xita xi 'mì-là jñò nga isaá 'nga títsajna-la jñà xita xi tsibíxáya-la Cristo. ⁶ 'An, nas'ín mìkì ndaà ma-na chjà, nimé kjohítsjeèn chijat'aà-na xi it'aà ts'e 'én-la Nainá. Jñò, jyeé ndaà 'yaà, 'an, nita ñanda nga tìjnaa, k'oaá s'ín tsakoð-nò.

⁷ ¿A ch'oo kis'iaàn nga tsakoðya-nò 'én ndaà-la Nainá nga nimé kisikíchjí-nò? Nangui tsohótijnako-nò skanda kisihíma-ná yijo-na mé-ne jñò isa 'nga kisikítsajna-nò. ⁸ Jñà xita naxandá-la Cristo xi xìn i'nde-la kisichját'aà-na nga tsachrjekàjno-la ton mé-ne komà kisixáko-nò nga tsibenojmi-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoá ts'e Cristo. ⁹ K'e nga tsohótijnako-nò, niyá xi kisijti-la mé xi kichiját'aà-na. K'e nga mé tsojmi xi kjòchjeén-na, jñà xita 'ndseé xi j'i-ne nangui Macedonia kitsjaà-na. Nga majin-na nga chjà koma-nò. Nachrjein xi fi-isa, tákó k'oaá s'iaàn. ¹⁰ Nguì koó kjoakixi-la Cristo koni tìxan-nò nga mì yá xi kotichjoà-na kóhokji nangui Acaya nga ndaà síkíjna yijo-na kjoá xi tìs'iaàn nga mì ton kisijé-nò. ¹¹ ¿Mé-ne k'oa xan-na nga chjà? ¿A koi-né nga mìkì matsjake-nò? Tíbeè Nainá, 'an 'nó matsjake-nò.

¹² Tanga tákó k'oaá s'iaàn koni kisiko-nò nga sa ítjòn nga nimé kisijé-nò mé-ne nga mìkì tsjaà'nde-la nga kító jñà xita xi mejèn-la nga jeya síkítsajna yijo-la nga k'oaá tìs'ín nchis'ín koni ngajen. ¹³ Xita koi, xita ndiso-né. Mìtsà kixi kjoá nga xita xi jè Cristo tsibíxáya-la. Ta konachan-né nga síkijatjya-la yijo-la koni tsà jè Cristo tsibíxáya-la. ¹⁴ Kjoá koi, mìtsà kjoá xitse; tìjè-ne xita neif síkijatjya-la yijo-la koni jngoò àkjale-la Nainá xi ote kji. ¹⁵ Mìtsà xkón tjin, xó k'oaá koma-ne nga jñà xita xi síxá-la jè xita neif, k'oaá s'ín síkijatjya-la yijo-la koni tsà xita xi bénojmi 'én kixi-la Nainá. Xita koi k'e nga kjoehet'aà nachrjein-la, k'oaá s'ín komat'in koni s'ín tjin kjoá ch'o xi nchis'ín.

Mé kjoá-ne nga jeya síkíjna yijo-la Pablo

¹⁶ Ijngoò k'a k'oa tìxan-nò, kì k'oaá s'ín nìkítsjeèn nga mìkì ndaà tjin kjohítsjeèn-na. Tsà k'oas'ín síkítsjeèn, tji'nde-ná nga 'an, k'oa tìs'ín ndaà síkíjna ítse yijo-na koni s'ín xita xi i'nga xi mì ndaà tjin kjohítsjeèn-la. ¹⁷ K'e nga kos'ín tìchjà, mìtsà k'oas'ín chjà koni s'ín sasén-la Na'èn-ná, k'oaá s'ín tìchjà koni jngoò xita xi mì ndaà tjin kjohítsjeèn-la nga tì'an

ndaà síkíjna-na yijo-na. ¹⁸ Koni s'ín kjin ma xita xi tijna ndaà síkítsajna-ne yijo-la it'aà ts'e kjoa xi s'ín, 'an k'oaá tis'ín mejèn-na nga tjan ndaà síkíjna-na yijo-na. ¹⁹ Jnò, bixón-nó nga xita chjine-nò, tanga, ¿mé-ne biì'nde-là jna xita xi mì ndaà tsò kjohítsjeèn-la? ²⁰ Jnò, níkjeíin-là xita xi kjo'ño s'ín-nò nga ch'inda 'nè-là, xita xi ma-la síkjehejno-nò tsojmi xi tjin-nò, xita xi jnò beètoòn-nò, xita xi ochrjekàngui-nò, koa níkjeíin-là xita xi síjts'iin-'a isén-nò. ²¹ Jnò, ¿kó s'ín níkítsjeèn? ¿A masobà-na nga indaàkjoa kiniko-nòjen nga mì k'oaá s'ín kiniko-nòjen koni kisiko-nò jna xita xi i'nga?

Tsà tjin i'nga xi 'ño ts'en s'ín nga chja, 'an tikoá ts'eén tìs'iaàn koni s'ín 'ño tìchjàko-nò. Tanga ta k'oaá s'ín tìchjà koni tsà mìkiì ndaà tjin kjohítsjeèn-na.

²² Jnà xita koi, tsà kixi kjoa nga xita hebreo-né, 'an, tikoáá xita hebreo-ná. Tsà xita Israel-né, 'an, tikoáá xita Israel-ná. Tsà tje-la Abraham-né, 'an, tikoáá tje-la Abraham-ná. ²³ ¿A chi'nda-la Cristo-né? 'An, isaá ndaà síxá-la Cristo. (K'e nga kos'ín chjà, k'oaá ngaya-la koni jngod xita xi mìkiì ndaà tjin kjohítsjeèn-la.) 'An isaá 'ño síxá-la. Isaá ko kjin k'a ótijnaya ndayá, isa ko kjin k'a síki'on-na xita, tikoá ko kjin k'a nga jye kjomeè sík'en-na xita. ²⁴ Jnà xita judío, 'òn k'a kitsjaà-na kjo'in nga tsakajá-na xox'ín xi s'e-la kohòyo xi kaàn chrj'oòn ñijòn tjin-ne nga jngod ñjngod k'a. ²⁵ Jàn k'a kits'iin-na kjo'in nga tsajá-na xkajnchra jna xita; jngod k'a tsibínè-na ndajo xita nga mejèn-la sík'en-na; jàn k'a kiskaàjiin-ndáko-na chitso ya ijiin ndáchikon; jngod nachrjein ko jngod nitjen tshótijnajnaà ijiin ndáchikon. ²⁶ Nita ñánda nga ojmeè, ta kjojkón tjin kjit'aà-la. Tjin kjojkón ya xajngá nandá ñánda nga otoa. Tjin kjojkón ts'e xita chijé. Tjin kjojkón it'aà ts'e xita xinguiáa judío koá tjin it'aà ts'e xita xi mìtsà xita judío. Tjin kjojkón ya ijiin naxandá, koá ya i'nde it'aà xìn ñánda tsjin xita. Tjin kjojkón ya ijiin ndáchikon, koá ya ijiin-la xita xi tsò nga xita-la Cristo ma tanga mìtsà kixi kjoa. ²⁷ Kjin jchán xá kisinè-na xi 'ño tjin, sà k'oaá skanda mìkiì ójnafè. Kisikjiaán kjinchrá. Sà k'oaá tsjin-na nandá xi ma 'yò, sà k'oaá skanda mìkiì tsoókjeen, kisikjiaán 'nchán nga tsjin-na níkje xi ójnàkjá.

²⁸ Mìtsà tà jna kjoa koi xi komàt'ian. Tjin isa xi kje'ei xi isa 'ño tjin. Nachrjein nchijòn makájno-na kjoa xi tímat'in kóhótjin naxandá-la Cristo xi 'an síkinda. ²⁹ Tsà yá 'ndsee xi ma indaàjiin, tikoáá 'an, ma indaàjiin-ná. Tsà yá xi mejèn-la ótsji jé-la jngod xita xi kje'ei, 'an ma jtike-ná. ³⁰ Tsà mochjeén nga tì yijo-na ndaà síkíjna-na, jè ndaà síkíjna yijo-na it'aà ts'e kjoa xi mahindaàjjaà. ³¹ Jè Nainá xi Na'èn-la Jesucristo

xi otíxoma-ná, jeya kàtìjina nìtá kjé-ne, tíbeè-ne nga 'én kixíí xi tìchjà. ³²K'è nga tsohótìjina ján naxandá Damasco, jè xìtá xi gobernador tíjna nga jè kitsjaà-la xá jè xìtaxá ítjòn xi 'mì Aretas, kitsjaà-la okìxì nga kisìkinda xotjoa-la naxandá nga mejèn-la tsobà'ñó-na. ³³Tanga jñà xìtá kisìchját'aà-na nga kisìkìjnaya-na nisìyá, ikjoàn ya tsachrje-na ñánda tìx'á chrjó ndajò xi tìjndiì-la naxandá nga kiskinìjen-t'aà-na skanda it'aà nangui. K'oaá s'ín komà-ne nga mìkìi komà kitsobà'ñó-na.

Pablo, kits'iì jngoò-la nijñá xi kixì kjoa

12 ¹Nimé xi sìkijne nga ndaà síkìjna yijo-na. Tanga mochjeén-né nga k'oa xán-nò kjoa xi tsakó-na Nainá k'è nga tsohóko-na, jè kjoa xi Nainá kisìkìchìya-na. ²Beèxkon-ná jngoò xìtá xi fit'aà-la Cristo. Tjín-la te ñijòn nó nga kìiko Cristo skanda jè ngajmìi xi ma-ne jàn [ñánda tíjna Nainá]. Mìkìi be tsà k'oaá s'ín kìiko nga yijo, a xi tà inìmaá kìiko. Jè Nainá tíjiin-la. ³Tanga be-ná nga jè xìtá jè, kìi. A yijo-né, o a tà inìmaá kìi, tà jngoò Nainá tíbeè. ⁴Kìi skanda ján i'nde ñánda ndaà jchán choòn ján ngajmìi ñánda tíjna Nainá. Kìi'nchré 'én xi 'ñó xkón tjín, xi nijngoò xìtá koma s'enojmí-la. ⁵Koni komàt'in xìtá jè, jè-né xi ok'in-la nga ndaà kìjna. Tanga it'aà ts'an mìkìi ok'in-na nga 'an ndaà síkìjna yijo-na. Tajngoò tsà jñà kjoa xi mahindaàjñàà ndaà síkìjna. ⁶Tsà ndaà síkìjna yijo-na [koni tjín kjoa xi 'an kìjtseè ngajmìi], mìtsà 'én ská benojmiá, 'én kixíí chjà. Tanga majìn-na nga ndaà síkìjna yijo-na it'aà ts'e kjoa xi kìjtseè mé-ne nga nijngoò xìtá isa 'nga sìkìjna-na ta ngatjì-la kjoa koi. Kos'ín kàtasìkinda-na kó s'iaàn, kó s'ín chjà, kò kó s'ín tìsìjchá yijo-na.

⁷Mé-ne nga mì 'an ndaà kótìjina-na it'aà ts'e kjoa xi 'an tsakó-na Nainá xi jeya jchán tjín, kiskaat'aà jngoò-na ch'in, k'oaá ngaya-la koni tsà na'yá nchajiin yijo-na. Jè xìtá neií kìjtseètoòn-na nga kisìkasén-na kjo'in. ⁸Kò jàn k'a bítsi'ba-la Nà'èn-ná nga kàtjaàxìn-na kjo'in jè. ⁹Tanga jè Nainá tã k'oaá tsò-na: “Jè kjondaà-na yaá tíjnako-lè. Yaá okoaà yije nga'ñó-na k'è nga tsjìn-lè nga'ñó.” K'oaá ma-ne jè kjoa xi mahindaàjñàà, jè xi ndaà síkìjna-na yijo-na, mé-ne nga jè nga'ñó-la Cristo kìjnako-na. ¹⁰Koif kjoa-la matsja-na k'è nga ma indaàjñàà. Tìkooá matsja-na k'è nga chja'on-ko-na xìtá, k'è nga mé tsojmì xi chija-na, k'è nga fitjingui kondra-na xìtá, k'è nga mé kjoa xi 'iín ma-na síkìjiaán it'aà ts'e Cristo. K'è nga ma indaàjñàà, k'èé isa ndaà s'e-la nga'ñó inìma-na [nga jè Cristo tsjá-na].

¹¹ 'An, k'oaá s'ín kichjà, koni s'ín chja xita 'én xi nímé chjí-la. Tanga jñò ki'nè-ná kjo'ñó. Jñò xi tjinè-nò nga ndaà sikkijna-ná. Nga 'an mìtsà ìsa nangui tìjna-la jñà xita xi 'mì-là jñò nga ìsa 'nga títsajna-la jñà xita xi tsibíxáya-la Cristo; nas'ín 'an nímé chjí-na. ¹² K'e nga tsohótijnako-nò kis'e-na kjoatsejta nga tsakoð-nò kjoaxkón xi okó chiba kò xi okó kjoa jeya-la Nainá kò nga'ñó-la. Kjoa koi okó nga kixi kjoa nga 'an-ná xi tsibíxáya-na Cristo. ¹³ ¿Jñò, mé xi ìsa nangui kisikítsajna-nò koni jñà naxandá-la Cristo xi kj'eif? ¿A koií majti-nò nga mì jñò kisijti-nò k'e nga mé tsojmì xi kichijàt'aà-na? Tìjchàat'aà-ná nga nímé kisijé-nò.

Kó kitsò Pablo nga ijngòò k'a tífikon jñà xita Corinto

¹⁴ Jyeé tijnandaà xi ma-ne jàn k'a nga kjíkon-nò. Tákó k'oas'ín s'iaàn, mìtsà mé xi siijé-nò. Mìtsà koi otsjià mé tsojmì xi tjin-nò; kjondaà tsajòn xi otsjià. Nga jñà xita jchínga tjinè-la nga koitjò ton xi kochjeén-la ixti, mìtsà jñà ixti tjinè-la nga koitjò ton xi kochjeén-la xita jchínga. ¹⁵ Matsjaá-na nga sikjèya yije mé xi tjin-na, skanda tsikjè yijo-na kjoa ts'e inima-nò. Nga ìsa ndaà matsjake-nò, jñò, ¿a ìsaá chiba matsjacha-ná? ¹⁶ Kixif kjoa, 'an, nímé tsojmì xi kisijé-nò. Tanga tjin i'nga xita xi tsò: "Ñó maña nga konachan-la xita." ¹⁷ Tanga, ¿mé xi kiskoðnachaán-nò k'e nga kisikasén i'nga-nò xita? ¹⁸ Tsibítsi'ba-la Tito nga kùikon-nò kò jè 'ndsè xi ijngòò. Jè Tito, ¿a kiskoðnachaán-nò? ¿A mìtsà ngàsòn tikoi-ne kjohítsjeèn tjaàjìn-jen, tikoa tikoi-ne ndiyá kixi tjaàya-jen?

¹⁹ ¿A k'oaá s'ín níkijsjeèn nga yijo-najen titsanokjoàtji-jen? Majìn, tíbeè Nainá koi 'én xi titsanokjoà-jen nga Cristo titsajnakò-jen. Jñò ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-nò, ngats'iì kjoa koi, kjondaà tsajòn-nò nga ìsa tse nga'ñó kàtas'e-nò. ²⁰ Makájno-na tsà k'e nga kijchokon-nò tsà mì k'oaá s'ín tita'nè koni s'ín mejèn-na. Koá 'an tsà mì k'oa s'ín tìs'iaàn koni s'ín mejèn-nò jñò. Koií makájno-na tsà koií naxhrjein-la tìsabixkàn-kjoò, tsà kjoaxitakòn tjin-nò, tsà kjoajti tijiìn inima-nò, tsà jò tsà jàn ya titsajna-là xinguiò, tsà 'én ndiso tìsabìnè-là xinguiò, tsà xinguiò tìsanokjoájno-lá, tsà 'nga takòn tita'nè kò tsà mìkii ndaà titsajnakoo xinguiò nga jngòò ijngòò. ²¹ Tìkoaá makájnoó-na k'e nga kijchokon ijngòò k'a-nò tsà Nainá siisobà-na nga nguixkoòn jñò. Tsà Nainá sikkjindáyana xi kjoa tsajòn nga kjìn ma-nò xi jye kjòtseé binchaàtsjioò jé nga mìkii níkájno jé-nò kjoa tjé xi 'nè kò kjoa chijngui xi 'nè kò ngats'iì kjoa ch'o xi 'nè.

'Én-là Pablo xi fehet'aà-ne

13 ¹Jè xi ma-ne jàn k'a nga kǐlkon-nò. K'oaá s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga tsò: “K'e nga tsà jngoò xítà mejèn-là kùindaàjiin jngoò kjoa, jò kò tsà jàn xítà kochjeén xi koma tsjá 'én nga xkon kijtseè-ne kjoa xi komà mé-ne nga jcha-là, a kixíí kjoa, o xi majìn-né.” ²K'oaá s'ín jye kixan kixi-nò k'e nga ijchòkon-nò xi ma-ne jò k'a, kò i'ndeí nas'ín kjiin tijnáa, k'oaá tí xan ijngoò k'a-nò nga jñá xi jé tsohótsji nga sa ítjòn kò xi nchihótsji jé skanda i'ndeí, mìkiì kojno-là nga tsjaà-là kjo'íin nga jngoò ijngoò. ³'An, k'oaá s'iaàn mé-nè nga jcha-nò, a kixíí kjoa nga 'an síkjeén-na Cristo nga chjàjiin-nò 'én-là. Mìtsà indaàkjoa Cristo; tǐn-là nga'ńó k'e nga síxájiin inima-nò. ⁴Kixíí kjoa jè Cristo, k'oaá s'ín k'en-t'aà krò koni jngoò xítà xi tsjìn-là nga'ńó. Tanga i'ndeí, nga'ńó ts'e Nainá tǐnjon-ne. Ngajen, k'oaá tǐs'ín indaàkjoa tǐtsajna-jen koni s'ín komàt'in Cristo, tanga nga'ńó ts'e Nainá kǐtsajnakon-najen koni Cristo mé-ne nga koma síxá-nòjen.

⁵Jñò, chít'aà inima-nò, tsà kixíí kjoa nga ndaà mokjeíin-nò it'aà ts'e Nainá. Ndaà chít'aà inima-nò xi tǐjñò-nò. ¿A mìtsà tǐjiin-nò nga Cristo tǐjnajiin inima-nò? Tà jngoò-la tsà mìkiì tsatojiòon koni s'ín kichít'aà-nò. ⁶Tanga 'an, majngoò takoàn nga jchaá it'aà tsajen, ngajen tsatojiin yije-nájen koni s'ín kichít'aà-najen. ⁷Koií kjoa-là bítsi'ba-lajen Nainá nga nímé jé kǐnchátsjiod. Tanga mìtsà koi-ne nga jcha-najen nga ndaà bitjo-jen k'e nga chít'aà-najen. Jè-né nga síkítasòn jñò kjoa xi ndaà tǐjín, nas'ín k'oas'ín kàta'ya-là it'aà tsajen koni tsà mìkiì chíkjoa-najen kjoa xi otojiin-jen. ⁸Mìkiì koma kondra kǐtsajna-lajen xítà xi síkítasòn kjoakixi-là Nainá. Tà saá k'oi-lajen nga'ńó. ⁹Matsja-najen k'e nga jñò tǐjín-nò nga'ńó, nas'ín ngajen ma indaàjiin-jen. K'oaá ma-ne nga bítsi'ba-lajen Nainá, mé-ne jñò nímé kjohítsjeèn chijat'aà-nò. ¹⁰Tǐkjiin-nò xojon jè k'e nga tákó kjiin tijnáa-isa, mé-ne k'e nga kǐjchokon-nò mì tí k'oaá s'ín 'ńó kichjàkò-nò koni s'ín tǐjín kjotǐxoma xi kǐtsjaà-na Nainá. Nga Nainá mìtsà koi xá kǐtsjaà-na kjotǐxoma nga 'an síkǐts'ón-jiin-nò, jè-né nga isa kixi kǐtsajnakoo 'én xi mokjeíin-nò.

Kó kitsò Pablo nga síhixat'aà xítà Corinto

¹¹Ndí 'ndsè kò tichjaá, jè xi fehet'aà-ne, tsja t'è-là inima-nò; kixi tǐtsajna; tǐjetakòn xinguiò; tà jngoò kjohítsjeèn kàtas'e-nò, 'nchán tǐtsajnakoo xinguiò. Nainá xi tǐjín-là kjoa 'nchán kò xi tǐjín-là kjoatjòcha

kàtìjnako-nò. ¹²Nga nguì kọ́o inìma-nò tìixat'aà xinguiọo nga jngoò ijngoò. ¹³Ngats'iì xìta-là Nainá xi ì títsajnakọ-na síhixat'aà-nò.

¹⁴Jè kjondaà-là Jesucristo xi otíxoma-ná, kọ kjoatjòcha-là Nainá, kọ Inìma Tsjeè-là Nainá kàtìjnako-nò ngats'ioò. K'oaá s'ín kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiskii-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna nangui Galacia

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà xita
naxandá-la Cristo xi títsajna nangui Galacia

1 ¹⁻² Jñò xi naxandá-la Cristo maà xi títsajnaà ján nangui Galacia, títسانیhixot'aà-nòjèn 'an xi 'mì-na Pablo, kò ngats'iì xita-la Cristo xi i títsajna-kò-na. Jè xá ítjòn xi 'an tjín-na, mìtsà it'aà ts'e xita isò'nde kitjoé-na kò mìtsà taxki xita tsibít'aà-na. Jè sobà Jesucristo kò Nainá tsibíxáya-na, jè xi Na'èn 'mì-lá xi jè kisikjaáya-la Jesús it'aà ts'e kjoabiyaà. ³ Jè Na'èn-ná xi Nainá kò Na'èn Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijìin inima-nò. ⁴ Jñò, jyeé tjiin-nò nga jè Jesucristo kitsjaà kjoatjò yijo-la nga k'en xi kjoa ts'e jé-ná, mé-ne nga kochrjekàjìin-ná jñà kjoach'o xi tjín i isò'nde. Jesucristo, k'oaá s'ín kisikitasòn koni s'ín mejèn-la Na'èn-ná xi Nainá. ⁵ Jeya kàtìjna Nainá nita mé nachrjein-ne, nita mé nó-ne. K'oa's'ín kàtama.

Tsjìn ijngò-isa 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi kj'eíj tsò

⁶ 'An, tà maxkón-na nga jñò, ta nitòón chinchat'aàxìn-là Nainá nga kj'eíj 'én tsanguit'aà-là kò kijnei takòn Nainá xi xó kiichja-nò mé-ne nga it'aà ts'e kjondaà-la Cristo sijchá yijo-nò. ⁷ Tanga tsjìn ijngò-isa 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi kj'eíj tsò. Tanga tjín i'nga xita xi binchá ská-nò xi mejèn-la sijkjatjìya-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ⁸ Tanga tsà tjín xita xi kj'eíj tsò 'én xi okóya xi mì k'oaá tsò koni tsò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi jin bènojímí-jen, kàtatsjá-la kjo'in Nainá, nas'ín ti 'an-na, o nas'ín jngò òkjale xi ngajmì nchrobá-ne kàtatsjá-najèn kjo'in. ⁹ Koni s'ín k'i'mì-nòjèn nga sa ítjòn, tákó k'oaá s'ín tìxan ijngò k'a-nò: Tsà yá xi kj'eíj tsò 'én xi bènojímí-nò koni tsò 'én ndaà-la Nainá xi jye kichjoétjò, Nainá kàtatsjá-la kjo'in.

Mé kjoa xi komàt'in Pablo nga it'aà ts'e Cristo kisixáya-la

¹⁰ 'An, mìtsà kjondaà-la xita otsjià, kjondaà-la Nainá otsjià. Mìtsà koií otsjià nga ndaà kótijna nga nguixkon xita. Tsà kos'ín s'iaàn, mì-là tsà kixi kjoa nga chi'nda-la Cristo ma.

¹¹ Jñò 'ndsee ko tichjaá, k'oaá s'ín kàtasijiin-nò; jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an benojmiá, mìtsà kjohítsjeèn-la xi taxki xita.

¹² Mìtsà it'aà ts'e xi taxki xita komà-na ko nga kjòchiya-na 'én koi; jè sobà Jesucristo kishiseèn-na nga tsakóya-na.

¹³ Jñò, jyeé kina'ya kó kis'iaàn nga tisa ítjòn, k'e nga ya kiit'aà-la kjotíxoma-la xita judío. 'An, tsangatjingui-la jñà xita naxandá-la Cristo nga kòjtikeè; mejèn-na nga kàtachija. ¹⁴ Koni s'ín tjín kjotíxoma-la jñà xita judío, kjin jchán xita naxandá-na xi taña jchínga-jen, kisikítsajna tjingui nga 'an, isa 'nó ndaà kisikitasoàn koni s'ín tjín xkósòn xi tjín-la xita jchínga-na. ¹⁵ Tanga Nainá k'oaá s'ín kisaseèn-la nga 'an jaàjiin-na k'e nga tákó ya tijnaya'ma indso'ba nea-na, nga nguì tà koó kjondaà-la nga 'an kiichja-na; ¹⁶ ko kisikatsejèn-na Ki'ndí-la mé-ne koma kichjàyajiin-la 'én ndaà-la jñà xi mìtsà xita judío. Mìtsà yá xi kiskònangui-la xi taxki xita; ¹⁷ ko mìtsà ya kiaà ján naxandá Jerusalén nãnda títsajna jñà xita xi isa kjòtsee tsibíxáya-la Cristo koni 'an. Tà saá ya kiaà i'nde Arabia; xi komà iskan-ne inchrobà ijngoò k'a-na ya naxandá Damasco.

¹⁸ K'e nga jye tsato jàn nó, skanda k'eé kiaà ján Jerusalén nga mejèn-na skoexkoan Cefas [xi tikoá Pedro 'mì]; chrj'oòn nachrjein tshótijna ya ni'ya-la. ¹⁹ Xita xi kisixáya-la, mìtsà yá xi kijtseeškoan xi kj'eíí, ta jè tajngoò Jacobo xi 'ndse ma Na'è-ná. ²⁰ Jñà 'én koi xi 'an tìsikasén-nò, nguì 'én kixi-né, tíbeè Nainá, mìtsà 'én ndiso.

²¹ K'e nga jye komà iskan, kiaà ján nangui Siria ko ya nangui Cilicia. ²² Tanga jñà nachrjein koi, kj'eè kì beèskon-na jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna ya nangui Judea. ²³ Tà k'oaá tsò 'én xi kiil'nchré: “Jè xi kiitjingui kondra-ná nga sa kjòtsee, i'ndeí, 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo chjaya, jè 'én xi mejèn-la kisichja nga sa ítjòn.” ²⁴ Jñà xita koi, jeya kisikíjna Nainá nga jye jahatjya-na.

2 ¹ K'e nga jye komà iskan nga jye ijchò te ñijòn nó, kiaà ijngoò k'a ján Jerusalén ko Bernabé; tikoá kiikoaa jè Tito. ² Koií kiì-na nga Nainá k'oaas'ín kisikichiya-na nga tjínè-na nga kjíán. Jñà xita xi xá 'nga tjín-la ya naxandá-la Cristo it'aà xìn tsibenojmí-la kó tsò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an chjàya-la jñà xi mìtsà xita judío. Majìn-na nga jñà xita koi kitso-na nga nimé chjí-la xá xi 'an tìs'iaàn ko xi jye kis'iaàn.

³ Jè Tito nas'ín xitá griego nga ya t̄jiko-na, mìtsà yá xi kjo'ńó kis'iin-la nga kisit'aà chiba-la yijo-la kjoa ts'e circuncisión. ⁴ Tanga t̄jín i'nga xitá ndiso xi jahas'en-jìin chijé nga tsò nga t̄ikoá jè Cristo fit'aà-la; ta jè xi mejèn-la nga kotsejèn chijé kós'ín titsa'né j̄ná xi mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo Jesús nga jye titsajndiaá kjoa ts'e kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés, kò mejèn-la nga kjo'ńó s'iin-ná nga sikitasoán kjotíxoma. ⁵ Tanga ngajen n̄i itsé kinis'in-lajen mé-ne nga jè kjoa kixi xi ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, yaá kàtijnajiin-nò nga kjit'aà nachrjein.

⁶ J̄ná xitá xi xá 'nga t̄jín-la n̄imé kjoa xitse kitsjaà-isa-na koni tsò 'én xi 'an okoóya. Tanga mìtsà 'an t̄jín-na kindá tsà xitá ítjòn-né kò tsà majìn. Nga Nainá mìtsà faájiin xitá yá-ne xi t̄itsajna ítjòn kò yá-ne xi t̄itsajna t̄jinguí. ⁷ Ta saá kòkjeiín-la nga jè sobà Nainá kitsjaà-na xá nga 'an kichjáyajiin-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo j̄ná xi mìtsà xitá judío xi mìkii t̄jít'aà chiba yijo-la kjoa ts'e circuncisión. Kò jè Pedro kitjoé-la xá nga jè kiichjayajiin-la j̄ná xi nguì xitá judío xi t̄jít'aà chiba yijo-la kjoa ts'e circuncisión. ⁸ Nainá, koni kisikò Pedro nga jè tsibíxáya-la nga kiichjayajiin-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo j̄ná xi nguì xitá judío, 'an, k'oaá t̄i kisikò-na nga 'aán tsibíxáya-na nga kichjáyajiin-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo j̄ná xi mìtsà xitá judío.

⁹ Jacobo, Cefas [xi t̄ikoá Pedro 'mì] kò Juan, xi kòs'ín beèxkón xitá nga j̄ná t̄itsajna ítjòn ya naxandá-la Cristo, kijtseè nga Nainá kitsjaà-na kjondaà koi. Kjòjngod ikon, ikjoàn kitsjaà-najen tsja, 'an kò Bernabé, mé-ne nga ki'ya-la nga ta jngoó xá titsa'nè-jen. Ndaà kisaseèn-la nga tsanguì nixá-lajen j̄ná xi mìtsà xitá judío, koa j̄ná, kisixáko j̄ná xi nguì xitá judío. ¹⁰ Tà koií kjoa xi kisijé-najen nga kochját'aà-la xitá ima. J̄ná kjoa koi, t̄ikoáá 'an, jyeé kòs'ín t̄ibìnè-la yijo-na nga k'oaá t̄is'iaàn.

Mé-ne tsohótiko-ne Pedro jè Pablo ján naxandá Antioquía

¹¹ Jngoò k'a k'e nga jè Cefas [xi t̄ikoá Pedro 'mì] j'ìi i naxandá Antioquía, tsakatíkoá nga nguixkòn xitá k'e nga kijtseè nga mìkii ndaà t̄jín kjoa xi t̄is'ín. ¹² K'e nga sa ítjòn, yaá tsakjèn-kò j̄ná xitá-la Cristo xi mìtsà xitá judío. Nga komà iskan, k'e nga j'ìi xitá judío xi t̄ikoá mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo, xitá xi ts'e Jacobo, k'eé m̄i t̄i kii ya tsakjèn-kò-ne; tsasit'aàxìn-né nga majìn-la nga ch'o kíjnako j̄ná xitá koi nga kjo'ńó mejèn-la nga sit'aà chiba-la j̄ná xi mìtsà xitá judío. ¹³ T̄ikoáá j̄ná xitá judío xi i'nga xi mokjeiín-la 'én-la Nainá, k'oaá ti kis'iin koni jè Pedro nga kisìs'in-la kjoa xi jò isén t̄jín-la, skanda jè Bernabé k'oaá ti

kis'iin. ¹⁴ 'An, k'e nga kijtseè nga mì k'oaá s'ín nchisíkitasòn koni s'ín tjin kjoa kixi-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, k'oaá kixan-la jè Cefas [xi tikoá Pedro 'mì] nga nguixkon ngats'iì xita: “Ngaji nga xita judío 'mì-lè, k'oaá s'ín tìnjíhí yijo-lè koni tsà mìtsà xita judío. ¿Mé-ne kjo'ño 'nè-la jñà xi mìtsà xita judío nga k'oas'ín kàtasíjchá yijo-la koni tsà ngui xita judío?”

¹⁵ 'Nas'ín kixi kjoa nga tje-la xita judío 'mì-ná nga mì yaá kits'iin-jün-lá jñà xi mìtsà xita judío xi xita jé 'mì-lá, ¹⁶ tanga 'ya-ná nga jñà xita, mìtsà kixi kítsajna nga nguixkon Nainá nga ta koi kjoa-la nga síkitasòn Kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés; ta jè-né nga mokjeín-la it'aà ts'e Cristo. Jñá, jyeé kòkjeín-ná it'aà ts'e Jesucristo, kò jè Nainá kixi síkíjna-ná koi kjoa-la nga jye ya kòkjeín-ná it'aà ts'e Cristo, mìtsà koií kjoa-la nga níkitasoán kjotíxoma. Nijngòd xita xi kixi kájna nga nguixkon Nainá nga ta koi kjoa-la nga síkitasòn Kjotíxoma.

¹⁷ 'I'ndei k'oaá s'ín chíñá-lá nga kixi kítsajnaá ya nguixkon Nainá ta koií kjoa-la nga mokjeín-ná it'aà ts'e Cristo, [mìtsà koi-ne nga kjotíxoma títaníkitasoán]. K'oaá ma-ne nga xita jé tí'mì-ná [koni jñà xi mìtsà xita judío]. Tanga, ¿a tsò-ne kjoa nga jè Cristo bí't'in-ná nga binchaàtsjiaá jé? Majin, mì k'oaá s'ín tjin. ¹⁸ Tsà jè kjotíxoma xi 'an tsachrjekànguia nga sa ítjòn, kò tsà ijngòd k'a síkitasoàn, jé tihotsjia. ¹⁹ Jè kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés, jè kisik'en-na. I'ndei tijnandeií-ná kjoa ts'e kjotíxoma mé-ne ma kótijnakon-na nga síkitasòn-la Nainá. ²⁰ K'e nga k'en-t'aà krò Cristo, 'an, tikoá ya k'en-t'aakoá. Kò mìtsà tì'an-na xi tijnakoan, jè Cristo xi tijnajin inima-na. I'ndei, koií tijnakon-na nga jè Ki'ndí-la Nainá ma'ñót'aà takoàn nga 'ño kjòtsjakeè-na skanda jè kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en ngajo-na. ²¹ Majin-na nga ochrjekànguia kjondaà-la Nainá. Tsà it'aà ts'e kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés, kixi kítsajnaá nga nguixkon Nainá, mì-la mé chjí-la nga k'en Cristo.

Mé xi chjí-la, a jè kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés, o xi jè-né nga mokjeín-ná it'aà Cristo

3¹ ;Jñò xi nangui Galacia tsajòn, mé ta tònɔ-nò! ¿Yá xi kiskoònachàn-nò? ¿A mì bítsjeèn-nò koni s'ín nga ngui ndaà tsibènojímíya-nòjen nga jè Jesucristo yaá k'en-t'aà krò xi kjondaà tsajòn? ² Tà koií kjoa kjònangui-nò: ¿A koií kjoa-la nga kiníkitasòn kjotíxoma nga kitjoé-nò Inima Tsjeè-la Nainá, o xi koií-né nga mokjeín-nò 'én-la Nainá koni s'ín kina'yà? ³ Jñò, nga sa ítjòn, tsibìts'iako-nò kjohítsjeèn-la

Inima Tsjeè-la Nainá; ko i'ndeí, mejèn-nò nga tà kjo'hítsjeèn-la xita síkjuhèt'aà-nò. ¡Mé ta tònḁ-nò! ⁴ Jñò, tseé kjo'in tsatojioḁn nga kòkjeiín-nò 'én ndaà-la Nainá. ¿A tà kjo'tjò-ne nga tse kjo'in tsatojioḁn? Majìn, mì-la kiì ndaà tjin. ⁵ K'e nga Nainá kitsjaà-nò Inima Tsjeè-la ko kis'iin kjo'xkón xi ndaà tjin ijiin naxandá tsajòn, ¿mé-ne k'oas'ín kis'iin-ne? ¿A koi-né nga ndaà kinìkitasòn kjo'tixoma? Majìn, koií-né nga kòkjeiín-nò 'én ndaà-la Nainá.

Nainá, mé-ne xita kixi kijtseè takòn-ne Abraham

⁶ Koni jè xita jchínga-ná xi ki'mì Abraham kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá; k'oaá komà-ne nga xita kixi kitsò-la Nainá. ⁷ Jñò, k'oaá s'ín ndaà kàtasijiin-nò: Jñà xi mokjeiín-la, jñà-né xi tje-la Abraham. ⁸ Nga tisa kjo'tseé, jyeé k'oas'ín kitsjaà 'én Nainá koni s'ín tíchja Xojon-la nga síkixi-né jñà xi mìtsà xita judío k'e nga mokjeiín-la it'aà ts'e. Yaá tíchja ñánda jè Nainá tjeen kitsjaà ítjòn-la Abraham jñà 'én ndaà-la xi tsò: “Ngats'iì naxandá xi tjin isò'nde, it'aà tsijií kochikon-t'in.” ⁹ K'oaá ma-ne nga ngats'iì xita xi mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá ngàsòn kochikon-t'in ko Abraham nga jè Abraham kòkjeiín-la it'aà ts'e Nainá.

¹⁰ Ngats'iì xita xi jè ma'ñót'aà takòn koni s'ín nchisíkitasòn kjo'tixoma, kjo'iín tjinè-la, nga mìtsà kixi kjoa nga ndaà síkitasòn ngats'iì kjoa xi ya tjit'aà. Nga k'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Kàtasinè-la kjo'in jè xi mì kixi síkitasòn ngats'iì kjoa xi tjit'aà jè xojon ts'e kjo'tixoma.” ¹¹ Okixi-né nga nijngòḁ xita xi kixi kíjna nga nguixkon Nainá nga kjo'tixoma síkitasòn. Nga jè 'én-la Nainá tsò-né: “Jè xi xita kixi, jè kjoa xi mokjeiín-la kíjnakon-ne.” ¹² Jñà xita xi kjo'tixoma síkitasòn mìtsà Nainá ma'ñót'aà ikon. Nga k'oaá s'ín tíchja Xojon-la Nainá, nga tsò: “Xita xi kjo'tixoma síkitasòn, k'oaá s'ín tjinè-la nga k'oas'ín siijchá yijo-la koni tsò kjo'tixoma.”

¹³ Jè Cristo tsibíchjítjì-ná kjo'in xi ya titsajnajñaá nga kjo'tixoma titsanìkitasoán nga jè kisikjeiín kjo'in xi jé tsaján; nga k'oaá s'ín tíchja xojon nga tsò: “Kjo'iín sinè-la ngats'iì xi krò sit'aà.” ¹⁴ Jè Cristo, koií okis'iin-ne mé-ne nga jñà kjoa machikon-t'in xi kitjoé-la Abraham tikoá tjoé yije-la ngats'iì naxandá xi tjin isò'nde nga jñà kjoa machikon-t'in, yaá nchrobá-ne it'aà ts'e Cristo mé-ne nga it'aà ts'e kjoa xi mokjeiín-ná, tjoé-ná Inima Tsjeè-la Nainá xi jye k'oas'ín kitsjaà tso'ba Nainá nga tsjá-ná.

Nga'ńó xi tǵín-la 'én-la Nainá koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Abraham

¹⁵ Jńò 'ndsè kọ tichjaá, kènojmi jngoò-nò kǵotíxoma xi ts'e isò'nde. K'e nga sindaàjiin jngoò kjoa nga xojon tǵami'nga, nga jye ma firma ko sasén-la sello, mì tǵ kiì koma kǵs'ón-ya-ne koni s'ín sindaàjiin, tǵkoáà mì tǵ kiì koma siit'aàsòn-isa-la 'én xi kǵ'eif tsò koni s'ín jye kasindaàjiin. ¹⁶ K'oaá s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá jè Abraham ko jè xǵta tǵe-la. Jè Xojon-la Nainá mìtsà tsò “jńà xǵta tǵe-la”, ta tsò-né: “jè tǵe-lè.” Nga mìtsà kǵín ma tǵe-la Abraham xi kitjoé-la koni tsò 'én xi kitsjaà-la Nainá, ta jngoó ma-ne. Nga jè tǵhoxkǵt'aà Cristo. ¹⁷ Jè kjoa xi tǵbenojmiá, kiís'ín tǵín: Nainá kọ Abraham tsibíndaàjiin jngoò kjoa, ikjoàn kisikixiya [koni ma k'e nga jye ma firma]. K'e nga jye tsato ñijòn sìndo kọ katé nó, j'ii kǵotíxoma ts'e Moisés; tanga jè kǵotíxoma mìkii ma síkǵs'óna jè kjoa xi jye kisindaàjiin kọ mìkii ma kǵtǵongui xi Nainá jye k'oa'sín kitsjaà tso'ba. ¹⁸ Jè Nainá k'e nga tsǵá-ná kǵjondaà-la, mìtsà koi kjoa-la nga ñikitasoán kǵotíxoma, koi-né nga jye k'oa'sín kitsjaà tso'ba. Nga Nainá, tà kǵotǵò kitsjaà-la kǵjondaà Abraham nga jyeé k'oa'sín kitsjaà-la tso'ba.

Mé xá xi tǵín-la kǵotíxoma

¹⁹ Tanga jè kǵotíxoma, ¿mé xá kitjei-ne? Koi k'oa'sín kitjei-ne koi kjoa-la nga ch'o nchis'ín xǵta. K'oaá s'ín kisijna skanda k'e nga j'ii tǵe-la Abraham xi Nainá xó k'oa'sín kitsjaà-la tso'ba. Jè kǵotíxoma, jńà àkǵjale j'ii kọ jè Moisés tsasǵnajiin osen nga kisikatoya 'én kọ kiichǵatǵi xǵta nguixkon Nainá. ²⁰ K'e nga jngoò xǵta osǵnajiin osen, mìtsà ta jngoò xǵta fit'aà-la, fit'aà-la ngajò. Tanga jè Nainá ta jè tǵjngoó kitsjaà-la 'én Abraham.

²¹ Nainá, k'e nga kitsjaà kǵotíxoma, mìtsà kondra kiì-la koni s'ín jye kitsjaà-la tso'ba Abraham. Tsà jè-la-ne kǵotíxoma ma-la síkǵsajnakon xǵta, maá-la kixǵi kǵtsajna xǵta nga kǵotíxoma síkǵitasòn. ²² Tanga jè Xojon-la Nainá, k'oaá tsò nga ngats'ii xǵta saá jé tǵtsajnajiin. K'oaá ma-ne nga jńà xǵta xi mokjeifín-la it'aà ts'e Jesucristo, tǵjoé-la kjoabinachon xi Nainá jye k'oa'sín kitsjaà tso'ba nga tsǵá-la jńà xǵta nga mokjeifín-la.

²³ K'e nga tǵkǵ'eè f'ii jè kjoa xi mokjeifín-ná, jè kǵotíxoma kitsobà'ńó-ná koni tsà ndayá tsibítsajna'ya-ná skanda jè nǵchrjein k'e nga ki'ya-la jè kjoa xi mokjeifín-ná. ²⁴ Kọ jè kǵotíxoma kisikinda-ná koni s'ín makinda jńà ixti, skanda k'e nga j'ii Cristo, mé-ne k'e nga mokjeifín-ná it'aà ts'e

Cristo, kixi kítsajnaá nga nguixkon Nainá. ²⁵ I'ndeí nga jye j'ì kjoa xi mokjeín-ná, mì tì yaá títsajna'ñó-ná it'aà ts'e kjoťíxoma.

²⁶ Jñò, ngats'ioò, saà ìxti-la Nainá maá koi kjoa-la nga mokjeín-nò it'aà ts'e Cristo Jesús. ²⁷ K'e nga ya títsajnakjoòkoo Cristo nga komà bautizar, k'eé jahatjìya-nò koni jngòò xita xi síkjatjìya nikje-la. Jè sobá Cristo xi komà nikje xitse-nò. ²⁸ Mì tì kii mochjeén-ne nga tjájiin xita yá-né xi xita judío kò yá-né xi mìtsà xita judío, yá xi ch'i'nda'ñó títsajna kò yá xi títsajnandeíí, yá-né xi x'in kò yá-né xi chjoón. Ngats'ioò ta jngòò yijo ma-nò nga ya títsajnakjoòkoo Cristo Jesús. ²⁹ Jñò, nga xita-la Cristo ma, kixií kjoa nga tje-la Abraham ma, tikoá tjoé-nò kjoťjò koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá jè Abraham.

4 ¹ Tikoá kènojmi jngòò-nò kjoťíxoma: Jngòò ti, k'e nga tákó itsé kji, k'oaá ngaya-la koni tsà ch'i'nda tjina nga kj'eè tsà jè be mé tsojmi xi tjín-la na'èn-la nas'ín k'e nga koma iskan jè tjoé-la tsojmi xi tjín. ² Nga xitaá síkinda skanda k'e nga majchínga, kò tjín xita xi síkinda jñà tsojmi-la skanda k'e nga kichóya nachrjein-la koni s'ín tsibíjna chiba na'èn-la. ³ Jñá xi xita 'mì-ná, k'oaá tis'ín komàt'iaán koni mat'in jñà ìxti k'e nga tikj'eè mokjeín-ná it'aà ts'e Cristo nga jñà kjoťíxoma xi tjín isò'nde 'ñó tsatíxoma-ná koni s'ín mat'in jñà xi ch'i'nda títsajna'ñó nga mìkii tjí'nde-la nga kítsajnandeíí. ⁴ Tanga k'e nga kichóya nachrjein koni s'ín tjínda-la Nainá, jè Nainá kisikasén ki'ndí-la i it'aà nangui; kò it'aà ts'e chjoón kits'iin koni s'ín ts'iin xi taxki xita isò'nde. Kò yaá kjòchájiiin kjoťíxoma ts'e xita judío. ⁵ K'oaá kis'iin Nainá, mé-ne nga jè Jesucristo síkítsajnandeíí jñà xita xi ya títsajnajiiin-'ñó kjoťíxoma kò mé-ne nga ngásòn skoétjò-ná Nainá nga ìxti-la komaá.

⁶ Koi kjoa-la nga jye ìxti-la maá, Nainá kisikasén Inima Tsjeè-la xi ts'e Ki'ndí-la ya jiiin inima-ná. K'e nga nokjoát'aà-lá Nainá, k'oaá tsò Inima Tsjeè-la: “Ndí apa”, tsò-né. ⁷ K'oaá ma-ne nga i'ndeí mìtsà tì xita ch'i'nda títsajnaá; jyeé ìxti-la Nainá 'mì-ná; kò tikoá tsjá-ná Nainá ngats'i kjoťjò xi jñà tjoé-ná nga ìxti-la 'mì-ná.

Mé-ne síkájno-ne Pablo it'aà ts'e xita Galacia xi mokjeín-la 'én-la Nainá

⁸ Jñò k'e nga sa kjòtseé, k'e nga tikj'eè yaxkon xi nguì jè sobà Nainá, ch'i'nda'ñó tsitsajnaá nga kjo'ñó-né nga jñà tsanguit'aà-là xi mìtsà kixi kjoa nga Nainá. ⁹ Tanga i'ndeí nga jye yaxkoòn xi nguì jè sobà Nainá, (tanga xi nguì kixi kjoa, jè Nainá xi jye ndaà beèxkon-nò), ¿mé-ne k'oas'ín nìkítsjeèn-nò nga jñà onguít'aà ijngòò k'a-là jñà kjoťíxoma ima

xi t́jín-nò, jè xi tsjìn-là nga'ñó, kò xi nímé chjí-là? ¿A mejèn-nò nga ya s̀ikítsajna'ñó ìjngòè k'a-nò? ¹⁰ J̀nò, tákó 'ñó yaxkón nachrjein ts'e s'eí, ts'e sá, kò ts'e nó. ¹¹ 'An, makájno-na jè xá xi kis'iaàn nga kisìxájiìn-nò tsà tà kjotjò-ne.

¹² 'An nga jye tsohósijnat'aàxìn-là jè kjotíxoma, t̀ikoáá yaá kisìngásòn-kò-nò, nga j̀nò, mìkiì t́jiìn-nò ìt'aà ts'e kjotíxoma. Ì'ndei k'oaá s'ín t̀isìjé-nò nga t̀inchat'aàxìn-là kjotíxoma koni 'an jyeé tsohósijnat'aàxìn-là. Nga sa ìtjòn nímé kjoa t́jín xi ch'o kiniko-ná. ¹³ Jyeé t́jiìn-nò k'e nga sa kiaà ìtjòàn nga kichjàyajiìn-nò 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo, koií kjoa-là nga ch'in t́jín-là yijo-na. ¹⁴ J̀nò, mìkiì kinachrjengui-ná nì m̀tsà xìn kinikíjna-ná, nas'ín kjoa tsohótsji-nò nga ch'in t́jín-là yijo-na. Tà saá kichjoétjò-ná koni jngòè àkjale-là Nainá, koni tsà jè sobà Cristo Jesús. ¹⁵ ;Nga sa ìtjòn, 'ñó tsja t́jín-nò! Ì'ndei, ¿mé xi komà-nò? K'oaá xan-nò, skanda j̀nà xkòòn mejèn kinachrje nga 'an kits'iì-ná. ¹⁶ Ì'ndei, ¿a kondraá kótijnako-nò, tà koií kjoa-là nga 'én kixi benojmí-nò?

¹⁷ J̀nà xita [xi mejèn-là nga kjotíxoma s̀ikitasòn], 'ñó bínè-là yijo-là ìt'aà tsajòn, tanga mìkiì ndaà t́jín kjohítsjeèn-là. Tà jè xi mejèn-là nga kochrjet'aàxìn-nò ìt'aà tsajen mé-ne nga j̀nà konguít'aà-là. ¹⁸ J̀nò, ndaà t́jín k'e nga 'ñó bínè-là yijo-nò ìt'aà ts'e kjoa xi mejèn-nò tsà ndaà t́jín kjohítsjeèn-nò kò tsà kjit'aà nachrjein k'oas'ín s'een, m̀tsà tà k'e nga 'an t́jna-kò-nò. ¹⁹ J̀nò xi koni tsà ndí ìxti-na xan-nò, 'an, k'oaá s'ín tímat'ian koni jngòè chjoón xi ki'ndí tí'beé; tseé kjo'in t̀isikjiaán xi kjoa tsajòn. Jè kjo'in xi t̀isikjiaán skanda k'ee-la kjoehet'aà k'e nga k'oas'ín s̀ijchá yijo-nò koni Cristo. ²⁰ Mejèn-na nga ya kótijnako-nò jè hora jè, mé-ne nga k'jeif tsò 'én xi kichjàkò-nò. Jyeé mì t̀i kiì be-na kós'ín s̀ikítsjeèn ìt'aà tsajòn.

Kó tsòya-ne ìt'aà ts'e chjoón Agar kò Sara

²¹ J̀nò xi mejèn-nò nga kjotíxoma s̀ikitasòn, ¿a k'jeé na'yà-là kó tsò 'én xi t́jít'aà kjotíxoma-là Moisés? ²² K'oaá tsò nga jè Abraham, jò komà ìxti-là, jngòè ts'e chjoón ch̀i'nda-là; jè xi ìjngòè, ts'eeé xi nguì chjoón-là xi m̀tsà ch̀i'nda t́jna. ²³ Jè ki'ndí-là xi chjoón ch̀i'nda k'oaá s'ín kits'iìn koni s'ín ts'iìn ngats'iì ndí ìxti. Tanga jè ts'e xi nguì chjoón-là xi m̀tsà ch̀i'nda t́jna, k'oaá s'ín kits'iìn nga tsitasòn koni s'ín kitsjaà-là tso'ba Nainá Abraham. ²⁴ Kjoa ts'e íchjín koi, k'oaá गया-là koni j̀nà kjoa xi jò tsibíndaàjiìn Nainá. Jè chjoón Agar, jè गया-là kjoa xi kisindaàjiìn ya nindoè Sinaí k'e nga kitjóé-là kjotíxoma Moisés. Ngats'iì xita tje-la

chì'ndaá tsibìtsajna. ²⁵ Jè chjoón Agar, jè ngaya-la nindoò Sinaí xi síjna ján Arabia, kò nachrjein i'ndeí jè mangásòn-kò naxandá Jerusalén, nga jñá xítà-la chí'nda'ñó títsajna nga tákó kjotíxoma sí's'in-la. ²⁶ Tanga jè Jerusalén xi kijna ngajmiì, tíjnandeíí-né kò yaá nokjoá-ná ya naxandá jè; k'oaá ngaya-la koni tsà nea-ná ma. ²⁷ K'oaá tsò Xojon-la Nainá nga tsò:

Kàtatsja-lè ngajì xi chjoón 'ndì 'mì-lè nga tsjìn-lè ìxti.

'Ñó chihindáyi nga kò kjotsja-lè nga mìkì 'yi kós'ín
ma nga ts'iìn ìxti.

Nga jè chjoón xi kijnei takòn,

isaá kjìn koma ìxti-la mì k'oa-ne jè xi tjín-la x'ín.

²⁸ Isaac k'oaá s'ín kits'iìn koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá. Jñò tikoáá ìxti-laá maá xítà jchínga-la Isaac koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá.

²⁹ Jè ki'ndí xi tà k'oas'ín kits'iìn koni ts'iìn yije xítà isò'nde, kiitjingui kondra-la jè xi it'aà ts'e Iníma Tsjeè-la Nainá kits'iìn-ne. Koni s'ín komà jñá nachrjein koi, tákó k'oaá s'ín ma skanda nachrjein i'ndeí. ³⁰ Tanga, ¿kó tsò Xojon-la Nainá? K'oaá tsò: “Tiyótjingui-la jè chjoón chí'nda kò ki'ndí-la; nga jè ki'ndí-la nímé kjotjò tjoé-la, tà jè tjoé-la kjotjò jè ki'ndí-la xi mìtsà chjoón chí'nda.” ³¹ Jñò ndí 'ndse kò ndí tichjaá, k'oaá s'ín tjín, jñá mìtsà ìxti-la chjoón chí'nda maá, jñá-ná xi ìxti-la chjoón xi mìtsà chí'nda tíjna.

Kós'ín sijchá yijo-ná nga jye titsajnandiaá it'aà ts'e kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés

5 ¹ Jè Cristo, jngod k'aá kisikítsajnandeíí-ná it'aà ts'e kjotíxoma xi kitjoé-la Moisés; k'oaá ma-ne jñò 'ñó kixì títsajna koni s'ín kisikítsajnandeíí-nò Jesucristo. Kì tì ya onguít'aà-là kjoa ts'e kjotíxoma xi kitsobà'ñó-nò skanda kjòtseé.

² An sobá-ná xi 'mì-na Pablo, tiná'ya-ná koni xan-nò: tsà sít'aà chiba-nò kjoa ts'e circuncisión, mì tì mé kjondaà sakò-nò it'aà ts'e Cristo. ³ Jngod k'a koxan-nò, nítà yá xítà-ne xi sít'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión, kjot'ño tjínè-la nga silitasòn yije koni tsò 'én xi tjít'aà xojon ts'e kjotíxoma. ⁴ Jñò xi k'oas'ín mejèn-nò nga it'aà ts'e kjotíxoma kixì kitsajnaà nga nguixkon Nainá, jyeé chinchat'aàxìn-là Cristo, jyeé chinchat'aàxìn-là kjondaà xi tsjá kjotjò-ná Nainá. ⁵ Tanga ngajen, it'aà ts'eé Iníma Tsjeè-la Nainá titsachiñá-lajen nga kixì kitsajna-jen nga nguixkon Nainá nga ta koi kjoa-la nga mokjeíín-najen it'aà ts'e Cristo. ⁶ Nga it'aà ts'e Cristo Jesús, mì tì mé chjí-la yá-ne xi tjít'aà chiba-la kò

yá-ne xi tsjìn-là ch̄iba kjoa ts'e circuncisión. Jè xi chjì-là nga 'ya-là koni s'ín mokjeífn-ná it'aà ts'e Cristo, nga tjín-ná kjotsjacha.

⁷ Jñò, k'e nga sa ítjòn, ndaà títahonguífkoò kjohítsjeèn-nò. ¿Yá xi tsatekjáya-nò nga mì tì kii níkitasòn-nò xi kjoa kixi? ⁸ Jè kjohítsjeèn jè, mìtsà ya nchrobá-ne ts'e Nainá xi xó kiichja-nò. ⁹ Tikindaa yijo-nò; nga k'oaá tsò jngòò 'én: “Nas'ín itse-ne na'yo san xi sijiin na'yo inchrajín, sísan yije-né nas'ín tse ma-ne na'yo.” ¹⁰ Jè Nainá ot'aà takoàn it'aà tsajòn nga mìtsà kj'eíí s'ín síkítsjeèn. Jè Nainá tsjá-là kjo'in nita yá xita-ne xi mejèn-là síkíts'ón-jiin-nò.

¹¹ Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, nga mì k'oaá s'ín tihokoðya nga sit'aà ch̄iba-la xita kjoa ts'e circuncisión, koií kjoa-la nga fitjingui kondra-na jñà xita. Tanga tsà mì k'oas'ín okoðya, mì-la kii kjitjingui kondra-na, mì-la tì kii kojitikeè-ne 'én xi chjàya it'aà ts'e krò-là Cristo. ¹² Jñà xita xi mejèn-là síkíts'ón-jiin-nò, kì tà bít'aà ch̄iba-la yijo-la, tà saà jngòò k'a kàtatet'aà yijo-la.

¹³ Jñò 'ndseé kò tichjaá, k'oaá s'ín kiichja-nò Nainá nga kítsajnadeíí-nó it'aà ts'e kjotíxoma. Tanga i'ndeí nga títajnadeíí-nó, kì ch'o 'nè koni s'ín mejèn-là yijo-nò. Mochjeén-né nga tísikòò xinguiòò, kàtas'e-nò kjotjòcha nga ìjngòò ìjngòò-nò. ¹⁴ Nga ngats'iì kjotíxoma, yaá majngòò yije jè xi tsò: “Títajachi xita xinguii koni tsà tì yijo tsiji-ne.” ¹⁵ Tsà tijnò títajbixkàn-kò-nò xinguiòò koni s'ín nañá, t'een kindà yijo-nò nga mì tijnò síkjesòn-nò xita xinguiòò.

Kjoach'o xi síjé yijo-ná

¹⁶ K'oaá xan-nò: Tjii'nde-là yijo-nò nga jè Inima Tsjeè-là Nainá kàtakó-nò ndiyá mé-ne nga mì koi kjoa síkitasòn kjoach'o xi síjé yijo-nò.

¹⁷ Jñà kjoach'o xi síjé yijo-ná kondraá fi-la jè Inima Tsjeè-là Nainá, kò jè kjoa xi mejèn-là Inima Tsjeè-là Nainá kondraá fi-la jè xi mejèn-là yijo-ná. Jñà kjoa koi kondraá títajna-la xíkjín. K'oaá ma-ne nga jñò, mìkii k'oas'ín s'een koni s'ín mejèn-nò. ¹⁸ Tanga tsà jè Inima Tsjeè-là Nainá tìhokó-nò ndiyá, mì tije kjotíxoma otíxoma-nò.

¹⁹ Jyeé 'yaá mé kjoach'o xi síjé yijo-ná koni jè kjoachijngui, kjoaxòpa, kjoachinga, ²⁰ kjoa nga xkósòn yaxkoán, kjoatj'e, kjoa nga majtichaá xinguiáá, nga bixkán-koáá xinguiáá, nga machinichaá xinguiáá, nga jti takoán, nga nachrjenguiáá xinguiáá, nga xita nijòyaá kò nga binchat'aaxìn-lá xinguiáá, ²¹ kjoaxitakòn, kjoach'i, kò ngats'iì kjoachrjá'a xi ma ñánda bitjo s'eí. Tjín isà kjoa xi kj'eíí, xi mangásòn-kò kjoa koi.

Koni s'ín kixan-nò nga sà íjòn, tákó k'oaá xan-nò skanda i'ndeí, jñà xítà xi k'oa t́jín kjoa xi s'ín, nímé kjondaà sakò-la ya ñánda nga tíhotíxoma Nainá.

Kjondaà xi tsjá Iníma Tsjeè-la Nainá

²²Tanga jñà kjondaà xi tsjá Iníma Tsjeè-la Nainá, jñà-né nga tjòcha s'eén xinguiáá, nga tsja s'en kjit'aá, nga 'nchán sijchá yijo-ná, nga s'e-ná kjoatsejta, nga tsjakjoa s'eén, nga s'en-ná kjondaà xi ndaà t́jín, nga kixí t́jín kjohítsjeèn-ná, ²³nga indaàkjoa s'eén kò nga kixí kotíxoma-lá yijo-ná. Jñà kjoa koi, tsjín kjotíxoma xi kondra t́jna-la. ²⁴Jñá xi jye xítà-la Cristo maá, ngats'iì kjohítsjeèn-ná xi ch'o tsò kò xi ch'o síjé yijo-ná, yaá kinik'en-t'aá krò-la Cristo. ²⁵I'ndeí nga jè Iníma Tsjeè-la Nainá tísíkíjnakon-ná, mochjeén-né nga kos'ín kjaáan koni s'ín okó-ná ndiyá. ²⁶Míkii ndaà t́jín nga 'nga koma takoán, nga t́jñá sijti-lá xinguiáá, kò nga koxítakòn-chaá xinguiáá.

Mé xi mochjeén nga ndaà sikoáá ngats'iì xítà

6 ¹Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, tsà t́jín i'nga xítà xi jé ótsji, jñò xi ndaà onguít'aà-là jè Iníma Tsjeè-la Nainá, jñò tísikòd nga kàtakixiya ìjngòd k'a-ne nga indaàkjoa t́nókjoa-là. Tanga jñò, t'een kindá yijo-nò, mé-ne nga mì jé skajìin-nò. ²Tísikòd xinguiáá k'e nga tsà mé kjoa xi 'in t́jín títajnajìin; k'oaá s'ín koma-ne nga sikitason jè kjotíxoma xi kitsjaá Cristo.

³Tsà t́jín i'nga xítà xi ndaà ochrjengui yijo-la, koa tsà mìtsà kixi-ne kjoa, jñà xítà koi, tà yijo-laá nchikonachan-la. ⁴Ìsáá ndaà-ne nga chít'aà yijo-nò nga jngòd ìjngòd-nò, a ndaà títas'ne; tsà ndaà títas'ne, ta ya t́jìin takòn, kì k'oaá s'ín níkítsjeèn nga jñò, ìsáá ndaà títas'ne mì k'oa-ne koni jñà xítà xi kj'eíí. ⁵Nga jngòd ìjngòd, yaá kjinè-la kós'ín tísíjchá yijo-la.

⁶Jñà xítà xi nchikota'ya 'én ndaà-la Nainá, mochjeén-né nga kàtatsjá-la mé xi kochjeén-la maestro-la nga 'én okóya.

⁷Kì yijo-nò chonachan-là; nga Nainá mìkii koma siskákoáá. Nga ìjngòd ìjngòd xítà, koni t́jín kjoa xi s'ín, k'oaá tì t́jín kjoa xi sakò-la. ⁸Nga jè xi k'oas'ín s'ín koni s'ín mejèn-la yijo-la, kjoabiyaá tjoé-la it'aà ts'e kjoa ch'o xi síjé yijo-la, tanga jè xi k'oas'ín s'ín koni s'ín mejèn-la Iníma Tsjeè-la Nainá, it'aà ts'e Iníma Tsjeè-la Nainá tjoé-la kjoabinachon xi mìkii fehet'aà nítà kjé-né. ⁹Míkii ndaà t́jín tsà kosì-ná nga ndaà s'eén;

nga kijchò nachrjein nga sakò-ná kjondaà tsà mì kì s̄hindaà-lá takoán.
¹⁰ Koií kjoa-la, k'e ma xi 'né itsé, ndaà s̄ikoaá ngats'iì x̄ita, j̄nà títsajna ítjòn j̄nà x̄ita xinguiáá xi ngàsòn mokjeiín-ná 'én-la Nainá.

Mé kjoa xi síkijna ítjòn Pablo

¹¹ Chítsejèn-là tsí k̄itsian-ne letra xi ndsaa tikjii-nò. ¹² J̄nà x̄ita xi mejèn-la nga kjo'ñó s'ín-nò nga sit'aà ch̄iba-nò kjoa ts'e circuncisión, tà koií xi mejèn-la nga ndaà síkítsajna yijo-la nga nguixkon x̄ita; ko majìn-la nga x̄ita k̄jitjingui kondra-la tsà kos'ín keènojmiya nga ya k'en-t'aà krò Cristo. ¹³ J̄nà x̄ita xi t̄jít'aà ch̄iba-la kjoa ts'e circuncisión, t̄ikoaá mìkiù síkitasòn k̄jotíxoma, tanga mejèn-la nga sit'aà ch̄iba-nò mé-ne nga it'aà tsajòn ndaà s̄ikítsajna-ne yijo-la k'e nga skoe nga j̄nò jye t̄jít'aà ch̄iba-nò. ¹⁴ Tanga 'an, n̄imé kjoa xi mejèn-na nga ndaà síkijna yijo-na; ta jè tajngoo krò-la Na'èn-ná Jesucristo nga ndaà síkijna yijo-na. K'oaá ma-ne nga j̄nà kjoa ch'o xi t̄jín isò'nde, it'aà ts'an, títsajnak'en-né ko 'an t̄jnak'eén-la jè isò'nde. Mì t̄i k'oaá t̄jín kjoa xi sis'in-na. ¹⁵ Xi it'aà ts'e Cristo, mìtsà jè xi ch̄jí-la tsà t̄jít'aà ch̄iba-ná ko tsà tsjìn-ná ch̄iba kjoa ts'e circuncisión; jè xi ch̄jí-la nga jè Nainá jyeé kisikjatj̄iya-ná ko jyeé x̄ita x̄itse kjoán. ¹⁶ Kàtas'e-la kjoa'nchán ko kjoa im̄a takòn ya ij̄iìn in̄ima-la ngats'iì x̄ita xi k'oas'ín nchisfkitasòn koni tsò 'én jè; j̄nà-né xi x̄ita-la Nainá ts'e naxandá Israel.

¹⁷ K'oaá ma-ne j̄'nde, k̄i t̄i yá xi kjoa ótsji-isa-na nga jyeé t̄jít'aà ch̄iba-la yijo-na kjo'in xi kitsjaà-na x̄ita xi kjoa ts'e Na'èn-ná Jesús.

¹⁸ J̄nò ndí 'ndsè ko ndí tichjaá, jè kàtasiij̄iìn in̄ima-nò kjondaà-la Jesucristo xi otíxoma-ná. K'oas'ín kàtama.

Xojoṇ carta-la San Pablo xi kiskii-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Éfeso

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Éfeso

1 ¹ Jñò xi xita-la Nainá 'mì-nò xi títsajnaà naxandá Éfeso, jñò, xi kixi onguít'aà-la Cristo Jesús, 'an xi 'mì-na Pablo tisihiat'aà-nò nga 'an tsibíxáya-na Jesucristo nga k'oas'ín kjòmejèn-la Nainá. ² Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijìin inima-nò.

Kós'ín síchikon-t'in-ná Nainá k'e nga Cristo títsajnaoáá

³ Jeya kàtìjna Nainá, Na'èn-la Jesucristo xi otíxoma-ná nga kisìchikon-t'in-ná, kitsjaà-ná ngats'iì kjondaà xi ts'e inima-ná xi ngajmìi nchrobá-ne koi kjoa-la nga Cristo títsajnaoáá. ⁴ Nainá xó k'oaá s'ín jaàjìin-ná k'e nga tikj'eè sindaà isò'nde nga Cristo títsajnaoáá mé-ne nga nímé jé s'e-ná kò tsjeè kitsajnaá nguixkò jè. ⁵ Koi-né nga matsjakeè-ná nga k'oas'ín kiskoòsòn-la nga tisa-ne nga kiskoétjò-ná koni ixti jchan-la maá xi it'aà ts'e Jesucristo. Nainá k'oaá s'ín kis'iin koni s'ín kisaseèn-la ta koi kjoa-la nga k'oas'ín kjòmejèn-la. ⁶ Koi kjoa-la nga jeya bìjna Nainá nga tse kjondaà kitsjaà-ná nga kisìchikon-t'in-ná nga ya títsajnaoáá ki'ndí-la xi 'ño matsjakeè. ⁷⁻⁸ Jè jní-la Jesucristo tsibíchjítjì-ná koa kisìjchàat'aà-ná jé-ná nga Cristo títsajnaoáá, nga 'ño tse kjondaà tjín-la Nainá nga tsjá-ná kjohítsjeèn kò kjoachjine xi tjín-la. ⁹ K'oaá ma-ne nga tikoá tsakó-ná jè kjoatjí'ma-la koni s'ín kjòmejèn-la jè, tikoií-ne kjohítsjeèn-la xi tjè-ne kiskoòsòn-la nga kitasòn. ¹⁰ Koni s'ín tjíndaà-la kjohítsjeèn jè, kijchò nachrjein nga kitasòn tsjeè. Nainá, jé sijnogò yije nita mé xi tjín ngajmìi kò it'aà nangui nga jè Cristo kotixoma.

¹¹ Nainá jyeé kjòtseé jaàjìin-najen nga Cristo títsajnaoáá. Kitjóé-najen kjòtjò xi tsjá Nainá koni s'ín tjíndaà-la nga k'oas'ín bitasòn 'én-la koni s'ín ndaà sasén-la. ¹² K'oaá s'ín kis'iin nga ngajen kinikítsajna ítjòn-jen nga jeya tíjna Nainá, ngajen xi xita judío 'mì-najen, ngajeén kòkjeíin ítjòn-najen it'aà ts'e Cristo.

¹³ Tikoáá jñò nga ya titsajnakoo Cristo, k'e nga kina'ya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa kixi, jè xi tsachrjekàjiin-nò kjo'in nga kòkjeiín-nò it'aà ts'e Cristo, Nainá kitsjaà-nò Inima Tsjeè-la; yaá tsibít'aà chiba-la ijiin inima-nò, koni s'ín jye kitsjaà tso'ba nga tsjá-nò. ¹⁴ Jè Inima Tsjeè-la Nainá, jè-né xi tjoé ítjòn-ná nga kixi kjoa nga tjoé yije-ná kjotjò xi Nainá tsjá-ná jè nachrjein k'e nga kongásòn nga siikítsajnandeíí-ná xi naxandá-la maá mé-ne nga jeya kájna-ne Nainá.

Kós'ín bítsi'ba Pablo it'aà ts'e jñà xitá xi jye mokjeiín-la

¹⁵ Koíí kjoa-la k'e nga ki'nchrè nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná, kò nga matsjacha ngats'iì xitá-la Nainá; ¹⁶ mìkiì sìjchàajñàà nga nachrjein inchijòn tsjaà-la kjondaà Nainá xi it'aà tsajòn; k'e nga bítsi'ba-la, síjét'aà-la xi kjondaà tsajòn ¹⁷ mé-nè nga jè Na'èn-ná xi jeya tíjna, jè xi Nainá tsò-la Jesucristo xi otíxoma-ná, jè kàtasíkhichiya-nò kò kàtatsjá-nò kjoachjine xi ts'e inima-nò mé-ne nga isa ndaà jchaxkon-nò Nainá. ¹⁸ K'oaá s'ín síjét'aà-la Nainá nga siihiseèn-la kjohítsjeèn-nò mé-nè nga jcha-nò mé xi chiñà-là nga xó kinokjoàa-nò. Tikoáá jchaa nga 'ñó ndaà tjín kò 'ñó jeya tjín kjotjò xi Nainá tsjá-la jñà xitá naxandá-la. ¹⁹ Tikoáá síjét'aà-la nga jchaxkon kó kji 'ñó tse nga'ñó tjín-la Nainá nga koma kosiko-ná jñá xi mokjeiín-ná it'aà ts'e. Tikoíí-ne nga'ñó xi 'ñó tse tjín-la Nainá ²⁰ xi kisikjeén nga kisikjaáya-la Cristo k'e nga k'en, ikjoàn jeya kisikíjnat'aà chrja kixi-la ján ngajmiì ²¹ ñánda nga isa ta 'ñó 'nga kisikíjna ítjòn mì k'oaá-ne tsà jngoò xitá ítjòn, xitaxá ítjòn, ngats'iì nga'ñó xi tjín i it'aà nangui kò xi tjín ijiin isén, ngats'iì xi tjín-la kjotíxoma ngajmiì; tíjna ítjòn-la ngats'iì xi tjín isò'nde jè, kò jè isò'nde xi sa nchrobá. ²² Nainá, jè kisìngatsja yije Cristo, ngats'iì kjotíxoma xi tjín; tikoáá jè kitsjaà yije-la Cristo nga jè koma xi sko-la naxandá-la. ²³ Naxandá-la tijè-ne yijo-la Cristo; kò jè tsjá yije-la nitá mé xi chija-la. Tijè-ne Cristo xi síjngòò yije, nitá mé xi tjín isò'nde.

Kós'ín síjchàat'aà-ná jé-ná Nainá

2 ¹ Jñò, nga sa kjòtseé, k'oaá गया-la koni tsà titsajna k'en-nò it'aà ts'e Nainá nga jè kjoa-la jé-nò nga ch'o ki'nè. ² K'oaá s'ín tse tsitjaàyaà ndiyá jé-la xitá isò'nde; jè kinikitasòn-là xitá neíí xi sko-la tjò ijiin isén nga jè síxájiin inima-la jñà xitá xi mìkiì 'nchréñijon-la Nainá. ³ Tikoáá ngats'iaá jñá, k'e nga isa kjòtseé, k'oaá tis'ín chinchaàtsjiaá

jé koni s'ín kjòmejèn-la yijo-ná kò kjohítsjeèn-ná. Tjín-ne nga ngásòn tse kjo'in k'oi-ná tsà ndaà, koni jñà xitá xi kj'eíí nga koi kjoa-la jé-ná. ⁴Tanga Nainá, tsee kjohimatakòn tjín-la nga 'ñó matsjakeè-ná. ⁵Nainá kisikítsajnakon ijngòò k'a-ná kò Cristo, nas'ín jye titsajnak'eén xi kjoa ts'e jé-ná. (Kò jñò, tà kjondaà-la Nainá-né nga bitjokàjñòò kjo'in.) ⁶Nainá, kisikjaáyakjoè-ná kò Cristo, nga ya titsajnakoáá, kò tañaá kisikítsajnakjoè-ná ján ngajmiì. ⁷K'oaá s'ín kis'iìn mé-nè nga kòkò-ne jñà nachrjein xi sa nchrobá nga tse kjoatjòcha tjín-la kò tse kjondaà tjín-la it'aà tsaján nga Cristo Jesús titsajnakoáá. ⁸Tà kjondaà-la Nainá-né nga itjokàjñòò kjo'in nga kòkjeiín-nò it'aà ts'e Cristo. Mìtsà kjondaà tsajòn nchrobá-ne kjoa koi; ta kitsjaà kjotjò-nò Nainá. ⁹Mìtsà koi kjoa-la nga xá ki'nè, mé-nè nga nijngòò xitá ndaà sikkijna-ne yijo-la. ¹⁰Nainá tsibíndaàya xitse ijngòò k'a-ná, nga ya titsajnakoáá Cristo, mé-nè nga s'eén ngats'iì kjoa xi ndaà tjín, jñà kjoa xi Nainá jyeé k'oas'ín kiskòòsòn-la nga tisa kjòtsee nga kos'ín sikitasoán.

Kjoa'nchán xi tjín-ná nga Cristo titsajnakoáá

¹¹Jñò xi mì ya tjen-nò tje-la xitá judío, k'oaá tsò-nò jñà xitá judío xi jtít'aà chiba yijo-la nga mìtsà xitá-la Nainá 'mì-nò, koií kjoa-la nga mì jtít'aà chiba-nò kjoa ts'e circuncisión. Tanga jè kjoa jè, tà tsja xitáá bndaàya-ne yijo-la. ¹²Tikítsjeèn k'e nga sa kjòtsee jñò titsat'aàxin-la Cristo; tikoáá titsajnat'aàxin-la naxandá Israel, mikii ya nokjoà-nò koni s'ín tsibíndaàjiìn-kò Nainá jñà xitá judío koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá. Isò'nde jè, nimé xi chiñà-là kò mikii yaxkon Nainá. ¹³Tanga i'ndeí, nga ya titsajnakoo Cristo, Nainá jyeé kisichrañat'aà-nò jè kjoa-la jní xi tsibíxteèn Cristo, nas'ín kjiìn tjat'aàxin-là Nainá nga sa kjòtsee. ¹⁴I'ndeí, jè Cristo xi tsjá-ná kjoa'nchán. Kisikjoóndaà-ná nga jngòò naxandá komà-ne jñà xitá judío kò xi mìtsà xitá judío. Jè kishixàña jè kjoa kondra xi jòya tjín nga sa ítjòn k'e nga kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en-t'aà krò. ¹⁵Yaá kisikjehet'aà jè kjotíxoma-la Moisés xi tjín-la jñà xitá judío; kjòjngòò-ne ingajò naxandá; jngòò naxandá xitse komà-ne nga jè titsajnakoáá Cristo; k'oaá komà-ne nga tsijne 'nchán kjoa. ¹⁶Cristo, k'e nga k'en-t'aà krò, yaá kisikjehet'aà kjoa kondra xi jòya tjín. Kisikjoóndaà-ne ingajò naxandá; jngòò naxandá komà-ne koa kitsjaà-la kjoa'nchán it'aà ts'e Nainá.

¹⁷Jñò xi kjiìn títsajna-là Nainá nga sa ítjòn, tikoáá ngajen xi titsajnat'aà chrañà-lajen, j'iì Cristo nga j'iì kénojmi-ná 'én ndaà xi tsjá-ná kjoa'nchán. ¹⁸Ndaà chjí-la Cristo nga ingajò naxandá-ná jyeé tíj'nde-ná

nga koma chikoaá Nainá nga tije-ne Inima Tsjeè-la tsjá-ná nga'ño nga ingajoá. ¹⁹ K'oaá ma-ne jño xi mitsà xita judío 'mì-nò, mitsà ti xita xin nangui-nò. Jño, i'ndei, ngàsòn ya tajngoò nokjoà-nò naxandá-la Nainá; xita xinguiòo-nò ngats'iì xita naxandá-la Nainá. ²⁰ K'oaá ngaya-la koni tsà jngoò ni'ya tísindaà. Jño, jè ngaya-la ndajo xi mochjeén-la chrjó ni'ya. Jña xita xi tsibíxáya-la Cristo ko jña xi kiichja ngajo-la Nainá, jña-né tàts'en chrjó-la ni'ya. Ko jè Cristo jè ndajo chrjangui-la chrjó ni'ya. ²¹ Nga ko Cristo ngats'iì ndajo-la chrjó ni'ya, ndaà tísikjoò ko tímajeya ni'ya mé-nè nga ni'ya tsjeè-la Nainá koma-ne. ²² Tikoaá jño, nga Cristo títajnakjoòkoo, Nainá tísíkítajnakjoò-nò ko xita xinguiòo xi kj'eí, mé-ne nga jño koma-nò ni'ya nándá tjna Nainá nga Inima Tsjeè.

Xá-la Pablo it'aà ts'e xita xi mitsà xita judío

3 ¹ K'oaá ma-ne bìtsi'bà-la Nainá, 'an xi 'mì-na Pablo nga ndayá tjnaa, koií ngatji-la nga 'an benojmí-nò 'én ndaà-la Jesucristo, jño xi mitsà xita judío 'mì-nò. ² Nga jyeé-la tíjiin-nò nga kjondaà ts'e Nainá-né nga 'an kitsjaà-na xá xi kjondaà tsajòn, ³ koni s'ín kisihiseèn-na Nainá nga tsakó-na jè kjoa xi tíj'ma-la skanda kjòtseé. Jyeé isa kiskii chiba-nò jña 'én koi. ⁴ K'e nga tsà ndaà kíxkejñoò xojon jè koni s'ín kiskii ítjòn-nò, yaá jcha nga 'an ndaà tíjiin-na jè kjoa tíj'ma it'aà ts'e Cristo. ⁵ Nga isa kjòtseé, nijngoò xita tíjiin-la jè kjoa tíj'ma; tanga i'ndei jè Inima Tsjeè-la Nainá kisihiseèn-la jña xita xi xó jaàjiin-ne Nainá, jña xita xi tsibíxáya-la Cristo ko xi kiichja ngajo-la. ⁶ Jè kjoa tíj'ma, jè-né nga jña xi mitsà xita judío, k'e nga mokjeín-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, ngàsòn tjoé-la kjotjò-la Nainá nga ngàsòn ixti-la ma koni jña xita judío; jngoò naxandá koma yije kóhotjín; ko jña xi mitsà xita judío ngàsòn tjoé-la kjondaà koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Nainá jña xita judío.

⁷ Ta kjondaà-la Nainá-né nga 'an kitjoé-na xá jè. Jè kitsjaà kjotjò-na nga chi'nda-la ma k'e nga kitsjaà-na nga'ño-la mé-ne nga 'an kènojmiá 'én ndaà-la Cristo. ⁸ 'An, nas'ín isa 'ño nangui tjna-la ngats'iì xita-la Nainá, tanga Nainá kitsjaà-na kjondaà jè, nga 'an chjàyajiin-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo jña xi mitsà xita judío, mé-nè nga skoe-ne kó kji 'ño tse kjondaà tsjá Cristo skanda mìkii bijchótjingui-la kjohítsjeèn-ná. ⁹ Jè xá xi 'an kjòngatsja nga 'an sihiseèn-la jña xita mé-ne nga skoe-ne kó s'ín tjin kjoa xi tíj'ma. Nainá xi tsibíndaà isò'nde, jè tjna'ma-la kjoa jè skanda tisa tàts'en-la kjoa. ¹⁰ Koií k'oas'ín komà-ne mé-ne skoe-ne i'ndei ngats'iì inima ch'o ko inima xi ndaà xi tjin-la nga'ño ijiin isén nga kjin

skoya kjoachjine t́jín-la Nainá. Yaá skoe kjoa koi it'aà ts'e naxandá-la Cristo. ¹¹ Nga tisa tãts'en-la kjoa, Nainá k'oaá s'ín t́jindaà-la nga it'aà ts'e Cristo kítasòn yije kjoa koi. ¹² I'ndeí, nga Cristo titsajnakoaá, jyeé 'nó takoán. Komaá chikoaá Nainá nãnda t́jna nga mì tì kìl xkón-oná nga jyeé mokjeín-ná it'aà ts'e Cristo. ¹³ K'oaá s'ín siijé-nò nga kì nìkajen-là takòn jè kjo'in xi tìsikjiaán nga 'an benojmí-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Ìsaá ndaà kàtatsja-la inima-nò nga kjondaà tsajòn-nò.

Kó tsò Pablo nga bítisi'batjì naxandá-la Cristo xi títajna Éfeso

¹⁴ Koí kjoa-la nga ósijna xkó'nchit'aà-la nga bítisi'bà-la Nainá xi Na'èn-ná. ¹⁵ Nga it'aà ts'eé Nainá nchrobá-ne nga t́jín na'èn kò t́jín ixti nga jngoò ìjngoò ni'ya xita xi t́jín ngajmì kò xi t́jín isò'nde. ¹⁶ Nainá, nga tse nga'nó t́jín-la, k'oaá s'ín bítisi'bà-la nga kàtatsjá-nò nga'nó-la xi ts'e inima-nò nga jè Inima Tsjeè-la Nainá kàtasíxájiìn inima-nò. ¹⁷ Jè Cristo, ndaà kàtijnajiìn inima-nò, nga mokjeín-nò it'aà ts'e; 'nó ndaà kàtas'e-nò kjoatjòcha-la Nainá koni jngoò yá xi nanga fi ima-la, kò koni jngoò ni'ya xi nanga t́jhijiìn chrjò-la. ¹⁸ K'oaá s'ín koma-ne nga jñò kò ngats'iì xita-la Nainá, jchaxkoòn koa kochiya-nò nga 'nó tse kjoatjòcha xi t́jín-la Cristo, 'nó tiyà, 'nó ndojò, 'nó nanga kò 'nó 'nga. ¹⁹ Nguì ndaà jchaa jè kjoatjòcha xi t́jín-la Cristo xi isa 'nó otonè-la ngats'iì kjohítsjeèn-ná skanda mìkìl machiya-ná, mé-ne nga nímé chijat'aà-nò koni jè Nainá, nímé chijat'aà-la.

²⁰ Nainá, 'nó tse nga'nó t́jín-la, tsà k'e nga mé xi nijé-laá, skanda isaá 'nó síkatonè-la koni s'ín nijé-laá kò nga koni s'ín nìkítsjeèn. K'oaá s'ín tsjá yije-ná nga kò nga'nó-la xi síxájiìn inima-ná. ²¹ Jeya kàtìjna Nainá ya ijiìn naxandá-la kò it'aà ts'e Cristo nita mé nachrjein-ne, nita mé nó-ne. K'oas'ín kàtama.

Títajtiòn nga kò Inima Tsjeè-la Nainá

4 ¹ Koí kjoa-la nga k'oas'ín bítisi'bà-nò nga ndaà t́jchá yijo-nò koni s'ín ok'in-la kjoa xi xó kinokjoà-nò. 'An, ndayá t́jnaa'ya jè ngatjì-la nga Nainá tìsixá-la. ² Jñò, kì 'nga ikon 'nè; indaàkjoa t'een, kàtas'e-nò kjoatsejta; ngásòn kàtachíkjoa-nò mé kjoa xi t́jín-nò nga matsjacha xinguiòo. ³ Tìnè-la yijo-nò nga titsajnajtiòn-koo xinguiòo koni s'ín jye tsibítsajnajtín-nò jè Inima Tsjeè-la Nainá, mé-ne nga 'nchán kítajna-nò. ⁴ Nga tà jngoò ma naxandá-la Nainá; kò tà jngoò ma Inima Tsjeè-la

Nainá; tikoá tà jngò kjoa chiñá-lá nga Nainá xó kùichja-ná; ⁵ko tà jngò ma Na'èn-ná Jesucristo xi otíxoma-ná; tà jngò kjoa tjín koni s'ín mokjeín-ná it'aà ts'e Cristo; tikoáà tà jngò kjoa tjín nga ma bautizar xita. ⁶Ta jngò ma Nainá nga ngats'iaá Na'èn-ná ma, jè xi otíxoma-ná nga ngats'iaá, jè xi síxájiin inima-ná nga ngats'iaá, ko jè xi tijnako-ná nga ngats'iaá.

⁷Tanga kitjoé-ná kjotjò koni s'ín sasén-la Cristo mé xá-la Nainá xi s'eén nga jngò jngoá. ⁸Koií kos'ín tíchja-ne Xojon-la Nainá nga tsò:

K'e nga jye kisikijne nga tífmijìn-ne ngajmì,
kiiko preso jñà xita xi kitsobà'ñó,
ko kitsjaà-la kjotjò jñà xita.

⁹¿Kó tsòya-ne jè xi tsò: “Tífmijìn-ne ngajmì”? Tsòyaá-ne nga [jè Cristo] ítjòn itjojen skanda ñánda 'ñó nanga jjiin nangui. ¹⁰Jè xi itjojen-t'aà skanda it'aà nangui, tijè-ne xi tsijin ìjngò k'a-ne ñánda nga isa 'ñó 'nga tsibijna koni ngats'iì xi 'nga títsajna mé-ne nga jè sìjngò yije-ne nita mé xi tjín isò'nde. ¹¹Tikoá tijè-ne xi kitsjaà-la xá xita-la mé xá xi s'íin nga jngò ìjngò. Tjín xi tsibíxáya-la Jesucristo nga siika'bísòn 'én ndaà-la; tjín xi jñà kichja ngajo-la; tjín xi 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo bénojmya; tjín xi síkinda naxandá-la Nainá; tikoá tjín xi okóya 'én-la Nainá. ¹²K'oaá s'ín kitsjaà-la xá xita-la nga jngò ìjngò mé-nè nga kàtatsjá-la kjohítsjeèn xita naxandá-la nga koma sìxá-la Nainá, nga isa tse nga'ñó s'e-la naxandá-la Cristo. ¹³K'oaá s'ín koma-ne nga jngò kjohítsjeèn s'e-ná ngats'iaá koni s'ín mokjeín-ná it'aà ts'e Nainá ko koni s'ín yaxkoaán Ki'ndí-la mé-ne nga nguì xita kixi komaá. Nguì k'oaá s'ín kongásòn-kjoaá kóhotjián koni jè Cristo nga nimé chijat'aà-la. ¹⁴Mì tì k'oas'ín s'en-ná koni s'ín ndí ixti nga nìton mokjeín-la yá xita xi konachan-la; nga fijen fikjako koni tsà tjo tísískako; nga fitjingui-la kjohítsjeèn-la xita maña xi 'én ndiso okóya nga kjeií ndiyá tjimaya. ¹⁵Tà saá 'én kixi-la Nainá kinókjoaá nga matsjachaá xinguiáá mé-nè nga kos'ín isa ndaà skasòn kjohítsjeèn-ná koni s'ín tjín kjohítsjeèn-la Cristo nga jè tjina xi sko-la naxandá-la Nainá. ¹⁶Nga jè naxandá-la Nainá, k'oaá kji koni jngò yijo-la xita. Jè Cristo tjina xi sko-la; ko jè tsjá-la nga jngò ìjngò xá xi oko-la; ikjoàn síjngò koni s'ín tjín yijo-ná nga títéya naxá-la nindaà-ná; nga jngò ìjngò skaya, katjín katjín xá-la. K'e nga ndaà síxá yije yijo-ná maje-né koa ma'nga-né. K'oaá tìs'ín tjín jè naxandá-la Cristo nga koje-né koa ko'nga-né k'e nga jngò ìjngò xita-la ndaà sìxá nga matsjakeè xikjín.

**Kós'ín sijchá yijo-ná k'e nga jè Nainá
sìxítseya inìma-ná kò kjohítsjeèn-ná**

¹⁷ It'aà ts'e kjotíxoma xi tsjá-na Cristo, k'oaá xan-nò kò bit'in-nò nga mì tì k'oas'ín s'en-nò koni s'ín xita xi kj'eíí xi mìkii beèxkon Nainá, nga tákó tjímakò kjohítsjeèn-la xi nímée chjí-la. ¹⁸ Tà tjíjñò kjohítsjeèn-la. Tsjìn-la kjoabinachon xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne; mìkii beè kó s'ín sìijchá yijo-la nga jè inìma-la tájaàjiìn tjin; mìkii tsjá'nde nga fahas'en-jiìn kjohítsjeèn xi ndaà tsò. ¹⁹ Mì tì kii beè-ne xi kjosobá 'mì, jyeé kòxox'ín. Tà kjoa chijngui 'ñó sí's'in-la; kjit'aà nachrjein ótsji ngats'iì kjoa ch'o xi tjin isò'nde. ²⁰ Tanga jñò, mì k'oaá tjin kjoa xi kis'enojímí-nò it'aà ts'e Cristo. ²¹ Nga jye ndaà kina'ya-là 'én-la kò ndaà kichita'ya kó s'ín tjin xi ngui kjoa kixi it'aà ts'e Jesús. ²² K'oaá s'ín kis'enojímí-nò nga chjaàxiòn kjoa jhínga xi tjin-nò nga sa kjòtseé koni s'ín kinijchá yijo-nò; i'ndeì jyeé mì tì mé chjí-la kjoa koi koií kjoa-la nga jñà kjoa ch'o xi kisaseèn-la yijo-nò kiskoðnachan-nò. ²³ Tj'nde-là Nainá nga jè kàtasìxítseya inìma-nò kò kjohítsjeèn-nò. ²⁴ Chjóé ijngod k'a xi kjoa xitse xi k'oas'ín kisindaà koni kji isén-la Nainá mé-ne nga kixi kò tsjeé sijchá yijo-nò koni s'ín tjin xi ngui kjoakixi.

²⁵ K'oaá ma-ne i'ndeì, kì tì 'én ndiso nokjoà-nò. 'Én kixi tìnókjoakoo xinguiòo nga jngod ijngod nga tà ngàsòn xita xinguiá ma kóhotjían.

²⁶ Tsà k'e nga majti-nò, kì jé binchaàtsjiod; kì nìjti-là yijo-nò kóni nga 'ba nachrjein skanda k'e nga okatji ts'oi. ²⁷ Kì kii biì'nde-là xita neíí nga jè konachan-nò.

²⁸ Jè xi chijé s'ín nga sa ítjòn, kì tì chijé s'ín-ne i'ndeì; tìkoaá-ne k'oas'ín kàtasíkjeén tsja nga kixi kàtasíxá mé-nè nga sakò-la ton xi tsjá itsé-la xita ima xi nímé tjin-la.

²⁹ Nijngod 'én xi ch'o tsò nokjoà; jñà 'én tìnókjoakoo xinguiòo xi ndaà tsò xi kochjeén-la xinguiòo nga isa kixi kítsajna mé-nè nga kochikon-t'in-ne jñà xita xi kji'nchré-nò. ³⁰ Kì nìba-là jè Inìma Tsjeè-la Nainá, jè xi tsibít'aà chìba-ná mé-ne nga kàta'ya-ná nga xita-la Nainá 'mì-ná skanda jè nachrjein k'e nga sìikítsajnandeíí-ná Nainá xi kjoa ts'e jé.

³¹ Chjaàxiòn yije ijìn inìma-nò jñà kjoa xi ch'o tjin xi kondra ts'e xita xi kj'eíí koni kjoa bínguitakòn, kjoajti, kjoa xi makjan-nò, kjoa nga chítikoo xinguiòo, kò nga nokjoajno-là xinguiòo, kò ngats'iì kjoats'en.

³² Ndaà chibàkoo xinguiòo; kàtas'e-nò kjohimatakòn; tìjchàat'aà-là jé-la xinguiòo koni s'ín kisikò-nò Nainá it'aà ts'e Cristo nga kisijchàat'aà-nò jé-nò.

Kó s'ín sijchá yijo-ná nga ixti-lá Nainá 'mì-ná

5 ¹ K'oaá ma-ne nga k'oa'sín tijchá yijo-nò koni s'ín Nainá nga koi kjoa-lá nga ixti-lá Nainá 'mì-ná nga 'ñó matsjakeè-ná. ² K'oaá tìs'ín tjòcha chaà xinguiqo koni Cristo tjòkeè kijtseè-ná nga jè kitsjaà ngajo-ná yijo-lá nga k'en, jngoò kjotjò xi ndaà kjòtsjakeè Nainá.

³ Jè xi kjoa chijngui, ngats'iì kjoa ch'o xi 'ñó tjé tjín kò kjoa nga maxitakòn-chaà xinguiqo mì tì k'oaá tjín kjoa xi koxki-ne it'aà tsajòn. Nga jñò, xita tsjeè-la Nainá 'mì-nò. ⁴ Kì 'én tsa'a nokjoà, kò 'én nchikón, kò 'én xi ch'o tsò nga bijnòkeè xita. Jñà kjoa koi, tikoaá mikiì ok'in-la nga kos'ín kinókjoaa. Tà saà kjondaà tjii-là Nainá. ⁵ Jye tjiin-nò nga mikiì koma kjoahas'en ñánda tñotíxoma Cristo kò Nainá, ngats'iì xita xi kjoa chijngui s'ín, xi kjoa xi 'ñó tjé s'ín kò nga maxitakòn-keè xíkjin. Jñà xita xi k'oa'sín s'ín, ta jñà kjoa koi beèxkón nga nei-lá ma. ⁶ Kì yá xita xi konachan-nò xi taxki 'én bénojmi-nò xi nimé chjí-la it'aà ts'e jé koi. Ta jè ngatji-lá nga kjo'in tsjá-la Nainá jñà xita xi mikiì 'nchréñijon-la. ⁷ Kì ya tsjahijtakoo xita koi.

⁸ Jñò, nga sa kjòtseé, jè kjohítsjeèn-nò tjíjñò-la, tanga i'ndeí, jyeé iseèn titsajnaà nga Na'èn-ná Jesucristo titsajnakoo. K'oaá s'ín tijchá yijo-nò koni s'ín ok'in-la jñà xita xi ya titsajna ñánda iseèn choòn. ⁹ K'e nga kjoa iseèn tjiin inima-ná ndaà s'eén, ya kitjáyaá ndiyá kixi, koa ngui 'én kixi kinókjoaa. ¹⁰ Tinchátsjioè mé kjondaà xi sasén-la Na'èn-ná. ¹¹ Kì ya chingàjñò kjoa xi nimé chjí-la koni s'ín xita xi tjíjñò kjohítsjeèn-la. Jñò, ta saà takó nga kàta'ya-la nga mikiì ndaà tjín kjoa xi s'ín. ¹² Skanda masobà-ná nga nokjoá jñà kjoa'ma xi ch'o tjín xi s'ín jñà xita. ¹³ Nita mé kjoa-ne xi sijna ñánda iseèn choòn, nitóón beè xita mé kjoa-ne, a ndaà tjín, a xi mikiì ndaà tjín. Nga jè kjoa iseèn okó yije xi ndaà tjín kò xi mikiì ndaà tjín. ¹⁴ Koií kotsò-ne 'én xi tsò:

Ngaji xi titsajnafi, tikjaá-la yijo-lè.

Tisítjen-jiin-la mik'en;

jè Cristo sijniseèn-lè.

¹⁵ Ndaà tikindaa koni s'ín titsanjchá yijo-nò; k'oaá s'ín titsajna koni xita xi tjín-la kjoachjine; kì k'oaá 'nè koni s'ín xi tsjin-la kjohítsjeèn. ¹⁶ Ndaà tikjeén nachrjein mé xi s'eén; nga nachrjein i'ndeí, 'ñó tjín kjoa ch'o. ¹⁷ Kì ch'o onguíkoo kjohítsjeèn-nò; ndaà kàtachiya-nò mé xi mejèn-la Nainá. ¹⁸ Kì xán 'yò, jè xán síkits'ón-ná, tà saá jè Inima Tsjeè-la Nainá ndaà kàtas'en-jiin inima-nò nga kàtakó-nò ndiyá kixi. ¹⁹ Chikoo xinguiqo 'én-la Nainá. Tijndá-là sò xi 'mì salmo, himno koa tijndá ijiin

inimã-nò jè xi okóya-nò Inimã Tsjeè-là Nainá. Jeya tikíjna Nainá nga kò inimã-nò. ²⁰ It'aà ts'e 'ín-là Nà'èn-ná Jesucristo, nachrjein nchijòn tjiì-là kjondaà Nainá xi Nà'èn-ná ngats'iì xi tsjá-nò.

Kjoa xi tjinè-là nga siikitasòn jñà xita x'in kò jñà íchjín

²¹ Nangui titsajna-là xinguiòo koni s'ín yaxkón Cristo.

²² Jñò, íchjín xi x'in tjin-nò, nangui titsajna-là x'in-nò koni s'ín nangui bitsajna-là Cristo. ²³ Nga jè x'in, jè xi sko tjna-là chjoón, koni Cristo, jè xi sko-là naxandá-là. Kò jè Cristo xi ochrjekàjiin kjo'in naxandá-là nga tijè-ne yijo-là. ²⁴ Koni jè naxandá-là Cristo nangui tjna-là, k'oaá tís'ín jñà íchjín, nangui kàtjna-là x'in-là nita mé kjoa-ne.

²⁵ Jñò xi x'in mì-nò, titsjacha íchjín-nò, koni jè Cristo matsjakeè naxandá-là nga jè kitsjaàtji yijo-là nga k'en. ²⁶ Koií kòs'ín kis'iìn-ne nga tsjeè siikíjna naxandá-là nga nguixkon Nainá. Jè jaàxìn jé-là nga kò 'én ndaà-là koni s'ín xita nga oníjno yijo-là, ²⁷ mé-nè nga tijè kòkò-ne nga tsjeè kji kò tijè skoétjò-ne nga ts'e koma, jngod naxandá xi jeya tjna, xi mì ch'oó kji, mì tjiyó kji, mì tjé kji, jngod k'a tsjeè kji, kò nimé jé tjin-là. ²⁸ Tikoaá jè x'in kàtamatsjakeè chjoón-là koni s'ín matsjakeè xi ti yijo ts'e-ne; nga jè xi matsjakeè chjoón-là, tijè-ne yijo-là tímatsjakeè. ²⁹ Nijngod xita xi tijè beètoòn-ne yijo-là; ta saá tsjá-là nga'ño nga síkinda yijo-là koni s'ín jè Cristo nga síkinda naxandá-là. ³⁰ Nga jè naxandá-là tijè-ne yijo-là; kò jñà, tikoaá yaá nokjoàt'aà-ná yijo-là. ³¹ Koií kjoa-là nga k'oas'ín tíchja Xojon-là Nainá nga tsò: “Jè x'in xi bixan siikíjna na'èn-là kò nea-là nga kíjnakò chjoón-là. Ingajò, tà jngod xita koma.” ³² Jñà 'én koi, jngod kjoa xi 'ño 'in tjin skanda mìkii fiya-ná. Tanga 'an, jè tìsikaxkia Cristo kò naxandá-là. ³³ K'oaá xan-nò ngats'ioò nga jngod ijngod, titsjacha íchjín-nò koni s'ín matsjacha yijo-nò; kò jè chjoón kàteèxkón x'in-là.

Kjoa xi tjinè-là nga siikitasòn jñà ixti kò xita jchínga

6 ¹ Jñò xi ixti 'mì-nò, tiná'yañijon-là xita jchínga-nò nga Cristo titsajnakoo. Koií kjoa xi kixi tjin. ²⁻³ Nga tsò jè Xojon-là Nainá: “Jchaxkoín na'èn-lè kò nea-lè, mé-nè nga ndaà kijna-ne koa tseé koma-lè i isò'nde.” Ngats'iì kjotíxoma xi kitsjaà Nainá, jè jèè xi tsjá ítjòn jngod-là kjondaà jñà xita xi síkitasòn.

⁴ Jñò xi na'èn 'mì-nò, kì ixti-nò nìjti-là; k'oaá s'ín tichá nga ndaà tikixioo koa ndaà takóya-là koni s'ín mejèn-là Nà'èn-ná.

Kjoa xi tjinè-la nga sükitasòn xi chi'nda 'mì

⁵ Jñò xi chi'nda maà, ndaà tükitasòn-là xi nei-nò ma i it'aà nangui; ndaà jchaxkón nga tijingò takòn koni tsà xá ts'e Cristo titsa'nè. ⁶ Ndaà tixá-là nei-nò; mì tà k'e ndaà nixá k'e nga tímakinda nga tà jè nei-nò ndaà kitsajnakoo; k'oaá s'ín t'een koni tsà chi'nda-la Cristo maà nga ngui koó inima-nò tixá koni s'ín mejèn-la Nainá. ⁷ K'oaá s'ín tixá nga ngui ko kjotsja-nò koni tsà xá-la Na'èn-ná titsa'nè ko mìtsà ts'e xi taxki xita. ⁸ Ndaà 'yaà nga jngoò ijngoò xita, Nainá, k'oaá s'ín tsjá-la chjí-la koni tjin xá xi s'ín, nas'ín xita chi'nda ko xi mìtsà xita chi'nda.

⁹ Jñò xi nei-la xá 'mì-nò, k'oaá tis'ín tjò t'een chi'nda-nò. Kì taxki chítikoo chi'nda-nò nga mejèn-nò kjo'in bìnè-là. Ndaà tíjiin-nò nga jè Nei-la xita chi'nda-nò ko jè Nei-nò, tíjé-ne xi tjna ján ngajmii. Nga jè, mìkii faájiin xita; tà ngásòn fiko.

Kjoa xi tsjá-la nga'nó inima-ná

¹⁰ Jñò 'ndseé, jñà kjoa koi xi fehet'aà-ne; k'oaá xán-nò: Tinchátsjioò nga'nó ts'e inima-nò it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo; 'nó titsajnakoo ngats'ii nga'nó xi 'nó tse tjin-la Cristo. ¹¹ Tisükòò yijo-nò, chjoé yije nga'nó xi tsjá-nò Nainá mé-nè nga tájaà titsajna-nò nga mì jè xita neif skónachan-nò. K'oaá ngaya-la koni jñà soldado nga 'ya yije kicha-la k'e nga fi kjojchán. ¹² Nga mìtsà jñà xita isò'nde titsabixkán-koaá. Jñà kondra-ná xi xitaxá ítjòn tjin-la ijiin iseèn, jñà xi mìkii tsejèn, ngats'ii xi tjin-la kjotixoma ts'e xita neif, koa xi sko-la titsajna nga jñà otixoma isò'nde jñò, ngats'ii nga'nó-la xita neif xi tjíma ijiin isén nga tjtisa isò'nde.

¹³ Koií koxan-nò, chjoé yije nga'nó xi tsjá-nò Nainá mé-nè nga 'nó kitsajna-nò jè nachrjein k'e nga mejèn-la skónachan-nò xita neif. K'e nga jye sikijneè, tákó k'oaá s'ín kixi kincha-là nita mé kjoa-ne. ¹⁴ K'oaá s'ín 'nó kixi titsajnandaà; ngui 'én kixi tinókjoaa mé-ne nga kitsajnandaà kjoa ts'e xita neif koni s'ín jñà soldado nga 'nó bíkjá xincho-la [mé-ne nga mì siji-la nikje-la k'e fi kjojchán]. Ko ngui kixi titsajnaà nga nguixkon Nainá mé-ne nga ndaà kójtsa inima-nò koni jngoò soldado xi ndaà kijtsa inima-la jè chrjoa xi 'mì coraza. ¹⁵ Kjit'aà nachrjein titsajnandaà nga sika'bió 'én ndaà-la Nainá mé-ne nga kàtas'e-la kjoa'nchán jñà xita. K'e nga kos'ín s'een, 'nó kitsajnaà koni jngoò soldado nga tjin-la nga'nó xoxté-la nga ma fi. ¹⁶ K'e nga ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'e Nainá, jè kosiko-nò xi kjoa ts'e xita neif k'e nga jè bít'in-nò nga binchaàtsjioò jé;

k'oaá ngaya-la koni s'ín jngod soldado nga kjoé escudo-la, jè xi síkits'o ni'ín flecha xi títi-la xita neíí. ¹⁷ Jè kjoa nga bitjokajñoò kjo'in, jè ngaya-la jè tsí'nguién kicha xi osìko sko soldado. Koa jña 'én ndaà-la Nainá jè ngaya-la kicha ndojò xi tsjá Inima Tsjeè-la Nainá. ¹⁸ Kì bìkjoàn-là nga bitsi'bà-là Nainá; tijét'aà kjit'aà-là koni s'ín bénojmiya-nò Inima Tsjeè-la Nainá. Kjit'aà nchrjein titsajnandaà; kì nihindaà-jèn nga bitsi'batjiò ngats'iì xita naxandá-la Nainá. ¹⁹ Tikoá titsi'batji-ná it'aà ts'an mé-nè nga Nainá tsjá-na 'én xi kichjà, koa mé-ne nga mìkiì tsakjoòn-na k'e nga kènojmi-la xita jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi ochrjekajjìn-ná kjo'in mé-ne nga koma skoe-ne jè kjoa'ma xi tijn-la Nainá skanda kjòtseé. ²⁰ Nainá kisikasén-na nga 'an kichjà ngajo-la it'aà ts'e 'én ndaà-la; koíí kjoa-la nga ndayá tijnaa'ya; sijét'aà-nò nga titsi'batji-ná mé-ne nga mì tsakjoòn-na nga kènojmiá 'én ndaà-la.

'Én xi fehet'aà-ne

²¹ Tìsikasén-nò jè 'ndsé Tíquico jè xi matsjachaá, tikoá ndaà síxá-la Nainá. Jè okitso yije-nò xi it'aà ts'an, kó s'ín tijnna, kò mé xi tìs'iaàn. ²² Koíí xá tìsikasén-nò nga kènojmi-nò xi it'aà tsajen kós'ín titsajna-jen kò mé-ne nga kàtatsjá-nò nga'ño ts'e inima-nò.

²³ Jè Nainá xi Na'èn-ná kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtasíkijna 'nchán ijìn inima-nò ngats'ioò xi xinguiáá chibá; kàtatsjá-nò kjondaà nga tjòcha t'een xinguiòò, nga mokjeíín-nò it'aà ts'e Nainá. ²⁴ Jè kjondaà-la Jesucristo xi otíxoma-ná kàtijnako ngats'iì xita xi mìkiì síkjahatjìya-la kjohísjeèn-la nga kjit'aà nchrjein ndaà matsjakeè Na'èn-ná Jesucristo. K'oa'sín kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Filipos

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Filipos

1 ¹Ngats'ioè xi títsajnaè ján naxandá Filipos xi xita-la Nainá maà nga Cristo Jesús títsajnakoo, tíkoo jñò xi níkitasòn xá nga níkindaa naxandá-la Nainá kò jñò xi nìchját'aà, 'an xi 'mì-na Pablo kò Timoteo títsanìhixot'aà-nòjen nga chí'nda-la Jesucristo 'mì-najen. ²Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijìin inima-nò.

Kó tsò Pablo nga chjät'aà-la Nainá it'aà ts'e xita Filipos

³Jè Nainá xi 'an bexkoán, tsjaà-la kjondaà nga indiaà indiaà bítsjeèn-na it'aà tsajòn. ⁴K'e nga indiaà indiaà chjät'aà-la Nainá, 'nó ndaà matsja-na nga ngats'ioè chjätjì-nò, ⁵koií kjoa-la nga jñò títsanìchjät'aà-ná nga ma chjàya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo tjen-ne jè nàchrjein k'e nga kòkjeíin-nò skanda nàchrjein i'ndeí. ⁶An, k'oaá s'ín makixi-na nga jè Nainá, koni s'ín tsibíts'iako-nò nga tískjatjìya-la inima-nò kò kjohítsjeèn-nò, skanda k'eé síjngod-ne kjoa koi jè nàchrjein k'e nga kjoíí ijngod k'a Na'èn-ná Jesucristo. ⁷Ndaà tjín nga k'oas'ín síkítsjeèn-nò ngats'ioè jñò xi 'nó matsjake-nò nga ngásòn kitjoé-nò kjondaà-la Nainá koni 'an; nga jñò títsanìchjät'aà-ná nga ma benojmí-la jñà xita jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo nas'ín ndayá tjínaa iya, kò nas'ín xìn tjínaa nga ósikoaa jè 'én kò okod-la xita nga 'én kixi-né. ⁸Tíbeè Nainá nga kixíí kjoa nga ngats'ioè, 'nó matsjake-nò koni s'ín tjín jè kjoatjòcha xi 'nó tse tjín-la Jesucristo. ⁹K'e nga bìtsi'batjì-nò, k'oaá s'ín síjét'aà-la Nainá nga jè kjoatjòcha xi tjín-nò, isa ndaà títsjacha xinguioo, isa ndaà kjohítsjeèn kàtas'e-nò kò isa ndaà kàtamachiya-nò ngats'iì kjoa xi kixi tjín, ¹⁰mé-ne koma chjaàjìin-nò kjoa xi nguì ndaà tjín. K'oaá s'ín koma-ne nga tsjeè síjchá yijo-nò kò nímé jé sakòt'aà-nò jè nàchrjein k'e nga kjoíí ijngod k'a Cristo. ¹¹Nga kàta'ya-la nga jñò, nguì kixíí tjín kjoa xi 'nè nga kò nga'nó xi tjín-la Jesucristo mé-ne jè Nainá jeya kíjna-ne kò 'nga kíjna.

Kó komà nga ìsà k̀jìn x̀t̃a k̀òk̀jèíìn-là 'én ndaà-là Nainá xi k̀joa ts'e Cristo

¹²Ndí 'ndsè, mejèn-na nga ndaà k̀atasijììn-nò nga k'oaá s'ín tímochjèén ngats'iì k̀joa xi tímát'ian nga ìsà k̀jìn x̀t̃a mokjèíìn-là 'én ndaà-là Nainá xi k̀joa ts'e Cristo. ¹³Nga ngats'iì soldado xi síkinda ni'ya osen kò ngats'iì x̀t̃a xi i'nga, t̀j̀j̀iìn-là nga koií k̀joa-là 'én-là Cristo nga ndayá t̀j̀naa. ¹⁴J̀ñà x̀t̃a xinguiáá xi 'ndsé chibá, nga nchibeè nga ndayá t̀j̀naa'ya, k̀jìn ma-ne xi ma'ńó ikon, mì t̀j̀ kiì tsakjón-ne it'aà ts'e 'én ndaà-là Nainá xi k̀joa ts'e Cristo nga chjayajììn-là x̀t̃a.

¹⁵Kixíí k̀joa, t̀j̀ín i'nga x̀t̃a xi 'én-là Cristo chjaya ta koií k̀joa-là nga machinikeè-na nga jè xi mejèn-là nga ìsà k̀jìn x̀t̃a k̀jit'aà-là. Tanga t̀j̀koáá t̀j̀ín i'nga xi ndaà t̀j̀ín inìma-là nga bénojímí kixì jè 'én-là Cristo. ¹⁶J̀ñà x̀t̃a xi ndaà t̀j̀ín inìma-là, k'oaá s'ín bénojímí nga matsjakeè-na, nga jyeé ndaà t̀j̀iìn-là nga Nainá íí kisikjina-na ndayá mé-ne nga 'an kichjət̃j̃ià 'én ndaà-là Nainá xi k̀joa ts'e Cristo. ¹⁷Tanga j̀ñà x̀t̃a xi i'nga, nga chjaya it'aà ts'e Cristo, mìtsà kò inìma-là bénojímí. Ta jè xi mejèn-là nga k̀jìn x̀t̃a k̀jit'aà-là. K'oaá s'ín mejèn-là nga ìsà tse k̀j'ín sík̀jiaán nga jye ndayá t̀j̀naa'ya. ¹⁸Mìtsà mé-ne, tsà ndaá t̀j̀ín inìma-là nga okóya 'én ndaà-là Nainá, kò tsà majìn; mì 'aán oko-na. Ta jè xi mejèn-na nga k̀tachjaya 'én ndaà-là Nainá xi k̀joa ts'e Cristo. K'oaá ma-ne nga tsja ma-na.

Mé xi 'ńó mejèn-là Pablo

Nga tífi nachrjein k̀otsjaá-ìsa-na, ¹⁹koií k̀joa-là nga ngats'iì k̀joa xi tíma, jyeé t̀j̀iìn-na nga kichhò nachrjein nga k̀t̀jokàj̀ñà k̀j'ín koi-né nga j̀ñò bìtsi'batjì-ná kò nga tsjá-ná nga'ńó Inìma Tsjeè-là Cristo. ²⁰Ta jè xi 'ńó mejèn-na kò t̀kòñà k̀joa nga mì k̀sobà-na nga ch'o sík̀jina Cristo. Jè xi mejèn-na nga mì k̀ tsakjoòn-là x̀t̃a nga ma kichjà-là mé-ne 'an, tsà t̀j̀nakoan, kò nas'ín kiyá, jè Cristo jeya k̀jina it'aà ts'an. ²¹'An, nga t̀j̀nakoan, jè-né nga jeya k̀jina Cristo. Kò tsà 'an kiyá, ìsáa-la ndaà s'e. ²²Tanga tsà t̀akó k̀ótj̀nakoan ì ìsò'nde, tsà koií nachrjein-là s'jìn-ìsa xá-là Nainá. K'oaá ma-ne, mìkiì be mé xi ìsà ndaà t̀j̀ín. ²³Ingajò k̀joa koi 'ńó 'in ma-na; jòya t̀j̀ín k̀johítsjeèn-na; mejèn-na nga k̀tiyaà mé-ne nga ya k̀ótj̀nakoaa Cristo; nga ìsáa-la 'ńó ndaà s'e. ²⁴Tanga xi k̀jondaà tsajòn, ìsà 'ńó mochjèén nga k̀ótj̀nakon ìsà. ²⁵K'oaá s'ín beè-là takoàn nga k̀ótj̀nakon ìsà, nga k'oaá s'ín t̀j̀ngòè takoàn nga mochjèén-nò it'aà ts'an. K̀ótj̀najiìn-nò mé-ne kòma sìichjət̃'aà-nò nga ìsà tsja kòma-nò koni s'ín mokjèíìn-nò kò nga ìsà ndaà k̀okjèíìn-ìsa-nò. ²⁶Mé-ne k'e nga

kijchokon ijngoò k'a-nò, isáa tsja koma-nò nga isa 'nga sikíjna Cristo Jesús koni s'ín osiko-na.

²⁷ Ta jè xi 'nó mochjeén nga k'oas'ín tìjchá yijo-nò koni tsò 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo; mé-ne tsà koma kíkón-nò kò tsà mìkìi koma kjián, tákó kji'nchrè-ná nga kixi tìtsajnakoo 'én, nga jngoò tjin kjohítsjeèn-nò nga ngàsòn tìtsabixkàn-tjiò koni s'ín mokjeífn-nò 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo, ²⁸ nga mì tsakjoòn-là jnà xita kondra-nò. Koni s'ín tìtsa'nè ngats'iì kjoa koi, k'oaá s'ín sijna koni jngoò chiba xi okó nga jnà xita kondra, kjoehesòn-né, tanga jnò, kitjokajìin-nò kjo'in. Kjoa koi, it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne. ²⁹ Nga Nainá tìkooá tsjá-nò kjondaà nga kjo'in tìtsanjioón xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kitsjaà-nò kjondaà nga kòkjeífn-nò 'én ndaà-là. ³⁰ Nga jnà kjoa xi tjin-nò i'ndeì, tijnà-ne xi 'an kis'e-na koni s'ín ki'yaà jnò, kò tákó koií kjoa tjin-na skanda nachrjein i'ndeì koni s'ín tìtsana'ya.

Kjohítsjeèn xi kis'e-là Cristo nga nangui kisikíjna yijo-là i isò'nde

2 ¹ Jnò, nga Cristo tsjá-là nga'nó inima-nò, kò nga jè kjoatjòcha síje takòn-nò, kò nga jè Inima Tsjeè-là Nainá ndaà síkìtsajnajtín-nò nga nìxákjòè, kò nga ngui koò inima-nò tjin-nò kjohimatakòn, ² k'oaá ma-ne nga síjé-nò nga ta jngoò kjohítsjeèn kàtas'e-nò, jngoò kjoatjòcha, ngàsòn t'è-là takòn, kò ngàsòn chibà-nò mé xi nìkìtsjeèn mé-ne nga isa ndaà kotsja-na. ³ Kì kjoa 'nga takòn onguíchjaà, kò kì 'nga nìkìtsajna yijo-nò. Ta saá nangui tìkìtsajna yijo-nò, k'oaá s'ín jchaxkón xita xi kj'eíi koni tsà jnà tìtsajna ítjòn. ⁴ Kì ta koi nìkájno xi kjondaà tsajòn. Tìkooá tìkájno-nò mé xi mochjeén-là xita xi kj'eíi.

⁵ K'oaá tjin kjohítsjeèn xi kàtas'e-nò koni tjin kjohítsjeèn xi tjin-là Cristo Jesús. ⁶ Nas'ín tije sobà-ne Nainá, mìtsà kos'ín kisikìtsjeèn nga kjo'nò mejèn-là nga kos'ín kìjna koni s'ín tìjna Nainá. ⁷ Ta saá 'nó nangui kisikíjna yijo-là nga kos'ín tsibijna koni jngoò xita chì'nda, koni xi taxkì xita isò'nde. ⁸ K'e nga jye taxkì xita komà, kisikajeén-là inima-là nga ndaà kisikitasòn yije-là Nainá skanda kó nga k'en nga ya kinik'en-t'aà krò. ⁹ K'oaá ma-ne, Nainá, k'e nga jye kisikjaáya-là, taxkì 'nó 'nga kisikíjna. Kitsjaà jngoò-là 'ín xi isa 'nó 'nga tìjna mé-ne jè kotixoma yije-là xita. ¹⁰ Mé-ne nga it'aà ts'e Jesús kincha-xkó'nchi-là ngats'iì xi tìtsajna ngajmì, xi tìtsajna i it'aà nangui, kò xi tìtsajna jjiin nangui. ¹¹ K'oaá s'ín kìtso ngats'iì xita nga Jesucristo, jè xi otixoma; k'oaá ma-ne nga jeya kìjna Nainá xi Na'èn-ná.

Mé xi s'eén nga ixti tsjeè-la Nainá 'mì-ná

¹² K'oaá ma-ne, jñò ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-nò, k'e nga tsohótijnako-nò, kjit'aà nàchrjein ndaà kinikitasòn. I'ndeij nga kjiin tijnāa, tákò k'oas'ín ndaà tikitason. K'oas'ín t'een nga kàta'ya-nò nga jyeé itjokàjñòò kjo'in kjoa ts'e jé-nò koií kjoa-la nga 'ñó tsakjoòn-chaà yijo-nò. ¹³ Nga jè Nainá xi ndaà tísíxájiin inima-nò. Jè síkítsjeèn-nò nga k'oaá s'ín mejèn-nò koni s'ín ndaà sasén-la Nainá kò tijè-ne xi tsjá-nò nga'ñó nga ma k'oas'ín 'nè.

¹⁴ Ndaà t'een yije nita mé kjoa-ne; kì taxki tsajét'aà-là Nainá kò kì chitiya-nò nita mé kjoa-ne. ¹⁵ K'oaá s'ín koma-ne nga ixti tsjeè-la Nainá k'oín-nò; nimé jé s'e-nò nga titsajnajiiin-là xita ts'en kò xi ch'o s'ín; jñò, k'oaá s'ín kàta'ya-nò koni ni'ín-la ni'ño xi síhiseèn ñanda jñò choòn. ¹⁶ Tika'bísòn 'én ndaà xi síkíjnakon inima-ná, mé-ne jè nàchrjein k'e nga kjoíí ijngoò k'a Cristo, ndaà kotsja-na nga mìtsà ta kjotjò koni s'ín kis'iaàn nga 'ñó kisixájiin-nò nga tsakoòya-nò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁷ 'An, matsjaá-na kò síjngoàà kjotsja xi tjín-nò nas'ín kjo'in tísikjiaán koni jñò nga kjo'in títanikjioón nga koií kjoa-la nga mokjeíin-nò it'aà ts'e Cristo. Kjo'in xi tjín-nò k'oaá ngaya-la koni jngoò kjotjò xi jñò 'biì-là Nainá, kò jè kjo'in xi 'an tjín-na tikoáá 'an tsjaà-la Nainá koni kjotjò tsajòn. ¹⁸ Jñò, k'oaá tís'ín kàtatsja-nò mé-ne kojngoò-ne kjotsja xi tjín-ná.

It'aà ts'e Timoteo

¹⁹ K'oaá s'ín tísíkítsjeèn, tsà Na'èn-ná Jesús mejèn-la nga síkasén nìton-nò Timoteo, mé-ne 'an kotsja-na k'e nga kjoííko-na okixi it'aà tsajòn kós'ín titsajnaà. ²⁰ Mì tì yá xita tjín isa-na xi k'oas'ín ngásòn síkájno it'aà tsajòn koni jè Timoteo. ²¹ Ngats'iì xita xi kj'eíí, saà kjondaà ts'ée ótsji, mìkìlì ótsji xi kjondaà ts'e Cristo. ²² Jñò, jyeé ndaà tíjiin-nò, jè Timoteo xita kixi-né. Ndaà síchját'aà-na it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo, k'oaá ngaya-la koni tsà ki'ndí ts'an-ná. ²³ Tìkoña kjoa-ná nga síkasén-nò Timoteo k'e nga skoeè kós'ín sindaàjiin kjoa-na. ²⁴ Tanga jè Na'èn-ná ma'ñót'aà takoàn, nga tsjá'nde-na nga tikoá 'an koma kjíkon nìton-nò.

It'aà ts'e Epafrodito

²⁵ Tanga k'oaá s'ín kisikítsjeèn nga ítjòn siikasén ìjngòò k'a-nò jè 'ndsè Epafrodito. Ndaà kisixáko-na. K'oaá s'ín tsajmeiiko-na koni jngòò soldado nga bixkàn-tji-jen 'én-la Nainá. Nainá kátichjí-nò nga kinikasén-ná k'e nga 'ñó tímochjeén-na. Ndaà kisichját'aà-na. ²⁶ I'ndeí, mejèn-la nga skoexkon-nò ngats'ioò, 'ñó tísikájno nga jñò jyeé kina'ya nga kjòxk'én-né. ²⁷ Kixíí kjoa nga kjòxk'én-né, kjomeé k'en. Tanga Nainá kjòhimakeè; mìtsà ta jè xi kjòhimakeè, koó 'an, mé-ne nga mì isa tse kjoaba s'e-na. ²⁸ K'oaá ma-ne nga tísikasén nìton-nò, mé-ne k'e nga jchaxkoòn ìjngòò k'a, kotsja-nò it'aà ts'e, koa 'an, tjáxin chiba-na kjoaba. ²⁹ Chjoétjò nga kò kjotsja-nò nga 'ndseé chibá it'aà ts'e Na'èn-ná. Chaxkón yije xi ngàsòn ok'in-la koni jè. ³⁰ Koií kjoa-la it'aà ts'e xá-la Cristo nga kjomeé k'en. Jè kjoa xi jñò mìkiì komà kinichját'aà-ná, jé Epafrodito, 'ñó tsibínè-la yijo-la nga ndaà kisichját'aà-na nas'ín kjomeé k'en.

Mé kjoa xi isa 'ñó chjí-la nga kixí kítsajnaá nguixkon Nainá

3 ¹ Ndí 'ndsè, k'oaá xan-nò, tsja t'è-là inìma-nò nga Na'èn-ná Jesús títsajnakoo. 'An, mìkiì masiì-na nga tikjíì ìjngòò k'a-nò jñà kjoa xi jye kòkjìn k'a kjiì-nò nga kjondaà tsajòn-nò. ² Tìkindaa yijo-nò it'aà ts'e jñà xita xi kjo'ñó mejèn-la nga otet'aà yijo-la xita nga bít'aà chiba-la kjoa ts'e circuncisión. Tìkindaa xita koi nga nímé chjí-la. Tìkindaa nga 'ñó ch'o s'ín. ³ Jñá-ná xi nguì kixí kjoa nga tjít'aà chiba-ná nga 'ya-la nga xita-la Nainá 'mì-ná. Jñá-ná xi ndaà yaxkoán Nainá nga jè Inìma Tsjeè-la síchját'aà-ná. 'Nó ndaà matsja-ná nga jè ma'ñót'aà takoán Cristo Jesús nga mìtsà jè kjoa ts'e yijo-ná ma'ñót'aà takoán. ⁴ 'An, mìtsà kjoa ts'e yijo-na ma'ñót'aà takoàn nas'ín kjin skoya kjondaà kisikitasoàn. Tsà tjín i'nga xita xi koi ma'ñót'aà takòn kjondaà xi tjín-la, tanga 'an mì k'oaá s'ín tís'iaàn nas'ín tsato kjin skoya kjondaà kisikitasoàn. ⁵ K'e nga tjín-la jiin nachrjein nga kits'ian, kisit'aà chiba-na kjoa ts'e circuncisión. 'An, xita Israel-ná, tje-la Benjamín-ná. Xita Hebreo-ná, kò jñà xita jchínga-na nguì xita Hebreo-né. 'An, nguì xita fariseo-ná nga jñà kjoatíxoma-la xita judío nguì ndaà kisikitasoàn. ⁶ Nga 'ñó fit'aà-la koni s'ín tjín kjoatíxoma-la xita judío, 'an skanda kiitjinguì kondraá-la xita naxandá-la Cristo. 'An, nguì kixíí kisikitasoàn kjoatíxoma-la xita judío, nijngòò xi mìkiì ndaà kisikitasoàn. ⁷ Nga sa ítjòn, 'an, k'oaá s'ín kisikítsjeèn nga 'ñó tse chjí-la ngats'iì kjoa koi; tanga i'ndeí nga Cristo fit'aà-la nímé chjí-la kjoa koi.

⁸ Xi nguì okixi, ngats'iì kjoa xi 'an ma'ñót'aà takoàn nga sa kjòtseé, i'ndeì, k'oaá s'ín beè takoàn nga nimé chjí-la mì k'oaà-ne koni s'ín be_xkoan Cristo Jesús xi otíxoma-na nga isa 'ñó tsato chjí-la. Ngats'iì kjoa koi, jyeé tsachrjengua yije xi kjoa-la Cristo. Ta tjé beè takoàn mé-ne nga ya ma fit'aà-la Cristo ⁹ kò mé-ne nga ya kótijnakjoðkoa. Nga kixi ótijná nga nguixkon Nainá, mìtsà koi kjoa-la nga 'an ndaà sikitasoàn kjotíxoma-la xíta judío, koi-né nga mokjeíin-na it'aà ts'e Cristo. Jè Nainá xi kixi síkíjna-na koií kjoa-la nga mokjeíin-na. ¹⁰ Mejèn-na nga isa ndaà skoexkoan Cristo; skoeè nga'ñó xi tjín-la nga jaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà; kàtamajngòð kjohítsjeèn-na kò ts'e Cristo koni s'ín komàt'in nga kisikjeíin kjo'in skanda k'e nga k'en, ¹¹ mé-ne k'oa tis'ín kjoaáya-na it'aà ts'e kjoabiyaà koni s'ín jaáya-la Cristo.

Mé xi s'ín Pablo nga ma kijchò tjingui-la kjotjò xi tsjá Nainá

¹² Mìtsà tsò-ne kjoa nga jye kjòngásòn yije-na kjoa koi. Kj'eè tsà nguì xíta kixi 'mì-na. Tanga tífi tjingui-la nga mejèn-na nga isa ndaà skoexkoan skanda kó nga kijchò tjingui-la mé kjoa-ne nga ijchò tjingui-na Cristo Jesús. ¹³ Ndí 'ndsè, k'oaá s'ín machiya-na, kj'eè kii bijchó tjingui yije-la kjondaà xi tjín-la Cristo. Tanga jngòð kjoa tis'iaàn, tisijchàajñaà yije kjoa xi jye tsato, tíbínè-la yijo-na nga kijchò tjingui-la kjoa xi sa nchrobá. ¹⁴ Tífi tjingui-la skanda ñánda fehet'aà-ne, mé-ne nga tjoé-na kjotjò xi Nainá tsjá-na nga xó kiichja-na Nainá ján ngajmìl nga Cristo Jesús tijnakoa.

¹⁵ Ngats'iaá xi jye ndaà mokjeíin-ná it'aà ts'e Cristo, ngásòn ngáya k'oa s'ín síkítsjeén. Jñò, tsà mìkii k'oa s'ín nikítsjeèn, Nainá sìikíchiyandaà-nò. ¹⁶ Tanga mochjeén-né nga k'oa s'ín sikitasoán koni kji jye machiya-ná skanda nachrjein i'ndeì.

¹⁷ Ndí 'ndsè, k'oaá s'ín tijchá yijo-nò koni s'ín tisijchá yijo-na. Chjúngui-la jña xíta xi k'oa s'ín ndaà nchisijchá yijo-la koni s'ín titsa'nè-jen. ¹⁸ Nga kjin ma xíta xi tjíma xi kondra fi tjingui-la jè 'én xi tis'enojmíya nga krò k'en-t'aà Cristo. Kòkjin k'a k'oa xan-nò; i'ndeì skanda koó ndáxkoaàn tibixteèn nga ijngòð k'a k'oa tixan-nò. ¹⁹ Xíta koi, k'e nga kjoehet'aà nachrjein-la, kjo'íin sìikjeíin nita kjé-ne. Ta koií ótsji kjoa xi síjé yijo-la kò mìtsà Nainá ótsji. 'Nga síkítsajna yijo-la kjoa xi tjínè-la nga kosobà-la. Tà koií síkítsjeèn kjoa ts'e isò'nde. ²⁰ Tanga jña, ján i'nde-ná ngajmìl. 'Nó ndaà titsachiñá-lá nga ya kjinchrobà-ne jngòð xi kochrjekàjiiin-ná kjo'in, jè-né Jesucristo xi otíxoma-ná. ²¹ Jè

sìkijatjìya-là yijo ni'nde-ná; k'oaá kji koma koni kji ts'e jè, nga jeya kji. Jè sìkjeén nga'ño xi tjín-là nga jè otíxoma yije-là nità mé xi tjín.

Mé xi s'eén nga jye kixi titsajna_{oo}á Cristo

4¹ K'oaá ma-ne jñò ndí 'ndsè xi 'ño matsjake-nò, kò nga 'ño makájno-na nga mejèn-na skoexkon-nò, kò nga nìtsja-là inìma-na, kò jñò xi kjotjò-na ma it'aà ts'e xá-na, k'oaá xan-nò nga kixi titsajna_{oo} Na'èn-ná, jñò xi 'ño matsjake-nò.

² Tìbitsi'bà-là jè Evodia kò Síntique, nga ngàsòn ndaà kàtjìkò xíkjín nga ndichja joó xi it'aà ts'e Na'èn-ná. ³ Tìkooá ngaji ndí 'ndsè xi ngàsòn taña nìxá, tìsijét'aà-lè, tìchját'aà-là íchjín koi; nga ndaà kisixáko-na it'aà ts'e 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Kò jè Clemente kò xita xi i'nga tìkooá ndaà kisixáko-na. Xita koi, jye tjit'aà 'ín-là xojon ts'e kjoabinachon ján ngajmì.

⁴ Tsja t'è-là inìma-nò nga Na'èn-ná titsajna_{oo}. Ijngòò k'a k'oa xan-nò: ;Tsja t'è-là takòn! ⁵ Jñò, kàtabeè yije-nò xita nga xita ndaà 'mì-nò. Jyee tímachraña nga kjoí ijngòò k'a Na'èn-ná.

⁶ Kì mé kjoa nìkájno. Ta isaá tijét'aà-là Nainá k'e nga mé xi mochjeén-nò. Tìkooa tjii-là kjondaà. ⁷ K'oaá s'ín koma-ne nga tsjá-nò kjoa'nchán Nainá. Jè kjoa'nchán xi tsjá-nò fahatonè-là koni s'ín bítsjeèn-là xita. Kjoa'nchán jè, jè xi sìkinda inìma-nò kò kjohítsjeèn-nò nga Cristo Jesús titsajna_{oo}.

⁸ Ndí 'ndsè k'oaá xan-nò xi fehet'aà-ne. Tìkítsjeèn xi kjoa kixi, kjoa xi ndaà yaxkón, kjoa xi ndaà tjín nga nguixkon Nainá, kjoa xi tsjeè tjín, kjoa xi ndaà sasén-ná, kò ngats'iì kjoa xi ndaà na'yà-là. Kò tsà tjín-isa kjoa xi kje'í xi 'ño ndaà tjín, xi ok'in-là nga 'nga kítsajna, koi kjoa tìkítsjeèn.

⁹ K'oa'sín t'een koni s'ín tsakooya-nò okixi xi 'an kitsjaà-nò, 'én xi kina'yá-ná, koni s'ín ki'ya-ná nga kis'iaàn; tákó k'oa'sín t'een. Nainá xi tsjaà-là kjoa 'nchán inìma-ná, jè kijnako-nò.

Kjondaà-là ts'e xita Filipos it'aà ts'e Pablo

¹⁰ 'Ñó matsja-na koni síko-na Na'èn-ná nga ijchò nàchrjein, ijngòò k'a kiníkítsjeèn-ná. 'An k'oaá s'ín síkítsjeèn nga mìtsà kinìjchàajñòò xi it'aà ts'an, tà jè-né nga mìkìì xátì kitjò'nde-nò nga kinìchját'aà-ná. ¹¹ Mìtsà koi kjoa-là nga k'oa_{oo}tixan-nò tsà mé tsojmì xi chijat'aà-na. Jyee kjò'nga-na nga majngòò takoàn mé xi tjín-na. ¹² Be-ná kó ma nga ima tísijchá

yijo-na. Tíkooá be-ná kó ma k'è nga tǐn-na tsojmì. Jye tíbe nìtá mé kjoa xi tímat'ian. Tijé-na tsà skiì tǐjna indso'bà, kò tsà kjinchrá tìbiyaa, tsà ningui-na tsojmì kò tsà nímé tsojmì tǐn-na. ¹³ Koma yijeé-na nìtá mé kjoa-ne nga jè Cristo tsjá-na nga'ñó. ¹⁴ Tanga jñò, tákó ndaà ki'nè-nò nga kinìchját'aà-ná k'è nga kjoa tǐjnajñaà.

¹⁵ Jñò xi naxandá Filipo tsajòn, tǐjìn-nò nga ta jñò-nò xi kinìchját'aà-ná mé xi kjòchjeén-na, jè nàchrjein k'è nga kiaà nangui Macedonia k'è nga sà tsibìts'iaa nga kichjàkò-nò 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'è Cristo. Nijngod naxandá-là Cristo xi kj'eíí xi ma-là kisìchját'aà-na. ¹⁶ Tíkooá k'è nga tsohótǐjna naxandá Tesalónica, jngod jò k'a kinikasén-ná kjotjò xi kjòchjeén-na. ¹⁷ Mìtsà mé kjotjò tsajòn xi mejèn-ìsa-na, ta jè xi mejèn-na nga ìsà ndaà kàtasíchikon-t'in-nò Nainá. ¹⁸ Jyeé kiskaat'aà yije-na ngats'ìi xi kinikasén-ná. Jyeé tǐn yije-na xi mochjeén-na skanda ninguií-na nga jyeé j'ìikò-na nga'ñó xi kinikasén-ná kò Epafrodito. Kjotjò xi kinikasén-ná k'ooá s'ín ngaya-là koni chrjongó-là Nainá xi 'ñó ndaà jne, jña kjotjò xi 'ñó ndaà sasén-là Nainá. ¹⁹ K'ooá ma-ne, jè Nainá xi 'an kjit'aàtakoàn, tsjá yije-nò nìtá mé xi chijat'aà-nò koni s'ín jeya tǐn kjoa nchiná xi tǐn-nò nga Cristo Jesús titsajnakoo. ²⁰ Jè Nainá xi Na'èn-ná, jeya kàtǐjna nìtá mé nàchrjein-ne, nìtá mé nó-ne. K'oas'ín kàtama.

Xi fehet'aà-ne, Pablo síhixat'aà xìtá Filipos

²¹ It'aà ts'an, tǐixat'aà yije jña xìtá naxandá-là Cristo xi ya títsajna. Jña xìtá 'ndseé xi ì títsajnakò-na, tíkooá nchisíhixat'aà-nò. ²² Ngats'ìi xìtá-là Cristo síhixat'aà-nò. Jña nchisíhixat'aà ítjòn-nò xi títsajna ni'ya-là César xi xìtaxá ítjòn ts'è Roma.

²³ Ngats'ioò, jè kàtǐjnako-nò kjondaà-là Jesucristo xi otíxoma-ná. K'oas'ín kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Colosas

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Colosas

1 ¹⁻² Jñò xi xita naxandá-la Cristo 'mì-nò xi ján titsajnaà naxandá Colosas nga kixi onguít'aà-là Cristo, 'an xi Pablo 'mì-na kò 'ndsè Timoteo titsanìhixot'aà-nòjen nga 'an tsibíxáya-na Jesucristo nga k'oas'ín kjòmejèn-la Nainá. Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijìin inima-nò.

Kó tsò Pablo nga tsjá-la kjondaà Nainá

³ Kjit'aà nachrjein k'e nga nokjoàt'aà-lajen Nainá xi it'aà tsajòn, 'biì-lajen kjondaà Nainá xi Na'èn-la Jesucristo jè xi otíxoma-ná. ⁴ Koií kjoa-la ngajen jyeé k'oas'ín kina'yà-jen nga ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo Jesús. Tikoá matsjacha ngats'iì xita-la Nainá. ⁵ Koií k'oas'ín 'nè-nò nga titsachiñá-là nga tjoé-nò kjondaà xi tíjnatjò-la Nainá ján ngajmii; koni s'ín kjòchiya-nò k'e nga kina'yà 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi nguì kjoakixi. ⁶ Tjìjè-ne jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi jye k'oas'ín kina'yà, 'ñó tìnokjóya nga tíjtsa isò'nde kò 'ñó kjìn xita nchifattjìya-la kjohítsjeèn-la koni s'ín komàt'ioòn jñò k'e nga jahattjìya-la kjohítsjeèn-nò nga jahas'en-jiìn-nò kjondaà-la Nainá xi nguì kjoakixi. ⁷ K'oaá s'ín tsakóya-nò Epafras jè xita xi matsjacha-jen nga taña nìxákjòd-jen it'aà ts'e Nainá; nga jè Epafras, jngòd chj'nda-la Cristo xi kixi síxá xi it'aà tsajòn. ⁸ Jyeé tsibénojmí-najen nga jè Inima Tsjeè-la Nainá síkítsjeèn-nò nga ndaà matsjacha xita.

⁹ K'e nga kina'yà-jen, mìkiì nìjchàajiìn-jen nga bìtsi'batjì-nòjen. K'oaá s'ín nìjèt'aà-lajen Nainá nga nguì ndaà kàtasíchiya-nò koni s'ín mejèn-la jè; jè Inima Tsjeè-la kàtatsjá-nò kjohítsjeèn kò kjoachjìne. ¹⁰ Tikoá nìjèt'aà-lajen nga k'oas'ín tíjchá yijo-nò koni s'ín ok'in-la nga sùjchá yijo-la xi xita-la Nainá, nga kjit'aà nachrjein k'oas'ín t'een koni s'ín mejèn-la, nga k'oas'ín t'een ngats'iì kjoa xi ndaà tíjn kò nga isa ndaà jchaxkon yá-né xi Nainá. ¹¹ K'oaá tìs'ín nìjèt'aà-lajen Nainá nga tse nga'ñó kàtatsjá-nò koni s'ín tíjn nga'ñó-la xi mìkiì fehet'aà, mé-ne nga

kixi kítsajna-nò nìta mé kjoa xi sakò-nò, tìkoa s'e-nò kjoatsejta kò kjotsja. ¹² Tjii-là kjondaà Na'è-ná nga jè kisikítsajnandaà-nò nga tìkoa tjoé-nò kjotjò xi jè jye tjíndaà-là ján ngajmii ñánda iseèn choòn nga tsjá-là ngats'ii xita-là xi ya chja-ne naxandá-là Nainá. ¹³ Nainá kisikítsajnadeíí-ná it'aà ts'e nga'ño-là xita neíí jè xi otíxoma ñánda jñò choòn; yaá kisikítsajna-ná ñánda tíhotíxoma Ki'ndí-là xi 'ño matsjakeè, ¹⁴ jè xi kò jní-là tsibíchjítjì-ná nga kisikítsajnadeíí-ná tìkoa kisijchàat'aà-ná jé-ná.

Jè Cristo títjna ítjòn-là ngats'ii xi tsejèn kò xi mìkii tsejèn

¹⁵ Nì saá jngoò xita beèxkon Nainá tanga jè Ki'ndí-là tsakó-là xita yá-ne xi Nainá. Nga jè Ki'ndí-là xi títjna ítjòn-là ngats'ii xi kisindaà isò'nde. ¹⁶ Nga kò Cristo, Nainá tsibíndaà yije xi títjn ngajmii kò xi títjn i it'aà nangui, xi tsejèn kò xi mìkii tsejèn, ngats'ii nga'ño xi títjn jjiin isén, xi títsajna ítjòn, xi otíxoma, xi xá ítjòn títjn-là, kò jña nga'ño xi mìkii tsejèn-ná; it'aà ts'eé Cristo kisindaà yije-ne kò ts'e-né. ¹⁷ Cristo, isaá kjòtseé títjna mì k'oa-ne ngats'ii tsojmì xi títjn, kò jè tsjá-là nga'ño ngats'ii tsojmì mé-ne nga ndaà kítsajna-ne. ¹⁸ Jè Cristo títjna sko-là naxandá-là nga tijè-ne yijo-là kò it'aà ts'eé kjòts'ia-ne. K'e nga jaáya-là Cristo it'aà ts'e kjoabiyaà, jè tsibijna ítjòn-là it'aà ts'e xita xi faáya-là mé-ne nga jè kítjna ítjòn-là nìta mé xi títjn. ¹⁹ Nainá k'oaá s'ín kisaseèn-là nga jngoò k'aá ya tsibijnajiin yijo-là Cristo, ²⁰ nga it'aà ts'eé Cristo, Nainá tsajoóndaakò yije-ne ngats'ii xi títjn isò'nde kò xi títjn ngajmii; it'aà ts'e jní-là Jesucristo xi kixixteèn ján it'aà krò, Nainá kisikijne 'nchán kjoa.

²¹ Jñò, nga sa ítjòn, tìkoaá titsajnat'aàxìn-la Nainá; kondraá tsangui-là ya jjiin inìma-nò, koií kjoa-là nga ch'o títjn kjoa xi ki'nè. ²² Tanga i'ndeí jyeé ndaà tsajoóko-nò Nainá koií kjoa-là jè kjo'in xi kisikjeíin Cristo i it'aà nangui k'e nga k'en. Koií k'oas'ín kis'iin-ne mé-ne nga tsjeè kítsajnaà-nò, kò nímé jé xi s'e-nò kò nímé xi ch'o kítjongoüo nga nguixkon Nainá. ²³ Kjoa koi mochjeén-né nga kixi títsajnakoo koni s'ín mokjeíin-nò. Kò kì binchat'aàxìn-là kjoa xi titsachiñà-là it'aà ts'e 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo, 'én xi jye kina'yà-là. Jè 'én jè, xkì xi ján tínokjoàyajjiin-là xita kóhokji isò'nde; kò 'an xi 'mì-na Pablo, 'aán kjòngatsja nga okoóya 'én.

Xá-là Pablo

²⁴ I'ndeí matsjaá-na nga kjo'in tìsikjiaán xi kjoa tsajòn nga k'oaá s'ín tísjngoàà jjiin yijo-na koni s'ín chijat'aà-na kjo'in xi kitsjaà-na Cristo xi

kjondaà ts'e naxandá-la nga tíjé-ne yijo-la. ²⁵ 'Aán tísíkjéén-na Nainá nga 'an tìsìxákoḡa naxandá-la, xá xi kisingatsja-na xi kjondaà tsajòn nga nguì ndaà kènojmiá 'én ndaà-la, ²⁶ jè 'én xi tíjna'ma-la Nainá nga tisa tàts'en-la kjoa, tanga nachrjein i'ndeí, Nainá jyeé tsakó-la xita-la. ²⁷ Jè Nainá k'oaá s'ín kjòmejèn-la nga tsakó-la jñà xita-la kó s'ín tjin kjoa'ma-la xi 'ñó jeya tjna xi kjondaà ts'e xi mìtsà xita judío. Jè kjoa'ma, jè-né nga jè Cristo tijnajiin inima-nò jñò xi mìtsà xita judío 'mì-nò, k'oaá ma-ne nga titsachiñà-là jñò kjoajeya-la Nainá xi tsjá-nò ján ngajmiì.

²⁸ K'oaá s'ín nokjoàyajiiin-lajen ngats'iì xita it'aà ts'e Cristo; 'ñó nokjoàko-jen nga nguì ko kjoachjine okoðya-lajen mé-ne nga ngats'iì xita xi fit'aà-la Cristo nimé chijat'aà-la jè nachrjein k'e nga ngajen siingatsja-jen nga nguixkon Nainá. ²⁹ K'oaá ma-ne nga 'ñó tóbínè-la yijo-na nga tìsìxá, tìsikjeén jè nga'ñó xi tsjá-na Cristo.

2 ¹ Mejèn-na nga ndaà kàtasjiiin-nò, nga 'ñó tikjaàn-tji-nò it'aà tsajòn ko jñà xita-la Cristo xi tìtsajna ján naxandá Laodicea, ko it'aà ts'e ngats'iì xita xi kj'eè kii beèxkon-na. ² Koií k'oas'ín tikjaàn-tji-nò mé-ne nga kàtas'e-la nga'ñó inima-nò ko mé-ne nga jè kjotsjacha xi tjin-nò siikítsajnajtín-nò. Jè xi mejèn-na nga isa ndaà kokixi kjohítsjeèn-nò nga nguì ndaà kochiya-nò jè kjoa xi tíj'ma-la Nainá xi Na'èn-ná. Jè kjoa'ma jè, jè-né Cristo. ³ Nga ta jè Cristo tjin-la ngats'iì kjohítsjeèn ko kjoachjine xi 'ñó chjí-la. ⁴ Koií k'oas'ín tixan-nò nga mì yá xi skónachan-nò nga siikjeén 'én xi ndaà tsò tanga mìtsà 'én kixi. ⁵ Nas'ín mìtsà ya tijnako-nò, tanga inima-na tìsikítsjeèn kjit'aà-nò. Matsjaá-na nga tì'be nga kixi tìtsajtión koni s'ín onguíkoo yijo-nò tikoá kixi tìtsajnaà nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo.

Kjondaà xi tjin-ná nga Cristo tìtsajnaakoá

⁶ Koni s'ín kòkjeiín-nò it'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-nò, k'oaá tìs'ín kixi tìtjât'aà kjit'aà-là ⁷ koni jngodó yá xi nanga fi ima-la ko koni jngodó ni'ya xi tìsindaàsòn-isa nga kàtakixiya jè kjoa xi mokjeiín-nò koni s'ín kichità'yà; ko tjiì kjit'aà-là kjondaà Nainá.

⁸ Tìkindaa yijo-nò nga mì jñà skónachan-nò xita xi 'én ndiso chja xi ni mé chjí-la. Jñà kjohítsjeèn koi, tà yaá nchrobá-ne it'aà ts'e xi taxki xita koni tsò kjotíxoma xi tjin isò'nde, mìtsà kjotíxoma ts'e Cristo.

⁹ Yaá tijnajiin yijo-la Cristo yá-ne xi nguì jè sobà Nainá nga nimé chijat'aà-la. ¹⁰ Nga Cristo tìtsajnaako, tjin yije-nò nita mé xi mochjeén-nò. Jè Cristo otíxoma-la ngats'iì nga'ñó ko kjotíxoma xi mìkii tsejèn.

¹¹ Tíkooá it'aà ts'e Cristo kisit'aà ch̄iba-nò kjoa ts'e circuncisión, tanga mìtsà jè xi tsja x̄ita bít'aà ch̄iba-la yijo-ná, jè-né nga jè Cristo tsibít'aà ch̄iba-la inima-nò k'e nga jaàxìn jé xi t̄jín-la yijo jé-nò. ¹² Tíkoo k'e nga komà bautizar, k'oaá ngaya-la koni tsà ya kisihijìn-t'aà-là Cristo xi kjoa ts'e jé-nò. K'oaá t̄s'ín jaáya-nò koni s'ín jaáya-la Cristo koif kjoa-la nga mokjeín-nò nga'ñó xi t̄jín-la Nainá nga komà kiskím̄it̄j̄en Cristo it'aà ts'e kjoa biyaá. ¹³ J̄nò, nga s̄a ít̄j̄on, titsajnaà k'en-nò it'aà ts'e Nainá koi kjoa-la jé-nò nga jè Cristo kj'eè kiì bít'aà ch̄iba-la inima-nò nga faáxìn jé xi t̄jín-la yijo jé-nò. Tanga i'ndeì, Nainá jyeé kisik̄ítsajnakon-nò kò Cristo nga kisìjchàat'aà-nò ngats'iì jé-nò. ¹⁴ K'oaá ngaya-la koni tsà jye kisìk̄jeheya-ne xojon xi kitjám̄iì'nga xi kondra tsaján. Jaàxìn-ne, yaá tsohójnat'aà krò ñánda k'en-t'aà Cristo. ¹⁵ J̄nà nga'ñó xi t̄jín j̄iìn isén kò ngats'iì xi otíxoma, Nainá jaàxìn yije-la nga'ñó-la. Yaá kisik̄ijne-la k'e nga jè Cristo k'en-t'aà krò. Kò ngats'iì x̄ita, yaá kijtseè nga kisìchja.

Kjotíxoma-la x̄ita xi mì kiì fit'aà-la Cristo

¹⁶ K'oaá ma-ne j̄nò, kì kiì n̄s'in-là x̄ita xi ch̄jajno-nò nga tsò-nò nga mìkiì n̄ikitasòn kjoa ts'e tsojm̄i xi chine, xi 'yò, kjoa ts'e s'eí xi bitjo, kjoa ts'e nga otsejèn x̄itse ìjngod k'a sá, kò ts'e n̄achrjein n̄ikjáya. ¹⁷ Ngats'iì kjoa koi, k'oaá ngaya-la koni tà 'nguién-laá kjoa xi iskan j'iì; tanga jè xi nguì kjoa kixi, jè Cristo. ¹⁸ Kì kiì biì'nde nga faáxìn-nò jè kjondaà xi jye titsajnaj̄nò j̄nà x̄ita xi beèxkón àkjale; k'oaá tsò-la yijo-la nga mìtsà x̄ita 'nga ikon. Jè xi mejèn-la nga j̄nò k'oa t̄s'ín s'een. J̄nà x̄ita koi tsò-né nga inga nij̄nà kis'enojm̄i-la kjoa jè, kò 'ñó 'nga sík̄ítsajna yijo-la xi ta kjoh̄ítsjeèn ts'e, tanga n̄imé ch̄j̄i-la. ¹⁹ X̄ita koi mìtsà ya ndaà fit'aà-la Cristo. Nga jè Cristo t̄jna sko-la naxandá-la kò jè tsjá-la kjoh̄ítsjeèn kò nga'ñó kò jè sík̄ítsajnaj̄t̄ín x̄ita-la koni s'ín ma yijo-ná nga j̄nà naxá-ná bítéya nindaà-ná, mé-ne nga ndaà s̄ixá-ne naxandá-la Cristo koni s'ín mejèn-la Nainá.

²⁰ J̄nò, tañaá k'en-koo Cristo, k'oaá ma-ne nga mìkiì t̄i t̄j̄'nde-nò nga j̄nà s̄ik̄itasòn kjotíxoma xi t̄jín isò'nde. ¿Mé-ne tákó k'oa'sín 'nè-nò koni tsà kjoa ts'e isò'nde otíxoma-nò nga n̄ikitasòn-nò kjotíxoma ²¹ xi tsò: “Kì kiì n̄ikoji tsojm̄i koi, kì kiì chinii, kì ndseji n̄iko-ne.”? ²² J̄nà kjotíxoma koi, tà ts'eé tsojm̄i xi chija k'e nga tímochjeén. Tà kjotíxoma ts'e x̄ita-né koni s'ín okóya. ²³ J̄nà kjotíxoma koi, k'oaá s'ín 'ya-la koni tsà t̄jín-la kjoach̄j̄ine tanga mìtsà kixi kjoa. Nga síjé-ná nga ndaà s̄ik̄itasoán kjoa xi 'in t̄jín mé-ne nga ndaà jchaxkoán kjotíxoma xi t̄jín-la ingo; t̄ikooá tsò-né

nga mochjeén nga mì xit̩a 'nga ikon komaá, k̩o nga kínè-lá kjo'in yijo-ná. Tanga jñà kjoa koi nimé chjì-la, nga mìkiì ma osik̩o-ná nga nìkítsajnaá jñà kjoa ch'o xi síjé yijo-ná.

3¹ Jñà kjoa tìnchátsjiod̩ kjondaà xi t̩jín ngajmìi ya ñánda t̩jna Cristo nga ya t̩jnat'aà chrja kixi-la Nainá, koií kjoa-la nga ya jaáyakjod̩-nò k̩o Cristo, ²Koií t̩kítsjeèn kjit'aà mé kjoa xi t̩jín ngajmìi, k̩i koií nìkítsjeèn kjoa xi t̩jín isò'nde. ³Nga jñò, jyeé k'en kjoa ts'e isò'nde, k̩o jè kjoabinachon xit̩se xi t̩jín-nò nga ya t̩tsajnakoo Cristo, yaá t̩jnatjò nga nguixk̩on Nainá. ⁴Jè Cristo, jè-né xi kjoabinachon-nò; k'e nga jè xi k̩otsejèn ìjngod̩ k'a, jñò, t̩kioaá yaá k̩otsejèn-koo nga jeya k̩ítsajnaà.

Xi kjoa jchínga k̩o xi kjoa xit̩se

⁵T̩kítsajna kjoa ch'o xi síjé yijo jé-nò xi kjoa ts'e isò'nde: koni jñà kjoa chijngui, k̩o kjoa t̩jé k̩o kjoa ch'o xi sasén-la yijo-nò k̩o ngats'iì kjoa ch'o xi fahajìin-nò, k̩o nga k̩jìn tsojmì mejèn-nò. Kjoa jè t̩jé-ne koni tsà xkòsòn yaxkón. ⁶Koií kjoa-la nga kjo'in tsjá-la Nainá jñà xit̩a xi mìkiì 'nchréñijon-la. ⁷Jñò, t̩kioaá k'oaá t̩jín kjoa xi ki'nè kjòtseé k'e nga ya t̩tsajnajñò kjoa xi ch'o t̩jín. ⁸Tanga ì'ndeì t̩kítsajna yije kjoa koi: jñà xi kjoa jti, k̩o jñà xi kjoa ts'en, k̩o jñà kjoa xi ch'o t̩jín, k̩o jñà kjoa xi nokjoàjno-la xit̩a, k̩o jñà 'én xi ch'o tsò nga nokjoà. ⁹Kì 'én ndiso nokjoàkoo xinguiòo nga jyeé kichjaàxìn-là yijo-nò kjoa jchínga-nò k̩o ngats'iì kjoa xi ki'nè nga s̩a kjòtseé. ¹⁰Jyeé kichjoé xi kjoa xit̩se. Jyeé jahatjìya-la kjohítsjeèn-nò. K'oaá s'ín t̩maxit̩seya koni k̩i isén-la Nainá xi tsibíndaà-nò skanda kóni nga isa ndaà jchaxkòon yá-ne xi Nainá. ¹¹Ì'ndeì, mì t̩j k̩i ñó mochjeén-ne yá-né xi xit̩a griego, o yá-né xi xit̩a judío, yá-né xi t̩jt'aà chiba-la, o yá-né xi kjoa ts'e circuncisión, yá-né xi xit̩a xìn nangui-la k̩o yá xit̩a-ne xi im̩a t̩majchá, yá-né xi ch̩'nda t̩jna'ñò, o yá-né xi t̩jnandeíf. Jè Cristo xi isa 'ñó chjì-la; k̩o jè xi t̩jnajìin inima-la ngats'iì xit̩a-la.

¹²Jñò xi xó k'oa'sín jaajìin-nò Nainá k̩o xi nguì xit̩a tsjeè-la maà nga ndaà matsjakeè-nò, k'oaá s'ín chjoé xi kjoa xit̩se nga kàtahimacha xit̩a; kàtas'e-nò kjondaà; k̩i 'nga matakòn; indaàkjoa t'een; k̩o kàtas'e-la kjoatsejta inima-nò. ¹³Nita mé kjoa xi t̩jín-nò t̩kjeiín-là xinguiòo, t̩jchàat'aà-là xinguiòo tsà mé kjoa xi ch'o síko-nò. Jñò, k'oaá t̩s'ín t'een, koni s'ín kisik̩o-nò Cristo nga kisijchàat'aà-nò. ¹⁴Jè xi t̩jna ítjòn ts'e kjoa koi, jè-né nga t̩tsjacha xinguiòo, nga jè kjoatjòcha xi ndaà síkítsajnajt̩ín-ná. ¹⁵Kjoa'nchán-la Cristo ndaà kàtatixoma ìjìin inima-nò;

nga Nainá xó k'oaá s'ín kùichja-nò nga 'nchán kùtsajnakoo xinguiòo mé-ne nga ta jngod yijo koma-nò. Kò mochjeén-né nga kjit'aà nachrjein tjiì-là kjondaà Nainá.

¹⁶ Jè 'én-la Cristo 'ñó ndaa kàtasijiin kjit'aà ya jjiin inima-nò. Takóya-là xinguiòo kò tikixiyaa nga tikjeén kjohítsjeèn xi tjín-la kjoachjine. Tijndá-là Nainá nga tjiì-là kjondaà xi tjiin inima-nò; tijndá-là sò ts'e salmo, kò sò xi jeya síkíjna Nainá, kò sò xi ya nchrobá-ne ya jjiin inima-nò. ¹⁷ Ngats'iì 'én xi nokjoà kò ngats'iì xá xi 'nè, it'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná koat'een. Kò it'aà ts'e Jesucristo tjiì-là kjondaà Nainá xi Na'èn-ná.

Kjoa xi mochjeén nga siikitasòn xita-la Cristo

¹⁸ Jñò íchjín xi x'in tjín-nò, nangui titsajna-là x'in-nò koni s'ín ok'in-la jñà xita-la Cristo. ¹⁹ Jñò xi íchjín tjín-nò, tjòcha jchaa íchjín-nò, kì toòn 'yaà.

²⁰ Jñò xi ixti 'mì-nò, ndaa tiná'yañijon-là xita jchínga-nò, nga jè Nainá ndaa sasén-la kjoa koi. ²¹ Jñò xi Na'èn 'mì-nò, kì taxki siì nokjoàkoo ixti-nò mé-ne nga mì síkàjeèn-la ikon.

²² Jñò xi ch'i'nda maà, ndaa tikitasòn yije-là nei-nò i it'aà nangui; kì tà k'ée nixá k'e nga tíkotsejèn-nò nga ta jè xi mejèn-nò nga ndaa kùtsajnakoo. Ngui koo inima-nò nga tikitasòn-là koif kjoa-la nga yaxkón Nainá. ²³ Nita mé kjoa xi s'een, ngui koo inima-nò nga t'een koni tsà it'aà ts'e Na'èn-ná titsanikitasòn kò mìtsà it'aà ts'e xi taxki xita. ²⁴ Jyee 'yaà nga jè Na'èn-ná Jesucristo tsjá-nò chjì-nò nga tjoé-nò jè kjotjò xi tsjá-nò Nainá nga ixti-la maà koi kjoa-la nga jè titsanixát'aà-là Jesucristo xi otíxoma-nò. ²⁵ Tanga jè xi ch'o tjín kjoa xi s'ín, k'oaá s'ín kochjì-la koni tjín kjoa ch'o xi s'ín. Nainá mìtsà faájiin xita, ngàsòn ngáya fiko ngats'iì.

4 ¹ Jñò xi nei-la xá ma, ndaa tikoo jñà xita ch'i'nda-nò koni s'ín tjín xi kjoa kixi, nga jñò 'yaà-nò nga tikoa tjín jngod-nò xi Nei-nò ma ján ngajmiì.

² Kì bìkjoàn-là nga nokjoat'aà-là Nainá; kjit'aà nachrjein titsajnandaà nga tinókjoat'aà-là kò tjiì-là kjondaà Nainá. ³ K'oaá tis'ín titsi'batjì-nájen, mé-ne jè Na'èn-ná kàtatsjá'nde nga koma kenojmi'jen 'én-la Cristo xi tjí'ma-la Nainá nga sa ítjòn; nga koif kjoa-la nga ndayá tjinaa'ya.

⁴ Titsi'batjì-ná mé-ne nga s'e-na nga'ñó nga ndaa kixi kichjàjiin-la xita koni s'ín tjínè-la nga kichjà.

⁵ Jñò, ndaà tìkjeén kjohítsjeèn-nò mé-ne nga ndaà kítajnakoo jñà xítà xi mìkiì beèxkon 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Ndaà tìkjeèn nachrjein xi tí'biì-nò nga kòs'ín tìkitasòn. ⁶ K'e nga chikoo xítà, jñà 'én tìnókojaa xi ndaà tsò kò xi ndaà sasén-là mé-ne nga koma sikhátji-là 'én xi skonangui-nò.

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà xítà

⁷ Ngats'iì kjoa xi tímat'ian, jè keènojímí yije-nò jè 'ndseé Tíquico xi 'an 'ñó ndaà matsjake nga jè ndaà síchjít'aà-na koa ndaà nixákjòd-lajen Nainá. ⁸ Koíí xá tìsikasén-nò nga keènojímí-nò xi it'aà tsajen kós'ín títajna-jen kò mé-ne nga kàtatsjá-nò nga'ñó ts'e iníma-nò. ⁹ Tíkooá ya túbáhihtako Onésimo xi xítà tsajòn, xi 'ndsè ma it'aà ts'e Cristo. Nga xítà kixi-né kò 'ñó matsjacha-jen. Jñà keènojímí-nò mé kjoa xi tíma ijndé.

¹⁰ Jè Aristarco xi taña títajna-jen ndayá, tísíhixat'aà-nò. Kò jè Marcos xi ti xíkjin ma Bernabé tíkooá tísíhixat'aà-nò. Jyeé kis'enojmí-nò it'aà ts'e Marcos; tsà ya kijchòkon-nò, t'een kjondaà ndaà chjoéjtòd.

¹¹ Tíkooá tísíhixat'aà-nò Jesús xi tíkoo Justo 'mì. Tà jñà-né xi xítà judío xi mokjeíin-là xi k'oa'sín 'ñó ndaà nchisíxáko-na it'aà ts'e kjotíxoma-là Nainá kò 'ñó ndaà síjehikon-na. ¹² Epafra, xi chí'nda-là Cristo, tíkooá tísíhixat'aà-nò nga xítà tsajòn-nò. Kjit'aà nachrjein bitsi'batji-nò mé-ne nga nguì kixi kítajnaà koa ndaà kítajnaandaà nga sikhítasòn mé xi mejèn-là Nainá. ¹³ 'An, ndaà tìbe nga jè Epafra 'ñó síkájno xi it'aà tsajòn kò it'aà ts'e xítà xi títajna ján naxandá Laodicea kò xi títajna ján naxandá Hierápolis. ¹⁴ Tísíhixat'aà-nò Lucas jè xi chjínexkiì xi 'ñó matsjacha-jen, tíkoo tísíhixat'aà-nò jè Demas.

¹⁵ Xi it'aà ts'an tìixat'aà-ná jñà 'ndseé xi títajna ján naxandá Laodicea, kò jè chjoón tichjaá Ninfa, kò ngats'iì xítà naxandá-là Cristo xi ya bixoña ni'ya-là. ¹⁶ K'e nga jye kíxkejiin-là xinguiòo xojon jè, tíkooá kàtaxkejiin-là naxandá-là Cristo xi títajna ján Laodicea; koa jè xojon xi ts'e Laodicea tíkooá tìxkejñòd. ¹⁷ Koatìn-là jè Arquipo: kàtasíkitasòn xá xi kitsjaà-là Cristo.

¹⁸ Nga jye tífehét'aà xojon jè, koo ndsaa tikjiin-nò 'an xi 'mì-na Pablo, nga tísíhixat'aà-nò. Tíkítajjeèn nga ndayá tijná'ya. Jè kàtijnako-nò kjondaà-là Nainá. K'oa s'ín kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiskii itjon-la xita naxandá-la Cristo xi títsajna Tesalónica

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita
naxandá-la Cristo xi títsajna Tesalónica

1 ¹ Jñò xi xita naxandá-la Nainá maà xi títsajnaà ya naxandá Tesalónica nga ya títsajnakjoòkoo Nainá xi Na'èn-ná kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná, 'an xi 'mì-na Pablo títsanìhixot'aà-nòjen kò Silvano [tìjé-ne xi 'mì Silas] kò Timoteo. Nainá kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya jjiin inìma-nò.

Kó tsò Pablo nga tsjá-la kjondaà Nainá

² K'e nga nokjoàt'aà-lajen Nainá, kjit'aà nachrjein 'biì-lajen kjondaà it'aà tsajòn. ³ Bítseèn-najen nga nguixkon Nainá xi Na'èn-ná koni s'ín nga títsanìxá, koií kjoa-la nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo, tìkoa ndaà nìxá-là xita xi kje'eií nga matsjacha, nga tìkoa kixi títsajnaà nga títsachiñà-là Jesucristo xi otíxoma-ná. ⁴ Ndí 'ndsè, Nainá matsjakeè-nò. 'Ya-nájen nga xó k'oas'ín jaàjiin-nò nga xita naxandá-la komaà. ⁵ Nga jè 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi tsibènojímí-nòjen, mìtsà ta 'én tsajen xi kinokjoáko-nòjen. Jè Inìma Tsjeè-la Nainá kitsjaà-najen nga'nó, kò tìkoa 'nó ndaà kjòchiya-najen nga nguì kixi kjoa. Jñò, ndaà ki'yaà k'e nga ya tsakítsajna-jen, ndaà kinìchját'aà-nòjen xi kjondaà tsajòn.

⁶ Jñò, k'oáá s'ín ki'nè koni s'ín ki'nè-jen kò koni s'ín s'ín Cristo. Jè Inìma Tsjeè-la Nainá kitsjaà-nò kjòtsja nga komà kichjoétjò 'én-la Nainá nas'ín 'nó tse kjo'in tsatojioòn. ⁷ K'oáá ma-ne jñò tsakoò jngoò-là kjoa xi ndaà tjín nga kiskinguì ngats'iì xita xi jye kòkjeiín-la 'én-la Nainá ya nangui Macedonia kò Acaya. ⁸ Nga yaá kjòts'ia-ne it'aà tsajòn nga tsabísòn jè 'én ndaà-la Na'èn-ná; mìtsà tà ya nangui Macedonia kò Acaya; xkì xi ján kina'yà-la nga jñò, ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'e Nainá. K'oáá ma-ne nga mì tì kii mochjeén-ne nga ngajen kénojímí-lajen xita it'aà tsajòn, nga jyeé beè-nò xita. ⁹ Nga tìjñà bénojímí-ne nga ndaà

kichjoétjò-nájén k'e nga ijchochoòn-nòjén. Tíkooá tsò-né nga jñò jyeé kinikíjna kjoa ts'e xkòsòn. I'ndeí jyeé ya tjaàt'aà-là xi nguì jè sobà Nainá xi kixì kjoa nga tijnakon. ¹⁰Tíkooá bénojímí-né nga titsachiñà-là Ki'ndí-là Nainá nga kitjojen ijngòò k'a-ne ngajmì, jè xi tije-ne Jesús xi Nainá kisikjaáya-là k'e nga k'en, nga jè-né xi kochrjekàjiiin-ná kjo'in ts'e kjoajti-là Nainá xi sa nchrobá.

Xá xi kis'iin Pablo ya naxandá Tesalónica

2 ¹Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, 'ya-nò k'e nga ijchochón-nòjén mìtsà ta kjojtò. ²Nga jyeé ndaà tíjiin-nò koni s'ín komàt'in-jen ján naxandá Filipos, nga 'ñó tse kjo'in kinikjeíin-jen; 'ñó kijtseetoòn-najén xita; tanga Nainá kisichját'aà-najén nga kitsjaà-najén nga 'ñó nga komà tsanguì-jen ya naxandá-nò nga komà tsibènojímí-nòjén 'én ndaà-là Nainá nas'ín 'ñó kjin ma kondra-najén. ³Nga 'én kixíí kinokjoàya-jen, mìtsà jò tjin inima-najén nga tsibènojímí-nòjén, tikoá mìtsà xita kichonachan-lajén. ⁴Nga Nainá jyeé kiskoòt'aà-najén kò k'oaá kitsò nga ok'ín-najén nga ngajén kjòngatsja-jen 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo mé-ne nga koma kinókjoàya-jen. Mìtsà jè xi mejèn-najén nga ndaà kitsajna-jen nguixkòn xita; jè-né nga ndaà kitsajna-jen nguixkòn Nainá nga jè xi tíbeè inima-ná. ⁵Jyeé ndaà tíjiin-nò nga mìtsà 'én tsjén nokjoà-jen koni tsà mé xi mejèn-najén nga k'oi-nájén, tikoá mìtsà ton binchaàtsji'ma-jen. Kjoa koi, Nainá tíbeè-né. ⁶Mìtsà jè binchaàtsji-jen nga jñò, kò xita xi kj'eíí, nga 'nga sìkítsajna-nájén. Tsà jin xi mejèn-najén nga tsibìnè-nòjén kjojtíxoma xi tjin-najén nga it'aà ts'e Cristo kisixáya-najén, komaá-la okinìko-nòjén. ⁷Tanga mìtsà kos'ín kinìko-nòjén. Ta saá k'oas'ín kinìko-nòjén koni ndí ixti. K'oaá ngaya-là koni jngòò nea xi síkaki ixti-là nga ndaà síjchá ixti-là. ⁸'Ñó tjòcha ki'ya-nòjén. K'oaá ma-ne nga kò kjotsja-najén tsibènojímí-nòjén 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Tíkooá matsjaá-najén nga ndaà kinìko-nòjén nita mé kjoa xi komàt'iodn ta koií kjoa-là nga 'ñó matsjacha-nòjén. ⁹Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, bítsjeèn-nò kós'ín kinixá-jen nga binchaàtsji'a-jen yijo-najén. Kò nachrjein kò nitjen nixá-jen, mé-ne nga mì jñò sijti-nòjén jñà nachrjein k'e nga kinokjoàyajiiin-nòjén 'én ndaà-là Nainá.

¹⁰Jñò, ndaà ki'yaà, tikoá Nainá kijtseè-né, nga ngajén ndaà kinìko-nòjén. K'oaá s'ín kinìko-nòjén koni s'ín sasén-là Nainá koni s'ín tjin xi kjoa kixì. Kò niyá xi jé kòònè-najén koni s'ín kinìko-nòjén jñò xi mokjeíin-nò 'én ndaà-là Nainá. ¹¹Tíkooá jyeé ndaà tíjiin-nò nga jen,

ndaà kiniko-nòjen nga jngoò ìjngoò koni s'ín síko ìxti-là jngoò xítà xi na'è'n ma. ¹² Kinìje ikon-nòjen koà kinì'nójiin-jen takòn kò k'oas'ín tsibìnè-nòjen nga k'oas'ín s'een koni s'ín ok'in-là xi xítà-là Nainá maà; nga jè-né xi síkí'nchré-nò nga ya titsajnajjìn-là xítà xi jye jè tíhotíxoma-là kò tíkoa ya titsajnajñòò kjoajeya-là.

¹³ Kjit'aà nàchrjein 'biì-lajen kjondaà Nainá koni s'ín ndaà kichjoétjò 'én-là nga mìtsà k'oas'ín kichjoétjò koni 'én-là xi taxkì xítà. K'oaá s'ín kichjoétjò koni tjín xi nguì kjoa kixì nga 'én-là Nainá-né. Jñà 'én koi, tí'yaá-là nga nchisíxájiin inìma-nò jñò xi mokjeíin-nò. ¹⁴ Jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, k'oaá s'ín komàt'ioòn koni s'ín komàt'in jñà xítà naxandá-là Nainá xi mokjeíin-là it'aà ts'e Cristo Jesús xi títsajna ján nangui Judea. Tijnà-ne xítà naxandá judío xíkjin kùttjìngui kondra-là. Jñò tijnà-ne xítà naxandá tsajòn kùttjìngui kondra-nò. ¹⁵ Jñà xítà judío kisik'en Na'è'n-ná Jesús kò tijnà-ne xítà jhínga-là kisik'en jñà xítà xi kiichjaya ngajo-là Nainá kjòtseé. I'ndeì, tákó k'oaá síko-najen nga fitjìngui kondra-najen. Nainá mìkii sasén-là kjoa xi s'ín xítà koi, nguì kondraá fi-là ngats'iì kjoa, ¹⁶ nga mìkii tsjá'nde nga nokjoà-lajen jñà xi mìtsà xítà judío mé-ne nga tíkoa kitjokàjiin-ne kjo'in. K'oaá ma-ne xítà koi, skanda nchisíkatonè-là nga ótsji jé-là yijo-là. Jyee kjomeè f'iikanè-là kjo'in xi tjìkò kjoiti-là Nainá.

Kó kitsò Pablo nga mejèn-là kjìkon jñà xítà-là Cristo xi títsajna ya naxandá Tesalónica

¹⁷ 'Ndseé kò tichjaá, k'e nga chinchat'aàxìn chiba nàchrjein-nòjen, nas'ín mì tì kii kiyaxkon-ná xinguiáá, ngajen 'nó nìkítseèn-nòjen. 'Nó mejèn-najen nga onguíchoòn-nòjen. ¹⁸ Mejèn tsanguì-jen. 'An xi 'mì-na Pablo, kjìn k'a mejèn kiaà, tanga jè xítà neíí mìkii kitsjaà'nde-najen. ¹⁹ Kjoa tsajòn-nò nga titsachiñá-lajen nga 'nó kotsja-najen kò nga ndaà kitjo-jen k'e nga kjoíí ìjngoò k'a Na'è'n-ná Jesucristo. ²⁰ Kixíí kjoa it'aà tsajòn-nò nga ndaà kitjongui-jen kò nga s'e-najen kjoa tsja.

Mé-ne ya kinikasén-ne Timoteo ján naxandá Tesalónica

3 ¹ K'e nga mì tì kii komà kichìkjoa ìsa-najen nga mejèn-najen sijiin-najen kó s'ín titsajnaà ján Tesalónica, k'oaá komà-ne nga kichibàya-najen nga kinikasén-jen jè 'ndsè Timoteo, kò ngajen yaá tsitsajna-jen Atenas. ² Kinikasén-jen jè 'ndseé Timoteo, chí'nda-là

Nainá-né nga tikoáá chjaya 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni ngajen. Koií xá kiikon-nò mé-ne nga kàtatsjá-ìsa-nò nga'ñó nga isa 'ñó ndaà kixi kítsajnaà koni s'ín mokjeiín-nò, ³ mé-ne nga nijngòd xi sihindaà-ne kjoa ts'e kjo'in xi titsanikjioón. Jñò, jyeé ndaà tjiin-nò nga k'oaá s'ín tjinè-la nga kos'ín komat'iaán. ⁴ K'e nga tisa ya titsajnao-nòjen, k'oaá ki'mi-nòjen nga kjo'iín s'e-ná. I'ndeí, jyeé tisa'yaà nga k'oaá s'ín tímat'ioón. ⁵ Koií kjoa-la nga mì tì kii kiskoòñà kjoa-na; kisikasén Timoteo nga mejèn-na skoeè kós'ín titsajnakoo jè 'én xi mokjeiín-nò. Tìmakájno-na tsà jye kiskoònachan-nò jè xita neí. Tsà koií nachrjein-la, xá xi ki'nè-jen, tsà ta kichijà-né.

⁶ I'ndeí, jè Timoteo jyeé j'ií-ne nga kii Tesalónica; ndaà tsò okixi xi 'ya-najen it'aà tsajòn koni s'ín mokjeiín-nò kò nga tjin-nò kjotsjacha. K'oaá s'ín tsibénojmi-najen nga kjit'aà nachrjein tsjaá ma-nò nga nikítsjeèn-nájen. Tikoáá mejèn-nò nga jchaxkoòn-nájen koni ngajen tikoáá mejèn-najen jchaxkoòn-nòjen. ⁷ K'oaá ma-ne ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, nas'ín kjo'in kò kjoa kondra titsajnajiin-jen, k'e nga kina'yà-jen it'aà tsajòn nga 'ñó ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo, tikoáá ngajen, 'ñó ndaà kjòtsja-najen. ⁸ K'e nga kina'yà-jen nga kixi onguít'aà-là Na'èn-ná, ngajen jyeé mì tì mé makájno-najen. ⁹ Ngajen, 'ñó tse kjòtsja tjin-najen nga nguixkon Nainá xi kjoa tsajòn skanda mì-la kii kjoehet'aà nachrjein nga k'oi-lajen kjondaà Nainá. ¹⁰ Kò nachrjein kò nitjen nokjoat'aà-lajen Nainá mé-ne nga tsjá'nde-ne nga koma konguíchoòn-nòjen. Tikoá koma kòkòya-ìsa-nòjen mé-ne nga kojngòd-ne 'én xi chijat'aà-nò koni s'ín mokjeiín-nò.

Kjoa bítsi'ba-la Pablo

¹¹ Mejèn-najen nga tijè-ne Na'èn-ná xi Nainá kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná, kàtatsjá'nde-najen nga koma konguíchoòn-nòjen. ¹² Jè kjòtsjacha-la Na'èn-ná isa ndaà kàtasijin inima-nò, mé-ne nga isa ndaà kòtsjacha-nò xinguioo kò ngats'ií xita xi kj'eií, koni ngajen, ndaà matsjacha-nòjen. ¹³ Jè Na'èn-ná kàtatsjá-la nga'ñó inima-nò mé-ne nga nimé jé sakòt'aà-nò kò tsjeè kítsajnaà nga nguixkon Nainá xi Na'èn-ná k'e nga kjoíí ijngòd k'a-ne Jesucristo xi otíxoma-ná nga tjiko ngats'ií xi ya chja-ne.

Kjoa xi sasén-la Nainá

4 ¹Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, k'oaá s'ín tsakoóya-nòjen nga k'oas'ín sijchá yijo-nò koni s'ín sasén-la Nainá. Kò kixí kjoa, jyeé kòs'ín títsa'nè. Tanga ì'ndeì bítsi'ba-nòjen tikoá binè-nòjen it'aà ts'e Jesús xi otíxoma-ná nga ìsa 'ńó ndaà tjiì-là nga'ńó yijo-nò nga kòs'ín tikitason.

²Jyeé tjiìin-nò kó s'ín tjin kjotíxoma xi kits'iì-nòjen koni s'ín kitsjaà-najen Jesucristo xi otíxoma-ná. ³Jè xi mejèn-la Nainá nga ngui tsjeè sijchá yijo-nò, mì tì kjoa chijngui sis'in-là. ⁴Nga jngoò ìjngoò-nò tìkindaa yijo-nò; k'oas'ín tìkjeén nga ngui tsjeè tìtsajna koni s'ín sasén-la Nainá. ⁵Kì bìi'nde-là nga síkijne-nò jña kjoa ch'o xi s'íj yijo-nò koni s'ín jña xitá xi mìkìi beèxkon Nainá. ⁶Jñò xi 'ndsee chibá it'aà ts'e Cristo, kì k'oaá tjin kjoa xi kaajñò mè-ne nga mì xinguiòo chónachan-là nga mì xinguiòo jchatòon. Tsà k'oas'ín s'een, kjo'iín tsjá-nò Nainá. Jyeé k'oas'ín tsibènojmí-nòjen. ⁷Nainá mìtsà koi xá kiichja-ná nga ch'o s'een, jè xi mejèn-la nga tsjeè kìtsajnaá. ⁸Jè xi ochrjekàngui kjoa koi, mìtsà kjohítsjeèn ts'e xitá ochrjekàngui, kjohítsjeèn ts'e Nainá ochrjekàngui; nga jè xi tsjá-nò Inima Tsjeè-la.

⁹Mìkìi mochjeén nga xojon skiit'aà-isa-nò xi ts'e kjoatjòcha. Nainá jye tsakóya-nò kós'ín sítjòchaà xinguiòo nga jngoò ìjngoò. ¹⁰Jyeé kòs'ín títsa'nè nga matsjacha ngats'iì xitá xinguiòo xi tìtsajna kóhokji ya nangui Macedonia. Tanga k'oaá s'ín bítsi'ba-nòjen nga ìsa ndaà tìtsjacha xinguiòo. ¹¹Tìnè-là yijo-nò nga 'nchán tìtsajna, kì kjoa-la xinguiòo chingajñò, t'een xá-nò koni tjin xá xi ma-nò, koni s'ín jye k'i'mì-nòjen ngats'iì kjoa koi. ¹²Mé-ne nga skoexkón-nò jña xitá xi mìkìi mokjeiín-la 'én-la Nainá. Koá jñò, nímé chijat'aà-nò.

K'e nga kjoí ìjngoò k'a-ne Na'èn-ná Jesucristo

¹³Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, mejèn-najen nga kàtasijiin-nò mé kjoa xi mat'in jngoò xitá xi biyaà, mè-ne nga mì kobaá-nò koni jña xitá xi nímé nchikoña-la. ¹⁴Koni s'ín mokjeiín-ná nga Jesús k'en, ìkjoàn jaáya-la, k'oa tís'ín mokjeiín-ná nga Nainá s'ìkjaáya-la xitá xi jye k'en, jña xi mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús.

¹⁵Nga koií 'én bènojmíya-jen koni tsò 'én xi tsibíjna Jesús nga jña xi tìtsajnakoaán skanda k'e nga kjoí ìjngoò k'a Na'èn-ná Jesucristo, mìtsà jña kjiín ítjòn-lá jña xi jye k'en. ¹⁶Nga jè sobà Na'èn-ná kitjojen ìjngoò k'a-ne ngajmii; 'ńó kichja nga tsjá okixi, kiná'ya jngoò-la jtá

ts'e àkjale íjtòn, kò kiná'ya-là chrjo-là Nainá; íkjoàn jñà xíta xi jye k'en nga mokjeín-là ít'aà ts'e Cristo, kjoaáya íjtòn-là. ¹⁷ Íkjoàn jñá xi tákó títsajnakoaán jè nàchrjein jè, yaá tjámijìn-tjen-koaá ijìin ifi nga kixokjoaá Nainá ya ijìin isén. K'oaá s'ín koma nga ya kítsajnakoaá Nainá nita mé nàchrjein-ne. ¹⁸ K'oaá ma-ne nga tije takòn xinguiòo nga tènòjmíya-là koni tsò jñà 'én koi.

5 ¹ Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, mìkii mochjeén nga xojon sít'aà-nò mé nàchrjein-ne nga okoma. ² Jñò, nga jyeé ndaà tjìin-nò, jè nàchrjein k'e nga kjoíí ìjngòò k'a Na'èn-ná Jesucristo, k'oaá s'ín kjoíí koni jngòò xíta chijé xi f'ìi nga nítjen k'e nga niyá xi nchikoñaá-là. ³ K'e nga kitso jñà xíta: “Nchán títsajnaá, nímé kjoa tjin.” K'eé tà nitoón kitjojenè-là kjojkón koni s'ín mat'in jngòò chjoón xi bijchó nàchrjein-là nga ki'ndí 'beé, mìkii kojno-là. ⁴ Tanga jñò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, mìtsà ijìin jñò títsajnaá jñò. Kò k'oaá ma-ne nga mì k'oaá s'ín komat'ioòn jè nàchrjein jè, koni ma k'e nga ta nitoón fi jngòò xíta chijé. ⁵ Tanga jñò, ngats'ioò, iseèn choòn ñánda títsajnaá, kò nàchrjein-né. Nga jñá, mìtsà ijìin jñò títsajnaá kò mìtsà nítjen títsajnaá. ⁶ K'oaá ma-ne nga mìkii k'oa s'eén koni s'ín xíta xi kj'eíí nga mì títsajnandaà-jèn mé kjoa xi tjin k'oaá ngaya-là koni tsà kjijijòfè. Mochjeén-né nga kítsajnandaá koni jngòò xíta xi tijnakon, xi ngui ndaà tjin ikon. ⁷ Nga jñà xíta xi oyijòfè, k'eé oyijòfè k'e nga jñò. Kò jñà xi mach'i, k'eé mach'i k'e nga jñò. ⁸ Tanga jñá, yaá títsajnaá ñánda iseèn choòn. K'oaá ma-ne nga ndaà sijchá yijo-ná. Jè 'én xi mokjeín-ná kò jè kjoatjòcha, jñà kosìkò inìma-ná koni jngòò soldado xi ndaà kijtsa inìma-là jè chrjoa xi 'mì coraza. Kò k'e nga ngui tijnngòò takoán nga chiñá-lá jè nàchrjein k'e nga kitjokàjñaá kjo'in, jè ngaya-là tsí'nguién kichá xi osìkò skò soldado. ⁹ Nainá mìtsà koi xá jaàjìin-ná nga kjo'in tsjá-ná, jé-né nga kitjokàjñaá kjo'in ít'aà ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná. ¹⁰ Nga jè k'en ngajo-ná mé-ne k'e nga kjoíí ìjngòò k'a-ne, tsà títsajnakoaán, kò tsà jye k'eén, yaá kítsajnakoaá. ¹¹ K'oaá ma-ne nga tijetakòn kò tjii-la nga'ño xinguiòo koni s'ín jye títsa'nè.

Kjotíxoma xi kitsjaà Pablo

¹² Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, nìjé-nòjen kjondaà, jchaxkón xíta xi síxáko-nò nga jñà títsajna íjtòn ya ijìin naxandá-là Nainá kò nga okóya-nò. ¹³ Ndaà jchaxkón tikoa ndaà títsajcha xíta koi, jè kjoa-là xá xi s'ín. 'Nchán títsajnakoo xinguiòo.

¹⁴ K'oā t̄is'ín b̄itsi'ba-nòj̄en ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, kòt'ín-là nga k̄atasíxá j̄n̄à x̄it̄a xi ta jyò t̄j̄ma nga maj̄in-là síxá; t̄i'ńó ikon j̄n̄à xi indaà t̄j̄in ikon; t̄ichj̄át'aà-là j̄n̄à xi ts̄j̄in-là nga'ńó ȳa īj̄in inima-là; kò k̄atas'e-nò k̄joatsejta it'aà ts'e ngats'iì x̄it̄a-là Nainá.

¹⁵ Tsà k'e nga mé k̄joa xi ch'o síkò-nò x̄it̄a xi k̄j'eíí, t̄ikindāa xinguīoo nga mì sīj̄ndà ngajo-ne. Ta saá t̄inè-là yijo-nò nga k̄jit'aà n̄achrjein ndaà t̄ikoo xinguīoo kò ngats'iì x̄it̄a xi k̄j'eíí.

¹⁶ K̄jit'aà n̄achrjein tsja t'è-là inima-nò. ¹⁷ T̄itsi'ba k̄jit'aà-là Nainá. ¹⁸ N̄it̄a mé k̄joa-ne, t̄j̄i k̄jit'aà-là k̄j̄ondaà Nainá. K'oā s'ín mej̄en-là Nainá nga k'oās'ín s'een ngats'ioò xi mokjeíin-nò it'aà ts'e Cristo Jesús.

¹⁹ Kì bichjoá ikòn-là xá xi s'ín Inima Tsjeè-là Nainá. ²⁰ Kì n̄achrjekànguīoò 'én-là x̄it̄a xi ch̄j̄a ngajo-là Nainá. ²¹ Ndaà ndaà chít'aà yije ngats'iì 'én. J̄n̄à t̄ik̄ítsajnat̄jò xi ndaà tsò. ²² Ngats'iì xi ch'o tsò, k̄i k̄i n̄ikitasòn.

²³ Jè Nainá xi tsj̄a k̄joa'nchán, j̄ngòò k'a tsjeè k̄atasíkítsajna-nò. Ndaà k̄atasíkinda inima-nò, yijo-nò kò k̄johítsjeèn-nò mé-ne nga n̄imé jé s'e-nò jè n̄achrjein k'e nga k̄joíí ìj̄ngòò k'a jè Jesucristo xi otíxoma-ná. ²⁴ Nga x̄it̄a kixi-né jè Nainá xi xó kiichja-nò, sīkitasòn yijeé k̄joa koi.

Kó kitsò Pablo nga síhixat'aà x̄it̄a

²⁵ 'Ndseé kò tichjaá, t̄itsi'bat̄j̄i-náj̄en.

²⁶ T̄iixot'aà ngats'iì x̄it̄a 'ndseé nga nguì kò inima-nò.

²⁷ 'An, tsja-nò okixi nga nguixkò Nà'èn-ná nga k̄ataxkej̄in-là xoj̄on jè ngats'iì x̄it̄a n̄axandá-là Nainá.

²⁸ Jè k̄àt̄ijnako-nò k̄j̄ondaà-là Jesucristo xi otíxoma-ná.

Xojon carta-la San Pablo xi ma-ne jò xi kiski-là xita naxandá-la Cristo xi títsajna Tesalónica

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà jñà xita naxandá-la Cristo xi títsajna Tesalónica

1 ¹ Jñò xi xita naxandá-la Nainá maà xi títsajnaà ya naxandá Tesalónica nga ya títsajnakjoòkoo Nainá xi Na'èn-ná kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná, 'an xi 'mì-na Pablo títsanìhixot'aà-nòjen kò Silvano [tjé-ne xi 'mì Silas] kò Timoteo. ² Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijìin inìma-nò.

Kó tsò Pablo nga tsjá-la kjondaà Nainá

³ Ndí 'ndsee kò tichjaá mochjeén-nè nga kjit'aà nachrjein k'oií-lajen kjondaà Nainá xi it'aà tsajòn. Ndaà tjín nga k'oas'ín s'en-jen, koií kjoa-la nga nachrjein inchijòn isa ndaà mokjeín-nò kò isa ndaà matsjacha xinguiòo nga jngòò l'jngòò. ⁴ K'oaá ma-ne nga ndaà matsja-najen it'aà tsajòn; k'oaá s'ín bènojímì-lajen jñà xita naxandá-la Cristo xi xìn nangui títsajna nga jñò, ndaà mokjeín-nò kò ndaà chíkjoo-nò nas'ín 'nó fi tjíngui kondra-nò xita kò nas'ín kjo'in títsanìkjioón. ⁵ Ngats'iì kjoa koi, Nainá k'oaá s'ín okó nga kixi koiindaàjìin; kò k'oaá ma-ne nga jñò, ok'ín-nò nga ya kítsajnajìin-là xita xi jè tíhotíxoma-la, nga tikoi-ne kjoa-la Nainá nga kjo'in títsanìkjioón.

⁶ Nainá, xita kixi-né nga tsjá-la kjo'in jñà xita xi kjo'in tsjá-nò. ⁷ Kò jñò xi kjo'in títsanìkjioón, tsjá-nò kjoa'nchán kò ngajen, k'e nga kjinchrobàjen ngajmì Jesucristo xi otíxoma, tjikò àkjale-la xi 'nó tse nga'nó tjín-la nga kjinchrobàjen-jìin ni'ín. ⁸ Nainá tsjá-la kjo'in jñà xita xi mìkìl beèxkón nì mìkìl síkitasòn 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Jesucristo xi otíxoma-ná. ⁹ Xita koi, 'nó tse kjo'in sìkjeiín nita kjé-ne; mì yaá kítsajna nguixkòon Na'èn-ná, kò mìkìl skoe kjoajeya-la xi 'nó tse nga'nó tjín-la. ¹⁰ Kjoa koi, k'oaá s'ín koma jè nachrjein k'e nga kitjojen ijngòò k'a Na'èn-ná mé-ne nga it'aà ts'e xita-la jeya kíjna-ne kò ngats'iì

xìtā xi mokjeíin-lā ìt'aà ts'e, ta koxkón-lā. Tìkoáá jñò yáá kìtsajnaà, koií kjoa-lā nga kòkjeíin-nò koni s'ín tsibènojímí-nòjen.

¹¹ K'oaá ma-ne nga kjit'aà nāchrjein bítsi'ba-lajen Nainá ìt'aà tsajòn, mé-ne nga Nainá kìtso nga ok'in-nò nga yā kìnókjoa-nò naxandá-lā nga xó k'oaá s'ín kiichja-nò. Nga kò nga'ñó-lā kàtasíkitasòn ngats'iì kjondaà xi jñò sasén-nò kò xá xi 'nè nga Nā'èn-ná ma'ñót'aà takòn. ¹² K'oaá s'ín koma nga ìt'aà tsajòn jeya kíjna Jesucristo xi otíxoma-ná. Tìkoá jè ndaà siikítsajna-nò koni s'ín tjín-lā kjondaà jè Nainá kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná.

K'e nga kjoíí ìjngòd k'a-ne Jesucristo

2¹ Ndí 'ndseé kò tichjaá, ì'ndeì jè kénójímí-nòjen kó s'ín koma k'e nga kjoíí ìjngòd k'a Jesucristo xi otíxoma-ná kò k'e nga yā koxkóyat'aà-lá. K'oaá ma-ne bítsi'ba-nòjen ² tsà yá xìtā xi kìtso-nò nga jyeé j'iì ìjngòd k'a Jesucristo, kì tà nìton mokjeíin-nò; kì tsakjoòn-là tsà yá xìtā xi kìtso-nò: k'oaá tsò 'én-lā Nainá xi kjòngatsja Pablo; k'oaá s'ín chjaya, kò k'oaá s'ín kisikasén jngòd xojon. ³ Kì yá xìtā xi konachan-nò. Nga jè nāchrjein k'e nga okoma, ítjòn s'e nāchrjein nga jñà xìtā, 'ñó kondra kìtsajna-lā Nainá. Ikjoàn ta nìtoón kotsejèn jè xìtā xi 'ñó ch'o s'iin, jè xi tjínè-lā nga kjo'in siikjeíin nìtā kjé-ne. ⁴ Xìtā jè, jè xi kondra kíjna-lā ngats'iì xi Nainá tsò-lā xìtā kò nìtā mé-isa-ne xi beèxkón nga jè mejèn-lā kíjna ítjòn. Skanda yáá kíjnaya ìngò ítjòn-lā Nainá koni tsà jè sobà Nainá, k'oaá kìtso-lā yijo-lā nga Nainá jè.

⁵ ;A mì bítsjeèn-nò k'e nga sà yā tsohótijnako-nò, k'oaá kixan-nò nga k'oaá s'ín koma? ⁶ Ì'ndeì jye tjiin-nò mé kjoa xi bíchjoà ikòn-lā xìtā jè nga mì xátì f'iì; skanda k'eé kjoíí k'e nga kichóya nāchrjein-lā. ⁷ Jè nga'ñó-lā kjoach'o, jyeé tísixá'ma ì isò'nde, tanga tìjna jngòd xi tìjna ikòn nga mìkiì tsjá'nde kò ta jè chija nga tjáxìn. ⁸ Kò ikjoàn k'eé kotsejèn jè xìtā xi ch'o s'ín. Tanga Jesucristo xi otíxoma, ta jngòd 'én kichja nga tsjá-lā kjo'in nìtā kjé-ne. Tà ma tà jé nga ote kji nga kjoíí, jngòd k'a kjoaáxìn nga'ñó-lā. ⁹ K'e nga kjoíí jè xìtā xi ch'o s'ín, jè xìtā neíí tsjá-lā nga'ñó nga kjin skaya kjoxkón kòkò xi mìtsà kixì kjoa. ¹⁰ Siikjeén yije kjoa xi ch'o tjin nga skónachan-lā xìtā xi kjo'in siikjeíin nìtā kjé-ne, koií kjoa-lā nga jñà xìtā koi mìkiì matsjakeè xi kjoa kixì xi ma kìtjokajìin-ne kjo'in kjoa ts'e jé-lā. ¹¹ K'oaá ma-ne Nainá tsjá'nde-né nga tìjna jngòd xi skónachan-lā xìtā koi, mé-ne kàtakjeíin-lā kjoa ndiso, ¹² nga kàtas'e-lā kjo'in ngats'iì xi mìkiì mokjeíin-lā kjoa kixì. Nguì ta kjoa ch'oó sasén-lā.

Mé kjoa-ne nga jaàjiin-ná Nainá

¹³Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, mochjeén-né nga kjit'aà nàchrjein 'biì-lajen kjondaà Nainá xi it'aà tsajòn xi 'ńó matsjakeè-nò Nà'èn-ná, nga xó k'oaá s'ín jaàjiin-nò Nainá kóni nga tisa tàts'en-là kjoa, mé-ne nga kitjokàjñò-nò kjo'in, nga jè Inima Tsjeè-là Nainá sítsjeèya-nò kò nga ndaà mokjeiín-nò xi kjoa kixi. ¹⁴Xó k'oaá s'ín kiìchja-nò Nainá it'aà ts'e 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi ngajen nokjoàya-jen, mé-ne nga jñò, tikoá s'e-nò kjoajeya-là Jesucristo, jè xi otíxoma-ná.

¹⁵Ndí 'ndsè kò tichjaá, k'oaá s'ín kixi títajna. Kì nijchàajiin-jèn jñà 'én kixi-là Cristo xi ngajen kinikatoya-nòjen, jñà xi ta 'én kinokjoà-nòjen kò xi xojon carta tsakoòya-nòjen. ¹⁶'Áán síjèt'aà-là Jesucristo, jè xi otíxoma-ná kò jè Nainá xi Nà'èn-ná, jè xi 'ńó matsjakeè-ná nga tsjá-ná kjoajetakòn-là xi mikii kjoehet'aà, kò tsjá kjojtò-ná kjondaà-là nga tíjngòò takoán nga títachiñá-lá. ¹⁷K'oaá s'ín síjèt'aà-là nga isa tse nga'ńó kàtatsjá-là inima-nò mé-ne nga isa kixi kítajnaà koni s'ín 'nè kjoa xi ndaà tjín kò koni s'ín nokjoà 'én xi ndaà tsò.

K'oaá tsò Pablo nga mejèn-là sìtsi'batji

3 ¹Xi fehet'aà-ne ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, títì'batji-nájen mé-ne jè 'én-là Nainá nìton xkì xi ján katijchó, tikoá ndaà kàteèxkón jñà xita xi skoétjò 'én koni s'ín ki'nè jñò nga ndaà kiyaxkón. ²Tikoá títì'batji-nájen mé-ne nga jè Nà'èn-ná kì kii tsjá'nde nga ch'o sìko-najen xita ts'en kò xi ch'o s'ín, nga mì tà ngats'iì xita mokjeiín-là. ³Nà'èn-ná xita kixi-né, síkitasòn 'én-là, kixií sìkítajna-nò tikoá sìkinda-nò mé-ne nga mì ch'o sìko-nò jè xita neií. ⁴Nga it'aà ts'e Nà'èn-ná mokjeiín-najen nga títanikitasòn-nò koni s'ín títahotiixoma-nòjen kò tákó k'oaá s'ín s'een-isa. ⁵Jè Nà'èn-ná kàtasíhjat'aà-nò nga kòs'ín tjòcha jchaa xinguiòò koni s'ín tjòkeè kijtseè-nò Nainá; kò nga kàtachíkjoako-nò kjo'in koni s'ín kichìkjoako-là Cristo.

Mochjeén-né nga kàtasíxá jñà xita

⁶Ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, k'oaá s'ín bìnè-nòjen, it'aà ts'e Nà'èn-ná Jesucristo, kì tì ya tsjahijtako-nò jñà xita 'ndseé kò tichjaá xi majin-là síxá, jñà xi mikii k'oaas'ín síkitasòn koni s'ín tjín kjoa kixi xi ngajen kinikatoya-nòjen. ⁷Jñò, jyeé tíjiin-nò nga mochjeén-né nga

chj́nguì-nájèn koni s'ín ki'nè-jèn k'è nga ya tsitsajnakò-nòjèn; mì jyò tsitsajna-jèn, kinixá-nájèn. ⁸Mìtsà ta kjotjò chichi-jèn. Tà saá 'ńó kinixá-jèn kò nachrjein kò nítjèn kinìkijta-jèn yijo-najèn, mé-ne nga mì jńò sùjti-nòjèn. ⁹Kinixá-nájèn nas'ín tjí'nde-najèn nga sijé-nòjèn mé tsojmì xi mochjeén-najèn. Jè xi mejèn-najèn nga chj́nguì-nájèn mé-ne k'oa t'is'ín s'een koni 'nè-jèn. ¹⁰K'è nga tsitsajnakò-nòjèn k'oaá s'ín ki'mì-nòjèn: Tsà jngòò xítà xi majìn-la síxá, tíkoa mìkìì tjí'nde-la nga kòkjen. ¹¹Jyèé kina'yà-jèn nga tjímajiìn i'nga xítà xi majìn-la síxá nga tà jyò binchima, nga ta jńà chjajììn chja'a ñánda mì jńà okò-la. ¹²Jńà xítà koi, it'aà ts'è Jesucristo xi otíxoma-ná, k'oaá s'ín bìtsi'ba-lajèn, tíkoa bìnè-lajèn nga kàtasíxá, mé-ne nga kàtátsji'a-ne yijo-la.

¹³Jńò ndí 'ndsè kò ndí tichjaá, kì bijta-nò nga ndaà 'nè. ¹⁴Tsà tjín i'nga xi mìkìì síkitasòn koni tsò xojòn jè, chítsejèn-là yá-né, kì yaá báhijtakoo, mé-ne nga kòsobà-la. ¹⁵Tanga kì k'oaá s'ín nìkoo koni jngòò xítà kondra, k'oaá s'ín tènójmíya-là nga 'én ndaà chikoo nga 'ndseé chibá.

'Én xi fehet'aà-ne

¹⁶Tijè-ne Nà'èn-ná xi tsjá kjoa'nchán, kjit'aà nachrjein kàtatsjá-nò kjoa'nchán nítà mé kjoa-ne. Nà'èn-ná kàtìjnakò-nò ngats'ioò.

¹⁷Nga jye tífehet'aà xojòn jè, koo ndsaa tikjiì-nò 'an xi 'mì-na Pablo, nga tìsìhixat'aà-nò. Nga k'oas'ín s'iaàn firma-na, kò k'oaá s'ín kjaà.

¹⁸Ngats'ioò, jè kàtìjnakò-nò kjondaà-la Jesucristo xi otíxoma-ná.

Xojon carta-la San Pablo xi kiskiì ítjòn-la jè Timoteo

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà Timoteo

1 ¹ 'An, Pablo, tikjiì-lè xojon jè, nga 'an tsibíxáya-na Jesucristo, nga k'oas'ín kitsjaà okixi Nainá xi ochrjekàjiin-ná kjo'in ko Na'èn-ná Jesucristo nga titsachiñá-lá kjondaà-la. ² Ngaji Timoteo, koni tsà ki'ndi ts'an xan-lè nga 'an tsakoodyandaà-lè koni s'ín mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo. Nainá xi Na'èn-ná ko Na'èn-ná Jesucristo kàtatsjá-lè kjondaà, kàtahimakeè-lè, kàtas'e-la kjoa'nchán jiin inima-lè.

Pablo tsibínè-la Timoteo nga sùkixiya xita xi kj'eí kjohítsjeèn okóya

³ Koni s'ín tsibìtsi'ba-lè k'e nga kiaà nangui Macedonia, yaá tijní naxandá Éfeso mé-ne nga kichakjáya-la xita xi mìtsà 'én kixi nchihokóya jiin naxandá-la Nainá. ⁴ Ngaji Timoteo, k'oaá s'ín tjinè-la jñà xita koi, kì kì sís'in-la cuento jchínga xi mìtsà kixi kjoa tikoá kì kì sís'in-la kjoa xi mìkiì fehet'aà ts'e xita jchínga kjòtseé. Kjoa koi nímé chjí-la. Tà síkjaán-kjoè-ná. Mì kì osìko-ná nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo mé-ne nga koma síkitasoán koni s'ín mejèn-la Nainá.

⁵ Xá xi tìbìnè-lè, jè-né nga tsjeè tjna inima-ná, nga tsjeè tjin kjohítsjeèn-ná koa nga nguì ndaà mokjeiín-ná; yaá nchrobát'aà-ne nga sitjòchaà xinguiáá. ⁶ Tanga tjin i'nga xita xi xìn ndiyá tjimaya; tà koií joóya-ne 'én xi nímé chjí-la. ⁷ Mejèn-la maestro ts'e kjotíxoma-la Nainá kítsajna. Tanga tijnà-ne, skanda mìkiì machiya-la 'én xi chja nga ñò chja nga tsò nga kixi kjoa.

⁸ Tíjiin-ná nga jè kjotíxoma xi kitsjaà Nainá, ndaà tjin tsà k'oas'ín kochjeén koni s'ín mejèn-la Nainá. ⁹ Ya-ná, kjotíxoma-la Nainá, mìtsà ts'e jñà xita xi ndaà s'ín. Ts'e-né jñà xita xi mìkiì 'nchréñijon koa mìkiì síkitasòn; ts'e-né xita xi mìkiì beèxkón Nainá koa ótsji jé; ts'e-né xita xi mì tsjeè tjin kjohítsjeèn-la xi tjé beèhikon jè kjoatsjeè-la Nainá; ts'e-né xita xi sík'en na'èn-la ko nea-la, ko ngats'iì xita xi xita sík'en. ¹⁰ Tikoá ts'e-né jñà xita xi kjoa chijnguíf s'ín, jñà xi xita xa'nda, xita xi xíkjin fiko

chijé nga otjina. Tikoá ts'e-né jñà xita ndiso ko xita xi mitsà 'én kixi chja, jñà xita xi ch'o tjín kjoa xi s'ín xi kondra ts'e kjohítsjeèn xi kixi tjín. ¹¹ Jè kjohítsjeèn kixi, k'oaá tjín xi okóya jñà 'én jeya-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Nainá xi 'ñó jeya tjina, jè kisingatsja-na nga 'an kichjaya 'én koi.

Mé kjoa-ne nga kitsjaà-la kjondaà Nainá jè Pablo

¹² Tsjaà-la kjondaà Na'èn-ná Jesucristo. Ndaà chjí-la nga kitsjaà-na nga'ño tikoá ndaà kijtsee ikon-na nga 'an kisingatsja-na xá-la, ¹³ nas'ín k'e nga sa ítòn, 'ño ch'o kis'iaàn; kichjajno-la Nainá; kondra kiitjingui-la; toòn kijtsee xita-la. Tanga kjòhimakeè-na Nainá, nga kj'eè kii be, koa kj'eè kii mokjeín-na it'aà ts'e Cristo. ¹⁴ Tanga jè kjotjò-la Na'èn-ná isaá 'ño tse kitsjaà-na tikoá kisihiseèn-na nga mokjeín-na ko kitsjaà-na kjoatjòcha-la nga jè Cristo tjnakoaa.

¹⁵ Jñà 'én koi, nguì 'én kixi-né. Mochjeén-né nga kokjeín yije-la xita nga jè Jesucristo j'ii i isò'nde nga kochrjekàjiin kjo'in ngats'ii xita xi jé tjín-la. Ngats'ii xita xi ch'o s'ín, 'aán tjina ítjoàn nga tsohotsjià jé. ¹⁶ Nas'ín 'ño ch'o kis'iaàn, Nainá kis'e-la kjòhimatakòn it'aà ts'an. Jñà xita, k'e nga skoe kó s'ín kisiko-na Na'èn-ná Jesucristo, nga 'ño tjín-la kjoatsetakòn, tikoáá kokjeín-la it'aà ts'e Cristo nga s'e-la kjoabinachon nita mé nachrjein-ne. ¹⁷ Nainá, 'nga kàtjna, kàtas'e-la kjoajeya nita mé nó, nita mé nachrjein-ne nga jè otíxoma nita mé nachrjein-ne koa mìkii kjoehet'aà nachrjein-la nita kjé-ne, tikoá mìkii tsejèn nànda tjina koa nguì jè tajngoò xi Nainá. K'oas'ín kàtama.

¹⁸ Ngaji Timoteo koni tsà ki'ndí-na xan-lè, sngatsja-lè 'én koi, koni s'ín kitsò xita xi kisikjeén Nainá nga kiichja it'aà tsiji, mé-ne nga it'aà ts'e 'én koi, tsjá-lè nga'ño nga ndaà sixá-la Nainá koni s'ín sixá soldado. ¹⁹ Ndaà kàtakjeín-lè it'aà ts'e Cristo, tikoá ndaà kàtjna kjohítsjeèn-lè. Tjín i'nga xita xi mìkii kisì'in kjohítsjeèn xi ndaà tjín. K'oaá komà-ne nga kisikje-la ikon nga mì tì kii kòkjeín-la. ²⁰ K'oaá s'ín komàt'in jè Himeneo ko Alejandro xi 'an kisikítsajnakooa xita neif mé-ne nga kàtakixiya-ne nga mì taxki kichjajno-la Nainá.

Mochjeén-né nga kítisi'batjiá xinguiáá

2 ¹ Jè kjoa xi isa 'ño mochjeén, k'oaá s'ín tìbinè-nò nga titsi'batjiò ngats'ii xita, tinókjoat'aà-la Nainá, titsi'ba-la Nainá, tjii-la kjondaà it'aà ts'e ngats'ii xita xi tjín nga tjitsa isò'nde. ² Mochjeén-né nga

kítsi'batjíá xi xítaxá ítjòn títsajna ko ngats'iì xi kjotíxoma tjíya tsja mé-ne nga 'nchán kitsajna-ná tikoá tafi tafi sijchá yijo-ná tikoá jchaxkoán Nainá ko jchaxkoán kjoa xi ndaà tjín. ³K'e nga k'oas'ín s'eén ndaà tjín koa ndaà sasén-la Nainá xi ochrjekátjì-ná kjo'in. ⁴Nainá, jè xi mejèn-la nga ngats'iì xítá kitjokàjìin kjo'in tikoá sijiin-la kós'ín tjín xi kjoakixi. ⁵Tà jngod ma Nainá; tikoáà tà jngod ma xítá xi chjatjì-ná ít'aà ts'e Nainá, jè xítá xi Jesucristo 'mì. ⁶K'e nga kichìya nàchrjein-la Nainá, Jesucristo kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en mé-ne nga kochjítjì-ne ngats'iì xítá nga ma kitjokàjìin kjo'in. K'oaá s'ín kis'iin nga kisijiin yije-la xítá. ⁷'Aán kjòngatsja xá jè nga 'an tsibíxáya-na Cristo nga kichjàya 'én ndaà-la tikoá kokodya-la jñà xi mìtsà xítá judío nga kokjeiín-la ít'aà ts'e Cristo tikoá skoe xi kjoakixi. 'Én kixí xi tìxan-lè, mìtsà 'én ndiso.

⁸It'aà ts'e xítá x'in, mejèn-na k'e nga chjat'aà-la Nainá nítá nándá ì'nde títsajna, tsjeè kàtasíkítsajna inìma-la k'e nga skímìtjen-la tsja Nainá. Kì kjoajti tjiin inìma-la, koa kì nchikjaán-kjoè-jèn. ⁹Tikoá jñà íchjín, jè nikje xi ndaà ok'in-la kàtakjá. Kì nikje chjí ókjá. Kì taxki sí'ñójno skò ko yijo-la tsojmi xi 'ñó chjí koni kichá oro ko perla. Chiba chiba kàtíndaà yijo-la mé-ne nga mì xítá skótsejèn-jno-ne. ¹⁰Ta saá xá xi ndaà tjín kàtas'ín koni s'ín ok'in-la jñà íchjín xi beèxkón Nainá. ¹¹Jñà íchjín jyò kàtítsajna k'e nga skóta'yà 'én-la Nainá; kàta'nchréñjon-la jè xi okóya. ¹²'An, mìkiì tsjaà'nde nga jñà íchjín kotìxoma-la xi xítá x'in koa kokodya-la. Íchjín, jyò kàtítsajna. ¹³Koií kjoa-la jè Nainá ítjòn tsibíndaà Adán, ìskan tsibíndaà Eva. ¹⁴Mìtsà jè Adán xi kichonachan-la; jè Eva xi chjoón-la. K'oaá s'ín komà-ne nga kisakò jé-la. ¹⁵Tanga, jñà íchjín, tsà sùkitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá nga s'e-la ìxti, kitjokàjìin kjo'in. Mochjeén-né nga ndaà kokjeiín-la ít'aà ts'e Cristo, nga s'e-la kjoatjòcha, nga tsjeè kítsajna ko Nainá koa ndaà sùjchá yijo-la.

Kjoa xi mochjeén ts'e xítá xi síkinda naxandá-la Nainá

3¹'Én jè, nguì 'én kixi-né: Tsà tjín jngod xítá xi mejèn-la xá nga naxandá-la Nainá sùkinda, 'ñó ndaà tjín xá xi mejèn-la. ²Jè xítá xi sùkinda naxandá-la Nainá mochjeén-né nga ndaà s'iin mé-ne nga mì yá xi ch'o kitso-la. Jngod chjoón s'e-la; jngod xítá xi indaà tjín ikon; xítá xi ndaà kosòn-la yijo-la; xítá xi yaxkón nga ndaà tísjchá yijo-la; xi ndaà sí's'in-la xítá xi bijchókon; xítá xi ndaà ma-la okóya; ³xi mìtsà xítá ch'ì; xi mìtsà xítá kjaán-ko; xi mìtsà ton chijé kjòtsjakeè. Jè xítá xi mochjeén xi ndaà xítá, xi mìtsà kjoasiì sí's'in-la, xi mìtsà ton kájno-la.

⁴ Mochjeén-né nga ndaà kjoṭíxoma-la x̄ita ni'ya-la; ndaà s̄ikixi ixti-la mé-ne nga s'e-la kjoṭkón ixti t̄ikoá s̄ikitasòn koni s'ín tsò x̄ita jchínga-la. ⁵ Tsà mìkiì ma-la otíxoma-la x̄ita ni'ya-la, ¿kó s'ín koma s̄ikinda x̄ita naxandá-la Cristo? ⁶ Jè xi síkinda x̄ita naxandá-la Nainá jè xi mochjeén xi kjòtseé kòkjeiín-la, mé-ne nga mì 'nga ikon koma-ne nga mì kjo'in s'e-la koni komàt'in x̄ita neií. ⁷ Mochjeén-né nga ndaà s̄ijchá yijo-la mé-ne nga skoexkón-ne jñà x̄ita xi mìkiì mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo nga mì ch'o kíjna, nga mì jè x̄ita neií s̄ikijne-la.

Kjoa xi mochjeén ts'e x̄ita xi s̄ijchát'aà-la naxandá-la Nainá

⁸ K'oaá t̄is'ín t̄jín ts'e x̄ita xi s̄ikitasòn xá nga s̄ijchát'aà-la x̄ita naxandá-la Nainá, jñà mochjeén x̄ita xi yaxkón nga ndaà nchisíjchá yijo-la. Mìkiì koma s̄ikjat̄iya-la 'én xi chja. Mìkiì koma xán koahijtakò. Mìkiì koma ton chijé kotsjakeè. ⁹ Mochjeén-né nga ndaà kàtafit'aà-la kjoat̄j'ma xi jye tsakó Nainá koni s'ín mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo. T̄ikoá mochjeén-né nga tsjeé kàtasíkítsajna kjohítsjeèn-la. ¹⁰ Jñà x̄ita xi s̄ikitasòn xá nga s̄ijchát'aà-la x̄ita naxandá-la Nainá, ítjòn kàtachit'aà tsà n̄imé kjoa t̄jín-la, ikjoàn, k'eé kàtasíkitasòn. ¹¹ K'oaá t̄is'ín t̄jín ts'e íchjín; mochjeén-né nga yaxkón nga ndaà nchisíjchá yijo-la. Mì 'én ndiso kichja. Indaà k'oeè ikon. Ndaà s̄ikitasòn yije n̄ita mé kjoa-ne. ¹² Jè x̄ita xi síkitasòn xá nga síchját'aà-la x̄ita naxandá-la Nainá, mochjeén-né nga tà jngoð chjoón s'e-la. Ndaà kàtatíxoma-la ixti-la kò x̄ita ni'ya-la. ¹³ Jñà x̄ita xi ndaà s̄ikitasòn xá koi, is̄a ndaà jchaxkón koá is̄a 'ñó ndaà s'e ikon koni s'ín mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo Jesús.

Kjoa'ma-la Nainá

¹⁴ Mejèn-na nga kjíkon n̄iton-lè, tanga tsà koífahrjein-la kochrjein-ya-na, k'oaá ma-ne t̄ikjii-lè xojon jè ¹⁵ mé-ne nga jcha-ne kós'ín k̄itsajna kjoá x̄ita xinguiá ya j̄jiiñ naxandá-la Cristo xi t̄jnakon. Jè naxandá-la Cristo t̄jya tsja 'én kixi-la Nainá. ¹⁶ Nguì 'én kixi-né nga 'ñó jeya jè kjoa'ma-la Nainá xi jye tsakó koni s'ín yaxkoán Nainá:

Nainá, x̄itaá komà nga j'iì i isò'nde;
 it'aà ts'e Inima Tsjeè-la ki'ya-la nga t̄jín-la kjoakixi;
 jñà àkjale kijtseè-né;
 'én-la kinokjoàyiñ-la ngats'iì xi mìtsà x̄ita judío;
 nga t̄jtsa isò'nde kòkjeiín-la x̄ita it'aà ts'e Cristo;
 jeya kitjoétjò-ne ján ngajmìl.

Xìta xi mìtsà 'én kixi kòkòya

4 ¹Tanga jè Inìma Tsjeè-la Nainá ndaà bénojmiya-ná nga tsò: k'e nga chiba nàchrjein chija-isa-la nga kjoíí ìjngòè k'a Cristo, s'ée xìta xi mì tì kiì kòkjeíin-la ìt'aà ts'e Cristo. Yaá kjit'aà-la inìma ch'o-la neíí xi konachan koa kjohítsjeèn-la neíí sìikitason. ²Jñà kjì'nchré-la xìta ndiso xi jò isén tjín-la. Xìta koi, nga jye kjòtájaajìin kjohítsjeèn-la, mì tì kindà fiko-ne kjoach'o xi nchis'ín. ³Jñà xìta koi mìkiì tsjá'nde nga kixan xìta. Tìkoaá tjín tsojmì xi ma chine, mìkiì tsjá'nde nga koma chjine. Tanga tsojmì koi, Nainá tsibíndaà nga tjí'nde-la nga koma skine xìta xi mokjeíin-la kò xi ndaà tíjìin-la kjoakixi. K'e nga skine tsjá-la kjondaà Nainá. ⁴Ngats'iì tsojmì xi Nainá tsibíndaà, ndaà-né, mìkiì koma kináchrjenguaiaá. Koma sikjeén yije tsà k'oi-lá kjondaà Nainá k'e nga sikjeén. ⁵Jè 'én-la Nainá sìitsjeè tsojmì k'e nga kinókjoat'aà-lá.

Jngòè chì'nda-la Cristo xi ndaà síxá

⁶Jì, tsà k'oas'ín kòkòya-la jñà xìta xinguaiaá kjoa koi, 'ñó ndaà sixát'aà-la Cristo Jesús. Skasòn-isa kjohítsjeèn-lè ìt'aà ts'e 'én xi mokjeíin-ná kò kjohítsjeèn xi ndaà tjín xi ndaà tì'mìtjìngui-la.

⁷Tanga kì taxki nìs'in-la 'én jchínga ts'e isò'nde xi nímé chjí-la xi tà kjohítsjeèn-la xìta. Tìnè-la yijo-lè nga chaxkoín Nainá. ⁸Tsà kínè-lá yijo-ná nga k'oi-lá nga'ñó, sakó chiba-la kjondaà, tanga tsà kínè-lá inìma-ná nga ndaà jchaxkoán Nainá, isaá sakó-ná kjondaà xi mochjeén-ná nga kjit'aà nàchrjein. Sakó-ná kjondaà ì ìt'aà nangui kò nga koma iskan tìkoaá sakó-ná ján ngajmì. ⁹'Én koi, 'én kixi-né. Mochjeén-né nga kàtakjeíin yije-la xìta. ¹⁰Koíí k'oas'ín binè-lá xá yijo-ná, tìkoa nìkjaíin kjo'in nga jè titsachiñá-lá Nainá xi tjínakon xi ma-la ochrjekàjìin kjo'in ngats'iì xìta. Jñà-né xi kitjokàjìin kjo'in xi mokjeíin-la ìt'aà ts'e Cristo.

¹¹K'oaá s'ín tatixoma-la jñà xìta, k'oa tì s'ín takóya-la 'én koi. ¹²Kì yá xi ochrjekàngui-lè nas'ín nguì sà ìxti-ìsi. Ya jìjìin-la xìta xi mokjeíin-la ìt'aà ts'e Cristo, jì, ndaà t'in ítjoìn mé-ne skíngui-ne kós'ín nokjoì, kós'ín 'nì, kós'ín tjòcha 'yi Nainá kò xìta, [kós'ín ndaà tjína inìma-lè], kós'ín mokjeíin-lè ìt'aà ts'e Nainá, kós'ín tsjeè tìnìjchí yijo-lè nga nguixkon Nainá. ¹³Skanda k'e nga kìjchokon-lè, k'oaá s'ín t'iin: tìxkejìin-la xìta 'én-la Nainá; tìnè-la nga 'ñó kàt'ée-la ikon; tìkoa takóya-la. ¹⁴Kì nìjchàajìin-jèn nga sixát'aà-la Nainá ìt'aà ts'e kjotjò xi kitjoé-lè k'e nga

jñà xità jchínga-là naxandá-là Nainá tsohósòn-lè tsja nga jñà kiichja ngajo-là Nainá it'aà tsiji.

¹⁵ It'aà ts'e kjoa koi, kjit'aà nachrjein tiyakoi, tikoá tixákoii mé-ne nga skoe yije-ne xità nga ndaà tímajchíngakoi. ¹⁶ Ndaà tikindii yijo-lè mé xi 'nì. Tikoá t'iin kindá jè 'én xi okoðya-là xità. Kixi tijnì. Tsà k'oas'ín sikitasòn, ngaji, kitjokàjiin kjo'in; tikoáá kitjokàjiin kjo'in jñà xità xi 'nchré-lè.

Kjondaà xi mochjeén it'aà ts'e xità xi kj'eif

5 ¹ Jñà xità xi jye 'nó jchínga, kì taxkì níkaká-là; k'oaá s'ín tènójmíya-là koni tsà na'èn-lè ma; tikoá jñà xi isa ixti-isa, k'oaá s'ín tènójmíya-là koni tsà 'ndsì ma. ² Jñà íchjín xi jye 'nó jchínga, k'oaá s'ín tènójmíya-là koni tsà nea-lè ma. Jñà xi íchjín ixti k'oaá s'ín tènójmíya-là koni tsà tichji ma nga nguì tsjeè tíjna kjohítsjeèn-lè.

³ Tisikòò jñà íchjín xi jye k'en x'in-là tsà kixi kjoa nga tsjìn xi osiko. ⁴ Tsà tjín íchjín ka'àn xi tjín-là ixti, kò tsà tjín-là ixti 'ndeíí, ixti koi, ítjòn kàtasíkitasòn ya ni'ya-là kós'ín beèxkón Nainá. Kàtasiko xità xíkjin, mé-ne nga tsjá ngajo-là kjoatjòcha ts'e xità jchínga-là. Kjoa koi, ndaà tjín. K'oaá s'ín sasén-là Nainá. ⁵ Jè chjoón ka'àn xi kixi kjoa nga tíjna tajngoò, Nainá 'nót'aà-takòn kò nachrjein kò nitjen bítsi'ba nga chjat'aà-là Nainá. ⁶ Tanga jè chjoón ka'àn xi kjotsja ts'e isò'nde xi ch'o tjín tsjá-là yijo-là, it'aà ts'e Nainá tíjnak'en-né nas'ín tíjnakon. ⁷ K'oaá s'ín tatixoma-là kjoa koi mé-ne nga ndaà siijchá-ne yijo-là nga mì yá xi ch'o kitso-là. ⁸ Tsà yá xi mìkiì siikinda xità xíkjin nga sìichját'aà-là, mats'iaako ítjòn-ne xi ya títsajnakò ni'ya-là, tsà mì k'oaá s'ín kosiko xíkjin, mìkiì nchisíkitasòn 'én xi mokjeiín-là it'aà ts'e Cristo. Isáa ch'o nchisíkítsajna yijo-là mì k'oaá-ne koni jñà xità xi mìkiì mokjeiín-là 'én-là Nainá.

⁹ Íchjín ka'àn xi sit'aà xojon nga Kochját'aà-là, tà jñà-né xi tsato jàn kaàn nó tjín-là xi kixi tsibítsajnakò x'in-là, ¹⁰ jñà xi 'ya-là nga ndaà kisijchá yijo-là ts'e xá xi ndaà tjín: tsà ndaà kisijchá ixti-là, tsà ndaà kisìs'in-là xità xi ijchòkon ni'ya-là, tsà tsaníjno ndsokò xità-là Cristo nga ndaà kisìs'in-là, tsà kisichját'aà-là xità xi kjoa títsajiin. Tsà k'oas'ín kisíkitasòn yije xá xi ndaà tjín, koma sit'aà xojon.

¹¹ Tanga jñà íchjín ka'àn xi sa ixti isa mìkiì koma xojon sit'aà. K'e nga x'in kjoajjiin-là, mìtsà 'iín koma-là nga kìnchat'aàxìn-là Cristo nga kixan ijngoò k'a-ne. ¹² Tsà k'oas'ín s'iin, kjo'iin s'e-là nga mìkiì nchisíkitasòn koni s'ín kitsjaà tso'ba nga sa ítjòn. ¹³ Íchjín koi, tikoáá mangaá-là nga xkì

xi ján ni'ya binchimajto. Ma ts'eè-né. Mìtsà tà ma ts'eè. Tìkoaá 'én ndiso bíxkó. Chjajiin chja'a ñánda mì jñà oko-la. ¹⁴ 'An, k'oaá s'ín mejèn-na nga kàtixan ìjngòò k'a-ne jñà íchjín ka'àn xi sà ìxti ìsà. Kàtas'e-la ìxti. Ndaà kàtatíxoma ni'ya-la mé-ne nga mì ch'o kìchjajno-ná xi kondra. ¹⁵ Tjín i'nga íchjín ka'àn xi jye tsohófaya-ne, jè kiit'aà ìjngòò k'a-la xita neií.

¹⁶ Tsà jngòò xita xi mokjeiín-la 'én-la Nainá tsà tjín xíkjín xi chjoón ka'àn, mochjeén-né nga kàtasíchját'aà-la xíkjín mé-ne nga mì jè naxandá-la Cristo 'ñó skané-ne xá. Jè naxandá-la Cristo komaá kosíko xi kixi kjoa nga nguì ndí chjoón ka'àn ima.

¹⁷ Jñà xita jchínga xi ndaà otíxoma ya naxandá-la Nainá, ok'ín-la nga isa ndaà jchaxkón koa kochját'aà-la xi mochjeén-la, mats'iaako-ne jñà xi chjaya koa okóya 'én-la Nainá. ¹⁸ Xojon-la Nainá, k'oaá s'ín tíchja nga tsò: “Jè nchraja xi síxá, kì na'ya bì'a tso'ba.” Tìkoaá tjít'aà xi tsò: “Jè xita xi síxá, mochjeén-né nga kàtachjí-la.”

¹⁹ Kì kii nìs'in-la tsà yá xi óngui xita jchínga xi otíxoma ts'e naxandá-la Nainá tsà mì jò jàn ma-ne xita xi kijtseè-ne xkon kjoa xi komà.

²⁰ Tanga jñà xita jchínga xi ótsji jé-isa, tikaká-la nga nguixkon ngats'iì xita naxandá-la Nainá, mé-ne jñà xita xi i'nga k'oaá s'ín sincháxkón-ne.

²¹ Tìbinè-lè nga nguixkon Nainá ko Na'èn-ná Jesucristo ko àkjale-la xi xó jè jaàjiin-ne, ndaà tikitasoin kjoa koi. Nimé kjoa xi bìndaàjiin k'e nga kj'eè kii 'ya-la tsà kixi kjoa. Kì chjaàjiin xita xi nìs'in-la; ngàsòn tìs'in yije-la. ²² Kì yá xita xi taxki chjaàjiin nga kjósòn-la ndsei k'e nga k'oi-la xá jjiin naxandá-la Nainá. Ítjòn ndaà tikítsjiin mé-ne nga mì jì kokot'aà-lè jé-la xita xi kj'eíí. Tsjeè tjini.

²³ Nga ch'in tjín kjit'aà-la indso'boì, kì tà nandá 'yoì, tìkoaá t'i chibi nandá vino.

²⁴ Tjín i'nga xita xi tik'e 'ya-la jé-la k'e nga tikj'eè sindaàjiin. Tanga tìkoaá tjín i'nga xi iskan 'ya-la. ²⁵ K'oa tìs'ín tjín xá xi ndaà tjín, tjín xi nìton beè xita. Tìkoaá tjín xá ndaà xi mì nìton 'ya-la tanga mikii koma jngòò k'a sijna'ma. Iskan jcha-la.

6 ¹ Ngats'iì xita naxandá-la Nainá xi chi'nda títsajna'ñó, ndaà kàteèxkón nei-la mé-ne nga mì yá xi ch'o kìchjajno-la Nainá ko 'én xi okoòyaá it'aà ts'e Cristo. ² Jñà xita chi'nda xi mokjeiín-la nei-la it'aà ts'e Cristo, mochjeén-né nga ngàsòn ndaà kàteèxkón nei-la nga 'ndseé joó it'aà ts'e Cristo. Ísáá ndaà kàtasíxá-la nga ngàsòn mokjeiín-la 'én-la Nainá tìkoa tsjakeè xíkjín.

Jñà 'én koi, takóyi tìkoa tìnókjoayi.

Kjoa xi sakó-ná k'e nga tòn matsjachaá

³Tsà t́jín xítá xi kj'eíí tsò 'én xi okóya nga mì t́jngòè ikon koni tsò 'én ndaà-là Nà'è-ná Jesucristo t́koá mìkiì t́jngòè ikon it'aà ts'e kjotíxoma koni s'ín yaxkoán Nainá. ⁴Xítá koi, xítá 'nga takòn-né, nímé machiya-là. 'Nó tsjakeè nga ótiya-ne 'én xi nímé chjí-là. Yáá nchrobát'aà-ne nga maxítakòn-chaá xinguiáá, nga bixkán-kjoaá, nga nokjoàjno-lá xinguiáá 'én xi ch'o tsò, t́koá ch'o nìkítsjeèn it'aà ts'e xítá xi kj'eíí. ⁵T́koáá yáá nchrobát'aà-ne nga kjit'aà nachrjein nchikjaán-kjoè j́nà xítá xi mì kixí síkjeén kjohítsjeèn-là kò mì kjoakixí fit'aà-là. K'oaá s'ín síkítsjeèn, tsò-né: tsà ndaà jchaxkoán Nainá, yáá sakó-ná tòn. Ngaji, kì k'oaá t́jín kjoa xi nìkítsjiin. ⁶Kixíí kjoa, tseé kjondaà sakó-là xítá k'e nga beèxkòn Nainá tsà t́koá tsja t́jín-là iníma-là mé xi t́jín-là. ⁷Nga nímé xi kich'á k'e nga kits'iaán í isò'nde. T́koáá nímé xi kjikoáá k'e nga kiyá. ⁸Tsà t́jín-ná tsojmì xi chineé koa t́jín-ná nikje xi chíkjá, mochjeén-né nga tsjaá kíjngòè-lá takoán. ⁹Tanga j́nà xítá xi mejèn-là kjoanchíná, nga mìkiì chíkjoako-là kjohítsjeèn xi ch'o t́jín nga kjìn tsojmì mejèn-là, yáá kixongui ch'an koa yáá singui'ño. 'Nó mejèn-là kjoa xi nímé chjí-là koa xi ch'o síko-ná, kjoa xi síkíts'ón xítá koa yáá chijajiin. ¹⁰K'e nga tòn matsjachaá, yáá mats'ia-ne kjoa ts'e jé kò ngats'iì kjoa xi ch'o t́jín. T́jín i'nga xítá xi jye chinchat'aàxìn-là kjoa xi mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo jè ngatjí-là nga tse tòn mejèn-là. K'oaá s'ín ma-ne nga t́jñà-ne tse kjo'in tsjá-là yijo-là.

Tìnè-là yijo-lè kjoa xi mokjeiín-lè

¹¹Tanga ngaji xi xítá-là Nainá 'mì-lè, tísit'aàxìn-là ngats'iì kjoa koi. Jè t'in t́jngui-là xi kjoakixí. Jchaxkoín Nainá. Ndaà kàtakjeiín-lè it'aà ts'e Cristo. Kàtas'e-lè kjoatjòcha. Kàtas'e-lè kjoatsetakòn. Indaà kjoa t́kíjní iníma-lè. ¹²Ndaà tixkàtjí kjoa xi mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo. Kì nìkíjna-jèn ndiyá kixí ts'e kjoabinachon xi mìkiì fehet'aà níta kjé-ne. Nga koií xá kiichja-lè Nainá. Ngaji jyeé k'oas'ín ndaà kits'iì ndsoboì nga kinìkixiyi 'én xi mokjeiín-lè it'aà ts'e Cristo nga nguixkòn xítá xi kjìn ma-ne nga kiì'nchré. ¹³I'ndeì jngòè xá tibìnè-lè nga nguixkòn Nainá xi síkítsajnakon yije níta mé xi t́jín, t́koá nguixkòn Jesucristo xi ndaà kitsjaà tso'ba nga kisìkixiya 'én ndaà-là k'e nga kiichja nga nguixkòn Poncio Pilato. ¹⁴K'oaá s'ín tìhotiixoma-lè, ndaà t́kitasoìn kjotíxoma koi; kì nìkijatjíya-là mé-ne nga mì yá xi kochrjengui-lè skanda k'e nga kjoíí

ìjngòd k'a Na'è-ná Jesucristo. ¹⁵ K'e nga kijchòya nachrjein, Nainá, k'oaá s'ín sìikitasòn yije kjoa koi. Mé tà ndaà-la Nainá nga jè tajngòd tíhotíxoma. Jè tíjna ítjòn-la jñà xi xitaxá ítjòn títsajna tíkoa tíjna ítjòn-la jñà xi xita sko-la títsajna. ¹⁶ Tajngòd Nainá xi xó k'oas'ín tíjna-ne nga mìkiì biyaà. Yaá tíjnajiìn kjoahiseèn ñánda mì yá xi koma kijchò kinchat'aà-la. Nì saá jngòd xita beèxkon nì mìkiì tíj'nde-la nga skoexkon. Nainá, kjit'aà nachrjein jeya kàtíjna. Kàtayaxkón kjotíxoma-la nita kjé-ne. K'oas'ín kàtama.

¹⁷ Jñà xita nchiná xi tíjn i isò'nde, k'oaá s'ín tìnè-la: “Kì bí'nga-la ikon.” Kì koí ma'ñót'aà ikon kjoanchiná xi tíjn-la nga tà nìton fehet'aà. Jè kàtama'ñót'aà ikon Nainá xi tíjnakon nga jè tsjá yije-ná xi mochjeén-ná skanda síkatonè-la mé-ne nga kò kjotsja síkjeén tsojmi xi tsjá-ná. ¹⁸ Koatìn-la, kjondaà kàtas'ín. Kàtas'e-la kjoanchiná nguixkon Nainá ít'aà ts'e kjondaà xi s'ín. Kì kjoaxkon fikjaá, kò iníma-la kàtatsjá itsé-la xíkjin mé xi tíjn-la. ¹⁹ Tsá k'oas'ín sìikitasòn nachrjein i'nde, s'eé-la kjoanchiná xi mìkiì kjoehet'aà k'e nga jye títsajna nguixkon Nainá. Tíkoaá tjoé-la kjondaà xi nguì ts'e kjoabinachon.

'Én xi fehet'aà-ne

²⁰ Ngaji Timoteo, ndaà tikitasoìn 'én ndaà-la Nainá xi jì kjòngatsjei. Kì kiì na'yà-la 'én ndiso xi nímé chjí-la. Kì kiì nìs'in-la kjoa xi chitiya-ná ts'e kjoachjine ndiso. ²¹ Tjín i'nga xita xi k'oa tíjn kjohítsjeèn fitjingui-la. K'oaá ma-ne nga chinchat'aàxìn-la kjoa xi mokjeín-ná ít'aà ts'e Cristo. Jè kàtijnako-lè kjondaà-la Nainá.

Xojon carta-la San Pablo xi ma-ne jò xi kiski-la Timoteo

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà Timoteo

1 ¹ 'An, Pablo, tikjii-lè xojon jè. Nga 'an tsibíxáya-na Jesucristo nga k'oaá s'ín kjòmejèn-la Nainá. K'oaá s'ín kitsjaà tso'ba Nainá nga kijnakon inima-ná it'aà ts'e Cristo Jesús. ² Ngaji Timoteo xi ñó matsjake-lè koni tsà ki'ndí ts'an xan-lè, Nainá xi Na'èn-ná ko Na'èn-ná Jesucristo kàtatsjá-lè kjondaà, kàtahimakeè-lè, kàtas'e-la kjoa'nchán ijiin inima-lè.

'Én xi tsjá Pablo it'aà ts'e Cristo

³ Mikii jchàajiin-na ko nachrjein ko nitjen bitsi'batji-lè tikoá tsjaà-la kjondaà Nainá, jè xi 'an bexkoán koni s'ín kijtseèxkón jña xita jchinga-na nga nguì tsjeè tjín kjohítsjeèn-na. ⁴ K'e nga bítseèn-na kjoa ts'e ndáxkoiin mejèn-na nga skoeè ijngod k'a-lè mé-ne nga kotsja-la inima-na. ⁵ Bítseèn-na nga nguì ndaà mokjeiín-lè it'aà ts'e Cristo koni s'ín kòkjeiín ítòn-la neájchá-lè Loida ko nea-lè Eunice. 'An k'oaá s'ín makixi-na nga ngaji tikoá ndaà mokjeiín-lè.

⁶ Koií k'oas'ín tsikítsjeèn-lè nga isa ndaà tikjiín kjotjò xi kitsjaà-lè Nainá nga ndaà tixá-la, jè kjotjò xi kitjóé-lè k'e nga 'an tsakàson-lè ndsaa. ⁷ Nainá, mìtsà inima tsakjón kitsjaà-ná. Jè kitsjaà-ná Inima Tsjeè-la nga tsjá-ná nga'ño, nga tsjá-ná kjoatjòcha, nga tsjá-ná kjohítsjeèn kós'ín s'éen nga kixi sijchá yijo-ná. ⁸ Koií kjoa-la kì masobà-lè nga nokjoàkoji xita it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo. Tikoá kì masobà-lè xi it'aà ts'an nga ndayá tijn'ya koií kjoa-la nga ya sixát'aà-la Na'èn-ná. Tikjeiín-ko-ná kjo'in xi it'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Jè Nainá tsjá-lè nga'ño xi kochjeén-lè. ⁹ Nainá, jyeé tsachrjekàjiin-ná kjo'in. K'oaá s'ín kiichja-ná nga tsjeè sijchá yijo-ná. Mìtsà koi kjoa-la nga ndaà ki'né. Koi-né nga k'oas'ín kjòmejèn-la Nainá tikoá kitsjaà-ná kjondaà-la xi it'aà ts'e Cristo skanda tisa tàts'en-la kjoa k'e nga tikj'eè sindaà isò'nde. ¹⁰ I'ndeji Nainá jyeé tsakó kjondaà-la nga jyeé j'ii Jesucristo xi ochrjekàjiin-ná kjo'in.

Jaàxin-ná nga'ńó-là kjoabiyaà. Xi it'aà ts'e 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo, tsakó-ná kjoabinachon tikoá tsakó-ná nga mitsà jngoò k'a kiyá nita kjé-ne.

¹¹ Nainá, 'aán kisingatsja-na xá jè nga 'an kichjaya 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Tsibíxáya-na it'aà ts'e xá-là nga 'an kokoòya-là jña xi mitsà xita judío. ¹² Tseé kjo'in tiskiaán tà jè ngatjì-là 'én xi 'an chjaya. Tanga mikiì masobà-na. Jyeé tjiin-na nga it'aà ts'e Cristo mokjein-na. Tikoáá ndaà tjiin-na nga ta jngoò jè Nainá xi tjin-là nga'ńó. Ndaà siikinda jè xá xi 'an kisingatsja-na skanda jè nachrjein k'e nga kjoí ijngoò k'a-ne Jesucristo.

¹³ Ndaà tjiin takoin 'én ndaà xi 'an tsakoòya-lè koni s'ín tjin 'én xi mokjein-ná ko kjoatjòcha xi tjin-ná nga Cristo titsajnaoá. ¹⁴ Ndaà tikitasoin xá ndaà xi ji kjòngatsjei. Jè siichját'aà-lè Inima Tsjeè-là Nainá xi tijnajiin inima-ná.

¹⁵ Jyeé tjiin-lè ngats'i xi titsajna nangui Asia, jyeé kitsjein takòn-na, koni jè Figelo ko Hermógenes. ¹⁶ Nainá kàtahimakeè xita ni'ya-là Onesiforo. Kjin k'a j'i síjehikon-na. Mikii kjòsobà-là nas'ín ndayá tjna'ya. ¹⁷ Tà saá, k'e nga j'i i Roma skanda mikii kisikjaya nga 'ńó tsohótsji-na skanda kó nga kisakò-là nãnda tjnaa. ¹⁸ Na'èn-ná kàtahimakeè jè Onesiforo k'e nga kijchò nachrjein-là Nainá. Ngaji jyeé ndaà tjiin-lè, ndaà kisichját'aà-ná ján Éfeso.

Timoteo, jngoò soldado-là Cristo xi ndaà síxá-là

2 ¹ Ngaji Timoteo koni tsà ki'ndí ts'an xan-lè, tji-là nga'ńó yijo-lè it'aà ts'e kjondaà xi tsjá Jesucristo nga jè titsajnaoá. ² Jè 'én xi kina'ya-ná nga kichjaya nguixkon nga kjin ma xita xi kii'nchré, k'oaá s'ín takóya-là xi xita kixi xi ndaà ma-là okóya mé-ne k'oa tis'ín kokóya ngajo-là xita xi kj'eí.

³ Ngaji Timoteo, tikjein-ko-ná kjo'in nga ndaà mìt'aà-là Jesucristo koni jngoò soldado xi síkjein kjo'in. ⁴ Jngoò xita xi soldado síkitasòn mikii tj'nde-là nga kj'eí xá skóngajiin xi tjin isò'nde, tjinè-là nga ya síkitasòn-là jè xi kitsjaà-là xá mé-ne nga ndaà kíjnako. ⁵ K'oaá tis'ín tjin jè ts'e xita xi síská. Tsà mì kixi síská koni s'ín tjin kjotixoma-là mikii tjoé-là chjì-là. ⁶ Xita xi bìnè-là yijo-là nga ndaà síxá nga bítje tsojmì tjè, k'e nga jye kojchá tsojmì, jè tjoé ítjòn chiba-là tsojmì xi majchá koni tsà chjì-là. ⁷ Tikítsjiin koni s'ín tixan-lè. Jè Nainá isa ndaà tsjáya yije-lè kjohísjeèn.

⁸ Tíkítsjiin it'aà ts'e Jesucristo, jè xi jaáyajiin-la mik'en xi tje-la xitaxá itjòn xi David ki'mì. K'oaá tsò 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an chjàya. ⁹ Koií kjoa-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an chjàya, tìsikjiaán kjo'in skanda na'ñó kichà tjt'aà'ñoá nga tìjna'ya ndayá koni jngod xita xi 'ñó ts'en. Tanga jè 'én-la Nainá mìtsà tjt'aà'ñoá iya ndayá. ¹⁰ Koií kjoa-la tìsikjiaán yiye kjo'in xi kjondaà ts'e xita xi xó jaàjiin-ne Nainá mé-ne nga tìkoa kítjokàjiin-ne kjo'in xi it'aà ts'e Cristo Jesús; se'e-la kjoajeya xi mìkiì fehet'aà nita kjé-ne.

¹¹ 'Én koi, 'én kixi-ne nga tsò:

Nga ya k'en-koaá Cristo, tìkoaá yaá kitsajnakon-koaá.

¹² Tsà chíkjoa-ná kjo'in tìkoaá yaá kotixomakoá Cristo.

Tsà kixoán mìkiì bexkoan, jè k'oaá tì kitso-ná mìkiì bexkoan.

¹³ Tsà mìkiì sikitasoán 'én xi nokjoá, tanga Nainá sikitason 'én xi chja.

Mìkiì koma sùkjatjya 'én-la.

Jngod xita xi ndaà síxá-la Cristo

¹⁴ Tíkítsjeèn-la kjoa koi. Tinókjoakoií nga nguixkon Nainá mé-ne nga mì kohótiya-ne kjoa ts'e 'én. Jè kjoa xi chitiya-ne nimé chjí-la. Ta saá síkits'ón xita xi 'nchré. ¹⁵ 'Ñó ndaà tjinè-la yijo-lè mé-ne nga ndaà kijna-ne nga nguixkon Nainá. Nimé xi kosobà-lè nga ndaà tjin xá-lè koa ndaà okodyi 'én kixi-la Cristo. ¹⁶ Kì taxki nokjoà-jèn 'én xi mìkiì sasén-la Nainá xi nimé chjí-la. Jñà xita xi k'oas'ín chja, isaá 'ñó binchat'aaxìn-isa-la Nainá. ¹⁷ Jñà 'én xi ch'o tsò k'oaá ngaya-la koni ch'in nchikòn xi bi'ndo-ne yijo-ná. K'oaá s'ín chja Himeneo ko Fileto ¹⁸ nga jyeé chinchat'aaxìn-la xi kjoakixi nga tsò: “Jè kjoa xi faáya-la mik'en jyeé tsato-né.” K'oaá ma-ne sískáya i'nga-la xita kjoa xi mokjeín-la. ¹⁹ Tanga Nainá jyeé tsibíjna'ño tàts'en jngod kjoakixi nanda tjt'aà 'én xi tsò: “Nainá beèxkon-né xi xita ts'e”; ngats'iì xi tsò: “An, xita-la Cristo-ná, kàtinchat'aaxìn-la kjoa xi ch'o tjin.”

²⁰ Jngod ni'ya xi je kji, tjin tsojmì xi oro ko plata. Tìkoaá tjin tsojmì xi yá ko xi ni'nde. Tjin tsojmì xi nachrjein nchijòn mochjeén koa tjin xi tà k'e mochjeén k'e nga ndaà tíma. ²¹ Tsà sìtsjeé kjohítsjeèn-ná nga kìnchat'aaxìn-lá kjoa xi ch'o tjin, k'oaá s'ín sùkjeén-ná Nainá koni tsojmì tsjeè xi tà k'e mochjeén k'e nga ndaà tíma. Tìtsajndaà nga sikitasoán nita mé xá-la Nainá xi ndaà tjin.

²²Ngaji Timoteo, t̄is̄it'aàx̄in-la k̄joh̄íts̄jeèn-la ixti xi ch'o t̄jín. Koií t'in t̄j̄ingui-la xi k̄joak̄ixi, k̄o k̄joa xi mok̄jeiín-ná i't'aà ts'e Cristo, k̄o k̄joat̄jòcha, k̄o k̄joa'nchán takòn. K'oas'ín t'in t̄j̄ingui-la k̄joa koi k̄o x̄ita xi ts̄jeè t̄jín in̄ima-la nga ch̄jat'aà-la Nainá. ²³Kì k̄joa nch̄ikón n̄is'in-la xi n̄imé ch̄jí-la. J̄yee ndaà t̄j̄iìn-lè nga k̄joas̄i óts̄ji. ²⁴Jngoò ch̄i'nda-la Nainá mìk̄iì moch̄jeén nga k̄joas̄i skóngaj̄iìn. Ndaà k̄atas̄ik̄o yije x̄ita. K̄at̄ijnandaà nga k̄ok̄òya 'én-la Nainá. K̄atas'e-la k̄joat̄setakòn mé k̄joa xi mat'in. ²⁵Koó k̄jondaà-la k̄atas̄ik̄ixi ya j̄nà xi x̄ita kondra, tsà koi n̄achr̄jein Nainá ts̄j̄a ìsa-la n̄achr̄jein nga s̄iik̄ájno jé-la nga mì t̄j̄i jé k̄oh̄óts̄ji-ne mé-ne nga k̄ok̄jeiín-la xi k̄joak̄ixi. ²⁶K'e nga táx'anguì x̄kon, k̄omaá k̄it̄jok̄aj̄iìn k̄joanachan-la neíí nga ya t̄j̄it'aà'n̄ó-la nga k'oas'ín s̄ikitason-la koni s'ín mejèn-la neíí.

Mé k̄joa ch'o xi s'̄iìn x̄ita k'e nga t̄imachrañà nga k̄joehet'aà n̄achr̄jein

3¹Ngaji Timoteo, k̄atas̄ij̄iìn-lè k'e nga t̄imachrañà't'aà n̄achr̄jein nga k̄joií ìjngoò k'a-ne Cristo, k̄j̄in skoya k̄joa s'e xi mìk̄iì ndaà t̄jín. ²J̄nà x̄ita xi s'e, tà yijo-laá 'n̄ó s̄iis'in-la; toón 'n̄ó k̄ots̄jakeè; yijo-laá 'n̄ó ndaà s̄iik̄ítsajna; x̄ita 'nga ikoón k̄oma; k̄ich̄jajno-la Nainá k̄o x̄ita; mìk̄iì k̄iì'nchr̄éñijon-la x̄ita j̄chínga-la; mìk̄iì ts̄j̄a ngajo-ne k̄jondaà, mìk̄iì skoexkón Nainá, ³mìk̄iì s̄iit̄jòkeè x̄íkjín, jngoò k'a mìk̄iì s̄iije-la ikon, 'én ndiso ts̄j̄at'in x̄íkjín, mìk̄iì s̄iik̄inda yijo-la mé k̄joa xi s'̄iìn, x̄ita ch'o k̄oma, kondraá k̄joi-la k̄joa xi ndaà t̄jín, ⁴kondraá k̄joi-la amigo-la, mìtsà ìt̄jòn s̄iik̄íts̄jeèn mé k̄joa xi s'̄iìn, 'n̄ó 'nga ikon k̄oma, jè s̄iits̄jakeè k̄joa ts'e ìsò'nde xi sasén-la yijo-la, mìk̄iì s̄iits̄jakeè Nainá. ⁵K'oáá s'ín s'̄iìn koni tsà beèxkón Nainá, t̄anga mìk̄iì ts̄j̄a'nde nga jè nga'n̄ó-la Nainá s̄iix̄aj̄iìn in̄ima-la.

X̄ita koi k̄i k̄i n̄is'in-la. ⁶J̄nà x̄ita koi, óts̄ji'nde-la nga fahas'en ni'ya-la ích̄jín xi mìk̄iì beèxkón yijo-la k̄o xi tse jé t̄jín-la nga ma konachan-la. Ích̄jín koi, yaá ìt̄j̄ingui-la k̄joa xi ìsa 'n̄ó ch'o t̄jín koni s'ín mejèn-la yijo-la. ⁷K̄j̄it'aà n̄achr̄jein nch̄ikota'yà 'én x̄itse t̄anga nijngoò n̄achr̄jein fahas'en-j̄iìn-la xi nguì k̄joak̄ixi. ⁸J̄nà x̄ita koi, k'oáá t̄is'ín binchahikon-la xi k̄joak̄ixi, koni kis'ììn x̄ita ch̄j̄ine xi ma-la bíndaà xi ki'mì Janes k̄o Jambres nga chinchahikon-la Moisés. X̄ita koi, jngoò k'aá ch'o t̄jín k̄joh̄íts̄jeèn-la. Bit̄jongui-né nga nguixk̄on Nainá nga mìk̄iì mok̄jeiín-la xi k̄joak̄ixi. ⁹T̄anga mìk̄iì s̄iik̄ijne. K̄ijchò n̄achr̄jein nga skoe yije x̄ita k̄joa t̄ondò-la. K'oáá s'ín j̄chat'in-la koni jè Janes k̄o Jambres.

Kó tsò Pablo nga bít'in-là Timoteo nga 'én kixi kòkòya

¹⁰Tanga jì Timoteo k'oaá s'ín tì'mìtjìngui-là koni s'ín tsakoòya-lè, koni s'ín tísíjchá yijo-na, koni s'ín t́jín kjohítsjeèn-na mé kjoa xi tífítjìngui-là. K'oaá tís'ín mokjeín-lè koni s'ín mokjeín-na 'an it'aà ts'e Cristo. K'oaá s'ín t́jín kjoatsetakòn-lè kò kjoatjòcha-lè koni s'ín t́jín ts'an. K'oaá tís'ín chíkjoa yije-lè nita mé kjoa-ne koni 'an. ¹¹Tíjìin-lè koni s'ín tìsikjiaán kjo'in it'aà ts'e Cristo tikoá ongatjìngui-na xita kondra koni s'ín komat'ian ján naxandá Antioquía, Iconio kò Listra. ¡Taxki toòn kijtseè-na xita nga tsangatjìngui-na tanga jè Na'èn-ná tsachrjekàjìin yije-na kjoa koi! ¹²Kixí kjoa, ngats'iì xi mejèn-là skoexkón Na'èn-ná Jesucristo, k'oaá tís'ín s'e-là kondra nga kjitjìnguikeè xita. ¹³Tanga jñá xita xi ch'o s'ín, xi konachan, kjit'aà nachrjein, saá 'nño, saá 'nño ch'o s'iin nga skónachan-là xita, tanga k'oaá tís'ín komat'in ngajo-ne nga skónachan-là xita xi kj'eíj.

¹⁴Tanga ngaji, ndaà kixi tikoi jñá kjoa xi kichita'yì xi jye k'oas'ín ndaà kòkjeín-lè. Jyeé tíjìin-lè yá xita xi tsakóya-lè. ¹⁵Skanda tik'e-né nga tisa ndí ti titsjoi, kiyaxkoin Xojon Tsjeè-là Nainá jè xi koma-la sùichjìne-lè kó s'ín kitjokàjìin kjo'in nga mokjeín-lè it'aà ts'e Cristo Jesús. ¹⁶Ngats'iì 'én xi tít'aà Xojon-là Nainá, kjohítsjeèn ts'eé Nainá nga kitjei. K'oaá s'ín mochjeén nga okóya-ná, nga okó-ná k'e nga ch'o 'nè, nga síkixiyandaà-ná, nga okó-ná ndiyá kixi, ¹⁷mé-ne jñá xi xita-là Nainá 'mì-ná jngod k'a ndaà kítsajnandaá nga síkitasoán yije kjoa xi ndaà t́jín.

Kó tsò Pablo nga t́bínè-là Timoteo nga 'Én-là Nainá kichja

4 ¹'Nó t́bínè-lè nga nguixkon Nainá kò Na'èn-ná Jesucristo jè xi jeya kjoíj ijngod k'a-ne koni xitaxá ítjòn nga koiindaàjìin-là xita xi títajnakon kò xi jye k'en. ²Tinókjoayi 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo. Tijnandeìi nga kjit'aà nachrjein nita mé kjoa xi t́jín. Chikoi xita k'e nga ch'o s'ín; tikixiyi; tít'in-là nga 'nó kàt'eé-là ikon. K'e nga k'oas'ín s'iin, tseé t'iin takoìn, kò kjondaà-lè takóya-là. ³Kjichò nachrjein k'e nga jñá xita mì tì kii kòkjeín-là nga kji'nchré 'én ndaà xi kixi t́jín xi jñá okoòyaá it'aà ts'e Cristo. Kjìn maestro kohótsji xi kòkòya-là kjoa xi jñá komejèn-là nga kji'nchré-là. ⁴Kinchat'aàxin-là xi kjoakixi, koií kjit'aà-là xi taxki cuento jhínga xi mìtsà kixi kjoa. ⁵Tanga ngaji Timoteo, indaà t'è-là takoìn nita mé kjoa-ne, tikjeín kjoa ts'e kjo'in, koi xá t'iin nga tika'bísoin 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo, ndaà tikitasoin xá xi jì kjòngatsjei.

⁶'An, jye tìtsjaà kjòtjò-la yijo-na Nainá. Jyeé ijchò nachrjein nga kiyá. ⁷Jyeé ndaà kiskaàn-tjià xá-la Cristo; jyeé ndaà kisikitasoàn xá xi 'an kjòngatsja; jyeé ndaà tshótijnakoaa jè 'én xi mokjeín-na it'aà ts'e Cristo. ⁸I'nde, Cristo, xi xitaxá kixi tijná, tijnatjò jngod-la corona ján ngajmii xi 'an tsjá-na nga kixi tshótijnakoaa. K'e nga kjoíí ijngod k'a-ne, mìtsà tà 'an xi tjoé-na. Tikoaa tjoé-la ngats'iì xita xi tijnngod ikon nga nchikoña-la Cristo.

Kó kitsò Pablo nga kisixátíya-la Timoteo nga kjoikon nìton

⁹Tixátíyi nga nìton nchrobáchon-ná. ¹⁰Nga jè Demas, jyeé kitsjeiin takòn-na. Jè 'nó matsjakeè kjoa xi tjin i isò'nde. Ján kii naxandá Tesalónica. Crescente, ján kii nangui Galacia, koa jè Tito ján kii nangui Dalmacia. ¹¹Tà jè Lucas tijnako-na. K'e nga kjinchroboì, tjajchatoi Marcos, nchrobákoji. Kochjeén-na kjoa ts'e xá xi tjin-na. ¹²Jè Tíquico, ján kisikasén Éfeso. ¹³K'e nga kjinchroboì, jcha-ná inchrokisòn-na xi tsakajná ya naxandá Troas ya ni'ya-la Carpo. Jch'iì xojon-na; jña xi isa 'nó mochjeén-na xi chrjoa kjoàn.

¹⁴Alejandro, jè xi chjine kicha, 'nó ch'o tjin kjoa xi tísiko-na. Nainá, jè kàtatsjá-la kjo'in kjoa xi tís'in. ¹⁵Ngaji Timoteo, tikindii yijo-lè it'aà ts'e xita jè. 'Nó kondra fitjngui-la 'én xi okoòyaá.

¹⁶K'e nga kisindaajjìn ítjòn-na nga nguixkon xitaxá, niyá xi tsasiko-na. Ngats'iì xita kitsjeiin takòn-na. Kì kindaá s'in Nainá kjoa koi. ¹⁷Tanga Na'èn-ná tsasiko-na. Kitsjaà-na nga'nó mé-ne nga komà kichjàjìin-la jña xita 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. K'oaá s'in komà-ne nga kii'nchré yije xi mìtsà xita judío. Nainá tsasiko-na nga mikii kisik'en-na xita xi tsibíndaajjìn-na. ¹⁸Na'èn-ná kosiko-na it'aà ts'e ngats'iì kjoa xi ch'o tjin. Kjiko-na nánnda tíhotíxoma ján ngajmii. Nainá, kàtas'e-la kjoajeya nita mé nó-ne nita mé nachrjein-ne. K'oas'in kàtama.

Xi fehet'aà-ne, Pablo síhixat'aà xita xíkjin

¹⁹Tiixat'eì jè Priscila ko Aquila ko xita ni'ya-la Onesíforo. ²⁰Erasto, ján tsibijna naxandá Corinto. Jè Trófimo, ján kisikijna naxandá Mileto. Xk'én-né. ²¹Tixátíyi nga nìton nchrobáchón-ná k'e nga tikj'eè f'iì nachrjein choòn 'nchán. Tísíhixat'aà-lè Eubulo, Pudente, Lino ko Claudia, ko ngats'iì xita xi 'ndse chibá.

²²Jè kàtijnako-lè Jesucristo xi otíxoma-ná. Ngats'iodò, jè kàtijnako-nò kjondaà-la. K'oas'in kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-la Tito

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà Tito

1 ¹ 'An, Pablo, xi chí'nda-la Nainá ma. Tíkoá 'an tsibíxáya-na Na'èn-ná Jesucristo mé-ne nga kòkjeín-la ít'aà ts'e Cristo jñà xítà xi xó jè Nainá jaàjiin-ne, tíkoá skoe xi kjoakixi nga koma-la skoexkón Nainá. ² Xítà koi k'oaá s'ín komat'in nga tíjngoò ikon nga nchikoña-la nga kítsajnakon iníma-la nítà kjé-ne koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá skanda k'e nga tíkj'eè sindaà isò'nde. Nainá mikii konachan. ³ K'e nga jye ijchò nàchrjein, Nainá kisikatsèjèn 'én-la ít'aà ts'e 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi 'an chjàya. Na'èn-ná kisingatsja-na xá jè nga k'oaá s'ín tsatíxoma Nainá xi ochrjekàjiin-ná kjo'in. ⁴ Ngaji, Tito, koni tsà ki'ndí ts'an xan-lè nga ngàsòn mokjeín-ná ít'aà ts'e Cristo, tisikasén-lè xojon jè. Nainá xi Na'èn-ná kò Na'èn-ná Jesucristo xi ochrjekàjiin-ná kjo'in kàtatsjá-lè kjondaà-la, kàtahimakeè-lè, tíkoá 'nchán kàtasíkjina iníma-lè.

Kjoa xi mochjeén ts'e xítà xi síkitasòn xá ya jjiin naxandá-la Nainá

⁵ Koií xá kisikíjna-lè ján nangui Creta nga sikixiyi xá xi chijat'aà-ísa. K'oaá tís'ín tsatíxoma-lè nga kinchandèiì xítà jchínga xi sìikinda naxandá-la Nainá nga jngoò ìjngoò naxandá. ⁶ Xítà jchínga xi sìikitasòn xá, jñà-né xi ndaà nchisíjchá yijo-la nga mì yá xi ch'o kitso-la; xi jngoò ma choón-la. Kò jñà ìxti-la mochjeén-né nga ndaà mokjeín-la ít'aà ts'e Cristo nga mìtsà yá xítà ónè-la kjoa nga kjoaská tímajiiin kò nga mikii 'nchréñijon. ⁷ Jè xítà xi síkinda naxandá-la Nainá xi xá-la Nainá síkitasòn, mochjeén-né nga ndaà s'iin mé-ne nga niyá xi ch'o kitso-la. Mikii mochjeén nga 'nga ikon koma; mì taxkí kojti-la; mì xán kohijtako; mì xítà skaàn-kò; kò mì ton chijé kotsjakeè. ⁸ Tà saá ndaà kàtasís'in-la xítà xi bijchókon. Kàtamatsjakeè kjoa xi ndaà tíjn. Indaà kàtíjna ikon. Kixi kàtíjnako xítà. Tsjeè kàtasíjchá yijo-la nga nguixkon Nainá, ndaà kàtasíkinda yijo-la nga mì taxkí s'iin. ⁹ Ndaà kàtíjiin ikon 'én kixi koni s'ín kis'enojmí-la mé-ne nga ít'aà ts'e 'én ndaà xi kòkòya koma kùtin-la xítà nga 'nó kàt'eé-la ikon tíkoá koma sìikixiya xi kondra fitjinguì-la xi kjoakixi.

¹⁰ Koií kjoa-la t́jín jchán xítà xi tájaàjìin nga okóya 'én xi nímé chjí-la t́kkoa konachan-la xítà xi k'j'eíí; kò t́jìná-ne xi 'nó bínè-la xítà xi k'j'eíí nga kjo'nó sít'aà chíba-la yijo-la kjoa ts'e circuncisión. ¹¹ Jná xítà koi mochjeén-né nga kíchjoà'a nga sískáya-la ngats'iì xítà xi t́tsajna nga jngod ìjngod ni'ya. Tà jè xi mejèn-la nga ton síchijét'aà-la xítà nga k'oa t́jín 'én xi okóya xi nímé chjí-la.

¹² Jngod xítà chjine xi t́iya-ne i'nde-la Creta k'oaá kitsò-la xítà xíkjín: “Jná xítà Creta, xítà ndiso-né, xítà ts'en-né koni tsà cho ijná, xítà chrjá'a-né, xítà ts'eè-né.” ¹³ 'Én kixíí xi kùichja xítà jè; ngaji, Tito, koií kjoa-la 'nó t́nókjoakoií mé-ne nga ndaà ḱtsajna-ne koni s'ín mokjeíin-la it'aà ts'e Cristo, ¹⁴ koa mé-ne nga mì jná sìs'in-la cuento xi nímé chjí-la xi fitjngui i'nga-la xítà judío t́kkoa mì jná sìs'in-la kjo'tixoma ts'e xítà xi binchat'aàxìn-la kjoakixi.

¹⁵ Jná xítà xi tsjeè t́jín kjohítsjeèn-la tsjeè yije ma-la nítà mé-ne. Tanga jná xítà xi mì tsjeè t́jín kjohítsjeèn-la koa mìkìì mokjeíin-la it'aà ts'e Cristo, saá tjé yije ma-la nítà mé-ne; skanda jè inima-la kò kjohítsjeèn-la tjé t́jín. ¹⁶ K'oaá tsò nga beèxkon Nainá tanga jná kjoa xi s'ín 'yaá-la nga mìtsà kixi kjoa. Xítà koi, 'nó ch'o s'ín, mìkìì 'nchréñijon, t́kkoa nímé chjí-la nga nijngod ma-la síkitasòn xá xi ndaà t́jín.

Kjohítsjeèn xi ndaà t́jín takóyi

2 ¹ Ngaji, Tito, k'oaá s'ín t́nókjoii koni s'ín ok'in-la 'én ndaà xi jná okodyáá ² nga jná xítà jchínga ts'e naxandá-la Nainá, indaàkjoa kátas'ín; ndaà kátayaxkón; ndaà kjohítsjeèn kátas'e-la; ndaà kátítsajna kjoa xi mokjeíin-la, kò kjoatjòcha-la kò kjoatsejta-la mé-ne nga kichìkjoako-la kjo'in. ³ Jná íchjín jchínga, k'oa's'ín kátasíjchá yijo-la koni xítà-la Nainá. Kì xítà chjajno-la. Kì xán báhiytako. Koií kátakóya kjoa xi ndaà t́jín. ⁴ K'oaá s'ín kátakóya-la íchjín ixti nga tjòkèè kátas'ín íchjá-la, t́kkoa tjòkèè kátas'ín ixti-la. ⁵ K'oaá s'ín ndaà kátakóya nga ndaà kátasíjchá yijo-la; tsjeè kátítsajna kjoa yijo-la; ndaà kátasíkinda ni'ya-la; ndaà xítà kátama; kàta'nchréñijon-la íchjá-la, mé-ne nga mì yá xi kichjajno-la 'én-la Nainá.

⁶ K'oa tís'in tìnè-la jná íchjá xi ixti-isa nga ndaà kátasíjchá yijo-la. ⁷ Nítà mé kjoa xi t́jín, jì t́jna ítjoin nga ndaà t'ìin. K'e nga kókóya-la xítà, kixi t́kijni kjohítsjeèn-lè; 'én kixi t́nókjoii; ⁸ ndaà tsò 'én xi t́nókjoii xi mì yá kochrjekàngui mé-ne k'e nga kji'nchré-la jná xi xítà kondra, kosobà-la; nímé sakòt'aà-la xi ch'o kítso-ná.

⁹ Koatìn-là jñà xit̩a xi chí'nda títsajna'n̄ó, ndaà kàtasíkitasòn yije-la nei-la, ndaà kàtasís'in-là mé-ne nga tsja s'e-la, kì kjingui'a-jèn; ¹⁰ kì síchijét'aà-la nei-la. Tà saá ndaà kàtas'ín nga kàta'ya-la nga xit̩a kixi. K'oaá s'ín skoe-ne xit̩a xi kj'eíí nga ndaà t̄jín kjot̄ixoma-là Nainá xi ochrjekàjiiin-ná kjo'in.

¹¹ Nainá jyeé tsakó kjondaà-la nga ngats'iì xit̩a xi t̄jín nga t̄jitsa isò'nde koma kit̄jokàjiiin kjo'in. ¹² Jè kjondaà-la Nainá k'oaá s'ín okóya-ná nga mì t̄j kii k'oa s'en-ná nga mì ndaà yaxkoán Nainá t̄jkoa mì t̄j kii k'oa s'en-ná kjoach'o xi síjé yijo-ná xi ts'e isò'nde. K'e nga jye sikítsajnaá kjoa koi, indaàkjoa síkíjnaá kjohítsjeèn-ná, xit̩a kixi komaá, t̄jkoa ndaà jchaxkoán Nainá nachrjein xi t̄itsajnaá i'ndeí. ¹³ K'oaá s'ín s'eén kjoa koi nga t̄itsachiñá-lá kjondaà xi 'n̄ó ndaà t̄jín nga jchaá kjoajeya-là Jesucristo k'e nga kjoíí ìjngòd k'a. Jesucristo xi Nainá nga 'n̄ó 'nga t̄jna nga jè xi ochrjekàjiiin-ná kjo'in. ¹⁴ Jè Na'è-ná Jesucristo kitsjaá yijo-la nga k'en ngajo-ná. Jè tsibíchjít̄j-ná mé-ne koma kit̄jokàjñáá ngats'iì kjoa ts'e jé t̄jkoa jngòd k'a sìtsjeè-ná nga nguì xit̩a naxandá ts'e komaá. Kò nguì t̄jngòd takoán nga sikitasoán nit̩a mé kjoa xi ndaà t̄jín.

¹⁵ K'oaá s'ín takóyi t̄jkoa t̄it'in-la xit̩a. 'N̄ó tin̄okjoakoii koni s'ín t̄j'nde-lè nga kot̄ixomai. Kì yá xi ochrjekàngui-lè.

Ndaà t̄ikitasòn jñà 'én xi mokjeíin-ná

3 ¹ T̄ikítsjeèn-là nga kàteèxkón xi xit̩axá títsajna kò ngats'iì xi kjot̄ixoma t̄jya tsja. Kàta'nchréñijon-la. Kàtasíkitasòn ngats'iì xá xi ndaà t̄jín. ² Koatìn-là kì xit̩aá chjajno-la; kì xit̩aá kjaán-kò; tà saá kjondaà kàtas'e-la; nguì indaàkjoa kàt̄itsajnakò ngats'iì xit̩a.

³ Nga sa kjòtseé, jñá, t̄jkoaá xit̩a tòn̄dòó komá. Mikii na'yàñijoaán. Xìn ndiyá tsitjaayaá. K'oaá s'ín ki'né ngats'iì kjoa xi ch'o t̄jín xi síjé yijo-ná kò kjoa xi sasén-la. Yaá tsitsajnajñáá xi kjoach'o kò kjoaxitakòn. Tsak'in-ná nga kis̄jtikeè-ná xit̩a. T̄jkoa jñá kin̄j̄ticha ngajo-ná xinguiáá. ⁴ Tanga Nainá xi ochrjekàjiiin-ná kjo'in, k'e nga tsakó kjondaà-la kò kjoat̄jòcha-la it̄'aà ts'e xit̩a, ⁵ tsachrjekàjiiin-ná kjo'in. Mìtsà koi kjoa-la nga ndaà t̄jín kjoakixi xi ki'né. Tà koi-né nga kjòhimakeè-ná. K'e nga kjòtsjeè inima-ná, kits'iin xit̩se ìjngòd k'a-ná kò jè Inima Tsjeè-la Nainá kis̄ixit̩seya ìjngòd k'a-ná. ⁶ It̄'aà ts'e Na'è-ná Jesucristo xi ochrjekàjiiin-ná kjo'in, Nainá, 'n̄ó ndaà kis̄ikíjnajiiin inima-ná Inima Tsjeè-la. ⁷ K'e nga jè kjondaà-la Nainá jye kis̄ikixiya-ná, k'oaá s'ín kitsajnaá nga t̄jngòd

takoán nga titsachiñá-lá kjoabinachon xi mìkiì fehet'aà nìtá kjé-ne, jè kjoṭṭò xi tsjá-ná Nainá nga ixti-lá tsò-ná.

⁸'Én koi, 'én kixi-né. K'oaá s'ín mejèn-na nga 'ñó tìnè-lá xìtá mé-ne jñà xìtá xi mokjeíin-lá it'aà ts'e Nainá ndaà kàtasís'in-lá kjoa xi ndaà t́jín. Kjoa koi, ndaà t́jín; mochjeén-lá ngats'iì xìtá. ⁹Tanga kì kii nìs'in-lá xi kjoa tòndo kò kjoa ts'e xìtá jchínga kjòtsee xi mìtsà kixi kjoa. Kì kjoasì nìs'in-lá kò kjoa xi chitiya-ná it'aà ts'e kjoṭixoma-lá Moisés. Kjoa koi, mìkiì mochjeén, nímé chjí-lá.

¹⁰Jè xìtá xi naxandá-lá Cristo mejèn-lá sùjòya, jò, jàn k'a tinókjoa 'nchré-laà. Tsà mìkiì 'nchréñijon-lè, nachrjekàjiiin. ¹¹Jì, jyeé 'yi nga xìtá jè, jyeé its'oòn kjoḥítsjeèn-lá. Ch'o tís'ín. Jé t́hónè-lá yijo-lá.

'Én xi títsjá-lá Tito jè Pablo

¹²K'e nga sikasén-lè Artemas, o xi jè Tíquico, tixátíyi nchrobáchón-ná Nicópolis. K'oaá s'ín kiskoòsòn-lá, yaá kótijna nachrjein cho 'nchán.

¹³Tìchját'aà-lá Zenas, maestro ts'e kjoṭixoma, kò Apolos; tjiì-lá mé xi mochjeén-lá mé-ne nga koma kjoì-ne ñánda nchifi nga nímé sichijat'aà-lá.

¹⁴Jñà xi xìtá tsaján, k'oaá tís'ín kàtama-lá kjondaà xi ndaà t́jín nga kàtasíchját'aà-lá xìtá xi chijat'aà-lá tsojmì mé-ne nga ndaà sùkjeén-ne nachrjein-lá nga títsajnakon, komaá sùkíjna jngoò kjoa xi ndaà mochjeén.

'Én xi fehet'aà-ne

¹⁵Ngats'iì xìtá xi i títsajnako-na tísíhixat'aà-lè. Tìkoá tixat'eì yije jñà xi matsjakeè-ná nga ngàsòn mokjeíin-ná it'aà ts'e Cristo. Kjondaà-lá Nainá kàtijnako-nò ngats'ioò. K'oas'ín kàtama.

Xojon carta-la San Pablo xi kiski-la Filemón

Kó tsò Pablo nga síhixat'aà Filemón

1 ¹ Ji Filemón xi ndaà matsjake-lè xi ngàsòn xá-la Na'èn-ná titsa'né, 'an Pablo nga ndayá tijnáa'ya k'oií kjoa-la nga xá-la Cristo tìs'iaàn, tìshixat'aà-lè kò 'ndsè Timoteo. ² Tìkooá tìshixat'aà xita naxandá-la Cristo xi ya bixoña ni'ya-lè kò tichjaá Apia kò 'ndseé Arquivo xi tìkoa xá-la Nainá nchikjaán-tji koni 'an. ³ Nainá xi Na'èn-ná, kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya ijììn inima-nò.

Kjoatjòcha xi tjín-la Filemón

⁴ K'e nga chjàt'aà-la Nainá, kjit'aà nàchrjein sikítsjeèn it'aà tsiji, k'oaá ma-ne nga tsjaà-la kjondaà Na'èn-ná, ⁵ Koií kjoa-la nga jyeé ki'nchrè nga ndaà mokjeiín-lè it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo tìkoa ndaà matsjachi ngats'iù xita-la Nainá. ⁶ K'oaá s'ín sijét'aà-la Nainá nga ndaà kítasòn koni s'ín nokjoàkoií xita xi i'nga it'aà ts'e kjoa xi mokjeiín-lè mé-ne nga isa ndaà jchaxkoin ngats'iù kjondaà xi koma sikitasoán it'aà ts'e Cristo. ⁷ Ji ndí 'ndsè, 'nó tsja ma-na kò ma'nó takoàn it'aà ts'e kjoatjòcha xi tjín-lè, nga it'aà tsiji-né, nga jye ndaà tìnìjetakoìn inima-la jñà xita-la Nainá.

Kó tsò Pablo nga chjatjì Onésimo

⁸ K'oaá ma-ne nas'ín it'aà ts'e Cristo tjí'nde-na nga kìnè-lè mé kjoa xi s'iin, tanga mìtsà kos'ín tìbìt'in-lè. ⁹ Ta jngod kjondaà tísíjé-lè, nga tjiin-ná nga tjòcha 'yaá xinguiáá. Kò jyeé tjiin-lè, 'an Pablo, jyeé xita jchínga-ná, tìkoa ndayá tijnáa'ya xi jè ngatjì-la Cristo Jesús. ¹⁰ K'oaá ma-ne nga tísíjé jngod-lè kjondaà nga ndaà chjoétjoi jè Onésimo xi koni ki'ndí-na komà nga kòkjeiín-la 'én ndaà-la Nainá xi 'an tsibenojmí-la nga i tijnáa'ya ndayá.

¹¹ Nga sa kjòtseé, jè Onésimo, jngod xita chi'nda xi mìkiì ndaà kjòchjeén-lè, tanga i'ndeì jyeé ndaà kochjeén-ná ingajoá. ¹² Tìsikasén

ìjngoò k'a-lè, 'an nga 'nó matsjake. ¹³ Ndaá-la s'e tsà ì kijnako-na mé-ne nga sìichját'aà-na koni tsà jì tìnìchját'aà-ná, k'e nga takó ndayá tìjnaa'ya nga jè ngatjì-la 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo. ¹⁴ Tanga majìn-na nga kjo'nó sìikíjna tsà ngaji mìkìi tìjngoò takoìn, mé-ne jè kjondaà xi tìsjé-lè mì kjo'nó koma-lè; inìma-lè kjinchrobàjìin. ¹⁵ Tsà koi nachrjein, jè Onésimo, koif kjoa-la tsasit'aà xìn chiba nachrjein-lè mé-ne ì'ndeì koma choétjò ìjngoò k'a-ne nga ya kijnako kjit'aà-lè. ¹⁶ Tanga kì k'oaá s'ín 'ya takoìn koni tsà jngoò xi taxkì chì'nda; isaá 'nó ndaà jchatakoìn koni tsà jngoò 'ndsì xi 'nó ndaà matsjachi. 'An, 'nó matsjake; tanga ngaji isaá 'nó tìtsjachi mìtsà ta koi kjoa-la nga chì'nda tsiji koma, koi-né nga jyeé 'ndsè chibà ìt'aà ts'e Cristo.

¹⁷ Tsà kixìf kjoa nga k'oas'ín 'yatakòn-ná nga 'ndseé chibá ìt'aà ts'e Cristo, chjoétjòì Onésimo koni tsà 'an xi tichjoétjò-ná. ¹⁸ Tsà tjin mé kjoa xi ch'o kisìko-lè, koa tsà mé xi kitjen-t'in-lè, 'aán tìkìchjì-ná. ¹⁹ 'An, Pablo, 'an sobá tìkjì-lè xojoìn jè. 'An kichjìá yije xi tjen-la. Mìkìi mochjeén nga 'an koxán-lè, jyeé tìjìin-lè nga 'aán kitjen-t'in-ná kjoabinachon-lè. ²⁰ Ndí 'ndsè, k'oaá s'ín tìsjé-lè nga kàtasakó jngoò-na kjondaà ìt'aà tsiji, koni s'ín ok'in-la nga 'ndseé chibá ìt'aà ts'e Na'èn-ná; tije takoìn inìma-na ìt'aà ts'e Cristo. ²¹ Be-ná nga sikitason-né; k'oaá ma-ne nga tìsikasén-lè xojoìn jè; skanda 'beé-la takoàn, nga isaá tsatoó s'ìin koni s'ín tìxan-lè. ²² K'oaá tìs'ín tìxan-lè nga tìkìjnandaà jngoò-ná ì'nde ñánda ma síkjáya. K'oaá s'ín tìkoña nga jè Nainá kjì'nchré-né koni s'ín tìtsanokjoàt'aà-là, nga tsjá'nde-na nga koma kjìkon-nò.

'Én-la Pablo xi fehet'aà-ne

²³ Tísíhixat'aà-lè Epafras, xinguiá xi ngásòn ndayá tìtsajna-jen nga jè ngatjì-la Cristo Jesús. ²⁴ Tìkoáá tísíhixat'aà-lè Marcos, Aristarco, Demas ko Lucas, xi síchját'aà-na kjoa ts'e xá xi tìs'iaàn.

²⁵ Jè kàtìjnajìin inìma-nò kjondaà-la Jesucristo xi otíxoma-ná.

Xojon carta xi kitjei-la xita Hebreo

Kós'ín chjako-ná Nainá it'aà ts'e Ki'ndí-la

1 ¹ Nga tisa kjòtsee, jè Nainá kjìn k'a kiichja-la xita jchínga-ná nga jñà kisikjeén xita xi kiichja ngajo-la, nga kjìn skaya tjín-ne kós'ín kiichja-la. ² Tanga i'ndeí, nga tífehet'aà nachrjein, Nainá, jè ki'ndí-la tísikjeén nga tíchjako-ná ko tjà-ne ki'ndí-la kisikjeén nga tsibíndaà isò'nde ko jè kjòngatsja ngats'iì nga yije tsojmì xi tjín isò'nde. ³ Ko jè Ki'ndí xi okó jè kjoa isén ko kjoa jeya-la Nainá; ko it'aà ts'eé 'ya-ná kó kji kjoàn-ne Nainá. It'aà ts'e nga'ño xi tjín-la 'én-la Cristo síjngangi'ño-la isò'nde. K'e nga jye kitsjaà kjotjò yijo-la nga kisìtsjeè-ná jé-ná, ikjoàn tsijin ngajmì nga tsibìjnat'aà chrja kixi-la Nainá. ⁴ Nga jè Ki'ndí-la Nainá tjína ítjòn; isaá 'ño 'nga tjína mì k'oa-ne koni jñà àkjale, koií kjoa-la nga isaá 'ño 'nga tjína jè 'ín xi kitjoé-la.

⁵ Nga jè Nainá, nijngod k'a k'oas'ín kitsò jngod-la àkjale:

Ji-né xi ki'ndí-na xan-lè,
'an-ná Na'èn-lè.

Tikoáá nijngod àkjale xi kitsò-la:

'Aán koma Na'èn-la,
jè koma ki'ndí-na.

⁶ K'e nga kisikasén ki'ndítjòn-la i isò'nde tikoáá k'oaá s'ín kitsò:

Ngats'iì àkjale-na kàteèxkón.

⁷ It'aà ts'e àkjale, k'oaá tsò:

Nainá, maá-la tjo s'ín àkjale-la;
jñà ch'i'nda-la maá-la ni'ín s'ín.

⁸ Tanga it'aà ts'e ki'ndí-la tsò-né:

Ji-né xi Nainá,
kixí kotixomai nita kjé-né.

⁹ Matsjacha-né kjoa xi ndaà tjín
ko majticha-né kjoa xi ch'o tjín;
koií kjoa-la, 'an xi Nainá 'mì-na xó jaàjìin-lè
nga isa ndaà jchaxkón-lè
mé-ne nga isa tse kjotsja s'e-lè
koni jñà xita xinguí xi báhijtako-lè.

¹⁰ Tíkooá tsò-né:

Jì Na'èn xi Nainá 'mì-lè nga jì otìxomai,
nga sa tàts'en-la kjoa, jíí tsibìndiì isò'nde,
tjìí-ne xi tsibìndiì ngajmìi.

¹¹ Ngajì kijna-né nita mé nachrjein-ne.

Tanga jè isò'nde kò ngajmìi kjoehet'aà-né;
k'oaá s'ín kojchá koni ma nikje nga ma jchínga.

¹² K'oaá s'ín kíxkóyi koni jngodò x'ió,
k'oaá s'ín s'ikjatjìyi koni s'ín fatjìya nikje.
Tanga ngajì mì kì kjoatjìya-lè nita kjé-ne
kò jñà nachrjein-lè mìkìi kjoehet'aà.

¹³ Nainá nì saà jngodò k'a kitsò-la jngodò àkjale-la:

Tijnat'eìi chrja kixi-na
skanda k'e nga s'ikijnanguia kondra-lè
ya ñánda nga nchasòn ndsokoiì.

¹⁴ Ngats'iì àkjale, inima-né nga síxá-la Nainá; jñà níkasén nga síchját'aà-la
jñà xita xi tjoé-la kjondaà nga bitjokàjìin kjo'in kjoa ts'e jé-la.

Mé-ne 'ñó chjí-la 'én xi jye kina'yá it'aà ts'e Cristo

2 ¹ Koíi kjoa-la, mochjeén-né nga nguì sa ndaà sis'in-lá 'én xi jye
kina'yá, mé-ne nga mì xìn ndiyá kjiaán koni s'ín tjín ndiyá-la Nainá.

² Jñà kjotíxoma xi Nainá kitsjaà nga kisíkjeén àkjale nachrjein xi jye
tsato, tjín-la okixi, kò jñà xita xi tsohótsji jé nga mìkìi kisíkitasòn
kjotíxoma xi kits'iì-la, kjo'íin kitjoe-la koni s'ín ok'in-la. ³ Kò jñá xi
titsajnaà nachrjein i'ndeì, isaá 'ñó s'e-ná kjo'in tsà mì kì sis'iaán 'én-la
Cristo nga jè kochrjekàjìin-ná kjo'in. Nga jè sobá Na'èn-ná kitsjaà
ítjòn-ná 'én koi. Kò jñà xi iskan kii'nchré 'én koi, tíkooá tsibénojmí-ná
nga kixi kjoa. ⁴ Nainá, tíkooá kisíkixi'ya 'én koi nga kjìn skoya kjojkón
kis'iìn xi okó kjoa jeya-la Nainá, tíkooa kisíka'bísòn kjotjò ts'e Inima
Tsjeè-la; k'oaá s'ín kitsjaà koni s'ín mejèn-la jè.

Yá xi ochrjekàjìin-ná kjo'in kjoa ts'e jé-ná

⁵ Nga Nainá mìtsà jñà àkjale-la kitsjaà-la nga jñà kotìxoma-la jè
isò'nde xi iskan kjoíí, jè xi titsachibàya-ná. ⁶ Ta saá tíchjaá jngodò k'a
Xojon-la Nainá ñánda nga tsò:

Jì Na'èn, ¿yá-né xi xita?

¿A ok'in-la nga jì nìkítsjeèn-ne kò makájno-lè it'aà ts'e?

⁷Ísaá nangui kinìkíjni koni jñà àkjale,

kits'iì-la kjoa jeya kò 'nga kinìkíjni nga tsatìxoma,

⁸jíí kits'iì-la nga'ñó nga ma kotìxoma-la ngats'iì tsojmì xi t́jín.

Tsà Nainá kitsjaà-la nga'ñó nga jè kotìxoma-la ngats'iì tsojmì xi t́jín tsòyaá-ne nga nímé tsojmì t́jín xi mì jè otìxoma-la. Kixíí kjoa, nàchrjein i'ndeí, kj'eè kii ndaà 'ya-la tsà jè tíhotìxoma-la ngats'iì tsojmì xi t́jín.

⁹Tanga 'ya-ná nga jè Jesús, nas'ín nangui kinìkíjna chiba nàchrjein koni jñà àkjale, tanga i'ndeí, jeyaá t́jna kò 'ngaá t́jna nga tíhotìxoma, koií kjoa-la nga kjo'in kisikjeíin k'e nga k'en. Nainá, 'ñó matsjakeè-ná nga kisikasén Jesús nga jè kisikjeíin kjo'in ts'e kjoabiyaà xi kjondaà ts'e ngats'iì xita.

¹⁰Jè Nainá, xi tsibíndaà yije nita mé xi t́jín, ndaá ok'in-la koni s'ín kis'iìn k'e nga kisikatojiin kjo'in Ki'ndí-la mé-ne nga it'aà ts'e kjo'in xi tsatojiin-ne, nímé kjoa xi kichijà'taà-la nga koma kochrjekàjiin-ná kjo'in kjoa ts'e jé-ná ngats'iì xi ixti-la Nainá maá xi jè mejèn-la nga ya kítsajnaakoáá ñánda nga jeya t́jna jè. ¹¹Jè xi tísítsjeè xita xi t́jín-la jé, kò jñà xita xi t́jímatsjeè, tajngoó Na'én ma. Koií kjoa-la jè Ki'ndí-la Nainá mìkii masobà-la nga 'ndse tsò-la xita xi sítsjeè. ¹²Jè Xojon-la Nainá k'oaá s'ín t́jít'aà nga tsò:

Kènojmi-la jñà xita 'ndsè xi it'aà tsiji,

seè-lè ya ijiin-la xita naxandá-lè.

¹³Tíkooá t́jít'aà ñánda tsò:

Jé Nainá ma'ñót'aà takoàn.

Ìjngod k'a t́jít'aà ñánda tsò:

Í tìjnakoaa ixti xi Nainá kitsjaà-na.

¹⁴K'oaá s'ín t́jín koni ixti-la xita, tajngoò jní-né kò tajngoò yijo-né. Jesús, k'oaá tís'ín jní kò yijo kis'e-la mé-ne nga it'aà ts'e kjoa biyaà ma kisikijne-la xita neíí xi t́jín-la nga'ñó nga ma-la sík'en xita. ¹⁵Jesús, k'oaá s'ín komàt'in mé-ne nga komà kisikítsajnaandeíí ngats'iì xita xi kitsakjòn-la kjoa biyaà nga k'oaá s'ín títsajna koni tsà t́jít'aà'ñó-la kó t́jín nàchrjein bìtsajnakon xita. ¹⁶Jesús, mìtsà koií xá j'iì-ne nga jñà àkjale sìichját'aà-la, jñà xita tje-la Abraham sìichját'aà-la. ¹⁷K'oaá s'ín komà-ne, jè Jesús t́jínè-la nga ngásòn k'oas'ín xita komà koni 'ndse, mé-ne nga no'miì ítjòn koma-ne xi t́jín-la kjohimatakòn xi ndaà síkitasòn xá-la Nainá nga koma kùichjítjì-ne jé-la xita it'aà ts'e kjoa biyaà-la.

¹⁸Koni s'ín kichit'aà nga kits'iì-la kjo'in, jè, k'oaá tís'ín ma-la osiko jè xita xi kò kjo'in tíchit'aà-ne.

Mé-ne ìsà jeya tíjna-ne Jesús mì k'oa-ne Moisés

3¹ Jñò ndí 'ndsè, xi xítà naxandá tsjeè-là Nainá 'mì-nò, xi xó k'oaá s'ín jaàjìin-nò Nainá nga xítà ts'e tsò-nò, k'oaá s'ín ndaà tikítsjeèn nga jè Cristo Jesús xi xó tsibíxáya-là Nainá kò jè tíjna nga no'miì ítjòn ít'aà ts'e kjoa xi mokjeíin-ná. ² Jesús ndaà síkitasòn xá-là Nainá, nga xó k'oaá s'ín kits'iì-là koni jè Moisés, ndaà kisikitasòn ít'aà ts'e naxandá-là Nainá. ³ Jesús ìsàá jeya tíjna koni jè Moisés. K'oaá ngaya-là koni jngòò xítà xi bíndaà ni'ya, ìsàá jeya bíjna nei-là mì k'oaá-ne koni tíjè-ne ni'ya. ⁴ Ngats'iì ni'ya, tsejèn tíjn xítà xi tsibíndaà; tanga jè Nainá xi tsibíndaà yije tsojmì xi tíjn isò'nde. ⁵ Xi nguì okixi, jè Moisés, nga xítà chì'nda-là Nainá ma, ndaà kisikitasòn xá-là ít'aà ts'e xítà naxandá-là Nainá. Jè xá xi kis'iìn, jè-né nga kitsjaà 'én kó s'ín kichjā Nainá k'e nga koma iskan. ⁶ Tanga jè Cristo, nga Ki'ndí-là Nainá ma, jè otíxoma ít'aà ts'e naxandá-là, jè naxandá-là xi tíjñá-ná, tsà kixi títsajnaá skanda k'e nga kjoehet'aà nachrjein koni s'ín nga mokjeíin-ná ít'aà ts'e Nainá nga kò kjotsja-ná títsachiñá xi kjondaà-là Nainá.

Mé xi mochjeén nga kitjás'eén ñánda ma ñikjáyaá ít'aà ts'e Nainá

⁷ K'oaá tsò jè Inìma Tsjeè-là Nainá jè xojon xi tíjt'aà 'én-là Nainá, nga tsò:

I'ndeì, tsà títsana'yà jñò 'én-là Nainá,

⁸ kì tájaajìin bitsajnakoo inìma-nò

koni s'ín kis'iìn jñà xítà xi kondrā kiì-là Nainá

nga kiskoòt'aà ya i'nde ít'aà xìn ñánda nangui kixi choòn.

⁹ Jñà xítà jchínga-nò kiskoòt'aà-na

nas'ín jye kijtseè ichán nó kjoa xi kis'iaàn.

¹⁰ Koií kjoa-là nga tsohótijna jchán-là jñà xítà koi,

k'oaá kixan-là: “Jñò, kjit'aà nachrjein xìn ndiyá tjaàkoo

kjohítsjeèn-là inìma-nò

kò mìkiì yaxkon ndiyá-na.”

¹¹ Xi kjoa jti-na, k'oaá s'ín kitsjaà ndsoba

nga mìkiì kjoahas'en-jìin i'nde ts'an ñánda ma ñikjáya.

¹² Ndí 'ndsè, t'een kindā yijo-nò, nijngòò xi ch'o síkíjna inìma-là nga mìkiì mokjeíin-là mé-ne nga mì kìnchat'aàxìn-lá Nainá xi tíjnakon. ¹³ Ta saá, nachrjein nchijòn tjii nga'ñó-laà xinguioo, k'e nga tíjna-isa nachrjein, mé-ne nga mìkiì kotájaajìin-ne inìma-nò nga mìkiì ma skónachan-nò

kjoa ts'e jé. ¹⁴ Jñá yaá nokjoá-aná it'aà ts'e Cristo, tsà k'oas'ín ndaà kòkjeíin-ná skanda k'e nga kjoehet'aà nàchrjein koni s'ín kòkjeíin-ná nga tisa tàts'en-la kjoa.

¹⁵ Xojon-la Nainá k'oaá s'ín tíchja nga tsò:

I'nde, tsà títsana'ya jñò 'én-la Nainá,

kì tájaàjìin bitsajnakoo inima-nò

koni s'ín kis'iin jñà xita xi kondra ki-là Nainá.

¹⁶ ¿Yá xita-ne xi kiì'nchré 'én-la Nainá, ikjoàn kondra kii-la? Tijñà-ne ngats'iù xita xi jè Moisés tsachrjekàjìin i'nde Egipto. ¹⁷ ¿Kò yá xita-ne xi ichán nó tsibìjnajchán kò Nainá? Jñà-né xita xi tsohótsji jé, xi ya k'en ya iya ndiyá ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn. ¹⁸ ¿Kò yá xita-ne xi Nainá kitsò-la nga mikii kjoahas'en-jìin i'nde ñánda tjín kjoa nìkjáya? Jñà-né xita xi mikii kiì'nchréñijon-la. ¹⁹ Kò k'oaá s'ín tísijìin-ná nga mikii jahas'en-jìin i'nde ñánda ma nìkjáya, koií kjoa-la nga mikii kòkjeíin-la.

4 ¹ Nainá k'oaá s'ín kitsjaà-ná 'én nga kitjás'eén ya i'nde-la ñánda ma nìkjáyaá. K'e nga tákó tjina-isa 'én xi kitsjaà Nainá, ngats'iaá mochjeén-né nga ndaà sikindaá yijo-ná mì k'oa-ne tsà mì kì kitjás'eén.

² Nga jñá, k'oaá tís'ín jye kis'enojmíya-ná 'én ndaà-la Nainá, koni s'ín kis'enojmíya-la jñà xita jchínga-ná. Tanga jñà xita jchínga-ná nimé kjondaà kisakò-la nga mikii ngásòn kòkjeíin-la koni jñà xita xi i'nga xi kisitasòn jñà 'én koi. ³ Tanga jñá xi jye mokjeíin-ná, kitjás'en-ná ya i'nde ñánda ma nìkjáyaá, ñánda kitsò Nainá:

Xi kjoa jti-na, k'oaá s'ín kitsjaà 'én-na xi ndsoba kichjà-na

nga mikii kjoahas'en-jìin i'nde ts'an ñánda ma nìkjáyaá.

Tanga Nainá jye kjòtseé jyehet'aà xá xi kis'iin kóni skanda k'e nga tsibíndaà isò'nde. ⁴ Xojon-la Nainá, k'oaá s'ín tíchja ts'e xi ma-ne itòò nàchrjein:

Xi ma itòò nàchrjein kisikjáya Nainá nga komà jyehet'aà yije xá-la.

⁵ Tijè-ne Xojon-la Nainá, ìjngòd k'a tíchja ñánda tsò:

Mikii kjoahas'en-jìin ya i'nde-na ñánda ma nìkjáya.

⁶ Jñà xita xi kiì'nchré ítjòn 'én xi ndaà tsò, mikii jahas'en i'nde ñánda ma nìkjáya nga mikii kisitasòn; tanga nàchrjein i'nde tjin-isa xita xi chija nga koma kjoahas'en-jìin i'nde ñánda ma nìkjáya. ⁷ Koií kjoa-la Nainá tsibíjna ìjngòd-isa nàchrjein xitse, jè nàchrjein i'nde. Nga isa 'ñó komà iskan jè xitaxá ítjòn xi ki'mì David, k'oaá s'ín tsibít'aà Xojon-la Nainá jñà 'én xi tsò:

Jñò, nàchrjein i'nde tsà títsana'ya 'én-la Nainá

kì tájaàjìin nìkítsajnaà inima-nò.

⁸ Jè Josué, nga mìkìi komà kitsjaà-la kjoa nìkjáya jñà xità Israel, koií kjoa-la Nainá kitsjaà ìjngòd-isa nàchrjein xitse. ⁹ K'oaá ma-ne jè naxandá-la Nainá tǵjna ìjngòd-la nàchrjein tsjeè ts'e kjoa nìkjáya; ¹⁰ nga jè xità xi fahas'en-jiin kjoa nìkjáya xi ts'e Nainá, tǵkoaá síkjáya-ne kjoa ts'e xá-la, koni s'ín kisìkjáya Nainá it'aà ts'e xá xi kis'iin. ¹¹ Mochjeén-né nga k'oi-lá nga'ńó yijo-ná nga kitǵás'en-jñaá kjoa nìkjáya-la Nainá; mìkìi k'oas'ín s'eén koni kis'iin jñà xità xi mìkìi kòkjeiín-la nga kisìkitasòn.

¹² 'Én-la Nainá tǵnakon-né kò tǵjín-la nga'ńó. Ìsaá ndaà ote mì k'oa-ne jngòd kichja ndojò xi yijò nga ingajò ngobà-la; fahas'en-jiin-né skanda ya ijìin inima-ná kò ya ijìin kjohítsjeèn-ná. Tǵkoaá fahas'en-jiin-né skanda nánnda tǵkjoè nindaà-ná kò iya nindaà-ná; ótsjiya-né kjohítsjeèn-la inima-ná mé xi mejèn-la nga s'iin. ¹³ Ngats'iì xi Nainá tsibíndaà, nì mé tǵjín xi tǵjna'ma, nga ngats'iì kjoa tǵjna tsejèn-né; tǵbeè-ne xkon jè xi tǵjínè-la nga k'oi-lá kindá.

Jè xi nguì nò'miì ítjòn tǵjna

¹⁴ Jesús xi ki'ndí-la Nainá, jè-né xi nguì sobà nò'miì ítjòn tǵjna it'aà tsaján, jè-né xi jahas'en ngajmiì nga nguixkon Nainá. K'oaá ma-ne nga mochjeén-né nga kixi kǵtsajnakoaá jñà 'én xi mokjeiín-ná. ¹⁵ Jè xi nò'miì ítjòn tǵjna it'aà tsaján, komaá kohimakeè-ná k'e nga mahindaà; nga jè, k'oaá tǵs'ín kichit'aà koni jñá, tanga mìtsà jé tsohótsji. ¹⁶ Kǵjngòd-lá takoán nga kǵnchat'aá chrañà-lá íxile kǵjotǵxoma-la Nainá xi tse kǵjondaà tǵjín-la, mé-ne nga skoe ima-ná kǵjondaà xi tǵjín-la koa kosìko-ná k'e nga mé xi kochjeén-ná.

5 ¹ Ngats'iì jñà nò'miì ítjòn, yaá tjaájiin it'aà ts'e xità naxandá. Jè xá tǵjínè-la nga chjatǵi xità nga nguixkon Nainá tǵkoa tsjǵt'aà-la kǵjotǵjò Nainá kò sík'en cho xi kjoa ts'e jé-la xità. ² Jñà nò'miì, tǵkoaá mahindaàjiin inima-la; k'oaá s'ín ma-ne nga ma beèhima jñà xità xi mìkìi machiya-la kò xi xìn ndiyá tǵjímaya. ³ Koií kjoa-la nga ma indaàjiin inima-la nò'miì, tǵjínè-la nga sìik'en-la cho kǵjotǵjò xi tsjǵt'aà Nainá xi kjoa ts'e jé-la kò tǵkoa sìik'en cho kjoa ts'e jé-la naxandá.

⁴ Jñà nò'miì, mìtsà tà jñà tajngòd bí't'aà xá 'nga yijo-la; jè Nainá xó chja-la koni s'ín kiichja-la jè Aarón. ⁵ K'oaá tǵs'ín tǵjín it'aà ts'e Cristo, mìtsà tà jè tajngòd kiskoé xá xi ts'e nò'miì ítjòn, Nainá kitsjaà-la xá 'nga k'e nga kitsò-la:

Jì-né xi Ki'ndí-na xan-lè;

'aán-ná xi Na'èn-lè.

6 Tjìè-ne Xojon-là Nainá, ìjngòè k'a tíchja ñánda tsò:

Jì-né xi nò'miì tìjní nìtá mé nàchrjein-ne,
 xá-lè, k'oaá s'ín tìjín koni xá xi kisikitasòn Melquisedec.

7 Jè Cristo k'e nga sa tsibìjna ì isò'nde, 'nó kiichjat'aà-là Nainá, nguì koò ndáxkon tsibítsi'ba-là koá kisijét'aà-là jè xi tìjín-là nga'nó nga ma-là kochrjekátjì it'aà ts'e kjoa biyaà; Nainá ki'nchré-là nga ndaà kijtseèxkón.

8 Jè Cristo, nas'ín ki'ndí-là Nainá ma, yaá komà-là kisikitasòn, k'e nga kisikjeín kjo'in. 9 K'e nga jye mì tì mé xi kichiját'aà-là, k'oaá s'ín tsibìjna nga jè kochrjekátjì kjo'in xítá nìtá mé nàchrjein-ne, ngats'iì xi 'nchréñijon-là, 10 Nainá kisikíjna Jesús nga nò'miì ítjòn tsibìjna, kitsjaà-là xá koni ts'e Melquisedec.

Jñà xítá xi mìkiì machiya-là mé kjoa xi kixi tìjín

11 It'aà ts'e kjoa koi, 'nó tìjín-isa kjoa xi s'enojmíya-nò, tanga 'nó chjá tìjín nga s'enojmí-nò, koi kjoa-là nga jñò, mìkiì machiya-nò. 12 Jñò, skanda kjòtseé maestroó-là titsajnaà tsà ndaà; tanga jñò, tákó mochjeén-nò nga chíta'yà xítse ìjngòè k'a 'én-là Nainá xi mì 'in chja koni s'ín komà-nò nga sa ítjòn. K'oaá s'ín tímat'ioèn koni ndí ìxti xi tákó tsjín 'biì, mìkiì mochjeén-là nga tsojmì tájaà skine. 13 Ngats'iì xi tákó tsjín 'biì, ìxti-né, mìkiì machiya-là mé kjoa xi kixi tìjín. 14 Tanga jñà tsojmì xi ma chine xi tájaà kjoàn, ts'eé xítá xi jye kòjchínga, jñà xi jye machiya-là mé kjoa xi ndaà tìjín ko mé kjoa xi mìkiì ndaà tìjín nga k'oaá s'ín nchisíjchá yijo-là.

6 1 Koíi kos'ín mochjeén-ne nga chíta'yà 'én-là Cristo xi isa ndaà kojchíngakoaá kjoa ts'e Nainá mé-ne nga nímé chiját'aà-ná nga xítá-là Cristo maá. Mì tìjñà tìjñà 'én chíta'yà-aná xi kichíta'yà nga sa ítjòn it'aà ts'e Cristo. Mì tìjñà tìjñà 'én sikítsjeèn-ya-ná kó s'ín ma nga níkájnoaá jé xi tìjín-ná xi kjoabiyaà fiko-ná. Ko tìkooá mì tìjñà tìjñà 'én sikítsjeèn-ya ìjngòè k'a-ná kó s'ín kòkjeiín-ná it'aà ts'e Nainá 2 ko kós'ín ma bautizar xítá, ko kós'ín oyìjòsòn-lá ndsaá jñà xítá xi mokjeiín-là it'aà ts'e Cristo. Ko tìkooá mì tìjñà tìjñà 'én sikítsjeèn-ya ìjngòè k'a-ná kó s'ín kjoaáya-là jñà xítá xi jye k'en, ko kós'ín s'iin Nainá nga kiindaàjìin-là xítá mé xi ok'in-là nga tsjá-là nìtá kjé-ne. 3 Mochjeén-né nga chíta'yà 'én xi isa ndaà kojchíngakoaá kjoa ts'e Nainá; tsà Nainá tsjá'nde nga kos'ín koma, k'oas'ín s'eén.

4 Nga jñà xítá xi jye kjòhiseèn-là kjòhítsjeèn-là, xi jye kisaseèn-takòn kjondaà xi tsjá Nainá, xi tìkoo jye ngàsòn kitjóé-là Inìma Tsjeè-là Nainá, 5 xi jye kisaseèn-takòn 'én ndaà-là Nainá ko nga'nó-là isò'nde xi sa kjoíí,

⁶ tsà ìjngòò k'a xìn ndiyá kjoì, tsà tsjìn takòn 'én-la Nainá, mì tì kii koma kondaàya-ne kjohítsjeèn-la nga koófat'aà ìjngòò k'a-la Nainá; nga jñà xitá koi, kjoa xi nchis'ín, k'oaá ngaya-la koni tsà krò nchihót'aà ìjngòò k'a jè Ki'ndí-la Nainá nga tsjá-la kjosobà nga nguixkon ngats'iì xitá. ⁷ K'oaá s'ín ngaya-la koni jè nangui, k'e nga 'ba jtsí, ma'nchi'nde-né. Tsà ndaà xka xi bisò xi mochjeén-la xitá xi síxáko nangui, jè Nainá síchikon-t'in nangui. ⁸ Tanga tsà na'yá chinì kò na'yá xanchroò bisò, nímé chjí-la, mìtsà nangui ndaà nga nguixkon Nainá; kijchò nachrjein nga tà kitì-né.

⁹ Jñò ndí 'ndsè, xi matsjacha-nòjen, nas'ín k'oas'ín nokjoà-jen, k'oaá s'ín tíjngòò takòn-jen nga tjoé-nò kjoa xi 'ñó ndaà tjín, ngats'iì kjondaà xi tjín-la xitá xi jye itjokàjiìn kjo'in. ¹⁰ Nga Nainá, xitá kixi-né, mìkii síjchàajiìn xá-nò xi jye ki'nè kò kjoatjòcha xi tjín-nò nga nìchját'aà-la xitá naxandá-la Cristo, koni s'ín títsa'nè skanda nachrjein i'ndeì. ¹¹ Tanga ngajen, k'oaá s'ín mejèn-najen nga kjit'aà nachrjein nguì koó kjotsja nga kos'ín tixá nga jngòò ìjngòò skanda k'e nga kjoehet'aà nachrjein-nò mé-ne nga kítasòn-ne kjoa xi títsachiñá-laá. ¹² Majìn-najen nga ts'eè s'een. Chjínngui-là jñà xitá xi jye nchitjoe-la kjotjò koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá koíi kjoa-la nga ndaà mokjeíin-la kò tjín-la kjoatsejta.

Kó tsò 'én xi kiìchja Nainá koni s'ín kitsjaà-la tso'ba Abraham

¹³ Nainá k'e nga kitsjaà-la tso'ba Abraham, k'oaá s'ín kitsjaà kixi 'én-la nga tijè tsasèn-ne nga mì tì yá tjín-ne xi isa 'nga tíjna koni jè; k'oaá s'ín kiìchja, ¹⁴ nga kitsò: “'An, 'ñó ndaà sichikon-t'in-lè, tikoá 'ñó kòkjìn-ya jñà ìxti-lè.” ¹⁵ K'oaá s'ín komà-ne Abraham kiskodñàkjoa, ìkjoàn kitjoe-la koni s'ín kitsò Nainá. ¹⁶ Jñà xi taxki xitá, k'e nga tsjá 'én-la, síkjeén jngòò 'ín-la jngòò xi isa 'nga tíjna mé-ne nga síkixiya-ne 'én xi tsjá. Kò tà yaá fehet'aà kjoa. ¹⁷ K'oaá s'ín ma-ne k'e nga jè Nainá k'oaá s'ín kjòmejèn-la nga kitsjaà kixi-la 'én jñà xitá xi tjoé-la kjotjò nga sìlkitasòn koni s'ín kitsjaà tso'ba, kitsjaà jngòò 'én xi 'ñó xkón tjín nga nímé xi ma kjoatjìya. ¹⁸ Jñà 'én koi xi jò ma-ne xi mìkii ma fatjìya, nga mìkii koma skónachan-ná Nainá, yaá 'ñó sakó-la nga'ñó inima-ná, jñà xi mejèn-ná nga Nainá kosìko-ná nga nguì jè kjit'aà takoán nga títsachiñá-lá jè kjoa kixi-la xi jè jye kitsjaà-ná. ¹⁹ Jè kjoa kixi xi títsachiñá-lá, k'oaá s'ín síkíjna kixi inima-ná koni jngòò kichá xi sit'aà'ñó-ne chitso, kò jè kjoa kixi xi okji skanda maá jahas'en ya i'nde tsjeè ñánda tjobájtòò nikje cortina, ²⁰ ya ñánda jahas'en Jesús nga tsohójnandaà-ná ndiyá, nga no'mii ítjòn tíjna nitá mé nachrjein-ne koni jè Melquisedec.

Jesús, k'oaá s'ín ngaya-la koni jè no'miì ítjòn xi ki'mì Melquisedec

7 ¹ Melquisedec xi xitá xá ítjòn tsibìjna ts'e naxandá Salem, tikoá no'miì ítjòn tsibìjna ts'e Nainá xi tìjna ngajmiì, kii kaña-la Abraham k'e nga tìnchrobá-ne nga jye kisikijne yije-la xitaxá ítjòn xi kiskaàn-kò. Melquisedec kisìchikon-t'in Abraham. ² Jè Abraham, teya kis'iìn tsojmì xi kisakò-la ts'e kjoajchán, kò jngòdya kitsjaà-la Melquisedec. 'Ín xi 'mì Melquisedec, tsòyaá-ne: xitaxá ítjòn xi tìjn-la okixi. Tikoá jè 'ín xi 'mì xitaxá ítjòn ts'e Salem, tsòyaá-ne: xi tìjn-la kjoa'nchán. ³ Jè Melquisedec mìkii 'ya-la tje-la, yá na'èn-la, yá nea-la, nánnda kits'iìn, nánnda k'en; k'oaá s'ín mangásòn-kò koni Cristo xi Ki'ndí-la Nainá nga jè Melquisedec tikoá no'miì ítjòn tìjna nita mé nachrjein-ne.

⁴ Jñò tikítsjeèn nga 'ñó 'nga tsibìjna Melquisedec, skanda jè xitá jchínga-ná Abraham teya kis'iìn tsojmì xi kisakò-la ts'e kjoajchán, kò jngòdya kitsjaà-la Melquisedec. ⁵ Kixii kjoa, k'oaá s'ín tìchja kjotíxoma-la Moisés xi Nainá kitsjaà-la nga jñà xitá naxandá tìjnè-la nga teya sùjòdya tsojmì xi tìjn-la, jngòdya tsjá-la jñà no'miì xi tje-la Leví, nas'ín tì xitá xíkín-ne xi ya nchrobát'aà-ne tje-la Abraham. ⁶ Tanga jè Melquisedec, mìtsà tje-la Leví, tanga kitjóé-la xi jngòdya oko-la tsojmì xi teya kis'iìn Abraham, ikjoàn k'ée kisìchikon-t'in, nas'ín jè Abraham xi kitjóé-la 'én xi tso'ba Nainá kiichja-ne. ⁷ Nga jyeé tìjìin-ná, jè xi síchikon-t'in xitá, isaá 'nga tìjna mì k'oaá-ne koni jè xi machikon-t'in. ⁸ Jñà no'miì xi tje-la Leví xi tjoé-la xi jngòdya oko-la xi teya s'ín xitá naxandá Israel, mìtsà ta bìtsajnakon kjit'aà, bijchó nachrjein nga biyaà; tanga it'aà ts'e Melquisedec, jè Xojon-la Nainá, k'oaá s'ín 'ya-la koni tsà jngòd xitá xi tákó tìjnakon skanda nachrjein i'ndeji. ⁹ Jñà no'miì xi nchrobát'aà-ne tje-la Leví xi tjoé-la xi jngòdya oko-la xi teya s'ín xitá naxandá Israel, komaá k'oakixoán nga tikoá jè Melquisedec kitjóé jngòdya-la it'aà ts'e xitá koi k'e nga kitsjaà jngòdya-la Abraham, ¹⁰ nga jñà no'miì xi tje-la Leví, yaá nchrobát'aà-ne tje-la Abraham. Nas'ín kj'eè kii ts'iìn Leví k'e nga jè Melquisedec ijchò kaña-la Abraham, k'oaá s'ín ngaya-la koni tsà jñà no'miì Israel, jyeé ya tìtsajnakò Abraham nga nchitsjá-la kjotjò xi jè tjoé-la Melquisedec.

¹¹ Jñà kjotíxoma xi kitjóé-la jñà xitá Israel, yaá inchrobát'aà-ne it'aà ts'e no'miì xi tje-la Leví; tanga jñà no'miì koi, mìkii komà-la nga jngòd k'a kisikixiya xitá nga mì tì mé chijat'aà-la. K'oaá s'ín komà-ne nga j'iì jngòd no'miì xi jè mangásòn-kò Melquisedec, kò mìtsà jè mangásòn-kò Aarón xi tje-la Leví. ¹² K'e nga fatjìya no'miì, kós'ín síxá,

tíkooá mochjeén-né nga kjoatjiya kjoťxoma. ¹³ Koni s'ín tíchja 'én-la Nainá, jè xi kitjoé-la xá koni ts'e Melquisedec, kj'eíj tje-né; ya nánnda inchrobàt'aà-ne, ni saá jngodò no'miì bitjokàjiin. ¹⁴ K'oaá s'ín 'ya-la nga jè Na'én-ná Jesucristo, yaá inchrobàt'aà-ne tje-la naxandá Judá. Tje-la naxandá jè, mìkiì kisikaxki Moisés k'e nga kiichja it'aà ts'e no'miì.

¹⁵ Kjoa koi, isaá ndaà makixiya-ná tsà jè no'miì xitse sikkitasòn koni s'ín kisikitasòn jè Melquisedec. ¹⁶ Nga mìtsà k'oaá s'ín kitjoé-la xá ts'e no'miì koni s'ín tíchja kjoťxoma yá ts'e tje xi inchrobàt'aà-ne nga no'miì kisikitasòn. Ta saá k'oaá s'ín kitjoé-la xá it'aà ts'e nga'ńó xi tjin-la nga mìtsà yá xi koma-la jngodò k'a sikk'en. ¹⁷ K'oaá s'ín tíchja 'én-la Nainá xi it'aà ts'e, nga tsò:

Ji-né xi no'miì tijni nita mé nachrjein-ne,

k'oaá s'ín mangásòn-koi koni jè Melquisedec.

¹⁸ K'oaá s'ín komà-ne nga kichijàngui kjoťxoma jchínga, koi kjoa-la nga tsjin-la nga'ńó tíkoa mì tì kiì tímochjeén-ne. ¹⁹ Nga jè kjoťxoma jchínga xi kiskii Moisés, nimé xi kisikixiya xita; tanga nachrjein i'ndei, tjin ijngodò-ná kjoa xi isa ndaà tjin xi titsachińá-lá jè xi sikinchat'aà chrańa-ná Nainá.

²⁰ Nainá k'oaá s'ín kitsjaà kixi 'én-la xi xkón tjin k'e nga kitsjaà tso'ba nga no'miì ítjòn kijná Cristo. Jńà no'miì xi i'nga, ta k'oaá s'ín kitjoé-la xá, mìtsà yá xi kitsjaà 'én-la. ²¹ Tanga xi it'aà ts'e Na'én-ná Jesús, k'oaá s'ín tíchja xojon xi tjit'aà 'én-la Nainá nga kitsò:

Na'én-ná k'oaá s'ín kitsjaà kixi 'én-la;

mìkiì sikkjatjiya-la kjohítsjeèn-la nga tsò:

“Ji-né xi no'miì tijni nita mé nachrjein-ne.”

²² K'oaá s'ín ma-ne nga jè Jesucristo osen-tji-ná nga nguixkon Nainá nga jè bíndaajiin ko-ná jngodò kjoa xitse xi isaá ndaà tjin. ²³ Tíkooá jńà no'miì xi kisixá xi tje-la Leví, jyeé kjin ma xi jye kisikitasòn xá-la tanga koií kjoa-la nga biyaà nga mìkiì ma síxá-isa. ²⁴ Tanga jè Jesús tíjnakon-ne nita kjé-ne, k'oaá ma-ne nga no'miì tíjna nita mé nachrjein-ne. ²⁵ K'oaá s'ín ma-ne nga ma-la ochrjekàjiin kjo'in xita nita mé nachrjein-ne, ngats'iì xita xi it'aà ts'e Jesús bijchó nguixkon Nainá; jè tíjnakon-né nita kjé-ne mé-ne nga bítsi'batji xita.

²⁶ It'aà tsajan, nguì jè Jesús xi mochjeén-ná nga no'miì ítjòn tíjna: nga xita tsjeè-né; nimé jé tjin-la; mì tjé kji inima-la; tíjnat'aaxin-la xita jé, ko jè xi isa 'nga tíjna ján ngajmiì. ²⁷ Mìtsà k'oas'ín koni s'ín no'miì ítjòn xi i'nga, nga nachrjein nchijòn sík'en cho nga tsjá kjoťjò-la xi kjoa ts'e jé-la, ikjoàn tsjá ts'e jé-la xita naxandá. Tanga Jesús k'e nga kitsjaà kjoťjò

yijo-la nga k'en, jngoð k'aá kitsjaà nita kjé-né. ²⁸ Jè kjotíxoma xi kitsjaà Moisés, k'oaá s'ín tíchja nga jña kítsajna no'miì íjtòn xi taxki xita xi chiba nga'ño tjin-la; tanga jè 'én xi xkón tjin xi iskan kitsjaà Nainá, k'oaá s'ín tíchja nga jè Ki'ndí-la Nainá, kájna no'miì íjtòn, jè xi k'oas'ín kisíko Nainá nga nimé chijat'aà-la nita kjé-ne.

Jè kjoa xitse xi tsibí'ño Jesús

8 ¹Ngats'iì kjoa xi chibàya-ná, tjin jngoð xi isaá 'ño chjí-la, jè-né nga tjna jngoð-ná no'miì íjtòn xi tsibijnat'aà chrja kixi-la íxile kjotíxoma-la Nainá ján ngajmiì. ²Yaá síxá ya nánnda tjna xi nguì Ni'ya Tsjeè-la Nainá, xi jè sobà Nainá tsibíndaà; mìtsà taxki xita tsibíndaà.

³Ngats'iì no'miì íjtòn, k'oaá s'ín satíxoma-la nga kjotjò tsját'aà-la Nainá ko cho sík'en; k'oaá ma-ne nga jè Cristo tíkoa tjinè-la nga kis'e-la mé kjotjò xi kitsjaat'aà-la Nainá. ⁴Jè Cristo, tsà i tjna it'aà nangui, skanda mì-la kiì koma nga no'miì kájna, nga i it'aà nangui, jyeé tjin no'miì xi tsját'aà-la kjotjò Nainá koni s'ín tjin kjotíxoma xi kiskì Moisés. ⁵Tanga jña no'miì xi tjin i it'aà nangui, yaá síxá ni'ya xi tà isén-la-né ko 'nguién-la-né jè Ni'ya Tsjeè-la Nainá xi tjna ngajmiì; nga jè Moisés k'e nga jye mejèn koìts'ia nga kíindaà ni'ya tsjeè-la Nainá xi níkje, jè Nainá kitsò-la: “Ndaà chítsejin, k'oa kó kji t'iin koni kji xi tsakòð-lè ya nindoð Sinaí.” ⁶Tanga nàchrjein i'ndeì, isaá ndaà tjin xá xi kitjoé-la Jesucristo nga no'miì íjtòn tjna, nga jè osijnajiìn jngoð kjoa xitse xi isa ndaà tjin xi tsibíndaajiìn Nainá ko xita, nga yaá nchrobát'aà-ne 'én xi isa ndaà tjin koni s'ín jye kitsjaà tso'ba Nainá.

⁷Tsà nimé xi kisichiját'aà-la jè kjoa xi kisindaajiìn íjtòn, mì-la kiì mochjeén nga ijngoð k'a sindaajiìn xi ma-ne jò k'a. ⁸Tanga Nainá k'e nga tsohótiko, k'oaá kitsò:

Kijchò nàchrjein k'e nga kíndaajiìn-ko jngoð kjoa xitse jña xita Israel ko xita Judá, kitsò Nainá.

⁹Jè kjoa xitse xi kíndaajiìn-koa, mìtsà k'oas'ín sindaajiìn koni ts'e xita jchínga-la, k'e nga 'an sobà kitsobà tsja nga tsachrjekàjñaà nangui Egipto.

Jña xita koi, mìkiì kisikitasòn koni s'ín kisindaajiìn, k'oaá komà-ne nga kitsjìn takoàn, tsò Nainá.

¹⁰K'e nga jye koma iskan,

jè kjoa xitse xi kíndaajñaàkoa xita Israel, kíis'ín s'e, tsò Nainá:

Kjotíxoma-na yaá kijnajñaà ya kjohítsjeèn-la,
ko yaá skiaà ijiin inima-la.

'An-ná xi Nainá kitso-na,

ko jñà-né xi koma xita naxandá-na.

¹¹Mì tì kiì kochjeén-ne nga xita xíkjin keènojmiya-la

ni mìtsà jè 'ndse keènojmi-la nga skoexkon Nainá,

nga ngats'iì xita skoexkon-na

mats'iaako-ne xi isa ixti skanda jñà xi 'nó xita jchínga.

¹²'Aán siìjchàat'aà-la ngats'iì kjoa ch'o xi kis'iin,

mì tì kiì siikítsjeèn-na jé xi tjín-la.

¹³K'e nga Nainá síkaxki ìjngod kjoa xitse, tsòyaá-ne nga jè kjoa xi kisindaàjiin ítjòn, jyeé kòjchínga. Mì tì kiì tímochjeén-ne, jyeé tíchija.

Jè Ni'ya Tsjeè-la Nainá xi nikje

9¹ Jè kjoa xi tsibíndaàjiin ítjòn Nainá kis'eé-la kjotíxoma kós'ín ma nga jeya níkjinaá Nainá ko kis'e jngod-la ni'ya tsjeè ì i't'aà nangui. ²Jè Ni'ya Tsjeè-la Nainá xi nikje, k'oaá s'ín tjíndaà nga jngod ì'nde tíjna ítjòn xi 'mì ì'nde Tsjeè, ñánda tíjna kichá xi tìya ni'ín ko ñánda tíjna ímíxa xi nchasòn inchrajín tsjeè-la Nainá. ³Jè nikje cortina xi ma jò-ne xi tjobá jngod osen ni'ya nikje, ya ijton kijjna ì'nde xi 'mì ì'nde xi isa 'Nó Tsjeè. ⁴Ì'nde jè, yaá kijjna jngod kaxa xi nguì oro ñánda tìsòn chrjongó-la Nainá; tìkoá yaá kijjna kaxa xi nguì oro yijàjno ts'e kjoa xi tsibíndaàjiin Nainá. Kaxa jè, tíjnaya jngod tíj kichá xi nguì oro ñánda 'ncha inchrajín xi 'mì maná, tìkoá yaá kjinaya yá nise-la Aarón xi tsibíjts'én-t'aà chrja-la ko ya 'ncha jñà ndajo teè ñánda tjít'aà kjotíxoma-la Nainá xi kitjoé-la Moisés. ⁵Ya isòn kaxa 'ncha isén-la àkjale xi querubín 'mì xi tjín-la jngaá xi okó kjoa jeya-la Nainá; jñà jngaá-la bíjtsa'ma jè kaxa. Tanga ì'nde, jñà kjoa koi, mìkiì mochjeén nga ìjngó ìjngó skaya koxki.

⁶K'e nga jye k'oas'ín kisinchaàndaà tsojmi koi, jñà no'miù, kjit'aà nàchrjein fahas'en ya Ni'ya Tsjeè-la Nainá xi nikje, jè ì'nde xi tíjna ítjòn, nga síkitasòn xá-la nga beèxkón Nainá. ⁷Tanga jè ì'nde xi ma-ne jò, ta jè tajngod no'miù ítjòn fahas'en jngod k'a nga jngod nó; k'e nga fahas'en, tjínè-la nga jní-la cho 'ba xi tsját'aà-la Nainá kjoa xi tìts'e-ne jé-la ko ngats'iì jé-la xita naxandá, jñà xi mìkiì tíjiin-la tsà jé ótsji. ⁸Jè Inima Tsjeè-la Nainá k'oaá s'ín síkíchiya-ná, k'e nga tákó jè tímochjeén Ni'ya Tsjeè xi nikje xi kisindaà ítjòn, k'j'eè kiì táx'a'nde nga koma kitjás'eén jè ì'nde xi ìsa 'Nó Tsjeè. ⁹Jñà kjoa xi komà kjòtseé, tà kjoa mangásòn-né

koni s'ín tíma nàchrjein i'nde; nga jñà kjoṭjò kò jní-là cho xi kixíxteèn i'nde jè, tsjìn-là nga'ño nga sìtsjeè kjohítsjeèn-là xítà xi k'oas'ín beèxkón Nainá. ¹⁰ Kjoa koi, tà kjoa ts'eé yijo-là xítà, mé tsojmì xi ma chine kò xi ma 'yò, koa kós'ín sítsjeè yijo-là xítà; tà k'oaá s'ín tjen kochjeén skanda k'e nga jè Nainá siikjatiya-là ngats'iì kjoa koi.

Nga'ño xi tse tjín-là jè jní xi tsibíxteèn Cristo

¹¹ Tanga jyeé j'iì Cristo nga no'miù ítjòn tíjna it'aà ts'e kjondaà-là Nainá xi jye tíma. Yaá jahas'en Ni'ya Tsjeè-là Nainá jè xi isa 'ño ndaà choòn kò xi isa kixi tjín, nga mìtsà tsja xítà kisindaà-ne jè xi tsò-ne kjoa nga mìtsà i it'aà nangui kisindaà. ¹² Cristo, jngoð k'aa jahas'en ya I'nde Tsjeè. Mìtsà ti jní-là tíndsó kò jní-là nchraja jahas'en-ko-ne. Ts'e sobá jní jahas'en-ne. K'oaá s'ín kis'iìn nga tsibíchjítjì jé-ná, mé-ne nga komà kisikítsajnandeí-ná nítà mé nàchrjein-ne. ¹³ Jè jní-là nchraja kò jní-là tíndsó kò chijo-là nchraja kitì xi nchraja chjoón ki'ndí, maá-là sítsjeè yijo-là xítà xi xa'ya-là k'e nga xíxteèn-jno. ¹⁴ Tsà k'oaá s'ín bitasòn kjoa koi, jè jní xi tsibíxteèn Cristo, isaá tse nga'ño tjín-là. Nga it'aà ts'eé nga'ño-là Inimà Tsjeè xi tíjnakon nítà mé nàchrjein-ne nga kitsjaà kjotjò-là Nainá yijo-là xi mìtsà mé jé tjín-là. Jè jní-là Cristo sítsjeèya kjohítsjeèn-nò nga mì ti kii koa tís'ín s'en-nò kjoa xi fiko-ná kjoabiyaà, mé-ne nga ma sixá-là Nainá xi tíjnakon.

Jè kjoa xítse xi tsibíndaàjiin Nainá kò xítà

¹⁵ K'oaá ma-ne nga jè Cristo osijnajiin osen koni s'ín tsibí'ño jngoð kjoa xítse. K'e nga k'en ngajo-là xítà, jè tsibíchjítjì jé-là xi tsohótsji xítà k'e nga tísa jè tíhotíxoma kjoa xi kisindaàjiin ítjòn, mé-ne ngats'iì xítà xi xó jaàjiin-ne tjoé-là kjotjò xi tsjá Nainá nítà kjé-ne koni s'ín kitsjaà 'én-là Nainá xi tso'ba kiichja-ne. ¹⁶ K'e nga jngoð xítà mejèn-là síka'bí tsojmì xi tjín-là, bíndaà jngoð xojon xi bí'ño. Skanda k'eé mochjeén k'e nga biyaà jè xítà xi bíndaà. ¹⁷ Tanga xojon jè, nímé chjí-là k'e nga tikj'eè biyaà xítà xi tsibíndaà; skanda k'eé chjí-là k'e nga kiyá. ¹⁸ Jè kjoa xi kisindaàjiin ítjòn k'oaá tís'ín kisindaàjiin nga cho k'en mé-ne komà kixíxteèn-ne jní. ¹⁹ Moisés, k'e nga jye tsibíxkejiin-là xítà naxandá ngats'iì kjotíxoma-là Nainá, ikjoàn kiskoé jní-là tíndsó kò jní-là nchraja ki'ndí kò kisikájiin nandá; kò kiskoé jngoð chrja-là yá hisopo kò tsja-là orrè xi inì kjoàn; jahajiin jní-là cho; ikjoàn tsibíxteèn-jno jè xojon xi tjít'aà kjotíxoma-là

Nainá; k'eé tsibíxteèn-jno ngats'iì xità naxandá. ²⁰ Moisés kitsò: “Jè jní jè xi síkixiya kjoa nga koma sikitason koni s'ín tsibíndaàjjiin-ko-nó Nainá.”

²¹ Moisés, tikoá tsibíxteèn-jno jní jè Ni'ya Tsjeè-la Nainá xi nikje ko ngats'iì tsojmì xi mochjeén k'e nga yaxkón Nainá. ²² Koni s'ín tíchja xojon xi tjí't'aà kjotíxoma-la Nainá, mejèn tsà ngats'iì kjoa, saá jní matsjeèya-ne; tsà mìkiì xíxteèn jní, mìkiì koma jchat'aà-la jé-la xità.

²³ K'oaá s'ín kjòchjeén nga jní-la cho matsjeèya-ne jè Ni'ya Nikje Tsjeè ko tsojmì xi tjíya xi mochjeén k'e nga yaxkón Nainá; jñà tsojmì koi, ta okó-né koni choòn ján ngajmì; tanga jñà xi tjin ngajmì, mochjeén-né nga biyaà jngoò xi isa xkón tjin mé-ne koma kotsjeèya-ne.

²⁴ Tanga Cristo, mìtsà ya jahas'en Ni'ya Nikje Tsjeè xi tsja xità kisindaà-ne, xi ta okó xi tjin ngajmì. Cristo, nguì yaá jahas'en ngajmì nga nguixkon Nainá nga tíchjatjì-ná. ²⁵ Mìkiì k'oas'ín kjìn k'a jahas'en ya ngajmì nga kitsjaat'aà kjotjò yijo-la, koni s'ín no'miì ítjòn nga xki nó fahas'en I'nde xi 'Ñó Tsjeè, nga fahas'en ko jní xi mìtsà ts'e. ²⁶ Cristo tsà kjìn-la k'a jahas'en ngajmì tikoá tjinè-la nga kjìn k'a sìkjeiín kjo'in kó-ne skanda kisindaà isò'nde. Tanga i'ndeì, nga jye tífehèt'aà nachrjein, ta jngoò k'a j'iì nga kitsjaà kjotjò yijo-la nga tsibíxteèn jní-la, mé-ne nga kitjaàxìn-ne kjoa ts'e jé nita mé nachrjein-ne. ²⁷ K'oaá s'ín tjin nga ngats'iì xità, ta jngoò k'a biyaà, ko iskan kjoí jè nachrjein nga sindaàjjiin-la. ²⁸ K'oaá tis'ín tjin it'aà ts'e Cristo, ta jngoò k'a kitsjaat'aà kjotjò yijo-la nga tsibíxteèn jní-la, mé-ne nga kjìn xità tjáxìn-ne jé-la. Xi ma-ne jò k'a, kitjojen ijngoò k'a-ne ngajmì; mìtsà ti jé kjoaáxìn-ne; koif xá kjoí-ne nga kochrjekàjjiin kjo'in jñà xità xi nchikoña-la.

Mé-ne 'ñó chjí-la jè kjoa biyaà-la Cristo

10 ¹ Jè kjotíxoma-la Nainá xi kitjoé-la Moisés, mìtsà nguì jñà kjondaà xi iskan j'iì; ta 'nguién-la né xi tsakó. K'oaá ma-ne nga jngoò k'a mìkiì koma nguì tsjeè sìkítsajna xità xi xki nó síchrañat'aà-la Nainá nga tijnà tijnà kjotjò tsjá-ne. ² Jè kjotíxoma, tsà jngoò k'a kisitsjeèya jé-la xità, mì-la ti kii sìkájno-ne tsà jé tjin-la; tikoá mì-la ti kii jní-la cho tsjá kjotjò-ne. ³ Tanga jè jní-la cho, xki nó xki nó síkítsjeèn-ya jé-la xità. ⁴ Nga jè jní-la nchraja ko jní-la tíndsó mìkiì ma-la faáxìn jñà jé-la xità.

⁵ Cristo, k'e nga j'iì i isò'nde kitsò-la Nainá:

Majìn-lè jní-la cho xi biyaà, ko kjotjò xi tsját'aà-lè xità,
tanga jè yijo-na kinikjñandei.

⁶ Mikìi sasén-lè cho xi kitì, kò nì jǎnà kjoṭjò xi tsjá-lè
xìta xi kjoa ts'e jé-la.

⁷ K'eé kichjà, kixan-lè: “Koni s'ín tíchja xojon-lè xi it'aà ts'an,
íí tijnáa nga síkitasoàn koni s'ín mejèn-lè,
jí xi Nainá 'mì-lè.”

⁸ Cristo, ítjòn kitsò: “Majìn-lè kò mikìi sasén-lè jní-la cho xi biyaà kò
kjoṭjò xi tsjá-lè xìta, cho xi kitì kò kjoṭjò xi tsjá xi kjoa ts'e jé-la”, nas'ín
k'oas'ín tíchja kjoṭíxoma nga tǐnè-la nga koatjín xi tsjá xìta. ⁹ Ikjoàn
kitsò ìsa: “Íí tijnáa nga síkitasoàn koni s'ín mejèn-lè.” K'e nga os'ín
kìichja, tsòyaá-ne nga jè Cristo jaàxìn jè kjoa jchínga mé-ne nga kisikíjna
ngajo-ne xi kjoa xitse. ¹⁰ K'oaá s'ín komà nga kisìtsjeèya inìma-ná Nainá
it'aà ts'e Na'èn-ná Jesucristo k'e nga kos'ín kisìkitasòn koni s'ín mejèn-la
Nainá nga ta jngod k'a kitsjaà kjoṭjò yijo-la nìta kjé-ne k'e nga k'en.

¹¹ Ngats'ii no'miì, nàchrjein nchijòn síkitasòn xá-la nga kjìn k'a
tsját'aà-la Nainá xi tǐnà tǐnà-ne kjoṭjò xi mikìi ma-la faàxìn jé-la xìta.
¹² Tanga Jesucristo ta jngod k'a kitsjaat'aà kjoṭjò yijo-la kjoa ts'e jé nìta
kjé-ne, ikjoàn tsibìjnat'aà chrja kixi-la Nainá. ¹³ Yaá tíkoña skanda
k'e nga kijchò nàchrjein nga jǎnà xìta kondra-la sìichija nga jè Nainá
sìikítsajngui ndsoko. ¹⁴ Ta jngod k'aá kitsjaat'aà kjoṭjò yijo-la mé-ne
nga nguì ndaà kjòkixiya-ne xìta nìta kjé-ne, jǎnà xìta xi tímatsjeè. ¹⁵ Jè
Inìma Tsjeè-la Nainá ndaà síkixiya-ná kjoa koi; nga sa ítjòn tsò-né:

¹⁶ Jè kjoa jè xi kìndaajìin-koa jǎnà xìta
k'e nga jye koma iskan, tsò Na'èn-ná:
Jǎnà kjoṭíxoma-na síkíjnajǎnà inìma-la,
kò yaá skiaa jìin kjohítsjeèn-la.

¹⁷ Ikjoàn tsò-ìsa:

'An, mì tì kii sìikítsjeèn-na jé xi tǐn-la
kò ngats'ii kjoa ch'o xi s'ín.

¹⁸ K'e nga jye jchat'aà-ná jé-ná, mì tì mé kjoṭjò kochjeén-ne xi kjoa ts'e jé.

Mé kjoa-ne nga ìsa ndaà kìnchat'aà chraña-lá Nainá

¹⁹ Jǎnò ndí 'ndsè, k'oaá ma-ne nàchrjein ì'ndeì, tǐj'nde-ná nga kitjás'èén
jè ì'nde-la Nainá xi 'Ñó Tsjeè, koií kjoa-la jè jní xi tsibíxteèn Jesús. ²⁰ Nga
jè kiskíx'a jngod-ná ndiyá xitse xi fiko-ná ñánda tǐn kjoabinachon,
nga koma kotokjá jè nikje cortina xi tǐhóya jngod osen ì'nde Tsjeè-la
Nainá. Jè nikje, k'oaá ngaya-la koni yijo-la Jesús. ²¹ Nga tǐn jngod-ná
no'miì xi 'ñó jeya tǐjna xi otíxoma ya ni'ya-la Nainá. ²² K'oaá ma-ne nga

mochjeén-né nga ìsà ndaà kìnchat'aà chrañà-lá Nainá, nga ngui kixi sikkjinaá inima-ná kò ngui tǐngòd takoán xi it'aà ts'e, nga jè Cristo jye kisitsjeè inima-ná kjoa ts'e jé, kò jè yijo-ná, k'oaá ngaya-la koni tsà ngui nandá tsjeè tsanǐjno-ne. ²³ Kixi kitsajnaakoaá kjoa xi titsachiñá-lá koni s'ín mokjeín-ná nga mì kijen kikkjálá takoán; nga Nainá, xita kixi-né, siikitasòn-né koni s'ín jye kitsjaà 'én-la. ²⁴ Kìnchatsji'nde-lá nga 'én ndaà kìnókjoa-lá xinguiáá mé-ne nga ìsà ndaà s'e-ná kjotsjacha; kò s'éeen kjoa xi ndaà tǐn. ²⁵ Mikii sijchayaá jè nachrjein k'e nga bixoñaá, koni s'ín i'nga xita nga mì tǐ kii bixoñat'aà-la xikkjín. Ta saà mochjeén-né nga k'oi-lá nga'nó xinguiáá nga jngòd ìjngòd; isaá 'nó kos'iaán k'e nga yaá nga jye tinchrobá machraña nachrjein-la Nainá.

²⁶ Tsà k'oa'sín tǐn takoán nga kìnchatsji jé isaá k'e nga jye kiyaxkoaán kjoa kixi-la Nainá, mì tǐ mé jní koma xixteèn-ne xi ma kjoaáxin jé-ná. ²⁷ Tà jè kòkò ìsà-ná kjo'in xi 'nó xkón tǐn kò ni'ín jnga xi síkjesòn yije xita xi kondra fi-la Nainá. ²⁸ K'e nga tsà jngòd xita xi mikii sikkitasòn kjotíxoma-la Nainá xi kitjoé-la Moisés, tsà tǐn jò, jàn xita xi tsjá 'én nga kixi kjoa, mikii mahimacha, nìk'en-né. ²⁹ ¿Kós'ín beè-la takòn jñò, a mìtsà ìsà tse kjo'in ok'in-la jñà xita xi binchanè jè Ki'ndí-la Nainá, kò ochrjekàngui jè jní xi tsibíxteèn, kò tikoá chjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá xi tǐn-la kjondaà? Jè jní xi ochrjekàngui, jè-né xi Nainá kisikjeén nga tsibíndaàjiiin-kò xita jngòd kjoa xitse, kò jè xi kisitsjeè-ne inima-la xita koi. ³⁰ Jyeé tíjiin-ná nga k'oaá tsò Nainá: “Aán oko-na nga tsjaà-la kjo'in xita, 'aán tsjaà-la chjí-la.” Ìjngòd k'a tsò: “Jè Na'èn-ná kiindaàjiiin-la xita naxandá-la.” ³¹ Taxki 'nó tse kjojkón tǐn k'e nga ya kàyaá tsja Nainá xi tǐnkon!

³² Tanga tikítsjeèn kós'ín komàt'ioòn nachrjein xi jye tsato, k'e nga sa kina'ya ítjòn 'én kixi xi kishiseèn-nò, nga kichikjoa-nò nga tse kjo'in kinikjioòn. ³³ Kis'eé nachrjein k'e nga jñà xita kiichjajno-nò kò kiskaàn-kò-nò nga nguixkòn xita naxandá. Tikoáá kis'eé nachrjein nga jñò kitsjahijtakoo jñà xita xinguiòo xi tikoá kjo'in nchisikkjeín. ³⁴ Jñò, kjòhimacha xita xi kjo'in nchisikkjeín nga ndayá títsajna; kò tikoá mikii kòjti-nò k'e nga kjòchijé-nò tsojmì-nò, ta saá kjòtsjaà-nò nga jye tíjiin-nò nga ján ngajmii tǐn-nò tsojmì xi ìsà ndaà kjoàn xi mikii fehet'aà nita mé nachrjein-ne. ³⁵ Kì nìchija-jèn koni s'ín kjit'aatakòn Nainá nga yaá tjoé-nò jè xi 'nó tse chjí-la. ³⁶ Mochjeén-né nga s'e-nò kjoatsetakòn kjoa ts'e kjo'in, mé-ne k'e nga jye kitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá, tjoé-nò xi tsjá-nò koni s'ín jye kitsjaà 'én-la xi tso'ba kiichja-ne. ³⁷ K'oaá s'ín chja xojon xi tǐt'aà 'én-la Nainá nga tsò:

Ta jngodò tjà chija-la nga kjoí jè xi sa nchrobá.
Mikìi kochrjein-la.

³⁸ Jè xi xita kixi kijnakon-né nga mokjeín-la,
tanga tsà kosit'aà xin, mikìi sasén-la inima-na.

³⁹ Tanga jñá, mì k'oaá s'eén koni s'ín xita xi íts'in fi-ne nga síchija inima-la. Ta saá ya kjaán ya i'nde ñánda kitjokàjiin kjo'in inima-ná koi kjoa-la nga mokjeín-ná.

Kjoa xi mokjeín-ná

11 ¹ Jè kjoa xi mokjeín-ná, jè-né nga tjin kixi nga tjoé-ná jñà kjoa xi chiñá-lá; jè-né nga tjjngodò takoán nga kitasòn nas'in mikìi titsa'yaá xi kjoa niton. ² Jñà xita jchínga kjòtseé, koií kjoa-la nga kòkjeín-la nga ndaá ki'ya-la.

³ Ta koi-né nga mokjeín-ná nga kos'in machiya-ná nga jè Nainá, tà koó 'én-la tsibíndaà isò'nde; kisikatsejèn tsojmi xi mikìi tsejèn nga sa ítjòn.

⁴ Abel, koií kjoa-la nga kòkjeín-la, kitsjaat'aà-la Nainá kjotjò xi isa 'ñó ndaà kjoàn, mì k'oaà-ne koni ts'e Caín. K'oaá s'ín komà-ne nga xita kixi kitsò-la Nainá Abel; kiskoé kjotjò xi ijchòko-la; skanda nachrjein i'nde, táko k'oaá s'ín tíchja nga mokjeín-la, nas'in jye k'en.

⁵ Enoc, tikoá kòkjeín-la; k'oaá s'ín komà-ne nga kiiko tikon Nainá ján ngajmii; mì ti kiì kisakò-ne k'e nga jye kiiko. K'e nga sa tsibijna i isò'nde, Enoc, k'oaá s'ín ki'ya-la nga ndaà kisaseèn takòn Nainá. ⁶ Tsà mikìi mokjeín-ná it'aà ts'e Nainá, mikìi koma s'eén kjoa xi sasén-la Nainá. Jè xita xi síchrañat'aà-la Nainá mochjeén-né nga ndaà kòkjeín-la nga tjna Nainá, tikoá kòkjeín-la nga ngats'ii xita xi ótsji Nainá, tsjá-la kjotjò xi ndaà tjin.

⁷ Noé koií-né nga kòkjeín-la, k'e nga tsibénojmí-la Nainá kjoa xi iskan koma, kisikitasòn; koó kjoxkón-la nga tsibíndaà jngodò chitso xi 'ñó je kji, mé-ne nga mikìi kiyá-ne jñà xita ni'ya-la. Noé, nga ndaà kòkjeín-la, k'oaá s'ín tsibínè-la kjo'in xita isò'nde nga jé tjin-la; ko jè Noé kitjoé-la kjotjò xi tsjá Nainá nga xita kixi kitsò-la ta koií kjoa-la nga kòkjeín-la.

⁸ Abraham, nga kòkjeín-la k'e nga kiichja-la Nainá, kisikitasòn. Itjokàjiin nangui-la, kiì ya i'nde ñánda tà kjotjò tsjá-la Nainá, tanga skanda mikìi tíjiin-la ñánda tífi. ⁹ Koií kjoa-la nga kòkjeín-la, nga kos'in kisijchá yijo-la koni tsà xita xi xin nangui-la nas'in ya tsibijna ya i'nde ñánda nga k'oa kitsò-la Nainá nga tsjá kjotjò-la. Ni'ya nikjeé

tsibijnaya. Nga kiì-isa nàchrjein, k'oaá tì komàt'in jè Isaac kò Jacob, xi tìkoá k'oas'ín kitsjaà-la 'én Nainá nga ts'e koma nangui. ¹⁰ Abraham tíkoña jngòd-la naxandá xi 'nó ndaà t́ín tàts'en chrjò-la, nga jè Nainá kiskoòsòn-la kós'ín sindaà kò t́jè-ne Nainá tsibíndaà.

¹¹ Koí kjoa-la nga kòkjeiín-la Abraham, nga nas'ín chjoón 'ndì jè chjoón-la xi 'mì Sara, kò nas'ín jye 'nó xita jchínga, kis'eé-la nga'nó nga kisakò jngòd-la ki'ndí jè Sara, koí kjoa-la nga kòkjeiín-la nga Nainá s̀ikitasòn koni s'ín jye kitsjaà-la 'én-la. ¹² K'oaá ma-ne nga ta jè tajngòd xita jè, nas'ín jye tífehèt'aà nàchrjein-la, k̀jìn jchán ma ixti-la xi t́jè ts'e k'oaá ngaya-la koni j̀nà ni'ño xi t́ín ngajm̀il kò t̀somì xi jncha indì ndáchikon nga mìkiì ma maxkeya.

¹³ Ngats'iì xita koi, k'oaá s'ín mokjeiín-la skanda k'e nga k'en, nas'ín mìkiì kitjoé-la tsojm̀i xi Nainá k'oas'ín kitsjaà 'én-la nga tsjá-la; ta k'oaá s'ín kjòchíya-la koni tsà ta k̀jìn kijtseè-ne; tsjaá kis'e-la nga kitsò nga mìtsà i i'nde-la, ta nchifahato-né nga títsajna i it'aà nangui. ¹⁴ J̀nà xita xi koatsò, k'oaá s'ín bénojmi kixi-né nga saá nchihótsji jngòd nangui xi nguì ts'e koma. ¹⁵ Tsà jè nchisíkítsjeèn nangui ñánda itjokàj̀ìn, okixi-né komá-la kiì ijngòd k'a-ne i'nde ñánda inchrobà-ne. ¹⁶ Tanga jngòd i'nde nchihótsji xi isa ndaà choòn, i'nde xi ts'e ngajm̀il. K'oaá ma-ne nga jè Nainá, mìkiì masobà-la nga kitso-la xita: jè jèè xi Nainá, nga jyeé kisikíjnandaà jngòd-la i'nde ñánda naxandá-la koma nga ya kítsajna.

¹⁷ Abraham, k'e nga kichìt'aà, koí kjoa-la nga kòkjeiín-la nga kiskoé Isaac nga kitsjaàt'aà kjòtjò-la Nainá. Tsibijnandaà nga tsjá-la ki'ndí-la xi ta jè tajngòd-ne, nas'ín xó k'oas'ín kitsjaà-ne 'én Nainá it'aà ts'e ki'ndí-la, k'e nga kitsò: ¹⁸ "It'aà ts'e Isaac, k̀jìn jchán koma xita t́jè-lè." ¹⁹ Abraham k'oaá s'ín kisikítsjeèn nga Nainá t́jìn-la nga'nó nga ma-la síkjaáya-la xita nas'ín jye k'en. Kitjoé ijngòd k'a-la ki'ndí-la koni tsà jaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà.

²⁰ Isaac, koí kjoa-la nga mokjeiín-la nga kisijét'aà-la Nainá nga kàtasíchikon-t'in Jacob kò Esaú it'aà ts'e kjoa xi iskan koma.

²¹ Koí kjoa-la nga mokjeiín-la Jacob, k'e nga jye tíbiyaà, kisijét'aà-la Nainá nga kàtasíchikon-t'in ingajò ixti-la José; síngui'ño tsja yá nise-la nga jeya kisikíjna Nainá.

²² Koí kjoa-la nga mokjeiín-la José, k'e nga jye tíbiyaà, tsibénojmi kós'ín komat'in j̀nà xita Israel nga kitjokàj̀ìn naxandá Egipto. Tìkoá kitsjaà okixi it'aà ts'e nindaà-la ñánda kjiko.

²³ Xita jchínga-la Moisés, koí kjoa-la nga kòkjeiín-la nga jàn sá kisikíjna'ma ki'ndí-la k'e nga sa kits'iìn, nga kijtseè nga 'nó ndaà kji

isén-la ki'ndí-la, kò mikiì kitsakjòn-la kjotíxoma-la xítaxá ítjòn ts'e naxandá Egipto.

²⁴ K'e nga jye kòjchínga Moisés, koií kjoa-la nga kòkjeiín-la nga mikiì kisaseèn-la nga nea-la kitsò-la tsòti-la faraón. ²⁵ Tà saá jè jaàjiìn nga kjo'in kisikjeiín kò naxandá-la Nainá, mì k'oa-ne nga kjotsja tsjá-la yijo-la xi kjoa ts'e jé. ²⁶ K'oaá s'ín kiskoòsòn-la nga isa 'nó chjí-la kjo'in xi sìkjeiín xi ít'aà ts'e Cristo mì k'oaá-ne nga kjotsja tsjá-la yijo-la xi kjoa nchiná ts'e naxandá Egipto. Kiskoñákjoaá-la kjondaà xi iskan tsjá-la Nainá.

²⁷ Koi-né nga tìkoa kòkjeiín-la nga itjokàjiìn naxandá Egipto; mikiì kitsakjòn-la kjoajti-la jè xítaxá ítjòn; kixíí tsibijna koni tsà xkon tíbeè-ne Nainá xi nì saá jngod xita beèxkon.

²⁸ Moisés, nga kòkjeiín-la, tsjachrje s'eí Paxko. K'oaá kitsò-la ngats'iì xita Israel nga jní sìikaàjno xotjoa ni'ya-la mé-ne jè àkjalé-la Nainá mikiì sìik'en jñà xi ki'ndítjòn-la ts'e xita Israel.

²⁹ Jñà xita Israel, nga kòkjeiín-la, tsatojiìn jè xi 'mì Ndáchikon Inì koni tsà nangui kixì. Jñà xita Egipto, k'e nga kijtseè, mejèn-la nga k'oa tìs'ín kis'iìn, tanga ta yaá k'en yije ya ijiìn ndáchikon.

³⁰ Nga kòkjeiín-la xita Israel, kisikixòjen chrjó xi tjíndii-la naxandá Jericó, k'e nga jye kjò itod nachrjein bíjtjindii-la jé naxandá. ³¹ Koií nga kòkjeiín-la Rahab xi chjoón chijngui nga mì ya k'en-ko jñà xita xi mikiì mokjeiín-la, koií kjoa-la nga ndaà kijtseètjò jñà xita Israel xi ítjòn ijchò kotsejèn 'ma-la nangui.

³² ¿Mé kjoa xi kènojmi isa? Mì-la kiì chíya-na nachrjein nga kichjà ít'aà ts'e Gedeón, ts'e Barac, ts'e Sansón, ts'e Jefté, ts'e David, ts'e Samuel kò ngats'iì xita xi kiìchja ngajo-la Nainá. ³³ Koií nga kòkjeiín-la xita koi nga kis'e i'nga xi kisikijne-la kjoa ts'e kjojchán, xi kixì tsibíndaàjiìn kjoa, xi Nainá kitsjaà-la koni s'ín jye kitsò-la xi tso'ba kiìchja-ne, xi tsibíchjoàjto tso'ba xa. ³⁴ Kis'eé i'nga xi kisikits'o nga'nó-la ni'ín jnga, xi itjomachinga-la nga kichà ndojò k'en-ne, xi kis'e ijngod k'a-la nga'nó nas'ín xk'éen kjoàn, xi kis'e-la nga'nó kjoa ts'e kjojchán, xi kisikijne-la xita kjojchán xi kondra ts'e. ³⁵ Kis'eé i'nga íchjín xi kitjoé ijngod k'a-la xita xíkjín xi jye k'en nga jaáya-la.

Tanga tjín i'nga xi ya k'en-jiìn kjo'in; mikiì kjòmejèn-la nga tsibítsajnandeíí, nga k'oaá s'ín kjòmejèn-la nga isa ndaà kítsajna k'e nga kjoaáya-la. ³⁶ Xi i'nga, kisikjeiín kjo'in nga kinìsobà-la, kiskaàn-ko xita, skanda na'nó kichà cadena kisit'aà'nó iya ndayá. ³⁷ Tjín i'nga xi ndajo kisinè nga kinìk'en; tjín i'nga xi kichà serrote kjòjòya-ne; tjín

xi kịchạ ndojò k'en-ne. Xkị xi ján chinchimasòn, tà chrjoạ-lạ orrè kọ chrjoạ-lạ tíndso tsakakjá nga 'nõ ịmạ chinchima, tseé kjo'in kis'e-lạ kọ 'nõ ki'yatoòn. ³⁸ Jnà xịtạ koi, nga 'nõ ndaà kòkjeiín-lạ ịt'aà ts'e Nainá, skanda mìkii ok'in-lạ nga ị tsibítsajna ịsò'nde. Xkị xi ján chinchimasòn ya ị'nde ịt'aà xìn nánđa nangui kixị choòn, kóhokji ịjịin ịjñá kọ ịngui nguijo kọ ngajo xi tịx'á ịjịin nangui.

³⁹ Ngats'ii xịtạ koi, koni s'ín nga ndaà kòkjeiín-lạ ndaá ki'ya-lạ, tanga nijngodò kitjoé-lạ xi Nainá tjín-ne nga tsjá-lạ koni s'ín jye kitsjaá-lạ 'én-lạ. ⁴⁰ Nainá tsibíndaà jngodò-ná kjoạ xi ịsạ 'nõ ndaà tjín, mé-ne jñà xịtạ koi, ngásòn kóngàsòn-kjoaá nga nímé chijat'aà-ná nga kixị kịtsajnaá.

Ndaà chítsejèn-là Jesús

12 ¹ Nga 'nõ kịin ma-ne xịtạ xi títsajnanđi-ná xi ndaà mokjeiín-lạ, k'oaá ma-ne nga tịkoáá jñá, jngodò k'a sịkịtsajnaá ngats'ii kjoạ xi s'ín-ná kọ kjoạ ts'e jé xi tsobà'nó-ná nga konachan-ná; mochjeén-né nga k'oa s'ín s'eén koni jngodò xịtạ xi ongachikon nga chíkjoako-lạ nga kịjchò skanda nánđa nga tjín-nè-lạ nga kịjchò. ² Ndaà chítsejèn-là Jesús; jè tsibíts'ia ịtjòn koni s'ín mokjeiín-ná kọ jè sịjngodò kjoạ koni s'ín mokjeiín-ná. Jesús nga jye tịjịin-lạ nga kọma ịskan s'eé-lạ kịotsja, k'oaá ma-ne nga kichìkjoạ kọ-lạ kjo'in ịt'aà krò, mìkii kịsòbà-lạ koni s'ín k'en; ịkjoàn tsibíjnat'aà chrja kixị-lạ Nainá nga ya tíhotíxoma.

³ Tịkịtsjeèn ịt'aà ts'e Jesús; kichìkjoạ kọó-lạ kjo'in xi tsibínè-lạ jñà xịtạ jé, mé-ne jñò mìkii kịjta-nò kọ mìkii sịkàjeèn-là takòn. ⁴ Koni s'ín tịtsabixkàn-koo kjoạ ts'e jé, kị'eè tsà yá xịtạ xi tsò ikon nga sịk'en-nò. ⁵ ¿A jye kịjchàajịin-nò koni tsò-nò Nainá nga ịxti-lạ tsò-nò? K'oaá s'ín tịchjạ xojon xi tịt'aà 'én-lạ Nainá nga tsò:

Nga ki'ndí-nạ xan-lè, kị nachrjekàngui-jèn k'e nga sịkixiya-lè Nạ'èn-ná,

kọ kị nịkjajen-lạ takoin k'e nga sịkaká-lè.

⁶ Nạ'èn-ná sịkixiya-né jè xịtạ xi tsjakeé,

tsjá-lạ kjo'in ngats'ii xi kjoétjò nga ki'ndí-lạ tsò-lạ.

⁷ Nainá k'oaá s'ín beèhikon-nò nga ki'ndí-lạ tsò-nò; tịkịjoón k'e nga kjo'in tsjá-nò. Ngats'ii xi Nạ'èn ma, tsjá-lạ kjo'in ịxti-lạ nga sịkixiya. ⁸ Tanga tsà Nainá mìkii sịkixiya-nò koni s'ín sịkọ ngats'ii xi ịxti-lạ ma, mìtsà kixị kjoạ nga nguì ịxti-lạ Nainá maà. ⁹ K'e nga sa ịxtiaá, jñà xịtạ jchíngạ-ná xi tjín ị ịt'aà nangui, kịsịkixiya-ná kọạ ndaà kiyaxkoán. ¿A mìtsà ịsạ ndaà jchaxkoán Nạ'èn-ná xi tịjna ngajmii, mé-ne nga kàtas'e-ná kjoabinachon?

¹⁰ Xità jchínga-ná i it'aà nangui tsjá-ná kjo'in nga síkixiya-ná koni s'ín mejèn-la, nas'ín ta chiba nachrjein titsajnaá. Tanga Nainá síkixiya-ná xi kjondaà tsaján mé-ne nga tsjeè kitsajnaá koni jè Nainá nga tsjeè tíjna.

¹¹ Kixíí kjoa, tsjìn kjo'in xi kjotsja tsjá, tà kjoaba tsjá nga 'on ma-la yijo-ná, tanga komà iskan-ne s'eé-ná kjoa kixi xi 'nchán tjín nga ndaà kitsajnaoá Nainá ngats'iaá xi biì'ndeé nga tímakixiyaá.

¹² K'oaá ma-ne nga tjii-là nga'ño yijo-nò, chjímii'ngaà ndsaa xi mìkii ma síkjaníyá, kò xkó ndsokòd xi tsjìn-la nga'ño; ¹³ tìnchátstjioèd xi ndiyá kixi nga kàtandaà-ne ndsokòd xi tsá'yá kji, mé-ne nga mìkii isa ndaà kotsó'ño-ne.

Kì binchat'aàxìn-là kjondaà-la Nainá

¹⁴ 'Nchán tìtsajnakoo ngats'iì xità; tsjeè tìtsajna nga nguixkon Nainá. Nga nijngoèd xità skoexkon Nainá tsà mì tsjeè tíjna. ¹⁵ Ndaà chítsejèn nga nijngoèd xità kosijnat'aàxìn-la kjondaà-la Nainá, mé-ne nga mì k'oaá s'ín komat'iodn koni tsà jngoèd xkà ijná kiso xi tsja ima-la xi síkits'ón xità nga tsjá ch'in-la. ¹⁶ Jñò, nijngoèd xi xità chijngui koma, kì nachrjekànguioèd tsojmì xi tsjeè; kì k'oaá s'ín 'nè koni kis'iin Esaú nga tà jngoèd chroba tsojmì xi ma chine tsatíjna-ne xi jè tjín-ne nga kòkò-la koni ki'ndí tjòn. ¹⁷ Jñò jyeé tíjiin-nò, k'e nga jye komà iskan, Esaú k'e nga kjòmejèn-la nga sùichikon-t'in na'èn-la, kinachrjekàngui-né, mì tì kii komà kjòchikon-t'in-ne, nas'ín takó 'ño kiskindàya.

¹⁸ [Koni s'ín komàt'in xità Israel nga kjìn kjojkón kijtseè], jñò, mìtsà kos'ín ya ijchò kinchat'aà-là nindoèd xi ma niko, jè nindoèd ñánda títi ni'ín jnga, ñánda skanda mì tì kii kjòtsejèn-ne nga jñò choèd kò ñánda tí'ba tjo xkón. ¹⁹ Mikii kina'yà-là jta-la chrjo, tikoá mìkii kina'yà-là jta-la Nainá k'e nga kiichja. Jñà xi kii'nchré-la Nainá, tsibítsi'ba-ne nga majìn-la nga kichja-isa, ²⁰ koií kjoa-la nga mìkii kichikjoa-la koni s'ín tjín kjotíxoma xi kisinè-la nga tsò: “Jè xità xi kosijna jngoèd ndsokò ya it'aà nindoèd, nas'ín jngoèd cho, ndajoèd kiyá-ne kò tsà majìn kicháá kotosikjá yijo-la.” ²¹ 'Nó xkón tjín kjoa xi ki'ya-la, skanda tijè-ne Moisés kitsò: “Tsakjoèn jchán-ná skanda chiba-la tíhotsé-ná.”

²² Tanga jñò, yaá ijchò kinchat'aà-là nindoèd Sión, jè naxandá-la Nainá xi tíjnakon, xi tijè-ne Jerusalén xi ts'e ngajmii, ñánda kjìn jmii àkjale títsajna xi nchisítstjako Nainá nga jeya nchisikíjna, ²³ ñánda títsajnajtín ixti-la Nainá xi tjoé-la kjotjòd xi ts'e ixtitjòn xi jítt'aa 'ín-la xojon ts'e ngajmii. Ijchò kinchat'aà-là Nainá xi xitaxá tíjna nga jè bíndaàjiin-la

ngats'iì xit̃a. T̃ikoaá ijchò kinchat'aà-là inima-là xit̃a kixi xi Nainá jye kisìtsjeè nga nimé chijat'aà-la. ²⁴ Ijchò kinchat'aà-là Jesús xi osìjnajiìn-ná jngod̃ kjoa xit̃se ko jè jnì-la xi kixixteèn [nga kisìtsjeè-ná] xi isa ndaa chja-ná mi k'oaá-ne koni ts'e Abel [xi síjé nga sindaàjiìn].

²⁵ Jñò, t'een kinda yijo-nò. Kì nachrjekànguioð jè xi tíchja-ná. Jñà xit̃a jchínga kjòtsee xi tsachrjekàngui koni s'ín kinokjoà-la i it'aà nangui nga kinikaká-la, mìkiì tsajno-la nga kitjoé-la kjo'in. Jñá, isaá 'nõ 'in tjín tsà kinachrjekànguiaá Nainá k'e nga skanda ján ngajmiì chja-ná nga síkaká-ná; mìkiì kojno-ná nga tjoé-ná kjo'in. ²⁶ Jè nachrjein jè, jta-la Nainá, skanda jè nangui kisìjtiya-la, tanga nachrjein i'ndeì, k'oaá tsò: “Íjngod̃ k'a s̃ijtiya-la, mìtsà tà jè nangui s̃ijtiya-la koð ngajmiì.” ²⁷ Jè 'én, k'e nga tsò “Íjngod̃ k'a s̃ijtiya-la”, k'oaá s'ín machiya-ná nga tjáxin tsojmì xi xó kisindaà-ne, jñà xi ma oníyá-la, mé-ne nga kítsajna-ne xi mìkiì ma oníyá-la. ²⁸ It'aà ts'e Nainá tsjá-ná okixi nga ya kotixomakoáa ya i'nde ñánda mìkiì ma oníyá-la. Ndaà chjí-la Nainá jñà kjoa koi. Jeya síkíjnaá ko jchaxkoán koni s'ín sasén-la jè. ²⁹ Nga “jè Nainá, k'oaá गया-la koni ni'ín xi síkjesòn yije nita mé xi tjín.”

Kjoa xi mochjeén nga s'iin jñà xit̃a-la Cristo

13 ¹ Jñò, t̃itsjacha xit̃a xinguioo xi 'ndsè chibá xi it'aà ts'e Cristo. ² Kì ñjchàajioðn jñà xit̃a xi bijchókon-nò ni'ya-nò, t̃is'in-là nga kàtasíkjáya. K'oaá komàt'in i'nga xit̃a, kiskoétjò xit̃a xi mìkiì beèxkon, tanga àkjale-né.

³ T̃ikítsjeèn jñà xit̃a xi ndayá t̃itsajna; k'oas'ín t'è-là takòn koni tsà ngàsòn kjo'in t̃itsajnaa. T̃ikítsjeèn jñà xit̃a xi t̃iyatoòn koni tsà jñò xi t̃ikoa k'oas'ín t̃iyatoòn-nò.

⁴ Jñò xi jye chixàn, ngàsòn jchaxkón xinguioo. Kì ch'o bitsajnakoo xinguioo. Nga jñà xi kjoachijngui s'ín, Nainá tsjá-la kjo'in.

⁵ Kì toón 'nõ matsjacha; kàtajngod̃ takòn koni kji tjín-nò. Nainá k'oaá tsò: “Mìkiì tsjeiìn takòn-nò, ko mìkiì tajngod̃ s̃ikíjna-nò.” ⁶ K'oaá ma-ne nga ma k'oas'ín kixoán:

Jè Na'èn-ná kosiko-ná,

mìkiì kiskoán mé kjoa xi s̃iko-ná xit̃a.

⁷ T̃ikítsjeèn jñà xit̃a xi chíncha ítjòn nga tsakóya-nò 'én-la Nainá; t̃ikítsjeèn kó s'ín kisìjchá yijo-la xit̃a koi ko k'oaá s'ín chjínngui-là koni s'ín kòkjeiín-la.

⁸ Jesucristo mìkii fatjìya, tìjè-ne ngojñà, tìjè-ne nachrjein i'ndei, ko tìjè-ne nità mé nachrjein-ne. ⁹ Kì kii nìs'in-là kjohítsjeèn xi kjeíí tsò kò xi mìkii yaxkon-là nga xìn ndiyá fiko-ná. Ìsaa ndaà tjin nga jè inima-ná s'e-la nga'ño it'aà ts'e kjondaà-là Nainá mì k'oaá-ne koni ts'e tsojmì xi ma chine; nga jñà tsojmì xi ma chine, nimé nga'ño kitsjaà-la jñà xi k'oa tjin kjoa kisis'in-la.

¹⁰ Jñá, tjin jngoð-ná i'nde tsjeè [nánanda kitsjaà kjotjò yijo-la Cristo nga k'en], tanga jñà no'mii xi tákó ya síxá it'aà ts'e kjoa jchínga ya Ni'ya xi nikje, mìkii tj'nde-la nga tjoé-la kjondaà nga ya kokjen. ¹¹ Nga jè yijo-la cho xi sík'en jñà no'mii, [mìkii tj'nde-la nga tjoé-la nga skine]; ta jè jní-la cho fiko jè no'mii ítjòn ya i'nde tsjeè-la Nainá xi kjoa ts'e jé. Tanga jè yijo-la cho, it'aà xìn i'nde fiko nga tì. ¹² K'oaá tis'in komàt'in Jesús, it'aà xìn-la naxandá kisikjeín kjo'in, mé-ne nga kisitsjeè-ne naxandá it'aà ts'e xi nguì jní ts'e. ¹³ K'oaá ma-ne jñá, kitjokàjñá naxandá. Jè kjitjingui-lá Jesús nga sikjaán-koa kjo'in xi jè kisikjeín. ¹⁴ Nga i it'aà nangui tsjin-ná naxandá xi nguì jngoð k'a tjna nita kjé-ne; jè titsachiñá-lá naxandá xi iskan kotsejèn. ¹⁵ Koi kjoa-la mochjeén-né nga kjit'aà nachrjein jeya sikjinaá Nainá it'aà ts'e Jesucristo koni jngoð kjotjò xi 'bì-lá Nainá, 'én xi nguì tso'baá bitjo-ne nga bènøjmiá yá-né jè. ¹⁶ Kì nìchàajioòn nga ndaà t'een, tjii itsé-là xinguiqo mé xi tjin-nò; k'oaá tjin kjotjò xi sasén-la Nainá.

¹⁷ Tikitasòn-lá jñà xita xi jncha ítjòn-nò, tiná'yañijon-là. Nga jñà síkinda-nò nga mì jchija inima-nò koií kjoa-la nga tjinè-la nga tsjá-la kindá Nainá. Tikitasòn-lá koni s'in kitsò-nò mé-ne nga nguì kò kjotsja-la siixá-ne nga mì ba s'e-la; tsà ba s'e-la, nimé kjondaà s'e-nò.

¹⁸ Tijét'aà-là Nainá it'aà tsajen, nga k'oaá s'in tijnogoð takòn-jen nga ndaà tjin kjohítsjeèn-najen, mejèn-najen nga ndaà s'en-jen nita mé kjoa-ne. ¹⁹ Ìsaa ndaà síjé-nò nga tijét'aà-là Nainá xi it'aà ts'an, mé-ne nga kàtatsjá'nde-na nga niton kjikon-nò.

'Én xi fehet'aà-ne

²⁰ Jè Nainá xi tsjá kjoa'nchán xi kisikjaáya-la it'aà ts'e kjoa biyaa Na'èn-ná Jesucristo, xi paxtò ítjòn-la ts'e orrè, jè xi kò jní-la tsibí'ño-ne jngoð kjoa xitse xi mìkii kjoehet'aà nita kjé-ne, ²¹ kàtasíkixiyandaà-nò ngats'iì kjoa xi ndaà tjin, mé-ne nga kàtitasòn-ne koni s'in mejèn-la Nainá; it'aà ts'e Jesucristo, k'oas'in kàtasíko-ná koni s'in sasén-la Nainá. ¡Jeya kàtjna Cristo nita mé nachrjein-ne! K'oaá s'in kàtama.

²² Bìtsi' bà-nò ndí 'ndsè, ndaà chjoétjò 'én xi tìkjii-nò koni s'ín tìbìnè-nò nga ta chiba 'én tìkjii-nò. ²³ Kàtasijiin-nò jè 'ndseé Timoteo jye tíjnandeí-ne xi kjoa ts'e kjo'in; tsà kjoí nìton, kjíko-ná k'e nga kjián katsejèn-nò.

²⁴ Tiiixat'aà yije jñà xita xi jncha ítjòn-nò ko ngats'iì xita-la Cristo. Jñà xi Italia ts'e nchisíhixat'aà-nò.

²⁵ Ngats'ioò, jè kàtijnako-nò kjondaà-la Nainá.

Xojon carta xi kiskiì Santiago

Kó tsò Santiago nga síhixat'aà xit̩a

1 ¹ 'An, Santiago, xi chí'nda-l̩a Nainá ma, k̩o ts'e Na'èn-ná Jesucristo, tisihixat'aà-nò, j̩nò, xi ya inchrobàt'aà-nò xi tejò tje-l̩a naxandá Israel xi xk̩i xi ján nangui titsajnaà nga t̩jtsa isò'nde.

Nga'ñó xi sakó-ná k'e nga mé kjoa xi otojñaá

² J̩nò, xi 'ndsè chibá it'aà ts'e Cristo, nguì tsja t'è-là inima-nò k'e nga n̩ita mé kjoa xi komat'ioòn. ³ 'Ya-nò k'e nga tsà mé kjoa xi komat'ioòn nga chít'aà-nò koni s'ín mokjeiín-nò, j̩nà kjoa xi kotojñòd, yaá sakò-nò nga'ñó nga kichikjoako-nò n̩ita mé kjoa xi kotojñòd. ⁴ K'oaá ma-ne jè nga'ñó xi sakò-nò, ndaà kàtasíxájiin inima-nò mé-ne nga ndaà kojchínga-ne k̩o t̩jngòd-ne kjohítsjeèn-l̩a inima-nò nga nimé síhijat'aà-l̩a.

⁵ Tsà t̩jín i'nga xit̩a xi chijat'aà-l̩a kjohítsjeèn, t̩jjet'aà-là Nainá; jè tsjá-nò. Nga jè Nainá nguì koó inima-l̩a nga tsjá k̩o mìtsà ch'o tsò-l̩a xit̩a k'e nga síjé. ⁶ Tanga nguì ndaà kàtakjeiín-nò k'e nga síjé. Kì jò 'beé-là takòn. Jè xit̩a xi jò 'beé-l̩a ikon, k'oaá s'ín ngaya-l̩a koni ndáchikon k'e nga 'ba tjo, fijen fikjako. ⁷ Jè xit̩a xi jò 'beé-l̩a ikon, k̩i k'oaá s'ín síkítsjeèn nga t̩jín xi tjoé-l̩a it'aà ts'e Na'èn-ná, ⁸ nga mìkìl t̩jngòd ikon. Nachrjein i'ndeij kj'eif s'ín t̩síkítsjeèn, nchijòn-lè t̩kioaá kj'eif kjohítsjeèn t̩jín-l̩a. Mìtsà nguì jngòd ndiyá kjoé.

⁹ J̩nà xit̩a xi 'ndsè chibá it'aà ts'e Cristo xi im̩a t̩tsajna, tsja kàtas'e-l̩a nga 'nga t̩tsajna nga nguixk̩on Nainá. ¹⁰ Tanga j̩nà xit̩a nchiná, tsja kàtas'e-l̩a nga nangui k̩tsajna ya nguixk̩on Nainá, nga jè xit̩a nchiná, k'oaá s'ín komat'in koni jngòd naxó xi mìkìl fìchrjein-l̩a. ¹¹ K'e nga 'ñó matsjè ndobá, j̩nà ijñá, xì-né, ikjoàn bixòjen jè naxó-l̩a; chija isén-l̩a nga ndaà kjoàn. K'oaá t̩s'ín komat'in j̩nà xit̩a nchiná, k'e nga 'ñó nchisíxako xá xi t̩jín-l̩a, ta n̩itoón kiyá.

¹² Mé ta ndaà-l̩a jè xit̩a xi chíkjoako-l̩a k'e nga chit'aà, mé-ne k'e nga jye síkijne, tjoé-l̩a kjoabinachon koni s'ín kitsjaà-l̩a 'én Nainá, ngats'iì xit̩a xi jè matsjakeè. Tjoé-l̩a kjoabinachon k'oaá ngaya-l̩a koni jngòd corona si'a sk̩o xit̩a xi síkijne k'e nga síská. ¹³ J̩nò, k'e nga chit'aà-nò nga

mejèn-nò nga ch'o s'een, kì k'oaá s'ín níkítsjeèn nga jè Nainá t'íkot'aà-nò. Nga jè Nainá mì yá xi koma-la skót'aà nga ch'o kàtas'ín Nainá. Tíkoáá jè Nainá mì kì kot'aà xitá nga ch'o kàtas'ín. ¹⁴ Jngoò xitá, k'e nga chit'aà, tijñà-ne kjoa ch'o-la xi matsjakeè bínga nga tsobà'ñó. ¹⁵ Kò jè kjoa ch'o xi matsjakeè, k'e nga jye bitasòn, yaá sakó jé. K'e nga jye bitasòn kjoa ts'e jé, ikjoàn f'ii kjoa biyaà.

¹⁶ Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, kì yijo-nò chonachan-là. ¹⁷ Ngats'ii kjondaà kò kjotjò xi tjoé-ná, it'aà ts'e Nainá xi t'ijna ngajmii nchrobá-ne, jè xi tsibíndaà ngats'ii tsojmì xi 'ya-la ngajmii, jñà xi síhiseèn. Nainá, mì k'oaá s'ín fatjiya-la koni ma jñà tsojmì xi síhiseèn ngajmii nga fatjiya-la koni ma 'nguién. ¹⁸ Nainá, k'oaá s'ín kjòmejèn-la nga kisíkítsajnakon xitse ijngoò k'a-ná xi kjoa ts'e 'én kixi-la, mé-ne nga jñà singatsjaá yijo-ná Nainá koni tsojmì xi majchá ítjòn xi jè tsibíndaà.

Mochjeén-né nga síkitasoán k'e nga jye na'yá 'én-la Nainá

¹⁹ Jñò, ndí 'ndsè xi matsjake-nò, tíkítsjeèn ngats'ioò, isa ndaà titsajnandaà nga kiná'ya-là xitá xinguiáá xi kj'eíí, chiba chiba tinókjoaa, kò kì taxkì majti-nò. ²⁰ Jngoò xitá xi jti takòn, mìkii kixi síkitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá. ²¹ Chjaàxìn-là yijo-nò ngats'ii kjoa tjé kò kjoa ch'o xi xkì xi ján t'jín, mé-ne nga indaàjiin choé-nò jñà 'én ndaà-la Nainá xi jye kina'yá, jñà 'én koi xi koma kochrjekàjiin-nò kjo'in.

²² Tíkítasòn koni tsò 'én-la Nainá. Kì tà na'yá-jèn. Tsà mìkii síkitasòn, tì yijo-nò titsachonachan-là. ²³ Nita yá xitá-ne xi 'nchré 'én-la Nainá, tsà mìkii síkitasòn, k'oaá गया-la koni jngoò xitá xi chitsín t'íkotsejèn-ya. ²⁴ K'e nga jye beè isén-la kó kji, ikjoàn fi, yaá jchàajiin-la kó kji isén-la. ²⁵ Tanga jè xi nguì ndaà kotsejèn-la kjotixoma kixi xi síkijnandeíí-ná, nga koií 'én síkítsjeèn kjit'aà koni tsò kjotixoma, kò mìkii síjchàajiin 'én xi 'nchré nga ndaà síkitasòn, xitá jè, yaá sakó-la kjoa machikon-t'in k'e nga k'oas'ín tís'ín.

²⁶ Tsà jngoò xitá xi tsò: “Beèxkón-ná Nainá”, koa tsà mìkii bíchjoà-la nijen-la nga chja ngats'ii 'én xi ch'o tsò, yijo-laá tikonachan-la; nimé chjí-la nga tsò: “Beèxkón-ná Nainá.” ²⁷ K'e nga nguì kixi kjoa nga Nainá xi Na'èn-ná yaxkoán, koni s'ín mejèn-la, jé-né nga síhjat'aà-lá xi ixti jchan, kò íchjín ka'àn xi jye k'en x'in-la, jñà xi kjo'in t'jín-la, tíkoá mì kì k'i'nde-lá yijo-ná nga kjoa ch'o jchinijñaá xi t'jín isò'nde.

Mì kii mochjeén nga chjaajñaá xita xinguiá nga ndaà sis'in-lá

2¹ Jñò, ndí 'ndsè, koni s'in mokjeín-nò it'aà ts'e Na'è-ná Jesucristo xi jeya tíjna, kì chjaajñòò xita xinguiòò. ²⁻³ Tsà jngòò xita kijchò ya i'nde ñánda bixoña, xi tangò oro tíkjá najnó tsja, tikoá 'ñó ndaà kjoàn nikje chjí xi kikjá. Jñò, tsà 'ñó ndaà sis'in-là, k'oín-la: “Tijni ijndé ñánda ndaà choòn.” Tsà tikoá kijchò jngòò xita ima xi kixajndajno kixajndat'aà nikje-la, tsà k'oín-la: “Taxki tisijni ya, ko tsà majìn, taxki tijnat'eii ya nangui.” ⁴ Jñò, k'e nga kos'in s'een, xinguiòò tisanachrjekànguìò nga chjaajñòò xita xinguiòò koni s'in xitaxá xi ch'o tjin kjohítsjeèn-la.

⁵ Jñò ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-nò, tin'áya: Nainá xó k'oaá s'in jaajjìn-ne jñà xi xita ima xi tjin i isò'nde, mé-ne nga jñà kítsajna ítòn-ne koni s'in mokjeín-la tikoá tjoé kjotjò-la ngats'iì kjondaà xi Nainá tsjá-la jñà xita xi jè otíxoma-la nga jyeé k'oas'in kitsjaà 'én-la nga tsjá-la xita xi matsjakeè. ⁶ Tanga jñò, ta saá nachrjekànguìòò jñà xita ima. ¿A mìtsà jñà xita nchiná xi jñò beètòòn-nò nga fiko-nò nguixkon xitaxá nga óngui-nò? ⁷ ¿A mìtsà jñà xita nchiná xi chjajno-la it'aà ts'e 'in-la Cristo, xi jè otíxoma-nò?

⁸ Jñò, ndaà 'nè-nò tsà kixi kjoa nga níkitasòn jè kjotíxoma-la Cristo xi otíxoma koni s'in tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Títsjachi xita xinguii xi i'nga koni tsà ti yijo tsiji-ne.” ⁹ Tanga tsà chjaajñòò xita xinguiòò, tjin xi ndaà nis'in-laà ko tjin xi mìkii ndaà nis'in-laà, jé binchaàtsji-la yijo-nò, nga níkatonè-là kjotíxoma; tijè-ne kjotíxoma tóbínè-nò jé. ¹⁰ Nga tsà jngòò xita xi ndaà síkitasòn yije kjotíxoma tanga tsà tà jngòò kjoa síkatonè-la, jye kisakò jé yije-la it'aà ts'e kjotíxoma-la Nainá. ¹¹ Nga k'oaá tsò Nainá: “Kì kjoa chijngui 'nè.” Tanga tikoáá tjit'aà ñánda tsò: “Kì xita nìk'eèn.” Jñò, tsà mì kjoa chijngui 'nè, tanga tsà xita nìk'eèn, jye kisakò jé-nò it'aà ts'e kjotíxoma. ¹² Jñò, k'oaá s'in tìnókjoaa ko k'oaá s'in t'een koni xita xi Nainá kùindaajjìn-la tsà k'oas'in túbitasòn-la koni tsò kjotíxoma xi síkítsajnandeíí xita. ¹³ Jñà xita xi tsjìn-la kjohimatakòn it'aà ts'e xita xi kj'eíí, tikoáá mìkii s'e-la kjohimatakòn k'e nga sinè-la kjo'in. Tanga jñà xi tjin-la kjohimatakòn, mì kjo'in sinè-la k'e nga sindaajjìn-la.

Kjondaà xi 'né k'e nga mokjeín-ná

¹⁴ Ndí 'ndsè, nímé chjí-la tsà jngòò xita xi tsò: “'An, mokjeín-na it'aà ts'e Nainá”, tsà mìkii tí'ya-la kjondaà-la. Xita jè, xi ta jè kjoa mokjeín-la, mìkii koma kitjokàjìn kjo'in. ¹⁵ Tsà jngòò 'ndsé ko tsà jngòò tichjaá xi

tsjìn-là nikje xi ókjá kò tsà tsjìn-là tsojmì xi kine; ¹⁶ jñò, tsà k'oín-laà: “T'in-là ndaà-ne, ndaà chikjeí nikje-lè, ndaà chinji tsojmì xi mejèn-lè.” Kò tsà mìkiì sichját'aà-là mé xi mochjeén-là, nímé chjí-la. ¹⁷ K'oaá tís'ín ma kjoa xi mokjeíín-ná, tsà mìkiì tí'ya-là kjondaà-ná, nímé chjí-la kjoa xi mokjeíín-ná.

¹⁸ Tjín i'nga xítà xi kjònangui, tsò: “¿A mokjeíín-lè it'aà ts'e Cristo?” 'An, xan-là: “Tí'yaá-là kjondaà-na. ¿A komaá kókó-ná nga mokjeíín-lè it'aà ts'e Cristo tsà nímé kjondaà tì'nì? Tanga 'an tís'iìn-ná kjondaà, k'oaá ma-ne kokòd-lè nga kixí kjoa nga mokjeíín-na.” ¹⁹ Ngaji ndaá tjín nga mokjeíín-lè nga jngòd ma Nainá. Tanga tikoáá jñà inima ch'o-là neíí mokjeíín-là nga tjín Nainá, skanda otsé-né nga tsakjón-la. ²⁰ Jñò, xítà xi tsjìn-nò kjohítsjeèn, ¿a mì fíya-nò nga nímé chjí-la kjoa xi mokjeíín-nò tsà mìkiì tí'ya-là kjondaà-nò? ²¹ Na'èn jchán kjìn-ná Abraham, ¿mé-ne xítà kixí kitsò-là Nainá? Koií kjoa-là nga ndaà kisikitasòn koni s'ín kitsò-là k'e nga kitsjaà kjotjò Isaac xi ki'ndí-la ma nga tjín-ne nga sikk'en. ²² ¿A mì 'ya-jèn nga jè Abraham koni s'ín nga kòkjeíín-là, k'oaá tís'ín kisikitasòn? Koni s'ín kisikitasòn, yaá kjòjngòd kjoa mokjeíín-là nga nímé kisichját'aà-là. ²³ K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga tsò: “Abraham kòkjeíín-là it'aà ts'e Nainá; k'oaá s'ín komà-ne nga Nainá kiskoétjò nga xítà kixí kitsò-là.” Amigo-là Nainá ki'mì Abraham.

²⁴ Yaá 'yaà, nga Nainá kjoétjò xítà kjoa ts'e kjondaà xi síkitasòn, mìtsà tà koi kjoa-là nga mokjeíín-là. ²⁵ K'oaá tís'ín tjín ts'e chjoón chijngui xi 'mì Rahab; Nainá kiskoétjò nga xítà kixí kitsò-là koií kjoa-là kjondaà xi kis'iìn nga kitsjaà'nde-là jñà xítà xi ijchò katsejèn-'ma, ikjoàn kisichját'aà-là nga xìn ndiyá kisikasén-ne xítà koi. ²⁶ K'oaá tís'ín tjín jè yijo-ná, nímé chjí-la, tjína k'en-né tsà tsjìn inima-ná. K'oaá tís'ín ma kjoa xi mokjeíín-ná, tsà mìkiì tí'ya-là kjondaà-ná, nímé chjí-la.

Kjoa ts'e nijén-ná nga nokjoá

3 ¹ Jñò ndí 'ndsè, it'aà tsajòn, kì kjìn ma-ne xi maestro ma. Jyeé 'ya nga ngajen xi okoòya-jen, tsà mé kjoa xi ch'o 'nè-jen, isáá tse kjo'in sinè-najen. ² Ngats'iìn-ná, kjìn skaya kjoach'o xi 'né, tanga jngòd xítà xi mì ch'o tsò 'én xi chja, jè-né xi nguì xítà kixí, xi komà-là kotixoma yije-la yijo-la. ³ K'oaá ngaya-là koni kohòyo xi si'a freno tso'ba mé-ne nga síkitasòn-ne koni s'ín mejèn-ná nga kjoí, k'oaá s'ín ma'nchré yije yijo-la. ⁴ K'oaá tís'ín tjín koni s'ín síxá jñà chitso, nas'ín tákó i'í kjoàn, kò nas'ín takó 'nó 'ba tjo xi fàhitjen, jè xítà xi síxáko nas'ín jtobá kji yá xi

'mì timón xi śxáko, maá fàhitjen nga fiko nítà kós'ín mejèn-là nga kjiko. ⁵ K'oaá tís'ín ma xi kjoa ts'e nijen-ná. Tà yijo jtobá kji, tanga 'ñó 'nga chja nítà mé kjoa-ne. K'oaá ngaya-là koni jngoò ni'ín xi itsé kji, komaá kókángui ijná nas'ín takó tse ma. ⁶ Nijen-ná k'oaá ngaya-là koni jngoò ni'ín, yaá tjí'a yije ngats'iì 'én ch'o xi tjín isò'nde xi ma-là síkits'ón yije yijo-ná. Jè ni'ín xi tjín ya i'nde ts'e kjo'in ñánda 'mì infierno, jè bit'a'lá-là nijen-ná nga chja 'én xi ch'o tsò xi koma-là kókà-ná koni tjín nàchrjein kítsajnakoaán. ⁷ Ngats'iì cho xi tjín i isò'nde ma ma'nchré, koni jná cho xi tjín ijiin ijná, ko xi tjímajiin isén, ko jná cho xi nangui bifejno yijo-la ko jná xi tjín ijiin ndáchikon, jná xítà ma-là sí'nchré. ⁸ Tanga nijngoò xítà xi ma-là sí'nchré nijen-là. Nga jè nijen-ná jngoò kjoa ch'o tjín-la xi mìkiì tsjá'nde nga ma'nchré. Yaá tjí'a koni xán kjan-là ye xi ma-là sík'en-ná. ⁹ Tijè-ne nijen-ná jeya síkíjna Nainá xi Na'èn-ná, ko tijè-ne nokjoà'on-koaá xítà xi kos'ín kisindaà koni kji Nainá. ¹⁰ Tijè-ne ndsobáá bitjo-ne 'én xi jeya síkíjna Nainá ko tijè bitjo-ne xi nokjoà'on-koaá xítà. Ndí 'ndsè, mìkiì ndaà tjín kjoa koi. ¹¹ Jngoò ngajo ñánda tíbitjo nandá, mìkiì koma kítjo nandá jnchra koa kítjo nandá ndaà. ¹² Jná yá toò iko, ¿a komaá koja-là toò xi 'mì aceituna? Jè yá uva, ¿a komaá koja-là toò iko? Jñò ndí 'ndsè k'oaá tís'ín tjín kjoa ts'e nandá, jngoò ngajo mìkiì koma kítjo nandá jnchra ko kítjo nandá ndaà.

Kós'ín tjín kjoachjine xi nchrobá-ne ján ngajmii

¹³ Jná xítà xinguiòo, tsà tjín i'nga xi tjín-la kjoa chjine ko xi ndaà fiya-la, kàtakó kjoachjine-la nga indaà ikon tísíjchá yijo-la. ¹⁴ Jñò, tsà biì'nde-laà yijo-nò nga kjoaxítakòn sijiin inima-nò nga mejèn-nò nga jñò kítsajna ítjòn-là xinguiòo, kì k'oaá s'ín nokjoà nga ndaà titsa'nè; kì 'én ndiso nokjoà nga kondra onguí-là kjoa kixi-la Nainá. ¹⁵ Kjoa chjine jè, mìtsà it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne. Kjoa chjine ts'e isò'nde-né. Kjojítsjeèn ts'e xítà-né, ko tì ts'eé-ne xítà neií. ¹⁶ K'e nga maxítakòn-chaá xinguiáa ko nga mejèn-ná nga jná kítsajna ítjòn-laà, yaá sakó-ná kjoasiì, ngats'iì kjoa ch'o xi tjín isò'nde. ¹⁷ Tanga jná xítà xi tjín-la kjoa chjine xi it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne, tsjeè síjchá yijo-la, kjoa'nchán ótsji, tjín-la kjondaà, xítà 'nchré-né, tjín-la kjohimatakòn, ndaà tjín xá xi s'ín, mì jò fi-ne, ko 'én kixíj chja. ¹⁸ Jè xítà xi mejèn-là nga s'e kjoa'nchán, 'nchán bìjnako xítà xi i'nga mé-ne nga ma iskan sakò-la kjondaà xi kixi tjín.

Jè xi matsjakeè kjoa ts'e isò'nde, kondra ts'eé Nainá

4¹ ¿Nánda nchrobá-ne kjojchán nga bixkàn-koo xinguioo? Yaá nchrobá-ne kjoach'o xi kjit'aà nachrjein síjé inima-nò nga bixkàn-koo kjohítsjeèn ch'o-nò. ²Mejèn-nò tsojmì xi tsjìn-nò tanga mikii sakó-nò, k'oaá ma-ne nga nìk'eèn xita koa maxitakòn-chaà xita, tanga mikii sakó-nò tsojmì xi mejèn-nò. K'oaá ma-ne nga sakó-nò kjojchán nga bixkàn-koo xinguioo. Mikii sakó-nò tsojmì xi mejèn-nò koií kjoa-la nga mikii nijé-là Nainá. ³K'e nga nijé-laà Nainá, mikii tsjá-nò nga mikii ndaà nijé-laà. Nga jè xi mejèn-nò nga ya síchjeén it'aà ts'e kjotsja xi ch'o síjé yijo-nò. ⁴Jñò xi mìtsà xita kixi 'mì-nò, ¿a mìtsà 'ya nga jè xi matsjakeè kjoa ts'e isò'nde, kondra ts'eé Nainá? Nita yá-ne xi mejèn-la kotsjakeè kjoa ts'e isò'nde, kondra-la Nainá ma. ⁵Koií k'oa tsò-ne Xojon-la Nainá nga tsò: “Jè Inima Tsjeè xi Nainá kitsjaà-ná, skanda machini-né nga 'nó matsjakeè-ná.” ⁶Tanga Nainá, nga ko kjondaà-la ndaà síchját'aà-ná. K'oaá tsò Xojon-la nga tsò: “Nainá kondraá tíjna-la jñà xita xi 'nga ikon, tanga koó kjondaà-la ndaà síko jñà xi xita ima kjoa.” ⁷Tjií'nde nga Nainá kàtatíxoma-nò, ko 'nó tájaàjiin titsajna-laà xita neií mé-ne nga kosit'aàxin-nò. ⁸Tìchrañat'aà-laà Nainá mé-ne jè Nainá sìchrañat'aà-nò. Jñò xi jé binchaàtsjiod, kì tì jé binchaàtsji-nò, titsjeè ndsaa. Tìtsjeèya kjohítsjeèn-la inima-nò, jñò xi jò kjohítsjeèn tjín-nò nga okji matsjacha Nainá ko okji matsjacha isò'nde. ⁹Tikájnoò jé-nò, ba titsajna ko chìhindáyaà. Jè kjoa bijnò-nò, kjoa ts'e ndáxkoón kàtama. Ko jè kjotsja-nò, kjoaba kàtama. ¹⁰Nangui titsajna-là Nainá mé-ne jè Nainá 'nga sikiítsajna-nò.

¹¹Ndí 'ndsè, kì nokjoàjno-là xinguioo. Jè xi chjajno-la 'ndse nga tsò: “Mikii ndaà tís'ín”, jè kjotíxoma tíchjajno-la nga tsò nga mikii ndaà tjín kjotíxoma. Ko tsà k'oaá s'ín si nga mikii ndaà tjín kjotíxoma, mikii tìnikitasoin koni tsò kjotíxoma. K'oaá ngaya-la koni tsà xitaxá tjini nga jì tìbindaàjiin. ¹²Tà jngoò ma-ne xi tsjá kjotíxoma, tijé-ne xi xitaxá tíjna nga bíndaàjiin-la xita. Ko tijé-ne xi ma-la kochrjekàjiin-ná kjo'in, tìkoa tijé-ne xi ma-la tsjá-ná kjo'in. ¿Yá-ne ngaji nga jé bìnè-laà xinguii?

Xita xi chja 'én 'nga ikon

¹³Jñò, ndaà tiná'yaà koni xán-nò. Jñò bixón-nò: “Nachrjein i'nde, o nchijòn-lè, xìn naxandá kjiaán, jngoò nó kitsajnaá nga síxá mé-ne tse ton sikijneé.” ¹⁴Tanga jñò, mikii tjiiin-nò mé xi komat'ioòn nchijòn-lè

nga titsajnakon. Jñò, k'oaá s'ín ngaya-la koni ifi. Jngoò tjò fahaya, ikjoàn nitoón fiya-ne. ¹⁵ Jñò, kií s'ín tìnókjoaa: “Tsà Nainá mejèn-la nga siikítsajnakon-ná, komaá s'eén xá koi, o s'eén xá xi kjeí.” ¹⁶ Tanga jñò, 'nó 'nga 'én nokjoà nas'ín mikii tíjiin-nò mé xi koma nga tífi-isa nachrjein. Ngats'iì 'én 'nga xi nokjoà, jé-né. ¹⁷ Jè xi tíjiin-la kjoa xi ndaà tjín ko mikii síkitasòn, jé tfhótsji-la yijo-la.

Kjo'in xi siikjeíin xita nchiná

5 ¹ Jñò xi xita nchiná 'mì-nò, tìná'yaà 'én xi xán-nò. Chihindáyaà ba ba it'aà ts'e kjo'in xi sikjioón. ² Kjoa nchiná-nò, nimé chjí-la, t'bi'ndo-né. Nikje xi kichíkjá, jye nchisíkje cho kixo. ³ Ton oro-nò ko ton plata-nò jyeé tímachi. Jè nachrjein k'e nga sindaàjiin, jñà chi-la kochjeén xi kondra tsajòn. Koó ni'ín kokà yije yijo-nò. Nga jñò, titsabincháxkó ton nas'ín jye tífehetaà nachrjein. ⁴ Jñà xita chi'nda xi kisixá nangui-nò, nchikjindáya nga ótsjiya chjí-la nga jñò kichonachan-là. Nainá xi ts'e yije nga'nó xi tjín, jyeé kii'nchré-la koni s'ín nchikjindáya. ⁵ Jñò, nga i titsajnaà it'aà nangui, ndaà titsajnaà nga nimé chija-nò, 'bi-la kjotsja yijo-nò. Titsanisíin-là inima-nò nga 'bi-la kjotsja xi síjé k'oaá ngaya-la koni cho xi mikii tíjiin-la tsà jye ijchò nachrjein-la nga kiyá. ⁶ Jñò, tsohònè-là jé koa kinik'eèn jñà xi xita kixi xi mì jé tjín-la. Jñà xita koi, mì kì komà tsasiko yijo-la.

Mé kjoa xi s'eén nga titsachiñá-lá nga kjoíi ìjngoò k'a Cristo

⁷ Jñò ndí 'ndsè, chíñakjoaa kóni skanda k'e nga kjoíi ìjngoò k'a Na'èn-ná. K'oas'ín chíña koni s'ín xita xi síxáko nangui nga koñakjoa-la jè jtsí xi 'ba ítjòn ko xi iskan 'ba nga síxáko jñà tsojmì tjè mé-ne nga koma koìxkó-ne tsojmì tjè-la xi majchá nga 'nó chjí-la. ⁸ Jñò, k'oaá tis'ín chíñakjoaa, 'nó t'è-là takòn nga jyeé nchrobá machraña nga kjoíi ìjngoò k'a Na'èn-ná. ⁹ Ndí 'ndsè, kì xkì xi ján tsajét'aà-là xinguiqo, mé-ne nga mì kjo'in sinè-nò. Nga jè Na'èn-ná jyeé tíjnandaà nga kjoíi mé-ne koìndaàjiin-la xita.

¹⁰ Ndí 'ndsè, jñò, k'oaá s'ín t'een koni s'ín kis'iin jñà xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kichikjoako-la nga kisikjeíin kjo'in koií kjoa-la nga 'én-la Nainá kiichjaya. ¹¹ K'oaá s'ín 'ya-la nga jñà xita xi chikjoako-la kjo'in, s'eé-la kjondaà. Jyeé tíjiin-nò nga jè Job k'oaá tis'ín kichikjoako-la

kjo'in. Kò jyeé 'yaà mé xi kitsjaà-la Na'èn-ná k'e nga jyehet'aà-ne kjoa. Na'èn-ná 'ñó ndaà xita, tjín-la kjohimatakòn.

¹² Jñò ndí 'ndsè, k'e nga 'bioð 'én-nò, kì yá xi nìkítsajna ítjòn. Kì jè ngajmì kò nanguì, o xi kj'eí tsojmì nìkjeén. Tà k'oaá s'ín tixón: “Jon”, o xi “Majìn”, mé-ne nga mì kjo'in sinè-nò tsà mikì kítasòn.

Kjoa bìtsi'ba

¹³ Tsà tjín i'nga xita xinguiò xi ba tjín-la, kàtítisi'ba-la Nainá. Tsà tjín i'nga xi tsja tjín-la, kàtaseè-la Nainá nga jeya kàtasíkíjna. ¹⁴ Tsà tjín i'nga xita xinguiò xi xk'én, kàtakinìkjaá xita jchínga xi tjín-la xá ya jjiin naxandá-la Cristo mé-ne nga katítisi'batji-ne kò it'aà ts'e nga'ñó-la Na'èn-ná kàtasíkájno-la asitì. ¹⁵ K'e nga bìtsi'batjiò xita, tsà ndaà mokjeiín-nò, jè xita xi xk'én kondaà-ne. Jè Na'èn-ná sìnndaà-ne nga koma kosítjen-ne. Tsà jé tjín-la jchat'aà-la jé-la. ¹⁶ Chjahatakòn-là xita xinguiò jé-nò. Tikoá titsi'batjiò xinguiò mé-ne nga kondaà-nò. K'e nga jngòð xita kixi bìtsi'ba, tjín-la nga'ñó nga kítasòn. ¹⁷ Jè xita xi kiichja ngajo-la Nainá xi ki'mì Elías, k'oaá tìs'ín xita koni jñá. 'Nó kisijét'aà-la Nainá nga mì tì jtsí k'oa-ne; kò ján nó osen mì tì kiì ts'a-ne jtsí. ¹⁸ Ìjngòð k'a tsibítisi'ba-la Nainá nga kàt'a jtsí. Ts'aá ìjngòð k'a-ne jtsí kò jè nanguì kòjchá tsojmì tjè.

¹⁹ Ndí 'ndsè, tsà tjín i'nga xinguiò xi chinchat'aàxin-la xi kjoa kixi, koa tsà jngòð xita kichja-la nga kàtjanchrobát'aà ìjngòð k'a-la Nainá, ²⁰ jè xita xi kichja-la nga keènojmi-la nga ch'o tjín ndiyá xi tsó'baya, k'oas'ín kàtasiijin-nò nga jngòð xita tíhochrjekàjiin kjo'in xi ts'e kjoabiyaà. 'Nó kjìn jé jchat'aà-la.

Xojon carta xi kiskiì ítjòn San Pedro

Kó tsò Pedro nga síhixat'aà xita

1 ¹ 'An xi 'mì-na Pedro, nga 'an tsibíxáya-na Jesucristo, síhixat'aà-nò ngats'ioò xi xó jaàjiin-nò Nainá nga mì tì nangui-nò titsajna-nò nga xkì xi ján naxandá kitsjohoya ya nangui Ponto, Galacia, Capadocia, Asia kò Bitinia; ² jñò xi xó kitjaàjiin-nò, koni s'ín jye tjíndaà-la xi kjohítsjeèn-la Nainá xi Na'èn-ná ma, nga jè Inimá Tsjeè-la k'oaá s'ín kisìko-nò nga nguì xita-la Nainá ma, mé-ne nga síkitasòn-là Jesucristo kò mé-ne ma xixteèn-jno-nò jní-la nga matsjeèya inimá-nò kjoa ts'e jé-nò. Tseé kjondaà kò kjoa'nchán kàtas'e-la inimá-nò.

Kjotjò xi chíñakjoa-lá xi tíjnatjò-la Nainá ján ngajmii

³ Jeya kàtìjna Nainá xi Na'èn-la Jesucristo xi otíxoma-ná. 'Nó tse kjoahimatakòn tjín-la: koni s'ín jaáya-la Jesucristo kjoa ts'e kjoabiyaà, k'oaá kisìko-ná Nainá nga kits'in xitse ijngoò k'aá mé-ne nga kjit'aà nachrjein chíñakjoaá ⁴ nga tsjá-ná kjotjò xi jè tíjnatjò-la ján ngajmii, kjotjò xi mikii bits'on nita kjé-ne, mikii bi'ndo kò mikii bixòña. Kjotjò jè, jñá tjoé-ná. ⁵ Ta ngatjì-la nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Nainá, jè nga'ño-la síkinda-ná skanda k'e nga kitjokàjñáá kjo'in koni s'ín tjíndaà-la Nainá k'e nga jye kjoehet'aà nachrjein.

⁶ Koií kjoa-la, jñò, 'nó tsja tjín-nò, nas'ín tjín i'nga nachrjein nga makájno-nò nga kjìn skaya kjo'in nikjioón. ⁷ K'oaá ma-ne nga kjo'in nikjioón nga ma chít'aà-nò tsà ndaà mokjeiín-nò. K'oaá ngaya-la koni jè oro, mochjeén-né nga kò ni'ín kotsjeèya-ne. Kò jè kjoa nga mokjeiín-nò isaá 'nó chjí-la mì k'oaá-ne koni jè oro xi bits'ón-ya. Jñò, k'e nga jye chít'aà-nò koni s'ín mokjeiín-nò, jeyaá kitsajnaà, 'ngaá kitsajnaà kò jchaxkón-nò k'e nga kjoíí ijngoò k'a Jesucristo.

⁸ Jñò, matsjacha-nò Jesucristo, nas'ín mikii kiyaxkoòn. Mokjeiín-nò it'aà ts'e, nas'ín mikii titsa'yaà. 'Nó tsja ma-nò skanda tsjìn 'én xi ma s'enojní nga 'nó tjín-nò kjotsja. ⁹ Koií kjoa-la nga matsja-nò nga jye titsabitjokàjñòò kjo'in ta ngatjì-la nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo.

¹⁰ Jè kjoa nga bitjokàjñòò kjo'in, jñà xit̃a xi kiichja ngajo-la Nainá kjòtseé, kiskoòta'yàkò-né tikoaá kiskònanguiya-né, ikjoàn kiichjaya jè kjòndaà xi tsjá-nò Nainá. ¹¹ Jñà xit̃a koi, jè Inima-la Cristo kisikichiya ítjòn-la mé kjo'in xi siikjeín Cristo kò kjoa jeya xi s'e-la k'e nga koma iskan. Kiskònanguiya-né mé nachrjein-ne nga k'oas'in komat'in koa kós'in koma. ¹² Tanga jè Nainá kisikichiya-la nga mìtsà kjòndaà ts'e nga kós'in kis'enojmí-la 'én koi; kjòndaà tsajòn-nò. Kò jñà 'én koi, tijñà-ne 'én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi tís'enojmí-nò nachrjein i'ndeí. Nga tijé-ne Inima Tsjeè-la Nainá xi ngajmì nchrobá-ne tsjá-la nga'ño jñà xit̃a xi bénojmí-nò. Skanda jñà àkjale, mejèn-la skoe kjoa koi.

Mochjeén-né nga tsjeè sijchá yijo-ná

¹³ Koií kjoa-la jñò, titsajnaandaà, ndaà tikítsjeèn, nguì ndaà chíñakjoa-là kjòndaà xi tjoé-nò k'e nga kjoí ìjngodò k'a Jesucristo. ¹⁴ K'oas'in ndaà tijchá yijo-nò koni ìxti xi ndaà 'nchréñijon. Kì k'oa tís'in 'nè-nò koni s'in ki'nè nga sa ítjòn nga ch'o tjin kjoa xi kisijé yijo-nò k'e nga tikj'eè ndaà yaxkoòn Nainá. ¹⁵ Ta saá tsjeè tijchá yijo-nò ngats'iì kjoa xi 'nè, nga jè Nainá xi xó kiichja-nò, xit̃a tsjeè-né. ¹⁶ Nga jè Xojon-la Nainá, k'oaá s'in tíchja nga tsò: “Jñò, xit̃a tsjeè kàtama, nga 'an, xit̃a tsjeè-ná.”

¹⁷ Jñò, tsà Na'èn 'mì-la Nainá xi ta ngàsòn tífiko ngats'iì xit̃a k'e nga bindaàjiin-la nit̃a mé kjoa xi s'in, mochjeén-né nga kjit'aà nachrjein ndaà jchaxkón nga i titsajnaà isò'nde nga mìtsà i nangui-nò. ¹⁸ Jñò, jyeé ndaà tíjiin-nò nga mìtsà tsojmi xi ma-la bits'on kjòchjítjì-nò nga ma titsajnandeí-nò ngats'iì kjoa ch'o xi nímé chjí-la koni s'in tsakó-nò xit̃a jhínga-nò. Mìtsà ton oro kò ton plata kjòchjítjì-nò. ¹⁹ Jè jní-la Cristo xi 'ño tse chjí-la kjòchjítjì-nò. Cristo kitsjaà kjotjò yijo-la nga k'en-t'aà krò koni jngodò orrè xi tsjeè kji, xi nímé ch'in tjt'aà yijo-la. ²⁰ Tik'e-ne nga tikj'eè sindaà isò'nde, Cristo, k'oaá s'in kisinè-la kjoa xi siikitasòn. Tanga jè nachrjein xi titsajnaà i'ndeí ki'ya-la nga j'iì Cristo nga kisikitasòn kjoa xi kisinè-la xi kjòndaà tsajòn. ²¹ Xi it'aà ts'e Cristo, jñò mokjeín-nò it'aà ts'e Nainá; nga jè kisikjaáya-la it'aà ts'e kjoabiyaà, tikoa kitsjaà-la kjoa jeya; k'oaá ma-ne nga mokjeín-nò kò chiñà nga siikitasòn Nainá koni s'in kitsjaà-nò tso'ba.

²² Jè inima-nò, jyeé kjòtsjeè, koií kjoa-la nga nikitason koni tsò 'én kixi-la Nainá mé-ne nga kixi sitjòchaà xinguiòo. K'oaá ma-ne nga mochjeén-né nga 'ño ndaà titsjacha xinguiòo nga tsjeè tjin inima-nò. ²³ Jñò, ìjngodò k'a kits'iin xit̃se ìjngodò k'a-nò. Tanga mìtsà tje-la xit̃a xi

biyaà kits'iin-nò, jè tje-là Nainá xi mìkii biyaà kits'iin-nò. Nga jè 'én-là Nainá xi tíjnakon kò xi mìkii fehet'aà nita kjé-ne kits'iin ìjngod k'a-nò.

²⁴ Nga k'oaá s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga tsò:

Ngats'iì xita, k'oaá s'ín ngaya-là koni xka ijñá;
kjoajeya-là xita, k'oaá s'ín ngaya-là koni naxó-là xka ijñá;
jñà xka ijñá, xì-né; ikjoàn bixòjen naxó-là.

²⁵ Tanga jè 'én-là Nainá tíjna-né nita kjé-ne.

'Én jè, jè 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo xi jye kis'enojmi-nò.

Naxandá xitse-là Nainá

2¹ Chjaàxìn-là yijo-nò xi kjoa ts'en, kjoa chonachan, kjoa ts'e xita xi jò isén tjín-là, kjoaxitakòn, ngats'iì 'én ndiso. ² Kos'ín t'een koni s'ín ndí ıxti xi sa kits'iin nga 'ñó síjé tsjín nga mejèn-là koki. K'oaá tis'ín 'ñó tinchátsjiod jè 'én-là Nainá xi nguì 'én tsjeè mé-ne nga jè kojchá-nò kò kochrjekàjjiin-nò kjo'in Nainá, ³ nga jyeé ki'yaà jñò nga jè Na'èn-ná, 'ñó ndaà xita.

Jè ndajo xi tíjnakon

⁴ Jè Jesucristo, jè ngaya-là jngod ndajo xi tíjnakon, jè xi ochrjekàngui jñà xita, tanga Nainá xó k'oaá s'ín jaàjjiin-ne nga 'ñó tse chjí-là. Jñò, k'e nga binchat'aà chraña-là Cristo, ⁵ tikoá k'oaá s'ín ngaya-nò koni ndajo xi títsajnakon. Nainá tísíkjeén-nò koni ndajo nga tíbíndaà ni'ya tsjeè-là mé-ne jñò, no'miì tsjeè koma nga ya sixá nga it'aà ts'e Jesucristo k'oi-là kjotjò Nainá xi jè ndaà sasén-là koni s'ín okóya Inima Tsjeè-là. ⁶ K'oaá s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga tsò:

Chítsejèn-là, 'an síkijna jngoà ndajo nga'ñó-là chrjangui-là
ni'ya ján naxandá Sión,

xi xó 'an jaàjjiin-na,

xi 'ñó ndaà kji kò 'ñó tse chjí-là.

Jè xi kòkjeiín-là it'aà ts'e, mìkii kòsobà-là.

⁷ Jñò, xi mokjeiín-nò it'aà ts'e ndajo jè, bixón-nò: 'ñó tse chjí-là. Tanga jñà xita xi mìkii mokjeiín-là, bitasòn-né koni s'ín tíchja Xojon-là Nainá nga tsò:

Jè ndajo xi tsachrjekàngui chjinechrjó,

jè xi ndajo sko-là koma ts'e chrjangui-là ni'ya.

⁸ Ìjngod k'a tíjt'aà Xojon-là Nainá ñánda tsò:

Ndajo jè, kjin xita satíngui ko kjin xita kixangui.
 Jñà xita koi, k'oaá s'ín mat'in nga mìkii síkitasòn koni tsò 'én-la Nainá;
 koif kos'ín mat'in-ne nga k'oaá s'ín ok'in-la.

Jè naxandá-la Nainá

⁹Tanga jñò, xita naxandá xi xó kitjaàjiin-nò. Jñò, no'miì xi nixá-la Cristo, jè xi xitaxá ítjòn tíjna. Jñò, xi naxandá tsjeè-la Nainá 'mì-nò, jngòò naxandá xi ya nokjoà-nò it'aà ts'e Nainá mé-ne nga koma kinókjoaya-nò kjondaà-la Nainá xi tsachrjekàjiin-nò kjoa ts'e jé ñánda jñò choòn koa yaá kisikítsajna-nò ñánda iseèn choòn. ¹⁰Jñò, nga sa kjòtsee skanda mìtsà xita naxandá 'mì-nò; tanga i'ndeì naxandá-la Nainá 'mì-nò. Nga sa kjòtsee Nainá mìkii mahimakeè-nò; tanga i'ndeì, jyeé mahimakeè-nò.

¹¹Jñò ndí 'ndsè xi 'ñó matsjacha-nò, bítsi'ba-nò koni xita xi mì tì nangui-nò titsajna-nò xi ta titsabitjaàjtoò i isò'nde, kì kii biì'nde-la yijo-nò kjoa ts'e jé xi síjé yijo-nò xi kjaán-ko inima-nò. ¹²Ndaà tanguíkoò yijo-nò ya ijìin-la xita xi mìkii mokjeiín-la it'aà ts'e Cristo. Jñà xita koi, nas'ín chjajno-nò i'ndeì, tanga k'e nga kjoif ijngòò k'a Cristo tsjá-la kjondaà Nainá koif kjoa-la nga skoexkon-nò nga ndaà tita'nè.

Jchaxkoán xitaxá

¹³Nga jeya kájna-ne Na'èn-ná, tikitasòn-là ngats'ii xita isò'nde xi kjotíxoma tíya tsja, jñà xi 'ñó 'nga xá tíjn-la, xi xita sko-la títsajna; ¹⁴tikoá tikitasòn-là jñà xi gobernador títsajna nga jè xitaxá ítjòn síkasén nga tsjá-la kjo'in xita xi kjoa ótsji; koa jñà xi ndaà s'ín, ndaà síkítsajna. ¹⁵Nainá k'oaá s'ín mejèn-la nga jñò, ndaà s'een, mé-ne jñà xita xi mìkii machiya-la jyò kítsajna-ne, nímé 'én kichja xi kondra tsajòn.

¹⁶Jñò, k'oaá s'ín tijchá yijo-nò nga titsajnandeijí-nò, tanga kì k'oaá s'ín níkítseèn nga tí'nde-nò nga ch'o s'een. K'oaá s'ín tijchá yijo-nò nga chí'nda-la Nainá maà. ¹⁷Jchaxkón yije xita. Títsjacha xi 'ndsè chibà. Tískón-chaà Nainá. Jchaxkón jè xi xitaxá ítjòn tíjna.

Kjoa xi tjínè-la nga sìikitasòn xi chí'nda 'mì

¹⁸Jñò xi xita chí'nda 'mì-nò, jchaxkón koa tikitasòn-là nei-nò. Mìtsà ta jñà nei-nò xi ndaà síko-nò ko xi beètjò-nò, tikoá tikitasòn-là jñà xi ch'o síko-nò. ¹⁹Ndaà bìtsajna nga nguixkon Nainá jñà xita xi kjo'in síkjeiín

nas'ín mì jé tjin-la ta jè ngatji-la nga machiya-la kó tsò Nainá. ²⁰ Jñò, tsà kjo'in tsjá-nò xita nga jé binchaàtsjioò, ¿mé xi ndaà kitsajna-nò? Tanga tsà kjo'in tisanikjioón nga ndaà 'nè, ndaà sikkitsajna-nò Nainá. ²¹ Nga koií xá kiichja-nò Nainá nga jè Cristo kisikjeiín kjo'in xi kjoa tsajòn. Tsibíjna jngoò-nò chiba nga k'oas'ín sikitasòn koni s'ín kisikitasòn jè. ²² Cristo, nijngoò jé tsohótsji, kò nijngoò 'én ndiso kiichja. ²³ K'e nga kiichjajno-la xita, mìkiì tsà kiichjajno ngajo-la. K'e nga kisikjeiín kjo'in, mìkiì tsà koa tjs'ín kis'iìn ngajo-ne. Ta Nainá tsibíya tsja, nga jè xi bíndaàjiìn kjoakixi. ²⁴ Jè sobà Cristo tsakajen jé-ná k'e nga kisitjood'aà yijo-la ya krò, mé-ne jñá kitsajnakon-ná nga nikitasoán xi kjoa kixi nga jyeé titsajnat'aàxin-lá kjoa ts'e jé koni tsà jye k'eén. Jè Cristo, koni s'ín kisikjeiín kjo'in nga kitsi'on, jñò kjòndaá-nò. ²⁵ Jñò, nga sa kjòtsee, k'oáá s'ín tsitjaà koni orrè xi kisijchàaxkon ndiyá-la, tanga i'ndeì, jyeé inchrobàt'aà-là Cristo koni jngoò paxtò xi síkinda inima-nò.

Kós'ín siijchá yijo-la jè x'in kò chjoón

3 ¹ K'oáá tis'ín tjin it'aà tsajòn xi íchjín 'mì-nò, nangui titsajna-là x'in-nò, mé-ne jñá xita x'in-nò tsà tjin i'nga xi mìkiì mokjeiín-la 'én-la Nainá, kòkjeiín-la, nas'ín mìkiì kinókjoakoo kjoa ts'e Nainá. K'e nga skoexkon-nò nga ndaà tisanijchá yijo-nò tikoáá siikjajtiyaá-la yijo-la. ² Skótsejèn-nò nga tsjeè tisanijchá yijo-nò nga ndaà yaxkón Nainá. ³ Kò kì tà isò'nga-la yijo-nò 'ñó ndaà bíndaà, nga 'ñó ndaà bí'ño tsja skoò, nga ndáton chjí nìkjeén xi nguì oro, nga jñá nikje x'ió-nò 'ñó xkón kjoàn. ⁴ Majìn, jè xi nchrobájiìn inima-nò xi ndaà síkatsejèn-nò, jè-né xi mìkiì bits'on, jè inima xi indaàkjoa kò xi 'nchán tíjna. Jè xi 'ñó tse chjí-la nga nguixkon Nainá. ⁵ Nga sa kjòtsee, jñá íchjín xi ndaà kijtseèxkón Nainá nga kiskoðñà-la, k'oáá s'ín ndaà tsatsejèn nga nangui tsibitsajna-la x'in-la. ⁶ K'oáá s'ín kis'iìn Sara nga kisikitasòn-la Abraham. K'oáá ma-ne nga ndaà kijtseèxkón nga jè xi Na'èn tíjna. Jñò, tsà ndaà 'nè kò tsà nímé kjoaxkón tjin-nò, tje-la Saraá ma.

⁷ Jñò xi x'in 'mì-nò, ndaà titsajnakoo jñá íchjín-nò nga ndaà kàtachiya-nò nga isáá indaàkjoa. Ndaà jchaxkón íchjín-nò nga ngásòn tjoé-nò jè kjòndaà-la Nainá, jè kjoabinachon xi jè Nainá jye tíjndaà-la nga tsjá-nò. K'oáá s'ín t'een mé-ne k'e nga nokjoàt'aà-là Nainá, nímé siijti-nò.

Kós'ín s̄ijchá yijo-la ngats'iì x̄ita-la Nainá

⁸Nga yije kjoa koi, ngats'ioò, ta jngoò kjohítsjeèn kàtas'e-nò; t̄ijetakòn xinguiò; t̄jòcha t'een xinguiò nga 'ndsè chiba; chahimaa xinguiò; ima kjoa t'een. ⁹Tsà yá xi ch'o síko-nò, k̄i k'oaá t̄is'ín 'nè ngajo-nò. Tsà yá xi 'on chjajno-nò, k̄i k'oaá t̄is'ín nokjoàjno ngajo-là. J̄nò, t̄a saá t̄ijét'aà-là Nainá nga k̄atásichikon-t'in; nga jyeé 'yaà nga koií xá kinokjoá-nò nga Nainá s̄ijchikon-t'in-nò. ¹⁰Nga:

Jè xi mejèn-la nga tsja s'e-la nga t̄ijnakon,
nga mejèn-la skoe nachrjein xi ndaà,
k̄atásikinda nijen-la nga mì ch'o k̄ichja;
ko k̄atásikinda tso'ba, nga mì 'én ndiso k̄ichja.

¹¹T̄inchat'aàxin-là kjoa xi ch'o t̄jín; ndaà t'een.

'Nchán titsajnakoo xinguiò n̄ita mé kjoa xi t̄jín-nò.

¹²Nga jè Na'èn-ná t̄isík'aá xkon nga t̄isíkinda xi x̄ita kixi,
t̄ibinchá líká-la nga tí'nchré-la k'e nga chjat'aà-la,
tanga j̄nà x̄ita xi ch'o s'ín bí'maá-la isén-la nga kondra ts'e-né.

¹³J̄nò, tsà kjit'aà nachrjein nga ndaà t̄itsa'nè, mì yá x̄ita xi ch'o s̄iko-nò. ¹⁴Tanga mé ta ndaà-nò tsà kjo'in t̄itsanikjioón ta koi kjoa-la nga kixi 'nè. Tanga ni jngoò x̄ita tsakjoòn-là, k̄i binchaxkón-là yijo-nò.

¹⁵Jè t̄ikíjna ítjòn Cristo nga jè k̄atátixoma-nò ya ij̄in inima-nò.

T̄itsajnandaà nga kjit'aà nachrjein mé-ne nga koma kénójmíya-là j̄nà x̄ita xi skonanguiya-nò it'aà ts'e kjoa xi t̄itsachiñá-là it'aà ts'e Cristo.

¹⁶K'e nga kinókjoaa, indaàkjoa t'een. Chaxkón j̄nà xi kénójmíya-là, tsjeè k̄atijna kjohítsjeèn-nò, mé-ne j̄nà x̄ita xi ch'o chjajno-nò nga ndaà 'nè nga mokjeiín-nò it'aà ts'e Cristo, kosobà-la nga j̄nò chjajno-nò. ¹⁷Isáa ndaà t̄jín tsà kos'ín mejèn-la Nainá nga kjo'in s̄ikjioón k'e nga ndaà 'nè, mì k'oa-ne tsà k'e nga ch'o 'nè.

¹⁸Nga skanda jè Cristo, jngoò k'aá kisikjeiín kjo'in k'e nga k'en xi kjoa ts'e jé-ná. Cristo, mìtsà jé tsohótsji; x̄ita kixi-né; kisikjeiín kjo'in it'aà ts'e x̄ita xi jé t̄jín-la mé-ne nga koma kjiko-ná nguixkon Nainá. Yijo-la, j̄nà x̄ita kisik'en, tanga it'aà ts'e Inima-la jaáya ijngoò k'a-la. ¹⁹Ko jè Inima-la Cristo k̄i i'nde ñanda t̄itsajna inima xi t̄itsajnaya ndayá nga k̄iichjayaj̄in-la. ²⁰Inima koi, ts'eé x̄ita xi mìk̄i k̄i'nchréñijon-la Nainá nachrjein ts'e Noé. Nainá tsee kiskod̄nà kjoa k'e nga Noé tsibindaà chitso je. Ya iya chitso, tà j̄in ma-ne x̄ita xi itjokàj̄in kjo'in nga mìk̄i k'en k'e nga ts'a jtsí xkón. ²¹Ko jè nandá ts'e jtsí xkón, jè ngaya-la nandá xi ma-ná bautizar nachrjein i'nde i nga bitjokàj̄nà kjo'in. Tanga nga maá

bautizar, mìtsà yijo-ná matsjeè-ne, jè-né nga nijét'aà-lá Nainá nga tsjeè kàtas'e kjohítsjeèn-ná. Kò bitjokàjñáá kjo'in, koií kjoa-là nga jaáya-là Cristo, ²²kò kii mijìn ján ngajmii nga ya tijnat'aà chrja kixi-là Nainá. Jé tíhotíxoma-là àkjale kò inima xi tjin-là kjotíxoma kò ngats'ii xi tjin-là nga'ñó.

4 ¹Cristo, koni s'ín kisikjeiín kjo'in yijo-là, jñò, tikoáá mochjeén-né nga kitsajnaandaà nga sikjioón kjo'in. Nga jè xi jye kisikjeiín kjo'in, yaá jyehet'aà jé-là, ²mé-ne jñà nachrjein xi kijná isa isò'nde, k'oaá s'ín kàtijná koni s'ín mejèn-là Nainá, mìtsà k'oas'ín kijná koni s'ín mejèn-là yijo-là. ³Jyeé 'ñó kjin nachrjein kinikato nga ch'o ki'nè koni s'ín xita xi mikii beèxkon Nainá. K'oaá s'ín kinikoò yijo-nò kjoa xi ch'o tjin koni kjoa chingui, kjoa ch'o xi síjé yijo-nò, kò kjoa ch'i, kjoa ts'e s'eí xi ch'o tjin, kò nga ta xán ki'yò kjit'aà, kò nga xkósòn kiyaxkón nga mìtsà kixi kjoa nga Nainá. ⁴I'ndeí jñà xita koi, ta maxkón-là it'aà tsajòn nga mì ti kii ya tsjahitako-nò kjoa xi ch'o tjin; bijndòkeè-nò; ch'oó chjajno-nò. ⁵Tanga jñà xita koi, tjinè-là nga tsjá-là kindá Nainá; jè Nainá xi tijnandaà nga koiindaàjiiin-là xita xi títsajnakon kò xi jye k'en. ⁶Koií kjoa-là nga k'oa tís'ín kis'enojmi-là 'én ndaà-là Nainá xi kjoa ts'e Cristo jñà xita xi jye k'en, mé-ne nas'ín jñà yijo-là kisikjeiín kjo'in koni s'ín bindaàjiiin xita isò'nde, tanga jñà inima-là títsajnakon-né nita kjé-ne koni s'ín tijnakon kjit'aà Nainá.

⁷Jyeé tímachrañà nga kjoehet'aà isò'nde, koií kjoa-là jñò, ndaà títsajnakoo kjohítsjeèn-nò; kjit'aà nachrjein títsi'ba-là Nainá. ⁸Jè xi tijná ítjòn, jè-né nga 'ñó tjòcha t'een xinguioo. Tsà tjin-nò kjoatjòcha, komaá sijchàat'aà-là jé-là xinguioo. ⁹Chjoétjò xita xinguioo k'e nga bijchókon-nò tsà mejèn-là nga siikjája ya ni'ya-nò. Tsja t'è-là inima-nò; kì ch'o chibàya-nò. ¹⁰Nga jngoò ìjngoò, koni s'ín tjin kjondaà xi kitsjaà-nò Nainá, k'oas'ín tisiikoò xinguioo nga ndaà tichjeén, nga kjin skoya tjin-ne kjondaà xi kitjoé-nò. ¹¹Jè xita xi k'oas'ín kits'iì-là nga 'én-là Nainá kichjája, k'oaá s'ín kàtichjája koni tsò 'én-là Nainá. Kò jè xita xi k'oas'ín kits'iì-là nga siixá, k'oaá s'ín kàtasíxá koni tjin nga'ñó xi tsjá-là Nainá. Nita mé xi s'een, k'oaá s'ín t'een mé-ne nga it'aà ts'e Jesucristo jeya kijná-ne Nainá. Nga ts'eé Cristo jè kjoajeya kò ngats'ii nga'ñó xi tjin skanda nita kjé-ne. K'oas'ín kàtama.

Sikjiaán kjo'in nga xita-la Cristo 'mì-ná

¹² Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, kì maxkón-nò nga 'nño 'in tjin kjoa xi nchrobánè-nò nga tíchít'aà-nò. ¹³ Ta saá kàtas'e-nò kjotsja nga tíhoko chiba-nò kjo'in ts'e Cristo, mé-ne nga tikoá s'e-nò kjotsja k'e nga jcha-la kjoajeya-la Cristo. ¹⁴ Jñò, mé ta ndaà-nò k'e nga tsà xita kotít'aà-nò xi kjoa ts'e Cristo nga jè kjoajeya-la Inima Tsjeè-la Nainá yaá tijnako-nò. ¹⁵ Tsà kjo'in tisanikjioón, chítsejèn-là yijo-nò, a koií kjoa-la nga ch'o 'nè, nga xita nìk'eèn, nga chijé 'nè, nga chingájiin chingá'a kjoa. Kì k'oaá tjin jé xi binchaàtsjiod. ¹⁶ Tanga tsà kjo'in tisanikjioón nga xita-la Cristo maá, kì masobà-nò; ta saá jeya tikijna Nainá nga xita-la tsò-nò.

¹⁷ Jyee ijchò nachrjein nga kots'ia nga sindaàjiin-la xita naxandá-la Nainá. Tsà jñá tímats'ia ítjòn ko-ná, ¿mé xi komat'in jñà xita xi mìkiì síkitasòn 'én ndaà-la Nainá?

¹⁸ Jè xi xita kixi, chjá koma-la nga kitjokàjiin kjo'in.

¿Kós'ín komat'in jñà xita xi mìkiì beèxkón Nainá ko xi jé ótsji?

¹⁹ K'oaá ma-ne, jñà xita xi kjo'in síkjeiín nga kos'ín mejèn-la Nainá, kì bíkjoàn-la nga ndaà s'ín. Jè Nainá kàta'nót'aà takòn nga jè kàtasíkinda, nga jè tsibíndaà jñà xita ko jè síkitasòn-né koni s'ín tsjá tso'ba.

Jñà xita jchínga xi xá ítjòn tjin-la ya naxandá-la Nainá

5 ¹ Sijét'aà-la jñà xita jchínga xi xá ítjòn tjin-la nga ya síxájiin-nò ya naxandá-la Nainá. Tikoáá 'an, xita jchínga-ná nga xá ítjòn tjin-na koni jñà xita koi; kijtseè-ná kjo'in xi kis'e-la Cristo; tikoáá s'eé-na kjoajeya xi iskan jcha-la. ² Tikindaá jñà xita-la Nainá xi jñò kjòngatsja koni tsà orrè; kì kjo'nó 'nè-là yijo-nò; koó kjondaà-nò nga tikindaá koni s'ín mejèn-la Nainá. Mítsà koií kjoa nga tse ton síkijneè. Tà koó kjotsja-nò nga k'oa t'een. ³ Kì yatoòn-jèn jñà xita xi jñò mangatsja koni tsà nei-la ma. Jñò tincha ítjòn-là, takó-la ndiyá-la Nainá mé-ne koma skíngui-nò. ⁴ Mé-ne k'e nga kjoíí ijngod k'a jè Paxtò ítjòn, tjoé-nò kjoajeya-la Nainá koni jngod corona xi mìkiì fehejno ote-la nitá kjé-ne.

⁵ Tikoá jñò xi ixti xongó 'mì-nò, tikitasòn-là jñà xita jchínga xi otíxoma ya ijiin naxandá-la Nainá. Ngats'iod, indaàkjoa tanguíkoo xinguioo, nga:

Jè Nainá kondraá tjna-la jñà xita xi 'nga ikon;

koa jñà xita xi indaàkjoa tjin inima-la, tsjá-la kjondaà.

⁶ Nanguì tìtsajna-là Nainá nga tse nga'ñó tǵín-là koni s'ín síko-nò, mé-ne k'e nga kǵjchò nàchrjein jè Nainá 'nga sìikítsajna-nò. ⁷ Tsja Nainá tǵíkítsajnaya ngats'iì kjoa xi makájno-nò nga jè tísikinda-nò.

⁸ Tǵikindaa yijo-nò, kǵjit'aà nàchrjein tìtsajnandaà, nga jè xǵta neíí xi kondra-nò, k'oaá s'ín tsóbandiì-nò k'oaá ngaya-là koni jngoò xa xi tǵkjindáya nga 'ñó ijò-là, nga tǵhótsji yá xi skǵine. ⁹ Nga ndaà mokjeiín-nò, 'ñó tǵncha-là xǵta neíí. Nga jyeé tǵjiin-nò nga jǵnà xǵta xinguiòo xi tǵtsajna nga tǵjtsa isò'nde, tǵkooá k'oaá tǵjín kjo'in xi nchisǵkjeiín. ¹⁰ K'e nga jye koto chiba nàchrjein nga tǵtsanǵkjoón kjo'in, jè sobà Nainá sìindaàya-nò, sìikǵjnandaà-nò, tsjá-nò nga'ñó, ko kixi sìikítsajna-nò. Tǵjé-ne Nainá xi ko kjoatǵòcha-là kiichja-ná nga s'e-ná kjoajeya-là nǵta kjé-ne nga Jesucristo tìtsajnakooá. ¹¹ Ts'eé Nainá ngats'iì nga'ñó xi tǵjín skanda nǵta kjé-ne. K'oa's'ín kàtama.

Xi fehet'aà-ne, Pedro síhixat'aà xǵta

¹² Silvano, xi 'ndsè xan-là, nga kixi tǵjín xá-là, jè kisìchjât'aà-na nga kiskii-nò xojon carta jè. K'oaá s'ín tǵbìnè-nò ko tǵsìkixiya-nò nga ngats'iì 'én xi tǵsikasén-nò, nguì k'oaá s'ín tǵjín kjonndaà-là Nainá. Kixi tìtsajnakoo kjonndaà koi.

¹³ Nchisǵhixat'aà-nò jǵnà xǵta naxandá-là Cristo xi i tǵtsajna Babilonia xi xó taña kitjaàjiin-nò. Ko jè Marcos xi ki'ndí-na xan-là it'aà ts'e Cristo, tǵkooá tǵsíhixat'aà-nò. ¹⁴ Tǵjixot'aà xinguiòo nga nguì ko inǵma-nò.

Kàtas'e-là kjoa'nchán ijiin inǵma-nò ngats'ioò xi ya nokjoà-nò it'aà ts'e Cristo. K'oa's'ín kàtama.

Xojon carta xi ma-ne jò xi kiskii San Pedro

Kó tsò Pedro nga síhixat'aà xita

1 ¹ 'An, xi Simón Pedro 'mì-na, nga 'an xi chí'nda-la Jesucristo ma, kò nga tikoá 'an tsibíxáya-na, tìsikásén-nò xojon jè, jñò xi ngàsòn 'ñó ndaà mokjeíin-nò koni s'ín mokjeíin-najen; nga xita kixi-né jè Jesucristo xi Nainá ma kò xi ochrjekàjiin-ná kjo'in. ² Koni s'ín nga isa ndaà titsayaxkon Nainá kò jè Jesucristo xi otíxoma-ná, k'oaá s'ín isa ndaà kàtasakó-nò kjondaà kò kjoa'nchán ya jjiin inima-nò.

Mé xi mochjeén nga s'eén nga ndaà jchaxkoán Nainá

³ Jè nga'ñó-la Nainá tsjá yije-ná xi mochjeén-ná nga titsajnakoaán kò nga ndaà yaxkoaán Nainá. Koií kjoa-la nga tsjá-ná ngats'iì kjondaà koi nga yaxkoaán jè xi kò kjoajeya-la kò nga'ñó tsjeè-la kiichja-ná. ⁴ It'aà ts'e kjoa koi, kitsjaà-ná kjoa xi 'ñó ndaà tjín kò xi 'ñó tse chjí-la koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá, mé-ne nga tikoá kokot'aà-ná nga k'oas'ín s'eén koni s'ín s'ín Nainá nga jye chinchat'aàxìn-là kjoa xi ch'o síjé yijo-ná i isò'nde xi ta síkits'ón-ná. ⁵ K'oaá ma-ne, 'ñó tìnè-là yijo-nò jñà kjoa koi. Koni s'ín nga mokjeíin-nò it'aà ts'e Cristo, k'oaá tìs'ín mochjeén-né nga ndaà xita kàtama jñò. Nga jye ndaà xita ma, tikoá mochjeén-né nga kàtas'e-nò xi kjoa chjine. ⁶ Nga jye tjín-nò kjoa chjine, tikoá mochjeén-né nga kixi tatixoma-là yijo-nò. Kò nga jye kixi otíxoma-là yijo-nò tikoá mochjeén-né nga s'e-nò kjoatsejta. Kò nga jye tjín-nò kjoatsejta, tikoá mochjeén-né nga nguì ndaà chaxkón Nainá. ⁷ Nga jye ndaà yaxkón Nainá, tikoá mochjeén-né nga ndaà tìtsjacha xinguiòo. Kò nga jye ndaà matsjacha xinguiòo, tikoá mochjeén-né nga nguì ndaà tìtsjacha ngats'iì xita xi k'jeíí.

⁸ Jñò, tsà tjín-nò kjondaà koi, kò tsà kjit'aà nachrjein tík'aasòn-nò, mì jyò kitsajnaà; nguì ndaà kochjeén-nò nga isáá ndaà jchaxkoòn Jesucristo xi otíxoma-ná. ⁹ Tanga tsà tjín i'nga xi tsjìn-la kjondaà koi, k'oaá गया-la koni xita xkan xi mìkii ndaà tsejèn-la; jyeé kijchàajiin-la nga Nainá jye kisìjchàat'aà-la jé xi kis'e-la nga sa ítjòn. ¹⁰ K'oaá ma-ne, jñò, ndí 'ndsè, isa 'ñó tjiì-là nga'ñó yijo-nò nga tìkixiyàá kjoa nga Nainá xó k'oaá s'ín kiichja-nò kò jaàjiin-nò. Tsà k'oas'ín s'eén kjit'aà, nímé jé skajjòò. ¹¹ Nga

k'oaá s'ín koma nga táx'a'nde-nò nga kítjás'een nánnda tíhotíxoma nítá kjé-ne jè Jesucristo xi ochrjekàjìin-ná kjo'in kò xi otíxoma-ná.

¹² Koií kjoa-là kjit'aà nàchrjein sikítsjeèn yije-nò kjoa koi, nas'ín jye ma-nò kò jye kixi titsajnakoo jè kjoakixi-là Nainá koni s'ín mokjeifn-nò nàchrjein i'ndeí. ¹³ K'e nga tákó tìjnakon-isa i isò'nde jè, mochjeén-né nga sikítsjeèn-nò nga kos'ín tijchá yijo-nò. ¹⁴ Jè Jesucristo xi otíxoma-ná jyeé k'oas'ín kitsò-na nga jyeé kjòchrañàt'aà nga kjoehet'aà nàchrjein-na. ¹⁵ Tìkooá 'an tìbinè-là yijo-na nga tìsikítsjeèn-nò mé-ne k'e nga 'an xi jye kiyá, nga nàchrjein nchijòn k'oaá s'ín tikítsjeèn kjoa koi.

Nánda j'i-ne 'én xi tjít'aà Xojon-là Nainá

¹⁶ Nga mìtsà ta cuento xi ta xítá kisikítsjeèn koni s'ín tsibenojmí-nòjen kó kji nga'nó kis'e-là Na'èn-ná Jesucristo kò nga kjoíí ìjngod k'a. Nga xkoón ki'ya-najen kjoajeya-là nga 'nó tse nga'nó tjin-là. ¹⁷ Ki'ya-najen k'e jè Nainá xi Na'èn-ná nga jeya kò 'nga kisikíjna Jesucristo. Kina'yà-là ya ijìin isén nánnda 'nó ote kji 'én xi kitsò: “Jè jèe xi ki'ndí-na xi 'nó matsjake nga xó 'an jaàjìin-na.” ¹⁸ Ngajen sobà kina'yà-lajen jñà 'én xi ngajmì inchrobà-ne k'e nga titsajnakoo-jen Jesucristo ya isò'nga nindod tsjeè-là.

¹⁹ Nga yije kjoa koi, k'oaá s'ín isa ndaà makixiya koni s'ín kiìchja jñà xítá xi kiìchja ngajo-là Nainá. 'Nó ndaà 'nè nga na'yà-là 'én koi. K'oaá s'ín ngaya-là koni jngod ni'ín xi síhiseèn ya i'nde nánnda jñò choòn skanda k'e nga s'e isén, ikjoàn síhiseèn-jìin inima-ná koni jè ni'ño tse. ²⁰ Ítjòn k'oa s'ín ndaà kàtasijìin-nò, jñà 'én xi tjít'aà Xojon-là Nainá, mìtsà ta jngod xítá kitsjaà kjohítsjeèn-là nga kitjei. ²¹ Nga jñà xítá xi kiìchja ngajo-là Nainá, nijngod 'én xi tã kjohítsjeèn ts'e nga kiìchjaya. Jé Inima Tsjeè-là Nainá kisikichiya-là kjohítsjeèn-là xítá koi nga komà kiìchjaya 'én-là Nainá.

Xítá ndiso xi okóya 'én xi mìtsà kixi kjoa

(Judas 4-13)

2 ¹ Ya ijìin naxandá Israel kis'e xítá ndiso xi kitsò nga 'én-là Nainá kiìchjaya, tanga mìtsà kixi kjoa. It'aà tsajòn, k'oaá tis'ín s'e xítá ndiso xi kokòya'ma kjohítsjeèn xi sikits'ón-jìin-là xítá naxandá-là Nainá, skanda kochrjengui jè Na'èn-ná xi tsibíchjítjì-ná. K'oaá ma-ne nga jñà xítá koi, tijñà nchihótsji-là kjoabiyaà yijo-là nga ta nitoón jchija. ² 'Nó kjin xítá kjitjingui-là nga k'oas'ín s'iin kjoa xi 'nó ch'o tjin. Koií kjoa-là xítá ndiso koi, nga ch'o kíná'ya-là kjoa ts'e ndiyá kixi. ³ Jñà xítá ndiso koi, ta toón tse mejèn-là;

kochrjekájno-nò ton nga skónachan-nò nga kokòya-nò 'én ndiso. Nainá, jyeé kjòtseé tjíndaà-la nga tsjá-la kjo'in kò mìkiì kojno-la kjo'in xi s'e-la.

⁴Nga Nainá mìkiì kisìjchàat'aà-la jñà àkjale xi tsohòtsji jé. Ján kiskinijjìn i'nde kjo'in nándá títi ni'ín. Na'nó kichà cadena tsibít'aà'nó. Yaá kisikítsajmaya ngajo nándá jñò choòn, skanda jè nachrjein k'e nga sindaàjjìn.

⁵Nainá, tikoá mìkiì kisìjchàat'aà-la isò'nde xi kisijna kjòtseé; kisikasén jtsi xkón xi kisikjehesòn yije xita xi kis'e nachrjein koi. Tà jè Noé kisìjchàat'aà-la, koi kjoa-la nga 'én kixi kiìchjayajjìn-la xita, kò itoò xita xíkjin tsinuingui-ne.

⁶Nainá tikoá kisikjehesòn yije xita ts'e naxandá Sodoma kò Gomorra. Jngod k'aá tsaká, ta chijo kisinchaà. K'oaá s'ín tsibíjna jngod-la chiba nga k'oaá tís'ín komat'in jñà xita xi kondra títsajna-la Nainá. ⁷Tanga jè Lot nga xita kixi, itjokàjjìn kjo'in. 'Nó ch'o komà-la kjoa ts'e jé xi nchis'ín jñà xita naxandá koi. ⁸Xita jè nga xita kixi-né, nga ya tíjnajjìn-la jñà xita koi nga ch'o nchis'ín, kjo'ín tísíkjeín nga 'on ma-la inima-la nga nachrjein nchijòn beè koa 'nchré-la kjoa xi ch'o nchis'ín xita koi. ⁹Yaá tí'ya-la nga jè Na'èn-ná osiko-né jñà xita xi beèxkón nga síkítsajnadeíí mé kjoa xi tjín-la, tikoá síkítsajna'nó-né jñà xita xi ch'o s'ín nga tsjá-la kjo'in jè nachrjein k'e nga sindaàjjìn.

¹⁰Jñà títsajna ítjòn nga s'e-la kjo'in jñà xita xi 'nó fitjingui-la kjoa ch'o xi síjé yijo-la kò jñà xi ochrjekàngui kjotíxoma-la Nainá.

Jñà xita ndiso koi, xita tájaàjjìn nga 'nó 'nga ikon. Mìkiì tsakjón nga chjajno-la jñà nga'nó xi mìkiì tsejèn. ¹¹Jñà àkjale, nas'ín isa tse nga'nó tjín-la koa tjín-la kjotíxoma, mì k'oaá s'ín chjajno-la nga'nó xi mìkiì tsejèn nga nguixkon Na'èn-ná.

¹²Jñà xita koi, chjajnoó-la kjoa xi mìkiì fiya-la. K'oaá s'ín ngaya-la koni cho xi mìkiì síkítsjeèn nga tà xó k'oaá s'ín kits'iìn-ne nga kindoba'nó ikjoàn sik'en. Xita koi, yaá kiyájjìn kjoa ts'e jé-la. ¹³Koi kjo'in tjoé ngajo-la koni tjín kjo'in xi kitsjaà-la xita xi kjeíí. Jñà xita koi, nas'ín nachrjein, tsjaá ma-la nga s'ín kjoa xi 'nó ch'o tjín. K'e nga jñà xita koi, báhiytako-nò tsà s'eíí tjín-nò, síkíts'ón-jiìn-né nga sísobà-nò nga ch'o tjín kjoa xi s'ín.

¹⁴K'e nga beèxkon jngod chjoón, nitoón fahajjìn-la kò mìkiì ma síkíjna kjoa ts'e jé. Konachan-la xita xi mì kixíí tjín kjohítsjeèn-la. Inima-la, kjit'aà nachrjein tjín mé xi mejèn-la. Xita koi, tjínè-la nga kjo'in tjoé-la. ¹⁵Jyeé kisikíjna ndiyá kixi. Jè fitjingui-la ndiyá xi ch'o tjín, jè ndiyá ts'e Balaam, ki'ndí-la Beor, jè xi 'nó kjòtsjakeè ton nga mejèn-la s'jìn kjoa xi mìtsà kixi tjín. ¹⁶Tanga tsaká-la kjoa ts'e jé-la. Jngod búrró chjoón xi mìkiì ma-la chja, kiìchja-la koni tsà xita; mìkiì kitsjá'nde-la nga kiiko-isa kjoaská-la.

¹⁷ Jñà xit̃a ndiso koi, k'oaá s'ín ngaya-la koni ngajo nandá xi tsjìn-la nandá, koni ifi xi nímé jtsí fiko, nitoón fiko tjo. K'oaá s'ín tjínè-la nga ya kítsajnajjìn i'nde jñò ts'e kjo'in nita mé nàchrjein-ne. ¹⁸ Nguì 'én 'ngaá chja xi nímé chjì-la. 'Ñó 'nga ikon nga síchjeén kjoach'o xi sasén-la yijo-la nga konachan-la jñà xit̃a xi sa nchibinchat'aàxìn-la jñà xit̃a xi ch'o nchisíjchá yijo-la. ¹⁹ K'oaá tsò-la jñà xit̃a nga kítsajnandeí, tanga tijñà-ne tikoá yaá títsajnajjìn'nño kjoach'o-la. K'e nga jngod xit̃a xi bíjnajjìn'nño jngod kjoa, jè kjoa jè tjín-la nga'nño nga jè otíxoma-la. ²⁰ Jñà xit̃a xi jye kijtseèxkon Jesucristo xi otíxoma-ná, nga jè tsachrekàjjìn kjo'in, nga jye chinchat'aàxìn-la kjoa ch'o-la isò'nde, tsà ijngod k'a k'oas'ín s'iin, tsà sìikijne ijngod k'a-la kjoa xi ch'o tjín, nga koma iskan, isaá ch'o komat'in mì k'oa-ne k'e nga sa ítjòn. ²¹ Ìsaá-la ndaà tjín tsà mìkì kijtseèxkon ndiyá kixi-la Cristo, mì k'oa-ne nga jye chinchat'aàxìn-la kjotíxoma tsjeè-la Nainá xi jye kitjoé-la. ²² Xit̃a koi, k'oaá s'ín kis'iin koni tsò 'én xi tíjna-la xit̃a xi tjín-la kjoachjine nga tsò: “Nañá, tijè kine ijngod k'a-ne ndábisò-la” koa: “Jè chinga k'e nga jye ongáya, ijngod k'a ongáyajjìn-ne ndási.”

K'e nga kjoí ijngod k'a Na'èn-ná Jesucristo

3 ¹ Ndí 'ndsè xi 'nño matsjake-nò, xojon jè, jè xi ma-ne jò nga tikjii-nò. Ingajò xojon koi, k'oaá s'ín bìnè-nò nga s'íkítsjeèn kjoa xi nguì kixi tjín; ² mé-ne nga s'íkítsjeèn-nò jñà 'én xi kjòtseé tsakóya xit̃a tsjeè-la Nainá xi kiichja ngajo-la. Tikoá s'íkítsjeèn kjotíxoma-la Na'èn-ná Jesucristo xi tsachrekàjjìn-ná kjo'in koni s'ín tsakóya-nò jñà xit̃a xi tsbíxáya-la.

³ Jè xi 'nño mochjeén nga ndaà kàtasijjìn-nò, jñà nàchrjein xi sa nchrobá nga jyeé tífehèt'aà nàchrjein, kjoí xit̃a xi siisobà-nò ts'e kjoa kixi; yaá kojchájjìn kjoach'o xi síjé yijo-la. ⁴ Skonangui, kítsò-nò: “Nàchrjein i'ndeí, ¿mé-ne mì t'íbitasòn-ne 'én xi tíjna xi tsò nga kjoí ijngod k'a Cristo? Jyeé kjòtseé k'en xit̃a jchínga-ná, tákó k'oaá choòn skanda kóni nga kisindaà isò'nde.” ⁵ Jñà xit̃a xi k'oa tsò, xó k'oaá s'ín-ne nga síjchàjjìn nga jñà 'én xi kiichja Nainá nàchrjein kjòtseé, jñà kisindaà-ne ngajmii kò nangui. Tijè-ne nandá inchrobà't'aà-ne kò tijè tíjnakon-ne. ⁶ Xi komà iskan, tijè-ne 'én-la Nainá kò nandá kisikje-ne isò'nde jchínga k'e nga tsangasòn nandá. ⁷ Tjé-ne 'én xi kitsjaà Nainá k'oaá s'ín tíchja nga jè ngajmii kò nangui nãnda titsajnasoán nàchrjein i'ndeí, títsajnandaà-la mé-ne nga kitjì-ne jè nàchrjein k'e nga sindàjjìn-la xit̃a tikoá kjoehesòn jñà xit̃a xi mìkì beèxkón Nainá.

⁸ Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò kì nìjchàajìin-jèn kjoa koi: xi it'aà ts'e Nainá, jngòè nachrjein k'oaá ngaya-la koni tsà jngòè jmiì nó tjin-ne, koa jngòè jmiì nó, Nainá, jngòè nachrjein tsò-la. ⁹ Na'èn-ná mìtsà tísfkìchrjein nga sìkìtasòn 'én-la koni tsò i'nga xita; tíkoña kjoaá-nò Nainá; jè xi mejèn-la nga nijngòè xita jchija, nga kàtasíkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne.

¹⁰ Tanga jè nachrjein-la Nainá, k'oaá s'ín kjoíí koni s'ín f'ùì xita chijé. Ngajmiì, jngòè k'aá jchija k'e nga kiná'ya-la nga ch'o jchán kjone. Jè ts'oi, sá ko ni'ño kiti-ne. Jè nangui ko nita mé xi tjin i it'aà nangui, jngòè k'aá kiti.

¹¹ Koni s'ín koma nga jchija ngats'ìì tsojmì xi tjin, 'nó mochjeén nga tsjeè sijchá yijo-nò koni s'ín síjé Nainá, ¹² ko nga chíñakjoa-là jè nachrjein k'e nga kjoíí Nainá. Tixátíya-là nachrjein jè. Ko ngats'ìì tsojmì xi tjin isò'nde ko ngajmiì, jngòè k'aá kongandá nga kiti. ¹³ Tanga it'aà tsaján, jè titsachiñá-lá ngajmiì xitse ko nangui xitse koni s'ín kitsjaà tso'ba Nainá, ya nánnda s'e kjoa kixi ko kjondaà.

¹⁴ Koií kjoa-la jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, nga k'oa tjin kjoa xi titsachiñá-là, tjiì-là nga'nó yijo-nò, mé-ne k'e nga kjoíí ijngòè k'a Jesucristo, k'oaá s'ín sakòt'aà-nò nga 'nchán kitsajnaà nga tsjeè titsanijchá yijo-nò ko nimé jé tjin-nò. ¹⁵ K'oaá s'ín kàtasijìin-nò, jè kjoatsejta-la Nainá nga tse titsachiñá, jè-né nga kitjokàjìin kjo'in jñà xita. Jè 'ndsè Pablo xita xinguiáá xi 'nó matsjachaá, tíkoáá jye isa kiskii-nò koni s'ín tjin kjoachjine xi kitsjaà-la Nainá. ¹⁶ Nga jngòè ijngòè xojon carta xi kiskii Pablo, k'oaá s'ín tíchja kjoa koi. Tanga tjin i'nga xi 'nó 'in chja, mikii ndaà machiya-ná kó tsòya-ne. K'oaá ma-ne jñà xita xi mikii ndaà fíya-la ko xi mì kixi tjin kjohítsjeèn-la, síkjatjìya-la 'én. K'oaá tì síko jñà Xojon-la Nainá xi kiskii xi kjeíí xita. K'oaá ma-ne jñà xita xi koasíko 'én-la Nainá, tijnà nchihótsji-la kjo'in yijo-la.

'Én xi fehet'aà-ne

¹⁷ K'oaá ma-ne, jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, nga jye ndaà tíjìin-nò kjoa koi, tikindaa yijo-nò, mé-ne nga mì skónachan-nò jñà xita xi ch'o s'ín nga xìn ndiyá kùko-nò xi mì kixi tjin ko yaá jchija nga kixi titsajnakoo Nainá. ¹⁸ Isáá ndaà kàtasakó-isa-nò kjondaà-la ko kjohítsjeèn-la Jesucristo xi otíxoma-ná nga jè ochrjekàjìin-ná kjo'in. Jeya kàtìjna i'ndeì ko nita mé nachrjein-ne. K'oas'ín kàtama.

Xojon carta xi kiskiì ítjòn San Juan

Jesús, jè 'Én xi síkíjnakon iníma-ná

1 ¹ Jè Jesús, jè 'Én xi síkíjnakon-ná xi tíjna skanda tisa tàts'en-la kjoa. Tanga i'ndeí, jyeé kina'yà-lajen, ko xkoón ki'ya-najen, kichítsejèn-lajen kó kji, tíkoaá ndsaá kiníko-najen. ² Jè 'Én jè, ki'ya tsejeén-la. Kò ki'ya-najen. Kò nguì kjoa kixi-né xi bènojímí-jen xi ít'aà ts'e. Kò tíkoaá bènojímíya-nòjen jè 'Én xi síkíjnakon iníma-ná nita kjé-ne. Jè 'Én jè, k'e nga tisa ítjòn, yaá tíjnat'aà-la Nainá. Tanga i'ndeí, jyeé tsatsejèn-najen. ³ Bènojímí-najen kjoa xi ki'ya-jen ko xi kina'yà-jen, mé-ne jñá, k'oa tís'ín ngàsòn kítsajnaakoá, koni s'ín ndaà titsajnaakoá Nainá xi Na'én-ná ma, kò Ki'ndí-la xi Jesucristo. ⁴ Koií xá titsachjiì-nòjen Xojon jè mé-ne nga nguì ko kjotsja kàtasakó kjit'aà-la iníma-ná.

Jè Nainá kjoa iseèn-né

⁵ K'oaá s'ín tíjn jñá 'én xi tsakóya-najen Jesucristo, ko koií-né xi nokjoàyajìin-nòjen: Jè Nainá, kjoa iseèn-né. Xi ít'aà ts'e, tsjìn xi kjoa jñò. ⁶ Tsà kixoán nga ndaà titsajnaakoá Nainá, tanga tsà yaá titsanjchá yijo-ná ya ñánda jñò choòn, ñánda tíjn kjoach'o, 'én ndisoó titsanokjoá; mìtsà kjoa kixi xi tìtsa'né. ⁷ Tanga tsà ya titsajnaá ñánda iseèn choòn, koni jè Nainá yaá tíjna ñánda iseèn choòn, ndaá titsajnaakoá xinguiáá, kò jè jní-la Jesucristo xi Ki'ndí-la Nainá ma, sítsjeé yijeé jñá jé xi tíjn-ná.

⁸ Tsà kixoán: “Tsjìn-na jé”, tíjñá titsachonachan-lá yijo-ná; mìtsà kjoa kixi xi titsanokjoá. ⁹ Tanga tsà kénojímí yije-lá Nainá jñá jé xi tíjn-ná, komaá jè kjót'aàtakoán nga sijnchàat'aà-ná jé-ná tíkoaá sìtsjeèya-ná ngats'iì kjoa xi ch'o 'né. Nga jè Nainá síkitasòn 'én-la, kò nguì kjoa kixi xi s'ín. ¹⁰ Tanga tsà kixoán: “Kj'eè tsà jé otsjià”, jè Nainá ndisoó titsanachrjekànguiaá, kò mìtsà kixi kjoa nga mokjeíin-ná jè 'én-la.

Yá xita xi chjatjì-ná ya nguixkon Nainá

2 ¹ Jñò xi koni tsà ndí íxti-na xan-nò, koií xá tikjiì-nò Xojon jè, mé-ne nga mì tí jé kinchátsji-lá yijo-nò. Tanga tsà tíjn jngoò xita xi tíhótsji

jé-la yijo-la, jè Nainá sùjchàat'aà-la, nga tìjna jngòd-ná xìta xi chjatjì-ná ya nguixkõn Nainá, jè xi 'mì Jesucristo xi nguì xìta kixì. ²Jesucristo kitsjaà kjõtjò yijo-la nga k'en ngajo-ná, mé-ne koma sùjchàat'aà-ná jñà jé-ná, tanga mìtsà tà jñá xi sùjchàat'aà-ná; tìkoáá sùjchàat'aà yijeé-la ngats'iì xìta xi tìjn nga tìjtsa isò'nde.

³Tsà ndaà sikitasoán kjõtíxoma-la, maá kíjngòd-lá takoán nga jyeé ndaá yaxkoaán. ⁴Tsà tìjn xìta xi tsò: “'An, jyeé ndaà bexkoan Nainá”, tanga tsà mìkiì ndaà sikitason kjõtíxoma-la, xìta ndiso-né; tsjìn-la kjoa kixì. ⁵Tanga tsà ndaà nikitasoán koni tsò 'én-la, jyeé 'nó ndaà tìjn-ná kjotsjacha-la Nainá kò k'oaá s'ín ma-ne nga 'ya-la nga kixí kjoa nga jè Cristo titsajnaakoá. ⁶Jè xìta xi tsò nga ya tìjnako Cristo, mochjeén-né nga k'oa's'ín kàtasíjchá yijo-la koni s'ín kis'iìn Jesucristo.

Kjõtíxoma xitse

⁷Jñò ndí 'ndsè, jè kjõtíxoma xi tikjiì-nò, mìtsà nguì kjõtíxoma xitse; tijè-ne kjõtíxoma xi kits'iì-nò k'e nga sa ítjòn k'e nga tisa kòkjeiín-nò. Jè kjõtíxoma jchínga jè, tijè-ne 'én xi kina'ya jñò nga tisa ítjòn. ⁸Tanga i'ndeí k'oaá s'ín tikjiì-nò koni tsà jngòd kjõtíxoma xitse. Nga it'aà ts'e Cristo ki'ya-la nga xitse-né kò tìkoáá tí'yaá-la xi it'aà tsajòn. Nga jyeé tífahato kjoa xi jñò choòn, kò jyeé tí'ya-la xi nguì kjoa iseèn-la Nainá.

⁹Tsà jngòd xìta k'oa's'ín títsò nga k'oaá s'ín tísíjchá yijo-la koni s'ín tìjn kjoa iseèn-la Nainá, tanga tsà majtikeè xíkjín xi tìkoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la, mìtsà kixì kjoa nga iseèn tísíjchá yijo-la, takó yaá tìjnajiìn nãnda jñò choòn. ¹⁰Jè xìta xi matsjakeè xìta xíkjín xi tìkoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la, k'oaá s'ín tísíjchá yijo-la koni s'ín tìjn kjoa iseèn-la Nainá. Jè xìta jè, mìtsà tì mé tìjn-ne xi ma kohótsji jé-la. ¹¹Tanga jè xìta xi majtikeè xìta xíkjín xi tìkoá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la, yaá tìjna, kò yaá tsó'baya ya ndiyá nãnda jñò choòn. Mìkiì beè nãnda tífi, nga jè kjoa jñò, bíchjoà xkõn.

¹²Jñò xi ndí ixti 'mì-nò, tikjiì-nò Xojõn jè, nga it'aà ts'e Cristo-né nga jye kisìjchàat'aà-nò Nainá jñà jé xi tìjn-nò. ¹³Jñò xi xìta jchínga 'mì-nò, tikjiì-nò Xojõn jè, nga jyeé kiyaxkoòn jè Jesucristo xi tìjna skanda tisa tàts'en-la kjoa. Jñò ixti xi sa tìtsanìjchá yijo-nò, tikjiì-nò Xojõn jè, nga jyeé kinìkijne-là jè xìta neífi. Jñò xi ndí ixti 'mì-nò, jyeé kiskìi-nò Xojõn jè nga jye kiyaxkoòn Nainá xi Na'èn 'mì-laà.

¹⁴Jyeé kiskìi-nò xojõn, jñò xi xìta jchínga 'mì-nò, koií kjoa-la nga jyeé kiyaxkoòn Jesucristo xi tìjna skanda tisa tàts'en-la kjoa. Tìkoáá jyeé

kiskii-nò jñò ixti xi sà titsanijchá yijo-nò, koí kjoa-la nga tjín-nò nga'ño ko jyeé ya tijnajiin inima-nò jè 'én-la Nainá ko jyeé kinikijne-la jè xita neí.

¹⁵ Kì jñà matsjacha jñà kjoa xi tjín isò'nde. Tsà yá xita xi matsjakeè jñà kjoa xi tjín isò'nde, mìtsà kixi kjoa nga matsjakeè Nainá xi Na'èn 'mì-laà. ¹⁶ Ngats'iì kjoa ch'o xi jè isò'nde bít'aà-ná, mìtsà ya nchrobá-ne it'aà ts'e Nainá xi Na'èn 'mì-laà. Tiyaá tísindaà-ne i isò'nde. Jñà kjoa ch'o koi, xi tjín isò'nde: jñà-né kjoa ch'o xi síjé yijo-ná, kjoa xi tsejèn-la xkoaán nga mején-ná tsaján koma, ko kjoa 'nga takòn xi ts'e kjoa nchiná. ¹⁷ Ngats'iì kjoa ch'o xi tjín isò'nde, ko kjoa xi ya fahajiin-ná, jyeé tífehèt'aà, tanga jè xita xi síkitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá, kijnakon-né nita kjé-ne.

Jè xi kjoa kixi ko kjoa ndiso

¹⁸ Jñò xi ndí ixti xan-nò, jyeé tífehèt'aà nachrjein. Jyeé tíjiiin-nò nga kjoí jngòè xita xi nguì kondra tjna-la Cristo. Ko nachrjein i'ndeí jyeé 'ño kjin ma-ne xi kondra nchifi-la Cristo. K'oaá ma-ne nga k'oas'ín machiya-ná nga jyeé tífehèt'aà nachrjein. ¹⁹ Jñà xita koi, ti í itjokàjiin-ná, tanga xi kjoa kixi, mìtsà nguì xita tsaján ma; tsà kixí kjoa nga xita tsaján, í-là títsajnakò-ná. Tanga koí k'oas'ín itjokàjiin-ná jñà xita koi mé-ne nga ndaà kàta'ya-la nga ngats'iì xita xi k'oas'ín kondra fi-la Cristo, mìtsà nguì xita tsaján.

²⁰ Jè Jesucristo, xi xita tsjeè, jyeé kitsjaà-nò jè Inima Tsjeè-la Nainá; k'oaá ma-ne nga ngats'iodò jyeé ndaà tíjiiin-nò kós'ín tjín xi kjoa kixi. ²¹ K'oaá ma-ne nga k'oas'ín tikjiin-nò xojon jè, nga jyeé ndaà tíjiiin-nò xi kjoa kixi; mìtsà koi-ne nga kj'eè tíjiiin-nò. Ko jyeé ndaà tíjiiin-nò nga nijngòè 'én ndiso xi ya nchrobát'aà-ne it'aà ts'e kjoa kixi.

²² ¿Yá-ne xi xita ndiso? Jè-né xi bí'ma nga tsò: “Jè Jesús mìtsà jè xi Cristo, [mìtsà Nainá kisikasén].” Jè xita jè xi kondra fi-la Cristo nga jngòè k'a mìkii mokjeín-la it'aà ts'e Nainá xi Na'èn-ná ma ko it'aà ts'e Jesucristo xi Ki'ndí-la Nainá ma. ²³ Ngats'iì xita xi jngòè k'a mìkii mokjeín-la it'aà ts'e Ki'ndí-la Nainá, mìtsà Nainá xi Na'èn-ná ma tijnako. Tanga jè xita xi mokjeín-la tikoa tsjá 'én-la nga jè Jesús, jè xi Ki'ndí-la Nainá, yaá tijnako Nainá xi Na'èn-ná ma.

²⁴ Koí k'oas'ín xan-nò, ndaá kàtasijiin inima-nò jè 'én xi it'aà ts'e Cristo xi jye kina'ya nga tisa tàts'en-la kjoa. Tsà k'oas'ín ndaà sijiin inima-nò, tikoaá ndaá kitsajnakoo Nainá xi Na'èn-ná ma ko Ki'ndí-la.

²⁵ Jesucristo k'oaá s'ín kitsjaà 'én-la nga tsjá-ná kjoabinachon xi mìkii fehet'aà nita kjé-ne.

²⁶ Koií xá tikjiì-nò xojon jè mé-ne nga ma jchaxkon-nò jñà xi mejèn-la konachan-nò. ²⁷ Tanga jñò, jyeé tíjiin inima-nò jè Inima Tsjeè-la Nainá xi kitsjaà-nò Jesucristo. Mì tì kii mochjeén-ne tsà yá xi kòkòya-nò. Nga tije-ne Inima Tsjeè-la Nainá keènojmiya-nò kós'ín tjin ngats'iì kjoa xi ndaà tjin. Koni s'ín kòkòya-nò, 'én kixi-né, mìtsà 'én ndiso. K'oaá s'ín ndaà titsajnakoo kjit'aà Jesucristo, koni s'ín síkíchiya-nò Inima Tsjeè-la Nainá.

²⁸ Jñò xi ndí ixti xan-nò, k'oaá s'ín ndaà titsajnakoo Cristo, mé-ne nga 'nó tjin-ne takoán kò mìkii kosobà-ná k'e nga jè xi kitjojen ijngod k'a-ne ngajmii. ²⁹ Koni s'ín jye tíjiin-nò nga jè Cristo, xita kixi-né nga nguixkon Nainá, k'oaá tjs'ín ndaà kàtasijiin-nò, nga ngats'iì xita xi kjoa kixi s'ín nga nguixkon Nainá, ki'ndí-la Nainá-né.

Ixti-la Nainá

3 ¹ Ndaà kàtasijiin-nò, 'nó ndaà matsjakeè-ná Nainá xi Na'èn-ná ma, k'oaá ma-ne nga ixti-la tsò-ná. Kò nguì kixií kjoa nga ixti-la Nainá 'mì-ná. K'oaá ma-ne nga jñà xita isò'nde, mìkii mokjeiín-la tsà ixti-la Nainá 'mì-ná, koií kjoa-la nga jñà xita koi, mìkii mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá. ² Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, i'ndeí jyeé ki'ndí-la Nainá 'mì-ná. Tanga kj'eè tsà ndaà okó-ná Nainá kó kjoàn komaá nga koma iskan. Tanga jyeé tíjiin-ná nga k'oa tì kjoàn komaá koni kji jè Jesucristo k'e nga kijchò nachrjein nga jè xi kjoíí ijngod k'a-ne; nga k'oaá s'ín jchaxkoaán koni kji jè. ³ Ngats'iì xita xi k'oas'ín nchikoña nga k'oaá s'ín kjoàn koma koni kji jè Jesucristo, nachrjein nchijòn-né nga tsjeè nchisíjchá yijo-la koni s'ín nga xita tsjeè jè Jesucristo.

⁴ Ngats'iì xita xi ótsji jé, kondraá fi-la kjotíxoma-la Nainá. K'e nga jé binchaàtsjiaá, jè kjotíxoma-la Nainá tináchrjenguaíá. ⁵ Jñò, jyeé tíjiin-nò nga jè Jesucristo koií xá j'iì-ne nga jè faáxin-ná jñà jé xi tjin-ná. Kò 'ya-nò nga jè Jesucristo, nimé jé tsohótsji. ⁶ Ngats'iì xita xi Cristo títsajnakò, mìtsà jé ótsji; tanga jñà xita xi ótsji jé, kj'eè kii beèxkon kò tikoá mìkii tíjiin-la yá-né xi 'mì Jesucristo. ⁷ Jñò, xi ndí ixti-na xan-nò, kii kii biì'nde tsà yá xi skónachan-nò. Jè xita xi kjoa kixi s'ín nga nguixkon Nainá, xita kixi-né, koni xita kixi jè Cristo. ⁸ Tanga jè xita xi kjit'aà nachrjein tíhótsji jé, ts'e xita neií-né. Nga jè xita neií, k'oaá s'ín tíhótsji

jé skanda tisa tàts'en-la kjoa. Kò koií xá j'i-ne Jesucristo xi Ki'ndí-la Nainá nga jè sikixòña jñà kjoa ch'o xi s'ín jè xita neíí.

⁹Ngats'iì xita xi jye Nainá kisikjatjìya-la nga ki'ndí-la Nainá ma, mìtsà tiya títsajnajìin-ne jé. Nga jyeé ya tíjnajìin inima-la jè Inima Tsjeè-la Nainá. Kò mì tì kii ma kohótsji-jé-isa, nga jyeé ki'ndí-la Nainá-né.

¹⁰K'oaá s'ín ma-ne nga yaxkon-la yá-né xi ixti-la Nainá kò yá-né xi ixti-la xita neíí; ngats'iì xita xi mìkii síkitasòn kjoa kixi-la Nainá, tìkoa mìkii tsjakeè beè xita xíkjin xi tìkoa it'aà ts'e Cristo mokjeíin-la, mìtsà ki'ndí-la Nainá ma.

Ngásòn ngáya tsjacha s'eén xinguiáá

¹¹Nga k'oaá s'ín tíchja jè 'én xi jye kina'ya k'e nga tisa kòkjeíin-nò nga sa ítjòn nga tsò: Ngásòn ngáya tsjacha s'eén xinguiáá. ¹²Mìkii k'oas'ín s'eén koni kis'iin jè xita xi ki'mì Caín nga jè xita neíí kiit'aà-la nga kisik'en 'ndse. ¿Mé-ne kisik'en-ne 'ndse? Tà koií kjoa-la nga jè 'ndse, xita kixi-né nga nguixkòn Nainá kò jè Caín ch'oó tjin kjoa xi s'ín.

¹³K'oaá ma-ne k'oas'ín tìxan-nò jñò ndí 'ndsè, kì maxkón-nò tsà sijnjikeè-nò xita isò'nde xi mìkii mokjeíin-la 'én-la Nainá. ¹⁴Jñà jyeé tíjìin-ná nga jyeé itjokàjñáa ya ndiyá kjoabiyaá xi ya tjaáyaá kjòtseé kò jyeé tjin-ná kjoabinachon xi mìkii fehet'aà nita kjé-ne. Nga jyeé k'oas'ín ndaà matsjachaá jñà xita xinguiáá xi tìkoa it'aà ts'e Cristo mokjeíin-la. Jè xita xi mìkii matsjakeè xíkjin, ndiyá kjoabiyaá tsóhoya jè inima-la.

¹⁵Ngats'iì xita xi majtikeè xita xíkjin, k'oaá s'ín ngaya-la koni tsà xita sík'en. Jñò, ndaá tíjìin-nò, jè xita xi xita sík'en, mìtsà kjoabinachon xi mìkii fehet'aà tísjchájìin yijo-la. ¹⁶Jñá, k'oaá s'ín 'ya-ná mé xi 'mì kjòtsjacha k'e nga jè Jesucristo kitsjaà kjòtjò yijo-la nga k'en ngajo-ná. Jñá k'oaá tìs'ín mochjeén nga s'eén it'aà ts'e xita xinguiáá koni kis'iin jè Cristo. ¹⁷Tsà tjin jngoò xita xi tjin-la tsojmì xi tímochjeén kjit'aà-la, tsà skoe jngoò xita xíkjin xi tìkoa it'aà ts'e Cristo mokjeíin-la nga tsjìn-la tsojmì xi mochjeén-la, tsà mìkii ma-la nga kosìko jè xita xíkjin xi it'aà ts'e tsojmì xi tsjìn-la, mìtsà kixi kjoa nga kjòtsjacha-la Nainá tíjnajìin inima-la. ¹⁸Jñò xi ndí ixti-na xan-nò, títsjacha xinguióo, kì tà 'én nokjoà; nguì ndaá kàta'ya-la kós'ín matsjacha xinguióo nga tìsikòò mé tsojmì xi mochjeén-la mé-ne nga kàta'ya-la nga kixíí kjoa nga ndaà matsjacha xinguióo.

'Nó tjin takoán nga nguixkon Nainá

¹⁹ K'e nga k'oas'ín títsa'né, k'ée jcha-ná nga kixí kjoa nga k'oaá s'ín títšanìjchá yijo-ná koni s'ín tjin kjoa kixi-la Nainá ko 'nchán nìkíjnaá iníma-ná nga nguixkon Nainá. ²⁰ Nas'ín jè iníma-ná jé tíbínè-ná, tanga jè Nainá, isaá ndaà tíjìn-la mì k'oa-ne koni jè iníma-ná. Nga jè Nainá isaá ndaà tsejèn yije-la ngats'iì kjoa xi títsa'né. ²¹ Jñò ndí 'ndse xi matsjake-nò, tsà jè iníma-ná mìtsà tì mé kjoa ch'o tíbínè-ná, 'nó tjin takoán nga nguixkon Nainá. ²² Tsà mé xi sijé-lá Nainá, maá-la tsjá yije-ná nita mé kjondaà-ne; nga nìkitasoán kjotíxoma-la, ko k'oaá s'ín 'né koni s'ín sasén-la Nainá. ²³ Jè kjotíxoma-la Nainá, jé-né nga ndaà kàtakjeíin-ná it'aà ts'e Jesucristo xi Ki'ndí-la ma, tikoá ngàsòn ngáya kòtsjachaá xinguiáá koni s'ín jye tsatíxoma-ná Cristo. ²⁴ Jè xita xi síkitasòn kjotíxoma-la Nainá, yaá tíjnakò Nainá, ko jè Nainá yaá tíjnajiìn iníma-la xita jè. K'oaá ma-ne nga 'yaá nga Nainá ya tíjnakò-ná, koi kjoa-la nga jye kitsjaà-ná jè Iníma Tsjeè-la.

Jñà xita xi kondra fi-la Cristo

4 ¹ Jñò ndí 'ndse xi 'nó matsjake-nò, kì taxkì mokjeíin-nò it'aà ts'e ngats'iì xita xi tsò nga jè Iníma Tsjeè-la Nainá síkíchiya-la 'én xi chjaya. Ítjòn chít'aà, a kixí kjoa nga jè Iníma Tsjeè-la Nainá tísíchiya-la 'én xi chja, a xi majìn-né. Nga jñà nachrjein xi títšanáá i'ndeì, tjin jchán xita ndiso xi tímasòn ya isò'nde xi tsò nga jè Nainá tsjá-la 'én xi nchibénojmiya. ² Jè xita xi bénojmi nga jè Jesucristo, íí kits'iìn it'aà nangui, ko xitaá komà koni jñá, jè xita xi k'oas'ín bénojmi, jè-né xi tjin-la Iníma Tsjeè-la Nainá. K'oaá s'ín 'ya-nò yá xita-ne xi jè Iníma Tsjeè-la Nainá tísíchiya-la 'én xi tíchjaya. ³ Tanga jè xita xi mìkiì k'oas'ín keénojmi nga jè Jesucristo íí kits'iìn it'aà nangui, ko xitaá komà koni jñá, jè xita xi k'oas'ín tsò, tsjìn-la Iníma Tsjeè-la Nainá. Xita jè, jè tísíkjeén kjohítsjeèn-la xita xi tíjna ítjòn nga kondra fi-la Cristo. Jñò, jyeé kina'ya nga kjoíí-né jè xi kondra fi-la Cristo, ko nachrjein xi títšanáá i'ndeì jyeé k'oas'ín tísíxá kjohítsjeèn-la.

⁴ Jñò xi ndí íxti-na xan-nò, jyeé xita-la Nainá 'mì-nò; jñò, jyeé kinìkijne-là jñà xita xi k'oas'ín 'én ndiso chjaya; mì tì kiì koma-ne nga jñà skónachan-nò, nga jè Iníma Tsjeè-la Nainá xi tíjnajiìn iníma-nò, isaá ts'e nga'nó tjin-la mì k'oaà-ne koni jè kjohítsjeèn ts'e xita neíí xi síxájiìn iníma-la xita xi mìkiì mokjeíin-la it'aà ts'e Cristo. ⁵ Jñà xita koi,

tà jñá títajnakon-ne kjohítsjeèn xi t́jín ya isò'nde; k'oaá ma-ne nga k'oas'ín chja ko jñà 'nchré-la xítà xi t́kooa kjohítsjeèn ts'e isò'nde síkjeén. ⁶Tanga ngajen, xítà-la Nainá-nájen. K'oaá ma-ne nga jñà 'nchré-najen jñà xítà xi mokjeiín-la 'én-la Nainá. Tanga jñà xi mìtsà xítà-la Nainá ma, mìtsà ngajen sís'in-najen. K'oaá ma-ne nga 'ya-la yá-né xi nguì jè Inima Tsjeè-la Nainá tísíkíchiya-la nga nguì kjoa kixi ko yá-né xi inima ndiso-la neí t́konachan-la.

Nainá, 'ñó t́jín-la kjotsjacha

⁷Jñò ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-nò, mochjeén-né nga ngàsòn ngáya tsjacha jchaá xinguiáa, nga jè xi kjotsjacha, it'aà ts'e Nainá nchrobá-ne. Ngats'iì xítà xi t́jín-la kjotsjacha, ki'ndí-la Nainá-né ko t́kooa beè-né yá-né xi Nainá. ⁸Jè xítà xi mìkii matsjakeè xítà xíkjín, k'leè kì beè yá-né xi Nainá, nga jè Nainá kjotsjacha-né. ⁹K'oaá s'ín tsakó-ná Nainá kjotsjacha xi t́jín-la xi it'aà tsaján nga kisikasén ki'ndí-la i isò'nde, jè ki'ndí-la xi ta jè ta jngoò ma-ne, mé-ne nga it'aà ts'e ndaà kitsajnakoaán. ¹⁰K'oaá s'ín t́jín kjotsjacha xi tsakó Nainá xi it'aà tsaján: Mìtsà koi-ne nga jñà ndaà matsjachaá Nainá. Jè Nainá xi 'ñó ndaà matsjakeè-ná. K'oaá ma-ne nga kisikasén ki'ndí-la nga k'en ngajo-ná, mé-ne sùjchàat'aà-ná jé-ná.

¹¹Jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nó, tsà jè Nainá k'oas'ín 'ñó ndaà matsjakeè-ná, mochjeén-né nga k'oa tís'ín kotsjachaá xinguiáa nga ijngoò jngoá. ¹²Ni saá jngoò xítà xi xkon beè-ne Nainá, tanga tsà ndaà kotsjachaá xinguiáa nga ijngoò jngoá, jè Nainá yaá t́jnajiin kjit'aà inima-ná ko it'aà tsaján-ná nga ndaà t́bitasòn yije kjotsjacha-la Nainá. ¹³Nainá jyeé kitsjaà-ná Inima Tsjeè-la. K'oaá ma-ne nga jye 'yaá nga kjit'aà nachrjein ya títajnakoaá Nainá ko t́kooa ya t́jnakò-ná Nainá nga t́jnajiin inima-ná. ¹⁴Ngajen sobá ki'ya-jen ko 'bí-nájen 'én-najen nga jè Nainá xi Nà'èn 'mì-laà kisikasén Ki'ndí-la nga jè kochrjekàjiin kjo'in xi kjoa ts'e jé-la ngats'iì xítà isò'nde. ¹⁵Ngats'iì xítà xi nguì ko inima-la tsjá 'én-la nga jè Jesús xi Ki'ndí-la Nainá, kjit'aà nachrjein ya t́jnakò Nainá ko jè Nainá yaá t́jnajiin inima-la.

¹⁶Jyeé k'oas'ín ndaà 'yaá, ko t́kooa mokjeiín-ná, nga jè Nainá t́jín-la kjotsjacha xi it'aà tsaján. Nga jè Nainá kjotsjacha-né. Ko jè xítà xi kjotsjacha t́jnajiin kjit'aà ya inima-la, yaá t́jnakò Nainá ko jè Nainá yaá t́jnajiin inima-la xítà jè. ¹⁷K'e nga it'aà tsaján k'oas'ín ndaà t́bitasòn yije kjotsjacha-la Nainá, 'ñó t́jín takoán nga mìtsà tì mé tsakjoòn-ná jè nachrjein k'e nga sindaàjiin-la xítà xi kjoa ts'e jé-la. Nga jñá, k'oaá s'ín

ndaà titsa'né i isò'nde koni s'ín kis'iin jè Jesucristo. ¹⁸ Ya ñánda nga t́jín xi kjotsjacha, mìtsà tì mé kjoskon t́jín-ne. Nga jè xi nguì kjotsjacha, faáxìn-né ngats'iì xi kjoskon 'mì. Jè xítà xi tsakjón, kjo'in-né xi tsakjón-la. Kò jè xítà xi tákó kjoskon t́jìin inìma-la, koií-né nga kj'eè tsà ndaà t́jìin inìma-la jè kjotsjacha-la Nainá.

¹⁹ Koií k'oas'ín matsjacha-ná Nainá, koií kjoa-la nga jè kjòtsjakeè ítjòn-ná. ²⁰ Tsà t́jín xítà xi tsò: “An, matsjake-ná Nainá.” Tanga tsà majtikeè xítà xíkjín xi t́kòá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la, jè xítà jè, xítà ndiso-né. Tsà mì kì matsjakeè xítà xíkjín xi xkon t́beè-ne, çkós'ín ma-ne kòtsjakeè Nainá xi kj'eè tsà xkon beè-ne? ²¹ Jè kjotíxoma xi kitsjaà-ná Jesucristo, k'oaá tsò: Jè xi matsjakeè Nainá, mochjeén-né nga t́kòá kàtamatsjakeè xítà xíkjín xi t́kòá it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la.

Kós'ín koma s̀ikijne-lá kjoa ts'e isò'nde

5 ¹ Jyeé ixti-la Nainá-né ngats'iì xítà xi nguì kò inìma-la mokjeiín-la nga jè Jesús, [jè-né xi Nainá kisikasén], jè-né xi Cristo. Kò ngats'iì xítà xi tsjakeè xi na'èn t́jna-la, t́jínè-la nga t́kòá kòtsjakeè ngats'iì ixti-la na'èn-la. ² K'e nga matsjachaá Nainá, kò t́kòá nikitasoán kjotíxoma-la, 'ya-ná nga t́kòá matsjachaá j̀nà xi ixti-la Nainá ma. ³ K'oaá s'ín t́jín tsà kixi kjoa nga matsjachaá Nainá, jè-né nga ndaà s̀ikitasoán kjotíxoma-la. Kò jè kjotíxoma-la, mìtsà 'nó 'in bitasòn. ⁴ Nga ngats'iì xítà xi ixti-la Nainá ma, s̀ikijneé-la ngats'iì kjoa ch'o xi t́jín isò'nde. Koií ma s̀ikijne-lá kjoa xi t́jín isò'nde nga mokjeiín-ná it'aà ts'e Cristo. ⁵ Niyá xi ma s̀ikijne-la jè kjoa ch'o xi t́jín isò'nde, tajngod-né jè xítà xi mokjeiín-la it'aà ts'e Jesús, nga jè-né xi Ki'ndí-la Nainá ma. Jè-né xi chíkjoa-la nga s̀ikijne.

Jè xi tsjá kixi 'én it'aà ts'e Ki'ndí-la Nainá

⁶ Jé-né Jesucristo xi j'iì i isò'nde. Kò k'e nga j'iì, jè nandá kò jní xi ndaà tsakó. Kò mìtsà tà jè nandá xi tsakó, t́kòáá jè jní. Kò jè Inìma Tsjeè-la Nainá xi bénojmi kixi yá-ne xi jè. Nga jè Inìma Tsjeè-la Nainá, nguì kjoa kixi-né. ⁷ Jàn ma-ne xi nguì tsjá kixi 'én-la xi it'aà ts'e kjoa koi: ⁸ jè Inìma Tsjeè-la Nainá, jè nandá, kò jè jní. Kò ngajàn koi, ngàsòn tsò. ⁹ Tsà mokjeiín-ná j̀nà 'én xi tsjá xítà isò'nde, mochjeén-né nga isa ndaà kòkjeiín-ná jè 'én xi jè sobà Nainá títsjá. Nga jè 'én xi títsjá, jè t́bénojmi, yá-ne xi Ki'ndí-la Nainá. ¹⁰ Jè xi nguì kò inìma-la mokjeiín-la it'aà ts'e Ki'ndí-la Nainá, yaá t́jìin inìma-la nga kixi kjoa jè 'én xi tsjá

Nainá. Tanga jè xi mìkiì mokjeiín-là it'aà ts'e Nainá, jè Nainá, ndiso tíhochrjengui, koií kjoa-là nga mìkiì mokjeiín-là 'én xi tsjá Nainá xi it'aà ts'e Ki'ndí-là. ¹¹ Jè 'én xi kitsjaà Nainá, jè-né nga jè Nainá tsjá-ná kjoabinachon xi mì fehet'aà nita kjé-ne. Kò jè kjoabinachon jè, yaá sakó-ná it'aà ts'e Ki'ndí-là. ¹² Jè xita xi Ki'ndí-là Nainá tíjnajiìn inima-là, tjin-là kjoabinachon xi mìkiì fehet'aà nita kjé-ne; tanga jè xita xi mìtsà Ki'ndí-là Nainá tíjnajiìn inima-là, tsjin-là kjoabinachon.

'Én xi fehet'aà-ne

¹³ Jñò xi mokjeiín-nò it'aà ts'e Ki'ndí-là Nainá, koií xá tikjiì-nò Xojon jè mé-ne nga ndaà kàtasiijiìn-nò nga jyeé tjin-nò kjoabinachon xi mìkiì fehet'aà nita kjé-ne.

¹⁴ K'oaá ma-ne nga 'nó tjin takoán k'e nga nokjoát'aà-lá Nainá. K'oaá s'ín ndaà kji'nchré-ná tsà k'oas'ín sijét'aà-lá koni s'ín sasén-là jè. ¹⁵ Tsà jye k'oas'ín tíjiìn-ná nga Nainá 'nchré-ná k'e nga tsà mé xi nìjé-laá, tíkoaá jyeé 'yaá nga tik'eé-ne nga nìjé-laá tsjá-ná mé xi nìjé-laá.

¹⁶ Tsà yá xita xi skoe jngodò xita xíkjín xi tíkoa it'aà ts'e Cristo mokjeiín-là nga ya tíkajiìn jñà jé xi mìtsà kjoabiyaà fiko-ná, maá katítsi'batji, kò jè Nainá tsjá-là kjoabinachon jè xita xi tíhótsji jé. Tanga tà jñà-né xi koxan-là nga ma sìtsi'batji jñà xita xi mìtsà nguì kjoabiyaà kjit'aà-là jñà jé xi nchihótsji. Nga tjin jé xi kjoabiyaà fiko-ná, kò k'oaá xan nga mìtsà mochjeén nga sìtsi'batji jè xita xi kotjín jé xi tíhótsji. ¹⁷ Tanga ngats'iì kjoa ch'o xi s'ín xita, nguì jé-né nga nguixkon Nainá. Tanga tjin-né jñà jé xi mìtsà kjoabiyaà fiko-ná.

¹⁸ Jyeé tíjiìn-ná nga jñà xi ixti-là Nainá ma, mìtsà tiya títsajnajjiìn-ne jé, nga jè Jesús xi Ki'ndí-là Nainá ma, tís'ín kinda, kò jè xita neií, mì tí kiì mé xi ch'o síko-ne.

¹⁹ Jyeé 'ya-ná nga ixti-là Nainá 'mì-ná; tanga jñà xita xi mìkiì mokjeiín-là it'aà ts'e Cristo xi tjin nga títsa isò'nde, jè xita neií tíhotíxoma-là.

²⁰ Tíkoaá 'ya-ná nga koií xá j'iì-ne jè Ki'ndí-là Nainá i it'aà nangui nga jè ndaà kisikichiya-ná mé-ne nga ma yaxkoaán xi nguì jè sobà Nainá. Kò yaá títsajnakoá jè xi nguì jè sobà Nainá koií kjoa-là nga ya títsajnakoá Jesucristo xi Ki'ndí-là ma, xi tíjè sobà-ne Nainá kò xi ma-là tsjá-ná kjoabinachon xi mìkiì fehet'aà nita kjé-ne. ²¹ Jñò xi ndí ixti-na xan-nò, kì jñà onguítjngui-là jñà nainá xi beèxkón xita xi mìtsà kixi kjoa nga Nainá.

Xojon carta xi ma-ne jò xi kiskii San Juan

Kjoa tsjacha ko kjoa kixi

1 ¹ Ji ndí chjoón xi xó jaàjiin-lè Nainá, ko jñà ixti-lè, tikjii-nò Xojon jè 'an xi xita jchinga 'mì-na ya ingo. Ngui okixi-né nga matsjake-nò; mìtsà ta 'an xi matsjake-nò, tikoáá matsjakeè-nò ngats'iì jñà xita xi jye beè kós'ín tjín xi kjoakixi. ² Koií k'oas'ín matsjake-nò, nga jyeé ndaà tíjiin ya inima-ná jè xi ngui kjoa kixi, ko yaá kijnajiin kjit'aà skanda nita mé naxrjein-ne. ³ Nainá xi Na'èn 'mì-laà ko Na'èn-ná Jesucristo xi Ki'ndí-la Nainá ma, kàtatsjá-nò kjondaà, kàtahimakeè-nò, 'nchán kàtasíkijna ijiin inima-nò, xi ngui ko kjoakixi ko kjotsjacha-la.

⁴ Ñó kjòtsja-na k'e nga kijtsee xkoaàn i'nga ixti-lè, nga k'oaá s'ín nchisíjchá yijo-la koni s'ín tjín kjoa kixi ts'e Nainá, koni s'ín jye tsatíxoma-ná jè Nainá xi Na'èn 'mì-laà. ⁵ K'oaá s'ín tibitsi'bà-nò i'ndeí jñò ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-nò, nga mochjeén-né nga 'ñó kotsjachaá xinguiáá nga jngó íjngoá. Ko mìtsà kjotíxoma xitse xi tikjii-nò, tíjé-ne jè kjotíxoma xi kitjoé-ná skanda tisa tàts'en-la kjoa. ⁶ K'oaá s'ín tjín xi it'aà ts'e kjotsjacha, jé-né nga k'oas'ín sikitasoán koni s'ín tjín kjotíxoma-la Nainá; jyeé kina'ya nga tisa 'ñó kjòtsee kós'ín tíchja kjotíxoma nga 'ñó mochjeén nga kotsjachaá xinguiáá nga jngó íjngoá.

Xita xi konachan

⁷ Nga k'ín ma-ne xita xi tjímasòn nga tíjngòè isò'nde xi nchikonachan-la xita, nga tsò: “Mìtsà 'én kixi nga k'oas'ín kits'iìin Jesucristo nga xita komà koni jñá.” Jè xita xi kòtsò, ta tíkonachan-né ko jè-né xi tjina íjtòn nga kondra fi-la Cristo. ⁸ Ndaà t'een kindá yijo-nò, mé-ne nga mikii síchjaà-nò jè kjotjò xi tjoé-nò it'aà ts'e xá xi títsa'nè. Nga mochjeén-né nga kàtatjoé yije-nò jè chjí-la xá xi títsa'nè.

⁹ Ngats'iì xita xi otonè-la koni s'ín tjín 'én xi tsakóya jè Cristo nga xìn ndiyá kjoé, mìtsà Nainá tíjnako; tanga jè xi kixi tjina nga k'oas'ín tís'ín koni s'ín tsakóya Cristo, yaá tíjnako Nainá xi Na'èn 'mì-laà ko jè xi Ki'ndí-la ma. ¹⁰ Tsà k'e jngòè xita kijchòkon-nò xi mejèn-la nga 'én-la Nainá keènojmi-nò tanga tsà mì k'oas'ín okóya koni tsò 'én-la Cristo, kì

kì biì'nde-laà nga ni'ya-nò fahas'en kò kì 'mì-laà: “Tìkjáyì.” ¹¹ Nga jè xi tsjá'nde-la nga siikas'en ni'ya-la, tìkoáá yaá tísíngásòn-kò kjohítsjeèn-la jñà xíta xi ta kjoa ndiso nchihokóya.

'Én xi fehet'aà-ne

¹² Tjín jchán-isa mé 'én xi mejèn-na nga koxán-nò, tanga majìn-na nga tà Xojon kit'aà-nò. Jè xi mejèn-na nga kjíkon xátí-nò. K'ée isa ndaà jchibá mé-ne nga ngats'iaá ngásòn ngáya kàtas'e-la kjotsja inima-ná.

¹³ Jñà ixti-la chjoón tichji xi tìkoá xó jaàjìn-ne Nainá nchisíkasén-lè 'én nga síhixat'aà-lè. K'oas'ín kàtama.

Xojon carta xi ma-ne jàn xi kiskiì San Juan

Mé kjoa-ne nga ndaá chja Juan it'aà ts'e xita xi 'mì Gayo

1 ¹ Ji ndí 'ndsè xi 'mì-lè Gayo xi 'ñó ndaà chibá kō xi nguì kō inima-na nga matsjake-lè, tikjiì-lè Xojon jè 'an xi xita jchínga 'mì-na ya ingo.

² Ji ndí 'ndsè, 'an, k'oaá s'ín tísíjé-la Nainá, nga ndaà kàtitjo yije nita mé kjoa xi s'jin ji, koni s'ín ndaà tímachikon-t'in inima-lè xi it'aà ts'e Nainá, k'oaá tís'ín ndaà kàtijna jè yijo-lè nga nímé ch'in kàtas'e-la.

³ Taxki 'ñó kjòtsja-na k'e nga j'ì i'nga jñà 'ndsé xi tsibénojmi-na nga k'oaá s'ín tìnìjchí yijo-lè koni s'ín tjín kjoa kixi it'aà ts'e Cristo. ⁴ Nì tì mé kjoa tjín-ne xi k'oas'ín 'ñó matsja-la inima-na, ta jè-ne k'e nga 'nchrè nga jñà xi ndí ixti-na xan-la nga k'oaá s'ín nchisíjchá yijo-la koni s'ín tjín xi kjoakixi.

⁵ Ngaji ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-lè, 'ñó kixi tìnìjchí yijo-lè, k'e nga k'oas'ín ndaà nìs'in-la ya ni'ya-lè jñà xita xinguiáá xi bijchókon-lè xi tikoá 'én-la Nainá mokjeiín-la; kō isaá ta ndaà tjín-isa k'e nga tikoá ndaà nìs'in-la jñà xita xinguiáá xi xìn i'nde f'ii-ne. ⁶ Jñà xita xinguiáá k'oaá s'ín tsibénojmi kixi ya nguixkon xita naxandá-la Cristo, nga ngaji 'ñó matsjachi ngats'ìi xita xinguiáá koi. K'oas'ín ndaà tìsìko-ìsi k'e nga kijchòkon-lè; tjìi-la mé xi mochjeén-la k'e nga tjímaya ya iya ndiyá. K'oaá s'ín tikoji koni s'ín sasén-la Nainá. ⁷ Nga it'aà ts'e Cristo-né nga k'oas'ín jye tsibínè-la yijo-la jñà xita xinguiáá koi, nga k'oaá s'ín nchisíxá-la Jesucristo, kō majin-la nga jñà kiskoé tsojmi xi tsjá-la xita xi mìtsà it'aà ts'e Cristo mokjeiín-la. ⁸ Koií mochjeén-ne nga jñà oko-ná nga kisikoáá jñà xita xinguiáá koi. Tsà k'oas'ín kisikoáá, tsò-ne kjoa nga ngàsòn tìtsanika'bísoán jè 'én kixi xi ndaà tsò.

Kjoa ch'o xi s'ín jè xita xi 'mì Diótfes

⁹ An jyeé kiskiaà jngò Xojon nga kisikasén-la jñà xita naxandá-la Cristo, tanga jè Diótfes mikìi sasén-la koni s'ín ki'mì-lajen, nga jè, koií xi mejèn-la nga ta jè kotìxoma. ¹⁰ K'e nga kijchoa, k'eé koxán kixi-la it'aà ts'e ngats'ìi kjoa ch'o xi tís'ín, nga 'ñó ch'o tsò 'én ndiso xi tìbínè-najen. Kō mìtsà ta ya majngò ikon, tikoáá mikìi ma-la nga sís'in-la jñà xita

xinguiáá xi bijchókón ya ni'ya-la. Kò jñà 'ndseé xi mejèn-la nga siis'in-la xitá xinguiáá, jé bíchjoà ikon-la, kò tìkooá ochrjekàjiin-né ya naxandá-la Cristo jñà 'ndsé xi k'oas'ín síkitasòn kjondaà koi.

¹¹ Jì ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-lè, kì jñà chjíngruì-la jñà kjoa xi ch'o tjin; jì, jñà chjíngruì-la jñà kjoa xi ndaa tjin. Nga jè xitá xi ndaa s'ín, xitá ts'e Nainá-né; tanga jè xitá xi ch'o s'ín, kj'eè kì beè yá-ne xi Nainá.

Kjondaà xi s'ín jè xitá xi 'mì Demetrio

¹² It'aà ts'e Demetrio, ngats'iì xitá k'oaá tsò nga 'ñó ndaa tjin koni s'ín tís'ín, skanda jè xi kjoa kixi, k'oaá s'ín okó nga jè Demetrio, ndaa tjin koni s'ín tís'ín; k'oaá tís'ín bixón-jen nga ndaa tjin koni s'ín tís'ín, kò ndaa 'yi nga 'én kixi-né koni s'ín bixón-jen.

'Én-la Juan xi fehet'aà-ne

¹³ Tjin-isa-na mé 'én xi mejèn-na nga koxán-lè, tanga majìn-na nga tà Xojon siikasén-lè; ¹⁴ jè xi mejèn-na nga kjíkon xatí-lè; k'eé isa ndaa jchibanojmiá k'e nga kījchokon-lè.

¹⁵ K'oas'ín 'nchán kàtjna kjit'aà inima-lè. Jñà xitá xi ndaa óko-ná xi i i'nde-la tísíhixat'aà-lè. Kot'in-la jñà xitá xi ndaa óko-ná xi ya títsajnakò-lè, Nainá kàtasíchikon-t'in nga jngodè ijngodè.

Xojon carta xi kiskiì San Judas

1 ¹ 'An, Judas xi chì'nda-la Jesucristo ma, kò 'ndsè ma Jacobo, tikjiì-nò jñò xi xó kinokjoà-nò nga tjòkèè-nò Nainá xi Na'èn-ná ma, kò nga jè Jesucristo síkinda-nò. ² Tse kjohimatakòn kò kjoa'nchán kò kjoatjòcha kàtatsjá-nò Nainá.

**Kjo'in xi tjoé-la jñà xita xi jahas'en-jiìn'ma
naxandá-la Nainá nga 'én ndiso okóya**

(2 Pedro 2:1-17)

³ Ndí 'ndsè xi 'ñó matsjake-nò, kjòtseé tjín-ne nga mejèn-na skii-nò koni s'ín ngàsòn kisìko-ná Nainá nga tsachrjekàjiìn-ná kjo'in kjoa ts'e jé-ná. Tanga i'ndeì mochjeén-né nga tikjiì-nò mé-ne nga ma bítsi'ba-nò nga 'ñó tixkàtjiò jè kjotíxoma koni s'ín mokjeiín-nò xi xó k'oas'ín jngodò k'a kis'enojmí-la xita tsjeè-la Nainá. ⁴ Tjín i'nga xita xi jahas'en-jiìn'ma-nò. Jñà xita koi, kjòtseé k'oas'ín tjínè-la nga kjo'in s'e-la koni tsò Xojon-la Nainá. Jñà xita koi, ch'oó s'ín; mìkiì beèxkón Nainá. Síkatjìyaá-la kjondaà-la Nainá; koií síkitasòn kjoa ch'o xi síjé yijo-la. Ochrjenguí Jesucristo xi ta jè tajngodò otíxoma-ná.

⁵ Jñò, nas'ín jye tjíiìn-nò kjoa koi, tanga ijngodò k'a tìsikítsjeèn-nò, jè Nainá tsachrjekàjiìn xita naxandá Israel ján Egipto, tanga xi jye komà iskan, ijngodò k'a kisìkjesòn jñà xita xi mìkiì kòkjeiín-la it'aà ts'e. ⁶ K'oagá tì komàt'in jñà àkjale xi mìkiì ndaà tsibìtsajnajììn xá xi kjòngatsja, ta saá kitsjeiìn takòn i'nde xi kitjoé-la. Tjen-ne nachrjein jè, skanda i'ndeì, Nainá, na'ñó kichá cadena tjt'aà'ñó-la nita mé nachrjein-ne, ya ñánda i'ndeì jñò choòn, skanda jè nachrjein k'e nga sindaàjiìn. ⁷ K'oagá tìs'ín komàt'in jñà naxandá Sodoma kò Gomorra kò naxandá xi ya chrañàt'aà-la kjiyijò nga kjoachijnguí kis'iìn nga nguì ta kjoach'o ts'e yijo-la kiitjngui-la. Naxandá koi, ngats'iì xita xi tjín, ni'ín kisìkjesòn. Nainá k'oagá s'ín tsibíjna jngodò-ná chibá ni'ín xi ts'e kjo'in xi mìkiì bits'o nita kjé-ne.

⁸ Jñà xita xi jahas'en-jiìn'ma-nò, k'oagá tìs'ín tà nijná tí'biì-la, nchihótsji jé-la yijo-la, ochrjenguí kjotíxoma-la Na'èn-ná, chjajno-la jñà nga'ñó xi mìkiì tsejèn. ⁹ Jè Miguel xi àkjale ítjòn, mìtsà 'én 'ngaá kiichjako jè xita neí k'e nga kiskaàn-ya-ne yijo-la Moisés; mìtsà kó kitsò-la mé kjo'in

xi tjoé-la; ta kitsò-la: “Nainá kàtatsjá-lè kjo'in.” ¹⁰ Tanga jñà xita koi, chja kondraá-la kjoa xi mìkii tíjiin-la. Ko jñà kjoa xi tíjiin-la, k'oaá s'in síchjeén koni cho xi tsjin-la kjohítsjeèn nga ti yijo ts'e síkíts'ón-ne.

¹¹ IIma xó-ne xita koi, nga jè ndiyá-la Caín kiitjingui-la! K'oaá ti tjin jé xi tsohótsji koni kis'iin Balaam ta jè kjoa-la nga ton síkijne. K'oaá s'in kiyá koni s'in k'en Coré koi kjoa-la nga kondra kiin-la Nainá. ¹² Jñà xita koi k'e nga ya báhihtako-nò nga s'eí-la Na'èn-ná tjin-nò, síkíts'ón-jiin-nò, mìkii masobà-la k'e nga kjèn-ko-nò. Ta yijo-laá sí's'in-la. K'oaá ngaya-la koni ifi xi mìtsà jtsí tjiko, xki xi ján fiko tjo; koni yá xi bixòjen xka-la nga mì toò ojà-la ikjoàn tjánè ko ima-la, jngoó k'a biyaà. ¹³ Jñà xita koi, k'oaá ngaya-la koni xó-la ndáchikon nga bíxteèn tjé-la ya indii-la nga okó kjoasobà-la; koni ni'ño xi kisichja ndiyá-la, ko k'oaá s'in tjinè-la nga ya kítsajna nánnda i'nde jñò choòn nita mé nachrjein-ne.

¹⁴ Jè Enoc xi ma-ne itoò tje-la Adán xi ya inchrobà't'aà-ne; k'oaá tjs'in tsibijna 'én it'aà ts'e xita koi k'e nga kitsò: “Chítsejèn-là Na'èn-ná nga tinchrobá, kjin jchán jmiì ma àkjale-la xi tjiko, ¹⁵ nga koindaàjiin-la ngats'iì xita mé-ne nga tsjá-la kjo'in ngats'iì xita xi jé tjin-la koni tjin kjoa ch'o xi kis'iin, jñà xi mìkii beèxkón Nainá nga ch'o tsò 'én xi chjajno-la.” ¹⁶ Jñà xita koi, kjit'aà nachrjein nchihojé, chjajno-la ngats'iì kjoa. Ta koi ótsji kjoa xi mochjeén-la yijo-la. K'e nga chjako xita, ndaà síkítsajna yijo-la, ta 'én sin 'én ndaà chja; ta jè xi mejèn-la nga siikijne mé xi mejèn-la.

Kjoa kixi xi sinè-la xita

¹⁷ Tanga jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, tikítsjeèn koni s'in jye kiichjako ítjòn-nò jñà xita xi tsibíxáya-la Na'èn-ná Jesucristo, ¹⁸ nga kitsò-nò: “K'e nga jye kjoehet'aà nachrjein, s'eé xita xi tà kjinokeè xi kjoa kixi. K'oaá s'in kojchájiin kjoach'o xi síjé yijo-la nga mìkii beèxkón Nainá.” ¹⁹ Xita koi, xita naxandá-la Nainá síjòya. Kjoahítsjeèn-la isò'nde tjin-la nga tsjin-la Inima Tsjeè-la Nainá.

²⁰ Tanga jñò ndí 'ndsè xi matsjake-nò, 'ño kixi tinchakoo jè kjoa tsjeè-la Nainá xi mokjeín-nò. Titsi'ba-la Nainá nga jè Inima Tsjeè-la kàtasíchiya-nò. ²¹ Tikinda yijo-nò nga kjit'aà nachrjein kàtas'e-nò kjoatjòcha-la Nainá. Chíña-la kjoa ima takòn-la Na'èn-ná Jesucristo, mé-ne nga tsjá-nò kjoabinachon xi mìkii fehet'aà nita kjé-ne.

²² Jcha ima takòn nga tsikòd jñà xita xi jò beè-la ikon. ²³ Ko jñà xita xi i'nga, nitoón tináchrjekàjñòd jñà kjoa ch'o xi s'in nga jyeé kjomeè ya

bixòjìin ni'ín ts'e kjo'in. Jchà imà takòn i'nga tanga t'een kindà yijo-nò tsà tikoà yà skajñoò jé-là. Tinachrjekànguioò kjoà ts'e jé-là. Skanda jñà nikje tjé-là tinachrjenguioò.

Jeya kàtìjna Nainá

²⁴ Jè Nainá xi ma-là síkinda-nò mé-ne nga mìkìi kixonguioò. Tsjeè síkítsajna-nò yà nguixkon kjoà jeya-là nga nímé jé sakò-nò kò 'ñó s'e-nò kjotsja. ²⁵ Jè Nainá xi ta jè tajngoò ma-ne nga ochrjekàjìin-ná kjo'in xi it'aà ts'e Nà'èn-ná Jesucristo, ta jè tajngoò xi jeya kàtìjna, 'nga kàtìjna; kàtas'e-là kjotíxoma; kàtas'e-là nga'ñó; skanda kjòtseé, kò nachrjein i'ndeì, kò skanda nità kjé-ne. K'oas'ín kàtama.

Xojon-la San Juan kjoa xi tsakó-la Jesucristo

Kjoa xi kijtseè ko 'én xi kiì'nchré San Juan

1 ¹ Jñà kjoa koi xi kitjoé-la Jesucristo nga Nainá kitsjaà-la mé-ne nga kòkò-la xita chi'nda-la jñà kjoa xi ta nitoón okoma. Jesucristo kisikasén àkjale-la nga tsakó-la kjoa koi Juan xi chi'nda-la ma. ² Kò jè Juan tíchja kixi-né [k'e nga kiskii] ngats'iì kjoa xi kijtseè ko xi kiì'nchré koni s'ín nga jè Jesucristo kiichja kixi-la jñà 'én xi kitsjaà-la Nainá.

³ Mé tà ndaà-la jè xita xi bíxkejiin xojon koa jñà xi 'nchré 'én-la Nainá xi tjít'aà xojon jè, jñá kjoa xi sa kitasòn; tikoáá mé ta ndaà-la jè xita xi síkitasòn koni tsò xojon jè, nga jè nachrjein, jyeé nchrobá machrañá.

Kó tsò Juan nga síhixat'aà nga itoò naxandá-la Cristo xi títsajna ján i'nde Asia

⁴ An xi 'mì-na Juan, tisihixat'aà-nò, jñò xi naxandá-la Cristo maà xi itoò i'nde titsajnaà ján nangui Asia. Jè kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán jè Nainá xi tjina, jè xi tsibìjna kò jè xi kjoí i'ngod k'a-ne; k'oa tís'ín kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán jñà inima xi itoò ma-ne xi títsajna nguixkon jè xi tjinasòn íxile nga tíhotíxoma; ⁵ kò jè Jesucristo k'oa tís'ín kàtatsjá-nò kjondaà kò kjoa'nchán. Jè Cristo, jè xi ngui 'én kixi tsjá, xi ki'ndí tjòn xi jaáya-la it'aà ts'e kjoa biyaà kò jè xi otíxoma-la jñà xita sko-la xi tjín i it'aà nangui. Cristo matsjakeè-ná nga kisitsjeè jé-ná it'aà ts'e jní-la xi tsibíxteèn. ⁶ Cristo k'oaá s'ín kisikítsajna-ná nga xita ítjòn komaá kò no'miì komaá nga jñá sixá-lá Nainá xi Na'èn-la ma Jesucristo. Jeya kàtìjna; jè kàtatíxoma kjit'aà, nita mé nachrjein-ne, nita mé nó-ne. K'oas'ín kàtama.

⁷ ;Chítsejèn-là! Jè Cristo jyeé kjomeé f'iì nga tínchrobájiin ifi. Ngats'iì xita, xkoón skoé-ne. Jñà xita xi kisik'en Cristo tikoáá skoé-ne. Ngats'iì xita naxandá xi tjín i it'aà nangui skindáyakeè-né nga 'on koma-la it'aà ts'e. Jon, k'oaá s'ín koma.

⁸“An-ná xi tijná ítjoàn skanda tàts'en-là kjoa ko nga skanda fehet'aà-ne; 'an-ná xi tijnáa, xi tsibijnáa, ko xi kjoii ijngod k'a; tajngoó-ná xi tse nga'ño tjín-na”, tsò Nà'èn-ná xi Nainá.

Kjoa xi tsakó-là Nainá Juan ít'aà ts'e Cristo

⁹An-ná xi mì-nà Juan, xi 'ndsè xan-nò ít'aà ts'e Cristo. Nga yáá títsajna^{ko}á Cristo ngásòn títsanìkja^{án} kjo'in, ko ngásòn yá nokjoà-ná ñánda tíhotíxoma Nainá ko ngásòn tíchíkjo^{ako}-ná ngats'iù kjoa. 'An nga 'én-là Nainá tíchjaya ko tibenojmí kixi-là xita ít'aà ts'e Cristo, k'oaá komà-ne ján kinikasén-na yá nangui jiin-ndá ñánda 'mì Patmos. ¹⁰Jngod nàchrjein-là Nainá, 'an, nga yá tijnakoá Inima Tsjeè-là, yá ijton índsiàn ki'nchrè jngod-là 'én xi 'ño kíichjā koni jngod chrjo xi 'ño jane, ¹¹kitsò-na:

—An-ná xi tijná ítjoàn ko xi fehet'aà-ne. Chjoí jngod xojon, tí't'eii kjoa xi t'iyi; ikjoàn tikasén-là naxandá-ná xi itod i'nde títsajna ján nangui Asia, jñà naxandá xi 'mì Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia ko Laodicea.

¹²K'ée kisikátjifaya nga mejèn-na skoeè yá xita xi tíchjā-na; kijtseè itod candelero xi ngui kichā oro xi ma tiya asiti. ¹³Yá jngod osen-là ñánda jncha candelero xi itod ma-ne sijnajiin xi okji koni kji ki'ndí-là xita. Jngod nikje kinakjá xi ndojò kji. Bijchó skanda ítjòn ndsoko. Tíkjá jngod na'ño payo yá isòn inima-là xi ngui oro. ¹⁴Tsjā skō, k'oaá kjoàn koni kjoàn tsjā chroba-là orrè, koni kjoàn 'nchán kjoàn. Xkon, k'oaá s'ín tsejèn koni tsà títi ni'ín. ¹⁵Ndsoko k'oaá kjoàn koni kichā sinè xi 'ño ndaà ote k'e nga jye sijiin ni'ín. Jè jta-là, k'oaá s'ín na'yà-là koni ñánda 'ño je nandá túbixòjen-tjòn. ¹⁶Jè tsjā kixi, itod ni'ño tjíya. Jè tso'ba jngod kichā ndojò bitjo xi 'ño yijò kji ingajò ngobà. Isén-là k'oaá kji koni kji ts'oí k'e nga 'ño matsjè ndobá, 'ño ote kji.

¹⁷K'e nga kijtseè, kiskaanguia ingui ndsoko koni jngod mik'en. Ikjoàn jè tsakájnason-na tsjā kixi, kitsò-na:

—Kì tsakjoðn-jèn, 'an-ná xi tijná ítjoàn ko xi fehet'aà-ne, ¹⁸ko tijnakon-ná. Tsakátijna k'en-ná tanga i'ndeí tijnakon-ná nita mé nàchrjein, nita mé nó-ne. 'An tjíya ndsaa ibi ts'e kjoabiyaà yá i'nde-là mik'en. [Tjí'ndeé-na nga skíx'aa ko kichjoà nga sikkjáya-là.] ¹⁹Chjí jñà kjoa xi jye kà'yi ko kjoa xi tíma nàchrjein i'ndeí ko kjoa xi koma nga koma iskan. ²⁰Kíí tsò-ne jè kjoa'ma xi kà'yi ts'e ni'ño xi itod ma-ne xi tjíya ndsaa kixi ko xi itod candelero xi ngui kichā oro. Jñà ni'ño xi itod ma, jñà àkjale-là naxandá-ná xi itod i'nde títsajna; ko jñà candelero xi itod ma-ne, jñà-né xi naxandá-ná xi itod i'nde títsajna.

Kjoa xi kisinè-la naxandá-la Cristo ján Éfeso

2¹ 'Chjí jngodè-la xojon jè àkjale-la naxandá-na xi tǐjna ján Éfeso: “Kíí tsò jè xi itodè ni'ño tǐjya tsja kixi, jè xi tsóhojiin osen-la jǐna candelero xi itodè ma-ne xi nguì kichà oro, tsò-né: ² Tìbe-ná xá-nò, 'ñó titsanìxá kò nga mìkiì bijta-nò. Tìkoáá tìbe-ná nga mì tì kiì chíkjoako-nò jǐna xìta xi ch'o s'ín. Tìkoáá tìbe-ná nga jyeé kichìt'aà jǐna xìta xi tsò-la yijo-la nga Cristo tsibíxáya-la, tanga mìtsà kixi kjoa. Jyeé ki'yaà nga xìta ndiso-né. ³ Kjit'aà nachrjein 'ñó tse kjo'in titsanìkjoón, kò 'ñó titsanìxá xi kjoa ts'an. Mìkiì bijta-nò. ⁴ Tanga tǐjn jngodè-nò kjoa xi ch'o tǐjn xi mìkiì sasén-na nga mì tì k'oaá s'ín tǐjn-nò kjetjòcha koni nga sà ítjòn. ⁵ Jǐnò, tìkítsjeèn kó ki'nè nga sà ítjòn k'e nga kj'eè jé bixòjñò. Tìkájno jé-nò. Ìjngodè k'a Nainá tanguít'aà-là. K'oaá s'ín t'een koni ki'nè nga sà ítjòn. Tsà majìn-nò, 'an kjián nga tsjaà-nò kjo'in kò kjoaáxìn-nò ni'ín candelero-nò ya ì'nde ñánda síjna. ⁶ Tanga tǐjn kjoa xi ndaà titsa'nè nga majticha kjoa xi s'ín jǐna xìta nicolaítas. 'An, tìkoáá majtike-ná. ⁷ Ndaà tǐná'yaà koni tsò Inima Tsjeè-la Nainá nga tǐchja-la naxandá-na. Jǐna xi sìikijne, 'aán tsjaà-la nga skinè jǐna toò-la jè yá xi síkijnakon-ná xi síjna ya ì'nde-la Nainá ñánda 'ñó ndaà choòn.”

Kjoa xi kisinè-la naxandá-la Cristo ján Esmirna

⁸ 'Chjí jngodè-la xojon jè àkjale-la naxandá-na xi tǐjna ján Esmirna: “Kíí tsò jè xi tsibìjna ítjòn kò xi fehet'aà-ne, jè xi k'en kò jaáya-la, tsò-né: ⁹ 'An be-ná xá-nò kò kjo'in xi titsanìkjoón kò nga xìta ima 'mì-nò (tanga ít'aà ts'e Nainá, xìta nchiná-nó jǐnò). Be-ná nga ch'oó chjajno-nò jǐna xìta xi tsò nga xìta judío-né tanga mìtsà kixi kjoa nga xìta judío. Jǐna xìta koi, yaá chja-ne ya ni'ya ñánda maxkóya xìta-la xìta neí. ¹⁰ Kì tsakjoòn-jèn jè kjo'in xi sìkjoón, jè xìta neí skinis'en-nò ndayá mé-ne nga skót'aà-nò kjoa xi mokjeíín-nò; te nachrjein s'e-nò kjo'in. 'Nó t'è-là takòn kóni skanda k'e nga kiyá. Kò 'aán tsjaà-nò jè kjoabinachon xi mìkiì fehet'aà koni jngodè corona. ¹¹ Ndaà tǐná'yaà koni tsò Inima Tsjeè-la Nainá nga tǐchja-la naxandá-na. Jǐna xi sìikijne, nímé kjoa xi komat'in ít'aà ts'e kjoabiyáa xi ma-ne jò k'a.”

Kjoa xi kisinè-la naxandá-la Cristo ján Pérgamo

¹² 'Chjí jngodè-la xojon jè àkjale-la naxandá-na xi tǐjna ján Pérgamo: “Kíí tsò jè xi tǐjn-la kichà ndojò xi yijò kji nga ingajò ngobà, tsò-né. ¹³ 'An

tibe-ná xá-nò, tibe-ná nga yaá títsajnaà ñánda tíhotíxoma xíta neíí. Tanga be-ná nga kixí títsajnaà; mìkiì ñìchàajioòn it'aà ts'an. Tíkoá be-ná nga mìkiì bì'ma koni s'ín mokjeíín-nò it'aà ts'an, ñas'ín k'e nga k'en Antipas, xíta xi kixí bénojmí xi it'aà ts'an; nga yaá k'en jjiin naxandá-nò ya ñánda síxá xíta neíí. ¹⁴Tanga tjin i'nga kjoá xi mìkiì sasén-na nga ch'o títsa'ne, nga yaá títsajnajiiin-nò xíta xi mokjeíín-la koni s'ín tsakóya Balaam kjòtseé nga chinchá'a Balac nga mejèn-la kohótsji jé jñà xíta Israel nga kàtakine tsojmì xi xkósòn kisinchaàt'aà-la; tíkoá kàtas'ín kjoachijngui. ¹⁵Tíkoá títsajnajiiin i'nga-nò xíta xi mokjeíín-la koni s'ín okóya jñá xíta nicolaítas. Jñà xíta koi, 'an majtike-ná. ¹⁶K'oaá ma-ne tikájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò. Tsà mì k'oa s'een, ñitoón kjián nga skaàn-koa xíta koi. Jè sikjeén kichà ndojò xi bitjo-ne ndsobá. ¹⁷Ndaà tiná'yaá koni tsò Inimá Tsjeè-la Nainá nga tíchja-la naxandá-na. Jñà xi siikijne, 'aán tsjaà-la tsojmì xi skine xi 'mì maná xi 'an tji'ma-na; tíkoá tsjaà jngoð-la ndí ndajo jtohá xi chroba kji; yaá tjit'aà 'ín xitse xi mì yá beèxkon; tà jè skoexkon xi tjoé-la.”

Kjoá xi kisinè-la naxandá-la Cristo ján Tiatira

¹⁸'Chjí jngoð-la xojon jè àkjale-la naxandá-na xi tjna ján Tiatira: “Kíí tsò jè Ki'ndí-la Nainá xi kòkjoàn xkon koni ni'ín, kò jñà ndsoko, k'oaá kjoàn koni kichà sinè xi 'mì bronce xi 'ñó ndaà kjòchra'i: ¹⁹'An, be-ná xá-nò kò kjoatjòcha-nò, kò kós'ín nga mokjeíín-nò koá kós'ín títsanixá nga tíchíkjoako-nò xá xi títsa'ne. Be-ná nga jè nachrjein i'ndeí isaá ndaà títsanixá mì k'oa-ne koni nga sa ítjòn. ²⁰Tanga tjin i'nga kjoá xi mìkiì sasén-na nga ch'o títsa'ne, nga biì'nde-là jè chjoón Jezabel xi tsò-la yijo-la nga ma-la bénojmíya mé kjoá xi iskan koma nga konachan kò okóya-la xíta chi'nda-na mé-ne nga kjoachijngui kàtas'ín-ne tíkoá kàtakine tsojmì xi xkósòn sinchát'aà-la. ²¹'Aán títsja isa-la nachrjein nga kàtasíkájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne, tanga majìn-la tsjeiin takòn kjoachijngui xi s'ín. ²²Tanga 'aán tsja-la ch'in nga 'ñó tse kjo'in siikjeíín kò jñà xíta xi ngásòn s'ín kjoachijngui, tsà majìn-la nga siikájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne. ²³Jñà xíta xi ya fit'aà-la, jngoð k'aá sik'en. Kò ngats'iì xíta naxandá-la Cristo skoe-né nga 'an-ná xi be kó tsò kjohítsjeèn-la kò inima-la jñà xíta. Jñò, nga jngoð ijngoð, k'oaá s'ín tsja-nò kjo'in koni tjin kjoá xi títsa'ne. ²⁴Tanga jñò kò xíta xi i'nga xi títsajna Tiatira xi mìkiì kota'ya kjohítsjeèn xi mìkiì ndaà tjin, tíkoá kj'eè kii beè jè xi tsò-la jñà xíta koi kjoatji'ma-la xíta neíí. Jñò, k'oaá xan-nò mìtsà tì mé kjoá siijé-isa-nò. ²⁵Tanga jñò,

koni s'ín t́jín jè kjohítsjeèn ndaà xi títsa'nè, k'oaá s'ín t'een skanda k'e nga 'an kjoiaa ìjngodò k'a. ²⁶ J̄nà xi s̄ikijne-là kjoa ts'e jé t̄ikoa s̄ikitason xá-na koni s'ín mejèn-na skanda k'e nga kjoehet'aà nachrjein, 'aán tsjaà-là xá nga j̄nà kotìxoma-là ngats'iì naxandá xi t́jín isò'nde. ²⁷ J̄nà x̄ita xi kotìxoma, nguì koó kichà kotìxoma-ne. K'oaá s'ín s̄ixkoaya koni t̄ijí ni'nde. ²⁸ Jè kjotìxoma jè, t̄ijé-ne xi kitsjaà-na Na'èn-na. 'An t̄ikoaá tsjaà-là jè ni'ño tse xi bitjokàtji k'e nga taj̄nòya. ²⁹ Ndaà t̄iná'yaà koni tsò Inima Tsjeè-là Nainá nga t̄íchja-là naxandá-na.”

Kjoa xi kisinè-là naxandá-là Cristo ján Sardis

3 ¹ 'Chjí jngodò-là xojon jè àkjale-là naxandá-na xi t́jna ján Sardis: “Kíí tsò jè xi itodò inima-là Nainá t́jín-là, ko itodò ma ni'ño-là: 'An be-ná kjoa xi títsa'nè; k'oaá s'ín 'ya-nò nga titsajnakon-nó tanga xi nguì kixi kjoa, titsajnak'en-nó. ² Tikjaáya-là yijo-nò, t̄jii-là nga'ño kjoa xi jye mejèn t̄íchija. 'An, kj'eè kii be tsà ndaà títsa'nè nga nguixkon Nainá. ³ Tikítsjeèn kjohítsjeèn xi kitjoé-nò ko xi jye ndaà kina'ya; k'oas'ín t̄ikitasòn. T̄ikájno jé-nò, k̄i t̄i jé binchaàtsji-nò. Tsà mìkii s̄ikindaa yijo-nò k'oaá s'ín kjoikjaá-nò koni s'ín x̄ita chijé k'e nga mìkii titsajnandaà mé hora-ne nga kjoíí. ⁴ Tanga t́jín chiba-nò x̄ita ya Sardis xi kj'eè mé jé ótsji, yaá taña kinchimako-na nga chroba kjoàn nikje xi kókjá nga k'oaá s'ín ok'in-là. ⁵ J̄nà x̄ita xi s̄ikijne-là kjoa ts'e jé, nikje chrobaá kjoàn xi kókjá; mìkii s̄ichàaya 'ín-là ya it'aà xojon ts'e kjoabinachon. Ko k'oaá xán nga nguixkon Nainá xi Na'èn-na ma ko nguixkon àkjale-là nga x̄ita ts'an-ná. ⁶ Ndaà t̄iná'yaà koni tsò Inima Tsjeè-là Nainá nga t̄íchja-là naxandá-na.”

Kjoa xi kisinè-là naxandá-là Cristo ján Filadelfia

⁷ 'Chjí jngodò-là xojon jè àkjale-là naxandá-na xi t́jna ján Filadelfia: “K'oaá tsò jè xi nguì x̄ita tsjeè ko xi nguì jè sobà xi x̄ita kixi, jè xi t́jín-là ibi-là x̄itaxá ít̄jòn xi ki'mì David, jè xi ma-là k̄ix'a xòhotjoa-là ngajmii ko nijngodò-isa xi t̄j'nde-là nga k̄ichjoàjto; ko k'e nga jè k̄ichjoàjto, nijngodò-isa xi t̄j'nde-là nga sk̄ix'ajto: ⁸ 'An be yije-ná xá-nò; chítsejèn-là, kisikíjna osen jngodò-nò xotjoa xi t̄ix'á, xi nijngodò t̄j'nde-là nga k̄ichjoàjto. Nga nas'ín tà chiba nga'ño t́jín-nò tanga titsanikitasòn-nó koni tsò 'én-na; mìkii bitsajna'ma it'aà ts'an. ⁹ T́jín jngodò t̄jín x̄ita xi ya chja-ne ya ni'ya ñánda maxkóya x̄ita-là x̄ita neíí; x̄ita ndiso-né nga tsò nga x̄ita judío, tanga mìtsà kixi kjoa. X̄ita koi, 'aán kichjà-là nga

kàtjanchrobá mé-ne nga kìncha-xkó'nchit'aà-nò; k'oaá s'ín skoë-ne nga 'an, 'nó matsjake-nò. ¹⁰ Koií kjoa-la nga títšanìkitasòn koni tsò 'én xi kitsjaà-nò nga kichìkjoako kjit'aà-nò nita mé kjoa-ne, k'oaá ma-ne, 'aán kósiko-nò jè nàchrjein xi jye nchrobá machraña nga s'e-la kjo'in nga títjsa isò'nde k'e nga chít'aà yije xita xi i títšajna it'aà nangui. ¹¹ Kjoji nitoón ijngod k'a. Ndaà tikinda ngats'iì kjondaà xi tjin-nò koni s'ín mokjeiín-nò mé-ne nga mì yá xi kjoaá'an-nò xi jñò jye kinikijne. ¹² Jñà xi sùikijne-la ngats'iì kjoa ch'o xi tjin isò'nde, 'aán tsja jngod-la i'nde ñanda kítšajna nga kjit'aà nàchrjein k'oaá ngaya-la koni jngod chrjó xi kosingui'ñó-la ya ni'ya tsjeè-la Nainá nga skiijnoa 'ín-la xi Nainá xan-la ko 'ín-la naxandá-la Nainá, xi Jerusalén xitse 'mì xi kjinchrobà-ne ngajmii ñanda tjna Nainá, tikoá skiijnoa 'ín xitse xi ts'an. ¹³ Ndaà tiná'yaà koni tsò Inima Tsjeè-la Nainá nga tíchja-la naxandá-na.”

Kjoa xi kisinè-la naxandá-la Cristo ján Laodicea

¹⁴ Chjí jngod-la xojon jè àkjale-la naxandá-na xi tjna ján Laodicea: “Kíí tsò jè xi síjngod yije 'én-la Nainá, jè xi nguì 'én kixi tsjá, jè xi nguì jè sobà kjoakixi, jè xi tsibíts'ia ngats'iì xi tsibíndaà Nainá. K'oaá tsò: ¹⁵ 'An, be-ná mé kjoa xi títša'nè; mìtsà 'nchán títšajnaà ni mìtsà tsjè títšajnaà nga mìtsà kondra títšajnakò-ná ko mìtsà ndaà onguít'aà-ná. Ndaà-là tjin tsà nguì ndaà onguít'aà-ná ko tsà majìn tsà nguì kondra títšajnakò-ná. ¹⁶ Tanga jñò, nga isò-nò, mìtsà 'nchán títšajnaà ni mìtsà tsjè títšajnaà, k'oaá ma-ne nga ndsobà skihisò-na. ¹⁷ Jñò k'oaá bixón: Xita nchiná-nájen; ndaà títšajna-jen; nimé chijat'aà-najen. Tanga mikii 'ya nga 'iín títšajnaà; nimé xi tjin-nò; xita ima-nó; mikii tsejèn-nò; laká títšjod. ¹⁸ 'An, k'oaá xan-nò, 'aán tindát'aà-ná ton oro xi ni'ín kjòtsjeè-ne mé-ne nga xita nchiná koma-nò. Tikoá 'aán tindát'aà-ná nikje tsjeè xi chroba kjoàn mé-ne nga mì kosobà-nò nga títšajna laká yijo-nò. Tikoá tinguioð xkii colirio jñà xkoðn mé-ne nga ndaà kotsejèn-nò. ¹⁹ Ngats'iì xita xi 'an matsjake, otiko-ná tikoá tsjaà-la kjo'in. Mochjeén-né nga tjii-là nga'ño yijo-nò; tikájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò. ²⁰ 'An, yaá tijnajtoa xotjoa ni'ya nga tíchjà; tsà tjin i'nga xi kji'nchré-na, koá tsà skíx'a xotjoa ni'ya-la, komaá kjoahas'en nga kókjen-koaa, tikoá jè, kókjen-ko-na. ²¹ Jñà xi sùikijne tsjaà'nde-la nga ya kítšajnat'aà-na ñanda tjna íxile ts'e kjotíxoma-na koni s'ín 'an jye kisikijne nga yaá tijnat'aà-la Na'èn-na ñanda tjna íxile ts'e kjotíxoma-la. ²² Ndaà tiná'yaà koni tsò Inima Tsjeè-la Nainá nga tíchja-la naxandá-na.”

Kós'ín yaxkón Nainá ján ngajmii

4 ¹Xi jye komà iskan, kiskoòtsejèn ján i'ngaá; kijtseè ngajmii nga tix'á jngoò xotjoa ko jè jta xi ki'nchrè ítjòn-la xi koa tsò koni chrjo trompeta, kitsò-na:

—Nchrobá mijìn ijndé; kokoò-lè kjoa xi koma k'e nga jye komà yije kjoa xi tíma i'ndeì.

²Tà nitoón j'iì kanè ijngoò k'a-na jè nga'ño-la Inima Tsjeè-la Nainá; kijtseè jngoaa íxile xi tíjna ngajmii ñánda tísatíxoma. Jé íxile jè, tíjna jngoò xi ya tíjnasòn. ³Jè xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma, k'oaá kji ote tsejèn koni kji ndajo chjí xi 'mì jaspe, o koni kji ndajo chjí xi 'mì cornalina. Ya indii-la íxile síjrandii jngoò-la ijñe xi okji ote tsejèn koni kji ndajo chjí xi 'mì esmeralda. ⁴Tiyaá-ne nga jngoò itjandii-la ñánda tíjna xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma, kaàn ñijòn íxile 'ncha isa ñánda tísatíxoma, tikoá kaàn ñijòn xita jchínga títsajnasòn xi nguì chroba kjoàn nikje xi kikjá; saà corona kicha oro tjí'a sko. ⁵Ya ñánda tíjna xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma, bitjo ni'ín ch'on, ko ts'iin ch'on, tikoá na'yà-la jta xi chja; itoò ni'ín xi síhiseèn títi ya nguixkon íxile; jña ni'ín, jña inima tsjeè-la Nainá xi itoò ma-ne. ⁶Ya nguixkon jè xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma, kjiijna jngoò ndáchikon xi koni kji chitsín kji xi 'ño ote.

Ya it'aà íxile ko ya indii-la, ñijòn ma xi títsajnakon; kóhokji ijton íts'in ko ya indso'ba, xki xi ján jtít'aà xkon. ⁷Jè xi tíjna ítjòn jña xi títsajnakon, k'oaá kji koni kjoàn xa. Xi ma-ne jò, koni kji nchraja ki'ndí kji. Xi ma-ne jàn, isén-la xitaá tjín-la. Xi ma-ne ñijòn, k'oaá kji koni kji ja xi só'bajii isén. ⁸Jña xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon nga jngoò ijngoò, joòn jngaá tjín-la. 'Ñó kjín ma-ne xkon xi tjín nga jngoò itjandii-la ko iya-la. Mìkiì síkjáya ko nachrjein ko nitjen nga tsò:

Tsjeè-né, tsjeè-né, tsjeè-né jè Na'èn-ná xi Nainá,
xi ta jè tajngoó xi 'ño tse nga'ño tjín-la,
jè xi tsibijna, jè xi tíjna ko jè xi kjoí ijngoò k'a-ne.

⁹Jña xi títsajnakon nchitsjá-la kjoajeya, nchitsjá-la kjondaà, ko nchibeèxkón jè xi tíjnasòn íxile jè xi tíjnakon nita kjé-ne. K'e k'oa nchis'ín, ¹⁰jña xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne bincha-xkó'nchi-ñiat'aà-la jè xi tíjnasòn íxile tikoá beèxkón-né jè xi tíjnakon nita mé nachrjein-ne. Síkatsjò corona-la ya nguixkon jè xi tíjnasòn íxile nga tsò:

¹¹Na'èn, ok'ín-lè nga ji tjoé-lè kjoajeya, nga jchaxkón-lè,
nga tsiji yije-né nga'ño xi tjín,
nga ji tsibìndii ngats'iì tsojmì xi tjín,

nga k'oaá s'ín kjòmejèn-lè nga tjín yije tsojmi
kò nga kisindaà kóhótjín xi tjín.

Xojon xi maxkóya kò jè Orrè

5¹ 'An, kijtseè jè xi tijnasòn íxile nga tíhotíxoma, kjinaya tsja kixi jngodò xojon xi kjixkóya xi kitjeijno iya-la kò ngatsejèn-la kò itodò k'a tji'ño ñánda jncha-la sello nga jngodò ijngodò k'a. ² Kijtseè jngoaa àkjalé xi tse nga'ño tjín-la, xi 'ño kíichja nga kitsò:

—Yá xi ok'in-la nga skíx'a jè xojon koa komà-la kjoaáxin jña sello xi jncha-la.

³ Tanga niyá kisakò xi komà-la nga kiskíx'a jè xojon, ni mìkìi ma kotsejèn-la nga kot'aà kó tsò 'én xi tji'taà; nijngodò kisakò ján ngajmìi, nijngodò kisakò it'aà nangui, koa nijngodò kisakò ingui nangui. ⁴ 'An, 'ño kiskindàya nga kò ndáxkoaàn k'e nga kijtseè nga nijngodò kjòtsji xi ok'in-la nga kiskíx'a jè xojon nga ma kot'aà kó tsò 'én xi tji'taà. ⁵ Jña xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne, jngodò xi kitsò-na:

—Kì chihindàya-jèn. Tjina xi 'mì: Xa-la xita naxandá Judá, xi tikoa 'mì: Tje-la xitaxá ítjòn David, nga jè xi jye kisikijne-la kondra-la. Jè xi ok'in-la nga skíjndaya jè xojon koa koma kjoaáxin sello-la xi itodò ma-ne.

⁶ K'eé kijtseè jngodò Orrè nga síjna ya jngodò osen-la ñánda tjina xi tijnasòn íxile nga tíhotíxoma, kò ñánda títsajna jña xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon, kò ñánda títsajna xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne. Jè Orrè, k'oaá kji koni tsà jye k'en; itodò ma nchrajá-la tikoa itodò ma xkon; jña xkon, jña inima-la Nainá xi itodò ma-ne xi kinikasén nga tíjtsa isò'nde. ⁷ Jè Orrè, kiskoé jè xojon xi kjinaya tsja kixi jè xi tijnasòn íxile nga tíhotíxoma. ⁸ Jè Orrè, k'e nga jye kiskoé xojon jè, jña xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon kò jña xita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne chinchaxkó'nchi-ñiat'aà-la nga nguixkon Orrè. Ngats'ii saà ní'ño arpaá 'ya kò chitsín xi ngui oro xi tjíya chrjongó-la nainá. Jè chrjongó-la nainá jña xi kjoa bítsi'ba-la jña xita-la Nainá. ⁹ Kiseè jngodò sò xitse xi tsò:

Ok'in-lè nga ngaji chjoí jè xojon, chjaàxin sello-la
nga ji kinik'en-lè, nga kò jní-lè tsibíchítji xita
xi ya itjokàjiìn-ne ngats'ii tje-la xita xi tjín isò'nde,
ngats'ii 'én xi tjín isò'nde,
ngats'ii naxandá xi tjín,

kò ngats'ii nangui xi tjín isò'nde
mé-ne nga ya kichja-ne it'aà ts'e Nainá.

¹⁰ Kò xitaxá ítjòn ki'nì kò no'miì ki'nì

nga ma s̄ikitasòn-là Nainá,
koà j̄nà koṭixoma i it'aà nangui.

¹¹ K'e nga kiskoòtsejèn, ki'nchrè jta-là j̄nà àkjale xi kjiìn jchán millón ma-ne xi nchiseè ya indii-là n̄anda tíjna xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma ko ya n̄anda títsajna j̄nà xi títsajnakon ko j̄nà xit̄a jchínga. ¹² N̄ó jchán nchichja nga tsò:

Jè Orrè xi kinìk'en, ok'ín-là nga jchaxkón
nga ts'e yije-né nga'n̄ó xi t̄jín,
ko kjoa nchiná ko kjoa chjine,
ko jè tsjá nga'n̄ó,
ndaà kàtayaxkón,
jeya kàtìjna ko 'nga kàtìjna.

¹³ Ngats'iì xi xó kisindaà-ne xi t̄jín ngajmii, xi t̄jín i it'aà nangui ko ya ingui nangui, ko xi t̄jín jjiìn ndáchikon, ki'nchrè-là nga tsò:

Jè xi tíjnasòn íxile ko Orrè, 'nga kàtìtsajna;
kàtayaxkón, jeya kàtìtsajna,
kàtas'e-là nga'n̄ó nit̄a mé nachrjein-ne.

¹⁴ J̄nà xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon, kitsò:
—jK'oas'ín kàtama!

J̄nà xit̄a jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne chincha-xkó'nchi-ñiat'aà-là nga jeya kisikìjna jè xi tíjnakon nit̄a mé nachrjein-ne.

Sello xi itoò ma-ne

6 ¹ K'eé kijtseè jè Orrè nga jaàxìn ítjòn jngoò sello. Ikjoàn ki'nchrè jngoò-là j̄nà xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon nga kiìchja. K'oagá kitsò koni ma ch'on nga one, kitsò:

—Nchroboí.

² Kiskoòtsejèn, k'eé kijtseè jngoò kohòyo xi chroba kji; jè xi tíjnakjá-là kohòyo, kjinaya tsja jngoò arco xi mochjeén k'e nga t̄jín kjojchán; ikjoàn kitjoé jngoò-là corona xi si'a sko xit̄a k'e nga síkijne; kiì nga jye kisikijne mé-ne nga s̄ikijne is̄a-ne.

³ Jè Orrè, k'e nga jaàxìn sello xi ma-ne jò, ki'nchrè-là jè xi ma-ne jò xi títsajnakon nga kitsò:

—jNchroboí!

⁴ Ko ijngoò kohòyo itjo xi inì kji; jè xi tíjnakjá-là, kitjoé jngoò-là kicha ndojò xi 'n̄ó je kji, t̄ikoà kitjoé-là nga'n̄ó nga kàtjaàxìn kjoa'nchán xi t̄jín it'aà nangui mé-ne nga kàtasík'en-ne xíkjín j̄nà xit̄a.

⁵ Jè Orrè, k'e nga jaàxìn sello xi ma-ne jàn, ki'nchrè-la jè xi ma-ne jàn xi títsajnakon nga kitsò:

—jNchroboí!

K'e nga kiskoòtsejèn, kijtseè ìjngoò kohòyo xi jmà kji; jè xi tíjnakjá-la kohòyo, jngoò libra tjíya tsja jè xi machibàya-ne tsojmì. ⁶ Ki'nchrè jngoò-la jta ya jngoò osen-la jñà xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon nga kitsò:

—Nga jngoò nisoò trigo, jngoò nàchrjein chjí-la chì'nda tjín-ne. Kò nga jàn nisoò cebada, tìkòáá jngoò nàchrjein chjí-la chì'nda tjín-ne. Kì tà ñikits'ón-jen jè asìtj kò vino.

⁷ Jè Orrè, k'e nga jaàxìn sello xi ma-ne ñijòn, ki'nchrè jta-la jè xi ma-ne ñijòn xi títsajnakon nga kitsò:

—jNchroboí!

⁸ Kiskoòtsejèn, kijtseè jngoàà kohòyo xi sinè kji. Jè xi tíjnakjá-la, Kjoàbiyaà 'mì 'ín-la; ìjngoò tjingui-la xi I'nde ts'e Mik'en 'mì. Kitjoé-la kjotíxoma nga ngats'iì xítà xi tjín isò'nde, xi ñijòn xítà, jngoò kiyá xi kjoa ts'e kjojchán, kjoa ts'e kjinchrá, kjoa ts'e ch'in kò kjoa ts'e cho ts'en xi tjín ijìin ijñá sijk'en.

⁹ Jè Orrè, k'e nga jaàxìn sello xi ma-ne 'òn, 'an kijtseè ya ingui ímíxa tsjeè-la Nainá títsajna jñà xítà xi kinìk'en nga koií kjoa-la 'én-la Nainá, tìkòá koií kjoa-la nga kixi kitsjaà 'én-la Nainá. ¹⁰ Ñó nchichja nga tsò:

—Na'èn xi jì sabà tíhotìxomai, jì xi nguì tsjeè tijni kò nguì kjokixi, skanda mé nàchrjein kíndaàjìin-la nga k'oi-la kjo'in jñà xítà xi tjín ján isò'nde, jñà xi kisik'en-najen.

¹¹ K'e kits'iì-la níkje xi chroba kjoàn, ki'mì-la nga kàtasíkjáya chiba nàchrjein isa skanda k'e nga kojngoò jñà xi 'ndse joó it'aà ts'e Cristo xi tìkòá ngásòn xá-la Nainá kiyájiin-ne.

¹² Jè Orrè, k'e nga jaàxìn sello xi ma-ne joòn, kiskoòtsejèn nga j'iì jngoò ch'ón xi 'ñó ts'a. Jè ts'oi, jmà kji komà koni níkje jmà, kò jè sá, inì kji komà koni jní. ¹³ Jñà ni'ño xi tjín ngajmìi, chixòt'aà nangui koni ma jñà toò ikò xkoén nga bixòngui k'e nga 'ñó 'ba tjo. ¹⁴ Jè ngajmìi, k'oaá s'ín kichijà koni jngoò xojon xi ma maxkóya; ngats'iì jñà nindoò kò nangui jìin-ndá xi tjín ijìin ndáchikon, jahatjìya-la ya i'nde ñánda títsajna. ¹⁵ Jñà xítaxá ítjòn xi tjín isò'nde, kò xítà xi 'ñó ndaà yaxkon-la, kò xítà nchiná, kò xítà sko-la soldado, kò xítà xi tse nga'ñó tjín-la, kò xítà chì'nda, kò xítà xi títsajnandeíj nga mìtsà nei tjín-la, yaá tsibítsajna'ma ñánda tjín nguìjo kò naxi xi tjín-la nindoò. ¹⁶ Kitsò-la jñà nindoò kò jñà naxi:

—Tìkatsjònè-nájen yijo-nò, tíjtsa'ma-nájen mé-ne nga mikìi skoe-najen jè xi tíjnasòn íxile nga tíhotìxoma kò tìkòá kítsajna'ma-lajen kjoajti-la kò

kjo'in xi tsjá jè Orrè. ¹⁷ Nga jye ijchò nàchrjein-là Nainá kò Orrè nga kò kjojtì-là, 'nó tse kjo'in tsjá. ¿Yá xi koma kichìkjoako-là?

Jñà chì'nda-là Nainá xi tjt'aa chiba-là

7 ¹ Xi jye komà iskan kjoa koi, 'an kijtsee ñijòn àkjale xi jncha kixi nga ñijòn chrjangui-là isò'nde xi nchibíchjoàhikon-là tjo mé-ne nga mì tì kiì k'oa-ne ya isòn isò'nde kò isòn ndáchikon, tikoà nijngoò yá siiníyá-là. ² Tikoá kijtsee ijngoá àkjale xi tínchrobá-ne ñánda bitjokàtji-ne ts'oi xi 'ya jngoò kicha ts'e Nainá xi tijnakon xi ma sit'aa chiba-là xita. 'Nó kiichja-là jñà àkjale xi ñijòn ma-ne xi jye kitjoé-là nga'nó nga tsjá ch'in-là isò'nde kò ndáchikon. ³ Kitsò-là:

—Kì tà chjà ch'in 'bì-lá isò'nde kò ndáchikon kò yá, skanda k'e-né nga jye sit'aa chiba-là ya tjen-là jñà xi chì'nda-là Nainá.

⁴ Ki'nchrè-là kótjín ma-ne jñà xita xi kisit'aa chiba-là, jngoò sindo kò ichán ñijòn jmiì ma-ne, ngats'iì tje-là xita Israel. ⁵ Jñà ngats'iì tje-là xita koi xi kisit'aa chiba-là: jñà tje-là Judá, tejò jmiì ma-ne. Jñà tje-là Rubén, tejò jmiì ma-ne. Jñà tje-là Gad, tejò jmiì ma-ne. ⁶ Jñà tje-là Aser, tejò jmiì ma-ne. Jñà tje-là Neftalí, tejò jmiì ma-ne. Jñà tje-là Manasés, tejò jmiì ma-ne. ⁷ Jñà tje-là Simeón, tejò jmiì ma-ne. Jñà tje-là Leví, tejò jmiì ma-ne. Jñà tje-là Isacar, tejò jmiì ma-ne. ⁸ Jñà tje-là Zabulón, tejò jmiì ma-ne. Jñà tje-là José, tejò jmiì ma-ne. Jñà tje-là Benjamín, tejò jmiì ma-ne.

Xità xi kjín jchán ma-ne xi chroba kjoàn nikje xi íkjá

⁹ Xi jye komà, k'e nga kiskoòtsejèn, kjín jchán xita kijtsee; niyá xi maxkeya-là. Yaá títsajna xita xi ya inchrobàjiìn-ne ngats'iì nangui xi tjín isò'nde, kò ngats'iì tje-là xita xi tjín isò'nde, kò títsajna xita xi chja ngats'iì 'én xi tjín, kò xita xi ya nchrobá-ne ngats'iì naxandá xi tjín. Jñà xita koi, 'ncha kixi-né nga nguixkòn xi tijnasòn íxile nga tíhotíxoma tikoà nga nguixkòn jè Orrè. Saà nikje chrobaá íkjá kò saà xkajén kjiya tsja. ¹⁰ Ngats'iì xita koi, 'nó jchán nchichja nga tsò:

Jè Na'èn-ná xi Nainá xi tijnasòn íxile ñánda nga tíhotíxoma kò jè Orrè,

tsachrjekàjiìn-ná kjo'in.

¹¹ Ngats'iì jñà àkjale 'ncha kixi-né ya indiì-là ñánda tíjna xi tijnasòn íxile nga tíhotíxoma kò ya ñánda títsajna jñà xita jchínga xi kaàn ñijòn

ma-ne, kò jǎà xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon. Chíncha-xkó'nchi-ñiat'aà-la skanda it'aà nangui nga kijtseèxkón Nainá. ¹² Kitsò:

K'oaá s'ín kàtama.

Nainá 'ñó tǐn-la kjoa machikon-t'in, kò kjoa jeya, kò kjoa chjine, tǐn-la kjondaà, 'ñó 'nga tǐna, tse nga'ñó tǐn-la, kò tǐn-la kjoatǐxoma.

K'oa's'ín kàtama skanda nita mé nàchrjein-ne.

¹³ K'eé kiichja jngoò-na jǎà xita jchínga, kitsò:

—Jǎà xita xi chroba kjoàn nikje xi íkjá, ¿yá xita-ne, ñánda kòf'i-ne?

¹⁴ 'An, kixan-la:

—Ngají tǐjin-lè nà'èn.

Jè kitsò-na:

—Jǎà xita koi xi tsatojiin kjo'in jè nàchrjein k'e nga 'ñó tse kjo'in kis'e. Kisitsjeè nikje-la nga kò jní-la Orrè-la Nainá kisichroba-ne. ¹⁵ Koí kjoa-la nga ya títsajna-ne nguixkò jè xi tǐnasòn íxile nga tíhotǐxoma kò nàchrjein kò nitjen sí's'in-la ya ingo-la. Jè xi tǐnasòn íxile yaá kíjnajiin osen kjit'aà-la nga siikinda. ¹⁶ Mì tǐ kiì kjinchrá siikjeiín-ne kò mì tǐ kiì koxínda-la. Kò mì tǐ kiì kòkà-ne yijo-la jè ndobá-la ts'oí k'e nga 'ñó matsjè. ¹⁷ Nga jè Orrè xi tǐna jngoò osen-la ñánda tǐna xi tǐnasòn íxile nga tíhotǐxoma, jè siikinda koni s'ín makinda orrè; jè kjoikò ñánda tíbitjo nandá xi tǐnakon. Nainá siixìjno yije ndáxkò jǎà xita koi.

Xi ma-ne itoò sello

8 ¹ Jè Orrè, k'e nga jaàxìn jè sello xi ma-ne itoò, osen-la hora jǎà kis'e ján ngajmì. ² Ikjoàn kijtseè jǎà àkjale xi itoò ma-ne xi 'ncha kixi nguixkò Nainá, jngoò chrjo trompeta kits'i-la nga jngoò ijngoò. ³ K'eé j'iì ijngoò àkjale xi 'ya jngoò kichá xi nguì oro jè xi tǐya chrjongó-la Nainá. Tsasíjna kixi ya it'aà ímixa tsjeè-la Nainá, ikjoàn tse chrjongó-la Nainá kits'i-la mé-ne nga ya kisijngoòko-ne jè kjoa bitsi'ba-la jǎà xita-la Nainá. Yaá tsaká ya isòn ímixa tsjeè xi nguì oro xi tǐna ya nguixkò jè xi tǐnasòn íxile ñánda tíhotǐxoma. ⁴ Jè nǐ'ndi-la chrjongó-la nainá kò kjoa bítsi'ba-la xita-la Nainá tsijin-né ya tsja jè àkjale ya nguixkò Nainá. ⁵ Jè àkjale kiskoé jè kichá xi tǐya chrjongó-la Nainá, chinchá-isa xá'í xi títsòn ya it'aà ímixa tsjeè-la Nainá. Ikjoàn kisikatjen-sòn isò'nde; 'ñó kits'iin ch'on, kina'ya-la jta, ki'ya-la ni'ín ch'on, kò ts'a ch'on.

Jñà chrjo trompeta

⁶ Jñà àkjale xi itoè ma-ne kò itoè chrjo trompeta tjíma'ya tsibítsajnandaà nga s̀ikjindáya.

⁷ Jè àkjale xi síjna ítjòn kisikjindáya chrjo-la. Ikjoàn ts'a jtsí ndajo kò ni'ín xi tsjájiin jní; ján kisikasén ít'aà nangui. Jè xi ma-ne jàn-ya-la isò'nde, jngoòya kiti; k'oa tì tjín kiti jñà yá; kiti yije xka xkoén.

⁸ Jè xi ma-ne jò àkjale kisikjindáya chrjo-la. Kò jngoò xi okji koni jngoò nindoò xi je kji xi títi, yaá kinikatjen-jiin ndáchikon. Nga jàn-ya-la ndáchikon, jngoòya, jní komà. ⁹ Jñà cho xi tjín-ngui ndáchikon, jngoòya k'en xi ma-ne jàn-ya cho. K'oaá tis'ín komà jñà chitso, jngoòya chixoña xi ma-ne jàn-ya chitso.

¹⁰ Jè xi ma-ne jàn àkjale kisikjindáya chrjo-la. Jngoò ni'ño xi 'nó je kji xi títiinga, kiskaàngui-ne ngajmiì. Jè ni'ño jè, jngoòya xajngá nandá kiskaàjiin xi ma-ne jàn-ya xajngá nandá kò ya ñanda títi nandá. ¹¹ Jè 'ín-la ni'ño jè, xka tsja 'mì. Kò jè nandá, jngoòya kjòtsja, jè xi ma-ne jàn-ya nandá. Kjín jchán xita k'en nga kjòtsja nandá.

¹² Jè xi ma-ne ñijòn àkjale kisikjindáya chrjo-la. Ikjoàn jngoòya kitsi'on jè ts'oi xi ma-ne jàn-ya yijo-la; kò k'oaá tis'ín komà jè sá kò ni'ño. Ikjoàn kòjñò jngoòya jè ts'oi kò sá kò ni'ño. Koa jngoòya kòjñò jè nachrjein xi jàn-ya tjín-ne; kò k'oaá tis'ín komà k'e nga nitjen; mì tì kù kjòhiseèn-ne.

¹³ K'e nga kiskoòtsejèn, ki'nchrè jngoò-la ja xi kitòdtjen ján ijiin isén. 'Nó kiichja nga kitsò:

—Ima xó-ne, ima xó-ne, ima xó-ne jñà xita xi tjín ján isò'nde, taxki 'oón komat'in k'e nga skindàya chrjo-la jñà àkjale xi ngui jàn chija-isa.

Chrjo trompeta xi ma-ne 'òn

9 ¹ Jè xi ma-ne 'òn àkjale kisikjindáya chrjo-la; 'an kijtseè jngoà ni'ño xi kiskaàngui-ne ngajmiì skanda ít'aà nangui. Ikjoàn kjòngatsja jè ibi ts'e nitjan. ² Kiskí'á jè nitjan. K'oaá s'ín itjo ni'ndi koni tsà ts'e ngajá xi 'nó ì kjoàn. Jè ni'ndi xi itjo, kisijñò jè ts'oi kò ijiin isén. ³ Jè ni'ndi, yaá itjojiin cho langosta xi tsangasòn isò'nde; kits'iì-la nga'nó nga ma-la k'oe-la xita koni cho na'yá xi tjín isò'nde. ⁴ K'oaá s'ín kisatiixoma-la nga mìkii tsjá ch'in-la ngats'iì xka ijñá xi tjín isò'nde, kò nijngoò yá; tà jñà xi koma tsjá ch'in-la jñà xita xi tsjin-la chiba-la Nainá ya ítjòn tjen-la. ⁵ Mìkii kitsjaà'nde-la nga s̀ik'en xita; tà kjo'iín 'òn sá tsjá-la; jè kjo'in

xi tsjá, k'oaá ngaya-la koni k'e nga 'bé-la cho na'yá xita nga jò 'beé.

⁶ Nachrjein koi, jñà xita mejèn-la nga kiyá, tanga mìkiì sakò-la kós'ín siik'en yijo-la. 'Nó komejèn-la nga siik'en yijo-la tanga mìkiì koma kiyá.

⁷ Jñà cho langosta k'oaá kjoàn isén-la koni kjoàn kohòyo xi binchandaà-la kjojchán. Tjísòn sko koni corona xi nguì oro; isén-la xitaá tjín-la. ⁸ Tsja sko k'oaá kjoàn koni kjoàn ts'e íchjín; ni'ño, k'oaá kjoàn koni ts'e xa. ⁹ Ya isòn inima-la k'oaá kjoàn xi kijtsa koni kicha tájaà xi síkjeén xita kjojchán; jñà jngaá-la k'oaá s'ín na'yà-la nga one koni tsà 'ño kjin ma carreta xi bíndofe kohòyo nga ongachikon nga fi kjojchán. ¹⁰ Tjín nditsin koni cho na'yá ko tjín-la na'yá. Jñà nditsin tjín-la nga'ño nga 'òn sá siiki'on xita. ¹¹ Jè xi síjna sko-la cho langosta, jè àkjale ts'e nitjan. Jè 'ín-la àkjale jè, xi 'én hebreo, Abadón 'mì, koa xi 'én griego, Apolión 'mì. [Jñà 'ín koi, tsòyaá-ne: jè xi síkits'óna.]

¹² Jyeé tsato kjo'in xi tjina ítjòn xi taxki 'oón komàt'in xita; tanga nguì jò chija xi sa nchrobá.

Chrjo trompeta xi ma-ne joòn

¹³ Jè xi ma-ne joòn àkjale kisikjindáya chrjo-la; k'eé ki'nchrè jngodè-la jta xi ya itjojin-ne nga ñijòn nchrajá-la jè ímixa tsjeè xi nguì oro jè xi síjna nguixkon Nainá ¹⁴ nga kitsò-la jè àkjale xi ma-ne joòn, xi kjiya chrjo tsja:

—Chjñnda'ño jñà àkjale xi ñijòn ma-ne xi tjít'aà'ño ya chraña-la jè nandá xajngá je Éufrates.

¹⁵ K'eé kitjñnda'ño jñà àkjale xi ñijòn ma-ne xi jye k'oas'ín títsajndaà jè hora, jè nachrjein, jè sá ko jè nó, mé-ne nga jngodèya siik'en-ne xita xi ma-ne jàn-ya ngats'iì xita xi tjín. ¹⁶ 'An, ki'nchrè-la kótjín ma-ne jñà xita kjojchán xi kohòyo títsajnakjá-la; jò sindo millón ma-ne.

¹⁷ K'oaá s'ín tsatsejèn-na jñà kohòyo ko xita xi títsajnakjá-la nga kicha tájaà kijtsa inima-la xi inì kjoàn koni ni'ín, xi azul kjoàn koni zafiro, ko xi sinè kjoàn koni azufre. Jñà sko kohòyo, k'oaá kjoàn koni sko xa; ko ya tso'ba, ni'ín bitjo, ni'ndíí bitjo, ko azufre bitjo. ¹⁸ Jè kjoa-la nga ingajàn kjo'in koi, jngodè ya k'en xita xi jàn ya ngats'iì xita xi tjín. Jè kisik'en jè ni'ín, ni'ndí ko azufre xi bitjo-ne tso'ba kohòyo. ¹⁹ Nga'ño xi tjín-la kohòyo, yaá tí'a tso'ba ko ítjòn nditsin, nga jñà nditsin k'oaá kjoàn koni kjoàn ye; koa jñà sko síki'on-ne jñà xita.

²⁰ Jñà xita xi tsiningui-ne xi mìkiì k'en k'e nga jye tsato yije kjo'in koi, mìkiì kisikájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne; takó jñà kijtseèxkón inima ch'o-la neíí, kò jñà isén xi Nainá tsò-la xi kichà oro, plata, bronce, ndajò kò yá, jñà xi mìkiì tsejèn-la kò xi mìkiì 'nchré kò xi mìkiì ma fi. ²¹ Jñà xita koi, mìkiì kisikájno jé-la nga mì tì jé kohótsji-ne nga xita sík'en, nga ma-la bíndaà, kò nga kjoa chijngui s'ín, kò kjoa chijé.

Àkjale xi kjiya tsja jngòd xojon libro jtabá

10 ¹ Ijngòd àkjale kijtseè-isa xi tjin-la nga'nó xi tinchrobájen-ne ngajmiì nga ifi tsátijno; jè skò kijnasòn jngòd ijñe; isén-la k'oaá kji koni ts'oi; jñà ndsokò k'oaá s'ín tsejèn koni tsà ni'ín xi ncha kixi nga títi. ² Kjinaya tsja jngòd xojon xi jtabá kji xi jye kitjájndaya. Jè ndsokò kixi tsasíjnajiìn ya ndáchikon kò jè ndsokò ngaskón tsasíjnasòn nangui. ³ K'oaá s'ín 'nó kiichja koni tsò xa k'e nga kjindáya; k'e nga jye kiichja, itòd ch'on kina'yà jta-la nga tikoá kiichja. ⁴ K'e nga jye jane ch'on xi itòd kits'iìn, 'an tijnandaà-ná nga mejèn-na skiìjno jngoàà xojon, tanga ki'nchré jngòd-la jta xi ngajmiì inchrobà-ne xi kitsò-na:

—Jñà 'én xi kàchja ch'on xi itòd kats'iìn, 'maá tikíjni; kì xojoón bìt'iì.

⁵ Jè àkjale xi 'an kijtseè nga ya síjnajiìn jngòd ndsokò ndáchikon kò xi ijngòd ndsokò ya síjnasòn nangui, kiskímiì'nga tsja kixi ján ngajmiì, ⁶ kitsjaà 'én-la it'aà ts'e Nainá xi tijnakon nità mé nachrjein-ne, jè xi tsibíndaà ngajmiì, nangui kò ndáchikon, ngats'iì tsojmì xi ya tjin, kitsò:

—Mì tì kiì s'e isa-ne nachrjein. ⁷ K'e nga kichóya nachrjein-la nga koiìts'ia jè àkjale xi ma-ne itòd nga siìkjindáya chrjo-la, jè kjoa'ma-la Nainá kitasòn-né koni s'ín kitsò jñà xita chi'nda-la xi kiichja ngajo-la.

⁸ Jè jta xi ki'nchré ítjòn-la xi ngajmiì inchrobà-ne, ijngòd k'a kiichja-na kitsò:

—T'in, chjoí jè xojon xi jtabá kji xi jye kitjájndaya nga kjinaya tsja jè àkjale xi síjnaxixi isòn ndáchikon kò isòn nangui.

⁹ Kiikoan jè àkjale, kixan-la:

—Tjiì-ná jè xojon jtabá xi kjinaya ndseii.

Kitsò-na:

—Chjoí, ikjoàn chinii; ján iya indso'boi kotsjaya-né, tanga ya i'a ndso'boi, ixii koma-lè koni tsà tsjén.

¹⁰ Kiskoé jè xojon xi kjiya tsja jè àkjale. K'e nga kiskínee, kisihixii'á ndsoba koni tsà tsjén; tanga ján iya indso'bà kjòtsja-né. ¹¹ Ki'mi-na:

—Mochjeén-né nga ìjngòè k'a kinókjoaya ngajo-la Nainá mé kjoa xi komat'in jñà xita xi kjin naxandá nchrobá-ne ko xi kjin nangui chja-ne ko xi kjin skoya 'én chja, ko mé kjoa xi komat'in xitaxá ítjòn xi tjín isò'nde.

Jò ma xita xi tsjá 'én it'aà ts'e Cristo

11 ¹ K'ée kits'iì jngòè-na yá xi ma machibaya-ne, xi k'oa kji koni kjoàn yá nise. Ki'mì-na:

—Tisítjin, tichibayi jè ingo ítjòn-la Nainá ko jè ímixa tsjeè-la. Tixkeyi kótjín ma-ne jñà xita xi ya beèxkón Nainá. ² Jè nditsin xi kijnat'aà-la ingo, ki kii nìchibayi nga jñá kitjóé-la xi taxki xita xi mìtsà xita judío. Jñà xita koi, ichán jò sá kotixoma ya Jerusalén xi i'nde tsjeè-la Nainá. ³ Aán siikasén ingajò xita-na xi tsjá 'én it'aà ts'an nga kichjaya jngòè jmiì ko jò sindo ko jàn-kaàn nachrjein; ko jñà nikje xi kokjá, nikje jmà kjoàn xi ts'e kjoaba.

⁴ Jñà ingajò xita xi tsjá 'én, jñà-né ingajò yá olivo ko ingajò kicha candelero xi jncha kixi nguixkon Nainá xi otixoma-la isò'nde. ⁵ Tsà yá xi mejèn-la siiki'on xita koi; ni'ín Kochrje tso'ba xi jngòè k'a kokà jñà xi kondra-la. K'oaá s'ín kiyá yije, nita yá-ne xi mejèn-la siiki'on. ⁶ Jñà xita koi tjín-la nga'nó nga ma-la kichjoà-la ngajmiì mé-ne mì tì kii k'oa-ne jtsí jñà nachrjein k'e nga kichjaya. Tikoáá tjín-la nga'nó it'aà ts'e nandá nga ma-la nga jní s'iin; ko komaá-la kjin skoya kjo'in tsjá-la xita isò'nde; komaá-la nga kos'in s'iin nita kótjín k'a mejèn-la nga s'iin. ⁷ Ingajò xita koi, k'e nga jye tsjá 'én-la, jè cho je xi ch'o kji xi bitjomijìn-ne ya nitjan jñò, skaàn-ko-né, ko siikijne-la, ikjoàn kiyá ingajò xita koi. ⁸ Jñà yijo-la xita koi, yaá siyijò osen nditsin-la naxandá ítjòn, nándá kisit'aà krò Na'èn-ná. Jè 'ín-la naxandá ítjòn xi okji, k'oaá s'ín ngaya-la koni Sodoma, o Egipto. ⁹ Xita xi ya inchrobàjìn-ne naxandá xi tjín isò'nde, ko ngats'iì tje-la xita xi tjín isò'nde, ko xita xi chja ngats'iì 'én xi tjín, ko xita xi ya nchrobá-ne ngats'iì nangui xi tjín isò'nde, ján nachrjein osen skótsejèn-jno yijo-la mik'en; ko mikii tsjá'nde nga siijìn jñà xita koi xi jò ma-ne. ¹⁰ Jñà xita xi tjín isò'nde kotsjaá-la nga jye k'en xita koi; tsjá kjotjò-la tsojmì xita xíkjín. Koií k'oas'in s'iin-ne nga jñà ingajò xita xi chja ngajo-la Nainá, tseé kjo'in tsjá-la jñà xita isò'nde. ¹¹ K'e nga jye tsato xi jàn nachrjein osen, jè Nainá kisikítsajnakon ìjngòè k'a-ne nga jaáya-la; ikjoàn chíncha kixi ìjngòè k'a-ne; ko ngats'iì xita xi kijtseè, 'nó jchán kitsakjòn. ¹² Ingajò xita koi kii'nchré jngòè-la jta xi 'nó kiichja xi ngajmiì inchrobà-ne, kitsò-la:

—Nchrobá-mijìn-jno ijndé.

Ikjoàn kiimijìn-jìin ifi ján ngajmiì. Ngats'iì jnà x̣iṭa kondra-la kijtseè-né. ¹³ Tìk'ée-ne j'iì jngoò ch'ón xi 'nó jchán ts'a; jngoò ya naxandá chixoña xi ma-ne te ya kóhokji naxandá; kò jè kjoa-la ch'ón, itoò jmiì x̣iṭa k'en. Jnà x̣iṭa xi tsiningui-ne, ndaà jchán kitsakjòn. Ikjoàn kiichjat'aà-la Nainá xi tíjna ngajmiì nga jeya kisikíjna.

¹⁴ Jyee tsato kjo'in xi ma-ne jò xi taxkì 'oón komàt'in x̣iṭa; tanga nchrobá nitoón xi ma-ne jàn k'a.

Chrjo trompeta xi ma-ne itoò

¹⁵ Jè xi ma-ne itoò àkjale kisikjindáya chrjo-la; kjín jchán jta kina'yà-la ngajmiì xi 'nó kiichja nga kitsò:

Jnà kjotixoma xi tjín isò'nde,

jyee ts'e Na'èn-ná xi otixoma-ná kò jè Cristo xi xó kinikasén-ne.

Jè kotixoma nita mé nachrjein-ne.

¹⁶ Jnà x̣iṭa jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne, xi títsajnanè íxile nga nguixkon Nainá, chincha-xkó'nchi-ñiat'aà-la nga kijtseèxkón Nainá. ¹⁷ Kitsò:

Na'èn xi Nainá 'mì-lè.

Ndaà chjì-lè nga ta jì ta jngoò-né xi 'nó tse nga'nó tjín-lè,

ngaji xi tijni i'ndeì,

kò xi tijni skanda kjòtseé,

[kò xi sa kjoii ìjngoò k'a-ne].

Tì'biì-lèjen kjondaà nga jyee kachjoí nga'nó xi tjín-lè;

kò jyee kòbíts'iì nga jì tìhotixomai.

¹⁸ Jnà x̣iṭa xi taxkì x̣iṭa xi mìtsà x̣iṭa judío jyee kòjti-la;

tanga jyee ijchò nachrjein-la kjojti-lè k'e nga jì k'oi-la kjo'in x̣iṭa koi,

jè nachrjein k'e nga jì kíndaàjiin-la jnà x̣iṭa xi jye k'en

kò k'oi-la kjotjò xi ok'in-la nga tjoé-la x̣iṭa ch'i'nda-lè

xi kiichja ngajo-lè

kò jnà x̣iṭa-la Nainá kò ngats'iì xi beèxkón-lè,

jnà xi jtabá kjoàn kò x̣iṭa jchínga.

Síkjesoìn jnà x̣iṭa xi ma-la síkjesoìn x̣iṭa naxandá isò'nde.

¹⁹ Ján ngajmiì kitáx'a i'nde tsjeè-la Nainá; ya iya i'nde tsjeè-la ki'ya-la jè kaxa ts'e kjoa xi tsibíndaàjiin Nainá kò jnà x̣iṭa. Ikjoàn jate ni'in ch'ón, kina'yà-la jta, kits'iin ch'ón, ts'a ch'ón, ts'a jtsí ndajo xi 'nó tsiaàn kjoàn.

Jè chjoón kò jè yè

12 ¹Ján ngajmiì tsatsejèn jngoò kjo_xkón. Jngoò chjoón ki'ya-la; jè ts'oi xi ma nikje-la. Jè sá yaá tjna ingui ndso_ko, kò jngoò corona tjí'a skò xi tejò ni'ño tjít'aà. ²Jè chjoón, ki'ndí 'ya. 'Nó jchán kjindáya nga jye machraña nga jts'ín ki'ndí-la; tsee kjo'in tísikjeiín nga jye ijchò chiba-la nga jts'ín ki'ndí-la. ³Ján ngajmiì jngoò kjo_xkón tsatsejèn. Jngoò yè xi 'ño je kji tsatsejèn. Inì kji, itoò ma skò, kò jngoò corona itsé tjí'a nga jngoò jngoò skò. Tíkoá te ma nchrajá-la. ⁴Jè nditsin yè, jngoò ya ni'ño tsibíndofe xi ma-ne jàn ya ngats'iì ni'ño xi tjín ngajmiì, ikjoàn tsibítsjot'aà nangui. Jè yè je, tsasjnat'aà-la jè chjoón xi tí'beé ki'ndí mé-ne nga skine-ne ki'ndí-la k'e nga jye jts'ín. ⁵Jè chjoón, tsi'beé jngoò ki'ndí x'in nga jè kotixoma-la ngats'iì naxandá xi tjín isò'nde koni jngoò xita xi yá kicha kjiya tsja nga kinè-la kjo'in xita xi mikii 'nchréijon-la. Tanga jè ki'ndí-la chjoón, kitjá'an-la; yaá kiiko nánda tjna Nainá nga tíhotixoma. ⁶Jè chjoón, tsanga-né. Ján kiì i'nde it'aà xìn nánda nangui kixi choòn, nánda nga Nainá tsibíjnandaà jngoò-la i'nde nga ya katjiil-la tsojmi xi skine. Jngoò jmiì kò jò sindo kò jàn-kaàn nachrjein kájna.

⁷Xi jye komà iskan, ján ngajmiì kis'e kjo_jchán. Jè àkjale Miguel kò àkjale-la kiskaàn-kjoòko jè yè je. Kò jè yè je, kò àkjale-la nas'ín 'nó kiskaàn-kjoò, ⁸tanga mikii kisikijne-la, kò mì tì mé i'nde kis'e-la ján ngajmiì. ⁹K'oaá s'ín komà nga itjokàjiin ngajmiì jè yè jchínga xi 'mì Xita Neíí kò xi 'mì Satanás xi konachan-la ngats'iì xita isò'nde. Kinikatjengui ya it'aà nangui kò àkjale-la.

¹⁰Ki'nchrè jngoò-la jta ján ngajmiì xi 'nó kiichja xi tsò:

—I'ndeí jyeé ijchò nachrjein nga kitjokàjiin kjo'in xita xinguiáá nga kò nga'ño-la Nainá nga jè kotixoma kò kjo_tixoma xi tjín-la Cristo [xi Nainá xó kisikasén-ne], koií kjoa-la nga jye kànikatjengui jè xi kò nachrjein kò nitjen tsját'in 'én ndiso xita xinguiáá nga nguixkon Nainá.

¹¹Jñà xita xinguiáá, nga ngui koo nga'ño xi tjín-la jní xi tsibíxteèn jè Orrè kisikijne-la kò ngui koo jñà 'én xi kitsjaà it'aà ts'e Nainá. Mikii kitsakjòn-la nas'ín kinik'en. ¹²Tsja kàtas'e-la ngajmiì kò jñà xi ya titsajna. Tanga ima xó-nò jñò xi ya titsajnaà it'aà nangui kò xi titsajnaà ya ijiin ndáchikon nga jè xita neíí jyeé ijchòjen-tjingui-nò kò 'nó jti tjín-la nga jyeé tjiiin-la nga ta chiba nachrjein kájna-isa.

¹³Jè yè xi 'nó je kji, k'e nga kinikatjengui it'aà nangui, tsangatjingui-la jè chjoón xi tsi'beé ki'ndí x'in. ¹⁴Tanga jè chjoón, jò jngaá ts'e ja kits'iì-la xi 'nó iì kjoàn mé-ne koma tótjen-ne nga konga-la jè yè xi je kji. Ján kiì kájna

ya i'nde it'aà xìn nán̄da nangui kixì choòn. Jàn nó osen kájna nga kòkinda nga tjoé-la tsojmì xi skìne. ¹⁵ Jè ye xi je kji, tsachrje nandá tso'ba nga ndána koma mé-ne nga koma kichrjoako-ne jè chjoón. ¹⁶ Tanga jè nangui kisichját'aà-la jè chjoón; kitáx'a, kits'iì ndána xi jè ye tsachrje tso'ba. ¹⁷ Jè ye isaá 'nó kjòjtikeè jè chjoón. Kìi tjingui kondra-la jñà xita tje-la chjoón nga kiikjaán-kò jñà xi síkitasòn kjotíxoma-la Nainá kò jñà xi ndaà tsjá 'én it'aà ts'e Cristo. ¹⁸ Jè ye, yaá tsibijnajiìn tsoimì xi 'ncha indii ndáchikon.

Jò cho ìi xi ch'o kjoàn

13 ¹ Kijtseè jngoàà cho je xi ch'o kji xi itjo-mijìn-jìin-ne ndáchikon xi itoò ma skò; te ma nchrajá-la; jngoò corona ìtsé tjí'a nga ìjngod ìjngod nchrajá-la; jñà skò tjí't'aà 'ín xi Nainá chjajno-la. ² Jè cho je xi ch'o kji xi 'an kijtseè, k'oaá kji koni kjoàn xa indo; k'oaá kjoàn ndsokò koni ts'e cho oso; k'oaá kji tso'ba koni tso'ba xa. Jè nga'nó xi tjin-la jè ye, kò jè i'nde-la nán̄da tíhotíxoma, kò jè kjotíxoma-la xi 'nó tjin, jè cho ts'en kjòngatsja. ³ 'Nó tse kitìi jngoò skò jè cho je xi ch'o kji; k'oaá kji komà koni tsà jye kiyá; tanga jè skò xi 'nó tse kitìi, kjòndaà-ne. Ngats'iì xita xi tjin nga títtsa isò'nde, tà kjòxkón-la kjoa xi komà, kò yaá kùitjingui-la jè cho ts'en. ⁴ Ngats'iì xita kijtseèxkón jè ye, nga jè ye kitsjaà-la kjotíxoma xi tísíkjeén jè cho ts'en. Jñà xita tikoaá kijtseèxkón jè cho je xi ch'o kji. Ikjoàn kitsò:

—Tsjìn ìjngod isa koni jè cho je xi ch'o kji; mì yá tjin xi kichikjoa-la nga skaàn-kò.

⁵ Jè cho ts'en kitjò'ndeé-la nga kiichja 'én xi 'nga síkíjna yijo-la nga chjajno-la Nainá. Tikoaá kits'iì'nde-la nga ichán jò sá kotíxoma. ⁶ K'oaá s'ín kis'iìn; kiichjajno-la Nainá, kiichjajno-la 'ín-la Nainá kò Ni'ya Tsjeè-la, kò kiichjajno-la jñà xita xi títsajna ngajmii. ⁷ Tikoa kitjò'ndeé-la nga kiskaàn-kò xita-la Nainá skanda kó nga kisikijne-la. Ikjoàn kits'iì-la kjotíxoma it'aà ts'e ngats'iì tje-la xita, kò it'aà ts'e ngats'iì naxandá xi tjin, kò it'aà ts'e ngats'iì xita xi chja ngats'iì 'én xi tjin, kò it'aà ts'e xita xi tjin nga ìjngod ìjngod nangui xi tjin isò'nde. ⁸ Ngats'iì xita xi tjin nga títtsa isò'nde, jè cho ts'en skoexkón, jñà ngats'iì xita xi mikii tjí't'aà 'ín-la nga tisa tàts'en-la kjoa, jè xojon xi ts'e kjoabinachon xi ts'e Orrè-la Nainá xi k'en ngajo-la xita.

⁹ Ndaà tiná'yaà koni xan-nò. ¹⁰ Jè xi ndayá kjis'en, k'oaá s'ín tjinè-la nga ndayá kjoì. Jè xi kicha ndojò kiyá-ne, k'oaá s'ín tjinè-la nga kicha ndojò kiyá-ne. Íi mochjeén nga kixi kítsajna kjit'aà kò nga kichikjoako-la kjo'in jñà xita-la Nainá.

¹¹ Xi komà iskan kijtseè ijngoàà cho je xi ch'o kji xi itjo mijìn-ne jjiìn nangui. Jò ma nchrajá-la xi k'oa kjoàn koni nchrajá-la orrè. K'oaá s'ín chja koni jngoò ye xi 'ñó je kji. ¹² K'oaá s'ín tjín-la kjoíxoma koni jè cho je xi ch'o kji xi tjína ítjòn nga ya síjna nguixkon. Bínè-la xita xi tjín isò'nde nga kateèxkón jè cho je xi ch'o kji xi tjína ítjòn, jè xi kjòndaà-ne ñánda 'ñó tse kitì jngoò sko. ¹³ Tikoáá maá-la kis'iìn kjoìxkón xi 'in tjín. Skanda maá-la kisikjinchrobà-jen ni'ín xi ngajmiì nchrobá-ne skanda it'aà nangui nga nguixkon xita. ¹⁴ Kiskoðnachan-la xita xi tjín isò'nde, koií kjoa-la jña kjoìxkón xi kits'iì'nde-la nga kis'iìn nguixkon cho je xi ch'o kji xi tjína ítjòn. Tsibít'in-la xita nga kátíndaà jngoò xkósòn-la jè cho xi tjína ítjòn xi kichá ndojò kitì-ne sko tanga jaáya-la. ¹⁵ Jè cho xi ma-ne jò kits'iì-la nga'ñó nga kisikíjnakon jè xkósòn-la cho xi kisindaà, mé-ne nga koma kichja-ne kò ngats'iì xita xi mìkiì skoèxkón sùik'en-ne. ¹⁶ K'oaá s'ín tsibínè-la nga kàtasit'aà chiba-la jña xi xita ixti, jña xita jchínga, jña xita nchiná kò jña xita ima, jña xita xi títsajnandeí kò xi ch'inda títsajna'ñó. Yaá kàtasit'aà chiba-la ya tsja kixi kò tsà ya ítjòn tjen-la. ¹⁷ Nijngoò xita xi ma kotse tsojmì, nijngoò xi ma kotíjna tsà mìkiì tjít'aà chiba-la kò tsà jè 'ín-la cho mìkiì tjít'aà-la kò tsà mìkiì tjít'aà-la número ts'e 'ín-la cho. ¹⁸ Ijndé mochjeén kjoachjine-la xita; jè xi ndaà machiya-la, kátíxkeya número-la cho je xi ch'o kji; ts'e xita-né. Jè número: joòn sìndo kò jàn kaàn kò joòn.

Jè Orrè-la Nainá kò jña xita xi jngoò sìndo kò ichán ñijòn jmiì ma-ne

14 ¹ Xi komà iskan, kiskoðtsejèn, kijtseè jè Orrè, nga síjnaxixi isòn nindoò Siòn kò xita xi jngoò sìndo kò ichán ñijòn jmiì ma-ne xi tjít'aà ítjòn tjen-la 'ín-la Orrè kò ts'e Na'èn-la. ² Ki'nchrè jngoò-la jta xi ngajmiì nchrobá-ne xi 'ñó tíhone koni ma nandá k'e nga 'ñó maje, koni ma nga faáya-la ch'on k'e nga jye ts'iìn; k'oaá s'ín ki'nchrè-la koni tsà kjìn ma xita xi síkjane ní'ñó arpa. ³ Tína'ya jngoò-la sò xitse nga tíjnda nguixkon jè xi tjínasòn íxile nga tíhotíxoma, kò ya nguixkon xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon kò ya nguixkon jña xita jchínga. Niyá xi ma-la seè jè sò xi tíjnda, ta jña-né xi jngoò sìndo kò ichán ñijòn jmiì ma-ne, jña xi jye itjokàjiìn kjo'in ya isò'nde. ⁴ Jña xita koi, mìtsà íchjín tsibitsajnakò, nguì tsjeè kisìjchá yijo-la. Jña-né xi fi tjingui-la Orrè nita ñánda-ne nga fi. Jña-né xi itjokàjiìn ítjòn kjo'in ngats'iì it'aà ts'e xita xi tjín isò'nde, mé-ne nga koma kongatsja ítjòn-ne Nainá kò Orrè. ⁵ Nímé 'én ndiso kiichja, kò nímé jé tjín-la nga nguixkon Nainá.

Àkjale xi jàn ma-ne

⁶ Kìjtseè ìjngoàà àkjale xi tsò'bajiìn isén nga tífiko 'én ndaà-la Nainá xi t́jín nítà mé nàchrjein-ne nga keènojímí-la jńà xítà xi títsajna isò'nde, ngats'iì xítà xi t́jín nga ìjngod ìjngod nangui, ngats'iì tje-la xítà, ngats'iì xítà xi chja ngats'iì 'én xi t́jín, kò ngats'iì xítà xi t́jín nga ngats'iì naxandá xi t́jín isò'nde. ⁷ 'Nńó chja kitsò:

—Jchaxkón Nainá, jeya t́kíjna; jye ijchò nàchrjein-la nga koìindaàjìin. Jchaxkón jè xi tsibíndaà ngajmì, xi tsibíndaà nangui, xi tsibíndaà ndáchikon kò ñánda t́bitjo nandá.

⁸ Ìjngod àkjale kiichja xi kitsò:

—Jyeé kakaàngui, jyeé kakaàngui Babilonia, naxandá xi 'ńó je kji, jè xi bít'in-la naxandá xi t́jín isò'nde nga [kj'eíí nainá fit'aà-la] koni s'ín xítà k'e nga kjoachijngui s'ín. Koni s'ín kis'iìn, k'oaá ngaya-la koni tsà kisich'i yije xítà isò'nde jè xán ts'e kjoachijngui-la xi t́jiko kjojtí-la Nainá.

⁹ Ìjngod àkjale tsatsejèn xi ma-ne jàn xi 'ńó chja nga kitsò:

—Tsà yá xi skoexkón jè cho je xi ch'o kji kò isén xkósòn-la, tsà t́kkoa sit'aà chiba-la itjòn tjen-la, o tsà tsja, ¹⁰ Nainá tsjá-la kjo'in, k'oaá ngaya-la koni tsà vino skoí xi t́jiko kjoajti-la Nainá. Nga jè sobà Nainá jyeé tsibíndaà jngod chít'sín vino xi 'ńó kjaán mé-ne nga kòkò-ne kjoajti-la nga s'e-la kjo'in ijìin ni'ín azufre xi 'ńó tsjè títi. Tíkotsejèn àkjale tsjeè kò Orrè. ¹¹ Jè nì'ndi-la ts'e kjo'in-la, kjit'aá nàchrjein nítà kjé-ne nga kítjomijìn. Mìkiì s̀ìkjàya kò nàchrjein kò nítjen jńà xítà xi jè cho ts'en kò isén xkósòn-la beèxkón, jńà xi t́kkoa t́t'aà chiba-la kò 'ín-la jè cho je xi ch'o kji. ¹² Ìjndé nga mochjeén nga kàtachíkjoa-la nítà mé kjoa-ne jńà xítà-la Nainá xi síkitasòn kjoítixoma-la kò xi ndaà mokjeíin-la it'aà ts'e Jesús.

¹³ Kì'nchrè ìjngoàà 'én xi ngajmì inchrobà-ne xi kitsò-na:

—Chjí, tít'eii xojon: “Jńà nàchrjein xi fi-isa, mé tà ndaà-la jńà xítà xi kiyá nga mokjeíin-la it'aà ts'e Na'èn-ná.” K'oaá tsò Injima Tsjeè-la Nainá: “Kixíí kjoa, jńà xítà koi s̀ìkjàya-né kjoa ts'e xá-la; ján ngajmì, jchaá-la ngats'iì kjoa xi ndaà kis'iìn.”

K'e nga maxkó tsojmì xi jye kòjchá ya it'aà nangui

¹⁴ K'e nga kiskoòtsejèn, kìjtseè jngoàà ifi xi chroba kji, ya isò'nga ifi t́jna jngod xi k'oa kji koni ki'ndí-la xítà. Jngod corona xi nguì oro t́j'a sko, kò jngod kichà libá kjiya tsja xi 'ńó yjò kji. ¹⁵ Ìjngod àkjale itjo ya i'nde tsjeè-la Nainá xi 'ńó chja, kitsò-la jè xi t́jnasòn ifi:

—Tits'ii nga tixákoii kichá libá-lè; tichásoin, ko tíxkoí kóhotjín tsojmì tjè xi tjin it'aà nangui nga jye kòjchá yije; ko jyeé ijchò nachrjein-la nga sincháxkó.

¹⁶ Jè xi tijnasòn ifi, tsibíts'ia_{ko} kichá libá-la ya isòn nangui nga tsatesòn tsojmì tjè-la isò'nde, ikjoàn chincháxkó.

¹⁷ Ìjngodò àkjale itjo ya i'nde tsjeè-la Nainá xi kijna ngajmii xi tikoá kichá libá kjiya tsja xi 'nó yijò kji. ¹⁸ Ìjngodò àkjale itjo-ne it'aà ímixa tsjeè-la Nainá, jè xi síkinda ni'ín. 'Nó kiichja-la jè àkjale xi kichá libá kjiya tsja; kitsò-la:

—Tits'ii nga tixákoii kichá libá-lè xi 'nó yijò kji; tichát'eii 'én-la jñà toò uva xi tjin it'aà nangui, nga jñà toò-la jye kichji.

¹⁹ Jè àkjale tsibíts'ia_{ko} kichá libá-la nga tsatet'aà toò-la jñà yá uva; ikjoàn kisikatsjodya ya ñánda nga ma binchanè toò uva. Kjoa koi, jè okó kjoajti-la Nainá. ²⁰ Mìtsà ya jjiin naxandá kisinè jñà toò uva; ján indii naxandá kisinè; k'e nga jye kisinè, jní itjo ñánda nga kisinè; 'nó tse jní itjo skanda ijchò kangui-la kó kji 'nga tjna freno xi tji'a tso'ba kohoyo ko jàn sìndò kilómetro tsangasòn.

Itoò ma àkjale xi itoò kjo'in j'iiko

15 ¹ Ìjngodò kjo_{xkón} kijtseè ján ngajmii xi 'nó xkón kji ko 'nó jeya ki'ya-la. Itoò ma àkjale xi itoò kjo'in j'iiko jñà kjo'in xi fehet'aà-ne nga yaá fehet'aà-ne kjoajti-la Nainá.

² Tikoá kijtseè jngoaa ndáchikon xi chitsín kji; tsjájiin ko ni'ín. Ya ncha kixi isòn ndáchikon xi chitsín kji, jñà xita xi jye kisikijne it'aà ts'e cho je xi ch'o kji ko isén xkósòn-la, jñà xi mìkiì kitsjá'nde nga kisit'aà chiba-la, ko número ts'e 'ín-la. Xita koi kjiya tsja ní'nó arpa xi Nainá kitsjaà-la.

³ Nchiseè sò-la Moisés xi chi'nda-la Nainá ko sò-la Orrè, nchitsò:

Na'èn xi Nainá 'mì-lè, xi ta ji ta jngodò-né xi 'nó tse nga'nó tjin-lè, 'nó jeya ko 'nó xkón tjin ngats'ii kjoa xi 'nì.

Xita kixi-né; kixií tjin ndiyá-lè.

Jií-né xi Xitaxá Ítjòn tjna-la ngats'ii naxandá xi tjin isò'nde.

⁴ ¿Yá xi mìkiì tsakjón-lè Na'èn?

¿Yá xi mìkiì sko_{xkón}-lè?

Tajngodò ngaji xi xita tsjiì,

koií k'oas'ín kjoíí-ne ngats'ii naxandá-la isò'nde nga sko_{xkón}-lè nga jye tí'ya-la kjoa kixi-lè.

⁵ K'e nga jye kijtseè kjoa koi, kiskoòtsejèn nga kitáx'a ján ngajmiè jè ì'nde tsjeè-la Nainá xi tǐjnaya iya Ni'ya Nikje xi okó nga ya tǐjna Nainá. ⁶ Itjo ya ì'nde tsjeè-la Nainá jǎà àkjale xi itoò ma-ne xi j'iìko itoò kjo'in. Íkjá nikje lino chroba xi 'ñó ote kjoàn; tǐkjá ndáyá-la na'ñó payo xi ngui oro. ⁷ Jǎà xi ñijòn ma-ne xi tǐtsajnakon, jngod itjoiin xi kisingsatsja nga íjngó íjngó àkjale xi itoò ma-ne; kitsjaà íjngó íjngó-la chǐsín xi ngui oro xi ya tǐjya kjo'in ts'e kjoajti-la Nainá xi tǐjnakon nǐta mé nachrjein-ne. ⁸ Ya iya ì'nde tsjeè-la Nainá, kitseè ñi'ndi xi ya inchrobà-ne it'aà ts'e kjoajeya-la Nainá ko nga'ñó xi tǐjín-la. Niyá xi kitjò'nde-la nga jahas'en ya ì'nde tsjeè-la Nainá skanda k'e nga jye tsitasòn yije jǎà kjo'in xi itoò ma-ne xi j'iìko jǎà àkjale xi itoò ma-ne.

Chǐsín xi itoò ma-ne

16 ¹ Ki'nchrè jngoàà 'én xi ya itjo-ne ì'nde tsjeè-la Nainá nga kitsò-la jǎà àkjale xi itoò ma-ne:

—Tanguió, tǐxteèn-sòn isò'nde jǎà xi tǐjya chǐsín xi itoò ma-ne, kjo'in xi tǐjiko kjoajti-la Nainá.

² Kii jè àkjale xi tsako ítjòn-la. Tsibíxteèn-sòn isò'nde xi tǐjya chǐsín-la. Ngats'iì xǐta xi tǐjín-la chǐba-la cho ts'en ko xi beèxkón jè isén xkósòn-la jè cho je xi ch'o kji, tsako-la ch'in xajtsé xi 'ñó ch'o kjoàn ko ijò jchán ma.

³ Jè àkjale xi ma-ne jò tsibíxteèn-jiin ndáchikon xi tǐjya chǐsín-la. Ko jè ndáchikon, ngui jní komà, koni tsà ya k'en-jiin xǐta. Ngats'iì xi tǐtsajnakon ya jjiin ndáchikon jngod k'aá k'en.

⁴ Jè àkjale xi ma-ne jàn, tsibíxteèn-jiin ya xajngá nandá ko ñánda tǐbitjo nandá, jè xi tǐjya chǐsín-la. Saà jní komà. ⁵ Ikjoàn ki'nchrè-la jè àkjale xi ts'e nandá, kitsò:

—Ngaji Na'èn, tǐjín-lè kjoakixi, nga k'oaá s'ín kits'iì-la kjo'in jǎà xǐta it'aà ts'e kjoa koi, nga jíí xi xǐta tsjeè 'mì-lè, jíí xi tijni skanda kjòtseè, tijni skanda ì'ndeí. ⁶ Nga jǎà xǐta koi tsibíxteèn jní-la xǐta-lè nga jǎà kisik'en, ko xǐta xi kiichja-ngajo-lè. Ì'ndeí ngaji k'oaá tǐs'ín tǐ'biì ngajo-la jní nga nchi'biì; yaá chǐba-la.

⁷ Tikoá ki'nchrè jngod-la 'én xi ya it'aà ímixa tsjeè-la Nainá chja, nga tsò:

—Ji Na'èn xi Nainá 'mì-lè, xi ta ji ta jngod-né xi 'ñó tse nga'ñó tǐjín-lè, kixíí kjoa, jǎà kjo'in xi tǐ'biì-la xǐta koi, ndaá tǐjín ko ngui kixíí tǐjín.

⁸ Jè àkjale xi ma-ne ñijòn, tsibíxteèn xi tǐjya chǐsín-la ya isòn ts'oi. Jè ts'oi kitjò'nde-la nga jè ndobá-la kisichjàn yijo-la xǐta. ⁹ Jè ndobá-la ts'oi 'ñó kisichjàn-la ngats'iì xǐta tanga jǎà xǐta koi mìkii kisikájno jé-la ñi

mìkii jeya kisikíjna Nainá; ta saá kiichjajno-là Nainá nga jè xi tjín-là nga'ño it'aà ts'e kjo'in koi.

¹⁰ Jè àkjale xi ma-ne 'òn, tsibíxteèn-sòn jè xi tjíya chitsín-là ya nándá tíhotíxoma jè cho ts'en. Kò jè i'nde nándá tíhotíxoma jè cho je xi ch'o kji, kòjñò-né. Jñà xita xi beèxkón jè cho ts'en kiskinetjòn nijen-là nga 'ño ijò komà-là. ¹¹ Tanga mìkii kisikájno jé-là; tà saá lsa ndaà kiichjajno-là Nainá xi ts'e ngajmiì, koií kjoa-là nga ijò komà yijo-là nga xajtsé tjín-là.

¹² Jè àkjale xi ma-ne joèn tsibíxteèn-jiìn xi tjíya chitsín-là ya xajngá nandá-je Éufrates. Jè nandá-là xajngá, kixiya-né, mé-ne nga koma kjoahato-ne jñà xitaxá ítjòn xi nchrobá-ne nándá bitjokàtji-ne ts'oi.

¹³ Kijtseè-ná nga jè ye xi 'ño je kji, kò jè cho je xi ch'o kji, kò jè xita xi kiichjaya 'én ndiso nga itjo-ne tso'ba jàn inima ch'o xi cho xke kjoàn.

¹⁴ Jñà-né inima ch'o-là neíi xi s'ín kjojkón; bitjo nga bíxkóya xitaxá ítjòn xi tjín nga tíjtsa isò'nde nga kjinchrobà kjojchán jè nachrjein xi jye tjíndaà-là Nainá xi ta jè tajngoó xi 'ño tse nga'ño tjín-là. ¹⁵ “Tíná'yaà, 'an, k'oaá s'ín kjoiaa koni s'ín f'iì xita chijé. Mé ta ndaà-là jè xita xi tjínandaà k'e nga 'an xi kjoiaa; kjiijnandaà nikje-là nga kòkjá; mé-ne nga mìkii kosobà-là nga tíjna laká.” ¹⁶ Jñà inima cho-là neíi tsibíxkóya xitaxá ítjòn-là isò'nde ya i'nde nándá 'mì Armagedón xi 'én hebreo.

¹⁷ Jè àkjale xi ma-ne itodò, tsibíxteèn jjiìn isén xi tjíya chitsín-là. Kii'nchré-là 'én xi 'ño kiichja xi ya inchrobà-ne i'nde tsjeè-là Nainá xi tíjna ngajmiì nándá tíjna jè xi tíjnasòn íxile nga tíhotíxoma; kitsò:

—Jyee tsitasòn yije.

¹⁸ Ikjoàn jate ni'ín ch'on, kina'yà-là jta, kits'iìn ch'on, ts'a ch'ón xi 'ño jchán ts'a; ni saà jngoò k'a k'oas'ín 'ba kóni nga tisa tsatsejèn xita isò'nde.

¹⁹ Jè naxandá je xi 'ño ndaà yaxkon-là, jàn ya komà. Kò jñà naxandá xi chja-ne nga ijngoò ijngoò nangui xi tjín isò'nde, jngoò k'aá kichijà. Kò jè naxandá je xi 'mì Babilonia xi 'ño ndaà yaxkon-là, mìkii kisijchàajiìn Nainá nga kitsjaà-là kjo'in, k'oaá गया-là koni kisik'iì jngoò chitsín xi tjíya vino xi ngui kjoajti-là Nainá xi jè jye tjínandaà-là. ²⁰ Ngats'iù nangui xi tjín jjiìn ndáchikon kò jñà nindoò, jngoó k'aá kichijà, mì tì kii ki'ya-là. ²¹ Jñà xita tsanè jtsí ndajo xi 'ño tsiaàn kjoàn, tjín-là tsà ichán kilo nga jngoò ijngoò. Jñà xita, 'on kiichjajno-là Nainá, koií kjoa-là nga tse kjo'in kis'e-là kjoa ts'e jtsí ndajo.

Kós'ín s'e-là kjo'in jè chjoón chijngui

17 ¹ J'iì jngoò jñà àkjale xi itodò ma-ne xi itodò chitsín tjíya tsja, kiichja, kitsò-na:

—Nchroboí, kokoò-lè kjo'in xi tjoé-la jè chjoón chijngui xi 'nó ndaà yaxkon-la xi tijnandii nãnda nga kjìn xajngá nandá fahato. ² Jñà xitaxá ítjòn xi tjin isò'nde, yaá tsafáhijtako chjoón jè nga kj'eíí nainá kijtseèxkón k'oaá ngaya-la tsà kjoa chijngui kisìko jè chjoón. Kò ngats'iì xita xi tjin isò'nde, k'oaá tì kis'iin nga kj'eíí nainá kiitjìngui-la k'oaá ngaya-la koni tsà xán ts'e kjoachijngui-la chjoón kjòch'i-ne.

³ It'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá, jè àkjale kiiko inima-na jngoò i'nde it'aà xìn nãnda nangui kixì choòn. Kijtseè jngoàà chjoón xi tijnakjá-la cho je xi ch'o kji xi inì kji. Yijàjno yije yijo-la 'én xi kondra ts'e Nainá nga chjajno-la. Itoò ma skò kò te ma nchrajá-la. ⁴ Jè chjoón, nikje sko kò nikje inì kjoàn xi íkjá. Yijàjno xi nguì oro kò ndajo ote xi 'nó ts'e chjí-la, kò ndátòn fangui xi 'nó chjí-la xi 'mì perla. Tjía tsja jngoò chitsín xi nguì oro; jè chitsín kitseé kjoa ch'o-la kò kjoa tjé xi ts'e kjoa chijngui-la. ⁵ Ya ítjòn tjen-la, tjit'aà 'én 'ma xi tsò: “Babilonia xi 'nó je kji nga ndaà yaxkon-la, jè nea-la íchjín chijngui kò ngats'iì kjoa ch'o xi tjin isò'nde.” ⁶ K'e nga kiskod'an chjoón jè, kijtseè xkoaàn nga ch'i-né nga jní-la xita-la Nainá kits'iì kò ts'e xita xi kinik'en nga 'én-la Jesús kiichjaya. K'e nga kijtseè tà kjòxkón-na. ⁷ Kitsò-na jè àkjale:

—¿Mé-ne maxkón-lè? 'Aán, kènojmi-lè kó tsòya-ne kjoa 'ma-la chjoón jè, kò it'aà ts'e cho je xi ch'o kji xi tijnakjá-la xi itoò ma skò koa te ma nchrajá-la. ⁸ Jè cho xi kà'yi, tsibìjnakon-né, tanga i'ndeí tijnak'en-né; yaá kjinchrobà mijin-ne nitjan jñò mé-ne nga jngoò k'a chija-ne. Jñà xita xi tjin isò'nde, xi mìkii tjit'aà 'ín-la xojon ts'e kjoabinachon kóni nga tisa kisindaà isò'nde, tà kòxkón-la k'e nga skoexkon jè cho xi tsibìjnakon, kò i'ndeí tijnak'en-né, tanga kotsején ijngoò k'a-ne.

⁹ 'Íjndé mochjeén kjohítsjeèn xi tjin-la kjoa chjine. Jñà skò cho xi itoò ma-ne, jñà ngaya-la jñà nindoò xi itoò ma-ne nãnda tijnanè jè chjoón. Tikoáá jñà ngaya-la xi itoò ma-ne xitaxá ítjòn. ¹⁰ 'Òn ma-ne xi jye k'en, jngoò ma xi tíhotíxoma-isa, kò jè xi ijngoò, kj'eè kii f'iì. Tanga k'e nga kjoíí, tà chibaá nchrjein kotìxoma. ¹¹ Jè cho je xi ch'o kji xi tsibìjnakon tanga i'ndeí tijnak'en-né, jè xi ma-ne jiin xitaxá ítjòn. Yaá tijnajin-la xi itoò ma-ne, kò yaá tífi nãnda nga jngoò k'a jchija.

¹² Jñà nchrajá xi te ma-ne xi kà'yi, jñà ngaya-la xitaxá ítjòn xi te ma-ne xi kj'eè kii tjoé-la kjotíxoma. Tanga k'e nga tjoé-la kjotíxoma ta jngoò hora kotìxomakjoò kò jè cho je xi ch'o kji. ¹³ Jñà xitaxá ítjòn xi te ma-ne, tajngoò kjohítsjeèn tjin-la nga jè cho je xi ch'o kji siingatsja nga'nó-la kò kjotíxoma-la. ¹⁴ Ikjoàn skaàn-kò jè Orrè, tanga jè Orrè siikijne-né. Nga jè-né xi otíxoma-la jñà xita xi otíxoma, kò

Xitaxá Ítjòn-laá ma jñà xi xitaxá ítjòn títsajna. Jñà xitá xi títsajnako, xó kinokjoà-la, xó kitjaàjiìn-ne, kò kixíí síkitasòn-la.

¹⁵ Jè àkjale k'oaá ti kitsò-na:

—Jè nandá xi kà'yi, ñánda tíjrandiì chjoón chijngui, naxandá-né, xitá kjin-né, jñá-né xitá xi tjin nga ijngod ijngod nangui xi tjin isò'nde, koa jñá-né xitá xi chja ngats'iì 'én xi tjin isò'nde. ¹⁶ Jñà nchrajá xi te ma-ne xi kà'yi, kò jè cho je xi ch'o kji xi kà'yi, siijtikeè-né jè chjoón chijngui, kjoaá'an yije-la skanda jñà nikje-la, siikájna laká-né. Yijo-la skine-né. Ikjoàn yaá kokájiìn ni'ín. ¹⁷ Nainá k'oaá s'ín tsibíjiìn kjohítsjeèn-la jñà xitá koi nga k'oas'ín siikitasòn koni s'ín mejèn-la Nainá. Jè kjotíxoma xi tjin-la xitá koi tíjngod ikon nga jè cho ts'en kongatsja, skanda k'e nga kitasòn yije 'én xi kiichja Nainá. ¹⁸ Jè chjoón xi kà'yi, jè-né naxandá je xi otíxoma-la jñà xitaxá ítjòn xi tjin isò'nde.

Kós'ín kiskaàngui jè naxandá Babilonia

18 ¹ Xi jye komà iskan, ijngod àkjale kijtseè xi tinchrobájen-ne ngajmiì, xi 'ñó tse nga'ño tjin-la. Jè kjoa jeya-la xi 'ño ote kji, kisihiseèn-sòn nangui. ² 'Ñó kiichja, kitsò:

—Jye kiskaàngui, jye kiskaàngui naxandá je Babilonia. Jyeé ta i'nde-la inima ch'o-la neií komà, ya ñánda kitseè yije inima tjé xi ch'o kjoàn. Kò ya títsajna nise xi ch'o kjoàn xi mìkiì ma chine. ³ Ngats'iì xitá isò'nde, k'oaá ti kis'iìn koni s'ín xitá naxandá jè nga kj'eíí nainá kiitjingui-la, k'oaá ngaya-la koni tsà kjòch'i-ne jñà kjoachijngui xi kis'iìn. Jñà xitaxá ítjòn-la xi tjin nga títsa isò'nde, k'oaá ti kis'iìn. Kò jñà xitá isò'nde xi tsojmì otseya nga s'ín kjohima, kjònchiná-né xi kjoa ts'e kjotsja-la yijo-la koni s'ín jñà xitá xi tjin naxandá jè.

⁴ Ijngod 'én ki'nchrè xi ngajmiì inchrobà-ne, xi kitsò:

—Jñò xi naxandá ts'an xan-nò, titjokajñò naxandá jè, mé-ne nga mì ya kokot'aà-nò jé-la, tikoa mìkiì kokot'aà-nò kjo'in xi s'e-la. ⁵ Jñà jé-la, jyeé tímakjin, jyeé j'iì skanda i ngajmiì. Nainá, mìkiì siijchàajiìn [nga tsjá-la kjo'in] xi kjoa ts'e jé-la. ⁶ K'oaá tis'ín kàtamát'in ngajo-ne koni s'ín kis'iìn jè. Jò k'a k'oa tis'ín kàtamát'in ngajo-ne koni tjin kjoa xi kis'iìn. Jè chítsín xi kisikáyajiìn vino, kokji tikájiìn ngajo-là nga jò k'a isa jchá kàtama, [jò k'a okji kjo'in kàtako-la]. ⁷ Jè kjoa-la nga jeya kisikájna yijo-la kò nga 'ñó kis'e-la kjotsja, k'oa tis'ín tjiì ngajo-là kjo'in nga kàtakjindáya. Nga k'oaá tsò inima-la: “'An, k'oaá s'ín tijná nga chjoón sko-la 'mì-na. 'An mìtsà chjoón ka'àn 'mì-na, tikoaá mìkiì siikjaán kjo'in

nita kjé-ne.”⁸ Koií kjoa-la nga tajngoð nachrjein kitjojenè-la kjo'in: Kiyá xita-la. Tikoáá skindáya-né. S'eé-la kjoa ts'e kjinchrá. Ni'ín kití-ne nga kjoehesòn. Nga 'nó tse nga'nó tjín-la jè Nainá xi otíxoma nga k'oaá s'ín jye kiskoðsòn-la nga tsjá-la kjo'in.

⁹ Jñá xitaxá ítjòn-la isò'nde 'nó skindáyakeè ko 'nó 'on koma-la k'e nga skoe nga tbitjo ni'ndi-la nga títi jè naxandá jè ya ñánda kiitjingui-la xi kj'eíí nainá k'oaá ngaya-la koni tsà jngoó chjoón chijngui kiitjingui-la nga kisitsjako yijo-la. ¹⁰ Kjiín kìncha-ne nga skótsejèn-la, nga tsakjón-la kjo'in-la. 'Nó kichja, kitso:

—Ima xó-ne, ima xó-ne naxandá je Babilonia xi 'nó kis'e-la nga'nó; tajngoð tjò kòf'i-la kjo'in.

¹¹ Jñá xita xi otíjnaya tsojmì xi tjín isò'nde, tikoáá skindáyakeè-né nga 'on koma-la inima-la nga mì tí yá xi kótse-ne tsojmì xi otíjnaya, ¹² tsojmì xi ts'e ton oro, plata, ndajò chjí xi 'nó ndaà kjoàn, ndátòn chjí xi 'nó ndaà kjoàn; nikje lino xi 'nó chjí, ko nikje seda, nikje sko ko xi inì kjoàn; ngats'iì yá xi 'nó ndaà jne, tsojmì chjí xi nindaà ni'ño cho kisindaà-ne, ngats'iì tsojmì xi yá xi 'nó chjí xi yá ikon, ko kicha bronze, ko kicha xi 'mì hierro, ko ndajò marmol, ¹³ ko chrjoayá canela, ngats'iì tsojmì xi ndaà jne, chrjongó-la Nainá, ko xkiì jne xi 'mì mirra, ko chrjongó ts'e yá olivo, ko vino ko asiti. Trigo ko skoan inchrájin, ko cho ch'á, orrè, kohòyo, carreta, ko xita chi'nda nga kisatíjna. ¹⁴ Kitsò-la jè naxandá:

—Ngats'iì kjoa xi ndaà kisaseèn-la inima-lè, jyeé kitjaàxìn yiye-lè. Kjoa nchiná-lè jyeé kichijà. Ko kjoa xi ndaà kòtsjachi, mì ti kiì sakò-lè nita kjé-ne.

¹⁵ Jñá xita xi otíjnaya tsojmì xi ya kjònchiná ts'e naxandá jè, kjiín kìnchat'aàxìn nga tsakjón-la kjo'in. Skindáyakeè koa 'nó 'on koma-la inima-la. ¹⁶ K'oaá kitso:

—Ima xó-ne naxandá xi 'nó je kji, xi nikje lino chjí tsakakjá ko nikje xi sko kjoàn ko xi inì kjoàn. Yijàjno yijo-la oro, ndátòn chjí xi 'mì perla ko ndajò chjí xi 'nó ndaà kjoàn. ¹⁷ Tajngoð tjò kachija yiye kjoa nchiná xi tjín-la.

Ngats'iì xita xi síxako chitso, ko ngats'iì xita xi ya chitso títsaya nga nchifi, jñá xi ya iya chitso síxá ko ngats'iì xi síxájin ndáchikon, kjiín tsibitsajna ¹⁸ k'e nga kijtseè ni'ndi-la naxandá nga títi; 'nó kiichja, kitsò:

—Ni saá jngoð naxandá tjín xi mangásòn-kjoð koni kji naxandá jè, nga 'nó ndaà kiyaxkon-la.

¹⁹ Ikjoàn tsibíxteèn-jno chijo sko, 'nó kiskindáyakeè nga 'on komà-la inima-la; kitsò:

—Ima xó-ne naxandá xi 'nó je kji; jè kjoa nchiná-la, ndaà kjònchiná-ne jñà xita xi tjin-la chitso ya ijiin ndáchikon. Kò i'nde, ta jngoó tjò kachija yije kjoa nchiná-la.

²⁰ Ngats'ioò jñò xi titsajnaà ngajmii, tsjaá t'è-là takòn. Jñò xi xita-la Nainá maà, jñò xi tsibixáya-nò Cristo, kò jñò xi Nainá nokjoà ngajo-là, tsja t'è-là inima-nò. Nainá jyeé kàtsjá-la kjo'in naxandá jè koií kjoa-la nga ch'o kisiko-nò.

²¹ Jngoò àkjalé xi 'nó tse nga'nó tjin-la kiskoé jngoò ndajo xi koni kji ndajo natsí kji, kisikatjen-jiin ndáchikon, kitsò:

—Jè naxandá Babilonia, xi 'nó je kji, k'oaá s'ín skajiin-nda; jngoó k'aa chija nita kjé-ne, mì ti yá xi skoexkon-ne. ²² Mì ti kii kiná'ya-la inchè calle-la jñà música xi síkjane arpa, jñà xi síkjindáya xobí, kò xi síkjane chrjo trompeta. Mì ti kii s'e-la xita xi síxá nita mé xá-ne. Tikoá mì ti kii koxáko-ne molino ts'e ncheé. ²³ Ni'ín ts'e lámpara, mì ti kii sihiseèn-ne; mì ti kii s'e-ne s'eí nga kixan xita; koií kjoa-la kos'ín komat'in-ne nga jñà xita-la xi otseya kò otjynaya tsojmì, 'nó xita nchiná komà i isò'nde; tikoá kiskoònachan yije-la naxandá xi tjin isò'nde nga komà-la kis'iin kjoatj'e. ²⁴ Naxandá jè, Nainá kitsjaà-la kjo'in nga jé ts'e-né nga kinik'en xita-la Nainá kò xita xi kiichjaya ngajo-la Nainá kò ngats'iì xita xi kinik'en nga tíjtsa isò'nde.

Xita xi tsjá-la kjondaà Nainá ján ngajmii

19 ¹ Xi jye komà iskan, ki'nchrè-la ján ngajmii 'én koni kjín jchán ma xita xi chja nga tsò:

¡Aleluya! ¡Nga tikíjna Nainá!

Nga jè ochrjekàjiin-ná kjo'in kjoa ts'e jé-ná,

kò ta jè tajngoò xi tjin-la kjoajeya

kò xi tse nga'nó tjin-la.

² Nga jè Nainá, ndaà s'ín kò kixií s'ín

k'e nga tsjá-la kjo'in xita;

nga jyeé kitsjaà-la kjo'in jè naxandá je Babilonia

xi kisikits'ón-jiin isò'nde nga tsakó-la xita isò'nde

nga kj'eíí nainá kijtseèxkón

k'oaá ngaya-la koni jngoò chjoón xi kjoa chijngui s'ín.

Koií jé xi komà-la nga jè kisik'en xita chi'nda-la

Nainá xi kiichja ngajo-la.

³ Jngoò k'a k'oa kitsò:

—¡Aleluya! ¡'Nga t̄ik̄jna Nainá! Jè n̄i'ndi-là jè naxandá nga títi, k'oaá s'ín kitjomijìn n̄ita mé nachrjein-ne.

⁴ Jñà x̄ita jchínga xi kaàn ñijòn ma-ne k̄o xi ñijòn ma-ne xi títsajnakon, chíncha-xkó'nchi-ñiat'aà-là nga k̄ijtseèxkón Nainá xi t̄ijnasòn íxile ñánda tíhotíxoma. Kitsò:

—¡K'oas'ín kàtama! 'Nga t̄ik̄jna Nainá. ¡Aleluya!

⁵ Ya íxile-là ñánda tíhotíxoma, kina'yà-là 'én xi kitsò:

T̄ji-là k̄jondaà Nainá ngats'ioè jñò xi ch̄i'nda maà,
jñò xi ixti maà k̄o x̄ita jchínga,
ngats'ioè xi tsakjoòn-chaà Nainá.

⁶ Ki'nchrè-là 'én koni tsà k̄jín jchán ma x̄ita xi ch̄ja, koni s'ín na'yà-là nandá k'e nga one, koni s'ín na'yà-là k'e nga one ch'on, xi kitsò:

¡Aleluya!

¡'Nga t̄ik̄jna Nainá xi ta jè t̄ajngoó xi 'ñó tse nga'ñó t̄jín-là!
Nga jyeé jè tíhotíxoma.

⁷ Tsja k'oé-lá in̄ima-ná, sìtsja-chaá takoán, jeya s̄ik̄jnaá Nainá,
nga jyeé j'ì k̄joà bixan-là Orrè;
chjoón-là jyeé t̄ijnandaà.

⁸ Jè chjoón, jye ko'bi-là nikje lino xi 'ñó ch̄jí,
xi 'ñó tsjeè k̄joàn t̄ikoà 'ñó ote nga kónakjá.

Jè nikje lino xi 'ñó ch̄jí, jè ngaya-là k̄joakixi xi s'ín x̄ita-là Nainá.

⁹ Jè àkjalè kitsò-na:

—Ch̄jí k̄joà koi: “Mé ta ndaà-là jñà x̄ita xi xó kinokjoà-là k̄joà bixan-là Orrè nga jè k̄okjen-ko.”

Kitsò isa:

—Jñà 'én koi, nguì 'én kixi-là Nainá-né.

¹⁰ Tsohósijna xkó'nchiña it'aà ndsok̄o jè àkjalè nga mejèn-na skoexkoán. Tanga jè àkjalè kitsò-na:

—Kì k'oaá 'nì; 'an, t̄ikoá ch̄i'nda-là Nainá ma koni ngaji k̄o jñà 'ndsi xi ndaà fi t̄jngui-là jñà 'én kixi xi kiich̄ja Jesús. Jè Nainá chaxkoín.

Jñà 'én kixi xi kiich̄ja Jesús, t̄ijñà-ne xi síkítseèn-ya-là x̄ita xi ch̄ja ngajo-là Nainá.

Jè xi t̄ijnasòn-là kohòyo chroba

¹¹ K̄ijtseè ngajmii nga t̄ix'á; tsatsejèn jngoò kohòyo xi chroba kji. Jè x̄ita xi t̄ijnakjá-là, k'oaá s'ín yaxkon-là nga kixi síkitasòn k̄o kixi t̄jna, koií k̄joa-là nga nguì k̄o k̄joakixi-là b̄indaàjiin k̄o nga k̄jaán-kjoè. ¹² Jñà

xkɔn, k'oaá kjoàn koni ni'ín. Ya sko, kjín corona jtabá tjí'a kɔ jngoð 'ín-la tjtí'aà xi mìkiì yá xi machiya-la kó tsòya-ne; tajngoð jè machiya-la kó tsòya-ne. ¹³ Jè nikje xi kinakjá, jní yijájno. Jè 'ín-la, 'Én-la Nainá 'mì. ¹⁴ Yaá tjingui-la jñà soldado ts'e ngajmii nga títsajnakjá-la kohòyo chroba; saà nikje lino chrobaá íkjá xi 'ñó chjí kɔ tsjeè kjoàn. ¹⁵ Jè tso'ba bitjo jngoð kicha ndojò xi 'ñó yijò kji, jè xi síki'on-ne ngats'iì naxandá. Nga jè kotixoma-la xita naxandá. Jè yá nise síkjeén xi ngui kicha tájaà. Jè sobá kosinè jñà toð uva ya iya chitso nga kochrje vino xi okó kjoajti-la Nainá xi ta jè tajngoð xi 'ñó tse nga'ñó tjín-la. ¹⁶ Jè nikje-la kɔ chrjomí-la tjtí'aà 'ín xi tsò: “Xitaxá Ítjòn-la ngats'iì jñà xi xitaxá ítjòn títsajna kɔ jè-ne xi otixoma-la ngats'iì jñà xita xi otixoma.”

¹⁷ Kijtseè jngoaa àkjale xi ya síjnasòn-la ts'oi; 'ñó chja-la ngats'iì cho xi tjímajii isén xi yijo kine. Tsò:

—Nchrobá, tixkóyaà xinguiòo mé-ne nga chjinee yijo xi Nainá tsjá-nò, ¹⁸ nga chjinee yijo-la xitaxá ítjòn, kɔ yijo-la xita sko-la soldado, yijo-la xita ts'en, yijo-la kohòyo kɔ yijo-la xita xi titsakjá-la kohòyo, yijo-la ngats'iì xita xi títsajnandeí kɔ xita chí'nda kɔ xi ixti kɔ xita jchínga.

¹⁹ Kijtseè jè cho je xi ch'o kji kɔ jñà xitaxá ítjòn ts'e isò'nde kɔ xita soldado-la; jyeé títsajnandaà nga skaàn-kɔ jè xi tíjnakjá-la kohòyo chroba kɔ jñà soldado-la. ²⁰ Jè cho je xi ch'o kji kindobà'ñó; tikoà kindobà'ñó jè xi 'én ndiso kiichja xi kis'iin kjoxkón nga nguixkon jè cho. K'oaá s'ín komà-ne nga kiskoðnachan-la jñà xita xi kiskoé chiba-la tikoà kijtseèxkón isén xkósòn-la jè cho. Ingajò kinikatsjoèjii tíkòn ijiin ni'ín xi títiingá ñanda títi kɔ azufre. ²¹ Jñà xita xi i'nga, jè kisik'en-ne jè kicha ndojò xi bitjo tso'ba jè xi tíjnakjá-la kohòyo. Ngats'iì cho xi tjímajii isén, jñà kjòskiì-ne nga kiskine yijo-la xita xi jye k'en.

Jè xi jngoð jmiì nó

20 ¹ Kijtseè jngoaa àkjale xi tinchrobájen-ne ngajmii. 'Ya ibi ts'e nitjan jñò. Kjiya tsja jngoð na'ñó kicha cadena xi 'ñó je kji. ² Jè àkjale kitsobà'ñó jè ye jchínga xi tije-ne xi 'mì Xita Neí kɔ xi Satanás. Jngoð jmiì nó tsibít'aà'ñó. ³ Kisikatjen-s'en ya nitjan jñò; tsibíchjoà'ñó-la jè xotjoa; íkjoàn tsasíjna-la sello mé-ne nga mì yá skíx'a-ne jè xotjoa nitjan. Yaá tsasínahiya mé-ne nga mì tì kiì koma skónachan-la xita isò'nde, skanda k'e nga kjoehet'aà xi jngoð jmiì nó. Xi koma iskan tjánda'ñó ijngoð k'a-ne nga koma kojmeèndeí chiba nachrjein isa.

⁴ Kìjtseè íxile ts'e kjotíxoma; títsajnasòn jñà xita xi kitjoé-la kjotíxoma nga jñà koìndaàjiìn. Tìkoà kìjtseè inìma-la jñà xita xi kitiís'iìn, nga koi kjoa-la 'én kixi xi kitsjaà it'aà ts'e Jesús kò nga 'én-la Nainá kiìchjaya. Jñà xita koi, mìkiì kìjtseèxkón jè cho je xi ch'o kji kò isén xkòsòn-la; tìkoà mìkiì kisit'aà chiba-la itjòn tjen-la kò tsja. Xita koi, ìjngòd k'a tsibítsajnakon; jngòd jmiì nó tsatíxoma kò Cristo. ⁵ Jñà xita koi xi jaáya ítjòn-la. Tanga jñà mik'en xi i'nga, skanda k'eé jaáya-la nga ijchò jngòd jmiì nó. ⁶ Mé ta ndaà-la jñà xi kòko-la nga kjoaáya ítjòn-la; xita koi, jyeé xita-la Nainá koma; jè kjoa biyaà xi ma-ne jò, nìmé nga'nó tjin-la it'aà ts'e xita koi; mì tì mé ma sìko-ne. Tà saá no'miì-la Nainá koma kò ts'e Cristo. Jngòd jmiì nó kotìxomako.

⁷ K'e nga kjoehet'aà xi jngòd jmiì nó, tjánda'nó ìjngòd k'a-ne jè Satanás ya ñánda tíjnahiya nitjan jñò. ⁸ Kitjondejí-ne nga skónachan-la xita naxandá xi tjin nga tíjtsa isò'nde, jè Gog kò Magog. Koìxkóya xita mé-ne nga koìts'ia-ne kjojchán. Kjin jchán koma xita, k'oaá ngaya-la koni tsoì xi jncha indì ndáchikon. ⁹ Chinchimasòn kóhokji isò'nde; chinchandiì-la nga jngòd itjandiì ñánda títsajna xita-la Nainá kò naxandá xi tsjakeè. Ikjoàn kisikasén ni'ín Nainá xi inchrobà-ne ngajmiì. Jngòd k'a tsaká kóhotjin. ¹⁰ Jè xita neí xi kiskoðnachan-la xita, kinìkatjen-jiìn ya i'nde ñánda títijnga ni'ín kò azufre. Jyeé ya títsajna jè cho je xi ch'o kji kò xi kiìchjaya 'én ndiso. Yaá sìkjeiín kjo'in kò nachrjein kò nitjen nita kjé-ne.

Jè íxile ts'e kjotíxoma xi chroba kji

¹¹ Kìjtseè jngòd íxile xi chroba kji kò 'nó je kji nga ya tíjnasòn jngòd xi tíhotíxoma. Nga nguixkòn jè xi tíjnasòn íxile, jngòd k'a kichijà nangui kò ngajmiì. Nita ñánda-ne, mì tì kii ki'ya-la. ¹² Kìjtseè mik'en xi ixti kjoàn kò xi xita jchínga kjoàn, 'ncha kixi nguixkòn Nainá. Ikjoàn kitáx'a jñà libro [ñánda tíjt'aà mé xi kis'iìn nga jngó jngó xita]; koà ìjngòd libro kitáx'a ñánda tíjt'aà ts'e kjoabinachon. Jñà mik'en, k'oaá s'ín kisindaàjiìn-la koni s'ín tíjt'aà xojon ts'e libro, mé kjoa xi kis'iìn. ¹³ Jè ndáchikon kitsjaà jñà mik'en xi ya k'en-jiìn. Jè kjoabiyaà kò i'nde kjo'in tìkoá kitsjaà mik'en xi ya títsajna. K'oaá s'ín kisindaàjiìn-la nga jngòd ìjngòd xita koni tjin kjoa xi kis'iìn. ¹⁴⁻¹⁵ Jè kjoabiyaà kò i'nde kjo'in kinìkatsjoðjiìn ñánda títi ni'ín jnga. Kò jñà mik'en xi mìkiì tíjt'aà 'ín-la jè libro ts'e kjoabinachon, tìkoá yaá kinìkatsjoðjiìn ñánda títi ni'ín jnga. Jè xi ma-ne jò kjoabiyaà.

Ngajmii xitse ko nangui xitse

21 ¹ Kijtseē jngoaā ngajmii xitse ko nangui xitse. Jè ngajmii xi kisijna ítjòn ko nangui xi kisijna ítjòn, jyeé kichijà; tikoaā kichijà jè ndáchikon. ² Tíkooā kijtseē jè naxandá tsjeè xi Jerusalén xitse 'mì, nga tínychrobájen ngajmii nga nguixkon Nainá. K'oaá s'ín tíjnandaà koni jngoò chjoón xi ndaà bíndaà yijo-la nga jye kixan-ko x'in-la. ³ Ki'nchrè-la 'én xi 'ñó chja, xi ngajmii inchrobà-ne, xi tsò:

—Chítsejèn-là Ni'ya Tsjeè-la Nainá, jyeé kòbitjojen; Nainá yaá kíjnako jñà xita; xita naxandá-laá koma, nga jè sobà xi Nainá kító-la. ⁴ Jè sobà Nainá sìxijno yije ndáxkon; mì tì kiì s'e-ne kjoabiyaà; mì tì kiì s'e-ne kjoaba; mì tì kiì yá skindàya-ne; mì tì kiì s'e-ne xi ijòjno ijòt'aà yijo-la, koi kjoa-la nga jye tsato kjoa jchínga.

⁵ Jè xi tíjnasòn íxile ts'e kjoítixoma, kitsò:

—Chítsejèn-la, 'aán sìxixitseyà yije tsojmì xi tjin.

Ikjoàn kitsò-na:

—Chjí, xojon tí'teii jñà 'én koi; nga nguì k'oaá s'ín tjin nga kítasòn; nguì 'én kixi-né.

⁶ Ikjoàn kitsò-na:

—Jyeé tsitasòn yije. 'An-ná xi tíjna ítjoàn skanda tàts'en-la kjoa kó nga skanda fehet'aà-ne. 'An-ná xi tsibits'iaa ko xi sikjehet'aà-na kjoa. Ngats'iì xi xínda-la, 'aán tsjaà kjojtò-la nandá xi tíbitjo ya i'nde ñánda mìkiì xiya nandá mé-ne koma kíjnakon-ne inima-la nita kjé-ne. ⁷ Jñà xi sìikijne, jñà skoé kjojtò ngats'iì kjondaà koi. 'Aán kótijnakoaa nga Nainá kító-na ko jñà, íxti-naá koma. ⁸ Tanga jñà xita xi tsakjón, jñà xi mìkiì mokjeiín-la, jñà xi 'ñó ch'o s'ín, jñà xi xita sík'en, jñà xi kjoa chijngui s'ín, jñà xi xita tj'e, jñà xi xkósòn beèxkón, ngats'iì xi 'én ndiso chja, ján kixojiin ñánda títi ni'ín jnga ko azufre; jè xi ma-ne jò kjoabiyaà.

Naxandá xitse xi 'mì Jerusalén

⁹ J'iikon jngoò-na àkjale jñà xi itoò ma-ne, xi tikoaā itoò chitsín tjin-la, xi jncha kitseē xi itoò kjo'in xi fehet'aà-ne. Kitsò-na:

—Nchroboí, kokoò-lè jè xi koma chjoón-la Orrè.

¹⁰ It'aà ts'e Inima Tsjeè-la Nainá, jè àkjale kiiko inima-na jngoò nindoò xi je kji ko 'nga kji. Tsakó-na jè naxandá xi je kji, naxandá tsjeè Jerusalén nga tínychrobájen-ne ngajmii nga nguixkon Nainá. ¹¹ Jè naxandá tsjeè Jerusalén, oteé tsejèn xi kjoa ts'e kjoajeya-la Nainá. K'oaá

s'ín ote kji koni ndajo chjí xi 'nó ndaà kjoàn, koni ndajo xi jaspe 'mì nga ote kji koni chítsín. ¹² Nga jngoò itjandiì, jè naxandá, chrjó ndajo tjíndiì-là xi 'nó je kji kò 'nó 'nga kji. Tejò xotjoa tjín-là. Nga jngoò ìjngoò xotjoa, jngoò àkjale síjnajto. Tíkòá yà tjít'aà 'ín-là nga tejò naxandá xi yà inchrobàt'aà-ne ìxti-là Israel. ¹³ Yà kixi-là ñánda bitjokàjiiin-ne ts'oi, jàn xotjoa tjín-là, yà kixi-là ñánda kahatji-ne ts'oi, jàn xotjoa tjín-là. Ya norte, tíkòáà jàn xotjoa tjín-là, yà sur, tíkòáà jàn xotjoa tjín-là. ¹⁴ Jè chrjó ndajo xi tjíndiì-là naxandá, tejò chrjó ndajo xi yà tjít'aà nga tejò 'ín-là xita xi tejò ma-ne xi it'aà ts'e Orrè kisixáya-là.

¹⁵ Jè àkjale xi tíchjako-na, jngoò kicha kjinaya tsja xi nguì oro xi koni kji yá xi ma machiba-ne. Jè kisikjeén nga ma kisichiba naxandá kò xotjoa-là kò chrjó ndajo-là. ¹⁶ Jè naxandá k'oaá s'ín kijna nga ñijòn chrjangui tjín-là. Koni kji ndojò, k'oaá tì kji tiyà-ne. Jè àkjale, k'e nga kisichiba, jò jmiì kò jò sìndo kilómetro tjín-là. Ngásòn chiba tjín-là nga ndojò kò nga tiyà kò nga 'nga. ¹⁷ Ikjoàn kisichiba jè chrjó ndajo. Jngoò sìndo kò ichán ñijòn xkó tsja tjín-là xi chiba-là xita xi tísikjeén jè àkjale, [jè xi ichán nanga tjín-ne].

¹⁸ Jè chrjó ndajo xi tjíndiì-là naxandá, koií tjíndaà-ne ndajo chjí xi 'mì jaspe. Kò jè naxandá, nguì oro sobà-né. K'oaá s'ín ote kji koni chítsín tsjeè. ¹⁹ Jñà tàts'en chrjó xi tjíndaà-ne nga tíchjoàndiì-là naxandá, nguì ndajo chjí yijàjno xi 'nó ndaà kjoàn. Jè xi ítjòn, jè ndajo xi 'mì jaspe; xi ma-ne jò, ndajo xi 'mì zafiro; xi ma-ne jàn, ndajo xi 'mì ágata; xi ma-ne ñijòn, ndajo xi 'mì esmeralda; ²⁰ xi ma-ne 'òn, ndajo xi 'mì ónice; xi ma-ne joòn, ndajo xi 'mì cornalina; xi ma-ne itoò, ndajo xi 'mì crisólito; xi ma-ne jiiin, ndajo xi 'mì berilo; xi ma-ne ñijaàn, ndajo xi 'mì topacio; xi ma-ne te, ndajo xi 'mì crisoprasa; xi ma-ne tejngoò, ndajo xi 'mì jacinto; xi ma-ne tejò, ndajo xi 'mì amatista. ²¹ Jñà xotjoa xi tejò ma-ne, tejò ndajo perla tjíndaà-ne. Nga jngoò ìjngoò xotjoa jngoò perla tjíndaà-ne. Ndiyá teè-là naxandá, nguì oro sobà-né koni chítsín xi ma chítsejèn-ya.

²² Yà jiiin naxandá, nijngoò ingo kijtsee; nga jè sobà xi ma ingo-là naxandá, jè Nainá xi tíjna ítjòn nga ta jè tajngoò-né xi 'nó tse nga'ñó tjín-là kò jè Orrè. ²³ Jè naxandá, mìkiì mochjeén-là jè ts'oi kò sá nga sìhiseèn-là. Nga jè sobà kjoa isén-là Nainá síhiseèn-là; kò jè Orrè ma ni'ín-là. ²⁴ Ngats'iì jñà xitá naxandá ts'e isò'nde kinchima iseèn-né it'aà ts'e ni'ín-là. Kò jñà xitaxá ítjòn xi tjín isò'nde, kjiiko kjoanchiná-là nga yà sìngatsja. ²⁵ Jñà xotjoa-là naxandá, mìkiì sìchjoàjto nga kjit'aà nàchrjein; nga yà naxandá, mìkiì kojñò. ²⁶ Ngats'iì naxandá kjoiko ngats'iì kjoa nchiná-là kò ngats'iì tsojmì xi 'nó chjí-là nga yà sìngatsja.

²⁷ Ya i'nde jè nimé kjoahas'en xi tjé kjoàn xi ch'o s'ín kō xi kjoa ndiso. Tà jñà kjoahas'en xi tjít'aà 'ín-la jè xojon-la Orrè xi ts'e kjoabinachon.

22 ¹ Jè àkjale tsakó jngoò-na xajngá nandá xi kijna tsjeè tsjeè, jè nandá xi bítsajnakon-ná nita mé naxrjein-ne. K'oas'ín tsjeè kji koni chitsín. Yaá títbitjo ñánda síjna íxile-la Nainá nga tíhotixoma kō yaá títbitjo ñánda tíjna jè Orrè. ² Ya jngoò osen ndiyá-la naxandá tífa nandá. Kō ya ngobà ngobà xajngá nandá, yaá síjna jè yá xi tsjá kjoabinachon nita mé naxrjein-ne. Tejò k'a ojà-la toò nga jngoò nó. Jngoò jngoò k'a ojà-la toò nga ìjngoò ìjngoò sá. Jñà xka-la, k'oaá s'ín mochjeén nga maxkiì-la naxandá ts'e isò'nde. ³ Mì tì mé kjoa ch'o s'e-ne xi mìkiì sasén-la Nainá. Yaá sasíjna jè íxile-la Nainá kō ts'e Orrè nga kotixoma. Kō ngats'iì xita chi'nda-la, yaá sìxá-la. ⁴ Ngats'iì xi xita-la ma, skoexkon-né kó kji isén-la Nainá; kō jè 'ín-la Nainá yaá sít'aà itjòn tjen-la. ⁵ Ya i'nde jè, mì ti kojñò-ne. Jñà xita xi ya títsajna, mì tì ni'ín kochjeén-la xi sìhiseèn-la, tikoáà mì tì ts'oí kochjeén-la; nga jè sobá Na'èn-ná xi Nainá sìhiseèn-la. Jñà xita kotixoma nita mé naxrjein-ne.

Jyee nchrobá machraña nga kjoíí ìjngoò k'a Cristo

⁶ Jè àkjale kitsò-na:

—Én koi, ngui k'oaá s'ín tjín nga kitasòn; ngui 'én kixi-né. Jè Na'èn-ná xi Nainá xi síkichiya-la jñà xita xi chja ngajo-la, koií xá kisikasén-ne àkjale-la nga kòkò-la xi chi'nda-la ma jñà kjoa xi ta nitoón okoma.

⁷ —Tiná'ya-ná. 'An, kjoíí nitoón ìjngoò k'a.

Mé tà ndaà-la jñà xi síkitasòn jñà 'én xi kitsjaà Nainá koni s'ín tíchja xojon jè.

⁸ 'An-ná xi 'mì-na Juan, 'aán ki'nchrè koa kijtseè kjoa koi. K'e nga jye ki'nchrè koa jye kijtseè, tsohósijna-xkó'nchi-niñiat'aà-la jè àkjale xi tíhokó-na kjoa koi, nga mejèn-na skoexkoán. ⁹ Tanga jè àkjale kitsò-na:

—Kì k'oaá 'ni. Jè Nainá jchaxkoín. 'An, tikoáà chi'nda-la Nainá ma, koni ngaji, kō xita xinguii xi chja ngajo-la Nainá, kō ngats'iì xita xi síkitasòn 'én xi tjít'aà xojon jè.

¹⁰ K'oaá tis'ín kitsò-na:

—Kì bìjna'ma jñà 'én xi Nainá kitsjaà xi tjít'aà xojon jè, nga jyee nchrobá machraña naxrjein nga kitasòn. ¹¹ Jñà xita xi mìtsà kixi títsajna nguixkon Nainá nga ch'o s'ín, ta k'oaá s'ín kàtitsajna. Kō jñà xi tjín-la kjoakixi kō tsjeè títsajna nga nguixkon Nainá, k'oaá tis'ín kàtasíkitasòn xi kjoakixi kō kjoatsjeè.

¹²—Tiná'ya, 'an, kjoíi nitoón ìjngoò k'a. Yaá kjoíkoaa chjí-là xi tsjaà-là xita koni s'ín kis'iin nga ìjngoò ìjngoò. ¹³'An-ná xi tijnà ítjoàn skanda tàts'en-là kjoa ko skanda fehet'aà-ne. 'An-ná xi tsibìts'iaa ko xi sikjehet'aà-na kjoa. 'An-ná xi tijnà ítjoàn ko xi fehet'aà-ne.

¹⁴Mé ta ndaà-là jñà xita xi [jní-là Orrè] sítsjeè-ne nikje-là mé-ne nga tjò'nde-là nga skine toò-là yá xi tsjá kjoabinachon, tikoá koma kjoahas'en xotjoa-là jè naxandá. ¹⁵Tanga ndítsiaán kítsajna, ngats'iì jñà xita xi ch'o s'ín, ko jñà xi xita tj'e, ko jñà xi kjoa chijngui s'ín, ko jñà xi xita sík'en, ko jñà xi xkósòn beèxkón ko ngats'iì xi tsjakeè kjoa ndiso nga 'én ndiso chja.

¹⁶—'An xi 'mì-na Jesús, 'aán kisikasén-nò àkjalè-na nga tsjá-nò 'én ít'aà ts'e kjoa koi, jñò xi xita naxandá-na ma. 'An-ná jè jts'én xi ítjot'aà-ne tje-là xitaxá ítjòn xi ki'mì David. 'An-ná ni'ño tse xi 'ño ote kji xi bitjokàtji k'e nga tajñòya.

¹⁷Jè Iníma Tsjeè-là Nainá ko chjoón-là Orrè, tsò-né:

—Nchroboí [Na'èn Jesús].

Jñà xi nchi'nchré, k'oaá tì kàtatsò:

—Nchroboí [Na'èn Jesús].

Jñà xi xínda-là ko xi mejèn-là nandá, kàtjanchrobá, kàt'iì kjotjò nandá xi tsjá kjoabinachon.

¹⁸'An, k'oaá xan-nò, ngats'ioò xi na'yà-là jñà 'én xi kitsjaà Nainá xi tjít'aà xojon jè: Tsà yá xi kiit'aàsòn kjoa xi tjít'aà xojon jè, Nainá k'oaá tìs'ín tsjásòn-là kjo'in koni s'ín tjít'aà xojon jè. ¹⁹Tsà yá xi kjoaáxìn jngoò-là 'én xi kitsjaà Nainá xi tjít'aà xojon jè, Nainá, tikoá kjoaáxìn kjondaà xi tjí'nde-là nga skine toò-là yá xi tsjá kjoabinachon ko mìkii tsjá'nde-là nga ya kítsajna naxandá tsjeè-là Nainá koni s'ín tjít'aà xojon jè.

²⁰Jè xi bénojmí kjoa koi, k'oaá tsò:

—Jon, kjoii nitoón ìjngoò k'a.

K'oaá s'ín kàtama. ¡Nchroboí Na'èn Jesús!

²¹Kjondaà-là Na'èn-ná Jesucristo kàtijnako-nó ngats'ioò. K'oaá s'ín kàtama.